

KDYŽ PŘIŠEL ČAS ZABÍJENÍ

TRILOGIE

DÍL PRVNÍ

KRVAVÁ PŘEDEHRA

V Praze 2014

Ing. Radko Sáblik

Obsah

KDYŽ PŘIŠEL ČAS ZABÍJENÍ	1
Obsah	2
PRVNÍ KAPITOLA	3
DRUHÁ KAPITOLA	56
TŘETÍ KAPITOLA	107
ČTVRTÁ KAPITOLA	202
PÁTÁ KAPITOLA	310
ŠESTÁ KAPITOLA	418

PRVNÍ KAPITOLA

NENÍ DOBRÉHO ŘEŠENÍ

Benjamin Edelstein
junior

Benjamin Edelstein junior se svou ženou a synkem již dva roky žije u svého strýce Yoela. V jednom přísloví se říká, že někdo spadl z deště pod okap. Přesně tak si občas připadá i on. Sice zde necítí takové bezprostřední nebezpečí z postihu kvůli svému židovskému původu, ale strach mezi obyvateli je stejně strašlivý a tíživý. V Sovětském svazu řadí Stalin a jeho soldateska, dennodenně jsou odhalováni a zatýkáni údajní špióni, rodiče se bojí, aby je neudaly vlastní děti, s mozkiem vymytým ve škole soudruhy. Tajná bezpečnost, NKVD, zde vládne tvrdou rukou a naprosto bez jakýchkoli omezení a zábran. Jsou všemocní, není před nimi úniku, mohou si pro kohokoli kdykoli přijít, a ten dotyčný může zmizet navždy, někdy sám, někdy i s celou rodinou. Hovoří se šeptem o hromadných popravách, o děsivých táborech, gulazích, kde jsou lidi umořováni k smrti hladu anebo s žitím neslučitelnou otrockou prací.

Yoel Edelstein má jistou výhodu, dokázal se vetřít do přízně soudobých mocných, tak říkajíc hraje s nimi, patří k nim. Tváří se jako kovaný soudruh, ač vnitřně je stále jen obyčejný živnostník, kteří sice byli vymýceni, nicméně v jistých případech dokáží přežívat. Chodí na schůze, horuje pro Stalina, přitom využívá výhod ze svého postavení. Šeptem svému synovci říká, že ničemu z toho nevěří, ale pokud chce s vlky přežít, musí s nimi výt. A přežít, to je oč tu běží. Když je k tomu i jistý výdělek pro rodinu, tak jen dobře. Díky svým šikovným rukám, a synovec Benjamin mu už dva roky pomáhá, dokáže vytvořit vhodný umělecký i cenný předmět, který si buď zařadí nějaký vysoce postavený soudruh do své sbírky, nebo ho použije jako prezent pro ještě výše postaveného soudruha, možná někdy poslouží i jako úplatek.

Obyčejní lidé se i tady na ně dívají s nenávistí, větší asi o jejich zdánlivou příslušnost k bolševické nadvládě. Není se čemu divit, Ukrajina má za sebou díky Stalinově prozíravé zemědělské politice neskutečný hladomor, kdy v obilnici Evropy pomřelo hladu na pět milionů jejích obyvatel. Vymýcení tak zvaných kulaků, jinými slovy sedláků, a zavedení neproduktivních kolchozů, přivedlo i tuto neobyčejně úrodnou zem ke stavům bídy. Když se k tomu přidá řádění tajné bezpečnosti, není divu, že nenávist v lidech roste.

Benjamin vše toto cítí, ale zatím jsou on i jeho rodina chráněni právě těmi utiskovateli. Místní lidi s nimi moc nemluví, raději klopi oči či odvracejí tvář, mají z nich strach. Vždyť by stačilo jedno obyčejné oznámení a páni v kožených kabátech by dotyčnou osobu naložili do svých automobilů, krutým mučením donutily přiznat se ke všech hříchům světa, podepsat nesmyslné doznání k absurdním proviněním. Pak by následoval trest, v lepším případě dlouhé roky v pracovním táboře, což pro mnohé je pomalý rozsudek smrti, v horším případě kulka do hlavy. Tedy smrt bez odkladu.

Rodina Edelsteinových žije v pronajatém domku, v jehož sklepení se nachází skrytá dílna, s potřebnými nástroji pro jejich titěrnou práci. Oficiálně jsou pracující, prakticky se živí tepáním zlata. Občas jim ho soudruzi donesou, pravděpodobně někomu ukradené, možná je dotyčný už na pravdě boží. Další mají ještě v zásobě, i oni dokáží ledasco sehnat, kdeco směnit. Díky Yoelovým konexím mají dostatek jídla, což v některých obdobích pro všechny zde představuje otázku života a smrti.

Rodina Edelsteinova se rozhodně nechová rozmařile, svoje vcelku dobré žití, na zdejší poměry, musí přede všemi skrývat, stejně jako své názory. Všude vládne strach, ale na to jsou oni zvyklí, teď

se ale nebojí jen oni, kdy na ně zase někdo poštvě lid, teď se bojí všichni. Království strachu, to je ten zázrak, ten nový řád, jak o něm básní bolševici. Ti se vypořádávají se svými skutečnými i domnělými odpůrci neobyčejně krutě. Ale bylo by Benjaminovi a jeho rodině lépe na západě, kde vládne Hitler a jeho pohůnci, kde se nacisté rozlézají po celém kontinentu?

Jako blesk z nebe přichází zpráva o napadení Sovětského svazu hitlerovským Německem. Přes uzavřený bezcharakterní pakt, který oběma mocnostem umožnil rozporcovat Polsko a rozpoutat tam genocidu proti jeho obyvatelstvu. Což ještě zůstává světu skryto, ale jednou vyplave na povrch.

„Co budeme dělat?“ zračí se v obličeji Benjaminova zděšení, celá rodina sedí u skromné večeře, za okny nastává panství tmy, a jemu se zdá, že temnota přichází nejen se střídáním dne a noci.

„Co by, dovedete si představit, jak velký je Sovětský svaz? Brzo budou odraženi,“ snaží se zlehčit situaci Yoel.

„Copak neznáš sílu a mentalitu Němců?“ nesouhlasí synovec, „Tady je všechno jako, všichni si navzájem lžou, kdoví, jak je připravená ta jejich slavná armáda.“

„Vzpomeň si, už jednou tohle zkusil Napoleon a jak dopadl. Hitler si tady vyláme zuby.“

„Nevím, jaký bude konečný výsledek, ale co když se dostanou až sem? Co pak udělají s námi? Když je válka, co se může všechno stát?“ lehce se třese Benjaminovi hlas, myslí na svého syna i svou manželku.

„Zatím tady nejsou, uvidíme, jak se bude válka vyvíjet. Pokud by nám hrozilo nebezpečí, taky bych tady na ně nečekal,“ zavrtí hlavou Yoel, „Mám pořád dost dobré známosti, abychom se dostali do bezpečí, daleko od fronty, pokud by k tomu mělo dojít.“

„Já bych nečekal s vyrazil co nejdřív,“ nesouhlasí synovec, „Fronta se může posouvat rychle, a co se pak bude dít, když bude zuřit válka? Civilní obyvatelstvo může přijít k úhoně, ani v tom nemusí být úmysl.“

„Nebudeme to řešit u večeře, před dětmi,“ utne debatu strýc, „Promluvíme si po ní, spolu,“ pohledne významně na svého mladšího příbuzného.

Po zbytek jídla většina přítomných klopí oči, ač to nikdo nedává příliš najevo, v jejich hlavách se usídlil strach. Hrozný strach z budoucnosti. V téhle zemi se nežije dobře, díky bolševickému teroru, ale když je teď válka ... Ti starší moc dobře chápou, co znamená, když se zemí proženou invazní jednotky. Bojuje se sice na frontě, ale mnohdy se vítězové mstí civilnímu obyvatelstvu, rabují, znásilňují a vraždí. Pak není těžké přijít k úhoně. Mladší děti sice přesně netuší, co jim hrozí, ale strach se logicky přenáší i na ně. Dle všeho mohou brzo přijít zlí pánové, kteří by všem mohli moc ublížit.

„Vůbec to neberu na lehkou váhu,“ změní Yoel tón i předchozí optimismus, když se ocitne sám se svým synovcem, „Ale taky nesmíš zapomínat na zdejší situaci. Jsou tady hrozně podezřívaví, není jednoduché někam jen tak odjet, na to potřebuješ papíry.“

„Pokud ale nastane hromadný úprk ... jak pak ty papíry budou kontrolovat?“ oponuje mírně Benjamin, moc dobře zná zdejší děsivé poměry.

„Pokud nastane úprk,“ upozorní strýc, „Máme hrozně moc kusé informace, nevíme vůbec, co se děje na frontě, jak vážná je situace. Válka je vždycky strašná věc, pamatuji si tu předchozí, tu světovou. To byla hrůza, co jen lidí za ty čtyři roky umřelo. A jaká byla bída.“

„Teď to může být ještě horší. Mají zase o něco lepší zbraně, surovost bude asi podobná. Proto by bylo dobře zbytečně neváhat a pokusit se dostat dále do vnitrozemí. Nebo se někde schovat, na nějakém statku, opuštěné usedlosti, než se to přežene,“ navrhuje mladší z mužů.

„To je otázka,“ přemýšlí Yoel, „Když zůstaneme ve městě, zavření v domech, možná se bude rabovat, ale ... Schovávat se někde o samotě, tam když přijdou ... nejsou tam žádní svědci, však mi rozumíš, co by se mohlo stát. Zvlášť ty máš mladou ženu ...“

„O ní a o syna se bojím. Já jsem muž, něco vydržím. Ale o ně mám strach. Proto jsem utekl sem za tebou, ale jak se zdá, tak zlo nás pronásleduje a dostihuje.“

„Dnešní svět je moc zlý,“ povzdechne si strýc, „Co se děje v Německu, co se děje v různých zemích, co je obsadili. Nepřátelské nálady proti nám jsou i v jiných zemích, i jinde vládou fašisti. Ale ještě víc se bojím toho, k čemu může dojít. Když se dá do pohybu bezejmenný dav, když započne davové šílenství ... radši nemyslet. Lidi jsou hrozně zlí. Proto mám obavy opouštět tohle naše útočiště, jinde může být ještě hůř. Nezapomínej, tady jsem si vybudoval slušné postavení, zajistil ochranu místních bolševiků, ale když budeme někde na cestě, co se všechno může stát?“

„Pokud sem dorazí Němci, tak ti tvoji známí bolševici nepomůžou. Ani nálady lidí tady nejsou dvakrát dobré. Možná by nám mnohý mohli něco vyčítat, díky tomu, s kým se stýkáš. Na tohle taky nesmíš zapomínat. Když odejdeme, půjdeme dál, tak máme podle mého naděje na větší bezpečí. A co se týká těch listin, právě proto bys měl využít svoje známosti, pokud tady ty tvoji známí ještě jsou, dokud taky neutekli,“ mluví Benjamin více než naléhavě.

„V tom máš pravdu,“ přikývne strýc, „Ty dokumenty bych měl získat. Jestli jich potom skutečně využijeme, to už je jiná. Ale mít je v záloze, to považuji za správné.“

„Žijeme ve strašné době,“ povzdechne si synovec, „Nevím, snad nás Hospodin trestá za všechny naše hříchy, snad chce vyzkoušet, jak pevná je naše víra. Ale co se děje ... tolik zla, tolik zášti je kolem nás. Jak si lidé dokáží ubližovat ... Co se děje jen tady, jaký teror tady komunisti rozpoutali. Jaká děsná atmosféra strachu tady panuje. Někdy vůbec nedokážu pochopit, kde se to hrozné zlo v lidech bere, jak dokáže být někdo tak zlý ...“

„Tohle my nevyřešíme, synovče,“ objeví se na tváři Yoela letmý úsměv, dost bolestný, „Co nejdřív vyrazím za svým známým, zdejším komisařem, ten ve skutečnosti rozhoduje o všem. Vezmu mu i nějaký malý dárek.“

„Když mluvíš o těch dárcích, jak jsme na tom? Máme něco, čím by se dalo případně vykoupit? Jistě mi rozumíš.“

„Rozumím. Sám víš o některých našich zásobách. Mám ale ještě i jiné tajné zdroje, dobře schované, právě pro nejhorší případy. Je to ale také dvojsečné, někteří lidé vědí, že nejsme úplně chudí, mohlo by je napadnout tady něco hledat ... však mi jistě dobře rozumíš.“

„Rozumím,“ přikývne Benjamin, čímž se ale jeho chmury rozhodně nerozpptýlí, ba právě naopak. Svírá se mu srdce obavami o své nejdražší, tedy ženu a dítě. Ale strach má i o zbytek své rodiny, rodiče, sourozence. I sem přicházejí kusé zprávy, jak se k židovskému národu fašisté chovají, jak ho ponižují, jak si ho značkují, jak ho omezují v pohybu, práci, ve studiu. Zpráv od rodiny má málo a v poslední době už skoro žádné.

Vanesa Edelsteinová

Jak tohle může Bůh dopustit, říká si někdy a pak se mu omlouvá za své pochybnosti. V lidech je moc zla a Bůh možná lidstvo trestá. Ale proč jejich národ více? Vždyť přece právě Židé jsou jeho vyvoleným národem. Nebo právě proto? Aby je ještě více utužil v jejich víře, vyzkoušel si ji? Ale jak k tomu přijdou ty ubohé děti, na které vše tak krutě dopadá?

„Co budeme dělat?“ ptá se ho jeho manželka Vanesa, oba leží ve tmě na lůžku, nedaleko nich oddychuje jejich šestiletý syn, spí klidným spánkem nevinnosti.

Benjamin Edelstein syn

„Nevím, strýc váhá, není si jistý, jestli je odchod správným řešením,“ krabatí se čelo manžela, „V jednom má pravdu, nebezpečí a nástrahy číhají všude. Já se ale bojím, co se bude dít, pokud sem dorazí Němci. Nás nemají v lásce, a když budou ještě podráždění boji, ztrátou svých druhů, může tady nastat peklo. Proto bych raději moc nečekal. Jestli strýc sežene ty dokumenty, abysme mohli legálně odejít, neváhal bych ani minutu.“

„Jenže kam půjdeme? Kam chceš jít?“ je cítit z jejího hlasu hrozný strach.

„To je jedno, dál vodsud. Můžeme se pokusit najít nějaký statek, požádat tam o azyl. Já mohu pracovat, třeba na poli, ty taky můžeš pomoc, něco máme, myslím tím peníze, co jsem získal prací u strýce.“

„Chceš se schovávat na venkově?“ je patrná z jejího hlasu nejistota nad

naznačeným řešením.

„I tam je riziko, ale určitě menší, než v hustěji obydlených oblastech. Mám strach hned ze dvou věcí,“ podívá se on směrem ke spícímu synovi, nechce ho plašit, podvědomě ztiší hlas, „Bojím se surových vojáků, z historie oba dobře víme, co dokáže soldateska utržená ze řetězu, jak se dokáže chovat na dobytých územích. Za druhé se bojím místních. Ty tady trpí pod terorem bolševiků, můžou se chtít mstít. Nás nemají určitě nijak v lásce, k tomu spolupráce strýce s místními pohlaváry, a pak i vědomí, že by tady mohli najít nějaký majetek. Když se tudy přežene fronta, když se uvolní šrouby, kterými komunisti místní svírají, kdoví, co se může stát. Je bída, panuje hlad, pak mohou začít rabovat nejen vojáci, ale taky lůza, co vyleze kdoví odkud. Může tady nastat opravdové peklo. A tomu chci uniknout.“

„Být ale někde na cestě, sami dva, se synem ...“

„Je to také riziko, já vím. Ale považuji ho za menší, než tady zůstat,“ říká on rozhodně.

Právě vážení těchto rizik se stane námětem jejich další diskuse, oba jsou dost vyděšení a oba mají strach jeden o druhého, společně pak o syna, který tak spokojeně oddychuje. Právě z jeho pohledu nejvíce situaci rozebírají a hodnotí.

Podobná debata probíhá i v rodině strýce. Dvanáctiletý Levi a desetiletá Dora už spí, Yoel sedí v jídelně se svou manželkou Marinou a patnáctiletým synem Moshem. Už ho berou jako skoro dospělého, i on má tedy právo říci svůj názor.

„Lidi nás tu nenávidí,“ řekne smutně synátor, má už dost zkušeností se svými vrstevníky.

„Tady se lidi nenávidí navzájem, nebo spíš mají strach jeden z druhého,“ oponuje mírným hlasem hlava rodiny, „Bojí se udání, bojí se represí, mnohdy žijí v hrozném bídě. Nezapomínají ani na děsivý hladomor, který jich statisíce zabil, možná miliony, jak se říká.“

„Co jen s námi bude,“ lomí rukama matka, „Vy jste muži, ale co děti?“

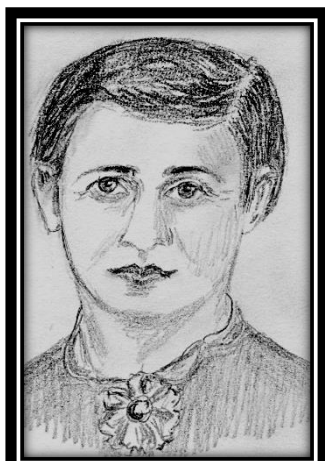
Moshe Edelstein

„Benjamin chce co nejdřív odejít, navrhuje se ukrýt v nějaké odlehlé vesnici, požádat o azyl, třeba ho zaplatit, možná taky odpracovat,“ prohodí Yoel.

„Pracovat na venkově?“ pozvedne obočí Moshe, na takovou dřinu se necítí stavěný, má šikovné ruce po otci, kterému v dílně občas pomáhá, především ale touží po dalším vzdělání.

„Pochopitelně jen dočasně, než se to všechno přežene,“ usměje se otec lehce na syna, jeho potomek je spíše hubený, drobnější, určitě se nehodí pro robotu na poli, „Můžeme si taky ochranu zaplatit, máme něco našetřené.“

„Chceš odejít?“ podívá se tázavě Marina, „Sám nevím, nevím, co bude pro nás nejlepší,“ přiznává se k bezradnosti hlava rodiny, „Je riziko tady zůstat, ale je taky riziko odejít. Nevíme, jak se budou vyvíjet boje na frontě,

Marina Edelsteinová

jak dokáží bolševici vzdorovat Němcům. Co by se stalo, kdyby sem Němci přišli. Možná by nechali místní obyvatelstvo na pokoji, ale může také dojít k drancování. Když je válka, dějí se někdy hrozné věci, mnohem horší, než se dějí teď.“

„Horší?“ pozvedne hlavu syn, pak podvědomě ztiší hlas, „Zrovna nedávno sebrali otce jednoho mého spolužáka. Prý byl agentem nějaké mocnosti, nebo co. Taková hloupost. A chudák jeho syn, nadávali mu učitelé i někteří spolužáci. I když ti možná jen proto, aby taky nebyli podezřelí. Je to tady hrozné, co může být horší? Budou se Němci chovat hůř, pokud zvítězí a budou tady vládnout oni?“ položí sugestivní otázku.

„Doufám, že svoje názory nikde veřejně neříkáš,“ zkrabatí se čelo Yoela.

„Nejsem hlupák, hned by mě někdo udal a já skončil v tom pracovním táboře. A ty jako můj otec možná se mnou. Pochopitelně držím hubu, ale to neznamená, že si o tom všem nemyslím svoje.“

„Nesmíme na sebe upozorňovat,“ zní hlas matky úpěnlivě.

„Jak už jsem říkal, nejsem hlupák a nijak na sebe neupozorňuji. Jen mi všechno přijde hrozně nespravedlivé. Všichni se bojí, stejně jako my. Nikdo neříká, co si myslí. Každý se bojí každého, aby ho neudal.“

„Máš pravdu, synu, ale právě proto musíme být velmi obezřetní. Zvláště teď, když vypukla válka, každý bude ještě víc podezřívavý, bude je prostupovat strach, mohou být ještě krutější. Vidět v každém německého špióna. Naštěstí s nimi vycházíme dobře,“ říká Yoel.

„Za to nás taky asi místní dost nenávidí,“ podotkne Mosche a pak i svůj názor rozvede, „Nikdo mi nic neřekne, pochopitelně, asi má strach, abych ti to neřekl a pak si pro něj nebo jeho rodiče nepřišli ty pánové, a oni všichni někde nezmizeli. Ale když vidím některé pohledy, někdy mi z toho až běhá mráz po zádech. Není to příjemný pocit.“

„Tomu věřím, synku, ale nemáme jinou možnost. Lidé nás nenávidí už jen proto, kdo jsme. V mnohých jsou staletími vypěstované předsudky, k našemu národu. Někdo nám i závidí, že máme co jíst, na rozdíl od nich. Někdo nás možná považuje i za bolševiky, co jim tady tak krutě vládnou. Ale my víme svoje, jen dělám to, co je nutné, abychom dokázali tuhle těžkou dobu přežít. Nejsem na to zrovna hrdý, synu, ale nemám jinou možnost.“

„Já ti přece nic nevyčítám, otče,“ řekne rychle synátor.

„Já vím, jen ti vysvětluji, co mnozí možná nechápou. Nevedlo se nám zatím tak špatně, vzhledem k ostatním, nebo ve srovnání s nimi. Ale válka může všechno změnit, nikdo v tuhle chvíli neví, jak se bude vyvíjet. Němci mohou být zastaveni a odrazeni, ale také mohou postoupit a přijít až sem k nám. Pak může nastat moc různých věcí, které se špatně odhadují,“ vysvětluje Yoel.

„Mohou nás internovat a někam zavřít?“ má v očích hrůzu Marina.

„Ani to nejde vyloučit,“ přikývne její muž, „Ale těch scénářů může být opravdu hodně. Pokud budou vítězit, mohou městem jenom projít, nebo tu nechat třeba okupační posádku. Ta nebude mít zájem na nepokojích, pak se jen vymění jedni vládcí za druhé. Ty, kteří budou poslušní a budou spolupracovat, tak nechají být. Ovšem taky můžou rozpoutat teror. Což ale už dělají i místní vládcí, v tom souhlasím se synem. Za horší považují ale scénáře, kdy vznikne chaos, kdy se situace vymkne všem z rukou. Vojáci mohou rabovat, ale to samé může dělat i místní lůza, když nastane bezvládnost, když se nebudou bát před bolševikem. Pak nechci radši ani domýšlet, co by se všechno mohlo dít. Nás Židy nemají místní v lásce, závidí nám, co jsme si poctivou prací vydobyli. Mohli by nás napadnout, vydrancovat náš dům, sebrat nám náš majetek. To v tom lepším případě.“

„Lepším případem?“ pohlédne syn na otce.

„Ano, v lepším případě. Při takovém rabování se dějí hrozné věci, ti lidé jsou jako smyslů zbavení, vyžívají se v násilí. Anonymita davu je chrání, mohli by nám chtít ublížit, bít nás, mstít se nám, ačkoli jsme nikomu nic zlého neudělali. Ale rozzuřený dav takhle nepřemýšlí.“

„Na tom venkově by nám tohle nehrozilo?“ zeptá se Moshe a pátravě pozoruje svého zploditele.

„Zcela vyloučit se to nedá, ale taková koncentrace lidí tam asi nebude. Ovšem vydat se na cestu, to je také velmi nebezpečné. Zvláště, kdybychom s sebou vezli cennosti. Kdekoli nás mohou napadnout, ublížit nám, okrást nás.“

Všem u stolu je jasné, že nalézt optimální řešení je téměř nemožné a všemi prostupují obavy z následných dní. Debatují ještě dobrou hodinu, než zavelí hlava rodiny k odchodu na lůžka.

CO S NEPŘÁTELI LIDU, SOUDRUHU?

Yoel Edelstein po snídani odejde do své dílny, vybere vhodný prezent pro komisaře, kterého hodlá dnes navštívit. Chce získat potřebné dokumenty pro svou rodinu i rodinu svého synovce. Aby je náhodou nezadrželi jako špióny, pak by je mohli zastřelit, jako zrádce. Minimálně jeho a Benjamina, jakožto dospělé muže. Zbytek rodiny by pak asi odvezli do pracovního tábora. V době války se s nikým jistě párat nebudou.

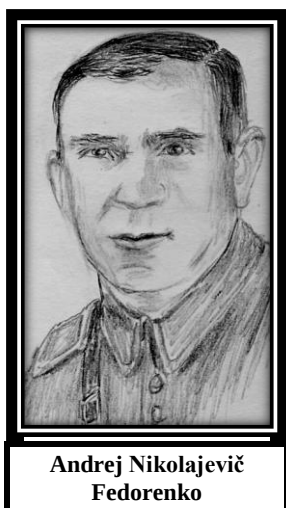
Tohle nebezpečí mají odvrátit dokumenty, které může vystavit místní komisař, nebo je nechat vystavit, všichni dobře vědí, že místní samospráva udělá jen to, co jim politický pracovník schválí. On je zde skutečným pánem, on rozhoduje o osudech lidí, on vše řídí, ze skrytu i veřejně tahá za nitky. Naštěstí se s ním dobře zná, navzájem uzavřeli už pár oboustranně výhodných obchodů. Snad bude nakloněný k podobné domluvě i v dnešní dost rozjítřené době.

Edelstein míří k místní pevnosti, která je sídlem stranických orgánů, represivních složek NKVD, ale také slouží jako vězení pro zadržené osoby, podezřelé z nekalých praktik proti sovětskému lidu. Tedy lidu, tím se pochopitelně současní vládci jen zaštiťují, ti vězni v pevnosti jsou prostě jen osoby, podezřelé z malé loajality k představitelům moci. I když někdy má pocit, že komunisti prostě jen rozpoutali teror, aby všechny zastrašili. Přitom možná vědomě trestají i zcela nevinné lidi, jen aby dosáhli odstrašujícího příkladu. V atmosféře všeobjímajícího strachu a nedůvěry jednoho k druhému, se určitě lépe vládne, než kdy je vyšší míra osobní svobody.

Zatímco se každý ze širokého okolí děsí okamžiku, kdy by měl do pevnosti vstoupit, on k ní směřuje zcela dobrovolně. A rozhodně ne poprvé, chodí sem často, někdy na oficiální schůze, kde hlasuje podle pokynů, nebo říká, co mu bylo doporučeno říci. Jindy přichází na jednání s některými představiteli moci, dnes chce mluvit s tím nejvlivnějším. Musí projít přes strážce, z jejich obličejů a pohledů čte minimálně nejistotu, spíše však strach. Těžko říci, z čeho pramení, jde o mladé muže, možná je odvelí na frontu. Tam už bude jiný nepřítel, ne neškodné civilní obyvatelstvo, ale vojáci se zbraněmi v rukách, co se nedají jen tak lehce terorizovat.

Vpustí ho dovnitř, jednak k tomu má potřebné dokumenty, jednak ho znají, je oficiálním členem zdejší bolševické buňky, byť jeho schopnost cokoli ovlivnit je nulová. Ale někdo musí dělat křoví, někdo musí dávat zdání spravedlivého řízení oblasti. Takových poslušných je tady více, dostávají drobné výhody, ale i nad nimi se vznáší strašidlo obvinění z posluhování cizí mocnosti, Vatikánu, tajné lóži. Někdy dokáží soudruzi vymyslet opravdu absurdní zločiny, k nimž donutí své vězně se přiznat. Všichni vědí, že je něco takového hloupost, ale o to nejde. Komunisti musí ukázat pevnou ruku, a co je toho lepším důkazem, než když se zcela nevinný člověk přizná, že je součástí šíleného konspiračního plánu, třeba na rozšíření epidemií, prokopání tunelu kdoví odkud do Moskvy.

S těmito názory ale Yoel rozhodně komisaře oblažovat nebude, naopak, bude říkat, co se chce slyšet. Bude úslušný a pokorný, je připravený podpořit svou žádost jak přímo penězi, tak výtvorem své zlatnické živnosti. Obojí má připravené, uvidí se, co bude soudruh nejvyšší chtít.

Andrej Nikolajevič
Fedorenko

Šestatřicetiletý Andrej Nikolajevič Fedoreňko má typický výraz povýšeneckého hlupáka, který k velké moci přišel, aniž by za tím byly zásluhy, pokora a vědomosti. Je řízný, živočišný, bez skrupulí, přiopilý svými pravomocemi a zdánlivou vážností. Ta není dána úctou k jeho funkci, ale strachem z ní. Svěho hosta přijme ve své kanceláři, které vévodí mohutný obraz soudruha Stalina.

„Tak čeho si žádáš, soudruhu?“ zabodne komisař zrak do prosebníka, kochá se z jeho nejistoty a obav, z jeho podlézavosti.

„Přicházím s pokornou žádostí, soudruhu Andreji Nikolajeviči,“ klaní se na židli Edelstein, „Uvažoval jsem o jisté cestě, pro sebe a svoji rodinu.“

„O cestě?“ zabodne Fedoreňko svůj zrak do kroutícího se nešťastníka.

„Ano, soudruhu Andreji Nikolajeviči. Uvažujeme s rodinou o cestě do Moskvy.“

„Do Moskvy? Proč?“

„Doba je zlá, soudruhu Andreji Nikolajeviči. Rád bych i se svou rodinou pomohl straně a soudruhu Stalinovi, svým velmi skromným příspěvkem. Je válka, soudruhu Andreji Nikolajeviči, v Moskvě bychom snad mohli být užiteční, jsme řemeslníci a ti se jistě budou hodit, bude určitě třeba hodně zbraní, munice. Chceme se tam usadit a nabídnout své služby ve prospěch soudruha Stalina a Sovětského svazu,“ nemůže být Yoel již pokornější.

„Soudruhu, ty máš strach a chceš utýct!“ zvolá komisař jakoby překvapeně.

„Nikoli, soudruhu Andreji Nikolajeviči, moje záměry jsou čisté. Vždy jsem sloužil soudruhu Stalinovi, straně, věrně. Teď, když je válka ...“

„Tak máš strach, že sem přijdou Němci a ty a tvoje rodina dopadnete kdovíjak,“ ušklíbne se Fedoreňko, „Soudruhu, ty snad pochybuješ o síle naší sovětské Rudé armády? Ale to by se dalo vykládat skoro jako zrada.“

„Soudruhu Andreji Nikolajeviči, znáte mě přeci, víte, jak věrně stojím na vaší straně. Jsem nešťastný ze závěrů, které z mé žádosti vyvozujete.“

„To se nedivím, soudruhu,“ tváří se hrozně přísně komisař, pak se ale rozesměje, „Soudruhu, já o tobě přece nepochybuju. Známe se přece dlouho, vždycky jsme si dokázali vyhovět, ne? Tak pro koho chceš ty dokumenty?“

„Děkuji za důvěru, soudruhu Andreji Nikolajeviči, moc děkuji. Pro sebe a svou rodinu, ženu a děti. A také pro mého synovce, jeho ženu a syna. Žijí tu již více než dva roky se mnou, však jistě víte, soudruhu Andreji Nikolajeviči.“

„Pochopitelně, soudruhu, to je přece zase naše práce, vědět. Ale jak si říkal, soudruhu, doba je zlá, je mnoho jiných povinností, takové vystavení dokumentů by mohlo trvat dlouho. Možná by se však dala udělat výjimka, pro dobrého soudruha.“

„Byl bych vám neskonale vděčný, soudruhu Andreji Nikolajeviči. Sice nijak nespěcháme, ale přeci jenom bych byl klidnější, kdybych tyto dokumenty měl u sebe.“

„V tom ti rozumím, soudruhu, ty se vyznáš,“ zasměje se Fedoreňko.

„Soudruhu Andreji Nikolajeviči, velmi děkuji za to, jak jste mě nazval svým přítelem. Jako takovému bych rád věnoval malou pozornost, zhotovenou vlastní rukou a z vlastních zásob,“ vytáhne teď Edelstein velmi krásnou a cennou brož.

„Moc hezká, soudruhu, jsi šikovnej, to se ti nedá upřít. Ale hodí se spíše pro mou ženu.“

„Tak potom budu šťastný, když se jí bude líbit.“

„Pak se ale já budu muset pozornosti od tebe vzdát,“ pohlédne komisař významně na žadatele.

„Máte pravdu, Andreji Nikolajeviči,“ kývá hlavou Yoel, „Ale to se dá napravit, budu velmi poctěný, pokud tuto brož předáte své ctěné paní. Ale mrzelo by mě, kdybych nedal malou pozornost i vám osobně, Andreji Nikolajeviči. Co nejdříve toto napravím.“

„Budu se těšit, na pozornost od přítele. Zastav se tady dneska večer, soudruhu, pokusím se zařídit tvoji žádost, připravit ty dokumenty. Tak na osmou hodinu večer, co říkáš, soudruhu?“

„Bude zde, soudruhu Andreji Nikolajeviči, budu zde. A nezapomenu na tu malou pozornost, pro přítele,“ ujišťuje Edelstein, již pochopil, že ho dokumenty budou stát více, než původně očekával. Ale nemá na výběr, ten namyšlený a sebestředný muž, s tím jeho nepříjemným ironickým úsměvem, by mohl nejen jeho žádost zablokovat, ale byl by schopen ho prohlásit za zrádce, který prchá před nepřáteli.

Doma informuje svého synovce o nadějném průběhu, dle všeho jsou dokumenty na dobré cestě. Zlehčí jejich cenu, ta rozhodně nebude malá. Ale tady jde o rodinu, o děti, proto vlastně není žádná cena nepřiměřená.

Do bývalé pevnosti se vrací podle domluvy, blahodárně na něj působí klid v ulicích, nic nenavědčuje tomu, že by vypukala panika. Neklid mu však způsobuje nedostatek informací, vůbec nikdo netuší, jak se vyvíjí situace na frontě, a jak zná soudruhy, stejně by mu asi pravdu neřekli. Musí dost dlouho čekat, k audienci dojde až skoro v půl desáté večer.

„Tak ses vrátil, soudruhu,“ řekne spokojeně komisař, místnost je špatně osvětlena elektrickým světlem, které však v mnoha domácnostech není vůbec samozřejmostí, ba právě naopak.

„Vrátil soudruhu Andreji Nikolajeviči, a nezapomněl na svůj slib,“ předává Edelstein vyděrači pozlacené pouzdro na cigarety, jde opět o precizní práci, svým způsobem uměleckou.

„Ani já nezapomněl,“ usmívá se Fedorenko, ukáže na listiny ležící na stole, „Tady je potvrzení o zaplacení poplatku, jde o klasický poplatek za vystavení takto důležitých dokumentů,“ přidá vysvětlení.

„Rozumím,“ odpovídá stísněným hlasem žadatel, skoro se bojí pohlédnout na cifru, která je načmáraná na kousku papíru, který příliš na oficiální doklad nevypadá, „Hned ji uhradím,“ dodá rezignovaně, cena se dále zvyšuje, a ne právě málo.

„S tebou je radost spolupracovat, soudruhu,“ neodpustí si zbytečnou provokaci komisař, „Škoda jen, že se asi nějaký čas neuvidíme.“

„Neuvidíme, soudruhu Andreji Nikolajeviči?“

„Povinnosti mě a moje muže volají, soudruhu. Válka je válka, budeme muset jít bránit svou vlast. Jsme povoláni na frontu, soudruhu.“

„Ach tak ...,“ neví náhle Yoel, co má říci, „Soudruhu Andreji Nikolajeviči, mohu si teď vzít ty dokumenty?“

„Ty nějak spěcháš, soudruhu,“ zasměje se Fedorenko, „Ale na druhou stranu si přišel na poslední chvíli, nevím, nevím, kdo by ti je za pár dní vystavil. Ne každý je tak vstřícný jako já.“

„Moc si vážím vaší ochoty, soudruhu Andreji Nikolajeviči, opravdu moc,“ dodává Edelstein a v duchu počítá, kolik ho vlastně celá transakce stála.

„Soudruhu, ty vlastně patříš k nám, seš jedním z nás,“ dívá se teď nějak divně komisař, „Vlastně se s tebou můžu poradit, jako s přítelem a jako se soudruhem.“

„Poradit?“ zní hlas hosta stísněně.

„Jak víš, soudruhu, je tady ve vězeních hned několik protistátních živlů. Ovšem většina z nás bude muset brzo odejít, není čas je postavit před řádný soud. Nezbude tady ani dost lidí, který by je mohli hlídat. Co bys navrhoval s tím udělat, soudruhu?“

„Co s tím udělat?“ objevuje se v očích Edelsteina zděšení.

„Co bys navrhoval, jako oddanej soudruh, oddanej soudruhu Stalinovi, straně, vlasti. Je přece válka.“

„Soudruhu Andreji Nikolajeviči, asi přesně nerozumím ...“

„Soudruhu, nejde o nějaké zlodějíčky nebo šmelináře, ty vem čert. Ale některý z těch, co jsou tady zavřený, spolupracovali s nepřáteli vlasti, chtěli naše zřízení rozvracet, chtěli vnášet rozkol

mezi náš lid. Takoví jsou velmi nebezpečný, nemyslíš, soudruhu?“ dívá se teď moc ošklivě komisař.

„Je to velmi zapeklitá otázka, soudruhu Andreji Nikolajeviči,“ potí se Yoel, „Soudruh Stalin chce jistě každému dopřát spravedlivý soud a nepřítelům vyměřit tvrdý, ale spravedlivý trest. Na druhé straně jsou tady ty okolnosti, ta válka.“

„Mluvíš pravdu, soudruhu, je to těžký. Ale může si naše země v tuhle těžkou chvíli dovolit slabost? Když je napadena proradným nepřítelem, který nedávno uzavřel se soudruhem Stalinem příměří, aby ho pak porušil a napadl nás? Možná některý z těch lidí tady s tím nepřítelem spolupracují, jsou jeho tajnými agenty. Pustit je proto nemůžeme, na hlídání máme málo lidí ...“

„Moc těžké řešení ...“, objevuje se v očích Edelsteina hrůza, začíná tušit, jakou odpověď od něj ten nafoukaný muž za masivním pracovním stolem chce slyšet.

„Moc těžký, nebo také velmi jednoduchý,“ zasměje se Fedoreňko, „Když je válka, soudruhu, tak platí jiná pravidla, daleko tvrdší normy a zákony. Seš jistě dostatečně vzdělaný muž, soudruhu. Jak se vypořádávají lidé za válečného stavu se špióny, s vyzvědači?“

„Pokud je toto někomu jednoznačně prokázáno, je většinou vynášen trest smrti,“ říká Yoel, je mu už jasné, že se této odpovědi nemůže vyhnout.

„Jsem stejného názoru, soudruhu. A jsem rád, že mi ho i ty potvrzuješ,“ přikyvuje komisař, pak se mu objeví ve tváři škodolibý výraz, „Soudruhu, tady jsou dokumenty, o který si žádal. Pro tvou rodinu i rodinu tvého synovce. Ale než ti je předám, chci po tobě ještě jednu věc, prokázání tvé voddanosti soudruhovi Stalinovi, straně a lidu.“

„Prokázání oddanosti ...“, opakuje tiše Edelstein.

„Co se tak klepeš, soudruhu,“ rozesměje se Fedoreňko, „Čeho se bojíš? Že po tobě budu chtít, abys přidal svůj podpis pod nějaký rozsudek smrti? Nebo snad, abys trest vlastní rukou vykonal?“ baví se dobře hrůzou žadatele, která mu po těchto slovech doslova sálá z očí, „Můžeš se uklidnit, soudruhu. Ani jedno po tobě nežádám. Listiny už byly vyhotoveny, vodeslaný a schválený nadřízeněma. A na vykonání rozsudku tady máme dost mužů, zkušených mužů.“

„Co tedy mám udělat, abych prokázal svoji oddanost a mohl si vzít ty listiny?“ ptá se ztěžka Yoel, vůbec nerozumí hře, jakou s ním ten zlý a zákeřný muž naproti němu hraje.

„Doprovodíš mě, soudruhu, a zhlédneme vykonání rozsudku.“

„Mám se zúčastnit poprav?“ nemůže už být děs v očích Edelsteina vyšší.

„Jen symbolicky, jejich zahájení. Nebo snad těch zrádců lituješ, soudruhu?“ zablýskne se v očích komisaře.

„Ne, ne, zrádců rozhodně nelituji,“ vyrazí ze sebe rychle Yoel, také by zakrátko mohl být mezi nimi, „Chápu nutnost se s nimi vypořádat, v takové těžké době. Já jen, nejsem voják, nejsem na něco takového zvyklý ...“

„Právě, soudruhu, nezaškodí ti trochu rozšířit vobzory,“ má doslova zlý výraz ve tváři Fedoreňko, jeho protějšek marně dumá, proč všechno tohle dělá, „Nuže, soudruhu, zajdeme se teď podívat na přípravy a první vykonání rozsudků. Pak už to necháme na naše muže, spolehlivé, mlčenlivé, tvrdé. Pak se sem vrátíme, ty si vezmeš svoje dokumenty a rozloučíme se. Jako starý přátelé. Kdoví, jestli se ještě někdy uvidíme, dyť my jdeme do války, soudruhu, abysme takový jako seš ty a další chránili.“

„Budu se modlit, soudruhu Andreji Nikolajeviči, aby nad vámi Hospodin držel ochranou ruku,“ řekne Edelstein a hned svých slov lituje.

„Ale fuj, soudruhu, vždyť my přece v Boha nevěříme, takové tmářství jsme už dávno vopustili,“ vrtí jakoby nechápavě hlavou komisař.

„To je míněno jen tak obrazně, soudruhu Andreji Nikolajeviči, vždycky se to říkalo, myslím to jen obrazně,“ blekotá Yoel, už se zase chvěje strachy, teď o sebe.

„Budu ti teda věřit, soudruhu,“ zasměje se Fedoreňko, „No tak, pojd', soudruhu, uděláme spolu inspekci, jak je všechno připravený,“ zvedne se od stolu a kráčí ke dveřím, nešťastný žadatel ho chtě nechtě musí následovat. V duchu se modlí, aby ho náhodou také nezařadili mezi nepřátele lidu a soudruha Stalina, a také nepopravili. Ale proč by to ten darebák dělal? Když dostal tak královsky zaplacen? Nebo se tak chce zbavit svědka svých občasných netradičních postupů?

Edelsten jde tiše, s hlavou skloněnou. Zcela se vydává do rukou komisaře, pokud mu je dnes souzeno zemřít, nic s tím neudělá. Ten muž, jenž kráčí před ním, má jeho osud zcela ve svých rukách. Když se rozhodne ho nechat zabít, nic proti tomu nezmůže. Proto rezignuje a trpně přijímá vše, co má této noci následovat.

Fedoreňko sestupuje po schodech do sklepení, všichni přítomní vojáci či členové tajné policie ho uctivě zdraví, také se ho jistě bojí, říká si Yoel. Dojdou až k jedné z kójí, která je trochu stranou, okolo ní postává hned několik mužů se zarputilými výrazy ve tvářích. Jeden z nich otevře dveře, je možné spatřit temnou místnost osvětlenou pouze petrolejovou lampou postavenou v rohu. Před stěnou jsou naskládané staré fošny, shluk dřeva.

„Jste připravený?“ obrátí se Fedoreňko na jednoho ze zachmuřených tajných policistů, v jehož očích je však jen chlad, skoro až lhostejnost.

„Ano, soudruhu komisaři,“ odpovídá oslovený jakoby bez zájmu.

„Nebude to moc slyšet? Aby to ty další nevyplašilo? Pak by s nima byla těžší práce.“

„Je to dost daleko, vod těch vězňů. Navíc je tady několik dveří, a i tyhle zavřeme, než k tomu dojde,“ zavrtí hlavou zádumčivý muž.

„Tak dobře, tak se do toho dejte,“ přikývne Fedoreňko a k hrůze Yoela tím spustí moc ošklivé divadlo, kterému on minimálně nějaký čas bude muset přihlížet.

Rozhostí se ticho, hrozně tíživé ticho, které trvá až do chvíle, kdy dvojice mladých strážných přivádí asi čtyřicetiletého muže v dost zbědovaném stavu, má potrhany ošuntělý oděv, dost páchne, sotva plete nohama. Asi s ním nezacházeli právě dobře, možná ho i trýznili hladu. Vestrkají ho do otevřených dveří, vzápětí je za nimi zavrou. Ozve se tlumený výstřel, tlumený tloušťkou zdi i bytelných dveří, které se vzápětí otevírají.

Komisař nahlédne dovnitř, pak k tomu samému donutí i Yoela. Onen přivedený čtyřicátník leží nehybně uprostřed místnosti, kolem jeho hlavy se vytváří kaluž krve, jak mu ji probila kulka z pistole.

„Brzo tady bude pěkný svinčík, soudruhu komisaři,“ ukáže na zem popravčí.

„Tak sem něco dejte, třeba nějaký hadry, nebo sem nasype písek. A taky je co nejrychleje vytáhněte a dejte do tý vedlejší místnosti,“ rozkazuje Fedoreňko, „Tak zajděte pro dalšího, vy mezitím zajistěte něco na tu zem. Pak se domluvte, jak rychle je budete vodit. Když v nich vyvoláte paniku, budete to mít těžší,“ pokrčí jen rameny, naprosto bez jakéhokoli soucitu k lidem, které se rozhodl zabít. Nebo spíše které dostal rozkaz zabít, tohle by si určitě bez schválení nadřízených sám na své triko nevzal, je si jistý Edelstein.

Po chvíli přivádějí dalšího odsouzeného, může mu být něco mezi dvaceti až třiceti, je dost zdevastovaný, proto jdou roky špatně odhadovat. Yoel přemýšlí, jestli ten chudák tuší, co ho čeká, jeho zrak je vyhaslý, jako by na vše rezignoval. Ale možná si jen myslí, že ho vedou na další výslech, čeká ho další bití. Dveře se zavrou, ozve se výstřel a v krátké době ho již tahají ven, z prostřelené hlavy mu prýští krev a znečišťuje chodbu až k druhé kóji, ze které udělali provizorní márnici.

Edelsteinovi je zle, chce se mu zvracet, chce se mu křičet i brečet zároveň, ale nedovolí si dát najevo naprosto nic ze svých strašných pocitů. Stále se ještě nezbavil zcela obav, aby ho také nestrčili dovnitř a nezastřelili, ačkoli to tak nevypadá. Pravděpodobně mu jen chtěl komisař přivodit velmi těžké chvíle, jako jistou škodolibost, říká si. A tak tam jen tiše stojí, trpí a mlčí.

Třetím v pořadí je starý muž, rysy ztrhané, hrozně vychrtlý, věk tak kolem sedmdesátky. Musí ho vléci, sám sotva chodí. Krátce nato už nechodí vůbec, protože mu mozek probil projektil z pistole. Jdou pro dalšího, zatímco jiní se snaží setřít krev, aby popravené zbytečně nevydělali a neměli s nimi těžší práci, kdyby se začali bránit. Možná je to tak pro ně lepší, uvažuje Yoel, do poslední chvíle netuší, že zemřou. Strčí je dovnitř a možná ještě dříve, než si cokoli uvědomí, střílí je ten naprosto chladný zabiják do hlavy.

„Zatím to jde dobře, tak v tom takhle pokračujte,“ projeví svou spokojenost komisař, „Nuže, soudruhu, půjdeme?“ obrátí se na svého nedobrovolného společníka, který si oddechne. S jakou radostí opouští tohle hrozné místo. Díkybohu ho dneska nezabijí a díkybohu se už nebude muset dívat, jak přivádějí dalšího muže, aby ho zavraždili. Těžko tomu říkat spravedlivý trest, prostě se jen zbavují nepohodlných osob, využívající válečného stavu jako záminky.

Yoela prostupuje pocit bezmocnosti a čirého zoufalství, jak snadné je zabít lidi, v této strašné době. Možná se ti chudáci provinili tak maximálně tím, že někde něco plácli, možná nebyli dost aktivními přísluhovači, ale možná taky byli úplně nevinní. Tohle asi už nikdo nezjistí. Kolik jich tady je, takových, co se je rozhodli popravit? Deset? Dvacet? Nebo ještě víc? Znovu se otřese hrůzou.

„Tady máš ty svoje papíry,“ ukáže Fedorenko na stůl, tváří se dost pohrdavě, asi nemá moc v lásce muže jako je jeho současný host, jen využívá jejich služeb pro svoje obohacení.

„Moc vám děkuji, Andreji Nikolajeviči,“ uklání se Edelstein a chvějící se rukou se zmocňuje dokumentů, které ho tolik stály a kvůli kterým musel tolik vytrpět.

„O tom, cos viděl, soudruhu, ve svém vlastním zájmu pomlč,“ říká přísně komisař.

„Pochopitelně, soudruhu Andreji Nikolajeviči, pochopitelně,“ kývá horlivě hlavou Yoel, bledší už být nemůže.

Když opustí pracovnu, spadne mu kámen ze srdce, nicméně svou vizáž nezmění, mohou ho totiž sledovat. Rychle kráčí vpřed s hlavou skloněnou, strašně moc si přeje být co nejdále od tohoto hrozného místa. Pořád mu není zcela jasné, proč ho komisař donutil sledovat popravu tří mužů, jestli to mělo nějaký skrytý smysl, který zatím nedokáže odhalit, nebo jestli opravdu jen šlo o rozmar funkcionáře, který tady vládne téměř bez omezení. Ačkoli i on má jistě nahnáno před výše postavenými soudruhy, občas se zabíjejí i mezi sebou.

Yoel vyjde ven z pevnosti a směřuje ke svému domovu. Dýchá velmi ztěžka, nikoli však od únavy, ale od hrozného stresu, který před chvílí prožil. Obavy o svůj život a shlednutí tří vražd ho naprosto vyřídilo. Do očí se mu derou slzy, tiskne na prsou cenné dokumenty. Bude se muset sebrat, než dojde domů, nikdo nesmí nic poznat, nikomu o tom hrozném zážitku nesmí nic říci. Jak jen mohou být lidé k sobě tak strašně zlí, přitom ti muži tam zabíjeli bez jakýchkoli emocí, strojově, jako by vůbec nešlo o lidské bytosti. Asi to nedělali poprvé, ale i tak, jak mohou být tak lhostejní k životu jiných? Cítí se hrozně a nemá právo se o svoji bolest s nikým rozdělit.

VÝRON NENÁVISTI

Benjamin se svou rodinou opustí svého strýce hned druhý den po obdržení klíčových dokumentů. Nenechá se nijak zviklat, aby posečkal, informace o vývoji na frontě nejsou veškeré žádné, vyjma nabubřelých proklamací, jak hrdinní vojáci lidové armády srdnatě brání svou zem proti zákeřnému nepříteli a způsobují mu hrozné ztráty.

„Co budeme dělat my?“ zeptá se téhož dne večer Marina svého muže, opět sedí i s nejstarším synem v jídelně a rozhodují se o své budoucnosti.

„Já opravdu nevím,“ tváří se nešťastně Yoel, „Zatím je všude klid, relativní klid. Mohli bychom se sbalit a taky odejít, ale kam půjdeme? Co nás tam čeká? Tady máme své zázemí, domov, snad i

pár přátel. Mluvil jsem s dalšími, také chtějí zůstat tady, taky se jim zdá nebezpečné cestovat. A hlavně, také nevědí, kam se vydat, kde hledat nové útočiště.“

„Můžou sem opravdu Němci přijít?“ ptá se již poněkolkáté Mosche, točí se pořád v kruhu, naprosto bezradní. Mají strach tady zůstat a mají strach odejít. Jejich tváře jsou plné obav, myšlenky vrchovatě naplněné chmurami. Bezmoc proti zvůli ozbrojenců je hrozná, strach pak paralyzující. Modlitby k Bohu pomáhají jen zčásti, pokud někdo nepřistoupí na zásadu, že vše je dílem božím, je jim prostě souzeno a nemá smysl se tomu vzpírat. Prostě jen čekat na to, co přijde a snažit se co nejlépe žít. Ze dne na den, z týdne na týden.

Mají sice dokumenty, které je opravňují opustit tento sektor a vydat se na cestu do Moskvy, přičemž je jen na nich, zda až tam dojdou, či zda se někde ukryjí, aby přečkali hrůzy začínající války. Mohou ale také čekat tady a modlit se, aby nenastala žádná apokalypsa, aby se jim vyhnula fronta a pokud přijdou Němci, aby se k místním obyvatelům chovali rozumně. Dlouhé porady nikam nevedou, nakonec se rozhodnou ještě vyčkat.

Příjezd okupantů přijde jako blesk z čistého nebe, sice se objevovaly signály o jejich rychlém postupu a neúspěších bolševické armády, ale takovou rychlost nikdo nečekal. Yoel zavře svou rodinu v domě, všem zakáže vycházet a sám se rozhodne zjistit další informace.

Co ho nejvíce zarazí, jsou výrazy ve tvářích místních lidí. Ti by se přece měli třást hrůzou a nenávidět příslušníky cizí armády, která obsazuje jejich zem. Místo toho jsou jejich obličeje plné radosti a když spatří nějakého příslušníka wehrmachtu, horlivě mu mávají a vítají ho. Ne, tohle není žádná přetvářka, kterou si chtějí koupit slušnější zacházení od vítězících vojáků, tohle je nefalšovaná radost obyčejných obyvatel. Neberou Němce jako své nepřátele, ale jako osvoboditele od útlaču rudých komisařů, Stalina a jeho tajné bezpečnosti. Nezapomínají na hladomor, který zahubil v mnoha rodinách jejich blízké, ani na teror komunistů, kterému jsou již roky vystavováni.

Také vojáci neprojevují žádné nepřátelství, zdraví se s místním lidem, asi jim projevovaná přízeň dělá i dobře, určitě mají rozkazy od svých velitelů chovat se zdrženlivě, což jistě disciplinovaní Němci uposlechnou.

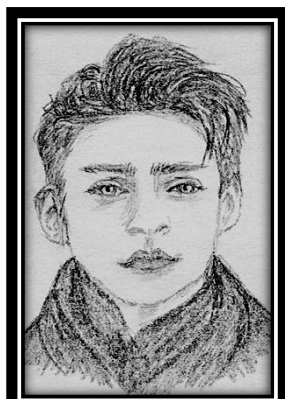
Yoel se vmísí mezi lid, co mává na projíždějící okupanty, snaží se s davem splynout a nijak na sebe neupozorňovat. Je sice trochu šokován výtryskem radosti, jakou již mezi zachmuřenými lidmi léta nespatriil, ale zároveň ho to uklidňuje. Snad bude vše v pořádku, Němci jen město obsadí, nechají tady menší posádku a půjdou bojovat dál. Je moc rád za své rozhodnutí tady setrvat, nic nenasevďčuje bojům v blízkosti města, a nic ani tomu, že by snad mělo dojít k násilnostem.

Je rozhodnutý nějaký čas zůstat ve svém domově, uzavřený, maximálně si vyjít pro informace, nebo za svými židovskými přáteli, kterých je tady pochopitelně dost. Až uplyne pár dní, a bude tady nastolena provizorní stálá správa, může se pokusit s jejími představiteli jednat, nabídnout jim své služby. Třeba budou mít zájem o jeho výrobky a on tak získá prostředky na obživu. Zatím mají díkybohu dost potravin, zásoby si udělal, právě pro podobný případ.

Uklidní se i celá jeho rodina, když jim řekne o svých pozorováních, stejně tak i někteří jejich přátelé. Pokyn hlavy rodiny zůstat prozatím jen v domě a nikam nevycházet všichni přijímají, ačkoli třeba Mosche je dost zvědavý a rád by spatřil německé vojáky, jejich techniku. Ale je soudný a také má respekt ke svému otci, proto jen přikývne a podvolí se rozhodnutí zploditele.

Ani další den se situace nezmění, jen lidé jsou zřetelně uvolněnější a šťastnější, němečtí okupanti pak spokojení, protože jim od místních nehrozí žádné záškodnické útoky, ti je opravdu vítají jako své osvoboditele.

Třetího dne vyslyší Yoel přání svého syna, aby ho vzal s sebou, napřed se projdou po městě, když se snaží na sebe neupozorňovat, pak jdou navštívit svoje přátele. Je dopoledne a jak se zdá, ani dnešní den se nebude lišit od těch předchozích. Zavítají do rodiny pana Orbacha, který má syna Haima ve věku Mosheho, ti jsou dobří kamarádi, proto spolu klábosí, zatímco jejich otcové vedou vážnější rozhovor.

Haim Orbach

Idylku naruší hluk na ulici, který zřetelně sílí. Hostitel, padesátiletý Gilad Orbach, i se svým starším hostem rychle směřují k oknu, kde ke svému zděšení spatří docela početný dav místních obyvatel. V tuto chvíli ale netuší, co se vlastně děje. Gilad zplodil se svou o rok mladší manželkou Limor dvě děti, osmnáctiletou dceru Rulu a šestnáctiletého syna Haima. Patří do zdejší židovské komunity, nijak nevybočují z řady, on pracuje, žena se stará o domácnost a děti chodí do školy.

„Co se to proboha děje?“ tváří se zděšeně paní Orbachová, hluk z ulice sílí, dav je přímo před jejich domkem, stojí na okraji města, nedaleko rodiny Edelsteinů.

„Vůbec tomu nerozumím,“ vrtí hlavou její manžel, „Vždyť byl ještě před chvílí všude klid. Nevím, co ti lidi chtějí,“ dívá se vyděšeně na svého přítele i svou rodinu.

„Nikde nevidím Němce, jsou tam jen samí místní,“ dívá se zpoza záclony Yoel, také oba mladíci opatrně vykukují na ulici, dav se zastavuje právě před jejich domem, nebo na jeho úrovni, je tady pochopitelně více budov, „To snad ne ... támhle někoho vytahují z domu ...“, objeví se v obličejích Edelsteina staršího naprosté zděšení a s velkými obavami pohlédne na svého syna, který se krčí u okna se svým kamarádem.

„Co budeme dělat?“ má slzy v očích paní domu.

„Třeba nás minou,“ říká její manžel, ovšem jeho slova hned popře bušením na dveře, „Zůstaňte tady, já tam půjdu,“ rozhodne se k pokusu o domluvu s podivným shromážděním.

„Otče, co se děje?“ ptá se Moshe, hlas se mu chvěje strachem.

„Asi je na nás pošťvali,“ vezme Yoel syna kolem ramen, „Hlavně zachovej klid, nijak se nebraň, i kdyby se k tobě chovali hrubě. Nesmíš je nijak dráždit, rozumíš?“

„Budou nás bít?“

„Já nevím, synu, já nevím,“ sevře starší z Edelsteinů křečovitě rameno svého potomka.

„Ale proč, otče, proč?“

Mladík se odpovědi nedočká, neboť mezitím pan Orbach otevře vstupní dveře, aby se pokusil s lidmi před nimi vyjednávat. Ovšem místo jakýchkoli slov dostane úder blíže neidentifikovaným předmětem do hlavy, pročež se zapotácí, to už se dovnitř hrnou muži s tvářemi zkřivenými hněvem, šlapou po majiteli domu a směřují do jeho útrob, kde se tísní zbylí přítomní obyvatelé i dva hosté.

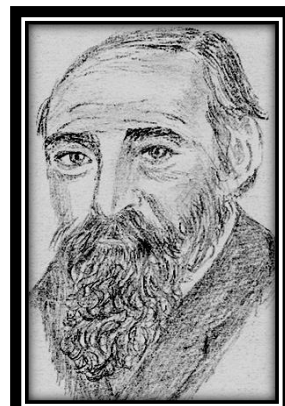
„Tady je máme, ty svině židovský, ty vrahy,“ křičí asi pětadvacetiletý urostlý mladík, zlost mu sálá z očí, stejně jako i dalším mužům, povětšinou mladším či ve středním věku.

„Nic jsme vám neudělali!“ vykřikne paní Orbachová, stoupá si podvědomě před svou dceru, která se naopak krčí za ní.

„Drž hubu, ty kurvo,“ houkne na ní jeden z útočníků a bez dalšího jí vrazí facku, až se padesátileté ženě spustí krev z nosu.

„Nebij moji matku!“ vykřikne Haim a vrhne se směrem k útočníkovi, což ale jen rozdráždí vetřelce, hned tři se obrátí proti mladíkovi a začnou ho zasypávat sprškou ran.

„Otče ...“, derou se slzy do očí Moshemu, když vidí bití svého kamaráda, ale zploditel ho pevně svírá, jestli se pokusí o odpor, o to více budou rozzuření lidé brutální.

Gilad Orbach

Limor Orbachová

Rula Orbachová

„Tak co, ty děvko,“ odstrčí paní Orbachovou hrubě jeden z mladých mužů a chytí za ruku osmnáctiletou Rulu, stiskne ji pevně, až ona vykřikne bolestí a vyhrknou jí slzy do očí, obličej má zkrivený hrůzou.

„Vytáhněte ty svině ven,“ křikne asi čtyřicetiletý muž, který právě vstupuje do místnosti, je vidět, že má mezi ostatními respekt.

Muži vlečou za ruce paní Orbachovou i její dceru, další se teď shýbají ke zbitému Haimovi, který se stočil do klubíčka, možná podvědomě, aby se co nejlépe chránil před sprškou ran, ale i nemilosrdnými kopanci. Ozývá se zvyk trhané látky, jak ho rvou ze země za košili, ztratil i obě boty, je v polobezvědomí, krvácí z nosu i úst.

Až teď další dva mladí muži přicházejí k otci a synovi Edelsteinovým, kteří stojí naprosto bez hnutí, byť v jejich očích i tvářích se zračí velký strach.

„Ty svině,“ řekne první z útočníků a udeří Yoela pěstí do obličeje, až se tomu zvrátí hlava, druhý pak praští Mosheho do břicha, pročež se hoch celý prohne.

„Klid, jen klid,“ stačí syknout otec na syna, „My už jdeme, pane, není třeba nás bít,“ řekne pak nahlas a snaží se směřovat své kroky směrem ke vchodu, držíc stále svého potomka kolem ramen.

„Vo tom ty nerozhoduješ,“ ušklíbne se první z mužů a udeří ho na solar.

„Co čumíš, ty žid'áku zkurvenej,“ křikne druhý z mužů a vrazí hrubou facku Moschemu.

Oba dva bití muži se choulí, ale nijak se nesnaží odporovat, příklad surově zbytého Haima je jim výstrahou.

„Tak sebou hněte, i další si do vás rádi bouchnou,“ směje se jim do obličeje první z násilníků.

„Počkat!“ ozve se náhle hlas muže stojícího zatím kousek stranou, „Tyhle dva zadržte, nedávejte je těm venku, musíme je vyslechnout!“

„Proč se s nima srát? Jsou to stejný svině jako ty další!“

„Máš problém mě poslechnout?“ postaví se výhružně čtyřicetiletý Juraj Davydenko, udělaný chlap s vyzáří kriminálního.

„Já jen, proč se s nima tak mazlit,“ mírní svůj odpor jeden z útočníků, „Máme je teda pohlídat, nebo co?“

„Jo, pohlídejte je, zůstaňte tu s nima, pak vám řeknu co dál,“ přikývne samozvaný šéf.

„Ale to přijdeme vo tu zábavu venku,“ protestuje teď druhý z pověřených strážců.

„Den ještě nekončí, však si taky užijete,“ ušklíbne se Juraj, pak se zatváří potměšile, „Když mě poslechnete, taky škodný nebudete,“ přidá velmi důležité sdělení.

Otec se synem zůstanou s dvojicí násilníků a mohou jen dumat, proč je ten podsaditý muž rozhodl ušetřit lynčování davu, což se děje nepochybně na ulici, podle křiku davu i řevu týraných.

„Chcete se taky podívat?“ zablýskne se v očích prvního z mužů, pak chytne Mosheho za ruku a táhne ho k oknu, jeho otec musí chtě nechtě s ním.

Obrázek, který se před nimi rozprostírá, jim vyrazí dech. V celé ulici, obývané mnoha židovskými rodinami, je boží dopuštění. Lidé jsou vytahováni z domů, mláceni i různými způsoby ponižováni. Z některých rvou oděv, nadávají jim a stále je bijí.

Pohled otce se synem se střetne a oběma v tu chvíli projede hlavou to samé, co se děje u jejich vlastního domu? Je sice trochu stranou, ale pokud tam někdo dav nasměruje, jak se povede zbytku rodiny? Co ale mají dělat? Pokud se pokusí utéci, vběhnou jen tomu šílenému davu do náruče. Navíc jejich odpor vzbudí ještě větší násilí a nenávist. Snad se jen mohou modlit, aby se již patrný židovský pogrom vyhnul zbytku rodiny. Stále však vůbec netuší, proč k němu došlo, co vzbudilo tak hroznou nenávist těch lidí na ulici.

„To je strašný,“ hlesne jen Moshe, jeho pohled se stočí přímo před zdejší dům, kde trpí jejich přátelé a před krátkou chvílí ještě i hostitelé. Pan Orbach leží v krvi na zemi, polonahý, občas do

něho někdo kopne či ho praští, paní Orbachová v roztrhaných šatech se snaží bránit svou dceru, která už má jen potřhané kombiné, jinak je zcela nahá, pláče sedíc na ulici, čelící dalším a dalším slovním i fyzickým atakům. Její bratr Haim má obličej celý od krve, je bez košile, bez bot, roztržené kalhoty si přidržuje jednou rukou, druhou si chrání obličej.

„Copak, nelíbí se ti to,“ praští dost citelně jeden z útočníků Mosheho pod levé žebro, „Máme vás vohlídat, ale že si nemáme bouchnout, vo tom nepadlo ani slovo, ne?“ šklebí se do tváře hoch a zkřivené bolestí, pak ho uchopí za zátylek a přitiskne mu hlavu k oknu, „Jen se dobře dívej, co vás taky čeká,“ dodá výhrůžně.

„Mlč!“ sykne otec na syna, za což si vyslouží lehký štulec, který ho však bolí daleko méně, než co vidí před domem.

Paní Orbachová nedokáže ubránit svou dceru, z té strhnou i její kombiné, nutí ji si stoupnout, aby si ji všichni mohli prohlédnout, řvou na ponižovanou dívku, jak se asi musí cítit nahá uprostřed zuřícího davu.

„Nechte moje děti,“ křičí paní Orbachová, což ale vyvolá ještě větší bouři výsměchu a nevole.

„Zabili jste mi syna!“ řve nepřítelně jedna asi padesátiletá žena, brunátná vzteky i žalem, „Já ti to vrátím, na tom tvojm,“ vyhrožuje, aby vzápětí přistoupila ke schoulenému Haimovi u zdi domu. V ruce má něco připomínající topůrko od domácího nářadí, tím bez dalšího udeří mladíka do hlavy. Ten se zapotácí, po čele mu začne stékat další proužek krve, kalhoty mu spadnou ke kotníkům, stojí tam už jen ve spodkách.

„Ne, ne!“ vrhá se vpřed paní Orbachová.

Bolestí nad ztrátou svého dítěte ubližuje teď ukrajinská žena dítěti židovskému, asi záměrně udeří Haima násadou do kolena, ten zařve bolestí a zhroutí se k zemi, snaží si chránit hlavu, přičemž do něj ta žena tlučte dál. Přidají se k ní i další dvě, zatímco muži se podle všeho dobře baví, nad jejich zuřivostí, nebo se věnují ponižování polonahé matky a zcela nahé dcery.

Paní Orbachová je teď už pološílená strachy o své potomky, manžel leží v krvi u dveří, do jejího syna buší jako smyslů zbavené mstitelky, její dceru fackují a nutí ji si odkrýt klín a poprsí, které se ona snaží zakrývat svýma rukama. Svým dětem však zoufalá židovská matka pomůže pramálo, jen se pustí i do ní, po jedné z ran klackem do hlavy ztratí vědomí a zhroutí se na zem. Několik osob obojího pohlaví do ní ještě kopne a plivne na ní.

„Ty už maj dost,“ zasměje se chrčivě padesátník z davu, jediná z rodiny Orbachových je na nohou Rula, kterou teď dav unáší k dalšímu z domů, kde chtějí dát průchod své poněkud zvrácené spravedlnosti a zcela nefalšované pomstě.

„Chcípni,“ houkne rozzuřená ukrajinská žena směrem k Haimovi, který se už vůbec nehýbá, minimálně je v bezvědomí, ne-li hůř, pak se ještě jednou rozpřáhle a zasadí bezvládnému mladíkovi další ránu do jeho zkrvavené hlavy.

Moshe v okně zavírá oči, nedokáže se už dál dívat na tu spoušť dole, čehož si ale povšimne jeho strážce, uchopí ho za zátylek a udeří jeho hlavou o rám okna.

„Koukej otevřít ty oči, nebo ...,“ nařizuje.

„Dívej se!“ přidává se teď i otec, protože syn znovu pohlédne na tři nehybná těla před zdejšími domem, pak se jeho zrak stočí stranou a spatří i další lidi podobně zbité. V tuto chvíli není jisté, zda ještě žijí, nebo je utloukli k smrti, vždyť ty rány klacky či násadami do hlavy mohly lehce prorazit lebku. A tak se Moshe dívá, a po tvářích mu spolu s krví z rozražené kůže na hlavě stékají i slzy, jeho otec je na tom podobně. Přitom ani jeden z nich netuší, jaký osud jim chystá ten muž, který je zde nechal zadržet a nevydal je bití davu.

Oběti pogromu - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Asi po deseti minutách sledování řádění rozezlených místních obyvatel, kdy se dva u okna velmi dobře baví a dva naopak velmi trpí, se znovu objeví Juraj Davydenko, jak se teď dokonce otci se synem představí.

„Víš ty, proč jsem vás jim nevydal?“ zeptá se čtyřicátník drsně.

„Ne, pane,“ odpovídá pokorně Edelstein starší.

„Já totiž moc dobře vím, kdo ty seš.“

„To ne ...,“ zděsí se

Yoel.

„Ale jo,“ ušklíbne se Davydenko, „Ale možná si můžete pomoc, voba tady,“ pohlédne i na mladšího ze svých zajatců.

„Co máme udělat, pane? Pokusíme se vám vyhovět, ve všem, pane.“

„No to se uvidí,“ zase se ušklíbne čtyřicátník, „Tak, pane Edelsteine, jak vidíte, moc dobře vím, jak se jmenujete a kde bydlíte,“ dodá a na oba vězně jdou mrákoty, bojí se o zbylé členy rodiny, „No tak, ty lumpe jeden, já moc dobře vím, jak sis kupoval ty zkurvený bolševiky. Jestlipak ti ještě něco zůstalo, seš přece zlatník, ne?“ dodá otázku, a oběma asi pětadvacetiletým surovcům v rolích strážců, se zablýskne v očích.

„Chcete za naši rodinu výkupné?“ chytá se naděje i Yoel, dá cokoli, aby uchránil své nejbližší od masakru.

„Přesně tak,“ přikývne Juraj, „Proto jsem vás tady nechal,“ podívá se na své spoluviníky, kteří teď mají ve tvářích výraz uznání.

„Jistě, pane, máte pravdu, sice jsem už musel vykoupit svou rodinu od těch bolševiků, ale ještě mi něco zůstalo. Rád vám to dám, pane, jen když naši rodinu ochráníte. Když ji ušetříte, před tím davem,“ říká Edelstein starší a pitvoří se před třemi násilníky.

„Snad ti zůstalo dost, pro nás tři. Já to vymyslel, tak dostanu nejvíc, ale musíš zaplatit i jim, aby na tvoji rodinu zapomněli, chápeš?“

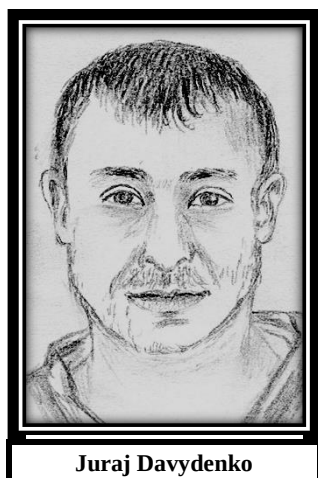
„Ano, chápu ... můj dům, ten není vyrabovaný?“ skoro se bojí zeptat Edelstein.

„Je trochu stranou, ne? Ale co není, to může bejt,“ zatváří se výhružně Davydenko, „Takže se snaž nalýzt dost, aby to nám všem stálo zato na vás zapomenout.“

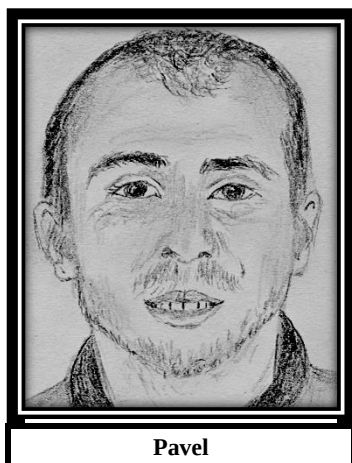
„Vynasnažím se, pane, mám nějaké peníze i nějaké cennosti, určitě budete spokojení,“ klaní se Yoel.

„Tak dobře poslouchej, jak to uděláme. Půjdeš tady s Tomášem k vám domů, doprovodí tě, aby se ti nic nestalo,“ vysvětluje svůj plán vůdce trojice vyděračů, „Naopak Pavlík tady pohlídá tvého syna, je to tvůj syn, ne?“

„Ano, pane, je to můj syn.“

Juraj Davydenko

Pavel

„Tak výborně. Sejdeme se zase tady, tak třeba za hodinu. Kdybys náhodou chtěl zdrhnout i s tou svou rodinou, tak tady máme toho tvýho kluka. A já se pak postarám, aby ho tamty báby dostaly. A dohlídnu, aby až skončí, tak aby bylo úplně po něm, rozumíš?“

„Ano, pane, nemám v úmyslu dohodu nedodržet.“

„To bych ti doporučoval. Jinak je s tvým klukem amen,“ ušklíbá se Davydenko, „Ale stejně bys s těma vostatníma moc daleko neutekl, kdybys chtěl třeba jedno dítě vobětovat.“

„Já se pro syna vrátím,“ slibuje Yoel, jak vyděrači, tak i svému potomkovi.

„Taky si myslím,“ přikývne čtyřicátník, „Tak už běžte, a ty tu hlídej toho spratka, ne že ti uteče.“

„Utýct?“ zasměje se Pavel, „Dyť je takový tintítko, jen by se vo něco

takovýho pokusil a ubiju ho jako psa,“ přidá i své předsevzetí.

Edelstein starší i se svým průvodcem odejdou, hned po nich opustí dům i Juraj, asi aby šel dále organizovat pogrom, možná má více takových želízek v ohni, on rozhodně nehoří jen obyčejnou pomstou, chce na lynčování Židů i vydělat.

„Tady si sedni,“ smýkne strážce se svým rukojmím na podlahu, ten se schoulí u zdi, připravený na případné bití, „Co se tak celej klepeš? Máš strach, co? Teď máte strach, vy Židáci proradný, ale předtím, to bylo jiný, co? No?“ naznačí chuť si kopnout.

„Budete mě bít, pane?“ ptá se Moshe.

„Mám sto chutí, ty parchante jeden. Seš jeden z nich!“

„Nic jsem vám neudělal, pane.“

„No ty možná přímo ne, ale tvůj fotr možná jo. Ale nakonec z tebe možná taky vyroste taková svině, takže by bylo lepší tě rovnou ubít, ne?“

„Proč nás tak nenávidíte, pane? Co jsme vám udělali?“ chvěje se zajatec strachy.

„Tak ty nevíš ... no ty to možná vopravdu nevíš,“ pokývá hlavou Pavel, „Tak já ti to řeknu. Dneska ráno jsme šli do té pevnosti, co tam věznili naše lidi. Požádali jsme Němce, aby je propustili, když bolševici zdrhli. A víš co jsme tam našli? Víš to?“

„Nevím, pane.“

„Nevíš, ty zmetku jeden. Všichni tam byli mrtví, zmasakrovaný. To je ale vaše práce, těch soudruhů a vás Židáků, jste s nima jedna ruka, možná je dokonce řídíte, jak se povídá. Zavraždili jsme naše kamarády, otce, bratry, syny, proto tak všichni zuřej.“

„To je strašné, pane,“ kulí oči Moshe a začíná částečně chápat, kde se v lidech bere taková hrozná zlost, ačkoli dle něj chybně směřovaná.

Oběti NKVD - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

„Jen nedělej, jako by ti nás bylo líto,“ podívá se ošklivě strážce na vězně, „Poslouchej, ty spratku, vyznáš se trochu v tomhle domě?“

„Trochu ano, pane.“

„Víš, kde tady maj nějakou kořalku? No tak, víš to nebo ne?“

„Asi ano, pane, teda ne přesně, ale mohu se podívat, pokud budete chtít.“

„To se rozumí, že chci. Tak se koukej zvedat, nebo ti pomůžu!“ houkne Pavel.

Moshe chvíli tápe, než objeví správné místo, kde se nachází alkoholové nápoje, z nichž věznitel několik ochutná, než nalezne tu správnou láhev. Donutí chlapce, aby si zase sedl ke zdi, sám se uvelebí kousek od něho a začne popíjet. Přitom kupodivu udržuje rozhovor, ve kterém bohužel vyjadřuje svou nenávist vůči Židům, které viní z útlu, kterému jsou tady už dlouhá léta vystavováni. Příslušník osočovaného národa se střechu výrazněji polemizovat, pokud už je přímo tázan, snaží se hovořit neutrálně.

„Hrome, nemeškaj už?“ rozhlíží se věznitel.

„Ještě není tolik hodin ...,“ oponuje opatrně Moshe.

„No snad se tvůj fotr vrátí. Pokud ne, tak tě asi budu muset zabít,“ mžourá Pavel, „Třeba touhle lahví, až ji dopiju.“

„Otec určitě přijde,“ podívá se vězeň nervózně na hodiny.

Náštestí zlatník skutečně dorazí, i se svým strážcem, ten potom doběhne pro Juraje. Následně začne předávání výkupného. Oba mladší vyděrači dávají přednost penězům, k tomu dostanou ještě menší prezent, Davydenko obdrží cenný prsten a něco peněz. Jak se zdá, tak jsou věznitelé spokojeni, rychle svoji kořist schovají.

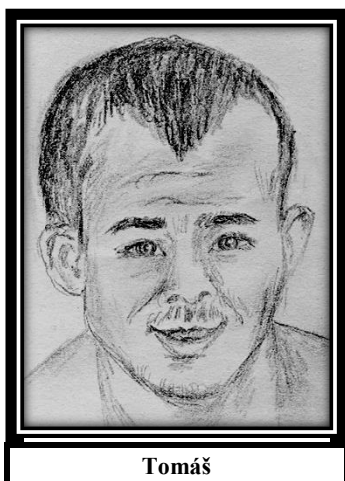
„Můžeme už jít domů?“ ptá se Yoel.

„Domů?“ protáhne Juraj, „To by teď nebylo bezpečný, upozorňovat na sebe. Tomáš a Pavel vás tam potom doprovodě. Zatím počkejte tady,“ nařizuje.

„Tady to ale není moc bezpečné, pane,“ protestuje opatrně Edelstein starší.

„Jen chvíli, pak vás vodvedou,“ zavrtí hlavou šéf vyděračů, pak si oba své pochopy vezme kousek stranou.

„Máme je vodvést vopravdu domů?“ ptá se Tomáš.

„Ne, vemte je na to shromaždiště Židů, však víte kam. A jestli by nechtěli jít, tak si s nima dělejte, co chcete,“ mávne jen rukou Davydenko.

„Nemá ještě něco doma?“ ptá se lehce podnapilý Pavel.

„Nevím, třeba si ho ještě podáme, teď je tam voba vodved'te, tam už si je pohlídej,“ přikazuje Davydenko svým dobrovolným podřízeným.

Yoel a Moshe zatím jen trpně čekají, nemají z porady svých vězňů dobrý pocit, ale nemají taky možnost protestovat. Mohou je stále vydat řádicímu davu a navíc ho ještě nasměrovat k jejich domovu, který zatím zůstal ušetřený pogromu. Syn mezitím otci sdělí, co mu řekl jeho strážce o důvodech nenávisti Ukrajinců.

„To je práce těch Němců,“ mluví šepem Yoel, „Poštvali je proti nám, víš, jak nás nenávidí. Určitě to svedli na nás.“

„Je to ale strašné, že všechny ty vězně povraždili, ne?“

„Je, synu, ale ti lidé tam na ulici páchají stejně velkou nespravedlnost. Mstí se nevinným lidem, nikdo z nás přece ty vězně nenechal popravit a ani jim přitom nepomáhal. Jen zneužili hrozné tragédie, aby rozpoutali jinou, na dalších nevinných lidech.“

„Jak tohle může Hospodin dopustit, otče?“

„Nerouhej se, synu,“ napomene Yoel svého potomka, ten sklopí uši, „Hlavně nezapomeň, co jsem ti říkal, nesmíme jim dát žádný důvod k nespokojenosti.“

„Nepustí nás, jak slíbili?“

„Nevím, nejsem si jistý, možná budou chtít další výkupné. Což je sice špatné, ale pořád lepší, než kdyby nás dva předhodili tomu hroznému davu a ten pak přivedli k našemu domu. Proto jim neodporuj a udělej, co budou chtít. Tak máme naději z toho vyváznout, i když nás možná oberou o všechno. Ale naše životy jsou cennější než jakýkoli majetek.“

„Zbylo nám vůbec ještě něco?“

„Přece bych jim nedal všechno, obával jsem se takového jednání. Ale pozor, už k nám jdou,“ přeruší debatu otec.

Rukojmí pokorně následují své vězňe, kteří je teď vyvedou před dům. Na ulici pořád leží jejich hostitelé, jsou v bezvědomí, možná i mrtví. Cestou mohou vidět ještě několik podobných obětí pogromu, různého věku i pohlaví. Je hrozný pohled na ta zbitá a různě obnažená těla, mnozí ubožáci jsou bezpochyby mrtví, hlavy rozražené, vyteklý mozek, zpřelámané končetiny. Někteří se už probírají z bezvědomí, ale nejsou schopní se zvednout, nebo raději dál nehybně leží, aby se k nim jejich mučitelé nevrátili. Ti pořád ještě řadí ve vedlejší ulici. Rozdráždění bolestí ze ztráty svých blízkých, dle svého mínění konající pomstu na těch, kdo jsou za jejich smrt zodpovědní.

Oběti pogromu - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Strážci vedou své pokorné vězně do míst, kde se pod dohledem německých vojáků začínají houfovat místní Židé, někteří jsou v dost bídném stavu. Jsou internováni na provizorním shromaždišti, je jich dost, ale zdaleka ne všichni, rozhlíží se Yoel. Netuší, co má následovat, snad je alespoň zbytek jeho rodiny v bezpečí.

„Otče, proč jsme všichni tady?“ ptá se Moshe vzrušeným hlasem, vůbec nemá dobrý pocit z toho všeho, kolem jsou němečtí vojáci, ale i další místní, ačkoli zde již k žádnému bití shromážděných lidí nedochází.

„Netuším, synku, ale podle všeho nás asi budou chtít někam vysídlit. Mluvili o tom, pokud vím, tedy Hitler a jemu podobní. Vyhnat Židy z území, které Němci ovládají. Možná nás odvezou někam na východ, nebo do nějakého internačního tábora. Asi nás tam budou nutit pracovat, těžko říci. Ale aspoň nás tady nikdo nemlátí, jako tam ve městě.“

„Dodrží ten chlap slovo a ušetří náš dům?“

„Doufám v to. Možná se sem ještě vrátí, možná bude ještě něco chtít, třeba se mi s ním podaří domluvit, aby nás odsud dostal a abychom mohli všichni odejít,“ snaží se být pozitivní Yoel.

„Benjamin měl pravdu, měli jsme jít s ním,“ posteskuje si synátor.

„Těžko říct, synu, těžko říct. Snad se mu podařilo najít nějaký vhodný úkryt, nějaké hodné lidi, kteří ho u sebe nechají. Ale to také nevíš, taky mohou padnout do rukou podobným lidem, jako napadli dům našich přátel.“

„Haima asi zabili, vid', otče,“ objevují se v očích mladíka znovu slzy.

„Nevím, možná je jen v bezvědomí, dost ho zmlátili. Nechci ti ale lhát, nevypadal dobře.“

„A co udělají s Rulou? Byla úplně nahá, když jí odváděli ...“

„Synku, radši o tom nepřemýšlej ...“

„Ale otče, copak se na to dá nemyslet? Pořád to mám před očima. V jednu chvíli jsem si myslel, že dneska umřu. Že nás taky odvedou ven a tam nás zabijou. Měl jsem hrozný strach. Pořád mám hrozný strach, co když nás ti Němci těm lidem zase předhodí? Co když nás sem přijdou mlátit? Umlátí nás k smrti, jako mého kamaráda Haima?“

„Synu, dneska si viděl hrozné věci. Ale snad se ti lidé vybijí a snad se situace uklidní. Z historie sám dobře víš, že se takové pogromy občas odehrávají. Je to osud našeho národa, vyvoleného národa, který Hospodin zkouší a my jsme proto daleko odolnější.“

„Jak nás Hospodin zkouší? Tím, že nechá umlátit Haima? Vždyť byl tak hodnej, nikomu nic neudělal,“ stékají slzy po očích mládence, ve tváři má stále ještě zaschlou svoji vlastní krev, jak mu rozbili hlavu o rám okna.

„Synu, o Hospodinovi nesmíš nikdy pochybovat, on je naše jediná jistota v této hrozné době,“ napomene otec potomka, potom ho vezme kolem ramen, „Synu, je mi to všechno hrozně moc líto. Bojím se o vás, o tebe, matku, tvoje sourozence. Ale musíme věřit a musíme zachovat klid. Jen tak z toho můžeme vyváznout.“

„Otče, já se tak bál, a pořád se tak bojím. Bojím se, že nám ti zlí lidé ublížej.“

„To je přirozené, synu, každý tady má strach, stejný jako ty. Ti lidé jsou zlí, možná i pomýlení, navedení, ale nic je neopravňuje k tomu, aby se tak chovali. I kdyby jejich vlastní žal byl sebevětší, neměli právo se tak chovat k Haimovi a Rule,“ přitiskne Yoel svého potomka k sobě, „Mosche, vyplakej se, pokud potřebuješ, za svoje slzy se stydět nemusíš. Dnes má právo plakat každý, kdo má srdce v těle. Ale zkus zůstat silným, musíme vydržet, zachovat rozvahu. Budu přemýšlet, jak z toho, jak vyváznout, setkat se s matkou a dětmi, odejít někam do bezpečí,“ slibuje, přičemž oba dva dobře vědí, jak obtížné, ne-li nespelnitelné, toto předsevzetí je.

MYSLI NA HOSPODINA, SYNKU

Yoel a Mosche Edelsteinovi marně čekají, až je vyhledá ukrajinský vyděrač a bude žádat další výkupné. Místo toho jsou i s dalšími odsunuti na jakési shromaždiště zdejší židovské populace, respektive její části. Rozhodně tu nejsou všichni, možná však je takových shromaždišť více a možná v jiném podobném je už i zbytek rodiny. Oba dva nejistý osud neblížších velmi trápí, mohou se maximálně utěšovat, že je ti násilníci a vyděrači ponechali doma. Ovšem i zde v tomto provizorním táboře jsou ženy a děti. Spíše jde o Židy, na které v první fázi pogromu narazili a neumlátili je k smrti.

Postupně jsou přiváděni další členové zdejší židovské komunity, poslední přicházejí těsně před večerem. Někteří jsou opravdu velmi zubožení, mají polámané končetiny, vyražené zuby i oko, jsou pokryti vlastní krví, neboť se stali obětí řádění rozzuřeného místního obyvatelstva. K radosti Mosheho se objeví i celá rodina Orbachova, zle potlučena, ale naživu. Ačkoli mají ve vlasech zaschlou krev, oděv potrhaný a chudák Rula je zabalená jen do deky, všichni žijí. I Haim, asi má opravdu tvrdou palici, když ho ty krvežíznivé ukrajinské ženy nezabily. Sice pajdá po zlém ráně do levého kolena, ale žije!

Shromáždění lidé, obklíčení kordonem německých a ukrajinských ozbrojených mužů, nemají co jíst, alespoň jim milostivě dají několik věder s vodou, aby zahnali žízeň. Ale spíš proto, aby byli klidnější, milosrdenství od svých věznitelů čeká málokdo. Musí sedět na zemi, nesmí se zvednout ani hlasitě mluvit, v takovém případě jsou připraveni vojáci střílet.

Rodina Orbachova se tiskne k sobě, matka se snaží utěšovat dceru, která kouká vyděšeně okolo sebe, na druhé straně také dost apaticky. Sice unikla znásilnění, ale vláčeli ji delší čas nahou, bili ji a vysmívali se jí. Její ponížení bylo obrovské a ona neví, jak mu čelit. Snad jen zmíněnou apatií, přičemž ale její oči těkají kolem, jak u ptáčete vypadlého z hnízda. Bojí se, aby si pro ni zase nepřišli a ona tentokrát nedopadla ještě hůř.

Její bratr Haim je hodně zbitý, zlobí se na sebe, že nedokázal ochránit matku a sestru, leč něco takového nebylo v jeho silách. Jednu chvíli si myslel, že zemře, kupodivu bití přestál jen s trznými ranami, boulemi, modřinami a velmi bolestivými podlitinami. Jeho otec je na tom podobně, matku

pak hrozně bolí hlava. Yoel Edelstein a Gilad Orbach si cosi šeptají, paní Limor Orbachová hladí po vlasech svoji dceru Rulu, čehož využije Moshe a pokusí se přiblížit k Haimovi, pomalu, protože mají podle pokynů sedět na místě a nezvedat se. Pod pohružkou střelby, respektive pokud strážé vyhodnotí, že chce někdo utéci, tak ho zastřelí. Nebo jim to tak alespoň řekli a oni nemají důvod jim nevěřit.

„Jsem moc rád, že žiješ,“ šeptá Moshe směrem ke kamarádovi, „Už jsem si myslel, že tě ty šílený báby dočista ubily.“

„Moc nechybělo,“ odpovídá také potichu zle potlučený mladík, bez bot, s potřhanou košilí a roztrženými kalhotami, „Byly opravdu jako posedlý, ty ženské, snad ještě horší, než ty muži.“

„Prý jim zabili jejich blízký, v tý pevnosti,“ vysvětluje Edelstein mladší, „Ale to je samozřejmě neovpravně, aby se tak chovaly,“ dodá rychle.

„Víš, mě ani tak ty rány tolik nebolej, teda bolejí, ale míň než to, co se stalo Rule. Jak ji tam hnali úplně nahou. Jsou to zvířata a ne lidi. Nechal bych se znovu zbít, kdyby se jí nic nestalo. Podívej na ní, jak vypadá, rve mi to srdce,“ zatíná Orbach mladší pěsti zlostí, leč to je tak jediné, co může dělat. Vždyť okolo jsou muži s puškami, a že se nebudou rozpakovat střilet v případě vzdoru, o tom nikdo nepochybuje, „Tys dopad líp, jak vidím.“

„Naštěstí, tedy pro nás. Vyřadili se na tvoji rodině, nás zbili uvnitř vašeho domu. Ale ne tak moc, mám jen naražený žebra a taky mi rozbili hlavu, vo vokenní rám. Chtěli, abych se díval, jak vás tam venku bijou, a když jsem zavřel voči, tak mi praštili hlavou vo to okno. Myslel jsem, že se dnešního večera nedožiju,“ cítí se trochu provinile Moshe, neboť dopadl daleko lépe než jeho kamarád.

„Co tvoje matka a bratr se sestrou? Nikde je tady nevidím,“ mžourá Orbach mladší okolo sebe, je už tma, prostor ozařují jen rozdělané ohně a také reflektory, on sám pak má oči zalité krví, což ho také částečně omezuje.

„Nevím, mám vo ně strach. Ale náš dům je trochu stranou, snad tam ti zuřivci nedošli. Mnoho z našich známých tady přece chybí, je nás tady jen část. Určitě jen menší část. Snad jsou doma a nic se jim nestalo.“

„Kéž bys měl pravdu,“ pokývá hlavou Haim, „Jenom ale nechápu, proč nás tady takhle drže. Budou nás znova bít? Nebo nás chtějí někam vodvíst? Do nějakýho pracovního tábora, jako tady maj bolševici?“ dumá nad svým dalším osudem.

„Taky se bojím, co nás čeká. Na jednu stranu jsem rád, že tady není matka a bráška se sestrou. Ale jestli nás někam vodvezou, pak by asi bylo lepší, kdyby tady byli s námi,“ rozumuje Moshe, „Ačkoli, jestli jsou doma, tak tam jim je určitě líp.“

Pokračují v debatě, jsou na okraji města na volném prostranství, které je obstoupené vojáky a ukrajinskou domobranou, choulí se k sobě, většinou si nemohli vzít více věcí, než co mají na sobě. Trochu se napili, mají ale hlad a především jimi prostupuje hrozná nejistota z budoucnosti, strach z dalšího, co má přijít. Nemohou si být jisti, zda je třeba nevydají do rukou jinému rozvášněnému davu, aby si na nich vybil svoji zlost. Ale ani odvoz do pracovního tábora není žádná výhra, o těch slyšeli svoje, tam zavírají sověti své nepřátele. Němci prý mají podobné. Lidé tam dostávají málo najíst a musí hodně pracovat, ti slabší mohou i umřít. Přitom Moshe s Haimem určitě nejsou žádní atleti, spíše drobní chlapci, jeden patnáctiletý a druhý o rok starší.

Prostranstvím se občas ozývá zasténání, je tady mnoho zbitých, dost z nich by potřebovalo odborné ošetření, leč se jim ho nikdo nechystá poskytnout.

Prásk. Výstřel se rozezní vzduchem, následují zděšené výkřiky. Další výstřel a pak vše utichá, nastává zlověstné ticho. Moshe se zřetelně chvěje, stejně jako jeho kamarád, a rozhodně nejsou sami.

„Asi se někdo zvednul,“ odhaduje Haim důvod střelby.

„Nebo nahlas promluvil,“ šeptá mladý Edelstein.

„Anebo se někdo jen nudil,“ řekne hořce mladý Orbach.

„Je to strašný, voni můžou dělat, co se jim zlíbí. A my se nemůžeme nijak bránit. Je to hrůza, taková bezmoc ...“

„Hrozná bezmoc. Jako když napadli matku a pak sestru.“

„Jak ti je? Po tý hrozný nakládačce?“

„Už mi bylo líp,“ usměje se trpce potlučený mladík, „Nejvíc mě bolí to koleno, a potom žebra, kdoví, jestli mi nějaký nezlomili.“

„Já si myslel, že na tom budeš nejhůř s hlavou, jak tě ty divoký ženský bily těma násadama, kdoví vod čeho.“

„Hlava to vydržela, kupodivu. Ale ta noha, a jak musím sedět takhle bez hnutí, je to čím dál tím horší. Je to hrůza, ti lidi jsou naprosto bezcitný.“

„Ale jestli nás chtějí někam vodsunout, tak by nám snad měli dovolit si vzít věci, ne? Aspoň voblečení, něco k jídlu ...“

„Nechceš vod nich moc?“ znovu se lehce a bolestně usměje Haim, „Můžeme bejt rádi, že nás teď aspoň nemlátěj. Kdoví, co přijde ráno, jestli se tady zase srotěj ... modlím se, aby Hospodin vochránil matku a sestru, otec a já jsme muži, musíme něco vydržet, ale voni jsou ženy ...“

„Jsou tady i děti, jak jsem viděl.“

„Jsou to prasata ...“

Ozve se lehké syknutí, Yoelovi se nelíbí, že se chlapci baví, sice hrozně tiše, ale proč riskovat. Někdo si jich povšimne a může po nich vystřelit. Oba mladíci pochopí a zmlknou.

„Moshe, vopřeme se vo sebe žádama, pomalu, aby nás nevodpráskli,“ zašeptá asi po půl hodině Haim, poté velmi pomalu svůj záměr provedou. Přeci jen je jim lépe, mohou se trochu i protáhnout, jak na sebe vzájemně zatlačí.

Noc je chladná a hlavně neskutečně dlouhá, neboť málokdo dokáže usnout, a pokud už, tak jen velmi lehce. Všichni však způsobně sedí a ani nedutají, mají respekt před muži se zbraněmi, které jsou ochotni kdykoli použít.

Rozbřesk jen podtrhne ubohost zadržených lidí, je jich tady odhadem tak pět stovek, možná i víc. Několik z nich v noci zemřelo, asi na vnitřní zranění po bití, další vypadají s prvními slunečními paprsky fakt otrěsně. Oči všech jsou vyplašené, pokradmu zírají na kordón kolem jejich shromaždiště, jsou tady Němci i Ukrajinci, všichni ozbrojení puškami, ale mají také různé obušky, hole či bičíky. Jde z nich strach, a to by ani nemuseli včera místní předvést tolik krutosti.

Zákaz pohybu i mluvení dále platí, teď příkazy všichni ještě úpěnlivěji dodržují, jejich věznitelé mají za dne daleko lepší přehled. To ticho je ale také hrozné, kdy se lidé bojí třeba i jen zašeptat. A tak jen trpně sedí, celí ztuhlí, rozlámaní, nevyspalí, pobledlí strachy. Leč nic se neděje, nikdo k nim nepromlouvá, jen je pozorují a hlídají.

Až kolem deváté hodiny se situace změní. Jakýsi německý důstojník jim oznamuje, že budou přesunuti na větší shromaždiště Židů, které je zbudováno za městem. Ti, co mohou chodit, tak půjdou pěšky, pro malé děti či nemohoucí starší lidi přijedou vozy a později je taky na místo určení dopraví. Pak to samé zopakuje pro jistotu jeden z místních a nakonec donutí jednoho starce, aby vše ještě jednou řekl v jidiš.

Stále je klid, jako by zadrženým snad dávali čas novou informaci vstřebat. Všichni už mají jasno, budou určitě odvedeni nejprve do většího provizorního internačního tábora, později je asi odvezou do jiného, již stabilního pracovního tábora. Místní se jich rádi zbaví a Němci jim v tomto ještě radši vyjdou vstříc. Co je bude čekat na takovém místě je ve hvězdách, ale určitě bude problém s jídlem a také asi budou nuceni velmi tvrdě pracovat. O podmínkách, které tam budou panovat, si nedělají žádné velké iluze.

Pak to přijde. Ticho protne hrozný řev, dopředu se vrhají především příslušníci ukrajinské domobrany, zvedají lidi ze země a nutí je postavit se do několikastupu, ve kterém budou

pochodovat na další shromaždiště. Padají vulgární nadávky a padají i první rány, pokud je někdo příliš pomalý. Hrozně ztuhlí lidé se zvedají, někteří křičí bolestí, vystřelující z ran utržených včerejšího dne. Což však jejich strážcům nijak nevadí, jednají s nimi i tak hrubě.

Na místě nechávají jen opravdu staré lidi či matky s malými dětmi, další nutí se postavit mezi ostatní, včetně chlapců a dívek kolem deseti let. K zemi klesají první hrozně zbití, dokonce padne i výstřel, někdo se asi postavil na odpor či nesplnil příkaz ani pod přívalem ran. Nebo už prostě nemohl.

Rodina Orbachova a otec se synem Edelsteinovi se snaží držet pohromadě. Haimovi tečou slzy od bolesti, nemůže pořádně došlápnout na levou nohu, a jak mu rozbité koleno ztuhlo, je situace ještě horší. Jestli má ujít delší vzdálenost, bude to pro něj dost velké utrpení.

„Pane, můj syn je zraněný, má poraněné koleno. Prosím, nechte ho tady s ženami, dětmi a starci, ať ho za námi přivezou vozem,“ obrací se Gilad na nejbližšího muže, v němž Moshe ke své malé radosti poznává Pavla, ano, jsou tady všichni tři, co jim včera zaplatili.

„Cože?“ zařve oslovený, pak přetáhne žadatele holí přes záda, „Takovej mladej kluk, ten musí něco vydržet,“ posmívá se zraněnému i jeho otci.

„Jestli je to daleko ...,“ pokusí se ještě jednou Orbach starší o přímlovu, přitom se hrbí, očekává další ránu. Což se stane vzápětí.

„Otče, mlč,“ zvolá syn, obličej zkrivený bolestí i zlostí z bezmoci.

„Správně, voba držte hubu,“ přetáhne Pavel pro jistotu i Haima holí přes záda, preventivně, „A ty koukej pajdat. Pokud tam nedojdeš, tak ti slibuju, že tě zastřelím. Nebo škoda kulky, umlátím tě pažbou. Tak hybaj, vy kurvy židovský líný!“ řve i na další a nešetří ani ranami.

„My mu pomůžeme, ty se postarej o manželku a dceru,“ chopí se iniciativy Edelstein starší, on vezme raněného mladíka z jedné strany, z druhé totéž učiní jeho syn. Budou se mu snažit cestu ulehčit, může se o ně opřít a zraněnou nohu tolik nezatěžovat.

Je vydán příkaz k odchodu, přičemž všichni jsou důrazně upozorněni, že jakýkoli pokus o útěk bude okamžitě vyřešen kulkou pro dotyčného. Vyplašení lidé se ještě víc semknou do houfu, aby je snad někdo nepovažoval za vybočené z řady a nezastřelil je. Vyráží na pochod, povzbuzování nadávkami a občas i nějakou tou ranou, pokud se zdá ukrajinským průvodcům jejich snaha či tempo nedostatečné. Kolem jdou i němečtí vojáci, většinou středního věku, žádní mladí kluci, spíše usedlí tátové od rodin, tak připadají vězňům.

Pro některé zajatce je pochod opravdu utrpením, jeden asi padesátiletý muž to vzdá, vypadne z řady, klesne k zemi. Nejprve schytá pár ran, pak se ozve výstřel ... Haim se ještě více zapře o své dva pomocníky, noha ho hrozně bolí, ale ví, že musí vydržet. Ti ozbrojení muži okolo by ho bez milosti zavraždili. Však ho také Edelsteinovi pevně drží a pomáhají mu, on pak mezi nimi poskakuje. Jeho otec se snaží povzbuzovat svou manželku a dceru, obě jsou vyplašené, usazené, chudák Rula je i bosá, ale to není sama, i její bratr má jen ponožky a ty jsou zakrátko rozedřené. Ovšem nemají na výběr, musí pochodovat, jinak budou ubiti.

„Zvládneš to, vedeš si výborně,“ potí se Moshe, opakovaně povzbuzuje kamaráda, ačkoli sám má také dost, ženou je poměrně rychle, i když jsou v houfu i sotva desetileté děti, ženy, mnozí bolestivě poznamenání včerejším pogromem.

Jdou jak stroje, strach ze smrti je popohání víc, než křik ukrajinských strážců a hole v jejich rukách. Netuší, jak dlouho po silnici půjdou, netuší, kde vybudovali provizorní tábor. Ale modlí se, aby k němu co nejdříve dorazili, dokud jim nedojdou síly. Jsou hnáni jak dobytek a mnozí se tak také cítí, však možná k domácím zvířatům by se ti lidé kolem nich chovali daleko lépe. Ten má pro ně cenu, jejich židovští spoluobčané veškerou žádnou.

Jsou svedeni z cesty, krácejí do volné přírody, což jim dává naději, že už brzo budou u cíle. Kus pod kopcem je zastaví, začnou na ně znova rvát, padne i pár ran, chtějí, aby se seřadili do řad o deseti členech, jedno zda v ní budou muži a ženy. Vypukne mírný chaos, ale vězni se ve vlastním

zájmu snaží poslechnout, přitom ale zůstat se svými rodinami v jedné linii. Ne vždy se to podaří, pan Orbach, jeho žena a dcera jsou vmanévrováni do sedmé řady, stejně jako pan Edelstein, naopak mladíci Moshe a Haim jsou dostrkáni do řady osmé. Za nimi je ještě dalších asi dvacet, možná i třicet řad, dle všeho je v uspořádaném houfu necelých čtyři sta mužů, žen i starších dětí, prostě těch, které donutili k pochodu.

Znovu vyráží, jsou uprostřed kordonu ukrajinských strážných, a za nimi další řady německých vojáků. Sami se diví, proč taková bezpečnostní opatření, ale asi se bojí, aby se jim v otevřené krajině někdo nevypařil, ačkoli v tuto chvíli je to naprosto nemožné. Musel by přejít dvě řady ozbrojených mužů, a i kdyby se mu to podařilo, měli by dost času ho zastřelit. Však se také nikdo o nic nepokouší, ač jistě někteří o něčem podobném uvažovali, zvláště mladší muži.

Rodina Orbachova ani Edelsteinovi na nic takového nemyslí, obě ženy jsou vyčerpané a Moshe má teď velké starosti se svým pajdajícím kamarádem, v duchu se modlí, aby už nešli daleko, aby brzo dorazili na nové shromaždiště. Už také mele z posledního a jeho kamarád má zkřivený obličej bolesti.

Vyjdou přes kopec a sestupují do dalšího údolí, to se mírně svažuje a zatáčí. Zase se ozývá křik a padají vulgární nadávky, ukrajinští dobrovolníci jsou už zase v ráži, ženou lidi vpřed, hůř než ten vzpomínaný dobytek. Dostanou se asi doprostřed údolí, většina teď má před svýma očima jeho zbytek. Tam postává několik německých vojáků i oficírů, což ale není podstatné, důležitější je, že se neobjevuje žádné shromaždiště. Naopak kus od zalesněné části je evidentně vyhloubená velká dlouhá jáma, to vidí kromě dětí a lidí menšího vzrůstu všichni, jsou totiž stále v mírném svahu.

Ozvou se první výkřiky, ale spíše lidé jen konsternovaně zírají na scénérii před sebou, oči se jim rozevírají hrůzou, většinu napadá to samé. Žádné shromaždiště, ale jen asi dost velká a hluboká jáma, to se nachází v tomto údolí. A u té díry v zemi další vojáci, na koho by tak asi čekali. Někteří z přivedených zajatců se stále ještě zdráhají uvěřit tomu, co vidí, někteří se zděšeně rozhlíží, další se tisknou ke svým blízkým, ozve se pár výkřiků, ale ty přehluší řev ukrajinských strážných a teď i německých vojáků.

První řada je zastavena asi padesát metrů od zlověstné jámy, už stojí i další, na čtyři sta mužů, žen a dětí se teď chvěje v tušení strašlivého osudu, který je tady čeká. Jen naprosto naivní člověk by nepochopil danou situaci. I když se realitu někteří zdráhají přijmout.

Jejich vězňatelé jim nedávají čas na vydechnutí, řevem i bitím ženou vpřed první řadu, ne přímo k jámě, ale kus stranou. Že by přeci jen nějaká naděje? Ta záhy pohasíná, jen co doběhne prvních deset zajatců na místo, kde se houfuje několik německých vojáků a ukrajinských bijců, jsou velmi drsně nuceni se svlékat. Další hrozné ponížení, copak je nemohou zastřelit v šatech, musí je předtím ještě naposledy potupit? Nebo jim jde o jejich majetek? Děs ve tváří všech odsouzenců k smrti je obrovský.

První řada se spěšně svléká, nikdo ani moc neprotestuje, všichni jsou ochromeni hrůzou a strachem. Navíc, kdo se jen náznakem pokusí bránit, či kdo nepostupuje dost rychle, stává se příjemcem ran. Netrvá příliš dlouho a deset naháčů je opět hnáno vpřed, tentokrát přímo k té díře. Nutí je, aby se postavili do řady vedle sebe, pak nastupuje deset německých vojáků s puškami. Vše jde ráz na ráz, zazní výstřely a popravovaní se hrouť k zemi, většina padá do jámy, pár jich zůstane viset na jejím okraji. To už ale přibíhá na místo svlékání druhá řada, naopak třetí řada je hnána k jámě.

Propuká panika, lidé křičí a pláčí, volají své blízké, vzývají Boha, pláčí muži a ženy, pláčí i děti, nejmladším je tak kolem deseti let. Všechno je tak hrozně rychlé a děsivé, podle toho si mohou lidé v každé řadě spočítat, kolik jim ještě zbývá času. A je to strašně málo, neskutečně málo.

Moshe si náhle uvědomí, že bezděky vydává zvuky, celý se chvěje, stejně jako jeho kamarád, zírá nevěřícně na hrůzné divadlo před sebou. Tři řady už jsou pryč, před ním jsou už jen čtyři linie, pak dojde i na něj, předtím ale zastřelí jeho otce a rodinu kamaráda, který se také celý třese, oba se

ted' navzájem podporují, naprosto ochromeni hrůzou. Práskne pár výstřelů za nimi, asi třicetiletý muž se pokusil uniknout, vyhnul se i ráně pažbou pušky, nikoli ale kulkám, které za ním vyslali. Klesá nedaleko chvějícího se zástupu.

„Otče!“ zařve Moshe.

„Synu,“ otáčí se jeho zploditel, jsou od sebe asi pět metrů, jejich pohledy jsou zděšené.

„Proč, otče, proč?! Já nechci umřít!“

„Synku, myslí na Hospodina, modli se k němu. Ten je spravedlivý, už brzo budeme s ním, už brzo“

Slova Edelsteina staršího přehlušuje druhá salva, dalších deset osob klesá k zemi, vybíhá čtvrtá řada, aby je v hrobě urovnala, zatímco třetí se svléká kousek od jámy.

„Jen čtyři řady ...“, má oči rozšířené hrůzou Orbach mladší, úplně zapomíná na bolest v koleni, klepe se hrozným strachem, strachem ze strašně blízké smrti.

„Haime, naše plány ...“, stékají slzy po tvářích Mosheho.

„Ta Amerika ...“, odpovídá mu kamarád, drží se navzájem za ramena, a nejen proto, že hoch s rozbitým kolenem potřebuje podepřít.

Před poprava - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Třetí salva prořízne údolí, na chvíli přehluší nářek lidí, čekající na svou popravu, přitom ale musejí shlížet, jak jsou zabíjeni ti před nimi. Strašné chvíle pro necelé čtyři stovky osob. Když zvednou zrak, spatří na protějším vrcholku stráně několik německých vojáků, nikoli však z popravších komand, ale z wehrmachtu, ti se přišli na střílení Židů podívat. Asi se dobře baví, někteří jen v trenýrkách, chytají bronz, slunce krásně hřeje. Pro někoho ale už jen strašně krátkou chvíli.

„Haime, voni nás zabijou ... voni nás zabijou ...“, vyrazí ze sebe přerývaně mladý Edelstein, rozhlíží se zoufale kolem a hledá záchranu. Ale ta nikde není, jsou obstoupeni muži s puškami a jediná volná cesta je k té strašlivé velké jámě, která se pozvolna začíná zaplňovat.

„Do té Ameriky už nepojedem,“ vzlyká Orbach mladší, hledí i na sestru s matkou, ale i otce, ti se otáčejí, jejich pohledy jsou stejně zoufalé jako ten jeho.

„Ani jsem nebyl s holkou ...“, vyjde z úst Mosheho, a ani se nikdy nedozví, jaké to je. Umře totiž dříve, za krátkou chvíli.

„Ani já ne,“ odpovídá mu Haim a také mu vytrysknou další slzy, proč jen musejí umřít tak mladí, vždyť nikomu neublížili. Proč? Proč?

Oba chlapci jsou v naprostém šoku, zachvacuje je čiré zoufalství, před pár dny měli celý život před sebou, snili o budoucnosti a najednou je všechno jinak. Nechápou, naprosto nechápou, proč mají za krátkou chvíli stanout před hlavními puškami, proč se je rozhodli zabít.

Čtvrtá salva. Poté pár samostatných výstřelů, to někdo asi dobíjí ty, co první střela jen poranila. Jak jen ten čas běží ukrutně rychle, říkají si všichni, mnozí zase počítají, kolik jim ho ještě zbývá. Pátá řada se teď svléká a šestá běží k jámě.

„Tatínku!“ řve Moshe, jeho otec už je v čelní řadě, a on hned za ním.

„Synku, myslí na Hospodina. Oddej se mu. Už brzo se s ním sejdeme. A taky se tam zase sejdeme spolu!“ křičí Edelstein starší, podobně na sebe volají i členové rodiny Orbachových. Mnohdy si ani nerozumí, jsou ochromeni hrůzou a tím, co už je na dosah. Už jen pár minut života jim zbývá.

Pátá salva.

„Tatínku!“ řve Moshe.

„Tatínku! Maminko! Rulo!“ křičí Haim, jeho nejdražší se mu ale vzdalují, protože je ženou přímo k té hrozné jámě, aby urovnali lidi zastřelené před chvílí.

Před popravou - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

„Já nechci umřít,“ otáčí se vyděšený Edelstein na kamaráda.

„Já taky ne ... Moshe, musíme se modlit, rychle, než nás tam naženou!“ má oči rozšířené hrůzou Haim, oba mladíci se klepou strachy a drmolí modlitbu, upínají se k Bohu, snad jen jeho zázrak by je mohl spasit. Drží se přitom křečovitě navzájem za ramena, jejich oči hledají spásu, která však odnikud přijít nemůže. Jejich draží jsou teď hnáni na místo svlékání, naopak předchozí řada k jámě, kde se je snaží urovnat, aby mohli střelci své cíle dobře zasáhnout.

Šestá salva.

Někteří z čekajících na popravu už ani nekřičí, jsou paralyzováni, nebo propadají beznaději, apatii, vše běží tak neskutečně rychle a zatím bez jakéhokoli zádrhelu. Lidé jen urovnají mrtvé, pak se rychle svléknou a vzápětí dopadnou do stále se zvětšujícího počtu

bezduchých těl.

„Dělejte! Pohyb! Pohyb! Rychle!“ řvou ukrajinští poháněči a ženou osmou řadu k jámě, Moshe i Haim bezmyšlenkovitě běží, i raněný mladík, je pomalejší, dostane pár ran, jeho kamarád ho ale táhne, snaží se mu být oporou nebo jen jedná podvědomě?

Už jsou na kraji jámy ve tvaru věčka, stojí nad prudce se svažující stěnou, jejich oči se hrůzou rozšiřují ještě víc, pokud je to vůbec možné. Řvou na ně a strkají je dolů, jsou víceméně sraženi do

díry v zemi, tam leží různě pokroucená nahá těla, ze střelných ran v jejich zádech prýští krev, padne výstřel, jedna oběť sebou škubne, německý voják jí právě prostřelil hlavu.

Hulákají na ně, aby těla urovnali, je jasné proč, tak se jich do jámy vejde víc. Oba mladíci jednají jak ve snách, chvějí se strachem i hnusem, hýbají s nějakými těly, snaží se je narovnat. Přitom si uvědomí, že jeden postarší muž asi ještě žije, nějak sebou cukl. Moshe pohne s asi desetiletým klukem, ani toho neušetřili.

Zase už na ně nepříčetně řvou a ženou je mírněji se svažujícím bokem nahoru, oni se jak šílení škrábou ven, aby se sem zakrátko zase vrátili, ale to už asi nebudou nic vnímat. Moshe pomáhá Haimovi vylézt, trochu se opozdí a schytají pár ran, ale bolest skoro nevnímají. Míjí se s nahými lidmi, k jámě běží jejich blízcí, stihnout tak maximálně poslední vzájemný zoufalý pohled.

Křičí na ně, aby se svlékali, padají další rány, když někdo není dost aktivní. Oba mladíci se strojově zbavují oblečení, pohlédnou k místu poprav, kde zabijáci rovnají sedmou řadu, pak svorně pohled odvracejí, z očí se jím valí slzy, stahují ze sebe poslední zbytky oděvu, jsou již skoro nazí.

Sedmá salva.

Oba chlapci vědí, kolik udeřilo, kdo teď právě spadl do hromadného hrobu. Jsou už oba nazí, stejně jako většina okolo nich, ani je nevnímají, je tam nějaká dívenka, starší muž, žena se šíleným pohledem, asi matka té malé. Kolik jim ještě zbývá? V jámě už pracuje devátá řada, jen co porovnájí mrtvoly, přijde jejich čas. Ten přitom letí přímo zběsilým tempem. Jak ho jen zastavit? Jak ho alespoň zpomalit? Prodloužit si život?

„Hola, hola, díra volá,“ ozve se kousek od ucha Mosheho, trhne sebou a spatří rozesmátý obličej Pavla, jednoho z ukrajinských pomahačů.

Lidé z deváté řady se škrábou ven z hromadného hrobu, osmá řada je uvedena do pohybu, zbývá jim pár metrů k jámě, chudák Haim schytá ještě pár ran, jak pajdá a neběží dost rychle. Míjejí ještě oblečené vězně, jen pár kroků a jsou na okraji svého posledního spočinutí.

„Stůjte rovně, nehrbte se. Ať vás můžou dobře trefit, ať se netrápíte,“ zní rádoby dobrá rada jednoho z ukrajinských pomahačů.

Strkají do nich, rovnají je, oba mladíci mají před sebou zase tu hroznou směs mrtvol, Moshe pro slzy skoro nevidí, přesto zaregistruje tělo svého otce. Ani si neuvědomí, že se právě pomohl, chvěje se strachy, zavírá oči a čeká nevyhnutelné.

Osmá salva.

DRŽÍME SLOVO, PANINKO

Levi Edelstein

Blíží se večer a obavy paní Mariny Edelsteinové sílí. Od včerejšího dopoledne, kdy si její manžel vyzvedl doma výkupné, toužebně očekává jeho příchod, a také vyhlíží svého staršího syna Mosheho. Yoel jí stačil říci o pogromu, který byl rozpoután, a také o dohodě s jedním z vůdců páchaného násilí. Úpěnlivě ji prosil, aby se zavřela, aby nikomu neotvírala, aby ani nerozsvěcela. Aby jen s dětmi potichu seděla a čekala na něj.

Uplynul den, uplynula dlouhá noc, a teď se ke konci sklání další den. Místností se začíná šířit šero, ona se bojí rozsvítit, aby na sebe a děti neupoutala pozornost. Občas potajmu vyhlédne z okna, ale na ulici je klid, to včera až sem doléhaly hrozné zvuky. Dnes ale ne, přesto se neopovazuje být jen vystrčit nos z domu. Má zodpovědnost nejen za sebe, ale především za děti, dvanáctiletého Leviho a desetiletou Doru.

V hlavě se jí stále rojí hrozné scénáře, napadají ji chmurné myšlenky, které se snaží rozehnat. Proč se stále nevrací její muž a její nejstarší dítě?

Když podle všeho uzavřeli dohodu, zaplatili těm násilníkům za ochranu? Respektive opomenutí jejich domu v seznamu pro rabování?

Vůbec nechápe, proč se náhle proti nim vzedmula vlna nenávisti, ale zase tak úplně překvapená není. Jejich židovská komunita se čas od času stává cílem podobných pogromů, různé intenzity a s různými následky. Příčinou toho včerejšího jsou asi Němci, kteří je nenávidí, a pravděpodobně vyprovokovali místní obyvatelstvo. To je také rozhodně v lásce nemá.

Bojí se o oba své velké chlapce, toho staršího, manžela, i toho mladšího, stejně vroucně milovaného prvorozeného syna. Oba jsou už vlastně muži, co když je napadli a oni jsou někde zbití a zranění? Nebo je snad jako muže někde drží? Opět se rozvíjejí v její těžce zkoušené mysli dosti trýznivé vize, v těch nejčernějších je vidí někde v uličce ubité, ale ani v jedné z nich se neobjevuje skutečnost, neboť realita je příliš šílená i na tak temné myšlenky. Netuší, že se s oběma už nikdy

neuvidí, neboť ti již několik hodin leží nazí v hromadném hrobě, pod vrstvou lidí zastřelených po nich. Zасыпání hlínou, pohřbení jak toulaví psi. Na místě, které se nikdy nemá stát památným, nikdo k jejich hrobu nemá nosit květiny a modlit se u něho. Ten má navždy zůstat zapomenutý. Ona o tom ale neví, proto může ještě doufat a toužebně se dívat ke dveřím. Tak strašně si přeje, aby se už otevřely a objevili se v nich oba její miláčky.

Dá dětem najíst, než se zcela setmí, opakovaně je nabádá k tichosti, jsou už stejně nervní jako ona, takový stav se lehce přenáší. Chlapec i dívka již dokáží ledasco pochopit, a i když neznají všechny souvislosti, obávají se o otce a brášku. Mají strach, že jim někdo ublížil, nebo je někdo někde vězní. Atmosféra je tesklivá, to umocňuje i houstnoucí tma, kterou nesmí narušit žádným i sebemenším světýlkem, matka je v tomto

Dora Edelstein

nekompromisní.

Už je pohlcuje temnota, okolo nich, ale i ta v jejich myslích. Marina si vezme děti k sobě, sedí na posteli, ona je oba svírá, syna má napravo, dcerku nalevo. Snaží se něco žvatlat, plácá co ji napadne, přitom se zoufale snaží být pozitivní.

„Mami, proč tady není otec a Moshe?“ zaskočí ji otázkou Levi.

„Nevím, asi se někde zdrželi,“ odpovídá nešťastná žena, i teď se snaží o co nejméně truchlivý tón hlasu.

„Ublížili jim ty zlí lidi? Němci? Nebo tady ty z města?“ nemá slitování chlapec.

„Ne, ne,“ říká paní Edelsteinová rychle, „Oba jsou určitě v pořádku. Jen asi teď nemohou přijít, asi se někde schovali.“

„Co když se neschovali? Co když je chytili?“

„I kdyby, tak se jim nic nestane. To se občas stává, když dorazí do města vojáci, tak načas internují dospělé muže. A Moslemu už je patnáct, tak ho možná také zadržují. Ale určitě je brzo pustí, to je jen na chvíli, aby byl ve městě klid, to se tak někdy dělá,“ říká ona, už ale nedodává, že se občas také takto zadržení rukojmí popravují. Ne, na to vůbec nesmí pomyslet.

„Co když je zabili ...,“ vyřkne hoch hroznou větou.

„Levi, tohle neříkej,“ zvýší matka hlas, „Tohle už nikdy neříkej,“ je skoro až hysterická, „Oba jsou v pořádku a brzo zase budou s náma. Možná už zítra, možná pozítří, za pár dní.“

„Já byl na Mosheho zlej ...,“ říká syn tesklivým hlasem.

„O čem to mluvíš?“

„Než odešel, předtím. Pohádali jsme se, já na něj byl zlej ... hrozně moc mě to mrzí,“ objevují se v očích chlapce slzy, natahuje i jeho sestra, matka se drží s vypětím všech sil.

„Levi, všechno bude v pořádku. To se taky stává, dokonce často stává, že se bratři hádají. To ale nic neznamená, oba dobře vědí, že se mají rádi. Dobře víš, že tě má Moshe moc rád a ty jeho určitě taky. Mám pravdu, ne?“

„Mám ho rád ... proto mě to tak mrzí ... když se nevrátí ...“

„Levi!“ křikne teď Marina, „Co jsem ti říkala. Na tohle nesmíš ani pomyslet! Moshe i otec jsou v pořádku, jen teď nemůžou přijít. Bratr se ti brzo vrátí, pak se mu třeba můžeš omluvit, pokud máš pocit viny.“

„Já jen ...,“ nedořekne hoch, neboť ho matka křečovitě sevře, až ho to zabolí.

Pokračují v povídání, ona jim začne vyprávět pohádky, které už obě děti dobře znají, ale předstírají zájem. Potom je uloží do postelí, sama si jde také lehnout. Nemůže usnout a po lících ji kanou slzy. Pláčou ale i obě její ratolesti, mají strach, bojí se i o otce a staršího bratra. Až za drahnou dobu je na chvíli vysvobodí milosrdný spánek.

Ráno matka vstane a připraví dětem snídani, velmi prostou a chudou, zásoby se jim ztenčují a ona netuší, jak dlouho se tady budou skrývat. Neodvažuje se ale vyjít z domu, zaběhnout za přítelkyní a zjistit, co se děje. Kdyby ji snad také napadli, kdo by se pak postaral o děti. Ne, musí vydržet, do doby, než se manžel a starší syn vrátí. Musí se vrátit, už brzo, přesvědčuje sama sebe.

Snídaně je stejně tesklivá jako byl předchozí večer, přes snahu matky zůstat pozitivní. Po ní zůstanou sedět u stolu, Marina přijde na spásný nápad a začne s nimi probírat učení, tak zabijí dvě mouchy jednou ranou, jednak se budou děti vzdělávat a jednak všichni tři přijdou na jiné myšlenky.

Doslova se jí zastaví dech, když se ozve bušení na dveře. Dost silné, manžel má klíče, a kdyby je i ztratil, tak by přece nedělal takový hluk.

„Tiše!“ šeptá hrozně rozrušeným hlasem, „Běžte do dětského pokoje, tam se přikrčte a ani nemukněte!“ příkazuje.

Obě ratolesti rychle plní její přání, v jejich pokoji jsou hned tři postele, ta Mosheho dnes zůstala prázdná. Kluk i dívka se krčí pod jejich úrovní, lehce se chvějí, mají už tolik rozumu, aby

pochopili, že se do domu dobývají zlí lidé. Matka jim neřekla všechno, ale je hrozně vyplašená, hrozně se bojí. Proto mají strach i oni.

Paní domu ani nedutá, přestože se už třikrát zabušení opakovalo. Skrývá se daleko od okna, lehce se třese.

„Paní Edelsteinová! Znáám vašeho manžela!“ křičí mužský hlas u dveří, „Musím s vámi mluvit. Otevřete dveře!“

Ona dumá, jak se zachovat. Strašně toužebně si přeje slyšet zprávy o svém muži a synovi, dobré zprávy, ale bojí se, že jde jen o lest, že ji chtějí donutit otevřít a pak sem vtrhnou, budou rabovat, budou možná ubližovat jí i dětem. Proto se ani nepohne, málem zapomene dýchat, proto se její hrud' následně pohybuje mnohem intenzivněji.

„Paní Edelsteinová! Víím, že tam jste! Pokud neotevřete, vyrazím dveře!“ vyhrožuje muž za nimi a na ní jdou mdloby. Rozzuřit ty násilníky je to poslední, co by chtěla. Pak nemusí brát ohled ani na děti.

Jak mátoha se šourá ke dveřím, které otevírá právě ve chvíli, kdy už na ně vetřelec zase bouchá. Hrozí se toho, co spatří, bojí se, že vtrhnou dovnitř, začnou bít ji i děti. Místo toho ale spatří trojici mužů, dokonce s úsměvy na rtech, jednoho kolem čtyřicítky a dva kolem pětadvaceti. Pak se její obličej také rozjasní, jeden z nich tady přece byl, s manželem. Určitě jsou to ti, u kterých se vykoupili, asi i díky tomu jejich dům ušetřili, předevcírem, když ta hrůza vypukla.

„Omlouvám se, pojd'te dál, bála jsem se. Ale poznávám vás, mladý pane. Prosím, pojd'te dál,“ vede je Marina dále do domu, „Prosím, posaďte se. Co vám mohu nabídnout? Snad nějaký aperitiv, jídlo už skoro žádné nemáme,“ trochu lže, ale myslí především na děti.

„Tak štamprdlí bysme si dali, paninko,“ sedá si Jurij Davydenko, spolu s ním i jeho dva nohsledové, Pavel a Tomáš.

„Dám vám něco ostřejšího,“ je už docela klidná paní domu, tihle určitě nepřišli rabovat, sice se ještě trochu chvěje, když jim nalévá do skleniček pálenku, ale není divu, když je ze všeho tak vynervovaná, „Nesete mi zprávy od manžela? Proč se ještě se synem nevrátil?“ ptá se.

„Teď nemůžou přijít, ale jsou v pořádku,“ lže naprosto profesionálně nejstarší z mužů, tváří se lhostejně, jeho dvěma společníkům přeběhne letmý úsměv přes tvář, byli dost blízko, když včera spadli do té díry.

„Co se vlastně děje?“

„Víte, paní, bylo rozhodnuto, že vy Židé, budete vysídleni. Odvezeni někam na východ, kde budou zřízeny zvláštní tábory, možná města, ve kterých budete jen vy,“ povídá unylým hlasem Davydenko, „To možná není nejlepší zpráva, ale je to tak. Váš muž a váš syn už jsou na jednom místě, kde se příslušníci vaší rasy shromažďují. Brzo pojedete za nimi,“ dodává, což opět vyvolá nenápadné usmání mladíků.

„Ach tak, přišel jste pro nás?“

„Tak napůl, paní.“

„Napůl? Nerozumím. Myslela jsem, že máte s mužem dohodu, že vám zaplatil, abyste ochránili naši rodinu,“ znejistí ona, rychle všem třem dolije a pak se taky posadí, už je v jejích očích zase strach.

„Podívejte, paní, budu k vám upřímný. Včera, vlastně předevcírem, jsme my tři zachránili vašeho muže a syna před hrozným bitím. Bez nás mohli už bejt mrtví, nemyslete si, byli přitom i mrtví, dokonce dost, to víte, když se dav rozzuří.“

„Taková hrůza ...,“ vzdychne ona.

„Není divu, paní. Mnohý našli v tý pevnosti svoje blízký, ty svině komunistický je postříleli, než zdrhli před Němcema. No a taky mnohý věděj, jak blízko mají některý Židi k těm rudejm prasatům. Tak se nedivte, že to v nich bouchlo. Ale sama jste viděla, že byl váš muž v pořádku. Ohlíkali jsme ho, když se to uklidnilo, tak jsme voba vodvedli na to shromaždiště ve městě, a pak s vostatnými šli

na to další, větší. Kam za nima půjdete i vy. Ale proč vám to tak zdlouhavě povídám. Dostali jsme především zaplacený za to, že schováme vašeho muže a syna před tím davem a taky, že se budeme snažit, aby někoho nenapadlo jít sem, k vašemu domu. Jak vidíte, voboje jsme splnili, váš muž a syn vyvázli bez úhony a sem nikdo nepřišel. Chápete, proč vám to říkám?“ podívá se teď vyzývavě Jurij na nervózní ženu. Ale i klidnější, když už ví, že její manžel i synáček jsou v pořádku.

„Snažím se, pane ...“

„Paní, ve městě je pořád hodně dost nasranejch lidí,“ ušklíbne se šéf vyděračů, „Záleží na vás. Určitě si pro vás někdo přijde, už asi brzy, aby vás taky přemístil, na to shromaždiště. No a pak ... nikdy nevíte, co se může stát. Ale pokud byste chtěla mít jistotu, že budete vy i vaše děti v pořádku ... vůbec, kam jste je schovala?“ zasměje se drsně.

„Jsou v ložnici,“ hlesne ona.

„To je dobře. Tak úplně na rovinu, paní. Pokud chcete i vy naši ochranu, tak taky musíte zaplatit. Vím kdo ste, vím, co dělal váš muž a taky vím, že nám především zdaleka nedal všechno. Budu ještě upřímnější, paní. Moc vám toho vzít s sebou nedovolej, prohledaj vás, budou pátrat po cennostech, to především. Takže buď to tady necháte, nebo vám to seberou. Ale když to dáte nám, tak vám můžu zaručit, že se vo vás postaráme. Vodvedeme vás za vaším mužem a synem, a vy se k nim dostanete bez jakékoli újmy, bez bití a tak.“

„Mám vám podruhé zaplatit?“ začíná už ona chápat, proč jsou ti tři tady.

„Podruhý? No tak ať je po vašem. Ale máte jistotu, že držíme slovo. Vašeho muže a syna jsme ochránili a stejně tak váš dům, vás i děti. Takže vidíte, že splníme, na čem se dohodneme. Nechci bejt hrubej, paní, ale taky bysme se mohli chovat jinak. Víme vo vašem domě, můžeme to tady prohledat a můžeme vás donutit nám všechno vydat. Máte malý děti, kolem deseti, pokud si pamatuju. Především zemřelo i pár dětí, i mladších, než ty vaše. To víte, tolik nevydrží, a když padaj rány, jako když lije jak z konve ...“

„Ochraňuj nás Hospodin ...“, hlesne jen ona.

„Kdyby sem přišli nějaký zlý lidi, paní, tak by taky třeba vašeho synka mohli umlátit, a kdoví, co by dělali s vaší malou dcerkou. To víte, lidi jsou jen lidi,“ vysmívá se nešťastné ženě Jurij do obličeje.

„Ne, ne, to se nesmí stát!“ vykřikne ona zděšeně.

„Máte možnost, paninko, jak tomu zabránit. Tak já vám teď řeknu, jak se dohodneme. Nabízíme vám, že vás i děti vodvedeme na to shromaždiště, postaráme se, aby vás nikdo nenapadnul a nemlátil. A ještě jedno pro vás uděláme, tedy když se dohodneme a vy zaplatíte. Všichni jsou vyháněný jen v tom, co maj na sobě, všechno další jim vezmou. Taky je prohledaj. Když se domluvíme, tak vám dovolíme sbalit nějaký věci, co si ceníte. Nezapomeňte i na manžela a staršího syna. Taky toho moc nemaj. Ale zase toho nesmí bejt moc, tak dvě zavazadla. Dejte tam to nejčennější, co si chcete nechat, šaty, cennosti a tak. Tady Pavlík to pak vezme k sobě, schová to, a až budete na místě, tak vám to tam přinese. Tak se vyhnete tomu, že by vám to sebrali a taky, že něco u vás najdou a taky vám to seberou,“ sdělí Davydenko svoji představu o domluvě.

„Co za to budete chtít?“ ptá se ona stísněným hlasem.

„Podívejte, vod vašeho manžela víme, že tady má nějakou tajnou skrýš. Vy byste vo ní měla vědět. Dáte nám tak dvě třetiny toho, co tam najdeme, zato si budete moc vzít tu zbylou třetinu a taky další cennosti. To je slušná dohoda, ne? Budete mít ochranu, propašujeme vám tam pozdějš to vaše zavazadlo.“

„Dvě třetiny?“ pobledne žena, „Ale to nám moc nezůstane,“ zbaví se bezděky možnosti tvrdit, že o skrýši neví, však se teď taky všichni usmívají.

„No tak se nějak dohodneme, podle toho, co tam najdeme. Když toho bude dost, tak se třeba domluvíme i na půlce. Jedna bude naše, druhou si můžete přibalit k těm věcem, a my vám to tam propašujeme. Souhlasíte?“

„Mám na výběr?“ vzdechne ona.

„Paninko, aspoň vidíte, jaký jsme slušný. Mohli bysme to tu převrátit naruby, mohli bysme mučit vás i vaše děti, pak bysme si mohli vzít všechno. Ale my se s vámi chceme rozdělit. A ještě vám zajistit vochnu.“

„Máte pravdu, pane,“ přikývne teď ona, smířená s domluvou, nakonec nezní tak špatně, „Musím vám vlastně i poděkovat, za manžela a staršího syna, že jste je předevcírem zachránili. A taky za nás, že sem nikdo nepřišel.“

„Rádo se stalo. Jsem zvyklej jednat tvrdě, tedy smlouvat tvrdě, ale držím slovo. Nic se vám cestou na shromaždiště nestane, a už brzo se shledáte s manželem a starším synem,“ kývne hlavou jako zpečetění domluvy Jurij, „Tak paninko. Pánové si tady daj ještě pohárek, my se půjdeme podívat na tu skryš. Já se sem pak vrátím a vám dáme tak půl hodiny, abyste si sbalila to zavazadlo.“

„Dobře, souhlasím,“ kývne ona, tváří se teď docela spokojeně, ale podobné výrazy mají i oba ukrajinští mladí muži. Dokonce skoro s úctou pohlédnou na svého šéfa, jak s tou naivní husou vyjebal. Ještě jim ta kráva sbalí ty nejvíc cennější věci. Jurij má pravdu, někdy se dá chytrostí dosáhnout víc než bezduchým bitím.

Paní Edelsteinová přikáže svým dětem, aby se oblékli do lepších šatů a vybrali si pár věcí, které chtějí s sebou. Pak ukáže svému zaplacenému ochránci skryš, z níž si po troše dohadů vyberou každý svoji část. On tu svou strčí do kapes, ona ji naopak zabalí do kusu hadru a posléze vloží do brašny. Kufr zavrhlá, lepší budou dvě objemnější tašky. Pak jde vybrat pár věcí pro sebe, přidá sváteční šaty a boty pro manžela a Mosheho, vše doplní osobními rodinnými cennostmi. Trochu vyplísní děti, neboť jejich výběr toho nejdůležitějšího není v souladu s jejími prioritami.

Oba bágly jsou nakonec pěkně nabité, děti zatím netuší, kam pojedou, ale mají radost, protože na konci cesty na ně čeká otec a bráška.

„Tak můžeme vyrazit, jak vidím,“ usmívá se Davydenko, s kolegy skoro dopili láhev pálenky, „Vezmeme si klíče, teď ty zavazadla tahat nemůžeme, to by nám je mohli taky sebrat. Až nastane správná chvíle, tady Pavlík vám je doručí, je tak?“

„Jo, určitě je doručím,“ ušklíbne se tázaný, pak však spatří ošklivý pohled šéfa a dodá, „Určitě, vyznám se, nemusíte mít strach. Přinesu vám je.“

Matka se synem a dcerou vyjdou na lehko, ale jsou velmi důstojně ustrojeni. Kolem nich se pohybují tři ukrajinští muži, nicméně se k nim chovají slušně. Jaký to je rozdíl oproti jiným, zjistí trojice přesídlovaných asi za půl hodiny, kdy se přibližují k provizornímu shromaždišti židovské populace na okraji města, někteří popohánějí jiné rodiny hrubým řevem a také bitím.

„To je šílený!“ vydere se Marině z úst a také její děti se tváří hrozně vyděšeně, vidí násilí páchané na svých spoluobčanech a logicky dostávají strach.

„Buďte v klidu, paninko,“ usmívá se Jurij.

„Moc vám děkuju,“ dívá se paní Edelsteinová vděčně.

„Teď to tu musíte vydržet, paninko. Víc už pro vás teď udělat nemůžeme. Ale rychle se tam zařaďte, ať nemaj důvod vás mlátit. Uvidíme se pozdějš, až nastane správná chvíle,“ dodá Davydenko, a zase už notně vyplašená žena mu znovu děkuje za bezpečné přivedení na místo shromáždění.

Jeich ukrajinský doprovod zmizí, ona se rychle snaží s dětmi dostat co nejdále do houfu, lidé tu jsou nuceni se posadit, kdo není dost rychlý, tak ho bijí. Dokonce asi po půl hodině padne výstřel, někdo se pravděpodobně zachoval nepatříčně. Z pohledu jeho strážců. Hrkne to v ní, je teď sama, bez svých drazé zaplacených ochránců, ale i bez manžela a skoro dospělého syna. Přitom má na

starosti dvě děti, které k sobě tiskne a důrazně je upozorňuje, že musí být zticha a nesmí se hýbat. Jak jim nařizují ti pánové s puškami, místní i v uniformách.

„Co se děje?“ chvěje se Levi, má velký strach, tady bijí lidi a před chvílí asi někoho zastřelili, neviděl to naštěstí dobře. Vůbec z toho všeho nemá dobrý pocit, ale to jistě všichni zde přítomní.

„Brzo nás odvezou za tatínkem a Moshem,“ šeptá mu ona do ucha, „Ale ti lidi jsou zlí, tak se nesmíme hýbat a mluvit.“

„Já se bojím, maminko,“ natahuje Dora.

„To my všichni. Ale vydržíme to a brzo se uvidíme s tatínkem a Moshem. Jen musíte klidně sedět a mlčet,“ šeptá důrazně a raději děti objímá kolem ramen, ještě aby se tak zvedly, třeba nevědomky, jen aby se protáhly, a nějaký šílenec s puškou na ně vystřelil. Musí je chránit, sevře je

ještě pevněji, pozná, jak se chvějí strachem.

Situace je o to horší, že do nich začíná pražit slunce, oni nemají nic k jídlu a především k pití. Po chvíli mají okoralé rty, vyschlý krk a zvláště děti takovou situaci špatně nesou. Plynou minuty, poté i hodiny a stav zůstává setrvalý. Většina zadržovaných lidí se neodvážuje ani promluvit, už zastřelili asi pět lidí, prostě padnul výstřel a někdo zemřel. Muži s puškami mají absolutní moc a minimální soucit s židovskými obyvateli města.

Marina svírá své děti a modlí se k Bohu, aby už je odvezli na to slibované shromaždiště, kde je už manžel a prvorozený syn. Snad se tam k nim budou chovat lépe, tady jsou lidé doslova šílení, nemají žádnou úctu k lidskému životu. Nedokáže pochopit, jak se tak mohla situace změnit za pár dní, kdy se z nich stala doslova štvaná zvěř.

Náhle kousek od ní proletí jablko, zasáhne asi padesátiletého muže, který nestačí ani zareagovat. Jen se překvapeně rozhlíží. Vzápětí se ozve výstřel, muž je zasažený do prsou, ozvou se vyděšené výkřiky. A také smích strážců. Paní Edelsteinová ještě víc stiskne své děti, třetí oči a rozhlíží se, vůbec nerozumí tomu, co se právě kousek od ní stalo.

Letí další jablko a padne další výstřel, naštěstí tentokrát dále od nich, proto ani neví, koho ti ozbrojenci ve své šílené hře zabili. Všichni už chápou, co dělají. Házejí do sedícího houfu jablka a koho jimi zasáhnou, tomu vzápětí pošlou i kulku. Padne celkem pět výstřelů, než je ta hra přestane

bavit nebo než jim jejich zvrácenou zábavu někdo zakáže. Zadržování Židé se chvějí strachy, již chápou, že mohou být zastřeleni naprosto bezdůvodně, i když splní vše, co si jejich věznitelé přejí. Stává se z toho doslova loterie, kdo bude zabit a kdo přežije.

Když nějakou dobu neletí žádné jablko, Marina si alespoň částečně oddechne. Byla připravena chránit své děti svým tělem, pokud by to nešťastné a nevinné ovoce přilétlo až k nim. Pláčí však jiné rodiny, jimž vysmátí vrazi naprosto nesmyslně zavraždili jejich člena. Naštěstí kromě toho staršího muže neviděla ani ona ani její děti, kdo se stal jejich obětí. Další muži, žena nebo dokonce dítě? Jak mohou být lidé tak zlí?

Její mysl už opět zachvacují hrozné vize. Jak jí řekl ukrajinský vyděrač, především při pogromu bylo dost mrtvých, dokonce i děti. Před chvílí bez jakéhokoli důvodu zastřelili několik lidí, co se bude dít za další hodinu? Jak se budou bavit? Budou zase zabíjet lidi jen pro své rozptýlení? Co kdyby to jablko dopadlo na některé z jejich dětí? Střelili by i po něm?

Bezmoc se strašná, a všichni na tom prostranství jsou bezmocní, obklíčení ozbrojenými muži, kteří mohou kdykoli kohokoli zabít. Aniž by měli nějaký pádný důvod, kromě toho, že všichni zadrženi jsou Židé, které nenávidí jak Němci, tak jejich ukrajinští přísluhovači. Ti se mstí za roky poroby pod bolševickou knutou. Na těch, kteří jsou po ruce. Na bezbranných mužích, ženách a dětech.

Od zavraždění několika lidí při hře s jablky panuje klid, nikdo ze shromážděných ani nedutá, klíčové je na sebe nijak neupozorňovat. Proto trpně snáší pálicí slunce, vyschlá ústa, úmornou žízeň. Pokud pláčí, tak jen tiše. Děti se choulí ke svým matkám, ty se bojí nejen o sebe, ale i o ně. Ti muži se zbraněmi nemají srdce, jinak si jejich chování vysvětlit nelze.

Den se v takové atmosféře strachu, duševního a fyzického strádání hrozně táhne. Nejhorší pro všechny je nejistota. Kam je chtějí odvést? Kde je jejich konečná stanice? A jak bude vypadat život tam, v pracovním táboře, když se k nim chovají tak hrozně už tady? Bezmoc a beznaděj je deprimující, strach ochromující, strádání ubíjející. Zbývají jim jen modlitby, snad se Bůh slituje nad příslušníky jeho vyvoleného národa, na které opakovaně sesílá těžké zkoušky.

Odpoledne se objeví nákladní automobily, několik. Nejprve se nic nemění, pak ale začne nahánění lidí na korby. Což se opět děje velmi drasticky, kdo není dost rychlý, je bit, kdo se snaží, je někdy bit také. Je patrné, že se nedostane na všechny, prostě berou ty, co jim přijdou pod ruku. Lidé nevědí, jestli je dobře nastoupit nebo zůstat, ale odjezd z tohoto hrozného místa může být jistou nadějí. Snad na dalším shromaždišti, o kterém mluvili, bude alespoň něco k pití, snad tam bude menší zvůle strážných.

Paní Edelsteinová a její dvě děti se dostanou také mezi vyvolené, matka křečovitě svírá své ratolesti a ty se jí úporně drží, cítí v ní jedinou oporu, která jim zůstala, hledají u ní ochranu. Jsou vyděšené, vždyť před nedávnem před jejich zraky umírali lidé, nazdařbůh zastřelení muži, kteří se u toho ještě smáli. Mají z nich strach, teď kolem nich máchají holemi či bičiky, popohánějí je, aby co nejrychleji vylezli na korby. Navzájem si snaží pomoci, ti silnější těm slabším, muži ženám, všichni dětem. Je jich tam ale přespříliš, tísní se, špatně se jim dýchá, tlačí se na sebe. Snaží se být ohleduplní k těm bezmocnějším, ale je to velmi těžké, když jsou na korbě namačkáni jak sardinky.

Přeplněná auta se dají do pohybu, jedou s nimi i další vozy, plné ozbrojených mužů, není naděje, že by někdo seskočil a zmizel. Ale kam by chodil, když všude je rozlícené místní obyvatelstvo a vojáci? Mohou se jen modlit, aby na novém shromaždišti našli přívětivější zacházení. A aby tam dorazili co nejdříve, takto cestovat je opravdu utrpení. Na korbě se šíří i nepříjemný zápach, dlouhé čekání na shromaždišti bez možnosti jakéhokoli pohybu znamenalo, že někteří se pomočili či pokáleli, v dusnu na vozidle teď jsou cítit mnohem více, než na otevřeném prostranství. Zvláště starší lidé a děti s tím mají problém, mohou však jen klopat hlavy a pociťovat stud, naštěstí jim nikdo nic nevyčítá.

Jen někteří mohou sledovat, kam je vezou, matky se snaží uklidňovat brečící děti, přitom je chránit před tlakem okolí, což není jednoduché, když nákladní automobil vjede do výmolu a těžiště namačkané hmoty se přesouvá prostorem. Zabočí na polní cestu, což ale zase tak nikoho nezneklidňuje, asi tam někde bude vybudované velké shromaždiště, kam svážejí Židy z okolí, aby je posléze transportovali kamsi na východ, do jejich nového domova. Tak jim to alespoň říkali a jim nezbyvá, než svým věznilům věřit. Ale než tam dorazí, projdou si asi očistcem. Možná by už bylo nejlepší být ve vlaku, tam s nimi snad nebudou ti zlí lidé, kteří tady nad jejich přesídlením dohlíží.

Paní Edelsteinová uklidňuje své děti, snaží se být i v této těžké situaci pozitivní, ale její neklid její počínání zrazuje. Upíná se k naději, že už brzo snad budou na místě určení, a tam se zase shledá s manželem a Moshem. S nimi se bude cítit bezpečnější, ti ji pomohou se postarat o děti. A když jim později přinesou i některé jejich věci, čímž si ovšem stoprocentně jistá být nemůže, snad se jim bude dařit i na novém působišti. Začnou znovu, jsou houževnatí, manžel má šikovné ruce, Moshe sice asi nebude studovat, ale může pracovat s otcem, mohou uživit zbytek nyní roztržené rodiny.

Jejich nákladní vůz zastavuje, nikdo se však neodvážá vystrčit hlavu, také by mu ji mohli ustřelit. A tak zase jen trpně čekají, než si pro ně přijdou.

„Už jsme tam?“ ptá se Levi plačtivým hlasem.

„Asi ano, ale náš vůz byl poslední, asi nejprve odbavují ty před ním. Musíme to ještě chvíli vydržet, snad už brzy budeme v tom táboře, tam nám dají určitě najíst a napít,“ říká Marina.

„Mám hroznou žízeň,“ sděluje Dora, chvěje se, špatně se jí dýchá.

„Vydržte, už brzo to bude lepší,“ slibuje matka, a modlí se, aby její slova byla pravdivá.

Čekají tiše a pokorně, ti blíže zadní části nákladního prostoru mohou spatřit, že jsou v lese, za vozem stojí další automobily, a také ukrajinská domobrana a němečtí vojáci. Zdáli slyší nějaký křik, ale řevu už slyšeli tolik, pravděpodobně zase strážní řádí, asi při odvádění jiných skupin. Nebo je zase bijí a ti lidé křičí bolestí. Což ale není moc povzbudivé, pro nejbližší čas.

Konečně přicházejí k nim, odklápějí zadní část korby a pohánějí lidi, aby seskočili dolů. Což ti činí velmi rádi, alespoň se nebudou tak tísnit. Zase si pomáhají, děti snášejí na zem, případně je chrání před ranami strážců.

Nutí je, aby byli v houfu, což je ale logické, mají jistě strach, aby jim nikdo neutekl do okolního lesa. Zvláště mladším mužům či odrostlejšími chlapcům by se něco takového mohlo podařit, mohli by zmizet v porostu a kdyby měli i trochu štěstí, nemusela by je zasáhnout žádná střela. Nicméně teď je jejich skupina velmi těsně sevřena Ukrajinci i Němci, je téměř nemožné vyklouznout.

Dávají se do pohybu, jdou mezi vzrostlými stromy kousek stranou, asi tak pět minut, kde se nachází menší mýtina. S přibývajícimi kroky slyší křik, ten sílí, což je znervózňuje. Mají strach, asi se zase strážní chovají ke svým zajatcům neurvale. Hlavně jim nedávat žádnou příčinu k výtrysku zloby, říkají si mnozí.

Když stanou na menší mýtině, objevuje se v jejich tváři nejprve překvapení, teprve pak přichází zděšení. Všude okolo se povalují šaty, ale také spodní prádlo. Co má tohle znamenat? Co se to děje?

„Rychle! Všichni svlíknout! Donaha!“ řvou strážní a tím jim podávají i vysvětlení, odkud se tady vzalo tolik šatstva a prádla.

„Proč? Proč se máme svlékat?“ ptá se jeden starší muž, odpovědí mu je nejprve rána holí, pak několik namířených pušek na skupinu.

Křik, rány a nebezpečně zacílené zbraně nedávají lidem velký výběr, pokud odmítnou své ponížení, nebudou jejich věznilé jistě váhat střílet, když jen tak pro zábavu tam na tržišti odpráskli několik osob. A tak nešťastní zajatci začínají odkládat svůj oděv, přitom jsou pobízeni k většímu spěchu. Ale ani moc neprotestují, smiřují se s dalším potupením, ačkoli mnohé začíná zachvacovat i strach. Co bude poté, až budou nazí?

„My se budeme koupat?“ tváří se nedůvěřivě Levi, ale poslušně odkládá své ošacení, to Dora má větší problém, velice se stydí. Rozhodně není sama, která z žen či dívek by se chtěla ukazovat nahá

před tolika muži, nejen z vlastní komunity, ale i ze strážných, však také někteří z nich zírají na mladší ženy a někdy si neodpustí i peprné komentáře.

Jedna starší tělnatá žena si nechce odložit své potřísněné kalhotky, přiběhne k ní Ukrajinec a začne ji bít, její staříčkový hubený manžel se jí snaží chránit svým tělem a přemluvit ji, aby uposlechla, má strach, že ji ubijí nebo rovnou zastřelí.

Konečně jsou všichni zcela obnažení, tím jsou však ještě více podřízení těm okolo. Jako by byl každý člověk, který by se nahý ocitl mezi oblečenými lidmi, tím klesá jeho schopnost vzdoru. Proto také vcelku poslušně kráčí v houfu, dirigování svými vězniteli, jsou tiší, hrozně vyděšení. Někteří se snaží zakrývat své intimní partie, další na něco takového rezignovali, ruce mají volně spuštěné podél boků. Téměř všichni však začínají mít velmi nepříjemný pocit, který se snaží rozptýlit, zoufale hledají rozumné vysvětlení, proč jdou teď lesem, jak je pán Bůh stvořil, neznámo kam. Ke všemu teď zřetelně slyší i pláč a také zoufalý křik. Marina k sobě tiskne své děti, které jsou strašně vyplašené, v předtuše něčeho hrozného, co se má stát.

Hluk sílí a zakrátko spatří i oni scénérii, která jim doslova zastaví dech. Jsou právě přivedeni na rozlehlý palouček, stojí na něm němečtí vojáci i ukrajinská domobrana, ale i několik nákladních vozů, snad hasicích. Ale ten nejstrašnější pohled je na místo uprostřed toho všeho, kde je vyhloubena velká jáma a v ní se teď tísní všichni ti, co přijeli předchozími automobily. Díra v zemi je dost hluboká, oni v ní jsou jak zapadlí vlastenci, některým ani nekouká hlava. Pochopitelně jsou také nazí, hrozně vyděšení, někteří se modlí, někteří jen rezignovaně stojí, jiní tiše pláčí.

„Voni nás zabijou!“ vykřikne Levi, celý se klepe, drží se matčiny ruky jak klíště, hledá v ní záchranu, kterou mu však ona nemůže poskytnout. A také není schopna na jeho slova reagovat, je doslova oněmělá hrůzou.

„Tak rychle, rychle,“ tlačí houf vpřed ozbrojení muži, někteří vězni jsou tak konsternováni, že ani neprotestují, odpor dalších lámou bitím a křikem. Nazí vyplašení lidé nejsou pro katany rovnocenným soupeřem, proto již první z nich padají do téměř zaplněné jámy. Jejich bosé nohy se až po kotníky zabořují do nehaseného vápna. Vápno! To se přece dává do hromadných hrobů, ale až na mrtvé!

Ne, teď už nikdo nepochybuje, žádné slibované shromaždiště neexistuje, konečná stanice je právě v té díře. Až je tam zaženu, tak je určitě všechny postřílejí. Někteří se ve svém zoufalství modlí i zato, aby je kulka zabila okamžitě, aby dlouho netrpěli. Vědí už, že zemřou, z té jámy a z toho sevření ozbrojenými muži není úniku. Někdo se klepe, další ječí v hysterii, jiní však jsou apatičtí, modlí se ke svému Bohu, aby je v krátké době přijal do své milosrdné náruče.

Trochu se vše zasekne, protože jáma je už úplně plná a před ní zůstává ještě asi patnáct osob. Mezi nimi také paní Edelsteinová se svými dětmi. Ozbrojenci se snaží donutit lidi, aby se ještě více zmáčkli, ale ten prostor je opravdu již hrozně zaplněný. A tak se začínají radit, co udělat.

Marina křečovitě svírá své děti, které pláčí, mají hrozný strach ze smrti, bojí se bolesti, která ji bude předcházet a hlavně, nikomu z nich se nechce umírat. Jejich matka se zoufale rozhlíží, náhle spatří kousek od ní stát Pavla, toho, kterému dala klíče od domu a který ji měl přinést její věci. Je jí už jasné, jak moc ji podvedli, ale ve svém zoufalství v něm vidí poslední jiskřičku naděje. Snaží se ho na sebe upozornit, děti skrývá za sebou, volá jeho jméno, volá o pomoc.

Mladému muži není vůbec příjemné, že ta ženská na něho křičí, teď už hystericky, proto k ní rychle přijde, zařve na ní a rozpráhne se holí. Ona podvědomě přivře oči, ale je rozhodnuta se poslední naděje nevzdat.

„Prosím, pane, prosím, pomozte nám,“ žadoní úpěnlivě.

„Drž hubu, ty krávo. Ty i ty tvoji fakani jen dostanete, co si zasloužíte,“ okřikne ji Ukrajinec.

„Dali jste mi slovo ...“

„Ty seš ale kráva,“ ušklíbne se mladík, „Ale nakonec, my to slovo dodržíme,“ zasměje se a ve tváři se mu objeví zlomyslný úsměv, „Slíbili jsme ti, že se setkáš s manželem a synem, a to se ti už brzo splní.“

„Manžel a syn ...“

„Ty dva už jsou taky v podobný díře, už vod včerejška. Viděl jsem to na vlastní voči. Koupili kulku, spadli do ní a bylo to. Jen sebou párkrát škubli. Už to mají dávno za sebou a ty se s nima už brzo setkáš. V pekle, kam vy všichni Židáci patříte,“ zkříví se Pavlovi obličej hroznou nenávistí.

„Moje děti ... zachraňte moje děti ...,“ špitne jen ona, zpráva o smrti manžela a prvorozeného syna ji dorazila.

„Aby vyrostli a chtěli se nám mstít? Drž už hubu a smíř se s tím, co přijde. Nemáte žádnou naději uniknout. A jestli ještě jednou zařveš, tak nejprve rozmlátím hlavy tvým dětem a pak taky tobě!“ přidá mladík zlou výhrůžku.

„Moshe a tatínek jsou mrtví ...,“ brečí Levi, chvěje se, svírá křečovitě ruku své matky.

„Děti moje, pomodlíme se,“ objímá Marina teď svoje ratolesti, „Už brzo se zase shledáme s tatínkem a Moshem,“ pláče všichni, sice usedavě, ale teď i tiše, zároveň matka začne drmolit modlitbičku.

Zádrhel je vyřešený, přichází rozkaz, vojáci se chápou první osoby, co je na řadě, podrazí ji nohy, za ně a za ruce ji zvednou, rozhoupou a vhodí na hlavy osob v jámě. Když už jiný prostor není.

Paní Edelsteinová chce chránit své děti, ale dosáhne jen toho, že letí jako první, po ní plachtí vzduchem Levi, dopadá o pět metrů vpravo, jeho tělo se zaklíní mezi tísnicí se lidí, Dora přistane pro změnu o pět metrů vlevo. Trojice je teď roztržena, zaklíněna, zoufale k sobě natahuje ruce. Jsou dost potlučení, ale bolest skoro nevnímají, jsou zachvázeni hrůzou, o to větší, že jsou teď rozdělení, sice kousek od sebe, ale přitom hrozně vzdálení.

Konečně je tedy z pohledu katanů splněno, všichni nazi lidé jsou již v hrozné jámě a oni mohou započít s tím, co si na ně vymysleli. V rámci experimentu, jak urychlit zabíjení. Už zkoušeli výbušniny, ale to se neosvědčilo, ne všichni zemřeli hned, a také byly kusy těl rozesté po okolí, i ve větvích stromů. Nyní si vyzkouší jiný způsob.

Možná někteří v prohlubni tuší, co má přijít, ale většina počítá s tím, že každou chvíli do nich začnou střílet, skoro všichni se teď modlí k Bohu, hledají v něm útěchu, připravují se na nevyhnutelnou smrt. Někdo se pomoci či pokálí, strach dělá své. Ale střelba se neozve, místo toho na ně však začnou dopadat kapky vody, potom už proud, z hadic požárních cisteren.

Kdo kdy viděl, jak se chová nehašené vápno, když se dostane do styku s vodou, dovede si představit, co způsobí kapalina, co stéká po lidských tělech na dno jámy. Nikdo si ale jistě nedovede představit, co to znamená stát v takovém bublajícím a prskajícím vápně, které se začíná vařit.

Nelidský řev se rozléhá lesem, na těla dopadají žhavé kousky, ty pálí jak čert, nohy nešťastníků hoří, pod houfem popravovaných se rozpoutává peklo, které se je chystá strávit. Bohužel ne však tak rychle, jako kdyby dostali kulku do srdce či do hlavy. Jejich smrt je neobyčejně krutá a neobyčejně bolestivá, neboť se vlastně začínají vařit.

Někdo se pokusí v šílené bolesti vylézt, ale je sražen zpátky do vroucího kotle, jiní křičí a prosí, aby je zastřelili, další jen řvou bolestí, dusí a pálí je i stoupající výpary. Skupinka, co je na ramenou ostatních, zatím trpí nejméně, byť i Levi a Dora už křičí a kroutí se bolestí, něco k nim mezi těly prolétlo a popálilo ta jejich. Podobně je na tom jejich matka. Hrůza v jejich očích se nedá popsat, takové zvěrstvo snad nemůže spáchat nikdo, kdo se chce nazývat člověkem. Jak se lidé báli smrti, tak teď si strašně moc přejí, aby už přišla a ukončila jejich děsivá muka. Paní Edelsteinová má svým způsobem štěstí, omdlí nejen od bolesti, ale i od pohledu na své trpící děti, ony si bohužel musí ještě chvíli počkat, než jejich mysl zastře milosrdné bezvědomí a přestanou vnímat hrozné pálení.

Nikdo z přihlížejících do jámy nestřílí, možná by někdo i ze soucitu utrpení lidí ukončil, ale nechce se jen shodit před ostatními. Ale ten strašlivý řev a výjev na mnohých tvářích vyvolává přinejmenším rozpaky, když ne přímo odpor. Autor tohoto způsobu poprav si už asi uvědomuje, že ani tudy nepovede cesta k rychlejšímu a jednoduššímu zabíjení. Což však nijak nepomáhá obětem jeho experimentu, jejichž smrt je nesmírně trýznivá. Trvá různě dlouho, než na umírající přichází spásné bezvědomí, kdy přestávají cítit nesmírnou bolest. I když křik postupně slábne, trvá dost dlouho, než utichne zcela. Podívat se do té jámy na výsledek své práce, potřebuje velkou otrlost a hodně silný žaludek.

HNED PŘIJDEME ZA TEBOU, SYNKU

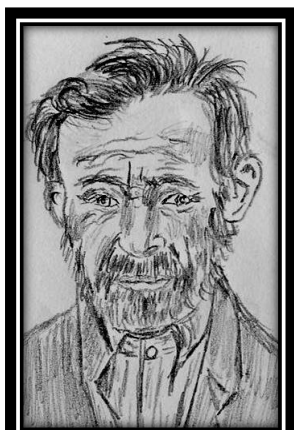
Sedmadvacetiletý Benjamin Edelstein junior, jeho o rok mladší manželka Vanesa a šestiletý syn Benjamin jsou již dva dny v domě jednapadesátiletého Anatolije Litovenka, bývalého sedláka, který i se svými dvěma nejstaršími syny pracuje v místním kolchozu, nicméně stále si obdělává i kus svého políčka. Má i pár kusů domácí zvířectva, ale jinak si nežije jeho početná rodina moc dobře.

Benjamin na něj narazil náhodou, když si od něho na tržišti chtěl koupit kousek chleba, dal řeč a dostalo se mu nakonec kladné odpovědi. Ovšem až poté, co projevil ochotu za útočiště zaplatit, vlastně dvakrát, svou prací i cennostmi, které se dají zpeněžit.

Z jeho pohledu našel přesně to, co hledal. Větší přízemní domek stranou od cest, s dalšími hospodářskými staveními. Nepochopil přesně, jak funguje jeho hostitel, jaké vztahy má s místním družstvem, co mu zůstává, co musí odvést, ale je mu to po pravdě jedno. On a jeho rodina získali právo spát na seníku, poloprázdném, což v letních měsících není špatné. Zde může vyčkat na další zprávy, jak se vyvíjí situace na frontě a modlit se, aby se jim vyhnula válka, se všemi jejími důsledky dopadající na civilní obyvatelstvo.

Hostitelská rodina na ně nekouká právě dobře, těžko říci, zda kvůli jejich původu, či prostě jen mají přirozený strach z neznámých lidí. Všichni si tady užili za poslední dvě desetiletí svoje, trpěli, členové jejich rodin umírali na podvýživu, jako bývalí sedláci respektive ocejchovaní kulaci měli stanovené takové odvody, jenž byly naprosto likvidační. Teď se zdá, že nastala jistá vhodná rovnováha, nebo snad i rozumná domluva, která jim umožní si na nuzné části jejich bývalých pozemků vypěstovat něco pro sebe, mít i kravku, další zvířectvo, drůbež, malé zeleninové záhony, ovocné stromy.

Bída je však patrná všude, tato úrodná země rozhodně nevzkvétá, klasické hospodářské principy byly porušeny a nově nastavené nepřinášejí kýžené výsledky. Proto se nelze divit, že většina rodiny kouká na nové tři strávníky ne dvakrát dobře, jako by říkala, co si tak asi koupíme za cennosti či peníze, kteří jim hosté podle dohody dají. Vyváží to jídlo, které spotřebují? A ke všemu jsou to Židé, kteří se rozhodně netěší nikde v zemi dobré pověsti.

Anatolij Litovenko

Benjamin pracuje co nejusilovněji, je poměrně dobře živený a silný. Dle domluvy se bude snažit přijít do styku s dalšími lidmi či sousedy co nejméně, nejlépe vůbec. Pokud majitel zavelí, celá rodina zaleze na seník a ani nemukne. Naopak se budou podílet na práci, kolem i tak okleštěného hospodářství je jí dost. Zvláště když musí pracovat i pro družstvo. Pan Litovenko, respektovaná hlava rodiny, je asi i celkem dobrosrdečný člověk, jeho rod si vytrpěl svoje, proto má pochopení pro strádání mladých manželů s dítětem.

Benjamin a Vanesa se snaží chovat skromně, neštítí se práce, jejich synek je roztomilý, srdečný a zachmuření hostitelé se na něj občas i usmějí.

To dítě určitě nemůže za nic z toho zlého, co je postihlo. Stále sice dodržují separaci, trpění hosté se stravují stranou, na seníku, ale občas se s nimi dají do řeči a dokonce dovolí svým dětem, aby si hrály s tím malým židovským klukem.

Benjamin je spokojený, se svou ženou se baví o tom, že tady snad opravdu našli útočiště, kde přestanou nejbližší týdny a měsíce, a pokud se nevyřeší situace do zimy, tak snad i tu. Mohli by se snad přestěhovat dolů do chlěva, tam bude tepleji, později zkusí s panem Litovenkem promluvit, jestli by je případně neubytoval jinde, až dorazí chladnější počasí.

Právě hlava zdejší rodiny si toho večera vezme Edelsteina stranou, je dnes ještě více zachmuřenější než obvykle, což je co říci. Radostná idylka zde rozhodně nepanuje, nebo jen zcela výjimečně.

„Asi byste měli vodejít,“ prohodí hospodář, už je tma a oba muži stojí venku před seníkem, začíná příjemná noc, jen vzduch je prosycen pachy, tak klasickými pro statek.

„Odejít? Proč?“ ulekne se Benjamin.

„Jsou tady Němci, vydali nějaký nařízení ...,“ necítí se dvakrát dobře Litovenko.

„Němci? Už jsou tady?“ zbledne Edelstein, „Jak se chovají?“

„Tak k nám dobře,“ lehce se usměje Anatolij, „Taky nemají důvod se chovat jinak, lidi je tady vítají jako osvoboditele.“

„Osvoboditele? Když okupují vaši zem?“ tváří se nedůvěřivě mladý muž.

„Jenže vodsud vyhnali ty rudý bestie, co tady způsobili tolik zla. Skoro v každý rodině umírali lidi během toho hrozného hladomoru. Jak kdysi naše hospodářství vzkvétala,“ zasní se Litovenko, „Ale co přišli ty rudý komisaři, s těma svejma kolchozama, je všechno úplně špatně. Mnozí si myslí, že ten hladomor Stalin způsobil úmyslně, aby nás potrestal, aby nás zastrašil, mohl líp vládnout. Děly se tu hrozný věci.“

„Slyšel jsem,“ přikývne Benjamin.

„Mnozí si taky myslí, že za tím stojí židovská klika,“ podívá se teď pátravě hospodář do tváře mladšího muže, „Hodně vás spojujou s těma bolševikama. Ty ke všemu povraždili všechny vězně, než prchli před Němci, to se už rozkřiklo. Prostě je ve vězeních zmasakrovali. Nechci vás strašit, ale někde vypukly pogromy, hon na vás, na Židy.“

„To je strašné!“ zvolá Edelstein rozrušeným hlasem.

„Není to teď pro vás lehká doba, nemá vás tady rád nikdo. A Němci už vůbec ne, ale to jistě víte, ne?“

„Vím to moc dobře, proto jsem uprchl před nacisty ke svému strýci. Naneštěstí nás stále Hitler a jeho strašné názory dostihují, jak jeho vojáci podupávají veškerá práva jiných národů v celé Evropě. Znam také bohužel předsudky proti nám, nejsou nové, trvají už staletí ...,“ povzdechne si utečenec.

„Nevím, nakolik jsou některý vaši rabíni nebo vůdci, nebo kdo vás to vlastně vede, nakolik jsou zpražený se Stalinem a těmi jeho vrahy z NKVD. Ale vy se mi zdáte jako slušnej člověk, vaše žena je milá a váš synek roztomilej. Ale asi byste měl radši vodejít.“

„Vyháníte nás? Právě teď, když je proti nám taková hrozná nálada?“ číší z tváře Benjaminova zoufalství.

„Němci vydali prohlášení, všechny Židy shromažďují, prej máte být někam přesídlený, snad dál na východ ...“

„O tom jsem už také slyšel.“

„No, možná je to pravda, ale děj se i dost špatný věci, jsem tedy slyšel. Nechovají se k vám moc dobře, když vás chytějí. Ale tohle není moje záležitost, nechci vás ještě víc znepokojovat neověřeněma drbama,“ je rozpačitý hospodář, „Ale doporučoval bych vám zmizet. Taky musím myslet na svoji rodinu, možná sem nikdo nepříjde, ale kdyby přišel a našel vás, mohlo by bejt špatně i s náma. Mám taky syny, musím myslet i na ně, i na další,“ říká téměř omluvně.

„Chápu vás,“ je zdrcený Edelstein, „Kam ale půjdeme? S malým děckem? Nemůžete nás tu někde schovat? Až ta hysterie opadne? Nebudou tady přece věčně, bojují přece se Stalinem, myslím tím Němce.“

„Bojujou a podle všeho dost úspěšně. Ta jeho slavná Rudá armáda taje jak sníh, to není jako si vylejvat zlost na nevinnejch lidech, tyranizovat sedláky a podobně. Dostávají co proto, ty Stalinovi hoši. Ale vás, vás nenáviděj jak Němci, tak místní.“

„Já vím. A vy?“ položí zásadní otázku mladší z mužů.

„Já?“ zamyslí se Litovenko, „Já už zažil tolik hroznejch věcí, tolik utrpení, tolik nespravedlnosti. Neházím všechny do jednoho pytle, vím, jak se asi musíte cejtit. Já se tak cejtil taky, když nám přišli bolševici sebrat hospodářství, umořili mého otce a matku, ty zemřeli žalem i strádáním. Nechci způsobovat další bezpráví. Ale musím taky myslet na svoji rodinu. Kdyby vás tady našli, kdoví, co by mohli udělat. Třeba mě a moje dospělé syny zastřelit, pro výstrahu.“

„Až tak ...,“ nemůže už být Benjamin bledší.

„Je mi líto, ale musíte vodejít. Dám vám tři dny, pak vám dám něco k jídlu na cestu, poradím vám, kudy se vydat, dál na východ. Nebo se můžete pokusit vodejít do lesů, prej tam někde jsou vaši, skrejvaj se tam. Ale s tím děckem ... Vím, je to dost hrozný, ale dnešní doba je strašná, jen to pokračuje. Pořád je tady nějaký bezpráví, teď dopadá nejvíc na vás ...“

„Co jen budeme dělat ... chtěl jsem tomu uniknout, najít útočiště, někde stranou, tam přečkat. Vůbec netuším, kam bych měl jít, vůbec ne ...,“ je naprosto zdrcený Edelstein.

„Máte dvě možnosti,“ pokrčí rameny hospodář, „Bud' se přihlásíte a budete věřit, že se k vám budou chovat rozumně a vodvezou vás na ten východ. Nebo se pokusíte zmizet, třeba někde v lese, nebo se dostat na východ, za frontu, ne všude se bojuje, třeba nějak proklouznete.“

„To nejsou právě příjemné vyhlídky. Co byste mi doporučoval vy?“

„Já bych se na vašem místě pokusil proklouznout. Jak jsem říkal, jdou nějaký zvěsti, že se k vám nechovají dobře. Určitě ne všechno je pravda, ale určitě byly i mrtví. Vás jako muže by taky mohli zastřelit. Možná vás straším zbytečně, možná kdybyste se přihlásil dobrovolně, tak vás naložej na nějaký vlak a vodvezou na jiný dobytý území, dál na východě. Ale když se mě ptáte, já bych to neriskoval, já bych se jim pokusil uniknout,“ sděluje důrazně hospodář.

Ještě asi půl hodiny debatují, potom se rozejdou, spát se chodí brzo, stejně tak se vstává, rozhodující je denní světlo. Benjamin vyleze po žebříku na seník, jde po paměti, navíc dovnitř proniká otvorem ve stěně měsíční svit. Je hodně rozrušený, když spočine vedle své manželky, jejich synek leží vedle ní z druhé strany.

Dlouhou dobu se mladý muž odhodlává, než vyjeví své ženě, co mu sdělil hospodář. Jejich potomek už spí, proto neslyší hrozná slova, které nedaleko něho padají. Oba mladí manželé jsou strašně vynervovaní, cítí hroznou beznaděj, každé řešení je špatné a přináší velká rizika. Vydat se Němcům, schovávat se v lesích, pokusit se projít dále na východ, překročit frontu a dostat se na území zatím ovládané Stalinem. Všechny tři možnosti jsou velmi nebezpečné, čtvrtá de facto není, těžko je někdo místní schová, pokud by i v sobě našel soucit, tak bude mít strach.

„Možná jsme měli zůstat u tvýho strýce,“ prohodí ona do tmy, oba leží na zádech vedle sebe, na spánek nemají ani pomyšlení, osud před ně staví další těžkou zkoušku.

„Tím si nejsem jistej. Podle toho hospodáře všechny členy naší komunity shromažďují a údajně někam transportují. Ale dějí se přitom prý moc špatný věci, jak mi říkal. Není to sice potvrzený, ale prý i některý lidi zabíjej ... kdybych věděl, že ty a syn budete v bezpečí, tak bych se jim přihlásil, i s tím rizikem, že mě třeba zastřeje ...,“ hovoří on tichým hlasem, přitom hledí do dřevěného stropu seníku.

„Voni střílejí všechny muže?“ zachvěje se ona.

„Všechny snad ne, aspoň doufám. Ale pokud si asi vo někom myslej, že by mohl bejt špión, nebo tak něco ... Je válka, v tý se vždy dějou hrozný věci. Ale vo sebe se tak nebojím, mám strach

vo tebe a vo našeho syna. Co by vás čekalo, kdyby se mi něco stalo a vás transportovali někam na východ?“

„Nemluv tak, jen představa, že by se ti mělo něco stát ... Bene, tohle je ověřený? S tím chováním k nám, Židům?“ ptá se ona a pohlédne na muže vedle sebe.

„Tak ověřený nic pochopitelně není. Ale víš sama, jak se k nám lidi v minulosti chovali. Taková dlouhá cesta, potom nejspíš budování tábora, nebo život v nějakém pracovním táboře, to přece není nic pro dítě ...“, říká on, „Ale ani ty další možnosti nejsou kdoví co. Když se nepřihlásíme, tak to budou určitě brát jako porušení jejich nařízení. Pak nás můžou začít lovit, a to skoro doslova. Utíkat s malým dítětem ...“

„Nejsou tu další? Co se třeba někde v lesích schovávají?“

„Nevím, možná, ten hospodář vo nějakejch mluvil. Ale kde je najít? Kde můžou žít? Jak chtěj v lesích případně přežít zimu? Co budou jíst? Navíc tady bude pořád ta hrozba, že je najdou, pak může nastat kdoví co, můžou začít rovnou střílet, například.“

„Pak je jen jediná cesta, pokusit se dostat za frontu,“ udělá si ona závěr z předchozí diskuse.

„Jenže ta je stejně nebezpečná jako všechny další. Možná ještě víc, pokud bysme se dostali do blízkosti bojů. Neznáme to tady, nevíme nic, kde jsou jaký jednotky, kde se bojuje, kde jsou Němci. Mezi tím vším kličkovat a modlit se, abysme proklouzli ... není žádný dobrý řešení, minimálně ne pro ženu a dítě,“ shrne on tutéž diskusi.

„Ale nějak se rozhodnout budeme muset.“

„Budeme, hospodář nám dal tři dny, to je vod něho velkorysý, sám by mohl mít problémy, že tady skrývá Židy. Radši bych ani ty tři dny nevyužil, zítra se připravil, slíbil nám nějaké jídlo, a navečer bysme vyrazili.“

„Navečer?“ znejistí ona.

„Pokud chceme jít, tak asi budeme muset jít v noci a přes den se někde skrejšvat. Jít ve dne by bylo moc nebezpečný, mohli by nás zahlídnout. Já vím, v noci jsou další rizika, můžeme narazit do Němců, které ani neuvidíme, ale jít v noci považují za bezpečnější. Bude to ale moc dlouhá a moc strastiplná cesta, Vaneso. Cesta, kdy její konec je v nedohlednu a značně nejistě.“

„Co se to jen děje, Bene, co se to jen s lidma děje? Proč nás tak nenáviděj? Proč nás nenechaj žít v klidu? Co jsme jim udělali?“

„To je dlouhá historie a taky velká hysterie, kterou rozpoutal ten svinák Hitler. A jeho posluhovači. Dost jsem to sledoval, četl nebo slyšel některý jeho projevy. Z nich přímo číší nenávist proti nám Židům. Hrozí nám vysídlením, ale taky mluvil, že je s námi potřeba skoncovat mečem a ohněm. Proto jsem chtěl za strýcem na Ukrajinu. Bohužel ale přišli i sem.“

„Sem, kde pro změnu lidi terorizuje Stalin a jeho přísluhovači,“ usměje se bolestně ona, „Proč jen žijeme v tak hrozný době, proč? Tvoje matka měla pravdu, před lety, když navrhovala, abysme všichni vodjeli do Ameriky. Jenže jí nikdo neposlouchal ...“

„Snad by tam bylo líp, snad tam lidi nezabíjej, nebo alespoň ne v takovém měřítku a určitě ne jako vládní program. Máš asi pravdu, měli jsme matku podpořit a vzepřít se otcí. Ale nechci vo tom mluvit, vždyť vo nich nemáme žádný zprávy, kdoví, jak se jim tam žije, jakejm ústrkům musí voni čelit, možná je taky shromažďujou, internujou a budou chtít přemístit na ten východ. Mám vo ně taky strach, vo své rodiče, bratry, sestřičku, ale i babičku.“

„Nechtěla jsem vyvolávat špatný vzpomínky,“ omlouvá se ona, „Už takhle toho máme až nad hlavu. Bene, je to ale hrozný, když vlastně nemáme ani jediný rozumný a přijatelný řešení,“ povzdechne si.

Točí se v bludném kruhu a dlouho nepřichází ani spánek, aby je alespoň na chvíli přenesl do lepšího, snového světa. Ráno chce Benjamin začít pracovat jako obvykle, ale Litovenko ho pošle zpátky na seník, kam mu dopraví snídani. Bude lepší, když zůstane zalezlý. Přitom potvrdí omezený

azyl na další tři dny, Edelstein ho informuje, že pravděpodobně odejdou dříve, znovu mu děkuje za vstřícnost.

Po snídani zůstávají na seníku, což mrzí především šestiletého syna, chtěl by si hrát s místními dětmi, ale musí respektovat rozhodnutí svých rodičů. Ti jsou značně neklidní, drží sebe i jeho daleko od otvoru, kterým se sem zvenku strká usušená tráva. Chlapec změně situace moc nerozumí, ještě včera během dne pobíhal s místními dětmi, dnes k nim nesmí, přemýšlí, jestli něco špatného neudělal, ale nic ho nenapadá.

Krátce před polednem uslyší trojice ve své skrýši zvuk automobilu, což dospělé dost zneklidní, neboť místní žádný motorový dopravní prostředek nemají. V obou doslova hrkne, otec vezme syna kolem ramen a zatáhne ho ke stěně, nařídí mu ani nemuknout, schovávají se za seno. Nic nevidí, zato napínají své slechy, ke své hrůze poznají němčinu.

„Bene, snad si pro nás nepřišli,“ má vytřeštěné oči Vanesa.

„Možná jen pátrají a jsou tady jen na vobhlídce,“ snaží se jí i sám sebe uklidnit Benjamin, „Jak by věděli, že jsme tady,“ vznáší další argument.

Chvilí se nic neděje, pak však uslyší, jak někdo leze po žebříku, který je umístěný vevnitř budovy. Za chvíli ze svého úkrytu spatří hlavu jednoho ze synů místního hospodáře.

„Musíte dolů, přijeli si pro vás,“ říká jim ten lhostejným hlasem, chvíli je ticho, proto dodává, „Věď, že jste tady. Tak nedělejte problémy a vylezte, nebo si sem pro vás přijdou a kdoví, co se může stát,“ dodá výhrůžku.

Benjamin jako první pochopí, že nemá naději uniknout. Zle se podívá na mladého místního muže, který ale zrak nesklopí, když se jejich pohledy střetnou.

„Někdo asi rozhodl za nás,“ podotkne Vanesa, myslí si to samé, co její muž, ten mladý Ukrajinec je udal a přivedl sem Němce, ti tu tedy nejsou náhodou, naopak jdou najisto.

Edelstein vezme batoh svůj i své ženy, mají v nich teď celý jejich majetek. Jeho manželka drží kolem ramen syna, který ničemu nerozumí, ale je také vyplašený, nervozita jeho zploditelů se přenáší i na něj.

Syn hospodáře sleze dolů, Benjamin jde jako první, dole už čeká německý oficír a taky dva vojáci, tváří se stejně lhostejně jako práskač. Židovský mladík pomůže své ženě i svému synovi, pak jen sklopí hlavu. Už nemá šanci o svém dalším osudu rozhodovat, to učinil někdo jiný, teď jsou všichni tři vydáni do rukou nacistů a jen na jejich libovůli bude záviset, jak se k nim budou chovat.

„Tohle nechte tady,“ sápe se syn hospodáře po obou zavazadlech, přitom se tázavě podívá na oficíra, ten blahosklonně přikývne. Edelstein pochopí, tohle je asi odměna za udání. Má chuť ukrajinského mladíka udeřit, ale ovládne se. Trochu se vzpírá odevzdat svůj majetek, ale zamračení německého důstojníka a malý pohyb jednoho z vojáků ho přesvědčí, aby se nezpěchoval.

„Ten nejvyšší vidí všechny naše činy,“ řekne jen synovi svého hostitele, přičemž přemýšlí, jestli jeho otec o tomto podrazu ví. Vždyť mu dal přece tři dny.

Nový majitel batohů se jen ušklíbne, německý oficír pak ukáže rukou k východu. Benjamin obejmě jednou rukou svou choť a druhou svého syna, to poslední, co by chtěl udělat, je dráždit ozbrojené muže. Zatím se k nim chovají celkem slušně, nemlátí je, neprojevují žádné emoce. Jen asi dělají svou práci.

Před stavením zadržení spatří osobní vojenské vozidlo, pak dvě sajdkáry. Je jim nařízeno si vlézt na zadní sedadlo auta, důstojník se posadí vedle řidiče, jeden motocykl jede před vozidlem, druhý za ním. Nikdo s nikým už nehovoří, Němci mají, pro co si přijeli, spokojený je asi i ten, co je sem přivedl. Další slova jsou zbytečná.

Během cesty rozmlouvá důstojník se svým řidičem, má očividně dobrou náladu, protože vtípkuje, mladík za volantem se snaží být vstřícný vůči nadřízenému, ze kterého má evidentní respekt. Svým vězňům se vůbec nevěnují, jako by ani ve vozidle nebyli. Neobávají se žádného

vzdoru, co by také mohl udělat jeden muž, co má starost o svou ženu a dítě, když je kolem něho hned několik vojáků.

Přijedou do města, zastaví u budovy, která slouží jako místní štáb a také provizorní vězení, možná jim dokonce i byla, předtím, než se sem Němci nakvartýrovali. Zajatcům je nařizeno vysednout, ti se snaží být maximálně poslušní, jen nedat žádný důvod svým věznitelům k použití násilí. Proto pokorně plní veškeré pokyny, nemluví, maximálně se střetnou jejich pohledy, kterými se snaží dospělí navzájem povzbudit, a oba pak i svého syna. Ten moc nechápe, proč jedou autem s vojáky, ale jelikož jim nikdo neubližoval, tak si dokonce cestu užíval. Pozoroval nejen okolí, ale také vybavení vozu, na palubní desku dobře viděl, protože seděl ve středu mezi svými rodiči.

Dva vojáci je vedou do budovy, stále vše probíhá beze slov a naštěstí i bez jakýchkoli projevů agrese. Snad nakonec nebude tak zle, třeba je opravdu jen zaregistrují a následně přepraví do lágru, který pro ně Hitler nechá někde v pustině zbudovat. Zavřou je v obyčejné místnosti, jsou tam židle a stůl, musí asi hodinu čekat, ale mohou se posadit. Pak přijde německý voják, vypadá spíše jak úředník, oni se postaví, naopak on si sedne za stůl. Nechá si předložit jejich doklady, z nich si něco opíše do svých ležster.

Pak je důrazně požádá, aby odevzdali veškeré cennosti a také vyndali vše z kapes, ty obrátili naruby. Letmo je prohledá, včetně chlapce, ale spíše se zdá, že jen plní svoji povinnost, než by projevoval horlivost. Je tady s nimi sám, zřetelně neočekává žádný odpor, zadržení však dobře vědí, že venku jsou vojáci a stačilo by je zavolat, kdyby snad vyslychající nebyl spokojený. Ačkoli vyslychající, jeho jen zajímalo, zda jsou Židé, pak si vzal jejich doklady a cennosti. Jinak jim věnoval pramálo pozornosti. Následně se za ním zavřou dveře, odejde beze slova, nechce žádné vysvětlení a ani sám žádné nedává.

„Snad to nebude tak strašné,“ poznamená Vanesa, přeci jen ji přístup vojáků i zdejšího vyšetřovatele trochu zklidnil, žádné násilí, jen typická německá strohost, pedantské naplňování povinností.

„Kéž bys měla pravdu. Třeba nakonec budeme rádi, že nás ten chlap udal a my nebloudíme někde krajinou. Třeba nás odvezou do těch vzpomínanejších táborů na východě, kde nás nechaj žít po našem a pracovat. Nebude to asi žádná sláva ...,“ uvažuje on, také je o poznání klidnější.

„Co ale bude teď?“

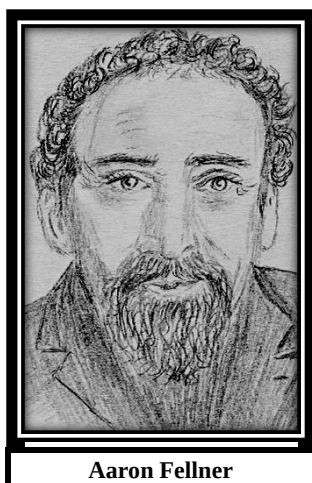
„Tak to vopravdu netuším,“ pokrčí on rameny.

Vysvětlení se jim dostane asi za deset minut, kdy jsou německým vojákem vyzváni, aby šli za ním, zezadu ho jistí kolega. Opět bez jakékoli projevu agrese, je odvedou do sklepních prostor, kde jsou cely, spíše však tmavé a zatuchlé kopky. V nich je už dost jiných osob, podle všeho také Židů. Vojáci jednu z místností otevřou, kde se jim zdá být nejméně osazenstva, naznačí rukou a počkají, až tam trojice zadržených rychle zapluje. Pak zamknou dveře a odcházejí. Na chodbě vartují jiní jejich kolegové, ale všude je klid.

Benjamin se začne rozhlížet, na malém prostoru se tísní snad dvacet osob, některé se dívají podezřívavě, jiné zcela apaticky. Nejvřeleji se zachová pan a paní Fellnerovi, dle všeho dobře živení pětáctýřáci, kteří tady mají početné sedmičlenné dětské potomstvo, kluky a holky od sedmnácti do šesti let. Na jejich příkaz se jeho děti ujmou syna Benjamina, oni se dají do řeči s nově příchozími. Sami zde jsou od včerejška.

„Jak se tady chovají?“ zajímá se Edelstein.

„Jak? Vlastně nijak. Jako bychom byli vzduch. Jen si nás zapsali, sebrali nám všechno, co jsme měli u sebe a strčili nás sem,“ odpovídá pan Aaron Fellner, „Na jednu stranu je to dobře, slyšeli jsme o hrozném násilí, co na naši komunitě na mnoha místech napáchali. Na druhou stranu nám nedali ještě nic k jídlu ani pití. Alespoň, že je tady záchod,“ ukáže na díru v zemi v rohu, od níž se vine nepříjemný odér, ale ani lidé zde držení dvakrát nevoní.

Aaron Fellner

„Možná nás brzo někam převezou, slyšel jsem povídat o táborech na východě,“ poznamená Benjamin.

„Také jsme to slyšeli,“ přikývne Ziva, manželka pana Fellnera.

„Důležité je, že si na nás nikdo nevybílí svou zlost, když tady máme děti,“ pohlédne Edelstein na syna, ten se druží se svými novými kamarády. Ovšem moc prostoru tady nemají, jsou dost namačkání, v jiných celách to asi nebude jiné. Také chodit na toaletu na díru před ostatními je dost ponižující, navíc bez možnosti se poté očistit, o umytí rukou nemůže být ani řeč. Ale jsou ochotni vše skousnout, hlavně když s nimi budou jednat slušně.

Jako balzám na nervy působí na Benjamina a Vanesu příjemná rodina Fellnerových, povídáním s nimi si mohou krátit dlouhé čekání, také zapomínají na hlásící se hlad a žízeň, naštěstí i jejich syn se zabavil.

Ačkoli si potomci jejich nových přátel občas postěžují, že by se už konečně chtěli napít. Nikdo si však nedovolí oslovit strážce, radši trpí, než by riskovali projev nevole.

Do večera ještě přibudou další zadržení lidé, k nim na celu umístí dva dost staré manžele, ti se sotva plouží. Problém nastane s večerem, každý by se rád alespoň natáhl, ovšem směstnat se na podlahu je nemožné. Díky aktivitě Benjamina a Aarona se podaří domluvit s dalšími spoluvězni, že se vystřídají, aby si každý mohl na chvíli lehnout, nakonec Fellnerovi i Edelsteinovi tuto možnost sami nevyužijí, svůj čas na podlaze věnují svým dětem. V podzemí je až nepřirozené ticho, pokud se zadržení baví, tak velmi tiše, strážní si jich pak vůbec nevšímají.

„Co myslíte, pokud se nebude do oběda nic dít, neměli bychom požádat o vodu pro děti? Bez jídla musíme vydržet, ale vodu by nám dát mohli, co říkáte?“ ptá se Aaron za rozbřesku.

„To by mohli, to máte pravdu. Jen se bojím, abysme je nerozzlobili,“ dívá se nejistě Benjamin.

„Copak vy, vy jste tady vod včerejška, ale my už druhej den. A ta žízeň ...,“ tváří se nešťastně Zita, „Možná jídlo pro tolik lidí nemají, ale napít by nám dát mohli. Jde nám hlavně o naše děti, ty nejmenší, už dost trpí,“ dodá, ale už ne, že má také hrozně vyschlý krk, což v letních měsících a v přeplněné cele je velmi nepříjemné. Dehydratace se začíná projevovat.

„Třeba to znamená, že nás už brzo odvezou, možná na nějaké shromaždiště, nebo rovnou na nádraží. Jak jinak by nás přepravili na ten východ, ne?“ přichází se svou troškou do mlýna Vanesa.

„Jsme tu už dva dny, bez jídla a pití,“ říká ztěžka Fellner, co by jejich věznilům udělalo dát na každou celu nějaký kýbl s vodou.

„Tak se jich zkusíme zeptat, když se do oběda nic nebude dít. Vydržíte to?“ ptá se Benjamin.

„Už se ptali, tam vedle,“ ozve se jeden ze spoluvězňů, zachmuřený muž ve středním věku.

„Ptali? Nepovšiml jsem si,“ obrátí se na spoluvězně rychle Aaron, „Co jim odpověděli?“

„Právě že nic. Jako by byli vzduch. Ty vojáci vůbec nereagovali. Jen jim tam šoupli dalšího a pak vodešli. Vodu samozřejmě nepřinesli.“

„Snad nás tady nechtějí mořit hladu a žízni,“ znejistí Edelstein.

„Jak dlouho se dá vydržet bez vody?“ objevují se obavy i ve tváři Vanesy.

„Tak určitě několik dní,“ odpovídá jí manžel, „Něco jsem slyšel o trosečnících, co vydrželi více než týden, možná dokonce dva. Sice už pak byli dost vyčerpaní, ale přežili, bez jídla a vody.“

Ziva Fellnerová

„Nestrašte nás,“ řekne paní Fellnerová, minimálně napůl vážně, pak pohlédne na své děti. Jako matka trpí dvakrát, za sebe i za ně. Ty ještě spí, schouleni do klubiček, u nohou svých spoluvězňů, někteří sedí, někteří stojí, je zde opravdu málo místa.

„Pojďme se radši bavit o něčem jiném,“ rozhodne se změnit téma Aaron, když budou pořád probírat žízeň, minimálně menší nebude. I jemu kručí v břiše a má neskutečně vyschlý krk, ale snaží se vše nést statečně.

Všude je klid, i když už začíná slunce vylézat vysoko nad obzor, čas mohou jen odhadovat, všem zabavili jejich hodinky, nemají nic, než jen oblečení na sobě. Naštěstí jsou Fellnerovi upovídaní, stejně jako jejich potomci, ti také snáší útrapy statečně, byť si na hlad a žízeň po probuzení stěžovali. Ale bylo jim sděleno, že musí vydržet, dostali i mlhavý slib, že už brzo jim vodu donesou. Milosrdná lež je snad dovolena, když zklidní děti.

Změna nastane až za pár hodin, odhadují, že je tak kolem desáté, kdy začnou vojáci velmi strojově vyklízet cely, pěkně od kraje. Vyvádějí lidi ven, opět se vše odehrává v naprostém klidu.

„Vidíte, měla jsem pravdu, už nás převázejí,“ říká radostně Vanesa, „Snad na tom shromaždišti bude něco k jídlu a pití,“ přidává vroucnou prosbu, především kvůli synovi.

„Doufejme, nic jiného nám nezbyvá,“ poznamená Aaron, pak jde domluvit dětem, aby byly poslušné a plnily pokyny vojáků, až je začnou odvádět a pravděpodobně někam přemísťovat.

„Když tam na východě bude tábor jen pro nás, tak by to nemuselo bejt tak hrozný,“ dumá Edelstein, „Když tam budeme jen my, můžeme si tam vzájemně pomáhat. Horší by bylo, kdyby nás dali dohromady třeba s nějakými kriminálníky. Ale co jsem slyšel, tak má jít o čistě židovské tábory.“

„I v tomhle nám nezbyvá než doufat,“ usměje se nejistě Fellner, „Ale máte pravdu, kdyby nám svěřili do rukou samosprávu, tak si určitě dobře poradíme. Tedy Němci jsou taky výkonní, to tady ty Rusové, ta Stalinova klika, to jsou hrozní břídilové. Jak dokáží hospodařit, hrůza mluvit. Když v tak úrodné zemi jako je Ukrajina, dokáží vyprodukovat hladomory ... Vida, jak se zdá, tak už přichází řada na nás,“ podívá se na německého vojáka, který se jim chystá odemknout dveře.

Spořádaně a rychle vycházejí, jejich strážníci mohou být spokojeni, vše běží jak na drátkách. Ocitají se na nádvoří, kde stojí dva nákladní vozy, jeden už je téměř plný, do něho vmanévrují Fellnerovu rodinu, Edelsteinovi musí vlézt do druhého.

„To je škoda, že nejedou s námi,“ posteskně si Vanesa.

„Však se zase brzo uvidíme, nemyslím si, že bysme jeli moc daleko,“ utěšuje ji manžel, „Asi mají někde vybudovaný sběrný tábor, pokud tedy nepojedeme rovnou na nádraží, k vlaku, o kterém jsi mluvila.“

Automobil s jejich novými přáteli odjíždí, oni ještě čekají, přivádějí k nim zadržené z dalších cel, opět se začínají tísnit. Benjamin se snaží zapřít a vybojovat více prostoru pro svého syna, pak ho raději vezme do náručí, snad ho bude moc postavit, až nástup lidí skončí, nějak se porovnají a situace se stabilizuje. Trhne to s nimi, evidentní důkaz, že se nákladní automobil dal do pohybu. Ačkoli se lidé na korbě dost tlačí, jsou klidní a apatičtí, prostě vše přijímají s pokorou.

Většina nemá tušení, kam je vezou a nemá ani naději něco vidět, plachta je zatažená, což ovšem zase znamená dost dusné prostředí. Mnozí sice den, dva či dokonce tři vůbec nepili, ale i tak se ještě dokáží potit, žízeň se velmi úporně připomíná.

„Musíš vydržet,“ říká Vanesa svému synovi, který natahuje, dožaduje se alespoň trochu vody, „Už brzo budeme v táboře a tam nám určitě dají napít,“ slibuje, ačkoli si není úplně jistá, zda její slova budou naplněna.

Ztrácejí pojem o čase, drkocají se po nepřiliš udržované silnici a doufají v brzký příjezd na místo, kde jim dají minimálně napít, o hladu nějaký čas vydrží, ale ta žízeň v tomto stísněném a dusném prostoru začíná být nesnesitelná. Konečně zastavují, slyší podivné zvuky, které však hluk motoru přehlušuje či zastírá.

„Ven! Rychle ven!“ ozývá se řev, to nejsou Němci, to jsou jejich ukrajinští přísluhovači, v rukách mají hole, dost pádný důvod, proč nemeškat. Lidé začínají seskakovat za auto, kdo však popojde kousek dál, zůstane zkoprněle stát a v jeho očích se objevuje děs. Nově příchozí nevydají ani hlásku, jen zírají do prostor vpředu, kam ti, co jsou ještě na korbě, nevidí.

Edelsteinovi seskakují mezi posledními, pak jsou hnáni vlevo od automobilu. Oběma dospělým se vzápětí také zastaví dech, protože to, co spatří, je něco neskutečného. Jejich rozum se vzpírá uvěřit tomu, co před sebou vidí.

Nedaleko jejich automobilu začíná dlouhá řada zcela nahých lidí, která se vine snad sedm set metrů, je hrozně dlouhá, jsou v ní muži, ženy, děti, starci i stařenky. Ozve se výstřel, tam vpředu vpravo jsou dlouhé příkopy, ke kterým zástup směřuje. Každou chvíli někdo pod úroveň povrchu vběhne, každých snad dvacet sekund zazní výstřel a zástup se nepatrně pohne, neboť nezadržitelně postupuje směrem dopředu. K místu, kde jsou tito nací lidé střeleni, bez rozdílu, zda jde o muže, ženu či dítě. Samotnou exekuci nevidí, neboť lidé musí sami vlézt do svého hrobu a v něm jsou popraveni kulkou. To je každému jasné, nato nemusí samotnou smrt dotyčné osoby vidět.

„Rychle, svíkat! Donaha!“ dostane Benjamin ránu, on i jeho rodina jsou v naprostém šoku, stejně jako další nově přivezení. Měli by myslet na odpor, vzepřít se těm lidem, ale ta hrůza je příliš velká, podléhají tomu, jsou v šoku, paralyzováni.

Ani je nemusí moc bít, pod dojmem tohoto apokalyptického obrazu nemají sílu vzdorovat, jako by se ocitli přímo v pekle. Začínají se stejně jako ostatní svlékat, odkládají postupně svůj oděv, netrvá příliš dlouho a jsou všichni tři nací. Pak spořádaně klopýtají do té strašné řady, na její konec, jako by si stoupali do fronty na autobus. Jejich mozek stále ještě není schopný vstřebat hrůzu, kterou kolem sebe vidí, kdy každých pár vteřin o malý kousek postoupí a přiblíží se k těm příkopům. Ale k nim je zatím hrozně daleko, nebo také blízko, podle toho, jak se na věc podívají. Hrozně blízko z hlediska přibližující se smrti, zároveň příliš daleko, aby jejich utrpení před

nevyhnutelným koncem nebylo trýznivě dlouhé.

Až po několika minutách jsou schopni alespoň trochu vstřebat realitu, pak se však z šoku jejich stav začíná měnit na nevýslovné zděšení. Stojí všichni tři zcela nací v řadě, která sice pomalu, ale

neochvějně postupuje k místu, kde budou zastřeleni. Zpozorují i rodinu pana Fellnera, jsou o kus před nimi, oba dva i jejich děti, ty vzrostlejší i malé.

Je až neuvěřitelné, jak tohle všechno mohou Němci tak dobře zorganizovat. Vždyť jsou tady stovky lidí, odsouzení na smrt, ne, asi jich tu dnes budou povražděny tisíce. Někteří už určitě leží v hromadném hrobě, další sem asi ještě přivezou, ano, právě zastavuje další nákladní vůz a z něj jsou vyháněni další vězni. Bez velkého odporu se svlékají a pak si ukázněně stoupají za ně, už nejsou poslední, už jsou za nimi noví čekatelé na smrt.

„Tatínku, já se bojím,“ říká plačky malý Benjamin, poprvé někdo z nich promluví, všichni tři jsou však neskutečně rozrušeni, zděšení.

„Já vím,“ odpovídá mu oslovený, není schopný se plně soustředit, co proboha řící svému šestiletému synovi, který bude za chvíli zabít a skončí v hromadném hrobě, mezi stovkami a stovkami dalších nešťastníků. Co mu řící, jak ho zklidnit?

Kousek před nimi vyběhne jeden mladík, neurazí však moc dlouhou cestu, hroutí se na zem po zásahu do stehna a do boku, ani moc nenařiká, svalí se hned po zásahu. Ale ještě se hýbe, přichází k němu jeden z vojáků, postřelený pootočí hlavu, aby neviděl přibližující se hlaveň pušky. Vyjde výstřel, hlava poskočí, tělo sebou škubne.

Benjamin se rozhlédne, kolem zástupu leží mrtví i další lidé, většinou jde o mladé muže či mladíky, kteří se rozhodli nečekat trpně na svou smrt a pokusili se ze strašného zástupu utéci. Ačkoli jim bylo jasné, jak malou mají šanci. Ale buď ztratili nervy, nebo prostě zkusili své štěstí.

Edelstein si v tu chvíli uvědomí, že vlastně ti, co se pokusí utéci, vůbec nic neriskují. Když zůstanou v řadě a budou pomalu postupovat dopředu, stejně nakonec zemřou. Tak proč této mizivé šance využívá jen tak málo lidí? Proč se všichni naráz nerozprehnou? Dost z nich by asi zabili, ale třeba by někdo mohl uniknout. Když neudělají nic, stejně přece zemřou. Měl by vzít svého syna do náručí a také vyběhnout, když zůstanou v řadě, budou stejně zabiti. Ale neudělá nic, jen dál stojí v zástupu, pak se zase posune o malý krůček, o který se přiblíží k místu, kde jsou lidé stříleni.

„Bene,“ otočí se k němu manželka, položí mu svou hlavu na rameno, přitom svírá svého syna u svých nohou, je v ní tolik zoufalství a beznaděje, že propadá naprosté apatii. Nevidí žádnou možnost na záchranu, žádnou příležitost, jak z této smrtelné pasti uniknout, proto jen lehce vzlyká a sevře svého muže.

„Vaneso, miluju tě. Vždycky jsem tě miloval. Tebe a našeho malého Bena,“ odpovídá on roztřeseným hlasem.

„Tatínku, ty lidi, co tam jdou dolů, ty umřou? Proč nás zabíjejí?“ ptá se syn, v šesti letech už moc dobře chápe, co se tady děje, je ale hrozně zmatený. Proč tady všichni stojí, bez šatů, a tam na konci jen tak umírají? Proč tady mají umřít i oni? On i jeho rodiče?

„Jsou to moc zlí lidé, synku,“ pohladí Edelstein svého potomka po hlavě, cítí, jak se dítě chvěje, vše je o to horší, že musí dost dlouho čekat na svou smrt. Kdyby je zabili hned jak seskočili z té korby, bylo by to vlastně lepší. Takto mají dost času přemýšlet o smrti, sledovat, jak jsou zabíjeni ti před nimi. Vidí, co je nevyhnutelně čeká, cítí naprostou beznaděj. Snad proto většina nepřemýšlí o útěku, zvláště když pohlédne na ty mrtvé kolem, co neunikli více než pár metrů. Pak byli zastřeleni. Jako teď, vyběhnou dva mladí lidé, asi milenci, držíc se za ruce. Po pár krocích klesají k zemi, zkoseni střelbou ukrajinské milice. Jen urychlili svou smrt, zemřeli spolu, ve stejnou chvíli. Jen o něco dříve, než by na ně došla řada.

„Proč nás zabíjejí, tatínku?“ znovu se ptá synek, jeho oči vypovídají o hrozném strachu, které dítě pocítuje, ale zároveň i o zmatenosti, kdy celé té hrůze vůbec nerozumí, nedokáže ji pochopit.

„Jak jsem ti říkal, jsou to moc zlí lidé. Ale synku, my už brzo odejdeme jinam, kde už žádní zlí lidé nebudou. Půjdeme a budeme už navždy spolu. Přijdeme do nebe, tam už na tebe čekají andílci, jako jsi ty. Už brzo nám všem bude dobře,“ říká otec, sám pln zoufalství, vždyť vede svého šestiletého syna na smrt. Jsou už o kus blíž, ale stále dost daleko, pořád mají ještě čas.

„Já se bojím, tatínku,“ má kluk v očích slzy.

„Neboj se, jsme tu s tebou, já i maminka,“ říká Edelstein, zase o kus postoupí, právě zastřelili dalšího před nimi. Zamyslí se, tímto tempem bude trvat asi hodinu, než na ně dojde řada. Panebože, hodinu tady budou v té řadě nazi čekat na smrt. Budou mít čas o ní přemýšlet, budou se trýznit. Nebylo by lepší vzít do ruky syna a vyběhnout s ním i s Vanesou? Zemřeli by hned, ušetřili by si další utrpení, kdy se krůček po krůčku přibližují ke své neodvratné smrti.

„Já nechci umřít, tatínku,“ chvěje se chlapec, slzy v očích, je to pro něj strašná situace, kousek dál střílejí lidi, teď právě postoupili k místu, kde kousek od nich leží rozcapený zastřelený mladík, má v těle několik vstřelů, pak odporně odchlipnutý kus obličeje, ten mu urvala rána, kterou ho dorazili. Jaké to musí být, když tohle vidí šestileté dítě, které si už dobře uvědomuje, že stejně jako toho mrtvého za chvíli zabijí i jeho.

Vše probíhá se strašnou pravidelností a vlastně i klidem, jak na straně vražděných, tak vraždících. Jde o naprosto strojové zabíjení, snad bez nejmenších emocí katů. Prostě jen přijde další na řadu, sestoupí do jámy, ozve se výstřel a může jít další. Benjaminovi se zdá, že se peklo otevřelo a d'ábel vystoupil na zem.

Ne, tohle si snad nikdo nedokáže představit, tohle je tak neuvěřitelně apokalyptické. A oni jsou smutnými herci, spořádaně čekají, až na ně přijde řada, spořádaně postupují vpřed, krůček po krůčku. Možná i tahle šílená atmosféra způsobuje, že jsou mnozí tak klidní, nedávají své zoufalství najevo nařikáním, lamentováním. Jako by přijali fakt, že dnes zemrou, a využívali čekací doby v řadě, aby se na smrt připravili. Na hodně nedůstojnou smrt, kdy tady musí stát dlouhou dobu nazi, pak skončí se stovkami dalších v obrovské jámě, svém hrobě bez náhrobku. Těžko se někdo dozví, kde jsou pohřbeni, časem místo jejich posledního spočinutí zaroste trávou. Pod ní po nich zůstane jen zapomenutá ohromná hromada kostí, promíchaných navzájem.

Doba čekání je strašlivá, stejně jako celé to apokalyptické divadlo. Jak tohle mohou dělat lidé lidem, jak se k nim mohou chovat tak bezcitně? Zabíjet je ne po stovkách, ale po tisících? Kolik jich tady dnes popraví? Určitě je sem svážejí z celého okolí, ty příkopy si museli dopředu nachystat, vše dobře zkoordinovat, aby sem postupně přijížděli další a další. Benjamin o tom všem má čas přemýšlet, ohlédne se, za nimi už jsou desítky, ne, stovky lidí. Nebudou rozhodně poslední, kdo tady dnes zemrou.

„Pomodlíme se,“ řekne ke svým blízkým. Stojí spořádaně za sebou, ona je první, syn mezi nimi, on jako třetí v pořadí. Obejme ženu zezadu kolem ramen, přitiskne k nim svého synka, cítí jejich chvění a teplo. Takto i postupují vpřed, skoro už se z toho stává stereotyp, už vlastně o tom ani nepřemýšlí, postoupí, chvíli počká a znovu postoupí. Pořád jsou ale dost daleko, dostávají ještě čas se vzájemně rozloučit a připravit se na odchod z tohoto strašného světa. Světa, kde bytosti vypadající jako lidé, zabíjejí své bližní, zabíjejí ženy i docela malé děti. Každý tu dnes zemře, osmdesátiletý stařec, třicetiletý silný muž, výrostek, co mu roste sotva chmýří na bradě, ale i novorozenci staří sotva pár týdnů. Pro všechny už mají nachystanou kulku. I po tu malou nešťastnou dívčenko z rodiny Fellnerů, co stále stojí několik metrů před nimi.

Panebože, vždyť tady těm příjemným lidem zabijí hned sedm dětí. Co dalo jejich matce práci je porodit, vyplatit, vychovat, a oni jim jí všechny postřílejí během dvou minut. Stejně jako jemu zabijí jeho šestiletého synka, a on se na to asi bude muset dívat. Chlapec by měl umřít první, aby nemusel vidět smrt svých rodičů, říká si v duchu, přemýšlí, jak to udělat, aby šel syn před nimi.

Je to strašné, když takhle musí otec přemýšlet, je to zvrácené, proti všem božím přikázáním, je to popření vši lidskosti. Jak jen tohle může Bůh dopustit, pomyslí si, pak se rychle Bohu omlouvá, ten je jediná jistota, která mu zůstává. Jen víra v něj mu pomůže vydržet tuhle strašnou hodinu, poslední hodinu na tomto zvráceném světě.

Když Bůh kdysi stvořil člověka, asi si nepomyslel, co z něj v historii věků vyroste. Bezcitní masoví vrazi, zabíjející jak stroje, bez milosti, bez slitování, bez mrknutí oka. Střelí muže, stejně

Aaron Fellner junior

jako ženu i malé dítě. Tohle asi Bůh nezamýšlel, a není tedy divu, že se na lidské plémě hněvá. Seslal na ně morové rány v podobě nacismu a komunismu, teď i tu hroznou válku, která uvolnila to nejhorší, co se v lidských duších skrývá. Obě tyto ideologie vynesly na výsluní tu nejhorší spodinu, do jejich čela zrůdy v podobě Hitlera a Stalina, kteří nacházejí dostatek věrných pochopů, šílených, jako jsou oni sami. Poznal za ty dva roky tady, co dokáže sovětská tajná bezpečnost, a teď přicházejí další, jako by je chtěli trumfnout. Trumfnout ve zvrácenostech a šílenostech.

Benjamin se rozhlédne, ten výjev je tak strašný, že snad nemůže být pravdivý, ale je jen jakousi halucinací, hrozným snem, ze kterého se probudí. Náhle si uvědomí, že něco podobného už kdysi spatřil.

Nekonečné procesy nahých lidí směřujících k ohnivě bráně do pekel, kam jsou satanovými přísluhovači v podobě různých démonů svrháváni. Ano, tady to také tak vypadá, jako poslední soud z historických obrazů. Pouze netvory ve službách satana nahrazují němečtí popravčí a jejich ukrajinští přísluhovači. Ale počínají si stejně nemilosrdně, nelítostně, ani na vteřinu nezaváhají. Jsou snad posedlí nějakým šílenstvím, že zabíjejí bez jakýchkoli zábran malé děti? Jak může myslící lidský tvor jen tak zabít malé bezmocné dítě? Stařenu, těhotnou ženu? Tohle už snad ani není lidský svět, ocitli se na okraji pekla, nebo možná přímo v něm.

Znovu pozvedne svou hlavu, svými vyhaslými očima zpozoruje neklid u rodiny Fellnerů, ty jediné ze všech tady alespoň trochu zná. Zřetelně se dohadují, rodiče se svými dvěma nejstaršími syny, sedmnáctiletým Aaronem a třináctiletým Yitzakem. Pak rodiče svěsí hlavu, chvíli setrvávají v klidu, pak musí ale postoupit, tlačeni zástupem, směřujícím k místu své popravy.

Náhle oba chlapci vyrazí, běží, co jim jejich síly dovolují, napínají své svaly, ty se rýsují na jejich hubených postavách. Dál než dvacet metrů se nedostanou, zkosí je výstřely ukrajinských strážců. Padají k zemi, překulí se, jen lehce sebou cukají. Jejich rodiče i další sourozenci mají hlavy svěšené, ani nekřičí, jen tiše pláč. Prásk! Prásk! Dvě rány z bezprostřední blízkosti znetvoří hlavy těžce raněných mladíků, kteří se rozhodli nečekat na kulku popravčího a sami vyběhli smrti naproti.

Yitzak Fellner

„Nezkusíme to? Kdybys vzal Bena do náručí ...“, ozve se hlas paní Edelsteinové.

„Myslel jsem na to. Není ale žádná šance, jen umřeme o něco dříve. A Ben by mohl trpět, když ho jen poraní,“ odpovídá jí manžel, jeho hlas zní temně, není v něm ani stopa po naději.

„Stejně umřeme.“

„Ano, a Hospodin nám dává ještě nějakou chvíli se připravit,“ přikývne Benjamim, „Vaneso, Hospodin se rozhodl si nás povolát k sobě. Není už žádné naděje. Jen krátká doba, abysme se pomodlili, poprosili Hospodina o odpuštění svých hříchů,“ dodá.

„Proč musíme umřít, tatínku?“ ptá se plačtivě šestileté dítě, pohled na něj rve oběma rodičům srdce, jak mohou takového nevinného tvorečka za chvíli tak surově ubít? Což už v těch katanech nezůstalo vůbec nic

lidského?

„Svět je moc zlý, synku,“ opakuje se Edelstein, teď ale klidným hlasem, jako by se již vnitřně vyrovnal s tím, že za chvíli on a jeho nejmilovanější zemrou, „Stvořitel se proto rozhodl, že ty, které miluje, si povolá k sobě, dříve, aby na tomto světě dále netrpěli. Odcházíme z tohoto světa, kde je moc zla, moc špatných lidí. Půjdeme do království našeho Stvořitele, kde nalezneme už jen radost a mír. Budeme tam spolu, ty, já a maminka. Tam už nám nikdo nebude ubližovat.“

„Ale já nechci ještě do nebička, tatínku,“ odpovídá vyplašené dítě, „Já se bojím, tam ...,“ ukáže směrem, kam zástup nezadržitelně postupuje.

„Neboj se, synku, nebude to bolet. Zavřeš oči a najednou se probudíš v nebičku, budou tam andílci, tvoji noví kamarádi. Stvořitel si nás volá k sobě, aby nám poskytl lepší domov,“ snaží se otec uklidnit svého potomka, připravit ho na smrt. Jak zvrácené.

„A budete tam se mnou?“ ptá se dítě úzkostlivě.

„Určitě, synku, budeme tam oba s tebou. Navždy, nikdy se už nerozdělíme. Už za chvíli všechno zlé pomine a pak už bude jenom dobře,“ snaží se nešťastný otec, aby jeho hlas zněl vyrovnaně a konejšivě.

„Já se stejně bojím ...“

„Každý z nás se bojí, ale smrt, synku, to není žádný konec. To je jen začátek našeho nového společného života. Proto umřeme všichni spolu, abychom i v tom nebičku mohli být taky spolu. Navždy, tam už bude jenom dobře. Není třeba se bát, synku, protože odcházíme z horšího místa na lepší. Hospodin nás miluje a proto už nechce, abychom tady trpěli,“ vysvětluje Benjamin, přitom mu puká srdce, snaží se však kvůli dítěti působit vyrovnaně. A možná svými slovy přesvědčit i sám sebe, nalézt tak i pro sebe odvahu podívat se smrti do očí.

Procházejí místy, kde zemřeli dva synové pana Fellnera. Díkybohu jsou asi dvacet metrů daleko. Občas padnou další výstřely, kromě těch u příkopu, před nimi a za nimi, kdy jsou zabíjeni ti, co chtějí utéci. Benjamin, Vanesa a jejich syn se k sobě tisknou, navzájem svírají, polohlasně se modlí, prosí Boha, aby jim dovolil vstoupit do jeho království a odpustil jim všechny hříchy. Čas plyne dál a oni pomalu postupují vpřed, už je zástup před nimi daleko kratší, než ten za nimi. Blíží se osudová chvíle, kdy pohlédnou smrti do tváře. Podle odhadu Benjaminu jim zbývá tak patnáct minut.

„Půjdu poslední, jsem muž,“ procedí skrze sevřené rty, „Nejdřív on, pak ty, nakonec já.“

„Uvidím ... uslyším... jak jeho ...,“ zděsí se Vanesa.

„Lepší, než kdyby on viděl a slyšel ... jak nás ... byl by tady chvíli úplně sám. Takhle budeme nedaleko, až k tomu dojde,“ snaží si on zachovat špetku zdravého rozumu, což není v takové situaci vůbec jednoduché.

„Ne to snad ne!“ zvolá jeho žena, natočí se a podvědomě zakryje oči synkovi, právě jeden z katů bere do rukou malé dítě, snad tak tříleté, čtyřleté, asi zbylo v zástupu po nějaké již popravené ženě. Jeden z katů se nezdržuje s tím, aby ho odnesl dolů a tam ubil, uchopí ho za jednu nožičku, natáhne ruku nad příkop, pak střelí tvorečka z pistole do hlavy. Následně již mrtvolku hodí do jámy.

„To nejsou lidi, Vaneso, to jsou démoni,“ řekne temným chraplavým hlasem Benjamin, znovu si vzpomene na výjevy z posledního soudu.

„Modlím se ke Stvořiteli, aby mi dal sílu ...,“ chvěje se manželce hlas.

„Já taky. Každý z nás má strach, z toho posledního kroku. Už brzo všechno skončí a bude to tak, jak jsem říkal.“

„Věříš tomu, Bene? Budeme zase všichni spolu?“ ptá se ona s hroznou úzkostí v hlase.

„Věřím, Vaneso, věřím,“ odpovídá jí on důrazně, „Máme ještě chvíli, pojďme se znovu pomodlit.“

Neklid u všech tří stoupá, před nimi už moc lidí není, právě začínají zabíjet rodinu Fellnerů. Benjamin rukou zakrývá synovi před sebou oči, aby neviděl, jak jsou odváděni a posléze vražděni děti, se kterými si včera povídal. Všichni tři se chvějí, hledají jeden ve druhém oporu, teď, když už jsou velmi blízko smrti.

Zbývá již jen několik nešťastníků před nimi, jak se zdál ten čas dlouhý, kdy budou muset čekat na smrt, a jak málo jim ho teď už zbývá. Snaží se nedívat k tomu hroznému příkopu, částečně přírodním, částečně upravenému lidskou rukou. Možná jinými zajatci. Snaží se být ještě pár minut jeden pro druhého, vychutnat si vzájemnou přítomnost. Dotýkají se, vnímají se navzájem, ale také své chvění a strach, který se snaží společně překonat. Jejich dech se zrychluje, hrůza je zachvacuje,

žaludek svírá, kolem je cítit zápach moči a exkrementů, někteří se pokáleli strachy, když na ně došla řada, někteří cestou do jámy, další až v ní, těsně před výstřelem. Není snadné umřít, i když se na to více než hodinu připravují.

Benjamin zezadu zakrývá oči své ženě i synovi, sám občas vzhledne a popostrčí je směrem dopředu. Už jen dva lidé jsou před nimi, ta věchá starší dvojice z jejich cely, co ani neznají jejich jména. I tam jde první žena, stařeček způsobně čeká, až mu věrná životní družka zmizí z očí. Krátce nato je i on vybídnut, aby se vydal vstříc svému osudu. Zazní výstřel, ten starý muž ví, co se právě stalo. Jen zrychlí svůj věčný krok, aby už byl zase se svou ženou, tentokrát navždy.

„Tady,“ vystrčí Edelstein svého syna, v tu chvíli se mu zastaví srdce a z očí vytrysknou slzy, bezcitný Ukrajinec chytá kluka za paži a táhne ho k jámě, dítě se zoufale dívá na své vzdalující se rodiče, kdy otec mocně sevře matku.

„Hned přijdeme za tebou,“ zavolá Benjamin na syna, ten má obličej zkřivený strachem, vzlyká a lehce se vzpírá, vydává jen jakési chrčení, asi není ani schopen křičet, ochromen hrůzou. Vzápětí svým rodičům zmizí z dohledu.

„Tak další,“ ozve se krátce nato poháněč z řad ukrajinské milice.

„Miluju tě a navždy tě budu milovat,“ políbí Edelstein svou ženu, pak ji také jemně odstrčí, on jako muž půjde z rodiny poslední.

Padne výstřel, vzdalující se manželé se na sebe podívají, je to strašný pohled, právě jim v jámě zabili jejich zbožňované dítě. Tím ale také definitivně rezignují, ona jen tiše pláče a bez odporu sestupuje pod úroveň okolního povrchu.

Masový hrob - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

„Já vím,“ předejde Benjamin pomocníka katů, vykročí vpřed. Po pár krocích zazní výstřel, teď už opravdu nemá důvod žít, teď už jsou jeho žena i syn mrtví. S mlhou na očích se dostane na strmý sráz přírodního příkopu, bokem do něj vchází.

V tu chvíli spatří odporný a hrůzný obraz, v délce desítek metrů leží nazi lidé, většinou břichem dolů, ale dost precizně vyrovnáni. Je přece třeba, aby se jich sem vešlo co nejvíce. On neví, že tomu říkají sardinková metoda, kdy si živí lehnou na správné místo na mrtvé, kde jsou potom zabiti.

Jeden z katanů mu ukazuje dopředu, tam on uvidí tělo svého syna a své ženy, Vanesa si lehla vedle svého dítěte a uchopila ho za ruku, než ji zasáhla kulka. Ve středu zad

chlapce i ženy je patrný vstřel, ze kterého vytéká krev.

Benjamin udělá pár kroků po svahu ke svým nejbližším, s hrůzou si uvědomí, že někteří lidé nejsou zcela mrtví, ale stále ještě umírají, jako by se celé to podloží nahých lidských těl mírně hýbalo. Nemá ale čas přemýšlet, zda je to skutečnost, či zde se mu to jen nezdá.

Poprava - ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Bez jakéhokoli odporu si lehá na mrtvého muže, jehož tělo ještě nestačilo vychladnout, těsně vedle své zastřelené manželky. Natáhne svou levou ruku, aby ji objal, snaží se přes ni dosáhnout i na svého syna. V tu chvíli vzývá Stvořitele, zdáli uslyší výstřel, projektil se mu zaryje mezi lopatky. Úder do zad pocítí, ale hned po něm ztrácí vědomí. Jen sebou lehce trhne, teď už leží všichni tři tiše a nehybně vedle sebe, syn, matka a otec. Ztraceni mezi stovkami mrtvých.

DRUHÁ KAPITOLA

GHETO

Šok! Jinak nelze nazvat pocity rodiny Edelstainových, když vstoupí do židovského gheta, vytvořeného a hlídaného Němci. Jsou zvyklí na určitý životní standard, a byť se stávali v posledních letech obětí různých perzekucí, byli jim odepírány vstupy na určitá místa, mnozí jejich bývalí přátelé se jich stranili, mnozí zákazníci na ně zanevřeli a nejstarším synům zakázali navštěvovat školy, stále si udržovali jistou životní úroveň.

Jenže teď přijíždějí sem, okradení o většinu svého majetku, jako naprostí vydědenci, do míst určených židovské populaci. Do prostor, které zdaleka nemohou dostačovat do něho vměstnanému počtu lidí, kde vládne bída, špína, nemoci a především hlad. Ten je dán nedostatkem jídla, toho jim jejich věznitelé dávají jen velmi málo a ještě v mnoha případech jde o zkažené potraviny. Ty židovské vedení gheta vyměňuje za výsledky práce mnohých zručných řemeslníků a dělníků, ovšem cenu si stanovují Němci. A ta je velmi mrzká, umožňující stěží lidem přežívat.

Gheto se nachází v části města, neprodyšně uzavřené od jeho zbytku, dovnitř a ven je možné vstoupit jen se souhlasem německého velení, které jen málo zajímá, jak lidé uvnitř trpí.

Pro mnohé nově příchozí je vstup do tohoto přísně hlídaného prostoru jako rána do hlavy těžkou palicí. Zatím jsou slušně živení, dobře ustrojeni a přes dost nepříjemnou cestu sem i vcelku čistí. Ale již jen první pohled na uzavřenou oblast jim vyrazí dech. Nachází se v místech, kde vládne zcela jiná životní úroveň, než na jakou byli zvyklí, přes všechny ústrky, značkování pěticipou Davidovou hvězdou a další druhy šikanování.

Spolu s rodinou Edelsteinů přijíždí i další trojice, jde o manžele Kleinovi, sedmapadesátiletého Ehuda, jeho o rok mladší ženu Limor a jejich dvacetiletou dceru Helene, která se jako jediná z jejich čtyř dětí dožila dospělosti, další zemřely na různé choroby do jedenácti let věku. Jejich jediný potomek již rok chodí s Danielelem Edelsteinem, druhým z osmi synů jejich rodinných přátel. Již mluvili o svatbě, ovšem v nepřátelské atmosféře se ji rozhodli odložit.

Dvaapadesátiletý Benjamin Edelstein senior zastupoval obě rodiny při vyjednávání o ubytování, s místní samosprávou, poté co prošli nezbytným a úporným přijímacím řízením. Jen s velmi skrovnými zavazadly, které jim dovolili si vzít s sebou. Což pro ně také znamenalo značnou újmu, mnoho cenného museli prostě a jednoduše opustit a oželeť. Sebrali jim veškeré drahé předměty, šperky, zlaté a stříbrné věci, i zlaté hodinky. Sice si něco uschovali, něco nenašli, ale o další cennosti přišli ještě při osobní prohlídce na shromaždišti.

Putují tak s ruksaky, kufry či pytli, ve kterých mají především věci k osobní potřebě, včetně povlečení. Vůbec si vybrat, co vzít a co oželeť, byl pro mnohé citově nesmírně těžký úkol. Jaké věci do povolené velikosti zavazadel sbalit? Zimní oblečení, letní oblečení, oblíbené knihy, zásoby potravin? Ale co všechno zůstane těm, co je vyhánějí? Celé zařízení bytu, cenná knihovna, obrazy, koberce, krásné nádobí. To vše jim bylo ukradeno. Kolik potu a práce stálo zajistit domácnost a nyní mají jen zmíněná zavazadla, kdy při jejich balení bylo třeba dát přednost rozumu před city.

Na shromaždišti jim sebrali další věci, i z toho mála, co nakonec vložili do svých zavazadel. Přišli tak o všechny osobní dokumenty, listiny, plné moci, průkazy totožnosti a také hotovost. Pochopitelně žádné potvrzení o odebrání věcí nedostali. Všichni se stali stejně bezcennými členy masy deportovaných lidí, složené z bývalých advokátů, lékařů, inženýrů, profesorů, ale i obyčejných dělníků či přímo osob bezprizorních.

Samotná přeprava byla také velmi nedůstojná, někteří měli štěstí a byli napěchováni v klasických vagónech, kde museli zatáhnout záclonky kupé, u okna se nesměl nikdo ukázat. Jiní skončili v otevřených vagónech, přepravování snad hůře než dobytek, namačkání, co se jen dalo. Lidé na kolečkových křeslech byli vyzvednuti a umístěni mezi ostatní. Kolem se procházeli němečtí vojáci s ostře nabitými puškami, někteří měli dokonce nasazené bajonety. A vyhánění lidé nepochybovali, že by své zbraně použili, kdyby nešlo vše přesně podle jejich pokynů.

Pak následovala jízda, a jak se takto deportovaní lidé cítili, je asi jasné. Ale toto ponížení jejich utiskovatelům nestačilo, během přesunu jim nedali ani ničeho napít. Když se vlak zastavil a někteří muži chtěli vystoupit, aby někde sehnali obyčejnou vodu, vrhli se na ně vojáci, křičeli, hrubě je uráželi, padly dokonce i rány. A tak museli žíznit po celou dobu přepravy.

Nyní již jsou na okraji gheta, Benjamin Edelstein kráčí v čele zástupu šokovaných lidí, kteří směřují za židovským mladíkem označeným páskou, který je dokonce ozbrojený pistolí a byl jim představen jako příslušník zdejší policie. Ta je podřízena místní samosprávě, která se pak zodpovídá Němcům, komunikuje s nimi a přenáší na členy své komunity ne vždy právě příjemná opatření či nařízení.

Již první truchlivé obrázky jejich nového domova, které mohou spatřit, v nich vyvolává stísněné pocity, ne-li přímo děs. Přitom jistě bude situace ještě horší, oni vidí jen něco málo ze zdejších poměrů, jak jdou k bytu, který jim byl přidělený. Na ulicích kolem sebe mohou spatřit různě nuzně oblečené a pohublé lidi, posedávající zašlé a vychrtlé děti, s hrozným prázdňým pohledem, žebrající u nově přichozích alespoň u kousek chleba. Nikde pochopitelně ani náznak optimismu, obyčejné radosti ze života, spíše rezignace a beznaděj číší zdejšími obyvatelům z očí. Ponurá atmosféra na

Gheto – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

zástup jdoucí za panem Edelsteinem působí velmi depresivně.

Mládenec je zavede do jednoho z domů, také zašlého, který již praská ve švech, co se týče počtu jeho obyvatel. Je jim určen jeden z bytů, ale ouha, po otevření dveří a vstupu jim všem spadne

Benjamin Edelstein

čelist. Jsou zde jen dva pokoje, věkem poznamenané sociální zařízení. Pochopitelně chybí dostatečný počet postelí, na zemi jsou však zatuchlé matrace, kdoví odkud sem donesené, zřejmě předchozími nedobrovolnými nájemníky.

„Kdo tady proboha bydlel?“ má vytřeštěné oči Benjamin.

„Taky dost početná rodina,“ usměje se zlehka policista, cítí se nepříjemně, nemá evidentně ze svého úkolu radost.

„A kde jsou teď?“

„Odešli do transportu, v poslední době se vypravují transporty, někde na východ, do tam vybudovaných pracovních táborů. Neslyšeli jste o nich?“

„Jen něco málo,“ přikývne pan Edelstein, „Tohle je tedy něco jako přestupní stanice?“

„Nevím, pane, snad,“ pokrčí rameny mladík, „Někteří se do těch transportů hlásí dobrovolně, některý Němcům nevěří, bojí se, že to tam bude ještě horší, a chtějí tady zůstat. Ale samospráva musí dodat potřebný počet osob, a tak to nějak skládá. Z těch, co se dobrovolně přihlásí a doplňuje to téma, co sama uzná za vhodný. Ale v tom se já nevyznám, podle jakého klíče postupuje,“ dodá omluvně.

„Je to tady hrůza,“ vzdechne pan Klein.

„To víte, je tady hodně přes sto tisíc lidí, na dost malým prostoru, mnoho nemá co dělat, a i ty, co mají práci, za to moc jídla nedostanou,“ říká policista, pak se rozhlédne, „Taky ten byt je docela dobrý, má tady i vlastní sociální zařízení, to jinde mají lidi jen kbelíky. Ale tady vidím zatím dost mladých a silných mužů, pro ně by možná nějaká práce bejt mohla.“

„Zatím?“ zeptá se šestadvacetiletý Daniel, druhorozený ze synů Edelsteinových.

„Tak snad jste viděli, jak mnohý vypadají, když jste šli sem. Samospráva se to snaží nějak řídit, dojednat nějaký dodávky potravin, ale je jich málo. My se tady snažíme udržet pořádek, ne každému je zdrženlivejší, to víte, když bojíte o přežití ... ale to brzo poznáte sami, pokud jste si už vobrázek neudělali. Měli byste se tu nějak zabýdlet, a zítra ráno přijít na místní samosprávu, ti mladší muži, zkusit, jestli by tam pro vás nebyla nějaká práce. Jsou tady mnohý nemocný, zesláblí, tak by možná něco k mání bylo, prostě nahradit ty, co už jsou na tom špatně, nemocný ... Ta práce je důležitá, ty co pracují, přeci jen dostávají větší přiděly. Není to nic moc, ale pořád lepší než nic.“

„Kam jsme se to jen dostali,“ lomí

rukama manželka Benjamina seniora a do očí se jí hrnou slzy, končí jaro, ona je velmi pěkně oblečená, v kožíšku, prostě jako nóbl dáma.

„Tohle opravdu není nic pro paničku jako vy,“ zatváří se jejich doprovod pobaveně, „Ale po pár tejdnech nebo měsících ...“, nedokončí, ale každý smysl chápe, „No tak já už půjdu, mám toho na starosti víc,“ dodá, kývne hlavou na rozloučení a nechá nově příchozí samotné s jejich zděšením, ti stojí ve strašlivém příbytku jako opaření.

„To je strašné,“ zvedá oči plné slz dvaasedmdesátiletá Hannah Edelsteinová, lehce se zapotáčí, pod tíhou situace, hned jí jeden z mnoha vnuků přistrkuje židli, na které ona nechá ztěžka dopadnout

Ehud Klein

Ruth Edelsteinová

své pozadí. Pak zvedne své vodové oči a jimi přejíždí po celé své rodině, která teď stojí okolo ní v kruhu.

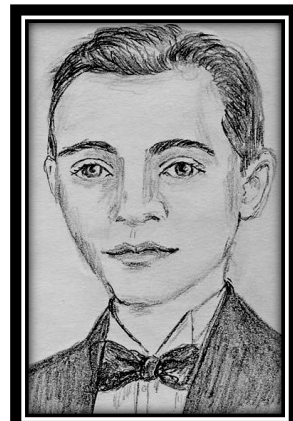
Hannah Edelsteinová

Její prvorozený dvaapadesátiletý syn Benjamin senior má v očích jak hrůzu, tak také zlost, již zacházení před transportem a během něho ho dost vytočilo i zdeptalo, a teď to tady. Vedle něho stojí jeho osmačtyřicetiletá manželka Ruth, po tvářích jí stékají slzy, její výraz svědčí o hrozné depresi, ve které se nachází.

Babička pootočí svůj zrak, těká s nimi po svých vnoučcích a jediné vnučce. Tedy zde přítomné, má i další, někde na východě. Ona ani nikdo z dalších přítomných neví nic o osudu rodiny Yoela a také Benjaminu juniora, mohou zatím žít v naději, že se ještě někdy setkají. Později, třeba až ta hrozná válka skončí. Nemají

zatím ponětí o strašných masakrech, které se před tři čtvrtě rokem odehrály na územích Sovětského svazu, dobytého německou armádou.

Kousek od sedící staré ženy stojí její šestadvacetiletý vnuk Daniel, skoro doktor, kterému nacisté nedovolili dostudovat. Druhým nejstarším je Isaac, jednadvacetiletý bývalý student techniky, silný, urostlý, vypadá jak atlet, však také sportoval, dokud měl do areálů k tomu určených dovolený přístup. Pak je tu osmnáctiletý David, naprostý opak, vyhublý, pokašlávající, trpící začínající tuberkulózou. Ten měl končit střední školu a snil o vysoké, jeho plány jsou teď v troskách, naopak jeho podlomenému zdraví současná situace svědčí ze všech nejméně.

Daniel Edelstein

Dalším vnukem je patnáctiletý Joseph, hezký mladík, urostlý, který vypadá starší, než co říká datum narození. Minimálně by mu každý hádal o dva roky víc. Pak přišla na svět dvojčata, třináctiletí chlapci Gideon a Yoel. Ale tím zdaleka plodnost jejich matky neskončila, porodila jim ještě sestřičku a bratříčka. Nejprve Ruth, jedenáctiletou roztomilou dívku, která je pro všechny své bratry obletovanou princezničkou. Není divu, jediná dívka z devíti sourozenců. Posledním je devítiletý Aaron, velmi živý chlapec, ale teď zkoprnělý jako všichni ostatní.

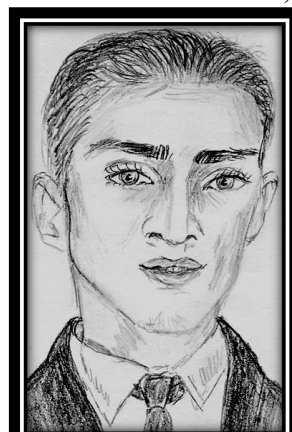

Isaac Edelstein

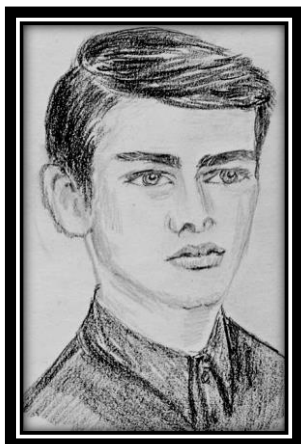
„Svině nacistický,“ ujede Benjaminovi, pak jen sklopí hlavu, takto by před dětmi mluvit neměl, ale jeho zlost je ohromná. On trpí nejen za sebe, ale za svou početnou rodinu, navíc mu dělá starost osud bratra Yoela a jeho rodiny na Ukrajině, a také

prvorozeného syna Benjaminu s prvním vnukem, kterého zatím má. I když nepochybuje, že bude jednou mnohonásobným dědečkem, vždyť má celkem devět dětí, a až na Davida jsou všichni zdraví jak řípa.

„Copak tady se dá bydlet?“ tečou slzy z očí Ruth, ženě, jenž porodila devět dětí, zvyklé na jistý standard, o kterém zde nemůže být ani řeč. Ke všemu je hrozně okradli, jak se tady mají zařídit, když si mohli přinést tak zoufale málo. Jak tady má vytvořit nový domov, pro sebe, manžela, tchýni a především své děti? Přičemž nejvíce má strach o ty nejmenší, a taky o Davida, jeho zdravotní stav se tady může prudce zhoršit.

David Edelstein

Joseph Edelstein

„Nějak se s tím budeme muset vyrovnat, alespoň prozatím,“ ozve se Daniel, snaží si zachovat nadhled, bědování jim teď určitě nepomůže, „Měli bysme se tady pokusit nějak směstnat, zítra promluvíme s místní samosprávou, nabídneme jí své služby, snad se nám podaří získat větší prostor, nějaký lepší bydlení.“

„Copak si neslyšel?“ mračí se jeho bratr Isaac, „A taky si to neviděl, když jsme sem šli? Jak tady všichni žijou? Tohle je pomsta těch nacistů, tohle je jejich záměr,“ chvěje se zlostí, „Od začátku nás jenom ponižují. Nejdřív nám zakážou studovat, chodit na některý místa,

Yoel Edelstein

musíme nosit tu hvězdu. Pak nás vokradou, ponižujícím způsobem přepravují a nakonec nám přichystaj takovej nověj domov,“ opíše kruh rukou, „Tohle je jejich záměr, copak to nechápeš, Dane? Permanentně nás ponižovat, pořád víc a víc. A taky nám udělat takový podmínky, abysme začali postupně ...,“ nedokončí větu, vzpomíná se, chtěl říci chcípat, ale proč strašit už tak zdeptané blízké.

Gideon Edelstein

„S tím, co říkáš, s tím souhlasím. Ale jsme v téhle situaci a tu teď musíme řešit,“ trvá si na svém nejstarší z přítomných bratrů, „Máme právo být rozzlobený, máme právo být zděšený, ale musíme se co nejdřív vzpamatovat, už kvůli těm nejmladším a také ženám,“ pohlédne na babičku a matku, ale jeho zrak zabloudí i k milence Helene a jejím rodičům. Ti stojí kousek stranou, ale výrazy ve tvářích mají podobné jako všichni okolo.

„Daniel má pravdu,“ zklidní se i hlava rodiny Benjamin, „Musíme si to tady prohlédnout, zkusit především zajistit všem něco na spaní, těch pár postelí ... ale jsou tady nějaké slamníky ... máme přece svoje povlečení, můžeme si tady zkusit udělat trochu útulné prostředí,“ pohlédne na svou ženu, která nevěří svým uším, jak z tohoto brlohu udělat útulný domov opravdu netuší, to je naprosto mimo realitu.

„Můžeme to tady trochu poklidit, vyčistit,“ rozhlíží se slečna Kleinová, zoufale se snaží být pozitivní, i když se jí do očí hrnou slzy,

stejně jako všem přítomným ženám.

„Jak se sem máme směstnat?“ ptá se zoufale Ruth, „Vždyť se tady snad ani nijak nesložíme. Tohle přece nemůže být pravda ...“

„Na noc si prostě roztaháme ty slamníky,“ odpovídá jí syn Daniel, „Přes den je naopak sbalíme a dáme na sebe. Máti, vím, je to tady hrozný, ale nic s tím asi neuděláme. Nebo prozatím neuděláme. Musíme si i tak zachovat svoji důstojnost.“

„Důstojnost ...,“ zakrákorá jeho babička Hannah, a vyvalí se jí další proud slz z očí.

Nakonec se vůdčí role ujme Benjamin Edelstein, jeho slovo má váhu, každý ho poslechne a všichni se snaží udělat z děsného bytu alespoň trochu přijatelné prostředí. Mnoho toho s sebou nemají, proto ani neželí nepřítomnosti většího množství nábytku, musí si prostě zajistit prostor alespoň pro přespání.

Ruth Edelsteinová mladší

Aaron Edelstein

„Co budeme jíst? Mám dost hlad,“ ozve se Aaron, nejmladší z bratrů Edelsteinových. Vodu tady mají, jeho otec se pro jistotu poptal, podle sousedů se dá pít. S jídlem je to však horší.

„Vydrž, za chvíli si všichni sedneme a poradíme se,“ odbude ho jeho zploditel, ovšem s těžkým srdcem, sám už nad touto otázkou nějaký čas dumá.

Do kruhu na matrace a postele se sesednou až za další dvě hodiny, blíží se večer. Muži se na chvíli rozprchli, snažili se ze sousedů vytáhnout co nejvíce informací, a teď mají ještě větší depku. Těch pozitivních bylo zoufale málo, pokud byly vůbec.

„Musíme si přiznat, jsme v dost vážné situaci,“ odkašle si pan Edelstein, sedí tu všichni, včetně rodiny Kleinových, „Nevím,

jak dlouho tady budeme, než pojedeme do těch táborů na východě,“ dodá.

„Táborů na východě?“ zatváří se nepěkně Daniel, „Nejsem si jistý, že bysme se tam měli chtít dostat. Když takhle vypadá přestupní stanice, jaký to asi bude tam? Někdo si dokonce myslí, že je to daleko horší, tam ...,“ nedokončí svou myšlenku, nechce ještě víc strašit ostatní.

„To teď nebudeme řešit,“ utne debatu na toto téma jeho otec, „O tom budeme mít čas si promluvit později. Teď se musíme soustředit na to, jak tady co možná nejdůstojněji přežívat. A slovo přežívat jsem použil schválně, za důstojný život to rozhodně nepovažuji. Ale naši nepřátelé nám připravili tento úděl, možná jde i o záměr Stvořitele, aby si vyzkoušel naši víru. Proto musíme zůstat silní a vyrovnat se s touto velmi těžkou situací. Nejsme na tom přeci jen úplně špatně.“

„Nejsme?“ ušklíbne se Isaac, „Jak by to mohlo být ještě horší?“ ptá se provokativně.

„Nemluvil jsem o prostředí,“ podívá se otec přísně na potomka, ten zjihne, „Mluvil jsem o tom, jaké máme zásoby. Sice nás okradli, hrozně okradli, a to hned několikrát. Ale pořád ještě máme cennosti, co nenašli. Nechali nám naštěstí i něco potravin, konzervy, prostě ještě máme na pár dní co jíst. Ale vzhledem k tomu, co jsme slyšeli a viděli, budeme muset s jídlem nakládat velmi uvážlivě. Uvidíme, co se zítra dozvíme, jestli pro nás budou mít práci, jaké budou přiděly. Proto si nikdo nesmí ze zásob nic vzít, bude nad nimi bdít maminka, a vydá jen to, na čem se dohodneme.“

„Já mám hlad,“ upozorní Aaron.

„To máme všichni a bude ještě hůř. Něco vám dáme, teď večer, ale mnoho toho nebude. O dalším se rozhodneme až zítra. A ještě jedno, zakazují komukoli vycházet z bytu. I těm nejstarším. Nevíme, jak to tady chodí, mohou tu být zlí lidé. Naše oblečení je zatím kvalitní, oproti mnohým, co jsme spatřili cestou sem, nebo u sousedů. Taky by někoho mohli napadnout a okrást. Musíme zjistit, jak to tady chodí, postarat se o přísun potravin, sehnat si nějakou práci. Jakoukoli práci,“ podívá se významně na nejstarší ze svých synů.

Pokračují v debatě, snaží se o zachování zdravého rozumu, o překonání deprese, která všechny zachvacuje. Nakonec každý dostane něco málo ze zásob, zoufale málo, proto i po spořádání přidělu mají všichni hlad. Ale až na Aarona neprotestují, trpně přijímají svůj úděl. A děsí se dalšího, co tady přijde.

Spolu s přicházející tmou si začnou hledat své pelíšky, jen pár má

Limor Kleinová

Helene Kleinová

možnost spát na postelích, a to ještě většinou po dvou. Další musí spočinout na slamnících, které však ženy potáhly čistým povlečením, lehce voňavým, jaký to kontrast k tomu všemu tady. Nikomu se neusíná lehce, mnozí dokonce mají velký problém se zklidnit, potlačit velmi chmurné myšlenky.

DRSNÁ REALITA

Brzo po ránu vyrazí směrem k sídlu židovské samosprávy skupina osob, v jejímž čele kráčí důstojným krokem Benjamin Edelstein. Za ním se zachmuřenými obličejí jdou jeho synové Daniel, Isaac, David i patnáctiletý Joseph, přítomen je taktéž pan Klein a jeho dcera Helene. Jako vyučená zdravotní sestra by snad mohla získat odpovídající práci, a s tou jsou dle všeho spojené vyšší přídělky. Ovšem dle zatím získaných informací i tak dost ubohé.

Jdou rychle, ale přesto se stanou terčem skupiny asi bezprizorních dětí, mezi sedmi a dvanácti roky, většinou chlapců, ti kolem nich pobíhají a žebrají o kousek chleba nebo čehokoli, čím by mohli alespoň malinko zasytit své prázdné žaludky. Jsou hrozně hubení, zesláblí, ale teď docela živí, naděje na kousek jídla jim dodává sílu.

„Jděte pryč, nic nemáme,“ houkne na ně pan Edelstein, ale jeho hlas zní spíše smutně než zlostně, pak si představí, jak mezi nimi je jeho Aaron a udělá se mu špatně.

V domě, kde sídlí samospráva, se musí zařadit do fronty, jedné z mnoha, podle všeho má jejich záležitost na starosti konkrétní úředník. Nevyznají se v systému řízení gheta, nicméně se obrní trpělivostí a vyčkávají.

Jistý dvaasedesátiletý Abraham Brunshein se jim začne věnovat až za dvě hodiny, všichni vstoupí do jeho celkem slušně vypadající kanceláře. Sám člen samosprávy se zdá v dobré kondici, asi i dobře živěný, což mu pravděpodobně zajišťuje jeho funkce. Nicméně se tváří účastně, přívětivě, byť nechá žadatele stát před svým stolem.

„Mám na starosti některé, co včera přišli,“ říká tichým hlasem, hledá něco ve svých dokumentech, pravděpodobně informace k přítomným.

„Přišli jsme se zeptat, jak to tady chodí se stravováním a také, jak bychom se mohli zapojit. Nebojíme se práce, já sám ...,“ ozve se pan Edelstein.

„Vím, vím, jste zlatník, měl jste živnost, mám tady vaši složku,“ zvedne svůj zrak šedesátník za stolem, pak se ubezpečí, kdo vlastně před ním stojí, „Vypadáte zdravě a silně, až tady na vás, David se jmenujete, že?“

„Nejsem tak slabý,“ odporuje oslovený.

„Podle všeho máte začínající tuberkulózu,“ nesouhlasí očividně úředník, „Což tady není nic výjimečného, mladý muži, ale zdejší prostředí vám asi moc svědčit nebude. Vy jste dle všeho téměř lékař,“ obrátí se na Daniela, „A vy zdravotní sestra,“ spočine zrak na jeho milence.

„Téměř je příhodné slovo,“ ušklíbne se mladý Edelstein, „Jak víte, těžko jsem mohl ve studiích pokračovat ...“

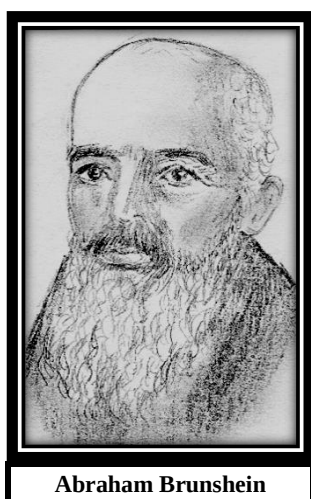
„Všechny nás ta hrozná nařízení postihla. Ale jako zdravotník byste se tady mohl uplatnit, co říkáte? Těch nemocných je pořád hodně, jsou tady i zranění ... Měli byste zájem, oba? Vy, mladý pane i vy, slečno?“

„Jistě, velmi rádi,“ odpovídá za oba Daniel, jeho přítelkyně jen přikývne.

„Dobře, tak zítra začnete, řeknu vám, kam a kdy se dostavíte. U dalších ale nenaleznu nic vhodného, potřebujeme spíše dělnické profese, na výrobu

pro Němce.“

„Vyrábíme pro ně a oni se o nás takhle starají?“ zachmuří se pan Edelstein.

Abraham Brunshein

„Vyrábíme a oni nám zato dávají potraviny. Ovšem zoufale málo. Na druhé straně ale alespoň něco. Snažíme se s nimi vyjednat vyšší dávky, ale ...“, pokrčí Brunshein rameny, „Oni nás mají v hrsti, my můžeme pouze žádat, prosit, oni si nakonec udělají, co budou chtít. Ale zatím to nějak funguje, v rámci možností ...“, zamyslí se, „Možná bych ale přece něco měl, pro vás dva, mladí pánové“, podívá se na další dva bratry Edelsteinovi.

„Nějaká práce?“ tváří se nedůvěřivě Isaac.

„Ano, ale dopředu vím, že se vám nebude líbit“, přikývne Abraham, „Je tady stále více a více mrtvých. Mnozí umírají v nemocnici, další však doma, někteří přímo na ulici. Nebo i doma a někdo je vystrčí na tu ulici, když je předtím o vše oberou. Nebo ti, co jdou kolem. Ale to je teď jedno, potřebujeme mladé a silné muže, kteří by pomáhali sbírat mrtvé a svázat je.“

„Máme sbírat mrtvoly?“ otřeše se Isaac a také jeho patnáctiletý bratr Joseph se tváří dost vyděšeně.

„Mohl bych třeba já“, řekne rychle pan Edelstein, „Třeba tady, s mým přítelem“, obrátí se na pana Kleina, který ač nerad přikyvuje.

„Při vši úctě, pánové, ta práce vyžaduje mladší a silnější. Ale pokud ji odmítnete, nic se neděje, určitě se najdou jiní. Jste ale oba urostlí, máte určitě dost sil, proto vám tu práci nabízím. Chápu, jak se asi cítíte, ale lidí je tu hrozně moc a práce zase tak moc ne. Vy máte velké štěstí, dva z vás mohou dělat díky své profesi v nemocnici a vám dvěma, co vypadáte jako atleti, nabízím tuto práci. Ale jak říkám, je jen na vás, jestli ji přijmete“, dodá úředník lhostejným hlasem.

„Na té práci prý závisí příděly“, dívá se teď pátravě Benjamin.

„Právě proto říkám, že máte štěstí“, přikývne Abraham, „Když v rodině nikdo nepracuje, jejich příděly jsou mizivé, spíše žijí o polévce, co se pro takové vaří. Také nic moc, ale alespoň je snaha ... někdy na všechny nedojde, někteří občas podvádějí, stavějí se do fronty dvakrát ... ale těžko se na ně zlobit, když umírají hladu.“

„Umírají hladu?“ zděsí se pan Klein.

„K mé malé radosti doslova. Jak jsem říkal, je tady hrozně moc lidí a ty potraviny, co od Němců získáme, tak ty určitě nestačí plnohodnotně pro všechny. Navíc jsou mnohdy velmi pochybné kvality, plesnivá mouka a tak. Ale věřte mi, snažíme se, aby se lidé zasytili. Přitom upřednostňujeme ty, co pracují, protože ti svým způsobem na ty potraviny více přispěli. Tedy myslím ty dělníky, ale i ty, kteří tady udržují pořádek. Ať už jako samospráva, místní policie, ale i pracovníci v nemocnici nebo i ti nešťastní sběrači mrtvol. Bez nich by tady mohla vypuknout další epidemie, což by nám ještě chybělo, už takto je tady hrozně moc nemocných.“

„Není divu, když lidé trpí podvýživou, tak se jejich choroby zhoršují“, poznamená Daniel.

„Souhlasím. Vážení, omlouvám se, ale mám moc práce, čekají další. Svým způsobem máte velké štěstí, jak už jsem vám řekl. Pokud tedy moji nabídku přijmete“, dodá Brunshein důrazně.

„Pokud na tom závisí ty příděly“, kývne na souhlas Isaac.

„Já taky souhlasím“, říká neochotně Joseph.

„Ty ne, Isaac bude stačit“, zasáhne otec, „Tohle není práce pro patnáctiletého kluka.“

„Patnáctiletého?“ zvedne zrak úředník, pak se podívá do svých lejster, „Máte pravdu, ale vypadá starší a je urostlý ...“

„Otče, budeme potřebovat každý příděl“, oponuje teď nejmladší z přítomných bratrů, „Taky tím nejsem nadšený, ale když je ta možnost ...“

„Joseph má pravdu, nelíbí se mi taky, co má dělat, ale ty příděly nám určitě pomůžou“, ozve se teď Daniel.

„Jak to bude působit na jeho dětskou psychiku?“ nesouhlasí pan Edelstein.

„Já to zvládnu, otče“, snaží se chlapec, aby jeho hlas zněl důrazně a sebevědomě.

„Tak rozhodnuto?“ pozvedne svůj zrak Abraham, „Dobře, dám vám tady doklad, a taky vám tady napíšu, kde a u koho se budete hlásit. Vlastně i v kolik hodin. Všechno další vám tam řeknou.“

„Promiňte, ale mám spoustu otázek,“ říká důrazně Benjamin, neboť se mu zdá, že mají být vypoklonkováni.

„Chápu, ale ne dnes,“ zavrtí hlavou Brunshein, „Domluvíme si jinou schůzku, později. Dneska se musím postarat o víc lidí, sami jste čekali a jistě i teď je venku fronta.“

„Právě že jsme dost dlouho čekali, tak bych rád využil této příležitosti a položil pár zásadních otázek. Týkající se ubytování a také těch přidělů. Ale i možnosti si něco koupit.“

„Koupit? Neobrali vás do mrtě?“ ožije Abraham.

„Znáte moji profesi, v té se dá ledasco dobře schovat, různě,“ usměje se lehce Benjamin, mají jisté cennosti porůznu zašité v oblecích, či jinde chytře uschované a svým způsobem propašované.

„Tak něco jako černý trh tady taky funguje,“ povzdechne si úředník, „Ačkoli je někdy zboží na něm těžce vykoupeno. Kdo se pokusí přejít do města, tak může být zastřelen na místě. A ty hlídky opravdu střelí. Ale jsou tady různé bandy, většinou výrostků nebo i kluků, ty občas proklouznou. Určitě na ně narazíte, až se tu trochu rozkoukáte.“

„Riskujete život dětí ...,“ je konsternován pan Klein.

„My je neorganizujeme,“ brání se Brunshein, „Ale pane, mnozí zase tak moc neriskují,“ pronáší hrozná slova, „Pokud jsou bezprizorní a pokud si nic neseženou, tak jaký tady bude jejich osud? Jak dlouho tady přežijí? Vy stále asi plně nechápete, kde jste se ocitli. Tohle nemá se světem, který jste znali, skoro nic společného. Pokud bych mohl udělat příměr, tak je to, jako byste se nějakým kouzlem přenesl v čase, odhadoval bych to tak na začínající středověk.“

„Kdy je možné se s vámi sejít? Nebo je nutné dát nějaké všimné?“ zeptá se Edelstein.

„Nechci nic z toho, co jste si zachránili,“ zavrtí hlavou Abraham, nijak se nezlobí, lidé tady dělají všechno možné pro své přežití, „Jen dnes musím vyřídit spoustu dalších lidí, nepřišli jste zdaleka sami. Máte štěstí, že ve vaší rodině máte zdravotníka, sestru a tak urostlé mládence. Ne každá rodina může takovou pracovní sílu nabídnout, a věřte mi, jejich osud bude daleko těžší, než ten váš. I když ani vy si nebudete žít kdoví jak, taky budete mít hlad, pokud se o příděly těch pracujících budete dělit, jak předpokládám. Co jste si zachránil, tak si šetřete, ceny jsou na tom černém trhu příšerné. Ale není divu, když je cena za jejich získání tak vysoká a těch věcí je tak žalostně málo.“

Člen samosprávy dá jasně najevo, že dnešní audience končí, instruuje slovně i písemně ty, kterým milostivě přidělil práci, pak požádá žadatele o odchod. Což zvláště pan Edelstein těžce skousává, očekával by více pochopení. Není si ani jistý, zda přeci jen úředník něco nechce, jen se žinýroval přijmout úplatek před tolika svědky. Alespoň si vynutí příslib další schůzky, za několik dní se má zeptat. Což ho rozhodně plně neuspokojuje.

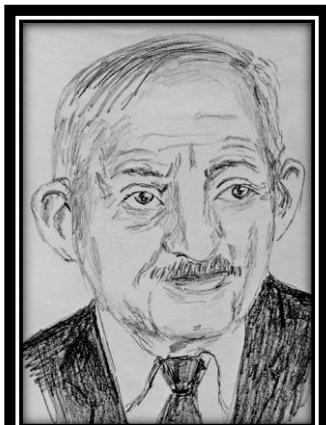
„Jak dlouho vydržíme s tím, co jsme si přivezli?“ zeptá se starostlivě Daniel, když se zase ocitnou na ulici.

„Moc dlouho ne,“ je hodně rozmrzelý jeho otec, „Když budeme hodně šetřit, tak pár dní. Ale nechtěl bych sníst všechny konzervy, rád bych je nechal na horší časy.“

„Správný rozhodnutí. Snad zítra zjistíme něco víc, až se seznámíme s novými spolupracovníky. Taky se můžeme přeptat, jak to chodí s tím černým trhem, kde a co se dá sehnat. Isaac a Joseph můžou udělat to samé, další ať radši z domu nevycházej, než zjistíme, jak to tady chodí. Když jsou lidé moc hladoví, nebo umírají hlady, těžko pak odhadnout, jak se zachovají,“ projevuje značné obavy Daniel.

Když vyslanci přetlumočí rodině v kostce, co se dozvěděli, žádné velké nadšení rozhodně nepanuje, především Ruth se zděsí, jakou práci mají Isaac a především Joseph vykonávat. Ti jsou také dost přepadlí, deptá je představa, jak budou muset manipulovat s mrtvými těly. Ale chápou svou povinnost vůči rodině, také nemuseli dostat žádnou práci a jak pak přežívat, snad jen z jakési polívky, asi místní charity. Jak dlouho se tak dá vydržet, si dokáží všichni dost dobře představit. Nebo možná si myslí, že dokáží, realita je daleko horší.

Druhý den ráno vyrazí z domu tři bratři Edelsteinovi a s nimi i Helene Kleinová, posléze se jejich kroky rozdělí, jejich práce je směřuje na odlišná místa. Daniel a jeho přítelkyně jdou rychle, on se nejistě rozhlíží, o sebe až takový strach nemá, ale o svou milenku se bojí. Nezná ještě dobře zdejší poměry, neví nic o zločinnosti. Modlí se, aby je nikdo nezastavil a nezačal obtěžovat. Což se mu nakonec splní. Dorazí na místo, kde se nachází jedna z nemocnic, a kde se má hlásit u doktora Ephaima Abramoviche.

Ephaim Abramovich

Jak mladík vstoupí do budovy, hned se zhrozí. Více než nemocnici mu zařízení připomíná jen skladiště nemocných, kteří se buď sami uzdraví, což je jistě méně časté, nebo časem zemřou. Prostředí úděsné, pacienti namačkání, vymoženosti techniky téměř veškeré žádné. Oba mladí lidé jsou již prvním pohledem zděšení, a to jistě bude skutečnost ještě horší. Jen na sebe pohlédnou a v jejich očích je hrozná beznaděj, zoufalství.

Musí se rozdělit, Helene se ujme jedna starší sestra, ta také ukáže Danielovi, kde nalezne lékaře, ke kterému byl přidělený. Tento dvaapadesátiletý hrozně zdrchaný muž sedí za svým stolem, jen pozvedne své nesmírně prázdné a znavené oči a ukáže na židličku. Nově příchozí se představí a předá mu papíry, které včera obdržel.

„Posílají mi studenta, tedy bývalého studenta,“ povzdechne si doktor hořce, „Kdyby mi tak radši poslali léky.“

„Nejsou tu ani léky ...“, říká spíše pro sebe Edelstein.

„Tak něco tu je, ale zoufale málo. Na ty hrozné počty nemocných ... jen se hrozím, aby zase nevypukla epidemie. To už jsme tu taky měli, vícekrát, úplavice, břišní tyfus, infekční skvrnitý tyfus. Ted' je situace lepší, pokud se to tak dá nazvat, nejvíce případů je tady s akutní tuberkulózou. Nebo s různými klasickými zažívacími potížemi, hygiena tady ... škoda mluvit. Hrozně moc lidí tady trpí podvýživou, ale toho jste si možná už ráčil všimnout.“

„K mé malé radosti, pane doktore, jsem si už ledasčeho povšiml,“ odpovídá mladík tichým hlasem, „Skutečnost asi bude ještě mnohem horší.“

„Je to mnohem horší, však se také není čemu divit. Skutečně hodnotnou stravu má málokdo, a určitě ne dlouhodobě, spíš když něco někde sežene. Srdce mi krvácí, když vidím, jak tady lidé žijí. Jak se rvou o odpadky z kuchyně, dokonce platí i nařízení, že slupky z brambor se smějí vydávat jen potřebným, na základě lékařského potvrzení.“

„Prosím?! Takové nařízení ...“

„Víte, co je nejhorší? Když vidíte ty trpící, a přitom jim nemůžete pomoc. Potřebovali by léky, ale v první řadě by potrebovali se pořádně najíst. Dlouhodobou pořádnou stravu. Což je ale naprosto vyloučené. Jistě je vám jasné, na koho tyto podmínky nejvíce dopadají. Na staré, nemocné a děti. Podle našich statistik až pětina úmrtí se týká dětí do čtrnácti let, jejich zdravotní stav hlad hrozně podryvá. Můžeme se za ně jen modlit, a to není právě dvakrát nejvhodnější léčba, alespoň od kvalifikovaného doktora,“ říká Abramovich hořce.

„Jsem tu teda úplně zbytečný?“ ptá se Daniel zklamaným hlasem.

„Zbytečný? Ne, to jistě ne, můžete pacienty utěšovat.“

„Utěšovat? Mám je jen utěšovat?“

„Tak jistě ne. Za chvíli se tu projdeme, když jste mi byl přidělený. Práce je tu dost, to zase ano. Ale někdy velmi náročná na psychiku, když musíte rozhodnout, komu dáte lék a komu už ne. I když víte, že ho tím vlastně odsuzujete k smrti. Denně se modlím, aby se tu zase nerozšířila ta zmíněná epidemie, podmínky tu jsou proto vskutku královské. A někteří nakažení také, snažíme se je izolovat ...“

„Musí to pro vás být hrozně vyčerpávající, nemyslím ted' ani tak fyzicky, jako hlavně psychicky.“

„Vypadám jak troska? Ne, ne, nemusíte se omlouvat, cítím se ještě hůř ... Chvilku jsem si musel odpočinout, zmáhá mě obojí. Sám mám problémy, je mi dvaapadesát, cítím se na sedmdesát. Když pak vidím všechno to utrpení ... Víte co? Řekněte mi něco o sobě, kde jste studoval, co vlastně umíte,“ vyzve lékař svého pomocníka, asistenta či zdravotníka, bude asi jen na něm, čím bude mladíka pověřovat.

Edelstein výzvu přijme, pak se sám pokusí trochu vyzvídat, ale doktor je skoupý na slovo, možná ale jen nechce vzpomínat na dobu, kdy ještě něco znamenal, kdy nebyl jen odpadem společnosti, uzavřeným do izolovaného prostoru, pro žití lidských bytostí nedůstojného.

Jdou se projít po nemocnici, je tady pochopitelně více lékařů, zdravotníků i sester, a ti se velmi snaží, byť jsou jejich možnosti značně omezené, jak materiální nouzí, tak i technickým vybavením. Když si Daniel vzpomene na nemocnice, které navštěvoval, chce se mu plakat. A když pohlédne na zubožené pacienty, mnohdy se smrtí na jazyku, jeho deprese se stupňuje.

Tou dobou se setkávají jeho bratři Isaac a Joseph s asi třicetiletým mužem, poměrně statným, ale také s vyhaslým pohledem. Působí zcela apaticky. Stojí kousek od dvoukoláku, oba mladíci pochopí, že je to asi jejich hlavní pracovní nástroj. Na něm budou vozit mrtvá těla.

Krátce se seznámí, Ferenc Hachmon, jak se jim muž představí, si oba nové spolupracovníky krátce změří pohledem, ale i v něm je lhostejnost. Nebo možná i lehká ironie, ti dva asi netuší, co je čeká, jak hnusná je jejich nová práce.

„Tak asi vyrazíme, ne?“ řekne nakonec, na odpověď nečeká, chopí se voje dvoukoláku, táhne ho za sebou, zatím to je snadné, když je prázdný.

„Kam jdeme?“ zeptá se Isaac, kráčí kousek vedle již zkušeného sběrače mrtvol.

„Máme danou trasu, tu projedeme, posbíráme, koho najdeme. No a pak pojedeme k jedné nemocnici, tam bude práce určitě dost,“ zní odpověď.

„Chcete jako sbírat lidi na ulici?“ ptá se rozpačitě starší z bratrů Edelsteinů, není si jistý, zda se nepřeslechl.

„Co se ti nezdá?“

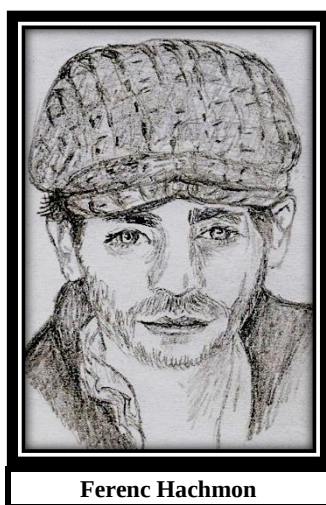
„Já jen ... myslel jsem, že nám nahlásí, ve kterém domě někdo zemřel, my pak budeme jeho tělo přepravovat na hřbitov, nebo snad chystat na pohřeb ...“

„Pohřeb ... kdo má na to, aby konal pohřeb. A taky, tolik toho místa taky není ... tak někdo pohřbí člena rodiny důstojně, ale spíš jde o výjimku.“

„Chcete snad říct ...“

„Hromadný hroby, to je to, co tu frčí,“ ušklíbne se Hachmon, „A co se týká těch pozůstalejších, tak taky žádná sláva. Mnohdy mrtvého vystrčí ven z domu, přímo na ulici, do vchodu a tak. Ušetří tak za pohřeb a taky už jsou možná dost zesláblí. Další mrtví jsou bezprizorní, už nikoho nemaj, některý rodiny žijou na ulicích. Vobčas někdo padne a je po něm.“

„Padne a je po něm?“

Gheto – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Prostě je tak zesláblej, že už nedojde tam, kam chtěl jít. Prostě umře za chůze, svalí se a je po něm. Pak je na nás, abysme ho vodvezli. Jdeme takhle po ránu, každou noc někdo zemře, každou noc někde někoho vystrčí z domu. Nebo jde o ty bezprizorní, dost často děti. Možná taky už sirotky, co je jejich rodiče předběhli ... což je nakonec správný, rodiče by neměli přežívat svoje děti, ne? To víte, tady je dětská úmrtnost dost vysoká ... Ale proč vám to říkám, však to brzo zjistíte sami,“ mávne jen rukou Ferenc.

Jdou chvíli ulicemi, respektive se střídají v tažení káry, pak ukáže Hachmon na cosi tmavého, co se choulí v jednom koutě. Přibližují se, Issac je nejistý, vždyť někdo mohl jen usnout. V noci není zase taková zima, je jaro, není důvod, aby třeba umrzl. Spatří strašně vychrtlou ženu, věk se špatně odhaduje, ale nejde očividně o stařenu, možná jí je či bylo tak kolem čtyřiceti let.

Ferenc se k tělu nahne, zatřepe s ním, podívá se na oči, zkontroluje tep na krku, pak jen kývne.

„Je mrtvá?“ ptá se hodně stísněným hlasem Joseph.

„Dočista. Znal jsem ji vod vidění, zebrale tady, ještě s klukem ... ten tady ale není, mohlo mu bejt tak sedm ... možná někam vodušel, když zjistil, že je matka mrtvá.“

„Kam by mohlo jít takové dítě?“ tváří se Isaac nejistě, rozhlíží se.

„Když bude mít štěstí, vezme ho pod svá křídla nějaká dětská banda, jemu podobnejch. Když ne, tak někam zaleze a tam taky umře. Možná jeho tělo někde najdeme, třeba už zejtra, třeba za pár dní. Byl podobně hubenej, jako ta nebožka tady, taky už mu asi moc času nezbejvá,“ vysvětluje Hachmon naprosto lhostejným hlasem.

„To říkáte jen tak?“ je konsternován Joseph, „Neměli bysme jít to dítě hledat? Když o něm víte? Najít ho a ...“

„A co?“ podívá se třicátník do očí patnáctiletého kluka, „Vezmeš ho snad k sobě domů? Je vás tam málo a máte přebytek jídla? Budeš se vo něj starat? No?“

„Já nevím ... copak tu není něco jako sirotčinec ...“

„Sirotčinec ... jakej vosud ty děti čeká tam?“ mávne jen rukou Ferenc, „Podle mýho ten kluk taky do pár dní umře, podle toho, jak vypadal.“

„Jak můžete být tak ... tak ... lhostejný?“ je očividně pobouřený Joseph.

„Chlapče, pokud se nechceš zbláznit, přijít vo rozum, tak se rychle vzpamatuj,“ odpovídá Hachmon soucitně, „Já už tady viděl tolik smrti, tolik mrtvejch ... Kdybych měl plakat za každýho kluka, co tady právě teď někde umírá, nedělám nic jinýho. Je to tady peklo, copak ti to ještě nedošlo? Jsme tady namačkaný, tisíce a tisíce. My máme štěstí, pracujeme, a tak dostaneme něco k jídlu. Ale ty další ... radši nemluvit. Těm nejbídnějším vařej polívky, ale jak dlouho se z toho dá vyžít? Copak nevidíš, jak ty lidi vypadaj? I když si tady jen dva dny, copak ti to ještě nedošlo?“ vrtí jen nechápavě hlavou.

„Nedošlo co, pane?“

„Co? Že nás tady zavřeli a čekaj, až pomřeme hladu, na nemoci, epidemie. Až zase nějaká vypukne, pak se teprve nebudeme stačit votáčet ... Buď tady chcípíme, nebo nás někdo vodvezou, kdoví kam.“

„Slyšel jsem o nějakých transportech. Prý je to tady něco jako přestupní stanice,“ vyzvídá Isaac.

„Přesně, přestupní stanice. Ale ta cílová, tou je smrt,“ zasměje se chraplavě muž, už asi ztratil veškeré naděje, „Nebo si snad myslíš, že to tam někde na východě bude jiný? Že to taky nebude podobný místo, kde slabí umírají a silný se stávají slabějma?“

„To je hrozné ...,“ je bledý jak stěna Joseph.

„To je realita, chlapče. No tak, ať si ten kousek žvance zasloužíme, hod'te ji nahoru, já tu kárku přidržím. No, copak, máte snad nějaký zábrany?“

„Zábrany,“ oťrese se patnáctiletý hoch, velmi nesměle přistupuje k vychrtlému tělu.

„Zvykneš si, začas ti to už nepříjde,“ říká znovu soucitně Ferenc, „No tak, dělejte, nebudeme tady přece stát navěky.“

Oba bratři se s velkým sebezapřením přiblíží k mrtvole, ucítí nevábny odér, s odporem se sehnou k tělu, zvednou ho. Jsou překvapeni, jak hrozné je lehké, ta nebožka snad neváží ani čtyřicet kilo. Opatrně ji pokládají na vozík, snaží se k ní chovat s úctou, s respektem k mrtvé.

„Jak jste mluvil o těch transportech, víte o nich něco?“ prohodí po chvíli Isaac, už zase táhnou tu svou kárku, nyní již s jednou zesnulou nešťastnicí.

„Jen co jsem slyšel, jinak jsem tam pochopitelně nebyl. Mluví se vo nějakých pracovních táborech, někde na východě, v Rusku, asi. Ale nikdo nezná nikoho, kdo tam byl. Takže jsou všechno jen dohady. Sice prý přišly nějaký zprávy, vod těch vodvezenejch, jako že se jim tam žije dobře. Ale to může bejt pravda a taky nemusí. Stejně jako to, že je tam je konečná, jen smrt.“

„Smrt? Chcete snad říct, že tam ty lidi zabíjejí?“

„Tak já nevím, jen používám selskej rozum. Stačí, když to tam bude jako tady. Využít těch, co ještě maj nějakou sílu, aby nějaký čas pracovali, no a pak ... Pak přivezou další. Kolik jen tady už umřelo lidí. Myslím tím těch, kteří by normálně neumřeli, nemyslím tím těžce nemocný nebo přestárlý. Stačí, když to tam bude podobný jako tady.“

„Proč by mělo být?“

„A proč by nemělo?“ zavrtí nechápavě hlavou Hachmon, „Proč by se tam měli k lidem chovat jinak?“ položí velmi jasnou otázku, na kterou je dle něho také jasná a jednoznačná odpověď.

„Třeba tam je víc práce, může se tam obdělávat půda, něco pěstovat. Nebo tam postaví továrny, nový, ve kterých budou potřebovat dělníky,“ snaží Isaac se myslet pozitivně.

„Pokud chceš mít naději, tak já ti ji brát nebudu,“ pokrčí jen rameny Ferenc.

„Podle vás máme jako všichni zemřít?“ ptá se stísňeným hlasem Joseph.

„Co chceš slyšet? Co si skutečně myslím?“

Hoch přikývne, byť nesměle, možná se radši neměl ptát.

„Podívej, podívej se kolem. Nahnali nás sem jak dobytek, chovaj se k nám hůř, než k tomu dobytku, tomu daj aspoň nažrat. Nechávejí nás tady postupně chcípat. Nebo nás možná vodvázejí dál, abysme umřeli tam. Podle mýho máme všichni umřít, je jen votázkou času, kdy to přijde. Kdy zeslábneme tak, že prostě jednou padneme, nebo zhebneme někde v koutě, jako ta ženská. Je jediná naděje, že budeme žít tak dlouho, než skončí válka. Teda pokud Němci nevyhrajou, prý už maj problémy, na tý východní frontě.“

„Problémy? Máte tady čerstvé zprávy?“

„Zprávy?“ zasměje se muž, „Máme tady zakázaný číst noviny, poslouchat rozhlas. No, je tady pár šikovnejch, co dokážou sestrojít ledasco. A na to chytat rozhlas. Přežít do doby, než Němci prohrajou válku, to je podle mýho naše jediná naděje. Jen mám strach, aby ta válka skončila včas, my ho podle mýho zase tolik nemáme,“ dodá, v jeho hlase zaznívá hrozná lhostejnost, jako by se už prostě s daným faktem smířil.

Oba bratři se již radši na nic neptají, o to více o slovech svého spolupracovníka přemýšlejí. Bohužel mu musí dávat v mnohém za pravdu, proč by se k nim Němci měli jinde chovat jinak. Nemusí si ani špinit ruce, stačí jen čekat, až lidé zeslábnou natolik, že prostě zemřou. Jak to říkal ten muž, slabší zemřou první, mezitím ti silní zeslábnou ... A pak přijdou další, jako třeba oni, zatím ještě s dostatkem sil, s normální hmotností.

Po chvíli spatří na chodníku podivný předmět, zakrytý nějakými hodně starými zežloutlými novinami. Jdou blíže, už vidí, že z pod novin trčí ven strašlivě vyhublé nohy.

„Další práce,“ konstatuje Ferenc suše.

Gheto - mrtvý chlapec – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„To je hrozný,“ povzdechne si Joseph, zírá na nepříliš velké tělo, to určitě nepatří dospělé osobě.

Oba bratři, vyzváni pokynem ruky staršího společníka, nesměle přistupují k pravděpodobnému nebožtíkovi, začínají štitivě odstraňovat noviny. Spatří chlapecký kostnatý obličej, poté celé jeho tělo, jen kost a kůže. Mrtvola asi dvanáctiletého hochy leží na zádech, je zbavena všeho oděvu.

„To je hrůza,“ zopakuje Joseph a dívá se zoufale na svého bratra.

„Kdo jen může takhle pohodit na ulici dítě,“ je v očích Isaaca zděšení i rozhořčení, „Kdo může vyhodit na ulici svoje dítě? Úplně nahý, jen ho přikrejt novinama. To jako z piety?“

Gheto – zemřelí lidé – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Mladíku, neodsuzuj jeho rodiče, možná jen samotnou matku. Třeba má i další děti, kterým se to jeho oblečení ještě chvíli bude hodit. Možná už ten kluk ani rodiče neměl, nechali ho tady takhle jeho kamarádi. Který věděli, že ho tady najdeme, naložíme a odvezeme,“ říká

Hachmon.

„To je hnus ... žádná úcta k mrtvým ...“, brumlá si pro sebe Isaac, bere s bratrem tělo, to je lehké jak pírko, už prostě asi nebylo z čeho brát živiny, tak chlapec umřel. Položí ho na kárku, vedle ženy, pak zůstanou v rozpacích stát.

„Co se děje? Jedeme“, houkne Ferenc.

„Neměli bychom ho něčím zakrýt? To ho chcete takhle vést po městě? Není to nedůstojný? Vždyť je úplně nahý ...“, vysvětluje své pochybnosti starší z bratrů.

„Tady už jsou na to lidi zvyklí, často jsou ty mrtví úplně nahý. Nikdo se divit nebude. No a tomu mrtvému klukovi, tak tomu je to teď už jedno. Stejně skončí v hromadném hrobě, to co z něj zbylo, se nakonec rozpadne, jako by se rozpadly nějaký hadry, kdyby je teda měl na sobě ... Co tak

Gheto – přeprava zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

koukáte, mluvím pravdu,“ otočí se Hachmon, tím dává najevo svoji chuť pokračovat v cestě.

Oba bratři jsou otřesení, občas pokoutně pohlédnou na kárku, chudák hoch, takhle skončit. Nikdo se s ním ani nerozloučí, prostě ho někde jen zahrabou. Jako prašivého psa. Pak se jejich oči setkají, je v nich úzkost, oba napadá to samé, neskončí jednou také tak? Za nějaký čas, až nouze sežere jejich svaly, vysaje tuk z jejich těl. Možná je pak také někdo, doposud silný, naloží a odveze do hromadného hrobu.

Než projdou trasu, o které na počátku jejich směny mluvil Ferenc, přibudou jim na vozíku další čtyři těla, další dvě dětská, pak jeden stařec a ještě jedna žena. Ta jen ve spodním prádle, asi pětiletá holčička skončila také nahá. Našli ji podobně jako toho chlapce, jen ležela na kraji průjezdu a ani ničím zakrytá nebyla.

Se svým nákladem dorazí ke hřbitovu, nebo spíše k místu, kde se ukládají mrtví. Ano, je tady i klasický hřbitov, místa opatřená symboly, které zvěstují světu zprávu o posledním odpočinku zemřelého, ale také dost hluboké a rozsáhlé jámy. K jedné z nich míří se svou károu, jsou tady i jiní, s podobnými dopravními prostředky.

Gheto – přeprava zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

Bratři se nejistě rozhlíží, někteří jejich kolegové jsou zasmušilí, ale jiní se docela zvesela baví, snad i vtipkují, tady, v království mrtvých. Nechápou je, jak mohou být tak lhostejní, cyničtí, jak se vůbec mohou jen usmát, uprostřed tolika mrtvol.

„Hod'te je támhle do té jámy,“ ukáže jim jejich spolupracovník, pak se jde pozdravit s ostatními.

„To jsou nějaký noví?“ slyší bratři, jak se ptá jeden ze sběračů mrtvol.

„Jo, vode dneška je mám na krku,“ odpovídá mu Hachmon.

Edelsteinovi dovlečou vozík až na okraj díry, když nahlédnou do jejích útrob, udělá se jim nevolno, cítí nutkání ke zvracení, tento pocit už dnes párkrát potlačili. Dno hromadného hrobu je již pokryté různě pokroucenými mrtvolami, některé jsou oblečené, některé polonahé a jiné zcela nahé.

„Neměl si tu práci brát,“ řekne Isaac stísněným hlasem, „To není práce pro tebe.“

„Já to zvládnu,“ snaží se Joseph zachovat klid, vyrovnat se s hnusem, který ho zachvacuje.

„Promluvím s otcem, zítra už sem půjdu sám. Tohle není pro patnáctiletého kluka, tohle vopravdu ne.“

Gheto – hromadný hrob – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Ne, ne,“ říká rychle mladší z bratrů, „Nemůžeme se té práce vzdát. Copak sis nevšimnul, jak všichni vo práci mluví? Jak je důležitá? Kvůli těm přidělům jídla? Neboj se, já to nějak zvládnu, i když je mi teda dost blbě ...“

„Tak to mně taky ... pojd', složíme ten náš hroznej náklad, ať už můžeme bejt od té jámy co nejdál,“ vyzve ke konání starší sourozenec mladšího, pak rukou společnou uchopí prvního z nebožtíků, toho starého vetchého muže. Snaží se ho upustit do hrobu jemně, i tak

mrtvola žuchne mezi ostatní, po dopadu se divně zkroutí, i když už byla dost ztuhlá.

Berou jedno tělo za druhým, snaží se s nimi zacházet s úctou, ne je jen vhodit do té strašné díry. Ale stejně nakonec těla padají, tomu zabránit nemohou. Dole jsou pak rovnána asi určeným pracovníkem, aby se jich do hromadného hrobu vešlo co nejvíce. Tato scénérie smrti působí na oba bratry hrozně depresivně, tohle nemá s důstojností pohřbívání nic společného.

„Je to, jako kdybysme sem přivezli vodpadky z města,“ vyjádří svoje pocity Joseph, hrozně bledý, trochu se chvěje. Hrozná jáma, ale i další kárky, některé už prázdné, některé ještě se svým odpudivým nákladem. Podobným tomu jejich.

„Máš pravdu,“ odpoví mu jeho starší bratr, „Kolik těch lidí jen za jednu noc nebo minulý den zemřelo ... a to asi jsou jen ty, co našli po městě, nebo v domech, asi ještě nebyli v těch nemocnicích,“ dodává lehce se chvějícím hlasem.

„Ten chlap má pravdu, Isaacu, tohle je vopravdu konečná stanice. Tohle čeká každého tady, někoho dřív a někoho pozdějš ... Je to hrůza ... copak není žádná naděje? Musíme tady všichni takhle potupně umřít? Skončit někde tady, v takový jámě?“ má vytřeštěné oči Joseph, v nich se objevuje hrozná beznaděj, teď se mu i zalesknou, jak se mu tvoří slzy.

Gheto – pohřební komando se svým nákladem – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Nesmíš se tomu poddávat,“ vezme ho starší bratr kolem ramen, „Pořád jsme dost silní, to jen na nás působí tohle prostředí. Nikdy jsme ani jeden z nás neviděli tolik mrtvejch ... Josephe, vopravdu si myslím, že tohle nemusíš dělat. Je ti jen patnáct, tahle práce je hrozná i pro dospělého člověka ...“

„Isaacu, prosím tě, nic otcí neříkej. Musíme pracovat, co nejvíc z nás, aby bylo alespoň nějaký jídlo. Máme přece povinnost, vůči svejm sourozencům, rodičům, babičce,“ říká úpěnlivým hlasem

hoch, „Já to zvládnou, jen je to dneska šok. Podívej na ty lidi kolem, těm to už nepříjde. Už si zvykli. A mezi nima jsou taky hodně mladý, podívej. Já to taky zvládnou, určitě.“

„Je to hrozný, že si na něco takovýho zvykli ...“

„I v normálním světě jsou přece pohřebáci, taky denně musejí svážet mrtvolu, nakládat nebožtíky. Musíme to zvládnout, Issacu, kvůli ostatním.“

Starší z bratrů už neodpoví, popojede s kárkou kus od jejich spolupracovníka, nicméně oba sourozenci zůstávají stranou, nemají zájem se seznamovat s dalšími místními havrany. Jsou plní emocí, musí se napřed vyrovnat sami se sebou. Alespoň se mohou navzájem povzbuzovat, podržet se.

Daniel Edelstein si během dopoledne prohlédne chod nemocnice, občas přiloží ruku k dílu, ačkoli zatím většinou zůstává v pozici pozorovatele. Seznamuje se s prostředím, lidmi a bohužel i se zuboženými pacienty. Kolem poledního se potká s Helene, která je také zamlklá, smutný obraz kolem ní dost poznamenává. Tolik lidského utrpení, pomalého a nevyhnutelného umírání ... Ano, jako zdravotní sestra je na smrt zvyklá, ovšem tady je strašně koncentrovaná a naděje na vyléčení pacientů je tak strašně malá. Navíc ona nemá téměř žádnou skutečnou praxi, jen co byla na stážích či exkursích během školy. Pak přišly ty zákony, omezující židovskou populaci ...

„Pojďte se mnou, máme tady postřelené, je to na nás,“ řekne doktor Abramovich kolem druhé hodiny odpolední Danielovi.

„Postřelení? Jak postřelení?“ diví se mladík.

„To nevím, proč je postřelili,“ pokrčí rameny lékař, na svého pomocníka snad až moc lhostejně.

Edelstein jde za doktorem, na ošetřovně spatří další lékaře, zdravotníky, sestry. Na jednom ze stolů spočívá asi dvacetiletá žena, krvácející z oblasti břicha, na druhém stole asi stejně starý mladík, bledý jak stěna, ale s hrozně zakrvácenou levou částí hlavy, na třetím muž kolem padesátky, se střelnou ranou v pravé části hrudi.

„Co se stalo?“ zeptá se dalšího civilisty Ephaim, ten asi spolu s dalšími oběti dopravil do nemocnice.

„Začali jen tak střílet, na ty, co šli nedaleko zdi,“ odpovídá oslovený třicátník, v jeho tváři je smutek, možná k někomu tady patří, napadne Daniela.

„Kdo střílel? Nějaký vrah?“ zeptá se bezelstně.

„Kdo asi,“ utrhne se na mladíka civilista, „Ty strážní, přece. Asi se nudili, tak začali střílet na lidi, co šli kolem.“

„Střílet? Jen tak?“ tváří se nevěřičně Edelstein.

„To se občas stane,“ odpovídá mu unylým hlasem Abramovich, „Není to poprvé, co se to stalo. Možná se opili, ale možná se jen nudili, tak zastřelili pár lidí z gheta.“

„Jen tak? Copak to můžou? To si nikdo nestěžuje?“

„Danieli, kdo by ty stížnosti tak poslouchal,“ odpovídá doktor soucitně, „Jak vidím, tak tu dívku a toho staršího muže mají už v práci naši kolegové, podíváme se na toho mladíka.“

„To je můj mladší bratr,“ říká teď civilista bolestným hlasem, „A ta dívka tady, to je jeho přítelkyně,“ dodává, ukazujíc na mladou ženu, které právě obnažili trup, je patrný vstřel v krajině břišní, ze kterého vytéká krev.

„Ten mladej, to je jen škrábnutí, ty dva další jsou na tom hůř,“ říká jeden z ošetřujících lékařů, „Tak jsme se jim začali věnovat, na tebe zbyla lehčí práce.“

„Nu uvidíme,“ přistoupí Ephaim ke zraněnému a začne mu zkoumat jeho lebku.

„Jak se to stalo?“ zeptá se Daniel bratra zraněného mladíka.

„Bylo to rychlý. Šli jsme, najednou prásknul výstřel a padl jeden muž. Toho jsme sem ani nevozili, ten byl na místě mrtvej. Pak další rána, ta zasáhla Julii, to je ta přítelkyně bratra. Všichni začali prchat, ale bratr se sehnul k ní ... mezitím střelili toho muže vedle. Bratr se snažil Julii odtáhnout, ale najednou se taky svalil. Myslel jsem, že je mrtvej ... bylo mi hrozně.“

„To opravdu jen tak začali střílet? Nechtěl někdo uniknout za zed?“

„Ne, jen jsme šli po ulici. Nevím, proč to udělali,“ má v očích slzy muž, „Schovali jsme se, a já musel koukat, jak tam leží ...myslel jsem, že je bratr mrtvý, krvácel z hlavy. Nějaký čas trvalo, než jsme se odvážili pro ně jít ... asi mě máte za zbabělce ...“

„Nemám právo vás soudit, nevím, jak bych se zachoval já, v podobné situaci,“ zachvěje se Daniel, náhle si představí, jak na tom stole leží jeden ze sourozenců a mráz mu přeběhne po zádech.

„Pane doktore, bude v pořádku?“ ptá se teď muž úzkostlivým hlasem.

„Jak se zdá, tak kulka nepronikla do lebky, jen ho škrábala. Ale ten úder byl asi i tak velký, také došlo k velké ztrátě krve, proto to bezvědomí,“ odpovídá rozvážně Abramovich, „Nechte nás teď pracovat, myslím si, že vašeho bratra dáme dohromady.“

„Děkuji, pane,“ špitne civilista, pak raději opustí místnost, pro svého sourozence více udělat nemůže. Asi trpí výčitkami, možná měl pro bratra vyrazit dříve, mohl ztratit méně krve. Ale také možná mohl být mrtvý on, kdyby šel dříve, třeba by ho ten šílený strážný také střelil, dumá Daniel.

„Prohlídněte raději jeho tělo, jestli nemá někde další zranění,“ přikáže Ephain svému pomocníkovi.

„Ano, pane doktore,“ přikývne Edelstein a začne prohmatávat trup a nohy postřeleného mladíka. Na končetinách nenachází žádný vstřel a ani moc krve, ale košile je jí nasáklá. Proto ji raději svlékne, lékař má pravdu, v tom zmatku by jim třeba mohlo uniknout další zranění, skryté pod krví. Ale ke své radosti nic nenalezne. Mladík je však dost vyhublý, ne úplně vychrtlý, ale žebra mu již začínají být zřetelně vidět.

Jak lékař manipuluje s jeho hlavou, tak se zraněný probere, je evidentně zmatený, těká pohledem na všechny strany, asi se snaží dostat do obrazu, uvědomit si, co se stalo. Což se mu po chvíli podaří, to pozná Daniel podle jeho výrazu, který se náhle změní, objevuje se v něm zděšení a také strach o přítelkyni.

„Julie ... kde je Julie ...,“ pokusí se zvednout.

„Ležte, mladý muži!“ napomene ho důrazně Ephaim, „Je tady vedle, ošetřují ji moji kolegové. Má dost ošklivé střelné poranění, ale kolegové jsou zkušení, určitě udělají, co bude v jejich silách.“

„Umře?“ vyjádří postřelený své nejhorší obavy.

„To vám teď nikdo nedokáže říct,“ nesnaží se o milosrdnou lež lékař, „Teď ale klidně ležte. Ztratil jste sám dost krve, což by mohlo zahubit i vás, při té špatné stravě, a vaší celkové hubenosti. Naštěstí vás kulka jen škrábala na hlavě. Lebka je poškozená, proto tolik krve, ale snad žádný úlomek nepronikl dovnitř vaší hlavy.“

„Já neumřu?“ ptá se raněný s úzkostí v hlase.

„Vypadá to tak. Ale musím vás teď ošetřit a také musíte potom zůstat v klidu. Další větší ztráta krve by vám mohla být osudná. Tak laskavě ležte.“

„Ale Julie ...“

„Té tím, že sám umřete, určitě nijak nepomůžete,“ je lékař tvrdý, ale potřebuje spolupráci pacienta, ne aby mu pořád otáčel hlavu k vedlejšímu stolu, kde leží jeho milenka.

Daniel se snaží být užitečný, ale spíše překáží, proto kousek poodstoupí a pozoruje cvrkot na sále. Postřelený starší muž i Julie jsou obnažení do pasu, nemusel by mít ani částečné lékařské vzdělání, aby si mohl o obou udělat úsudek. Tak vážné zranění by asi nepřežili ani ve špičkově vybavené nemocnici, v těchto podmínkách, s nedostatkem léků, jídla, tady nemají žádnou naději. Snad jen zázrak by je mohl zachránit, a ten se moc často nekoná.

Padesátník zemře přímo na stole, při ošetřování, dívka ještě žije, když ji přemisťují na lůžko, mezi další pacienty. Její přítel má jediný šanci, ačkoli v těchto podmínkách, s nedostatečnou výživou, pochybnou hygienou ... a pak také bude asi záležet, jak se vyrovná se smrtí své přítelkyně, které Daniel ve svých odhadech dává jen pár hodin.

SKUTEČNÍ ŽIVITELÉ GHETA

Večer v rodině Edelsteinů a Kleinů je truchlivý, po rozdělení stravy, i té donesené pracanty, si jdou postupně lehnout. Už za tmy, se utvoří skupinka mužů, oba padesátníci a také Daniel s Isaacem. Navzájem se snaží podělit o své dojmy, oba otcové dnes šmejdili po městě, snažili si udělat obrázek, kde by se co dalo sehnat. Oba propašovali pár cenných předmětů, které by jim mohli zajistit jídlo, prodávané na černém trhu. I když se oba zhrozili, když zjistili požadovanou cenu.

Naopak mladíci se snaží být spíše zdrženliví, v líčení svých zážitků, i tak ale působí jejich vyprávění velmi ponuře a hlavně hrozivě. S ohledem na budoucnost celé této skupiny vyděděnců. Umírání lidí vysílením na ulicích, nedostatek léků, nesmyslná a svévolná střelba do lidí, asi pro zábavu německých strážných. Jak tohle všechno musí působit na psychiku čtyř mužů, ale vlastně i všech ostatních. Něco před nimi zatajit mohou, nicméně podstatu svého dalšího života zde chápou všichni moc dobře, i nejmenší děti, které mají pořád hlad. A oni je nemohou plnohodnotně nasytit, i když jim dají větší přiděl, každý se kousek ze svého v jejich prospěch vzdá.

„Co Joseph, zvládne tu práci?“ ptá se hlava rodiny starostlivě.

„Je to humus, ale musí to zvládnout,“ říká mezi sevřenými rty Isaac, „Není jedinej mladej, mezi těmi havrany. Potřebujeme dostávat ty přídělky, i on je potřebuje. Začínám chápat, jak je ta práce důležitá.“

„Dávej na něj pozor ... tohle by patnáctiletý kluk dělat neměl ...“

„Hlavně by neměl bejt tady, nikdo z nás, ale především ty mladší ... Otče, ty lidi tady, co jsou tady dýl, tak ty mě děsí. Nejen tím, jak vypadají, jak jsou zesláblí, ale také tím, jak jsou apatičtí. Smířený se svým osudem. Zoufale se snaží odvrátit chvíli, kdy jim dojdou síly. Ale přitom si uvědomují, že se jejich konec blíží, jsou s tím snad nějak vnitřně smířený. Běhá mi z toho mráz po zádech, tohle je hrozný místo ...“, říká Isaac temným hlasem.

„Beznaděj je hrozně ubíjející. Není jak odsud utéct, také není kam utéct ...“, přidává se Daniel, „I kdyby snad naděje pro nějakého mladého a silného muže byla, tak určitě ne pro celou rodinu. Jsme tu v pasti, hrozná pasti ... mnozí si myslí, že odsud vede jen jedna jediná cesta ...“

„Hlavně nepodléhejte té beznaději vy,“ říká Benjamin přísně.

„Snažíme se, ale je to těžké, potom, co jsme už zažili a potom, co je tady,“ odpovídá ponurým hlasem mladší z bratrů, „Nejhorší je, že nikde není vidět žádná rozumná budoucnost, něco, k čemu by se šlo upínat. Jen snad konec války, ale ten je v nedohlednu. Navíc nikdo neví, jak dopadne, pokud Hitler vyhraje, pak je náš osud zpečetěnej.“

„Takhle nemluv, a hlavně tak nemluv před ostatními. Máte oba pravdu, situace je vážná, ale musíme si uchovat naději. Když ji ztratíme, tak se to zle podepíše na každém, na jeho ochotě čelit ranám osudu, ochotě se prát, vůli vůbec žít. Musíme držet při sobě, povzbuzovat se,“ říká otec naléhavě ke svým synům, „Snad jedinej ty pracovní tábory na východě, o kterých se mluví.“

„Otče, znáš můj názor,“ ozve se vzrušeným hlasem Daniel, „Člověk si pořád myslí, že to už horší být nemůže. To ponižování, které jsme zažili. A teď tohle tady. Pořád se to zhoršuje. Mám strach z těch táborů na východě, bojím se, že budou ještě horší než tohle. Já vím, těžko se to představuje, ale mám z toho strach. Nevěřím těm Němcům, ty nás nenávidí, nejradši by nás viděli všechny mrtvé.“

„Možná tam někde už je Benjamin s manželkou a mým vnukem, možná tam je i můj bratr s rodinou,“ drmolí hlava rodiny Edelsteinů, „Němci nejsou hloupí, sice nás nenávidí, ale také vědí, že představujeme kvalitní pracovní sílu. I tady pro ně naši lidi dělají, pro jejich vojáky, což je tedy dost paradoxní,“ usměje se trpce, „Potřebujeme, aby prohráli, a to co nejdříve, a přitom jim

pomáháme, s výstrojí a snad i výzbrojí ... Ale oni nejsou hloupí, naše pracovní síla se jim hodí, zvláště když jejich muži v nejlepších létech slouží v armádě.“

„Možná se jim hodí silní mladí muži na práci, ale co ty ostatní?“ vznese námitku Daniel.

„Podívej, i tady to nechávají na nás,“ oponuje mu zploditel, „Tady vevnitř nejsou Němci, je tu naše vlastní samospráva. A těm lidem z ní se určitě nežije špatně, určitě lépe, než ostatním. Je tady i naše vlastní policie. Proč by to na tom východě mělo být jiné? Tady nejsou dobré podmínky, tam bude určitě víc prostoru, víc příležitosti. Nemusí přece pracovat všichni, aby uživilí rodinu.“

„Otče, tohle je jen hrozný vězení, nic jiného. Kdo by chtěl uniknout, toho zastřelí. A někdy někoho zastřelí jen tak pro zábavu.“

„To je jistě hrozné, ale ani Němci nemůžou uhlídat každého vojáka, třeba opilého. Tím tu střelbu na lidi neomlouvám, jen uvažuji racionálně. Němci dali správu tohoto gheta do rukou našim lidem. Nijak do toho nezasahují. Jen chtějí výsledky práce, chtějí, aby tady byl pořádek. A taky chtějí další pracovní síly pro ty tábory tam na východě.“

„Otče, ne každý sdílí tvůj optimismus,“ podpoří Isaac bratra, „Kdyby tam jezdili jen muži na práci, ale tam jezdí celé rodiny, i nemocní, slabí ... Nechce se mi to líbit, taky očekávám, že tam bude něco podobného jako tady, ne-li horšího.“

„Němci se nikdy netajili tím, že chtějí přesídlit celé rodiny, prostě všechny. Kdyby odsud odjeli jen silní muži, vhodní na práci, kdo by se tady staral o ty slabší a bezmocnější? V tom bych neviděl nic tak špatného, jen další jejich kalkul. Chtějí nás dostat co nejdál, hodně daleko, někam, kde jim budeme dále užiteční, ale nebudeme tak na očích. Jsou ve svých rasových teoriích zvrácení, ale nejsou hlupáci, potřebují nás jako významnou pracovní sílu.“

„Když chtějí jen to, tak proč tohle tady? Proč tak hrozné podmínky? Proč tak hrozné zásobování? Ponechání lidí, aby tady umírali hlady?“ je Daniel už nervní z názorů svého zploditele, považuje je minimálně za naivní.

„Je válka, zásobování vážně určitě všude. Pro ně je prioritou armáda, což se při jejich mocenské politice dá pochopit. Pak jejich vlastní lidi. Já bych v tom neviděl záměr, spíše nedostatek, vždyť by byli sami proti sobě, kdyby si nechali umřít dobré dělníky, teď, když vedou válku s každým, na koho pomyslíš. Teď o to více potřebují zajistit výrobu. Asi situaci tady nezvládají organizačně, je tady moc lidí, možná očekávali, že přesun tam na východ bude rychlejší.“

„Kéž bys měl pravdu, otče,“ říká teď Isaac, „Ale pokud tě zajímá můj názor, tak si myslím, že se hrozně mýlíš. Podle mého povýšili nenávisť k nám nad jejich ekonomický prospěch. Jinak si tohle tady vysvětlit neumím. A nevěřím, že tam na východě by to bylo lepší. Naopak se bojím, že to bude minimálně stejné, možná ještě horší.“

Pokračují dobrou půl hodinu v dohadách, domlouvají se, jak co nejlépe zabezpečit rodinu na nejbližší období. Diskusi o vzdálenější budoucnosti se raději vyhýbají, jednoznačně není shoda mezi hlavou rodiny Edelsteinů a jeho nejstaršími syny. Teď však je podstatnější zajistit dostatek stravy pro všechny, přičemž hledají více alternativ, klasické přiděly, polévky pro nejchudší, přiděly pracujících, z nichž se ti snad mohou části vzdát, ale také nákup předražených potravin na černém trhu.

Po rozpuštění diskusního kroužku si jdou všichni lehnout, pro ně je místo na zemi na slamnících, na postelích spí ženy a děti. Daniel a Isaac se však na chvíli vzdálí, dokonce zmizí na chodbě, aby jejich rozhovor nikdo neslyšel. Nejprve si syrově sdělí své zážitky, které před otcem a panem Kleinem poněkud cenzurovali. Pak se začnou bavit i o názorech svého otce.

„Jak mu jen vysvětlit, že se taky může tragicky mýlit,“ říká rozrušeným hlasem Daniel, „Upnul se k tomu východu, možná si myslí, že tam vopravdu budou lepší podmínky. Nebo se možná chce setkat se svým bratrem a taky s Benem.“

„O Bena mám strach, už asi dva roky vo sobě nedal vědět, rok předtím, než začala válka Němců s Ruskem, a pak se tam přehnala fronta ...,“ říká vážným hlasem Isaac.

„Sdílím tvoje obavy. A názory otce považuju za hrozbu. Pro nás pro všechny. Je to tady hrozný, ale tam to může být ještě horší. I kdyby byl Ben či strýc Yoel s rodinami v nějakém tom pracovním táboře na východě, tak není vůbec jistý, že by nás poslali do stejného. Mám z toho strach. Když vidím tohle tady, tak jak to bude vypadat tam? Může být ještě hůř, ne, že nemůže. Tady nám dávají alespoň nějaký potraviny, a taky zabíjejí lidi spíš jako excesy, než cíleně. Tedy pokud nepočítám ten nedostatek potravin. Nesouhlasím s otcem, že jde jen o organizačně nezvládnutý zásobování. Já v tom vidím záměr, jak nás co nejvíce oslabit. Elegantně se tak zbaví slabších, starých, nemocných. Prostě ty pomřou vyčerpáním. Pak jim zbudou na práci ty silnější, než i nás nakonec umoří.“

„Já s tebou souhlasím, ale když vodmítneme naději, kterou představuje otcovo vzhlížení k pracovním táborům na východě, co nám potom zbude? Co? Jakou budeme mít naději na přežití? Sám si viděl, jak tady lidi vypadají, po nějaký době. Jak vysoká je tady úmrtnost. A jestli vypukne epidemie, který tady už prej taky byly, pak je to všechno ... víš kde,“ říká vzrušeným hlasem Isaac.

„Musíme prostě udělat všechno proto, abysme přežili. My musíme zajistit celou rodinu, jsme muži a jsme nejsilnější. Ta bezmoc je hrozná, ale nesmíme se tomu poddávat, v tom s otcem souhlasím. Snad brzo pochopíme, jak to tady chodí, jak si zajistit zásoby, třeba i z oblasti mimo uzavřenou zónu. I když vidíme moc ošklivé věci, tak musíme zůstat pozitivní, kvůli ostatním,“ nabádá Daniel svého mladšího bratra k alespoň projevování mírného optimismu. Navenek, uvnitř budou asi cítit pravý opak.

Ještě chvíli spolu hovoří, vykouří spolu cigaretu, na kterou si na chodbu vlastně odskočili, aby dýmem z nich nezamořovaly stísněný prostor, ve kterém přežívají a hlavně přespávají. Poté si jdou také lehnout, ale až unaveni, oběma se usíná špatně, protože se jim připomínají nehezké obrázky z právě skončeného dne.

Šimon Rozental

Druhý den ráno nastupují opět pracující členové této malé komunity do rachoty, po chvíli se jejich kroky zase rozdělí. Daniel tentokrát nenalezne doktora Ephaima Abramoviche v jeho kutlochu, ale přímo na sále, kam je za ním po svém příchodu do nemocnice poslán. Již po otevření dveří je mu vyjeví nehezký obraz. Na dvou stolech leží kluci, evidentně postřelení, třetí stojí nedaleko, vysvlečený do pasu, sestřička mu ošetřuje levou ruku mezi loktem a ramenem.

„Můžu pomoci?“ zeptá se Edelstein, podívá se na zranění mládence, kterému hádá tak třináct let, je hodně hubený, jako všichni, ale na jeho těle ještě stále trochu masa zůstává. Něco málo z něj mu vytrhla střela, která ho škrábla na zmíněném místě, „Jak se jmenuješ?“ zeptá se raněného.

„Šimon, pane, Šimon Rozental,“ odpovídá kluk způsobně, ani nemrkne, když mu tampónem čistí ránu, jen se v jeho očích objeví slzy.

„Co se vám stalo? Zase na vás jen tak stříleli, pro zábavu?“ ptá se Daniel, a když vidí nechápavý obličej chlapce, dodá, „Včera sem přinesli postřelené lidi, co na ně strážníci stříleli, asi pro svou zábavu.“

„Ach tak,“ usměje se šibalsky kluk, ze svého zranění si očividně moc nedělá, „U nás to bylo trochu jiný. Šli jsme ven, pro jídlo. Všechno šlo dobře, ale nad rámem při návratu nás zmerčili. Začali na nás střílet, některý z nás to bohužel vodnesli,“ dodá, ale nezdá se, že by tím příliš duševně trádal.

„Bylo vás víc?“

„Mám takovou partu,“ podívá se kluk pátravě na mladého muže, který mu ošetřuje ruku, „Po dnešní ránu se trochu zmenšila, ale když budu chtít, najdu tu dost zájemců na doplnění,“ poznamená s nepřehlédnutelným sebevědomím.

„Ty jsi něco jako jejich šéf?“

„Tak něco. Proč vyzvídáte, pane? Chcete mě snad nahlásit? I když mi asi nic neudělají, i ty páni, co tu to řídějí, jdou rádi, když něco přineseme.“

„Nechci tě udat. Jsem tady jen pár dní, tak se spíš ptám ze zvědavosti. Jak to tady chodí. Pokud mi ale nechceš odpovídat, tak nemusíš.“

„Mně je to jedno, pane. Pane, vy jste doktor? Jak to vypadá s Yulim a Ralebem?“ ukáže chlapec na dva stoly, kde trpí jeho kamarádi, nebo jeho podřízení, pokud budeme ctít hierarchii dětské bandy.

„Studoval jsem na doktora, pak mi ale připnuli tu hvězdu a nakonec znemožnili ve studiu pokračovat.“

„A co ty dva? Asi zkapou, co, pane? Nikdo mi nic neřekne, hrome.“

„Tak to nevím, ale zkusím se podívat, jen co dokončím tvoje ošetření. Co se vlastně stalo?“ Myslím dneska v noci, nebo před svítáním, jak si říkal.“

„Tak dneska byl pech. Přitom to byla dobrá výprava, získali jsme dost věcí. Jenže pak si nás všimli a začali nás honit. Máme svoje skrýše, naše tajný chodby a tak. Dva z nás dostali, a s tím taky to, co měli u sebe,“ říká teď Šimon lítostivě, a Daniel má neodbytný pocit, že více ho mrzí ztráta proviantu, než osud členů jeho tlupy.

„Myslíš tady Yuliho a Raleba?“

„Yuliho a Raleba?“ nechápe evidentně kluk, pak se dovtípí, „Ne, ne, ty dostali až potom. Dva další, ty střelili přímo na ulici, padli moc daleko vod průlezu, tak už jim nešlo pomoc a taky nešlo vzít ty věci, co nesli. Ty už to maj dávno za sebou, dorazili je hned tam na místě. Teda jeden byl mrtvej asi hned, ten druhý, Haim, ten se snažil vodplížit, ale střelili ho do zad a taky bylo po něm,“ vypráví vůdce bandy lhostejným hlasem, „Tady ty dva, a taky mě, dostali až potom, pronásledovali nás, střelili po nás. Ještě jednoho dostali, do hlavy, ten byl mrtvej na místě, toho jsme sem ani netahali. Ale naštěstí jsme zachránili všechno, co jsme sem nesli,“ dodá pyšně.

„Co jste udělali s tím chlapcem, co jste ho považovali za mrtvého?“ skoro se bojí zeptat Edelstein.

„Považovali? Nejsem doktor, pane doktore, ale poznám, když je někdo mrtvej,“ odpovídá kluk dotčeně a podrážděně, pak se uklidní, přejde zase do lhostejného tónu, „Když jsme zjistili, že je mrtvej, tak jsme si vzali jeho věci a jeho vystrčili na jednu ulici. Tam ho někdo po ránu naloží a odveze, někde ho zahrabou.“

„Obrali jste kamaráda o věci?“

„Jak vobrali, pane?“ vzkypí opět Šimon, pak jen mávne rukou, „Vy jste tu vlastně nověj, jak jste říkal. K čemu by mu byly jeho věci, pane?“ položí sám sugestivní otázku, „Stejně ho naložej na tu kárku, vodtáhnou a hoděj do té velký jámy. Tam už mu bude jedno, jestli je nahej nebo voblečeněj, ne? A ty jeho věci jsem dal jinejm, co byly stejně velký. Bylo mu asi deset, nebo tak nějak.“

„Asi máš pravdu, v hrobě mu už jeho věci k ničemu nebudou, a když poslouží jiným,“ říká smířlivě Daniel, „Jestli jsem ti dobře rozuměl, tak dneska v noci při vaší výpravě umřeli tři kluci a vy tři jste zraněný?“

„Jak jsem říkal, dneska to byl pech. Tak mně nic není, jen škrábnutí ... poptáte se na ty dva? Mně nic neřeknou. Já jen, jakou si mám hledat náhradu,“ dodá mládenec a Edelsteinovi spadne čelist.

„Tobě na nich asi moc nezáleží,“ podívá se na kluka pátravě.

„Vy mně pořád za něco jebete, pane,“ zamračí se Šimon, „Kdybych je nevzal do své tlupy, tak už jsou dávno mrtvý,“ říká bojovně, „Každý z nás s tím počítá, že ho můžou dostat. Máme výhodu, oproti vám dospělejím, prolezeme tam, kde vy ne. Taky se vyznáme, najdeme skulinky, už taky víme, na koho se tam venku vobrátit. Nevím, pane, co vám na mně pořád vadí. Ale bez nás by tady bylo vo hodně víc mrtvejch. Je tady víc takovejch skupin, jako mám já. Víte vy, co jsme sem už

dostali chleba, brambor a tak, co tam na druhý straně kupujeme? Možná i vy si něco takovýho kupujete. Nebo časem koupíte, vy jste tady vlastně novej.“

„Šimone, nechtěl jsem tě ani naštvat, ani urazit. Máš pravdu, ještě to tu dobře neznám. Cením si vaší statečnosti, když podnikáte ty výpravy na druhou stranu.“

„Hm, vono to není ani tak moc vo statečnosti, jako vo přežití, pane. Když nic nebudeme shánět, chcípne tu hlady. Takhle něco přineseme, něco si necháme, další prodáme a zase jdeme pro další. Někdo má holt víc štěstí, jako třeba já, někdo holt víc smůly, jako třeba voni,“ ukáže rukou na své členy tlupy, „Zjistíte mi už konečně, jak to s nima vypadá?“

„Zjistím, s tebou už jsem hotový,“ přikývne Daniel, náhle si uvědomí, že k tomu třináctiletému klukovi pociťuje obdiv, on jen nesedí apaticky s rukama v klíně a nečeká na smrt, on se snaží aktivně působit, sehnat jídlo pro sebe i svou bandu. Probíhají přitom mezi ozbrojenými hlídkami, které na ně bez váhání střelí, důkaz má před sebou.

Edelstein se jde podívat k prvnímu stolu, kde v bezvědomí leží asi desetiletý hoch, do pasu obnažený, jenž byl označen za Yuliho. Má vstřel pod levým ramenem, kulka pronikla od zadu a vyšla kousek nad prsní bradavkou ven. Podívá se na ošetřujícího lékaře, ten jen zavrtí hlavou.

„Ztratil moc krve, možná kdyby ho dotáhli dřív,“ osvětlí svůj názor, „Už se asi neprobere, i když pořád bojuje a žije. Ale nezvládne to.“

Daniel se přemísť k druhému stolu, kde se nachází asi dvanáctiletý hoch, má na sobě jen košili, vyhrnutou nad pupík, neboť mu kulka prošla levým stehnem. Ten je při vědomí, jen lehce omámený, aby necítil hroznou bolest, ale i tak nařiká a sténá, když se mu hrabou v ráně.

„Má šanci,“ zhodnotí jeho stav Abramovich, „Střela prošla jen masem, neporanila kost, a ani tepnu, ale to vám říkat nemusím, sám víte, jak rychle by vykrvácel. Má naději, pokud se mu do rány nedostane infekce. Což vyloučit nelze, tahám mu z toho kusy jeho zasviněných kalhot,“ ukáže na poranění v horní části hubeného stehna.

„Yuli to nezvládne, Raleb má naději, když se mu rána nezanítí. Ale určitě i tak dost dlouhou dobu nebude běhat, a tak ti asi k užitku nebude,“ sděluje Edelstein výsledky své mise šéfovi dětské tlupy.

Raleb

„Myslel jsem si to,“ přikývne kluk, „No tak já půjdu. Jo a dík, pane,“ ukáže na svou levou ruku, tou pravou, ve které třímá zakrvácenou a hodně zašlou košili.

„Počkej, Šimone, nesmíš svoje zranění podcenit,“ zastaví hocha Daniel, „Zítra musíš zase přijít, převážeme to. Kdyby se ti rána zanítla, taky bys mohl o ruku přijít. Nejsou tu dvakrát kdovíjaké hygienické podmínky,“ dodá varovně.

„Pokud mě dřív nevodprásknou, než se mi to stačí zanítit,“ zasměje se mládenec, asi mu to přijde zábavné, na rozdíl od jeho ošetřovatele.

„Budu se za tebe modlit, aby se ti nic nestalo,“ plácne Edelstein, pak ještě jednou chlapce zadrží, respektive s ním vyjde ze sálu na chodbu, pak ještě kousek stranou, kde snad mohou mluvit o samotě, respektive je nikdo nebude poslouchat. Je tady všude plno lidí, mnozí pacienti leží na improvizovaných lůžkách i na chodbách.

„Když myslíte, že mi vaše modlitby pomůžou,“ řekne kluk s nepřehlédnutelnou ironií v hlase.

„Šimone, co děláš s těmi věcmi, co dostaneš dovnitř? Komu je vlastně prodáváš?“

„No, něco prodám sám, něco dalším prostředníkům. Ty jsou vo pár let starší, ty zase dokážou sehnat peníze, nebo něco cennýho, za co tam venku nakupujeme.“

„A neokrádají vás? Když jsou větší a silnější?“

„Tak snažím se dávat si pozor. Zase tak moc si dovolovat nemůžou, jinak bysme se na ně vysrali, a ať si proto dojdou sami,“ říká mládenec sebevědomě, „Vy byste asi chtěl něco pro sebe, co?“ zatváří se potměšile.

„A byla by možná taková dohoda?“

„Proč ne, pokud máte něco, čím to zaplatíte. Nejlepší peníze, ale jdou i cennosti, víme, za kým jít. Ale potřebuju pak znát jejich cenu, aby mě tamti moc nevokradli, až s nima začneme smlouvat. Ale pane, když jste tu nověj, ceny tady jsou dost vysoký, nevím, jestli si to budete moci dovolit. Sice jste mi vošetřil tu ruku, ale takovej bochník chleba ...“ podívá se teď kluk pátravě.

„Můj otec byl zlatník a něco se mu podařilo před Němci zachránit,“ usměje se tentokráte Daniel.

„Ale,“ hvízdne hoch, „No tak to se asi dohodneme, pane. Zejtra po ránu teda přijdu, na tu kontrolu, a vezmu s sebou i svýho zástupce.“

„Zástupce? Proč zástupce?“

„To pro případ, že by mě dostali, pak tu tlupu převezme von,“ odpovídá naprosto klidně chlapec, jako by nemluvil o své vlastní smrti, „A vemte si něco na placení, pane. Dneska jsme i tak dost pronesli. Co byste chtěl? Nějaký brambory, chleba? Můžeme sehnat i další, třeba sladkosti, ale možná i kousek masa ... ale to všechno je hrozně drahý, a proč utrácet za hlouposti, když ty brambory a chleba taky zasytěj, ne? Tak co, chcete nějaký brambory a chleba, pane?“

„Určitě, určitě,“ říká radostně Edelstein, „Domluví se s otcem a vezmu něco na výměnu. Na zítra ráno.“

„Tak jo, jsme domluvený. Něco vám schovám, neprodám všechno. I my potřebujeme kšefty,“ jedná kluk jako starý pašerácký mazák, „Musíme za něco kupovat, abysme se mohli sami nažrat. Voni nám i tak už dávaj za hrozně draho, my pak musíme něco přirazit, aby zbylo něco pro nás. Každý z nás chce přežít, a nechcípnout někde na ulici, jako tolik jinejch,“ dodá, pak si jen cvrnkne do čepice, kterou si právě nasadil a suverénním krokem směřuje k východu.

Tenhle hoch předčasně dospěl, pomyslí si Daniel. Kolik mu ale zbývá života? Není už v nějaké pušce nabitá kulka s jeho jménem? Zase k němu pocítí obdiv, tentokráte smíšený s lítostí. Vrací se na sál, kde finišují lékaři.

„Exitus,“ zazní, když vstupuje, Yuli právě zesnul. Jak jeho ošetřující doktor předpověděl. Naopak druhý kluk dost kňourá, není zcela uspán a oni se mu vrtají ve stehně, čistí střelné poranění.

Asi po půl hodině se Daniel a Ephaim posadí v zatuchlém kutlochu, doktor nalije pro oba malou štamprli šnapsu, kdoví z čeho vyrobeného.

„Mám skoro chuť si připít na ty statečné kluky,“ svěří se Edelstein, „I když nevím, jen z té bandy Šimona dneska v noci zemřeli čtyři, a kdoví, jak dopadne ten pátý, s tou prostřelenou nohou.“

„Na ty kluky si připiju rád,“ usměje se po dlouhé době Abramovich, alespoň symbolicky, „To jsou skuteční hrdinové tohohle gheta. To oni nás tady vlastně udržují při životě. Jsou jeho skutečnými živiteli. Proklouzávají mezi Němci, jen se chvíli nedívají, a už jsou na druhé straně.“

„Jak můžou ty strážce střílet na děti ...“

„Nevím, do jejich svědomí nevidím, ale určitě se nijak moc nežinýrují. Skoro každý den do nemocnice přinášejí nějaké postřelené děti,“ povzdechne si lékař.

„Jestli máte pravdu ... a asi máte, určitě to tu znáte ... je to strašná doba,“ vrtí hlavou Daniel a tváří se nešťastně, „Jak jen tohle může Hospodin dopustit. Zásobují nás děti, které přitom umírají, kulkami vojáků ... Můj rozum se zdráhá tohle přijmout ...“

„Nakonec se i tak budete muset s realitou vyrovnat. Víte, to, co řeknu, bude asi znít cynicky, ale není to pro ty kluky nakonec lepší? Myslím, když třeba umřou, při té shánce potravin. Než kdyby

někam zalezli a tam čekali, až si pro ně přijde smrt? Kdybych byl v jejich věku, chtěl bych být jedním z nich. Alespoň bych si připadal trochu užitečný,“ sklopí hlavu Ephaim.

„Jste užitečný, tomu Ralebovi, tomu chlapci s tím prostřeleným stehnem, tomu jste zachránil život.“

Gheto – chlapec na ulici – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Myslíte?“ objeví se v obličeji lékaře soucitný výraz, „Co s tím klukem bude, i když přežije? Kdo ho bude živit, když nebude moc se svou bandou za tu zed’? Jak dlouho přežije na těch dávkách, co tady bude dostávat? A až odejde, co potom? Když třeba

nebude dobře chodit?“

„Takhle jsem o tom nepřemýšlel ...“

„Možná měl umřít, ušetřil by si jen další utrpení, pomalé umírání ...“

„Pane doktore, takhle nesmíte mluvit ...“, říká Daniel skoro něžně, asi především prosebně.

„Taky tak mluvím jen tady s vámi ... obávám se ale, že mám pravdu, i když bych si tak přál, abych se mýlil. Myslím s tím postřeleným chlapcem. Vím, lékař musí zůstat nad věcí, nesmí se nechat zatáhnout citově do osudů svých pacientů ... ale řekněte, jak to tady udělat? Jak se obrnit proti tak velkému utrpení? Proti své bezmocnosti?“

Gheto – chlapec na ulici – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Nevím, pane doktore ... snad někomu dokážete pomoc. Když už o tom mluvíte, mám bratra, tedy mám jich sedm, ale jeden z nich, David, má začínající tuberkulózu. Je mu jen osmnáct, ale je už teď zesláblý ... vím, máte tady moc jiných a horších případů ... ale nemohl byste se na něj podívat?“ ptá se Daniel hodně prosebně.

„Myslíte tak trochu z protekce, když jste můj pomocník?“ usměje se Abramovich.

„Já vím, není to moc etické ...“

„Na to se vykašlete,“ mávne rukou lékař, „Nedá se pomoci většině, ale pár lidem ano. Tak proč

ne bratrovi spolupracovníka, pokud to bude možné. Víte co? Zítra ráno ho přiveďte, podívám se na něj. A abych nezapomněl, příští týden budeme mít obrácené služby, budeme tady sloužit v noci. Abyste se na to připravil.“

„A není to jedno?“ usměje se bolestně Daniel.

„Asi ano.“

„Dopředu děkuji za Davida, zítra ho určitě přivedu. Zatím se drží, ale to prostředí tady ...“

„To je pro pacienty s podobnou diagnózou přímo vražedné. Takových případů jsou tu přitom tisíce, možná daleko víc, než deset tisíc. A to, co by potřebovali, jim stejně poskytnout nemůžeme,“ znovu si povzdechne lékař.

„Víc jak deset tisíc?“ ptá se stísněným hlasem Edelstein.

„Tak to určitě, možná jsou i někde statistiky, já se o ně zase tak moc nezajímám, radši, pro klid mojí duše. Už takhle mám dost velké deprese.“

„Máte pravdu, něco je lepší nevědět ...“, sklopí hlavu mladík.

JÍDLO JE ZÁKLAD

Daniel druhého dne přivede svého bratra Davida, s Abramovichem se setkají v jeho malé zatuchlé kanceláři. Ten se na mladšího Edelsteina podívá, zatím ještě nevypadá tak strašně, jako mnozí jiní s jeho chorobou. Ale co bude za pár měsíců, za půl roku, pokud tady bude strádat?

„Tak se mi ukažte, svlékněte si košili,“ nařídí lékař svému pacientovi, pak si prohlíží jeho hubenou postavu, ale zatím rozhodně ne vychrtlou. Začne ho vyšetřovat, poslouchat.

Starší sourozenec se zatím posadí, o Davida má největší strach, ze všech sourozenců je rozhodně nejzranitelnější. Jako téměř lékař toho o této zákeřné chorobě ví mnoho, také jaké jsou její konce, zvláště když dotyčná osoba žije v nepřívětivém prostředí, a ještě k tomu s nedostatkem stravy.

„Nevypadá to zatím špatně,“ plácne Ephaim mladíka po nahých ramenou, „Můžete se zase obléknout. Beru vás za svého pacienta, tady na přimluvu vašeho pana bratra.“

„Děkuji, pane doktore,“ dívá se vděčně nemocný mladík, není hloupý a umí si také spočítat, jakou má naději dožít se stáří. Ale je mu teprve osmnáct a určitě se mu nechce v dohledné době umřít, i když s dosažením vysokého věku asi počítat nemůže.

„Zatím nemáte za co. Můžete se teď vrátit domů, všechno další proberu s vaším bratrem,“ propouští lékař svého nového pacienta.

David odejde v doprovodu svého sourozence. Kráčejí k východu s nemocnice, tam si povšimne Daniel nejen svého otce, který tam na ně čeká, ale také Šimona, se kterým je ještě jeden podobný chlapec, postavou i věkem. Vůdce dětské bandy postává kousek stranou, když uvidí známou tvář, rozejde se k němu, ale zůstane v uctivé vzdálenosti.

„Počkejte tady na mě,“ řekne Daniel svému otci i bratrovi, sám teď kráčí k oběma mládencům, ti se tváří sebevědomě, jako obchodníci, kteří jdou uzavřít dobrý kšeft.

„Platí stále naše dohoda, pane?“ zeptá se Šimon, „Jinak tohle je Silvan, moje pravá ruka, můj zástupce. Ví, vo co se jedná.“

„Zdravím vás, oba,“ přejede letmý úsměv po tváři Edelsteina, ti dva výrostci se tváří a chovají jako protřelí kšeftmani, ale proč ne, když mají

něco, co tady všichni zoufale potřebují. Taky kvůli svému zboží nasazují krk, riskují při každé své výpravě kulku od stráží, „Ano, Šimone, naše dohoda platí. Co kdybych tě seznámil s mým otcem? Ten je hlavou naší rodiny, ten disponuje tím, čím ti můžeme zaplatit. Ale máš ty svoje zboží? Nikde ho tady nevidím.“

„Nebudeme ho sem jen tak tahat, pane,“ zavrtí hlavou hoch, „Ještě by nás někdo vo něj připravil. Ale máme ho pro vás, jak jste chtěl, ty brambory a taky ten chleba. Pokud máte čím zaplatit, tak se můžeme dohodnout.“

„Právě proto tě chci seznámit s mým otcem. Pokud ti to nevadí.“

„Mně je jedno, pane, kdo z vás mi zaplatí. Jste doktor, tak vám věřím, že nás nechcete podvádět.“

„To by bylo přece z mé strany hloupé, Šimone, přece nepůjde jen o tenhle jediný obchod, pokud budeme spokojení, my i vy, ne?“ usměje se mile Daniel, „Tak prosím, pojd'te,“ naznačí rukou a vykročí ke svému zploditeli a bratrovi. Tam provede osobně krátké představení.

„To jsou právě ti stateční mladí muži, o kterých jsem ti říkal, otče,“ dodá na závěr, čímž pohledí ego obou pašeráků.

„Syn mi o vás vyprávěl, o vaší statečnosti, ale také velké ztrátě, která vás včera postihla,“ prohlíží si pan Edelstein oba výrostky.

„Už jsme tu ztrátu trochu zmírnili,“ odvěti Šimon lhostejným hlasem, „Zájem mělo víc kluků, ale zatím jsem si vybral tři, co se zdají šikovný.“

„Nahradili ... tak rychle ... něco se ale nahradit nedá,“ je zaskočený Benjamin.

„Něco možná ne, ale víte vy, kolik je tady takovech kluků? Co už třeba nikoho nemaj? Ale pane, budeme se bavit vo nás nebo chcete uzavřít vobchod?“

„Chceme uzavřít obchod. Mám ale jistý problém, vlastním určité cennosti, které bych potřeboval prodat, za dobrou cenu. Ty prý někoho znáš, na té druhé straně. Kdo by vám za to mohl dát peníze, nebo třeba potraviny,“ dívá se zkoumavě pan Edelstein, snaží se odhadnout, nakolik tomu uličníkovi může věřit.

„Známe takový, pane. Jen jestli ta věc má takovou cenu.“

„Jsem zlatník, chlapče, v tomhle se vyznám, věř mi. Chápu, tady jsou zvláštní podmínky, určité nám za to nedají, co bych dříve získal, ale nesmíš se jimi nechat okrást.“

„Nejsem dnešní, pane. A voni tam venku, tak taky nejsou hloupí. Věděj, že když se budou chovat rozumně, že přijdeme zase, s dalšíma věcmi. Vy taky asi máte další, ne?“ dívá se teď pro změnu zkoumavě Šimon.

„Mám, a bude záležet, jak budu spokojený s tím, co za ně získáš.“

„Jak jsem říkal, pane, vyznám se. Jediný, co nemůžu ovlivnit, tak to je to, když nás chytěj. Teda spíš zastřelej. Pak nám to seberou. Mám pro vás schovaný dva bochníky chleba a taky pár kilo brambor. Má ta vaše věc takovou hodnotu?“

„Zjišťoval jsem si, jaké ceny tady jsou,“ kývne Benjamin, „I při té hrůze, chlapče, se za tu drahocennost dá pořídit mnohem, mnohem víc. Jakou tedy navrhuješ dohodu?“

„Budu vám věřit, pane,“ tváří se kluk, jako by zlatníkovi prokazoval velkou milost, „Vezmu si to, dám vám ty dva bochníky a ty brambory. A zkusím tu vaši věc prodat. Když zato bude víc, tak si nechám to za ty bochníky a brambory, nějakou provizi, na který se domluvíme, a za zbytek buď dodám další zboží, nebo vám třeba přinesu peníze. I když možná lepší je to zboží, myslím tím jídlo, to už záleží na vás.“

„Taky ti budu muset věřit,“ odpovídá vážným hlasem pan Edelstein, „Oba vlastně riskujeme, v tomto dost nezvyklém obchodě.“

„Nezvyklém? No, možná tam venku, pane, ale tady ... A co se týká toho riskování, tak vy, pane, riskujete tu svou drahocennost. Ale my, pane, my riskujeme svoje životy. Ty tam venku, ty nás vodprásknou a ani nemrknou.“

„Máš pravdu,“ skloní hlavu Benjamin, „Já riskuju jen svůj majetek, vy riskujete mnohem, mnohem víc ...“

„Tak pojd'te, pane, půjdeme stranou, někam, kde máme to zboží pro vás. A doporučuju vám, abyste to moc neukazovali, pěkně to schovejte. Poradíme vám, pokud chcete,“ říká mládenec sebevědomě.

„Počkej, Šimone, musím ti zkontrolovat a převázat tvoje zranění,“ ozve se Daniel.

„Zastavím se, pane doktore, ale pozdějc. Kšeft má přednost, to snad uznáte.“

„Z mého pohledu možná ne, ale z tvého ... asi to tak cítíš. Ale nepodceňuj svoje zranění, pokud se do něj dostane zánět, tak ... však víš.“

„Vím, už jsem toho viděl dost, pane doktore,“ přikývne kluk a všichni členové rodiny Edelsteinů cítí, že říká pravdu. Nevědí, jak dlouho v ghetu přežívá, ale asi opravdu zažil již hodně.

Benjamin a David následují kluky, ti je vedou sebejistým krokem ke své skrýši. Kupující na chvíli dostanou strach, když se ocitnou na dost ponurém místě, ale jak se ukáže, Šimon hraje fěr. Nechá si ještě jednou vysvětlit, kolik by mohl dostat za šperk, pak pokyne svým chlapcům a ti donesou slíbený proviant, velmi precizně zabalený. Na závěr přidá šéf dětské bandy dobrou radu, aby si jeho zákazníci získané zboží dobře hlídali a v žádném případě neodhalili, co si nesou.

Otec se synem následně rychle kráčejí k jejich novému domovu, těkají pohledy kolem sebe a skrývají drahocenný proviant, za který tak draze zaplatili. Ale tady má jídlo asi opravdu nesmírnou cenu, protože představuje dělítko mezi životem a smrtí. Oddechnou si, až když položí proviant na stůl.

„Co ten doktor, co říkal?“ zeptá se Benjamin, vlastně poprvé promluví, předtím kráčeli bez řečí, vystrašení a vynervovaní.

„Prý to ještě není tak hrozný,“ usměje se bolestně David, kolem nich se srocují přítomní členové jejich komunity, mlsně se dívají na přinesené potraviny. Zvláště Aaron, tomu málem tečou sliny po bradě.

„Tak to vám povedlo,“ říká spokojeně Ruth, zasloužilá matka hned devíti dětí.

„Ano, získali jsme něco k jídlu. Ale pořád je toho málo a stálo nás to hrozně moc,“ přikyvuje její muž, tváří se přitom velmi vážně, „Musíme se poradit, musíme s tím šetřit. Začínám už chápat, jak těžké tady bude všechny nakrmit.“

„Dal ti léky?“ obrací se matka na syna.

„Nevím, prý to probere s Danem,“ pokrčí rameny nemocný mladík, „Jsem vám spíš na vobtěž, nechtěj mi dát práci, jen vás vyžírám, a taky možná budou chtít něco za ty léky. Možná by bylo lepší, kdyby ...“ nedokončí svou větu, jeho obličej je plný smutku.

„Davide, takhle nesmíš mluvit!“ zvolá matka, zděšená úvahami pobledlého chlapce.

„Ať tohle už nikdy neslyším!“ mračí se i otec, „Aarone, jedeš pryč od toho chleba,“ šlehne pohledem na svého nejmladšího syna, který se snaží uždíbnout kousek z bochníku.

„Ale já mám hlad,“ protestuje dítě.

„Však svůj díl dostaneš, až přijde správný čas.“

„Kdy bude správný čas?“

„Až já řeknu,“ podívá se přísně Benjamin a kluk sklopí uši. Respekt z otce je zatím větší než nepříjemný pocit z prázdného žaludku.

„Našli jste možnost trvalejšího přísunu zásob?“ ptá se starostlivě pan Klein.

„Snad, nevím,“ tváří se nejistě pan Edelstein, „Nevím, nakolik se dá tomu uličníkovi věřit. Za kolik ten šperk prodá. A taky existuje hrozba, že ho Němci chytí, pak by cena za tohle tady byla strašně moc vysoká ... Pokud se ale nad námi Hospodin slituje, možná by ti kluci mohli být našimi stálějšími zásobovači ... tedy než nám dojdou naše zdroje,“ zachmuří se.

„Něco přece máme, ty i já ...“, říká rozpačitě Ehud.

Gheto – tržiště gheta – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Máme, ale jak dlouho nám to vydrží?“ ptá se logicky Benjamin, „Budeme si muset o všem promluvit, nechci to teď tady probírat, před dětmi a ženami,“ rozhodne se ukončit se svým rodinným přítelem debatu na toto velmi palčivé téma.

Paní Ruth Edelsteinová a paní Limor Kleinová se snaží udělat ze zašlého bytu alespoň trochu přívětivé prostředí. Přitom se také musí starat o nejstaršího člena domácnosti, paní Hannah Edelsteinovou, babičku hned sedmi přítomných vnuků a jedné vnučky. Na ni zdejší prostředí působí velmi depresivně, nedaří se jí vyrovnat s ústrky, kterým jsou již delší čas vystavováni. Byla zvyklá na jistou životní úroveň a teď se musí smířit s děsivým ubytováním, nedostatečným přidělem potravin a ještě sledovat strádání těch, které tolik miluje.

David se posadí kousek stranou, v jeho očích je smutek, cítí se jako přítěž pro rodinu. I jeho mladší bratr Joseph získal práci a něco pro ostatní přinese, a on bude ještě potřebovat léky. Oči se mu zalesknou, mísí se v něm pocit studu i lítosti. Přitočí se k němu Aaron, nejmladší z osmi bratrů.

„Kdy dostaneme najíst?“ ptá se kluk.

„Musíš vydržet,“ vezme si starší bratr mladšího na koleno, „Je to tady těžký, je tady málo jídla ...“

„Proč jsme tady?“ ptá se hoch.

„Nevím ... lidi nejsou jen hodný, ale taky zlí ... ty nás vyhnali z našeho domova ...“

„My jsme něco provedli?“

„Provedli? Jak provedli?“ nechápe přesně smysl otázky starší sourozenec.

„Proč by nás jinak vyhnali?“

„Ach tak, tohle myslíš,“ povzdechne si bolestně David, „Ne, Aarone, my jsme nic špatného neudělali. Naopak, ti zlí lidé se provinili na nás. Vyhnali nás z domova, sebrali nám mnoho cenných věcí. Odvezli nás sem, kde je málo místa, kde je málo jídla. Je válka, Aarone, musíme tohle vydržet. I ty musíš, i když máš hlad. Určitě dostaneš najíst, ale takové hody jako doma, tak ty určitě nebudou.“

„To tady jako budeme pořád? Nebo jak dlouho?“

„Tak to opravdu nevím. Možná budeme muset jet ještě dál, dál od našeho domova. Ti zlí lidé nás vyhánějí, chtějí se nás zbavit. Asi nás chtějí poslat někam na východ ... je jedno kam, prostě hodně daleko. Nemají nás rádi.“

„Proč nás nemají rádi?“

„Aarone, to se těžko vysvětluje. Už mnoho a mnoho století nás nemají rádi. Závidí nám, co jsme získali svou prací. Nenávidí nás, protože věříme v Hospodina jinak. Neumím ti to správně vysvětlit.“

„Otec říká, že nás má Hospodin rád. Tak když nás má rád, tak proč nám nepomůže?“ pokračuje chlapec v kladení záludných otázek.

„To je taky moc složitý. Hospodin je hodný, ale lidé jsou zlí, tedy mnoho lidí je zlých. Hospodin náš národ má rád, je jeho vyvoleným, proto na něj klade velké nároky, podrobuje ho velkým zkouškám. A my musíme uspět, pak přijdou lepší časy. Stvořitel nás nakonec ochrání, ale předtím chce vyzkoušet naši víru ... Jak říkám, není to tak jednoduché.“

„Co kdybych se k němu pomodlil? Nedal by nám třeba víc jídla?“

„Pochybuji, Aarone, ale modlitbou nic nezkažíš. Je těžká doba, všude možně se válčí, pak je jídla málo, nejen pro nás.“

„Taky nesmím ven ... nemohl bych jít ven třeba s tebou?“

„Ne, ne, venku není bezpečno. Aarone, vím, je to pro tebe těžký, ale i ty musíš bejt silnej. Už jsi skoro chlap, je ti už devět let,“ říká David a vzpomene si na bandu kluků, od kterých dnes kupovali jídlo. Zachvěje se, spatřil tam podobně staré chlapce, jako je jeho bratr. Co přebíhají z izolace do otevřeného města a riskují, že je Němci zastřelí. Ne, o tomhle určitě nebude sourozenci vykládat, tohle těžko může pochopit dospělý, natož dítě.

HROZÍCÍ EPIDEMIE

Zvyknout si na nový domov není pro Edelsteinovi a Kleinovi vůbec jednoduché, nicméně jim nic jiného nezbyvá. Jak ubíhají dny, začínají se v novém prostředí orientovat, začínají chápat jinak zdejší priority. Pan Edelstein se znovu setká s Abrahamem Brunsheinem, členem výboru, který spravuje zdejší gheto. Snaží se od něho získat co nejvíce informací, co nejlépe pochopit fungování zdejší zubožené komunity. Také vyzvídá o táborech na východě, ale dočká se spíše vyhýbavých odpovědí. Jak se zdá, nikdo o nich pořádně nic neví.

Šimon, vůdce chlapecké bandy, se ukáže jako spolehlivý obchodní partner a dokáže jim zajistit jídlo navíc. Bohužel ale za cenu nesmírně vysokou, zachráněné cennosti jsou prodány pod cenou a naopak výdaje za jídlo jsou přemrštěně vysoké. Ale nezaplat, když musíš nasytit rodinu.

Pan Edelstein a pan Klein se občas radí, velmi bedlivě počítají, jak dlouho budou schopni platit nehoráznou cenu za přísun stravy. Také něco bylo nutné dát za léky pro Davida, i když kolega Daniela se zachoval více než velkoryse, něco zřejmě ulil a svému prominentnímu pacientovi poskytl.

Benamina trápí i zádumčivost jeho synů, ale i potenciální snachy, práce v nemocnici asi musí být dost těžký nápor na jejich psychiku, o práci Isaaca a Josepha ani nemluvě. Není potom divu, když toho mnoho nenamluví a v jejich očích i duších se usídlil hrozný smutek.

„Mám dost špatné zprávy,“ řekne asi po měsíci Daniel, je již tma a skupina mužů sedí pohromadě, potmě, kousek stranou od ostatních, baví se šeptem. Jde o pana Kleina, pana Edelsteina a jeho nejstarší syny.

„Špatné zprávy? Jsou snad tady taky nějaké dobré?“ povzdechne si Benjamin.

„Máš pravdu, otče, jsou jen špatné, ale některé jsou ještě horší,“ hovoří velmi vážným hlasem Daniel, „Stále roste počet nakažených břišním tyfem. Pomalu se začíná mluvit o epidemii.“

„Epidemie?“ ptá se vzrušeným hlasem Ehud, potenciální tchán zvěstovatele jobovky, „Jak se proti ní chránit?“

„Tím, čeho je tady nedostatek. Co největší hygienou, co nejmenším stykem s nakaženými, jejich izolací ... Sami si můžete odpovědět, jak to tady vypadá.“

„Taky jsem to slyšel,“ hovoří temně Isaac, „Taky přibýlo mrtvých, co vozíme z nemocnice. Ale i jiné.“

„Nemůžou se od nich nakazit?“ ptá se zoufalým hlasem Benjamin.

„Co chceš slyšet? Všichni se můžeme nakazit,“ nemá opravdu žádné dobré zprávy Daniel, „Snažíme se s Helene být co nejvíce opatrní, ale ... Co se týká bratrů ...“

„I my se snažíme dávat si pozor,“ říká lehce se chvějícím hlasem Joseph.

„Co když se ta nemoc ještě rozšíří?“ ptá se pan Klein, jeho strach každý cítí z tónu jeho hlasu.

„Nejde o to, zda se rozšíří, ale jak moc se rozšíří a jak rychle,“ nemá Daniel slitování, ale nemůže v tak závažné věci lhát, „Problémem je nedostatek léků, nedostatek kvalitního jídla a úžasná hygiena. Prostě všechno je špatně.“

„Jaké jsou naděje na přežití, když ...,“ je patrné, jak se pan Edelstein bojí odpovědi.

„Jak pro koho,“ odpovídá Daniel, „Záleží na více faktorech, na tom, jak je člověk silný před vypuknutím nemoci. Jaké léky dostane. Nemohu vám lhát, mnoho lidí zemře.“

„Jak se můžeme chránit?“ chvěje se hlas Ehudovi.

„Jak jsem už říkal, co nejlepší hygiena a co nejmenší styk s nakaženými. Obojí je tady dost komplikované ... Nechci vás strašit, ale varovat vás musím. Já, Helene, Isaac a Joseph jsme nejvíce ohroženi. Ale když jsme tady s vámi, tak vlastně i vy všichni. Jenže před tím není žádného úniku,“ dodá Daniel skleslým hlasem, v němž zaznívá až moc beznaděje.

„Jedna možnost by snad přeci jen byla,“ nadhodí Benjamin.

„Otče, vím, na co myslíš,“ zavrtí nesouhlasně hlavou Daniel, „Můj názor znáš. Tady je to hrozné, uznávám, ale víme už, na čem jsme. Ty pracovní tábory na východě ... nemám žádný důvod si myslet, že by to tam bylo lepší. Obávám se naopak, že tam mohou být ještě horší podmínky. Například se zásobováním. Nebo i s chováním Němců k nám.“

„Ale co nás čeká tady?“ ptá se vzrušeně pan Edelstein, „Naše cennosti nevydrží věčně, nebudeme si moct přilepšovat ke zdejší stravě donekonečna. Z těch přidělů pro nepracující, z polévky a kousku chleba, z toho se přece nedá vyžít. A teď ta začínající epidemie. Chápu vaše obavy, vás všech, taky je mám. Ale jak dlouho tady vydržíme, než začneme slábnout? Než první z nás vážně onemocní ... radši ani nechci domýšlet další budoucnost ...“

„Souhlasím s Danielem,“ objevuje se v hlase Isaaca mírné vzrušení, „Je to tady hrozný, ta naše práce, hlad, teď ta epidemie ... Ale otče, jet někam na východ, do neznáma, mám z toho strach. Něco už jsem slyšel, o těch transportech, který stále probíhají. Jak sem přijíždějí noví, tak další posílají právě na ten východ. Ale nikdo neví, co tam je. Nikdo se odtamtud nevrátil.“

„Stejně jako se nikdo nevrací odsud, do našich původních domovů. Chlapci moji, chápu vaše obavy, a jak jsem už říkal, taky je sdílím. Hodně o tom přemýšlím, snažím se myslet na budoucnost. Můžeme tady nějaký čas vydržet, ale válka bude určitě trvat déle, než nám dojdou naše zdroje. Pak nebude čím platit za potraviny na černém trhu. Také není nikde psáno, že jejich přísun se musí zachovat donekonečna. Právě na to myslím, když uvažuji o transportu na východ.“

„Otče, ale kdo nám zaručí, že to tam nebude ještě horší?“ snaží se Daniel potlačit své vzrušení, jejich rozhovor nemají slyšet děti a ženy, „Když je tady tak mizerný zásobování, jaké bude tam? Tam, kde se přehnala válka? Jak budou ty tábory vypadat?“

„Němci už dlouho mluví o tom, že nás chtějí vysídlit, právě na ten východ. Teď, když dobyli dost velká území, tam na východě, tak se jim naskýtá dobrá příležitost. Pokud nám dají podobné podmínky jako tady, tedy vlastní samosprávu, a dost rozlehlé území, určitě dokážeme vybudovat dobře fungující tábor, vytvořit si nový domov. Jsme pracovití, šikovní, mnozí dobře kvalifikovaní. Tam nebude důvod se takhle tísnit, jako v téhle přestupní stanici,“ hájí své názory Benjamin.

„Já jim prostě nevěřím,“ říká Isaac hlasem tvrdým, až nenávisným.

„Tady nejde o důvěru,“ povzdechne si pan Edelstein, „Chovají se k nám hrozně a určitě se k nám nebudou chovat lépe nikde. Ale uvědomte si jedno, chlapci moji. Tohle tady kolem nás je

provizorium. Něco jako sběrný tábor, kam nás svážejí z různých koutů Evropy. Odsud máme být dle všeho tak jako tak transportováni na východ. Sami jste mluvili o tom, že stále ty transporty odjíždějí. Dříve či později dojde i na nás, těžko tomu unikneme.“

„Radši pozdějš, než dřív,“ poznamená Isaac temným hlasem.

„To si právě nemyslím,“ zavrtí hlavou Benjamin, „Podívejte, zatím jsme dost silní a také se nám zatím vyhýbají nemoci. Ale když tady zůstaneme příliš dlouho, budeme tady čekat na ten transport příliš dlouho, tak se náš stav může zhoršit. Sami vídáte denně, jak vypadají někteří lidé tady. Ti třeba už nemají nic, za co by si koupili přilepšení k těm hrozně bídným přidělům, které zdejší samospráva dává lidem. Až nám dojdou naše zdroje, dostaneme se do podobných problémů. Zeslábneme, můžeme tady onemocnět. Pak bude asi dlouhá cesta ještě nebezpečnější, naše naděje si tam vybudovat nový domov, nové zázemí, se bude snižovat,“ sděluje své argumenty naléhavým hlasem.

„Tvá slova zní logicky, otče,“ přikývne Daniel, ale hned kontruje, „Ovšem jen za předpokladu, že jsou tvé sny o tom táboře pravdivé. Co když i tam jsou podobná místa, kde nás shromažďují? Co když jsou tam podmínky ještě horší? Třeba s jídlem? Pak nejen že spadneme z deště pod okap, ale bude ještě hůř.“

„Tady nemůžeme přežívat dlouho, a nakonec nás do nějakého transportu také zařadí, tomu se určitě nevyhneme.“

„Třeba do té doby Němci prohrajou válku ...“, vyřkne své vroucné přání Isaac.

„Také pevně věřím, že ji nakonec prohrají. Věřím, že bude zlo potrestáno a dobro zvítězí. Ale nedělejme si plané naděje. Zatím Hitler vítězí všude. Ano, modlím se, aby se to co nejdříve obrátilo. Ale i kdyby, tak bude trvat hodně dlouho, než bude poražen, jeho rozpínavost zastavena. Naštěstí bojuje na všech frontách, pevně věřím, že mu časem dojdou síly. Díky tomu jeho megalomanství. Ale pro nás ... pro nás to bude strašně dlouhá doba. Vždyť válka může trvat roky. A dokážeme my tady přežívat roky? I kdyby přestaly ty transporty? Nechali nás tady a do žádného nás nezařadili?“ ptá se Benjamin emotivně.

„Roky ...“, vydechne pan Klein.

„Roky ...“, vyjde z úst Josepha, poprvé se ozve, jako nejmladší účastník porady. Představa, jak roky sváží mrtvolu, ho doslova děsí.

„Já bych radil vyčkat. Alespoň do doby, než se k nám dostanou lepší informace o podmínkách v těch táborech na východě,“ říká Daniel, „Ano, vím, mluví se o dopisech, co odtamtud přišly. Ale jsou pravdivé? Není to jen podvod Němců?“

„Souhlasil bych s tebou, synku, kdyby byla naděje, že nám to pomůže,“ zní hlas pana Edelsteina konejšivě, „Ale pošlou nás tam, dříve či později. Půjde jen o to, jak v té době budeme silní. Jak moc budeme zubožení. A možná taky už úplně bez prostředků, které tady vydáme za jídlo, na tom strašně drahém černém trhu. Když tam přijedeme zesláblí a bez ničeho, naše situace tam bude mnohem horší, než když tam dorazíme stále ještě v dobré kondici a s jistým kapitálem, který jsme my všichni dokázali před nimi ukrýt. Máme štěstí, oproti většině, protože stále máme cennosti, kterými můžeme i tam zaplatit. Třeba za nějaký dům, za něco na osetí půdy. Ta je tam na východě prý dost úrodná.“

„Chceš se stát zemědělcem?“ usměje se David, zatím jen mlčící, se svým děsně smutným pohledem. Jeho beznaděj je horší než u ostatních, díky tuberkulóze, která ho ničí.

„Proč ne, když nám to umožní přežít a dočkat se konce války,“ zní hlas jeho otce rozhodně, „Tam dál na východě je spousty místa. Je třeba tam vybudovat silnice, osady, továrny. K tomu budeme Němcům dobří. A oni nejsou hloupí, dobře vědí, co dokážeme. Ano, klidně budu osobně rozorávat půdu, když to uživí naši rodinu. Je jaro, brzo ale začne léto. Když odjedeme teď, budeme na tom lépe, než když nás transportují třeba na podzim, nebo dokonce v zimě. Sami víte, jak to vypadalo ve vlaku. To všechno mluví ve prospěch mého návrhu.“

„Tvého návrhu?“ podívá se pátravě Isaac, ale mnoho ve tmě nevidí, jen obrysy tváře svého zploditele.

„Mého návrhu se dobrovolně přihlásit do transportu,“ vyřkne Benjamin to, co jeho synové slyšet nechtějí, „Nebudeme jediní, vždy se hlásí dobrovolníci, ty potom doplňují dalšími, aby byla naplněna kvóta, kterou Němci požadují,“ dodá důrazně.

„Těch dobrovolníků je prý čím dál tím méně,“ nadhodí Daniel, „Právě proto, že nikdo přesně neví, co nás tam čeká.“

„Tak chceš čekat, až tam naši rodinu zařadí zdejší samospráva? Nebo jen její část?“

„Jak její část?“ ptá se David.

„Taky mohou rozhodnout, že ti, co tady mají práci, tak tady zůstanou, a zbytek naší rodiny bude transportován. Těžko se tomu budeme bránit.“

„S tou samosprávou se dá jistě jednat,“ zní z hlasu Isaaca nejistota, roztržení rodiny by považoval za hroznou tragédii.

„Dá, ale i oni musí plnit pokyny Němců. Nebo by sem ti vtrhli a prostě si potřebný počet lidí do transportu pochyтали. K čemu by přitom docházelo, si každý umíte jistě představit,“ zaznívá v hlase pana Edelsteina vzrušení, „Jsme tady prostě v pasti, ze které není úniku a ze které vedou jen dvě cesty. Co teď řeknu, je hrozné, ale pravdivé. Jedna cesta je tam na východ, možná do neznáma, ale představuje určitou naději. Ta druhá, tou je pomalé umírání tady. Kdy ti silnější z nás přežijí déle, ty slabší ... Ale nakonec odvezou všechny, co tady do té doby přežijí, tím jsem si jistý. Proto je naprosto logické odjet co nejdříve, jako celá rodina, pohromadě. Dokud nás život tady tolik neoslabí, ať už hlady nebo nějakou epidemií, která se tu chystá vypuknout. Nechci tady nikoho pohrbívat,“ dodává a jeho hlas nemůže znít naléhavěji.

„Je třeba víc informací, pro tak závažné rozhodnutí,“ trvá si na svém Daniel.

„Tak se poptejte. I já tak učiním, promluvím si znovu s tím mužem ze samosprávy. Třeba z něho dostanu víc, ačkoli se obávám, že i on toho moc neví,“ povzdechne si Benjamin.

Pokračují v diskusi, kdy vznášejí své různé protiargumenty. Jedno si ale uvědomují všichni, jejich situace je zoufalá a s postupujícím časem se bude pouze zhoršovat. Není naděje z neprodyšně uzavřené oblasti uniknout, a pokud snad, tak jen pro mladé a silné muže. Jenže kam by šli? Kde by se před Němci skryli? Když je tolik nenávidí i místní obyvatelstvo, téměř všude. Kdo by riskoval vlastní problémy, aby ukrýval uprchlého Žida?

Ne, musí se smířit s realitou. Jsou zajatci, nahnáni do stísněného prostoru gheta, trápeni fyzicky nedostatkem potravy a ničení duševně neexistujícím dobrým řešením, neexistující nadějí na lepší zítřky. Pracovní tábory na východě také mohou být chimérou a oni se mohou ocitnout v podobném ghету, jen ještě dále od svých původních domovů. Na vstřícnější zacházení ze strany Němců nevěří nikdo z nich, snad jen na německou logiku, kdy ve válečné době potřebují kvalifikovanou pracovní sílu. Ale co s těmi slabšími? Dokáží je ti pracující uživit? Vždyť je tady patrné, kolik jen lidí je tady na kost vyhublých, umírá nejen na nemoci, ale na naprosté vyčerpání, hlady.

Daniel se rozhodne promluvit s doktorem Ephaimem Abromoviche. Ráno s ním prochází nemocnici, pokud tak zdejšímu prostředí může vůbec říkat. Oběma mužům se dýchá ztěžka, nejen od hrozného zápachu, který se všude kolem šíří, ale i z pohledu na lidské trosky, ze kterých nemoc odevírá poslední zbytky sil, které z nich vycházejí v průjmech. Oba dobře vědí, že jen málokterý z pacientů se dokáže vyléčit, jen málokteré tělo bude mít dost sil se poprat s chorobou a zvítězit. Oni se mohou jen snažit utrpení mírnit, přitom léků je nedostatek a jídla taktéž.

„Je to čím dál tím horší,“ posadí se Ephaim ve svém kutlochu, sobě i svému praktikantovi naliže štamprdlí šnapsu, „Není už kam je ukládat, nemocných pořád přibývá a ti, co už tady jsou, neumírají dost rychle.“

„Neumírají dost rychle ...,“ zastaví Edelstein pohyb své ruky a vytřeští oči.

„Zní to hrozně cynicky, že?“ usměje se bolestně Abramovich, „Jenže jakou mají naději na uzdravení? Většina dost mizivou. Jen trpí a trpí. Jsem z toho zoufalý, opravdu zoufalý. Už jsem epidemii zažil, bude to peklo, to mi věřte, přáteli.“

„Nemá důvod vám nevěřit, ale přeci jen ... vaše vyjádření ... neumírají dost rychle ...“

„Zní to hrozně, vím,“ přikývne doktor, „Ale jsem už tak zničený, tak unavený ... Přitom nevidím ani jiskřičku naděje. Ani jiskřičku. I když ti silnější přežijí, co pak? Kolik z nich bude schopno dlouhodobě přežít?“

„Pane doktore, chci se zeptat, co si myslíte o těch pracovních táborech na východě? O těch transportech, co pořád probíhají?“ zeptá se mladík, kopne do sebe panáka, sedí teď kousek od staršího muže a velmi pátravě na něj hledí.

„Povídá se ledasco,“ hraje si Ephaim s prázdnou skleničkou v prstech, „Někdo tvrdí, že je tam dost práce a lepší podmínky. Prý o tom někteří psali. Další tomu moc nevěří, považují to za německou propagandu. Pak tu jsou vyloženě skeptici, kteří mluví dokonce o zabíjení. Systematickém zabíjení. Ale copak tady je něco jiného?“

„Jaký je váš názor?“

„Proč se ptáte, mladý muži? Chcete odsud pryč?“ usměje se bolestně lékař.

„Otec o tom uvažuje, chce nás dobrovolně přihlásit do transportu.“

„Nevím, nerad bych vám či vašemu otci bral poslední zbytky naděje ... Neumím si představit nic horšího, než co je teď tady. Tolik lidí na tak malém místě. Vysoká úmrtnost. Střelba do lidí, co se jen přiblíží ke zdi. Hrozně vyhublí lidé, mnozí umírající hladu. Neumím si představit strašnější podmínky, ale to neznamená, že by to tak nemohlo být.“

„Tam na východě je snazší nechat lidi zmizet, než tady, nemyslíte?“

„Myslíte je rovnou zabít? Ne je zabíjet pomalu, jako tady?“

„Třeba. Víte, mám takové neblahé tušení, neumím ho vyjádřit. Otec si myslí, že tam je pro nás záchrana, rozumná budoucnost. Ale já mám strach. Co když nás někam odvezou, a bude tam zásobování ještě horší? Stačí jim pak jen takový tábor hlídat a čekat, až tam všichni pomřou hladu.“

„Neumím vám dát uspokojivou odpověď,“ zavrtí hlavou Abramovich, „Někdy bych si přál usnout a už se ráno neproбудit. Ale mám taky ženu a děti ... Tady je to hrozné, ale z toho tam mám taky strach. Zatím tady nějak přežíváme, i díky mojí profesi, starám se i o členy zdejší samosprávy. Ti mi něco dají pro moji rodinu. Ano, tak to tady funguje, musíme se o sebe postarat, i když tím třeba jiné odsuzujeme k smrti. Co mi dají, jistě jiným chybí. Ale na druhé straně, moji rodinu to zachrání a kolika by to pomohlo, kdyby se to rozptýlilo? Žijeme tady hůř než zvířata, ztrácíme i lidskost. Boj o přežití je krutý, však se podívejte kolem tady.“

„Rozumím vám, moc dobře vám rozumím. I my máme zatím štěstí, že jsme zachránili něco z našeho majetku. Můžeme si koupit jídlo navíc. Ale ti jiní, co tohle štěstí nemají ...“

„Tak ti umřou dřív. Je pak otázkou, zda vlastně oni nemají štěstí, když z tohle pekla odejdou.“

„To zní hrozně, bez nejmenší naděje ...“

„Kde mám hledat naději? Snad jen ve víře, ale nikoli v lidský rod. Nic si nenamlouvejme, zavřeli nás sem, protože nás hrozně nenávidí. Odsoudili nás tady k pomalému umírání. Odvážejí nás někam do neznáma, a na ta uvolněná místa přicházejí další. Vyhánějí nás ze všech koutů Evropy, ze všech zemí, kterých se ten ďábel v lidské podobě zmocnil. Tak kde mám hledat naději, když kolem sebe vidím tak hrozné utrpení.“

„Snad u své rodiny ...“, hlesne Edelstein.

„Když myslím na svou rodinu, je to jen horší. Jaký já mám o všechny strach. Já už jsem starý, už jsem něco prožil, pokud mám tady umřít, tak ať. Ale moje děti ...“, zalíjí se oči Ephaima slzami.

„Je vám teprve dvaapadesát, pokud se nemýlím ...“

„Moje tělo je zhuntované, ale především je zhuntovaná moje mysl. Víte, já sám se smrti nebojím, jen kdybych si mohl být jistý, že moji potomci budou žít v lepším světě. Ale ten nějak nevidím. Jen zmar a zkázu.“

„Nechtěl jsem ve vás vyvolat nepříjemné myšlenky.“

„Vy nic nevyvoláváte, ty strašné myšlenky tu jsou pořád. Chápu vašeho otce, velmi ho chápu, když se upíná k té naději. Jen se obávám, aby nebyla planá. Nevím nic o tom, co se děje na východě, příteli, ale nemám žádné iluze. Možná jen vyměníte jeden tábor za druhý, jedno gheto za jiné. Jestli to tam bude lepší nebo horší, to vám opravdu neřeknu. Nevěřím extrémním povídkám, tedy o skoro ráji na zemi a ani o systematickém zabíjení. Spíše si myslím, že se tam setkáte s něčím podobným.“

„Obávám se téhož, dokonce se bojím, že to tam bude ještě horší. Tam budeme dál od civilizace, tam už nebudou muset brát na nic ohledy ...“

„Copak tady je snad berou?“ položí lékař otázku vzrušeným hlasem, „Copak nestřílejí děti jak králíky? Ošetřovali jsme jich snad málo, co je zasáhla kulka z jejich pušek? Nemoří tady všechny hlady? A komu to vadí? No řekněte, komu? Nikomu, příteli, nikomu. Možná s nimi ještě souhlasí, že nás tady zavřeli a nechávají nás tady pomalu umírat. Nebo nás postupně odvázejí někam jinam, asi do podobného tábora, ještě dál na východě. Náš osud je dalším národům buď lhostejný, nebo nám ho dokonce přejí.“

„Nevidíte tedy žádnou budoucnost ...“

„Náš národ v minulosti hrozně vytrpěl, Danieli, a vždycky jsme to přežili. Hrozné pogromy, výbuchy nenávisti, systematické pronásledování. Přežijeme i tohle, myslím tím tedy náš národ. Ale přineseme těžké oběti. Mnozí z nás zemřou, někteří hlady, někteří na epidemie, někteří i rukou našich vrahů. Ale jako národ přežijeme. Jen se modlím, aby mezi těmi, co začnou po téhle hrozné válce znovu psát naši novou historii, byli i nějací moji potomci,“ hovoří teď Abramovich tichým hlasem, pak oběma nalije ještě jednu šampaň. „V tom vidíte naději?“

„Dá se říci. Co se týká té vaší otázky, je podle mého jedno, jestli odjedeme hned nebo až za nějaký čas. Tady to Němci časem zruší, jak už dávno deklarovali. Tak vlastně neriskujete nic, když pojedete dřív, protože tak jako tak na tom východě všichni skončíme. Tedy všichni, co tady přežijeme. Ať už nás tam čeká cokoli.“

„Když tohle říkáte, proč taky nenastoupíte do transportu?“

„Správná otázka. Člověk si pořád dělá jisté naděje, i když jdou proti té zmíněné logice. Němci ten přesun stačí dokončit, než bude po válce, tím jsem si jistý. Ale i když to vím, tak se tady snažím udržet co nejdéle. Mám tu určité zázemí, díky svým konexím. Nehrozí, že bych byl v dohledné době přidělen do transportu. Tedy až do chvíle, kdy budou muset odjet poslední, včetně té zdejší samosprávy. Což asi i oni tuší, ale přesto se tady taky drží zuby nehty. Nedává to moc smysl, což?“

„Co v dnešní době dává smysl, pane doktore? Copak je tohle všechno tady ... proč tolik nenávisti, proč tolik utrpení? Svět se dočista zbláznil, u moci jsou šílenci, pro které nejsme lidé, jak nám vysvětlují ve svých zvrácených rasových teoriích. Jen podlidé, se kterými podle toho zacházejí,“ povzdychne si teď pro změnu Daniel, „Uznávám logiku toho, co říkáte, myslím s tím transportem. Logicky zní i argumenty otce. Ale přesto, něco ve mně mi říká, že bychom tam neměli jezdit, že bychom měli zůstat. Že to tam bude ještě horší, i když si to lze jen obtížně představit, při všech těch hrůzách, co tady každý den vídám.“

„Pokud je to náš osud, Danieli, tak před ním stejně neunikneme,“ zvrátí do sebe dalšího panáka Abramovich, „Pokud nám Všemohoucí vybere cestu přežití, tak přežijeme tady nebo tam. Pokud si nás chce povolat v brzké době k sobě, stane se to tady nebo tam. Něco jsme ve svém životě schopni ovlivnit, ale něco je silnější než naše vůle. Prostě osud.“

„Nejsem si tím jistý,“ tváří se rozpačitě Edelstein.

„Danieli, kopněte tam tu pálenku a vyrazíme zase za našimi pacienty. Ať aspoň oni i my máme lepší pocit, že pro ně něco děláme. I když všichni víme, jak málo toho zmůžeme,“ položí Ephaim prázdnou skleničku na stůl a ztěžka se zvedne.

VÁHÁNÍ

Issac a Joseph Edelsteinovi spolu se svým kolegou Ferencem Hachmonem právě dorazili se svou károu k nemocnici, ve které pracuje Daniel. Ovšem nepřicházejí sem ani na návštěvu, ani na vyšetření, nýbrž jejich úkolem je naložit a odvést těla těch, kteří přes snahu lékařů zemřeli. A těch bohužel stále přibývá. Není na ně hezký pohled, ale to asi není na mrtvé nikdy.

„Tak se do toho dáme, ne?“ prohodí Ferenc.

„Co si dát předtím cigaretu?“ navrhone Isaac.

Gheto – skladování zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Máš? Není lehký je sehnat ...“

„Máš pravdu, lepší bude si ji dát až potom, co vyložíme náš náklad,“ kývne starší ze sourozenců Edelsteinových.

Trojice vstoupí do budovy dveřmi, které vedou do chodby směřující k márnici. Ale ani tam nemusí chodit, mrtvá těla se kupí i před ní. Jako by přibývalo těch, kteří nemají nikoho, kdo by je pohřbil, důstojně se s nimi rozloučil.

„Těch zase je,“ prohodí Joseph.

„Máš pravdu, tak tady nezevluj a nějakých nás zbavte,“ ozve se místní zřízenec, který má v nemocnici na starosti převoz zemřelých, „Už je není kam dávat,“ dodá a ukáže rukou.

„Tyhle všechny si nevyzvedne nikdo z rodiny?“ ptá se pro jistotu Isaac.

„Určitě ne. Ty, co si chtějí vzít příbuzný, tak ty jsou jinde. Tyhle sem přišli nebo je donesli a nikdo se o ně nestaral. Tak je na nás, tedy na vás, abyste je pohřbili,“ přidá vysvětlení pracovník nemocnice, pak se otočí a odchází. Asi aby přivezl dalšího nebožtíka.

„Tak začnete nosit,“ nařizuje Hachmon, je z trojice nejstarší, pracuje v téhle hnusné branži déle, proto ho oba mladíci respektují.

„To je humus,“ neodpustí si Joseph, bere právě s bratrem téměř nahou stařenu, která hrozně páchne, pravděpodobně ji ani neomyli, na těle jsou patrné zbytky exkrementů.

„Dávej pozor, ať se nenakazíš,“ varuje Isaac, on i bratr mají na rukou provizorní rukavice z hadrů, ale ochránějí je skutečně?

Postupně zaplňují kárku, jejich práce je sice odporná, ale ne zase tak namáhavá, většina mrtvých mnoho neváží, před svým skolem z různých příčin značnou část své hmotnosti ztratila.

„To už by stačilo, ne?“ dívá se Joseph na kupu mrtvol na dvoukoláku, některé jsou částečně zabalené v polorozpadlých hadrech, některé jsou docela nahé.

„Hod'te sem ještě jedno, nebo dvě děti,“ ukazuje Ferenc na vhodné místo, „Stejně je budeme muset vodvozt ...“, dodá na vysvětlenou.

Oba bratři se za chvíli vrátí, nesou dvě tělíčka, dívky a chlapce, kteří zde zemřeli, asi opuštění všemi. Možná jejich rodiče odešli před nimi, nebo ještě leží sami někde uvnitř a umírají. Snaží se mrtvolky položit na další těla jemně, ale již začínají ztrácet soucit, který je zachvacoval zpočátku jejich práce. Začínají být otupělí, když jsou dennodenně ve styku se smrtí. Prostě jen další kopa těl,

ze kterých vyprchal život a které je nutné co nejrychleji pohřbít, aby se z nich nešířila nákaza.

Trojice smutných pracovníků tlačí kárku s ještě většími nešťastníky. Ti už svůj boj o přežití prohráli. Živí se snaží nevnímat pach mrtvých, ale též smrad způsobený jejich znečištěním. Zvláště z těch hadrů či zbytků šatů se šíří, naopak méně z těl nahých. Snaží se myslet na něco jiného, brát svou hnusnou práci jen jako rutinu. Už dávno se jim nehrnou do očí slzy,

Gheto – nakládání zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

když vidí tělíčko nebohého vychrtlého dítěte.

„Ferenc, co si ty myslíš vo těch transportech? Vo těch táborech na východě?“ položí otázku Isaac.

„Dyť jsme se vo tom už přece bavili, ne?“ zvedne svůj zrak oslovený, „Nemusíš mít strach, zatím nás tam nenapíší, myslím na ty seznamy k transportům. Zatím se jim hodíme, a budeme hodit ještě víc, začíná epidemie, mrtvol bude přibívat, to si pište.“

„Nemáme strach ... respektive ... řeknu ti to rovnou, otec uvažuje, že by celou naši rodinu dobrovolně k tomu transportu přihlásil.“

„Přihlásil? Dobrovolně?“ objeví se ve tváři Hachmona něco podivného, nepatřičného.

„Právě proto se ptám. Tady se přece nedá přežívat dost dlouho, a nakonec stejně asi všechny vodvezou, ne?“

„Nedá ... nedá ... Podívej, pořád někoho vodvážej a pořád někoho přivážej. Ze všech možnejch i nemožnejch koutů. Potřebujou tady někoho, jako jsme my. Jasně, můžeme něco chytit a zhebnout, skončit jako tyhle,“ ukáže Ferenc na kupu mrtvol, „Ale máme tady naději. Tam, kam jedou ty transporty ...“

„Víš vo tom něco bližšího?“ zeptá se teď Joseph, každý by z jeho hlasu poznal hrozné obavy, nejistotu.

„Vím, nevím. Nikdo nic pořádně neví, jen co se povídá. Někdo tomu věří, někdo ne,“ pokrčí zdánlivě lhostejně rameny nejstarší z diskutujících.

„Co si myslíš ty osobně?“ pohlédne Isaac na kolegu velmi upřeně.

„Já?“ protáhne Ferenc, „Já spíš věřím tomu horšímu, co se tady někdy šušká.“

„Nechceš vo tom mluvit?“

„Po pravdě moc ne, protože jestli je to pravda, teda to, co se taky říká ... pak nemáme nikdo žádnou naději. Všichni zemřeme, akorát někdo dřív,“ zase ukáže Hachnom na mrtvé na vozíku, „a někdo vo chvíli pozdějc.“

„Myslíš, že na těch povídačkách, že tam všechny zabijou, že je na nich něco pravdy?“ skoro se bojí zeptat Joseph.

„Tak všechny zabijou ... Asi ne naráz, jak bys taky zabil celej takovej velkej transport. Ale prej je tam konečná, postupně tam všechny zabíjej. Se teda říká. Většina tomu asi nevěří, nebo možná jen věřit nechce, aby neztratila poslední zbytky naděje,“ zase pokrčí rameny Ferenc.

„Nakonec tam ale asi odvezou všechny ...,“ je pobledlý Joseph.

„Všechny ne,“ zavrtí hlavou Hachmon a jeho prst opět míří na mrtvoly.

„Takže ty radiš tady zůstat tak dlouho, jak to jen bude možný?“ ptá se Isaac.

„Co já vím. Když nevím, co je tam, tak chci bejt radši tady. Když už tady mám práci. Ale nikomu neradím, každej se musí rozhodnout sám.“

„To přece ani není možný, myslím technicky, zabít tolik lidí,“ zamýšlí se Joseph.

„Není? Slyšel jsem vo nějakých hromadnejch popravách, tam na východě,“ zní nepříjemná odpověď Ference.

„Hromadnejch popravách ... dovedu si představit, že třeba zastřelí nebo pověsí dvacet lidí, ale třeba i sto lidí, dvě stě ... Ale

dva tisíce? Nebo dvacet tisíc? Nebo dvě stě tisíc?“ tváří se teď hodně nedůvěřivě mladší z bratrů Edelsteinových.

„Mluvalo se vo hromadnejch popravách, kdy jich snad postříleli tisíce. Mluvalo se taky vo nějakým plynu, možná z výfuků aut, nebo nějakým jiným. Ale můžou to bejt jen řeči.“

„Máme na východě bratra, a taky strýčka, voba s rodinou ...,“ ozve se Isaac.

„Třeba jsou v pořádku,“ nechce už být Hachmon zvěstovatelem špatných zpráv.

Gheto – nakládání zemřelých – ilustrační obrázek –
www.YadVashem.org

„Pořád říkáš, slyšel jsem, říká se. Vodkud to vlastně víš? Jak důvěryhodný jsou ty zdroje? Viděl snad někdo něco takového na vlastní oči? Znáš snad někoho takového?“ tváří se Isaac velmi vážně.

„Tak za první, vy jste se ptali, a já vám jen řekl, co se taky říká. Neznám nikoho, kdo by snad viděl nějaký hromadný popravu na vlastní oči. Ale některý tady, co znám, se dokážou dostat k různým informacím. Takže vod těch jsem to zaslechl. Ale neznám nikoho, kdo by to mohl dosvědčit. Stejně jako neznám nikoho, kdo tam vodjel a má se tam dobře,“ tváří se Ferenc poněkud nerudně, připadá si jak u výslechu.

„Taky se mi to zdá technicky neproveditelný,“ dumá Isaac, „V tom souhlasím s bratrem. Zabít tolik lidí, to ani není snad možné ... vždyť jsou nás statisíce, ne, vlastně miliony.“

„Pánové, věřte si, čemu chcete. Třeba to už brzo poznáte, jak je to ve skutečnosti, když se přihlásíte do toho transportu. Já jen říkám, že se nikam rozhodně nehrnu. Je to tady hnusný, ale teď mám práci, dostávám víc jídla než jiný. Ale možná je to tím, že jsem sám ... ale vo tom s vámi rozhodně mluvit nechci,“ dodá rychle nejstarší z nich, asi má na osobní život nepříjemné vzpomínky, dojde okamžitě oběma mladíkům.

„Nemusíš se hned rozčilovat. Náš otec vo tom transportu pořád mluví, myslí si, že tam nás čeká lepší budoucnost. Proto se na to ptáme,“ snaží se o mírný hlas starší z bratrů Edelsteinů.

„Já se nezlobím, jen se mi zdáte dost naivní. Proč by to tam mělo bejt lepší než tady? I kdyby tam nikoho hromadně nevražili, myslím přímo, tak co nás tam čeká? Když už tady tolik z nás umírá? Když tady takhle živoříme?

Nevozíme jich snad málo? A

brzo jich bude mnohem víc, až ta epidemie vypukne naplno. A všichni říkaj, že už je to na spadnutí, pořád těch nemocnejch přibývá.“

„Rozhodně nejsme naivní, já i bratři moc otcův návrh nepodporujeme. Ale jeho argumenty mají logiku a jsou dost silný. Když tam nakonec všichni tak jako tak pojedeme. Teď je jaro, takže to může být lepší, než tam někam jet na podzim nebo v zimě, a pak tam nějak začínat.“

„Takže dostanu zase nový partáky?“ podívá se Hachmon pátravě na oba spolupracovníky.

„Ještě není rozhodnuto,“ řekne rychle Joseph.

„Hm, škoda, docela jsem si na vás zvyknul,“ zatváří se smutně Ferenc.

„Bratr má pravdu, nám se taky moc nechce, i když tady ...,“ podívá se Joseph s odporem na hromadu mrtvol, které naložili a teď vezou vstříc k hromadnému hrobu.

„Možná tam na vás čeká lepší práce,“ pokrčí rameny nejstarší z trojice, „Ale i tohle prostě někdo dělat musí. Zdálo se mi, že už jste si zvykli.“

„Zvyknout? Copak to jde si na tohle zvyknout?“ otřese se odporem patnáctiletý hoch.

„Na všechno si jde zvyknout. Dyt' jsou to jen mrtvý, jen ztuhlý a nehybný těla.“

Gheto – vyklápění zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

Gheto – vykládání zemřelých – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Ano, jen nějaký mrtvoly,“ zatváří se nešťastně Isaac, „Ale každý z těchto tady určitě taky chtěl žít, měl svoje sny, někoho miloval ... nebo ty děti ... ty už za nima tohle vůbec nevidíš?“

„Kdybych na tohle měl myslet, tak ... A k čemu to jako bude? Prostě umřeli, s tím se už nedá nic dělat. My je musíme rychle pohřbít, než se vod nich začne něco zlého šířit. Tak to vidím já. Co mám taky dělat jinýho? Já chci prostě jen přežít, proto jsem rád, že mám práci a za to víc jídla. Dyť u vás je to stejný, jinak byste tady

nebyli.“

„V tom máš asi pravdu,“ přikývne starší ze sourozenců, „Nemohl bys nám ale trochu naznačit, kdo říká ty hrozný zvěsti vo těch místech na východě? No, no, nemrač se. Je to pro nás hrozně důležitý, pochop, pokud máme otce přesvědčit, aby nás netlačil do toho transportu ...“

Gheto – hromadný hrob – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

Oba bratři se snaží ze svého staršího kolegy něco konkrétního vytáhnout, ale nakonec poznávají, že jde jen o fámy, které někdo šíří, a o jejichž pravdivosti se nikdo neměl možnost přesvědčit. Což může nahrávat jak těmto teoriím, mrtví už nepromluví, tak jejich popření, kolik se už vyrojilo zaručených zpráv, které se nakonec ukázaly jako naprosto nepravdivé. Nejsou tak o nic moudřejší než na začátku rozhovoru, možná však v sobě mají přeci jen více pochybností o správnosti otcem plánovaného kroku.

Gheto – hromadný hrob – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

Dotlačí svou kárku k velké jámě, která je zcela plná, pořád je nutné hloubit nové a nové, zaplňují se hrozně rychle. Stejně jako se oni zbavují nákladu, už chtějí mít nebožtíky v díře, nijak se s nimi nepárou. Berou jedno tělo za druhým a házejí ho dolů, mezi další mrtvé. Tohle místo je taky hrozné, na něco si prostě zvyknout nejde, i když se smysly otupí. Isaac se už těší na cigaretu, ty mu otec dovolil koupit, i když s nehezským výrazem. Chápe ho, jídlo má přednost.

Právě pan Benjamin Edelstein se posadí v malé kanceláři pana Abrahama Brunsheina, člena místní židovské samosprávy. Už s ním hovořil vícekrát, jejich vztah však rozhodně není nijak přátelský, spíš v něm panuje jistý ostych, možná vzájemná nedůvěra. Jako by se Abraham bál, aby se jeho host nechtěl tlačit na jeho místo. Být členem samosprávy znamená značné výhody, především v přidělech nedostatkových potravin.

„Čím mohu posloužit?“ ptá se nicméně úslužně a ve tváři host spatří náznak úsměvu.

„Přicházím si pro radu, a možná taky s prosbou ...“, je mírně rozpačitý Benjamin, neví, jak přesně začít, aby dokázal z úředníka vytáhnout co nejvíce informací, „Nejprve se chci zeptat, mluví se o začínající epidemii ...“

„Tady byste měl mít informace z první ruky, ne? Vždyť váš syn pracuje v nemocnici.“

„Právě. Mluvil o tom, ale vy možná máte větší přehled, statistiku, čísla ...“

„Tak něco máme,“ změní se výraz Brunsheina, v jeho obličeji se zračí starosti a obavy, „A není to právě dvakrát příznivé. Ten tyfus se začíná šířit, přes všechna naše opatření. Ale když je tolik lidí na tak malém prostoru,“ pokrčí rameny, „A pak ty podmínky tady ...“

„Tomu rozumím. Co hodláte dělat?“

„Co hodláme dělat?“ dívá se nechápavě Abraham, „Co můžeme dělat, než se snažit šíření nemoci omezit. Vy jste přece vzdělaný muž, vám nemusím nic vykládat o karanténě. O nutnosti zvýšené hygieny, pro takovéto nemoci. Když se rozhlédnete kolem, snad si odpovíte sám.“

„Takže jen čekat ...“

„To jsem neřekl, snažíme se omezit pohyb lidí, místa, kde je výskyt největší, izolovat od ostatních. Ale úplná karanténa není dost dobře možná ... ale o tom si spíše promluvte se synem, on je lékař, nebo skoro lékař,“ tváří se teď úředník dotčeně.

„Nic vám přeci nevyčítám,“ říká Edelstein smířlivě, „Jen jsem chtěl vědět, jakého je ta epidemie rozsahu a případně, jaké jsou prognózy jejího šíření.“

„Rozumím vám, všichni z toho máme strach. Každý se bojí, o sebe, o své blízké. Snažíme se tu nemoc udržet pod kontrolou, co nejvíce jejímu šíření zabránit. Ale mnoho lidí už je nakažených, mnoho nemocných zůstává v domech. Není to jednoduchá situace.“

„Když tu vypukla ta epidemie, nezastaví se ty transporty na východ?“ změnil náhle téma Benjamin.

„Zastavit?“ podívá se překvapeně Brunshein, pak sklopí zrak, „Určitě ne. Jsou stanovené kvóty, které je nutné naplnit. Podle všeho sem míří další vlaky, kdoví odkud z Evropy. Pro ty se má udělat místo. Jsme tady jen přestupní stanice.“

„Proč ale nejedou ty noví rovnou na ten východ?“

„Tak to nevím. Nevyznám se v jejich strategii. Možná ale jde o dvě odlišné mašinerie, jedna sváží lidi do míst, jako je to naše, je jich totiž víc, ale to jistě víte nebo tušíte. A další pak zařizuje jejich odvoz do těch pracovních táborů na východě,“ zní teď hlas Abrahama trochu divně, nejistě.

„Možná máte pravdu. Co víte o těch táborech na východě? Já vím, už jsem se vás ptal, ale upřímně, nedostal jsem uspokojivou odpověď. Slyšel jsem různé fámy, některé dost hrozné,“ dívá se teď velmi upřeně Benjamin na úředníka za stolem.

„Tak znáte to, povídačky vždy byly a budou. Pravdou je, že nikdo přesně nic netuší. Podle všeho ty transporty směřují na různá místa. Asi podle toho, kde je potřeba pracovní síla. Některé dle našich velmi chabých informací směřují až do pobaltských republik, další snad na Ukrajinu. Ale tohle nám Němci neřeknou.“

„Co tam ti lidé mají dělat? Víte to?“

„Vím jen to, co nám řeknou Němci. Prý budovat silnice, nové továrny, zakládat zemědělské kolonie. V nich mají být jen příslušníci našeho tak těžce zkoušeného národa. Mluví se o obdělávání půdy, aby se zajistily potraviny pro německou armádu. Tohle nám říkají, ale ověřit si jejich tvrzení nemůžeme, jak jistě chápete.“

„To opravdu nepřišly žádné zprávy od těch, kteří tam odjeli?“

„Pár dopisů přišlo, a byly vcelku povzbudivé. Napsali je lidé po příjezdu. Sám jsem jich pár četl,“ říká Abraham a přitom lehce uhýbá pohledem, „Podívejte, vím toho asi stejně tolik co vy. Němci od počátku hovoří o našem vysídlení na východ. Tak teď ho prostě realizují. Jaké jsou tam podmínky, tak to vám říci nemohu.“

„Tomu rozumím. Předpokládám, že tady to je jen provizorní stanice. Přestupná stanice.“

„Ano, tím se taky netají. Postupně mají být všichni odsunuti na východ. Ale stále tady pro ně dost vyrábíme, a tuze levně, protože nám platí za naše výrobky jen velmi špatně, nekvalitními potravinami, omezeným množstvím léků. Cenu si diktují oni, my jen můžeme smlouvat, ale naše možnosti jsou hodně omezené. Nemám důvod si myslet, že to tam nebude podobné. Jen snad, že tam nebude důvod se tísnit v takto malých prostorách, na východě je tolik místa ... Proč se na to ptáte?“

„Asi tušíte, ne? Uvažuji o přihlášení své rodiny do transportu. I kvůli té začínající epidemii. Máte pořád dobrovolníky, i když se šíří ty podivné zvěsti, že nás tam snad mají zabíjet?“ znovu pohlédne Edelstein upřeně na úředníka.

„Dobrovolníci jsou pořád,“ odpovídá Brunshein pomalu, „Co se týká těch povídaček ... Když je něco nejasné, vždy se objevují doslova katastrofické zvěsti. Lidé si dokáží vymýšlet doslova neuvěřitelné příběhy. Pochopitelně pro nějaké hromadné zabíjení neexistují žádné indicie. Ale také si dovedu představit, jak mohou takové fámy vznikat.“

„Dovedete představit?“

„Podívejte například tady. Teď tu vypuká epidemie, oba víme nebo tušíme, že tady bude mnoho mrtvých. Možná tisíce mrtvých. Pokud by někdo třeba viděl, jak odvázejí haldy těl z nemocnic na hřbitov, může začít mluvit o hromadné smrti, o hromadném zabíjení. Přitom lidé umírají přirozeně,

Gheto – práce v dílně – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

na následek nemoci.“

„K čemuž jim ale velmi dopomůže zdejší prostředí,“ upozorní Benjamin.

„Ano, to nepochybně. Pokud se na to díváte takto, pak asi ani po tom transportu nenaleznete takový nový domov, jaký jste opustili. Pokud je někde na východě vybudován tábor, kde jsou soustředěni tisíce, desetitisíce dělníků i se svými rodinami, určitě tam nebude panovat žádná idylka. I tam budou hrozit podobná nebezpečí jako tady, i tam mohou vypuknout epidemie. Snad jen tam bude více prostoru, půjde lépe vytvořit karanténu. Ale to se jen domýšlím, vím totiž stejně málo jako vy,“ hovoří Abraham klidným hlasem, jako by v rozhovoru postupně nabýval jistoty.

„Mám jediný dotaz, a prosím na něj o upřímnou odpověď. Je snad něco, proč bych neměl s přihlášením rodiny do transportu chvátat? Něco, před čím byste mě snad mohl varovat? Nemusíte mi dávat jasnou odpověď, stačí jen naznačit,“ upře teď Edelstein pronikavý pohled na člena místní samosprávy.

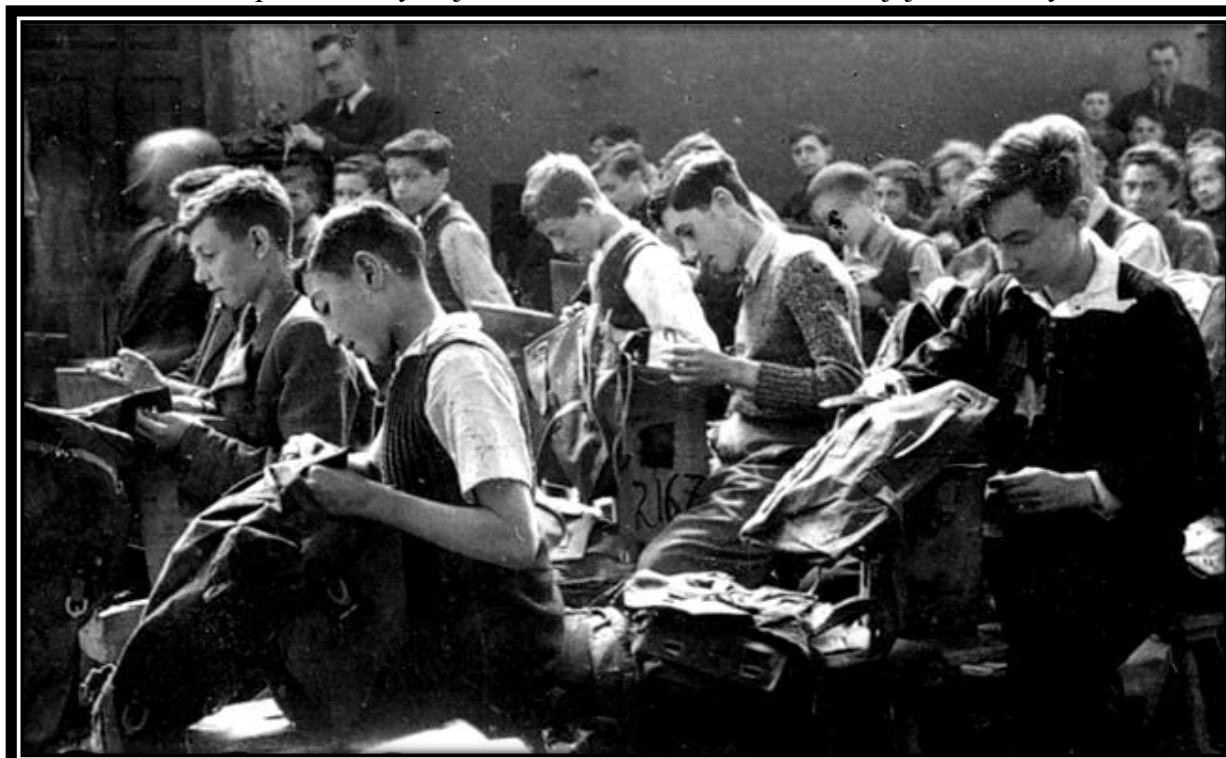
„Vážený pane, co jsem věděl, to jsem vám řekl,“ nesklopí tentokrát zrak Brunshein, „Nic před vámi neskrývám ani nezastírám. Němci po nás požadují určité kvóty lidí k odsunu. Ty naplňujeme tak, že k dobrovolníkům připíšeme další osoby. Nemůžeme jinak, nemůžeme se tomu vzpírat. Což jistě chápete, všichni jsme sem byli odsunuti nedobrovolně. A teď nás chtějí transportovat ještě dál na východ.“

„Jak postupujete při tom doplňování?“

„Není to vůbec jednoduché, když musíte rozhodovat za druhé,“ povzdechne si Abraham, „Pochopitelně se snažíme, aby byly rodiny pohromadě. Pokud někdo z rodiny pracuje, nebo dokonce více členů, snažíme se je do transportu nezařazovat. Tak například z vaší rodiny pracují hned čtyři osoby, proto jistě nebudete teď na řadě. Když se tedy nepřihlásíte dobrovolně, pak vám pochopitelně vyhovíme.“

„Ale postupně dojde na každého, ne?“

„Asi ano,“ lehce se zachvěje úředník, „Nemám představu, jak dlouho tady chtějí tenhle sběrný tábor držet, jak dlouho tady chtějí zachovat zdejší výrobu. Nevím, možná tady nakonec nechají jen zlomek současného počtu, který zajistí chod továren či dílen. Ale jejich záměry neznám, to asi

Gheto – práce v dílně – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

nikdo. Třeba až něco vybudují na tom východě, zruší to tady úplně.“

„Podle vás tedy nakonec bude muset odjet každý.“

„Jak říkám, pravděpodobně ano,“ je už zase nejistý Brunshein, „Víte, já bych si přál, aby nás tady nechali. Zastávám tady určitou funkci, podílím se na řízení zdejší komunity. Za ideální bych považoval, kdyby tady zůstal zlomek obyvatel, kdyby tady zůstala současná výroba. Pak by snad byl dostatek jídla i léků pro všechny. Na rovinu vám ale říkám, že se obávám, že nakonec budeme muset odjet všichni. V rámci jejich zvráceného plánu nás všechny vysídlit na východ.“

„Jsem stejného mínění,“ přikývne Edelstein, „Kdy si myslíte, že může dojít na moji rodinu, pokud bychom se rozhodli zatím počkat?“

„Tak to vůbec neumím odhadnout. Němci nám dávají různé kvóty, které musíme naplnit. Je nakonec možné, že tady budou moci zůstat jen ti, co budou pracovat. Například váš syn a jeho přítelkyně, co pracují v nemocnici. Ale možná ani ty ne, protože váš syn není dostudovaný doktor, když tady bude nižší populace, nebude třeba tolik personálu. Tohle opravdu neumím odhadnout. Můžete se odsunu nějaký čas vyhnout, možná několik měsíců, možná půl roku, možná i rok. Ale tohle vám opravdu nezaručím.“

„Dá se to nějak ovlivnit? Například úplatkem? Omlouvám se, ale mluvím s vámi na rovinu. Nechci vás urazit a nechci se vás ani dotknout.“

„Chápu vás. Je dost lidí, kteří chtějí odjet, a je taky dost těch, kteří chtějí zůstat. Třeba i na základě těch povídaček. Ale my musíme naplnit požadavky Němců, pokud bychom jim nedodali dostatečný počet osob pro transport, určitě by si ho naplnili sami. Co by to znamenalo, kdyby vtrhli dovnitř, si jistě dovedete představit. Nechávejí nám tady jistou míru suverenity, kdy o něčem

můžeme rozhodovat sami. Ale očekávají, že s nimi budeme spolupracovat, i při vybavování těch transportů. Taky s vámi mluvím otevřeně.“

„To chápu, ale existuje určitě okruh osob, které dejme tomu půjdou až jako poslední, nebo tady zůstanou, pokud by zde zůstala zachována ta výroba, o které jste mluvil.“

„Každý má svou rodinu, přátele,“ odvrátí teď zrak Abraham, „Pak jsou tu ty okolnosti, aby byl zachován chod a zabezpečení zdejší oblasti. Nemohu nikomu zaručit, že na něj nedojde, neznáme kvóty, které Němci přednesou, neznáme, jak rychle bude probíhat odsun na východ. Pokud mám být upřímný, tak nakonec stejně budete do nějakého transportu zařazeni, nebo alespoň většina vaší rodiny. Možná jeden nebo dva vaši synové budou moci zůstat, budou mít práci, ti pak třeba odjedou

později. Ale to vše jsou jen dohady, jsme v rukách Němců, to oni o našem osudu rozhodují.“

„Děkuji vám za vaši upřímnost. Mnohé, co říkáte, koresponduje s tím, co si také myslím. Když uvážím začínající epidemii, ale i roční období, zdá se mi vhodnější s nástupem do transportu neotálet. Odjet odsud co nejdříve.“

„Ročním obdobím?“ nepochopí zcela Brunshein.

„Zdá se mi výhodnější

dorazit do nového tábora teď, na jaře, než později, třeba až v zimě. Pokud se tam máme usídlit, jsou jarní či letní klimatické podmínky vhodnější. Nebo máte jiný názor?“

„Ne, ne, vaše slova zní rozumně. Jak jsem pochopil, chcete odjet všichni? Vaše celá rodina i pan i paní Kleinovi s dcerou?“

„Pravděpodobně ano, já jsem už vlastně rozhodnutý, ještě musím přesvědčit ostatní. Někteří mají strach, bojí se, že to tam bude stejné nebo dokonce horší. Což chápu. Ale pokud tam tak jako tak budeme muset odjet, tak je lepší teď, na jaře, a taky, dokud máme dost sil,“ vysvětluje Benjamin své pohnutky.

„Vaše slova znějí velmi rozumně. Mám vás tedy napsat do nejbližšího transportu? Nebo do nějakého, který bude vypravený v dohledné době? Dejme tomu do týdne?“ podívá se pátravě úředník.

„Ten týden se mi zdá vhodný ... ačkoli, pokud je tady ta epidemie ... raději bych odsud zmizel co nejdříve, dokud mi nikdo z rodiny neonemocněl ...“

„Podívejte, domluvte se, zastavte se tady zítra a pokud bude váš zájem trvat, do tří dnů můžete být pryč.“

„Vy mi to asi rozmlouvat nebudete.“

„Podívejte, jsem radši, když se ty transporty naplní dobrovolníky, než když někoho musíme nutit. To nezastírám. Ale jak sám uznáte, vy jste s tím přišel, já vás nepřemlouval, a dokonce jsem i připustil, že nebudete v nejbližší době asi na radě, díky práci členů vaší rodiny,“ upozorňuje na okolnosti dnešní debaty Brunshein.

„Máte pravdu, oceňuji, že jste se mnou hovořil na rovinu,“ přikývne Benjamin.

Gheto – práce v dílně – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

ROZHODNUTÍ

Pan Benjamin Edelstein na podvečer svolá rodinnou poradu. Tentokrát se sesednou kolem stolu, spolu s ním jeho manželka Ruth, jeho synové Daniel, Isaac, David a Joseph, dále pan Klein, jeho žena Limor a dcera Helene. Naopak Benjamin požádá svoji matku Hannah, aby s dětmi odešla do vedlejší místnosti. Což se úplně nelíbí dvojčatům Gideonovi a Yoelovi, kterým je již třináct let a cítí se dost velkými, než aby museli být odesláni pryč spolu s mladším bratříčkem Aaronem a sestřičkou Ruth. Leč jim nakonec nezbude nic jiného, než poslechnout.

Je již téměř tma, v obou místnostech je zapálena jediná svíčka, šetří se na všem, elektrický proud v domě často vypadává či ho záměrně vypínají. Vybraná společnost se tísní kolem stolu, musí si sednout dále, aby se do improvizovaného kruhu všichni vešli.

„Někteří možná tuší, proč jsem vás takto všechny svolal,“ vezme si slovo pan Edelstein, když přehledně zachmuřené výrazy svých synů a velkou nervozitu u své choti, „Chci vás seznámit se svým jednáním s tím úředníkem ze samosprávy. Také vám chci říci svoje návrhy, jak současnou těžkou situaci řešit. Prosím, možná budu mluvit déle, ale nepřerušujte mě. Dám vám pak každému prostor, aby se vyjádřil. Souhlasíte?“

Všichni různě ochotně přikývnu.

„Tak za prvé. Začíná tady propukat epidemie tyfu, očekává se další její šíření. Za druhé. Toto je pouze přestupní stanice, odsud máme být postupně všichni deportováni někam na východ. Někdo dříve, někdo později, ale nakonec všichni. Tím se Němci netají a ostatně to všichni víte. Transporty už probíhají, jsou tvořeny dobrovolníky a doplňovány dalšími, které určí místní samospráva. Ta nemůže jinak, protože pokud by nedodala dostatečný počet osob do transportu, vtrhnou sem němečtí vojáci a může dojít k masakru. Odvedou si stejně potřebný počet osob a mohou přitom i zabít.“

Ptal jsem se pochopitelně na ty tábory na východě, protože jdou různé zkačky, někdy asi dost přitažené za vlasy. Pravdou je, že o nich pořádně nikdo nic neví. Existují však dopisy pár lidí, co tam odjeli, a po svém příjezdu napsali. Někteří si myslí, že je to jen německá propaganda, ale dle mého jsou více důvěryhodné, než naprosto nepodložené fámy, že by tam s námi mělo být zacházeno nějak drasticky.

Když jsem toto všechno vyhodnotil, jeví se mi jako výhodné odjet odsud na východ co nejdříve. Je už příjemné počasí, jak jaro pokročilo, pokud máme začínat někde znovu, je lepší tam přijet na léto, než třeba na podzim či na zimu. A to, že nás tam nakonec pošlou za pár měsíců tak jako tak, nemůžeme vyloučit. Dokonce je to i dost pravděpodobné. Teď bude cesta příjemnější, i když si o ní nedělám žádné iluze, určitě zase budeme dost namačkáni, může být problém s vodou, jídlem. Ale snad se dokážeme na cestu vybavit.

Nemohu nikomu pochopitelně zaručit, že tam nalezneme lepší podmínky pro život než tady. Ale i kdyby byly obdobné, je lepší se tam zabydlet přes léto, než tam dorazit například na zimu. Také budeme mít víc prostředků, když tady zůstaneme déle, vydáme se nakonec z posledního, nebudeme už mít za co kupovat jídlo na černém trhu, začneme hladovět, jako tisíce a tisíce dalších. A to už nemluvím o tom, že se můžeme nakazit tím tyfem, co tu začíná rádit. Není tu dost léků, hygiena je děsivá, což je jak voda pro mlýn na šíření podobných epidemií.

Pokud se dnes večer dohodneme, můžeme do tří dnů nastoupit na cestu. Vím, je to dost narychlo, nebyl by problém si dohodnout i pozdější termín, ale pokud už máme odjet, tak bych chtěl co nejdříve, dříve, než někdo z nás chytí tu nemoc. Připravíme se na cestu, pořádně uschováme, co nám z cenností zůstalo, asi nás zase budou při příjezdu tam prohledávat. Ale i sem se nám podařilo

něco přinést, nenašli to. Tak snad budeme úspěšní i podruhé. Věci rozdělíme, aby každý něco měl, a pokud něco najdou, tak ne všechno. Ale tohle už známe z cesty sem.

Možná se mnou mnozí zcela nesouhlasí, ale já tady prostě pro nás nevidím žádnou budoucnost. Jen tady zeslábneme a vydáme se ze všeho, co zatím máme, a nakonec nás tam tak jako tak odešlou. Můžeme tady nějaký čas živořit, prosit Všemohoucího, aby nás ochránil před nemocemi, ale podle mého tomu transportu na východ tak jako tak neunikneme. Proto chci odjet co nejdříve. I když jedeme do neznáma a může to tam být podobné jako tady.

Pochopitelně nechci rozhodovat za všechny, ale svoje argumenty považuji za dost pádné, abych toto řešení preferoval. Prosím vás, všechny vás prosím, uvažujte o tom, co jsem říkal. Nechci nikoho nutit nebo přemlouvat, ale já odjezd na východ považuji za nejlepší řešení. Odjezd co nejdříve. Proč, to jsem vám snad vysvětlil.“

Pan Edelstein skončí svůj emotivně laděný projev, v místnosti se rozhostí hrobové ticho. Mnozí klopí oči, mají ledasco na jazyku, ale hledají formu, jak své výhrady k navrženému řešení sdělit. Důrazně, a přitom neurazit.

„Já teda nevím,“ ozve se k překvapení všech ten nejmladší z nich, patnáctiletý Joseph, „Ale slyšel jsem od toho našeho spolupracovníka dost nehezký věci. Tam o tom východě. Možná dost z toho není pravda, ale já bych se tam přesto moc nehnal.“

Zase se rozhostí ticho, jako by všichni byli zaskočeni chlapcovými slovy. Kdy si ten nejmladší dovolil zpochybnit otcovo rozhodnutí.

„Co jste slyšeli tak hrozného?“ zeptá se paní Edelsteinová.

„Jen mají někteří pochyby, že je to tam lepší,“ řekne rychle Isaac a vyčítavě se podívá na Josepha, není třeba znepokojovat matku neověřenými fámami, „Prostě mnozí Němcům nevěří. Myslí si, že to tam bude buď podobné, nebo dokonce horší, protože tam budou ještě větší potíže se zásobováním a tak. Proto je otázkou, zda se tam snažit co nejdřív dostat, když vlastně o tom místě nic nevíme.“

„Máš pravdu, je to určité riziko,“ přikývne jeho otec, „Ale stejně nás tam nakonec pošlou. Když nás vyberou, budeme muset poslechnout.“

„Není přece jisté, že musí vybrat právě nás,“ ozve se Daniel, „Někteří z nás tady pracují, možná by se dalo mluvit i s těmi z té samosprávy. Aby nás do dalších transportů taky nezařazovali.“

„Jistě, možná můžeme náš odjezd oddálit,“ znovu souhlasí Benjamin, „Ale ruku na srdce, kdo tady si myslí, že tady dokážeme dožít do konce války? Protože jen tak se odsud můžeme dostat. Dokud Němci neprohrají, tak nás někde budou držet. Nejspíš tam někde na východě. Pochybuji, že by nás tady nechali tak dlouho. Nebo určitě ne většinu z nás. Nikdo nedokáže odhadnout, jak dlouho bude válka trvat, a dokonce ani to, jak dopadne. Tam na východě nám snad dají větší prostor, když pro ně budeme pracovat. A oni naši práci potřebují, o tom jsem přesvědčený. Nuže, tak kdo si myslí, že tady vydržíme natrvalo? Protože jen tehdy má smysl tady zůstat. Jinak je přece lepší odjet tam, kam nás nakonec stejně pošlou. Čím později tam pojedeme, tím víc už tam bude lidí a určitě bude i menší příležitost se tam prosadit.“

„Já jim jen prostě nevěřím, myslím Němcům. Co když to tam bude ještě horší?“ znovu se ozve Joseph, slova Ference mu pořád vrtají v hlavě. Sice si nedovede dost dobře představit, že by je chtěli všechny postřílet, nebo dokonce usmrtit nějakým plynem, jak jeho starší kolega naznačoval, ale mohou tam vytvořit takové podmínky, že nakonec všichni zemřou. Hlady nebo vysílením.

„Těm nevěří nikdo z nás, synku,“ tváří se mile otec, pokud se zlobí, tak to nedává nijak najevo, „Taky mám obavy, ale snažím se na vše pohlížet bez emocí, pouze za použití logiky. A ta mi říká, že není nač čekat, když nás tam tak jako tak nakonec odvezou. Kdybych si myslel, že tady dokážeme přežít tu hroznou válku, udělám všechno proto, abychom se tady zabydleli. Zajistili i pro další členy rodiny práci. Dokázali najít způsob, jak si zajistit dostatek jídla. Ale jsem přesvědčený, že nakonec budeme muset do nějakého transportu nastoupit a v té době už možná budeme mnozí

zesláblí a možná i téměř bez prostředků. Když se na to podíváte takto, tak přece dává můj návrh smysl, nebo snad ne?“

„Dává, pokud jsou tam podmínky lepší nebo alespoň srovnatelné. Už jednou jsme byli nuceni odjet do neznáma a ocitli se tady. Na místě, kde lidé živoří, jsou nuceni žít v uzavřené oblasti, která je jimi doslova přeplněna,“ snaží se o klidný hlas Daniel, ačkoli je rozrušený, „Možná by bylo lepší přeci jen vyčkat, zkusit se o tom východě dozvědět víc. Já vím, hrozí nám tady nákaza, ale snad se před ní dokážeme ochránit. Máme kontakty, které nám dokáží zajistit přilepšení k nedostatečným přidělům jídla od místní samosprávy. Můžeme se pokusit získat lepší postavení, dost z nás pracuje a možná by se za úplatek dala získat práce i pro další. Nemyslím si, že by tohle místo chtěli Němci vyklidit už do zimy, snad by se nám ji tady podařilo přečkat. Kdoví, jak se bude válka vyvíjet, tam na východě i na západě. Třeba budou Němci naši práci více potřebovat a i tady nám vytvoří lepší podmínky.“

„I tohle zní rozumně, ale k mé malé radosti vám musím říci, že při současných cenách nám pravděpodobně dojdou prostředky dříve, než za ten rok. Je tady hrozně moc lidí, práce je málo. Navíc sem budou přicházet noví, co je sem přivázejí z celé Evropy. Ti budou asi silnější, možná i lépe kvalifikovaní, a možná oni dostanou přednostně práci. Co s námi bude, až zeslábneme, až skutečně pocítíme hlad? Už takto si musíme odtrhávat od úst, a lepší to určitě nebude. Až nastane zima, bude zásobování asi ještě horší. Není pak lepší být dříve tam, kam se stejně nakonec dostaneme?“ ptá se Benjamin naléhavě.

„Tady se musím také připojit,“ podpoří svého přítele pan Klein, „Nemáme tolik prostředků, abychom si mohli dovolit na černém trhu nakupovat donekonečna. Taky mám strach z toho neznáma, ale ani já tady nevidím žádnou perspektivu. Tam snad bude více místa, než je tady. Taky asi i více práce, když tam budují nové továrny. Možná budeme stavět silnice, obdělávat pole. Není to práce, na kterou jsme byli zvyklí, ale je to práce, a za ni budou jistě vyšší přiděly jídla. Určitě nebudou chtít, aby jim pracující zesláblí a stali se méně výkonní.“

„Co ale, když to tam bude ještě horší? Co když se nás chtějí Němci opravdu zbavit?“ ozve se znovu Joseph.

„Jde o jisté riziko, uznávám. Ale není také velkým rizikem tady zůstat? Vždyť nás tam mohou poslat kdykoli, když Němci zvýší kvóty pro odsuny. Nebo se rozhodnou výrobu tady zrušit a přenést ji právě na ten východ. Co když tam pak dorazíme na zimu? Naprosto nepřipraveni, možná už téměř bez prostředků. Co bude pak? V jaké zoufalé situaci se ocitneme?“ snaží se zachovávat klid pan Edelstein.

„Chlapci, váš otec má pravdu,“ vloží se do rozpravy paní Edelsteinová, přitom se jí lehce chvěje hlas, „Taky mám velký strach, z toho neznámého. Bojím se, bojím se o vás, o vaše další sourozence. Jsem nešťastná, kde jsme se ocitli, v jakých podmínkách jsme tady nuceni žít. Ale jsme silná rodina, která bude jistě držet pohromadě. Bude se navzájem podporovat. Ať už tady, nebo tam.“

„Jak se zdá, panuje rozdílný názor mezi staršími a mladšími,“ pokusí se o lehký úsměv Isaac, ale vyzní dost hrozně.

„Možná se jen díváme dál do budoucnosti, víc zvažujeme všechny uváděné argumenty,“ zkusí mu odpovědět pan Klein.

„Já těm argumentům rozumím,“ přikývne Daniel, „Nevím, jak to vyjádřit, prostě mám takový divný pocit, divnou předtuchu ... prostě cítím, že bychom se tam neměli hrnout, jak řekl tuším před chvílí Joseph.“

„Určitě jde o velmi závažné rozhodnutí,“ povzdechne si pan Edelstein, „Chápu i vaše nepříjemné pocity, zvláště, když musíte vykonávat tu hroznou práci. Vy všichni čtyři, co z nás pracujete. Musí pro vás být hrozné, setkávat se každý den se smrtí. Ale pokud se máme zodpovědně rozhodnout, ve

prospěch všech členů rodiny, tak musíme jednat rozumem a ne pod vlivem emocí, u vás určitě velmi negativních.“

„To není o emocích, otče,“ oponuje Daniel, „Spíše o pocitech ...“

„A ty pocity vznikají právě z těch emocí. Vidíte kolem sebe utrpení, slyšíte různé zkazky, které ale nejsou absolutně ničím podložené. Uznávám, že některé ty dopisy od lidí, co tam odjeli, mohou být částečně propagandou, ale jsou určitě důvěryhodnější, než nějaké povídačky. Všemohoucí nás vystavuje těžké zkoušce, změnil se celý náš život, padly jistoty, na které jsme byli zvyklí. Čelíme neslýchanému bezpráví. Ale musíme se s tím poprat, vydržet, držet při sobě. Dobrá, oni nás mezi sebou nechťejí. Vyhnali nás z našich domovů, téměř o vše nás okradli. Ale my jsme houževnatý národ, my se umíme přizpůsobit, dokážeme začít znovu, zase se zvednout. Pokud nám dají na tom východě větší prostor, dokážeme tam vybudovat fungující společenství. Dokážeme pro ně zajistit výrobu, a za ty výrobky si kupovat jídlo, kupovat si svoje přežití. Možná, až bude po válce, tam vybudujeme velmi prosperující komunitu. Začneme nový život, sice daleko od původního domova, ale s novou perspektivou pro vás mladé, pro vaše děti,“ vyjadřuje svá vroucná přání Benjamin.

„Kéž bys měl otče pravdu. Ale zapomínáš na jedno, na hroznou nenávist Němců k nám. Nevím, proč je, kdo jí vyvolal, ale prostě je. Nejsme pro ně rovnocenní, vždyť nás podle těch svých zrůdných rasových teorií považují za méněcenné lidi. Podle toho se k nám chovají. Teď nám upírají práva na důstojný život, nemůže je napadnout nám upřít i právo na život jako takový?“ ptá se dost emotivně Daniel.

„Němci nejsou hloupí, nikdy nebyli. Znají i naše kvality, ačkoli to určitě nikdy nahlas neřeknou. Bojují na všech frontách, potřebují výrobu, zásobování. Ano, jsme pro ně levná pracovní síla, se kterou jednají nedůstojným způsobem. Což budou tady i tam. A nakonec, i kdybych přijal tvůj argument, kterému nevěřím, kdyby nás chtěli připravit o život, mohou to udělat stejně dobře tady i někde jinde. Vždyť by jim tady stačilo jen zastavit zásobování, ještě neprodyšněji uzavřít tuhle oblast, kde teď žijeme. Jak dlouho bychom tady vydrželi bez jídla? Bez možnosti s nimi bojovat, vždyť oni jsou po zuby ozbrojení a my bezbranní. Jsou k nám krutí, ale obchodují s námi, berou si výrobky a dávají za to potraviny i léky. Ano, nedostatečné množství, což uznávám, ale obchodují s námi. Nechávací nám i jistou míru samosprávy. Proč by to tam mělo být jiné? Vždyť by byli sami proti sobě, kdyby nevyužili tak levnou a přitom kvalifikovanou pracovní sílu,“ hájí dál své názory pan Edelstein, proti jeho racionálním argumentům lze stěžít stavět něco jiného, než nepříjemné pocity a velké obavy z budoucnosti, z neznámého prostředí na východě.

Diskuse pokračuje, točí se však v jakémsi bludném kruhu. Především mladší členové rodiny mohou svoje názory obtížně podpořit pádnými argumenty, naopak od starších zaznívá velmi silné a racionální zdůvodnění, proč neotálet s odjezdem. Dávno už je tma, ale debata nekončí, občas je mírně vzrušená. Nakonec mládež kapituluje, sice nerada, ale souhlasí se svými rodiči, vlastně i Kleinovými. Ale dobrý pocit z přijatého rozhodnutí nemají.

„Nechci bejt špatným prorokem, ale mám velmi neblahý tušení, že tohohle rozhodnutí budeme všichni pořádně litovat,“ říká Daniel, když spolu s bratrem Isaacem na chodbě kouří cigaretu. Snaží si ji pořádně vychutnat, je také nedostatkovým zbožím.

„Tak v tomhle s tebou souhlasím. I když to, co říká otec, má svoji logiku. Pokud tam už musíme, a jak se zdá, tak tam nakonec skončíme všichni, tak je lepší jet asi hned,“ odpovídá mladší sourozenec.

„Ty Němci jsou hrozný svině, co když se nás pokusí skutečně zabít? Nebo jen umořit hladu a prací? Co pak? Jak se budeme bránit? Jak vochráníme ženy a děti?“ zní z hlasu Daniela hrozná úzkost.

„Snad nebude tak zle,“ odpovídá Isaac, ale sám svým slovům moc nevěří, ba právě naopak.

„Nebude?“ objeví se na tváři staršího z bratrů bolestný úsměv, „Kéž bys měl pravdu, kéž by se otec nemýlil. Ale jen když na to pomyslím, mám hrozně nepříjemnej pocit kolem žaludku. Já vím,

to nejsou žádné argumenty, ale tak nějak to cejtím ... Isaaku, mám hroznej strach, ani ne tak vo sebe, ale vo ty nejmladší, vo matku, vo Helenu ... Chtěl bych něco udělat, ale cejtím tak hroznou bezmoc. Vždyť jsme těm sviním vydaný na milost a nemilost. Když se rozhodnou nás začít vraždit, jak se jim můžeme bránit? Co když něco pravdy na těch zkazkách je?“

Mladší sourozenec neodpoví, jen sklopí hlavu, pak si lehce potáhne z cigarety, chvíli nechá kouř povalovat v ústech, než ho nasaje do plic.

TŘETÍ KAPITOLA

VE VLAKU

Rodina Edelsteinova i Kleinova se tísní ve stejném vagóně, který lze směle nazvat dobytčím. Ostatně jako zvířata se také přepravovaní cítí. Je jich tam přes osmdesát, mačkají se, mají problémy s dýcháním a především s vyměšováním. Přitom vůbec netuší, jak dlouho budou muset v tomto hrozném prostředí setrvat, jak dlouho bude trvat cesta na východ, do pracovního tábora. Z toho všeho pramení jejich úzkost a u některých nepřehlédnutelný strach, podpořený i různými zvěstmi, jak s nimi má být snad nakládáno. Ačkoli si těžko někdo dokáže představit, že by měli být masově vražděni, obávají se však hrozných životních podmínek, dalšího trýznění hladem, bití, což vše nakonec může vést až ke smrti mnohých z nich. Pochopitelně ti, kteří zde mají rodinné příslušníky, malé děti, se trápí několikanásobně, kromě sebe musí myslet i na své blízké.

Naštěstí ve vagónu panuje jistý soucit s těmi nejslabšími, je snaha prostor zorganizovat tak, aby rodiny mohly být pohromadě a ti nejmenší si mohli i odpočinout. Což je však úkol velmi obtížně splnitelný, nicméně vzájemná ohleduplnost je povzbuzující. Stejně tak se snaží poskytnout soukromí tomu, kdo musí na kbelík v rohu, třeba jen tím, že se k němu diskrétně otočí zády. Což snad trochu sníží hroznou nedůstojnost, se kterou se musí vykonavatel malé či velké potřeby vyrovnat.

Deportace – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

Ve vlaku tráví již několik hodin, přesto ten je na cestě jen krátce. Nastupování nebylo jednoduché, objevila se i brutalita strážných, pak se dveře zavřely a dlouho se čekalo. Důvod zůstává všem neznámý, ale dávají ho do souvislosti s jízdním řádem.

Každý se musí nutně popasovat s nepříjemnými otázkami, kam vlastně jedou, proč se od nich Bůh odvrací a podrobuje je tak těžké zkoušce, co je v novém táboře čeká. Mnozí již delší dobu pociťují, jak se kolem nich stahuje síť, do které jsou chyceni, počínaje různými omezeními v jejich skutečných domovech, značkováním Davidovou hvězdou, přesun do sběrného tábora a teď cesta do neznáma, kamsi na východ.

Atmosféra u některých rodin je také rozdílná, někteří přítomní se do transportu přihlásili dobrovolně, jiné prostě vybrala místní samospráva a oni sem byli doslova nahnáni. Ti pak mají očividně horší náladu a asi i větší strach, mnozí se bojí, že jedou vstříc něčemu hroznému, možná i vstříc své smrti. Co když je odvezou někam do pustiny, donutí vystoupit a pak je postřílejí? Kdo se

to dozví? Kdo se o ně bude zajímat? Snaha potlačit podobně nepříjemné myšlenky není vždy dostatečně účinná, ty se stále vracejí zpátky, a stísněné prostředí jim jen nahrává.

„Snad jsem se rozhodl správně,“ zašeptá pan Edelstein své ženě, choulí se k sobě u stěny vagónu, o tu jsou opření zády, kolem nich jsou pak soustředěni jejich potomci a také Hannah, matka a tchýně v jedné osobě.

„Nemohli jsme jinak, zůstat tam nebylo žádné řešení,“ odpovídá Ruth, snaží se, aby její značná nejistota příliš v hlase nerezonovala.

Deportace – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Někteří naši synové byli proti, hájili svůj názor tak razantně ...“

„Pro všechny je to moc těžké,“ říká manželka chápavě, „Ti mladší vše vidí ještě více vyhroceně. Ale nelze se jim divit, nejdříve přišli o právo studovat, pak nás vyhnali z domova a teď nás tento vlak veze někam do neznáma, někam daleko na východ ...“

„Musím myslet na Benjaminu ...“

„I já na ně myslím, často. Jak dlouho se už neozvali ... už předtím, než vypukla ta strašná válka na východě. Každý den se za ně modlím. Aby se jim nic nestalo, když se tam někde bojuje. Ta nejistota a strach o ně je hrozně zničující,“ objevují se slzy v očích Ruth.

„Ben je šikovný, určitě si poradí. A pak, je tam s mým bratrem, ten se taky vyzná. Vždycky si umí najít cestičku, jak se zajistit. Určitě se někde schovali, když se tam bojovalo. Jen těžko nám pak mohli poslat zprávu,“ utěšuje sebe i svou ženu pan Edelstein.

„Určitě, určitě se jim daří dobře,“ snaží se matka přesvědčit sama sebe, „Jak ráda bych zase viděla našeho prvního vnoučka ...“, zasní se, oči se jí opět naplní tekutinou.

„Určitě ho časem uvidíš. Kdoví, třeba se už brzo setkáme. Třeba k nám bude Všemohoucí milostivý a sejde se na jednom místě, celá naše rodina,“ vyjevuje své vroucné přání Benjamin, „Oba si užijeme nejen našeho prvního vnoučka, ale i mnoha dalších. Od našich dalších dětí. Vždyť už jsou mnozí dospělí ... jak jen ten čas letí ...“

„Máš pravdu, jak jsem je chovala na rukách ... a pak přišly další děti. Určitě budeme mít mnoho a mnoho vnuků a vnuček.“

„Budeme. Určitě. Jen musíme nějak přečkat tuhle hroznou dobu. Válka je vždycky strašná, jen vzpomeň na tu předchozí ...“

„To jsme ještě byli dost mladí,“ zasní se manželka, „Když ta strašná válka začala, tak se nám narodilo naše první dítě, náš Ben ... A pak přišly další děti ...“

„Ta válka trvala čtyři dlouhý roky ...“

„Ale nakonec skončila, stejně jako skončí tahle. Němci zase prohrají, přestanou nad námi mít moc, jakou mají teď.“

„Taky jsem si tím jistý, jen se bojím, že se ještě dost dlouhý čas povleče. Jak jen mám zajistit bezpečí pro tebe, pro naše děti, pro mou matku ...“

„O mě si starost dělat nemusíš,“ usměje se poprvé Ruth, ale v jejích očích je smutek, „Já jsem silná žena, vždyť jsem porodila devět dětí, z toho osm synů,“ říká pyšně.

„Za to jsem ti hrozně moc vděčný. Pořád tě moc miluji, pořád, stejně jako na začátku. O tvou sílu nepochybuji, stejně věřím i našim synům. David mi sice dělá starosti ... a pak ty nejmladší. Takový čas, jaký teď nastal, je nesmírně krutý k dětem. Přitom ony jsou tak bezbranné,“ chvěje se Benjaminovi hlas.

„Ale ty naše mají své starší sourozence a mají nás. Nepochybuji, že naše rodina dokáže držet pohromadě, dokáže se navzájem podporovat. Naštěstí i Joseph je už skoro dospělý, jak hroznou práci zvládal, tam, odkud odjíždíme. Společně všechno překonáme. I když třeba ty podmínky budou zlé, tak dohromady dokážeme přečkat až do konce téhle další války ... Vůbec to nechápu, proč jen lidi k sobě musí být tak zlí. Proč spolu pořád musí válčit. Zabíjet se, dělat si navzájem tolik příkoří.“

„Náš lidský rod nezměníme. Pořád se mezi námi najdou tací, jako je Hitler a jemu podobní. Ti

Deportace – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

vždycky najdou dost těch, kteří na jejich líbivá a zároveň štvavá slova slyší. Tihle šilenci dokáží vymyslet své nepřátele, jako třeba nás, jen aby tím zakryli jiné své problémy. Možná se taky chtějí zmocnit našeho majetku, jako už tolikrát v historii. Vždyť kolikrát už náš národ okradli, různí vládci, tyrani, králové. Ale my jsme se vždy dokázali znovu postavit na nohy.“

„Stejně tak uděláme i my, naše rodina,“ řekne Ruth důrazně, „Mohou nás okrást o majetek, ale nemohou nám vzít to nejcennější, nás navzájem, naše děti, naši vůli a naši lásku. S tím překonáme všechny ústrky, i když nás určitě čeká velmi těžká doba. Ale jsme silní, my i naši děti. Určitě zvládneme začít znovu, tam někde, kam nás právě teď vezou.“

„Je to strašné, když vlastně ani nevíme, kam tenhle vlak směřuje,“ povzdechne si Benjamin.

„Ten východ je tak rozlehlý. Ale je vlastně jedno, kde budeme. Důležité je, že jsme všichni pohromadě, to nám dodá sílu, to nás bude vždy držet nad vodou.“

Tlachají dál, snaží se jeden druhého povzbuzovat, vlévat si pozitivní energii do žil. Což je moc důležité, neboť oba vnitřně trpí, když vidí své potomky v těchto nedůstojných podmínkách. Přitochi se k nim jejich jediná dcerka, jedenáctiletá Ruth. Ráda se s matkou mazlí, i teď se k ní přivine.

„Kam vlastně jedeme?“ pozvedne své bezelstné a nevinné oči, krásné oči.

„Moc daleko, kde bude náš nový domov,“ snaží se matka o konejšivý hlas.

„A budou tam taky školy? A hřiště, jako u nás doma?“ položí dítě záluďnou otázku.

„Určitě, miláčku. Všechno tam bude. Možná ne hned na začátku, ale my to tam všechno vybudujeme. Školy pro děti, hřiště, kde si budete hrát. Budeš tam mít spousty nových kamarádek,“ snaží se otec o co nejjistější hlas, byť mu při těchto slovech běhá mráz po zádech. Je si totiž téměř jistý, že tento slib ještě dlouho nedokáže splnit. Ale tomu krásnému dítěti musí nechat naději, musí mu dovolit trochu snít, než spatří další nehezkou realitu.

Vlastně si hrozně moc toužebně přeje, aby to tak bylo, ale on i všichni ve vlaku tomu nevěří. Na druhé straně téměř všichni sami sebe dokáží přesvědčit, že v jejich novém domově budou alespoň trochu rozumné podmínky, které jim umožní pracovat, vychovávat své děti, prostě alespoň trochu normálně žít.

Daniel po slovech otce o hřištích a školách jen zatne zuby, doposud se vnitřně nesmířil se svou prohrou, kdy nedokázal této cestě zabránit. Pořád má hrozně špatný pocit, snad předtuchu, kterou se mu nedaří zahnat. Rozhlédne se kolem, jak ubozí jsou všichni ti lidé, staří, mladí, děti ... Ti všichni jsou zcela v rukách svých vězňů, vydání jim na milost a nemilost. Tohle není žádná válka, v té proti sobě stojí mladí silní mužové, se zbraněmi v rukách. Mohou umřít, ale mají určitou naději svůj život uhájít. Ale tady? Tady jsou bezbranní lidé, často zesláblí, ženy a děti, proti nim stojí ozbrojení urostlí muži. Tohle není žádná válka, tohle je otřesná zvůle, otřesné nelidské zacházení s národem, kterému Hitler a jeho přísluhovači dali cejch podřadné rasy.

Daniel znovu přejede pohledem svou rodinu, někteří jeho bratři už jsou dost staří a silní, ti by se měli umět s nástrahami vypořádat, dvojčata už také nevypadají jako děti, alespoň svou výškou, i když tělesná hmota by mohla být vyšší. Ale malá Ruth a Aaron, to jsou ještě děti. A pak je tu David, se svou tuberkulózou, pro toho může být další strádání kritické. Také pro babičku nebude lehké přežít podobné podmínky jako byly v ghetu, z něhož dobrovolně odjeli.

Jeho zrak spočine na milence, zbožňované Helene, která teď tiše sedí uprostřed svých rodičů. Ti náhle vypadají daleko více staře, než kolik jim vyměřil jejich skutečný věk. O Helene má taky strach, je hezká, mladá, jak snadno by se mohla stát zájmovým objektem nějakých násilníků. Moc dobře ví z historie, kdo nejvíce trpí při válečných konfliktech. Kromě dětí to jsou mladé ženy, které se stávají objektem zájmu zdivočelých vojáků, mnohé bývají znásilněny ... Mráz mu přeběhne po zádech při téhle myšlence. A ještě víc, když si uvědomí, jak malé má možnosti tomu zabránit, pokud by ji chtěli ublížit. Jak se postavit mezi ni a případného ozbrojeného vojáka?

Snaží se myslet na něco jiného, ale nepříjemné obrazy se mu stále vracejí. Zlobí se na otce, který podle něho až moc lehkovážně opustil předchozí tábor. Tam sice nebyly právě ideální podmínky pro život, po pravdě byly hodně mizerné, ale už začínali pomalu chápat, jak to tam všechno funguje. Místo toho ale směřují vstříc něčemu naprosto neznámému, něčemu, co v něm vyvolává tísnivý pocit. Nevěří na hromadné popravy, kdo by taky dokázal postřílet či nějak jinak usmrtit velké skupiny žen a dětí. Ale mohou jim tam udělat takové životní podmínky, že dlouhodobější přežití se stane téměř nemožným. Jejich vrazi pak nemusí ani hnout prstem, nemusí si špinit ruce a jejich oběti budou postupně kapat, jedna po druhé, hlady či na různé nemoci. Vždyť u velmi oslabeného organismu, sužovaného podvýživou, může být i běžná nemoc smrtelná.

Znovu přejede pohledem po tvářích svých sourozenců, většinou jsou zachmuřelé, ale on za nimi vidí i strach. Každý z nich ho má, ačkoli o něm nemluví. Z hrdosti, nebo aby ještě více neplašil své sourozence či rodiče. Ale každý z nich se bojí, o sebe sama, o své blízké. Každý, kdo už má rozum, cítí hroznou bezmoc a beznaděj. A také nejistotu, otázka, co tam bude, visí stále ve vzduchu. Však i nejmladší z nich Aaron už mnohé chápe, stačí se mu podívat do očí, dá se v nich číst jako v knize. Není hloupý, aby si mnohé neuvědomoval. Také svou slabost, kdy se může spoléhat snad jen na pomoc svých silnějších bratrů.

Daniel se hoře usměje, jak může on sám pomoci, když proti nim stojí tlupa ozbrojených mužů. Ti při náznaku odporu nebudou váhat použít brutálního násilí, surového bití a možná i střelby. Když neváhali v ghetu střílet malé chlapce, co chtěli do uzavřené oblasti propašovat trochu jídla, určitě nebudou váhat střílet na každého, kdo by se jim pokusil odporovat. Ani to nemusí být ve formě přímého fyzického útoku, stačí neuposlechnout a může být zle. Však je také otec před cestou všechny nabádal, aby nijak nereagovali na jakýkoli ústrk, aby jen sklopili hlavu a poslechli. Kulka může vylétnout z hlavně pušky jedna dva, stačí jen trochu vynervovanější voják, který se může polekat. Anebo může jiného jeho kolegu popadnout nekontrolovaný vztek, když nebude přesně po jeho.

Už jsou na cestě několik hodin, ve vlaku pak od rána. Ten se s nimi plouží, občas hodně zpomalí, občas zastaví. Ale zatím není třeba se zajímat o okolí, jsou stále někde v Polsku, kam je odvezli do sběrného tábora, do přestupní stanice, kterou dnes ráno opustili. Mají naštěstí jídlo, mají svá zavazadla s tím málem, co uchránili před nájezdem úředně posvěcených lupičů v jejich domovině. Mají i vodu, což považuje Daniel za klíčové, i díky tomu, co zná z medicíny. Starosti ale mohou přijít za pár dní, neboť nepochybuje o tom, že cesta na východ bude hodně dlouhá. A pokud se vlak povleče jako teď, a pokud jim nedovolí doplnit zásoby, mohou být voda a jídlo moc cenné.

Jelikož jsou na cestě jen půlden, panuje ve vagóně celkem klid. Občas si někdo něco zakousne, občas musí někdo na toaletu, občas se někdo napije. Atmosféra je stísněná, většina se mnoho nebaví, spíše se sama vnitřně smíruje s novou situací, kdy odjíždí někam do neznáma. Někteří však hledají útěchu v nezávazné konverzaci, snad tak zapomenou na palčivé otázky, které se jim rojí v hlavách.

„Budeme muset dávat pozor na ženy a děti,“ šeptá pan Edelstein svému druhorozenému synovi, ve vlaku však nejstaršímu z potomků.

„Pochopitelně, otče,“ odpovídá Daniel, snaží se o vstřícný tón i výraz, „Já, ale i další bratři, s tím pochopitelně počítáme. Jen se obávám, jakou dostaneme příležitost.“

„Ty stále s mým rozhodnutím nesouhlasíš,“ podívá pátravě otec na syna.

„Už jsem se s tím smířil,“ lže potomek, což jeho zploditel vycítí.

„Taky mám pochybnosti, Dane, ale nešlo to jinak. Tam bychom dlouho nevydrželi. Navíc tam vypukla ta epidemie ...“

„Není už třeba o tom mluvit, otče. Už jsme tady v tom vlaku, je zbytečné se k tomu vracet. Už nás někam vezou, a já se modlím, aby tvoje předpoklady byly správné.“

„Co David? O toho mám největší obavy,“ ztiší ještě víc hlas pan Edelstein.

„Zatím na tom není tak špatně. Mám s sebou i nějaké léky, ne moc, ale něco přece. Ale nebude to pro něj lehké, pokud v tom novém táboře nebudou lepší podmínky než tam, odkud jedeme. Zkusím na něj dávat pozor.“

„Třeba zase budeš pracovat v nemocnici.“

„Jestli tam vůbec nemocnice bude. Pokud se buduje tábor na zelené louce, někde v úplné divočině ...“

„Tak i tam budou ošetřovny, možná zpočátku provizorní. Když budeme mít štěstí, ale i ty, zase by tě mohli vybrat.“

„Stále jsem jen nedostudovanej doktor ...“

„Ale už máš většinu studia za sebou. Navíc jsi byl hodně dobrý, patřil jsi k nejlepším.“

„Proto mě vyhodili,“ ušklíbne se Daniel, „Ne, já vím ... ale nerad o tom mluvím.“

„Chápu tě. Hodně na tebe spoléhám, a taky na Isaaka. Vy jste už skuteční muži, daleko silnější než já, na vás asi bude ležet tíže uživit rodinu, ochránit ji.“

„Ochránit ...“ lehce zvýší hlas syn, „Otče, udělám, já i Isaak, oba uděláme, co bude v našich silách. Ale ochránit ... jak chránit bezbranný, když jsem sám bezbrannej a proti mně stojí muži s puškama? Můžu se tak akorát postavit do cesty první kulce. Ale druhou už nezastavím,“ říká přerývaným hlasem, byť se snaží co nejvíce šeptat, tato slova kromě zploditele nikdo jiný slyšet nemusí.

„Dane, o čem to mluvíš?“ chvěje se teď hlas otce, „Nikdo po tobě něco takového nechce. Nikdy se jim nesmíme stavět na odpor. Hlavně ne žádné hrdinství. Každý z nás přežije políček nebo ránu holí. To musíme každý vydržet, vzpouzet se jim by byl holý nerozum. Tohle přece od vás nechci, nechci, aby vás hrozně zmlátili, nebo dokonce zabili. O tom přece nemluvím,“ stěží potlačuje zděšení nad slovy syna, ještě aby se tak snažil hrát si na ochránce slabých a utlačovaných.

„Pak ale těžko můžeš mluvit o ochraně.“

„Mluvím o tom, že bude nutné uživit rodinu. Možná dostane práci víc z nás ...“

„Otče, tohle jsou jen hrozně mlhavé spekulace, které ...“ nedokončí větu Daniel, jen zavrtí nechápavě hlavou. Nedokáže se oprostit od špatné nálady, ne, ještě neskousl svůj nesouhlas s otcovým rozhodnutím.

„Nehádáte se, doufám,“ zašeptá paní Edelsteinová, sedí po boku manžela, nejstarší z jejich přítomných potomků pak na jeho druhé straně.

„Nikoli, máti, jen se bavíme o budoucnosti,“ nasadí co nejvstřícnější výraz syn.

„Dane, nesmíte se zlobit na otce, já s jeho rozhodnutím také souhlasím. Možná máš ty nebo tvoji bratři jiný názor, ale musíme hlavně držet pohromadě,“ říká Ruth úpěnlivě.

„Budeme držet pohromadě, máti, nemusíš mít strach. Čeká nás asi dlouhá cesta, bude dost času si o všem promluvit. Později,“ naznačí Daniel nevelkou ochotu tohle téma teď rozvíjet.

„Máš pravdu, bude dost času,“ přikývne otec, „Dane, postarej se o přiděl jídla, a taky kontroluj, aby nikdo příliš nepil. Musíme s obojím šetřit. Jako doktor jsi tou nejpovolnější osobou.“

„Nejsem vzdělán jako dietolog,“ usměje se bolestně potomek, jeho slova vyvolají mírný úsměv i na tváři jeho zploditelů. Ano, jejich současné podmínky jsou velmi vhodné pro pořádně drsnou redukční dietu. Bohužel však většina přítomných ve vlaku nemá problémy s nadváhou, mnozí mají problém přesně opačný. Díkybohu se podvýživa zatím netýká jejich rodiny, která byla v ghetu příliš krátce, než aby ztratila mnoho na své hmotnosti.

SELEKCE

Je odpoledne, když se vlak znovu zastaví. Zároveň se zvenku ozývá značný hluk, štěkání psů. Což některé přiměje se podívat ven z vagónu, většina nabývá dojmu, že jsou na nějakém nádraží,

které střeží ozbrojená eskorta. Asi aby se nikdo z přepravovaných nepokusil o útěk. Nečekají nic jiného, než že tady chvíli postojí a pak se vlak znovu rozjede, směrem východ. Jenže řev začíná sílit, spolu s tím vzrůstá i nervozita a strach lidí ve vagóně.

„Vyhánějí lidi ven!“ vykřikne jakýsi mladík u okna, když se otočí, v jeho obličejí je hrůza.

„Ven? Tady? Proč?“ ozve se pár hlasů.

Než může kdokoli na položené dotazy odpovědět, začnou se velká vrata vagónu otevírat a zároveň s nimi přichází hrozný řev.

„Všichni ven! Všichni dolů!“ řve mladý voják skoro nepřičetně, „Zavazadla nechte uvnitř!“ zní další pokyn.

„Co to má znamenat?“ je bledý jak stěna pan Edelstein, snaží se kolem sebe shromáždit svou rodinu, ve vagónu nastává rozruch, strach nutí většinu lidí neotálet, pokud ty řvouny z venku rozzlobí, mohou je začít mlátit. Nebo dokonce hůř, mají taky psy i pušky.

„Třeba musíme přestoupit do jiného vlaku,“ chvěje se pan Klein, snaží se najít racionální důvod, proč je vyhánějí z vagónu, vždyť za ten den tak daleko ujet nemohli, určitě ne do vysněného tábora na východě. Dozajista jsou pořád v Polsku, jen se o kus posunuli.

„Hlavně zachovejte všichni klid. I kdyby někoho z nás praštili, nikdo, rozumíte, nikdo nesmí nijak reagovat. Nikdo se nesmí bránit. Ani bránit nikoho dalšího!“ říká pan Edelstein rozrušeným a naléhavým hlasem, řev a štěkot psů mu proniká do morku kostí, má strach. Víc o druhé než o sebe.

Lidé se hrnou ke dveřím, ve snaze vyhovět ozbrojeným mužům na nástupišti, či kde ten zatracený vlak vlastně zastavil. Vytváří se směs těl, která se tlačí směrem ven, snahy o pomoc starším a dětem je někdy málo účinná, ale naštěstí není nikdo v takovém stavu, aby nemohl chodit.

Již jsou všichni venku, tlačí se v houfu, jejich vyděšené oči se rozhlížejí kolem, jako by hledaly vhodný záchytný bod. Spatří však jen vojáky, kteří jejich směrem míří samopaly, zuřivě štěkající německé ovčáky. Další muži v uniformách pohánějí lidi, respektive se je snaží srovnat do pětistupu. Jelikož se jim ne vždy zmatené a vyděšené bytosti daří správně usměrnit, začínají ztrácet nervy a padají první rány. Obušky či holemi, které tito strážní třímají ve svých rukách.

Před vagóny na chvíli nastává strašlivý zmatek, rodiny se zoufale snaží udržet u sebe, ne vždy se jim to daří, ozývají se první zoufalé výkřiky, ale i bolestné steny, rány holí jsou velmi tvrdé a ti, jenž je třímají v rukách, nemají dle všeho žádné slitování.

Po chvíli naštěstí všichni pochopí úmysl agresorů, chtějí je postavit do pětistupů, bez ohledu na to, že se mísí silní mladí muži se ženami a dětmi. Což dojde i většině rovnáných a pokouší se brutálně prosazovaný záměr uskutečnit. Vytváří tak dlouhý pětičlenný zástup, který se různě vlní podél vagónů, jimiž přijeli. Táhne se jak mohutný had, kolem kterého stojí jak nehybné sochy muži s čokly a zbraněmi, okolo pobíhají další strážní s holemi v rukách. Ale už není třeba je používat, už všichni stojí jak mají, nikoho ani nenapadne vystupovat z řady, aby se nestal terčem dalšího brutálního útoku.

Rodina Edelsteinova se nachází tak někde uprostřed. Podařilo se jim dostat do řad za sebou, vpředu jsou otec s matkou, babička a nejmladší děti, za nimi dvojčata a nejstarší synové, s výjimkou Daniela, který je v další řadě s rodinou Kleinových. Všichni se snaží se moc nehýbat a neupozorňovat na sebe, obličej strážných či dozorců, pobíhajících kolem, jsou velmi zarputilé a hrozné. Ale rodina je dost blízko u sebe, což jim dává jakýsi dobrý pocit, také se v tom zmatku mohla familie roztrhat. Kromě toho spolu mohou tiše komunikovat, raději šeptají, nikdo nechce vzbudit nevoli mužů s holemi.

„Co to má znamenat? Co to má znamenat?“ vyrazí ze sebe Joseph, je bledý a chvěje se strachy, na mysl mu přicházejí zkazky, které slyšel od Ference. Co jestli je teď někam odvedou a postřílejí je? Nemá moc rozhled, jen stačil zahlédnout nějaké stavby před sebou, nebo něco takového. Kolem je ale tolik ozbrojených mužů, vypadají hrozně.

„Hlavně všichni zachovejte klid,“ otáčí hlavu pan Edelstein, ale sám nejde moc dobrým příkladem, jeho vyplašené oči těkají po svých potomcích.

„Kde to vlastně jsme? Moc daleko jsme dojet nemohli,“ třese se hlas i Davidovi, tohle nevypadá vůbec dobře.

„To brzo zjistíme,“ stoupá si na špičky Issac, snaží se dohlédnout dopředu, „Asi tam lidi rozdělují, mladší muže a ženy doprava, starší lidi a děti doleva,“ sděluje výsledek svého pozorování.

„Rozdělují? Hledají vhodné lidi na práci?“ ptá se rychle pan Edelstein.

„Vypadá to tak,“ přikyvuje Isaac, „Taky už je klid, už nikdo nikoho nemlátí,“ pokračuje v pozorování, „Tohle mohli taky říct rovnou a mohli si ty rány odpustit,“ mračí se.

„Ty krvácíš,“ všimne si Joseph.

„To nic není, jen mě jeden trefil holí do hlavy, ani to nebyla pořádná rána,“ lže teď Isaac, místo dopadu tupé zbraně bolí jak čert a v hlavě mu pořádně hučí, „Jen trocha krve vod proražený kůže,“ setře si pramének životadárné tekutiny z čela.

„Asi nás někam odvezli na práci,“ konstatuje pan Klein, je celý přepadlý, ale částečně se uklidňuje, i svými slovy, „Asi chtějí rovnou vybrat ty, co budou vhodné k práci,“ dodává, přitom přemýšlí, kam pošlou ty další. Ale asi to bude něco podobného jako v místě, ze kterého sem přijeli.

„Tam před námi bude nejspíš tábor, určitě velké, rozlehlejší, moc dobře nevidím,“ říká Isaac.

„Bylo by dobře, kdyby nás na práci vybrali co nejvíce,“ ozve se poprvé Daniel, hlas se mu lehce chvěje, byť se snaží působit vyrovnaně. Mráz mu běhá po zádech a žaludek se mu nepříjemně svírá, už zase má ty neblahé předtuchy. Jsou v jakési mlze, nezřetelné obrysy čehosi zlého, co nedokáže konkrétně definovat.

„Děti a ženy by pracovat neměly,“ ozve se o dvě řady před ním otec.

„Každý by se měl snažit získat práci, dostat se napravo,“ říká Daniel naléhavým hlasem, snad až příliš silným, což vzbudí pozornost jednoho strážného s holí, udělá pár kroků směrem k nim, pročez všichni zmlknou a sklopí pokorně hlavy. Jen na sebe neupozorňovat, proč se nechat zbytečně mlátit.

Mohutný lidský had postupuje pomalu dopředu, jak jsou jeho přední řady rozřazovány. Čas se vleče, ačkoli se ti muži vepředu s dělením moc nepárou. Jenže lidí je v zástupu velmi mnoho, mnoho set jich trpně čeká, někteří se již trochu uklidnili, počáteční zděšení ustupuje.

„Gideone, Yoeli, pokud to půjde, zkuste se taky dostat napravo. Dostat se mezi ty, co vybírají na práci,“ šeptá po chvíli Daniel směrem k dvojčatům.

„Je nám jen třináct ...,“ otočí hlavu prvně jmenovaný.

„Ale jste skoro stejně vysoký jako já. I vy už můžete pracovat, pokud se najde vhodná práce,“ zní hlas jejich staršího sourozence naléhavě.

„Ticho tam!“ křikne muž s holí německy, celá rodina Edelsteinova tuto řeč bezvadně ovládá, proto zase všichni sklopí uši a dál trpně čekají, až na ně dojde řada.

Bliží se pomalu k místu, kde dochází k selekci lidí z vlaku. Kde jsou rodiny rozdělovány do dvou houfů, ten vlevo je již mnohonásobně větší, ten vpravo pak očividně méně početný. Není těžké pochopit systém rozdělování, vpravo jsou statní muži, odrostlejší chlapci, mladší ženy a dívky, vlevo pak starší lidé, ženy s dětmi. Jen málokdy si někdo dovolí protestovat, většinou každý spořádaně kráčí tam, kam ho muž v bílém plášti posílá. Podle všeho jde o doktora, což zase mnohé zklidní, pokud rozdělení provádí medicínsky vzdělaný člověk, vzbuzuje to minimálně důvěru v jeho rozhodnutí. A již jen jeho povolání působí důvěryhodně.

Občas se nechce nějaká žena oddělit od svého dítěte, pak je jí umožněno i s ním odejít vlevo, vůbec se zdá, že si nikdo nedělá starost s tím, když se někdo chce dostat do levého houfu. Vpravo však smí jen ten, koho lékař určí. O tom, že tam vpravo jsou posílány prácešopné osoby, už nikdo nepochybuje. Neznají však přesné kritéria rozřazování, vybírání jsou muži tak od patnácti do

padesáti, u žen spíše od patnácti do třiceti, ale to může být klam. Zároveň ale mnoho stejně starých osob končí vlevo, asi rozhoduje, jak selektující vyhodnotí jejich fyzickou kondici.

Daniel nervózně pohlíží na dvě řady před sebou, které se pomalu, leč nezadržitelně, blíží k muži v bílém plášti, bezpochyby lékaři, který rozhodne o jejich osudu. Určitě je to lékař, uvědomí si, vždyť ho zná, byl na některých jeho přednáškách. Sice si nemůže rychle vybavit jejich obsah ani jeho jméno, ale tím mužem si je jistý. Ano, už si vzpomíná, o čem jim na lékařské fakultě přednášel. Zachvěje se. Takové shledání by tedy nečekal.

„Davide, snaž se vypadat co nejlíp, ať se taky dostaneš doprava,“ dotkne se Daniel ramena bratra stojícího před ním.

„Budu se snažit,“ odpovídá oslovený, aniž by otočil hlavu, koncentrace mužů s holemi je u místa selekce jednoznačně silnější, nechce dostat ránu.

První řada tvořená členy rodiny Edelsteinových stane před lékařem, který má naprosto lhostejný výraz, jeho oči jsou chladné, prostě se rozhoduje jak stroj, jehož úkolem je oddělit práceschopné lidi od těch druhých.

Ted' ukáže prstem na pana Edelsteina, který se vypíná, aby vypadal zdatný. Je mu už dvaapadesát, ale nevypadá špatně, je urostlý, silný. Doktor na chvíli zaváhá, ale pak naznačí doprava. U dalších čtyř ale už má hned jasno, manželka Benjamina, jeho matka a dvě nejmladší děti jsou odeslány doleva. Což ale nikoho nepřekvapuje, spíš mládence z další řady těší, že i jejich otec byl uznán za práce schopného. Je jen dobře, když jich napravo skončí co nejvíce, tak lépe uživí ty další, co je lékař poslal doleva.

U další řady je také očekávaný průběh, atleticky vyhlížející Isaac a Joseph jsou odesláni vpravo, poté je následuje David, i když je nemocný, oproti mnohým lidem přicházejícím z gheta působí velmi zdravě, statně a zachovale. U dvojčat doktor zase na chvíli zaváhá.

„Věk!“ vyštěkne, až sebou oba bratři cuknou, lehce se zakloní.

„Patnáct!“ vyhrkne Gideone, přitom se ještě víc vzpřímí.

„Tam,“ ukáže prstem vpravo selektující a dvojčata radostně vyrazí za svým otcem a svými staršími sourozenci.

Další řada stane před odtazitým mužem, který pokynem své ruky určuje strany, na které další lidé za chvíli zamíří.

„Chodil jsem na vaše přednášky,“ vyrazí ze sebe náhle Daniel, což zaskočí a mírně vyvede z míry selektujícího.

„Lékař?“ zeptá se a pátravě se zadívá na mladíka, asi odhaduje, kolik mu může být let.

„Ano, pane doktore,“ říká rychle Daniel, „Tady moje přítelkyně je zdravotní sestra,“ ukáže na Helene.

„Doktor a sestřička,“ přelétne úsměv přes tvář muže v bílém plášti, pak jeho výraz zase nabude na naprosté lhostejnosti, nicméně oběma milencům ukáže na pravou stranu. Naopak její rodiče putují vlevo, i s jednou postarší ženou, která se ocitla ve stejné řadě.

Selekce pokračuje, osob nalevo utěšeně přibývá, naopak napravo přicházejí daleko méně často. Dá se říci, že jen tak dvacet, pětadvacet procent je uznáno práceschopnými. Výhodou rodiny Edelsteinů je jejich krátký pobyt v ghetu a jejich dobrá fyzická kondice, proto jich tolik skončilo mezi vybranými osobami, od nichž se očekává práce.

„Gideon a Yoel by tady být neměli,“ dívá se pan Edelstein na své dva třináctileté syny, „Možná bych tomu muži měl říct, aby je poslal za matkou,“ dumá.

„Ať tě to ani nenapadne!“ houkne Daniel, až se sám zarazí nad tónem svého hlasu, také jeho otec zůstane konsternován, „Voba zůstanou tady s náma!“ dodá nejstarší z jeho synů důrazně.

„Už jsme velký, budeme taky pracovat,“ řekne vcelku zbytečně Gideon, pak se obrátí na svou kopii, která také přikývne.

Po tvrdém vyjádření Daniela už nikdo nemluví, ten uchopí za ruku svou milenkou, nikdo jim v tom nebrání, jsou teď shromážděni v houfu, pozorováni muži s holemi i muži se psy a samopaly.

Pohledy z obou zástupů však více než k sobě navzájem směřují na druhou stranu, vždyť došlo k odtržení vybraných lidí napravo od jejich rodin. Zároveň k oddělení těch nejsilnějších, tím se početnější levý houf stává daleko bezbrannějším. Jsou v něm staří lidé, děti, pár mladších žen a také mužů, ti ovšem s velmi podlomenou fyzickou kondicí. Sice všichni očekávají, že se časem zase dají dohromady, ale přesto mnozí mají z tohoto rozdělení značně nepříjemný pocit.

Mezi ně patří i Daniel, který se snaží zahlédnout svou matku, babičku a dva mladší sourozence, spolu s nimi je tam otec a matka jeho milenkky, která se lehce chvěje, což pozná podle její ruky, která teď spočívá v jeho. Díkybohu je i na té levé straně dost členů rodiny, snad si budou navzájem nápomocni. Nakonec je možná dobře, že pan Klein nebyl vybrán, tak alespoň může ženám a dětem být oporou.

Daniel se teď rozhlédne po svém houfu, jeho otec patří jednoznačně k nejstarším, ale na svůj věk vypadá dobře, na rozdíl od svého přítele Ehuda, jenž je v houfu s ženami, dětmi a starci. Mladík, jenž sám sebe označil za lékaře, se pořád nemůže zbavit nepříjemného pocitu, jakési velké obavy z budoucnosti, z něčeho, co stále nedokáže definovat. Podívá se směrem ke své matce a v očích se mu zaleskne. Snad ale i o ně bude dobře postaráno, podle všeho se dostali do dalšího pracovního tábora. Sice blíže, než očekávali, ale možná tady chtějí vybudovat nové továrny, nebo další tábory, spekuluje. Podobné úvahy se však honí i v hlavách většiny přítomných.

Po strašlivém přivítání, po šoku při spatření vojáků se samopaly a se psy, po počátečním řádění mužů s holemi, se situace dost zklidnila, a až na pár excesů, kdy někdo nechtěl být roztržený od svých milujících, se vše odehrává v naprostém klidu. Vystrašení a stresovaní lidé plní velmi rychle a přesně pokyny, zůstávají v obou houfech a maximálně se po sobě zoufale koukají. Také přijímají bez reptání rozhodnutí lékaře, který jim určuje jednu ze stran. Jak se zdá, jejich počáteční zděšení, jejich strach, se zmírnil, Němci je pouze chtěli donutit postavit se do řady pro selekci a teď už jsou v klidu. Pochopitelně není úniku, musí jít na jednu nebo druhou stranu, přesně podle vůle doktora, ale už je nikdo nemlátí. Jistě, ty ozbrojení muži kolem, v jejichž pohledu není ani špetka soucitu, ti navozují hodně stísněnou atmosféru, ale jak se zdá, žádné bezprostřední nebezpečí nikomu nehrozí.

Všichni se tak nějak vnitřně smiřují s tím, že jsou před branami dalšího gheta, možná pracovního tábora v Polsku, výběr zdravých a mladších mužů a žen na práci tomu též nasvědčuje. Snad budou schopni díky své práci získat i dostatek jídla pro ty své blízké, kteří se shromažďují na levé straně a kterých je bohužel většina, odhadem tak tři čtvrtiny z transportu. Což ale není tak divné, málokterí jsou v tak dobré kondici jako rodina Edelsteinova, naopak mnozí jsou hodně staří, další zesláblí, prostě pro práci nevhodní. Jak se zdá, ten lékař tomu dobře rozumí, napravo poslal mladší ženy, pak statné, většinou mladší muže, a pak také výrostky, kteří však jsou dostatečně velcí, aby též mohli pracovat. Koneckonců, který hoch starší dvanácti let by se nemohl do pracovního procesu zapojit, jistě jsou profese, které zvládne.

Den se pomalu chýlí ke svému závěru, začíná se lehce stmívat, což vyvolá reakci v táboře, který se teď rozkládá před nově příchozími. Je podle všeho dost rozlehlý. Spatří také tyčící se strážní věže, o jejich účelu nikdo nepochybuje. Brzo se ocitnou uvnitř, zatím nevědí, jak to tam funguje, ale je jim již jasné, že dostat se odtamtud bez svolení dozorců bude nemožné. Respektive asi na každého, kdo by se pokusil utéci, budou střílet, jak se to ostatně dělo i v ghetu, ze kterého přijíždějí. Netuší, jak se od něho tento tábor bude lišit, jaké poměry v něm budou panovat. Což je znervózňuje, na rozdíl od spořádané selekce.

Konečně jsou všichni rozděleni. Vlak stále stojí na svých místech, i s jejich zavazadly, které ve vagónech zůstaly. Většina uposlechla pokyn je tam zanechat, dalším je vyrazili z ruky muži s holemi a hodili je zpátky dovnitř. Což některé také zneklidňuje, neradi by přišli o svůj poslední uchráněný majetek. Nedá se totiž vyloučit, že jim už vrácen nebude, vnitřně se smiřují i s touto

možnou realitou. Důležité však je, že po počátečním šilenství se k nim už chovají celkem dobře. Nezdá se, že by jim chtěli ubližovat, utěšují se.

„Poslouchejte!“ ozve se muž ve středních letech, který vylezl na korbu nákladního vozu, oči všech z obou zástupů se k němu obracejí. Ti, co nerozumí německy, očekávají překlad od svých druhů, „Jste v pracovním táboře. Tam,“ ukáže k menšímu houfu, „jsou ti, kterým bude přidělena vhodná práce. Tam,“ směřuje jeho ruka k většině z transportu, „jsou ti, co se přesunou do rodinného tábora. Těm bude přednostně poskytnuta lékařská péče a bude o ně postaráno. Postupně odsud budou odvedeni, projdou lékařskou vstupní prohlídkou a dostanou najíst. Ti, co budou pracovat, se přesunou na jiné místo. Zítra ráno se také podrobí lékařské prohlídce a bude jim přidělena vhodná práce. Pak se budou moct vrátit ke svým rodinám.“

Tato slova na všechny působí jako balzám.

„Vaše zavazadla budou vyložena a odvezena do rodinného tábora. Tam se s nimi shledáte,“ pokračuje v uklidňování lidí táborový mluvčí, „Teď se ze skupiny určené na práci oddělí ženy a dívky, ty odejdou jako první. Po nich půjdou na svou ubytovnu muži a chlapci z té skupiny určené na práci. Nakonec ve dvou skupinách budou přemístěni ti, kteří budou umístěni do rodinného tábora. Plňte pokyny, které dostanete, a všechno bude v pořádku,“ dodá. Pak s uspokojením pozoruje dav, rozdělený nesymetricky na dvě skupiny, doslova cítí, jak se lidem ulevilo. Jak se uklidňují, když je jim vykreslena příznivá budoucnost.

„Snad to nebude tak hrozné,“ vyřkne své vroucné přání pan Edelstein.

„Snad ne. Ale proč pak tolik vojáků? Proč ty psi a ty strážní věže?“ pokládá nepříjemné otázky Daniel.

„Tak asi to bude taky částečně vězení,“ připouští jeho otec, ale jeho nejstarší z přítomných potomků se mu už nevěnuje, právě začíná druhá selekce, kdy z jejich skupiny oddělují ženy a dívky.

„Miluju tě,“ sevře Daniel do náručí Helene a vtiskne jí vroucný polibek.

„Já tebe taky,“ odpovídá mu ona, když se od sebe jejich rty vzdálí, „Musím už jít, abych je nerozzlobila,“ říká skoro omluvně.

„Brzo se zase uvidíme,“ svírá jí mladík ruce, oběma se oči lesknou.

„Určitě,“ odpovídá mu ona, pak se vymaní ze sevření, a on ji pouští, byť nerad. Nesmí ji zdržovat, aby se neopozdila a nestala se terčem násilí.

Skupina žen a dívek je méně početnější než mužů a chlapců, možná i proto, že některé mladší ženy zůstaly se svými dětmi a selektující jim v tom nijak nebránil. Respektive jim umožnil za dětmi odejít, i když je vybral původně na práci. Tím určitě předešel srdceryvným scénám, zvyšování zmatku a napětí. Ale zmenšil skupinu vpravo.

Dvoustup žen odchází s ozbrojeným doprovodem k dvojité vysoké vstupní bráně s hustě drátěnými oky, na níž již směřuje světlo, jehož světlo se rozlévá v okruhu asi padesáti metrů. Pravda, začíná se šerit a ostraha tábora chce mít vše pod kontrolou. Další světla míří na tábor, což nelze ani odsud přehlédnout.

„Seřadte se do třístupu!“ zazní přísný a řízný rozkaz, který muži a mladíci plní velmi rychle, konec konců strážní s holemi zde jistě nejsou pro parádu. Tak proč jim dávat zbytečně záminku.

„Udělalí jste dobře,“ řekne Daniel směrem ke dvojčatům, s nimiž teď tvoří trojici v zástupu.

„Lhal jsem vo věku,“ poznamená Gideon, „Co až to zjistěj“ strachuje se.

„Kdoví, jestli to zjistěj, třeba je jim to jedno,“ uklidňuje ho starší bratr, „Jim jde jen vo to, aby našli co nejvíc vhodných osob pro práci. A vy dva už jste dost starý nato, abyste ji zvládli.“

„Ale matka zůstala jen s babičkou, Aaronem a Ruth,“ upozorní Yoel.

„Jsou tam i paní a pan Kleinovi, ti jim pomohou,“ odpovídá Daniel a zase mu přeběhne mráz po zádech. Otočí se směrem k většině transportu, pohledem hledá ty, o nichž právě byla řeč, ale nevidí

je. Jsou součástí asi šestisetčlenného davu, jak jejich počet odhaduje. Žen určených na práci mohlo být tak šedesát, jich je tady něco přes sto.

Vstupní brána do tábora Auschwitz – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Je mi nějak do breku,“ přizná se Gideon.

„Neboj se, brzy se zase s matkou a ostatními uvidíme. Slyšel si toho muže. Dneska někde přespíme, zítra nás prohlídnou a přidělej nám práci. Až se tak stane, tak nás určitě zase pustěj za matkou a dalšíma,“ uklidňuje Daniel mladší sourozence a modlí se, aby se nemýlil.

Vyrážejí, směřují ke vstupní bráně, vcházejí do světelného kužele. Jdou spořádaně, jejich ostraha může být spokojená. Zvedá se před nimi mohutná červenobílá závora a zároveň se znovu otevírá brána, jenž se předtím za ženami zavřela.

Danielovi znovu přeběhne mráz po zádech, když projde branou. Teď jsou v pracovním táboře, z něhož dle všeho není úniku. Více mu připomíná vězení než tábor, uvědomí si. Zachvěje se, když spatří kolem brány dvojitou řadu bílých betonových sloupů, na jejichž vrcholcích je umístěna žárovka a také porcelánové izolátory, kterými je protažený drát. Mladík se rozhlédne a pochopí, že ten drát asi obepíná celý tábor. Zároveň tuší, k čemu je určený. Bude nabitý vysokým napětím, pokud se ho někdo dotkne, dotkne se také zároveň smrti.

Drát s vysokým napětím a prstenec mohutných strážných věží, tyčících se proti tmavnoucí obloze. A k tomu světlo, které evidentně šmejdí po táboře. Proč proboha taková bezpečnostní opatření? Pokud tady mají pracovat? Na druhé straně je všude čisto, pod nohama jim křupe beton, respektive drobný oděr na něm. Míjejí dobře upravené řady baráků z červených cihel. Jsou z nich tvořeny ulice, domy mají svá čísla a ty ulice snad i svoje jména, zírá mladík kolem. Ale oceňuje pořádek, který kolem sebe vidí, jistě, Němci jsou pedanti a dbají na detaily.

Skupinu vedou k dvoupatrovému baráku s číslem šestnáct, v něm musí sestoupit až do suterénu. Stovka mužů a mladíků se tak ocitá ve sklepení. Rozhlížejí se nedůvěřivě kolem, tohle nevypadá na ubytovnu, o které mluvili. Zase některé přepadají temné myšlenky, co když s nimi nehrají fěr?

Joseph má však jiný zájem, spatří ve zdi vodovodní kohoutek, a jelikož má v ústech dost vyprahlo, vlastně celý dlouhý den pořádně nepil, přistoupí k němu. Než s ním však otočí, ucítí na svém rameni těžkou ruku, trhne sebou a zírá do tváře podsaditého muže, snad padesátiletého, který je oblečený v modré uniformě upnuté ke krku, s černým baretem na hlavě. Podobných je tady víc, jde asi o speciální vězně, nebo možná dozorce, podle zeleného trojúhelníku, na který hoch chtivý vody zírá. Netuší, co to označení znamená, ale z mužova suverénního vystupování usoudí, že má nad nimi moc.

„To se nesmí?“

„hlesne Joseph německy, pokud ne, asi ho čeká výprask, uvědomí si a podvědomě se příkrčí.“

„Nesmí?“

ušklibne se muž, „Nikdo vám nezakazuje tu vodu pít,“ obrací se směrem k ostatním nováčkům, „Klidně se jí napijte, i ty mladej,“ znovu položí ruku na rameno vyplašeného

hocha, „Ale jestli to

uděláš, tak si právě zařizuješ jízdenku do krematoria. Každý, kdo se tý vody napije, tak dostane úplavici. Pak vonemocní a pak ...“ ušklibne se, „Tady jste buď zdraví nebo mrtví. Takže jestli chceš, tak tím kohoutkem votoč a chleptej.“

Joseph zírá s vytřeštěnýma očima, nicméně podvědomě od zdroje vody odstupuje. Žízeň ho přešla, naopak vděčně pohlédne na hřmotného muže, který mu asi právě zachránil život.

„Pijte tady jen čaj. Ten dostanete ale až ráno. Teď tady dole budete čekat, všechno další se vdehraje až zejtra ráno,“ pokračuje ve vysvětlování chlap se zeleným trojúhelníkem, pak se mohutně nadechne, „Pokud vám to nedošlo, tak tady jste v koncentračním táboře Auschwitz. Tohle není žádná rekreace. Každý má nějakou šanci na přežití, pokud teda dodržuje pravidla. Jaký, to se už brzo dozvíte. Kdo je ale nedodržuje, nebo je nebude chtít dodržovat, bude do pár dní mrtvej, to vám zaručuju. Chápete to?“ rozhlédne se

Nově přichozí zírají do dost ošklivých očí, ani nedutají. Uvědomují si, že jim je vyhrožováno, možná jsou i záměrně strašeni, na druhé straně ale ten muž před chvílí zachránil jednomu z nich život, když zabránil tomu hrozně vyplašenému klukovi se napít. Což je mate.

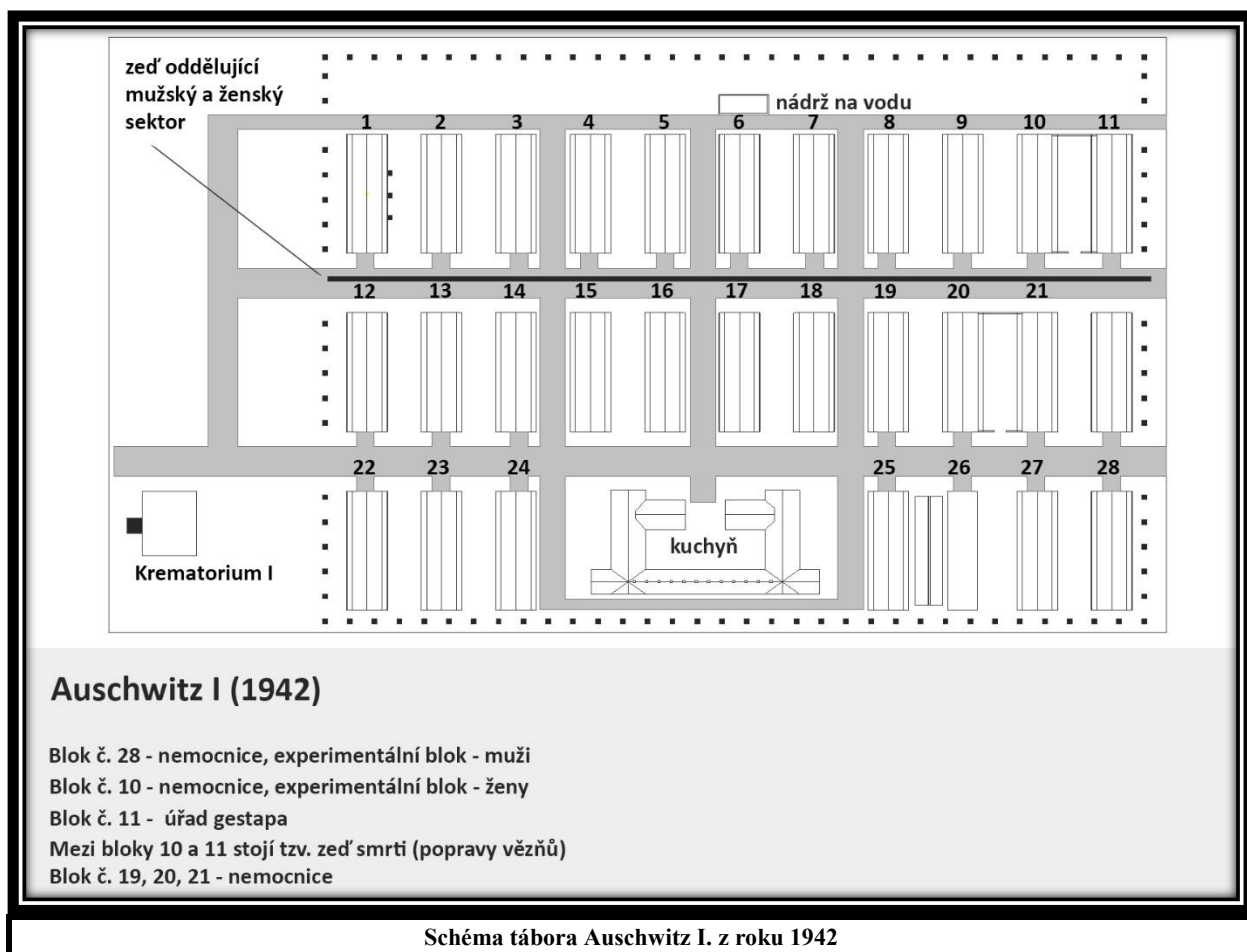
„Jak už jsem vám řekl,“ rozhodne se muž z tábora dokončit svůj krátký proslov, „tak tady zůstanete do rána. Nikdo se vodsud ani nehne. Ani nevysrčí nos z tohohle sklepa. Kdo by snad měl ten hloupej nápad a vylezl ven před barák, může si bejt jistě, že ho vodprásknou. Jestli sem někdo z nás bude muset přijít, tak si nás nepřejte. Všechno se dozvíte a pochopíte zejtra. Teď si tady někde

Auschwitz – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

lehněte a hlavně se vodsud nikam nehněte. Je vām to jasný?“ zakoulí hrozivě očima, až ti nejbliže k němu podvědomě ustupují.

Další slova už nepadnou, všichni ti sveřepě se tvářící muži opouštějí sklepení, nechávajíc nový táborový přírůstek o samotě. Ve sklepení, špatně ozářeném několika světelnými tělesy

přípevněnými na stropě.

„Krucí,“ vydechne Joseph, pohlédne na kohoutek na zdi a pak na své třesoucí se ruce, „Mluvil pravdu?“ obrací se na bratra s lékařským vzděláním.

„Asi ano,“ kývne Daniel, „Ta voda může být jen užitková, nikoli pitná. Pak by ti opravdu mohla přivodit různé zdravotní potíže, třeba i tu úplavici. Pokud tu nejsou dobré podmínky pro léčbu nemocných, tak by to pro tebe mohlo mít opravdu fatální následky.“

„Právě jsem málem sám sebe zabil,“ nemůže už být patnáctiletý hoch bledší.

„Naštěstí všechno dobře dopadlo,“ vezme ho starší sourozenec kolem ramen, přidávají se k nim další členové rodiny, jsou zde výjimkou, vždyť je tady otec a hned šest jeho synů.

„To nás tady už jako nikdo nehlídá?“ pohlédne Gideon ke schodišti, je zmatený, napřed tolik vojáků se samopaly a se psi, pak ti divní dozorcí, a teď je tady nechají jen tak?

„Ani nás hlídat nemusej,“ usměje se bolestně Isaac, „Viděls ty strážní věže, když jsme sem šli? Viděls ty kulometry a strážný na nich? A to světlo? Maj z těch strážních věží celej tábor jako na dlani. Když vystrčíš nos z baráku, jak nás ten chlap varoval, asi maj rozkaz střílet. Což ale jistě nikdo z nás nebude zkoušet.“

„Co je to ten koncentrační tábor?“ ptá se teď druhé z dvojčat.

„Pokud vím, tak je to pracovní tábor se zostřeným režimem,“ snaží se o klid a nadhled otec tazatele, „Co ale přesně znamená ten zostřený režim nevím. Možná ty strážní věže a ty kulometry. Chlapci moji, musíme být velmi obezřetní. Nic nedělat, dokud se nedozvíme víc, zítra, jak nám ten muž sliboval.“

„Nevypadá to nejlíp,“ poznamená Joseph, který se stále ještě lehce chvěje.

„Těžko říci,“ pokrčí rameny pan Edelstein, snaží se o nadhled, nechce taky plašit své syny, z nichž někteří jsou stále více dětmi než dospělými, „Ale viděli jste to cestou sem. Je tady dokonalý pořádek. Všechno bezvadně udržované. Také to, že nás tu nechali bez dozoru, o něčem svědčí. Asi nás jen chtějí udržet uvnitř, budou požadovat naši práci, možná tvrdou ... ale to my zvládneme, dokážeme za práci vzít. Hlavně nesmíte udělat nic, co by je mohlo rozzlobit. Pořádně poslouchajte, na nic nesahejte, nic nepijte a nejezte, pokud vám to nedovolí ti dozorci, nebo co jsou zač. Tak se budeme držet pohromadě, nebudeme nikam chodit, jen tam, kam nás pošlou. Podle mého, když budeme poslouchat a pracovat, tak by to nemuselo být tak hrozné,“ chlácholí sám sebe i své potomky.

„Kam asi odvedli matku?“ položí Gideon otázku, která trápí i všechny ostatní, ale bojí se ji vyslovit, také ti starší teď odvrací pohled. Jako by se styděli, že jsou tu takto pospolu, zatímco jejich matka má na starosti ty nejmenší, a taky babičku.

„Slyšel si, ne?“ pokusí se o klidný tón hlasu Isaac, „Budou v jiném táboře, nebo možná i v tomhle, jen v jeho jiné části, kde jsou i ženy a děti. Slíbili jim lékařskou prohlídku a taky jídlo a pití. Možná na tom budou líp než my, kteří tady budeme až do rána vo hladu a žízni,“ vysloví vroucné přání své i svých členů rodiny.

„A co tu jako budeme teď dělat?“ rozhlíží se Yoel.

„Není to zrovna nejlepší ubytovna,“ usměje se mile na brášku Daniel, „Ale je docela teplo, ta zem není nijak vlhká. Podle mého se tady dá dělat jediný, lehnout si a zkusit se trochu vyspat. Kdoví, v kolik hodin nás budou ráno budit a co nás zítra čeká. Asi nás důkladně prohlídnou místní lékaři, podle toho nám asi taky určí práci. Nebo i podle toho, co umíme,“ vysloveně spekuluje, ale chce uklidnit mladší sourozence, možná i sám sebe, „Proto je vhodné být vyspalý a odpočatý. Víím, nebude asi lehký tady usnout, ale pokuste se. Nikam odsud nemůžeme, tak je to nejlepší řešení,“ dodá skoro až naléhavě.

„Dan má pravdu, to je asi jediné, co teď můžeme udělat,“ podpoří svého nejstaršího potomka Benjamin, „Zatím o tomhle místě nevíme nic, tak nemá smysl spekulovat o tom, co bude zítra. Ale jak je patrné, nikdo nám nechce ublížit, to by nechali Josepha i další z nás se napít té zkažené vody. Proto se zkuste někde natáhnout a usnout. I když to bude na tvrdém,“ pokusí se o úsměv, aby dodal víru v lepší zítřky svým nejmladším synům.

PODVEČERNÍ UDÁLOSTI

Dvacetiletá Helene Kleinová se cítí najednou strašně opuštěná, je sama mezi zcela cizími ženami a dívkami. Zatímco její rodiče kolem sebe mají část rodiny jejího milence, a ten zase svého otce a kupu bratrů, ona je náhle bez známé tváře ve svém okolí. Připadá si jak ptáče vypadlé z hnízda, i oči dalších žen a dívek svědčí o podobném rozpoložení.

Krátkou dobu je nechali čekat před jedním barákem, vůbec netuší, kde jsou a kam je teď vedou. Ocitají se v podlouhlé šatně, jsou zde věšáky a také lavičky. Kromě toho uprostřed místnosti stojí tři židle a vedle nich tři mladíci v podivných pruhovaných hadrech, s podobně divnou a nehezskou pokrývkou hlavy. Ti teď klopí oči, když vidí přicházet skupinu žen v civilním oblečení. Naopak si je prohlíží jen o něco starší esesmani, stojící podél zdi, a také několik žen v odlišných mundůrech, než jaké mají na sobě ti tři chlapci uprostřed místnosti.

„Tak dělejte, rychle, všichni svlíknout, dohana!“ zaječí jedna z dozorkyň a švihne hůlkou nejbližší z žen přes záda.

„Svlékat? Tady? Před muži?“ vytřeští zrak jedna z dívků, tak sotva sedmnáctiletá. Místo odpovědi jí na hlavu dopadne rána holí, až se zapotácí.

„Budete se koupat, taky vás vostříhaj a voholej,“ rozhodne se další z dozorkyň podat vysvětlení, a také k nim přidá i ránu, „Dělejte, nebo budete bitý!“ dodá důrazně.

Helene se zděšeně rozhlíží, stejně jako ostatní ženy, vidí šklebící se obličeje místních žen a výsměšné pohledy přítomných vojáků, jen ti tři mládenci klopi zrak, možná jen pokukují potajmu, nenápadně. Asi jsou stejní vězni jako ony. Proč ale nemohou být u jejich očisty jen ženy? Nebo to je snad naschvál, aby jejich ponížení bylo co největší?

Kleinová ucítí ránu holí na zádech, což ji přiměje již na nic nečekat. Pochopí nevyhnutelnost se svléknout, buď tak učiní rychle a dobrovolně, nebo bude předtím zbitá. Jak se zdá, i další její kolegyně došly ke stejnému názoru a začínají odkládat své šaty. Když se některé z dozorkyň zdá, že některá ze svlékajících se žen nepostupuje dostatečně rychle, povzbudí ji úderem hole.

Helene sklopí hlavu, snaží se nevnímat ty nepříjemné pohledy mužů kolem, kteří se jejich obnažováním dobře baví, možná ještě více jejich studem. Dokonce se jí zdá, že na jejich úkor žertují, možná mají poznámky i k jejich tělům. Když si některá z již nahých žen snaží jednou rukou zakrývat klín a druhou poprsí, baví se ještě více. A ty dozorkyně je pak bijí a nutí dát ruce pryč, aby se zevlouni mohli dosytnosti vynadávat.

„Táhni,“ dostane Kleinová pořádný štulec do zad, pocítí ostrou bolest na pravém boku, proto rychle směřuje své kroky k židli, u níž stojí mladík s holícím strojkem v ruce. Ten klopi oči, asi je mu jich líto, ale nemá na výběr, jistě musí naplnit své poslání.

Hoch ji uchopí za hlavu, natočí si ji podle svého a zajede strojkem do jejích kadeří. Ona jen vzdychne, uvědomí si, že nejde o přistřižení, ale o úplné odstranění vlasů. Což ale ona jako zdravotní sestra chápe, vlasy a ochlupení jsou semeništem různých parazitů, z nichž vši jsou asi nejznámější. Proti ostříhání by nic nenamítala, kdyby to nečinili mládenci, ony nebyly zcela nahé a také kdyby je neočumovali ti vojáci.

Zavře oči a snaží se nic nevnímat, bohužel teď daleko intenzivněji slyší ostrý smích Němců i vzlyky svých některých kolegyně. I zvuk strojku, který ji nemilosrdně připravuje o její krásné vlasy. Jak asi bude dlouho trvat, než zase dorostou, dumá.

„Chlupy,“ uslyší hlas mládence, který je hotov s její hlavou. Přejede si rukou po lebce, vzal to opravdu pořádně, je teď dočista holohlavá. Asi vypadá tak uboze jako dívka kousek od ní, na další z židlí.

„Budeš mi holit ochlupení?“ podívá se na hocha, ten jen sklopí zrak, ale kývne. Pak se lehce dotkne jejích rukou, čímž ji donutí odhalit podpaždí.

„Břitvou?“ zalekne se ona, ale mladík zase jen kývne.

Helene si povzdechne, snad se tomu klukovi, co mu hádá tak patnáct, šestnáct, nebude moc třást ruka. Ale asi tohle nedělá poprvé, utěšuje se, sama se snaží zůstat v klidu. Cítí, jak jí jsou drásány chlupy z podpaží, takto nasucho je proces ještě složitější. Otočí hlavu a pohlédne na chvějící se děvče vedle ní, to teď vykvikne, z podpaží jí vytryskne krev, obojí vyvolá smích nejbližších vojáků, kteří se pasou na ponížení židovských žen.

Mladík, co má na starosti Helene, je buď šikovnější, nebo ona klidnější, proto nedejde k žádnému většímu poranění. Teď si však kluk klekne a jeho ruka s břitvou se přiblíží k jejímu klínu.

„I tam?“ zeptá se ho, ten podle očekávání zase jen kývne hlavou, oči sklopené, teď upřené do jejího rozkroku. Ona si jen povzdechne, musí to vydržet, ať už má tuhle hrozně ponižující proceduru za sebou. Z medicínského hlediska ji chápe, způsob realizace a její okolnosti ji deptají.

Cítí pohyb břitvy v blízkosti svých intimních partií a snaží se zůstat naprosto klidná, přitom se modlí, aby se tomu mládenci nezatřásla ruka.

Zase se ozve bolestivé vyjeknutí odvedle, chudák holka, co se celá klepe, teď krvácí nejen z obou podpaží, ale i v rozkroku. A to ten její lazebník amatér ještě není hotov, možná už je taky naštvaný, vynervovaný, protože ona opravdu nestojí v klidu. Částečně si za mnohá poranění asi může sama, ale vyprávějte to sedmnáctileté holce, pravděpodobně panně, kterou vyholuje mladík uprostřed zevlujících a dobře se bavících esesmanů. Teď jí stékají slzy po tvářích, nejen od bolesti, ale i od ohromného ponížení.

„Hotovo,“ uslyší Helene hlas kluka a poprvé se jejich pohledy setkají. Jeho je omluvný, ale také trochu radostný, neboť své nedobrovolné klientce nezpůsobil žádné vážné zranění, ačkoli pár kapek krve se objevuje, spíše však od sedření kůže, než od řiznutí.

„Děkuji za dobrou práci,“ rozhodne se slečna Kleinová lazebníka pochválit, ovšem to už je dozorkyní hnána směrem ke sprchám. Spolu s krvácející dívkou. Než však projdou dveřmi, tak je odchytí dva vojáci, čapnou je za paže.

„Tak co, ještě panna?“ slyší Helene výsměšný hlas mladíka v uniformě, a pak s hrůzou cítí jeho prsty ve svém přirození. O což se snaží i druhý voják u pořezané dívky, ta se začne hrozně třást a snaží se uchránit si svůj klín, což ale jejího trapitele ještě více rozdráždí.

„Nejsem už panna,“ slyší Kleinová svůj hlas, zní jako by vycházel od někoho jiného, „Nejsi první, mám přítele,“ pokračuje jakoby v lhostejném duchu bezvadnou němčinou, byť s nesmírným vypětím zbytku svých psychických sil, „Jestli potřebuješ, tak si sáhni,“ dodá, čímž mladíka vlastně odzbrojí.

„Kurvo,“ stáhne vojáček svou ruku, zato druhou jí uštědří pořádný záhlavec, její rádoby lhostejný postoj ho připravil o zábavu, chtěl se pást na jejím ponížení a místo toho se mu ona skoro vysmívá do obličeje.

Helene využije chvíle, kdy ji pustí a rychle vyrazí do sprchy.

„Máš ruku vod krve, tys jí připravil vo panenství?“ slyší za sebou hlas jednoho z mladíků.

„Ale ne, asi ne, ta kráva krvácí snad vodevšad,“ zní bezcitná odpověď, to se už do sprch potácí pořezaná a hrozně zostuzená děvče. Hned jak projde dveřmi, klesne na kolena a dá se do hrozného pláče, který má dost blízko k hysterii.

„Pojď, pomůžu ti,“ vrátí se k ní Kleinová, když se jí ale dotkne, dívka ucukne, jako by ji uštkl had, „Přestaň vyvádět,“ zvýší teď zdravotní sestra hlas, „Nic tak hroznýho se ti nestalo. Podívej na mě. Kdybys tolik nevyváděla, tak tě tolik nepořezal. Koukej mazat pod sprchu, nebo sem přijdou ty ženský s holema a dostaneš pořádný bití,“ huláká, tím jako by dozorkyni přivolala. Ta jim přináší mýdlo a s očividnou radostí se dívá na poníženou dívku, kterou necitelně kopne do boku, aby ji popohnala směrem ke sprchám.

„Ty seš nějaká votrlá,“ poznamená k Helene, která se snaží zvednout svou kolegyni.

„Jsem zdravotní sestra, už jsem toho viděla a zažila dost,“ trochu lže Kleinová, podobné ponížení rozhodně zažívá poprvé a jen těžko ho tráví. Ale cítí nutnost se nenechat rozhodit, jinak ponížení nebude o nic menší a ještě poskytne větší potěšení svým trapitelům.

„Tak se postarej vo tu krávu, jinak ji tady umlátím,“ praští dozorkyně holí klečící a brečící děvče.

„Postarám se o ní,“ slibuje Helene, chce si udělat oko u dozorkyně a také prokázat své schopnosti, pokud by získala práci zdravotní sestry, sice půjde o nehezké zážitky, ale na druhé straně by mohla mít dobré zacházení a také přístup k lékařům a lékům. V koutě duše sní o tom, že by mohla ve zdejší nemocnici či ošetřovně sloužit spolu s Danielem, pokud i jeho vyberou mezi lékařský personál tábora. Navíc její milenec asi poznal toho doktora, co je rozděloval na práce schopné a neschopné, toho by snad mohl využít.

Poměrně drsným chováním se jí podaří vyděšené děvče trochu uklidnit a dostat pod sprchu, mezitím přicházejí i další dívky a ženy, některé také krvácející z poranění při odstraňování ochlupení, mnohé se slzami studu v očích.

„Radši mě měli zabít,“ hlesne dívka, jenž se ze sebe snaží smýt snad každý dotyk vojáka, zuřivě se drhne, čímž jí některá místa ještě víc krvácí.

„Tohle neříkej dvakrát, nebo tě někdo vezme za slovo,“ křikne směrem k ní Helene, „A přestaň s tím, nebo budeš krváčet ještě víc,“ napomene ji podruhé.

Kleinová posléze vyjde i s dívkou ze sprch, vede ji co nejdále od vojáků, obě se posadí na protější stranu na lavičku. Podle všeho budou muset ještě dost dlouho čekat, neboť dobrá polovina z nich ještě nemá za sebou stříhání vlasů a holení. Přitom stále na všechny civí vojáci, občas si nějakou odchytnou cestou do sprch a bez obalů ji osahávají. Těžko říct, co je vzrušuje víc, zda dotýkání se nahého těla či ponížení a pláč obětí jejich zvráceného počínání.

Helene si povzdychne, začíná chápat, v jakém tady asi bude postavení. Jaké zacházení může očekávat. Jen se modlí, aby zůstalo jen u očumování a osahávání, aby nedošlo ke znásilnění. Pokud jsou tady ti vojáci či dozorcí delší dobu, asi bez svých přítelkyň či žen, mohli by hledat náhradu mezi nimi. Ačkoli podle toho, co tvrdí jejich představitelé, je styk se židovkou jejich údajně čisté a vyšší rase zakázán. Na což by ale ti nadržené muži nemuseli brát zřetel.

Náhle se objevuje voják a jedna z dozorkyň, vybírají dvě již osprchované dívky a odvádějí je pryč, včetně té, kterou slečna Kleinová trochu zklidnila. Ovšem teď děvče vrhá kolem sebe zděšené pohledy, netuší, co se má stát. Ale poslouchá, je určitě v šoku, ona i ta druhá opouštějí místnost.

Helene pocítí mrazení na svých nahých a stále ještě mokřích zádech. Kam ty dvě odvedli? Co když se naplní její obavy a budou znásilněny? Ovšem pokud se tak stane, tak jim stejně nemůže pomoc, maximálně, až se vrátí.

Vrátí se, obě hrozně zdrchané, slzící, dokonce se obě posadí vedle ní, jako by u ní hledaly útěchu. Ta hodně pořezaná dívka je v očividném šoku, druhé děvče je spíše hrozně našťavané, i když jistě také nesmírně ponížené.

„Co se stalo? Jestli ale o tom nechceš mluvit ...“, neodolá Helene a zeptá se.

„Co se stalo?“ zatíná své pěstičky nazlobená dívka, „Odvedli nás k nějakému lékaři. A víte, co ten chtěl vědět? Jestli jsme ještě panny. A pak se to stalo.“

„Stalo?“ skoro se bojí zeptat zdravotní sestra, nyní v roli utěšovatelky.

„Stalo. Chtěla jsem si uchovat panenství pro svého budoucího muže. Jenže ten doktor použil svoje prsty, asi mi rozumíte ... na nás vobě,“ vysvětlí dívka způsob své deflorace, „A vodváděj za ním další, jak jsem si všimla. Proč tohle dělaj?“ zvedne své oči, v nichž se mísí stud s hněvem.

„Podle mého nás chtějí co nejvíce ponížit, jinak si jejich chování neumím vysvětlit,“ říká tichým hlasem Kleinová, „Musíme to vydržet, snad tahle procedura brzo skončí, dovolí nám vzít si šaty. Nebo nám možná dají takové, jako mají ti naši mladí holiči,“ pohlédne na trojici mladíků, která už je skoro hotová, balí si svá fidlátka.

„Myslíte? Ty hrozný šaty?“ otřese se dívka.

„Obávám se toho. Ale tím snad skončí tohle představení, pro ty neurvalce.“

„Myslíte? Myslíte, že už nás nechaj být?“ ptá se dívka.

Helene neodpoví. Jen sklopí zrak. Ne, určitě nemůže dát kladnou odpověď, vůbec netuší, co má následovat, jak se k nim budou chovat, jakou jim přidělí práci. Ale nemá chuť o tom mluvit, zatěžovat svou mysl podobnými úvahami. Spíše si snaží představit ideální scénář, kdy se ona a Daniel potkají ve stejné ošetrovně, on jako doktor a ona jako zdravotní sestra. Pak se vzpomene na své rodiče a obličeje se jí zkrví úlekem. Jakým procedurám bude podrobena její matka? Také bude nucena podstoupit podobný ponižující přijímací rituál? Zděsí se, pro ni to bude obzvláště traumatizující, pokud se bude muset ve svých letech nahá promenádovat před neurvalými vojáky a dozorci.

Zatímco pan Edelstein se svými syny odpočívá na tvrdé zemi v přítmí sklepení, a zatímco Helene je podrobována ponižujícím vstupním rituálu, zbytek jejich rodin je právě řazen do pětistupu, aby i oni vstoupili do tábora. Ten se již očividně ponořil do podvečerního klidu, tedy se po něm nikdo z jeho osazenstva nepohybuje.

Paní Edelsteinová drží za ruku své dvě ratolesti, vlevo Aarona a vpravo Ruth. Vedle ní jdou cizí lidé, postarší dvojice, naopak za nimi se nachází pan Klein, z jedné strany má svou manželku a z druhé Hannah, babičku mnoha vnuků, kteří již byli odvedeni spolu s osobami určenými na práci.

Jak čekajícím vysvětlili, musí se zařízení připravit na jejich přijetí, ale nechtějí otálet a stane se tak co nejdříve. Chovají se k nim vcelku mile, dokonce se omlouvají za jisté zdržení. Teď ale již kráčí vstříc bráně první skupina, čítající asi polovinu ze zbytku transportu, což znamená cirká tři sta osob, včetně starších lidí, dětí, těhotných žen, matek. Je mezi nimi i pár mladších, mužů i žen, dívek i mládenců, kteří nebyli shledáni vhodnými pro práci, buď pro svou zbídačenost či nemoc. Ale výrazně převažují lidé starší, ženy a děti.

Před těmi všemi se teď otevírá závora vstupní brány, tou procházejí, doprovázeni světlým kuželem, který jim nejen naznačuje cestu, ale také je monitoruje. Nikdo však nepomýšlí na útěk, vždyť k tomu není ani důvod. Mají přece podstoupit lékařskou prohlídku a poté dostat jídlo a pití. Nejsou ani nijak surově či zběsile poháněni, je brán ohled na starší osoby i na děti. Dokonce někteří jejich strážní jim občas i pomohou, což jen zvyšuje důvěru lidského hada, jenž se jemně vlní a postupuje pomalým tempem vpřed. Truchlivě se chvíli táhne táborem, pak z něj zase vyjde, a nakonec stane před mohutnými vraty, jejichž obě velká křídla se teď před příchozími otevírají.

Pětičlenný zástup vstupuje na pusté nádvoří, ozářené světlořetě. Lidé procházejí spořádaně branou, která se za posledním z nich opět zavře. Tak jsou všichni uvnitř objektu, před nimi je jakási podlouhlá budova s komínem, okolo nich zdi. Pak spatří muže v uniformě SS, který se objevuje na střeše budovy, aby k nově příchozím promluvil. Ti na něho upírají své zraky a pokud mu někdo nerozumí, další mu jeho slova překládají.

„Nacházíte se v pracovním táboře. Je velmi důležité zde udržovat čistotu a pořádek, což je prevence proti nákazám a epidemiím. Proto i vy před vstupem budete teď vykoupani a dezinfikováni, abyste nám do tábora nezanesli nějakou epidemii. Poté budete vpuštěni na své ubikace, kde na vás čeká polévka. Nyní se tady na dvorec svlékněte a šaty položte před sebe na zem. Také si svažte svoje boty, aby se vám nepomíchaly s jinými,“ říká muž příjemným hlasem, přátelským a zároveň uklidňujícím.

Spolu s tím otevírají další muži dveře do budovy, v níž má proběhnout očista a dezinfekce. Také se tváří přátelsky, nikdo na nikoho nekřičí, neřve.

„Čím dříve tato nutná očista skončí, tím dříve budete na svých ubikacích, tím dříve dostanete jídlo pro sebe i pro své děti. Tato dezinfekce je nezbytná a je i ve vašem zájmu, aby se našemu zařízení vyhýbaly epidemie,“ zopakuje řečník ještě jednou zdůvodnění, proč je nutné přestat následnou proceduru.

Někteří se sice minimálně rozpačitě rozhlízejí, přijde jim nemístné, aby se ženy svlékaly před muži a dětmi, ale na druhé straně chápou i pokyn, který dostali. Každý se bojí rozšíření nebezpečných chorob, a v táboře, kde je shromážděno značné množství osob, k tomu skutečně může dojít. Také se obávají neposlechnout, přivítání bylo dost drsné, ale od té doby se k nim chovají dobře. Pokud by se ale protivili, mohli by ti muži zde změnit názor i svůj přístup k nim a svůj pokyn si vynutit silou. Asi bude lepší se nezpěčovat, i když naplnit rozkaz pro mnohé představuje velkou psychickou zátěž, přeci jen pociťují značný stud se zcela obnažit před ostatními. Ale tohle není běžná situace, jsou přijímáni do pracovního tábora, a konec konců, ten muž má pravdu, je i v jejich zájmu, aby se tu nezačaly šířit nakažlivé nemoci.

Lidé se proto začínají pozvolna svlékat, přitom se snaží své oblečení pečlivě skládat a odkládat na zem vedle sebe. Nikdo je nijak nehoní, nekřičí na ně. Necháávají na nich, jaké tempo svého obnažování zvolí, nepopohánějí ani ty stále ještě váhající. I když většina již začíná ponižující pokyn plnit, a mnozí již jsou polonazí či téměř nazí, některým dělá značný problém odložit své spodní prádlo a odhalit své intimní partie. Proto se nejistě rozhlíží a chvíli váhají, jako by čekali, až bude více nahých lidí, aby oni nebyli mezi prvními.

„Proč se máme svléknout?“ ptá se Aaron své matky, je již jen v tílku, ponožkách a právě si stahuje kalhoty.

„Půjdeme se vykoupat, a taky asi projdeme nějakou dezinfekcí. Ta zabije všechny zárodky chorob, které bychom si mohli přivést z místa, odkud přijíždíme,“ říká s jistým sebezapřením paní Edelsteinová, již jen ve spodním prádle, snaží se kvůli dětem zachovat klid, i když se jí takové svlékání na veřejnosti krajně nepříjemné. Stejně jako její přítelkyni, paní Kleinové.

„Drahá, musíme to vydržet,“ domlouvá jí její muž, „Za chvíli to bude za námi, zase se oblékneme a dostaneme jídlo. Je dobře, že se starají o udržování čistoty a pořádku.“

„Ale proč jsme tady společně? Muži, ženy, děti?“ rozhlíží se šestapadesátiletá žena, pořád váhá se zcela obnažit, byť si již svrchní oděv svlékla.

Vše zatím postupuje v poklidu, první lidé jsou již zcela nazí a jsou směřováni do rozlehlé místnosti, která je precizně vyčištěná. Nicméně přichozí cítí jakýsi podivný zápach, který však dávají do souvislosti se zmíněnou dezinfekcí. Někteří také marně pátrají po sprchách a dumají, jakým způsobem budou očištěni.

Paní Edelsteinová je již zcela svlečená, a za ruku drží obě své děti, Ruth i Aaron jsou také zcela nazí. Dívka se tváří stydlivě, naopak chlapci, jak se zdá, nečiní nahota žádné velké problémy. Spíš okukuje osoby kolem sebe, se zájmem zkoumá partie zvláště mladších žen. Také mu přijdou teď všichni zcela jiní, takto bez šatů, možná dokonce srandovní. I jak si někteří snaží zakrýt svůj rozkrok a pohybují se tak značně nepřírozeně.

Menší problém nastává s babičkou, která se zdráhá odložit své spodní prádlo. Její snacha se jí snaží přesvědčit, a až když použije argument vnoučat, stará paní se podvolí. Pak kráčí s hlavou skloněnou do budovy, která se začíná zaplňovat nahými lidmi obou pohlaví a různého věku.

Ruth drží stále za ruce obě své děti a rozhlíží se, spatří i dva esesmany, kteří stojí vevnitř místnosti kousek od dveří a tlachají, dokonce žertují. Asi mají dobrou náladu, že jim lidé nedělají problémy a bez větších reptání se svlékají, byť to pro mnohé představuje hrozně ponižující proceduru. Ale nikdo podle všeho nechvátá, dost nahých lidí je už uvnitř, trpělivě se však čeká na ty poslední, kteří mají ještě vstoupit.

„Máme se koupat?“ rozhlíží se Aaron, ale nevidí nic než těla jiných osob, už se tu začínají dost tísnit, prostor je omezený a lidí v něm pořád přibývá. Což začíná být nepříjemné. Objevují se první náznaky nervozity, ale uklidňující je pohled na vojáky, kteří jsou s nimi uvnitř a bezprostředně spolu diskutují.

„Musíme vydržet,“ snaží se paní Ruth upokojit sebe i děti, a asi i tchýni, která kolem sebe těká pohledem a zmocňuje se jí zatím jen lehká nervozita. Minimálně ji přijde krajně nepatřičné se zde tísnit nahá s muži a dětmi, jak osob přibývá, je téměř nemožné, aby nedocházelo ke vzájemným dotykům. Ba právě naopak.

„Je to nějaké divné,“ rozhlíží se Hannah, ale moc velký výhled nemá, protože se kolem ní hromadí další a další lidé. Jsou někde uprostřed tohoto nahého davu, směstnaného do dost stísněného prostoru. Stejně jako většina i ona ztrácí přehled o tom, co se děje u dveří a co se odehrává před nimi.

Vojáci se teď nenápadně vytrácejí a dveře se zavírají. Zároveň se zapadnutím těžké závory se ozve velmi nepříjemný zvuk motorů, někdo venku nastartoval možná vozidla, snad motorky, nebo nějaký hodně hluchý agregát. Všichni z přivedené skupiny jsou do jednoho naměstnání

v uzavřeném prostoru. V tu chvíli se mnoha lidí začíná zmocňovat zděšení, v mase je patrný vzrůstající neklid.

„Co se děje? Co to znamená?“ je slyšet první zoufalé výkřiky, někteří se snaží zatlačit na dveře, ty však drží naprosto pevně.

„Něco na ně asi montují,“ přikládá na vrata jeden muž ucho, těžko říci, zda jde o klam jeho stresovaného mozku či zda skutečně slyší, jak zvenku kdosi na dveřích s pryžovým těsněním a železným kováním přitahuje vzduchotěsně šroubové uzávěry.

„Chtějí nás zabít!“ vykřikne vyhublý mladší muž a vrhá se ke dveřím, dere se vpřed bez ohledu na ostatní, používá lokty, aby se dostal k uzavřenému vchodu. I dalším už vše přijde krajně podezřelé, ale mnozí se stále ještě snaží horečně nalézt rozumné vysvětlení.

V tu chvíli někdo pohlédne vzhůru a spatří, jak je několik krytek ve stropě sejmuto. Ukazuje tím směrem, což přiměje i další k témuž pohledu. A náhle uvidí hlavu muže v plynové masce. Ozve se hromadný výkřik zděšení, všech se začíná zmocňovat hrůza a panika.

„Co se děje? Co se děje?“ tahá Aaron svou matku za ruku, je ztracen v davu, špatně se mu dýchá, protože ho tísní masa nahých těl, která se převaluje směrem ke dveřím, ovšem ty drží jak ulité, jen se tlak v davu zvyšuje. Jak se ti zezadu snaží dostat blíže k zatarasnému vchodu, u něhož vidí spásu. Hoch slyší křičet svou matku, také babička doslova ječí hrůzou. Náhle se ze stropu začíná snášet podivný sníh, jakési krystaly dopadají mezi lidi.

„Plyn! Je to plyn! Chtějí nás otrávit! Všichni tady umřeme!“ řve kdosi v naprosté hysterii. Většina uvězněných si již plně uvědomuje, jak Němcům naletěla. Jak se jimi nechali ukolébat, jak se dobrovolně svlékli a bez odporu vlezli do místnosti, kterou ti vrazi záhy proměnili ve smrtící past.

Aaron se snaží nadechnout, ale nedaří se mu to, neboť se na něj tlačí masa lidí, šílených lidí. Cítí smrad a také mu něco teplého stéká po těle, někdo ho pomočil či dokonce pokálel. Snaží se zapřít, ale nemá dost sil, aby si ubránil životně důležitý prostor. Navíc ho cosi začíná dráždivě dusit, něco zlého stoupá od země. Je mu už devět let a není hloupý. Už pochopil. Teď a tady má umřít, on, maminka, babička i jeho sestřička Ruth. Tu jen zahlédne koutkem oka, ale ona již jen bezvládně visí v tlačenci, buď ji umačkali nebo jen omdlela.

Umírám! Tohle si hoch uvědomí. Ale já nechci umřít! Musím něco udělat, musím se dostat co nejdále od země, musím se dostat z toho strašného sevření. Musím vylézt nahoru, jinak umru. Tato myšlenka v něm mobilizuje veškeré síly, které je jeho devítileté tělo schopné vyprodukovat. Jeho výraz je plný hrůzy a šílenství, stejně jako ostatních, z nichž si mnozí rvou vlasy, ječí strachy. Jen málokdo si za této situace dokáže v posledních minutách života zachovat důstojnost, smířit se s nevyhnutelným a tise a s pokorou přijmout přicházející smrt. Naopak pud sebezáchovy nutí v tuto naprosto kritickou chvíli téměř každého myslet především na sebe sama, na svou záchranu. Nebo i svých dětí, některé matky svírají v náručí své malé ratolesti, některé už bez dechu, o který je připravila nekontrolovatelná a živelná tlačnice. Nebo možná dokonce jejich hysterické matky křečovitým stiskem, ze strachu, aby jim nevypadly z rukou.

Chlapec slyší rvát svou matku, rvát svou babičku a další stovky hrdel. Pak si uvědomí, že i on ječí hrůzou, snaží se vydrápat nahoru po tělech, co ho tísní, tam nahoře snad je naděje. Což napadá i jiné, daleko silnější, ti se také snaží vyškrábat blíže ke stropu, posunout blíže ke dveřím. Přitom křičí hrůzou, kálají pod sebe, zraňují se navzájem a snaží se dostat, jedno jak, co nejvýše a co nejbliže ke dveřím. Tím se u vchodu začíná tvořit propletená masa těl, kdy ti dole možná umírají dřív ušlapáním, než působením plynu, který se začíná uvolňovat z krystalů, které jejich katani mezi ně vhodili.

Aaron z posledních sil lapá po dechu, šílený hrůzou a v pudu sebezáchovy zatíná své nehty do těl okolo sebe, snaží se tak dostat výš, dostat se z toho hrozného tlaku, který mu pomalu už neumožňuje se nadechnout. Dusí se, ale těžko říci, zda jedovatým plynem či obyčejným

nedostatkem vzduchu. Ten řev kolem něho je hrozný, on už téměř křičet nemůže, jen chrčí, protože se nemůže nadechnout. Cítí, jak se mu lámou nehty, jak mu po rukách stéká krev z lidí, co poranil. Všechno se s ním začíná točit.

Poslední pokus zoufalého chlapce vymanit se ze smrtelného sevření. Naposledy se ze všech zbytků sil pokusí vydrápat vzhůru. Pak ale na jeho hlavu dopadne čísi noha, která ho zatlačí ještě níž, nějaký muž či možná žena přes něj leze, v panice a děsu šlape po lidech. Ti silnější teď v pudu sebezáchovy dupají po těch slabších.

Aaron se ještě naposledy pokusí nadechnout, alespoň trochu, alespoň trochu vzduchu, ale nejde to. Vše se mu začíná zatemňovat, strašlivý křik kolem něho odchází jakoby do dáli. Jeho oči už nic nevidí, napětí jeho drceného těla povoluje, už jen bezvládně visí v mase těl, která ho nadále nemilosrdně svírá. Někde kolem něho se nachází jeho již mrtvá sestřička, tam někde umírá jeho maminka a babička. Ale to on už nevnímá, neboť milosrdné bezvědomí ukončilo nesmírnou hrůzu, kterou si musel v posledních minutách svého života vytrpět.

COPAK TO NEVIDÍTE?

Zvuk gongu pronikne do sklepní místnosti kolem páté rodiny ranní a budí skupinu židovských mužů a mladíků, mezi nimiž se nachází pan Edelstein a jeho synové. Následný hluk jim dává tušit, že se tábor probouzí do nového dne. Přítomní zatím netuší, co se stalo se zbytkem transportu, mnou si oči a zírají na sebe, ale i na malé okénko nad povrchem země, kde mohou spatřit hbitý pohyb nohou, doprovázený rytmickým klapotem dřeváků.

Občas se ozve velice strohý rozkaz, a bohužel také bolestivý výkřik, pravděpodobně někdo neuposlechl dost rychle a seznámil se s holí v rukách dozorců. Muži ve sklepení se na sebe nejistě dívají, stále neví, co si o tom všem mají myslet.

Nedostanou však dlouhý čas k rozjímání, nad schodištěm se ozve zvuk otevíraných dveří a za malou chvíli jim skupina dost vyhublých mužů v pruhovaných mundůrech přináší sud s kouřícím čajem. K tomu je ale jen pár plechových kelímků a jedna naběračka.

Žízniví a hladoví muži se snaží dostat k čaji, dojde k menší strkanici, ale nakonec se všichni zklidní, a dokonce si začnou dávat galantně přednost, ti starší posílají dopředu ty nejmladší, a další pak naopak ty nejstarší. V tu chvíli se objeví chlap ve vězeňských kalhotách, modré blůze s tím zvláštním zeleným trojúhelníkem, ale také s páskou na paži s nápisem kápo

„Za deset minut se shromáždíte před barákem na nástup. Pak budete mít asi dvě hodiny volno, což využijeme k prohlídce tábora. Tady jeden z mých pomocníků vás provede. Potom půjdete na očistu a na prohlídku, taky podle toho budete rozřazení do různých komand a na práce,“ přejíždí kápo pohledem po vyjukaných nováčcích. Asi se mu zdá, že už řekl dost, proto se bez dalšího otočí a opustí sklepní prostor.

Deset minut není mnoho, proto znovu vznikne menší strkanice okolo sudu s čajem, nakonec se ale napijí všichni, minimálně aby zahnali trýznivou žízeň. Následně jsou již pobízeni dvěma muži, kteří jsou asi nižšími kápy v táborové hierarchii. Ale je nutné je také poslouchat, jak usoudí všichni ze sklepní místnosti.

Jsou seřazeni do pěti řad, stále na sobě mají své civilní šaty, čímž se liší od ostatních, které zahlédnou ve svém okolí. S výjimkou esesmanů a dozorců jsou všichni v těch hrozných pruhovaných hadrech.

Ti dva muži s holemi si je počítají, dělají si nějaké záznamy, je to vlastně poprvé, co někdo zjišťuje, kolik mužů a mladíků z včerejšího transportu selektující lékař určil jako praceschopné. A tím jim vlastně také minimálně na nějaký čas určil stranu života, což oni ale stále nevědí, zatím ještě setrvávají v blažené nevědomosti o tom, co potkalo jejich blízké, které nasměroval německý doktor při rozřazování na levou stranu.

Oba zamračení dozorců si ověřují své údaje, snaží se být pečliví, chyba by asi i pro ně byla nepříjemná. Čas se vleče, ale nastoupení nováčkové ani nehlesnou, mohou maximálně pozorovat zrod nového dne, o němž zatím vůbec nic netuší, nevědí, co jim přinese.

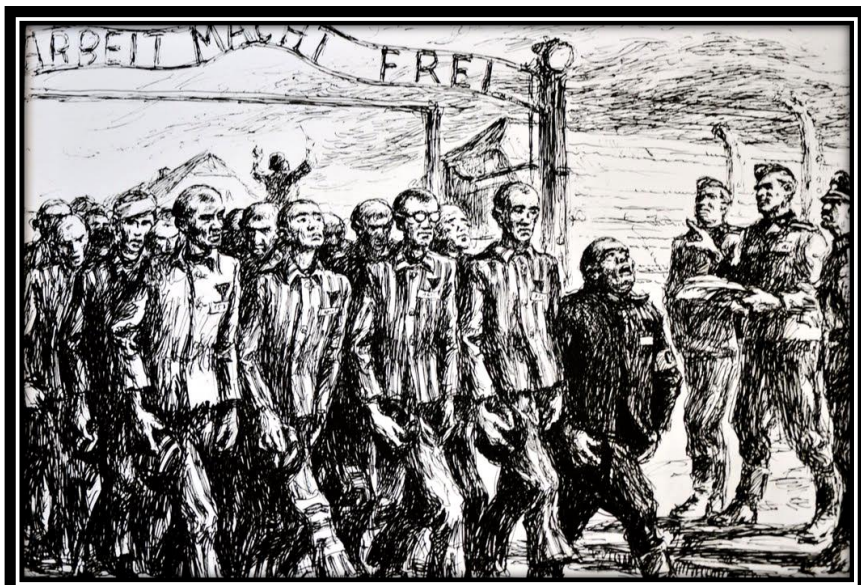
Náhle uslyší hudbu, s údivem poslouchají pravý nefalšovaný orchestr, který na pódiu u brány spustil svou reprodukci. Někteří na sebe nevěřícně pohlížejí, jde o nějakou provokaci či snad ranní rituál, který má navodit správnou pracovní atmosféru? Ale bojí se promluvit, kolem nich jsou sice jen dva muži s holemi v rukách, ale moc dobře vědí, že je také pozorují vojáci s kulomety ze strážních věží a kdyby snad někdo projevil náznak neposlušnosti, určitě by se k nim brzy seběhlo více dozorců a bylo by zle. Nikdo se navíc nechce uvést jako problematická osoba, a tak stojí v naprosté tichosti jak svíčky a v němém úžasu naslouchají hudbě.

Auschwitz – táborový orchestr – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„Do práce!“ zazní náhle rozkaz, ale ne jednou, ale asi z desítek hrdel. V tu chvíli se klid v táboře, podbarvovaný zmíněnou hudbou, rázem mění. Znovu se rozléhá klapot dřeváků a také mohou spatřit mezi domy proudící nekonečné řady mužů, vyrovnané v pětistupech. Jsou jich stovky, ne, určitě tisíce. Směřují k bráně. Ale není na ně zrovna hezký pohled, většinou jsou vychrtlí, zsinálí,

otřesně kostnatí. Přesto se snaží pochodovat tak, aby dávali na odiv svoji dobrou fyzickou kondici.

Auschwitz – odchod na práci – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

otřesně kostnatí. Přesto se snaží pochodovat tak, aby dávali na odiv svoji dobrou fyzickou kondici. Ale jedno pozitivní si nováčkové uvědomí, ti lidé směřují k bráně, tedy opouštějí zdejší oplocený prostor, nepochybně směřují ven za práci. Tedy jsou opravdu v pracovním táboře, nikoli ve vězení, z něhož se nemají šanci dostat. Matou je ale ty hrozné mundůry, děsí je ta velká vyhublost mužů, co spatřili, ale zároveň se dle všeho nemusí přímo obávat o svůj život, jsou zde nikoli jako vězňové, ale jako

levná pracovní síla. Možná ta nejlevnější na světě, podle hubenosti pracovníků, s čímž asi bohužel souvisí jejich výživa. V každém případě jsou pocity nováčků dost zmatené a smíšené. Dva jejich dozorcí jim nařídí, aby učinili vlevo v bok, což z nich vytvoří pětičlenný zástup, poté se dají do pochodu, kdy se snaží udržet svůj tvar, aby ty dva nenaštvali. Procházejí tábořem, objeví se u brány, pak jdou dál, teprve teď si uvědomí rozlehlost a velikost tohoto tábora. Však z něj také vyšli tisíce mužů v pruhovaném. Nikdo jim nic neříká, zdá se jim, že je vodí jen tak bez cíle. Nakonec je donutí zastavit a zase se obrátit vpravo v bok. Tím opět stojí v pěti řadách čelem k těm

dvěma, ovšem ti si jich vůbec nevšímají. Tak se rozhlíží, ale nic mimořádného nevidí. Až po chvíli se objeví velký vůz, tažený několika muži, podle jejich dorozumívání někteří poznají, že jde o Ukrajince.

Vůz je dotlačen ke dveřím velké budovy, která postrádá jakékoli okna. Ze dveří vyjdou jiní dva muži, žertují mezi sebou, podle jejich slov jde o Poláky, to poznají téměř všichni z nováčků. Ti stojí a sledují, co má následovat, na co se mají dívat.

Ozve se nějaký povel, ti dva Poláci se postaví proti sobě a nastrčí před sebe své ruce. Vypadají podivně, to ale už se staví do podobné pózy i dva z Ukrajinců na okraji vozu. Stále se však nic neděje a stovka nových obyvatel tábora zírá na divný výjev a někteří i na sebe navzájem. Naopak jejich dozorci se mezi sebou dobře baví a nevěnují ničemu jinému pozornost. To se změní ve chvíli, kdy se z nastoupené stovky nováčků ozve zděšené vydechnutí. Pak se káповé podívají se škodolibým úsměškem na své svěřence.

Ti upírají vytrěštěné oči na budovu a vůz, v mnoha tvářích se objevuje nefalšovaná hrůza. Z temného prostoru budovy totiž v pravidelných intervalech vylétají nahá lidská těla, jejichž ruce jsou roztažené, obličejem dolů, hlavou dopředu. Ti dva Poláci je zachycují v letu, jeden za nohy v oblasti kotníků, druhý za ruce v zápěstích. Poté je dalším svihem posílají směrem na vůz. Hubená těla dopadají na začátek korby, tam se rozplesknou, poté je rychle zvedají dva Ukrajinci a chvátají s nimi na druhý konec. Tam tělo položí a už musí běžet pro dalšího nebožtíka.

Pro nové obyvatele tábora je to úděsný zážitek. Jako by nějaký stroj vystřeloval ta vychrtlá těla z temnoty, jako automat míčky na tenise, stále chrlicí další a další. Ukrajinci je na korbě rovnají tak, že vždy střídavě dávají hlavu mezi nohy pod ním ležící mrtvolu, tak se jich totiž na vůz vejde více.

Většina zemřelých je nesmírně vychrtlá, jen kost a kůže, ale občas se objevují i těla se zbytky masa okolo kostí. Ten rozdíl nelze nepostřehnout, zatímco ti první, ta většina, zemřela asi na nemoc či spíše naprosté vyčerpání organismu, u těch druhých mohou spatřit stopy po ranách a někdy ještě i nezaschlou krev, u některých i zbytky exkrementů. Ti druzí byli určitě usmrceni za použití násilí, možná surově utlučeni, čemuž by odpovídaly hrozné rány na jejich hlavách, vlastně i stopy po výkalech, asi následek hrozné bolesti a násilného umírání.

Nováčkové stojí bez hlesu již několik minut a stále tomu hroznému představení není konec. Stále přilétají nová a nová těla, která zaplňují korbu vozu. Oba dozorci se doslova pasou na hrůze, jenž mohou číst ve tvářích a očích pozorujícího davu. Náhle jeden z nich zpozorní, poměrně urostlý a pohledný mladík v první řadě má poněkud odlišný výraz, v jeho očích je skoro až lhostejnost, dokonce se snad mihne na jeho tváři letmý úsměv.

„Copak, tobě se ta podívaná snad líbí?“ ptá se muž s holí.

„Líbí? Ne, pane,“ ulekne se Joseph Edelstein, neboť je to on, který na vše hledí s nic neříkajícím výrazem, v jehož tváři není taková hrůza a odpor, nebo dokonce hnus, jako u většiny ostatních.

„Ale tváříš se nějak jinak,“ dívá se dozorce pátravě do chlapcovy tváře.

„Možná jen proto, pane, že jsem na to zvyklý. Myslím na ty mrtvé, pane.“

„Zvyklej? Vodkud?“ ožije muž.

„Pracoval jsem v pohřebnictví, tam jsem viděl hodně mrtvých, podobných těm tam.“

„Tak v pohřebnictví? A kde?“

„Tam odkud přijíždíme. Spolu s bratrem Isaacem, který je taky tady, spolu jsme tam pracovali. Tak jsme vozili hromady mrtvých a pohřbívali je,“ snaží se o klidný a lhostejný tón hlasu mladík.

„No tak to je dobrý povolání, sem jako dělaný,“ rozesměje se druhý z dozorců, pak se zeptá na jméno mládence a také jeho bratra, něco si poznamená na ten svůj papírek, kde má počty.

Joseph se otočí doleva a jeho pohled se setká s tím Isaaca, ten se však mračí, vůbec ho netěší, co o nich právě mladší sourozenec prozradil. Ale už s tím nemůže nic dělat.

Po tomto krátkém intermezzu pokračuje němohra, od účastníků i diváků. To již ti Ukrajinci na voze šlapou po mrtvých tělech, přidávají se k nim dva další, klejí, když se jim nohy zvrstávají či

sklouzávají po mrtvolách. Všem přihlížejícím teď nahání husí kůže ten podivný zvuk, jak dopadá

Mrtví vězni – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

jedno nahé tělo na druhé, ten strašlivý mlaskavý zvuk, jenž nemá dle všeho konce. Už nejméně čtvrt hodiny zde stojí a jsou nuceni sledovat tento odporný obrázek.

Díkybohu už je konec. Určitě víc než stovka nebožtíků spočívá na korbě, přes kterou teď Ukrajinci roztahují smradlavé pokrývky. Do ticha, jako něco naprosto nepatřičného, zazní smích dvou Poláků, co zavírají vrata budovy, jenž odevzdala svůj děsivý obsah. Jejich naprostá bezcitnost šokuje mnohé, vždyť jim právě prošlo rukama ohromné množství mrtvol a oni se smějí, jako by nic.

Ozvou se povely, skupina Ukrajinců se snaží vůz rozpohybovat, manipulují s ojí a opírají se do něho svými rameny. Dopravní prostředek se dává do pohybu, čímž se uvolňují některé končetiny a vystřelují z pod pokrývky, divně se klátí.

Objevují se dva noví muži na scéně, přibíhají s košťaty a začínají odstraňovat krev, jejíž stopy zůstaly mezi vraty a vozem, a také pod ním. Někteří asi zemřeli před krátkou dobou, když z nich ještě kapala krev, uvědomí si nedobrovolní diváci a zase jim běhá mráz po zádech. Netuší, kdo byli ti nebožtíci, jaké národnosti, proč museli umřít. Nebo proč byli ubiti. Ale tohle odporné představení, na které je nepochybně jejich dozorcí přivedli úmyslně, s většinou dost zacloumalo. Tísňivé pocity z tohoto prostředí se zase o něco zvýšily. Nejedni si uvědomuje, že by také mohl brzo skončit mezi těmi nahými těly na korbě. A kde je alespoň elementární úcta k mrtvým? Vždyť s nimi zacházeli, jako by byly jen kusy masa.

„Tak co, chce se někdo na něco zeptat?“ rozkročí se jeden z dozorců před zsinálou skupinu svých svěřenců.

„Proč umřeli? A proč jich bylo tolik?“ zeptá se po dost dlouhém tichu Joseph, opět jeho hlas zní dost lhostejně.

„Správná otázka,“ kývne uznale hlavou kápo, „A velmi jednoduchá odpověď. Tyhle všichni umřeli během dnešní noci. Některý byly dost nemocný, některý pošli hlady. A pár jich dostalo víc ran holí, než dokázali ustát.“

„Jen za dnešní noc?“ objeví se poprvé v hlase mladíka emoce.

„Jo, jen za dnešní noc. Ale nic neobvyklého, to je tak pokaždý. Tak to tady chodí,“ ušklíbne se dozorce.

Joseph se už raději na nic neptá a taky nikdo z jeho kolegů nemá chuť položit otázku. Proto kápoové zavěli k pochodu, odvedou všechny zpět do jejich sklepení, kde dostanou rozkaz vydržet, než začne jejich očista a přerod ve správné vězně, jak jim s úšklebkem na rozloučenou jeden z provázejících řekne.

V podzemí se rozhostí ticho, každý se snaží nejprve vyrovnat s hrozným zážitkem sám, až po chvíli začnou nesmělé dialogy, pak se začnou bavit i větší skupiny. Ale všichni jsou jak opaření, tohle nevypadá vůbec dobře. Podle všeho tu smrt neznamená nic zvláštního, prostě jen menší úbytek pracovní síly, kterou ovšem rychle a hravě nahradí. Třeba jimi. Ačkoli těch mrtvých bylo možná více než jich. Nebo jim to tak alespoň připadalo.

„Proč si mluvil vo tý naší práci?“ podívá se vyčítavě Isaac na svého mladšího bratra.

„No a co? Když se zeptal,“ pokrčí tázaný rameny.

„No a co? Co když se toho chytí? Co když nás bude chtít na takovou práci zařadit?“ zvýší hlas starší sourozenec.

„Kéž by, taková práce je tady asi požehnáním.“

„Cože? Jaký požehnání tahat se s mrtvejma? Víš ty, jak je ta práce hnusná?“

„Možná hnusná, ale v tomhle táboře asi vážně požehnání.“

„Pomátnul ses?“ hledí Isaac konsternovaně na bratra, „Když už to tak moc chceš dělat, ty hlupáku, tak si nemusel aspoň mluvit vo mně!“

„Hlupáku?“ zvolá Joseph, normálně v něm bouchnou saze, „Já jsem hlupák? Copak to nevidíš? Copak to všichni nevidíte?“ vzteká se, hlas se mu chvěje, dívá se na další členy své rodiny, kteří jsou jeho výstupem zaskočení, „Copak to vidím jen já? Ty vychrtlíky, co ráno šli přes bránu do práce? Jak moc byli podobný těm, co tam házeli na tu káru? A jak vypadali ty, co je tam nakládali? Dost velké rozdíly, ne? Co si myslíte, kde to jsme? Aspoň stovka mrtvejch za noc. Většina byla jen kost a kůže, chcípli, protože je vyhladověli. Upracovali je k smrti. Až se vrátěj ty z té práce, zase jich přes noc aspoň stovka zkape. Pokud dostaneme takovou práci, tak je za chvíli po nás. Budeme brzo taky kost a kůže a jednou prostě v noci chcípne!“

Po této velmi emotivní řeči patnáctiletého chlapce se rozhostí ve sklepení hrobové ticho. Mnoho z přítomných napadají podobné myšlenky, ale ten hoch je teď tady vykřičel.

„Chlapci, nesmíte se hádat, musíte držet spolu,“ vydechne pan Edelstein, začíná mít neodbytný pocit, že svou rodinu přivedl do prostředí horšího, než bylo gheto, jenž asi dost lehkověrně opustil.

„Tak ať mi nedává, že se snažím přežít,“ řekne Joseph vzdorovitě, pak se znovu nadechne, „Slyšeli jste to sami, tady jste buď zdravý nebo mrtvý. Tak to ten včera říkal. A když jste na kost vyhublý, tak asi moc zdravý nejste. Pak je nechaj chcípnout a místo nich vezmou jiný, třeba jako jsme my. Tam to bylo podobný, ale tady je to asi ještě horší. Ty co šli ven, tak mnohý už byli kost a kůže. Jak dlouho vydržej? Jak dlouho vydržíme my, než budeme jako ty u brány, a jak dlouho, než nás taky jedno ráno naházej na tu káru? Ty seš doktor, Dane, tak mi řekni, za jak dlouho ze mě bude takovej kostlivec? No?“

Atmosféra ve sklepení by se dala krájet, slova chlapce nepostrádají logiku, přesně vyjadřují, čeho si většina povšimla, a kdo si to ještě neuvědomil, tak si jen sám sobě něco nalhává. Ten ohromný pětičlenný had, co se dnes ráno táhnul k bráně, byl opravdu děsivý. Ti lidé určitě trpí hladu, a je opravdu správnou a zásadní otázkou, jak dlouho trvá, než se člověk s normální vahou dostane na jejich úroveň. Navíc mnozí z nováčků jsou již teď minimálně lehce podvyživení.

„No, možná nestačíme ani tak zkostlivět,“ ušklíbne se Joseph, „Možná nás dřív někdo umlátí. Jako ty, co byli mezi těma kostlivci. Co z nich ještě kapala krev. Ty museli ubít dneska ráno, jinak by přece už nekrváceli, ne? Kolik jich bylo? Deset? Dvacet? Jen za jedno ráno? Kolik je nás tady, co?“ rozhlédne se, oči vodnaté, „Tak stovka? To zvládnou ani ne za tejdě,“ nasadí své řeči korunu. Pak jen máchne rukou, otočí se, aby nebyly vidět slzy, které se mu derou do očí. Když se teď na něho všichni dívají.

Snad minutu nikdo nepromluví, výbuch kluka jen vystihl jejich nejčernější myšlenky. Zároveň se mnohým objeví další, ještě černější. Jak se daří jejich blízkým, které včera odvedli do tak zvaného rodinného tábora? Nebo jejich přítelkyním, pokud se ocitli také mezi vyvolenými. Vyvolenými? Ale k čemu vyvolenými? Pracovat, asi s nedostatečnými přiděly jídla, dokud nepadnou a dokud je nenahradí jiní?

„Josephe,“ položí ruku na rameno svého bratra Daniel, „naneštěstí máš asi v mnohém pravdu,“ říká klidným hlasem, byť v něm samém je neklidu požehnaně, „Ale musíš si pamatovat na dvě moc důležité věci. Nesmíš nikdy podléhat beznaději. To je cesta k záhubě. A za druhý, musíš si zachovat chladnou hlavu. Pokud zareaguješ takto podrážděně na nějakého vojáka nebo dozorce, opravdu tě můžou umlátit k smrti. Kdoví, co jsou zač, ty jejich tváře, ty jejich pohledy ...“

„Já vím,“ vzdechne hoch, setře si slzy, pak obrátí hlavu, „Já jen, když mi Issac řekl, že jsem hlupák. Ale ty nosiči mrtvol, ty byly líp živeny, ne?“

„Asi ano, ale nebyli to naši,“ řekne tiše starší bratr, „Podle všeho to byli Ukrajinci a Poláci. Nevím, jestli se i našinec může mezi ně dostat. Nebo kdo vlastně tvoří osazenstvo tohoto prapodivného tábora.“

„Myslíš vězně, ne?“ objeví se letmý a moc smutný úsměv na tváři Josepha, „Jak to říkal ten chlap před chvílí, teda že už brzo z nás udělaj taky ty správný vězně.“

„Zatím toho moc nevíme, nevíme, jak to tady funguje. Tak hlavně zachovej chladnou hlavu, a i kdyby ti dali ránu, tak ji přijmi, nesnaž se bránit. Nereaguj podrážděně, jinak opravdu může být zle,“ hovoří Daniel naléhavě.

„Nejsem hlupák, Dane,“ kývne hoch, „A taky, nechci umřít,“ dodá moc důležitou větu.

Ve sklepení se už zase rozléhají hlasy, většinou však nesmělé, tiché, většina hovoří o slovech, která byla před chvílí pronesena, různě je rozebírají. Někteří projeví starost i o své blízké, další o tom radši nemluví a dusí to v sobě. Zatím opravdu netuší, v jakém prostředí se ocitli, sice se tu k nim zatím chovají vcelku dobře, ale pár výjevů, kterých byly svědkem, svědčí o něčem jiném. O něčem, co neumí dobře pojmenovat, ale co jim nahání hrůzu. Všem, bez rozdílu věku.

Pan Edelstein raději nic neříká, role uklidňovatele se ujímá Daniel, nejprve pošle Isaaca za Josephem, aby se udobřili, pak se snaží utěšit třináctiletá dvojčata, která jsou hodně vyplašená. A pak i Davida, kterého slova mladšího bratra též dost zasáhla. On má tuberkulózu, jak dlouho s ní tady může vydržet? Pokud má Joseph pravdu, respektive ten muž ze včerejška, pokud tady jsou jen zdraví nebo mrtví, tak nemá moc nadějí. Asi půjde jako první. Ale za jak dlouho? Kolik mu zbývá života, pokud je pravda, co tady vykřičel jeho mladší bráška?

PŘIJÍMACÍ RITUÁL

„Ven! Všichni ven!“

Řev nad schodištěm všechny nováčky posedávající ve sklepení doslova katapultuje na nohy, všichni se hrnou nahoru, vyplašení, vystresovaní. Jen nebýt poslední, jen nedat žádnou příčinu, aby je začali mlátit. Utlučení vězni z rána jsou všem dostatečnou výstrahou.

„Řadit! Do pětistupu!“ řve jakýsi muž, asi dozorce, ale není tu sám, je jich tady teď víc, všichni se mračí, všichni mají v rukách hole a první rány už dopadají na ty, co příliš váhají či nezapadnou správně do tvaru. Jako by se ti muži chtěli předvést před mladým světlovlasým esesmanem, který vše s pohrdavým výrazem pozoruje.

„Poklusem!“

Neznají to tady, nevědí, kam je ženou, ale asi k nějaké vstupní prohlídce, jak jim slibovali. Zastaví je před jiným barákem, donutí je postavit se do pěti řad. Jsou tady ti kápoové či dozorcei,

nevědí přesně, co jsou zač, pak nějací vojáci a taky jeden důstojník, ten světlavý esesák, nevyznají se v hodnotách, je ale hodně mladý, s hrozně chladnými očima.

„Všechny cennosti vodevzdat!“

Tváří se rozpačitě, většinu jim toho už vzali, ale stále ještě něco mají. Ale vzdát se toho posledního nechťejí. Donutí je udělat větší rozstupy v řadách, mezi nimi teď běhají muži s holemi a řvou, chtějí, aby všichni odhodili na zem své cennosti. A tak tam padají různé hodinky, tabatěrky, ale i hřebínky, notýsky, tužky.

„Máte poslední šanci,“ promluví poprvé důstojník, takovým odtažitým hlasem, „Pokud později u někoho něco při prohlídce najdeme, pak ...“, nedokončí větu, což je možná ještě horší, než kdyby svou výhrůžku specifikoval.

„Mám řetizek, od matky, památku na zemřelou matku,“ ozve se špatnou němčinou jeden mladík, je hrozně vyplašený, povytahuje zmíněný předmět ze západní.

„Dolů,“ řekne esesák, a když mládenec zaváhá, sáhne k pasu a vyjme z pouzdra pistoli.

Majitel cennosti zpanikaří, nejde mu řetizek rozepnout, důstojník natáhne ruku se zbraní. Mladík strhne památku na matku z krku a mrští s ní na zem, v tom vyjde výstřel. Nikoho nezasáhne, neboť důstojník na poslední chvíli odklonil hlavu směrem do vzduchu. Nicméně efekt je neskutečný, k zemi se teď snášejí další cennosti. Příště by totiž mohl ruku nechat ve vodorovné poloze.

„Dovnitř!“ otevírá jeden z dozorců dveře do velkého baráku.

Klopýtají, snaží se být co nejrychlejší. První se ocitají se ve velké podlouhlé místnosti, kde postává deset holičů, u každého je židle. O kus za nimi stojí dalších deset mužů či mladíků, jejich činnost zatím zůstává nováčkům neznámá.

„Svlíknout! Rychle!“

Není čas na váhání, vůbec ani nepomyslí na protesty, muži a mladíci ze sebe rvou svůj oděv, u koho se zdá dozorcům jeho činnost pomalá, přetáhnou ho holí, dost to bolí. Proto se všichni horečně svlékají, své svršky odhazují vedle sebe. Za krátkou dobu jsou zcela nahí, šlapou ve svém oblečení. To už prvních deset ženou k židlím.

Mezi nimi je i Joseph. Doslova uhání k jednomu z holičů, přesto ho přetáhnou holí přes záda, asi preventivně. Projede jím bolest, ale jen stáhne obočí a rychle si sedá na židli. Cítí, jak ho muž v pruhovaném chytá za hlavu, tu mu nějak natáčí, podle svého přání, a už pracuje v jeho rukách strojek. Nekompromisně z mladíkovy hlavy odstraňuje vlasy. Přitom si počíná dost neurvale, takže jde o značně bolestivý zákrok. Ale asi i on je tlačěn časem, pokud by byl příliš pomalý, může se zlost mužů s holemi či vojáků obrátit i proti němu. Ostatní jeho kolegové si počínají podobně, takže jim stačí tak dvě minuty, aby jejich klient skončil holohlavý.

Joseph jen zatíná zuby, má sedřenou kůži na hlavě, přejede si po lebce rukou a pak na ni pohlédne, spatří tam krev. Naštěstí ji ale moc není. To už ho zase ženou dál, k dalšímu muži, v jehož ruce je břitva. Jen se lehce usměje a přehlédne tělo mládence.

„Ruce nahoru,“ houkne, poté začne tupou břitvou odstraňovat chlupy z jeho podpaždí. Takto bez vody a bez mýdla jde o dost nepříjemnou proceduru. Zvláště, když se s tím dotýčný nepáře.

Holený opět zatíná zuby a snaží se nevnímat bolest. Jen po očku pozoruje ostatní, jsou na tom podobně, ale nikdo si nedovolí jakkoli protestovat. Teď už vůbec, když jsou nahí uprostřed oblečených lidí. Jsou tak vyplašení, že ani nemají čas přemýšlet o studu.

„Stát rovně,“ poznamená lazebník, když se skloní k rozkroku.

„Ani se nehnu,“ hlesne Joseph.

„Pokud hýbat, bude šmik, šmik,“ ušklibne se muž v pruhovaném, pak začne odstraňovat chlupy v podbřišku. Přitom se mladík opravdu necítí dobře, přeci jen mít břitvu tak blízko přirození, v rukách naprosto neznámého člověka, není nic příjemného. Stačí malé zaváhání ...

Joseph se zase podívá kolem, nakonec na tom není tak špatně, na jeho těle je ochlupení jen v podpaždí a v rozkroku, to starší muži jsou na tom daleko hůře. Těm odstraňují srst z prsou, břicha,

zad i nohou, a jelikož jejich těla nejsou rovná, je na nich plno krve. Ale nemá moc času na pozorování, neboť už je díkybohu hotovo.

Mladík se stačí sotva podívat, vypadá jak holátko, jen ty občasné krůpěje krve ten obraz nevinnosti kazí. Očekává, že ho pošlou pod sprchu, ale ten chlap ho chytne za paži.

„Předklonit!“ štěkne.

Vyjevený hoch se lehce nakloní, ten muž mu položí ruku na záda a stlačí ho níž. Pak sebou Joseph cukne, neboť cítí, jak mu něco proniká do řitního otvoru. Asi to budou prsty, uvědomí si ponižovaný mládenec, stáhne podvědomě pŕlky, což našťve muže konajícího tělesnou prohlídku, dá mu značnou herdu do zad. Kluk se pokusí uvolnit hýžd'ové svaly, cítí se strašně. Co hledají? Šperky? Prsteny? Drahokamy?

Chlap ho dost surově odstrčí, to už ho dozorcí pohánějí pod sprchu. Spolu s dalšími z první várky, vše odsýpá, druhých deset už začíná být holeno a dalších deset stříháno. Vše jde jak po másle, nikdo se neopovazuje protestovat, i když z něho po sdírání chlupů teče krev. Nezpěčují se ani při ponižující prohlídce řitního otvoru.

Joseph už je v místnosti se sprchami, spolu s dalšími z první desítky odbavených. Dostane dvě rány holí přes záda, vůbec nechápe proč, vždyť přesně plní pokyny, tak proč ho mlátí? Nedává mu to smysl. Ocítá se pod proudem vody, je hrozně studená, ale zatíná zuby. Náhle začne být voda teplejší, působí lahodně a příjemně ... vyjekne a uskočí, ze sprchy se teď valí vroucí proud, slyší smích, to mladý Němec si hraje s kohoutky a mixuje dost nepříjemnou teplotu. Určitě záměrně, protože se přiblíble tlemí. Ale teď už ne, desítka naháčů ustupuje, mladík v uniformě řve a žene je zpět.

Joseph se zatváří zoufale, do očí se mu derou slzy. Jeho mozek šrotuje. Co má udělat? Když se vrátí pod sprchu, určitě se opaří, ta pára je zlověstná. Když neposlechne, asi ho začnou bít. Když se opaří, bude nemocný a asi umře. Když nepůjde pod sprchu, tak ho začnou mlátit a mohou ho také zabít. Co má udělat?

Uvidí dozorce s holí, napne svaly a skloní hlavu. Rána přes záda je hrozná, vyjekne bolestí, další přichází vzápětí. Pak se mu objeví mžitky před očima, teď šel úder na hlavu, klesá na kolena, cítí, jak mu na tělo dopadají od země odražené kapky hrozně horké vody. Točí se mu hlava, spatří, jak se voda pod ním barví do růžova, není těžké pochopit proč, z jeho rozražené hlavy stéká červený pramének po tváři a kapky dopadají na zem. V jeho očích se objevují slzy, čeká další rány, možná mu prorazí lebku a on umře. Přitom nemůže nic udělat, kdyby se pokusil jakkoli bránit, utlučou ho stoprocentně.

Další úder však nepřichází, naopak voda dostává rozumnější teplotu, bota dopadne na jeho bok, odrazí ho pod sprchu. V hlavě mu hučí, má mžitky před očima, ale hrabe se na nohy, musí rychle vstát, nebo se našťvou a dorazí ho. Vzpruží ho vzpomínka na ráno, na ty utlučené vězně, už zase stojí na nejistých nohách a nechá na své zmučené tělo dopadat proud vody. Zase zatíná zuby, cítí pálení v místech, kde má proraženou či rozdrásanou kůži na hlavě, bolest přichází i z dalších holených míst. Ale on přitom pociťuje radost, radost z toho, že ho nezabili.

Německý mladík se tváří spokojeně, jeho cílem asi bylo vězně potrápit, nikoli uvařit či nechat umlátit. Ale ta zkušenost je pro Josepha strašná, neboť jen odhaluje jeho naprostou bezmoc, a naopak naprostou moc, kterou mají ti druzí nad jeho životem. Kdyby se kdokoli z nich před chvílí rozhodl ho zabít, nic by s tím neudělal a už tady ležel mrtvý. Tohle je strašné poznání. O jeho dalším životě asi bude rozhodovat nálada dozorců a strážců. Děsivý pocit.

Ženou ho ven ze sprchy, je vyhnán z budovy. Tam stojí muž v pruhovaném s kbelíkem nevábné tekutiny a malířskou štětkou v ruce. Když se k němu Joseph dostane, pokynem mu naznačí, aby zvedl ruce a potřel mu podpaží hnědou tinkturou. Poté znovu štětku namočí a zamíří s ní k mládencově rozkroku. Štípe to. Takto dezinfikován musí ujít asi padesát metrů, kde stojí menší

stůl, za ním dva němečtí důstojníci v bílých pláštích, o kus dál podlouhlý stůl, u něhož sedí několik dalších vězňů.

Díkybohu je docela teplo, probíhat tato procedura v jiném kalendářním období ... Jeden dozorce ho ždouchne do zad, musí předstoupit před lékaře, aspoň je tak odhaduje, podle těch plášťů. Ti si ho prohlíží, muž s holí ho donutí před nimi udělat pár kroku, otočit se kolem své osy. Pochopí, jak se asi museli kdysi cítit otroci, když je nutili se promenádovat před kupci. Cítí se ponížený, cítí se jak zvíře, které si někdo prohlíží a rozhoduje, zda si ho koupí. Ovšem tady jde o něco jiného, ti dva doktoři se asi zamýšlejí, zda je dostatečně silný na práci. Pokud by usoudili, že je slabý, co s ním pak udělají?

Ale on je na svůj věk dost silný, dobře rostlý, atletické postavy. Sice je teď zakrvácený, z rozbité hlavy mu stále vytéká pramínek krve, ale krvavé stopy má i v podpaždí a v podbřišku, všude tam, kde ho drásali tupou břitvou. Ale pořád je na tom dobře oproti ostatním. Ted' zase už stojí čelem k dvojici, která posuzuje stav jeho těla, nic jiného je nezajímá. Jeden z nich lehce kývne, muž s holí ho chytí za zátylek a prudce s ním smýkne směrem k dlouhému stolu.

U něho je mu nařízeno si sednout. Lehce se chvěje, přeci jen je nahý a mokrý a zase takové teplo není ... Nebo je to z přestálého strachu, že ho vyhodnotí jako příliš mladého na práci? Ptají se ho na jméno, místo narození, ale vyzvídají i co dělal, a padne i otázka na věk. Bez uzardění tvrdí, že je mu osmnáct, netuší však, jestli mu věří nebo ne. Ale nemá u sebe žádné doklady, s nimiž by mohli jeho údaje porovnat.

Nařídí mu položit ruce na stůl, ten muž proti němu se ho zeptá v jidiš, kam si přeje tetování.

„Můžu si vybrat?“ tváří se nedůvěřivě.

Tetování – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

„No jasně. Můžeš ho mít na levé nebo pravé ruce, dole nebo nahoře.“

„Není to jedno?“ zdá se mu tato otázka nesmyslná, ale nechce je rozzlobit, proto rychle vyhrkne, „Na levou a nahoru.“

„Jak si přeješ. A zatni zuby, bude to bolet.“

„Moc bolet?“ zachvěje se naháč.

„To vydržíš,“ usměje se muž mile, pak se dá do práce. Drží v ruce pero se špičkou, kterou zapichuje opakovaně do kůže a vstříkují pod pokožku inkoust. Tak postupně tvoří registrační číslo.

Joseph zatíná zuby, do očí se mu derou slzy. Hrozně moc ho tato procedura bolí a ten muž je jak stroj, pořád jen do jeho pokožky píchá a píchá. Hoch se podívá na svou paži, vidí na ni směs své krve a inkoustu.

„Ted' už budeš jen číslo. Nic než číslo,“ říká mu tetující temným a smutným hlasem.

Zdá se mu to jako věčnost, syká bolestí, v očích slzy, a ten chlap ho nepřestává mučit. Musí ale vydržet, ucuknout by určitě znamenalo výprask. Konečně. Konečně ho přestává trápit, naopak mu naznačuje, aby se zvedl. Což udělá rychle, to už ho strká muž s holí kus od stolu, spolu s ostatními. Mne si poraněné předloktí, nevidí, co mu tam vytetovali, rozbolavělé místo je zakryto inkoustem a jeho krví.

Jsou teď vyrovnáni do dvou řad po pěti a stále nazi čekají na další. Podívá se na ruku, nenápadně se snaží očistit místo vpichů. Pak se ulekne, zda si tetování nerozmazal, ale naštěstí se objevuje neporušené číslo, jeho číslo.

„Ted' už budeš jen číslo,“ zní mu v uších slova toho muže od stolu. Co to znamená? Co to znamená? Není už člověkem? Není už Josephem Edelsteinem? Je jen tím prokletým číslem?

Pravda, číslo se asi zabíjí lehčeji než člověk, probleskne mu hlavou a zachvěje se. Ale vše tomu napovídá, vždyť s nimi jednají snad hůř než s dobyt看em. Ten si také značkují, ale určitě ho tak zbytečně a surově nemlátí. Je to tak, cítí se jak naprosté hovno, jak naprosté nic. Stojí tu nahý a označovaný, vydaný na milost a nemilost těm nevyzpytatelným lidem okolo.

Již odbavení vězni stojí bez hnutí, postupně se k nim přidávají další. Joseph vyhlíží hlavně svou rodinu, při vybíhání ze sklepa se roztrhali, on byl dost rychlý, proto se ocitl vepředu zástupu. Teď uvidí Daniela, vypadá dost blbě, takto holohlavý a bez chlupů, lehce zakrvácený a potřísněný tou tinkturou. Po něm přichází David. Tady se jeho mladší bratr zachvěje, co když ti doktoři přijdou na jeho nemoc, co když se usnesou, že je na práci slabý? Že je nemocný? Nenechají ho na místě umlátit těmi šílenci s holemi? Raději odvrací zrak, až po chvíli se znovu podívá, ale díkybohu to už sedí David u tetovacího stolu a kroutí se, jak do něho bodají tím perem.

Už jich je odbavených tak polovina, skoro celá Josephova rodina. I otec přes svůj věk zdárně zdolává lékařskou prohlídku, i když je hrozně pořezaný. Jako poslední přicházejí na řadu dvojčata, Gideon se nějak divně klátí, na vyholené hlavě má zřetelný krvavý šrám. Co je to za lidi, když mlátí i třináctiletý kluky? Ale jim je to asi jedno, číslo jako číslo, jedno na koho jejich rány dopadnou. Díkybohu i jeho mladší bráškové jsou uznáni práce schopnými, jsou teď také tetováni, bolest snášejí statečně, sedí kousek od sebe a vzájemnými pohledy si dodávají odvahy. Pak je naženou do zástupu, naopak další naháči nastupují na jejich místa.

„Poklusem!“ zarve náhle jeden z dozorců a sám se staví do čela zástupu vězňů, ti se tváří vyčerpáně, moc povelu nerozumí. Ale další řev jiných mužů s holemi uvede jejich nohy do pohybu, klušou teď za tím prvním dozorcem. Záhy i pochopí dráhu běhu, mají tady kroužit v jakémisi oválu, stále dokola.

Joseph už zase nic nechápe. Proč je nutí běhat kolem? K čemu to je? Aby se zahřáli a nebyla jim zima? Že by o ně měli takovou starost? Nebo jde zase jen o nějakou zvrácenou zábavu, chtějí je ještě víc ponížit? Smát se jim, jak se jim houpe přirození? Případně zmohutní? Nebo je to jen další dobrá příležitost, jak vytvořit vhodné podmínky k dalšímu mlácení? Potí se, všichni se snaží nezavdat důvod k dopadu hole na své tělo, a tak je tempo dost vysoké.

Proboha, teď zakopává jeho mladší bratr Gideon, pohybující se na kraji útvaru, doslova padá, jeho dvojče tomu přes svou snahu nedokáže zabránit. Odpadlíkova řada pokračuje dál, kluk se válí na zemi. Ve všech jeho blízkých, co ten výjev spatří, se zatajuje dech. Jeden z dozorců běží k chlapci, v jeho ruce je pozdvižená hůl.

Joseph zatačí a ztrácí mladšího bratra z očí. Bojí se, co spatří, až se mu zase rozevře výhled. Nemá jak sourozenci pomoci, nikdo z rodiny nemůže, pokud by někdo opustil tvar, určitě se na něj sesypou všichni ti muži s holemi okolo, a když se rozzuří, odnese to asi jak ten pomáhající, tak ten, kterému mělo být pomoheno. Gideon to musí zvládnout sám. Nebo nemusí ...

Joseph zírá do země a bojí se pohlédnout k místu, kde zakopl jeho mladší bráška. Ale podívat se musí. Kluk je pořád na zemi a dostává rány holí. Ale jeho patnáctiletému sourozenci se zdá, že ten dozorce zase tak moc netlačí, kdyby chtěl, už je po odpadlíkovi. Ten se i pod knutou hole hrabe na nohy a nejistě se zařazuje zpět do své řady, ta právě oběhla celý okruh. Všem Edelsteinům se uleví, nejmladší člen jejich rodiny snad svoje zaváhání přestál bez vážné úhony, i když kdoví, jak moc je potlučený, jak moc ho výprask limituje do dalšího boje o přežití. Už totiž začínají všichni jasně chápat, že pobyt v tomto táboře o ničem jiném nebude.

Stále běhají v kruhu, Joseph s tím zase takový problém nemá, naopak s obavami hledá pohledem Davida, pro toho takový běh může být velmi nebezpečný. Pokud se dá do usedavého kašle, odhalí tím svůj zdravotní handicap, a kdoví, co s ním pak udělají. Také ho mohou ubít na místě, ti šílenci s holemi stále kolem nich poskakují a řvou, asi aby se zalíbili tomu mladému esesmanovi, co vše s ležérním úsměvem pozoruje.

Přidávají se k nim další, už jich moc nezbyvá. Díkybohu dostávají pokyn se zastavit a seřadit do pětistupu., jejich trapitele už pohled na klusající chudáky asi přestal bavit. Mnozí přerývané oddechují, sice osprchovaní, ale teď pokryti potem a stále také svou krví a tou dezinfekcí. Snaží se stát nehybně, zadržovat kašel, prostě na sebe nijak neupozorňovat. Joseph má slzy na krajíčku, ale drží se. Při rovnání řad zahlédl zsinálý obličej Davida, spatřil brečícího Gideona, hrozně vydešeného Yoela, nepěkně krvácejícího otce, ze kterého ty chlupy musel sdírat snad nějaký neumětel či sadista.

Už jsou tady všichni, stojí teď v řadách, jako nehybné sochy, bohužel ke kráse těch klasických řeckých mužů a jinochů mají opravdu hodně daleko. Jsou psychicky nalomeni, jednají s nimi hůř než s dobyt看. Cítí nesmírné ponížení a beznaděj. Jsou zcela nazí uprostřed oblečených lidí, zbaveni jakékoli důstojnosti, označkování. Jsou už jen čísla, jak naznačil ten muž u tetování. Joseph teď pociťuje bezbřehou bezmocnost, chvěje se částečně chladem a částečně strachem z toho, co ještě přijde. Náhle mu projede mozkiem palčivá myšlenka na zbytek rodiny, chovají se k nim také takhle strašně? K matce, babičce, malému bráškovi a jejich milované sestřičce? Jak moc je ponižují a týrají? A kam je vlastně zavřeli? Kdy se s nimi zase uvidí?

Stojí dlouhé minuty a nic se neděje, to je hodně času na přemýšlení, na rojení velmi chmurných a nepřijemných myšlenek. Proč předtím takový spěch a teď taková prodleva? Nebo tím zase něco sledují? Co jim tím naznačují?

Jakýsi slušně ustrojený a dobře vypadající vězeň přichází s papíry v rukách, velmi uctivě diskutuje s důstojníkem velícím touto přijímacímu rituálu. Ten nakonec kývne a asi dává tomu dobře živenému vězni volnou ruku. Možná je to zdejší písař, možná právě on teď bude rozdělovat jednotlivé vězně na práci, zařazovat je do různých komand. O čemž svědčí jeho činnost, právě debatuje s těmi, co se jich ptali na jméno, ale také na povolání. Pak si něco poznamenává. A posléze trpně čeká, stejně jako všichni. Jen ten německý důstojník odchází, asi si už užil dost a další nechává jen na těch svých hyperaktivních přísluhovačích. Pryč jsou už i oba lékaři. Uklízejí se stoly, ale oni tady pořád stojí, stále nazí a bezprizorní.

Poté odejde i ten písař, zmizeli i všichni ti, co je tetovali. Zůstává jen pár mužů s holemi, ale ti žádnou práci nemají, jejich svěřenci se pomalu bojí i zhluboka nadýchnout, než aby jim přidělávali jakékoli starosti. Nikdo z nich také nemluví, o to více se každý užírá svými temnými myšlenkami.

Nedokáží odhadnout čas, ale snad dvě hodiny už jsou pryč a stále se nic neděje. Je sice začátek června, léto i kalendářně je na spadnutí, ale zase takové teplo není, aby hodiny a hodiny stáli bez hnutí nazí mezi budovami. Mnozí se začínají chvět chladem, mnozí začínají mít problémy sami se sebou. Od včerejšího rána nejedli, od vyhnání z vlaku vůbec. Jen se ráno napili trochu čaje. Jejich trýznění hlady asi začalo, nic nenasvědčuje tomu, že by jim chtěli poskytnout jakoukoli stravu. Spíše se zdá, že jim nechtějí poskytnout vůbec nic, chtějí je tu nechat vyhnít, dokud ... Dokud co? Zabít je asi nechtějí, to by si je přece neznačkovali.

Konečně se objevuje několik vězňů, nevypadají moc dobře, jsou sedřeni, v jejich očích není vůbec nic, jen prázdnota, pohybují se jak dosluhující stroje. Vlečou kárku s oblečením, tím úděsným jednotným mundúrem, hnusnou čepicí, dřeváky, jejichž klapot se ráno tak rozléhal tábořem. Snad jen ta košile se liší a působí trochu nepatřičně. Je to odpudivé oblečení, ale určitě je lepší mít alespoň takové, než být zcela nahý.

Tvar je zrušen, stoupají si teď bez ladu a skladu do fronty na ten mizerný oděv. Rodina Edelsteinů se dostane k sobě. Za normálních časů by si asi navzájem přišli směšní, jak jsou hrozně zrasovaní a hlavně pozměnění. Bez ochlupení a bez vlasů vypadají podobně blbě. Ale teď v jejich očích není žádný náznak po jakémkoli veselí, naopak je v nich stále zděšení a strach. Navzájem se prohlížejí a posuzují, nakolik je přijímací procedura poznamenala.

Daniel jako lékař nenápadně prohlíží ránu na hlavě Josepha, jde naštěstí jen o roztrženou kůži a pořádnou bouli, podobně je poznamenaný Gideon. On a jeho dvojče nejsou jinak po těle

poznamenání, nebylo co holit, těch pár nesmělých chloupků nad rozkrokem bylo pryč raz dva. Jen mají pár jeliť od holí, na zádech, zadku i pažích, ale tak jsou na tom i ostatní. Každý dostal pár ran, naštěstí asi nebyly vedeny s úmyslem významně vězně poškodit, jen v nich vyvolat bolest, strach a pokoru. Což se nepochybně zdařilo.

„Všichni budou v pořádku, nikdo není vážně zraněnej. Což je skoro zázrak. Ale lidský tělo naštěstí vydrží dost,“ šeptá Daniel svému otci.

„Já hlupák, kam jsem svou rodinu přivedl ...,“ vydechne oslovený, v jeho očích je něco strašného, kromě toho co u ostatních, tak i pocit obrovské viny, „A co ti další ...,“ zalíjí se mu oči slzami.

„Snad nám něco řeknou, až tohle skončí,“ odpovídá mu jeho nejstarší syn, ale jistý si tím není. Stav otce ho děsí, pokud podlehně sebeobviňování, může přijít apatie a ta je v tomto dost děsivém prostředí zásadním krokem ke zhoubě.

Raději zase zmlknou, neboť se přiblíží muž s holí, ale už je klidný, možná i proto, že zmizel ten německý důstojník, před kterým se všichni tak ukrutně předváděli. Jako by čas už teď nikoho netrápil. Nikdo nepopohání nikoho, rozdělování oděvů probíhá bezproblémově. Každý dostane svůj díl, bez ohledu na velikost, ale také nikomu nevádí, když si začnou jednotlivé kusy ošacení navzájem vyměňovat. Prostranství před károu je teď plné stále ještě nahých či polonahých lidí, co se mezi sebou snaží vyhandlovat alespoň trochu odpovídající velikost šatů.

Začínají se postupně oblékat, ti, co už jsou tak odporně ustrojeni, tlačí jeden dozorce zpátky do pětistupu. První z nich jsou tak již v řadu, poslední ale teprve dostávají svou mizernou výbavu. Objevuje se znovu ten písař, naprosto lhostejně pozoruje lidské hemžení. I když lidské, jsou pořád ještě lidmi, když mají na sobě tento jednotný oděv? Oděv, na kterém mnozí s hrůzou pozorují temné skvrny. Mohou si namlouvat od čeho jsou, ale pravdě neuniknou. Jde o krev těch, kteří ten mundůr nosili před nimi. Možná už jich byla celá řada, někteří umřeli na nemoci, další ale byli usmrceni násilně, možná utlučením, možná zastřelením.

Konečně zase stojí všichni vyrovnání, bez hlesu, všichni si tak podobní. Už nejsou lidmi a individualitami, už jsou jen vězni a jednotlým stádem. Stádem, jehož práva jsou asi velmi nízká, jsou-li vůbec nějaká. Možná si zachovají jen jediné, a to umřít, a tak se vymanit z vlivu svých vězňů a trapitelů. I tak už někteří začínají uvažovat.

Ale za nuzné a mnohdy i poškozené oblečení jsou vděční, cítí se o něco lépe, než když museli hodiny šaškovat nazí před oblečenými vězňi či dozorci. V očích některých se ale už objevují první náznaky apatie, uvědomění si, že nic nemá cenu, že tady stejně nikdo nedokáže dlouho přežít a nakonec každý skončí jako vychrtlá mrtvola na káře.

„Poslouchejte,“ předstoupí před nastoupené nováčky onen písař, „Pár z vás vyberu, doplní stavy v některých komandech. Ty tam rovnou zavedu, postupně. Ty další budou odvedeny na ubikaci. Dneska už budou mít volno. Můžete se i podívat po táboře, ale dejte si pozor na zdejší pravidla, jak se chovat. Zítra už půjdou všichni do práce, určitě vás večer vaši kolegové poučí, až se vrátí.“

Nikdo ani nedutá, ale trochu naděje se objevuje, mohou tedy volně chodit po táboře. Jenže je to rozumné? Co když narazí na někoho nesprávného a stanou se terčem jeho nelibosti?

Číslo. Druhé, třetí, páté, sedmé. A dost. Respektive vyděšené pohledy.

„Tady jste jen čísla,“ podívá se na řady soucitně písař, „Pokud si je nepamatujete, tak se podívejte na to předloktí, kam vám ho vytetovali. Radši vám je ještě jednou přečtu, ty co řeknu, tak vystoupí a zůstanou tady. Ostatní budou odvedeny na ubikaci a mají to volno, jak jsem říkal.“

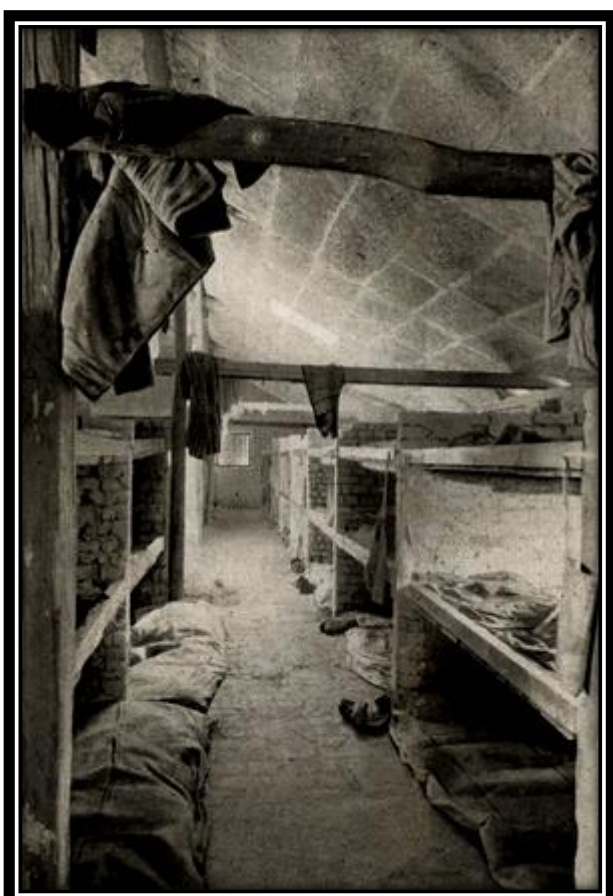
Mnozí by se chtěli na hodně věcí zeptat, alespoň na to, zda jim dají napít a najíst, ale nikdo se neodvažuje. A tak si jen prohlíží svá čísla a ti, kterých se to týká, pak rychle vystupují z řady. Je jich jen sedm. S velkým překvapením na sebe zírají hned tři členové rodiny Edelsteinů, Daniel, Isaac a Joseph. Přitom přemýšlejí, zda je toto vybrání pro ně dobře či špatně. Mají neobyčejné štěstí, že hned tři z jejich rodiny jsou mezi vyvolanými či naopak smůlu?

Písař počká, až dozorcí odeženou zbytek mužů, pak se dá taky do práce. Nejprve odvede Daniela k baráku, kde je ošetrovna, tam ho nahlásí a on musí zůstat na místě a čekat, až bude kýmsi vyzván, asi ke vstupnímu pohovoru. Ale srdce mu zaplesá, jeho práce bude tady v táboře, v nemocnici či ošetrovně, jak toto nevábné prostředí snad lze nazvat.

Pak jsou rozvedeni další čtyři muži, jako poslední odcházejí Isaac a Joseph Edelsteinovi. Jejich průvodce se na ně dívá nějak divně, ale oni se ho bojí na cokoli zeptat. Rozhodla snad o jejich pracovním zařazení odpověď na otázku, položenou mladšímu z nich zrána? Rozhřešení se dočkají za chvíli, kdy jsou zastaveni před podlouhlou budovou s kouřícím komínem, už vně základního tábora. Dost to tady smrdí, nyní ten pach vnímají intenzivněji, než předtím mezi baráky.

„Tohle je krematorium,“ říká písař temným hlasem, „Tady počkejte, za chvíli se vás někdo ujme,“ dodá, pak se otočí a odchází.

PROHLÉDNUTÍ

Ubytovací prostor v podkroví – ilustrační obrázek –
www.YadVashem.org

Tou dobou jsou již zbylí muži ze včerejšího transportu ve svém ubytovacím prostoru. Nikoli ve sklepě, ale útočiště nacházejí naopak až pod střechou, vlastně na půdě. Nad nimi se klenou trámy, po zemi jsou rozházené špinavé pokrývky. Jsou už zase sami, opuštění a bezprizorní, v cizím a dle všeho nesmírně nepřátelském prostředí. Bez základních znalostí, jak to tady chodí. Jen na sebe rozpačitě koukají, nevědí nic, netuší, co je čeká, jak se mají chovat, aby se nestali terčem agrese. Mají hlad a žízeň, někteří potřebují vykonat malou i velkou potřebu. Vymočit se šlo ve sprchách, ne každý tak ve stresu učinil. Ale kam jít na velkou? Sice dost dlouho nejedli, nicméně nějaké zbytky potravy z dřívějšíka projevují u některých z nich zájem o opuštění střev.

Asi třicet z nich, a pan Edelstein je se svými třemi syny mezi nimi, začnou scházet do přízemí, tam při příchodu spatřili několik mužů, dost nuzně vypadajících, ale snad se od nich dozvědí víc. Naleznou jen jednoho, odhadují ho tak na čtyřicet let, ale je těžké usuzovat na věk, když je tak zbídačený. Je také Žid, asi měl nějakou práci v táboře a ta mu skončila dřív, proto je tady. Nebo tady dostal úkol uklidit, hádají, ale bojí se ho přímo zeptat.

Pan Edelstein se osmělí jako první, opatrně pokládá základní otázky. Po něm se přidávají další. Chlápek jim vcelku ochotně a srozumitelně vysvětlí, kam mohou odejít na toaletu, co se týká pití a jídla, při těchto slovech se zlověstně ušklíbne, tak večere se bude podávat až později, do té doby musí vydržet. Slovo večere však vysloví s takovým despektem, až všem zatrne.

Pak těm, co u něho zůstávají, a jde asi o dvacet z nováčků, začne vysvětlovat, jak se mají po táboře pohybovat. Jak musí pozdravit sejmутím pokrývky. Jak se musí zahlásit svým číslem. Varuje

před neupraveností či nedostatečnou pokorou při zdravení, to vše by pro ně mohlo mít fatální následky. Někteří prý byli ubiti i pro mň. Při těchto slovech běhá všem mráz po zádech.

„Prosím, mohu se zeptat, přijeli jsme včera. Některé z nás vybrali na práci, jak jsem pochopil, většinu ale odvedli někam jinam. Nevíte, kde teď jsou, jaké tam jsou podmínky a kde je budeme moci zase vidět?“ ptá se pan Edelstein a je patrné, jak velká úzkost z jeho hlasu zaznívá.

„Já jsem tady tak měsíc,“ odpoví zbídačený muž, „Taky jsem přijel s rodinou. Žena a tři děti. Ty už jsou ...,“ nedokončí větu, „Všechny nás to čeká.“

„Co nás čeká?“ jsou všichni kolem zmatení z odpovědi, tento dotaz vyslovuje nahlas několik z nich, další se ptají beze slov jen svýma zoufalýma očima.

„Jste z různých míst? Cestovali jste?“ ptá se muž unylým hlasem, „Jak říkám, všechny nás čeká ještě jedna cesta.“

„Pane, omlouvám se, ale asi vám nerozumím,“ snaží se pan Edelstein, aby jeho hlas zněl mile, ten muž se mu náhle zdá hodně popletený, kdoví, zda nepostrádá zdravý rozum.

„Možná mi jen rozumět nechcete,“ odpoví čtyřicátník s povzdechem, „A já o tom nechci mluvit. Copak necítíte ten smrad? Ten divný pach kolem? Tam, z krematoria.“

„Z krematoria?“ ozve se z několika hrdel.

„To je ta poslední cesta, o které mluvím,“ sklopí starší vězeň svou hlavu.

„Co nám to naznačujete ...,“ nemůže už být pan Edelstein bledší.

„Jsme v pekle. Odsud vede jen jedna cesta, a to skrz pec krematoria. Všichni tady to ví, a každý nový to zjistí velmi brzo. Je jen otázkou, za jak dlouho tam skončíme. Ale musíme tam všichni, nic jiného není.“

„Chápu,“ dívá se teď pan Edelstein soucitně, ten muž se asi pomátl, „Je to tady asi moc těžké. To pak asi každého napadají chmurné myšlenky.“

„S vámi je kříž,“ povzdechne si dotazovaný, „Jak vám to mám říct? Moc dlouho se tady vydržet nedá, z nás, co sem přišli před tím měsícem, je tak sotva polovina. Myslím z těch, co byli vybráni na práci.“

„Polovina? Za měsíc?“ tváří se teď nedůvěřivě všichni posluchači.

„Však to zjistíte sami. Mnozí z vás už tady za měsíc nebudou,“ tváří se vypravěč smutně, a při jeho slovech pocítí všichni svíravý pocit v oblasti žaludku. I když je ten muž pomatený, jeho slova zní hrozivě. Dvojčata Edelsteinova se doslova chvějí hrůzou, i jejich starší bratr David je zsinalý. Otec pak nesmírně zmatený a zaražený.

„Pane, nevíte, kde jsou ti z našeho transportu, co nebyli vybráni na práci?“ zeptá se znovu pan Edelstein.

„Ale vždyť jsem vám to přece už říkal,“ zatváří se muž dotčeně, pak jakoby nevěřicně zakroutí svou těžkou hlavou, „Ti přece už šli před námi.“

„Šli před námi ...,“ vydechne Benjamin, pak se zase zatváří soucitně. I další nováčci se teď dívají spíš nedůvěřivě než zděšeně, ten sešlý vězeň před nimi asi blábolí z cesty.

„Myslíte si, že jsem blázen?“ pochopí vykladač rozpoložení mysli svých posluchačů, „Kéž by tomu tak bylo. Kéž by moji mysl zatemnila blažená nevědomost. Ale naneštěstí jsem stále při smyslech víc než dost. Také jsem tomu nechtěl uvěřit. Ale až vám to řeknou i další, pak ... Většina z vašeho transportu už to má za sebou. Slyšeli jste večer ten hroznej rámus? Asi je zabíjeli rovnou tady, kousek vod tábora, u krematoria. To pak vždycky pustěj ty motory, aby nebyl slyšet jejich křik. Chtějí to utajit, ale copak to jde? Všichni tady to vědí. Ale teď už prej budujou i další místa, kde jsou plynové komory ... Kousek vodsud se staví další tábor ... mnohem větší ... Birkenau mu říkají ... kus ho už je, začali ho prý stavět někdy v průběhu minulýho roku ... pořád ho zvětšují ... možná ho taky budete pomáhat budovat.“

„Plynové komory ...,“ třesí zrak pan Edelstein a není sám, krve by se nadořezal i ve tvářích jeho synů, stejně tak všech ostatních.

„Už tady ta nestačí, co jí mají u krematoria. Začali s tím prej před rokem, prej na bloku jedenáct. Pak k tomu začali využívat nějakou část toho krematoria ... A taky prej už postavili další plynovou komoru, někde tam v Birkenau ... mám to jen z doslechu, ale to je konec konců jedno, ne?“

„Chcete říct, že moje rodina ...“, má zsinanou tvář Benjamin.

„Možná je zabili tady, možná tam na tom druhém místě ... Už to nějakou dobu dělaj, že část transportu rovnou zplynujou ... určitě už víc než měsíc ... protože já ... Ale nechme toho. Prostě jste už jen vy, co jste byly vybraný na práci, už není nikdo jinej. Můžeme jen nějaký čas truchlit, než půjdeme za nimi.“

„Pane, to co říkáte ...“, objeví se v očích Benjamina nejprve zoufalství, ale teď i zlost, těmto kecům se nedá věřit, „Proč tohle říkáte? Proč nás chcete trápit?“

„Je těžký tomu uvěřit. Také mi nějaký čas trvalo, než jsem to vstřebal, než jsem tomu uvěřil. Je to těžký pochopit, když zaženou všechny do té komory a tam je zplynujou. Starý, ženy, děti, prostě všechny. Pak je buď spálej nebo zahrabou někde poblíž v lese, jak jsem slyšel. Těch mrtvejch je totiž moc. Umějí dost rychle zabíjet, ale zlikvidovat ta těla ... to jim dělá starosti.“

„Pane, tohle přece ...“

„Chápu, nevěříte mi. A já už vo tom nechci dál mluvit. Je to pro mě moc těžký vo tom mluvit. Je třeba co nejrychlejc zapomenout a soustředit se na sebe. Jak nějaký čas přežít, než vás taky vodpraví. Jedno jak, je tolik způsobů ... ale dost už. Nechte mě už bejt, nechci vo tom mluvit. Jestli chcete poradit, jak tady nějaký čas přežít, to se zeptat můžete. Ale vo tamtom, vo tom už ne,“ říká muž naléhavým hlasem, prosyceným hroznou bolestí.

Všichni kolem něho stojí jak opaření. Mluví jako blázen, ale nezdá se být blázen. Copak se ale dá jeho slovům uvěřit? Copak mohou nahnat stovky a stovky žen a dětí do nějaké místnosti a tam je usmrtit plynem? Ne, tohle je nesmysl, ten muž z pobytu tady dozajista přišel o rozum. Ale co když mluví pravdu? Co když už všichni jejich blízcí, co včera určil ten lékař na levou stranu, co když už jsou mrtví? Zděšení tryská z očí okolostojících, rozum se však informacím zdráhá uvěřit. Srdce se jim svírá hrozným strachem, strachem z toho, že ten zdrchaný muž před nimi není blázen, není pomatenec, který říká nesmysly.

Starší vězeň skloní hlavu, jako by teď ožily všechny jeho vzpomínky a bolesti, které se snaží udržet skryté hluboko ve svém vědomí. Jako by náhle vyplavaly a působí mu trýznivou duševní bolest. Jeho oči však zůstávají suché, jen je v nich nesmírná prázdnota. Panuje hrozné ticho, nováčci se na sebe nevěřícně dívají, ne, tomu nelze věřit. Ano, chovají se k nim hůř než ke zvířatům, ale jsou muži a odrostlejší chlapci, tedy jejich potenciální protivníci. Ale chovat se tak krutě k ženám nebo k malým dětem? Nebo je dokonce rovnou zavraždit? V nějaké místnosti pomoci plynu? Ne, tohle už je moc, takového barbarství není schopen ani ten nejkrutější nepřítel. Anebo je?

Zchátralý muž se po chvíli vzpomíná a sám od sebe začne mluvit. Dává jim dobré rady, doplňuje svá předchozí vyjádření. Podle všeho mluví naprosto logicky, naprosto rozumně, což je moc špatné. Co když si ani s tím plynem nevymýšlel? Ale sám přece říká, že má vše jen z doslechu, že sám žádnou plynovou komoru neviděl. Třeba jen sám uvěřil nějakým povídačkám. V tom je jejich naděje, naděje, že se zbytkům jejich rodin vede dobře, nebo že jsou alespoň naživu, slevují ze svých přání.

Rodina Edelsteinova se začas ocitne pospolu, vrátili se do podkroví, sedí teď na smradlavé pokrývce, v malém kroužku. Všichni jsou hrozně zaražení a zmatení, v jejich tvářích je patrné zděšení, strach, ale i nejistota. Nejistota, čemu mají věřit, co je realita a co fikce toho muže z přízemí.

„Všichni tu umřeme?“ promluví náhle Gideon a jeho otázka zasáhne především otce, chlapec je strašně vyplašený, také dost zmlácený. Když upadl při tom běhání, v jednu chvíli si již myslel, že

přišla jeho poslední minuta. Že mu ten zběsilec s holí roztříští lebku. Ale stále žije, i když ho bolí tělo na mnoha místech, kam směřoval výprask, co dnes na několikrát dostal.

„Proč musíme všichni umřít?“ zopakuje Yoel otázku trochu jinak. Jeho psychický stav je podobný bratrovu, oba jsou pořád jen třináctiletými kluky, i když díky své slušné tělesné kondici a výšce se při selekci dostali na správnou stranu. A možná i díky lži Gideona, kdy jim dva roky přidal. Oba si uvědomují, jak málo scházelo, aby byli na druhé straně ... Také nechtějí uvěřit, že už nikdy neuvidí svou matku, babičku a menší sourozence. Hrozně se bojí, že ten muž mluvil pravdu, ale zároveň se zoufale snaží najít důvody, proč mu nevěřit. Ačkoli jim bohužel srdce říká něco jiného, svírá se jim hroznou bolestí, ale také strachem. Je jim proboha jen třináct, to je přece dost málo na smrt, když nejsou nemocní ...

„Musíme všichni umřít, protože nás strašně nenáviděj,“ promluví asi po minutě děsivého ticha David, jeho hlas zní strašně smutně, je mu osmnáct a hrozně moc se mu chce žít. Ale není hlupák, ani mu ten muž nic říkat nemusel. Pochopil i bez toho, jaké tady panují podmínky. Těžko tu delší čas přežije zcela zdravý člověk, a on má tuberkulózu ... Připadá si jak odsouzenec na smrt, jen mu ještě nebylo stanovené datum jeho popravy. Ovšem asi moc vzdálené nebude. Jak dlouho vydrží o hladu, při určité namáhavé práci? Nechají ho pak aspoň v poklidu umřít na lůžku, nebo ho ubijí, když už nebude stíhat pracovat?

„Proč nás tak nenáviděj? Proč musíme umřít?“ ptá se plačtivě Gideon, hlas se mu chvěje.

„Protože jsme Židi. Nejdřív nás šikanovali, pak nás vokradli a přesídlili, a teď jsme na konečné. Ještě se z nás pokusí vyždímat co nejvíc práce. Až zeslábneme, tak ...“, nedokončí svou odpověď David. Na chvíli se zase rozhostí mučivé ticho.

„Takhle nesmíte uvažovat,“ ozve se hlas otce, ale jeho potomkům zní strašně cize, jako by patřil někomu jinému. Co je v něm bolesti a také hrozných výčitek. On trval na tom, aby se dobrovolně přihlásili do transportu na východ, do vysněného pracovního tábora. A zatím skončili tady. I kdyby ten muž lhal, a obranný mechanismus jeho mysli stále vědomí vsugerovává, že ten muž dole je zmatený blázen, tak i kdyby lhal, co čeká jeho syny? Jak dlouho vydrží zdravotně handicapovaný David? A jak dlouho jeho roztomilá dvojčata, když jsou ještě kluky? Budou brát ohled na jejich věk? Dneska to tak nevypadalo, tloukli je stejně jako dospělé, museli také podstoupit tu hroznou proceduru přijímání mezi vězně. A co další tři? Kam je vůbec odvedli? Srdce se mu svírá úzkostí, bolestí a strachem. Strachem o svou rodinu. Ne o svůj život, ten by za své blízké hned vyměnil. Ale oni je mají v hrsti všechny. A nebudou s nikým smlouvat.

Dneska mu mohli před očima utlouci Gideona, stačilo, aby ten chlap víc přitlačil. Naštěstí se smíloval, ale co když příště bude mít hůl v ruce někdo horší? Přitom on nemohl udělat nic pro svého syna, každý náznak pomoci by oni tvrdě ztrestali, asi by zabili oba. Uvědomění si, že nedokáže ochránit svou rodinu, nezmuže zholat nic, ho nesmírně deptá. A pak ten sžíravý pocit viny, kdy je on vehnal do tohoto strašného prostředí. Proč jen své chlapce neposlechl, když tak úpěnlivě trvali na setrvání v ghetu. Jeho tři přítomní synové teď mlčí, ale ten jejich pohled, ten je strašný. Vidět je, jak trpí, jak se chvějí strachy. Ale v jejich očích spatří i něco jiného, němou výčitku. Němou, ale hroznou. Ve vyplašených a smutných očích svých chlapců může číst jak v knize. A tam stojí pro něho děsivá otázka, otče, kam si nás to přivedl?

Zvedne se, nedokáže teď být se svými potomky. Musí být chvíli sám, musí si utřídit v hlavě zmatené a šíleně pulzující myšlenky. Musí nabýt rovnováhu, aby mohl být svým synům oporou. Musí je dostat z jejich malomyslnosti, ve které očividně teď všichni tři jsou. Což ale není divu, potom, co zažili při přijímacím rituálu. Jsou strašně poníženi a zdeptaní, odtud pramení jejich beznaděj. Cítí kolem sebe hroznou sílu, která se je chystá rozdrtit a semlít, a oni jí nemají jak účinně čelit. Ale podat se apatii nesmí, to by byla jejich smrt.

Smrt! Tohle slovo ho děsí, musí něco vymyslet, musí něco vymyslet, aby jeho synové přežili. Když pak pomyslí na matku, manželku a své dvě nejmenší děti, co je od nich včera oddělili, a když

si připomene slova toho muže zezdola, zastavuje se mu srdce. Nemůže se nadechnout, lapá po dechu, musí se opřít o zeď. Je na pokraji zhroucení, ale nemůže si ho dovolit, vždyť tady v tom pekle má hned šest svých synů, které sem zavlekl. Musí něco vymyslet, musí vymyslet, jak jim zajistit přežití. Ale co vymyslet?

Tři jeho synové zůstávají sedět sami, mlčí, hlavy skloněné. Po očku sledují otce, který se ztěžka opírá o zeď. Jejich pocity jsou smíšené, zlobí se na něj za to, kam je zavlekl, ale mají ho rádi a také podvědomě od něho očekávají pomoc. Jenže jak jim může pomoc? A co zbytek rodiny? Co další tři bratři, kteří zmizeli před chvílí?

„Já mám strach, Davide,“ ozve se Gideon, „Moc se bojím,“ dodá.

„Já vím, taky se bojím,“ zní odpověď.

„Davide, je to pravda s tím plynem?“ ozve se Yoel, z jeho hlasu je patrné, jakou odpověď chce od staršího sourozence slyšet. Ten taky chvilku zaváhá, pak pohlédne do očí svého mladšího bratra.

„Co si myslíš ty?“ odpoví tázaný otázkou.

„Já ... já ... nevím ... bojím se ...,“ koktá Yoel.

„Jak to cejtíš? Co si myslíš, mluvil ten muž z cesty nebo mluvil pravdu?“

„Mluvil ... já nevím ... nemůžu tomu uvěřit ... to přece nejde, aby už ...,“ blekotá chlapec, bledší už být nemůže.

„Ale jinak mluvil celkem normálně,“ řekne Gideon a pohled všech tří se setká. Jejich srdce se sevrou bolestí, podvědomě cítí, že ten vězeň si nevymýšlel. Ale stále se tomu zdráhají uvěřit, proto jsou jen hrozně zaražení, ale nepláčí, neupadají do hysterie jako někdo, kdo měl přijít hned o čtyři milované členy rodiny. O babičku, matku, bratříčka Aarona a všemi zbožňovanou sestřičku Ruth. Stále se upínají k mlhavé naději, i když cítí, že je všechno špatně.

„Pojďme se společně pomodlit,“ navrhne David a nastaví svým bratřím své ruce, ti do nich vzápětí vloží ty své. Sedí teď s nohama zkříženýma na zemi, kousek od sebe, hlavy skloněné. Nikdo nemluví, ale v duchu se modlí. Zároveň Bohu pokládají základní otázku, proč něco takového strpí? Proč ty zlé lidi nesežehne bleskem? Nesešle na ně pohromu? Proč je neosvobodí, proč nerozrazí ty zdi s drátem nabitým elektřinou, jako nechal rozestoupit moře, aby jejich národ mohl odejít z egyptského otroctví do bezpečí? Proč chce jejich smrt, když nikomu nic zlého neudělali, modlí se k němu?

Přesto však právě v Bohu hledají útěchu. Dýchají ztěžka, oči přivřené, vodnaté, navzájem si dodávají sílu i odvalu. Zároveň si uvědomují hroznou slabost svého společenství, jeden nemocný tuberkulózou a dva chlapci, jak mají čelit té hrozné mašinérii kolem? Jak dlouho bude trvat, než je zahubí? Smutek a strach o své blízké, kteří prý mají být mrtví, čemuž pořád nechtějí uvěřit, a strach o sebe sama, se v nich mísí, vytváří hrozný koktejl beznaděje.

„Davide, co budeme dělat?“ položí po dlouhé pauze záluďnou otázku Gideon, aniž by zvedl své oči.

„Co můžeme dělat,“ odpovídá tichým hlasem starší sourozenec, „Nemáme jak se jim bránit. Nemáme nic a oni nás mohou bít, kdy se jim zlíbí ...“

„Nešlo by nějak utýct?“ ztiší při své otázce podvědomě hlas Yoel.

„Utýct? Kudy? Viděls ty dráty? Viděls ty strážný věže s kulomety?“

„Ale když nás povedou na práci ...“

„Budou tam určitě vojáci se samopaly.“

„Ale já tady nechci umřít,“ říká vzdorovitě Yoel.

„Jen Hospodin ví, jaký je náš osud,“ odpovídá David hodně neurčitě.

„My tady asi umřeme, že jo,“ zvedne své oči Gideon, je v nich děsný strach i smutek. Beznaděj, rezignace.

„Co chceš slyšet? Už seš dost starej, abys všechno pochopil,“ mluví David ztěžka, „Jak dlouho máme naději vydržet, když nám budou dávat málo jídla a budou nás nutit pracovat? Viděls ty lidi

ráno. Určitě byli dřív silnější než my tři a jak teď vypadají. Chcete, abych vás utěšoval? Abych vám říkal něco, co vás povzbudí? Stejně mi nebudete věřit.“

„Proč nás sem jen otec odvezl,“ řekne Gideon slova, vystihující jeho výčitku proti svému zploditeli.

„Asi to myslel dobře, nevěřil těm povídkám ... Teď už je to jedno, jsme tady, v pasti. Nejsme už nic, jen ta čísla ...“, pozvedne starší ze sourozenců svou tetovanou ruku, „Ale nějaký čas asi máme, můžeme se připravit, můžeme ...“, nemá sílu dokončit svou úvahu. Na jejím konci je totiž jejich smrt.

„Kam vodvedli bratry?“ ptá se Yoel.

„Nevím, možná dostanou nějakou zvláštní práci, Dan je doktor a Joseph něco plácnul vo tom pohřbívání, ráno, tam jak nakládali ty mrtvolky.“

„Voni jsou silnější než my,“ poznamená Gideon.

„Snad, snad mají nějakou naději ...“

„Musím pořád myslet na maminku. Přece není možné, aby už nebyla ...“, říká zoufalým hlasem Yoel, „Třeba se ten muž přeci jen mejlil, třeba mu někdo něco namluvil.“

„Snad. Uvidíme, co nám řeknou ty další, až se vrátěj z práce. Co nám řeknou vo tom, co budeme dělat.“

„Mám hlad a žízeň,“ postěžuje si Yoel.

„To máme všichni. Snad nám večer něco daj, ten muž mluvil vo třech jídlech denně, i když říkal něco vo hrozně malejch porcích ... ale ten čaj nám daj určitě,“ spekuluje David.

Debata tří deprimovaných bratrů se točí v kruhu, chvílemi se objevují záblesky naděje, vzápětí ale zazní hodně pesimistická slova. Jsou zdrcení a rozechvělí, pořád ale v sobě živí jiskérku naděje, že jejich matka, babička a mladší sourozenci žijí. Také mluví o tom, že někteří vězni vypadají lépe, asi podle toho, jakou zastávají práci. Pak se objevuje ždíbec optimismu, kdyby se nad nimi Bůh smíloval, třeba by taky mohli dostat lepší práci. Jsou vzdělaní, všichni umí dobře německy. Ale i při těchto povzbuzujících úvahách vnitřně cítí, že jejich vyhlídky jsou více než mizerné. Jsou slabí, David dokonce nemocný, jejich šance se tady udržet delší čas naživu je velmi mlhavá. Pak se nelze divit jejich stavu, kdy upadají do malomyslnosti, kdy se začínají vnitřně smířovat s tím, že jejich dny na tomto světě se jim krátí. Což při jejich věku jsou strašné vyhlídky.

Joseph a Isaac Edelsteinovi stojí na dvoře, který je od okolí oddělen zdí. Vpravo od nich se tyčí budova, v jejímž středu je vchod, nad nímž visí železná umělecky vykovaná svítlna. Teď se pod ní objeví statný asi dvacetiletý esesman s označením SS-Unterschaffürera. V ruce svírá býkovec.

„Co tady čumíte! Koukejte padat!“ zařve na oba mladíky a žene je před sebou. Oba bratři vyrazí, mají strach z toho muže a zbraně v jeho rukách, která jim může minimálně přivodit značnou bolest.

Oba doslova doběhnou do místnosti, kde je omráčí hnusný vlhký zápach, do nosu se jim dere zákeřný štiplavý kouř. Je jim jasné, kde se právě ocitli, jsou ve spalovně zdejšího krematoria. Spatří i několik vězňů se šesticípými hvězdami na oněch deprimujících pruhovaných mundůrech, tedy Židy jako jsou oni. Spatří také ve vyzdřeném kvádru z červených cihel dva otvory, které vedou do litinových pecí. Jsou zde tři takové objekty, vždy po dvou muflich. K jedné z nich právě vezou vězni tři mrtvolky, dvě postarší ženy a staršího muže. Všichni jsou nazi.

Rána býkovcem dopadne na záda Isaaca, až se celý prohne, poté je stejným způsobem přivítán i Joseph. Oba jen stáhnou bolestně obočí, ale neodvážejí se jakkoli bránit. Je jim jasné, že by je ten muž mohl utlouci na místě, a hned je taky nechat spálit.

„Já se o ně postarám, pane SS-Unterscharführere,“ ozve se asi triadvacetiletý mladý muž, statné postavy.

„Musí to být připravený, na večer,“ houkne jen esesman.

„Bude, pane SS-Unterscharführere, už jsme skoro hotoví,“ přikyvuje horlivě a pokorně vězeň, „Já je tady s tím seznámím, řeknu jim co a jak, aby se už večer mohli zapojit,“ dodává a čeká na odpověď. Místo ní se mu dostane jen kývnutí, což však bohatě stačí.

Esesman se už o další nestará, vyjde ze začouzené místnosti. Naopak oba bratři stojí naprosto vyjevení, dívají se, jak ta trojice mrtvých z vozíku mizí v peci.

„Kdo jste?“ odvede je muž stranou, „Já jsem nějaký Goliath Fischl, mám tady na starosti menší komando, co tady pracuje. Jsem jako vy,“ ukáže na hvězdu na svém mundúru, „Kdy vás vybrali? Chtěli jsme posílení, ale tak najednou ...“

„Nevím, pane, možná je to tím, co jsem dneska ráno řekl jednomu asi dozorci,“ ozve se nesměle a pokorně Joseph, „Řekl jsem, že jsme s bratrem pracovali v pohřebnictví, tam v tom táboře, ze kterého nás sem přivezli.“

„Přivezli? Kdy přivezli?“

„Včera jsme přijeli,“ odpovídá pokorně hoch.

„Včera,“ objeví se na tváři Fischla úlek, „Rychle, řekněte mi něco vo sobě a svojí rodině.“

Mladší z bratrů velmi svižně představí sebe a bratra, zmíní se o otci a dalších sourozencích. A také o těch, kteří nebyli vybráni mezi práceschopné.

„Budeme si muset vážně promluvit, pokud máte přežít tenhle večer a tuhle noc,“ říká teď temným hlasem představený židovského komanda krematoria.

„Přežít?“ vyrazí ze sebe oba bratři a v obou doslova hrkne.

„Nechápu, jak to mohli udělat,“ zavrtí hlavou Fischl, pak se zhluboka nadechne, „Nebudu chodit dlouho kolem horký kaše. Ty lidi, co tady už vod včerejšího večera pálíme, ty jsou z toho vašeho transportu. A teď se zhluboka nadechněte, protože jestli uděláte nějakou kravinu, přijde sem ten esesák a zabije vás.“

„Chcete říct ...,“ mají vytřeštěné oči oba sourozenci.

„Chci tím říct, že vaše matka, babička a ti sourozenci, co šli na druhou stranu, jsou už mrtví. Anebo budou dneska na večer. Půlka z nich už je mrtvá, druhá zatím čeká, až zemrou. A vy s tím nemůžete vůbec nic udělat. Rád bych vás vodsud vytáhl, ale to mi neprojde. Pokud to nezládnete, tak taky zemřete.“

Oba bratři teď zírají s otevřenou pusou na triadvacetiletého muže před sebou. Jejich zděšení je tak hrozné, že ze sebe nevydají ani hlásku.

„Vobčas se stane, že tady musíme spálit někoho blízkýho, ale tohle je teda síla. Rychle se ale vzpamatujte, teď už jde jen vo váš život. Jak uděláte něco špatně, tak taky zemřete. Včera večer došlo tady vedle ke zplynování poloviny toho vašeho transportu, dneska večer to čeká tu druhou půlku. Tý zatím asi něco namluvili, proč ještě nebyli přijatý do tábora. Dneska večer je sem zavedou, zavrou do tý místnosti vedle a zplynujou. Nikdo už jim nemůže pomoc, ani vy ne. Možná byli vaši blízcí v první půlce a jsou už jsou spálení. Modlete se, aby to tak bylo, abyste dneska neviděli jejich těla,“ dodá představený s hlubokým povzdechem, „Máte pět minut nato, abyste se vzpamatovali. Pojd'me dovnitř, je tam už jen pár těl, pak to musíme připravit pro další,“ dodá.

Jak bez ducha krácejí sourozenci za ním, ocitají se v prostoru, který již nějaký čas slouží jako plynová komora. Na zemi tu leží opravdu už jen několik těl, dva vězni teď drhnou a bílí zdi. Na některých místech jsou ještě patrné stopy po včerejším vraždění, krvavé fleky, temné skvrny po exkrementech. Ale jinak je už místnost připravená přijmout nové oběti.

„Sem ti lidi přijdou, pak támhle z vrchu hodí takový krystaly, stane se z nich plyn,“ říká Fischl poměrně klidným hlasem, „Za pár minut je konec. Pak přichází naše práce. Ale to zjistíte už dneska večer a v noci, pokud to ustojíte a budete mezi živějma.“

„Ustojíme ...,“ hlesne Isaac.

„Ne každej tohle zvládne. Ne každej v sobě najde dostatečnou vůli žít. Buď se zhroutí, nebo začne vyvádět. Pak ho hned zabijou. Umlátí nebo zastřelí. Pokud tedy nechcete umřít, tak se

připravte. Víc vám pomoc nemůžu. Dám vám tady pár minut, pak se buď nechte vod toho esesáka zabít, nebo se rozhodněte pro život a já vám vysvětlím, jak to tady chodí.“

„Dneska večer ...“, hlesne Joseph, oči vytřeštěné.

„Jestli vás má Hospodin jen trochu rád, tak už jsou vaši blízcí po smrti a spálení. Jedeme celou noc, byla tady předtím druhá směna, a pojedeme další. Až budeme hotoví, tak pak přijdou na řadu ti nebožtíci z tábora. To znamená další souvislej provoz. Někdy se tady doslova nezastavíme. Ale už nám roste konkurence,“ konstatuje trpce a bolestně Goliath, „Další lidi prej už vražděj ve vedlejším táboře, ten pořád budujou a rozšiřujou, je to pár kilometrů vodsud, říká se tomu Birkenau. Nebo taky Březinka, podle březovýho háje poblíž. Tak deset minut, víc vám nedám. Vy se zatím rozhodněte, pro smrt nebo pro život.“

Oba bratři mají oči vytřeštěné, chvějí se a nejsou schopní slova. Jejich šéf je opustí, jde dohlédnout na spalování, čas se mu krátí a vše musí být dokonale připravené. Nemohou si dovolit chybu, ta se tady trestá smrtí. Až sem tak za dvě hodiny přijdou další lidé, určení k usmrcení, musí být místnost beze stop předchozí krutosti.

Joseph pohlédne na svého sourozence, jejich oči jsou rozšířené hrůzou, jejich srdce se svírají bolestí, ale i strachem. Strachem ze své vlastní smrti. Pud sebezáchovy je nutí nevzdat se, bojovat o svůj život, drsná slova, popisující realitu, je vystavují hrozně beznaději a depresi. Chvějí se a nejsou schopni ze sebe vypravit ani slovo. Stočí pohled na poslední nebožtíky, spatří však už jen pár těl, mezi nimi i dvě dětská. Tak je to pravda, zabíjejí tady všechny bez rozdílu.

„Já nechci umřít ...“, vydere se z úst mladšího z dvojice konsternovaných mládenců, kteří jsou v nefalšovaném šoku.

Starší sourozenec neodpoví, v hlavě se mu honí šílené myšlenky, není schopen je zkrotit, kam se hrabou ty nejhorší sny, ty nejhorší noční můry. Tohle je mnohonásobně horší. A ta představa, že tady už zemřela část jejich rodiny, nebo tady teprve za krátkou dobu zemře ... a oni budou kousek od toho a nebudou moc nic udělat ... horší chvíle pro ně už Bůh opravdu připravit nemohl. A kde je vůbec Bůh?

„Isaacu, voni nás tu zabijou ...“, říká hrozně tichým hlasem mladší z bratří, doslova se klepe.

„Nepřivedli nás sem, aby nás zabili ...“, promluví poprvé starší sourozenec, jeho stav je podobný jako u jeho bratra. Rozum se vzpírá uvěřit otřesné realitě.

„Stejně nás zabijou a tady spálej ...“

„Ne dneska,“ snaží se Isaac nabýt alespoň trochu rovnováhy, ale copak to jde?

„Ale co když ... co když ...“, nedokáže mladší sourozenec vyslovit ta hrozná slova, ale oba dobře vědí, co se bojí vyjádřit. Co když sem dnes přivedou jejich matku, jejich babičku, jejich dva sourozence? Co pak mají udělat? Jak jim mají pomoci? Jak zabránit tomu, aby je tady nezavraždili? Přece je nemohou jen tak nechat zabít. Ale když se o něco pokusí, zabijí i je, a jim stejně nepomůžou. Zavraždí je tak jako tak. Odsud není úniku ...

Zmlknou, jen stojí s očima rozšířenýma hrůzou, chvějí se po celém těle. Dívají se, jak jejich kolegové berou poslední mrtvá těla, ta hrozná místnost je už skoro prázdná. Začínají uklízet podlahu, potřísněnou vším možným. Už brzo bude připravená přijmout další nešťastníky.

„Tak co, zvládnete to?“ ozve se za nimi hlas Fischla, oba mládenci tím směrem otočí své zsinalé obličejy, „Můžete to zabalit, některý to tak udělaj. Prostě to nedokážou ustát. Pak umřou. Jiný to zvládnou. Je to hrozný, ale když chcete zůstat naživu ...“

„Nechci umřít ...“, hlesne Joseph, vypadá jak naprostá troska, stále se nachází v hlubokém šoku.

„Tak to rád slyším,“ kývne předák skupiny havranů, „Podívejte, jen vám v rychlosti řeknu, jak to tady chodí. Přivedou sem ty lidi, pak je přimějou sem vejít. Pořád se zdokonalujou,“ ušklíbne se, „Nejdřív je sem naháněli silou. Prostě je tak dlouho mlátili, až sem vlezli. V poslední době už se k nim chovaj těsně předtím slušně, aby sem vlezli dobrovolně. Namlouvaj jim, že budou dezinfikovaný, vočištěný. Možná je to tak lepší, když do poslední chvíle nevěděj, co je čeká. Jejich

hrůza je tak vo dost kratší ... Taky přišli na zlepšení s tím svlíkáním. Ještě nedávno je sem nahnali voblečený. My je pak museli svlíkat, když už byly mrtví. Jejich šaty byly celý potřísněný ... Ted' už je sem naháněj nahý, což nám zjednodušuje práci ...“

„Zjednodušuje ...“, vydere se z prsou Isaaca hrozný sten.

„Zní to krutě, vím. Ale jinak tady nejde přežít. Za všechno se tady platí. Máme určitý privilegia, sbíráme ty věci po nich, vobčas tam najdeme něco k jídlu. Což je to nejdůležitější, pokud chcete přežít delší dobu. Dostat se k dalšímu jídlu, protože ty dávky tady nestačej. Ale zato platíme hroznou daň, to uznávám. Někdo to holt nezvládne, a pak taky skončí v peci. My další přežíváme, tady v tý hrůze. Vy si můžete vybrat. Přestanete prostě pracovat a voni vás zabijou. Je to taky řešení, jak tady z toho uniknout.“

Podívá se na bratry, ty však nejsou schopni jediného slova. Proto pokračuje.

„Všechno vám postupně vysvětlím. Ted' vám řeknu, jak dostat ty mrtvolky do pece. Nesmíte to dělat špatně, to vás pak taky můžou umlátit. Ten chlap, co vás sem přivedl, ten Stark, ten nemá žádný slitování. Sám jsem viděl, jak umlátil vězně, ale taky lidi, co nechtěli vlézt sem ... dokonce zabil vlastní rukou i nějaký děti. Ten nemá žádnéj soucit a zabije vás, když zaváháte, nebo když nebudete pracovat správně. Tak pokud chcete bejt ještě ráno živý, tak musíte dneska pracovat dobře. Přes to všechno, co jsem na vás ted' vybalil. Přesto, kdo tady umřel nebo dneska umře,“ vykládá Fischl pro bratry snad až moc lhostejným hlasem, ted' se v něm však objeví i jistá naléhavost, „Když začnete blbnout, může se to vobrátit proti nám všem. Pokusíme se vám pomoc, podržet vás, ale vy se musíte snažit. Když to poserete, můžou zabít nejen vás, ale vylít si svou zlost i na nás. Tak jestli nato nemáte, je lepší to zabalit hned. Řekněte, že tady pracovat nechcete, von už se vo vás postará. Asi to bude rychlý a vás už nic trápit nebude.“

To jsou hrozná slova pro dva mladíky, kteří se před pár minutami dozvěděli hroznou realitu o zdejším táboře. Ale slova jejich o něco málo staršího předáka nepostrádají logiku, Němci potřebují, aby tady fungovali bezvadně. Když ne, může je popadnout zuřivost a mohou si vybit svou zlost nejen na nováčcích, ale na všech přítomných věznicích. Jistě za ně najdou v táboře dost náhradníků. Na druhé straně oni jsou již zapracovaní, takže je zabít jen tak není účelné, což je alespoň trochu chrání. Němci potřebují jejich bezvadnou spolupráci pro svoje zvrácené a těžko pochopitelné konání.

„Jste silný, mladý, máte naději,“ říká ted' Fischl tichým hlasem, moc dobře chápe stav svých nových podřízených, „Tak pojd'te, ukážu vám, vysvětlím vám, co budete dělat,“ nedává jim čas na další přemýšlení, považuje to tak za lepší, ať se radši co nejdříve zapojí, snad tak zvládnou příchod do tohoto strašného místa. Ale jistý si tím není.

Daniel Edelstein čeká v jedné z budov, ve které se nachází ošetrovna či nemocnice, pokud se takto dá toto zařízení nazývat. Mnoho z něj nevidí, ale i to málo mu stačí. Ačkoli se tu zdá být pořádek a čisto, podmínky jsou tu asi dost hrozný, jak pro nemocné, tak pro jejich ošetrovatele. Z nichž většina jsou také vězni, jak už pochopil. Ale ti nevypadají tak nuzně, jako ti lidé z rána, což jemu osobně dává jistou naději. A snad i jeho bratrům a otci, pokud zde bude pracovat a tím pro ně získá protekci, pokud onemocní. Alespoň tak si v duchu kreslí snad přijatelnou budoucnost v tomto nepřátelském prostředí, o kterém však toho stále moc neví.

Nevnímá přesně čas, ten mu ubíhá hrozně pomalu, musí stát na chodbě, neodvažuje se opustit místo, na nějž byl postaven. Proto také mnoho zatím nespátřil. Po dost dlouhé době se objevují dva muži, jedním z nich je ten německý doktor, který včera prováděl selekci, druhým o dost starší muž, mající o něco špinavější bílý plášť navlečený

přes vězeňský mundúr.

Ve vojenské uniformě je oblečený doktor. Johann Schröder, horlivý nacist, díky tomu udělal i závratnou kariéru. Je mu pouhých dvaatřicet let, přesto se již stal účastníkem různých výzkumných týmů, dokonce i přednášel na universitách jako externí host. Do vězeňského mundúru naopak navlékli dvaapadesátiletého doktora Josefa Pichmana, českého židovského lékaře, který již několik měsíců působí v osvětimské nemocnici. Oba si teď prohlízejí mladíka, který by snad měl být jejich kolegou. Proto sem byl přidělený. Každý však na něj kouká zcela jiným pohledem.

Nepadne ani slovo, jen drobný pokyn ruky, záhy sedí německý lékař za stolem v jakési improvizované kanceláři, jeho dva kolegové pak pokorně zůstávají stát před ním.

„Tak co seš zač?“ houkne Schröder.

„Vězeň číslo ...“, vyhrkne mladík, pak zaváhá, náhle si jím není jistý, pak spatří zamítavé zavrtění hlavy, ten muž chce vědět víc, než jen jeho číslo, „Ještě nedávno jsem byl Daniel Edelstein,“ říká smutným hlasem, poté v rychlosti začne vyjmenovávat, jaké školy absolvoval, co studoval na fakultě lékařství, jakých výborných výsledků dosáhl. Vlastně moc nelže, pouze si trochu přidá, tím se vlastně stává hotovým doktorem, kterému však bylo díky jeho židovskému původu zamezeno získat titul. Mluví ale velmi jasně, věcně a také dost sebevědomě. Vyzdvihuje svoje kvality, znalosti, i analytické a diagnostické schopnosti. Když skončí, snaží se zachovat lhostejný výraz, nicméně je velmi napjatý, následné vteřiny či minuty mohou rozhodnout o jeho osudu.

„Co výzkum, jak ten tě zajímá?“ vyštěkne nacist otázku.

„Být členem vědeckého výzkumného týmu je nepochybně velká čest,“ odpovídá Daniel pomalu, snaží se získat čas, aby pochopil otázku, „Dost jsem se o výzkum zajímal, na fakultě. Proto jsem navštívil i vaše přednášky,“ dodá, tím si snad ublížit nemůže.

„Hledám schopného asistenta,“ odhalí Schröder své záměry, „Nejsem tady dlouho, mám tady svoje úkoly a taky svoje záměry. Potřebuju schopného a aktivního asistenta, který bude pečlivě, svědomitě a maximálně loajální.“

„Bylo by mi ctí ...“

„Jde vo místo asistenta, nikoli nějakýho spolupracovníka,“ řekne německý důstojník tvrdě, „Dobrá, zkusím to s tebou. Dám ti dva tejdny. Když se vosvědčíš, zůstaneš, když ne, potáhneš a já si najdu dalšího.“

„Děkuji, pane doktore.“

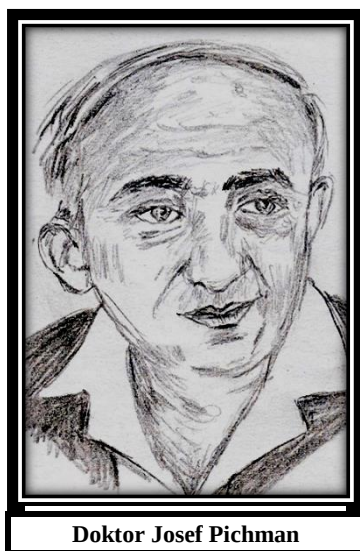
„Seš jen Žid, nestojím vo tvoje díky. Chci tvoji bezvadnou práci,“ zpraží Johann mladíka, „Tady doktor,“ ukáže na zašlého padesátníka, „ten ti ukáže a řekne, jak to tady chodí. Taky tě tady někde ubytuje. Zejtra ráno tě tady najdu, budeš se mi hlásit a budeš mi pořád k ruce,“ dodá a velkopansky ukáže na dveře.

Edelstein je zmatený, na jedné straně cítí, že být osobním asistentem německého lékaře v hodnosti kapitána SS pro něho znamená určitá privilegia, na druhé straně mu ten namyšlený chlap jasně naznačuje, jak jím pohrdá, jak ho považuje za osobu méněcennou, což vyjádřil pouhými třemi slovy, navíc se správnou

intonací – „Seš jen Žid.“ Víc dodávat nemusel.

Daniel pohlédne na svého staršího kolegu, ten stále nic neříká, jen mu naznačuje, aby ho následoval. Zavede ho do malého kumbálu, v němž jsou složeny různé hadry, mladík se tu nevyzná, asi ale jeho kolega chce mít pro následný rozhovor soukromí.

„Řekněte mi něco víc o sobě,“ poprvé promluví.

Doktor Josef Pichman

Edelstein se nedá dlouho pobízet, opět velmi jasně popíše svou rodinu, jakými peripetemií prošla, než se ocitla tady. Starší muž ho pozorně poslouchá, v jeho očích je ale jen smutek, jinak nic.

„Vy asi tady o tom místě vůbec nic nevíte, že?“ řekne, když mladík skončí.

„Nevím, pane doktore. Mohu se zeptat, ta nabídnutá funkce asistenta, ta by pro mě mohla být výhodná, kdybych se tedy osvědčil a to místo získal.“

„Připadáte si jak u výběrového řízení?“ podívá se soucitně Pichman, „Ten post, co vám nabízí, bude asi taková děvečka pro všechno, poskok pro pana doktora Schrödera. Ale pro vaše přežití tady může mít obrovský význam.“

„Přežití?“ zarazí se Edelstein.

„Vy opravdu netušíte, kde jste se ocitl,“ pokývá hlavou starší z mužů, „Časem všechno pochopíte, něco vám řeknu já, něco další kolegové, naši pacienti. Mnoho poznáte sám, pokud vás bude pan doktor Schröder brát s sebou.“

„Co je tohle vlastně za místo?“ nechce Daniel s poznáváním čekat.

„Tohle je takové peklo na zemi, příteli,“ povzdechne si Josef, „Něco se mi doneslo, jak to tady bylo dřív. Prý původně zajatecký tábor, pro Poláky a ruské vojáky. Ale už nějakou dobu to tady přebudovávají, a staví i další pobočné tábory. Zároveň mění i charakter tohoto místa. Už od počátku tady lidé hojně umírali, na nemoci, na naprosté vysílení, ale také byli vražděni, ubiti, zastřeleni, pověšeni. V poslední době tady začínají budovat něco moc hrozného, hrozně zlověstného. Lidé tu nejsou jen drženi ve strašných podmínkách, které vedou po jistém čase k jejich smrti, ale začínají tady být již systematicky vražděni.“

„Systematicky vražděni ... viděl jsem dnes ráno ty vyhublé lidi, co šli někam za prací. Také nám ukázali, asi záměrně, těla těch, co v noci zemřeli či je ráno utloukli. Jsou tady asi hrozné podmínky, úmyslně nastavené, aby tady lidé za čas zemřeli ...“

„Zcela jste mě nepochopil. Byli jsme sem přivezeni, abychom tady zemřeli. Všichni. Jako příslušníci méněcenné rasy, z jejich pohledu. Z některých ještě předtím chtějí vytěžit práci. Dá se tu přežít delší dobu jen za určitých podmínek, proto jsem říkal, že ta nabídka doktora Schrödera vám může pomoci. Když se osvědčíte a když budete mít na tu práci žaludek.“

„Mít žaludek? Nemám velkou praxi, ale už jsem utrpení nemocných lidí viděl ... tady to asi bude mnohem horší, že?“ je Daniel pobledlý, starší kolega mu jen potvrzuje, co se sám za dnešní den dovítal.

„Mnohem horší, příteli, mnohem horší,“ sklopí hlavu Pichman.

„Prostředků na léčení nemocných asi není tolik ...“

„To také ... víte, dost váhám, zda vám mám ty hrozné informace podávat po kapkách, nebo zda vám mám rovnou nalít čistého vína. Zvažuji, jak moc jste psychicky odolný.“

„To zní hrozně zlověstně.“

„Realita je však ještě horší,“ znovu si povzdechne Josef, „Víte, problémem je, že jen pro menší část lidí znamená pobyt na ošetrovně cestu k uzdravení. Pro ty lehčeji nemocné, drobně zraněné. Pro ty další je to jen jakási čekárna na cestu do krematoria.“

„Co to říkáte ... nechávají je tu umřít bez pomoci, či snad dokonce hladu?“ je Edelstein zsinálý.

„Ještě hůř, příteli. Ty, co již jsou příliš zsláblí a je patrné, že se do práce nevrátí, tak mnohdy rovnou vraždí. Odvedou je a zabijí. Dají jim injekci fenolu, většinou ji píchnou rovnou do srdce.“

„To ... to ...,“ koktá mladík.

„Možná to sám někdy spatříte. Tohle vám zastírat nemohu. Bude asi lepší, abyste se na vše psychicky připravil, abyste zítra či v dalších dnech neprojevil velké zaváhání. To by mohlo doktora Schrödera proti vám popudit. Jste teď v jeho gesci, může vám umožnit tady přežívat, ale stačí jeden jeho pokyn a buď skončíte v obyčejném pracovním komandu, tam moc dlouho nevydržíte, nebo vás

může nechat rovnou zabít. Sice někteří ti němečtí lékaři mají k nám kolegům jisté velmi mírné ohledy, ale tenhle je tady nový, nevím přesně, co je zač.“

„To je strašné, co říkáte ...“

„To však není všechno,“ zavrtí hlavou Pichman, „Taky ten výzkum, o kterém s vámi mluvil. Tak ten tady začínají realizovat. Má to však jeden háček, který by vám mohl přivodit další traumatické stavy. Tedy jakým způsobem ho provádějí či hodlají provádět. Moc se obávám, že jsou teprve na začátku, že teprve s pokusy začínají. Možná i proto je tady doktor Schröder.“

„Co je na výzkumu špatného?“ nechápe Edelstein předchozí slova.

„Na výzkumu jistě nic. Ovšem pokud dodržuje jistá etická pravidla. Němcům se tady však otevírají nevídané možnosti, a jak se obávám, oni je nebudou váhat využít. Možná už chápete, o čem tady hovořím.“

„Snad. Myslíte tím, že tady je mnoho chorob, mnoho nemocných, mnoho zraněných. Tedy dost velký vzorek pro takový výzkum.“

„Ten vzorek je mnohem větší, než si myslíte. Vlastně jím může být kdokoli z tohoto tábora, pokud se tak oni rozhodnou.“

„Chcete snad říci ... naznačujete mi ... oni dělají nebo se chystají dělat pokusy na lidech? Úmyslně je neléčit nebo jim dávat nevyzkoušené experimentální léky?“

„Možná bude ještě hůř, příteli. Možná se tady dočkáme i horších věcí. Něco už se děje. Snaží se to sice utajovat, jako mnohé další, ale nakonec to všichni vědí. Možná by nám všem bylo lépe, kdybychom o jejich zvrácenostech věděli méně nebo raději vůbec nic.“

„Naznačujete mi ...“, nemůže už být Daniel bledší, „Naznačujete mi, že tady dělají nebo se chystají dělat pokusy třeba i na zdravých lidech?“

„Ve své podstatě ano, jde o jednu z mnoha temných stránek zdejšího místa,“ odpovídá Pichman tichým hlasem, v němž je nesmírný smutek.

„To by znamenalo ... pokud bych byl tím asistentem ... to by znamenalo ...“, zase už Edelstein koktá.

„Pravděpodobně byste tomu musel přihlížet, možná se na tom i určitým způsobem podílet.“

„To je ale nepřijatelné,“ řekne rezolutně mladík.

„Pozor, kolego, pozor na takové reakce. Položte si otázku jinak, jakou máte možnost odmítnout? Nebo se ukázat neschopným práce asistenta? Jak tím ohrozíte sám sebe? Jak se pak k vám zachová doktor Schröder? Nevynášíte si odmítnutím sám nad sebou rozsudek smrti?“

„Vy myslíte ...“, chvěje se Edelstein, je hrozně zmatený, cítí se jak chycený do pavoučí sítě, z níž není úniku.

„Když budete tím asistentem, a když svou roli zvládnete především psychicky, můžete tím dost získat. Pro svoje přežití v tomhle pekle. Můžete pak třeba i pomoci jiným.“

„Pomoci jiným ... právě na to myslím. Na svou rodinu, co je taky tady. Rád bych jim nějak pomohl, snad se mi to nějak povede ...“

„Nemyslel jsem přímo vaši rodinu, ale obecně. Jsme tady sice v pasti, ale snažíme se přežívat. Občas se dá někomu pomoc. Ne všem, to rozhodně ne, ale občas někomu ano. Mezi sebou navzájem, a také někdy i dalším. Když získá někdo post, ze kterého může mít přístup k informacím, může i někoho ochránit. Nebo se ochránit mezi sebou. Možná vám časem řeknu víc, až se tady trochu rozkoukáte.“

„Naznačujete mi ... je pravda, že bych rád pomohl členům svojí rodiny. Kdybych byl tím asistentem, možná bych se mohl přimluvit, aby moji bratři a otec získali lepší práci. A také zbytek rodiny měl třeba lepší podmínky. Co je to vůbec ten rodinný tábor, o kterém včera mluvili?“

„Rodinný tábor?“ přelétne mrak po tváři Josefa, pak odvrátí hlavu.

„Myslím tím místo, kde jsou ti, co nebyli vybráni na práci.“

„Já vím o kom mluvíte,“ zní hlas Pichmana temně.

„Nevíte o něm snad nic?“

„Pane kolego, nechci o tom mluvit a vy to určitě nechcete slyšet. Už teď jsem vám toho řekl dost, abyste měl problém se s tím vyrovnat.“

„Pane doktore, jistě chápete, že se s touto odpovědí nespokojím,“ řekne Daniel důrazně, mráz mu běhá po zádech, očekává další poodkrytí zdejších hrůz a bojí se o své blízké. Jaké jim proboha přichystali podmínky?

„Toho se obávám. Ale nejsem si jist, zda unesete celou pravdu. Už teď nevypadáte zrovna dobře,“ dívá se Josef pátravě na svého nového kolegu.

„Jsem možná silnější, než vypadám ...“

„Sílu, především tu psychickou, tady budete potřebovat,“ kývne starší z mužů, pak si povzdechne, „Jak jste již asi pochopil, považují nás za jakési podlidi, za méněcennou rasu, kterou je potřeba eliminovat. Nás uznali zatím vhodné pro práci, díky našim povoláním, nebo díky fyzickým předpokladům u jiných. Ty co pracovat nemohou ... asi se dovítíte sám, ne?“

„Chcete říci ... chcete snad říci, že staří lidé, ženy a děti mají podobné podmínky ... taky je moří hlad, dokud ...“, zase už se chvěje Edelstein, jeho hrozné obavy se potvrzují. Proč jen nebyl důraznější, proč jen otce nepřesvědčil, aby svou rodinu dobrovolně do toho transportu nepřihlásil.

„Víte,“ položí teď Pichman ruku na rameno mladíka, „pravda je ještě horší. Oni totiž už nějaký čas postupují jinak. Nabývám strašného pocitu, že jsme blízko zrodu něčeho strašného, něčeho tak strašného, že se tomu zdravý rozum vzpírá uvěřit. Již nějakou dobu tady experimentují s hromadným zabíjením. Vymýšlejí, jak co nejrychleji, co nejefektivněji zabít co nejvíce lidí najednou. Už je nebaví čekat, až lidé zemřou hladem a na nemoci. Injekce do srdce, smrt u popravčí zdi mezi bloky deset a jedenáct, to vše je zdoluhavé a pomalé. Od minulého roku už tady začali s pokusy, které jim umožňují zabít více lidí najednou, za pár minut. A jak říkám, chystá se něco strašného, protože budují i další tábor, Birkenau. Prý už je tam vybudovaný takový menší domek ...“

„Co ... mi ... to ... naznačujete,“ zadržávají se slova Danielovi v hrdle, oči se mu zvětšují hrůzou, tvář má zsinatou.

„Plyn, pane kolego, plyn je tím prostředkem,“ mluví teď Josef strašně tichým hlasem, „Prý to vyzkoušeli na ruských zajatcích, už na podzim minulého roku, prý v bloku jedenáct. Ale pár měsíců je už u zdejšího krematoria taková místnost, která je vzduchotěsná ... vejde se tam několik set lidí najednou ... nemusím snad pokračovat.“

„Pane doktore ... chcete snad říci ... matka a další ...“

„V poslední době začínají postupovat podle stejného scénáře. Ty, co mohou pracovat, nechají prozatím naživu. Ty, co uznají práce neschopnými ... dost brzo po příjezdu je naženou do té komory. Snaží se to utajit, ale tohle se prostě utajit nedá. Včera večer zase pustili ty motory. Možná jste taky zaslechl jejich hluk ... ten má přehlušit křik těch lidí ... prosím, nenutěte mě o tom mluvit, prosím,“ má teď Josef hlavu skloněnou.

„Oni ... oni ... jsou už mrtví?“

„Je to dost pravděpodobné. Většinou je zabijí hned po příjezdu, nebo druhý den ...“

„Druhý den ... to je dneska ... to ...“

„Pane kolego, tohle je zdejší realita. Chtěl jste ji znát celou, tak teď ji už znáte. Ještě uvidíte mnohé ohavnosti, ale již jsem vám nastínil zdejší realitu. Je teď na vás, jak se s tím vyrovnáte.“

„Vyrovnat ... to ... to ... není možné ...“

„Ale je, pane kolego, je to možné. Určitě někteří propadnou trdomyslnosti, rezignují. Taci umírají velmi brzy. Ale dost lidí dokáže tu strašnou realitu přijmout a rve se s ní o svůj život. Zarputile, každý den, vlastně každou minutu. Pud sebezáchovy je silnější, než si možná nyní myslíte. Ten nás nutí bojovat o přežití, i když jsou naše vyhlídky mizivé. Mnozí tady přišli o své blízké, vlastně většina, a ta nyní bojuje jen o svůj vlastní život. Někdo tady má ještě příbuzné, jako

vy, další přátele. Myslete na ně, pane kolego, když dokážete přežít, když dokážete zůstat tím asistentem ...“

„Asistentem ... toho doktora ...“ je Daniel zsinálý, „To on nás včera rozdělil ... on rozhodl ... poslal je na smrt ...“

„Tak to je hodně špatné. Bude to pro vás ještě obtížnější, než jsem si myslel,“ vydere se vzdechem z hrudi Pichmana, „Ale přáteli, kdyby tam byl kdokoli jiný, asi by to dopadlo stejně. Nebo dokonce hůř, doktor Schröder vybral i ty nejmladší z vás, jak jste říkal. Kolik jim je let?“

„Kolik let?“ zalekne se Edelstein, uvědomí si, že možná prozradil skutečný věk dvojčat, teď ho jímá hrůza, aby je taky nenechali rovnou zabít, když jsou ještě kluci.

„Danieli, mohu vám tak snad říkat, Danieli, máte dva důvody, proč se pokusit přežít,“ říká teď Josef naléhavým hlasem, „Tím prvním jste vy sám. Snad váš pud sebezáchovy bude dost silný, aby vám nedovolil udělat nějakou nepředloženost. Někdy stačí i nevhodná poznámka ... Tím druhým důvodem jsou vaši bratři. A taky vaše snoubenka. Jak jsem říkal, některým se dá pomoci, když tady máte známosti. Když máte postavení, kdy i vy můžete pomoci jiným. Na tohle myslíte, na nic jiného.“

„Na nic jiného?“ zvýší hlas mladík, je naprosto v šoku, „Na nic jiného, když jste mi právě řekl, že matka ... moje sestřička ...“, zlomí se mu hlas, nemá už sílu, celý se chvěje, schová si obličej v dlaních, cítí, jak mu hrozně buší srdce, hlava se mu chystá rozskočit.

„Asi jsem udělal chybu,“ říká spíše sám pro sebe Pichman, „Měl jsem vám tu pravdu říkat postupně. Snad jsem vás tím nezničil, snad jsem vás tím nezabil,“ chvěje se teď hlas i jemu.

Edelstein neodpovídá, snaží se vstřebat hrozné informace, které zde zazněly. Které však jen potvrzují jeho předtuchy, které měl už v tom ghetu. Obviňuje sám sebe, že nedokázal otce zastavit. Na toho pocítí hroznou zlost, jak jen byl paličatý, jak prosazoval jejich odjezd, vyšlehne krátký a prudký plamen nenávisti ... pak si uvědomí, že otec už je starý, je mu přes padesát, asi tady brzo zemře ... a on mu v duchu spílá ... srdce se mu znovu sevře bolestí ... ne, tohle se přece nedá ustát, při zachování zdravého rozumu. Vždyť ten muž mu řekl, že už asi zabili jeho matku, dva sourozence a babičku ... A asi také otce a matku Helene ... panebože, a vědí to už i ostatní? Helene, otec, bratři? Vědí už taky, co se stalo či má stát s těmi, co šli včera na druhou stranu? Co otec? Může vůbec tuhle krutou pravdu přežít, aniž by mu puklo srdce?

„Příteli, nechám vás tady chvíli o samotě. Ne moc dlouho, ale chvíli ano. Pak vás provedu po blocích, kde jsou ošetřovny. Seznámím vás s pár kolegy. Do té doby se musíte dát dohromady, nemůžeme tady zůstat dlouho. Mohl by nás někdo objevit a obvinít kdoví z čeho. Prosím, zmobilizujte veškeré své duševní síly. Tady není moc prostoru pro truchlení, a už vůbec ne pro apatii. Stejně tak tu není prostor na jakýkoli otevřený vzdor, projev nenávisti. To vše vede k brzké smrti. Všem nám tady jde každý den, každou hodinu a vlastně i minutu o život. Něco už změnit nemůžete, něco možná ovlivnit můžete, alespoň trochu.“

Daniel neodpoví, jen zvedne své oči, ve kterých se odráží všechny jeho pocity. Hrozná bolest, hrozný strach a hrozná nenávist k těm, kdo jim tak ubližují. A také bezmoc cokoli změnit. Dnes mu předvedli u přijímacího rituálu, jak na ně pohlížejí. Teď se dozvídá, že je to ještě horší. Oni je tu bez obalu zabíjejí, hromadně, na smrt nemocné léčí fenolovými injekcemi do srdce, praceneschopné usmrcují nějakým plynem. Tohle je horší místo než samo peklo. A jak naznačuje ten starší muž, má snad být ještě hůř. Není pak lepší odejít? Zemřít a uniknout tak z té hrůzy?

Ale je mu jen šestadvacet let, chce se mu žít. A jsou tady bratři a otec. Až se ten dozví, co vlastně způsobil ... to asi nedokáže přijmout při zachování zdravého rozumu. Musí se uklidnit, musí se vzpamatovat. Musí. Musí.

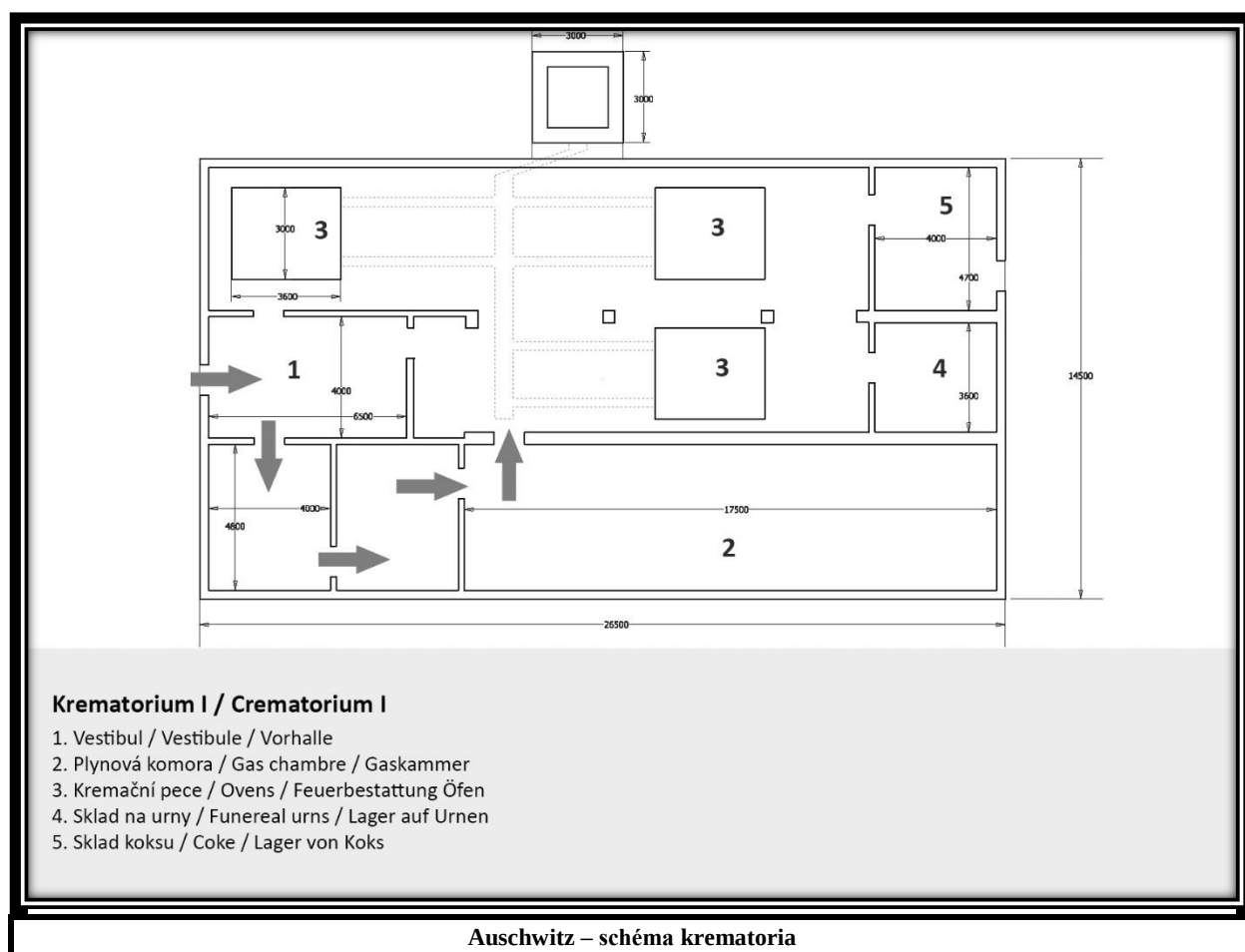
PROČ UŽ NEUMŘOU ...

Blíží se podvečer, Joseph a Isaac Edelsteinovi za sebou mají několik hodin v prostorách krematoria a také několik hodin, kdy znají krutou pravdu. Jsou zsinálí, rozechvělí, nicméně se snaží svědomitě plnit první své úkoly, které již dostali, a které bohužel souvisí s následným hrozným dějstvím, jemuž budou muset být přítomní.

Vlastně spolu vůbec nepromluvili od chvíle, kdy začala instruktáž ohledně jejich povinností v krematoriu, ale i při zplynování lidí a po něm. Občas se jejich pohledy setkají, ale vzápětí rychle odvracejí svůj zrak. Nemají sílu na delší oční kontakt, oba nesmírně vnitřně trpí, jsou plní bolesti, hrůzy, strachu. Pokud dnešní večer a noc nezvládnou, příchodu nového dne se už nedožijí. Děsivá hrozba vlastní smrti je nutí konat mechanicky požadovanou činnost, byť jejich myšlenky bloudí někde jinde.

Co když do toho dvora za chvíli vstoupí jejich matka, babička, jejich bratříček a sestríčka? Aby byly vzápětí zadušeni v té odporné místnosti, bývalé márnici, jak teď už vědí, která má přibližně sedmnáct metrů na délku, asi čtyři a půl metrů na šířku a je vysoká necelé tři metry. Už jsou z ní odstraněny stopy po předchozím vraždění a je připravena přijmout další nebohé oběti.

Co ale udělat, když uvidí svoje blízké? Varovat je a celý zbytek transportu? Budou uzavřeni ve dvoře, odkud přes vysoké zdi není úniku. A i kdyby někdo přešel zeď, což se zdá nemožné, jak daleko unikne, než ho zabijí? I když je varují, jejich smrti nezabrání. Když se je esesákům nepodaří dostat do té místnosti, určitě je povraždí na tom dvoře. Umlátí je nebo postřílí. Možná je nakonec

stejně naženou dovnitř, jakou naději ubránit se mají staří lidé, ženy, děti? Žádnou, umřou tak jako tak. Ti nejsilnější už s nimi nejsou, ale i kdyby byli, byl by boj stejně nerovný a marný.

Pokud je jedno jakým způsobem varují, tak vzápětí sami zemřou, aniž by těm lidem pomohli. Možná ti budou umírat ve větší hrůze, budou bití, těžce zranění. Zachránit je v žádném případě nemohou. Na druhé straně, dá se přihlížet tomu, jak je zaženou do té místnosti a nakonec zabijí? Dá se tomu přihlížet, nic neudělat a nezbláznit se? Žít s tím pocitem viny, že je nevarovali? Kdyby tam alespoň nebyli jejich blízcí, ale když tam uvidí svou matku? Mají zůstat neteční? Nebo mlčet a vstoupit dovnitř spolu s ní a dalšími? Ale komu tím pomohou? Jen také zemřou. Má to smysl, když zatím dostali právo žít? Možná ne na dlouho, ale co když se něco změní? Mají zahodit svou šanci, i když je hodně mlhavá a hodně malá?

Tohle vše se jim honí hlavou, když pomáhají připravit prostředí k další hromadné vraždě a když sledují horečné přípravy dalších osob, svých kolegů vězňů i esesmanů. Jak pochopili, oběti sem přijdou přes tábor, který musí být vyklizený, respektive musí být všichni na svých ubikacích. Aby neviděli, jak ty nebožáky vedou na smrt. Krematorium je vně vlastního tábora, nedaleko je prý ošetrovna jednotek SS a další esesácké prostory. Ale jak tohle chtějí utajit? Už jim řekli, že jsou zvláštní komando, budou bydlet odděleně od ostatních a mají přísný zákaz s dalšími vězni mluvit. Pokud by se dopustili porušení tohoto nařízení, je jen jediný trest, a tím je smrt.

Stali se nedobrovolně součástí něčeho hrozně obudného, jsou ve smrtelné pasti a ven vede dle všeho jen jediná cesta, a to přes pec krematoria. Jinak budou muset pálit mrtvé. Ale jak dlouho? Jak dlouho je nechají naživu? Když se svá zvěrstva snaží evidentně utajit a oni jsou svědci? Nejsou vlastně už také odsouzeni k smrti, jen mají jakýsi odklad? Možná po dobu, pokud bude jejich služeb potřeba. Ale těch mrtvých je tolik, že mají šanci nějakou dobu žít. Němci asi brzo přivezou i další transporty, které budou chtít zavraždit. Možná mají malou naději se tady dožít konce války. Opravdu dost malá pravděpodobnost, ale alespoň nějaká šance, tak proč zemřít bez jakéhokoli užitku ještě téhle noci?

Tohle vše, a ještě mnoho horších myšlenek pulzuje hlavou obou bratrů Edelsteinů. Jak pochopili, jsou teď už součástí hrůzného systému, který je připravený zosnovat a poté provést hromadnou vraždu. Následně zamést stopy a usmrcené nebožáky spálit. Aby z nich nezůstalo nic než popel, který asi někde zahrabou nebo rozsypou.

Přes strašné duševní rozpoložení vykonávají všechny úkony, k nimž jsou vyzváni, co nejpřesněji a nejpečlivěji. Všichni, co zde zemřeli přibližně včera touto dobou, jsou již spáleni a vše je připraveno. Nejprve ke komedii, kdy jim asi budou něco namlouvat, aby je nalákali dovnitř té improvizované plynové komory, a pak přijde tragická část, kdy ti uvnitř prohlédnou, ale už nebudou mít žádnou šanci se ze smrtelné pasti dostat.

SS-Unterscharführer Hans Stark

„Tak připravený? Za chvíli to začne,“ vezme si Fischl bratry stranou, „Hlavně nezapomínejte, nedá se jim už nijak pomoc. Ti lidé zemřou tak jako tak. Pokud propukne panika, bude to stokrát horší. Věřte mi, zažil jsem to. Nakonec je dovnitř stejně dostanou, a pokud zjistíte že je někdo varoval, minimálně toho zabijí. Pokud nezabijí všechny,“ dodá hlasem, v němž jsou patrné stopy po obavách.

Oba mládenci nemají sílu odpovědět, proto jen kývnou na souhlas. Vzápětí se v nich zastaví srdce, spatří, jak se k nim blíží onen urostlý Němec, rotmistr Hans Stark, už vědí, jak se jmenuje. S tím svým býkovcem v ruce a strašně zlým pohledem.

„Jste tu nový,“ vyštěkne, „Byly dobře poučený?“ obrátí se na jejich předáka.

„Ano, byli, pane SS-Unterscharführere,“ odpoví tázaný s jistým sebezapřením. Je patrné, že má strach, aby bratři něco nevyvedli a on za ně nebyl potrestaný. Což si v tu chvíli uvědomují i oni. Chvějí se strachy, pokud by je ten Němec uznal za nespolehlivé, viděl v nich hrozbu, mohl by je zabít preventivně, probleskne jim hlavou.

„Budu vás sledovat!“ řekne esesák a víc dodávat nemusí. Je to všem jasné. Pokud vzbudí jakékoli podezření, je s nimi konec. Zemřou možná dřív, než ti zbylí nešťastníci z transportu.

Oba nováčkové ani nedutají, mají sklopené hlavy a přerývaně oddechují. Bezprostřední hrozba smrti je nutí chovat se tak, aby ji odvrátili. Zhluboka si oddechnou, když ten hrozivý násilník odejde, oba bezděčně s vděčností pohlédnou na jejich předáka.

„Jestli něco uděláte, nebudu čekat na něj a zabiju vás sám,“ řekne Fischl velmi důrazně, oba moc dobře chápou proč. I jemu může jít o život, když se něco pokazí díky zaváhání či dokonce přímé sabotáži lidí z jeho komanda.

„Proč máme bejt tady?“ ptá se Isaac zoufalým hlasem.

„Zase nový vopatření. Naše přítomnost jim prej dodá na klidu, když budeme mezi nimi a třeba jim i budeme pomáhat se svlíkáním. Tohle je novinka,“ říká předák se značnou nelibostí. Ale i on se musí podvolit.

„Kdy to začne?“

„Už brzo, už je asi vedou. Každou chvíli se vobjevěj v těch dveřích, co je už vtevřeli,“ ukáže Goliath na mohutná vrata vedoucí do dvora. V tom jsou teď jak esesáci, tak vězni z krematoria. Podivný uvítací výbor pro kandidáty smrti.

Opravdu nemusí čekat dlouho, než objeví se první nešťastníci v civilním oblečení, ženy, děti, staří lidé teď začínají procházet branou. Oba bratři na ni doslova visí pohledem, kousek od nich stojící Fischl je pozoruje, připravený zasáhnout, pokud by hrozilo jejich zkratkovité jednání.

Přicházejí stále další a další, tolik lidí, co má být zanedlouho zavražděno, včetně malých dětí, některé jdou po svých, další nesou matky v náručí či vezou v kočárkách. Je tady jen pár mladších mužů a žen, mladíků a dívek, ale ty vypadají žalostně, proto jim při selekci přiřkli stranu smrti. Už nemají pro Němce žádnou cenu, jsou práce neschopní. Proto jsou teď tady, i když ještě nic o svém osudu netuší.

Vrata se za nimi zavírají, už jsou ve smrtelné pasti, ale to vlastně byli od chvíle, kdy je zavřeli do těch dobytčích vagónů. Od toho okamžiku neměli vlastně žádnou šanci.

„Tak co?“ sykne Fischl.

„Nejsou tady,“ hlesne Isaac, pak se podívá na svého zsinalého bratra. Ani jeden nemusí nic říkat, je patrné, jak se oběma ulevilo. Zároveň si však uvědomují, co to znamená. Jejich blízcí zemřeli už včera a byli spáleni před jejich příchodem sem. A oni se teď minimálně podvědomě radují, že zemřeli už včera. Jak zvrácené, jak příšerné.

„Tak to je dobře,“ uleví se i předákovi, „Tak hlavně nic neposerte. Nejen kvůli sobě, ale i kvůli nám vostatním.“

Zmlknou, to již na střeše krematoria stojí hned dva esesáci, jistý Franz Hössler a Maximilian Grabner, kteří tohle vraždění organizují. Druhý z nich právě promlouvá k přítomným. Omlouvá se za zdržení, slibuje jim brzké jídlo, dobré ubytování. Mluví o hygieně, o nutnosti zabránit epidemiím. Pak vyzývá k hromadnému svlékání, což vyvolá mezi přivlečenými jistý šum.

Joseph se zoufale podívá na bratra. Hrozná chvíle přicházejí, ti lidé jsou už strašně blízko své smrti. A oni musí mlčet, nesmí je varovat, jinak zemřou s nimi. Tak tam jen tak stojí, snaží se tvářit lhostejně, i když je jejich duše rozervaná. Oba si bohužel živě představují, jak tady

SS Unterscharführer
Maximilian GRABNER

včera stála jejich matka, babička, jejich bratříček a sestřička. Taky je oblbovali těmi kecy, taky je nalákali do té místnosti.

Oba se bojí, že ti lidé začnou protestovat, Němci je začnou mlátit, začne masakr, kterému budou muset přihlížet. Ale k jejich údivu ti lidé poslouchají. Pak si uvědomí, jak rychle ze sebe oni dnes ráno strhali své šaty, když jim nařídili se svléknout. Kdyby byli mezi nimi, asi by také neváhali a začali se svlékat. Ti lidé jsou vystrašení, unavení, možná i hladoví a žízniví. A oni jim slibují jídlo, pití a postel, pro ně i jejich děti, už brzo, jen co je dezinfikují.

Joseph těká pohledem z bratra na ty chudáky, v jeho očích je děs. Něco v něm ho nutí, aby začal křičet, aby zvolal, lidi, neblázněte, nevěřte jim. Nic dobrého vás nečeká, jen smrt. Nechoďte tam, nesvlíkejte se. Ale nevyjde z něj ani hláska, pud sebezáchovy je silnější. Jeho bratr je na tom podobně. Oba jen trčí na svém místě jak solné sloupy, lehce se chvějí a ani nedutají. Přitom sledují, jak se lidé zbavují svých šatů, jak je rovnají vedle sebe, jak svazují své boty. Jak matky pomáhají svým dětem, starečkové svým stydlivějším polovičkám.

Oba mladíci nesmírně trpí, ale chtějí žít. Proto jen přerývaně dýchají a ani se nehnu. Jsou zde jako dekorace k té hrozné proceduře. Ta zatím probíhá pro ně v nepochopitelném klidu. Jak jen mohou být lidé tak důvěřiví a vstupovat na údajnou očistu do bývalé márnice, co je teď plynovou komorou? Kde nejsou žádné sprchy, nic, čím by mohli být očištěni? Jak mohou být tak důvěřiví? Nebo je jejich strach tak velký, že se bojí neuposlechnout a dokonce i sobě samotným něco namlouvají? Sourozenci nemohou uvěřit, že vše stále probíhá tak bezproblémově, že ještě nikdo nepojal podezření, i když už je dost lidí vevnitř a další tam už také směřují.

Joseph náhle ucítí bolestné dloubnutí pod levým žebrem, otočí svou hlavu a spatří vysmátou tvář hrozivého Starka. Ten ho vlastně strká směrem dopředu, blíže k těm nešťastným lidem. Tam mladík užří poněkud tělnatou starší paní, co má problémy se udržet na nohou, snaží se jí pomoci asi její manžel, již zcela nahý, je už dost starý a především drobný.

„Pomož ty ženský,“ nařizuje esesák chlapci, který na něj pohlédne s naprostým zděšením. Ale jak se jeho oči setkají s těmi německého násilníka, hned pochopí. Pokud jen trochu selže, je synem smrti. Ten chlap ho zabije, když ne hned na místě, tak až budou všichni ti odsouzenci vevnitř. Pochopí, teď bojuje o svůj život.

„Prosím, paní,“ řekne zdvořile a klopí oči, je mu trapné se dívat na tu starou ženu, která už je jen ve spodním prádle, a kterou teď pomáhá svléci donaha. Ona je celá vyplašená, její muž se snaží ji jak upokojit, tak jí pomoci se svléknout. S pomocí chlapce, který ji přidržuje na jejích vratkých tlustých nohách, se jim jejich úsilí zdaří.

Joseph otočí hlavu a spatří obličej Starka, ten se však teď tváří vlídně, aby nevyplašil lidi, jdoucí na smrt. Jen lehce kývne hlavou k otevřeným vratům márnice, hoch pochopí, má pomoci odvést paní na místo, kde za chvíli zemře. Podpírá ženu, dotýká se její povislé pokožky na paži, cítí sádlo, které tam má. Jdou velmi pomalu, následování esesákem, on z jedné strany, manžel z druhé. Jen krátce se setká pohled chlapce a staříka, v těch jeho očích je minimálně nástin vděčnosti za pomoc.

Kdyby tak věděl ... Joseph rychle odvrací zrak a klopí ho k zemi. Nesmí se prozradit, nesmí dát nic najevo, z čeho by ten starší muž pojal podezření a začal panikařit. Nebo jeho žena. V tom případě by tady nezemřeli jen oni, ale také on, který tu tlustou a špatně chodící ženu podpírá.

Vejdou dovnitř, vedou tu paní dál, mladík se ocitá několik metrů od vchodu, u kterého stojí dva vojáci a baví se. Lidé se hromadí blíže k zadní stěně, aby uvolnili místo pro další.

„Děkujeme,“ říká starý pán a chlapci se chce křičet. Ale nekřičí. Jen kývne lehce hlavou, jako že je to přece samozřejmé, rád pomůže. Otočí se a v tu chvíli jím projede záchvat paniky. Je vzdálený

asi sedm metrů od východu, je uvnitř s nimi. Ví sice dobře, že na dvoře se stále ještě svlékají lidé, ale náhle ho přepadne hrozný děs, co když se ty dveře rychle zavrou, dříve, než stačí odejít? Pak tady zemře spolu s tím staříkem a tou jeho obézní ženou.

Na chvíli ustrne, cosi ho nutí se rozběhnout, začít křičet strachy a prchat z toho místa. Utéci rychle pryč, než se ty dveře zaklapnou. V jeho vystresované mysli se už zavírají a on je pořád uvnitř! Za chvíli už bude pozdě, za chvíli tu uvázne v té děsivé smrtící pasti a bude zadušen nějakým plynem. Tak strašlivý pocit, tak strašlivý strach ještě nikdy v životě nepocítil. Hrůza ho doslova ochromuje, což je asi dobře, protože se nedokáže ani pohnout, vydat ze sebe jedinou hlásku. V tu samou chvíli ho něco jiného, snad rozum, snad pud sebezáchovy, nutí tento šílený nával strachu překonat. Pokud se rozběhne, vyvolá paniku. Pak možná doběhne ke dveřím včas, ale tam ho ten esesák dozajista zabije. Ne, musí zachovat klid, nesmí se té své panice podat.

Ani neví, jak se mu to podaří, ale najednou jde směrem k těm vratům. A kupodivu klidným krokem, na tváři má strnulý úsměv, ano, uvědomuje si to, on se na ty lidi odsouzené k smrti usmívá. Jen aby nepojali podezření, jen aby nezačali vyvádět a nebylo to na něm. Pokradmu se podívá na ty dva vojáky, jako by se bál, že mu zatarasí cestu a nařídí mu tady zůstat. Ale ti se ani nepohnou, nevšímají si ho, baví se družně mezi sebou. Uvědomí si, že i oni hrají stejné divadlo, jako teď hraje i on.

U vchodu stojí Stark, celou dobu ho pozoroval, uvědomí si chlapec, zvedne teď své oči, krátce se střetnou s těmi esesáky, v těch vidí kupodivu spokojenost. Možná dokonce i uznání. Uznání, jak ten mladý prašivý Žid zvládl tu hrozně těžkou situaci, do které ho uvrtal. Jak dokázal zachovat chladnou hlavu a pomohl svým vlastním lidem na smrt.

Jde dál, vlastně prochází mezi dalšími nahými lidmi, mezi dětmi a ženami, on směřuje k životu, alespoň načas, oni jdou vstříc své smrti. Snaží se zůstat klidným, i když je na pokraji zhroucení. Pomalým krokem se blíží k místu, kde stojí jeho bratr, jeho předák a taky další kolegové. V očích svého sourozence spatří hroznou úlevu, když Stark odvedl Josepha, tak se v Isaacovi zastavilo srdce. Prožíval muka, hrozně se bál, že jeho patnáctiletý bratr tu situaci nezvládne.

Hoch pohlédne svým vyplašeným zrakem na Fischla, a v jeho výrazu čte to samé, co předtím u esesáka. Tedy něco jako obdiv nad tím, jak dokázal zvládnout své nervy. Pomalu se otáčí, má již zase výhled na dvůr, který je už skoro prázdný, poslední nazi lidé kráčí vstříc svému osudu. Stále je ještě klid, byť se mu zdá, jako by se z místnosti plné odsouzenců začínal šířit šum. Možná už začínají mít podezření, možná už jim něco začíná docházet, říká si Joseph a cítí, jak se mu svírá žaludek. Právě byl svědkem, jak přes tři sta lidí šlo na smrt. A nejen to, on k tomu ještě jejich vrahům pomáhal.

Vojáci zavírají vrata a v ten moment už je hluk patrný, už se těch lidí uvnitř začíná zmocňovat panika. Ale to už je závora nasazená, už jsou nezvratně sevřeni v té odporné pasti. V tu chvíli se Joseph rozklepe, třese se jak osika, jeho zděšené oči hledají pomoc u bratra. Ten ho bere kolem ramen, snaží se být s ním, byť on sám je také na pokraji zhroucení. Zírají na prázdný dvůr, plný šatů, bot a prádla, zírají na uzavřená vrata, na něž již zřetelně lidé buší. Což vzápětí přeruší hluk motorů, které byly právě uvedeny do chodu. Všem je jasné proč, neboť bouchání na vrata sílí, stejně jako řev lidí uvnitř. Už asi všichni pochopili, napadne Josepha, náhle si představí, že je tam s nimi, za těmi zavřenými vraty. Jak jim asi musí být, když si začínají naplno uvědomovat, že brzo zemřou? Jak jim musí být v tom stísněném prostoru, odkud není úniku?

„Nevopařte se při sprchování,“ řve jeden esesák, ostatní se chechtají, jeho vtip jim asi přijde jako povedený.

Ne tak mladšímu z bratrů Edelsteinů, proč se ta zvířata ještě svým obětím vysmívají? Zvedne své zmučené oči a pohlédne na střechu bývalé márnice, jak tam kdosi v plynové masce odkrývá otvory. Pak asi páčidlem odstraňuje víčka z plechovek a následně je vidět, jak z nich sype jakési krystaly, které vzápětí dopadají na již šíleně řvoucí lidi. Ten jejich křik je strašlivý, ten nedokáží ty motory přehlušit. Nebo možná dokáží pro ty, co jsou od tohoto apokalyptického místa více

Zyklon B – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

vzdálení, ale oba sourozenci Edelsteinovi ten šílený ryk lidí vnímají se strašnou intenzitou, proniká jim až do morku kostí.

Pohlédnou na sebe a oba pochopí. Myslí na to samé. Jak muselo být včera jejich mamince, babičce, jejich devítiletému bráškově a jedenáctileté sestřičce Ruth? Tomu andílkovi, všemi bratry obletovanému, všemi zbožňovanému? Jak museli trpět, když jim došlo, že za pár minut zemřou? Jak hroznou smrt jim tady ti vrazi připravili. Ti lidé uvnitř určitě neumírají pokojně, smíření se svým osudem, ti lidé, chycení v té

hrozně pasti, stále bojují o svůj život. O čemž svědčí silné bušení na vrata, jejich zoufalý křik. Co všechno strašného se tam uvnitř odehrává? Co spatří, až se zase vrata otevrou?

„Do práce!“ slyší náhle oba hlas svého předáka, vědí již, co mají dělat. Jsou poučení. Musí posbírat svršky, ale i spodní prádlo a boty lidí, kteří stále ještě zoufale bojují o život. Jejich křik je stále silný, neutichá, smrt stále nepřichází, aby je zbavila jejich utrpení. Jak dlouho to proboha budou muset poslouchat, než se rozhostí mrtvolné ticho?

Edelsteinovi se dávají do práce, ta má svou oficiální i neoficiální část. V té oficiální shromažďují věci pro jejich další transport a využití, v té neoficiální prohledávají kapsy oděvů, zda tam nenajdou zbytky jídla či cennosti. Jsou poučení, tohle jim může pomoci přežít, tady mohou najít potravu, co jim významně přilepší ke katastrofálně malým dávkám, které zde budou dostávat. Také vědí, že cennosti musí odevzdat předákovi, jídlo si mohou nechat. Všichni vězni teď pracují na oblečení, a všichni v něm hledají.

„To je strašný, my tady šacujeme kapsy těch lidí, co tam právě umírají,“ hlesne Joseph a podívá se na bratra, je na tom podobně. Pořád ještě zní ten křik, už je to pár minut, určitě, a oni tam pořád tak strašně řvou.

„Proč už kruci neumřou,“ vyrazí ze sebe vztekle Isaac, pak si uvědomí odpornost svého vyjádření. On si tak moc přeje, aby už ti lidé přestali křičet, aby už nemusel jejich nářek poslouchat. Až z něj vypadne taková hrozná věta. Provinile sklopí hlavu.

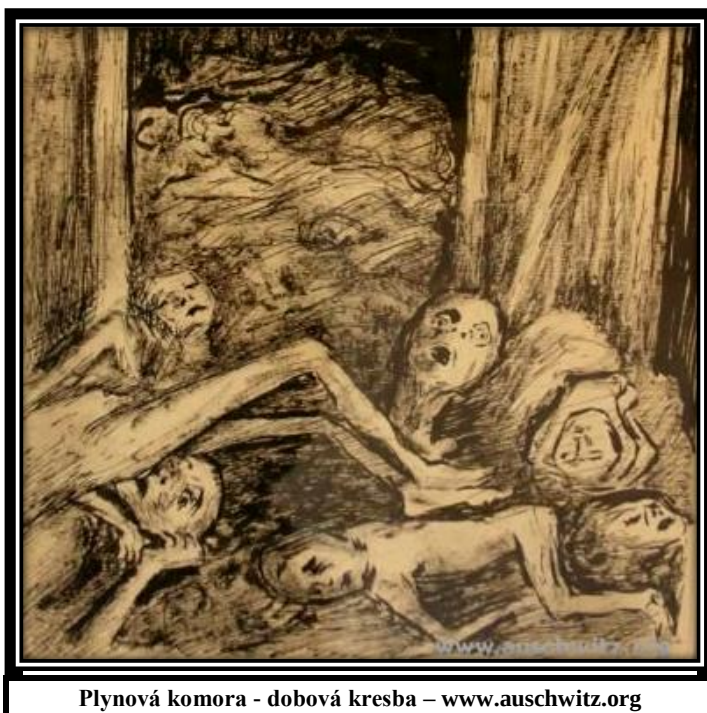
Ještě chvíli trvá, než řev začne slábnout, mísí se s chroptěním, jak se asi dusí. Za další minutu či dvě vše utichá, už znějí jen ty hlučné motory. Pak zmlknou i ony a rozhostí se ticho. Zlověstné a strašné ticho. Sourozenci se zase na sebe podívají, zoufalství jim číší z očí. Ano, teď už jsou všichni tam uvnitř konečně mrtví. Už konečně nemusí poslouchat ten jejich děsivý nářek. Ale že by jim bylo nějak lépe, tak to tedy ne.

Kmitají, nechtějí dát žádnou záminku esesákům, aby je začali mlátit. Teď, když už nemusí hrát žádné divadlo pro své oběti, zase může propuknout naplno jejich krutost a surovost. Ale naštěstí se zdá, že o týrání vězňů nemají zájem. Nevypadají, že by jim bylo udušených lidí líto, někteří jsou lhostejní a další dokonce projevují radost, jak jim jejich akce klapla. Členy komanda krematoria však nechávají na pokoji. Ti ale i tak pracují horečně, je nutné tady uklidit a pak je čeká daleko horší šichta. Bratři mlčí, nevnímají čas a oba brečí dovnitř. Za své zemřelé blízké, za své stále ještě živé bratry a otce, sami za sebe. Právě se dotkli pekla, a asi bude ještě hůř, až se dveře otevrou.

Skoro až hrobové ticho přeruší hluk ventilátorů, ty odsávají jedovatý plyn z prostor márnice, aby tam bylo možné vstoupit a začít s likvidací mrtvých. Toho se sourozenci děsí, jak asi budou vypadat ti lidé, co se před krátkou chvílí zadusili? Viděli jen pár mrtvých z první poloviny transportu, ale to již byla márnice skoro vyklizená.

Horečně sbírají zbytky po usmrcených lidech a snaží se najít něco k jídlu. Bohužel zase toho tolik není, až ke konci mají štěstí, nappou si do kapes kousek dost tvrdého chleba, ale také dvě ploché konzervy. Pak ještě nějaké sušenky, asi také dost staré, ale lepší něco než nic. Naleznou i pár cenností, ty poctivě odevzdají svému předákovvi.

To již otevírají dveře do plynové komory. Teď už bude vše dalších na nich, na vězňích, teď už většina esesáků někde zapíjí svou dobrou práci. Je tady jen dozor, ale ten s likvidací těl nebude mít nic společného.

Plynová komora - dobová kresba – www.auschwitz.org

Joseph vyjekne hrůzou, také jeho bratr se zapotácí, další jen mají ustrnulý výraz, tohle už viděli, byť zvyknout si na to je velmi těžké, ne-li nemožné. Dveře jsou otevřené a přesto z nich nikdo nevypadává. Kopa různých propletených těl vytváří chumel, který drží pohromadě. Někteří mrtví si svírají hlavu, někteří mají vytrhané vlasy, to je patrné, asi si je rvali sami zoufalstvím. V jejich tvářích není klid nebožtíků, co odcházejí smířeni sami se sebou a s Bohem, v jejich zkrivených výrazech se vykresluje nesmírné utrpení, jímž si prošli krátce předtím, než se udusili. Vypadají strašně a také různě, někteří jsou dost zarudlí, další hrozivě bledí, oči některých jsou strašně vytržštěné, málem vyhrzlé z důlků. Je cítit hrozný smrad, neboť většina v té hrůze vypustila všechno, co měli v sobě. Výkaly pak jsou promíchány z krví, jak se lidé drásali, sami i navzájem. Ne,

tihle lidé opravdu nezemřeli v pokoji, tihle lidé umírali za hrozného utrpení.

Ještě ale čekají, ventilátory jedou naplno, a i otevřená vrata pomáhají odvětrání místnosti, aby se obsluha krematoria sama nepřiotrávila.

„Tady máte,“ vrazí Fischl bratrům do ruky hole, jistě pozůstatek po předchozích zavražděných, když se sourozenci vyděšeně dívají, dodá, „Koukejte se, jak se to dělá.“

To už další dva členové komanda zaháknou hůl pod bradou nebožtíka, co je na vrcholu té strašné hromady a trhnou. Jejich cílem je rozebrat ten propletenec mrtvol, ty jsou však pokryté vším možným a kluzké. Proto je hůl nejlepším řešením, jak již členové komanda zjistili dříve.

Joseph a Isaac s tím největším odporem přistoupí k pyramidě mrtvol a pokouší se zaháknout další z těl pod bradou. Nemají však potřebnou zručnost, nicméně jejich kolegové s nimi mají zatím

trpělivost, i oni se museli zapracovat. Joseph se náhle odvrátí a zvrací, opět jeho počínání nikdo nekomentuje. Pak se ale mladík rychle vrací zpátky, cítí pach těch mrtvých, cítí jejich výkaly. Vidí jejich strašné tváře. Už i chápe složení té hromady, nahoře jsou ti nejsilnější, ti se ve stavu šílenství drali ke vchodu a co nejvýše, plyn se jistě začal šířit odspoda, kam dopadly ty krystaly. Napadne ho, zda ti dole byli dříve ušlapáni, než je zadusil ten plyn. Asi ano. Ti lidé už nemysleli na nic jiného, než na svou vlastní záchranu, stali se absolutními sobci, už nebyli schopni rozumného uvažování, jen zoufale hledali záchranu, za každou cenu.

Strhne tělo postaršího muže, ten dopadne kousek od něho, rozplácne se. On teď zírá na jeho nohy, jsou celé pokousané. Zřejmě jak šlapal po lidech, ti ho do jeho nohou hryzali. Panebože, co všechno se muselo odehrávat tam uvnitř. Nejen dnes, ale i včera. Snad měli jejich malí sourozenci štěstí a ti lidé je brzo udusili, v takové tlaci asi děti nemají moc šancí. Snad moc netrpěli, říká si, ale sám tomu nevěří, to by nesměl vidět ty výrazy ve tvářích zavražděných.

Odtahují těla k pecím, ale před kremací se prý ještě musí vytěžit. Jak, to jim odpoledne předák neřekl, prý uvidí sami. Sourozenci se děsí, čeho dnes ještě budou svědky. Fischl jim pokyne, bratři vlečou mrtvoly, mladší je naprosto mimo. Kdysi ho strašili, že když bude zlobit, tak přijde do pekla. Pak si ho různě představoval, jako něco moc ošklivého, ale teprve dnes ho skutečně spatřil.

„Složte je na sem,“ poručí Fischl sourozencům, ti rychle kladou kluzká těla jedno vedle druhého, jsou mužská, těch statnějších, co zůstali mezi těmi určenými na smrt. Pak se zděšeně podívají na svého předáka.

„Začnete pracovat tady,“ rozkazuje jim, „Ty,“ obrátí se na Josepha, „budeš stříhat vlasy. Především ženám, muži je mají většinou krátký. Budeš je strkat do tohoto pytle. Tady máš nůžky,“ podá mu nástroj, „Ty“, ukáže na Isaaca, „ty budeš ty těla prohlédávat. Víš co to znamená?“

„Ne,“ zachrčí starší z bratrů.

„Nic příjemného, ale nedá se nic dělat. Ti lidé si někdy schovají nějakou cennost, a k tomu využijí ... však mi rozumíš. Prostě budeš těm mrtvým prohlédávat tělní otvory. Taky budete s bratrem už vytěžený těla dávat do muflí.“

„Vytěžený ...“, sípá Isaac.

„Přesně tak,“ je teď Goliath přísný, potřebuje, aby jeho lidé makali na sto procent, musí za dvacet čtyři hodin spálit přes tři sta mrtvol, kapacita krematoria je přitom tři sta čtyřicet těl. To je již odzkoušené a prokázané. Víc prostě pece nezvládnou.

„To je hnus,“ hlesne jen starší z Edelsteinů.

„Je to hnusný, ale pokud chceš žít, tak ti nic jiného nezbejvá,“ houkne předák, pak se chopí železné tyče a přistoupí k první mrtvole. Tou začne páčit její čelist. Když se mu záměr podaří, nahlédne do dutiny ústní, následně uchopí kleště a vyrvе jimi zlatý zub, jenž spatřil. Ten vzápětí cinkne o dno plechovky. Pak přistoupí k dalšímu tělu. Sourozenci se jen chvějí hrůzou, jaké strašné zacházení je s těmi lidmi po smrti.

„Tak na co čumíte,“ zlobí se Fischl, „Není čas, abyste tady zevlovali. Když nevodvedeme dobře svou práci, budou se vztekat. A co to znamená, si dovedete domyslet. Tak rychle, prohledej a vostříhejte ty mrtvé a pak šup s nima do pece!“

Isaac se jako ve snu sehne, natočí mrtvolu staršího muže na bok, s tím největším odporem začne prsty prohlédávat jeho řitní otvor. Ten je pochopitelně zanesený výkaly, hýžděové svaly jsou stažené. Nenachází nic. Je mu jasné, že u žen bude muset hledat dvakrát, své chování považuje za svatokrádež, zneuctění mrtvých, ale nemá na výběr. Respektive má, může to zabalit a nechat se zabít. Anebo musí dělat tu nejodpornější práci, která snad na světě existuje.

Spolu s bratrem berou „vytěžená“ těla a nakládají je na vozík. Vždy tři nahé mrtvoly na jeden, ten poté přisunou po kolejnicích k peci. Následně pomocí posouvátka a velké železné vidlice strčí ty tři těla najednou do muflé. Zatímco budou hořet, musí obsloužit další ohnivé tlamy a také pomáhat vytěžovat mrtvoly.

Auschwitz – pec v krematoriu – www.auschwitz.org

Objevuje se první tělo ženy, ve středním věku, s dlouhými vlasy, teď ovšem potřísněné vším možným. Joseph bere nůžky a začíná odstříhávat vlasy, poté je hází do pytle. Třesou se mu ruce, neboť na něho teď pohlíží Hans Stark, kontroluje, zda se komando nefláká. Oba sourozenci podvědomě zvýší intenzitu svého konání, už nemyslí na hrozný odpor, který pociťují, jen nechtějí toho zlého chlapa naštvát.

Rychle naplňují další vozík

těly a ty se snaží dostat do pece. Jsou však nervózní, nemají ten správný grif a tak není jejich činnost stoprocentní.

„Lemplové,“ houkne esesák a oba přetáhne býkovcem přes záda. Ale rána není tak strašná, určitě by uměl přitlačit víc. Jen je asi chce povzbudit, ne vyřadit z práce. Což je logické, v márnici mají přes tři sta mrtvol, které je nutné co nejdříve sprovodit ze světa.

Edelsteinům se podaří další muflí zaplnit, poté se rychle vrhají do další práce. Joseph jde stříhat vlasy postaršímu muži, co je má dostatečně dlouhé, Isaac se sklání k ženě, aby prohledal její tělesné otvory. Stark je s lhostejným výrazem ve tváři pozoruje. Nelze poznat, zda je spokojený či nikoli, a tak sourozenci netuší, jestli zase na jejich zádech nepřistane býkovec, jenž ten esesák stále třímá výhrůžně v ruce.

TAKOVÝ VŠEDNÍ PRACOVNÍ DEN ...

Pro pana Edelstein, a jeho tři syny Davida, Gideona a Yoela, nastávají nejhorší chvíle jejich života. Po příchodu pracovního komanda, jehož jsou již pár hodin členy, dojde k potvrzení slov muže, kterého považovali za blázná. Otec nemá sílu se ptát, ale učiní tak David. Jen jeho kývnutí stačí, aby všichni další pochopili.

Dostanou večeři, pokud se tak dá říkat asi tři sta gramům chleba a asi pětadvaceti deka margarinu. Někdy prý zůstane jen u chleba, jindy ještě tvoří přílohu třeba pětadvacet deka salámu či lžička marmelády nebo ždibec sýra. Ovšem, jak jsou poučeni, ten chleba je vhodné si rozdělit a část si ho ponechat na snídani, neboť tu obvykle tvoří asi litr neslazené náhražky kávy nebo čaje. Pak se k tomu bude hodit. A oběd je prý také podobně vydatný, tvoří ho polévka, naprosto bez chuti, uvařená většinou ze slupek od brambor, řepy nebo podobných příměsí. Její výživná hodnota prý odpovídá tak deseti dekagramům salámu. K tomu často ještě bývají potraviny zkažené.

Tato hrozná slova dokladují postavy dalších členů komanda, kterých prý během dne zase o čtyři ubylo. Jak zahynuli, nechce nikdo říci, ale prostě už nejsou. Ostatní se tím už nijak nevzrušují, podvědomě počítají s tím, že oni mohou být zítra na jejich místě. Jejich apatie ke smrti druhů doslova děsí nováčky, za jak dlouho budou jako ti jejich kolegové? Kdy začnou brát smrt jako normální součást jejich života? A kdy si přijde pro ně?

Objevuje se kápo, jistý Ernst Werner, německý kriminálník a vrah, kterého sem přemístili, aby zde vykonával funkci bezohledného dozorce. Tento záměr esesákům rozhodně vychází, jak se David dozvěděl od spoluvězňů. Teď tady stojí, proti skupině nováčků. Má na blůze zelený trojúhelník, ruce v bok a arogantně si nové svěřence prohlíží. Pak se rozejde, náhle vyrazí proti jednomu z vězňů, ten podvědomě uskakuje, zopakuje to na dalším. David pochopí, hraje si s nimi, baví se jejich strachem.

Kápo Ernst Werner

U některých slabších povytáhne obočí, u těch silnějších se dívá jakoby s uznáním. Dvoječata ho zaujmou, jsou si hodně podobná.

„Jak starý?“ houkne, možná ani neočekává odpověď.

„Patnáct, pane,“ vyhrkne Gideon, má důvod znovu lhát.

„Tak patnáct. Umíte německy?“

„Velmi dobře, pane.“

Werner neodpoví, místo toho chlapce praští pěstí do břicha, až se ten prohne. Ale kupodivu úder ustojí, byť mu není dvakrát dobře po těle. Netuší, proč ránu dostal, ale pak vidí spokojený obličej toho zlého muže. Testuje snad, co vydrží? Obává se však dalšího útoku, silnějšího, ten naštěstí nepřichází.

Prohlídka záhy končí, torzo rodiny Edelsteinů se uloží vedle sebe, ale na spánek nemá nikdo z nich pomyšlení. Mohou si namlouvat cokoli, nemusí věřit těm zdevastovaným mužům a mladíkům, ale realitě prostě neuniknou. Je nanejvýš pravděpodobné, že čtyři členové jejich rodiny již nejsou mezi živými.

Zvláště Benjamin je naprosto vyřízený, neboť k jeho smutku a šoku se přidává i pocit strašné viny. On prosazoval transport na východ a on přivedl rodinu na toto strašné místo. Už nikdy neuvidí svou matku, svou manželku a své dvě nejmladší děti. Včera je jeden německý lékař pouhým pohybem své ruky poslal na smrt. Mohl tam poslat i dvoječata, naštěstí Gideon správně odpověděl na otázku, kolik mu je let. Kdyby si dva roky nepřidal, možná už by taky s bratrem nebyl mezi živými.

Pak si jejich otec uvědomí, jak je chtěl poslat do druhé skupiny, a jak ho naštěstí Daniel okřikl. Kdyby ho nezastavil, zabil by je! Málem přestane dýchat, když si tu hrůzu představí. Mohli už být díky němu také mrtví!

Nemůže usnout, těžce dýchá a vnímá i své syny. I oni jsou tiší, ale slyší jejich vzdechy. Jak se mají vyrovnat s tím, že čtyři členové rodiny jsou zavražděni, další tři jsou bůhvídkde. A k tomu je už dva roky nezvěstný prvorozený se svou ženou a synem, snad přežívá někde na východě, na Ukrajině. Pokud ho Němci také nedostali, uvědomí si s hrůzou. Když vraždí děti a ženy ... tomu se opravdu rozum zdráhá uvěřit. Občas probleskne naděje, že se třeba ti muži strašně mýlí, že jsou stále naživu, ale sám cítí, jak malá je tato pravděpodobnost.

Jak moc byl pyšný na svou obrovskou rodinu, na svých devět potomků. Jak snil o tom, že jednou bude obklopený houfem vnuků a vnuček. A zatím ... Ti vrazi mu zabili ty nejmladší a chystají se tady sprovodit ze světa i jeho zbylé potomky. Jak dlouho zde mohou vydržet ti nejslabší, co má kolem sebe? Jak dlouho mohou vydržet ti silnější, které včera odvedli kdovíkam? Jak má on sám uchránit nemocného syna a dva kluky, co jsou stále ještě dětmi? Kdy někomu z nich nějaký šílený chlap roztrhne hlavu holí anebo kdy padnou vysílením?

Jedinou šancí snad je, kdyby ti tři další dostali dobrou práci, kde by se mohli dostat k potravinám. Jedno jakým, ale bez nich se tady přežít dlouho nedá. Nejvíce nadějí vkládá do Daniela, je skoro lékař, pokud by se dostal na ošetrovnu, snad by mohl něco zařídit. Ale aby tak udělal, bude si muset získat postavení. A než se tak stane, nebude už pozdě?

Podobné myšlenky se honí hlavou i jeho synům. Ti cítí, jak se nad nimi vznáší Damoklův meč, jen netuší, kdy na kterého z nich dopadne. Myšlenky na maminku, malé sourozence a babičku je deptají, pořád se nemohou smířit s tím, že už je nikdy neuvidí. Je to tak šílené, že se tomu zdráhají

uvěřit. Zachvacuje je nesmírný smutek, ale také beznaděj a hrozný strach. Strach, že třeba už zítra může někdo zabít právě je.

Pochopili, i ze slov svých nových spolupracovníků, že zde jejich život nemá téměř žádnou hodnotu, ti esesmani či kápoové je mohou nejen beztrestně bít, ale také beztrestně zabít. A někteří jsou prý hrozní ničemové. Toho svého už spatřili, večer, choval se jak dobytek, řval na lidi, mlátil je. Podle všeho naprosto bezdůvodně. Přitom vzepřít se je nemožné, to je automatický rozsudek smrti. Lze se jen modlit, aby se člověk nestal objektem zájmu těch šilenců. K čemuž prý někdy stačí naprostá prkotina, někdy snad ani žádný důvod není. Tak jim to říkali včera ti lidé, když je upozorňovali, jak se mají chovat.

Jak pak má někdo usnout, po přidělu tak strašných informací? Pod tíhou bolesti ze ztráty svých blízkých a pod hrozným strachem o sebe sama? Rozum jim říká, že by měli spát, aby zítra byli čerství a nezaostávali v práci, srdce se jim však svírá bolestí a hrozné myšlenky jim brání upadnout do osvobozujícího zapomnění. Alespoň na pár hodin.

I mnozí další se dozvěděli, co se stalo s jejich blízkými. Ale je zvláštní, že vlastně nikdo nepláče. Ti lidé jsou zdrcení, ale nárek slyšet není. Stav jejich mysli je odlišný od normálního světa, kdy by takovou rodinou tragédií všichni oplakali, prolili potoky slz. Tady však nepláčí ...

Ovšem to neznamená, že by se rozhostilo v noclehárně ticho. Naopak, ozývá se chrčivé chrápání, přerývané oddechování, různé mumlání ze spánku. Také sténání umírajících a blouznění těch, kteří prožívají nějaký strašný sen. Kdy vykřikují ze spánku jména svých dětí, žen, matek. To vše musí poslouchat i členové rodiny Edelsteinů, kteří jsou ještě málo znaveni nato, aby ve svém strašném rozpoložení myslí upadli do osvobozujícího nevědomí.

Gong oznamující budíček je zastihne ve stavu polospánku. Díkybohu jsou ještě čerství, a oproti mnoha starším vězňům, myšleno služebně, mají skvělou fyzickou kondici. Vlastně i David, přes svou nemoc. Někteří kolegové jsou už jen kost a kůže, až se diví, co je ještě drží na nohou. Asi jen pud sebezáchovy, síla vůle přežít další trýznivý den. Jen nesmírná touha k životu nutí zubožené tělo vstát a vyrazit na další šichtu. Byť musí být všem jasné, jak se jim čas krátí, jak se blíží konec.

Vstávají, mezi nimi pobíhá jejich kápo, vypadá hrozně zle, všichni z něho mají nesmírný vítr, to je patrné. Hrabou se na nohy, vlastně ne všichni, jeden asi třicetiletý muž zůstává stále ležet na zemi. David na něj zírá, uvědomuje si, že odpočíval minimálně nějaký čas asi dva metry od mrtvoly.

„Vemte ho,“ ždůchne kápo holí právě nejstaršího z bratrů Edelsteinů a ještě jednoho mladíka z nováčků. Oba se vrhnou k tělu nebožáka, chytají ho za ruce a nohy a chvátají s ním za šéfem jejich komanda. Ten je sice také vězeň, ale kriminálník a vrah. A když dostane vrahoun právo beztrestně zabíjet, je to ďábelská kombinace.

Mrtvého položí před barák, již jsou tam dva nebožtíci a vynášejí i čtvrtého. Jak se zdá, tak přes noc zemřeli hned čtyři z tohoto baráku. David a ten druhý mladík na sebe zírají, pak si všimnou, že ti další mrtvé svlékají, proto se rychle skloní k vychrtlému tělu a začnou ho zbavovat oděvu. Ten potom, po vzoru svých kolegů, položí na břicho již nahého vyzáblíka. Tohle není dvakrát povzbudivé probuzení, uvědomuje si Edelstein.

Následuje snídaně, respektive každý dostane litr blíže neidentifikovatelné břečky, kterou jim nalijí do jejich misek, ty večer nováčkové vyfasovali i s důrazným upozorněním, že si je musí střežit jako oko v hlavě. Tekutina v nich vypadá opravdu nevábně, nelze ani přesně určit, zda má jít o čaj či kávu, chutná to jak něčím obarvená páchnoucí voda.

Nemají však moc času na rozmýšlení, neboť už na něj řve kápo jejich pracovního komanda, proto rychle vybíhají před barák a zařazují se do formace, nastává ranní apel a přepočítávání stavu. Což je proces zdoluhavý, jak se ukáže. Hlavně nesmí nikdo chybět, musí být na apelu všichni, jedno zda živí nebo mrtví. Musí prostě sedět čísla. Když se počty neshodují, když někdo chybí či někdo

neumí počítat, čeká se, hledá se, dokud stav nesedí.

Bohužel napoprvé počet nevyjde, a tak se stání protahuje. Uplyne dost dlouhá doba od nástupu, všichni stojí jak svíce a ani nedutají. Jen na sebe neupozornit a nepřivolat hněv kápa.

Konečně je hotovo a nastává pochod do práce. U brány začíná vyhrávat orchestr, což mnozí mohou považovat za výsměch, hudba jim zní v uších ještě dlouho poté, co už mají tábor za sebou. Dlouhé zástupy

Auschwitz – apel – www.auschwitz.org

nešťastných mužů a mladíků pochodují vstříc dalšímu náročnému dni, který může mnohým přinést i smrt, pokud nezvládnou pracovní tempo nebo pokud se znelíbí esesákům či dozorcům.

Rodina Edelsteinů se zoufale drží kousek od sebe, všichni s velkými obavami v mysli poprvé nastupují do otrocké práce. Netuší, co bude dnes jejich úkolem, kam až je zavedou. Tohle komando, jak již byli informováni, koná velmi náročné stavební práce, podle každodenní potřeby. Jejich činnost bohužel patří k těm nejhorším, lepší podmínky rozhodně mají ti, co odcházejí pracovat do továren, které se nacházejí v okolí a využívají nejlevnější pracovní sílu na světě. Jejich zásoby se zdají být nekonečné, ztráty jsou brisčně nahrazovány novými vězni.

Nováčkové netuší, kde se nacházejí, ale brzo zjistí, co bude dnes jejich úkolem. Mají upravovat cestu, která vede na jakési staveniště a je plná výmolů. K tomu jim poslouží jak pracovní nástroje, tedy lopaty a kolečka, tak velké haldy šterku, navezené sem někým jiným.

Werner už zase řadí, řve na lidi a honí je do práce. Ti si berou nástroje, těch je naštěstí dost, každý tak získává lopatu nebo kolečko. Mohou se i vyměnit, neboť kmitání s plným nákladem šterku je opravdu náročné. Přitom je žádáno, aby nebyly žádné prostoje, kdo by byl shledán jako ulejšák, bude bit a nemusí to skončit jen u toho.

David začíná u kolečka, vypadá dobře oproti mnohým jiným, jeho bratři i otec mají lopaty. Na věk ani fyzickou kondici se ohled nebere, kdo byl vybrán na práci, musí ji být schopný konat. A pokud není, každý ví, co přichází. Buď trest na místě, nebo při onemocnění či vážnějším zranění krátké čekání na ošetřovně a pak konec. Nejhorší však je strach z toho, aby se pracovník neznelíbil doзору, jedno z jakých důvodů. Proto se pochopitelně všichni snaží.

David se střídá s vozením a nakládáním šterku s mládencem stejně starým, stačí spolu prohodit občas pár slov. Chaman Barasch, jak se ten kolega jmenuje, je již dost vychrtlý a zesláblý, ztěžka oddychuje a když veze kolečko, sotva plete nohama. Je patrné, že má už dost, ale nechce se vzdát. Jde již jen den ode dne, snaží se prostě a jednoduše vydržet další pracovní směnu. Edelsteinovi ho

přijde líto, ale musí taky myslet na sebe. Vození mu přijde daleko obtížnější, a když tuhle horší práci vezme více na sebe, tak sice možná tomu mládenci pomůže, ale sobě uškodí.

Zpočátku je práce jednodušší, vysypávají náklad kousek od haldy, ale pak už musí jezdit dále. Jiní vězni cestu upravují a urovnávají. Z Davida se pot jen lije, začíná být dusno, léto se hlásí o slovo. Pohledem hledá otce a sourozence, ti se také činí, i dvojčata. Je jim sice teprve třináct, ale v tomhle komandu v tuto chvíli určitě nepatří k těm nejslabším. Těmi jsou ti, jejichž těla už nemají téměř z čeho brát, už vlastně skoro sežrala sama sebe. Odněkud energii musí přece čerpat, když je přísun stravy nedostatečný.

Je tak kolem jedenácté hodiny dopolední, nejstarší z bratrů Edelsteinů právě tlačí před sebou další kolečko šterku, když spatří dohadování kápa s asi čtyřicetiletým mužem, dobře stavěným, jedním z nováčků v tomto komandu. Asi dříve patřil ke střední třídě, soudě podle jeho vybraného chování.

„Tvůj zub!“ slyší mladík křičet Wenera.

„Ale to přeci nejde,“ snaží se vězeň argumentovat, „Vždyť je napevno v ústech,“ je v jeho očích údiv nad požadavkem dozorce.

„Dej mi ten zub!“ řve kápo.

„Ale vždyť vám říkám, že to nejde,“ je očividně nešťastný vězeň, jak má tomu tupci vysvětlit, že jeho zlatý zub sedí napevno v ústech, není protézou, kterou může vyndat.

Kápo ztratí trpělivost, vytrhne z rukou nešťastného muže lopatu, napřáhne se. Rána dopadne zezadu na hlavu, vězeň před ní uhne jen částečně, zároveň se snaží krýt rukama. Ale přicházejí další zběsilé údery, mlácený se svalí na bok, už nemá sílu se bránit, dozorce ho stále tlouče do hlavy lopatou na plocho, krev se rozstříkuje kolem.

David se zastaví a s hrůzou zírá na ten šílený výjev. Týraný muž teď leží na zádech, lehce hýbá rukama, chrčí. Kápo odloží lopatu, sehne se, obrátí svou oběť na břicho, ten nešťastník je v polobezvědomí, není schopen odporu. Pak se dozorce znova chopí pracovního nástroje, přiloží násadu lopaty vězni na krk a postaví se na ni. Ozve se nepříjemný zvuk, dochází ke zlomení vazů.

Werner již mrtvého chudáka znovu obrátí na záda a pomocí téže lopaty mu začne vylamovat zuby z úst. Rázem je všude plno krve, obličej zavražděného je tímto bezohledným konáním strašlivě poznamenan.

„Jak to můžete dělat!“ zvolá jiný nováček, asi o deset let mladší, možná přítel možná i příbuzný zavražděného. Pravděpodobně ztrácí nervy.

„Jak to můžu dělat?“ zablýskne se v očích kápa, který právě otírá krev z vyrvaného zubu, „Hned ti to ukážu,“ chopí se znovu lopaty.

Vězeň, který se neprozřetelně ozval, je teď zasypáván ranami lopatou, chvílku před nimi uhýbá, lehce vzdoruje, pak už je bolest veliká, a zranění rozsáhlá, tak rezignuje. Klesá na kolena, dostává další hrozný úder zezadu do hlavy. Následně se opakuje stejný postup, násada přiložená na krk a konec.

David stojí na místě s pohledem vytřeštěným, zapomíná, že drží v ruce těžké kolečko, nedokáže se pohnout, ale ani odtrhnout svůj zrak od místa, kde leží dva právě zavraždění muži. Poměrně statní muži, kteří měli minimálně šanci nějaký čas přežít. Ale už jsou mrtví, protože jeden si nechtěl sám vyrvat zlatý zub z úst, a druhý proti jeho bezohledné vraždě protestoval.

„Hled'te si své práce!“ zařve Werner, jeho pokyn patří nejen Davidovi, ale i několika dalším, kteří rovněž hroznou scénu sledují se zkoprnělými výrazy.

Edelstein se svým kolečkem vyrazí, pološílený, má strašný strach, že se teď pozornost vraha obrátí na něj. Pak bude zmlácen lopatou a nakonec mu zlomí vaz. Spěchá, vysype náklad a v poklusu se s prázdným kolečkem vrací k haldě šterku. Přitom má hlavu sklopenou, aby snad nedošlo k očnímu kontaktu s tím násilníkem, aby třeba právě tím neupoutal jeho pozornost.

Z hrozného zážitku se nedokáže vzpamatovat až do polední pauzy, která konečně přichází a během níž se servíruje polévka. Jelikož nemá lžíci, chlemtá ji jak zvíře. Alespoň si tak připadá.

„Viděls to? Viděls to, jak ty dva zabil?“ slyší vedle sebe hlas Gideona, obě dvojčata si přisedají ke staršímu sourozenci, naopak jejich otec zůstává sám. Není schopen slov, uvědomuje si naplno, kam svou rodinu přivedl. Nemůže teď promluvit se syny, kteří díky němu pravděpodobně brzo zemřou. A je jedno, jak budou silní, stačí, když se kápo naštve.

„Taky jsem to viděl,“ říká šeptem David, raději se rozhlíží, naštěstí je ten šílený vrah dost daleko, také se něčím cpe, ale určitě má i další jídlo, ne jen tuhle páchnoucí vodu bez chuti, co ji vydávají za polévku.

„Voni nás tu všechny zabijou, možná už dneska vodpoledne,“ chvěje se Yoel, má hlad i žízeň, ale není schopný nic požířit, ta dvě těla stále leží opodál. Ale nikomu to nevadí, esesáci možná ještě kvitují, jak je kápo tvrdý.

„Hlavně na sebe nijak neupozorňujte,“ říká důrazně nejstarší ze sourozenců, „Jen se snažte dobře pracovat. Vím, je to těžký, ale už jste velký a pořád ještě máte dost sil.“

„Ještě jo, ale jak dlouho?“ zeptá se Gideon, ale odpovědi se nedočká. Co na takovou otázku také říci. A tak bratři sedí vedle sebe tiše, plni bolesti, smutku a strachu, snaží se do sebe dostat alespoň trochu potravy. Byť ta zdaleka nemůže nahradit energii, kterou za dopoledne vydali. Devastace jejich organismu právě začíná.

„Můžu si přisednout?“ ptá se Chaman Barasch tichým hlasem, je vidět, jak je vysílený, jak moc ztěžka se pohybuje. A to je čeká ještě dlouhé odpoledne, práce je tady stále dost. Cesta se zdá být nekonečně dlouhá a haldy ubývají jen pomalu.

„Jistě,“ kývne David.

Tudíž sedí ve čtyřech, nemluví, ale jako by si navzájem dodávali sílu. Sílu vše přestát, dočkat se večera. Dvojčata s hrůzou hledí na vychrtlého mladíka, musel být kdysi asi statný, má poměrně hezkou tvář, teď mu z ní ovšem už vystupují lící kosti.

„Do prdele, ten tu chyběl,“ zachvěje se Chaman.

„Vo kom mluvíš?“ ptá se David.

„Ten mladej esesák, támhle,“ naznačuje pouze pohledem Barasch, oči všech sourozenců pokradmu hledí na asi dvacetiletého důstojníka, pak si uvědomí, že je to ten samý, co velel jejich přijímání mezi vězně.

„Co je s ním?“ chvěje se i David, cítí další nepříjemnosti na obzoru, ten jeho nový známý je z esesáka hrozně vyděšený.

„Je to hrozná svině. Tenhle SS-Untersturmführer, Bruno Deuschl se jmenuje, ale říkají mu Šílený Bruno nebo Hezoun Bruno. Když se někde vobjeví, tak vždycky někoho zabije. Kdo se mu nelíbí, kdo se mu zdá málo výkonnej. Nebo prostě jen tak. Nosí sebou takovej kousek trubky, vobalenej snad nějakou gumou, tím lidi tluče. A taky někdy střílí. Na toho si dejte velkej pozor, je to fakt hrozná svině,“ vysvětluje vyhublý mladík.

„To jen tak zabíjí lidi?“ ptá se Gideon, oči už zase rozšířené strachem.

„Jo, někdy ani snad nemá důvod. Kdoví, co se mu nelíbí. Stačí asi, aby někoho považoval za slabýho na práci a bum, zastřelí ho. Jiný mlátí tou trubkou, někdy je i umlátí k smrti. To není vůbec dobrý, že je dneska tady.“

„Hlavně na sebe nesmíme upozorňovat,“ šeptá starší sourozenec směrem k dvojčatům.

Kupodivu jim nechávají docela dlouhou dobu na pozření hladového oběda, mohou se i chvíli natáhnout, než zazní pokyn k další práci. Čehož někteří využívají, ale jiní se bojí, neboť by jim se už jejich znavené tělo nemuselo podařit znovu rozpohybovat. Což by znamenalo téměř jistě rozsudek smrti. Přítomnost sadistického kápa a mladého chladného vraha v uniformě SS je

brutální kombinací.

Odpolední směna započne, neliší se svou povahou od té před podáváním polévky. Všichni se ještě více snaží intenzivně pracovat, což je však velmi obtížné. Někteří musejí čekat na přívoz dalšího šterku, to pak usilovně urovnávají už urovnanou plochu, ti co u haldy čekají na návrat prázdného kolečka, pak usilovně shrabávají kamínky odpadlíky směrem k celku. Prostě stále něco dělají, aby snad nevypadalo, že se nevěnují naplno své práci.

Díkybohu se nic dramatického neodehrává, pracovní nasazení je vysoké a úkol se daří plnit. Ačkoli mnozí toho mají už opravdu dost. Je teď nepříjemné vedro, dusno, vzduch je plný vlhkosti, špatně se dýchá. Ze všech se řine pot a jejich svaly umdlévají. Ale musí vydržet, musí vydržet, dokud dnešní směnu neodpískají.

David se zachvěje, ten obávaný esesák, ten Bruno, se teď vydává na pochod, vedle něho hopsá kápo, jako psík, určitě se mu chce zalíbit. Však také preventivně přetáhne pár vězňů holí, jistě aby se ukázal, předvedl svoji horlivost.

Nejstarší z bratrů Edelsteinů nenápadně tuto nebezpečnou dvojici sleduje, přitom se snaží kmitat, jen aby na sebe neupozornil. Náhle si povšimne, jak se mladý a pohledný esesák zarazí, upře svůj pohled na jednoho muže, který se právě morduje s kolečkem. Asi třicetiletý vězeň se opravdu moc snaží, ale nohy se mu už pletou, je zřetelně vysílený. Při své zoufalé snaze vypadá komicky, napadne Davida, vzápětí se zastydí za své myšlenky, ten podvyživený muž jen ze všech sil bojuje o přežití, o svůj život.

Vězeň se vrací zpátky s prázdným kolečkem, musí proběhnout kolem esesáka, ten ho však zastavuje pohybem ruky. Muž strhává svou čapku, tiskne ji ke stehnu a celý se chvěje. David neslyší, co kdo říká, pak ale Werner muže uchopí, stlačí ho silou na kolena, mezitím Němec vytahuje z pouzdra pistoli.

David sebou trhne, zároveň s výstřelem, vězeň zasažený zezadu do hlavy se svalí bez hlesu na zem. Kápo povolává dva nejbližší vězně, co rovnají šterk na silnici, nařizuje jim odtáhnout tělo stranou, poté se musí jeden chopit kolečka, jenž tak náhle osiřelo.

Po chvíli je nucen David s plným kolečkem projet místem, kde došlo k další vraždě. S hrůzou pozoruje stopy na silnici, krev a asi zbytky mozkové tkáně zůstávají na šterku, vzápětí do toho místa dopadají jeho dřeváky. Chce se mu zvracet, chce se mu křičet, ale jen zatíná zuby a snaží se vypadat zdravý a silný.

Díkybohu už k další popravě nedojde, však také likvidace málo výkonného vězně přiměje ty ostatní vydat ze sebe to nejlepší, čeho jsou ještě schopni. Každý se už upírá ke chvíli, kdy dojde k ukončení dnešní směny a jejich trýznění prací skončí.

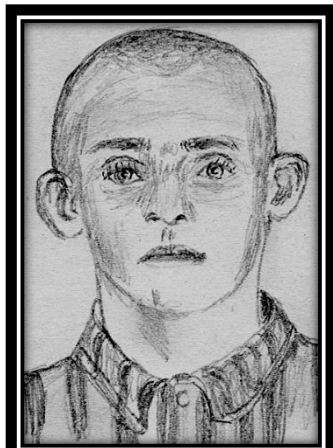
Asi hodinu po této události nakládá nejstarší ze sourozenců Edelsteinových kolečko, které vyprázdněné přivezl Barasch, když s hrůzou spatří, jak k nim směřuje dvojice vrahů. Popadne ho panická hrůza, co když se jim jeho práce zdá nedostatečná? Ruce se mu chvějí, když jak ve zrychleném filmu hází šterk do kolečka. Pak ale rychle odhazuje lopatu, strhává z hlavy čapku, tiskne ji ke stehnu a vypíná svou hrud'. Stejně tak činí i jeho kolega, oba osmnáctiletí mladíci teď stojí proti dvojici, jenž má nad nimi absolutní moc.

V Davidovi se zastavuje dech. Hlavou mu problesknou slova jeho bratra Gideona, že je mohou zabít už dnes odpoledne. A teď došlo k tomu, čemu se tak usilovně snažil celý den vyhnout, tedy pozornost těch dvou vrahů se upírá směrem k němu. Cítí hrozný strach, žaludek se mu svírá, chvěje se. Ale přitom se snaží vypadat silně a mužně. Je mu jasné, že ti dva tady nejsou jen tak, asi ho přišli zabít. Nechápe sice proč, ale potřebují k tomu vlastně nějaký důvod?

Esesák chvíli oba mladíky pozoruje, pak zvolna sáhne k pasu a v jeho ruce se objevuje silný obušek, ona zmiňovaná trubka, obalená na jednom konci něčím, co umožňuje jejímu majiteli lepší držení. Vypadá zlověstně a Edelsteinovi se zdá, že na ní vidí ještě zaschlé stopy krve a lidské tkáně.

Má hrozný strach, nechce umřít, ale jeho život teď má v rukách ten chladný světlavý mladík. Skoro stejně starý.

Krátký švih ruky, David sebou škubne, nicméně hrozná zbraň dopadá na levou tvář jeho kolegy, který se zapotáčí. Úder nebyl určitě vedený nejvyšší intenzitou, měl zranit, ne zabít. Vyhublý mladík stojící metr a půl od Edelsteina stahuje bolestně obočí, snaží se však znovu vypnout svou propadlou hrud'

Chaman Barasch

Ovšem jak se chlapec narovná, přichází další úder do levé části obličeje, tentokrát Chaman s bolestivým zaúpěním padá k zemi. Ale rychle se souká na nohy, zůstat ležet nesmí, to by ho dorazili. Musí dokázat, že má ještě dost sil. Z hrozně rozraženého levého obočí crčí krev, stéká mu po tváři a kape na mundúr. Dostává další pumelici, David s hrůzou zjišťuje, že na jeho tvář dopadá stříkanec krve bitého kolegy.

Tentokrát trvá dost dlouho, než se Barasch vyhrabe na nohy. Obličej má zbrocený krví, tiše sténá, lehce se motá, ale snaží se znovu postavit do pozoru. Němec ho jen pozoruje svými chladnými očima, jen čeká, až bude připravený přijmout další ránu. Edelstein si uvědomuje, že pokud bude bití pokračovat, nemůže ho hoch přežít, určitě už má rozdrcenou lícní kost, ta mu dokonce propichuje kůži, jeho mundúr je už na levé části hrudi doslova nasáklý krví. Ale obdivuje jeho sílu vůle, kdy se dokázal znovu dostat na nohy, hrozně otřesený, s odporně rozbitým obličejem.

Setkají se pohledy Chamana a Bruna, v očích vražděného je nemá výčitka, ale i jakýsi vzdor, hrdost, kdy se znovu dokázal vyškrábat na nohy. Přijímá rány, nemá jak se účinně bránit, snad jen projevem své statečnosti. V očích vraha je určitý zvrácený obdiv k mládenci, který dokázal ustát jeho hrozné údery, nicméně pro něj je stále jen odporný Žid, který nemá právo obývat stejný svět jako on, příslušník vyvolené rasy. Je jen obtížný hmyz, který je nutné vyhubit.

Němec znovu napráhne k ráně, oči zbitého kluka se jen přivrou, zatne ruce a čeká trpně na úder. Musí mu být jasné, že tohle nemůže přežít, že bude zabit, ale snaží se dle všeho zemřít se cítí. Nefňuká, neprosí, neškemrá. Hrdě drží svou hlavu, na kterou teď dopadá další rána hroznou silou, na vedle stojícího Davida pak přistanou další stříkance krve.

Barasch se zhroutí k zemi, ne, tentokrát se už nezvedne, leží na boku, hlavu nad levým okem rozraženou, obličej plný krve.

„Mám ho dorazit?“ ptá se horlivě Werner, dychtivý dokončit dílo esesáka.

Ten neodpoví, jen přehodí obušek do levé ruky, pravou pak vytáhne z pouzdra pistoli. David přemýšlí, zda Chaman vidí, co se stane, možná už zcela nevnímá, možná přes krev v očích ani vidět nemůže. Houkne výstřel, hlava mladíka sebou škubne, jeho tělo se jak ve zpomaleném filmu skládá k zemi, jeho nohy se podobnou rychlostí lehce narovnávají. Z díry v jeho hlavě se valí krev. Už ho nic nebolí, už unikl z tohoto pekla.

Bruno zastrčí pistoli do pouzdra, znovu si vezme obušek do pravé ruky a otočí se k druhému z vězňů. Davidovi se zastavuje dech, přivírá oči. Očekává, že teď je na řadě on. Bude to moc bolet, než přijde konec? Hrůza ho ochromuje, ale i kdyby ne, jakou má naději se bránit? Zabijí ho tak jako tak. Esesák je už skoro u něho, mládenec zavírá oči a čeká ránu.

Náhle cítí, jak ho něco tahá za mundúr, to si důstojník otírá do jeho oblečení svou vražednou zbraň, přemisťuje stopy krve a tkáň zbitého chlapce na zebrovitý kabátec spoluvězně. David otevírá oči, ale drží je sklopené. Že by svitla naděje? Strach ho ale neopouští, úder může přijít kdykoli. Němec si ho však už nevšímá, otáčí se a odchází. Nesmírná úleva přichází pro mladíka, který prozatím zůstal ušetřen.

„Vodtáhni ho támhle za tu haldu!“ zařve na něho Werner, ale víc se mu také naštěstí nevěnuje, už zase uhání za esesákem, aby se vedle něho vykrucoval.

Edelstein cítí, jak ho prostupuje pocit blaženosti. Před pár okamžiky se loučil se životem, díkybohu dostal ještě na nějaký čas odklad. Je si totiž dobře vědom, že tohle pracovní komando je konečná, smrt může přijít kdykoli, od kohokoli.

Na úvahy však není čas, musí rychle vyplnit příkaz, jinak by se k němu mohla ta vražedná dvojka vrátit. Proto se shýbá, s velkým odporem bere chudáka Chamona za nohy, z nichž mu sklouzly dřeváky, a vleče jeho tělo do míst, kam mu kápo ukázal. Není tak těžký, ale je těžké se dívat na jeho hlavu, rozbitou a prostřelenou, která za sebou nechává odpornou stopu. Výraz mrtvého naštěstí nevidí, jeho obličej je zalit krví.

Položí nohy na zem, jemně, jakoby s ostychem, potom vezme jeho ruce, rozcapené od vlečení a složí mu je na prsou. Upraví mu shrnutý mundúr, prostě z něho učiní důstojného nebožtíka. Pak si uvědomí, že si jeho kolega v poledne schoval kousek chleba, chvíli váhá, pak mrtvolu rychle prořezává a kousku jídla se zmocní. Stydí se za to, co právě dělá, ale ten mrtvý na rozdíl od něho už jídlo nepotřebuje.

Rychle se narovná, setře si podvědomě pot z čela, když však pohlédne na svou ruku, je celá rudá. Chvíli na ni nechápavě hledí, až pak mu dojde důvod. Zuřivě si začne drhnout obličej, umazaný od stříkanců krve. Krvě mládence starého jak on, se kterým se seznámil před pár hodinami. Má vlastně tady cenu se vůbec s někým seznamovat? Když už ten může být zakrátko mrtvý? Anebo on sám? Není je lepší brát jen jako čísla, jako tvory v pruhovaném mundúru, jejichž osudem a jediným právem je chvíli pracovat a pak zemřít?

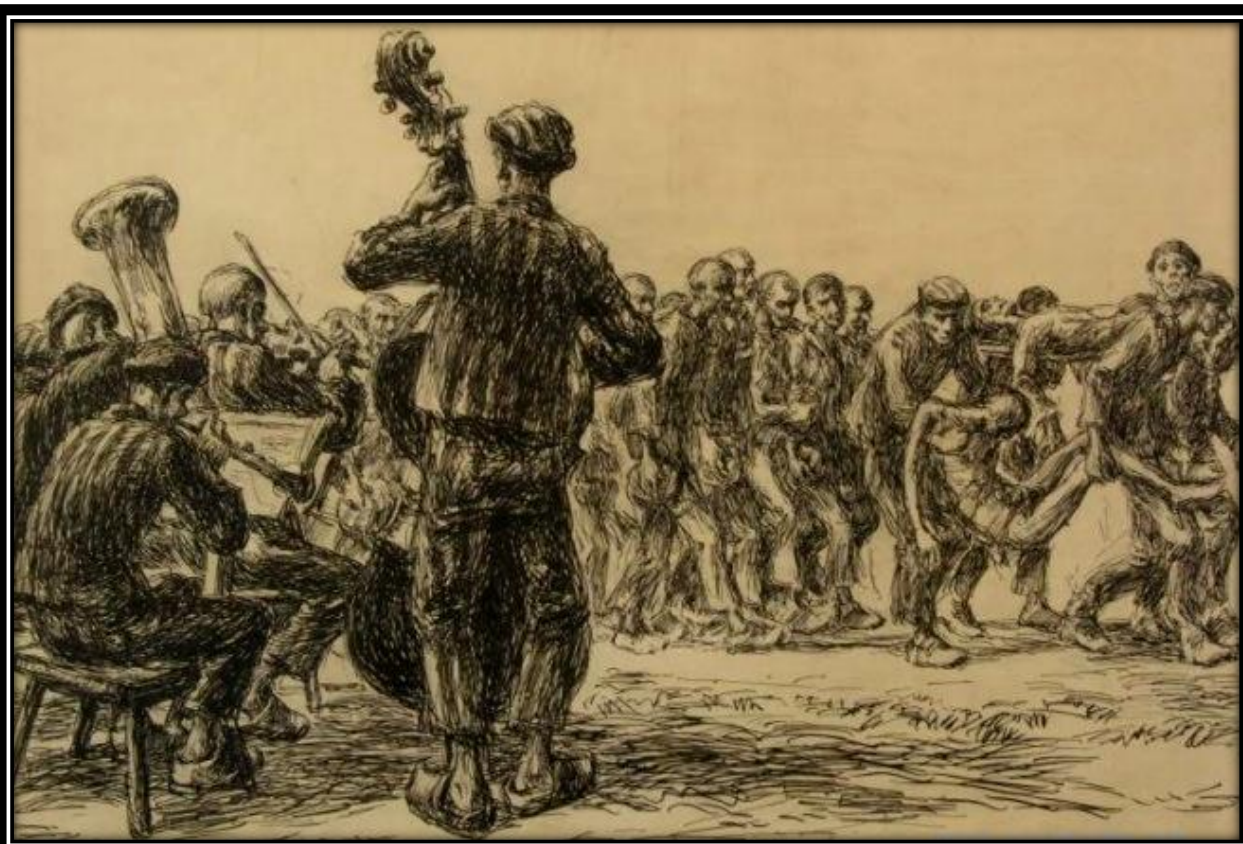
Ulekne se, vždyť jen stojí a otírá si obličej, musí začít rychle pracovat, nebo bude vyhodnocen jako ulevvák a čeká ho kulka. Vyrazí z místa, kde se nachází, přeskočí kaluž krve vpíjející se do země, a zuřivě se chopí lopaty. Rychle dokončí nakládání kolečka a pak s ním uhání na silnici, aby jeho náklad vysypal.

Spatří i dvojčata a také otce, jistě i jim se ulevilo, možná ho už odepsali, když k němu přišel ten esesák. Díkybohu však žije, na rozdíl od slabšího kolegy. Jeho obavy z esesáka, co pronesl u oběda, se ukázaly přímo prorocké.

Ještě se ozvou dva výstřely, než dnešní pracovní směna končí. Celkem šest vězňů ji nepřežilo, dva zabil kápo a čtyři ten chladný Němec. Další melou z posledního, musí jim být jasné, že některý z příštích dnů dojde i na ně.

David právě odkládá kolečko, když se objevuje Werner, houkne na něj a na nedalekého mladíka, pak ukáže na mrtvolu. Je jasné, oč se jedná, musí dopravit do tábora tělo Barascha a dalších pěti zabitých. Tam je spočítají, spolu s živými, a pak je nechají spálit. Snad alespoň duše zavražděného Chamona nalezne klid, když už jeho tělu bude odepřen řádný pohřeb a nikdy nebude mít důstojný hrob.

S úlevou vítají přeživší přicházející večer, když se jejich špinavé a mnohdy i krví potřísněné procesí vrací do tábora, kde je zase vítá místní orchestr. Někteří jsou polomrtví, doposud živí musí táhnout mrtvé. Přicházejí na apelplac, tam utahaný David odloží tělo Chamona a zařadí se zpět do

Auschwitz – návrat z práce – www.auschwitz.org

řady.

Nechápe proč, ale počítání se zase strašně vleče, stojí už více než hodinu na místě, přijde mu to jako další cílené mučení polomrtvých lidí. Někteří mají problémy neusnout a neupadnout, nezhroutit se, což by jistě přivodilo spršku ran. Nebo rovnou rozsudek smrti. Už se stmívá, když je konečně zaveleno k rozchodu.

Bohužel David je opět odchycený kápem, musí ještě s dalšími kolegy odnést mrtvé. Werner smutné procesí vede k jinému baráku, tam dostanou pokyn mrtvé svléknout, oděv sbalit. Když Edelstein stáhne kalhoty Chamona, zjistí, že se krátce před smrtí podělal. Ale oděv plný exkrementů mají i jiní, co dnes byli ubiti. Bolest a strach udělaly svoje. Otřesný pohled je na obličej čtyřicátníka, kterému kápo lopatou vylamoval zuby.

Mrtvá těla naskládají na sebe, to už se objevují dva jiní vězni a začínají je někam odnášet. Cestou zpátky potká Edelstein další nosiče mrtvol, smrt měla žně i u jiných komand. Někteří nebožtíci vypadají strašně, jak se na nich kápoové či esesáci vyřádili. On dnes přežil a může si vyfasovat tři sta gramů chleba a dnes i kousek notně zapáchajícího salámu. Jak ten asi musí být starý, probleskne mu hlavou, ale má velký hlad a je vděčný i za ten ždíbec seschlé uzeniny.

V tu chvíli mu probleskne hlavou nepříjemná myšlenka, týkající se přidělů potravin. Dostávají dost nato, aby hned neumřeli, ale dost málo, než aby mohli přežít delší čas. Prostě tak nějak akorát, aby ještě před svou smrtí odvedli kus práce. Jsou odsouzeni k trestu smrti, jenž bude vykonán pomocí namáhavé práce a malého přidělu jídla. A není jak se proti tomu bránit. Snad jen se nechat zabít, nebo dobrovolně naběhnout na dráty s vysokým napětím, což někteří občas dělají, jak mu již

vysvětlili. Je to jediná volba, kterou mají, umřít hned anebo za nějaký čas. Už se mu zase chvějí ruce a jeho mysl propadá hluboké beznaději.

SVĚTÁLKO NADĚJE?

Daniel Edelstein se ráno po apelu přihlásil u doktora Johanna Schrödera, ten ho následně odeslal za doktorem Josefem Pichmanem, aby se blíže seznámil s chodem ošetrovny. Sám měl jednání mimo tento tábor a k tomu svého osobního vězně nepotřeboval. Jen mu řekl, že druhý den bude ve stejnou dobu na stejném místě.

Mladíkovi se svým způsobem ulevilo, měl obavy, jak ustojí strávit celý den vedle muže, který poslal předevčírem čtyři členy jeho rodiny na smrt. Je to stále ještě živé, ačkoli zde je všechno tak hrozně zvrácené, lidé musí především myslet na své vlastní přežití, na nebezpečí, které číhá na každém kroku, že jim na truchlení moc času nezbyvá. Což ale neznamená, že bolest Daniela je malá, k tomu se přidávají obavy o další členy rodiny, o nichž nic neví.

Pokusil se alespoň trochu sblížit s doktorem Pichmanem, také se bohužel seznámil s prostředím zdejších ošetřoven, které se nacházejí v několika barácích. Ve třech řadách nad sebou je tam vyrovnáno velké množství vězňů, jejich naděje na uzdravení je malá, jen čekají na smrt, pokud jim Němci jejich odchod neurychlí fenolovou injekcí, jak už bohužel také ví. Takové barbarství nedokáže pochopit, ale co čekat od zrůd, které neváhají udusit plynem nebohé ženy a děti. Nikdy by si nedokázal představit, že je něčeho takového člověk schopný, až tady se tvrdě seznamuje s těmi nejtemnějšími stránkami lidského rodu. Od příslušníků národa, který sám sebe nazývá civilizovaným, dokonce se označuje za nadřazenou rasu. Hnus.

Už po setmění zůstává spolu se svým patronem na ošetrovně, snažil se už během dne přiložit ruku k dílu, pochopil však, jak jsou zde jejich možnosti omezené. Nedostatek léků, nedostatek jídla, to je hrozná kombinace pro vážně nemocné. Pak už zbývá jen čekání na smrt nebo na zázrak.

Jedno si však během dne jasně uvědomí, existují tu dva světy, jeden pro obyčejné vězně, ti mají jen malou naději delší čas přežít. A pak je tady vrstva vyvolených, myšleno vězňů, nikoli esesáků či kápů, kteří drží spolu a navzájem se podporují. Ti si dokáží mnohdy pomoci i v tomto pekle, sehnat další jídlo, zajistit někomu lepší práci, lepší zdravotní péči. Varovat se, když se chystají selekce či čistky. Jistě, i tak mohou zemřít, ale jejich naděje na přežití se zvyšují.

Zároveň má Daniel pocit, že mu Josef neříká všechno, že existuje něco jako tajné společenství, ne, to zní moc tajemně, spíše provázaná skupina vězňů, kteří se dostali na prominentní posty, mají své styky a známosti s kápy a možná i esesáky. Mohou čachrovat s přidělením osob k různým komandům či je z nich naopak vytáhnout, odněkud získávají prostředky na úplatky. Zatím tomu systému nerozumí, ale něco takového tady musí být, jinak by nemohli být někteří vězni tak strašně vyhublí a další relativně v dobré kondici. To už nemůže být jenom o štěstí, které pochopitelně potřebuje každý, kdo chce tady delší dobu přežít. Jak už naznačil Josef včera, všem se pomoci nedá, ale některým ano.

Je rozhodnutý si místo asistenta vydobýt, jedno za jakou cenu. Je připravený sloužit muži, který při selekci část jeho rodiny poslal na smrt. Což by ale udělal i jiný doktor. V tu chvíli si uvědomí, jak moc tady rozhoduje náhoda, nebo to pověstné štěstí. Kdyby toho doktora u vlaku neoslovil, tak by tady určitě nebyl, stal by se možná členem pracovního komanda a sdílel osud těch nešťastníků, co každý den krácejí na otrocké práce. Kdyby si Gideon nepřidal dva roky, byl by asi i s bratrem dvojčetem dnes už také mrtvý. Nebo kdyby on dovolil otcí, aby dvojčata poslal do skupiny smrti.

Musí si vydobýt postavení, a pak pomoci sourozencům. Jenže nemá čas. Než si získá důvěru esesáckého doktora, pokud ji vůbec získá, může být pozdě. Jeho bratři již mohou být ubiti nebo tak vysílení, že už je zachránit nepůjde. Proto velmi jemně naznačil již po ránu doktoru Pichmanovi, jak

moc by potřeboval jeho pomoc. Což on hned zamluvil, určitě se na něj s podobnou žádostí obrací mnozí. A on asi pomáhá jen těm, kteří mu na oplátku mohou nabídnout něco jiného. Což on ani nikdo z jeho rodiny nemůže. Minimálně zatím, ale za měsíc, ne, už třeba za dva týdny, za týden, už může být pro jeho sourozence a otce pozdě. Horečně přemýšlí, co udělat, jakou zvolit taktiku. Aby své věci více neuškodil než napomohl. Kdyby moc tlačil na pilu. Ale jeho blízkým se čas v tomto peklu zkracuje hrozně rychle.

Musí se dostat mezi ty privilegované, jinak tady on i jeho nejbližší v krátké době zemřou. Procházka ošetrovnami i dosavadní pozorování ho o tom jednoznačně přesvědčují. Oni je sem dovezli, aby tady zemřeli. Ale stále chtějí také jejich práci, a tak určitou část z nich svým způsobem šanují. Jde o malou skupinku, ale ta snad má šanci. Horečně přemýšlí po celý den, bohužel ho nenapadá nic zásadního. Je jednoznačně odkázaný na dobrou vůli a na pomoc jiných.

Celý den čeká na příležitost, aby mohl s doktorem Pichmanem zapříst důvěrnější rozhovor, teď se mu snad naskytá. Tábor se již ponořil do ticha, hlídají ho světlomety a strážní s kulomety. Všude je klid, zde ovšem narušovaný nářikáním nemocných, steny raněných či zbitých a chroptěním umírajících. Což je nepříjemná kulisa, ale oni jsou lékaři a toto prostředí důvěrně znají.

„Pane doktore, rád bych si s vámi promluvil. Nebo lépe, rád bych vás požádal o radu,“ říká Edelstein naléhavým hlasem, byť se snaží, aby zněl lhostejně.

„Nebráním se tomu, máme spoustu času,“ přikývne oslovený, pak odvede svého mladého kolegu stranou, tam, kde je nikdo nebude rušit. Příchod německých doktorů či snad důstojníků zajišťující chod tábora, je málo pravděpodobný. Ti se asi dobře baví ve svých prostorách, možná se zase nalévají kořalkou. Přeci jen služba tady musí i je poznamenat. Alespoň některé z nich.

„Pane doktore, přemýšlel jsem hodně o vašich včerejších slovech. Jsem připravený velmi usilovně pracovat, abych získal místo asistenta u doktora Schöderera. Snad budu úspěšný.“

„Nevíníte ho tedy ze smrti části své rodiny?“

„On je přímo nezabíjí, to ten systém, který nacisti vymysleli. Být někdo jiný na jeho místě, rozhodl by stejně, možná ještě hůř, co se týká dalších členů naší rodiny. Ano, je součástí tohoto zvráceného systému, jistě mu velmi aktivně slouží, ale tu vraždu mají především na svědomí strůjci téhle hrůzy. Stále nemohu pochopit, že něco takového může vymyslet člověk. Že něco takového mohou vymyslet a pak také realizovat příslušníci národa, který má takovou obrovskou kulturní tradici. Ale to sem nepatří, jen vám chci říci, že se budu snažit to místo získat.“

„Přes moje slova o těch pokusech?“ podívá se Josef pátravě.

„Když ho nezískám já, určitě ho nabídne někomu jinému. Nic se tím nezmění, pouze tím já ztratím naději na svou záchranu a ztratím i naději pro svou rodinu. Část z ní byla zavražděna, ale část z ní pořád ještě žije. Uvězněna v té hrůze tady. Chtěl bych jim pomoci, ale nevím jak.“

„V tom žádáte o radu?“

„Ano. Jsem tu nový, nevím, jak to tu chodí. Jak se může některým pomoci, jak jste včera naznačoval. Nevím také, jestli jde něco udělat pro moje bratry, pro mého otce, pro mou snoubenku. Taky nechci zemřít, ale ... Nemohu myslet jen na sebe, musím myslet i na ně.“

„Tady je obtížné udržet naživu sám sebe, natož pak tolik členů rodiny, kolik jste mi včera vyjmenoval. Některé události neovlivníte, nemusíte uspět, i přes veškerou snahu.“

„Já vím, ale ne každý přece musí skončit na kost vyhublý.“

„Většina tak skončí, příteli. Je málo míst, kde je o něco lepší zacházení, nebo kde se dá dostat k jídlu. Těch míst je pár, na rozdíl od tisíců lidí, kteří zde zadržují a postupně vraždí. Ale ani to vás nakonec ochránit nemusí. My dva si nic nalhávat nemusíme, oni nás sem nepřivezli proto, abychom pro ně dlouhodobě pracovali. Oni nás sem přivezli proto, aby nás tu zabili.“

„To jsem již pochopil. Ale válka nebude trvat věčně a pevně věřím, že nakonec budou poraženi. Jednou za tohle všechno zaplatí. Pravda, většina z nás se toho nedožije. Ale někteří by snad mohli, pokud do té doby dokáží přežít.“

„K tomu se upínáme všichni, co jsme ještě nepropadli naprosté apatii. Viděl jste dnes ty bloky, co slouží jako ošetrovna. Než skončí tahle hrozná válka, než oni skončí s tou svou strašnou rasovou teorií, do té doby tady, a nejen tady, zemřou ne tisíce, ale statisíce lidí. Ano, také pevně věřím, že je jednou bude lidstvo i Všemohoucí soudit, za tohle jejich barbarství, ale zatím jsme jim vydáni na milost a nemilost. Všichni se tady snažíme nějak přežít. I za cenu toho, že mlčky přihlížíme tomu jejich zvrácenému počínání, nebo mu vlastně i svým způsobem napomáháme.“

„Napomáháme?“ zarazí se Edelstein.

„Ano, svým způsobem s nimi kolaborujeme, pokud chceme přežít. Udržujeme ten jejich hrozný systém v chodu, svou prací, svým snažením. Můžeme protestovat, můžeme odmítnout s nimi spolupracovat, ale pak zemřeme. A tak se snažíme udržet naživu, za cenu jistých kompromisů. Není to lehké. Když pomůžeme jednomu, zároveň tím jiného odsuzujeme k smrti. Když jednomu dáme nedostatečný lék, a druhému ho odepřeme, vynášíme nad ním ortel smrti. Když pro někoho seženeme jídlo navíc, druhý ho nedostane a zemře. Když někdo získá místo, kde má vyšší naději přežít, jiný ho nezíská a zemře.“

„Co mi tím chcete naznačit?“ je rozpačitý mladík, hloubá, co se skrývá za právě přednesenou úvahou.

„Naznačit? Spíše popisuji realitu. Když chcete delší čas přežít, musíte pro ně mít alespoň nějakou cenu. Jako obyčejný dělník někde na stavbě nebo v kamenolomu ji máte velmi malou. Za takového seženou okamžitě náhradu, tahat kolečka s pískem může každý. Když získáte místo, kde musíte využívat své zkušenosti, je i pro ně výhodnější vás nechat delší čas naživu, než každý den zaškolovat někoho jiného. To je ta jediná cena, o které jsem mluvil. Obyčejné dělníky střelí či ubíjejí na počkání, když už nemohou nebo jen tak, pro zvrácené sadistické choutky vrahů, co z nich nadělali kápa. Nebo jim dali do ruky zbraň a udělali z nich ostrahu tohoto tábora. Než zabijí někoho, na jehož post je třeba určitých zkušeností, nebo v našem případě i lékařského vzdělání, tak občas přeci jen zaváhají. Nevidím za tím ale žádný jejich soucit, jen jejich kalkul, aby jim tahle továrna na smrt dobře fungovala.“

„Továrna na smrt ...“

„Zdá se vám to nadnesené? Tak se rozhlédněte. Lidé se odnepaměti zabíjejí, vyvražďují. Oba jsme vzdělaní a známe i historii. I dříve zabíjeli ženy a děti. Přepadali vesnice, města, tam drancovali, vraždili. Ale nabývám přesvědčení, že oni tohle zabíjení chtějí povýšit. Se svou německou důkladností, se svým smyslem pro detail. Stále hledají způsoby, jak zabít co nejefektivněji, co nejrychleji a nejsnadněji. Co největší počet najednou. Včera jsem vám říkal o těch plynových komorách. Tahle, co je tady v našem táboře, už se jim zdá malá. Tak staví další, tam v Birkenau. Neutají to, i když se snaží. Mají tam už dokonce dva domky, kde vraždí lidi plynem. Vlastně už to vraždění přesouvají tam. Těch zavražděných jsou ne stovky, jsou jich tisíce. Proto mluvím o továrně na smrt, protože oni z tohoto místa něco takového dělají. Strašně moc se bojím, že bude ještě hůř. Ti šílenci se nás snad rozhodli vyhladit. Možná nejen nás, ale i jiné rasy a národnosti. Nás Židy ale určitě, k nikomu se nechovají tak brutálně jako k nám,“ hovoří Pichman tichým hlasem, při těchto jeho slovech běhá jeho posluchači mráz po zádech.

„Tím jste si jistý?“ ptá se velmi ztěžka.

„Dělají si záznamy, kolik jich zavraždili. A jsou to strašná čísla, neuvěřitelná čísla, věřte mi.“

„Jde se dostat k takovým záznamům?“ zapochybuje Edelstein.

„Jistě ne přímo. Ale i v administrativě pracují vězni, další je obsluhují, když popíjejí. To pak třeba někteří žvaní, přímo se chlubí, kolik jich zase zavraždili. Tohle je realita, ačkoli se rozum tomu vzpírá uvěřit.“

„Věřím vám,“ řekne rychle mladík.

„Je velmi obtížné se smířit s naším postavením,“ říká temně Josef.

„To máte naprostou pravdu. Pokud ale je situace tak bezvýchodná, proč se pořád snažíme? Jistě někteří podlehnou beznaději, ztratí touhu k životu, ale zdá se mi, že jich je daleko méně než těch, kteří o jeho záchranu zoufale bojují.“

„Pud sebezáchovy je asi ta nesilnější síla na světě. Proto stále chceme žít, i když jsme přišli o své nejbližší, i když nás tady týrají a mučí. Stále se snažíme zachovat si svůj život. A když je ten přímo ohrožený, jednáme mnohdy pod vlivem toho pudu sebezáchovy, mnohdy i bezohledně k ostatním. Můj život je v tu chvíli hodnota, nad kterou není. To nás dle mého názoru nutí přijmout zdejší realitu a zkusit přežít,“ zní hlas Pichmana velmi smutně, „Vy jste ale asi chtěl mluvit o vaší rodině, předpokládám.“

„Ano, máte pravdu. Nevím, jak bych jim mohl pomoc. Já mám snad naději získat místo u toho německého doktora. Také se snad k lékařům chovají trochu lépe, jak jsem pochopil. Ale moji bratři a můj otec ... mám strach ... nevím, jak jim pomoc,“ zní hlas Daniela zoufale.

„Chápu vás, ale nejsem si jistý, zda vám mohu pomoci tak, jak asi předpokládáte.“

„Předpokládám?“ zarazí se Daniel.

„Příteli, nebudeme si nic nalhávat. Chcete ode mě co nejdříve pomoc, přičemž nabízíte něco na oplátku, pokud tedy získáte takové postavení u doktora Schrödera, abyste mohl něco ovlivňovat. Což je ale značně nejisté. Můžete se mu znelíbit a může se proti vám obrátit jeho hněv. Pak vy sám můžete putovat do pracovního komanda, nebo dokonce trestního komanda.“

„Trestního komanda?“

„To je komando, kam se chodí zemřít. Dostanou se tam vězni za různá provinění, někdy i malicherná. Nebo proto, že se někomu znelíbili. Tam je cílem krátký čas ještě co nejtvrději pracovat, ale kdo tam jde, ví co ho čeká. Vrátit se z něj je velmi ojedinělé a bez pomoci vlastně nemožné. Sníží se tam již tak malé dávky stravy, práce je nelidská a zacházení jakbysmet.“

„Rozumím. Nemám pro vás žádnou cenu, nemám vám co nabídnout,“ sklopí hlavu mladík.

„Jste kolega, možná získáte důvěru toho esesáka.“

„Jenže do té doby může být pozdě,“ zvedne svůj zrak Edelstein, je v něm hrozně moc bolesti, ale také nevyřčené prosby o pomoc.

„Poptal jsem se po vaší rodině, a po pravdě, nevypadá to dobře,“ říká Josef a jeho kolegovi zase běhá mráz po zádech, „Jejich současné zařazení do konkrétních komand je velmi problematické.“

„Vy víte, kde jsou?“

„Existují přece záznamy, když vás přijímali a dávali vám ta čísla. K těm záznamům mají přístup vězni.“

„Mají přístup? Mohou je ... mohou je ... třeba nějak ovlivnit?“

„Těžko říci,“ podívá se teď pátravě starší muž na mladšího, jako by zkoumal, nakolik mu může věřit. Což ten pochopí.

„Nikomu nic neřeknu,“ vyhrkne.

„Opravdu? Ani když vás odvedou na blok jedenáct a začnou tvrdě vyslýchat? Někdy to dělají, když pojmu podezření, že někdo plánuje útek, nebo když dojde k nějaké vzpouře. Pak lidi hrozně mučí a ty co to přežijí, pak většinou střelí na dvoře mezi bloky deset a jedenáct. Nebo někdy pro výstrahu veřejně oběsí, jistě jste tu šibenici již viděl. Když vás začnou mučit, není lehké nezačít mluvit.“

„Chápu vás, jsem tu hrozně krátce, nic o mně nevíte.“

„Ano, s tím souhlasím,“ přikývne Josef, „K těm vašim bratrům a otci. Dva z nich, Joseph a Isaac jsou přiděleni ke zvláštnímu komandu, které obhospodařuje krematorium. Zbytek je v pracovním komandu, které má různé úkoly v okolí tábora, především stavebního charakteru. Nebudu vám zastírat, že tam nejsou právě nejlepší podmínky. Každý den přinášejí někoho, koho během pracovní směny ubijí či zastřelí.“

„To je hrůza, co říkáte!“

„Taková je realita, Danieli. Jediný vy máte v tuto chvíli naději na lepší místo. I když i ti vaši dva bratři, Joseph a Isaac, mají také výsadní postavení. To jim ale věru není možné závidět.“

„Výsadní postavení?“

„Komando obsluhující krematorium je poměrně malé a je zcela izolováno od zbytku vězňů. Je ubytováno na pověstném bloku jedenáct, nemusí ani chodit na nástupy, ale nesmí se stýkat s jinými vězni, pod hrozbou smrti. Proč si asi domyslíte. Vidí totiž věci, které zbytek vidět nemá.“

„To ... to ale znamená ...“ je ve tváři Edelstein zděšení, „Pokud jsou svědky těch zvráceností, tak se dá předpokládat ...“ nedořekne hroznou myšlenku, která ho napadá.

„Vaše úvahy jsou asi správné,“ přikývne Pichman, jeho kolegu aby omývali, „Nicméně v tuto chvíli jejich život přímo ohrožený není, mají hodně práce a jistě jí nebude ubývat. Jsou zaškolení, kdo přežije první dny, kdo tam dokáže přežít a nezbláznit se ...“

„Nezbláznit se ... pane doktore, Josephovi je jen patnáct let ...“

„Cože? Tak mladý? To nebývá zvykem ...“

„Vypadá o pár let starší, také si přidal pár roků ...“ ulekne se teď mladík, „Mohu vám snad důvěřovat.“

„Co myslíte?“ objeví se na tváři staršího muže letmý úsměv, „Znám jejich kápa, jistý Goliath Fischl, není špatný, vyzná se, umí se o svoje lidi postarat. Sehnat jim i jídlo navíc. Myslím si, že po téhle stránce na tom nebudou špatně, pochopitelně v těch podmínkách tam. Jistě, je nad nimi ta nepříjemná hrozba, že se jich jednou budou chtít zbavit. Dostat odtamtud někoho je téměř nemožné, snad jen při nějaké mimořádné situaci ...“

„Jsou tedy oba dopředu odsouzeni zemřít ...“, nemůže už být Daniel bledší, těžce dýchá.

„Ještě nejsou mrtví. Ale v tuto chvíli je nemožné se je pokusit dostat z toho komanda.“

„To by snad šlo?“

„Nevím, nebudu vám lhát. Jsou tam krátce, posílili jejich řady, není tedy důvod, aby se jich v nejbližší době zbavili. Je stále mnoho mrtvých, přistavěli další pec na jejich spalování. I když se hlavní vraždění přesouvá do Birkenau. To jsou zaručené zprávy,“ říká Pichman rozhodným hlasem, „Pošlu vzkaz tomu Fischlovi, aby na ně dohlédl. Ale nezastírám, že pracují ve strašných podmínkách a nevím, co to udělá s jejich psychikou. Pokud nevydrží, tak je zabijí. Ale to neovlivníte. Jsem k vám upřímný, musíte počítat s tím nejhorším. Zvláště pro mladšího z vašich bratrů to musí být nesmírně psychicky vyčerpávající. V jeho věku ...“

„Jaké hrůzy tam asi musí spatřit ...“

„Raději na to ani nemyslete,“ říká Josef soucitným hlasem.

„A ti další ... také je mohou kdykoli zabít, když nebudou stačit na svou práci. Zvláště dvojčata, vždyť je jim jen třináct ...“

„Třináct? Myslel jsem, že jste říkal patnáct ... chápu, také si přidali, což jim alespoň načas zachránilo život. Ale pro ně je ta práce opravdu velmi těžká. Poslouchejte, opravdu umí dobře německy?“

„Ano, mluví plynne německy. Jsou chytrí, dobře se učili ... Pane doktore, jak si mám zachovat zdravý rozum, po tom, co mi říkáte. Vždyť já tady ztratím všechny členy svojí rodiny ...“

„Máte ještě svou snoubenku,“ napoví starší lékař.

„Ach ano, Helene ... o ní taky něco víte?“

„Je v komandu, které třídí věci. Věci po zavražděných.“

„Jakou tam má naději?“ skoro se bojí zeptat mladík.

„Určitě vyšší, než kdyby byla jinde. Ale i některé ženské dozorkyně jsou bestie. Chovají se mnohdy ještě krutěji než muži. Všichni jsme tady v ohrožení, s tím musíme počítat. Víím, tohle slyšet nechcete, ale co vám mám říkat. Každý z nás musí počítat s tím, že ho mohou kdykoli zabít. Mnohdy ani nepotřebují důvod. Stačí jen, když někoho z nich popadne amok, někomu se znelíbíme.“

Mohou zde beztrestně lidi mučit a zabíjet, přitom je mezi strážemi a kápy mnoho šílenců, sadistů. Těm týráni a zabíjení dělá dobře, vám jistě o tom nic vyprávět nemusím.“

„Nedá se tedy nikomu pomoci,“ svěsí hlavu Edelstein, „Jen čekat na zprávu ...“, skryje si obličej ve svých dlaních.

„Podle mého jsou nejvíce ohrožená ta dvojčata,“ říká Pichman tichým hlasem, „Mluvil jsem s pár lidma. Potřebují posílit stavy v komandu, které se stará o esesáky. Uklízí u nich, posluhuje jim. Dobrá znalost němčiny je podmínkou. Možná by mohli zařídit, aby ty dva vaše sourozence vybrali.“

„Mohli zařídit? To by jim pomohlo?“ ptá se dychtivě Daniel.

„Snad. Určitě je taková práce snadnější, nejspíš se tam dostanou i k dalšímu jídlu. Ale pochopitelně vám nikdo nezaručí, že jim nějaký opilý esesák v záchvatu vzteku neroztříští hlavu. Ale mají tam větší naději.“

„Mají naději? Šlo by to zařídit?“

„Jak jsem vám říkal, s někým jsem mluvil. I jiní potřebují být s lékaři zadobře, nikdy nevědí, kdy tady u nás skončí. Pak budou oni potřebovat naši pomoc, nedostatkové léky. Mám jistý slib, pokud to bude možné, mohli by ta dvojčata na tu práci použít.“

„Mohli? Kdy? Aby už nebylo pozdě ...“

„Zítřka večer. Pokud přestojí další den v pracovním komandu, mohli by je z něho vytáhnout a převést na tu práci. Ale stoprocentně vám to neslíbím, znáte to, nebo spíš neznáte. Taková místa jsou v tomhle prostředí zlatá, určitě o ně stojí tisíce jiných. A je nepochybně i pár takových, kteří také mají vhodné přímluvce. Tomu asi rozumíte.“

„Tomu rozumím. Budu se tedy modlit, za svoje bratry. Za vás, aby se vám ten záměr podařil. Pak budu navždy vašim dlužníkem ...“

„Ještě jsme ničeho nedosáhli.“

„My? Řekl jste my?“

„Danieli, přáteli. Beru vás jako svého kolegu. Jste velmi chytrý mladý muž, kterému ti šílenci zničili slibně se rozvíjející kariéru. Za normální doby by z vás jistě byl skvělý lékař. Ovšem teď jsme vězni v tomto pekle. Možná mi moji pomoc dokážete vrátit. Já už totiž nemám nikoho ...“

„Vy nemáte ...“

„Nechci o tom mluvit,“ řekne rychle Josef, „Raději mi vyprávějte vy, o tom, jak jste studoval. Tak se alespoň lépe poznáme. Nebo ne, pokud také nechcete vzpomínat,“ dodá, „Můžeme se bavit pouze o medicíně, o možnostech, jak správně léčit naše pacienty, a o skutečných možnostech, které zde máme.“

„Pane doktore, nevím, jak vám poděkovat. Ano, ano, vím, ještě jste nic nezařídil. Ale již jen to, že se o moji rodinu zajímáte, je pro mě strašně důležité. Víte,“ zarazí se Daniel, „já mám jeden jediný cíl, pokusit se svoje blízké, kteří zůstali naživu, pokusit se je ochránit.“

„Tento záměr může být nad vaše síly. Nechci vám brát naději, ale také nechci, abyste cítil vinu, pokud nebudete ... však mi rozumíte. I přes moji pomoc, přes pomoc lidí, kteří mi něco dluží, nemusíme dosáhnout toho, co chcete. Pomohu vám, ale naše možnosti jsou omezené.“

„Já vím,“ odpovídá tiše Edelstein, ale cítí jistou vzpruhu. Získání zájmu doktora Pichmana považuje za ohromný úspěch, za naději pro své sourozence. Ačkoli ti nejsou dle právě vyřčených informací v dvakrát dobré pozici. Snad alespoň jeho milovaná Helene má lepší práci. Jenže je žena, může se stát obětí choutek strážných, nebo i brutality dozorkyň. Ty ji mohou závidět její mládí a krásu, nebo jsou jen sadistkami, kterým ubližování jiným ženám činí potěšení.

SPECIÁLNÍ LÉČBA

Druhý den ráno po apelu čeká Daniel na doktora Johanna Schrödera delší dobu marně. Ten se objeví až po mnoha hodinách, asi kolem desáté a v jeho tváři je zlost. Nicméně se svému osobnímu vězni nesvěřuje, dokonce se v první chvíli zdá, jako by byl jeho přítomností překvapený. Jako by už na něj zapomněl, neuvědomil si, proč tady ten mladík čeká. Pak se asi rozpomene a pokynem ruky ho vyzve k následování do nuzné kanceláře, která mu částečně říká pane.

Zatímco židovský vězeň pokorně stojí, jeho německý věznitel se rozvalí v křesle, nalije si kořalku do skleničky, dost výrazně si lokne. Stále je v místnosti zlověstné ticho, jako by esesák přemýšlel, jestli vůbec nějakého asistenta potřebuje. Toho se obává Edelstein, v tom muži ve středních letech vidí svou šanci, jak tady získat postavení, které mu umožní zůstat delší čas naživu. A možná pomoc i rodině, snoubence. Podle všeho tady kromě všudypřítomné smrti také vládne protekce a korupce, a jen ten, který do toho systému dokáže proniknout, stát se jeho součástí, má naději na relativně lepší život. Nebo vůbec život.

„Už ses tady s tím trochu seznámil?“ promluví konečně starší z mužů.

„Ano, pane doktore. Už jsem byl s chodem zdejšího zdravotnického zařízení obeznámen,“ odpovídá tázaný velmi způsobně a pokorně.

„Zdravotnickýho zařízení ...“, objeví se ve tváři Johanna opovržlivý úsměv, pak jen pomyslně mávne rukou, „Ta moje nabídka ... přemýšlel jsem vo ní. Koho vlastně potřebuju,“ dodá a mladíkovi už zase běhá mráz po zádech, možná bude jeho místo asistenta zrušeno dříve, než o něj mohl zabojovat, „Těch kreténů tady mi byl čert dlužnej ... i když,“ zavrtí Schröder hlavou, „Zopakuj mi přesně, co vlastně umíš. Co vod tebe můžu čekat.“

„Ano, pane doktore,“ málem se uklání žadatel o místo, pak se ale rozpovídá, snaží se, aby jeho hlas zněl sebevědomě. Moc si přidávat nemusí, opravdu patřil k nejlepším studentům, mnohé si načetl sám z knih navíc, zajímal se o výzkum. O čemž se zmíní záměrně a vychází mu to, jeho možný chleboďárce zbystří pozornost. Ale nechá ho mluvit, dokud sklopením hlavy nedá najevo ukončení své prezentace.

„To je teorie ... a co praxe, asi nic moc ...“

„Té z jistých důvodů tolik nemám ...“

„Hm, stejně asi bude důležitější snaha. Podívej,“ podívá se zkoumavě na mladíka, „právě výzkum je to, proč jsem tady. Teda bohužel to zatím nejde podle mejch představ, k tomu patří i jiný povinnosti, který bych tedy klidně voželel, ale jaksí to nejde. Ale hlavně mi jde vo ten výzkum. Ten by tady snad měl brzo začít. K tomu se mi hodí snaživej asistent, který mi bude k ruce, bude mi pomáhat se záznamy, ale přiloží ruku k dílu i jinak. Seš mladej, snad nemáš moc předsudky, taky si tady nemůžeš moc vyskakovat,“ zhodnotí velmi přesně postavení Daniela, „Nerad bych ale s tebou ztrácel čas, pokud ti něco nebude vonět. Snad si pochopil, kde seš a co se tady děje.“

„Ano, pane doktore, velmi dobře jsem pochopil.“

„No tak to je dobře, nerad bych ti připomínal tvoje místo a postavení. Za poslední roky jsem toho už zažil tolik, že by se z toho jeden posral ... nechci mít s tebou problémy. Takže pokud je máš ty, nějaký, tak ven s nima,“ vybafne lékař, a mladík začíná hádat, jak moc je opilý.

„Nemám žádné problémy, pane doktore,“ říká pokorně.

„Ne? Po tom všem ... no jasně, vidím ti až do žaludku, ty ... ty vykuku jeden. Doufáš, že když budeš sloužit u mě, tak ti tady bude líp, co?“

„A bude, pane doktore?“ rozhodne se Edelstein trochu zariskovat.

„Bude?“ zamrká Schröder, „No to bude záležet na tobě. Jsem teď tady v těch sračkách, musím plnit ty další zkurvený povinnosti ... poslouvej, ty jeden zsranej Židáku, jestli si myslíš, že mě budeš využívat ... kurva, pak s tebou zatočím!“

Daniel sklopí hlavu a ani nemuká, jeho možný zaměstnavatel očividně nemá dobrou náladu. Nejspíš je i pod vlivem alkoholu.

„Říkal jsem včera sice asistent,“ pokračuje Johann unylým a lehce přiovilým hlasem, „Ale to jen bylo takový to pro papíry. Budeš mi prostě k ruce. Takovej vosobní sluha, co má snad nějaký lékařský vzdělání. To si taky ještě proklepnu. Prostě mi pořád budeš k ruce. Ne jako asistent, ale jako ten sluha. Tím je daný naše vzájemný postavení. Chápeš to?“ zeptá se, kopne do sebe zbytek panáka a už si nalévá další.

„Ano, pane doktore.“

„No to je dobře ... Kurva, pořád po mně tady někdo chce nějaký ty povinnosti. Jako bych si toho už neužil dost. Měli tu bejt už i jiný a zatím ... Chci se zabývat vědou, a místo toho se pořád brodím těma sračkama ... ale já se nedám vod toho zasranýho systému porazit. To vědecký pracoviště si tady udělám. I bez tebe, pokud se budeš cukat.“

„Nechci se cukat, pane doktore.“

„Nechceš? Když nevíš, vo co de? Jestli pak budeš chtít vycouvat ...“

„Nechci vycouvat, pane doktore,“ snaží se Edelstein o klidný hlas, byť se mu zdá, že má první vážný rozhovor s ďáblem, který mu nabízí dost ošklivou krvavou smlouvu, „Velmi bych si místa vašeho osobního sluhy vážil a snažil bych se vás nezklamat.“

„Jasně, podlézavej a úlisnej, jako každej Židák,“ ohrne rty starší z mužů, ve tváři žadatele se však nepohne ani sval, byť vnitřně těmito urážkami trpí, „Do prdele, budeme muset jít vyřídit tu jednu věc, a až se vrátíme, tak si promluvíme. Myslím vodborně. Mám tady nějaký studie, tak si tě vyzkouším, jak si dával na přednáškách pozor.“

Mladík mlčí, má stále hlavu skloněnou, nechce nerudného lékaře ještě více vytočit, k tomu si bohatě stačí on sám. Něco ho evidentně žere, a možná i proto se opil. Asi není spokojený se svými zdejšími povinnostmi, možná sem přijel dělat výzkum, na lidech jako pokusných morčatech, a místo toho po něm tady chtějí jiné služby, dumá.

„Promluvíme si potom,“ zvedne se ztěžka Schröder, „Teď si musím jít splnit svoji povinnost,“ zase se ušklíbne, „Jako by to nemohl udělat někdo jinej ...“, zavrtí nechápavě hlavou.

Edelstein ani nedutá, jak psík následuje nakvašeného lékaře, jemuž se snaží za každou cenu zalíbit. Proto kašle na jakoukoli hrdost, rád přejde urážky a zesměšňování. Pokud mu to ovšem pomůže, pokud je ten chlap notorický alkoholik, takoví mají stavy, kdy mohou jednat zkratkovitě. Modlí se, aby to nebyl jeho klasický stav, aby byl jeho možný ochránce pouze dnes duševně indisponován.

Následování několika strážnými vstoupí do místnosti, která slouží jako lůžková část ošetrovny. Vítá je odporný puch různě hnijících těl, jejich exkrementů. A také židovští ošetrovatelé a lékaři, mezi nimi přešlapuje i doktor Pichman. Právě toho si nerudný esesák v bílém plášti vezme dost neurvale stranou.

„Mám tady udělat selekci,“ říká teď potichu, „Nemám ale zájem tady trávit hodiny prohlídkou všech. Tak mi jich dejte deset a bude to vodbytý.“

„Deset?“ zbledne očividně Josef.

„Jak říkám. Stačí mi deset. Vykážu činnost a nebudu se muset tady s tím patlat hodiny. Dejte mi jich deset, co už jsou skoro hotový a tím to spláchneme,“ zopakuje Schröder svůj velmi zlý návrh, z pohledu lékaře, jenž se zde stará především o příslušníky svého národa.

„Chcete po mně, abych vybral deset lidí na smrt?“ skoro šeptá Pichman a při jeho slovech se Daniel otrese, až teď teprve pochopí, o co se jedná. Respektive jeho zlému tušení se dostane oficiálního potvrzení.

„Mám je snad vybírat já?“ zvedne své zakalené oči Johann, „Taky si jich můžu vodvíst mnohem víc. Když budu chtít, můžu jich vzít dvacet, nebo i padesát. Ty je znáš líp, tak už víš, kdo to má už skoro za sebou. Tak ti nesáhnu do tvejch kamarádků, co tady schováváš,“ ušklíbne se.

„Při veškeré své úctě, pane SS-Hauptsturmführere,“ použije Pichman vojenské označení německého kolegy, „Něco takového nemohu udělat. Snažím si zde dobře plnit své povinnosti, ale nemohu tuto mez překročit,“ dodá tichým, leč rozhodným hlasem.

„Tak si je vezmu sám,“ pokrčí rameny Schröder, ani se moc nezlobí, asi s podobnou reakcí počítal. Rozhlédne se, nejprve pohledem a pak i svými kroky zamíří k lůžkům, respektive k místu, kde jak sardinky leží nemocní namačkání v řadách ve třech patrech nad sebou. Postaví se před dřevěnou konstrukci, ukáže levou a pravou rukou na okraj zóny, jenž právě vymezil, „Všichni tady ty dolů! Nástup!“

Daniel ani nedutá, je mu až moc jasné, k čemu má dojít a k čemu také nepochybně dojde. Kapitán SS v bílém plášti dostal příkaz provést vyřazení neschopných vězňů, nechce se však naplněním tohoto úkolu dlouho zdržovat. Počet deseti nešťastníků se mu zdá dostatečný a hodlá je určit jen z menšího náhodně zvoleného segmentu nemocných.

I pacientům dochází, oč jde, a tak se snaží předvést v co nejlepším světle. Bez ohledu na svůj stav se snaží dostat rychle na zem a tvářit se jako lehce nemocní, co už brzy budou propuštěni do práce. Protože jen takový stav jim tady dává právo žít. Jsou přitom hrozně zbědovaní, zoufalí, svým způsobem komičtí, jak se snaží předvádět. Slovo komičtí je ale nevhodně použité, neboť ti lidé moc dobře znají důvod návštěvy německého doktora a bojují o svůj život. O tom ale bude rozhodovat on, bez ohledu na svůj stav, kdy je minimálně lehce připilý.

Esesácký doktor jde kolem nastoupených chvějících se trosek, které teď vypínají své hrudi a snaží se tvářit zdravě, byť s nimi třeba lomcuje horečka a jejich nohy je sotva udrží. Postupně ukazuje prstem na jednotlivé muže, kteří jsou nuceni vystoupit, pokud tak neučiní dobrovolně, vytáhnou je strážé, jenž doktora doprovázejí. Ti nešťastníci vědí, že nemohou vzdorovat, jednak nemají už téměř žádné síly, a za druhé se vzdor rovná automaticky rozsudku smrti. Ačkoli neprojit selekci znamená to samé.

„Zmizte zpátky,“ křikne Schröder na chudáky, na než se dnes usmálo štěstí, po pravdě se moc od vybraných neliší. Těch je však místo deseti dvanáct. Což si uvědomí i Johann, chvíli se zamyslí, pak vydá další příkaz, „Svliknout!“

Dvanáctce nebožáků opět nezbývá než pokyn vyplnit, jinak se jim hrozí bití ze strany doprovodu lékaře. Postupně tedy odhalují svá kostnatá těla, v některých případech pokrytá hnisavými boláky. Z jednoho staršího muže teď vychází řídká stolice, která dopadá v kapičkách pod jeho nohy. Pohled na ty trosky je opravdu žalostný. Německý lékař na chvíli zaváhá, všichni už mají dost. Může je vybrat všechny, stejně nemají valnou naději na uzdravení, spíše žádnou. Ale pak se rozhodne naplnit své dřívější předsevzetí a znovu si nahé kostlivce prohlíží. Těžko říci, podle jakého kritéria vybírá, prostě ukáže na dva z nich.

„Zmizte,“ houkne na ně, v jejich hranatých obličejích se objeví záchvěv radosti, rychle se shýbají pro své hadry, jenž odložili před sebe a belhají se ke svým lůžkům. Přitom děkují Bohu, že nad nimi podržel ochranou ruku. Už takovou jeho milost ani nečekali.

„Mám ještě dost sil,“ zvolá náhle jeden třicátník, po pravdě vypadá podobně jako ostatní, ale prokazuje celkem stabilní držení těla. Aby svá slova dokázal, bez vyzvání začne dělat dřepy, pět, deset, a hodlá pokračovat. Esesácký lékař ho však zastaví pohybem ruky.

„Vyber místo něj někoho jinýho,“ obrátí se na svého asistenta, ve kterém by se krve nadořezal. Tento příkaz je strašný, neboť znamená, že má místo jednoho muže poslat na jistou smrt jiného.

V obličejí Daniela se objevuje zděšení, pohledem téká z Johanna na Josefa, pak na nahého třicátníka, kterému neočekávaně svítla naděje. Zatímco Pichman klopí zrak a Schröder se jen provokativně usmívá, nebožák balancující na hranici života a smrti má v očích nevyslovenou prosbu. Jenže k jeho smůle se vyzvaný mladík ani nepohne, jen se celý chvěje.

„Pokud nikoho nenajdeš, zůstane tenhle,“ pokrčí rameny německý doktor, je mu jasné, co po mladém kolegovi chce, a jak se zdá, asi se příliš zlobit nebude, když nikoho neurčí.

Edelstein se ocitá v hrozné situaci. Ten nahý odsouzenec opravdu nevypadá tak špatně, možná má naději přežít, naopak je v tomhle baráku určitě jiný vězeň, kterému zbývají jen hodiny života. Jenže má on právo je o ně připravit? Zachránit jednoho za cenu druhého? Jak to včera říkal Josef? Když zachráníme jednoho, druhého tím odsuzujeme k smrti.

„Pane, prosím, mám ještě síly, jsou tady jiní, co už nemají naději,“ žadoní úpěnlivě nahý muž, který může být zachráněn. Ale jen na úkor jiného spoluvězně.

Mozek Daniela šrotuje, bojí se pohlédnout do očí muže, který ho právě oslovil, a kterému může zachránit život, alespoň na nějaký čas. Zároveň uvažuje, zda nejde ze strany Němce o zkoušku, která může rozhodnout, zda si ho u sebe nechá, či zda se ho zbaví a bude hledat náhradu. Ale má právo provést takovou výměnu? Jednoho života za jiný? Byť možná ten už nebude i tak mít dlouhého trvání?

„Pane doktore, doprovodíte mě. Provedeme kontrolu dalších nemocných,“ řekne Daniel k překvapení všech pevným a jasným hlasem, byť je v něm malá dušička.

Zaskočený je i Pichman, to je poznat na jeho očích. Ale neprotestuje, naopak jde za mládencem, který se několika kroky vzdálí od Schrödera i skupiny nahých odsouzců.

„Co mám dělat?“ šeptá Edelstein, jeho hlas už nemůže znít zoufaleji.

„Co chcete slyšet?“ odpovídá mu polohlasně židovský kolega.

„Má ten muž šanci přežít? Ten, co dělal ty dřepy?“

„Možná, možná jen pár dní. To ví jen Hospodin.“

„Určitě je tady někdo, kdo je na tom hůř.“

„Určitě. Ale o tom, kdy který z nich zemře, by měl rozhodovat Všemohoucí, nikoli někdo z nás.“

„Já vím. Ale pokud ten muž má alespoň malou naději, a někdo další už vůbec žádnou, není správné je vyměnit?“ má v očích zoufalství mladík.

„Pozor, přáteli, balancujete na okraji propasti,“ říká teď temným hlasem Pichman.

„Mám tedy říci, že jsem nikoho nenašel?“ ptá se Edelstein, přitom vidí vyděšené pohledy nemocných vězňů, ke kterým teď směřuje. Moc dobře vědí, k čemu byl německým doktorem vyzván.

„Vy se musíte rozhodnout. Jde o vaše svědomí.“

„Jenže bude na tom moje svědomí lépe, když toho muže nechám zemřít? Když je tady určitě někdo, kdo třeba už do večera stejně zemře?“ chvěje se Danielovi hlas a také ruce.

„Já vám neřeknu, jak se zachovat,“ zavrtí hlavou Josef, „To se musíte rozhodnout sám.“

„Je tady někdo, kdo už jasně umírá? Kdo určitě nejde zachránit?“

„Takových je tady velmi mnoho,“ ztiší teď hlas Pichman na minimum, pak se podívá do nešťastných očí svého kolegy. Chápe jeho hrozné dilema, ale zároveň je mu jasné, že může dojít k překročení hranice, která by překročena být asi neměla.

„Pokud mi řeknete, jak se mám zachovat, udělám to,“ sykne mladík.

„Tak to vám neřeknu,“ zavrtí znovu hlavou Josef, „Je to těžké rozhodnutí, které na sebe můžete nebo nemusíte vzít.“

„Když ho ale neudělám, určitě umře ten muž, který má snad naději přežít. Jednodušší je říci, že jsem nikoho nenašel, ani ten Němec se zlobit nebude, vlastně to asi čeká,“ pohlédne Edelstein nenápadně na Johanna, zda už není našťvaný, že své rozhodnutí protahuje. Ale dle všeho ho ten jen se zájmem pozoruje, možná se i vnitřně raduje, do jaké situace ho dostal.

„V tomhle směru naši spolupráci asi opravdu neočekávají,“ přikývne starší z mužů.

„Nejde teď o mě, jde o toho muže, co má naději. Hospodine, dej mi sílu se rozhodnout správně. Pane doktore, je tady někdo, o kom víte, že určitě brzo zemře?“

Pichman neodpoví, udělá však několik kroků stranou, pohlédne významně na druhého muže od kraje na spodním ze tří pater. Jde asi o padesátníka, s tvářemi zapadlými, vydávajícího chrčivé zvuky. Kdyby i tady nechal vězně Schröder nastoupit, určitě by ten chudák byl mezi vybranými.

Daniel se na něho podívá, pak i na svého kolegu, aby se ujistil, že uvažuje o správném muži. Pokud se tedy rozhodne provést výměnu.

Ten padesátník má hrozně zakalený zrak, možná už ani pořádně nevnímá okolí. Je patrné, že mele z posledního. Ale měl štěstí, že v tomto úseku líný německý doktor selekci neprováděl, vybral jen desítku z menšího vzorku. Aby naplnil hrozný příkaz svých nadřízených a nemusel tady trávit dobu více než nutnou. Bože, jak se rozhodnout? Má právo vyměnit muže jednoznačně umírajícího za muže, který se možná uzdraví?

Daniel pohlédne na Pichmana, ten ale sklopí zrak. Pak se rozhodne.

„Pane, prosím, vstaňte,“ říká prosebným, zoufalým hlasem.

K jeho zděšení žádná odezva nepřichází, buď ho ten nebožák neslyší, nebo to předstírá. Ne, asi nic nepředstírá, pořád jen hledí tak nepřítomně a zlehka chrčí.

„Pane, prosím, vstaňte,“ zopakuje mladík svou žádost, sám se přitom celý chvěje.

„Nevnímá vás,“ zašeptá pacient ležící jako první.

„Tak mi ho pomozte zvednout, prosím,“ žadoní Daniel, a kupodivu teď nachází odezvu. Těžko říci, zda s ním oslovený souhlasí, nebo má strach, aby třeba nevybral jeho. Ochotně a rychle plní příkaz, pomůže vytáhnout jednoznačně dezorientovaného muže ven z úložného prostoru. Ten jen tak divně cuká hlavou, pravděpodobně mu není zcela jasné, co se s ním děje.

Edelstein se ho teď chopí sám, je lehký jak pírkó, nohy se mu pletou, vlastně je spíše tažen, než by šel sám.

„Pane, moc se vám omlouvám,“ říká Edelstein zoufalým hlasem, ale dle všeho ho ani teď umírající nevnímá. Opravdu už mele z posledního, vypadá nejhůř ze všech vybraných.

Daniel dovleče chudáka k desítce nahých vyzáblíků, pak se podívá na překvapeného Schrödera.

„Svlékni ho,“ houkne esesácký lékař na muže, za kterého má být asi o dvacet let starší kolega vězeň vyměněný. Ten začne rychle tento příkaz plnit, přitom pohlédne vděčně na svého zachránce, který je však bledý jak stěna a chvěje se podobně, jako většina z vybraných odsouzenců. Ovšem jeho stav není dán slabostí fyzickou či strachem z blížící se smrti, nýbrž duševním rozpoložením. Právě před chvílí rozhodl, že jeden muž zemře, aby druhý mohl žít. I když z logického hlediska udělal správně, neboť ten jím vybraný umírá, není si jistý, zda měl na takové rozhodnutí morální právo. Svírá ho dusivý pocit viny, když vidí již nahého dezorientovaného padesátníka, kterého teď podpírají další z vybraných vězňů.

Třicátník, jenž byl právě zachráněn, si rychle bere své věci a směřuje ke své pryčně, když se snaží jít co možná nejvíc zdravě, aby se ten esesák ještě nerozmyslel. V ten moment vybočí z houfu mladík, hrozně vyhublý, se kterým lomcuje horečka, nohy má zhnisané a pravé koleno hrozně oteklé.

„Já mám taky sílu,“ vykřikne v jidiš, neboť německy neumí, pak se pokusí udělat dřep. Bohužel pro něj se neudrží na nohou, pročež spadne na zadek. Snaží se zvednout, přitom syká bolestí. Okolostojící strážníci se dají do smíchu, naopak další pacienti určení na smrt jen klopí zrak.

„Tak dost tý komedie!“ řekne rázně Schröder, „Jdeme!“ ukáže velitelsky ke dveřím.

Na tento pokyn začnou dozorcí vystrkávat skupinu nahých mužů z ošetrovny, včetně onoho mladíka, který se neúspěšně pokoušel ukázat svou dobrou fyzickou kondici.

„Pane, prosím, pomozte mi. Určitě je tady na tom někdo ještě hůř,“ volá ten směrem k Danielovi, „Pane, prosím, nenechte mě umřít. Nejsem jen číslo, jsem přece člověk, jmenuji se Shaul Steiner, je mi jen sedmnáct. Prosím, nenechte mě umřít,“ žadoní zoufalým hlasem, který oslovenému proniká do morku kostí.

„Drž hubu!“ houkne jeden ze strážných, již vytlačili skupinu nahých zoufalých vězňů z budovy a směřují ji k nedalekému bloku dvacet. Oni dobře vědí proč, tam je čeká smrt. Přesto jsou až na toho mladíka tišší, smíření se svým osudem, sotva se plouží, musí se navzájem podpírat.

„Pane, prosím,“ volá znovu Shaul, „Pomožte mi, nenechte mě zemřít,“ zní jeho hlas tak strašně zoufale.

„Nemůžu ti pomoc. Nemůžu ti nijak pomoc,“ neudrží se Edelstein a křikne na nebožáka.

„Co chce?“ zajímá se teď Schröder.

„Chtěl, abych mu pomohl. Abych ho také za někoho vyměnil,“ odpovídá Daniel.

„Cos mu odpověděl?“

„Řekl jsem mu, že mu nemůžu pomoc.“

„Tos mu řekl správně,“ přikývne Johann spokojeně, nebo se to alespoň jeho asistentovi zdá. Ten však prožívá doslova muka. Náhle ho napadne i jiná hrozná myšlenka, jestli svým rozhodnutím neudělal něco, čím ztratí přízeň Josefa. Což by mohlo ohrozit jeho bratry, kterým ten slíbil pomoc. Projede jím hrozné mrazení, na tohle v té stresující situaci vůbec nepomyslel.

Ubohý zástup nebohých naháčů doklopýtá před blok dvacet, který je jen kousek od toho, z něhož byli vyrváni. Jdou dále a jsou doslova natlačeni do malé umývárny. Dveře se zavrou, ale Edelstein slyší z umývárny menší šum, a k tomu hlasitější pláč, asi toho mládence, co mu odmítl pomoci. Ti uvnitř nejspíš dobře vědí, co je tady čeká. Podle všeho, co Edelstein zatím zaslechl, tu budou usmrceni fenolovou injekcí.

Daniel se sám celý chvěje, právě doprovodil deset nešťastníků na smrt, a jednoho z nich dokonce sám vybral, aby zachránil jiného. Čím dál tím více začíná pochybovat o správnosti svého rozhodnutí, které však už vzít zpět nemůže. Po očku se dívá na Schrödera, který se baví s asi čtyřicetiletým obrýleným mužem. Toho pak následuje do ordinace či kanceláře, Edelstein je také vyzván, aby vstoupil.

Ve středu ponuré místnosti umísťuje jeden z ošetřovatelů židli, jde o vězně, kteří zde slouží. Muž, který zde sídlí, jde ke stolku se zdravotnickými potřebami a ke zděšení Edelsteina z něho bere asi dvacet centimetrů dlouhou injekční stříkačku, z její dlouhé jehly má mladík další mrazení v zádech. Čtyřicátník si teď navlíká narůžovělou gumovou zástěru a rukavice ve stejné barvě a ze stejného materiálu.

Daniel se zděšeně podívá na Schrödera, podle všeho budou oba svědky vraždění chudáků, kteří se jistě klepou strachy v oné umývárně, kde je strážé drží. Nacistický lékař však má neutrální výraz, asi i toto bere jen jako nezbytné naplnění svých povinností. Ale proč nutí k přítomnosti na této hrozně podívané i svého osobního sluhu, jak mladého kolegu lékaře nazval?

Muž v růžové zástěře dá pokyn dvěma svým podřízeným, oněm vězňům, ti se sklopenými hlavami odcházejí. Určitě jsou nešťastní z toho, co bude následovat, ale pravděpodobně nemají jinou možnost, než poslechnout.

Zdravotník se teď pátravě podívá na Edelsteina a pak významně na lékaře, asi mu není moc po chuti svědek jeho dalšího konání.

„To je můj nověj asistent,“ zabručí Johann, mladík je tak poprvé v této pozici představen veřejnosti. Ovšem za jakých okolností!

Dveře ordinace se opět otevrou a oba ošetřovatelé vlečou nebohého Shaula Steinera, onoho sedmnáctiletého zuboženého mladíka, který marně prosil Daniela o pomoc. Asi ho určili strážé jako prvního, aby nemuseli dále poslouchat jeho bédování, dumá Edelstein, který je bledý jak stěna, náhle se mu nějak špatně dýchá. Vždyť bude svědkem vraždy, dokonce hned desetinásobné!

Nahý a strašně vyplašený mládenec se vzpírá, leč je hrozně zesláblý a nemá nárok účinně vzdorovat. Když jeho oči plné slz pohlédnou na židli uprostřed místnosti a poté na muže v té divné zástěře, doslova se rozklepe. Nějaký čas už v táboře pobývá a tak mu je určitě jasné, k čemu má dojít.

„Já nechci umřít, já nechci umřít,“ kroutí se v pevných rukách ošetřovatelů, „Pane, prosím, pomozte mi. Prosím,“ volá směrem k Danielovi.

„Hospodine, dej mi sílu,“ prosí v duchu oslovený, klopí zrak, nedokáže se tomu nešťastnému vražděnému mladíkovi podívat do očí. Náhle si na jeho místě představí svého bratra Davida, nemocného tuberkulózou, a nemůže mu už být hůř.

„Proč mám umřít? Proč mě zabíjíte?“ volá Shaul, „Já se můžu uzdravit, budu zase moci pracovat. Prosím, nezabíjejte mě, já budu pracovat, slibuju.“

„Přestaň už kňourat,“ okřikne ho očividně nervózní Schröder, zbytečně, navzájem si nerozumí, kluk německy neumí, „Dyt' už seš stejně hotovej. Tak jako tak bys chcípnul, takhle to akorát budeš mít vodbytý dřív,“ dodá a Edelstein k němu pocítí strašnou nenávist. Neskutečnou nenávist, kterou však musí skrývat, ještě víc klopí hlavu a přerývaně dýchá. Přesto ho něco nutí sledovat tu hrůzu, co se odehrává tak strašně blízko od něho.

Shaul Steiner

„Prosím, prosím, nezabíjejte mě,“ žadoní dál Steiner, kterého se teď snaží jeho kolegové vězni posadit na židli. Celý se chvěje, snaží se bránit, ale nemá dost sil. Proto jen pláče a prosí.

Muž v zástěře přichází před svou oběť, v ruce drží injekční stříkačku, jeho výraz je lhostejný k nářkům vražděného. Pohlédne na své pomocníky, ti již vědí, co mají dělat. Leč ten mládenec také ví, co ho čeká, nechce však přijmout nevyhnutelné a zemřít v klidu. Pořád sebou hází.

„Pane, prosím, ne,“ podívá se Shaul na muže před ním, pak jeho zrak sklouzne k injekci, která mu má přinést smrt. V tu chvíli se začne místností šířit smrad, neboť třesoucí se popravovaný se pomočil i pokálel, „Já nechci umřít,“ opakuje přitom zoufale.

Jeho kat ani jeho pomocníci s ním však nemají slitování, pevně ho drží za pravou ruku, levou mu natahují, aby byla dobře přístupná jeho hrud', do které má být zabodnuta jehla. Sedmnáctiletý kostlivec se pokouší o poslední vzdor, to mu už jeden z ošetřovatelů zakrývá rukou oči. Tak nebude vidět, jak se k němu blíží injekční stříkačka a snad bude klidnější.

Muž v zástěře je zručný, jistě svou hnusnou práci nedělá poprvé. Jehla proniká do těla, do srdce, vzápětí tam je vstříknut obsah stříkačky.

Jak dojde k zabodnutí jehly, mládenec jako by ustrnul, vylekal se, zmlkne, i s sebou přestane cukat. Vzápětí dojde k různému záškubu svalů, pak k tichému poslednímu stenu. Vše ale netrvá déle než patnáct vteřin. Po jejich uplynutí jakékoli pohyby ustávají, na židli spočívá už jen mrtvé tělo, byť jeho mozkové buňky ještě nestačily odumřít. Ale zavražděný chudák už nic nevnímá, alespoň v tom je tento způsob popravy milosrdný, smrt přichází opravdu velmi rychle.

Katovi pacholci pustí mrtvolu, ta sklouzne ze židle a pleskne s sebou na zem. Na stoličce zanechává stopy exkrementů, stejně tak pod ní loužičku moči. Umírání není nijak hezké, uvědomí si Daniel, ten hoch chtěl hrozně moc žít, ale teď už je z něj jen neživý skelet potažený kůží, mnoho masa na něm nezůstalo.

Jeden z vězňů ošetřovatelů otře hadrem židli, druhým pak vysuší loužičku pod ní. Poté uchopí jeden z pomocníků vězně za nohy a druhý za ruce a odnášejí ho pryč z ordinace. Chudák Shaul už je tichý, jeho nářky a prosby mu mezi těmito stroji na zabíjení nepomohly. Jeho osud byl zpečetěný ve chvíli, kdy byl při selekci vybrán. Což si asi uvědomují zbylí odsouzcenci, kteří v tichosti čekají na vykonání ortelu v malé umývárně.

Edelstein je bledý jak stěna a lehce se chvěje. Je zdrcený o to více, že zavražděný mladík se u něho dovolával pomoci, kterou mu ale on nemohl poskytnout. Naopak jen přihlížel jeho zabití. Má sklopené oči, bojí se je zvednout, je v nich moc výčitek, ba přímo nenávisti. Nic takového si ale nesmí dovolit projevit, pokud nechce skončit také na té ještě vlhké židli.

Pomocníci přivádějí dalšího vychrtlého muže, ve středních letech a celý proces začíná nanovo. Daniel si náhle uvědomí, jak na něj tato druhá exekuce působí doslova blahodárně, až se nad touto

úvahou zděsí. Ale je tomu tak. Nahý muž vůbec nemluví, jeho oči jsou sice vyplašené, ale on nijak neprotestuje, ani se nijak nezpěčuje. Nechá se stlačit na židli, nebrání se manipulaci s končetinami, skoro jako by spolupracoval. Po aplikaci injekce do jeho srdce jen krátce vzdechne a pak se sesune k zemi. Byla to taková dobrá smrt, napadá Daniela, rychlá, klidná. Ale to už pomocníci odnášejí druhého nebožtíka, mladý pozorovatel netuší, kam mrtvoly ukládají.

Po chvíli v něm však hrkne, neboť třetím odsouzencem je padesátník, kterého on sám vyměnil za třicátníka. Ten strašně zubožený pán toho asi moc nevnímá, ale náhle se Edelsteinovi zdá, že na něj pohlédl. Asi je to jen iluze, říká si hned, ten muž není při smyslech, ale přesto ho ten pohled zasáhl do srdce. Jako by mu ten starší pán tím pohledem něco říkal, naprosto němou výčitku, o to je však horší. Možná mohl žít ještě pár hodin, možná mohlo dojít k zázraku a on se mohl uzdravit. Ale nestane se tak, za pár vteřin tady vypustí duši, protože jeden mladý kolega vězeň ho svým rozhodnutím poslal na smrt.

„Vida, tohle je ten tvůj favorit,“ prohodí Schröder a dorazí svého asistenta.

Ten se opět chvěje, bojí se pohlédnout k židli, odvrací zrak. Cítí teď strašnou vinu, neboť jen a jen on sem toho muže přivedl. Emoce v něm bují, nedokáže myslet racionálně. Chce se mu křičet, chce se mu vrhnout na ty vrahy a toho chudáka zachránit. Ale ani se nepohne, možná paralyzován stavem své mysli, možná pudem sebezáchovy, neboť jakýkoli vzdor z jeho strany by znamenal rozsudek smrti. Tím si je jistý. A tak tam jen stojí, zírá do podlahy a čeká, až ten muž vydechne naposledy. Ten je zase tichý, snad opravdu nic nevnímá a snad bude pro něj smrt vysvobozením, utěšuje mladík své svědomí, nicméně trýznivý pocit viny zůstává.

Je dokonáno, poslední zbytky života v hrozně zdevastovaném těle zahasila fenolová injekce. Zřízcenci se opět chopí mrtvoly a mizí s ní za dveřmi. Je zde hrozné ticho, vůbec druhá a třetí vražda proběhly v tísnivém tichu. Daniel opatrně a pokoutně pohlédne na Johanna, v jeho tváři spatří jen znechucení, ale žádný nástin soucitu. Znechucení nad tím, že tady musí být, ale jinak je mu osud jím vybraných mužů zcela lhostejný.

Ještě horší výraz má ten muž v zástěře, jako by z jeho tváře vyzařovalo uspokojení z dobře vykonané práce. Však se má čím chválit, ten vrah, jeho oběti jsou do čtvrt minuty po smrti, injekci zavádí velmi zručně do jejich srdečního svalu. Asi také vůbec nic necítí, když zabíjí lidskou bytost, možná, kdyby utrácel psa či kočku, projevil by větší emoce. Náhle Danielovi to místo přijde jako výjev ze samého pekla, kde řádí satanovi služebníci.

Ten tábor, ve kterém se ocitl, je opravdu továrnou na smrt. Ti lidé tady zabíjejí tak nějak strojově, mechanicky, bez jakýchkoli emocí, jen si udělat další čárku za eliminaci jejich údajných nepřátel. Podřadných bytostí, za které jistě vězně považují. Edelsteinův mozek se vzpírá přijmout tuto realitu, kdy tady těžce nemocné a umírající léčí fenolovými injekcemi. Jde na něj děs, už zase myslí na své blízké, otce, bratry, milenku. Kdy dojde na ně? A jak zemřou? Ubiti, zastřeleni, zplynování, nebo rukou tohoto tichého a chladnokrevného obrýleného démona?

Vraždění utěšeně pokračuje, pár z nešťastníků drmolí motlitby, jiní se chvějí od vzlyků, další jsou zcela tiší. Možná i paralyzováni strachem. U dost z nich dojde k uvolnění svěračů a vypuštění obsahu jejich vnitřností, jiní zemřou v klidu, alespoň trochu důstojně. Důstojně! Ne, na jejich smrti není důstojného vůbec nic! Přivedou je sem nahé, posadí na znečištěnou židli a pak je jak toulavého psa usmrtí fenolovou injekcí. Ta smrt tady je naopak hrozně nedůstojná, děsně ponižující. Díkybohu, že alespoň přichází rychlé bezvědomí.

Desátý muž se sesune ze židle, je dokonáno, alespoň pro tuto chvíli. Brzy jistě tomu muži v zástěře přivedou nové klienty, o tom nemůže být pochyb. Jak to říkal ten kápo, když se objevili poprvé na tomhle strašném místě? Tady seš buď zdravěj nebo mrtvej. Těch deset pacientů je již mrtvých.

„Nakonec to šlo dobře,“ slyší mladík hrozná slova Schrödera, „Až na toho kluka nikdo moc nevyváděl.“

„S většinou nejsou velké problémy,“ sděluje své zkušenosti kat.

Více slov naštěstí nepadne, neboť nacistický lékař směřuje ke dveřím ordinace, která je však především popravčím místem. Nacházející se ovšem v bloku sloužícímu jako ošetrovna. Jak příznačné, zabíjejí je rovnou ve zdravotnickém zařízení, ani se je nenamáhají odvést někam jinam. Daniel se cítí na pokraji svých sil, dezorientovaný, psychicky neskutečně poznamenaný. Proto se snaží zkoncentrovat, musí vše udusit v sobě, nesmí dát najevo emoce. Musí se tvářit pokorně a panáčkovat před tou zrůdou, co si říká doktor a kterému má být osobním sluhou. Přitom by ho s největší chutí uškrtil, nebo mu píchl tu injekci do jeho srdce. To ale nemůže být člověčí, když jeho majitel tak chladnokrevně přijímá vraždění lidských bytostí, které navíc sám odsoudil k smrti, svým rozhodnutím o jejich další nezpůsobilosti k pracovnímu procesu.

„Nalej mi,“ houkne esesák a rozvalí se ve své kanceláři, alespoň tu si vydobyl. Pochopitelně bydlí mimo tábor, v prostorách určených SS, ale kancelář na bloku jedenadvacet mu říká pane. Ačkoli by radši svoji vlastní laboratoř. Ale všechno se komplikuje. Měli tu být i další kolegové, ale zatím tady tvrdne sám a víc dělá ty věci kolem, než proč sem přišel.

„Prosím, pane doktore,“ podává Edelstein chvějící se rukou sklenici s pálenkou.

„Copak, nějak se ti klepe ruka, to není dobrý, u doktora.“

„Moc se omlouvám, pane doktore. Ale asi to bude tím ... tím ...“

„No? Čím?“

„Jak ti lidi tam umřeli ...“

„Lékař a nezná smrt?“

„Znám smrt, pane doktore,“ snaží se působit klidně a pokorně Daniel, dělá mu to však obrovské problémy, „Znám smrt, kdy lidé umírají na nemoci, na zranění. Ale usmrcování pomocí injekce ...“

„Smrt jako smrt. Tahle je navíc milosrdná.“

„Milosrdná?“ zdá se mladíkovi, že se přeslechl. Tak opilý ten nacistička přece není.

„Jistě. Ti vězni by stejně zemřeli. Jen jsme jim zkrátili jejich utrpení.“

„Považujete takové jednání za smrt z milosti?“

„Co jiného. Jak dlouho by žili? Dva dny? Tejden? Jejich smrt byla tak jako tak nevyhnutelná, jen přišla dřív,“ pokrčí rameny Schröder a zhluboka se napije.

„Máme ale právo takto rozhodnout ...“, spíše zašeptá než řekne Daniel.

„Taky si dneska rozhodl,“ ušklíbne se Johann, „Nepočínal sis zase tak špatně.“

„Špatně? Pane doktore, pořád vidím před očima toho muže, co jsem poslal na smrt místo toho druhého,“ rozhodne se Edelstein k jisté upřímnosti, opilí lidé si někdy rádi povídají, u téhle zrůdy však neví, co může čekat. Ale musí si nějak získat jeho důvěru, přes všechno, čím je, a jak temná je jeho duše.

„Vždyť je to jedno, nakonec zemřou voba. Ten, cos ho vyměnil, jak dlouho dokáže zůstat naživu? Tejden? Do další selekce? Než ho skolí nemoc nebo podvýchá? A ten druhý, ten by umřel do dvou dnů. Tys mu jenom poskytl úlevu, zkrátil si jeho utrpení. Nic víc, nic méně.“

„Nejsem ale Stvořitel, abych tak mohl činit,“ sklopí hlavu Daniel.

„Tak to vopravdu nejseš,“ zasměje se Schröder, „Seš jen zrasanej Židák, co se snaží tady udržet naživu. Ale proč ne, když mi budeš užitečnej.“

„Budu se velmi snažit,“ slibuje mladík.

„To bych ti doporučoval,“ přikývne nacistička, „Tak se už přestaň klepat, navopak si teď proklepnu já tebe. Podej mi ty desky támhle, podíváme se ti na zoubek.“

Vězeň pokorně vyplní rozkaz, pak zůstává stát před stolem, za kterým se rozvaluje muž, jenž má jeho osud ve svých rukách. Dle všeho hodně potřísněných krví. Ale není na výběr, nemůže mu říci pravdu, co si o jeho počinání i názorech myslí.

Začnou se bavit o medicínských věcech, po nějakém čase nacházejí oba jisté uspokojení. Esesák určitě není žádné tupé hovado, i když vraždí jiné lidi, jeho židovský protějšek má také co nabídnout, projevuje bystrost v úsudku a dobré teoretické znalosti.

„Je to jen na tobě, co bude,“ řekne z ničeho nic Johann.

„Na mně? Co bude na mně?“ skoro se bojí zeptat Edelstein.

„Jestli budeš stát za tou židli, nebo budeš sedět na ní,“ zní odpověď, po které mládenci přeběhne mráz po zádech.

„Pokusím se vás nezklamat, pane doktore,“ říká velmi tiše.

„Podívej,“ lokne si esesák, „Seš sice jen Židák, ale taky tak trochu lékař. To tě sice nevymlouvá, myslím tím tvůj hanebný původ, ale trochu tě to polidšťuje,“ vysvětluje své zvrácené myšlenkové pochody, „Ale pokud chceš u mě zůstat, tak se musíš stát doktorem a přestat myslet jako nějaký samaritán. My léčíme lidstvo, třeba i tím, že z něj odstraňujeme zhoubný nádory.“

Daniel nic neřekne, krev se v něm vaří, tak jen klopí oči, aby ho neprozradily. Ten zvrhlík jejich národ bezpochyby považuje za zhoubný nádor na lidstvu, který má být odstraněn. Zná jejich rasové teorie, ale nikdy by si nedovedl představit, že je budou v praxi tak děsivě aplikovat, že v nich dojdou až tak daleko. Kdy vraždí ženy a děti plynem, prácešopné muže a ženy trýzní hladu a otrockou dřinou, a když ti už nemohou, když jim dojdou síly, píchnu jim do srdce injekci fenolu, v jejich šíleném zvráceném světě prý jako akt milosrdenství.

„Máš čas si to rozmyslet, do zejtrka,“ prohodí Johann.

„Rozmyslet? Co rozmyslet?“ je v Danielovi malá dušička.

„Můžeš zůstat jako doktor, tam na tom bloku, co sme dneska dělali tu selekci,“ vysvětluje Schröder a při slovech „jsme dělali selekci“ se mládenci sevře žaludek, „To se dá zařídit. Nebo zůstaneš u mě, ale pak budeš dělat, co ti řeknu. Přestaneš se dívat vokolo sebe těma svejma vyplašenejma vočima, plnýma soucitu k těm umírajícím, a začneš se dívat vokolo sebe jako doktor, jako vědec. Pokud tohle nedokážeš, tak zůstaň řadovým doktorem. Taky se tu nemaj tak hrozně, voproti jinejm.“

„Vy mě nechcete, pane doktore?“ vysvětlí si slova esesáka Edelstein po svém, „Zdám se vám změkčilý? Protože mám soucit s těmi ubožáky, co tady tak houfně umírají?“

„Neřekl jsem, že tě nechci,“ zavrtí hlavou lékař, jakoby nevěřící, že ho ten hlupák nechápe, „Dyť já ti, ty pitomče, dávám šanci, jak z toho vycouvat. Aniž bys mě nasral tím, že se s tebou budu patlat, budu se ti věnovat, zasvětim tě do svejch výzkumů, a pak tě budu muset vyrazit, protože se mi z toho sesypeš. Něco v tobě je, to poznám, i když seš Žid a tedy vlastně tak trochu podčlověk. Ale takovej nějaký lepší, než ta sběr tady vokolo. Chápeš, co ti chci naznačit, ty tupče?“

„Snažím se pochopit, pane doktore,“ je Daniel hrozně nervózní, zdá se mu, že právě teď se rozhoduje o jeho osudu, přitom ten muž rozvalující se proti němu je už notně opilý, což není vůbec dobře. Pak se rozhodne vsadit všechno na jednu kartu. Ten chlap je sice bezcitné hovado, ale není hlupák, to určitě ne. A snad má alespoň minimální respekt před kolegy lékaři, i když pocházejí pro něj z méněcenné rasy, „Pane doktore, asi už vím, co máte na mysli,“ řekne.

„Tak ty víš?“ usklíbne se Johann, „No tak, ven s tím.“

„Pane doktore, vy jste sem přijel dělat výzkum,“ hovoří mladík tichým hlasem, hledá co nejvhodnější slova, „Pro vás není zdejší prostředí nic jiného, než jedna velká pokusná laboratoř. Pro vás a vaše kolegy, kteří už tady jsou nebo mají dorazit, jak jste naznačoval. Všichni my tady, co jsme jako vězni, pak představujeme obrovský vzorek, na kterém je možné provádět váš výzkum. Pokud mám být vaším osobním sluhou, který má i trochu pomáhat s odbornými věcmi, musím dokázat zvládnout pohled na experimenty, které asi vy a vaši kolegové hodláte dělat. Tak jste to myslel, pane doktore?“

„Vida, fakt v tobě něco je,“ přikývne Schröder, „Máš pravdu, tak jsem to myslel. Máš vzdělání, pálí ti to. Umíš výborně německy. To je správný základ. Ale jestli máš nějaký zábrany, tak nejseš pro mě vhodnej kandidát.“

„Pane doktore, vždyť nemám vlastně na výběr. Jak jste říkal, mohu buď experiment pozorovat a třeba i pro vás jeho průběh zapisovat, nebo můžu být objektem toho experimentu. Pokud bych přece řekl ne, tak tady brzo zemřu. Pokud mám tedy volit život nebo smrt ...“

„Co to blábolíš?“ zachmuří se Johann, až se mladík ulekne, že ho popudil, „Dyť sem ti přece řekl, že můžeš dělat doktora, na tom vedlejším bloku. To ti zařídím. Tak co to tady takhle dramatizuješ ... a žvaníš, místo abys mi dolil,“ pozvedne už zase prázdnou skleničku.

„Jistě, pane doktore,“ rychle vyplňuje příkaz Daniel, „Ale pokud zůstanu u vás, asi budu mít větší ochranu, než jako řadový vězeňský doktor.“

„Pokud pro mě budeš mít cenu,“ připomene esesák velmi významný fakt.

„Jako loajální, pracovitý a mlčenlivý osobní sluha, zapisovatel. Který bude zticha a bude držet ústa, i když uvidí věci, které ... které ...“ dochází náhle slova mládenci.

„Tak nějak. Přesně tak. Potřebuju spolehlivou pomocnou sílu. Takovou hledám. Vypadáš nadějně, pokud se teda nesesypeš,“ pohlédne pátravě Schröder na vězně před sebou, „V jednom máš pravdu, máme epochální příležitost pro náš výzkum, toho je třeba využít. Tady není čas na nějakou slabost, na nějaké soucit, na nějaký předsudky. Třeba i takový, že budu muset spolupracovat s Židákem, když to bude výhodný a přinese to výsledky. Chápeš to?“

„Ano, pane doktore.“

„No to je dobře,“ řekne nacista spokojeně, „Tak víš co? Tak se podíváme na ty druhý desky, co jsou támhle ... jo, přines je sem, správně. Zejtra čekám tvoji odpověď. Zejtra máš možnost říct ne, to je tady moc velký privilegium, který ti dávám. Ale jestli řekneš ano, a pak mě zklameš, tak budu hodně nasranej, rozumíš?“

„Ano, pane doktore, rozumím.“

Esesácký lékař považuje vše potřebné za vyřčené a znovu se ponoří do medicínských problémů. V tom ho musí Daniel obdivovat, přes jeho značně podroušený stav se dokáže koncentrovat a logicky myslet. V jeho doposud lhostejném zraku se teď objevuje zapálení, jako by náhle zapomínal, že on je příslušníkem nadřazené rady a ten mladý muž před ním naopak příslušníkem národa, který se rozhodli vyhubit. Teď spolu chvíli mluví jako kolegové, nikoli jako věznitel a vězeň.

Po večerním apelu se Edelstein objeví na bloku, kde slouží doktor Pichman. Vstupuje se strašně smíšenými pocity. Za prvé se mu znovu připomíná vše hrozné, co dnes prožil, znovu pociťuje vinu za čin, který spáchal. Kdy pro záchranu jednoho obětoval druhého. Také se bojí přivítání, jak od Josefa, tak od vězňů. Určitě svým počinem překročil hranici, určovat kdo zemře mají jejich věznitelé, nikoli oni, a on dnes určil muže, který posléze dostal fenolovou injekci do srdce.

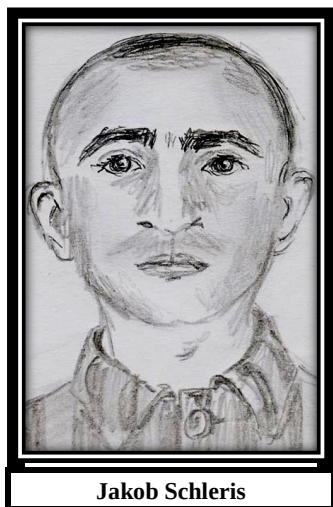
S hroznými obavami vejde do místnosti, kde dnes proběhla poněkud odfláknutá selekce. Skoro se bojí zvednout hlavu, klopí zrak, spíše se šourá, než by šel.

„Pane doktore,“ uslyší náhle hlas, ohlédne se a to se už k němu belhá muž, kterého svým hodně problematickým rozhodnutím vyrval z náručí smrti, „Pane doktore, chci vám hrozně moc poděkovat,“ chytá ho pacient za ruku, aby mu ji stiskl, „Jsem vaším velkým dlužníkem.“

„Nevím ... nevím ... jestli je za co děkovat ...“, koktá Edelstein.

„Ty co odvedli ... ty už?“ podívá se zachráněný na mladíka, ten neochotně kývne, „Tak vidíte, nebýt vás, tak už jsem to měl za sebou.“

„Máte pravdu, ale díky mému rozhodnutí zemřel někdo jiný,“ říká

sotva slyšitelným hlasem Daniel, cítí teď na sobě stovky pohledů, v nich vidí výčitky, snad všichni je sledují, ten muž hovoří strašně moc nahlas.

„Ten by zemřel stejně, neměl už naději, já ji díky vám mám,“ zavrtí hlavou třicátník, „Dovolte, abych se představil. Jsem nějaký Jakob Schleris, teď váš velký dlužník.“

„Jakobe, chápu tvoji radost i vděčnost,“ ozve se hlas doktora Pichmana, oba diskutující se otočí, „Ale víš ty, jakou cenu tady Daniel zaplatil? Když překročil určitou hranici, kterou by asi překročit nikdy neměl?“

„Josefe, jak tohle můžeš říct,“ vrtí v nesouhlasu zuřivě hlavou zachráněný, „Sám dobře víš, že by Max tak jako tak umřel. A já mám naději se uzdravit. Už jsem myslel, že je konec, když mě ten vožralej esesák určil, a díky tady tomu mladému panu doktorovi jsem pořád tady.“

„Pan doktor má pravdu,“ svěsí teď hlavu Edelstein, „Udělal jsem něco strašného, já jsem rozhodl, že ten muž, ten Max, jak říkáte, tak že on zemře. Věřte mi, cítím se strašně. Vlastně od té doby cítím hroznou vinu.“

„Pane doktore, dyť jste neudělal nic špatného. Max by možná už do rána umřel, i Josef to moc dobře ví. A já mám snad naději se uzdravit.“

„I kdybych tomu muži zkrátil život o pouhou hodinu, tak je to překročení hranice, o které pan doktor mluvil. Nebylo pro mě dobrého řešení, pane Schlerisi. Buď jsem musel nechat zemřít vás, který na tom snad nejste tak špatně, nebo jsem musel obětovat jiného,“ říká Daniel a tváří se hrozně zoufale, „Zahrál jsem si na Stvořitele, pane Schlerisi, a nic takového mi nepřísluší.“

„Ale kdybyste to neudělal, tak bych umřel já.“

„Ano, protože tak rozhodl někdo jiný, kdo má tady nad námi strašnou moc, naprosto neomezenou moc. Pane Schlerisi, chápu vás, ale pochopte i vy mě. Já jsem přistoupil na ta jejich strašná pravidla, na ta jejich zvrácená pravidla, kdy rozhodují o tom, kdo bude žít a kdo zemře. Ale mám já na něco takové právo? Rozhodně ne. Já však chtěl pomoci vám, proto zemřel někdo jiný. Věřte mi, když jsem ho pak viděl umírat ...,“ je ve tváři mladíka čirá hrůza.

„Vy jste byl u toho?“ zděsí se Pichman.

„Bohužel, musel jsem těm vraždám přihlížet,“ ztiší raději hlas Edelstein a podvědomě se rozhlédne.

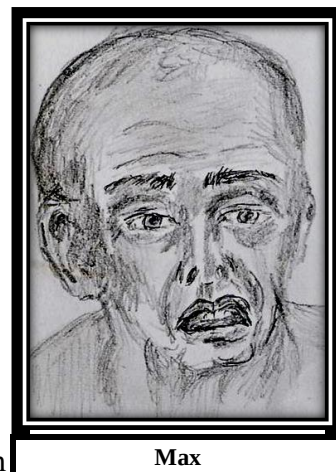
„Tak vy jste viděl, jak jim ta svině, ten Josef Klehr, píchal ty injekce?“ tváří se teď soucitně Jakob, zároveň tím odtajní mládenci jméno řezníka, který zde lidi usmrcuje stříkačkami s obsahem fenolu, „Je mi to líto, pane doktore. O to víc jsem vám vděčněj. Ne každě by měl vodvahu udělat takový rozhodnutí. Přitom tady každý cítí, že bylo správný. Max umíral a já ... snad se z toho dostanu. Díky vám.“

„Nejde tady o odvahu, pane Schlerisi, ale o překročení meze, která by měla být posvátná. Oni ji překračují, ale máme my právo činit to samé, abychom zachránili jednoho, na úkor druhého? Myslím, pane Schlerisi, že jsem jednal srdcem, nikoli rozumem,“ sklopí hlavu mladík.

„Pane doktore, tady není nic normálního. Tady je všechno zvrácené,“ nesouhlasí Jakob, „Pokud vás tíží svědomí, tak je mi to moc líto. Ale jsem vám moc vděčněj za vaše rozhodnutí. Možná mi nepomůže, a já tady stejně zdechnu, ale pokud se z toho vyližu, máte ve mně nekonečně vděčného dlužníka. Snad vám budu i já moct někdy pomoci.“

„Byl bych moc rád, kdyby taková situace nenastala,“ říká upřímně Daniel, tomu rozumí oba muži, co teď stojí vedle něho.

„Jakobe, běž si lehnout, ať Max neumřel zbytečně,“ napomene pacienta Pichman, „Já si promluvím s Danielem,“ dodá a odvádí si kolegu stranou. V tom je malá dušička, protože cítí, že

s jeho krokem Josef nesouhlasí a bojí se, že bylo narušeno křehké pouto, které se snad mezi nimi vytvořilo.

„Pane doktore, moc se omlouvám,“ vyhrkne proto, jen co se ocitnou sami.

„Danieli, nic vám nevyčítám,“ řekne důrazně starší lékař mladšímu, „Dostal jste se do hrozné situace a nějak jste zvolil. Já bych tak ale zvolit nemohl. Mluvil jsem s vámi o tom, že jim tady pomáháme ten hrozný systém udržovat v chodu. Ale naše kolaborace, naše spolupráce, by měla mít určité hranice. Právě třeba tím, že nebudeme ti, co vyberou ty nejslabší na smrt. Je to strašné, co oni dělají, ale dle mého názoru nemáme právo jejich rozhodnutí napravovat, i když by Max opravdu zemřel, možná už dnes v noci, a Jakob má alespoň jistou naději se z toho vylízt. Z tohoto pohledu je správné, že zemřel Max a Jakob přežil, ale z pohledu té hranice ... Ale nechme toho, už takto jste hrozně utrápený, a já nemám žádné právo si zde hrát na vykladače morálky. Opravdu je tady vše zvrácené a my se jen snažíme alespoň trochu lidem pomáhat. Vy jste učinil rozhodnutí, které si v sobě ponesete. Byl jste i poté s tím opilec?“

„Ano, byl,“ přikývne Edelstein a vcelku věcně a pravdivě popíše nerovný dialog s esesákem. Včetně jeho nabídky, respektive ultimata, dokdy se musí vyjádřit.

„Stojíte před dalším těžkým rozhodnutím,“ je v očích Josefa smutek.

„Pane doktore, prosím vás o radu, nechci udělat další chybu,“ říká mladík hrozně naléhavým hlasem, „Nevím sice, jestli to s tím místem tady myslel vážně, ale nejsem si jistý, jestli mohu přijmout tu roli jeho asistenta. Ačkoli by mi nepochybně přinesla mnohé výhody. Jenže ta cena, kterou bych musel zaplatit ... a když je tady teď ta druhá nabídka ...“

„Danieli, budu k vám velmi upřímný, budu k vám velmi otevřený,“ hovoří Pichman tichým hlasem, „Pokud místo u doktora Schrödera přijmete, a je zde skoro zázrak, že vám ponechává tuto volbu, bude to výhodné nejen pro nás. Bude to výhodné i pro nás ostatní.“

„Nejen pro mě? I pro ostatní?“ nechápe teď Edelstein.

„Ano, pro nás všechny je hrozně moc důležité, když se můžeme dostat k informacím. A u toho doktora Schrödera se můžete ledasco dozvědět. Navíc asi dost pije, pak se možná tolik neudrží a může vám prozradit i něco, co by za střízlivosti neudělal. Takové informace mohou některým lidem zachránit život.“

„Asi vám moc dobře nerozumím ...“

„Když například budeme vědět o selekci dopředu, dá se třeba někdo někam přemístit, pokusit se ho schovat. Můžeme se dozvědět o opatřeních, které chystají a pokusit se jim čelit. Proto je velmi významné vědět co nejvíce. Možná také, pokud si získáte jeho důvěru, můžete svou přímlovou někoho zachránit, protože on má tu moc brát lidem život, ale také jim ho může ponechat. O tom mluví, Danieli.“

„Tak mi radíte to místo asistenta přijmout? Pokud mi tedy opravdu dává na výběr a nebyl to jen projev jeho opilecké slabosti.“

„Nevím, co vám mám poradit. Cena, kterou za to místo zaplatíte, respektive budete pak platit, může být opravdu velmi vysoká. Netuším, co tady chtějí dělat, už teď tak trochu experimentují, ale obávám se horších zítřků. Potom vy budete muset pozorovat hrozná nepravosti, a nebudete schopný jim nijak zabránit. Dokonce vám může hrozit, že budete nucen se na nich podílet. I když třeba nepřímou, například jen tím, že budete zapisovat průběh aplikace nějakého neproověřeného léku, jehož podání může někomu způsobit třeba i smrt. Něco jsem už zaslechl o testování léků jistých farmaceutických firem. Ale může být i hůř.“

„Z toho mám taky velký strach,“ pokývá hlavou Edelstein.

„Možná máte čas do rána, možná za vás rozhodnutí udělá doktor Schröder, až vystřízliví. Může na tu nabídku zapomenout. Já vám ale nedám rozhrěšení, nemám na to právo. Jen vám snad mohu nastínit některé problémy s tím spojené, abyste se mohl lépe rozhodnout, pokud tedy dostanete vůbec šanci se rozhodovat.“

„I zato vám budu vděčný,“ říká mladík, šťastný, že neztratil přízeň staršího kolegy, jenž mu dle všeho může minimálně v nejbližší době významně pomoci.

KAM VEDETE MOJE SYNY?

Další pracovní den a my ho přežili, děkují Bohu Edelsteinovi, zařazení do pracovního komanda pod nadvládou krutého kápa Ernesta Wernera, sadistického kriminálního a vraha. Díkybohu stále ještě mají dost sil, byť již pociťují značný hlad, v břiše jim kručí a jejich svaly jsou zemdlené. Ale jejich těla mají ještě odkud brát, na rozdíl od některých jejich spoluvězňů, kteří jsou tady již déle. A z nichž někteří i dnes byly surově zavražděni.

Panu Edelsteinovi a jeho třem synům, Davidovi a dvojčatům Gideonovi a Yoelovi, se i dnes podařilo uniknout pozornosti kápa i esesáků, a tak se teď mohou navečeřet, pozřít něco z naprosto nedostatečného přidělu. Již chápou, že kousek chleba si musí uschovat na ráno. A také hlídat, aby jim ho nikdo neukradl. Ačkoli byli upozorněni, že za krádež jídla je tady trest smrti, který však nevykonají jejich věznitelé, ale vězni sami, na svém provinilém kolegovi. Protože ukrást někomu jídlo znamená vážné ohrožení života okradeného, ne-li rovnou rozsudek smrti. Pak takového provinilce ubíjí sami jeho kolegové. Což je esesákům či kápovi jedno, jen přibude další mrtvý na nesmírně dlouhý seznam vězňů, kteří v tomto děsivém táboře různým způsobem zemřeli.

Pan Edelstein se s obavami dívá na svého syna Davida, ten je ale naštěstí i přes svou zdravotní indispozici stále docela svěží, oproti jiným, a pak především na třináctiletá dvojčata. Namáhavou a otrockou práci nemohou dlouho vydržet a dozorci je nijak nešetují. A ani to nelze požadovat, ty co totiž uznali za práce neschopné, usmrtili hned po příjezdu plynem. Pokud jsou tedy tyto informace pravdivé. Čemuž se stále nějak vzpírá uvěřit, stále doufá v zázrak, doufá, že znovu spatří svou matku, manželku a dvě nejmenší děti. Snad je občasné zpochybňování reality obranou proti tomu, aby nepřišel o rozum.

David se snaží být svým mladším bratrům oporou, ačkoli sám je vyčerpaný, což je vidět na jeho tváři. Vyčerpaný jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Je vlastně stále ještě v šoku, jak ze zprávy o smrti části rodiny, tak z neustálého strachu o svůj život. Je nesmírně náročné na psychiku, když se stále musí ohlížet přes rameno, zda se neblíží kápo či esesák, kdy neustále očekává ránu, která může pouze bolet, v lepším případě, ale která taky může vážně zranit, zmrazit či zabít. Což je vlastně to samé, neboť práce neschopný vězeň je mrtvý vězeň, jak jim kápo stále zdůrazňuje a bohužel také předvádí v praxi.

Šok Davida, a nejen jeho, pramení z naprosté změny stylu jejich života a vlastně i v přístupu k životu jako takovému. I když je šikanovali, i když je vyhnali z domova a okradli, tak jejich život přímo ohrožován nebyl. Možná by byl časem, až by je začal sužovat hlad. Ale pak dorazili sem, do tohoto prokletého místa. Tady se stali pouhými čísly, ztratili veškerá práva a svobody, ale nejen to. Jejich život tady nemá žádnou cenu. Kdokoli z jejich strážců je může kdykoli zabít, aniž by k tomu měl vážný důvod, a hlavně, aniž by se komukoli za jejich vraždu musel zodpovídat. Což je něco tak nepředstavitelného, tak hrozného, že to vyvolává úzkostné stavy. Vždyť stačí, aby tomu kápovi něco přelítlo přes nos, a můžete být vzápětí mrtvý.

Pokud po vyhnání z domova, okradení a odvezení do gheta ztratili materiální jistoty, na které byli od malička zvyklí, tady ztratili jistotu zachování života. Vědomí, že mohou třeba za hodinu zemřít, že mohou být kdykoli během pracovní směny ubiti či zastřeleni, je něco tak strašného, že vlastně žijí v permanentním šoku a strachu. K tomu jim dávají hrozně málo jídla, čímž se jejich fyzické síly začínají zhoršovat a tím pádem se riziko zabití zvyšuje. Navíc kdokoli z esesáků či kápo může zabít kdykoli kohokoli.

Hrozný strach i úzkost vyzařují i z očí Gideona a Yoela, třináctiletých kluků, kteří by se měli pomalu měnit z dětí v mladíky, měli by si najít zábavu odpovídající jejich věku, začít se koukat po děvčatech. Užívat si svého mládí a života. Místo toho tady dřou jak koně, občas je někdo přetáhne holí a neustále se bojí o svůj život. Viděli už kolem sebe umřít tolik spoluvězňů, že je jejich psychika nesmírně nalomená. K tomu si občas připomenou, že už nikdy neuvidí maminku, babičku a nejmladší sourozence, pak je jejich zoufalství neskutečné.

Oba mají ještě jednu obavu, o které se spolu i bavili, a tou je jejich věk. Co když přijdou na to, že je jim jen třináct a řeknou si, že jsou ještě pro práci tady mladí? Co když se pak rozhodnout s nimi udělat to samé co s maminkou? Odvedou je potom někam, zavrou do nějaké komory a nechají udusit plynem, jak tady ti starší vězni vyprávějí? I tyto úvahy jejich úzkostné stavy prohlubují.

Snaží se podporovat jeden druhého, jako jednovaječná dvojčata je k sobě odmalička váže velmi silné citové pouto. Zároveň se ale musí starat každý sám o sebe, nesmí v práci ukázat nedostatek sil, i když někdy už opravdu skoro nemohou. Pak by mohl přijít ten vrah s holí a utlouci je k smrti. Dříve jejich životy chránily zákony, jejich otec či starší bratři jim také byli oporami, ale tady jsou v prostředí, kdy se vlastně s jejich smrtí počítá, jak už pochopili. Mají tady vydržet krátký čas pracovat, dokud budou mít dost sil, a pak je zabijí.

Je jim také jasné, že nevydrží se svými silami dlouho. Pořád jsou jen kluci, i přes slušnou kondici a figuru, na svůj věk. Jak si ale udržet alespoň trochu zdravého rozumu, když musí žít s pocitem, že jim zbývá jen velmi krátký čas života, možná čtrnáct dní, možná tři neděle, než padnou vysílením a budou zavražděni. Ačkoli je mohou zabít i dříve, pokud třeba něco udělají špatně, něco v práci pokazí. Nebo se jen znelíbí někomu z jejich strážců. Ne, v takovém prostředí se nedá normálně dýchat, zachovat si klidnou mysl. Při každém hluku se obracejí s hrůzou v očích, zda už nepřichází jejich čas, například v podobě rozzuřeného kápa.

Všichni čtyři Edelsteinovi teď sedí ve svém ubytovacím prostoru v kroužku, drží se za ruce a modlí se k Bohu. Za sebe, za své sourozence, za ty živé i za mrtvé, za maminku, za babičku. Prosí Boha o slitování a o ochranu, prosí ho, aby zavražděné členy rodiny přijal do svého království. Velmi silně cítí, že i oni již brzy zaklepou na nebeskou bránu, snaží se modlitbami i podporou navzájem si dodávat sílu vydržet, nezhroutit se, nepropadnout apatii. Drží se za ruce, pohroužení všichni do sebe, tak pociťují alespoň jistou sounáležitost v tomto nepochybně dělem ovládaném místě.

Z rozjímání je vytrhne křik kápa, který vystupuje po schodech do jejich prostoru v podkroví, a už přitom řve nástup. Do všech jako když střelí, jen nedat tomu šílenci záminku, aby je začal mlátit. Proto se všichni vězni rychle rovnají, vypínají hrud', stojí jak svíce, nehybní, skoro se bojí i hlasitě nadýchnout. Klopí zrak, aby se nesetkal s tím vrahovým, i obyčejný oční kontakt by mohl upoutat pozornost sadisty, a to rozhodně nikdo nechce.

Werner není sám, doprovází ho jiný kolega, o čemž svědčí jeho páska na ruce. I když ten má červený trojúhelník, měl by tedy být vězněm politickým, nikoli kriminálním. Ale u kápů nikdo nikdy neví, mohou být stejní šílenci, jedno jak jsou označení.

Zazní dvě čísla a příkaz vystoupit.

V celé čtveřici Edelsteinů hrkne, znají svá čísla navzájem a tak dobře vědí, komu ta vyvolaná patří. Jsou dvojčata. Chlapci se zapotácí, takový rozkaz neznamena jistě nic dobrého. Zoufale se podívají jeden na druhého, stojí těsně vedle sebe, jak jsou zvyklí, pohledem hledají otce a Davida, jako by jim snad ti mohli pomoci.

Nesmějí však váhat, jinak mohou čekat minimálně krutý výprask, proto se rychle hnou ven z řady, staví se do pozoru kousek od dvojice zle vyhlížejících mužů. Lehce se chvějí, ale snaží se působit silně, zdravě a dostatečně staře. Jako by se chtěli ještě trochu natáhnout, málem si stoupají na špičky. V jejich očích je strašný strach, netuší, jestli je nezačnou bít hned na místě, marně

přemýšlejí, co špatného provedli, že si sem pro ně přišli. Pak jim oběma projede hlavou stejná myšlenka, možná přišli na jejich lež s věkem. Zastavuje se jim dech, vědí, co by to znamenalo.

„Jdeme,“ zavelí hostující kápo drsným hlasem a ukáže svou holí směrem ke schodišti.

Oba kluci nemají na výběr, musí následovat muže, který je možná vede na smrt. Ale neuposlechnout by znamenalo smrt jistou, nepochybně by je umlátili hned na místě. A tak jdou. Je patrné, jak se chvějí, jejich oči zabloudí k řadě, kde hledají svého otce a bratra, možná se s nimi vidí naposledy. Najednou jim všechno přijde strašně líto, chtěli by se ještě jednou s otcem a bratrem obejmout, ale čas ani prostor nedostanou. Ten druhý kápo, co si pro ně přišel, je lehce žduchne holí do zad, aby je popohnal.

„Kam vedete moje syny?!“ rozlehne se náhle výkřik prostorem, je v něm patrné zoufalství, ale také odhodlání. Je jasné, komu patří.

Kápo Werner, jdoucí vedle kolegy, se teď zastaví, prudce obrátí a v očích se mu objevují ohýnky. Výkřik považuje za velkou drzost, jasný náznak vzdoru. Je mu jedno, že má nějaký otec strach o své kluky, tady mu nikdo bordel dělat nebude. Pohledem hledá, odkud výkřik vyšel.

„Kam vedete moje syny?!“ usnadní mu pan Edelstein práci.

Werner sevře hůl, až mu klouby zbělí, a už se chystá vyrazit ztrestat vzbouřence, když ucítí na rameni ruku svého kolegy.

„Nech to bejt,“ říká mu, lehce na něj mrkne, kupodivu jeho slova zaberou.

„Mlč, nebo tě zabije,“ sykne teď David na otce, je mu jasné, že ten druhý kápo právě zachránil jeho zploditele minimálně před surovým bitím, možná dokonce od smrti, „Sám umřeš a jim nepomůžeš, jen jim ještě uškodíš, když se naštvou,“ říká naléhavým hlasem. I když i jemu je do breku a má strašný strach o své bratry.

Dva muži a dva chlapci zmizí na schodišti, vězni chvíli vytrvají v tvaru, až poté se začínají rozcházet. Otec a syn Edelsteinovi se na sebe zpříma podívají, v jejich očích je hrůza.

„Co jim chtějí? Davide, voni nám je zabijou,“ vyrazí ze sebe Benjamin.

„Třeba jen dostanou jinou práci,“ snaží se syn utěšit otce i sebe, ale jeho oči vypovídají o něčem jiném. Také se obává varianty, vyslovené jako první.

„Musím za nimi,“ otáčí se pan Edelstein, ale je uchopen svým potomkem za rameno, za mundúr, skoro stržen zpátky.

„Otče,“ říká David strašně naléhavým hlasem, „nesmíš nikam chodit. Pokud je odvedli na jinou práci, tak jim můžeš ublížit, můžou se za tvůj vzdor pomstít i jim. Pokud je odvedli, aby je zabili, tak jim stejně nepomůžeš. Když se někoho z nás rozhodnou zabít, tak to prostě udělaj. A nikdo z nás na tom nic nezmění!“

Tato hrozná synova slova jeho otce zastaví a odzbrojí. David má pochopitelně pravdu, jestli se rozhodli dvojčata usmrtit, nikdo a nic je od jejich záměru neodradí. Pokud jim ublížit nechtějí, pak je ještě více nesmyslné vyvolat konflikt, který nemůže skončit jinak než bitím či dokonce vraždou. Otec a syn se na sebe podívají, zoufalství jim z očí doslova tryská, možná právě odvedli na smrt další dva členy rodiny a oni s tím nemohou nic dělat. Jen čekat, až přijde řada i na ně.

Dvojčata krácejí pokorně vedle kápa, který je vede podvečerním táborem. Všechna komanda už jsou zpátky, je už po náročném a zdlouhavém apelu, po nuzné večeři, čeká se na večerku. Což je vhodný časový prostor pro vězně, kromě neděle, kdy se nepracuje, setkat se s lidmi z jiných komand. V uzavřeném prostoru se totiž mohou volně pohybovat. Ale ruch pomalu utichá, spolu s odcházejícím světlem.

Sourozenci však mají v duši už teď temnotu, občas na sebe pohlédnou, rozumí si i beze slov. Myslí oba na to samé. Neřekli jim, kam je vedou, což je špatné. Kdyby je chtěl ten muž na nějakou práci, asi by jim to řekl. Takhle je odvádí neznámo kam, a co se tam odehraje, jim napovídá jejich fantasie. Ty představy nejsou vůbec hezké.

Přestože mají hrozný strach, že je kápo vede na smrt, jdou pokorně vedle něho, spořádaně, tiše. Vůbec je nenapadá, že by mohli někam utéct, vždyť tábor je obehnaný drátem pod vysokým napětím a ze strážních věží je pozorují vojáci, jsou pro ně jak terče na střelnici. Nemají jak se vyhnout osudu, který pro ně jejich vězňatéle připravili. Ale stále je tady alespoň malá naděje, že jim nařídí vykonat konkrétní práci, a oni se pak vrátí za otcem a Davidem, ovšem zeptat se neodvažují. A tak dovnitř trpí a navenek se snaží zachovat klid, aby kápa nepopudili.

Dorazí do jiného bloku, jsou vedeni dále, skončí v šatně, za ní je asi umývárna. Neklid dvojčat vzrůstá, tohle vůbec nevypadá dobře.

„Svlíknout!“ houkne muž a v sourozencích doslova hrkne. Přece je neodvedli pryč z jejich baráku, aby je nechali vysprchovat. Připomenou se jim zkazky, jak prý lákají lidi do plynu. Prý jim vykládají, že se jdou dezinfikovat nebo umýt. Nechají je svléknout a pak je zavraždí plynem, který tam pustí místo vody.

Oba kluci stojí, lehce se třesou, ale vůbec se nepohnou.

„Tak na co čekáte!“ zamračí se kápo, „Svlíkněte se!“

Nemají na výběr, on má v ruce hůl a jistě ji nebude váhat použít. Proto začínají rozkaz plnit, pomalu, jako by si chtěli o něco prodloužit život. V jejich očích se objevují slzy, moc času jim na tom světě nebylo ponecháno. Alespoň zemřou spolu, budou i ve smrti spolu jako celý život, to si říkají svým pohledem.

„Jděte se vosprchovat, pak tady na mě počkáte,“ říká kápo již nahým chlapcům, a začne sbírat jejich svršky. Tím je jen utvrdí v jejich názoru. Ty šaty už nebudou potřebovat, protože za chvíli zemřou.

S vytřeštěným pohledem zírají na dveře, za nimiž očekávají smrt, nejsou schopni se pohnout. Prerývaně dýchají, strach je paralyzuje.

„Tak na co čekáte? Hybaj do sprchy!“ zase už se mračí muž s holí.

„My tam zemřeme, je tak, pane?“ souká ze sebe Gideon a ukazuje třesoucí se rukou směrem k umýárně.

„Cože?“ vyvalí oči kápo.

„Až tam vejdemo, tak tam umřeme,“ opakuje svoje slova Gideon tesklivým hlasem.

„Co to tady blábolíš?“

„To se přece tak říká, aby se šli lidi osprchovat. Až tam vejdemo, pustíte tam plyn a my umřeme.“

„Tak plyn?“ rozesměje se teď muž, už začíná chápat, proč se ti kluci tak třesou, zimou to tedy nebude, „Jak tě to napadlo?“

„Museli jsme se svléknout, teď odnášíte naše šaty. Ty už potřebovat nebudeme ...“

„Tak ty si myslíš, že by tady někdo plejtnal plynem, aby zabil takový dva usmrkance?“ usmívá se kápo, „Kdyby vás chtěli zabít, tak použijou injekci.“

„Injekci?“ zachvěje se Yoel.

„Nebo kulku do hlavy, nebo ránu trubicou, taky do hlavy. Kvůli dvěma usmrkancům nikdo žádnou místnost zaplňovat nebude.“

„Jak nás teda zabijete?“ ptá se plačtivě Gideon.

„Proboha, co jste si to vzali do hlavy?“ rozesměje se srdečně kápo, „Nikdo vás přece nechce zabít.“

„Tak proč nám berete ty šaty?“ nevěří předchozím slovům Yoel.

„Protože vám přinesu jiný, vy ustrašenci. No vážně, pojdte se podívat,“ šklebí se muž na třesoucí se kluky, „Můj ty bože, já vás tam snad budu muset nakopat,“ zavrčí hlavou, pak ale jde, sám otevře dveře do umývárny, rozsvítí světlo. Jsou tam klasické sprchy.

Sourozenci udělají pár kroků, zastaví se asi tři metry od dveří, kterými se bojí projít. I když jim je jasné, že pokud je chtějí zabít, tak tomu stejně neujdou. Jak by se oni dva mohli ubránit, třeba jen tomu silnému muži s holí. A ten si může zavolat posily.

„Tak a už dost těch hloupostí. Nebo se fakt naseru. Vy pitomci, někdo vás v tomhle táboře má moc rád, někdo nad váma drží vochranou ruku. Zařídil vám totiž dost dobrou práci, voproti tomu komandu, kde jste teď byli, a kde byste brzy zhebli, jak vidím ty vaše postavy,“ změří si kápo pohledem těla mladíků, „Až budete vosprchovaný, tak vám sem přinesu nový hadry, co vám líp padnou a taky budou čisté. Tam, kde budete pracovat, tak tam nemůžete smrdět jak kýbl sraček. Proto se taky sprchujete, vy ustrašenci. Takže jak vidíte, žádný plyn, žádná smrt. Tak se koukejte přestat klepat a mazejte pod sprchy!“ houkne, ale když se přesto nepohnou, jen mávne rukou a nechá naháče být. Vlastně jim i rozumí, určitě jim řekli, co tady dělají s lidmi, a když si je tak neočekávaně odvedl, tak asi mysleli na nejhorší.

Bratři zůstanou v šatně sami, kousek od místnosti se sprchami. Nevěřicně se rozhlížejí, jak se zdá, tak ten muž odešel i s jejich oblečením a nechal je tady samotné. To opravdu nevypadá, že by je chtěli zabít. Přesto mají stále strach projít dveřmi, aby se ty za nimi nezavřely.

„Myslíš, že mluví pravdu?“ ptá se Gideon chvějícím se hlasem, ale je v něm i určitá míra naděje, možná se vše v dobré obrací.

„Nevím, snad jo,“ odpovídá Yoel a udělá dva kroky ke sprchám, opravdu tam nikdo na ně nečíhá, jsou tady sami.

„Není to nějaká past?“ váhá ještě jeho dvojče.

„Kdyby nás dva chtěli zabít, tak by nás přece nemuseli takhle klamat,“ je si už jistý Yoel, proto se rozejde dovnitř umývárny. Nicméně červík pochybností hlodá, dokud opravdu nezačne téct ze sprchy voda. Pak si teprve oba sourozenci definitivně oddechnou. Ten chlap asi mluvil pravdu, dnes tady podle všeho nezemřou.

Najednou pocítí hroznou úlevu, zapomenou na vše špatné a stanou se na krátkou chvíli kluky. Blbnou pod sprchou, kterou mají jen pro sebe, nechávají na sebe dopadat proud vlažné vody, jak jen je to příjemné pro jejich znavené svaly. Pošťuchují se, radují se ze života. Záblesk štěstí, nesmírné úlevy. Už se viděli mrtví a zatím možná dostanou práci, která je zbaví přítomnosti Wenera, hrozného kápa zabijáka.

Vycachtaní se vrátí do šatny, stírají ze sebe kapičky vody, nemají nic, čím by se utřeli, budou muset uschnout. Naštěstí je tady docela teplo, onemocnět je taky cesta do krematoria. Po chvíli se posadí na lavici a vyhlížejí muže, který je tady nechal. Už jsou si jistí, dneska neumřou, to by je nenechali osprchovat. Tlachají, občas se jejich tváře rozjasní, asi se na ně usmálo štěstí. Pak ale vzpomenu na otce a Davida, to se jejich obličej zase zakaboní. Snad otec nebude mít problémy, když se jich pokusil zastat.

„Byla to vod něj hloupost, teď se mu ten svinák možná pomstí,“ uvažuje Gideon.

„Chtěl nám jen pomoc,“ říká Yoel.

„Jak by nám mohl pomoc, kdyby nás chtěli zabít? Akorát by zabili i jeho. Když se nás rozhodnou zabít, tak to prostě udělaj. A nikdo nám nepomůže.“

„Dneska to snad nebude,“ podívá se Yoel ke dveřím, „Kde je ten chlap? Už mi začíná bejt docela zima,“ ukazuje na husí kůži na své ruce.

Musejí si počkat dalších minimálně dvacet minut, pak se objeví kápo a opravdu jim nese nové mundůry. Vypadají zachovale, určitě nejsou pokryté prachem ze stavebních prací a asi ani žádnými stopami od zaprané krve.

„Tak vy stále žijete? Nikdo vás nezplynoval?“ hodí jim muž nové hadry.

„Naštěstí ne, pane,“ odpovídá Gideon a začíná se oblékat, jeho bratr postupuje stejně.

„Víte, co budete dělat?“

„Ne, pane.“

„To se ví, že ne. Poslouchejte, ta práce je něco úplně jinýho, než kde jste byli. Ne teda, že by byla bez rizika, to je tady vždycky. Ale je to jako nebe a dudy. Budete sloužit u oficírů, budete tam uklízet, možná jim i posluhovat, podle toho, jak budou chtít. Pochopitelně musíte bejt úslužný, jinak vás můžou zmlátit, nebo se nasrat a nechat vás skutečně zabít. Ale pořád je to lepší, než to, co jste dělali doposud.“

„My budeme něco jako sluhové?“ je zaražený Gideon.

„No, tak něco. Hlavně si pamatujte, že nesmíte nic posrat. Určitě se najde i nějaký jídlo navíc, to pro svoje lidi vždycky nějak seženu. Ani voni se nechtějí koukat na úplný vyzáblíky, musulmany. Tak ne aby vás napadlo si zkusit něco uždíbnout, i když to bude lákavý. Kdyby vás přitom chytli, tak budete zbičovány. A bejt zbičovanej, tak to taky málokdo přežije. Když nechcípnete přímo u toho, tak většinou chcípnete začas. Tak pamatujte, úslužný a nekrást!“

„Ano, pane.“

„No, hned vypadáte tak nějak líp,“ prohlíží si kápo již oblečené mládence, „Pochopitelně vám zejtra ráno všechno řeknu a ukážu. Teď si půjdete lehnout, když jste unikli tý hrozný smrti,“ ušklíbne se a ukáže směrem k umývárně. Pak mávne rukou, a v tuto chvíli šťastní kluci vyrazí za ním. Asi jim pomohly modlitby, anebo se za ně někdo přimluvil. Sice přesně netuší, co bude konkrétní náplní jejich práce, ale podvědomě cítí, že jde o lukrativní místa, v tomhle strašném táboře. Jak málo někdy stačí k radosti a doslova euforii.

Daniel se druhý den ráno po apelu dozví od doktora Pichmana, že se podařilo zajistit pro dvojčata jinou práci, za což ho zahrne nekončícími díky. Pak už musí chvátat za doktorem Schröderem, nesmí se zpozdit, ačkoli s největší pravděpodobností bude muset delší čas čekat. Jeho předtucha se naplní, nacistá si dává načas.

Konečně dorazí, vypadá dost špatně, asi jako každý člověk po velké opici. Mračí se, na mladíka jen mávne rukou. Tentokrát si nenalije panáka, ale zhluboka se napije studeného čaje. Pak se rozvalí a upře své oči na vězně, jenž způsobně a pokorně stojí před stolem.

„Tak co s tebou?“ vyštěkne otázku.

„Pane doktore, velmi bych stál o místo vašeho osobního sluhy,“ říká Daniel, přičemž si uvědomuje, jak poníženě to zní, lékař žádá uctivě svého kolegu, aby mu mohl sloužit.

„Ták,“ protáhne esesák. Pak upře svůj zkalený zrak na žadatele o práci, jako by váhal, či se snažil vybavit, o čem se včera bavili.

Nastane nepříjemné ticho, Schröder se znova napije čaje, pak si prohlíží papíry na stole, rovná je. Daniel začíná mít strach, že možná o jeho služby stát nebude. Snad aspoň dodrží svůj slib a zajistí mu práci lékaře na ošetrovně. I když není jisté, že si ten slib pamatuje.

„Jdeme,“ vstane náhle Johann a bez dalšího opustí kancelář, mladý vězeň ho následuje. Netuší, kam dnes směřují jeho kroky a modlí se, aby nešli provádět další selekci. K jeho údivu skončí ve výstrojním skladě.

Daniel stojí a zírá na svého možná šéfa, jak se dohaduje s neznámým mužem, ten pak kývne a odbíhá dozadu. Pořád je ticho, až do doby, než se ten chlap vrátí. Nese nové pruhované kalhoty, ale k tomu bundu šedavé barvy, navíc ještě trenýrky, košili, baret, ponožky a boty, vojenské boty, nikoli dřeváky.

„Zkus si to,“ hodí věci Edelsteinovi, ten je zachytí, vzápětí je odloží a začne se svlékat. Skončí zcela nahý, ale nyní mu to nevadí, protože celý proces svědčí, že je vše na dobré cestě.

Ten výstrojný činitel má asi dobré oko, protože vše sedí jako ulité. Pouze ty boty trochu tlačí, když na to Daniel s rozpaky upozorní, jde ten muž bez řeči hledat jiné. Mladík si mezitím navlékne i kabátec, který ho jednoznačně odliší od běžných vězňů. Boty vyjdou na druhý pokus, pak mu už jen muž ze skladu připne na bundu označení židovského vězně a jeho číslo, upozorní ho, aby si tam obé přišil.

„Takhle vypadáš líp,“ konstatuje Schröder.

„Děkuji, pane doktore.“

„To není kvůli tobě,“ ušklíbne se esesák, „To je kvůli mně. Nechci, aby tě nějaký debil někde umlátil jako psa. Takhle každej hned pozná, že nejseš vobyčejnej vězeň, že tady máš nějakou hodnotu. A že kdyby tě voddělal, tak by mohl mít problémy,“ dodá dost drsné vysvětlení.

Edelstein raději odpověď nekomentuje a následuje kroky svého nového pána. Ten mu nic nevysvětluje a oba odcházejí ven z tábora, do ošetrovny pro esesáky, kde panují diametrálně odlišné podmínky, než na ošetrovně pro vězně. Dle všeho tady má dnes Schröder službu a jen si zaskočil pro svého sluhu, aby mu byl k ruce. Ale ten je rád, že jsou tady, alespoň nebude dnes svědkem žádné selekce, ať už transportu či na ošetrovně. Tady jistě nikoho léčit fenolovou injekcí nebudou, ačkoli zrovna jim by ji byl Daniel ochotný aplikovat osobně.

Do tábora se vrátí až po večerním centrálním apelu, což asi bude další výhoda jeho nové práce, podle všeho nebude muset na tyto apely chodit, a jak mu Schröder naznačil, zajistí pro něho i lepší ubytování. Zvažuje, co má udělat, ale dnes se cítí daleko lépe. Jeho oblečení ho odlišuje, má sice část vězeňské ústroje, zlověstné označení pro Židy, ale je patrné jeho postavení v táborové hierarchii. Každému musí být jasné, že není tuctovým vězněm.

Zamíří do bloku, kde by se měl nacházet jeho otec a bratr David. Sice je hodně nervózní, ale při příchodu nasadí sebevědomý výraz, musí dát najevo svoje nové postavení. Bohužel si ho povšimne zdejší kápo, o kterém mu doktor Pichman říkal dost ošklivé věci.

„Hledáte někoho?“ zeptá se ho Werner, už jen ten tón mladíka zahřeje u srdce, je jasné, že i ten sadista má k jeho oblečení respekt.

„Jsem osobní asistent pana SS-Hauptsturmführera Schrödera,“ odpoví Daniel, místo aby sdělil svoje číslo, „Jdu za jedním vězněm. Je snad nějaký problém?“

„Ne, ne, myslel jsem, jestli nenesete nějaký rozkaz,“ zavrtí hlavou Werner, minimálně sebevědomé vystupování mladého dobře živeného a oblečeného muže na něj udělalo dojem. I kápové jsou jen vězni, i když s výsadním postavením, a pokud má někdo blízko k esesákům, mohl by ho pomluvit. Esesáci totiž klidně nechají zabít i kápa, když nejsou s jeho službami spokojeni. Zmlátit poněkud neuctivého asistenta esesáckého doktora ho ani nenapadne, to by se asi ten felčar pořádně nasral. Tak proč si dělat zbytečně problémy, na vybití svých mindráků tu má stovky jiných.

Daniel neodpoví a pokračuje v chůzi, byť je v něm malá dušička. Stále si není jist, jak moc ho nová funkce i nové oblečení uchrání před brutalitou vymaštěných dozorců a strážných, a taky nechce zadělat na problém otci a Davidovi. Ten vrah by se mohl pomstít na nich. Teď se jen modlí, aby byli i po dnešní směně v pořádku, taky je mohli zbít nebo i hůř.

Ptá se po nich vězňů, nejprve jeho otázky směřují na ty, co nedávno přišli, pak zkouší jejich jména, až skončí v podkrovní místnosti. Oddechne si, spatří oba, jsou dost zdrchaní, ale nemají žádné očividné následky bití.

„Danieli,“ uvidí ho David jako první a vrhne se mu do náručí, pak se radost změní v bolest, „Víš co se stalo? S maminkou a dalšíma?“

„Už to vím,“ sklopí hlavu starší sourozenec, to už si padá do náručí i s otcem.

„Danieli, oni včera odvedli dvojčata,“ říká Benjamin zoufalým hlasem, „Asi nám je taky zabili, protože se už nevrátili,“ svěsí hlavu, je ve strašném psychickém stavu. Daniel se zachvěje, uvědomí si, s čím se dneska musel otec i David potýkat. Oni jim neřekli, kam dvojčata odvádějí, a tak když se kluci nevrátili, považují je za mrtvé.

„Ne, ne,“ vyhrkne rychle, „Dvojčata jsou v pořádku. Jen je převedli na jinou práci.“

„Voni žijou? Voni je nezabili?“ objevuje se záblesk radosti v očích otce, ale je vzápětí vystřídán dalšími chmurami, je tolik neštěstí, že se nelze dlouho radovat z dílčích dobrých zpráv.

„Oba budou posluhovat náckům. Není to kdovíjaká práce, ale určitě lepší než tady. Vydržíte to tady ještě nějaký čas?“ zní z hlasu Daniela strach.

„Děkuji Hospodinovi za ty dva, my už je považovali taky za mrtvé,“ vydechne úlevou Benjamin, „A co ty? Vypadáš nějak jinak.“

„Sloužím u jednoho esesáckého doktora, ten mě nechal takhle vystrojit. Má to jisté výhody. Pokusím se vás odsud taky dostat, ale nevím, jak rychle to půjde.“

„To je tvoje práce, že dvojčata unikla z téhle hrůzy?“

„Spíše jednoho doktora, taky vězně, co ale má určité konexe. Zkusím odsud dostat i vás, na lepší práci, ale asi to nepůjde hned. Ten doktor dal přednost dvojčatům, i kvůli jejich věku,“ říká Daniel omluvně.

„To je správný,“ přikývne David, „Co se týká mě, já to mám stejně spočítané, s tou svou tuberou tady nemůžu přežít dlouho, i kdyby ses snažil sebevíc. To víme všichni, tak pokud můžeš, tak pomoz vostatním.“

„Davide, tak nesmíš mluvit,“ říká zoufalým hlasem otec.

„Říkám jen, co tady všichni víme,“ zavrtí hlavou mladší z bratrů, „Danieli, víš co je s Isaacem a Josephem? Taky je někam vodvedli, jako tebe.“

„Jsou v pořádku. Pracují v krematoriu,“ odpoví starší sourozenec.

„V krematoriu? To asi bude strašná práce ...,“ zaúpí Benjamin.

„Není nejlepší, ale s tím teď nic neuděláme. Je to strašná práce, ale dávají jim tam víc jídla, nebo si ho nějak seženou. Jsou stranou, nedá se k nim teď dostat. Ale přes jejich kápa vím, že jsou v pořádku,“ snaží se Daniel uklidnit otce, ačkoli on sám má o jmenované bratry velké obavy, bojí se, aby je nacisté jako přímé svědky svých odporných zvěrstev neodstranili. Ale o tom tady a teď rozhodně mluvit nebude.

„O mě si starosti nedělej,“ chytí otec staršího syna křečovitě za ruku, „Pokud budeš mít příležitost, tak pomoz bratrům. Já si žádnou pomoc nezasloužím, všechno je jen a jen moje vina. Neposlechl jsem vás a přivedl vás sem, část rodiny na jistou smrt, a i vám dalším smrt pořád hrozí.“

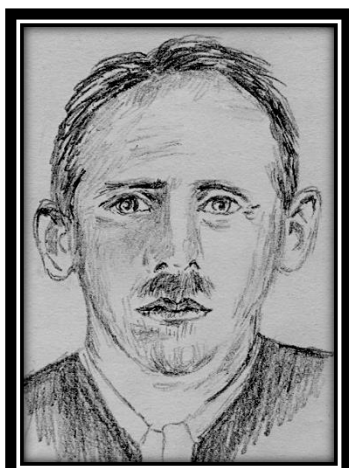
„Stejně by nás sem odvezli, všechny nakonec odvezou, buď sem, nebo do jiných podobných zařízení,“ říká Daniel, snaží se, aby jeho hlas zněl rozhodně, „Je to asi jejich plán, jejich zvrácený plán. Nikdo z nás za nic nemůže, jen voni. Nikdo z nás nemohl čekat, že jsou schopni takových strašných věcí, co tady dělají.“

Asi deset minut pokračují v diskusi, snaží se navzájem povzbuzovat, bratři pak dost skřípavě přesvědčit otce, že mu nic nevyčítají, ačkoli ve skutečnosti tomu tak není. Kdyby nebyl tak paličatý, mohli být ještě v ghetu, čtyři členové jejich rodiny mohli žít a možná by vše nakonec dopadlo jinak. Ale to již nezmění, teď se musí pokusit tady přežít.

„Chci ještě zaskočit za dvojčaty,“ řekne Daniel, „Určitě se za vámi zase zastavím. Dávejte na sebe prosím pozor a vydržte to tady. Pokusím se vás vodsud dostat, ale nějaký čas musíte vydržet,“ dodává s těžkým srdcem, moc dobře chápe, jaké jim tady hrozí nebezpečí.

Rozloučení je bolestné, ale i nadějně zároveň. Daniel si snad dokázal získat výsadnější postavení a taky přátele, kteří dle všeho dokáží zrealizovat přesuny vězňů mezi jednotlivými komandy, najít pro někoho protekčně lepší práci. To je ta naděje. Ale přišli o část rodiny a jsou uzavřeni na místě, kam je přivezli za jediným účelem, aby je tu dříve či později zahubili. Což je dost mizerná vyhlídka, způsobující úzkost, vzpomínky na mrtvé pak bolest.

Dvojčata Daniel nalezne v jiném bloku, kde jsou ubytováni vězni, kteří slouží jako pomocné síly v zařízeních pro esesáky. Také zde ho spatří místní kápo, jistý Rudolf Hoffman, pětadvacetiletý Němec označený za politického odpůrce nacistického režimu. Mladík od doktora Pichmana ví, že tento dozorce je poměrně inteligentní, a byť také dovede rozdat rány, chová se k vězňům celkem slušně. Určitě na místní poměry. I jemu se Edelstein představí svou novou funkcí, pak se zeptá na své bratry.

Kápo Rudolf Hoffman

„Jsou hrozně vyplašený,“ usměje se kápo, „Včera nechtěli do sprch, mysleli si, že je chci zabít. Ale dneska už se činili, snad neudělaj žádnou hloupost.“

„Žádnou hloupost?“

„Tam, kde sloužej, je například hodně jídla. Ale kdyby je chytili, jak nějaký kradou, tak ... Tak jim domluvte. Určitě si tady nebudou žít nijak královsky, ale když budou sekat dobrotu, tak se nebudou mít tak špatně.“

„Moc vám za ně děkuju.“

„Za díky si nic nepořídím,“ usměje se Hoffman, „Ale třeba mi jednou taky vyjdete vstříc, jako doktor a jako oblíbenec toho Schrödera.“

„Jistě, pane,“ přikývne Daniel, začíná už dobře chápat, jak to tady chodí. Určitá skupina osob je tady navzájem propojena různými úsluhami, dluhy či úplatky. Navzájem se podporují a navzájem si vycházejí vstříc. On jako lékař se například může dostat k nedostatkovému léku, který pro někoho může v daný okamžik mít cenu života. Ale na ošetřovně se dá i někdo zašít, jak včera při selekci naznačoval doktor Schröder.

Když dvojčata spatří Daniela, vrhnou se k němu, objímají se, v jejich očích se objevuje třpyt. A padají otázky, bohužel nejprve ty nejméně příjemné. Na osud části rodiny, na další bratry.

„To je dobře, že je otec v pořádku,“ uleví se Gideonovi, pak staršímu sourozenci vysvětlí, jak neuváženě se jejich zploditel včera zachoval.

„Naštěstí mu ten kápo nic neudělal. A co vy? Co vaše nová práce?“ ptá se Daniel.

„Tak nevypadá to tak hrozně, i když hned na začátku jsem se málem posral,“ odpovídá Yoel, na tázavý pohled staršího sourozence přidává vysvětlení, „Snad jako prvního jsem tam včera uviděl toho esesáka, co nás přijímal. Jak tam vystřelil z té pistole. A pak taky postřílel několik lidí, když jsme pracovali na jedné cestě. Kdo se mu zdál pomalej v práci, toho jednoduše vodstřelil. A najednou byl vedle mě. Tak jsem se málem posral.“

„Zmlátil tě?“

„Právě že vůbec ne. Choval se dokonce mile, až jsem se divil. Ale i tak ve mně byla malá dušička, abych něco neposral, to by se asi přestal chovat tak mile a asi by mě rovnou taky vodprásknul.“

„Mluvil jsem s vaším kápem. Hlavně nesmíte nic špatnýho udělat, například krást jídlo. I když asi budete mít hlad a bude to moc lákavý.“

„Taky nás varoval, ani nevím už kolikrát,“ ušklíbne se Gideon, „Ale to s tím jídlem je pravda. Mají ho tam hory, a taky tam maj ovoce. Takový krásný jablko, to mě doslova přitahovalo, přitom se tam jen tak válelo, na nějakým podnose. Se spoustou dalšího ovoce,“ sbíhají se mu sliny.

„Kluci, dejte si na to pozor. Kdyby vás chytili při krádeži ...“

„Tak nás ubičujou k smrti, my víme,“ přikývne Yoel, z jeho hlasu je patrné, že drastický ortel považuje za logický trest za krádež. Starší sourozenec se zachvěje. V jakém strašném prostředí se nacházejí a jak rychle si zvykají na nové poměry. Ti dva už berou jako naprostou samozřejmost, že za obyčejnou krádež jablka by mohli být ušleháni k smrti. Už jim to přijde jako normální, a to jsou tady jen pár dní.

„Odpoledne nám dali něco v kuchyni,“ ztiší teď hlas Gideon, „Mohli jsme dojíst zbytky, co by se stejně vyhazovaly,“ tváří se vděčně a Daniel se znovu otřese. Jak jsou jeho sourozenci vděční, že mohou spořádat, co zbylo na talířích Němců. Přitom ještě před nedávnem patřili ke střední třídě a nikdy by si nedokázali představit, že by mohli být vděční za kus žvance, jako nějaký bezdomovec, nějací tuláci či žebráci. A teď mu jeho mladší bratr s nadšením vypráví, jak dojídal zbytky po jejich

věznitelích. Přitom raději ztišuje hlas, protože i to by mohlo být považováno za porušení pravidel. Mají přece svoje přiděly, jejichž úkolem je udržet je určitý čas naživu, ale zároveň jim postupně způsobit smrt vyčerpáním.

„Hlavně buďte moc vopatrný. Chovejte se pokorně, úslužně, prostě nic neposerte,“ nabádá starší sourozenec mladší, „Uvědomte si, vo tu práci, co máte, stojí tisíce jinejch vězňů. Ale dostali jste ji vy. Tak svou příležitost nezaťete, protože druhá už nepříjde, a sami dobře víte, co by to znamenalo,“ zarazí se, je asi zbytečné už tak vyplašené chlapce dále strašit, „Na druhý straně, pokud vám daj vobčas trochu ze zbytků v kuchyni, tak máte naději si udržet dobrou kondici.“

„Dane, my víme, co ta práce pro nás znamená,“ říká Gideon vážným hlasem, „Víme, že kdybysme zůstali tam v tom komandu, tak je nejpozději do pár tejdnu po nás. Jsme tobě i těm, co ti pomohli nás tam dostat, tak jsme vám moc vděčný. Dáme si dobrou pozor, abysme si tu práci udrželi.“

Starší sourozenec jen přikývne, pak změní téma, chvíli tlachají, Daniel se snaží své mladší bratry povzbudit. Díkybohu mohou být spolu, naštěstí je neroztrhli, což považuje za zázrak a za velmi pozitivní faktor, aby tady přežili. Mohou si navzájem dodávat psychickou sílu zdejší útlak vydržet.

Slíbí jim, že se za nimi zase brzy zastaví, pak vyjde ven před jejich blok. Rozhlédne se a padne na něho hrozná tíseň. Jsou zavření v prostoru, který obepínají dráty s vysokým napětím, a který stále stráží hlídky s kulomety. Jsou na místě, kde je vražda vězně naprosto normální věc, kde zabíjejí lidi bez rozdílu věku a pohlaví jen proto, že jsou příslušníky jiného národa. Jsou na místě, kde mají všichni postupně nalézt smrt, kam nebyli přivezeni proto, aby si odpykali vyměřený trest, ani aby zde dlouhodobě pracovali pro své vězitele, ale aby tady postupně všichni zemřeli.

Je to hrozný pocit, i přes dosažené drobné úspěchy, získání lukrativního místa asistenta či práce pro dvojčata. To totiž jen znamená určitý odklad jejich smrti, která se jeví v konečném důsledku pro všechny jako nevyhnutelná. Jedinou nadějí je, že Němci prohrají válku a nestačí je do té doby zavraždit. Jak mlhavá je tato naděje, mu nemusí nikdo vykládat. I kdyby nacisti začali válku prohrávat, nebudou poraženi z hodiny na hodinu. Budou mít jistě dost času svůj ďábelský záměr dokončit. Dost času tady v táboře všechny povraždit.

Ne, takhle myslet nesmí, naopak, musí se snažit myslet pozitivně. Soustředit se na jediné, přežívat den ode dne, děkovat Bohu za každý nový rozbřesk, který mu bude dovoleno spatřit. Znovu se mu však sevře srdce, vzpomene si na Helene, na svou snoubenku. K ní se teď nedostane, je sice jen kousek odsud, jenže mezi mužskou a ženskou částí tábora je vybudována zeď, která je odděluje. Jak straně rád by ji sevřel v náručí. Jak strašně rád by se s ní pomiloval. Náhle si uvědomí, že není jen vězněm, který se snaží udržet naživu, udržet naživu své sourozence a otce, ale je také mužem. Hrozně moc zatouží po Helene, ale hned si uvědomí, jak k sobě mají blízko i zároveň hrozně daleko. Snad jsou zprávy o ní pravdivé, snad opravdu pracuje ve skladu, kde podmínky k životu nejsou tak děsivé.

Udělá další dva kroky, zhluboka si povzdechne. Těch několik dní tady naprosto změnilo vše, naprosto změnilo veškeré jeho priority. Je tady jen pár dní a co už spatřil za hrůzy. Děsí se toho, co bude následovat.

ČTVRTÁ KAPITOLA

TAHLE NOC BUDE DLOUHÁ

Již tři týdny jsou členy pracovního komanda David a jeho otec Benjamin Edelsteinovi. Obden za nimi dorazí Daniel, přinese jim kousek chleba, někdy i něco dalšího k jídlu. Což je pro ně obrovská výhoda, oproti jiným kolegům, kteří doslova melou z posledního. Oba si připomínají slova onoho zmateného muže, kterého spatřili při svém příchodu, a který již také není mezi živými. Odebral se přes krematorium za svou rodinou, vydal se na jedinou cestu, která odsud vede, jak tvrdil.

Už také nejsou u komanda nováčky, přišlo dalších sto vězňů, kteří částečně nahradili zemřelé členy této pracovní party. Lidé umírají, další jsou odveleni na ošetrovnu, kde nejspíše posléze také zemřou. Zabíjejí je při práci esesáci i jejich kápo, který se v surovostech doslova vyžívá. Svou naprostou moc nad svými svěřenci využívá s nesmírnou brutalitou, doslova mu dělá potěšení vidět strach v jejich očích, bolest, když je týrá a usmrcuje.

Prostě je tohle komando takový lidský průchoďák, vězni přijdou, krátkou dobu pobudou, zemřou a nahradí je nová pracovní síla. A tak to pokračuje a pokračuje. Raději se ani nesnaží odhadnout, jaká je průměrná životnost otroka v tomto jejich pracovním společenství, možná by jim vyšel moc ošklivý údaj, ke kterému se pomalu, ale jistě blíží. Ne, spíše se k němu blíží dost rychle a nezadržitelně. Je to měsíc? Nebo měsíc a půl? Spotřeba lidských zdrojů je tady opravdu dost vysoká. Jenže oni mají pořád kam sáhnout, pořád mají dostatek náhradníků, určených na jedno použití, a poté jen vyhodit, respektive spálit v krematoriu.

Daniel sice slibuje, že je odsud časem dostane, ovšem ten tady kvapí velmi rychle. Ještě sice pořád mají dost sil, relativně dost sil, ale jejich studnice není nevyčerpatelná a postupně začíná vysychat. Není asi jednoduché získat lepší práci a Benjamin je vděčný, že alespoň někteří jeho synové ji mají, Daniel na ošetrovně, dvojčata Gideon a Yoel jako otroci esesáků, Isaac a Joseph u krematorií. I když u posledně dvou jmenovaných si dostatečně neuvědomuje, čeho všeho byli již svědky a jaké nebezpečí jim hrozí. Nejsou totiž od ostatních vězňů izolováni pro nic za nic, Němci se snaží největší zvěrstva utajit a oni jsou jejich přímými svědky. Pro jejich otce je však v tuto chvíli podstatné, že dle všeho dostávají jídlo navíc a také jim snad nevelí takové prase, jakým je kápo Ernst Werner.

David si postupně začíná uvědomovat, jak jeho tělo začíná slábnout, stále častěji má nutkání ke kašli, což se snaží úzkostlivě skrývat. Pokud by kápo či jakýkoli esesák nabyl dojmu, že je nemocný, mohl by ho odpravit na místě, toho si je vědom. Ovšem dělá mu stále větší potíže se tvářit zdravě a potlačovat přicházející záchvaty kašle.

Další den se chýlí pomalu ke svému konci, pot z něj jen lije, díkybohu jim povolili odložit vrchní oblečení a oni pracují vysvlečení do půli těla. Což je sice příjemné z hlediska přehřívání organismu, ale na druhé straně je mundúr alespoň trochu chrání od dopadů hole či biče, kterým jsou surově popoháněni k práci. Ta je dnes neobyčejně krutá, vlastně po celý den je členem pětadvacetičlenné skupiny, jejímž úkolem je vláčet ohromně velký a těžký válec a rovnat s ním silnici.

Aby se jim lépe a radostněji makalo, skotačí kolem nich často Werner a přímo s rozkoší máchá svou holí, a dnes i bičem, který kdoví kde sehnal. Dopad takových zbraní na nahý a upocený trup způsobuje obrovskou bolest, pokud dojde k protržení kůže. Ale vlastně stačí jen její pouhé sedření, do poškozených míst proniká slaný pot a bolest se zvyšuje. Obličej nesmírně zdrchaných mužů se tak křiví jak hroznou únavou, tak palčivou bolestí.

Ve skupině vlastně není nikdo, koho by minimálně několikrát kápo nepřetáhl, jeden asi čtyřicetiletý kolega už leží mrtvý, nedokázal ustát tempo i zatížení a jeho bití přerostlo v jeho vraždu. Jeho polonahé tělo se peče na slunci, ale on už žádnou trýzeň nepocítuje. Je jen další

Auschwitz – úprava podloží – ilustrační fotografie – www.auschwitz.org

z tisíců, kteří unikli z tohoto pekla jediným možným způsobem, totiž svou smrtí.

David si povzdechne, naštěstí alespoň jeho otec je dnes přidělený na jinou práci, snad lepší, nevidí ho, jen doufá, že ho ten gauner neutloukl. Hrozba ubití tu visí pořád nad každým, David už také vnitřně přijal systém, smířil se s ním. Jediným cílem je dožít se konce dalšího dne. Už také mele doslova z posledního, lehce syká bolestí, sůl proniká do dvou mohutných jelit, která má na zádech, a to je na tom pořád ještě dobře. Možná i díky občasnému přilepšení od Daniela. Z těch, co přišli s nimi před třemi týdny, už je dost mrtvých, další se pomalu dostávají do stavu vysílení, začínají nepřírozeně hubnout.

Blíží se konec směny, na který všichni u válce čekají jako na smilování. Tahají ho za sebou, tlačí ho před sebou, snaží se nezavdat příčinu k dalšímu týrání, zvláště když už kolem nich zase poskakuje ten zmetek, rve a máchá holí. Ta vzápětí dopadá na ty nejslabší.

Jeden asi třicetiletý vězeň klesá na kolena, velmi ztěžka dýchá a nereaguje ani na pobídky holí. Pak se pokusí nadzvednout, ale znovu klesá na kolena, pak na všechny čtyři, chrčí, sípe, prostě už má dost. Je patrné, že právě došel na konec své cesty, všichni očekávají, že ho rozzuřený kápo umlátí. O což se pokusí, dá mu pár ran, ale náhle se mu v očích zableskne. Vysílený a zbitý vězeň leží na zádech, oči zapadlé, ztěžka oddechuje, už jen čeká, až ho ten sadista dorazí. Prostě už nemá sílu vzdorovat svému nevyhnutelnému osudu.

„Hej, ty,“ ukáže Werner na Davida, k jeho ohromnému zděšení.

Mladík rychle přibíhá, staví se do pozoru, hlásí se číslem.

„Nešaškuj tady, ty židovská svině,“ prská mu kápo do obličeje, „Chytni toho zmetka a vodtáhni ho taky k tomu válci,“ nařizuje mu.

Edelstein třesí oči, nicméně rychle se shýbá k chroptícímu muži a bere ho za nohy, nemá právo na soucit s nebožákem, jinak by ohrozil sám sebe. Tak ho vleče, přičemž mu sdírá kůži ze zad o hrbolatou cestu. Dotáhne ho asi dva metry před válec, tam ho položí, takže spodní část těla má chudák v dráze válce.

„Ty hovado,“ přetáhne Werner Davida holí, „Dej ho tam tak, aby tam měl tělo a hlavu. Dělej, ty svině zasraná,“ rozpráhne se.

Rána nedopadne, protože pobledlý a vyděšený mladík už koná, popotahuje chrčícího vězně tak o metr dál. Pak se postaví a klopí oči, má v nich hrůzu. Začíná totiž tušit, co má následovat.

„Tak na co čekáte, vy svině. Do práce, jedeme!“ řve Ernst a v jeho tváři se objevuje radostný úšklebek, asi je sám na sebe hrdý, hrdý na svůj nápad, jak si zpestřit závěr směny, „Tak na co čekáte?!“ vykulí oči a napřáhne hůl, „Nebo si chce ještě někdo lehnout k němu? No? Kdo to bude?“

Není čas na hrdinství, je nutné konat. Vysílení muži se chápou oje či lan, další se do velkého a těžkého válce opírají svým tělem. Ten se pomalu dává do pohybu, blíží se k nebožákovi, který nemá sílu se pokusit hroznému osudu uniknout. Najedou na něj, drtí mu pravou ruku a bok, částečně i pravou nohu, vražděný sebou začne škubat a ozývá se jeho sténání, takové huhlavé, chrčivé, skoro jako by hýkal.

Bohužel pro trpícího i pro obsluhu válce se ukazuje překážka příliš náročnou, než aby ji bylo možné rychle překonat. Vězňové by svého odsouzeného kolegu chtěli přejet rychle, aby jeho utrpení skončilo, ale místo toho ho jen mučí, jak na něj najíždějí, ale pořádně nepostupují. Vlastně ho válcují po kouskách, odstraňují postupně z cesty překážku jejím zarovnáváním. Ovšem tou překážkou je v tuto chvíli skomírající lidské tělo.

Werner je teď kupodivu nebije, naopak se s velkým uspokojením dívá, jak už část chudáka je rozdrcena, ale ten sebou stále ještě škube, byť je pravděpodobně minimálně v polobezvědomí. Vězni zase zaberou, je slyšet praskání žeber, pak dojde k protržení kůže na břicho, vyvalí se ven prázdná střeva, tmavá krev. Válec se blíží k hlavě nebožáka, který je již částečně rozválcován.

„Tak zaberte, vy svině líný,“ řehotá se kápo, „Dyť je pořád placka jen napůl,“ zírá s potěšením na devastaci těla muže, kterého odsoudil ke kruté smrti.

Vězni napínají svaly, už chtějí mít tu hrůzu za sebou, jejich kolega je snad už mrtvý nebo minimálně v milosrdném bezvědomí, už válcují jen bezduchou mrtvolu. Konečně se podaří válec dostat přes překážku, v uších všem stále zní nepříjemné praskání kostí i lebky. Bojí se podívat na místo, kde leží krvavá kaše, co byla před pár minutami jejich kolegou. A tak pokračují dál, hlavy sklopené, v očích mnohých děs. Ale jdou na doraz, nikdo nechce být další, který bude položený před válec.

Konečně směna končí, ale hrůza nikoli, David a dva další mladíci dostanou za úkol posbírat zbytky rozválcovaného muže. Musí ho donést zpátky do tábora, aby na apelu čísla seděla. Berou odloženou vrchní část mundúru nešťastníka, pak dalších dvou, co dnes také zabili, a sklánějí se ke krvavé skvrně. Zvedá se jim žaludek, ale nemají na výběr. Pokud neuspějí či zaváhají, budou dalšími, koho jejich druhové ponесou zpátky jen jako mrtvolu.

Werner se dobře baví, další přicházející a nastupující vězni odvracejí oči, mladíci se snaží posbírat zbytky člověka do mundúrů, vlastně zploštělé tělo tak nějak zabalit. Přitom tam přidávají svoje zvratky, ale nepřestávají, bojí se o svůj život.

David přivírá oči a shrabuje rukou popraskané vnitřnosti, má ruce od krve až po předloktí. K tomu vytřeštěné oči, žaludeční šťávy v krku, nejen paže se mu klepou. Něco takového by mu přišlo ještě před pár měsíci jako zhola nemožné. Sice nikdy nepočítal s příliš dlouhým životem, díky své tuberkulóze, ale chtěl ho prožít aktivně, než si pro něj přijde kmotříčka smrt. Jenže se náhle ocitl v pekle, kde se právě teď snaží posbírat zbytky muže, který byl rozválcován jen pro potěšení jednoho sadisty, naneštěstí jejich kápa, jenž má právo kohokoli z vězňů kdykoli zabít. Ale

to mu zřetelně nestačí, ke svému uspokojení zřejmě potřebuje podobné hrůzy, jakou představují zbytky kdysi lidského těla. Jemuž se teď už podobá pramálo.

Konečně mládenci přjetého muže sbalí do zmíněných mundůrů, teď stojí nad temnou skvrnou, třesou se hnusem, potřísnění krví nebožáka. Působí jak zrůdy, co roztrhali svou oběť na kusy, ruce od její krve skoro až po lokty. Stačí však jen houknutí Wernera, jejich paralýza končí, rozběhnou se, jak když střílí do hejna vrabců, navlékají si své oblečení, dávají si na hlavu baret a staví se do řady. Až ale budou přepočítáni, budou se muset chopit temného balíku, co vytvořili, další jejich kolegové pak jiných druhů, usmrcených snad mírnějším způsobem.

Při zoufalém pochodu se kápo občas podívá na zabalené zbytky jednoho ze svých svěřenců a vždy mu minimálně zacuká v koutkách úst. Už se asi nemůže dočkat, až se pochlubí svým kamarádům, jakým způsobem dnes zlikvidoval jednoho nebožáka.

Apel v táboře se protahuje, David cítí nesmírnou únavu, ale také nesmírný hnus, na rukou má stále zaschlou krev. Čeho se tady ještě bude muset dočkat, než přijde jeho čas. A ten přijde brzy, tím si je jistý. Je jen otázka času, kdy ho Werner či nějaký esesák zabije, nebo nechá zabít. Třeba vymyslí ještě krutější způsob smrti. Vlastně by bylo nejlepší, kdyby ho některý z nácků zastřelil, kulka z pistole do hlavy je rychlá smrt, asi ani nebolí. Viděl už párkrát takovou popravu, daný vězeň jen klesl a bylo hotovo.

Ne, nesmí propadat malomyslnosti, nesmí taky usínat na apelu, zhroucení by mohlo mít fatální důsledky. Musí vydržet stát, ačkoli už to trvá déle než hodinu. Pořád je počítají, nebo je to jen zavedený rituál jejich každodenního mučení? Možná obojí. A on je tak bezmocný, nemá žádnou šanci uniknout, nemá žádnou naději vyváznout. Ačkoli kdyby je odsud Daniel dokázal dostat, tak snad by se šance zvýšila. Nebo spíš doba, po kterou zde vydrží zůstat naživu.

Má vlastně cenu vzdorovat? Nebylo by lepší naběhnout na dráty, jak to někteří dělají? Či zítra přestat pracovat, až bude nablízku esesák, snad by ho zabil rychle a vše by skončilo. Ale něco v něm chce stále žít, i když rozum mu říká, že není naděje, svým nesmírným úsilím jen odkládá nevyhnutelné.

Dlouhé čekání ho nutí k trýznivému přemýšlení, nelze si s nikým popovídat, nelze se pořádně pohnout. Jen vzdorovat trdomyslnosti a ošklivým obrazům, které se mu promítají v jeho mozku. Ve kterých se dnes objevuje především hrozný výjev zvalcovaného muže.

Když nastane toužebně vyhlížený konec apelu a šance na večeři, nemá přes velký hlad najednou chuť k jídlu. Pokusí se vydrhnout své ruce, ale stále na nich cítí krev nebožáka, co z něho dnes udělali placku. Prsty se mu chvějí, když odlomí kousek chleba a pomalu ho přibližuje ke svým ústům. Nakonec přeci jen něco pozře a podaří se mu i nezvracet. Otec se ho snaží podpořit, beze slov, jen pohledem a objetím kolem ramen. Trpí i za syna, který byl dnes opět vystavený další hrůzné krutosti.

Pokud se však členové pracovního komanda těšili na večerní klid, jsou záhy vyvedeni z omylu, do místnosti, kterou má pro sebe jejich kápo, se začínají scházet jeho kolegové. Mnozí starší vězni se na ně dívají s obavami, určitě tam bude žranice a hlavně chlastačka, to pak mohou být uvolněny další zábrany jejich sadistických choutek. Někdy se předvádějí i před svými kolegy. Pak je jasné, kde budou hledat oběti pro svou zvrhlou zábavu.

David a jeho otec už nespí v podkroví, ale o patro níže, kde má bohužel svůj prostor i Werner. Snaží se od něho být co nejdále, oba jsou potichu, Daniel dnes asi nedorazí, možná má svých starostí dost. Nemohou se na něho zlobit, jistě jim chce pomoc, ale určitě ještě nemá pevné postavení a možná veškeré své možnosti vyčerpal na získání lepší práce pro dvojčata. Ale ani jeden z Edelsteinů si nestěžuje. Otec se svým hrozným pocitem viny bere tuto práci jako součást svého trestu na zemi, David pak nemá o svém osudu žádné iluze. Jeho tuberkulóza je jasnou jízdenkou do krematoria, je opravdu jen otázkou času, kdy mu bude předána a on bude nucen na svou poslední cestu nastoupit.

Náhle se ozve zasvištění, pak vyjeknutí vězně, poté hurónský smích několika dozorců. Jeden z nich právě chytil do lasa asi třicetiletého muže a vlastně ho škrtí. Nešťastník se snaží provaz kolem krku uvolnit, ale kápo za něj tahá, sráží svou oběť za krk k zemi, což je velmi nepříjemné. Muži lezou oči z důlků, začíná modrat v obličejí, láme si nehty, jak se snaží silný provaz uvolnit, drásá si vlastní krk.

Ten chudák sebou plácá jak ryba na suchu, uvědomuje si David, pak jen sklopí oči, ten muž pouze zoufale bojuje o trochu vzduchu. Jeho nohy sebou házejí po podlaze, evidentně mu dochází kyslík. Pak ztratí vědomí.

S nehybným tělem už není žádná legrace, proto škrtič odhodí provaz. Pak houkne na jiného z vězňů, aby provaz opět uvolnil. Což se vyzvaný pokusí udělat rychle, je mu jasné, že jde o vteřiny, jinak se přiškrcený kolega už neprobere. Na pomoc mu přicházejí další, společně se pokoušejí nebožáka znovu rozdýchat. Což se jim nakonec povede, postižený jen sípe, na krku hroznou strangulační rýhu.

Ale tím zábava kápů nekončí, lasa se chápe další a pokouší se chytit jiného vězně. Ti se snaží letící smyčce vyhnout. Tohle lidské mravenčení chvíli dozorce baví, ti jsou přiopilí svou mocí i alkoholem, ale když úspěch delší čas nepřichází, rozhodnou se situaci změnit.

„Ty,“ ukáže Werner na jednoho z mladších vězňů, pak jde dál, „Ty“, ukáže na dalšího, „A ještě ty,“ směřuje teď prst na Davida.

Označený ztuhne, čehož využije jeho otec a rychle se nabízí místo svého syna.

„Ty ne, dědku, ten mladej,“ odstrčí Ernst dobrovolníka.

David teď silně uchopí otce za paži a na zlomek vteřiny se jejich pohledy setkají. Syn v tom svém žádá otce o pokoru, o nicnedělání. Nelze jinak, pokud kápa rozzuří, doplatí na to oba. Snad se jen pobaví, možná ho také přiškrtí, ale vzdor by mohl ty sadisty dohnat k vraždě jich obou. Dle všeho si toto uvědomí i Benjamin a ustupuje, ačkoli se mu srdce svírá strachem o syna.

Stojí tam teď tři, všichni se zahlásili svým číslem. Všem je kolem osmnácti let, asi si je vybrali Werner i kvůli tomu. Musí se postavit do řady, tak dva metry od sebe. Ruce podél těla, hlavy zvednuté. Nad nimi teď zasviští laso, ale neobtočí se ani kolem jednoho krku. Chlapci se však ani nepohnou, pokud ty šílence naštvou, až je chytí do smyčky, mohou čekat delší čas, než ji dovolí uvolnit a pak oni zemřou. Ale je to hrozný pocit, stát tam proti těm smějícím se bestiím a jen trpně čekat, až se některému z těch hovad podaří je dostat do lasa.

Po jisté době chytí prostředního z nich, David je naštěstí po jeho pravém boku. Chycenému vyletí instinktivně ruce nahoru, ale ustrnou uprostřed pohybu. Možná by stačil laso z krku strhnout, ale tím by mohl naštvat teď šťastného dozorce, jemuž se po několika neúspěších podařilo provaz správně zacílit. A tak se mu smyčka stáhne kolem hrdla a vzápětí je provazem smýknut směrem k úspěšnému kovboji.

Opakuje se případ jako předtím, chycený se začíná dusit, nyní se už snaží provaz uvolnit, vlastně tím spolupracuje se svými trýzniteli, ti jistě chtějí vidět jeho marnou snahu se osvobodit, nikoli pokorné čekání, až upadne do bezvědomí. Snad ocení snahu mladíka, možná nemají v tuto chvíli chuť přímo zabíjet, a tak když škrcený hoch omdlí, dovolí jeho dvěma vybraným kolegům provaz uvolnit. Chudáka pak odtáhnou další dva vězni a započnou s jeho ožíváním.

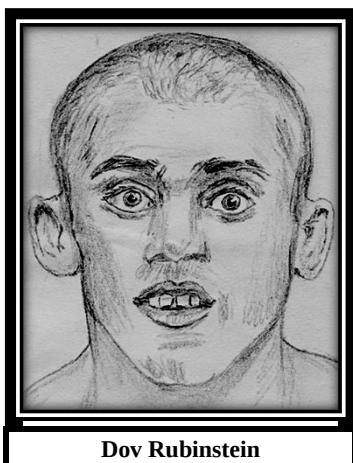
David a jeho kolega trpně stojí a čekají na provaz. Ale k jejich překvapení se nic nestane, dozorce už zřejmě tato činnost přestala bavit, proto si balí svůj mučící nástroj i sami sebe a zalézají zpátky do místnosti.

„Myslíš, že je konec?“ sykne mládenec na Davida.

„Snad jo,“ odpovídá oslovený nejistě, oba se pořád bojí odejít z místa, kam je Werner postavil.

Zůstávají asi další dvě minuty, pro jistotu, alespoň se stihnout představit, zatím spolu vlastně nikdy pořádně nemluvili. Tak se Edelstein dozví, že jeho kolegou je sedmnáctiletý Dov Rubinstein,

přišel před pár dní spolu s dalšími padesáti jinými nováčky, vypadá docela dobře, jak v obličeji, tak po stránce tělesné konstituce. Ještě ho nestačili vyhladovět.

Po zmíněných dvou minutách se rozhodnou rozejít, jak se zdá, tak už dozorce přestali zajímat. Podívají se na sebe, v jejich očích je úleva, asi vyvázli z docela velkého průšvihů. Ten provaz může vážně poškodit hrtan, a co by to znamenalo, ví oba moc dobře.

„Jak jsem se bál, že tě uškrtní,“ obejmě Benjamin svého syna, je na pokraji nervového zhroucení.

„Otče, něco si musíme domluvit,“ říká teď vážným hlasem David, „Pokud dojde zase k podobné situaci, nesmíš nic dělat.“

„Co myslíš? Jak nic dělat?“

„Otče, pokud mě začne ten vrah zase nějak týrat, tak nesmíš nic dělat.“

„Nic dělat? Mám snad přihlížet, pokud by ...“

„Otče, jsme naprosto v jejich rukách. Kdyby se rozhodli nás tři uškrtnit, nikdo by je od toho nedokázal odradit.“

„Naštěstí ta smyčka nedopadla na tvůj krk,“ zachvěje se Benjamin.

„Tentokrát ne, ale možná příště ... Otče, pokud jim budeme vzdorovat, jen je ještě víc vyprovokujeme k většímu násilí. Ty lidi jsou šílení. Vlastně to asi ani nejsou lidi. Copak by mohl člověk nechat jiného člověka přejet válcem a ještě z toho mít potěšení? Nebo jen tak, pro svou zábavu, někoho málem uškrtnit?“

„Máš pravdu, synu, jsou to ti nejhorší vyvrhelové lidské společnosti. A ti barbaři jim dali do rukou absolutní moc nad našimi životy. Asi dobře vědí, proč z těch kriminálků udělali naše dozorce. Jim ubližovat lidem dělá potěšení.“

„Esesákům snad ne?“ ušklíbne se mladík.

„Některým asi také. Ale oni mají jiný cíl, jak už jsi jistě pochopil. Oni nás chtějí všechny vyhubit ... ty jejich zvrácené teorie o nadřazené rase ... Neumím svoje pocity správně vyjádřit, Davide, ale zdá se mi, že se cítí být někým víc. Oni nás zabíjejí bez soucitu, jako někoho, koho se musí zbavit. Jako by neměli žádné city, emoce, nevím, tak nějak mi to připadá. Ale ty kápoové, to je jiná ... to jsou lidské zrůdy, kteří z ubližování jiným mají potěšení. O to jsou nebezpečnější, nevyzpytatelní.“

„Asi máš pravdu,“ kývne syn, „Jenže jsme naprosto v jejich rukách. Nemáme jak jim vzdorovat, máme jen naději, že si nás nevšimnou. Což v mém případě ...,“ zarazí se.

„Snad to už skončilo.“

„Modlím se, aby se už jen ožirali, ale ... nevím, možná ještě neskončili ... a možná si mě a Dova pamatují.“

„Dova?“

„To je ten druhý, co tam stál se mnou. Stačili jsme se představit, když jsme tam tak stáli a čekali, jestli nevyjdou a nezačnou nás taky škrtit ...“

„Pamatují si vás ...,“ zase o něco pobledne Benjamin.

„To je tady to nejhorší, upoutat jejich pozornost. Něčím je zaujmout. Ale nechme toho, snad mají už ty své zvrhlé zábavy pro dnešek dost, snad nám už dopřejou trochu klidu a spánku,“ podívá se nejistě David ke dveřím. Snaží se působit vyrovnaně, kvůli otci, ale je v něm malá dušička. Přemýšlí, proč si vybral Werner právě je tři, a nejsou to moc povzbudivé myšlenky, které ho napadají.

Už o kápech slyšel ledasco, a v žádném případě nešlo o pěkné historky. Nejhorší je, že si někdy vybírají vězně k trýznění jen pro svou zábavu, a někdy prý i za jiným účelem. Už měl tu čest spatřit pár pipelů, což je slangový výraz pro chlapce, ze kterých si kápo udělá svého osobního sluhy, otroka. Většinou jsou to mladší kluci, spíše ve věku dvojčat, kteří musí kápoovi sloužit, poklízet, ale

bohužel někdy mu posloužit i po sexuální stránce. Werner se v tomto směru ještě před Davidem neprojevil, ale dnes vybral k trýznění tři dost mladé vězně, Dov je ještě o rok mladší než on, a ten třetí, co ho přiškrtili, byl stejně starý. A vlastně i docela pohledný, jako oni dva. Při těchto úvahách mu běhá mráz po zádech.

Pomalu nastává čas večerky, on ještě chvíli s otcem tlachá, aby se navzájem povzbudili, podpořili, dodali si sílu přežít zítřejší den, který bude možná stejně hrozný jako ten dnešní, možná dokonce horší. Pořád se dějí zrůdnosti, a když se zdá, že už nic horšího nemůže přijít, nechá ta svině rozmaširovat nemohoucího vězně válcem.

Trhne sebou, kápo a jeho kolegové právě vylézají ze svého brlohu, řehtají se, jsou hluční, určitě minimálně lehce přiořipili. Pak začnou rvát číslo a když David spatří, jak k nim směřuje Dov Rubinstein, sevře se mu nenasycený žaludek. To asi nebude náhoda, říká si. Pak to přijde, uslyší i svoje číslo. Zachvěje se, jak se zdá, tak ještě trápení neskončilo, a hrozí se toho, co ti sadisti vymysleli tentokráte.

„Otče, ať se děje cokoli, tak nic nedělej,“ stačí jen říci roztřeseným hlasem ke svému zploditeli, pak už spěchá za tím, kdo si ho vybral pro pobavení sebe a svých druhů. Přitom se modlí k Bohu, aby mu dal sílu vydržet, a případně, aby nad ním podržel ochranou ruku.

Rubinstein dorazí jako první, Werner ho vyzve, aby vstoupil do jeho brlohu. Mladík na zlomek času zaváhá, pak třesoucí se rukou sáhne po klíce u dveří. V tu chvíli vyjekne, nějak divně sebou škubne. Pak uskočí. Za hlasitého řehotu přihlížejících dozorců.

„Teď ty,“ nařídí Ernst Davidovi.

Edelstein udělá dva rychlé kroky vpřed, natáhne ruku po klíce, na chvíli zaváhá. Ale nemá na výběr, jen dumá, co je to za levárnu. Pak mu dojde, že půjde asi o elektrický proud, který zavedli do kliky, a jeho ruka ustrne kousek od ní.

„No tak, dělej!“ kulí oči Werner.

„Hospodine, pomoz mi,“ říká si v duchu mladík a vezme za kliku. K překvapení jeho i dozorců se nic nestane a on dveře normálně otevře. Spatří dráty, které vedou ke klíce z druhé strany.

„Co se děje?“ nechápe Ernst i další jeho kolegové, první mladík koupil šlehu, druhý ale bez ničeho otevřel. Zkontrolují upevnění drátů a vyzvou svou oběť, aby to zkusila znovu.

Ani na podruhé se však nic nestane, podnapilí káповé si nevěřicně prohlíží oba hochy. Co je odlišuje od sebe, že na jednoho jejich nástraha působila a na druhého ne?

„Zuj se,“ zatváří se vítězoslavně jeden z trapitelů, i ostatní už rozdíl vidí, druhého chlapce od rány nejspíš ochránily jeho dřeváky.

Edelstein nemá na výběr, zuje si obuv a bosý přistoupí ke klíce. Sevře ji, jeho tělem projede elektrický proud, vyjekne a uskočí. Je mu náhle nevoľno, ale díkybohu nic horšího se nestalo. Pokud tedy nebudou chtít, aby se té kliky držel delší dobu, to by mohlo být nebezpečné, říká si v duchu, a už zase prosí Boha o pomoc.

„Vy dva,“ pohlédne Ernst na mládence moc divně, „vy nám dneska budete posluhovat,“ ukáže rukou směrem k místnosti, kterou obývá, a ve které teď hostí své kolegy.

Oba určené mládenci se na sebe podívají, v očích obou je zoufalství, oba napadá to samé. Jistě nepůjde jen o obyčejnou obsluhu chlastajících dozorců, s největší pravděpodobností se budou bavit na jejich úkor. Co nevědí je, kam až ta jejich zvrácená zábava zajde, a po pravdě se oba obávají nejhoršího. Muset pro další čas sdílet místnost s přiořipilými sadisty, je činí nešťastnými.

Ovšem na výběr nemají, neuposlechnout znamená čelit vzápětí výbuchu jejich hněvu, a pak by je s největší pravděpodobností umlátili na místě. Proto vstoupí pokorně, s hlavou svěšenou. A hned se zarazí, na stole je spousta jídla, pro ně naprosto nedostupného, ale také láhve s tvrdým alkoholem. Oba chlapci jen polknou naprázdno, mají hlad a tady je tolik dobrot. Trhnou sebou, dveře za nimi se zavírají a oni se nacházejí v jámě lvové. Vydání napospas několika kriminálníkům, jejichž největší

zábavou a uspokojením je týrání lidí nebo dokonce jejich zabíjení. Kdoví, zda jejich jednání nemá i sexuální podtext, kdy je taková činnost vzrušuje.

Mládenci se znovu na sebe podívají, a jejich oči mluví o stejných myšlenkách i hrozných obavách. Oba jsou mladí, pohlední, zatím ještě žádná kost a kůže. Co všechno je tady dneska čeká? Čemu všemu budou vystaveni? A jak jejich mučení nakonec skončí?

Nechají je stát v pozoru pár metrů od stolu, kolem kterého se sesypou, cpou do sebe žrádlo, zapíjejí ho panáky, živě diskutují a občas se moc nehezky podívají ke svým obětem.

„Tahle noc asi bude dlouhá,“ zašeptá David svému kolegovi, v tom hlaholení jeho slova lehce zaniknou.

„Nebo taky krátká, pokud se rozhodnou,“ odpovídá mu stejnou hlasitostí Dov.

„Hlavně nesmíme vodporovat, jinak se rozzuřej.“

„Co s náma chtěj dělat?“

„Asi to právě vymýšlej,“ podívá se pokoutně Edelstein ke stolu, oba jinak stojí s hlavou sklopenou a pohledem upřeným do země.

„Myslíš, že budou taky chtít ... víš co myslím ... tamto ...,“ nedokáže vyjádřit své obavy správným slovem Rubinstein.

„Nevím, možná je vzrušuje jen ubližovat lidem, možná jsou i na kluky.“

„Toho se taky bojím ... co ale pak dělat?“ chvěje se hlas Dova.

„Chceš tuhle noc přežít nebo chceš umřít?“

„Nechci umřít ...“

„Tak sis vodpověděl. Hlavně je nesmíme nasrat, pak nás zabijou určitě,“ říká David důrazně, strach ho prostupuje, možná má před sebou posední hodiny života. Tak se snažil neupoutat na sebe pozornost, a teď tu stojí, nedaleko pěti zvrhlíků, kteří se asi dohadují, co jim provedou. A jejich oběti se mohou buď podvolit, nebo zemřít. Jiné východisko stresovaný mladík nevidí. A ono po pravdě ani není. Oba se mohou jen modlit, aby jejich smrt nebyla vyvrcholením zvrácené zábavy, ale tuhle obavu žádný z nich nevysloví. Byť ji oba dost trýznivě pociťují. Možná je budou mučit, pak je znásilní a nakonec zabijí. Hrozná vyhlídka. Oba mají jedinou touhu, vydržet očekávané příkoří a vyjít z této místnosti živí.

Mezitím se kousek od dveří sejdou dva nešťastní muži, Benjamin Edelstein a pětáctýřicetiletý Meir Rubinstein, otcové mladíků, zavlčených do doupěte satana. Stojí kus od dveří, na které valí své vytřeštěné oči, přerývaně dýchají a horečně přemýšlejí, jak se zachovat.

„Co chcete dělat?“ ozve se za nimi drsný hlas asi čtyřicetiletého kolegy, jeho výraz je dost zachmuřený, ale též se v něm objevují obavy.

„Vůbec nevím,“ hlesne Edelstein.

„Jsou tam naši synové ...,“ říká plačtivě Rubinstein.

„No a co?“ reaguje zádušný chlap chladně.

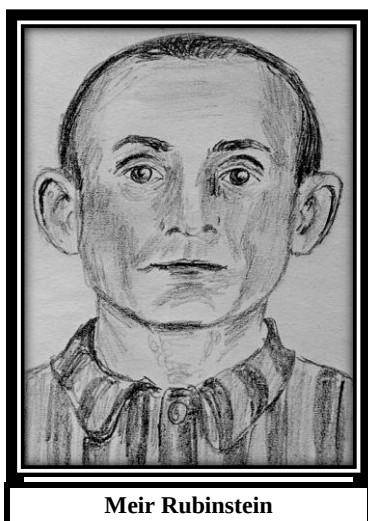
„No a co?!“ vzkypí Benjamin, „To tady jako mám jen tak stát, když tam vevnitř možná právě teď vraždí mého syna?“

„I kdyby, tak co s tím uděláte?“

„Co já vím ... přece ho nemůžu takhle nechat umřít ... kdoví, co s nimi chtějí dělat ...“

„A co jako uděláte? Půjdete tam a požádáte je, aby ty dva kluky jako pustili? Co si myslíte, že tak asi udělaj? Nejdřív zabijou vás dva, a pak se ještě víc vyřáděj na těch klukách. A když se naserou, můžou začít řídit i tady, můžou si vybrat další z nás.“

„Další z nás ... to jako ty dva obětujeme?“ chvěje se Edelstein strachy, a teď i zlobou.

„Vobětujeme ... co s nima tam udělaj, to už nikdo z nás neovlivní. Nebo spíš jen negativně. Když je naserete, myslíte si, že k nim budou shovívavější?“

„Tak co mám dělat?“

„Nemůžete dělat nic. Respektive se můžete jen modlit, voba, za svoje syny,“ říká čtyřicátník stále hrozně chladně.

„Dyť je jich jen pět, a nás na tom baráku jsou stovky,“ rozhlédne se Benjamin.

„Radši na něco takovýho ani nemyslete!“ zpraží nešťastného otce ustaraný chlap, „Kdyby se těm tam něco stalo, co tak asi esesáci udělaj? Začnou výslechy, začne krutý mučení a hodně z nás tady skončí s kulkou v hlavě. Pokud nechcípnete u toho mučení. Nedá se dělat vůbec nic, než se modlit, jak jsem říkal.“

„Modlit ... co myslíte, co jim tam chtějí?“ ptá se teď Rubenstein zoufalým hlasem.

„Radši na to ani nemyslete,“ odsekne mluvčí zbylé části osazenstva místnosti, ti všichni jsou určitě rádi, že si pro svou zábavu nevybrali je a nechtějí žádný konflikt. Však také přicházejí další, aby případně zabránili nešťastným otcům spáchat nějaký nepředložený čin. Ten by totiž mohl mít důsledky pro všechny.

„Můžou z toho vyjít živí?“ chvěje se jak osika Meir.

„Možná, tohle nikdo nedokáže vodhadnout,“ říká zádumčivý muž, teď snad trochu soucitným hlasem, „Voni si můžou dělat, co chtěj. Modlete se, za vaše syny. Jen to je může vochránit, my tady určitě ne.“

Oba otcové stojí jak zmoklé slepice, je jim již jasné, že jim nikdo ze spoluvězňů nejen že nepomůže, ale pravděpodobně jim ani nedovolí vstoupit do místnosti kápa. Na jednu stranu uznávají správnost vyřčených slov, na druhé straně, který otec dokáže stát přede dveřmi, kde mu sadisté pravděpodobně mučí a možná nakonec i zavraždí syna?

„No ta, pojd'te,“ beze oba nešťastné muže kolem ramen jiný vězeň, je mu obou líto, ale ani on nechce připustit vyvolání konfliktu, „Opravdu nemůžete nic dělat, jen byste svým synům přitížili. Co myslíte, že by jim udělali, kdyby se našťvali? Takhle snad mají naději odtamtud vyváznout živí, pokud byste ale vstoupili, zemřete vy dva a i oni určitě. Oni vzdor nestrpí a začnou zabíjet.“

Rubinstein i Edelstein se šourají směrem k palandám, na kterých spí namačkání vedle sebe, celí se chvějí. Bohužel ti další vězni mají pravdu, svým synům pomoci nemohou. Ty může před zvrhlými dozorci ochránit jen Bůh. A u toho se rozhodnou v modlitbách hledat spásu.

David a Dov mezitím stále stojí a čekají. Ne dlouho, Werner na ně mávne a donutí je přistoupit až ke stolu, u kterého sedí pětice kápů. Jejich pohledy se mladíkům líbí pramálo, ale nemají jak se bránit. Snad jen s pokorou plnit, co se po nich bude chtít, snad jen tak mají naději se od té sebranky násilníků dostat živí.

„Umíte německy?“ houkne Werner.

„Umím velmi dobře,“ odpovídá Edelstein.

„Já dost rozumět, ale hůř mluvit,“ sděluje Rubinstein.

„Víte proč jste tady?“

„Ne, pane,“ odpoví za oba David.

„No tak já vám to řeknu, vy židovský svině,“ tváří se Ernst potměšile, „Jste tady, abyste nás trochu pobavili. Umíte boxovat?“

„Boxovat?“ tváří se teď překvapeně Edelstein.

„Jo, boxovat,“ kývne kápo, „Ale to je jedno, stejně budete. Vy dva, proti sobě. Prostě si to rozdáte. A pořádně, žádný mazlení. Když se nebudete dost snažit, tak dostanete voba pořádněj vejprask. Ty,“ ukáže na Davida, „vysvětlí to tomu druhému, kdyby snad špatně rozuměl.“

„Rozumíš tomu, co po nás chtějí?“ obrací se vyzvaný ke svému o rok mladšímu kolegovi v jidiš, přitom si ho prohlíží, zdá se mu silnější než on, což není moc dobré. On není žádný rváč a asi dostane pořádnou nakládačku. Ale nedá se nic dělat, přání dozorců musí být naplněno.

„Rozumím,“ přikyvuje Rubinstein, tváří se nejistě.

„Dove, musíme do sebe jít ostře, jinak nás voba hrozně zmlátěj. Musíme se boxovat natvrdo, nic jiného nám nezbejvá,“ říká Edelstein smutně, moc si v této disciplíně nevěří.

„Tak dost keců, svlíknout do půl těla a do sebe!“ houkne Werner.

Oba vězni rychle poslechnou, za chvíli stojí před svými trýzniteli jen v hnusných pruhovaných kalhotách, bosí, s hlavou sklopenou. Ale oba odhodlání se bít srdnatě, i když to bude asi dost bolet.

„Budete boxovat, dokud jeden z vás nebude ležet na zemi,“ vysvětluje Ernst svá pravidla zápasu, pak se rozhodne přidat motivaci, „Ten co prohraje, dostane dvacet ran holí přes prdel. Tak do toho!“ křikne.

Oba mladíci se postaví do střehu, po pravdě ani jeden z nich tento sport nikdy neprováděl, nicméně ho pochopitelně znají. Snaží se proto napodobovat správné postavení, snaží se krýt. Je jim ale jasná jedna věc, pokud se budou navzájem šetřit, dostanou výprask oba. Proto se do sebe pustí zhurta, snaží se jeden druhého zasáhnout pěstí do obličeje nebo do trupu. Jelikož nemají boxerské rukavice, každý i špatný úder dost bolí, a také může působit na místě dopadu dost devastujícím účinkem.

Prostě a jednoduše, ze sportovního klání se stane rvačka dvou pro box nepřiliš nadaných borců, máchají rukama jak zběsilí, snaží se více udeřit druhého, než se bránit, jejich pozorovatelé jistě chtějí vidět především jejich bolest a krev. A ta se začíná objevovat, oba mají roztržené rty, David krvácí i z natrženého obočí, hučí mu v hlavě po jedné z ran. Zároveň oba bolí ruce, jak se navzájem srážení při pokusu o úder.

„Rvou se jak koně,“ slyší Edelstein hodnocení jednoho z kápů, což považuje za dobré znamení, zřejmě jim malou snahu nevyčítají.

Po pár minutách nelítostné rvačky začíná mít mladší z aktérů navrch, je asi přece jen o něco silnější a také zručnější. David se sice velmi snaží, ale už je zřetelně otřesený a obtížněji se mu uniká před údery. Pak dostane hroznou ránu na solar, zaúpí, prohne se, vzápětí ho bomba na hlavu srazí na kolena. Zůstane na čtyřech, ztěžka oddechuje.

„Tak na co čekáš, na zem s ním!“ ozývá se od natěšených diváků.

Rubstein poslechne, udeří svého soka znovu do hlavy, čímž ho pošle k zemi, pak nad ním stojí, z nosu mu kape krev, také mu prýští z roztrženého rtu a z rozbitých kloubů na ruce. Ale je na tom evidentně lépe, než poražený protivník.

Davidovi hrozně hučí v hlavě, chce se mu zvracet, jako zdáli slyší hlasy, někdo snad říká, že to byl dobrej boj. Což je nadějně, když budou spokojeni, třeba je nezavraždí. I když teď se musí připravit na výprask, dvacet ran holí si neumí představit, ale asi to bude pořádně bolet. Měl by se však pokusit sebrat, nezůstávat dlouho ležet, aby někoho nenapadlo ho dorazit. Ale ne, to neudělají, určitě se těší, až mu budou moci udělit výprask.

Zvedá se velmi pomalu a hodně ztěžka, je zřetelně dost otřesený, zapotácí se, Dov ho chce zachytit, ale pak ucukne, asi se bojí mu pomoc. Poražený borec však situaci zvládne, stojí teď v pase lehce zlomený a čeká, co přijde.

„Tak teď vodměna pro poraženého,“ je v obličeji Wenera škodolibá radost, „Ty,“ ukáže na Davida, „se chytneš vokolo krku tady toho,“ ukáže na Dova, „A ty se předkloníš. Jasný?“

Oba mladíci přikývnu. Co jim také zbývá.

„Ty,“ obrací se Ernst znovu na Edelsteina, „svlíknout,“ poroučí a jde si pro hůl.

David neodporuje, odkládá zbytek oblečení. Je mu hrozně, když je teď nahý, doslova cítí, jak si ti dozorcí pozorně prohlížejí jeho tělo, včetně intimních partií. Snaží se však nedávat najevo stud, jen splnit rozkaz. Je mu jasné, co přijde, o takovém bití kdysi někde četl, snad ho prováděli na neposlušných žácích v antice. Chystá se zavěsit na svého soka, který ho porazil, když ho kápo zadrží.

„Počkej, zacpeme ti hubu, abys tady řevem nebudil barák,“ říká mu, pak natáhne ruku s kusem hadru, „Tohle si dej do držky,“ nařizuje.

Trestanému nezbyvá než znovu poslechnout, z hnusné látky se mu zase zvedá žaludek, ale to už mu Ernst dalším kusem látky, obtočeným kolem hlavy, zajišťuje odporný roubík v ústech. Pak jen lehce pokyne a tím pádem také dává pokyn k zahájení trestu, respektive mučení.

Edelstein se zaklesne do svého kolegy, ten chápe, co se po něm chce, proto uchopí ruce Davida, pak se lehce předkloní. Tím pádem mladík určený k bití visí na jeho zádech, nohy má ve vzduchu a zadek vystrčený, tam mají dopadat rány.

Ozve se hrozně nepříjemný zvuk, jak hůl protíná vzduch, a pak další, když se setkává s lidskou kůží. Edelstein s sebou škubne, bolí to více, než by si pomyslel. Nestačí se však ani nadýchnout a dostává další ránu. A další.

Ani ty údery nestačí počítat, zadek má náhle v jednom ohni, díky roubíku nemůže řvát, tak mu jen prýští slzy z očí a on se různě svíjí. Dov však drží pevně, má strach, aby se sám nestal obětí. Trestanému se chvěje jak místo, kam dopadají rány, tak celé tělo. Podle všeho se u výprasku káповé střídají, každý si asi chce dát ránu a vůbec ho nešetří. Jejich pohledy napovídají, jaké mají potěšení z bolesti mladíka, kterého krutě bijí.

Konečně rány ustávají, Dov uvolňuje ruce kolegy, které tak křečovitě svíral, ten dopadá na zem, stále vydává bolestné steny, slzy se mu řinou z očí, mísí se z krví a dopadají pod něho. Rukou si podvědomě sáhne na zadek, když se na ní podívá, je na ní krev. Není divu, pozadí má jako v ohni. Nemůže však křičet, Ernst dobře věděl, proč mu zacpal ústa.

Mučitelé jsou dle všeho spokojení, jdou si zase sednout, začnou se cpát a sousta zapíjet alkoholem. Dobře se naladili, mučení jiných jim přináší minimálně uspokojení. Viděli dobrou rvačku a pak sami přiložili ruku k dílu.

David se cítí hrozně, má zároveň strach, jestli takto zbitý vydrží i další nástrahy, které přijdou, o čemž nepochybuje. Rád by se pořádně nadýchl, ale neopovazuje se uvolnit roubík, který ho velmi omezuje v dýchání. Zůstává v poloze na čtyřech, kousek od něho stojí Rubinstein, jednou na kolegu pohlédne, v jeho očích jako by byla omluva. Ale není se za co omlouvat, každý z nich dnešní noc především bojuje o svůj život. Možná ho ztratí oba, možná jeden z nich, s boží pomocí snad přežijí oba. Ale určitě ne bez následků, které je mohou přivést do krematoria posléze.

„Sem, na kolena,“ křikne po delší době Werner, oba vězni ho poslechnou, klečí teď asi dva metry od svých trapitелů, „Ty, můžeš si to sundat, ale jak zařveš, tak ti rozbiju hlavu,“ varuje staršího z mládenců.

Edelstein se pokusí zbavit roubíku, pomůže mu jeho kolega, pak se musí hodně držet, aby bolestí nevykřikl, tak jen sténá, syká, přerývaně dýchá. Jeho tělo se stále nekontrolovatelně chvěje.

„Tumáte,“ hodí Ernst oběma klukům kousek chleba, ti ho rychle chytají.

David zírá na jídlo ve své třesoucí se ruce, náhle si připadá jak domácí mazlíček, co ho páníček odměnil kouskem žvance za dobré panákování. Ale proč jako? Vždyť oni jsou tady v daleko horším postavení, než ten psík. I tímhle jim dává kápo najevo, jakou nad nimi má moc. Pobavili je, za cenu jejich prolité krve, a tak zvířátka dostávají pomyslný cukřík.

Mládenci však na své ponížení nemyslí, každý kousek chleba je tady boží dar, proto ho zakrvácenýma rukama cpou do svých rozbitých úst. Poté tam jen klečí, až je začínají notně bolet kolena, a čekají, co přijde. Asi půl hodiny si jich nevšímají, pak se rozhodne Werner v zábavě pokračovat.

„Vy svině židovský,“ obrátí se na ně mile, „Víte, co by mě zajímalo? Proč tak hrozně lpíte na tom svým zasraným životě. Ty,“ ukáže na Davida, „řekni mi, co seš vochoťnej udělat, aby sis ten svůj posranej život zachránil.“

„Udělám, co budete chtít, pane,“ odpovídá ztěžka oslovený, stále ještě zcela nemá třes svého těla pod kontrolou, navíc se cítí hrozně ponížený, klečí tu zcela nahý, zbitý.

„Vážně všechno?“

„Všechno, pane,“ zní odpověď.

„Vážně, jo? A když ti řeknu, aby sis ho vyhonil, tak to uděláš?“

„Ano, pane,“ odpoví s jistým zaváháním Edelstein, v jeho očích je hrůza z toho, co asi přijde, ale také odhodlání přežít dnešní noc.

„Ano, pane,“ hlesne Rubinstein, když se pohled sadisty stočí na něj.

„A když vám řeknu, abyste si to rozdali mezi sebou, taky to uděláte?“ zní další hrozná otázka.

„Ano, pane,“ odpovídají oba, v jejich očích je čiré zoufalství. Asi přichází to, čeho se tak hrozně obávali.

„Vidíte to?“ obrátí se Werner ke svým kolegům, v jeho očích je výraz nejvyššího pohrdání, „Jsou horší než ten nejprašivější čokl. Pro ten svůj posranej život udělej cokoli. Budou se tu navzájem mlátit, klidně se tu navzájem i vojebou,“ směje se a další jeho kolegové s ním, „Vy ubohý židovský prasata,“ obrací se ke klečícím, „Proč proboha tak chcete žít? Copak vám nedošlo, že tady tak jako tak chcípnete? Tak proč to nezabalíte? Proč to neskončíte? Proč tak bojujete vo ten svůj posranej život?“

Oba kluci mlčí, co taky na takovou otázku odpovědět. Možná, kdyby ten hajzl byl na jejich místě, taky by vše viděl jinak.

„Je vám přece jasné, že tady tak jako tak chcípnete,“ pokračuje v psychickém týrání Ernst, „Tak mi řekněte, proč tak bojujete vo ten svůj posranej život? Vo těch pár dní navíc? Dyt' vám musí bej přece jasné, jak to skončí. Nakonec tak jako tak skončíte v peci krematoria!“

Opět žádná odpověď, jen sklopené hlavy mladíků, kterým ten zlý muž připomíná realitu, kterou dobře znají.

„Tak víte co? Dám vám šanci to skončit,“ říká kápo se zlověstným úsměvem, „Stačí jen, když požádáte vo rychlou smrt. Já vám ji poskytnu. Vidíte támhle ten provaz?“ ukáže směrem, kde se povaluje špagát, ze kterého před pár hodinami udělali laso a chytali do něj vězně, „Když požádáte vo rychlou smrt, tak vám ho uvážu kolem krku a do dvou minut to máte vodbytý. Jen si tím zkrátíte utrpení a čekání na smrt, která tak jako tak přijde. Tak co, chceš ten špagát kolem krku?“ vyštěkne.

„Ne, pane,“ hlesne Edelstein.

„Ne, pane,“ zní stejná odpověď od Rubinsteina.

„To jsem si myslel,“ řekne pohrdlivě Werner, „Víte co jste? Nic víc než prašivý židovský psi. Ne, jste horší než ty psi! Na všechny čtyři, vy čoklové, a štěkat!“

„Jasně, jsou jen psi, ať pěkně zaštěkaj,“ směje se další z trýznitelů.

„A můžou u toho vrtět vocasem,“ chechtá se další.

„Ty,“ ukáže Ernst na Dova, „svlíknout, nejsi člověk, jen zvíře, na voblečení nemáš nárok,“ dokončuje ponižení, pak přidá i varování, „Máte právo jen štěkat, kňučet, nic jinýho. Jestli někdo z vás hlasitě zařve, tak vám dáme roubík, nebo ten špagát kolem krku. Ještě se rozhodnu,“ hrozně zle se ušklíbne.

Oba nazí mladíci jsou následně nuceni lézt po čtyřech, předstírat štěkání, občas olíznou nastavenou botu, ruku, nebo i hůl dozorců. Ti se baví jak ponižením vězňů, tak jejich týráním, kdy do nich kopou, mlátí, sráží je k zemi.

David se nemůže cítit hůř. Několikrát pomyslí na návrh kápa, zda by nebylo lepší ho přijmout, požádat o smrt a všechno skončit. Vždyť on má v jednom pravdu, tak jako tak zemře. K čemu mu je pár dní navíc? Ke všemu, pokud dnešní noc přežije, v jakém bude stavu? Takhle zmlácený nebude stejně moci zítra pracovat a tak ho stejně nakonec ta svině zabije. Možná už ráno na nástupu, možná se mu podaří nějak dobelhat na pracoviště, a tam ho odstřelí první esesák, který půjde kolem. Tak k čemu další ponižování? Stačí přece jen požádat. Ty dvě minuty dušení utečou rychle a bude konec. Klid. Žádné týrání, žádné ponižování.

Nechápe sám sebe. Proč nedokáže těch pár slov vyslovit? Proč se nedokáže vzmužit a umřít alespoň s trochou důstojnosti? Proč se tak strašně ponižuje před těmi sadisty? Kdyby byla alespoň malá naděje, kdyby přežití téhle strašné noci znamenalo šanci žít dál, prožít další dlouhý život, pak by snad mělo smysl se pokusit tohle týrání přestát. Ale tady žádná naděje není. Tak proč proboha nedokáže vyslovit těch pár slov a všechno ukončit?

Hrozná bolest jím projede, padá k zemi, svíjí se, sténá, hýká, ale snaží se nekřičet, i když je to strašné. Někdo ho zezadu nakopl do varlat, ne, tohle se nedá vydržet. Vedle se válí i Dov, naložili s ním stejně. Oba se snaží moc neřvat, ale jak to proboha udělat?

„Tak co,“ sklání se nad nimi Werner, „nechce už konečně někdo požádat vo ten špagát kolem krku? No tak, vyžvejkňte se. Kdo už chce umřít a mít to za sebou?“ směje se jim do jejich bolestí zkroucených obličejů.

Jelikož ani jeden z mladíků o smrt nepožádá, i když oběma rozum říká, že by to asi bylo nejlepší řešení, dostanou do úst roubík a jejich mučení pokračuje. Ztrácí pojem o čase, jak předpověděl David, tato noc jim přijde velmi dlouhá, ačkoli jde jen o pár hodin trýznění. To přichází v jakýchsi návalech, chvíli jim nechají oddych a chlastají, pak se jim zase věnují. Bijí je, pálí cigaretami, různě ponižují. Nadávají jim a pak je zase bijí.

Naštěstí nedochází na přímé sexuální násilí, kterého se tak oba obávali, pokud nepočítáme zastrčení nedopalku do řitního otvoru či popálení genitálií. Ale k sexuálním praktikám je nenutí ani je s nimi neprovozují. Spokojují se s jejich mučením a týráním, které je naplňuje uspokojením. Popíjejí, týrají a popíjejí.

Kolem jedné hodiny se rozhodnou celou sešlost rozpustit, i oni musí ráno vstávat a začít zase pracovat. Což obnáší bití vězňů u komand, kde vládnu. Oba mladíci jsou zle zřízeni, pokrytí krví, popálení, zmučení. Povalují se na zemi v polobezvědomí, po poslední nakládačce.

„Co s nima?“ slyší David jakoby zdáli hlas a hrkne v něm, právě se asi rozhoduje o jejich životě.

„Můžeme je dorazit,“ navrhuje jiný hlas, „Třeba jim vomotat ten provaz kolem krku a chvílku podržet.“

„Seru na ně, už mají dost, možná stejně do rána chcípnou,“ říká další.

„Můžeš je dobít ráno, pokud ještě budou dechat,“ radí jiný.

„Byla s nima docela dobrá zábava,“ konstatuje některý z trapitelů, „Jak se ti šmejdi snažili přežít, přitom tak jako tak chcípnou. Mohli požádat vo ten provaz, ale to voni ne. Fakt nevím, proč tak bojujou vo ten svůj zkurvenej život, když musej dobře vědět, že tady tak jako tak chcípnou.“

„Tak je aspoň vyhodíme ven, ať mi tady nesmrděj,“ navrhne Werner a také svůj záměr za pomoci kolegů realizuje. Chytí nahé ubožáky s roubíkem v ústech za nohy a vyvlečou je ven z místnosti. Nechají je ležet jak mršiny kousek od dveří, kde se nad jejich zdevastovanými těly vesele loučí. Mají skvělou náladu, podpořenou alkoholem i dobrou zábavou. Jejím výsledkem leží kousek vedle nich, ale to je trápí pramálo. Pro ně lidský život nemá žádnou cenu, každý je mnohonásobný vrah, především židovské vězně pak všichni považují jen za bezcenný odpad společnosti, který jim byl dán na hraní. Nikdo je nikdy nepokárá, když někoho zavraždí, naopak je mnozí esesáci ještě povzbuzují a hecují. Proto nemají ani žádnou starost se zmučenými mladíky, koho by taky jejich osud zajímal. Ti už brzo stejně zmizí v peci.

Werner se vrací do svého brlohu, přitom pohlédne na oba hochy, co teď bezvládně leží na zemi. Vejde dovnitř, posbírá jejich svršky a vyhodí je za nimi. Pak zavře dveře a se spokojeným úsměvem na tváři si jde lehnout. Jeho svědomí rozhodně trápit nebude.

SMLOUVA S ĎÁBLEM

noclehárně je relativní ticho, pokud pomineme různé chrčení, chrápání, sípavý dech či výkřiky z hrozných snů. Po pár minutách, co se rozejdou kápoové, se však objevují dva stíny, které směřují k tělům zmučených mladíků. Jde o jejich otce, kteří mají v očích hrůzu. Náhle se však objeví další tři vězni, kteří mají za úkol oba nešťastné muže ohlídat, v zoufalství by je mohlo napadnout jít si s kápem vyřídit svoje účty a to by pak dopadlo hroznou silou na celé komando.

„Jsou mrtví?“ ptá se chvějícím hlasem pan Rubinstein, celý se klepe a hledí na nahé tělo svého syna, zmučené, zakrvavené.

„Dýchaj,“ odpovídá jeden z vězňů, co má nebohé otce ohlídat, „Maj dost, ale voba dýchaj. Jen nevím, jestli je to dobře,“ dodá hroznou větu.

„Dobře?“ zachrčí pan Edelstein a v očích má smrt.

„V tomhle stavu ... možná by pro ně bylo lepší, kdyby je rovnou zabili. Stejně umřou, jen se budou ještě pár hodin trápit. Možná je dorazí už zítra ráno na apelu. Je mi to líto, ale nic jiného vám říct nemůžu. Musíte se s tím smířit,“ snaží se druhý z vězňů o soucitný tón.

„To jsou hrozná zvířata,“ kleká si Benjamin k tělu svého syna, skoro nemůže dýchat, svírá se mu srdce bolestí, „Jak tohle těm chlapcům mohli udělat. Jak je mohli tak hrozně zřít,“ pohladí svého potomka po vlasech, na ruce pak spatří jeho krev.

„Můžeme je nějak zachránit?“ ptá se Meir, i on teď klečí vedle svého syna, drží ho za ruku.

„Jedině je dopravit na ošetrovnu,“ říká kolega vězeň, „Jenže to je taky většinou konečná. Všichni to víme, jen málokdo se z ošetrovny vrátí. Většinou tam zemřou, buď přirozenou cestou, nebo je někam odvedou a tam ... Ale to sami dobře víte.“

„Pracuje tam můj další syn,“ poznamená pan Edelstein.

„No pak by mohli mít naději. Pokud je tam tedy ty svině pustěj. Možná je ráno dorazej, když zjistěj, že to jejich řádění ti kluci přežili.“

„Mají přece právo jít na ošetrovnu.“

„Mají taková práva, jaký jim kápo dovolí,“ konstatuje jeden z vězňů temným hlasem, „Navíc se nezdá, že by tam byli schopní dojít. Možná do rána zemřou. Taky si myslím, že by to bylo pro ně nejlepší. Alespoň by jejich trápení skončilo.“

„Mluvíte tu nad tělem mého syna!“ vyskočí Benjamin, zrudlý hněvem.

„Tak se vo něj postarejte, jak uznáte za vhodný. Ale neuděláte nic proti tý svině uvnitř, to bysme vás museli zastavit,“ řekne jeden z trojice vězňů dost výhrůžně.

„Můžete nám je aspoň pomoc odnést?“ ptá se prosebně pan Rubinstein.

Jeho žádost se setká s pochopením, oba mladíky přemístí na okraj spodní řady palandy, tam uvolní místo, oba zmučení teď leží vedle sebe, dýchají sice přerývaně, ale dýchají. Dokonce i přicházejí k sobě, poslední bití bylo dost drsné, možná jim mělo přivodit smrt, těžko říci.

„Otče ...,“ zasípe mladý Edelstein.

„Davide,“ chytá ho za ruku jeho zploditel.

„Otče, nech mě bejt. Postarej se vo sebe. Tohle už nezvládnou. Budu muset jít,“ říká syn tesklivým hlasem.

„Nenechám tě umřít,“ zvolá Benjamin.

„Otče,“ pokusí se o úsměv zmučený mladík, vyzní dost tristně, „tohle už není v tvojí moci,“ šeptá, „Pokusil jsem se to přežít, ale jsem na sračky. Tohle se nedá přežít. Ale aspoň seš tady se mnou, když umírám ...“

„Ty neumíráš, Davide. Jen si hrozně zmlácenej. Ale dostaneš se z toho. Na ošetrovně tě dají dohromady.“

„Slyšel jsem, co jste říkali,“ opět se pokusí o úsměv mladík, moc smutný, „Otče, bojím se, bojím se smrti. Tak moc jsem chtěl žít, nechal se ponižovat ... ale nemělo to smysl, stejně nás tak zřídili,

že nemůžeme přežít. Je to hrozný, že už musím vdejt. Ale ty se netrap a zkus ještě chvíli vydržet. Třeba se podaří Danielovi tě vodsud dostat.“

„Na mě nemysli, Davide,“ říká zoufalým hlasem pan Edelstein, „Je to všechno moje vina, to já tohle všechno zavinil. Já bych tady měl ležet, a ne ty. Pane,“ zvedne oči ke stropu, „pomoz nám, zachraň aspoň ty z mých synů, co jsou ještě naživu.“

„Otče, nic ti nevyčítám,“ šeptá hoch, „Chci odejít smířenej. Pokud uvidíš někoho z bratrů, pozdravuj je. Budu tam nahoře na vás čekat, s maminkou ... Ale modlím se, abych čekal dlouho ...“

„Davide, já tě umřít nenechám,“ zní hlas Benjaminova pevně, „Hned zítra ráno, před apelem, tě odnesu na ošetrovnu. Snad tě tam dokáží dát dohromady, snad tam vyjdou vstříc Danielovi. Ty neumřeš. Jsi mladý a stále silný, jen jsi dostal výprask. Z toho se vylížeš, za pár dní budeš zase v pořádku.“

„Je mi zima ... možná už přichází smrt ...“

„Ne, smrt nepřichází, ale jsi nahý. Pokusím se tě obléct ... nebo ne, to by asi moc bolelo, zkusím tě zabalit do té houně. Davide, nesmíš to vzdávat, musíš bojovat. Když si vydržel to mučení tam uvnitř ... bylo to asi moc hrozné ...“

„Neznásilnili nás, pokud se ptáš na tohle,“ zavírá oči syn, „Jen nás různě bili, pálili, zase mlátili ... Jak hrozně to bolí ... mám tělo jako v ohni. Ten chlap má pravdu, smrt by asi byla vysvobozením ... kdybych se jí tak nebál, nebyl takovej zbabělec.“

„Nejsi zbabělec, jsi moc statečný chlapec. Vydržel si hrozné mučení, snášíš svou hroznou bolest. Jen musíš pár hodin vydržet, už brzo zazní gong a já tě hned odtáhnu na ošetrovnu. Do toho bloku, co o něm mluvil Daniel,“ říká Benjamin úpěnlivým hlasem, musí synka přesvědčit, aby si zachoval vůli žít. Neví sice, zda nemá vážné vnitřní zranění, pak by to byl asi konec, ale vypadá, že je jen hrozně zmučený. Z toho se ale dá dostat, pokud mu bude poskytnuta péče a pár dnů na ošetrovně.

„Pane, váš syn je doktorem?“ ptá se teď zoufalým hlasem pan Rubinstein, jeho syn je už taky při vědomí, ale také v hrozném stavu.

„Jeden z mých synů je asistentem u jednoho esesáka. Ale ano, pokud vím, dělá doktora na ošetrovně, nebo tam má známé. Snad může pomoci.“

„Myslíte, že i mému synovi?“

„Nevím,“ dostane se do velkých rozpaků pan Edelstein.

„Prosím, mám už jen jeho,“ říká zoufalým hlasem Meir.

„Já vás chápu, ale nevím, jestli dokáže pomoci svému bratrovi, natož jiným ...“

„Jak je tam chcete dostat?“ změnil raději téma pan Rubinstein.

„Hned po tom gongu, nebudu na nic čekat, vezmu kluka na záda a poběžím s ním na tu ošetrovnu,“ odpovídá Benjamin rozhodným hlasem.

„Co když nestihneme nástup? Nebo vás ta svině zastaví?“

„Je mi jedno, jestli sám stihnou nástup. A zastavit se nenechám, prostě ho tam dovleču, i kdyby to mělo být to poslední, co udělám.“

„Otče, nesmíš ohrožovat sebe,“ ozve se kňouravým hlasem syn.

„Davide, v tohle mi bránit nemůžeš. Nedovolili mi jít za tebou, musel jsem tady sedět, když tě tam týrali. Jen sedět, čekat a představovat si, co ti tam dělají. Byla to hrůza, věř mi. Ty jsi přežil a já nedovolím, abys umřel. Na tu ošetrovnu tě dostanu, pak snad pomůže Všemohoucí, a snad i Daniel. Ale nedovolím, aby tě ráno ta svině dorazila,“ zní hlas pana Edelsteina rozhodně.

Jako by svým řízným proslovem ukončil veškeré spekulace, oba otcové se pokusí syny trochu ošetřit, ale hlavně je neustále povzbuzují. Kluci jsou opravdu hodně zřízeni, mají však výhodu svého mládí a také stále ještě dost slušné postavy. Možná právě proto si je ti zvrhlíci vybrali pro své zvrácené hrátky. Pořád ale mají naději se uzdravit. Jejich otcové nemyslí dále, nezajímá je teď, co

bude, pokud se chlapci z nakládačky vyližou. Jak dlouho potom dokáží zůstat naživu. Teď je teď a teď je musí zachránit. Za každou cenu, i za cenu svého života, v tom jsou zajedno.

Zbytek noci uběhne poměrně rychle, taky jí do budičku moc nezbyvá. Oba otcové vezmou své syny na záda, ti jsou zabalení do pokrývky, spolu se svými věcmi, a čekají ještě před zazněním gongu u východu z budovy. Spolu s ním vyrazí, pádí jak o život, vlastně běží o život svých synů. Naštěstí nemusí daleko, ošetrovna je o pár baráků vedle. Pan Edelstein míří k bloku, o kterém mluvil Daniel, modlí se, aby ho tam spatřil.

Což se však nestane, nikde ho nevidí. Benjamin neví, že jeho nejstarší syn má obrovské privilegium, zařízené doktorem Schröderem, nemusí se ranních vysilujících a svým způsobem i nebezpečných apelů zúčastnit. Tak tam tak stojí na chodbě a rozhlíží se, vidí různé zdejší kápy, co řvou na vězně, pak také ty vězně. Odhaduje, kdo by z nich mohl být doktor.

„Zná někdo Daniela? Zná někdo Daniela?“ ptá se zoufale, značně vysílený, stále má kluka na hrbu.

„Daniela?“ osloví ho náhle jeden postarší muž, židovský vězeň.

„Daniel Edelstein, je to můj syn. A tady na mých zádech je jeho bratr David. Kápo jeho a toho kluka vedle v noci hrozně zřídil. Jen pro svou zábavu,“ říká Benjamin rychle.

„Dejte je dovnitř, pojd'te, ukážu vám, kam je umístit. Až skončí apel, tak se o ně postarám,“ říká doktor Pichman, neboť on je tím, kdo se k nešťastnému otci zmláceného chlapce přihlásil.

„Co se tady vybavuješ,“ objeví se náhle kápo ošetrovny a bez dalšího praští doktora holí přes záda, on k jeho povolání žádnou úctu nemá.

Lékař atak přejde jen s bolestně staženým obočím, nechá oba zraněné mladíky umístit na lůžka do vyšetřovny. Tam s nimi chvíli zůstávají jejich otcové, místo snídaně.

„Musíte vydržet,“ říká Benjamin, „Snad se vás tady ujmou,“ modlí se.

„Otče, rychle, vrať se, nebo bude zle,“ má David strach o svého zploditele.

Oba nosiči se naposledy podívají na své zmučené potomky, poté se opravdu klusem vracejí ke svému komandu. To se již řadí před blokem, pročez si jejich příchodu dost ošklivě vypadající Werner všimne. Ještě víc se zamračí a vyrazí proti nim.

„Kde se flákáte!“ přetáhne je oba holí přes hřbet.

„Odnесли jsme naše syny na ošetrovnu,“ odpovídá pan Edelstein pevným a odhodlaným hlasem.

„Vaše syny ...,“ nechápe kápo.

„To jsou ti dva chlapci, co jste je v noci tak hrozně mučili,“ odpovídá Benjamin a dívá se vrahovi zpřímá do očí.

„Ti dva kluci ... tak voni pořád žijou ... a kdo vám to dovolil?!“ zařve kápo.

„Všemohoucí nám to dovolil. Když nám je daroval a když naštěstí přežili vaše řádění,“ neuhne pohledem pan Edelstein, jeho kolega má teď výraz plný děsu, tohle nemůže dopadnout dobře.

„Co si to dovoluješ, ty židovská svině!“ udeří Werner Benjamina holí do hlavy, na té mu protrhne kůži, pročez se objeví pramének krve, stékající po čele ke kořenu nosu.

„Pokračuj,“ řekne drsným hlasem pan Edelstein, „No tak, na co čekáš. Zabij mě. Nic jiného od tebe nečekám. Vlastně budu jen rád. Smrt si zasloužím, to já jsem sem rodinu přivedl. No tak, pokračuj, já se smrti nebojím. Bude pro mě vysvobozením!“

Werner zírá na muže, který náhle projevil nezvyklou statečnost. Zalomcuje s ním hrozný vztek, ale pak si uvědomí, že ten chlap možná říká pravdu. Možná chce opravdu zemřít a když ho zabije, tak mu opravdu jen poslouží.

„Zařaďte se!“ řekne místo rány, hned však přidá zlověstné varování, „Ještě jsme spolu neskončili!“

Na tuhle poznámku už Benjamin nereaguje, spolu se svým druhem se rychle přidávají k ostatním. Čeká je jistě dlouhý a vysilující apel, ostatně jako každý den.

„Proč jste ho tak dráždil,“ zašeptá hrozně vyděšeným hlasem Rubinstein.

„Zachránil jsem nám tím život. Kdyby si nemyslel, že mi mojí smrtí udělá službu, už bysme tu leželi s rozbitýma hlavama.“

„Zachránil ... ale na jak dlouho?“

„Tak to nevím. A už mlčte!“

David a Dov mezitím leží na lůžku, zabalení ve smradlavé houni, pod níž skrývají své vlastní oblečení. Ztráta jakékoli části výstroje se tady rovná smrti, i proto vše tak křečovitě svírají. Obličej mají napuchlé, což si částečně způsobili sami při boxu, pocítují palčivou bolest z různých částí těla, včetně varlat, do kterých je také čas od času mlátili. Jsou však při vědomí, čekají, co s nimi bude dál.

„Možná nás rovnou pošlou na smrt,“ říká tichým hlasem mladší z chlapců, „Prý to tak dělají, s těmi, co už nemůžou pracovat.“

„To dělají, dávají jim injekci,“ připouští tuhle variantu David, i když se esesáci snaží svá zvěrstva utajovat, téměř všichni vědí, co se kde děje. Vědí o existenci plynové komory, bloku jedenáct, kde se mučí, o dvoře mezi bloky deset a jedenáct, kde se popravuje střelou do hlavy. Také o kanceláři ošetřovatele z řad SS Josefa Klehra, který tam píchá smrtelné injekce.

„Stejně je to zázrak, že jsme tu noc přežili,“ říká Rubinstein, „Ani jsem s tím už nepočítal.“

„Ani já ne. Třeba ještě nemáme umřít, myslím tím dneska. Třeba nás opravdu ošetří, skutečně, ne tou smrtelnou injekcí.“

„Stejně nás nakonec zabijou.“

„Seš silnej a mladej, snad máš naději ... ale teď jsme na tom hrozně. Bolí mě všechno, pálí mě všechno. Je to hrůza,“ má David obličej pokřivený, mluví pravdu, dost trpí.

„Proč nás nakonec nezabíjí?“

„Nevím, asi se pobavili dost, možná už byli dost opilí, my už skoro mrtví. Asi by jim nedělalo potěšení zabít někoho, kdo je v bezvědomí a už se nehýbá. Nevím. Třeba nás ochránil Hospodin.“

„Hospodin ...“, pokusí se o úšklebek Dov, „Jestli je nějakej Bůh, tak kde je, když tady všichni umírají? I naše rodina. Už jsem zůstal jen já a otec ... co myslíš, co jim ta svině udělá?“

„Nevím a nechci na to myslet. Voni se vobětovali pro nás. Ale asi bysme udělali to samý, kdybysme měli syny.“

„Jenže ty mi nikdy mít nebudeme, protože nás tady zabijou ... možná už dneska, až zjistěj, že už nemůžeme pracovat. A to já nemůžu, jsem tak zmlácenej, že se ani nemůžu pořádně hejbat. Co myslíš, bolí to, ta injekce?“

„Dove, přestaň s tím už. Ještě nám ji nepíchaj. Pořád je naděje.“

„Davide, pracuje tady vážně tvůj bratr? A bude nám moct pomoci?“

„Nevím, možná. Jsme tady jen tři tejdny, tak asi moc známejch mít nebude. Vůbec nevím, jestli bude moct něco udělat. Dove, možná jsme dostali šanci, možná jen někdo dokončí, co ty svině včera začali. Aspoň že nás neznásilnili.“

„Toho jsem se taky bál, když jsme se museli svlíknout. Aspoň že tak, že nás taky nenutili k tomu ... jak ta svině říkala ... však víš. Ale vyřídili se na nás parádně, co?“

„To jo. Dělej svou práci pořádně, to se jim musí nechat.“

„Práci? Spíš je to pro ně zábava ... Jsou to hrozný svině, proto je tady asi ty esesáci maj. Když zavřu voči, vidím pořád ty jejich šklebící se držky. Cítím ten jejich sradlavej dech. Jak rád bych jim do těch jejich ksichtů nakopal.“

„Tak to nejseš sám. Ale taky na ně jednou dojde. My se toho asi nedožijeme, ale jednou je taky někdo sejme.“

Pokračují v tlachání, přitom se ale kroutí bolestí, čekají, jestli se jich někdo ujme a potom, jak s nimi naloží. Netuší, jak to tady chodí, jestli nemocné vždycky přijmou, a pak při nějaké selekci rozhodnou o jejich osudu, nebo je rovnou vyhodnotí jako praceneschopné a pošlou je na smrt. Ale

přeci jen jistou jiskřičku naděje pocítují, přestáli hrůznou noc a pořád dýchají. A také, alespoň na nějaký čas jsou pryč od té zrůdy Wenera.

Dočkají se, objevují se zdravotníci, místní dozorcí a také vězeňští lékaři. K dvojici mladíků přichází starší muž, ten, co mluvil s jejich otci. Zeptá se jich na jména, ne na čísla, potom je nechá přenést do jiné místnosti, kde je ohromná lůžková část. Zde kluky udeří do nosu hrozný zápach, hned jim vytane na mysli, že je to spíš čekárna na smrt než ošetrovna. Jsou uloženi na dolní pryčnu, nad sebou vidí hnusné tmavé fleky, naštěstí zaschlé. Jsou to asi pozůstatky toho, co prosakovalo z nemocných, co kdysi leželi nad nimi. Jejich hnus a výkaly, možná i krev.

Doktor si je rozbálí, prohlíží si jejich nahá těla, nevypadají opravdu vůbec dobře. Jsou plná modřin, krvavých pruhů, ale také popálenin. Začínají jim i natékat varlata, jsou hrozně citlivá, ale dotek kluky bolí i na jiných místech. Davidův zadek je jedna velká rána, plná různého svinstva. Nebude jednoduché všechna zranění vyčistit a mládenci si ošetřování dost protřpí.

„To ne ...“, ozve se nedaleko nich, bolestí stažená tvář Davida se trochu rozjasní, neboť uvidí svého bratra Daniela. Pro kterého nechal Josef poslat.

„Nevypadají moc dobře,“ říká Pichman, „Můžeme se jen modlit, aby neměli žádné vnitřní zranění.“

„To tady ... to jsou ... to jsou spáleniny?“ třesť teď oči starší ze sourozenců Edelsteinových.

„Ano, pálili je cigaretami. Nevynechali asi žádné místo,“ ukazuje Josef na popálenou hrud', bradavku, ale i genitálie.

„Kdo to ... co se to dělo?“

„Dneska v noci, kápoové, pro svou zábavu,“ říká David bezbarvým hlasem, „Prostě jen tak, svlíkli nás a pak se dobře bavili. Mysleli jsme, že nás zabijou, ale nějak to nestihli,“ pokusí se o lhostejný výraz, nevyjde to.

„Pane doktore, prosím, dohlédnete na ně?“

„Pokusím se, ale ...“, ukáže na svou hlavu, na levé části čela má šrám.

„Oni vás zbili?“

„To víte, i tady jsou kápoové, i tady jsou hlavy vymaštěné. Ale to je jedno, udělám, co bude v mých silách. Sám ale víte, jak to tady chodí,“ upozorní Josef na své omezené možnosti, čemuž jeho mladší kolega rozumí. Pokud by sem dneska přišel někdo dělat selekci, takhle zřízené mladíky dozajista pošle na smrt.

Daniel se rozloučí, nechce riskovat pozdní příchod na setkání se svým šéfem. Sice asi na něj bude muset čekat, ale je zbytečné si dělat problémy. Dočká se, toho dne začnou zase v kanceláři, zabývají se teoretizováním, porovnáváním různých výzkumů.

„Co je s tebou?“ vyštěkne náhle Schröder.

„Se mnou? Nic, pane doktore,“ lže mladík.

„Poslouchej, na něčem jsme se domluvili. Jestli to chceš porušovat ...“

„Pane doktore, máte pravdu. Moc se omlouvám za svou nesoustředěnost. Jde o osobní starosti. Budu už dávat větší pozor,“ tváří se kající Edelstein.

„Starosti? Jaký ty můžeš mít starosti?“ zakaboní se tvář esesáka, „Vždyť jsem ti tady všechno zařídil. Máš takový privilegia, vo kterejch se nikomu z jinejch vězňů nesní.“

„Za to jsem vám moc vděčný, pane doktore ...“

„Na vděčnost ti seru! Nedělám to kvůli tobě, ale kvůli tomu, abys mi byl k užitku. A výsledek?“

„Pane doktore, dneska v noci jeden opilý kápo, spolu se svými kolegy, mučili dva mladé vězně. Dost surově je týrali. A jedním z nich byl můj bratr.“

„Tvůj bratr ... tvoje rodina ... ani ta tě nesmí rozptylovat!“

„Já vím, pane doktore, ale jak to mám udělat? Když mi možná umírá bratr na ošetrovně?“

„Umírá ... koho tu vlastně všechno máš? Ale pravdu!“

Edelstein se teď neodvažuje lhát, a tak po pravdě odpoví. Vůbec se mu nelíbí, jak se obličej jeho šéfa kaboní.

„Do prdele, to je skoro půlka tábora,“ uleví si Johann, „Poslouchej, dobře víš, jak to tady chodí. Rozumím ti,“ řekne k překvapení mladíka, „ale musíš si uvědomit, že je nedokážeš udržet všechny naživu. Do prdele, docela se mi líbíš, mohl bys být dobrým pomocníkem ... Dobře víš, jaký tady mám plány. Jaký možnosti se nám tady votevřou, ačkoli některý tady jsou hlavy dubový, vůbec nemyslí jako vědci ... a my jsme především vědci, pak až doktoři ... Do prdele, co mám s tebou dělat? Nejlepší by bylo, kdybys tu byl sám.“

„Sám ...“, zbledne teď Daniel, napadne ho hrozná věc.

„Co tak koukáš, dyť je to pravda,“ rozesměje se Schröder, „No tak se uklidni, nehodlám pátrat po tvých příbuznech, abych je poslal na tu injekci,“ ušklíbne se, pak se zase zamračí, „Můžu se na to vysrat,“ zvedne se ze své židle a zamíří k východu z kanceláře.

Edelstein ho následuje, netuší, co chce esesák udělat a po pravdě, má z jeho jednání strach.

„Tak kde si ho zašil?“ houkne Johann.

„Zašil ...“

„Víš vo kom mluvím. Podíváme se na něj.“

„Pane doktore, prosím vás, moc vás prosím, neubližujte mu,“ žadoní Daniel, bohužel se žádné odpovědi nedočká.

Vejdou na ložnici, v Edelsteinovi je malá dušička. Začne hledat svého bratra, ale ten tady není, Schröder se ptá místního kápa na dva mladíky, co sem ráno přivedli zmučené, ten ho vede do místnosti, která je místní vyšetřovnou. Tam spatří všichni dost smutný obraz, dvojici nahých kluků se zdevastovaným tělem, doktora Pichmana a ještě jednoho jeho kolegu, kteří je ošetřují. Vlastně v tuto chvíli pouze vymývají jejich zranění, snaží se z nich odstranit nečistoty, aby poraněná místa nezachvátila infekce. Oba mládenci se svíjejí, je patrné, jak trpí, oči i tváře plné slz. Esesák se podívá významně na svého asistenta.

„Ten vlevo,“ odpoví mladý lékař na nevyřčenou otázku.

„Dolů,“ zavelí Schröder, načež oba kluci seskakují, snaží se udržet na hodně vratkých nohách, sykají bolestí, bili je i přes šlapky.

Doktor Pichman vrhne významný pohled na Daniela, ten je pobledlý a jen pokrčí rameny. Toho si všimnou i oba pacienti a hrkne v nich. Nenapadá je nic jiného, než že ten esesák přišel rozhodnout o jejich osudu, a vzhledem ke stavu jejich těl je jim dost jasné, jak asi rozhodne.

Johann přistoupí ke chvějícím se chlapcům, kteří se přidržují nenápadně stolu, aby neztratili rovnováhu, prohlíží si jejich zranění, otáčí s nimi, dotkne se i některých míst, nedbá na jejich šubnutí a co nejtišší zasténání. Oba se snaží vypadat co nejlépe, jen tak snad mají malou naději. Kapitán vyndá i stetoskop a oba si poslechne, nehne však u toho ani brvou.

„Měl si pravdu,“ obrátí se teď na Daniela, „Tihle dva jsou vážně vhodný adepti pro náš výzkum. Mají na sobě dost popálenin, vyzkoušíme na nich náš lék a budeme sledovat, jak bude působit.“

„Ano, pane doktore,“ říká rychle Daniel, něco ho napadá, ale zdráhá se tomu uvěřit.

„Budeš za nima pravidelně chodit a budeš mi dávat hlášení, jak ten lék zabírá. A ty,“ obrátí se Schröder na kápa, který se podvědomě přihrbí, „ty je vohlídáš. Budou mít zvláštní režim. Rozumíš mi? Jsou to teď objekty našeho výzkumu.“

„Ano, pane SS-Hauptsturmführere,“ poklonkuje dozorce, zde v roli ošetřovatele, který však vězeňským doktorům nesahá ani po kotníky. Přesto je občas bije. Nebo právě proto.

„Vy,“ zabodne esesák svůj prst do doktora Pichmana, „vy je budete mít na starosti. Budete je vošetřovat podle pokynů mého asistenta.“

„Ano, pane doktore,“ přikyvuje Josef.

Schröder už nic dalšího neřekne, otočí se a odchází. Vlastně nepromluví až do chvíle, než se zase posadí do svého křesla.

„Poslouchej,“ řekne, „z toho vejprasku se možná tvůj bratr dostane, ale nechceš mi vo něm něco říct? Jako doktor doktorovi?“

„Má začínající tuberkulózu.“

„Bud' jsi moc špatnej diagnostik, nebo mi zase lžeš. Což je vobojí špatně!“

„Je to můj bratr ...“, hlesne Daniel.

„Kterýmu jsem právě zachránil tu jeho rozmlácenou prdel, jestli sis nevšimnul.“

„Pochopil jsem, pane doktore. Moc děkuji ...“

„Na tvýho bratra ti seru. Ale chci tvoji plnou soustředěnost a taky plnou voddanost naší věci. Vlastně mě teď něco napadlo, když už jsem to tak rozehrál. Pořád čekám, až tady rozjedeme ty výzkumy, čekám na kolegy, co by měli dorazit. Až tady vybudujeme naše pracoviště. Kde s tebou počítám. Líbí se mi tvoje názory, líbí se mi i tvoje zaujetí, i když ho možná částečně předstíráš. Ale nebudeme čekat, a jeden takovej výzkum si uděláme hned. Co říkáš?“

„Výzkum? Ted'? Na mém bratrovi?“ zbledne hrozně Edelstein.

„Voba maj docela dost popálenin. A taky dost různých dalších zranění. Sobě dost podobnejch, vyřádili se na nich rovnoměrně, jak se zdá. Mám tady docela slušný léky. Ty rozhodneš, kterej z nich je dostane. Ten druhej bude léčen klasicky, budeme tak porovnávat jejich účinek. Dobrej začátek, co říkáš?“ usmívá se esesák.

„Mám bratra léčit skutečně a toho druhého ...“

„Ten bude léčen klasicky, především přírodou,“ zasměje se Schröder, „Budeš to sledovat a zapisovat. Je to tvůj první úkol, kterej dostáváš. Budu sledovat, jak si vedeš.“

„Rozumím, pane doktore,“ sklopí hlavu Edelstein.

„Jestli ale zjistím, žeš ty léky podal i tomu druhýmu, tak naše dohoda končí a končíš i ty. Dobrá, jeden je tvůj bratr, tak ho můžeš léčit. Druhej je pro tebe ale jen pokusnej vobjekt, tak k němu budeš přistupovat. Dělá ti to snad nějakej problém?“

„Ne, pane doktore,“ odpovídá Daniel s velkým sebezapřením.

„Tak to rád slyším. Ale mezi náma, dobře víš, že to ani s tvým bratrem nedopadne dobře. Nedopadlo by to dobře ani jinde, tady se to jen uspíší. Tady se mu ta tubera rychle rozjede. To je ti doufám jasný. Jen mu tím prodlužuješ život. Možná by pro něj bylo lepší, kdyby umřel hned.“

„Pane doktore ...“

„Víš dobře, že mám pravdu. Nějakej čas ho můžeme udržet při životě, ale stejně k tomu dojde. Danieli,“ osloví Schröder poprvé svého sluhu jménem, což ho znovu šokuje, „tohle je koncentrační tábor. Tohle není žádná vozdravovna. Ty máš privilegia, vo kterejch se jinejm ani nesní. Jen proto, že s tebou mám velký plány. Ale nejde to vztahovat na všechny. Je ti to jasný?“

„Snažím se to pochopit ...“

„Musíš se zatvrdit, nemáme právo na soucit, náš úkol je jinej. Ty lidi tady jsou tak jako tak vodsouzený k exitu, ale předtím nám a vědě můžou posloužit. Proto jsem tady, i když to tak zatím nevypadá. I já musím ledasco skousnout.“

„Ten lék, co budu dávat svému bratrovi ...“

„Ty léky budou zabírat. Vyléčí mu ty rány, nevyléčí mu tu tuberkulózu. Tvůj bratr začas zemře, s tím nic nenaděláš. Stejně jako je nahnutý s těma dalšíma bratrama. Je tady nějakej systém, kterej my nezměníme. Ale možná bych pro tebe něco mohl zařídit, pokud ale budeš i ty plnit svoje sliby.“

„Něco zařídit?“ zachvěje se mladík.

„Nebudu se starat vo tvoji rodinu, budu mít dost starostí udržet naživu tebe. Ale mluvil si vo tý svý přítelkyni, vo tý zdravotní sestře. Možná bych mohl zařídit, aby se stala zdravotní sestrou a byla tak trochu pod vochranou. Tak co říkáš, uzavřeme tuhle dohodu?“ podívá se teď velmi zpytavým pohledem Schröder.

„To ... to ... byl bych moc vděčný.“

„Mám ale jednu zásadní podmínku,“ zní teď hlas esesáka hrozně tvrdě, „Budeš bez námitek snášet všechno, co musím snášet já. Budeš loajální a výkonný. Budeš mít výsadní postavení, ale zato budeš podávat výsadní výkony. Neuhneš, i když budeme provádět testy na lidech. Mluvil jsem kdysi vo dvou tejdnech, uplynuly tři. Nechám si tě, zajistím ti v tomhle pekle slušnej život. Možná i pro tu tvojí, vím, jak to pro tebe může bejt důležitý. Ale nebude to zadarmo.“

„Já vím, pane doktore.“

„Tohle je ten nejzásadnější rozhovor, který si v životě vedl. Uvědomuješ si to? Zradit mě, znamená vokamžitej vodchod k takovejmu zvířatům, jaký mučili tvýho bratra. Znamená to smrt. Já ti nabízím nejen život, ale taky neskutečnou příležitost k tomu, abys vyrostl jako lékař. Chápeš to?“

„Ano, pane doktore. Jen nevím ... znáte mě jen tři týdny ...“

„Pořád si jen Žid, na tom nic nezměníme. Ale jsi chytrej, bystrej a mohl bys bejt i dobrým pomocníkem. Já tě vochráním tady před tím vším, ty mi na voplátku budeš bezmezně voddanej. Je to velmi prostá a jasná dohoda.“

„Co bude s mou rodinou?“

„Ty nemůžeš smlouvat.“

„Já vím, ale mám je rád.“

„To je logický. Ale já mluvil jen vo tý tvojí. To jsem vochoťnej udělat. Respektive pokusím se, ale i v jejím případě je výsledek nejistej. Víc ale ne. Nemůžu se tady starat vo tvoje všechny bratry. Už to, co jsem ti slíbil, je dost náročný. Ne každej má takový uznání jako já. Víš stejně dobře jako já, proč jste tady.“

„Ano, pane doktore. Přijeli jsme sem, abychom tady zemřeli. Nějaký čas pracovali, pak tady zemřeli.“

„Já tohle nevymyslel. Můj zájem znáš.“

„Chápu, pane doktore. Víím, že nesmím smlouvat, pane doktore. Mohl bych ale mít jednu prosbu?“

„Prosbu?“ podívá se Schröder na mladíka, „Myslím si, že pro prosby platí to stejný, co pro smlouvání. Tak se mi zdá, že pořád nechápeš, kde se nacházíš, jaký je tvoje postavení a co ti nabízím. Co pro tebe dělám!“

„Omlouvám se, pane doktore.“

„Cos chtěl?“

„Jde o rozhodování o tom, kdo zemře a kdo bude žít ...“

„Tohle je těžký rozhodování, vím to moc dobře,“ přikývne teď Schröder, k překvapení Daniela klidným hlasem, „Ale řeknu ti jedno. Když řeknu, že rozhoduju při selekci, kdo půjde na smrt hned, zní to hrozně. Když ale řeknu, že z vodsouzenců na smrt vybírám ty, který budou ještě nějaký čas žít, už to zní jinak, nemyslíš?“

„Asi máte pravdu, pane doktore.“

„Buď se nauč líp lhát, nebo mluv pravdu,“ rozesměje se teď Johann, „Vidím ti až do žaludku, ty parchante jeden. Tak já ti řeknu, jak to teď vidíš ty. Jak to cejtíš. Jako bys uzavíral smlouvu s ďáblem. Ale co dělat, když ti nic jinýho nezbejvá, že? Chceš žít, to je jasný. Chceš pomoc rodině, to je taky jasný, a když budeš mít výsadní postavení, tak ti to třeba pomůže. Tak co, vidím ti až do žaludku?“

„Máte skvělé diagnostické schopnosti, pane doktore.“

„To není zase tak těžký,“ rozesměje se znovu Johann, dle všeho má dnes dobrou náladu, „Ale pozor, pokud tu smlouvu nedodržíš, propadneš peklu.“

„Jsem si toho vědom.“

„Podívej, ty seš inteligentní mladík. Ty moc dobře chápeš, co se tady děje. Je válka, vy Židé jste prohráli, a teď platíte za všechny hříchy, nejen svoje, ale i svejch dědů i otců. Nebudu s tebou rozebírat politiku, však i tobě je tohle jasný. Neříkám, že ty anebo tvoje rodina na tom nesete

přímou vinu. Ale seš příslušníkem národa, kterej pořád intrikoval, kterej ... ale to je jedno. My na sebe vzali těžkej úděl, tedy s váma skoncovat. Pokud se ptáš, jakým právem, tak právem silnějšího. Jen silný dokážou na sebe vzít takovej úkol ... Co to pro tebe a tvoji rodinu znamená, taky dobře víš. Na to seš dost chytřej. Ty ale dostáváš šanci, jen ty, protože si mě zaujal a protože pro mě můžeš mít hodnotu. Jinak tady tvůj život, stejně jako život každýho z tvý rodiny, nemá vůbec žádnou hodnotu. Pochopil si, co ti naznačuju?“

„Snažím se, pane doktore ...“, běhá Edelsteinovi mráz po zádech.

„Bude taky platit jedno zásadní pravidlo. Co spatříš, co uděláš, co se dozvíš, když budeš se mnou spolupracovat, nikdy nikomu nevyžvaníš. Kdybych zjistil, žeš vo tom s někým mluvil, co se stane, je ti asi jasný. Ztratit moji důvěru pro tebe znamená ztratit svůj život. Máš možná starosti vo svoje bratry, ale měl bys mít především starost vo sebe. Tady si každej musí především hledět toho, aby přežil. Jaký má kdo vyhlídky ... mluvím s tebou v otevřeně, ale i tohle je jen mezi náma. Nic z toho nebudeš nikam vynášet. Nebo ...“

„Rozumím, pane doktore.“

„Ještě k tvý rodině ... když už mluvíme tak na rovinu. Ten tvůj bratr, co je teď na vošetřovně, tak ten ... dal jsem mu svým rozhodnutím možná pár tejdnu života. Ale i tobě musí bejt jasný, že je už vlastně mrtvej. Až někdo přijde na to, že má tuberkulózu, tak ... tady je jen jedinej způsob, jak se s takovýma pacientama zachází ... a zachránit ho prostě nejde. Ani já bych to nedokázal, tohle je prostě ten systém. Ukázal jsem dobrou vůli, ale po pravdě, jen kvůli tobě. Tenhle tvůj bratr brzo zemře, a nikdo tomu nedokáže zabránit. Chápeš to?“ podívá se Schröder na svého asistenta, který už nemůže být bledší.

„Jak tohle pochopit ...“, zachrčí jen, „Je mu jen osmnáct ...“, hlesne.

„A devatenáctin se nedožije ...“, upře Johann chladný pohled na chvějícího se mladíka před sebou, „Není to pro tebe lehký, proto jsem mluvil vo tom, že by bylo nejlepší, kdybys byl sám. Kdyby všichni umřeli naráz. Tak by ses s tím líp vyrovnal. Co tak koukáš, domluvili jsme se, že budeme mluvit na rovinu. Možná jim nějak dokážeš prodloužit život, přes nějaký konexe jim sehnat lepší místa, kde dokáží přežít dýl ... Ale pozor. Ať tě ani nenapadle někde voperovat mým jménem! Funkce mýho asistenta, jak jsem to honosně nazval, je vochranou jen a jen pro tebe. Vy Židi tady stojíte na tom nejspodnějším žebříčku v hierarchii tábora. Ty si asi možná pořád neuvědomuješ, jak neskutečný máš štěstí, že sháním pomocníka. Jinak si už možná taky ležel někde dobitej nebo si už prošel pecí krematoria!“ odmlčí se na chvíli, pak dodá, „Kurva, dyť já tě tady vlastně skrejujám, aby tě náhodou nějaký debil tam venku neumlátíl. Dal jsem ti lepší hadry, zařídil jsem ti, že můžeš bejt zašitej tady. S mým požehnáním. Tvůj život je tady pořád vohroženej, a dá mi práci tě udržet naživu. Stejně jako si musíš dávat pozor ty. Proto musíš myslet především na sebe, pak zase na sebe, a až potom, snad, na nějaký svoje blízky, co jsou doposud naživu. Tak už, kurva, pochop ten systém, smíř se s ním a začni jednat a myslet racionálně!“

Daniel na tato hrozná slova nedokáže nic říci, je doslova zdeptaný, zřetelně se chvěje.

„Nechci taky, aby ses mi začas zhroutil. Proto se musíš zatvrdit, připravit se na to, co přijde. Co je nevyhnutelný a čemu nikdo z nás nedokáže zabránit. Chápeš to?“

„Chápu ... jak se mám ale dobře připravit na svou smrt ...“

„Kurva, kdo tady mluví vo tvój smrti?!“

„I já nakonec přece stejně umřu ...“

„No ještě neumíráš ...“, podívá se znovu velmi zpytavě esesák na mladého muže před sebou, dle všeho usilovně přemýšlí, asi jak dál postupovat, zda vyhrožovat, dál ho psychicky deptat syrovým vykreslováním zdejší reality, nebo mu dát alespoň malou naději, ke které by se mohl upínat, „Bude záležet na tom, jak moc mi budeš k užitku. Svoje lidi si dokážu vochránit ... A pokud bys byl fakt dobřej, můžu si tě prosadit, i kdybych byl třeba přeloženej jinam. Nestojí tahle naděje za trochu snahy? Není to dost velkej důvod?“

„Nevím ...“, řekne teď po pravdě Edelstein, náhle cítí naprostou beznaděj, ten necitelný muž s ním hovoří tak krutě upřímně, říká však jen to, co už dávno tuší. Ale teď to dostává strašně surově podané.

„Nechci, aby ses mi začas zhroutil,“ zopakuje Johann, „Abys propadl apatii. To bys mi byl k ničemu. Nechci si po pár tejdnech hledat novýho pomocníka, znovu ho do všeho zasvěcovat ... Proto s tebou mluvím takhle votevřeně, abys měl čas se na všechno připravit. I na smrt svých bratrů, která je nevyhnutelná a která časem přijde. To je ten systém ... Ale ty, když pro nás budeš důležitější, tak můžeš mít výjimku. Uvědom si, že když s tebou skončím, když tě přestanu chránit, tak i kdybych tě nenechal hned zabít, což můžu, tak budeš do měsíce mrtvej. V nějakém pracovním komandu. Buď tě někdo umlátí, nebo zastřelí, nebo tak zeslábneš, že chcípneš. Nebo ti dopřeje systém milosrdnou smrt ... jak si sám viděl. Doufám, že si vo tom nikde nežvanil!“

„Ne, pane doktore,“ hlesne mladík.

„Postarám se, aby ses zocelil. Aby ses dokázal připravit. Není to jednoduchý, ale jde to. Musíš votupět, votupět vůči utrpení jinejch, a přitom nesmíš propadnout malomyslnosti. Mám s tím jistý zkušenosti ... Ačkoli seš jen Žid, něco v tobě je ... Nemysli si, ani pro mě nebude jednoduchý si tě prosadit. Jak jsem říkal, tak Židi tady ... Kdybych si za pomocníka vybral například nějakýho polskýho doktora nebo medika, bylo by to lehčí ... Ale rozhodl jsem se pro tebe. Což ti dává naději tady přežít. A taky možná tý tvojí holce, jak jsem ti už naznačil. Tam ti ale slibuju jen pomoc, za výsledek se zaručit nemůžu. Což doufám chápeš. Ale zkusím ti ji udržet naživu, abys byl spokojenější, klidnější a měl další motivaci. Jak vidíš, tak držím slovo, nic na tebe nehraju. Je to jen čistě praktická dohoda mezi náma. Tvoje bezmezná voddanost naší věci, tvoje bezvýhradná spolupráce, a to všechno jen za takovou maličkost, totiž za tvůj život.“

„Můj život ...“

„Přesně tak. Zaplatím ti za tvoje služby vochranou tvýho posranýho života.“

Edelstein jen svěsí hlavu, stále se chvěje, má mnoho co na jazyku, ale neodvažuje se ani pípnout. Nechce umřít, a ten esesák mu nabízí minimálně nějaký čas, který může být hrozně důležitý. Třeba Němci prohrají válku dříve, než si myslí, a on by pak mohl vyváznout, když ho nestačí zabít. Nebo by se mohla změnit situace, a tím i dohoda s tím bezcitným německým doktorem, který by mu umožnila přežít.

„Přistupuješ bezvýhradně na moje podmínky?“ šlehne Schröder pohledem na svého asistenta.

„Ano, pane doktore.“

„Vod dnešního dne začneme teda s tvým zocelováním. Abys byl dobře připravenej. Ukážu ti, co tenhle tábor vlastně znamená. Pak možná víc voceníš, jaký privilegia jsou služba pro mě. Moje vochrana, kterou ti poskytuju. Rozuměls?.“

„Rozuměl,“ hlesne Daniel, zase už mu běhá mráz po zádech.

„To není všechno. Až začneme s experimenty, budeš nejen stát vedle mě, ale budeš se i na nich podílet. To bude především tvoje parketa.“

„A to předtím ... ta příprava ... co má znamenat?“

„To uvidíš. Na všechno se dá totiž zvyknout, věř mi,“ řekne teď Schröder unylým hlasem.

„Udělám všechno, co si budete přát,“ sklopí hlavu Edelstein.

„Na tyhle slova nikdy nezapomeň!“ řekne hodně tvrdě esesák.

„Ano, pane doktore,“ hlesne Edelstein.

Ano, právě asi uzavírá definitivně smlouvu s ďáblem. Od teďka už nebude možnost vycouvat. Respektive existuje jen jediné další řešení. Když esesáka zklame, tak ho nechá zabít. A možná i zbytek jeho rodiny, co v té době bude ještě naživu ... Bude ještě naživu ... hrozné, jak vůbec uvažuje. Ale taková je tady realita. Nesmí zklamat, musí to zvládnout, protože jen tak si zachová naději na svůj vlastní život, jen tak pomůže Helene, a snad i svým bratrům. Dnes mu Schröder předvedl, jaké slovo má na ošetřovně, ale i v systému. Vytvořil z Davida pokusný objekt a tím ho

vlastně chrání před selekcemi. Ačkoli ten je stejně odsouzený brzo zemřít ... jak si jen na tomhle strašném místě udržet zdravý rozum ...

KDYŽ O ŽIVOTĚ A SMRTI ROZHODUJE NÁHODA

Daniel v odpoledních hodinách dorazí na ošetrovnu, nechá si bratra i jeho zmučeného kolegu přivést do místnosti, kde se konají vyšetření či některé lehčí zákroky. Oba tam musí doslova dovléci, jejich těla jsou v jednom ohni. Vypadají hrozně, cítí se hrozně a také hrozně trpí. Nedostávají žádné utišující prostředky, které by utlumily bolest. A ta vystřeluje snad z každého místa jejich těl.

„Svléknout a posadit se tady,“ říká starší z bratrů Edelsteinových rozhodným hlasem, hraje divadlo především na zřízence. Musí tady všichni vědět, že má jisté postavení, dané jeho funkcí u doktora Schrödera.

Oba ztýraní mládenci na sobě mají pouze košili, proto není těžké příkaz naplnit. Jsou usazeni na okraj stolu, celí se třesou, sotva se udrží v sedě. Nevypadají dobře a není vůbec jisté, zda i přes léčbu přežijí. Jejich zranění se s každou přibývajícím hodinou vybarvují, jejich rozmlácené končetiny tuhnou, naopak hrozná bolest nepolevuje. Nohy drží daleko od sebe, varlata mají dost dramaticky oteklá.

Daniel na chvíli odvrátí hlavu, musí se zhluboka nadýchnout. Co všechno museli ti dva v noci vydržet, čemu všemu byli vystaveni. Jak mohou chodit po světě takové zrůdy, kteří páchají tak odporné činy. Ale musí se vzpamatovat, nesmí dávat najevo svou slabost ani soucit. Rukou naznačí zřízencům, že je nepotřebuje, ti bez dalšího odcházejí.

„Danieli, co s náma bude?“ šeptá mladší sourozenec, rozhlíží se ustrašeně kolem.

„Pokusíme se vás dát zase do pořádku,“ snaží se starší bratr o veselý tón, chce působit pozitivně, i když opak je pravdou. Není si vůbec jistý, zda přes léky, které přinesl, dokáže svého sourozence zachránit.

„Nedostaneme tu injekci?“

„Injekci? Možná nějakou dostanete, s léky, ale ne tu, na kterou myslíš.“

„Tím si seš jistej?“

„Tím jsem si jistej, pomohl nám ten doktor Schröder, u kterého pracuju. Tím, že vás prohlásil za objekty výzkumu, tím vás vlastně chrání.“

„Objekt výzkumu ... co s námi vlastně budete dělat?“ ptá se David a jeho bratr teď zaváhá. Neví, jak moc má být upřímný.

„Je to jen finta,“ raději ztiší hlas, „Aby to fungovalo, budeme postupovat takto. Ty, Davide, budeš dostávat jistý experimentální léky. Ty,“ ukáže na druhého mládence, „budeš léčeně normálně. A já budu porovnávat, jaké jsou výsledky.“

„Ty experimentální léky ...“

„Jsou neškodné a možná ti dokážou skutečně pomoc. Možná ti dokonce dokáží léčení urychlit. Ale i kdyby ne, tak pořád zůstáváte zkoumanými objekty a jako takové by vás neměli zařadit na seznam práceneschopných vězňů určených na smrt. O tom jsi asi mluvil, když ses ptal na tu injekci.“

„Pane doktore, můžeme to vůbec přežít?“ ozve se poprvé Rubinstein.

„Udělám, co bude v mých silách. Pevně věřím ve vaše uzdravení,“ odpovídá Daniel, ačkoli vnitřně o tom tak přesvědčený není, a už vůbec ne u tazatele, který se buď uzdraví silou svého těla, nebo zemře. Ale tohle mu rozhodně nebude vyprávět. Stydí se před ním, ale musí především myslet na svou krev.

„Děkuji vám, pane doktore,“ sípe Dov a asistent esesáka jen odvrátí zrak. Nedokáže pohlédnout do očí kluka, pro kterého vlastně neudělá nic. Jen ho nějaký čas ochrání před selekcí. Ale bez pomoci v tomhle táboře smrti tak jako tak brzy zemře.

„Možná by ta injekce všechno vyřešila,“ říká teď smutným hlasem David, „Trpím jak zvíře, jako by mě vopejkali na rožni. Nevím, jak si lehnout, všechno bolí. Možná, kdybys mě uspal ...“

„Uspal! Takhle nesmíš mluvit.“

„Já nechci uspat,“ zakňourá Rubinstein, je hrozně vyplašený.

„Nikdo z vás nebude uspanej,“ zní hlas Daniela rozhodně, „Budeme vás léčit a s pomocí Hospodina vás z toho dostaneme. A už dost řečí, mám moc práce. Musím tady do těch svých papírů zanást všechna vaše zranění, což bude nějaký čas trvat. Pak tady Davidovi podám ty experimentální léky a také některá místa potru tou experimentální masťou. Musíte to vydržet, i když to bude zdlouhavý. Ale ty papíry musí sedět, kdyby se někdo rozhodl náš výzkum zkontrolovat. Má to i jednu další výhodu, z rozhodnutí doktora Schrödera budete dostávat zvětšený přídělky jídla. To je strašně moc důležitý, jak pro vaše uzdravení, tak pro vaše přežití.“

„Ten doktor Schröder je asi slušnej chlap, ne?“ poznamená David.

„Určitě,“ zachvěje se Daniel, kdyby tak jeho bratr věděl, proč sem ten esesácký doktor přichází. Jak považuje všechny vězně za vhodný vzorek pro své zvrácené vědecké pokusy. Ovšem ani o tomto nic vykládat nebude, proto se pustí do práce.

Se zmučenými mládenci stráví dvě a půl hodiny. Svému bratrovi během této doby podá medikamenty a především popálená místa potřu hojivou masťou, o jejímž složení nic neví, ale musí věřit svému ochránci. Pak jsou oba pacienti odvedeni zpět na svá lůžka, o jejichž hygieně je těžké mluvit. Ačkoli snad jsou jejich místa na dřevěných palandách o něco lepší než ostatní. Ne kvůli mladíkům, co na nich spočinou, ale kvůli esesáckému doktorovi, které o ně projevil zájem jako o své pokusné králíky. Což je dobré přirovnání, neboť jejich život v tomto zařízení má právě takovou hodnotu, jako život pokusných zvířat v experimentálních laboratořích. Možná dokonce nižší, neboť pokusná zvířata si musí od někoho koupit, lidé tady mají mraky a zadarmo.

Daniel před odchodem požádá doktora Pichmana, aby ho vyhledal mezi večerí a večerkou. Což mu ten slíbí. Pak se Edelstein vrátí do malé kanceláře, kterou pro sebe usurpoval doktor Schröder, možná si ji na zdejším vedení musel vybojovat. Ale i to snad svědčí o jeho dobrém postavení.

Tato kancelář nyní slouží jako ochrana pro jeho asistenta, který plní úkoly svého šéfa tak usilovně, že ho ten dokázal vyřadit z dlouhých a úmorných apelů, které mohou být pro vězně nebezpečné. Pouze se před nimi musí přihlásit u zodpovědné osoby nemocničního bloku, které tím potvrdí svou přítomnost, a se kterou se Johann na tomto domluvil. Tohle je taky mimořádná protekce, ovšem zde si kapitán jen chrání svůj kapitál, jak naznačil. Na apelech se občas dějí zvěrstva, a někdy tam jsou i mrtví. Tak proto, rozhodně nejde o žádný soucit, tím si je židovský lékař jistý.

Daniel se pustí do čtení literatury, kterou mu jeho šéf předhodil a kterou mu nařídil prostudovat. Některé knihy jsou obecné, některé se týkají různých typů experimentů, nejnovější pak problematiky léčení spalenin. Vůbec mladý vězeň v posledních dnech především tráví čas samostudiem. I to považuje za dobré znamení, Schröder s ním asi už opravdu počítá, jinak by s ním neztrácel čas a nenutil ho se dále vzdělávat. Nedělá si sice iluze, má být jeho sluha, podržtaška, pomocník, ale velmi dobře vzdělaný pomocník. Tohle by po něm určitě nechtěl, kdyby ho chtěl využít jen krátkodobě a pak se ho zbavit. Respektive ho buď poslat do pracovního komanda či ho rovnou nechat zabít.

Dlouhé chvíle o samotě však mají i svou stinnou stránku. Dost často ho od odborné problematiky odvádějí moc palčivé myšlenky. Vzpomínky na maminku a babičku, na dva nejmladší sourozence, které jediným pohybem ruky právě jeho současný ochránce poslal na smrt. Uvědomuje si zvrácenost celé situace, měl by přece jejich smrt pomstít, místo toho se různě pitvoří před mužem,

který o jejich smrti rozhodl. Může ho tisíckrát omlouvat, že on je jen kolečkem v systému, ale u toho vlaku stál a jeho pohyb ruky rozhodl.

Další traumatické stavy pak vyvolávají myšlenky na dosud žijící bratry a otce. Stále mu zní v uších slova Schrödera z rána, kdy mluvil tak hrozně otevřeně. Kdy mu bez obalu řekl, že všichni jeho blízcí tak jako tak zemřou, je jen otázkou kdy. Každý z nich je vlastně ohrožený každým okamžikem, byť nejvíce starostí má o otce a o Davida. Dvojčata snad mají lepší práci, i když i je může nějaký opilý esesák utlouci k smrti, třeba jen proto, že jsou Židé a on má špatnou náladu. Isaac s Josefem sice mají v krematoriu dost práce, ale platí pro ně stejné ohrožení. A také hrozba, kdy se jich asi budou snažit nakonec zbavit, protože byli svědky moc ošklivých věcí.

Zachvěje se, tenhle svět, do kterého byl uvržen, je tak neskutečně zvrácený, že mu stále připadá jako nejstrašnější sen, který kdy měl. Z něho však není žádného probuzení, pouze z něj vede jediná cesta, a to přes pec krematoria. Alespoň tak si to představují Němci a dle všeho mají dost času a prostředků, aby tento svůj záměr zrealizovali.

Od palčivých myšlenek se snaží uniknout ponořením se do odborné literatury, jenže udržet si soustředěnost, je tak hrozně těžké. Také občas pomyslí na Helene, o níž se bojí neméně než o další žijící členy své rodiny. Občas pomyslí na její tělo, od jejich posledního souložení uplynulo hodně času a hormony se připomínají i v tomto strašném prostředí.

Pak si zase vzpomene na zmučeného Davida a mráz mu běhá po zádech. Jak mu má proboha říci, že mu nedokáže pomoc. Jeho bratr sice ví o svém stavu, ale v normálním světě by dokázal žít dlouhé roky. Ano, jeho život by nebyl bůhvíjak dlouhý, ale určitě by se nepočítal na týdny či měsíce jako zde. Mohl by se i oženit, zplodit potomky, něco za sebou zanechat ... Snaží se ve svém povědomí smířit se skutečností, že Davida dlouho před smrtí neochrání. Pokud ho vůbec dokáže vykurýrovat po odporném mučení minulé noci.

Rád by zašel za otcem, ale bojí se, aby zbytečně nepřilil olej do ohně. Co kdyby se ten kápo začal zajímat o oběti svých zvrácených choutek, a ještě vyvolal nějaké pochybnosti o rozhodnutí doktora Schrödera. Otcí teď asi tak jako tak pomoci nemůže, jen se modlí, aby dnešní den vůbec přežil a kápo ho neumlátí. Zítra, slibuje svému svědomí, zítra za ním zaskočí a přinese mu kousek chleba, co sám na sobě ušetřil. A taky dvě kolečka salámu. To si odtrhl od úst, má přeci jen vyšší dávky než ostatní vězni, a někdy mu sám Schröder přinese jídlo na přilepšenou. Další ohromná protekce, které se mu dostává.

V tuhle chvíli nemůže nic udělat pro nikoho ze svých bratří, ale ani otce a Helene. Všichni si musí poradit sami, snad vydrží a on časem najde způsob, jak jim život tady ulehčit, respektive jak jim ho tady prodloužit. Zase už se mu svírá žaludek, začíná až moc rychle přijímat současnou realitu, začíná uvažovat v hrozných relacích, jako by je považoval za něco přirozeného. Budoucnost se smrskává na jediný cíl, co nejvíce oddálit svoji smrt.

Čas od času ho přepadá hrozná beznaděj, nevidí žádný způsob, jak zachránit sebe i své milované. Všichni jsou odsouzeni k smrti, nad některými již byl tento rozsudek vykonán, dalším byl dán krátký odklad, aby ještě posloužili říši svou otrockou prací. Pak budou také zabiti. Jaký zázrak by je dokázal zachránit? Jaký zázrak by zachránil nemocného Davida? Neboť nic jiného je nespasí, jsou chyceni v pasti, z níž dle všeho není úniku. Vždyť i on sám, přes slova Schrödera, je také odsouzen zemřít, možná může přežít ze všech nejdéle, dokud ho bude ten esesák potřebovat. Ale nakonec ...

Doktor Pichman ho nalezne ve stavu obrovské deprese. Mají teď pro sebe soukromí této kanceláře, v níž Daniel i přespává. Takové privilegium mu může většina závidět. Oba lékaři se posadí, chvíli na sebe hledí beze slov, jako by se žádnému nechtělo začít, nebo jakoby ani jeden z nich nevěděl, jak rozhovor zahájit.

Pak se osmělí hostitel a velmi stručně vylicí svůj rozhovor s doktorem Schröderem. Jeho o generaci starší protějšek ho sleduje velmi pozorně, občas se objeví v jeho očích nástin překvapení, nic ale nekomentuje.

„Pane doktore, jsem naprosto zoufalý. Nejsem si vůbec jistý, zda svou roli zvládnu, a už vůbec ne, jestli se mi podaří pomoci svým blízkým. Kdyby šlo jen o mě ... ale tak se bojím o zbytek rodiny, co ti vrahové ještě ponechali naživu ...“

„Danieli, příteli, pocity zoufalství máme všichni. Ale pokud se chceme udržet naživu, nesmíme se tomu poddávat. Nezlobte se, ale z vašich slov i vyjádření jsem pochopil, že si stále plně neuvědomujete, kde jste se ocitl a jak to tady skutečně funguje. Doktor Schröder vás svým způsobem od všeho izoluje, takže vám možná trochu uniká realita. Čemu tady ve skutečnosti čelíme, jak obrovský je tlak kolem nás, jak nesmírná nebezpečí každému hrozí každým okamžikem. A to nejen od esesáků, ale možná ještě víc od našich spoluvězňů,“ říká Josef tichým hlasem.

„Našich spoluvězňů?“

„Od těch, co zastávají prominentní postavení ve správě tábora, a kteří nám Židům povětšinou nejsou příliš nakloněni. Když dovolíte, zkusím vás trochu seznámit s tím, jak to tady chodí. Především, jakým nesmírným ústrkům tady čelí každý, kdo nese Davidovu hvězdu na svém mundúru. Ta je skoro jako terč, který každého upozorňuje, že do nositele tohoto cejchu si může beztrestně kopnout, může ho libovolně ponižovat a též i bez jakýchkoli následků zabít,“ začne Pichman a jeho slova dávají tušit, že i pokračování bude dost neradostné.

„Uvědomuji si to ...“, zachraptí Edelstein, myslí teď na své blízké, on je tady zašit, ale oni ...

„Tím si nejsem právě jistý. Předně je třeba říci, že nečelíme antisemitismu jen ze strany Němců, ale také Poláků. Ti sem jako vězni přišli jako první, spolu s ruskými válečnými zajatci. Ti už byli skoro všichni vyvražděni, měli také cejch podřadných bytostí. Ale Poláci, to je jiná. I Němci je považují za lidi, nikoli za zcela podřadnou rasu. A oni se tady dokázali zabydlet, pokud to takto mohu nazvat. Obsadili klíčové posty ve správě tábora, které náleží vězňům. Včetně vězeňských lékařů. Často mnozí z nich nacházejí až příliš společný jazyk s Němci právě v otázce antisemitismu, i mnozí Poláci nás považují za méněcenné bytosti a snad i schvalují naše vraždění. Někteří si v ničem nezadají s Němci, bijí nás ...“

„Bijí vás ...“

„Danieli, i já jsem naprostá výjimka,“ říká Pichman stísněným hlasem, „Jsem vlastně prvním a jediným lékařem, židovským lékařem, který tady smí konat svou praxi. A to ještě jen krátkou chvíli. Začínal jsem v pracovním komandu, a kdybych nepotkal svého dobrého známého, Poláka, co jsem ho znal dávno před válkou, byl bych teď už mrtvý. Zařídil mi přearažení na lehčí práci, nakonec mi sehnal i místo na ošetřovně, ale nikoli jako lékaře, ale pouze jako obyčejného ošetřovatele, děvečku pro všechno. Tím mi zachránil život, ale neochránil mě před ponižováním, ale i bitím. Představte si, že mě občas udeřil i polský kolega lékař ...“

„Kolega vězeň ... lékař ...“

„Ne všichni jsou takové svině, Danieli, ale mnozí bohužel ano. I ti, co jsou kolegiálnější, mají hluboko pod kůží zažrán antisemitismus ... Ti Poláci, ti jsou tady jako skuteční vězni. Tak nějak se předpokládá, že se odsud jednou dostanou, až skončí válka. Nejsou určeni primárně k likvidaci. Ale s námi je to jiné. Nás sem přivezli za jediným účelem, abychom tady všichni zahynuli. Zpočátku hroznými podmínkami, teď už vraždí některé rovnou, i pomocí toho plynu. To už víte a zasáhlo to i vaši rodinu. Tak se na nás dívají i další vězni, co jsou tady, především ti Poláci. Mají nás za někoho, komu je tak jako tak souzeno zemřít. Nikdo z nás odsud nemá nikdy odejít ... Vím, je to hrozné, žít s takovým vědomím. Upínat se k nějakému zázraku, který nás dostane z jejich spárů. Ale pokud to nechceme vzdát, naběhnout na dráty, nebo rezignovat a nechat se nějakým způsobem zabít od nich, tak se musíme s tím vším vyrovnat.“

„Vy nesmíte léčit? Nezdálo se mi ...“

„To je až v poslední době, s příchodem vašeho protektora, doktora Schrödera. Ten je poněkud jiný, než ti doktoři tady. Mnozí s rozkoší dávali fenolové injekce osobně, než to teď přenechávají sanitářům ... Doktor Schröder po svém nedávném příjezdu začal hledat toho asistenta. Oslovoval

přítomné lékaře, především ty polské. Pak si povšiml mě. Nevím, zda ho na mě někdo upozornil, nebo mě poznal, jak tvrdí on. Četl prý moje skripta, studie ... To je jedno. S jeho příchodem se moje postavení poněkud zlepšilo. Ale ani já jsem mu nevyhovoval, naznačil jsem mu asi až příliš jasně, že mám jisté morální zábrany, hranice, které nejsem ochoten překročit.“

„Morální zábrany ...“, polkne naprázdno Edelstein, cítí v tom obvinění sama sebe.

„Já si to mohu dovolit, příteli,“ řekne strašně bolestně Josef, „Já jsem už zcela sám. Ani nevím, co mě pořád nutí žít, asi ten pud sebezáchovy ... Také už jsem starší, mnohé jsem prožil. Příteli, prosím, netvařte se tak, já vás přece z ničeho neobviňuji.“

„Neobviňujete?“ podívá se hodně pátravě mladík na staršího kolegu.

„Ne, ne, jak už jsem vám říkal, nejsem ten, kdo by měl právo vynášet jakékoli morální odsudky. Ale ještě jsem neskončil. Situace nás židovských lékařů je stejně mizerná, jako našich soukmenovců. Já tady jsem jen díky zásahu svého přítele, který tady má určité slovo, a který mi zachránil život, tedy alespoň načas. Také mě seznámil s některými dalšími polskými kolegy, párkrát jsem jim pomohl, odbornou radou. Tak mě nakonec vzali na milost, tak říkajíc. Teď jste se tu objevil vy a mnohým to není příjemné. Mnozí vám velmi závidí přízeň doktora Schrödera a budou čekat na vaše zaváhání, aby vás pomluvili. Například u jiného kolegy doktora Schrödera, jiného esesáka. Pochopitelně si dají pozor, před Schröderem, aby jim to nevrátil, esesáci tady mají absolutní moc nad všemi, i nad těmi zhovadilými kápy. Ale vy si musíte dávat pozor.“

„Mám se bát i polských lékařů, kolegů ...“

„Nepochybně, Danieli,“ řekne rozhodně Pichman, „Víte, co mi jednou řekl jeden Polák? Ne? Vyjádřil se až moc jasně. Něco v tom smyslu, že pro Poláky dělá Hitler jednu velmi dobrou věc, osvobozuje je od Židů. A víte kdy to řekl? Ve chvíli, kdy se mluvilo o lidech, kteří neprošli selekcí a byli odváděni rovnou do plynu na smrt.“

„To snad není možné ... tak oni to opravdu neschvalují jen Němci ...“

„Danieli, my máme strašně mnoho zavilých nepřátel, kteří jsou v zajetí svých předsudků, různých fobií. Ale to není všechno, co vám chci říci. Bují tady hrozná korupce, protekce, kdo tady chce vydržet delší dobu, musí mít jak štěstí, tak také něčí podporu. Sice i tak můžete zemřít, onemocnět a dostat tu hroznou injekci, nebo se nějak znelíbit. Ale má větší šanci. Mně se to podařilo, získal jsem vlivné přátele, získal si jejich důvěru, i když jsem Žid, což mě v jejich očích degraduje na osobu méněcennou. I vy jste měl doslova nehorázné štěstí, Danieli.“

„Štěstí ... asi ano ... ale čtyři členové mojí rodiny jsou po smrti, můj bratr umírá kousek odsud, já jsem tady chycený v pasti a postavený před hroznou zkoušku ...“

„Měl jste štěstí hned několikrát, Danieli. Za prvé, když jste se ozval při selekci, upoutal tím pozornost doktora Schrödera. Jinak byste byl se svými bratry a otcem v pracovním komandu a dlouho byste tady nepřežil. Další štěstí vás potkalo, když se do doby vašeho příjezdu nepodařilo doktoru Schröderovi najít vhodného kandidáta na místo jeho asistenta, co ho tak usilovně shání. Pak jste také potkal mě, a já jsem se o vás zmínil významným vězňům v táboře. Nebylo to lehké, ale přesvědčil jsem je, že byste nám mohl být v budoucnu užitečný.“

„Nám?“ podívá se zase pátravě mladík.

„Nám,“ ztiší hlas Pichman, „To, co vám řeknu, by nás oba mohlo přivést do bloku jedenáct. Tam mučí lidi. Je tady skupina osob, které by se daly nazvat takovým malým odbojem. Nevím, možná odboj není správné slovo, snad podzemním hnutím. Jeho členové mnohé kontrolují, navzájem se chrání, získávají informace, ty pak využívají. Mají i podplacené kápy a dokonce některé esesáky. Právě tyhle privilegované vězně jsem přesvědčil, aby vám ukázali projev dobré vůle.“

„Projev dobré vůle?“

„S těmi dvojčaty, vašimi bratry. Ti by v tom pracovním komandu brzy zemřeli. To oni jim zařídili tu práci. Mimochodem, tam se běžně Židé také nedostanou. Tím jim dali alespoň naději tady nějaký čas přežít. Co bude dál, bude hodně záležet i na vás, Danieli.“

„Na mně?“ zavrtí nevěřicně hlavou Edelstein, „Co já zmožu? Cítím se naprosto bezmocný, naprosto odkázaný jen na dobrou náladu doktora Schrödera. Čím bych já mohl být těm lidem užitečný?“

„Bude záležet, jaké postavení si získáte. K jakým informacím se dostanete. Třeba budete jednou schopen někoho zachránit, třeba tím, že ho ukryjete na vašem oddělení, prosadíte pro něj přijatelnou diagnózu, která ho nepřivede k té injekci. Podaří se vám zajistit nedostatkové léky, které někomu z nich zachrání život. Také musíte prokázat důvěryhodnost, oni vám musí uvěřit. Musí uvěřit, že je neshodíte, nepodrazíte, abyste se třeba ukázal v dobrém světle u doktora Schrödera.“

„Co se po mně bude chtít?“ běhá Edelsteinovi mráz po zádech, cítí se jako mezi dvěma mlýnskými kameny.

„Jak jsem vám říkal, je tady jistá skupina osob, které drží při sobě a dovedou si vzájemně pomáhat. Ale ta pomoc musí být pochopitelně oboustranná. Pokud zůstanete na postu asistenta doktora Schrödera a budete také loajální i k té skupině vězňů, co tady hodně věcí ovládá a dokáže zařídit, mohou vám na oplátku oni pomoc. Například s dalšími vašimi bratry, nebo vaší snoubenkou.“

„Jen aby už nebylo pozdě ...“

„To už asi těžko ovlivníme, vy nebo já. Mnohdy může rozhodnout štěstí, nebo někdo může mít i smůlu. Jako váš bratr David.“

„David ... toho by také byli schopni zachránit?“

„Davida ... Danieli, budu k vám upřímný. V jeho případě si naděje nedělejte. Již jsem ho vyšetřil, vím jeho zásadní diagnózu. Pacienty s tuberkulózou tady ... prostě je považují za nevléčitelně nemocné. Další si domyslíte.“

„Smrtící injekce ...“

„Ano, pokud někdo na tuto diagnózu přijde. Někdo, kdo nebude mít zájem vašemu bratrovi pomoci. Ale to půjde jen nějaký čas. Potom ... Danieli, je to kruté, ale taková je pravda. Váš bratr David měl včera velkou smůlu, když si ho vybral ten kápo pro své nechutné hrátky, asi pro jeho mládí a vcelku ještě obstojnou postavu. Pak zase trochu štěstí, když ty hrátky přežil. Dneska ještě větší štěstí, když ho vzal načas pod svou ochranu doktor Schröder.“

„Načas, to je to správné slovo. I on mi řekl, že bude muset brzo zemřít. Ale to řekl i o mých dalších bratrech. Mám se na to prý připravit ...“

„Nechci vám lhát, Danieli. Kdybyste tady chránil jednoho sourozence, zdravého sourozence, tak snad byste to s pomocí doktora Schrödera a těch lidí dokázal. Ale vás je tady daleko více. Pokud si vezmete obyčejnou statistiku úmrtnosti, průměrnou dobu přežití ...“

„Chcete mě ještě více trápit?“ tváří se zoufale mladík.

„Jen s vámi mluvím upřímně a otevřeně. Pokud chcete vydržet na svém postu, budete se muset velmi obrnit. Dokázat se vyrovnat s mnohým. Musíte také počítat s tím, že přijdete o další členy své rodiny. Nesmíte se z toho zhroutit, pak byste sám propadl smrti. Bez ochrany doktora Schrödera, bez postavení u něj, jakou tady budete mít cenu?“

„To je hrozné, co říkáte.“

„Jsem si toho vědom. Ale Danieli, vy také můžete znamenat jistý průlom, můžete toho hodně vykonat i pro nás, ostatní židovské doktory. My jsme tady naprosto přehlíženi, ponižováni svými polskými kolegy i Němci. Většina lékařů končí v různých pracovních komandech a umírají. Umírají stejně houfně jako jakýkoli jiný vězeň. Možná nám svítá jistá naděje, pokud si udržíte své místo u doktora Schrödera, ten s vámi bude spokojený. Třeba budou hledat i další židovské doktory, což jim umožní tady přežít.“

„Umožní přežít ... všichni tu přeci máme umřít.“

„Jistě, takový je plán toho šíleného Hitlera. Teď už nemůže být pochyb, když tady vraždí lidi injekcemi a především plynem. A já se obávám, že je to jen začátek. Ano, chtějí nás vyhladit,

vyhladit jako národ. Ale nás jsou miliony ... hodně z nás zemře, než skončí tahle strašná válka. Ale nevěřím, že dokáží zabít všechny. Možná právě někdo z nás přežije. Přál bych si, aby to byli mladí lidé jako jste vy, kteří by potom mohli založit rodiny a znovu zvýšit naši populaci.“

„Pane doktore, uvědomujete si, o čem se tady bavíme?“ má Edelstein oči rozšířené hrůzou, „My se tady bavíme o systematickém vyvražďování našeho národa. O zabíjení žen a dětí.“

„Právě o tom se bavíme, Danieli. Oni nechtějí dopustit, aby z těch dětí vyrostli muži a ženy, kteří by mohli zplodit své potomky. Proto zabíjejí všechny. Ale i s tím se již historie mnohokrát setkala. Nikdo však nikdy neměl takové technické podmínky pro masové vraždění. Je to něco strašného, neskutečného, co se tady a pravděpodobně i na jiných místech rozbíhá. Na východě prý postříleli statisíce Židů, to se také povídá. Další teď vraždí plynem, prý je to snesitelnější pro katy a taky rychlejší. Vždyť za pár minut zabijete stovky lidí najednou ... Máte pravdu, jsou to šílení, ale my jsme zcela v jejich rukách. Čelíme své smrti, což nám snad dává právo chovat se poněkud nestandardně.“

„Chovat se nestandardně? Na co narážíte?“

„Například na vás, Danieli. Pokud budete spolupracovat s tím doktorem Schröderem, asi budete u mnoha moc ohavných věcí. Za normálních okolností by byla vaše povinnost protestovat a něco takového striktně odmítnout. Ale ve chvíli, kdy takové odmítnutí způsobí vaši smrt, kdy ztratíte jakoukoli naději komukoli pomoc ... to jsou ty naprosto nestandardní podmínky. Možná by dokonce bylo snadnější říci ne, nechat se zabít, než říci ano a trpět. Což nepochybně budete, protože vy jste jistě na rozdíl od nich neztratil svou lidskost, své svědomí,“ říká Pichman tichým hlasem.

„Sám doktor Schröder mi řekl, že si myslím, že uzavírám smlouvu s ďáblem ... a myslím si, že moje pocity dost dobře vystihl,“ skloní hlavu mladík.

„Pravděpodobně ano. Ale jen tak máte naději přežít, jen tak máte naději pomoci svým bratrům a jen tak máte naději pomoci i jiným. Až nastane správná chvíle.“

„Vy tedy moje jednání neodsuzujete?“ zase už se dívá Edelstein pátravě a nejistě.

„To jste snad z mých slov už pochopil. Naopak, považuji vaši šanci za výjimečnou, může znamenat posun i pro nás, židovské lékaře. Chápu však, do jak obtížné situace se dostáváte. Ale snad mi bude umožněno vás podporovat. Po zásahu doktora Schrödera se moje postavení na ošetřovně zlepšilo, mám naštěstí kontakty na své polské přátele, o kterých jsem vám říkal. Oba máme svým způsobem výjimečné štěstí, jinak bych já tady už dávno nebyl a vy také neměl naději delší čas přežít.“

„Co mám teda dělat? Mám vyhovět ve všem, co bude chtít?“ ptá se zoufale mladík.

„Netuším, příteli, co všechno po vás bude chtít. Vy sám budete muset zvážit, co je nutné vykonat pro udržení si svého postavení, a co budete moci nějakou vhodnou formou odmítnout, aniž byste tím ohrozil jak svůj post, tak i svůj život. Vím, budete ve velmi choulostivých situacích, ale nikdo nebude mít právo vás odsuzovat. Každý se snaží přežít, a pokud k tomu nevolí takové prostředky, kdy záměrně udává své spoluvězně či se je dokonce snaží záměrně zničit, aby si pomohl, těžko ho někdo může vinit. Jsem si jistý, Danieli, že vy určitě ze své iniciativy nebudete konat nic, co by jiným ublížilo. Ale také nedokážete zabránit mnoha ohavnostem, ke kterým určitě dojde.“

„Právě toho se obávám ... je to strašné, vždyť doktor Schröder vidí ve všech tady jen pokusná zvířata, na kterých by se dalo experimentovat.“

„Určitě není sám, a už se takové případy vyskytly i v minulosti, kdy někteří rádoby kolegové lékaři neváhali zneužívat své pacienty ke svým experimentům. Například v některých ústavech pro choromyslné, ale také i v sirotčincích. Jde o strašné ohavnosti, ale ani jeden z nás jim nedokáže zabránit.“

„Mluvil jste o jisté hranici, tehdy, jak jsem vyměnil toho muže ...“

„Ano, ale v té chvíli jste měl skutečně na výběr, aniž byste tím ohrozil sám sebe,“ přikývne Pichman, „Ani doktor Schröder neočekával, že někoho naleznete. Stačilo říci, že jste nikoho

nenalezl. Já vím, zachránil jste pacienta, který se zotavuje, stále ještě žije. Poslal jste na smrt jiného pacienta, který by za pár hodin stejně zemřel. Pokud se na problém podíváme optikou logiky, bylo vaše rozhodnutí správné. Tomu Maxovi jste významně neublížil, jen mu zkrátil život o pár hodin. Naopak Jakobovi jste život zachránil a on možná ošetřovnu jako jeden z mála opustí uzdravený.“

„Kdybych býval řekl, že jsem nikoho nenašel, tak by se asi doktor Schröder s odpovědí spokojil, v tom máte pravdu. Ale v tuto chvíli by byl mrtvý Max i Jakob.“

„Máte pravdu. I proto jsem vám říkal, že vám nebudu radit.“

„Ovšem mohu být postavený ještě před horší rozhodování ...“

„Je to možné, dokonce pravděpodobné. Danieli, jste velmi chytrý mladý muž, jistě naleznete správná řešení, respektive co nejlepší řešení. Nikdo vám však neporadí, budete se muset rozhodovat sám. Já vám jen říkám, že máte ohromné štěstí, nebo se nad vámi Všemohoucí smíloval. Byl by hřích se toho nepokusit využít. Ale pokud přijde chvíle, kdy budete nucen říci dost, těžko vám takové rozhodnutí bude moci někdo vyčítat. Stejně jako jistou kolaboraci s esesákem, když její odmítnutí by znamenalo vaši jistou smrt. Zde je vše naprosto zvrácené, neplatí tady žádné zákony. Jen si můžeme sami v sobě zachovat jisté morální zábrany, které již naprosto ztratili ti esesáci, ale například i ti kápoové, kteří včera mučili vašeho bratra.“

„Jsou to sadisti, a vy dobře víte, co to z medicínského hlediska znamená. Každá společnost se před nimi chrání, když je zavírá nebo popravuje. Ovšem tady jim místo toho dali do rukou lidské bytosti, na kterých si své temné choutky mohou realizovat. Což je samo o sobě šílené. Také tohle svědčí o tom, jaké záměry s námi mají. Ti duševně nemocní lidé konají tu nejšpinavější práci za ně.“

„Souhlasím, vy ale nejste žádný duševně nemocný člověk, proto svého případného postavení vůči jiným vězňům jistě nebudete zneužívat. Některým možná pomůžete, dalším pomoci nedokážete.“

„Snad svou roli zvládnou a nezblázním se z toho,“ skryje svou hlavu do dlaní Daniel.

„Vy to zvládnete, příteli,“ říká rozhodným hlasem Josef, „Ještě jedno jsem vám chtěl říci. Při vhodné příležitosti vás navštíví jeden Polák, který si s vámi promluví. O tom, o čem jsem mluvil já. Na tom rozhovoru asi bude dost záležet, protože si o vás utvoří obrázek. Já vám doporučuji být vstřícný a pokusit se ho získat na svou stranu. Doktor Schröder možná ochrání vás, dokud mu budete užitečný jako asistent. Ale chránit vaše sourozence určitě nebude. Ti muži, které ten Polák zastupuje, ti by vám mohli v ledasčem pomoci. Mimochodem, právě oni zařídili přeložení dvojčat.“

„Chápu, pane doktore, a pokusím se nezklamat. Kdy za mnou přijde?“

„Sám nevím, kdy nastane příhodná příležitost k takové schůzce. Musíme být všichni moc opatrní, pokud by Němci usoudili, že se jedná o náznak spiknutí, tak by všichni zainteresovaní skončili nejdříve na mučení a posléze u popravčí zdi nebo se stali atrakcí, až by je před nastoupeným táborem veřejně věšeli.“

„Rozumím, budu obezřetný,“ cítí zase už svírání kolem žaludku mladík, ještě aby se zapletl do příprav nějaké vzpoury nebo snad pokusu o útěk, to by ho opravdu přivedlo ke krutému mučení a na popravě. Bude muset být ostražitý opravdu v každý okamžik, nejen v přítomnosti Schrödera, ale i před kýmkoli jiným. Snad alespoň Josefovi může důvěřovat.

DOTKNOUT SE SAMOTNÉHO PEKLA

Druhý den odpoledne studuje Daniel další knihu, jak mu bylo nařízeno, když do kanceláře vejde Schröder, tváří se zachmuřele. Náhle však hodí směrem ke svému asistentovi obyčejné kalhoty a taky bílý plášť.

„Vem si to na sebe,“ vyštěkne, „A ještě tohle,“ letí stejným směrem páska na ruku, bílá, s červeným křížem, už dlouhé léta všem zřejmé označení.

„Jistě, pane doktore,“ zaraduje se Edelstein, zbaví se hnusných pruhovaných kalhot, což je samo o sobě skvělé. A bílý plášť je možná dalším posunem, který ho odliší od ostatních.

„Taky mě dobře poslouvej. Velmi dobře poslouvej, protože když něco posereš, budu si muset hledat nového asistenta.“

„Nového asistenta?“ ustrne v pohybu židovský mladík.

„Nečum a svlíkej se. Respektive se voblíkej. A přitom nastraž uši,“ mračí se esesák, „Slíbil jsem ti, že tě vychovám, že tě zatvrdím. Musíš pochopit, že některý věci jsou nevyhnutelný, smířit se s tím a podle toho jednat. Dneska tě čeká další zkouška.“

„Další zkouška?“ spíše zašeptá Daniel, přitom si rozvazuje boty, aby si mohl vyměnit kalhoty.

„Půjdeš se mnou jako zdravotník. V tom plášti a s tou páskou. Nehneš se z místa, kam tě postavím. Budeš všechno jen sledovat a ani necekneš. Rozumíš?“

„Kam půjdeme?“ zachrčí Edelstein, je mu náhle dost nevolno.

„Mám zase dneska službu. Musím provést selekci a pak dohlédnout ... no však uvidíš sám. Pokud se zachováš hloupě, něco na tobě ty lidi poznají, nebudu čekat, až tě vodpráskne někdo jinej, ale vodstřelím tě sám!“

„Selekce ... a pak ...“

„Chci, abys to taky poznal. Abys poznal, co je nevyhnutelný. Budeš tam jako zdravotník, nikdo ani nepozná, že seš taky posranej Židák. Vo tom, co uvidíš, nikdy před nikým ani necekneš. Jinak si podepisuješ rozsudek smrti.“

„Když to uvidím ... jako svědek ... budete mě muset zabít ...“

„Ale hovno,“ mávne jen rukou Johann, pak se ušklíbne, „Ti pitomci si myslej, jak to tady všechno utajej, a přitom to ví v táboře každyj. No tak, kdy ses to dozvěděl ty, co se stalo s částí tvojí rodiny?“

„Druhý den,“ odpoví Daniel s hrozným sebezapřením, od jeho šéfa je krajně nemístné mu zrovna tohle připomínat, když je na smrt poslal on sám.

„No tak vidíš. Kolik jen vězňů se motá kolem toho vlaku, další likvidujou mrtvoly.“

„Ale počítá se, že nakonec zemřou ...“

„No to možná jo, ale tohle tak jako tak neutajej,“ zavrtí hlavou Schröder, „Když se do něčeho takový pustili, tak pak z toho nesměj bejt posraný,“ sdělí svůj osobitý názor, „Ale nežvaň a koukej se už do prdele ustroj!“

„Ano, pane doktore. Snad se ještě vrátím ...“

„Když budeš držet hubu, tak určitě. Přece tě tady nevzdělávám, abych tě nechal zabít. Ale taky mi musíš dokázat, že se v tobě nepletu. Že na to máš. Já nepotřebuju ufnukánka, co se posere při pohledu na ... no však víš. A taky chci, aby ti bylo jasné, co tohle všechno znamená, a jakou milost ti poskytuju. Když tohle nezvládneš, tak seš mi na hovno, a pak tak jako tak chcípneš. Tak je jedno kdy,“ přidá dost ošklivou poznámku.

„Pane doktore,“ zkusí Daniel ještě odvrátit svou účast na hroznou akci, ze všeho se vyvlíknout, a také sdělit své značné niterné obavy, „mohu mít poslední dotaz? Když mě tam někdo uvidí, například jiný důstojník SS, nebo vedoucí lékař, nebo velitel tábora, nenechá mě hned na místě zastřelit? A nebudete pak i vy z toho budete mít nepříjemnost? Pak si budete muset nejen hledat nového sluhu a pomocníka, ale také by vás za to třeba mohli popotahovat.“

„Dobřej pokus,“ ušklíbne se Schröder, „A pro tebe vo důvod víc, proč na sebe nijak neupozornit. Prostě budeš jen dělat křoví. Mám určitý postavení, moje výzkumy mají podporu z nejvyšších míst. Nikdo mi je nebude sabotovat tím, že by mi zabil pomocníka, kterýho jsem si vybral. Pokud teda ten pomocník stojí zato.“

Daniel už raději nic neříká, ačkoli se mu obtížně dýchá. Jak z obav, čeho bude svědkem, tak také ze strachu, aby Schröder nepřecenil svoje možnosti. Co když mu přikáže nadřizený, aby svého asistenta, který uvidí více, než je zdrávo, aby ho nechal zlikvidovat? Přece se nebude zpěčovat a radši si najde nového. Zdá se mu to celé naprosto nesmyslné, napřed ho tady schovává, aby ho nikdo v táboře neutloukl, a teď ho vleče někam, kam nikdo nepovolaný jistě nemá přístup. Ale Johann se mu dnes nezdá opilý, aby snad jednal v nějakém pochybném rozpoložení mysli.

„Jo, a kdyby ses pokusil nějak zmizet,“ řekne esesák mezi dveřmi, „tak tě stejně brzo dostanou. A já hned najdu všechny tvoje příbuzný v tomhle táboře a dostanou kulku,“ dodá velmi nepěknou výhrůžku.

Edelstein už vůbec nic neříká, jen tiše následuje lékaře. Ten by mohl jít na nádraží pěšky, nicméně se ten kousek nechá odvést sanitním vozem, který nese velký zřetelný červený kříž. Jak zvrácené, říká si mladík, a jak vychytralé. Těm chudákům, co dorazí v dalším z mnoha transportů, budou předvádět divadlo. Lhát jim, aby je snadněji usmrtili. A on bude muset tomu divadlu nejen přihlížet, ale také se na něm podílet, jako dekorace, ve svém bílém plášti se znakem zdravotníka na rukávu.

Vlak je ještě na cestě, ale vše se chystá na jeho příjezd. V místě konečné stanice určitě velkého množství židovských mužů, žen a dětí, se již vše připravuje na jejich selekci a následnou likvidaci značné části z nich. Jsou zde dozorcí s holemi, ale také esesáci se psy, jsou zde po zuby ozbrojení vojáci. Je zde ale také komando vězňů, které tiše postává stranou, oči sklopené. Oni budou odnášet věci z vlaku, až lidé odejdou. Nebo možná i dříve. A pak je tu i doktor Schröder a několik zdravotníků, ke své hrůze v jednom z nich pozná šikovatele Josefa Klehra, který před ním usmrtil deset vězňů fenolovou injekcí.

V mládenci hrkne, co když na něj ten vrah upozorní nějakou vyšší autoritu a ta ho jako nepohodlného svědka nechá zabít? Ten Schröder je možná vážně blázen, když ho sem vytáhl. Ale proč? Aby ho ještě více zdeptal? Aby ho podrobil šílené zkoušce, zda dokáže přihlížet tomu, jak jsou lidé selektováni a většina z nich poslána na smrt? A co potom? Co ještě uvidí? Chvěje se hrůzou, chvěje se strachem. Náhle si uvědomuje, že skoro nemyslí na ty nešťastníky, kteří se sem již po kolejích blíží, ale jen a pouze na sebe. Má strach o svůj život, aby ho nenechali zastřelit jako nežádoucího svědka. Modlí se, aby měl Johann pravdu a dokázal si svého asistenta ochránit.

„Tady budeš stát,“ nařizuje mu teď jeho šéf, „Nehneš se vodsud. Jediná výjimka je, pokud by bylo třeba někomu poskytnout lékařskou pomoc. Pak mu pomůžeš, na můj pokyn, ale ani necekneš. Jinak ... je to jasný, ne?“

SS-Oberscharführer
Josef Klehr

„Jsem tu jako ...“

„Seš tady jako můj asistent a taky zdravotnickej personál,“ usmívá se Schröder, zároveň kývne na pozdrav sanitáře Josefa Klehra, který s jistým údivem pozoruje lékaře i jeho pomocníka.

Schröder odchází směrem k místu, kde jsou další důstojníci a příslušníci SS, kteří akci zajišťují jako velitelé. To není parketa lékaře, ten má jinou roli, oddělit praceschopné osoby od těch, kteří nemají pro říši užitek, a jsou proto určeni ke zplynování.

„My jsme se už viděli, ne?“ uslyší za sebou Daniel hlas a projede jím mrazení. Pomalu se otáčí a snaží se působit sebevědomě. Nesmí na sobě dát nic znát, musí z něj vyzařovat sebejistota.

„Ano, není to tak dávno, pane SS-Oberscharführere,“ vyloudí na své

tváři drobný úsměv, kupodivu se mu hlas ani moc nechvěje, „Byl jsem přítomný, když jste praktikoval speciální zacházení.“

„Speciální zacházení,“ usměje se Klehr, „Poslouchejte, vy jste přece Žid, ne?“ podívá se pátravě.

„Ano, to jste přece musel vidět, pane SS-Obercharführere. I dnes mám tady pod pláštěm své označení,“ jdou na mladíka mrákoty.

„To je hodně nezvyklý, aby měl Žid takovéhle postavení,“ vrtí sanitář hlavou privilegium pro Daniela, „Poslouchejte, vy asi musíte mít nějaký velký význam, pro doktora Schrödera, když si vás vybral. To tady opravdu není zvykem, aby Žid ... Co vlastně děláte?“ vybafne otázku.

„Co dělám?“ znovu se pokusí Daniel o úsměv, za velmi pozitivní považuje, že mu ten vrah vyká, i když je Žid, „Vlastně celé dny v současné době studuji. Doktor Schröder mě zahrnul obrovským množstvím odborné literatury, a je moc přísný, nemohu polevit.“

„Studujete?“ vyvalí oči Klehr.

„Ano, v současné době studuji. Připravuji se na svou roli. Moc se omlouvám, ale nejsem si jistý, zda smím mluvit o tom, co se chystá. Stejně jako nesmím mluvit o tom, co jsem třeba viděl tam ve vaší ordinaci, nebo co uvidíme dneska,“ snaží se Edelstein o klidný a sebevědomý tón, ale je ve skutečnosti připosraný strachy.

„Rozumím, žvanit není nikdy dobrý,“ přikývne sanitář, přesto je dle všeho stále na rozpacích, což vzápětí vyjádří i svou další otázkou, „A jste skutečně Žid? Zdá se mi, že se chováte a mluvíte jinak ...“

„Jsem a s tímhle postižením nic neudělám,“ slyší se Daniel říkat hrozná slova, ale vycházejí z něho mimoděk, jaksi samovolně, ovlivněné hrozným strachem o svůj život. Jako by se bál, že skončí na židli tohoto hrozného muže, strašně moc násobného vraha.

„Postižením ... no to zní dobře,“ rozesměje se kupodivu Josef.

„Jsem lékař a taky jsem se zabýval vědou, různým zkoumáním,“ pokouší se také o úsměv Edelstein, „Snad má pravdu doktor Schröder, který mi řekl, že i když jsem jen Žid, tak ve mně něco z odborníka je, a to by mělo být využito ve prospěch říše.“

„Tak vodborník ... a vědec ... asi už začínám tušit, vo co tady jde,“ tváří se Klehr potměšile.

„Prosím, neříkejte nic panu doktoru Schröderovi, možná jsem řekl více, než jsem měl ...,“ zatváří se teď poplašeně Daniel, v tuto chvíli však nemusí nic předstírat.

„O nic přece nejde, jsme tak říkajíc na jedné lodi, i když jste jen Žid,“ kývne Josef, „Ale je dobrý, že si to uvědomujete, a i tak chcete posloužit říši,“ dodá, a mladík cítí, že možná ve vyjádření sanitáře chybí ještě jedna věta, než budete taky zabít, jako všichni příslušníci vašeho národa.

„Plně souhlasím s doktorem Schröderem, že pokud chce někdo dělat vědu, musí být právě v první řadě vědec a až pak lékař. Takový výzkum může svými výsledky zachránit mnohé životy, zvláště když má k tomu ty správné podmínky. Ale asi opravdu mluvím až přespříliš,“ rozhlédne se mladík nejistě kolem, jeho vystupování však vypadá naopak dost sebejistě, jako by znal svou hodnotu, která asi nebude malá.

„Nechci z vás tahat rozumy,“ znovu se zasměje zdravotník SS, „Ale jen mezi náma, tenhle přístup schvaluju. Proč nevyužít některý vhodný vězeň pro vědu, než mi je pošlete do mojí ordinace,“ dodá pro Daniela hroznou větu, mládenci běhá mráz po zádech, ale střeží se před obrýleným vrahem dát cokoli najevo.

„Nícméně v současné době se především věnuji studiu, abych byl ve správnou chvíli připravený,“ prohlásí.

„Příprava je důležitá,“ kývne Klehr, pak se téměř nadme, „Vo tom něco vím. Taky jsem prováděl takovej výzkum. Jak správně aplikovat tu injekci. Někteří brídilové byli schopní zlomit i jehlu, netrefit se do srdce. Vlastně jsem postupoval taky vědecky. Jak správně usadit pacienta, jak nastavit

jeho končetiny, aby se hrud' správně napnula. Taky jak to celé zrychlit. Když na to přijde, dokážu dát tři takové injekce do jedné minuty," dodává s velkou hrdostí.

„Tři za minutu?“ chce se Edelsteinovi zvracet, místo toho se usmívá na zrůdu vedle něho.

„Když jste tam byl," vypráví sanitář s očividným nadšením, „tak jich bylo málo. Jen deset," říká skoro s lítostí, „Ale někdy jich je hodně, třeba až padesát. To pak tam mám dvě stoličky. Tak se to všechno zrychlí.“

„Postupujete opravdu vědeckou metodou," vysouká ze sebe Edelstein, je mu z té kreatury na blití, ale musí se tvářit mile. Nikdy nikoho nezabil, ale tady tomu muži by rád tu fenolovou injekci aplikoval osobně.

„Právě, dost vo tom přemejšlím. Taky řeším správnou polohu rukou, zkouším různé polohy," pokračuje ve svém nechutném vysvětlování Klehr, „Jednou možností je, aby pacient měl levou ruku nataženou vzhůru a pravou pokrčenou, tak aby si zároveň zakrýval oči. Myslím, že tohle jsme aplikovali, když jste byl přítomný. Možná ještě lepší je, když má pravou ruku za šíjí a levou stočenou za lopatkou. Tak je hrudník asi nejlépe vypnutej a srdeční oblast pro jehlu nejpřístupnější. Pak je asi dobrý zakrýt pacientovi oči ručníkem. Je vhodný, když nevidí, co se s ním děje, je tak klidnější.“

„Máte snad i další polohy?“ snaží se Daniel potlačit hnus, který nesmírně intenzivně pociťuje.

„Ještě jedna je taky možná, je možné pravou paži umístit tak, aby hřbet ruky zakrýval ústa pacienta, tak se utlumí jeho případné naříkání. Pak je potřeba loket zaklonit dozadu. Ovšem důležitá je zručnost při aplikaci injekce.“

„Jako lékař ji u vás musím ocenit. Ve všech případech jste ji zavedl bez zaváhání, pacient zemřel během pár vteřin. Respektive asi upadl do agonie.“

„Máte pravdu," zapýří se pochválený, jako by mu nevadilo, že ho chválí Žid, „Není třeba čekat na úplnej konec, stačí, když dotyčnej ztratí vědomí. To se stane většinou do patnácti vteřin. Ačkoli jsem viděl i případy, kdy to trvalo třeba i minutu, nebo i déle. To ale nastane především tehdy, když injekci aplikujete do žíly na ruce. Což dělám i já, když se jedná o ženy. Tam to považují za vhodnější," usměje se rádoby potouchle, a Danielovi se zase už chce zvracet.

„Tak do žíly ...“

„Tam je důležitý dobře napíchnout žílu. Když ne, pak může všechno trvat až hodinu. Ale to bylo v počátcích, takto injikovaný pacient umírá dlouho a všechno se protahuje. Což je případ těch žen. Ale když se trefíte správně do žíly, tak jde vo minuty.“

„Co myslíte, ti vaši pacienti, vědí, co je čeká?“

„Jestli to vědět?“ zamyslí se Klehr, „Jak jste správně říkal, mezi nezasvěcenými je vo tom přísně zakázáno mluvit. Ale upřímně, asi se to nedá utajit. Dokonce se povídá, že se některý nemocní záměrně vyhýbaj ošetřovně. Když už jsou selektovaný ...,“ pokrčí lhostejně rameny, „Možná to nevěděj, možná si namlouvaj, že to není jejich konec. Někdy podehnou panice, jako ten kluk, když jste tam byl. Ale většinou to probíhá klidným způsobem. Samozřejmě se jim snažíme namluvit, že jde jen o neškodnou injekci. Což jde docela dobře u těch žen, když jim ji aplikujeme do žíly na ruce. Tam můžou snadno uvěřit, že jde jen vo očkování. Mužům to asi dojde, ale možná už nemají sílu vzdorovat. Vobčas někdo prosí, ale většinou je to v klidu.“

„Jistě i vaší zásluhou.“

„Myslím si, že jsem získal značnou zručnost," tváří se pyšně sanitář, „A vida, už nám jede práce," ukáže směrem do dále, kde se objevuje vlak, „Ovšem tady nebude mých služeb třeba, tady vodvede svou práci plyn," zasměje se.

Daniel by ho za jeho bezcitná slova nejraději zaškrtil, na druhou stranu si částečně oddechne. Snad mu od téhle zrůdy nehrozí bezprostřední nebezpečí.

„Za chvíli tu budou," řekne jen strnule.

„Bude to zdoluhavý, vybrat ty prácešopný,“ povzdechne si Klehr, „Víte, je velká škoda, že jste ten Žid,“ říká skoro smutně, „Docela dobře jsme si popovídali.“

„To je můj osud,“ pokrčí rameny Edelstein, snaží se tvářit smířeně se svým stigmatem, „Ale jak jsem říkal, snad i tak budu doktoru Schröderovi a říši prospěšný.“

„Přijímáte to všechno s docela velkým klidem.“

„A co mám dělat? Svůj osud nezměním. Teď mám ale možnost se věnovat tomu, čemu jsem se vždy chtěl věnovat. Budu se snažit pro doktora Schrödera odvádět co nejlepší práci. Dokud mě bude potřebovat,“ dodá, pak se zasměje, vlastně docela srdečně, vlastně mu to přijde skutečně směšné, „Možná pak skončím tam u vás, na té židli.“

„Pokud ano, dám si záležet, ani nic nepocítíte,“ rozesměje se i sanitář, zřetelně překvapený jednáním mladého židovského lékaře, „Ale to asi hned tak nebude. Už asi začínám chápat, proč si vás doktor Schröder vybral. Je vopravdu velká škoda, že jste ten Žid.“

„Děkuji za vaše slova,“ lehce se ukloní hlavou Daniel, a pak si znovu oddechne, neboť ten čtyřicetiletý obrylený vrah jde někam stranou, možná něco zkontrolovat, nebo ho už rozhovor s prašivým Židem omrzl. Mladík si povzdychne, přemýšlí nad šíleným postojem zdravotníka, člena SS, který projevuje takové uspokojení nad zabíjením vězňů i vězeňkyň. Ale myslí také na příjíždějící nešťastníky, kteří ještě netuší, kde se ocitají. Možná to nezjistí až do chvíle, než na ně začne působit ten plyn.

Edelstein zůstává osamocený, stojí vedle sanitního vozu a snaží se na sebe hlavně neupozorňovat. Ale nikdo mu pozornost nevěnuje, předtím se bavil docela srdečně s příslušníkem SS, který zde jako svoji hlavní náplň má zabíjení lidí, má na sobě bílý plášť. Většina tady možná vůbec netuší, že je Židem, jejich úhlavním nepřítelem, kterého se rozhodli naprosto vyhladit. Proto zabíjejí i ženy a děti.

Daniel si vzpomene na chvíle, kdy sem dorazili. Vlastně se mu teď zdá, jako by se díval sám na sebe, ovšem z druhé strany, pohledem svých katů. Katů jeho matky, babičky, Aarona a sladké Ruth. Sevře rty, zatne zuby, musí zůstat bez jakýchkoli známek emocí. Musí zůstat ledově klidný, jinak se odebere za nimi. A ten hajzl, co si s ním před chvílí tak mile povídal, by mu jistě s radostí aplikoval injekci, kdyby ho posadili na jeho židli.

Už je vyhánějí z vlaku, vyplašené, vyděšené, některé dost zubožené. Už je rovnají do zástupů, do řad, v nichž budou předstupovat před esesáka doktora, který je začne selektovat. Pro život, pro smrt, pro smrt, pro smrt. Asi takový nějaký bude poměr, ne-li horší. Hrají na ně stejné divadlo jako před necelým měsícem na ně. Snaží se být milí, vysvětlovat zářné zítřky pro všechny.

Daniel se opírá o blatník sanitky, jdou na něj mdloby, chce se mu křičet, chce se mu zvracet. Už možná začíná chápat, proč ho sem Schröder vytáhl. Chce se ujistit, že vydrží tuhle strašnou zkoušku. Dívat se dlouhé minuty a možná i hodiny na lidi, kteří jsou odsouzeni zemřít, ale ještě nic netuší. Ale on to ví a nemůže s tím nic udělat. I kdyby něco vykřikl, varoval je, stejně je zabijí, jen asi brutálněji. A jeho také. Proto jen strnulým pohledem zírá na předstupující chudáky, následně na jejich přechod na jednu či druhou stranu. Předpoklad se naplňuje, strana života je očividně méně početná.

Náhle se přistihne, že hodnotí práci svého šéfa a ochránce. A že mu vlastně dává za pravdu. Kdyby se oprostil od všeho a jen chladně uvažoval, kdo má naději v táboře nějaký čas přežít, musel by volit stejně. Mráz mu přeběhne po zádech, snad nikdy nebude muset rozhodnout o něčím životě či smrti.

Pak se zachvěje znovu, jedna z žen si právě sama vybrala smrt. Lékař poslal jejího asi desetiletého syna doprava, ji naopak doleva. Ona však protestovala a chtěla za synem, tak ji esesák vyhověl. Tím pádem je i ona odsouzena dneska zemřít. Vlastně dost žen, které by asi skončily na straně života, si nevědomky samo vybírá stranu smrti. Pochopitelně nic netuší a nikdo jim nesmí nic říci, jinak by jistě vypukla hrozná panika. Ale co je pro ty ženy vlastně lepší? Zemřít spolu se svými

děťmi, nebo zůstat naživu a záhy se dozvědět, že jejich děti už jsou mrtvé? Tohle jsou strašná muka, jen tady tak stát a dívat se na ty nešťastníky, jak je rozdělují.

Teď dokonce jedna asi patnáctiletá dívka sama odchází do nesprávného zástupu, respektive se dožaduje možnosti zůstat s matkou. Kdyby jí tak mohl zašeptat do ucha, ty hloupá, rychle se vrať doleva. Ale esesáci nechtějí zmatek a zbytečné nářky, proto vyhoví i téhle nešťastné dívence. U mužů už tolik ohledu nemají, asi potřebují doplnit stavy zavražděných dělníků. Ale ti po pravdě moc neprotestují, počítají s tím, že budou muset pracovat. I starší chlupci, co vypadají k světu, nejsou příliš vyhublí. Ti zřetelně podvyživení jdou také rovnou doleva, i mladší muži, výrostci, neboť je zřejmé, že by delší dobu v táboře stejně nevydrželi.

Z tohoto pohledu rozhoduje Johann opravdu zcela správně. Ale na co asi myslí, když posílá pohybem ruky lidi na smrt? Nebo si naopak říká, že z odsouzenců vybírá ty, co jim milostivě na nějaký čas daruje život? Jak naznačoval?

Náhle se Danielovi doslova zastaví srdce. Jedna žena mu strašně moc připomene jeho matku. V tu chvíli se vrací o necelý měsíc zpátky a vidí ji tam stát, spolu s dalšími členy rodiny. Zvedne oči k nebi a v duchu se ptá Boha, zda tohle pozoruje. A pokud ano, proč svůj vyvolený národ ponechává na pospas tak strašnému osudu.

„Zatím je docela klid,“ uslyší vedle sebe Edelstein hlas, který mu zase způsobí mrazení, „Některý husy jdou za těma svějme dětičkami a přitom by mohly ... však víte,“ pro jistotu šeptá, aby snad nějaký větřík tato slova nezanese k obětem.

„Povšiml jsem si, pane SS-Obercharführere,“ snaží se o klid Daniel, ale teď už je opravdu na samé hraně, „Právě jsem přemýšlel, že bych na místě doktora Schrödera volil naprosto stejně.“

„Tohle přece není žádná věda,“ zavrtí hlavou Klehr, „Tohle by přece nemusel ani dělat doktor. Ale voni to tak chtějí, tak je to asi správně. Ale i já přece rozeznám, kdo je práce schopný a kdo ne,“ říká, pak přidá další hrozné přiznání, „Jednou jsem už udělal selekci, na jednom voddělení. Doktor nějak nemohl. Taky jsem poznal, kdo má naději se uzdravit a koho mám pozvat do své kanceláře,“ zasměje se potměšile.

„Selekci dělají vždy lékaři ...“

„No jak kdy. Dost často selektují vězně velitelé, co nejsou lékaři. Například při nějakých nástupech pracovních komand. Kdy vyřazují ty práce schopný. Ale na vošetrovnách selektují především lékaři,“ pokrčí rameny sanitář, „Ale není přece tak těžký poznat, který už jsou na tom tak špatně ... však víte.“

„Ano, máte pravdu. Mnohé umírající pozná i laik. Ale u některých těžších případů je třeba zvážit diagnózu. Což ale není případ této selekce ...“

„To určitě není, tady se hodnotí jen pohledem. A sám jste říkal, že byste volil zcela shodně jako doktor Schröder. A já určitě taky.“

„Vždyť i vy už máte velké zkušenosti,“ pochlebuje mladík vrahovi, a sám sebe se ptá, co ho k tomu nutí. Pořád má z té kreatury strach a chce ho mít na své straně, uvědomí si.

„Vždyť my těm pacientům, myslím na ty vošetrovně, vlastně poskytujeme milost,“ přichází s další zhovadilou teorií Klehr, „Jen jim zkrátíme utrpení, jejich konec je tak jako tak nevyhnutelný.“

„Proč jen těm na ošetrovně?“ slyší se Edelstein říkat, „Stejně tak by přece brzy zemřeli i ti, co jsou teď posíláni doprava.“

„Máte pravdu,“ podívá se s neskrývaným údivem sanitář, „I když slyšet něco takovýho od Žida ...“

„Možná jen uvažuji racionálně, pragmaticky, jako lékař a vědec. S ohledem na systém, který je tady nastolený. V něm ti lidé vlastně tak jako tak nemají žádnou šanci. Ale to asi ani ti, co jdou dnes nalevo.“

„Určitě mnohý z nich nakonec skončej v mojí kanceláři,“ přikývne Josef, „Ale předtím ještě přinesou užitek říši. Což je jistě správněj postup, ne?“ zase se podívá na mladého Žida, který zaváhá, tahle otázka se mu zdá provokativní.

„Neočekáváte jistě, že před vámi, jako příslušníkem SS, budu zpochybňovat vámi nastolený systém,“ zasměje se Daniel, kupodivu to nezní ani moc křečovitě, dokonce docela uvolněně.

„Vy jste fakt zvláštní Žid,“ zavrtí hlavou Klehr, „Skoro jako byste v sobě měl i jinou krev. Nejste nakonec třeba jen poloviční Žid?“

„Nevím, neznám tak přesně svůj rodokmen,“ zalže mladík, tohle si ten gauner ale ověřit nemůže.

„Jen se divím vašemu klidu, jsou to přeci jen příslušníci vašeho národa ...“

„O jejichž osudu je už dávno rozhodnuto. Já k tomu přistupuji zcela pragmaticky, vědecky,“ skoro Edelstein nevěří, co za slova z něho vycházejí, „Nemohu jim pomoci a i pro ty lidi tady bude milosrdnější, když do poslední chvíle nebudou nic tušit. Kdysi mi kdosi řekl, nemá smysl se trápit tím, co není v tvých silách ovlivnit. Což je jednoznačně tento případ.“

„Správný postoj,“ kývne Josef a odmlčí se, k velké radosti mladíka, jenž je těsně před zhroutením.

Selekce pokračuje, Daniel odhaduje, že přijelo tak tisíc osob, z nichž sotva dvacet procent se dostává na stranu života. Opět převažují muži, asi i díky snaze některých matek zůstat se svými dětmi, u těch menších dětí je na stranu smrti Schröder posílá rovnou, aby předešel srdceryvným scénám a zachoval hladký průběh selekce. Ale jak se zdá, jeho postup nikomu nevádí, asi mají pracovních sil dost, nebo brzo přijedou další.

Edelstein se snaží především zírat do země, ale občas se přeci jen podívá na zástup vpravo. Pak se mu srdce zastavuje, když vidí ženy i malé děti. Jak jen mohou být ti jejich kati tak strašně nemilosrdní, jak mohou být tak necitelní. Kdo je schopný bez mrknutí oka odsoudit taková nevinná stvoření ke smrti a kdo následně dokáže takový rozsudek stejně nemilosrdně vykonat? Přitom se ti vojáci i esesáci tváří přívětivě, asi se stále ve svém divadle zdokonalují. Asi jim došlo, že je lepší působit pozitivně, dávat lidem naději, než využívat brutální síly a strachu svých obětí. Ale vůbec nepochybuje, že kdyby vypukla panika, rázem se jejich chování změní a začnou lidi mlátit hlava nehlava. Jen aby je dostali tam, kde je chtějí mít.

Doba selekce se mu zdá být nekonečná, ale nic netrvá věčně. Práce doktora Schrödera skončila, teď už musí nastoupit jiní. On naplnil svou povinnost, která ho očividně netěší, ale přistupuje k ní s naprostým profesionalismem. I on se stále tvářil usměvavě, i on hrál komedii. Ale když teď přichází ke svému asistentovi, na okamžik se jeho tvář zkriví, možná hnusem, možná zlostí. On sem přece byl poslán z jiného důvodu, než aby tady selektoval ty nešťastníky.

„Chceš?“ zachrčí a nabídne cigaretu svému asistentovi, k jeho údivu.

„Děkuji, pane doktore,“ hlesne Daniel.

„Tak tohle bysme měli,“ vyfoukne kouř esesák, když předtím sám zapálil oběma, „Teď tu zase budeme zbytečně tvrdnout, přitom jsme tady úplně na hovno.“

„Co bude dál?“ skoro se bojí zeptat Edelstein.

„Už se nemůžeš dočkat?“ ušklíbne Johann, „Kriste pane, tyhle povinnosti tady mě tak serou,“ dodá, pak znovu potáhne ze své cigarety.

K radosti Daniela konverzace nepokračuje, vykouří svou cigaretu a pak oba nastoupí do sanitního vozu. Esesák sáhne za sebe, vytáhne sáček, z něj pak chleba a kus pořádného nefalšovaného řízku. Do toho se zakousne. Jeho asistent jen naprázdno polkne. Sice není sužován tolik hlady, jako většina vězňů, ale teď se mu doslova sbíhají sliny.

„Dal by sis, co?“ ušklíbne se esesák.

„Taková strava určitě není určena pro osoby, jako jsem já.“

„To není,“ přikývne Schröder, pak se kupodivu docela přátelsky usměje, „Sáhni tam dozadu, do tý brašny,“ vyzve svého pomocníka.

Daniel na chvíli zaváhá, ale pak poslechne, nalezne tam podobný papírový sáček. Když do něj nahlédne, je tam další řízek a chleba. Zírá na něj, pak se tázavě podívá na svého šéfa.

„Doufám, že nebudeš blejt.“

„To jako ... mohl bych si kousek vzít?“ nevěří svým uším asistent, pravda, občas mu Schröder přinese něco k jídlu, asi zbytky, ale spíš z jeho nařízení dostává větší dávky té hrozně vězeňské stravy.

„Kousek? Tohle je pro tebe,“ usměje se znovu přátelsky Johann, což Daniela opět šokuje. Vše mu přijde hrozně divné, Schröder před chvílí odsoudil asi osm set Židů na smrt, bez mrknutí oka, a teď jinému Židovi dává jídlo. Dokonce ho snad pro něj nechal dopředu připravit. Jsou to hrozně paradoxy. Stejně jako ten rozhovor s Klehrem před chvílí.

„Moc děkuji, pane doktore,“ nelže teď Edelstein, je vděčný za ten žvanec. Pocítí nával euforie, když se zakousne do masa, které chutná tak lahodně ...

Znovu se rozhostí ticho, jen občasné mlaskání narušuje skoro idylickou pohodu. Oba však občas vyhlédnou ven předním oknem, mohou spatřit, jak se houfují lidé určení pro život, jak jsou odváděny nejprve ženy, potom početnější skupina mužů. Ti další zatím zůstávají. Jsou trochu vyplašení, někteří mají v očích slzy, neboť od nich právě oddělili jejich syny, dcery, manžely. Ale jsou vcelku klidní, uvěřili kecům, že se zase brzo setkají.

Oba muži v sanitce dojírají, esesák končí dříve, vězeň si dává do úst malé kousíčky, žvýká je usilovně, doslova si každé sousto vychutnává. Pak si vzpomene na své blízké a trochu mu chuť zhořkne. Ne, nemůže jim nic schovat, Schröder se dívá, musí všechno spořádat. Nenechá ani drobeček, kdoví, zda něco tak lahodného ještě kdy dostane.

Začínají rovnat odsouzence na smrt, některé slabší nakládají na nákladák, další budou muset jít po svých. Vstříc svému osudu. Vše ale probíhá stále v relativním klidu. Do sanitního vozu nastoupí řidič a taky Klehr, zrovna ve chvíli, kdy Daniel žvýká poslední sousto. Nikdo nic neříká, čeká se na konec zástupu, až za ním pojede sanitka. Pomalu, nikdo nikoho nehoní, klíčové je udržet klid masy lidí.

„Trochu jsem si popovídal, s vaším asistentem, pane SS-Hauptsturmführere,“ řekne náhle sanitář.

„Vopravdu? Doufám, že nežvanil nějaký kraviny,“ odpovídá Schröder unylým hlasem.

„Nikoli, naopak byl dost tajemný, nechtěl nic říci o tom, co by pro vás měl vykonávat.“

„Žvanit není nikdy dobrý,“ chová se Johann k Josefovi celkem arogantně, a ten naopak podbízivě. Je mezi nimi značný rozdíl, vlastně propastný, jak jako mezi doktorem a sanitářem, tak mezi důstojníkem a poddůstojníkem, mezi kapitánem a šikovatelem.

„Vy jste sem asi byl poslán s jistým záměrem, pane SS-Hauptsturmführere,“ má zřetelnou chuť konverzovat zabíječ injekcemi.

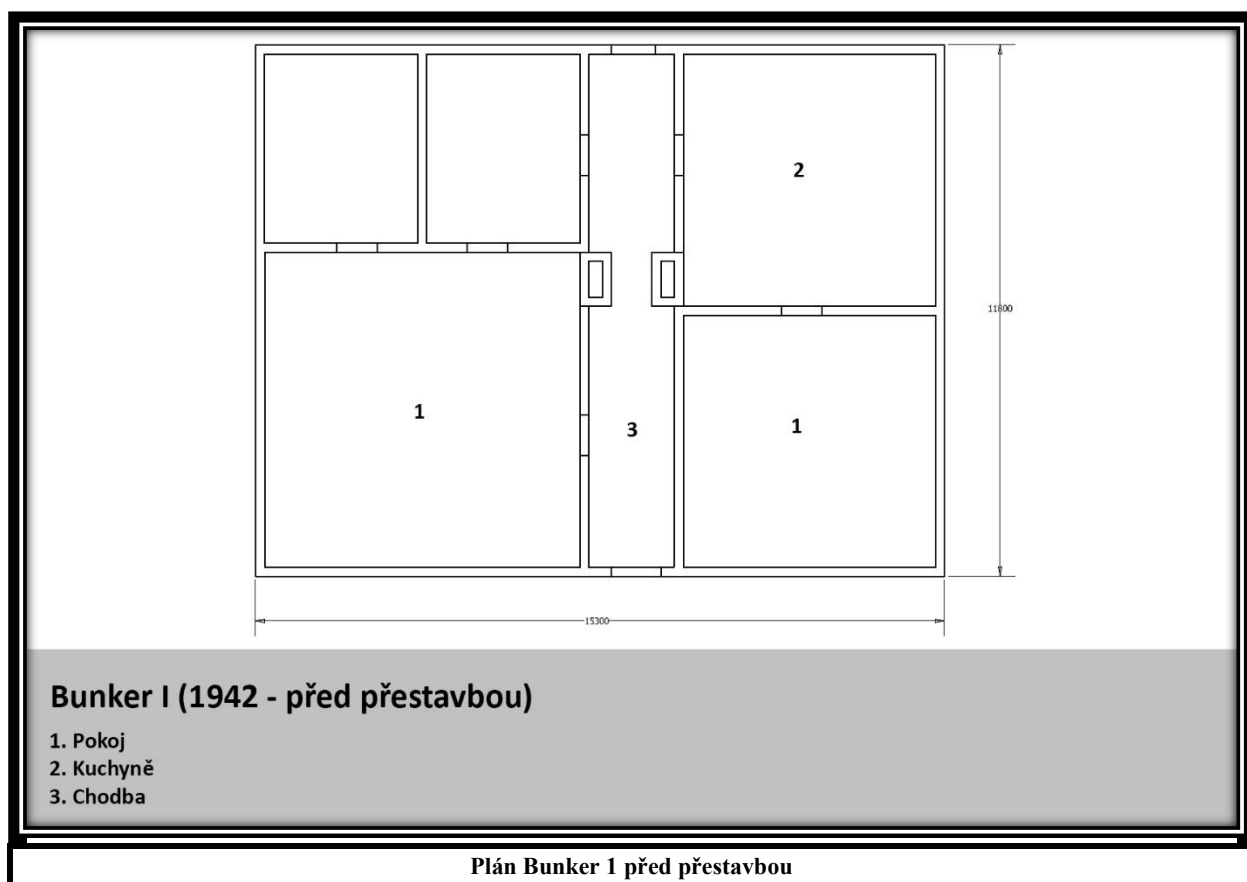
„To přece není v našich kruzích nic tajného,“ zavrtí hlavou Schröder, „Já se zabývám především výzkumem, to je moje parketa. Tohle všechno vokolo je jen přívažek, jen naplnění povinnosti,“ dodává, a jen hlupák by nepostřehl z jeho hlasu značnou nechuť.

Klehr si ji vyloží po svém a zmlkne. Respektuje značný rozdíl mezi nimi, i v hodnostech v SS, kam oba patří. Alespoň v tom jsou soukmenovci. Ale kapitán je pochopitelně jiná sorta, to je zdravotníkovi jasné. A tak mu ani nemá za zlé, že dává najevo svou nadřazenost. Má na takové jednání právo.

Daniel ani nemuká, snaží se být neviditelný. Ale také se mu stahuje hrdlo, neboť mu je jasné, že dnešní hrozný den nekončí, naopak teprve začíná. K povinnostem lékaře asi patří nejen lidi selektovat, ale i dohlédnout na jejich usmrcení. Mladík se děsí toho, co bude muset dnes ještě spatřit a modlí se k Bohu, aby mu dal sílu vše vydržet. Snaží se tvářit lhostejně, ale copak to jde, když hledí na zástup lidí, kteří pomalu ale jistě kráčí na smrt?

Přeprava trvá dost dlouho, odhaduje, že urazí tak tři, čtyři kilometry, než docházejí k cíli cesty. Ten ale vypadá skoro idylicky, je již začátek léta, dnes panuje slunné počasí a dokonce už začíná být dost horko. Což mu připomínají i kapičky potu v podpaždí a na zádech. Kolem se teď rozprostírá les a houštiny, pak spatří i selskou budovu, která vůbec nevypadá zlověstně. Daniel zatají dech, pokud se nemýlí, právě ta budova bude sloužit ke zcela jiným účelům, než byla původně postavena. Je zhotovena z červených neomítnutých cihel, původní okna jsou zazděná, vedou do ní dvoje dveře. To je na první pohled patrné. A nad těmi dveřmi se skví lživý a lstivý nápis: „K dezinfekci“.

Budoucím obětí je teď dovoleno se posadit do stínu stromů, nedaleko stavení. Je pozdní odpoledne, vlastně už skoro podvečer, ale stále značné teplo, proto se někteří po několikakilometrovém pochodu ovívají, rozepínají si košile. Některé neposedné děti pobíhají, jejich matky je okřikují, asi se bojí, aby se jim nezatoulaly či nenaštvaly vojáky. Ale ti neprojevují žádnou

agresi, naopak jsou vcelku milí. Někteří se s Židy bavili cestou a někteří se s nimi baví i teď.

Edelstein na vše zírá s očima rozšířenýma hrůzou. A také s naprostým nepochopením. Jak mohou ti příslušníci SS klidně mluvit s lidmi, které za krátký čas pošlou na smrt? Jak se jim mohou dívat do očí, dokonce s nimi žertovat? Jaká musí být jejich povaha, jaká musí být jejich empatie, když tohle dokáží? Přece dobře vědí, co ty lidi čeká, na rozdíl od docela klidných odsouzcenců.

Daniel netuší, proč se zatím nic neděje. Lidé posedávají na trávě, vyhledávají stín, některé děti si hrají, dokonce skotačí. Je k nepochopení, jak je někdo dokáže už zakrátko poslat na smrt. Ti jejich strážci musí být opravdu šílení, když tohle zvládají, dokonce opakovaně.

Nastávají strašné chvíle čekání, kdy se čas vleče hrozně pomalu. Edelstein je bledý jak stěna, snaží se však působit klidným dojmem, ačkoli uvnitř to v něm vře. Vůbec nedokáže pochopit, čeho je právě svědkem. On ví, k čemu za krátkou dobu dojde, a právě chování nacistů mu přijde strašně

zvrácené. Nemůže pochopit, kde berou tu vnitřní sílu, aby se chovali tak klidně, bezprostředně až dokonce srdečně k lidem, které mají za úkol zavraždit. Jak bezvadně na ně hrají divadlo, aby je uklidnili a aby si zjednodušili celý proces zabíjení.

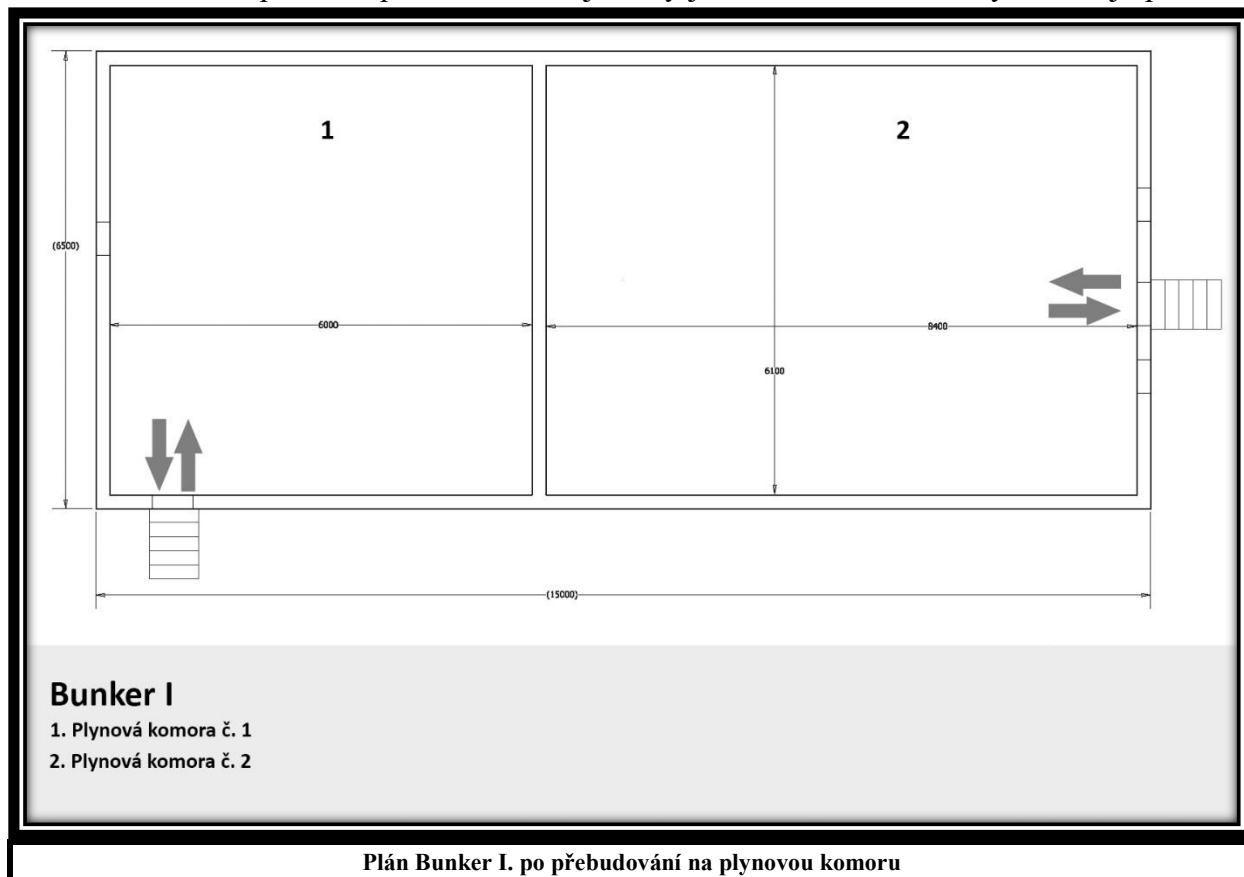
Vytrhne ho hlas Schrödera, lekne se, pak se rychle vzpamatuje. Johann se s ním pustí do odborné diskuse, probírají různé teorie i praktické případy léčení spálenin. Sanitář je nenápadně pozoruje a musí uznat, že oba lékaři jsou minimálně teoreticky skvěle připraveni. Notují si v odborných výrazech, které on nezná, rozvíjejí různé teorie, diskutují o účinnosti některých léků a také léčebných pokusů. Dokonce se zdá, že se oba nechávají odbornou debatou strhnout, jejich hlas zní zaníceně.

Nakonec je za toto Daniel rád, neboť nemusí myslet na ty lidi pod stromy. Nemusí myslet na to, co nevyhnutelně přijde. Mezitím se setmí, prostranství začínají osvětlovat reflektory, což vše činí ještě více zlověstnější, alespoň v očích židovského mladíka.

A už je to tady, náhle celá scénérie začíná ožívat. Otvírají se dvoje dveře do selského stavení, přicházejí vězni v pruhovaných mundúrech s označením příslušnosti k židovskému národu. V tu chvíli zase mladík zbledne, ti mladí muži ve vězeňských mundúrech se asi budou muset podílet na vraždě příslušníků svého národa. Určitě jim nic jiného nezbyvá, pokud nechtějí být sami zabiti.

Diskuse v sanitce končí, všichni se dívají na prostranství před nimi, kde se začíná odehrávat předposlední dějství v životě přibližně osmi set lidí, z nichž mnoho tvoří děti a staré osoby. Ale i mladší, kteří jsou vyzábílí, nemocní, prostě práce neschopní. Právě k nim všem řeční jakýsi esesák, Daniel neslyší přesně, co jim říká, ale jistě jim lže a chlácholí je, aby vlezli do těch dveří, co na ně již čekají otevřené. Musí být asi dost vyděšení, možná i dezorientovaní. Jsou na neznámém místě, netuší jistě kde, kolem je kordón vojáků, na ně míří záře reflektorů.

Nastává trochu šum, mnozí odsouzenci se tváří minimálně rozpačitě, ale k údivu Edelsteina se teď dost z nich začíná svlékat. Začíná mu docházet, oč se jedná, jistě je přesvědčili, že se musí podrobit dezinfekci, před vstupem do tábora, jen aby je nalákali do té budovy, a také je přiměli se

svléknout. Je fascinován tím, jak jsou pořád ti lidé klidní, jak většina z nich respektuje pokyn a odkládá svůj oděv. Přestože se musí ženy svlékat před muži a dětmi. Což musí být velmi ponižující.

Ke své hrůze spatří členy vězeňského komanda, kteří míří mezi obnažující se lidi a zřetelně jim pomáhají. Možná mají za úkol je i uklidňovat. Asi i to je zvrácená taktika vrahů, přítomnost příslušníků téhož národa má lidi ještě více upokojit. A ti chudáci ve vězeňských mundůrech musí mlčet, tak jako on, jinak by si podepsali okamžitý rozsudek smrti.

Zase mu přeběhne mráz po zádech a žaludek se mu sevře úzkostí. Náhle si vzpomene na Isaaca a Josefa, ti sice pracují v hlavním táboře, u krematoria, ale i tam stále ještě plynou lidi, ačkoli dle informací doktora Pichmana se vraždění přesouvá především sem, k tomuto březovému háji, díky kterému se tomuto místu říká Birkenau neboli Březinka.

Přeci jen se objevují někteří, kteří se nechtějí podvolit příkazu, možná se hlavně stydí svléknout se zcela donaha. Před dalšími svými soukmenovci, před vojáky. I z toho je Danielovi úzko, proč jsou ti lidé takto ponižováni těsně před svou smrtí? Nemohou alespoň zemřít oblečení? Proč musejí umírat nazi? Zdá se mu, že se ocitá v nějakém strašném snu, na samém okraji pekla, jak mohl spatřit na mnohých historických obrazech, kdy satanovi služebníci shazovali také nahé hříšníky do pekelné tlamy. Tady je vedou ke dveřím a těmi odsouzcenci vstupují do budovy. Neví, jak to uvnitř vypadá, ale asi tam budou místnosti, které jsou dobře utěsněny ... Vše mu přijde strašně dábelské a nesmírně kruté, již temná noc kolem a záře reflektorů směřující na již většinou nahé lidi, tento strašlivý dojem jen umocňuje. Jako by se náhle ocitl v Dantově pekle ...

Vše je neskutečné a démonické, již brzo tady zemře najednou skoro osm set lidí. Tolik dětí, co si ještě před chvílí bezstarostně hrály ... Tím, že je Edelstein mimo, má čas si všímat detailů. Pozorovat některé výjevy na prostranství před vražednou budovou. Spatřuje hrozné množství již nahých lidí, kteří směřují vstříc svému osudu, další se stále ještě svlékají, některým pomáhají jiní již nazi soukmenovci, dalším pak vězni v pruhovaných mundůrech.

Daniel je na pokraji zhroucení, bohužel je ještě trápen svou představivostí, kdy v některé ženě náhle poznává svou matku, v jiné babičku. V jednom roztomilém chlapci Aarona a v nádherné dívence svou sestřičku Ruth. Ti všichni před necelým měsícem taky takhle kráčeli do otevřených dveří, možná dokonce právě na tomto místě. Neví, kde přesně zemřeli, ale pokud někde v koutku svého vědomí pochyboval o zkazkách s plynovými komorami, teď už nemůže. Chvějí se mu ruce, zatíná je, až mu klouby zbledí.

Teď zřetelně vidí dvě ženy, obě ve vysokém stadiu těhotenství. Obě zcela nahé kráčí směrem k budově, obě vedou za ruce své další malé děti. Ne, tohle přece nemůže udělat člověk člověku. Tohle musí být jen hrozný sen, ze kterého se probudí. Tohle nemůže být skutečnost.

Uvidí další scénu, jakási žena asi schovala mezi hadry malé děcko, tak půlroční. Možná ho nechtěla vystavovat proceduře dezinfekce, aby mu ta třeba neublížila. A tak ho nechala v místě, kam odložila své věci. Vůbec celé prostranství je plné oblečení i spodního prádla. A už se pomalu vyklidňuje. Daniel se pohledem vrací k té ženě, které se snaží jeden židovský vězeň nahé půlroční dítě vnutit do náručí. Chvilí o něčem diskutují, pak žena kapituluje a i s robátkem odchází směrem ke stavení.

Další výjev, jakási asi padesátiletá žena, mírně obézní, se stále odmítá svléknout, i přes nátlak jiného vězně. Náhle k nim přichází další člen tohoto pracovního komanda, a oba nebožačku ve spodním prádle odvádějí. Ale ne do budovy, nýbrž směřují za ní. Daniel si uvědomí, co se asi stane, ani ta vzdorující žena nebude ušetřena, jistě i ji zabijí. Jen neví jak.

Skoro všichni už jsou v baráku, zbývá jen několik osob, které již začínají esesáci popohánět, možná i trochu nervózně. Z budovy se začíná ozývat šum, možná již někteří začínají tušit něco nekalého, začíná jim docházet, k čemu má dojít. Možná vše pochopili ve chvíli, kdy vychází ven voják i vězeň v mundůru. Ve dveřích se teď objevuje nějaká žena, snaží se vystrčit své dvě děti,

chlapečka a holčičku, tak kolem osmi až deseti let. Edelstein neslyší, co žena říká, ale zdá se mu, že té nebohé matce už došlo, co se stane, a smlouvá s esesáky, aby ušetřily alespoň její děti. Zase se mu zastavuje dech, zase v těch nevinných stvořeních vidí svého bratříčka a sestřičku ...

Matka i její ratolesti jsou zahrnány dovnitř, dveře se začínají zavírat. Na prostranství zůstávají jen tři lidé, dvě ženy a postarší muž, kteří asi odmítali odložit spodní prádlo, nebo už jim došlo, co je čeká a snaží se vyhnout svému osudu. Marně, neboť se jich chopí vězňové a vedou je také za budovu. Moc se s nimi nemažou, ale asi nemají na výběr, jinak by je postihl stejný osud.

Ted' už je ze stavení slyšet křik a také pláč, alespoň se Danielovi zdá, stále je od všeho částečně izolován uzavřeným sanitním vozem.

„Tak nastává čas,“ uslyší náhle za sebou hlas Klehra, zní strašně vesele, „Zase to šlo moc dobře, našli tam jak ovce,“ říká spokojeně a beze si jakési plechovky.

„To šlo,“ zachrčí Schröder a pohledy obou esesáků se na krátký čas setkají. Spatří je i Edelstein, a v tu chvíli mu dojde ten nesmírný rozdíl mezi těmi dvěma. Zatímco sanitář je nadšený z toho, jak vše dobře běží, a jak se jim podařilo bez větších problémů dostat lidi do plynové komory, je nadšený z následné exekuce, doktor se na vše dívá minimálně s odporem, ne-li hnusem. Schröder asi také uznává nutnost likvidovat Židy, identifikované jako úhlavní nepřátelé říše, možná dokonce jejich likvidaci přímo schvaluje, ale rozhodně nemá radost ze způsobu provádění této eliminace nepřátel, a už vůbec ne ze své přítomnosti u tohoto procesu. Svou účast bere jako nutné zlo, jako naplnění svých povinností. K jednotce SS, k říši. Klehr je naopak ze všeho nadšený, má radost, že může být součástí této vražedné mašinérie. To vše Danielovi vypověděl jejich krátký vzájemný pohled, výrazy v jejich tvářích, a také jejich oči.

„Ted' je teda řada na mně,“ potvrzuje Josef úvahy židovského mladíka, v jeho hlase zní hrdost, snad i uspokojení. V rukách drží plechovky, o jejichž obsahu již začíná mít Daniel jasno. A zase mu běhá mráz po zádech, smrtící plyn byl celou dobu kousek od nich, v téhle sanitce, kde si on pochutnával na rízku a živě diskutoval se svým šéfem o lékařských problémech. Znovu se zachvěje. Ti lidé jsou vážně naprosto zvrácení, smrtelný plyn přivázejí na místo vraždy ve voze označeném červeným křížem. To je absolutní vrchol cynismu.

Zatímco jsou utěšňovány již zavřené dveře, kráčí sanitář se svým strašným nákladem směrem k budově. Ano, už nelze pochybovat, v těch plechovkách je něco, co se brzo promění ve smrtící plyn a zahubí na osm set lidí, nyní již uvězněných v baráku. Danielovi je strašně, představuje si, jak se asi musí cítit ti lidé uvnitř, kterým již určitě dochází, co je čeká. Soudě i podle silících výkřiků, které zní zoufale, obsahu slov nelze porozumět. Ale ozývá se i pláč, asi hysterický pláč žen, které namačkány v přeplněném prostoru i se svými dětmi vše pochopily ...

Edelstein pohlédne zoufalýma očima na Schrödera, jeho tvář je sice zdánlivě klidná, ale lze v ní spatřit i jisté napětí. Asi tím vším nadšený není, nicméně masové vraždění nevidí poprvé a již je otupělý, jak sám naznačoval svému asistentovi. Ten si dá hlavu do dlaní, dýchá přerývaně, snaží se uklidnit. Uklidnit dříve, než se vrátí ten fanatický sanitář, který ted' v plynové masce sype ze žebříku do budovy odkrytými dírami ve výšce tak dvou metrů nad zemí obsah svých vražedných plechovek.

Ted' už ten řev a křik lze zřetelně slyšet i v sanitce. Ted' už ti lidé vědí, že jim zbývá krátký čas života, že umírají. Edelsteinovi to připadá jako mořský příboj, ten hluk, vycházející ze selského stavení, v němž se dusí na osm set židovských obětí. Vzpomene si na obrázek před necelou hodinou, jak si pod stromy hrály děti, které ted' uvnitř marně lapají po vzduchu. Nebo už jsou možná mrtvé.

Jak dlouho ještě ti lidé budou naříkat? Jak dlouho trvá, než je smrt zbaví jejich zoufalství a utrpení? Bojí se pohlédnout na Johanna, tak jen zírá na podlahu sanitního vozu, a chvěje se jak osika.

„Už jsou skoro zticha,“ otevírá dveře sanitky Klehr, svůj úkol splnil, jeho plechovky jsou již prázdné. Jistě jich tady mají dost velkou zásobu, „Vzalo vás to, co?“ pohlédne na Edelsteina.

„To nemohu ... popřít,“ zachrčí oslovený.

„Poprvé to asi dostane každého,“ pokývá hlavou zdravotník, „Ale pak si každé zvykne. Slyšíte? Už je skoro ticho, už je skoro po všem. Jde to rychle, teda záleží na teplotě tam uvnitř, jak rychle se ty krystaly promění v plyn. Ale teď je venku teplo a ti uvnitř tam taky rychle teplotu zvýší, tak se to vodpaří rychle a za pár minut je hotovo,“ podává vysvětlení, o které zřetelně nestojí ani jeden z obou jeho spolucestujících v sanitce.

„Těch pár minut ...,“ znovu zachrčí Edelstein.

„Je to vlastně velice milosrdnej konec,“ sedá si Josef na sedačku, „A když si vezmete, že do poslední chvíle nic netušíte, tak prožijou jen pár minut strachu a pak je po všem. Určitě lepší, než kdyby pomalu umírali v táboře. Když už bylo rozhodnuto o jejich eliminaci, tak tenhle způsob je pro ně velmi milosrdnej. Rychlejší a stoprocentně účinnější. V tuhle chvíli už jsou určitě všichni v bezvědomí a většinou už mrtví,“ dodá.

„Co bude teď?“ slyší Daniel sám sebe pokládat otázku, vlastně vůbec neví, proč se ptá. Vlastně se mu zdá, jako by slyšel cizí hlas, ne ten svůj, jako by někdo jiný rozhodoval, co vyjde z jeho úst. Nechápe sám sebe, jak vůbec může mluvit se zrudou, co právě zabila osm set lidí.

„Teď se bude čekat, tak půl hodiny, aby byla jistota, že jsou všichni skutečně mrtví. Pak se budova otevře, a až se vyvětrá, tak se začne s pohřbíváním těl. Budete tady až do konce, pane SS-Hauptsturmführere?“ podívá se teď sanitář na německého doktora.

„Jak dobře víte, mám službu,“ odpoví poněkud jízlivě Johann, „A k té taky patří být tady připravený, kdyby se nedej bože přiotrávil někdo z našich.“

„Jistě, pane SS-Hauptsturmführere,“ řekne Klehr, možná trochu dotčeným hlasem. Ale s respektem k vyšší hodnotnosti.

Rozhostí se tíživé ticho, přes okno mohou spatřit práci komanda vězňů, kteří začínají sbírat pozůstatky po teď již nejspíš mrtvých lidech. Přitom je patrné, jak je i prohledávají. Případně nalezené cennosti odnášejí svému kápovi, naopak pokud najdou jídlo, co si ti chudáci schovávali na horší časy, strčí si ho do kapsy. Daniel se zalekne, když si toho všimne. Pokud to vidí i jiní, mohou dotyčného potrestat, což tady asi znamená hrozný výprask nebo rovnou zabití. Ale jak se zdá, tak to nikomu nevadí. Možná je tohle odměna pro ty vězně, za jejich dobrou práci při matení lidí a pomoci při jejich svlékání, uvědomí si. Ale nemůže je odsuzovat za jejich aktivní pomoc při nalákání odsouzených lidí do baráku, oni i on dělají vlastně to samé, snaží se jen přežít. Proto se svými vězňáky spolupracují. Jinou volbou je jen vlastní smrt.

„Sáhní tam dozadu,“ ozve se hlas Schrödera, „je tam sáček s jabkama,“ dodá pokyn.

Daniel rychle reaguje, vyloví z brašny požadovaný pytlík, z něj vyndá jedno nádherné jablko, krásně červené a poměrně dost velké. Uctivě ho podá svému šéfovi.

„Je jich tam dost pro všechny,“ řekne unylým hlasem Johann.

Edelstein vyloví druhé jablko a podá ho masovému vrahovi, ten poděkuje svému nadřízenému, pak vyndá i třetí, stejně nádherné jako ty dvě předchozí. A ještě dvě tam zbývají. Ty schová do brašny i se sáčkem a pak pohlédne na ovoce ve své ruce. Je opravdu nádherné, opravdu k nakousnutí, jen kdyby ten žaludek nebyl jaksi na vodě.

„Pokud se ti chce blejt, tak si ho nech na pozdějš,“ houkne Schröder.

„Ne, ne, moc děkuji, pane doktore,“ říká rychle Daniel, nechce ukázat svou slabost, dnešek byl označen za jakousi zkoušku jeho odolnosti a on chce uspět. Moc chce uspět, nebo skončí jako ti nešťastníci uvnitř stavení, co již jsou jistě zcela nehybní a bez dechu.

Panebože, ten svět je naprosto zvrácený, uvědomí si, když se zakousne do jablka, chutná opravdu skvěle, sladké, šťavnaté. Tam vevnitř leží na osm set lidských bytostí, před pár minuty zavražděných plynem, a on tady pojídá ovoce s dvěma esesáky, z nichž jeden ty lidi na smrt poslal

při selekci a druhý pro ně přivezl smrtící plyn. Tam vevnitř leží osm set mrtvol, tolik mrtvých dětí, a oni tady žerou jablka. Copak tohle je normální? Copak tohle není nějaký prelud?

Po pozření ovoce následuje cigareta, tu asistent opět dostane od svého nadřízeného, pokolikáté už vlastně dneska? V tichosti vyfukují dým a čekají, až nastane správná chvíle, až si budou jistí, že i ten poslední ždibíček života nějakého extrémně odolného jedince byl zahašen.

Dočkají se, objevují se esesáci v maskách a začínají otevírat dveře. Daniel sebou škubne, málem vyjekne, nejsou tak daleko a stále svítí reflektory, ne všechny, ale na ty dveře ano. Spatří kupu těl, nahromaděnou za nimi, dokonce nějaká z nich vypadnou ven, bezvládná. V jakém jsou stavu, jaké mají výrazy ve tvářích, nelze naštěstí z téhle dálky a při nedostatečném osvětlení poznat.

Doktor Schröder sáhne po své masce.

„Jdu zkonstatovat exitus, další z mejch povinností,“ řekne, když uvidí udivený obličej svého asistenta.

„Musím i já ...“

„Ne, ty tam teď nemusíš,“ zavrtí hlavou Johann, pak se ale ošklivě ušklíbne, „Ale ještě se sem vrátíme, zejtra ráno. Brzo ráno. Máme tady ještě jeden úkol, související s likvidací těl. A to problém jejich uložení a hrozby vzniku epidemií. Moc se mi to nelíbí, ale to si řekneme zejtra, až bude správný čas. Budeme se tím zabývat, spolu, po vědecký stránce,“ dodá, snad pro svého asistenta, možná pro poslouchajícího sanitáře, hned poté si nasadí plynovou masku. Pak vystoupí ze sanitky. Následně rozhodným krokem kráčí k budově, aby nahlédl dovnitř a naplnil protokol.

„Ten plyn ... jak dlouho ...“, obrátí se teď Edelstein na sanitáře.

„Teď se bude větrat, což potrvá nejméně pět hodin,“ odpovídá oslovený zasněžený, „Teprve pak nastane vytahování mrtvol. Vlastně se bude větrat po zbytek noci a ráno začnou ty práce. Následně ukládání těl do jam, co jsou vykopány tady nedaleko. Dřív tam jde jít jen s plynovou maskou, jinak by se člověk přivotrávil.“

„Rozumím,“ hlesne mladík, pak raději odvrátí hlavu. Ti chudáci povraždění teď budou ležet celou noc v místech, kde je zabili a čekat, až je druhý den zahrabou.

„Pak se ještě musej ty komory vyčistit, a připravit na další,“ dodá nepožadované vysvětlení Klehr.

„Vyčistit ...“

„Však to znáte, co se děje ve chvíli smrti, nebo těsně před ní, zvláště když maj umírající velkej strach. Vlastně i po ní, když se svalstvo uvolní. Dojde k uvolnění tělních tekutin, vyprázdnění obsahu střev. Tady se k tomu někdy přidávají zvratky a krev, někdy začnou ty lidi šilet a zraní se, buď sami sebe, nebo navzájem. To se musí odstranit, aby to neviděli ty další, co tam přijdou,“ pokračuje opět skoro nadšeným hlasem sanitář, „Je to dobře vymyšlený, pozdě večer nebo začátkem noci se lidi zplývují, tak se to líp daří držet v tajnosti, přes noc se vyvětrá, druhý den se mrtvoly vytahaj a místnosti připraví na další várku.“

„Ach tak.“

„Celý se to tady přestavělo,“ pokračuje Josef, „Něco se tam vybouralo, něco přistavělo. Původně tam tuším byly čtyři místnosti, teď jsou tam dvě komory, každá, jak vidíte, má vlastní vchod. Do každý se dá nacpat až čtyři sta lidí. A taky se udělaly ty votvory, kterejmi se tam nasype ten plyn. Ten je v krystalech, po dopadu se při určitý teplotě začne odpařovat. Teď v létě je to dobrý, teplota je hned na začátku vysoká, v zimě, nebo když je chladno, tak se chvíli čeká, až se teplota v místnosti zvýší.“

„Zvýší se teplota ...“

„Tak přirozenou cestou, lidským teplem. Když jich tam je narvanejch čtyři sta, a ty komory maj asi patnáct metrů do délky a asi tři metry do šířky ...“

„Patnáct metrů na tři metry ... a čtyři sta lidí ...“

„No právě. Při takový jejich koncentraci na jednom místě, když se tam zavřou, tak i když je zima, začne brzo teplota stoupat. A když začnou vyšilovat, tak se to jen urychlí. Pak se tam hodí ten plyn, tedy ty krystaly. Ty se pak začnou vodpařovat a zespodu stoupá ten plyn. Pak už to znáte,“ usměje se Klehr.

„Ten plyn je zabije ... kolik minut to trvá?“

„Tak to je rozdílný,“ tváří se esesák spokojeně, zřejmě ho dotazy těší, asi si rád hraje na odborníka, „Jak jsem říkal, šíří se to vodspoda. Tak umíraj nejdřív ty nejslabší, protože ty silnější se derou ke dveřím a ke stropu. Jako by jim to mohlo pomoc,“ zavrtí nechápavě hlavou, „Ale je to tak, vždycky jsou dole ty slabší, děti, a nad nima ty silnější. Ty dole umřou jako první, možná je někdy i ušlapou. Pak dojde i na ty, co se dostanou blíž ke stropu. Ten plyn je naprosto spolehlivej, nakonec umřou všichni,“ dodává se zjevným uspokojením.

„Asi tam musí prožít hrůzu ...“, říká si spíš pro sebe mladík.

„Ale jen pár minut, ty dole možná ani to ne. Jak se tam začnou mlít, derou se ke dveřím, který, jak vidíte, mají dvě velmi bytelný závory, a navíc se i přitáhnou, aby byly vzduchotěsný ... tak jak se tam začnou mlít, tak se některý začnou dusit a jiný jsou ušlapaný. Tím se to všechno jen urychlí. Nakonec vlastně nejvíc trpěj ty, co pošlapali ty slabší. Což je asi správný. Ale celkově je to dost milosrdná smrt, za pár minut je po všem. Když teda nikdo nezpůsobí paniku, jako například dneska, tak vlastně do poslední chvíle nic netušej. Pak jen pár minut křiku a je konec,“ povídá sanitář naprosto lhostejným hlasem, jako by mluvil o hubení vší při dezinfikování oblečení.

„Děkuji za odborný výklad,“ řekne Daniel, snaží se, aby si zachoval chladný výraz, ačkoli nesmírně trpí. Rozhovor s tím bezcitným stvořením ho činí nešťastným, bohužel však mu nemůže sdělit svůj skutečný názor na jeho osobu a chování. Proto uvítá, že se Schröder vrací. Snad konečně odjedou pryč z tohoto hrozného místa. I když ráno má jeho mučení pokračovat ...

Jeho přání je naplněno, jejich strašná mise zde končí, byla konstatována smrt snad osmi set lidí, která nastala díky použitému plynu do pár minut. Teď už je stavení plné mrtvol, a raději ani nedomýšlet, v jakém jsou stavu. Jejich smrt, přes kecy sanitáře, nebyla rozhodně klidná a pokojná. Ani milosrdná. Poslední minuty ti lidé prožili strašnou hrůzu, uvěznění na velmi stísněném prostoru, nazí, namačkání jeden na druhého a trávení ... panebože, jaká muka si musela prožít jeho maminka, babička a sourozenci, než upadli do bezvědomí a zemřeli ...

Tísňivé ticho trvá až do chvíle, než vůz zastaví před hlavním táborem, kde mají své ubikace esesáci. Vystoupí všichni, nicméně k údivu Daniela ho Johann doprovází do tábora. Chce s ním snad tu hrůzu ještě rozebírat, nebo ho jen chce ochránit, dovést do kanceláře? Je už noc a vlastně se nikdo nesmí po táboře pohybovat. I když on teď nevypadá jako vězeň, ve svém maskovacím převleku zdravotníka, ve kterém se po pravdě dost potil. Nejprve horkem a pak i hrůzou z toho, co byl nucen pozorovat.

V naprostém tichu dojdou až do kanceláře, která patří esesákovi. Ten se rozvalí ve své sesli, odhodí vztekle svou čepici.

„Nalej kořalku,“ houkne.

„Ano, pane doktore,“ rychle plní příkaz vězeň. Ví, kde jsou láhve a skleničky, jednu z nich zaplní a podává ji svému šéfovi.

„Nalej si taky,“ zaskočí mladíka další rozkaz, nicméně ani teď nezaváhá, „Vem si židli a sedni si,“ ukáže důstojník rukou před svůj stůl.

„Ano, pane doktore,“ hlesne vyzvaný, trochu zaváhá, nicméně rozkaz splní.

Pak se rozhostí hrobové ticho, oba muži mají v rukách skleničky naplněné pálenkou, jejich pohledy se setkají. Chvíli si hledí do očí, tentokrát je Daniel nesklopí.

„Proč, pane doktore?“ vysloví velmi prostou otázku, hlasem plným zoufalství. Ale oba jí dobře rozumí, přestože se opět rozhostí hroznivé ticho. Trvá hrozně dlouho, ani jeden z nich se nepohne, zírají na sebe.

„Nebudu ti teď nic vysvětlovat,“ řekne nakonec Johann unylým hlasem, zhluboka se napije, „Jsme voba součástí něčeho, co nemůžeme nijak vlivnit. Já sloužím vyššímu cíli, kterým je ochrana našeho národa, naší rasy. Ty si snažíš jen zachránit svůj život.“

„Tomu nerozumím ...“

„Čemu na tom nerozumíš?“ zavrčí esesák, pak jen mávne rukou, „Teď musíš pochopit jediný. Některé věci jsou nevyhnutelné, jedinec, ani ty, ani já, na nich nic nemůže změnit. Ty věci jsou prostě nevyhnutelné. Čím dřív tohle základní a zásadní pochopíš, smíříš se s tím, daleko líp se ti bude se vším vyrovnávat.“

„Jde se s tím vyrovnat?“

„Všechno jde. V jednom jsme si přes všechnu tu rozdílnost podobní. Musíme se přizpůsobit, jinak nás to semele. Jinak já sloužím velké věci, v boji vo naši rasu, náš národ. V boji s tím tvým. V krutém boji, který je vedenej už dlouhou dobu a teď vrcholí. Ale vo tom mluvit nechci. Ty vedeš boj daleko přízemnější, vo zachování svýho posranýho života. Buď se s tím vyrovnáš nebo zemřeš. Když přijmeš, co je nevyhnutelné, můžeš z toho možná vyklouznout. Ale musíš přijmout všechno.“

„Zabíjení žen a dětí ...“

„Konečný řešení židovské otázky.“

„Jakým právem ...“

„Ty nemáš právo!“ vzkypí Schröder, pak se zklidní, „Právem silnějšího, právem vítěze. Určitě znáš historii, seš dost vzdělanej. Není to nic neobvyklýho, kdy se jeden národ rozhodl pro zachování vlastního přežití vyhladit jinej. Přitom i dřív taky umírali ženy a děti. Protože kdyby neumřeli, tak by porodily další děti. A ty děti by dospěly a boj by dál pokračoval.“

„Ale i děti ...“

„Chceš snad, aby byly někde drženy a čekalo se, až jim bude dvanáct? Čtrnáct? Patnáct? Kdy podle tebe bude ten správný věk na umírání? Ale já sem nepřišel s tebou vést diskusi. Tu můžeme vést na jediný téma, a to jsou lékařské záležitosti. Jinak nezapomínej, jaký je tvoje postavení.“

„Nezapomínám, a po dnešku už vůbec ne,“ skloní hlavu Daniel a zírá na skleničku ve své ruce.

„Nezapomínej ještě na jedno. Ty mě potřebuješ. Beze mě skončíš jako ty tam. Ale já tě budu potřebovat, jen když budeš takovej, jakýho tě chci. I když seš jen Žid, tak seš taky lékař a může z tebe bejt i vědec. Nebo mrtvola. To je dost jasná volba.“

„Svoji loajalitu a pomoc jsem vám již slíbil. Dělán všechno, co řeknete. Nejsem žádný hrdina a nechci zemřít. Ani v plynové komoře, ani s injekcí v srdci nebo kulkou v hlavě.“

„Tak se napij, když ti nabízím další laskavost,“ řekne Schröder, zvrátí do sebe zbytek kořalky, pak natáhne ruku, jasný pokyn pro jeho sluhu.

Ten rychle vstane a dolije skleničku. Přitom teď klopí oči. Není si jistý, jak se má chovat. Co vlastně po něm ten esesák chce. Má silné řeči, ale nehledá v alkoholu zapomnění? Nebo nehledá společnost? Ale proč s židovským vězněm, jehož osm set soukmenovců sám poslal při selekci na smrt? Proč nechlastá se svými spoluviníky? Co po něm vlastně chce? Jak se zachovat, aby ho nepopudil? Raději se napije, cítí, jak mu alkohol stéká hrtanem až do žaludku. Příjemně pálí a velmi dobře chutná.

„Zejtra si tě vyzvednu,“ vstane náhle Johann, „Máš právo na tohohle a ještě jednoho panáka. Ani vo kapku víc. Ne, že tu zejtra najdu prázdnou láhev a tebe vožralýho. A zamkni se, ať tě tady nikdo nevyhmátne,“ přidá dobrou radu.

„Nevyhmátne ... vy mě chráníte, ale co ty další? Co když něco někomu řekne ten sanitář?“ objevuje se už zase strach v očích Edelsteina.

„Myslíš to nedovzdělaný hovado, co sis s ním tak dobře povídal?“ ušklíbne se Schröder, „Co by si rád hrál na doktora, a přitom nemá ani vzdělání na vošetřovatele? Jediný, co mu jde vod ruky, je aplikace těch injekcí,“ dodá, a v jeho hlase zní značné pohrdání.

„O to více přece může být nebezpečný ... ne pochopitelně pro vás, pane doktore, ale já jsem jen vězeň, a k tomu židovský vězeň, ti jsou tady proto, aby zemřeli. A já dneska viděl něco, co se tady snažíte udržet v tajnosti. Co když bude někdo chtít, abych jako svědek zmizel?“ zní hlas mladíka dost zoufale.

„Máš strach?“ znovu se ušklíbne Schröder.

„Mám, pane doktore. Mám velký strach, protože ... protože ... budu jen jedno další číslo na seznamu ...“

„Tak mě ve všem poslouvej a bude dobře,“ nasadí si Johann čepici a bez dalšího opustí kancelář.

Daniel chvíli zírá na dveře, pak vstane a zevnitř je uzamkne. Stále nechápe, jak přišel ke všem těm nesmírným privilegiím. Proč vlastně s ním takhle esesácký doktor jedná, když tady jinak systematicky vyvražďují příslušníky jeho národa. Vezme do ruky skleničku se zbytkem pálenky, uvědomí si, jak se celý klepe. Strachy i hnusem. Hodí do sebe zbytek kořalky ...

PEKLO A NEBE

Gong v táboře probudí i Daniela Edelsteina, spí u stěny kanceláře, má tam vybudovaný takový pelíšek. Dveře jsou stále zamčené, je tady chráněn před tím vším zlem okolo. Jen proto, že s ním má Schröder určité plány, které ještě zcela nechápe. Ale je jím opravdu chráněn? Nemůže se zbavit moc špatného pocitu. Včera viděl, co se vidět nemá. Co se tady snaží udržet v tajnosti. Co když se to někomu nebude líbit? Pak ho určitě nařídí zabít.

Je mu strašně zle. Ze všeho tady. Z úzkostného strachu o svůj život. Z toho, co už viděl. Z toho, co asi ještě dneska uvidí. Podle všeho se mají vrátit na místo té hrůzy. Na místo, kde během pár minut zemřelo na osm set nevinných lidí, bezbranných, nemohoucích, neškodných. Ale přesto je odsoudili k smrti a zahubili plynem. Jsou šílenci a on je na místě těmi šílenci ovládaném. Je jen hračkou v jejich rukách, kdykoli se ho mohou rozhodnout zabít a on s tím nic nenadělá. Nemá jak vzdorovat, nemá jak se bránit. Snad jediné dobře sloužit Schröderovi, jen tak snad má naději tady nějaký čas přežít. Ale nakonec ho stejně zabijí. Buď proto, že je Žid, nebo proto, že hodně viděl a je nežádoucí svědek. Má vůbec smysl se snažit, když musí tak jako tak umřít? Nebylo by lepší všechno skončit hned? Ušetřit sám sebe všech těch hrozných psychických muk, hrozného strachu? Trýznivého čekání na nevyhnutelné?

Ne, nesmí se tomu poddávat. Nemůže myslet jen na sebe, jsou tady i jeho bratři, otec a Helene. Těm snad dokáže pomoc, ulehčit jim život tady, když zůstane dále pod ochranou Schrödera. Nebo si to jen namlouvá, aby ospravedlnil své konání, které činí pouze ze sobeckého důvodu, aby zachránil alespoň na nějaký čas sám sebe? A žijí ještě vůbec všichni jeho nejbližší? Nezavraždil je už někdo? Zabít je mohou opravdu kdykoli, zabít je může kdokoli. Tady pořád někdo umírá. A přicházejí další. Aby taky začas umřeli.

Pohlédne na dveře, zamčené dveře, které ho oddělují od té hrůzy. Od apelu, kde se musí třást strachy o svůj život tisíce vězňů, včetně jeho bratrů i otce. Vyběhne se nahlásit písáři a vedoucímu nemocničního bloku, vyzvedne si svou porci stravy. Vyšší porci stravy, z rozhodnutí svého patrona. Skoro se stydí, minimálně před svými bratry, že on má takové výhody. Ke všemu včera ten řízek a jablko, snad jako odměna za to, jak mlčky přihlížel masové vraždě ... Rychle za sebou zamkne a začne do sebe soukat kousek chleba a zapíjet ho tou děsnou břeckou, co snad má být kávou. Vlastně může být čímkoli, jde o čímsi ušpiněnou převařenou vodu ...

Kdosi vezme silně za kliku na dveřích, on ustrne hrůzou. Pokud to je nějaký esesák, dokáže mu vysvětlit, proč se tady zašívá? Skoro ani nedýchá, aby na sebe neupozornil.

„Votevři!“ uslyší nerudný hlas, pozná v něm svého šéfa.

Rychle jde vykonat příkaz, pak uctivě ustoupí. Ale Schröder vůbec nechce jít dovnitř, naopak. „Vem si ten bílej plášť a jdeme!“ houkne.

A je po snídani. Ať jakkoli hnusné, tak po snídani. Nicméně nelze odporovat. Proto záhy kráčí jak psík za kapitánem, jdou táborem, ve kterém právě probíhá strašný rituál ranního apelu. On má oči sklopené, nechce se podívat na ty nebožáky, kteří nemají to štěstí jako on. Někde tam je určitě i jeho otec, dvojčata, pokud jsou stále naživu. Při té myšlence se zachvěje. Issac a Joseph prý také na apely nemusí, možná právě teď pálí nebožtíky ve zdejší krematoriu. Začas tam někdo spálí je. Taky jsou svědky těch zvěrstev, a především, za účelem likvidace sem byli přivezeni.

Projdou branou, z níž později začnou proudit zástupy vyhublých nešťastníků, krácejících za otrockou prací a někteří možná i vstříc své smrti. Ale oni alespoň ještě žijí, na rozdíl od těch ubožáků, co včera zplynovali, a na jejichž mrtvolu asi bude muset dnes pohlédnout. Sice neví proč, zda to má jistý hlubší význam, nebo jde o jeho výchovu, ve zvrácené podobě aplikované jeho ochráncem a šéfem. Ale nezbyvá mu než trpně poslouchat.

Nasednou do otevřeného automobilu, řízeného vojákem. Ten se rozjede směrem k Birkenau. Daniel sedí na zadním sedadle. Přitom se rozhlíží. Co kdyby vyskočil a pokusil se utéct? Jakou by měl naději? Kam by se dostal, než by ho chytili, kdyby ho nezastřelili hned na místě? Nebo si nezlámal hnáty? Ne, to jsou šílené myšlenky, i když logické. Každý by chtěl uniknout z tohoto pekla. Ale i tak na to nesmí ani pomyslet, určitě by povraždili v táboře všechny, na kterých mu záleží.

Dorazí až k selskému stavení, respektive zastaví kousek před ním. Řidič zůstane, oni naopak vystoupí a dále jdou pěšky. Daniel vidí přes křoviny část budovy, ale stále ještě ne, co se děje u ní. Co se děje u dveří, pokud se už něco děje.

Ustrne, když uvidí apokalyptický výjev. Pracovní komando, složené z židovských vězňů, podle jejich označení, již započalo svou strašnou práci. Už mají vytahána některá nahá těla před budovou a on s hrůzou sleduje, jak na nich pracují. Dva z nich stříhají velkými nůžkami mrtvolám vlasy, ty hází do pytle, další dupnutím na obličej páčí čelisti, z některých následně rve jeden muž kleštěmi zlaté zuby, ty hází do plechovky. Jiný evidentně prohledává tělní dutiny mrtvých. Daniel pocíťuje naprostý hnus. Absolutní neúcta k mrtvým, ti jsou jen zdrojem možného dalšího zisku. Z vlasů a zlatých zubů. Nebo z dalších cenností, ukrytých v dutinách těl.

A ta těla. To nejsou těla pokojně zesnulých lidí. Mají divnou barvu, zdají se mu i mírně nafouklá. Mnohé různě křečovitě pokroucené. Jsou pokryté vším možným, výkaly, zvratky, krví. Poškrábaná, s vyrvanými chomáči vlasů. Děsivé výrazy ve tvářích, svědčící o hrůze, v níž umírali. Nahlédne ke dveřím, a znovu aby ho omývali. Stále ještě zcela nerozebrali masu těl, těl lidí, co se marně snažili dveře vyrazit a uniknout ze smrtící pasti. Ti dole jsou poskládání a napěchováni jak sardinky v krabici.

Pak pohlédne na zamlklé vězně, jde vesměs o mladé muže. Jejich výraz je strnulý, ale také lhostejný. Určitě něco takového nedělají poprvé. Jak jim ale asi musí být. Nejen kvůli té strašné práci, ale musí si přece uvědomovat, že začas skončí stejně. Musí jim být jasné, že je nakonec nenechají naživu. Zase si vzpomene na Isaaca a Josefa a svírá se mu žaludek. Vždyť Josefovi je jen patnáct, i když vypadá mnohem starší. Copak něco takového může psychicky zvládnout? Nezbáznit se z toho? Nepropadnout apatii a nenechat se raději zabít, aby ta hrůza už skončila? Ale není to jedno, když i on je odsouzený nakonec zemřít? Není pro něj smrt vlastně vysvobozením? Ne, takhle nesmí myslet. Nesmí se tomu poddávat.

Stojí jak přikovaný a zírá na tu těžko uvěřitelnou apokalypsu před sebou. Připadá si naprosto nicotný, naprosto ztracený, v tomto strašném panství smrti. S očima rozšířenými hrůzou hledí na ty děsivé výjevy, není schopen se pohnout. Lehce se chvěje. Přitom je doktor a viděl spousty mrtvol, dříve při praxích, v pitevnách, ale i v ghetu či tady na ošetřovně. Ale tohle je něco úplně jiného. Na

dvou prostorách o rozměrech patnáct krát tři metry tady včera v noci zemřelo naráz osm set lidí. A on teď hledí na jejich těla.

Uslyší hlasy, to se jeho šéf baví s místním kápem. A taky esesákem, který na vše dohlíží. O něčem diskutují. Daniel ani nedutá, už má zase strach. Jak jednoduché by bylo ho tady k těm nešťastníkům přihodit. Někde ho zahrabat. Pohlédne na skupinu vězňů, která nakládá na káry již vytěžené a prohlédnuté mrtvolky. Když je jich tam dostatečný počet, odvázejí je pryč. A naopak další těla jsou vytahována ze zdejších improvizovaných plynových komor.

Daniel dýchá přerývaně, je to strašlivé a přitom fascinující. Vše běží jak na drátkách, vše se zdá být tak hrozně dokonalé. Promyšlené a připravené do detailů. Aby probíhalo vraždění a následná likvidace mrtvol co nejrychlejším tempem. Nalákání lidí do plynové komory, jejich usmrcení. Vytahání těl, jejich vytěžení, potom naložení. Každý z těch vězňů ví, co má dělat. Postupuje přitom strojově, zdánlivě bez zaváhání. Tělo za tělem je vytahováno, prohlédnuto, zbaveno vlasů či zlatých zubů, naloženo na kárku a odváženo.

Objevují se už i dětská tělíčka, jak se postupně rozebírá ta halda mrtvol u dveří a postupuje se dál. Jedno asi roční dítě má zřetelně rozdrcenou lebku. Pravděpodobně vypadlo matce z ruky a někdo mu ji rozšlápl. V té panice uvnitř, kdy lidé bojovali o místo co nejvýše u stropu, které jim zajistilo pár minut života navíc, také však dalších pár minut strašného strachu a utrpení. Ať mu ještě někdy ta svině Klehr něco povídá o milosrdné smrti. Tohle je obyčejné brutální průmyslové vraždění. Co nejvíce lidí v co nejkratším čase.

V Danielovi zase hrkne, přichází skupina důstojníků SS, určitě dost vysokých hodností, podle jejich označení i chování. Což v něm opět zvedne hladinu strachu, strachu o sebe, jako svědka těchto zvěrstev. Začínají se bavit se Schöderem, dohadují se, možná se i přou. Edelsteinovi se zdá, že náhle pohlédnou směrem k němu, všichni. Možná se to rodí jen v jeho stresovaném mozku, možná se opravdu baví o něm. Možná se rozhodují, jestli ho mají jako nežádoucího svědka odstranit.

Asi po čtvrt hodině se od nich Johann odděluje, kývne na svého asistenta, který k němu rychle přiběhne. Pak spolu se svým šéfem kráčí za károu, naplněnou mrtvými těly, většinou mužů a žen, asi těch silnějších, co se dokázali dostat na vrchol pyramidy u vchodových dveří. Jsou jak smuteční průvod, doprovázející nebožtíky k jejich poslednímu odpočinku. Jdou mlčky, nikdo nic neříká, o to více obav se rodí v hlavě Edelsteina. Což způsobuje i otřesná scénérie okolo.

Přicházejí k jakési louce, prostranství, které není daleko od selského stavení, a které může mít rozlohu tak dvě stě padesát metrů na sto metrů, jak odhaduje židovský mladík. Zároveň mu ale do nosu proniká nepříjemný zápach, jehož intenzita se zvyšuje s tím, jak se k tomuto místu přibližují.

Kráčejí dál za károu, která směřuje k velké jámě, evidentně čerstvě vykopané. Daniel odhaduje, že je tak dvacet metrů dlouhá a pět metrů široká, je nucený do ní nahlédnout, je hluboká asi dva a půl metrů. Už v ní je pár těl, nyní se tam sypou další. Těch se hned chápou vězni v jámě, a z jejich činnosti je patrný i systém pohřbívání. Kladou vždy mrtvolky tak, aby hlava následného těla ležela v nohách toho předchozího. Tak se do vykopaného masového hrobu vejde více nebožtíků.

Edelstein se rozhlédne a vzápětí mu opět běhá mráz po zádech. Je více než patrné, že tohle není první taková jáma na tomto prostranství. Což je zřejmé nejen z velmi nepříjemného zápachu, ale i na pohled. Z nedaleko zaházeného poměrně čerstvého hrobu vyvěrá jakási červenočerná tekutina až na povrch, jak pod asi malou vrstvou hlíny tlí minimálně dvoumetrová vrstva lidských těl a na masový hrob dopadají žhavé sluneční paprsky. Odtud se šíří téměř nesnesitelný zápach.

Esesák i jeho asistent chvíli pozorují práci pohřebního komanda, které vše koná v tichosti, strojově, ale velmi pečlivě, zároveň rychle, pod přísným dohledem dozorců s holemi v rukách. Pak se na mžik jejich pohledy setkají, v očích staršího z mužů je lhostejnost, v očích druhého nelze přehlédnout hrůzu, zoufalství.

„Měl si pravdu,“ promluví poprvé Schröder.

„Pravdu? V čem pravdu?“ ptá se rozpačitě Edelstein.

„Veliteli se nelíbí, žes tohle všechno viděl. Budu tě muset zastřelit,“ řekne Johann naprosto unylým hlasem, bez jakéhokoli náznaku emocí.

Daniel jen vytřeští oči, pohlédne do chladné a kamenné tváře esesáka, pak se jeho zděšený pohled stočí směrem k jámě. Aniž si to uvědomí, začne se chvět. Tak už všechno končí? Za jak dlouho? Za minutu? Znovu otočí svůj pohled směrem k nacistickému doktorovi, který vytahuje cigarety, jednu nabídne i mládenci. Ten se však ani nepohne, je naprosto paralyzován. Vzpomene si na zkazky o poslední cigaretě pro odsouzeného před popravou, není schopen zvednout ruku a přijmout ji.

„Tak si vem, ty strašpytle,“ objeví se náhle úsměv ve tváři Schrödera, „Copak nevidíš, že si jen dělám legraci?“

„Legraci ...,“ zachrčí Edelstein, stále je paralyzován hrozným strachem, „To ... to říkáte jen tak. Abyste ... abyste ... mě uklidnil. Až dokouřím ... tak ...“

„Přestaň se už trást, ty hrdino,“ znovu natáhne esesák ruku s krabičkou cigaret, teď už si vězeň bere, ale ruka se mu strašně klepe. Skoro mu jeho šéf nemůže zapálit, „Tak co, pochcal ses nebo posral?“ rozesměje se.

„Oni vám to nařídili ...,“ zní hlas Daniela strašně žalostně.

„Ty blbče, už jsem ti přece řekl, že jsem si dělal legraci. Tak už přestaň vyšilovat. Musíme se soustředit na úkol, kvůli kterému jsme tady.“

„Na úkol ... tak zastřelíte mě nebo ne?“ vyrazí ze sebe vězeň, vůbec neví, na čem je. Vždyť těm lidem včera také říkali, že jdou na dezinfekci, žertovali s nimi, a pak je zavraždili. I s ním se může jeho šéf normálně bavit, lhát mu, a pak ...

„Jestli se neuklidníš, tak vo tom začnu dovopravdy uvažovat,“ zakaboní se tvář Johanna, pak ale pokračuje, „Jeden z těch mužů, co jsem s ním mluvil tam u toho baráku, je samotnej velitel tábora. Bavili jsme se vo moc závažným problému, který tu dle mého je. Což si voni tak úplně nepřipouštěj. Ovšem může to mít neblahý následky.“

„O problému ...“

„Jak si včera viděl, není zase tak velkej problém podrobit konečnému řešení značný množství lidí. Problém ale nastává s tím, jak se jich pak zbavit. Tady,“ opíše esesák rukou s cigaretou oblouk nad prostranstvím, „tady už jich leží spousta a budou přibíjet. Dávaj je sem, jak jsem zjistil, už vod zimy. To jim nejdřív načas vypadlo krematorium, no a teď už je jich tolik, že je krematorium nestačí zpracovat. Sotva zlikviduje ty, co jsou z tábora, nebo co jsou vyřešený v tom krematoriu. Tam je taky taková komora. To víš?“

„Říká se to ...,“ hlesne Edelstein.

„Jasně, říkám jim to, tohle nejde utajit. No, tak tady je dle mého ten problém. Když byla zima, tak to šlo, ale teď přichází parný léto.“

„Jsou jich tady asi tisíce ...,“ skoro zašeptá Daniel, rozhlídne se svým ustrašeným pohledem.

„Tisíce? Spíš desetitisíce,“ zavrtí hlavou esesák a svého asistenta znovu šokuje, „Do takovýdle díry se jich vejde až tisíc. Sem bez problémů naskládaj celej ten včerejší transport. Ale koukni se támhle, jak to vypadá. Jak to tady smrdí. Tobě snad nemusím vykládat, co může hrozit. Podívej, jak to támhle prosakuje na povrch.“

„Všiml jsem si ...“

„Myslím si, že by je měli pálit, ne ukládat do země. Sice na ně sypou vápno, ale to dle mého nestačí. Když tady vypukne epidemie, bude to ... sám si to jistě dokážeš představit. Vím vo čem mluvím, viděl jsem takový jámy, tam na východě ...“

„Tam taky ... myslím plyn ...“

„Spíš popravčí čtyry ... ale vo tom mluvit nechci,“ zakaboní se zase tvář esesáka, „Dohodl jsem se s velitelem tábora, že mu zpracujeme takovou studii. Návrh, jak by se to dalo řešit. Je jasný, že

krematorium v táboře nestačí, podle mejch informací zvládne spálit tak tři sta čtyřicet těl za čtyřadvacet hodin, což je zatraceně málo.“

„Tři sta čtyřicet těl za dvacet čtyři hodin ... málo ...“, zírá Edelstein vyděšeně.

„Na to, k čemu tady dochází, a bude docházet, je to zatraceně málo. Takhle to nejde prostě řešit do nekonečna. Za chvíli to tu beztak bude plný.“

„Bude to tu plný ...“, začíná si vězeň uvědomovat, o čem tady mluví, co se chystá, nebo co vlastně už započalo. Ano, tohle už je systematické masové vyhlazování jednoho národa, o kterém včera jeho šéf mluvil. A jak se zdá, tak je to jen začátek. Dle všeho počítají s ještě větším množstvím zabitých lidí. Náhle si vzpomene na gheto, ze kterého přišli. Kolik jen jich tam bylo. A takových čekáren na smrt jistě bude víc. To přece nemůže být pravda, ti šílenci snad opravdu chtějí vyvraždit statisíce lidí ... ne, oni musí uvažovat o milionech. To je tak nepředstavitelné ... Takových táborů, jako je tento, určitě bude taky víc. Pomáhej Hospodin jejich národu, který se Hitler a jeho pohůnci rozhodli vyhubit do poledního muže, ženy i dítěte ...

„My musíme myslet jako lékaři, tedy navrhopvat řešení, které předejde šíření nákaz z těchto mělkých hrobů.“

„Mělkých hrobů ... vždyť jsou víc než dva metry hluboké ...“

„Ale nahoře je nakonec tak čtyřicet čísel zeminy, jak jsem viděl. Tohle se mi nelíbí, proto jsem mluvil vo hledání řešení.“

„Lékař má hledat řešení, jak se zbavit tisíců těl?“ nevěří svým uším Daniel.

„Jen jako prevence. Z technickýho hlediska. Teoreticky. Hledat způsoby, jak je co nejefektivněji spálit, což je způsob, který já preferuju. Ovšem jak, když to krematorium v táboře nestačí, další tady není. Přitom budou přijíždět další transporty.“

„Další transporty ...“

„Hodně transportů. Ale to jde mimo nás. My tu řešíme jinej problém ...“

„My?“ pohlédne Daniel na esesáka, pak odhodí na zem nedopalek. Vykouřený téměř až do konce, až ho už pálí prsty. Báł se ho odhodit, protože stále neví, co se pak stane. Má strach z nejhoršího. Znovu pohlédne na Johanna, jako by chtěl z jeho tváře vyčíst svůj osud, ale nachází v ní jen lhostejnost, s níž mluví o likvidaci tisíců či desetitisíců těl zavražděných lidí. Tohle fakt není normální, tohle je apokalypsa. Konec světa, který znal. Nástup království vládce pekel, o kterém někteří vizionáři mluví. Možná přichází spolu s těmi tady.

Edelstein se bojí otočit, ocitnout se zády k Schröderovi. Ten jako správný člen SS má u pasu pistoli, stačí ji jen vytáhnout. Ale jestli je o jeho osudu rozhodnuto, nic s tím nenadělá. Jako nenadělaly ty desetitisíce lidí, co jsou tady už pohřbení. Bude jen dalším. Pak se rozhodne, obrátí se k němu zády, sklopí zrak a čeká. Rozhostí se ticho.

„Jestli čekáš na kulku, tak dneska marně,“ ozve se za jeho zády, pomalu se otáčí a spatří rozesmátý obličej Johanna, „Byla to vážně jen legrace.“

„Legrace ... pane doktore ...“, zaúpí mladík. Celý se třese, pak si schová hlavu v dlaních. Je psychicky úplně vyřízený. Zlomený.

„Domluvil jsem se na tobě. Mám právo si tady vybudovat tým, pro budoucí účely. Rozhodl jsem se začít tím asistentem. Hledám ho vod chvíle, co jsem tady. Vysvětlil jsem jim, že nějakýho dělníka můžou nahradit ze dne na den, do pár dnů se zapracuje. Ale vodbornýho vědeckýho pracovníka, jen jeho příprava trvá tak půl roku.“

„Půl roku ...“, zvedne svůj zoufalý pohled vězeň.

„Než se stane plnohodnotně výkonným. Proto si nemůžu každěj měsíc vzít někoho jinýho. Tohle jsem jim vysvětlil, a tak to je. Ale to s tím zastřelením, neřekl jsem to tak úplně jen proto, abych tě vystrašil, potrápil. Mělo to i jeden vzkaz, pro tebe.“

„Vzkaz pro mě ...“

„Seš výhradně pod mou dikcí. Jen já tě mám právo úkolovat, ale taky za tebe nesu zodpovědnost a taky mám právo rozhodnout vo tvým vosudu.“

„Ten vzkaz ... můžete mě zabít kdykoli, kdy se rozhodnete ...“

„Mám domluvu s velitelem tábora, že mi mého asistenta, bez mého vědomí, nikdo neselektuje. Ale co se týká mě, kdybych tě teď tady zastřelil, nebo nechal někým zastřelit ...“

„Chápu. Nikdo se nad tím nijak nepozastaví. Jen další číslo do seznamu. Máte naprostou moc nad mým životem. Je jen na vás, jak dlouho ještě budu žít. Za jak dlouho se mě rozhodnete nechat zabít,“ svěsí hlavu Edelstein.

„Podle toho se teda chovej. Kdybys ale někde žvanil vo tom, cos tady viděl, vo čem se bavíme, komukoli něco řekl, tak víš moc dobře, co se stane. Končíš ty i ty další, cos jim něco vyžvanil. Máš jistý privilegia, na tohle místo vobrovský, ale taky se podle toho musíš chovat. Říkám ti to schválně na tohle místě, tady u tý jámy. Sám dobře víš, jak jednoduchý je v nějaký takový skončit. Stačí jen jedno moje slovo.“

„Chápu, pane doktore. Chápu i tuhle lekci, co jsem dnes dostal,“ říká vězeň tichým hlasem. Na jedné straně pocítuje hroznou úlevu, skoro záplavu euforie, dle všeho dnes nezemře, jak se už před chvílí zdálo. Na druhé straně je mu jasné, jak závislý je na svém šéfovi, který dle všeho dost pije a může mít různé návaly nálad.

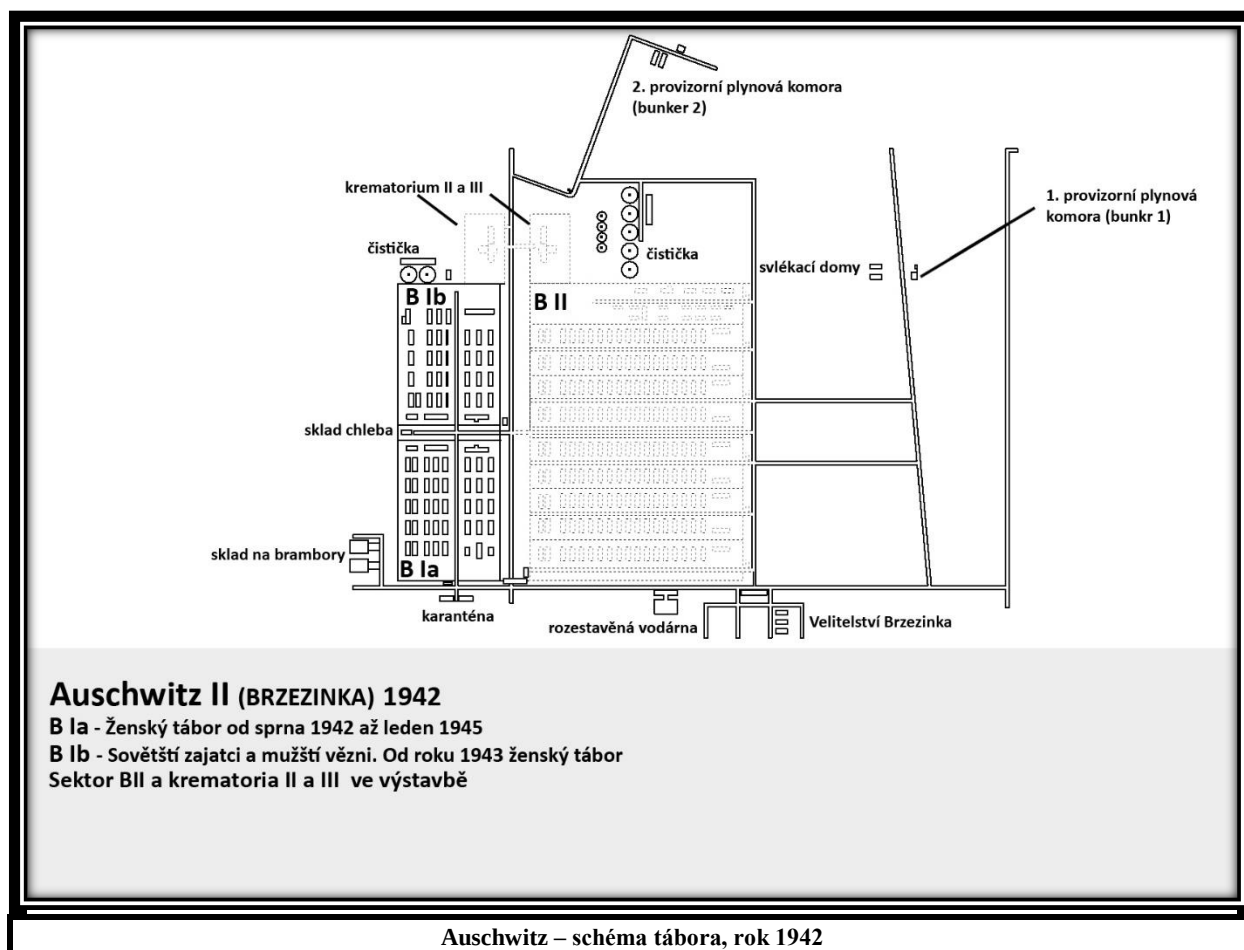
„Máš za úkol přemýšlet, jak ten problém s tímhle tady řešit,“ ukáže Johann do jámy, mladíka se bolestně dotkne vyjádření „s tímhle tady“, neboť jde o mrtvoly lidských bytostí, nelidsky utracených v plynové komoře. Ale zdá se mu, že se Schröder vyhýbá některým výrazům spojených se smrtí, zabíjením, používá eufenismy. Pravděpodobně jde o oficiální žargon, v zájmu utajení celé akce. Nebo se nechťejí záměrně bavit o vraždění a smrti? Cítí se pak lépe?

Vracejí se zpátky, krácejí rovnou k automobilu, který na ně čeká. Esesák a jeho pohůnek, maskovaný v bílém lékařském plášti s označením Červeného kříže. Jinak jen obyčejný židovský vězeň, určený k likvidaci, o jehož datu smrti ještě nebylo rozhodnuto. Daniel o všem přemýšlí, již se trochu zklidnil, a cítí jistou naději. Jeho bezcitný šéf mluvil o půl roku, než bude připravený k řešení pravděpodobně experimentálního výzkumu na lidech. Takový výzkum také neproběhne ze dne na den, trvá měsíce, možná rok i déle. Což mu snad vymezuje jistou časovou hranici, dobu, po kterou by ho mohli ponechat naživu. A za rok a půl, to už se může odehrát dost věcí, například na frontě. Může se situace změnit.

Ale asi i tyhle naděje jsou plané, svědky svého řádění určitě nebudou chtít nakonec nechat naživu. I kdyby prohráli, tak budou mít jistě dost času tady všechny zavraždit. Ale pro něho je teď podstatné, že pokud se něco nezvrtne, neměli by ho zabít v blízké době. Ovšem Schröderovi může rupnout v bedně, může se mu znelíbit, nenaplnovat jeho očekávání, a pak ho může nechat okamžitě vyřešit, jak před chvílí hezky opsal vraždu.

Auto je vyhodí před táborem, cestou míjejí zástupy zoufalých vyhublých vězňů, směřující do práce, některé i směrem na Birkenau, kde se staví další velký tábor, tento asi už nedostačuje svou kapacitou. Zase mu přeběhne mráz po zádech, začíná mít neblahé tušení, že se tu chystá něco strašného, něco velkého, v dějinách ještě nepoznaného.

Vrátí se do kanceláře a začnou se zabývat otázkou léčení spalenin. Daniel musí referovat, co si doposud nastudoval, baví se i o různých postupech, v knihách popsanych. Asi kolem desáté hodiny dopolední se Schröder zvedne, asistent ho následuje. Netuší, kam půjdou, bojí se, aby nebyl svědkem dalších hrůz. S těmito obavami ho následuje, zachvěje se, když se přiblíží ke zdi, která rozděluje tábor na dvě části, ta větší patří mužské sekci, ta menší ženské. Ale za tou zdí se nachází i nechvalně proslulý blok jedenáct, kde prý politické oddělení, jak se říká gestapu, mučí vězně. A některé pak střílí na nádvoří mezi bloky deset a jedenáct. Ani tohle neutajili.

Opravdu se blíží k tomu bloku jedenáct. Ale nakonec vstoupí o barák vedle, který nese číslo deset. Daniela hned do obličeje udeří klasický zápach nemocničního zařízení, tady ovšem v poněkud jiném odstínu, kde převažují nepříjemné pachy pocházející z různých hnilob, ale také výkalů. Podle nařikání pochopí, že se zde nachází ženská ošetrovna.

Objeví se doktor, kterého Edelstein nezná, pak také žena, která má znak kápa, tedy dozorkyně v ženském provedení. Mladíka hned napadá, zda jsou stejně tak kruté jako jejich mužští kolegové. Pozoruje okolí, naslouchá sténání žen, které zde jsou hospitalizované. Jistě nemají o moc lepší podmínky než jejich mužští vězni, zvláště židovské ženy, ty jsou přece také odsouzené k smrti, jako celý jejich národ. I ony tady mají nějaký čas pracovat a poté zemřít, buď vysílením, nebo injekcí do ruky. Možná také některé utlučou či zastřelí.

„Pojď se mnou,“ řekne asi po pěti minutách Schröder, vede svého asistenta kousek po chodbě, k místu, kde stojí dozorkyně. Ta jen lehce přikývne hlavou, zřetelně jde o pokyn pro esesáckého doktora.

Edelstein zatím nechápe, proč jsou v této části tábora, ale možná má jeho šéf na starosti i ženské oddělení, nebo na něm má dnes službu. Jen se modlí, aby sem nepřišel dělat selekci, a on nebyl svědkem vybírání nemohoucích vězeňkyň na jejich konečné řešení, jak tomu asi oni říkají.

„Máš přesně čtvrt hodiny,“ řekne Johann svému židovskému sluhovi, „Ale dávej si pozor, nějaký následky by byly krajně nepříjemný,“ lehce se ušklíbne.

Daniel nic nechápe, co se zase děje? Jaké následky? Zase další úchylná zkouška? Další zvrácený způsob jeho výchovy? Otuzování jeho psychiky? Jeho oči vyjadřují značné rozpaky a nejistotu. Zvláště když esesák odchází a nechává ho tady jen s tou dozorkyní. Také vězeňkyní, ale podle trojúhelníku kriminálnicí. Ta teď otevírá dveře, na kterých je napsáno sklad. A jemu naznačuje, aby vstoupil dovnitř.

Edelstein nemá na výběr, proto uposlechne a vejde do místnosti. Je středně velká, jsou tam regály naplněné především různými látkami, smrdí to tady dezinfekcí. Zády k němu stojí jiná vězeňkyně, podle jejího oblečení, něco právě na jednom z regálů rovná. On za sebou slyší zavírání dveří, lehce zakašle.

Žena, co na ni hledí, sebou při tom zvuku trhne, asi úlekem, možná je taky ve stresu jako on. Asi se bojí, aby ji někdo nezmlátil. Stanou teď tváří v tvář. A v obou obličejích se objevuje hrozné překvapení. Také radost a smutek zároveň. Mají skoro problém jeden druhého poznat, ačkoli on je na tom daleko lépe, díky přízni svého patrona, ona je pohublá, na obličej pod levým okem má modřinu, také starší strup na rtu, od jeho rozražení.

Padnou si do náručí. Jemu dojde, co mínil Schröder svými slovy, a přes to všechno, co o něm ví, k němu náhle pocítí nával vděčnosti. Objímá se totiž se svou Helene, cítí, jak se mu chvěje v náručí, jak se snaží zadržovat své vzlyky. Cítí, jak je pohublá, za ten měsíc tady. Ale je naživu, není nemocná, není snad ani příliš zmlácená.

„Dostali jsme čtvrt hodiny,“ říká jí on rozechvělým hlasem.

„Jak čtvrt hodiny ...“, nechápe ona, po tom, co tady prožila, se jí zdá, že jde o prelud, o sen, ze kterého se záhy probudí.

„Máme jen čtvrt hodiny,“ vysvětluje jí, „Je na nás, jak ho využijeme. Není to moc času.“

„Čtvrt hodiny jen sami pro sebe? Jak je to možný?“ nechce ona stále uvěřit, že se skutečně objímá se svým snoubencem.

„Získal jsem místo u toho esesáka, se kterým jsem přišel ... tys ho vlastně neviděla. Je to lékař, esesácký lékař, kapitán. Vybral si mě, což mi přináší jistý výhody. Slíbil mi, že z tebe nechá udělat zdravotní sestru.“

„Tak proto ta změna,“ pochopí teď ona, odkud vítr fouká, „Ale Dane, máme jen čtvrt hodiny? I když tady ... chceš? Chceš to? Můžeme?“

„Asi ano, říkal, abych si dával pozor, aby nenastaly následky. Podle toho nám dal čtvrt hodiny, abysme se mohli pomilovat, pokud budeme chtít,“ odpovídá jí on vzrušeným hlasem, touží tak moc po jejím těle, i když je jistě zubožené.

„Tak pojd', rychle,“ odpovídá mu ona, asi vše cítí stejně, pak si oba začnou horečně odhalovat intimní partie, aby mohlo dojít k jejich spojení.

Souloží na zemi, mezi regály, snaží se nezpůsobit příliš hluku. Ona přesto pociťuje strach, snad její milý pochopil slova esesáka dobře, za tohle by mohl přijít moc krutý trest, kdyby je tu někdo načapal. I proto se občas ohlídne ke dveřím a nemůže si styk plnohodnotně vychutnat. On se však tolik neznepokojuje, je si jistý, že sem nikdo nevejde. Podle všeho je hlídá ta dozorkyně, těžko říci, čím ji Schröder přesvědčil. Nebo čím ji uplatil.

Je hotový za pár minut, ukončí spojení dříve, k ejakulaci si trochu pomůže rukou, tak aby sperma neskončilo v ní. Je mu jasné, jak by jí vše zkomplikoval, kdyby jeho neopatrností otěhotněla. Slyšel od Pichmana zlé zkažky o těhotných ženách, ty zde rovnou vraždí. Nechtělo se mu tomu věřit, ale potom, co spatřil za poslední dobu, už zde považuje za možné úplně všechno. Tady není vyloučena jakákoli zvrácenost, jakákoli krutost.

Oba se upravují, mají ještě pár minut pro sebe, ona se dívá na jeho nezvyklý úbor, ona sama má vězeňský mundúr, odporný, který ji nepadne, plandá na ní. Ostříhané vlasy nejsou dorostlé, je zašpiněná, také potlučená, dostala párkrát výprask, naštěstí jen od dozorkyně, holí, nikoli jako zvláštní trest. To by bylo mnohem horší a mohlo by jí to přivést na pokraj smrti. I ona už viděla kolegyně vězeňkyně, umlácené k smrti.

„Máš divný oblečení,“ řekne ona a on se v duchu hořce usměje. Už také přijala zdejší realitu, kdy musí být navlečeni do těch zebrovitých mundurů.

„Získal jsem opravdu moc privilegovaný postavení. U toho doktora. Musím mu sice ve všem sloužit, ale on mě zato chrání. Má tady zůstat dle všeho delší dobu a chce si asi vytvořit tým

z vězeňskéjch doktorů,“ snaží se trochu mlžit, ani jí nesmí říci nic o tom, co spatřil, co viděl. Tím by ohrozil sebe i ji.

„To je hrozný štěstí. Mám takovou radost ... Ale Danieli, slyšel si, co se asi stalo? Co se stalo s těmi, co šli tam u vlaku doprava?“ objeví se teď v jejím obličejí velká bolest.

„Ano, vím o tom. Helene, ocitli jsme se na strašném místě. Ale nám zřejmě Hospodin prokazuje velkou milost, když ... je těžký vo tom mluvit, vo tom, co se stalo ... moje maminka, tvoje rodiče ... je to strašný. Ale musíme se s tím vyrovnat.“

„Je to tedy pravda. Pořád jsem tomu nechtěla uvěřit, ačkoli jsem to slyšela vícekrát ...“

„Helene, musíme myslet na to, co je teď. Musíme se pokusit tady přežít. Nebude to lehký, ale my dva máme naději, díky tomu, že já jsem doktor a ty zdravotní sestra. Ten doktor Schröder mi slíbil, že dohlédne trochu i na tebe. Bylo to moc hrozný?“

„Bylo to strašný,“ přikývne ona, sklopí oči, „Ale před pár dny se to změnilo. Naštěstí jsem i předtím pracovala v nějakým skladu ... bylo tam tolik divnejch věcí ... věcí, co asi patřily ...,“ nedokáže větu doříci.

„Vím, vím komu patřily,“ sevře on rty, „Ale teď jsi tady, na ošetrovně. Mám slib, že tady zůstaneš pracovat, že snad k tobě nebudou tak hrubý.“

„Teď už chápu tu změnu. A moc ti za ni děkuju. Najednou se začali chovat líp, teď už tomu rozumím.“

„Helene, není moc času. Nevím, kdy se zase budeme moct vidět, kdy nám dají takovou příležitost jako dneska. Ale pamatuj, musíme vydržet. Jsme tady spolu, jeden pro druhýho,“ chce ji on především povzbudit, aby snad neupadla do apatie, nerezignovala na život.

„Modlila jsem se za tebe, Hospodin mě vyslyšel. Žiješ a máš i dobrou práci. Co vlastně děláš? Lékaře na ošetrovně?“

„Tak nějak,“ odpovídá on, „Taky musím studovat, různý vodborný knihy, ale zato jsem rád. Alespoň se zlepším a také přijdu na jiné myšlenky.“

„Co tvůj otec? Co tvoji bratři?“

„Zatím taky žijou. Ale moc se vo ně bojím. Nejhorší je to s Davidem, znáš jeho diagnózu. Nevím, jak dlouho tady dokáže přežít ...,“ sklopí on zrak, ona pochopí.

„Dane, teď mám zase pro co žít. Mám důvod se snažit udržet naživu,“ řekne ona rychle, vzpomínky a myšlenky na blízké jsou traumatizující pro oba. Je lepší od nich jít co nejdál, jenže ono to zase tak moc dobře nejde.

„Co jídlo? Jsi dost pohublá,“ dívá se on ustaraně.

„Tady je to lepší, a něco jsem dostala navíc. Větší dávky. Možná na příkaz toho tvýho doktora. Trochu jsem zhubla, ale mnohý jsou na tom hůř,“ snaží se ona o bezstarostný tón, aby se o ni on nestrchoval.

„Nevím, jestli bych ti sem mohl něco propašovat ...“

„Dane, hlavně nedělej nic, co by tě vohrozilo,“ říká ona úpěnlivým hlasem, „Jsou to zvířata,“ ztiší ho na minimum, „Musíme bejt moc vopatrný.“

„Vím, vím co jsou zač,“ stiskne on zlostně rty, „Ale my dva, my máme určitou šanci. Musíme ji využít, Helene, musíme ji využít,“ dodává důrazně.

„Co čas? Co čas?“ podívá se ona nervózně ke dveřím.

„Máš pravdu, možná bych měl jít. Nebo nás možná upozorní. Helene,“ obejmeme ji, sevře ji do náručí, i přes oblek cítí jeden druhého, líbají se, tisknou se k sobě. Je jim jasné, jaké nesmírného privilegia se jim právě dostalo. A jsou za něj oba moc vděční.

Ozve se zaškrábání na dveře. Oba pochopí, on ji sevře tak pevně, až ona málem ztratí dech, naposledy ji políbí na její okoralé a rozpraskané rty a rychle zamíří ke dveřím. Vyjde z nich ven, postaví se kousek stranou, přehlédne potměšilý úsměv dozorkyně.

Asi za pět minut vychází i Helene, porovnála věci dle příkazu a nese jakési deky.

„Tak dělej, dělej, co se flákáš!“ zařve na ni dozorkyně, napřáhne se holí, ale rána nedopadne, místo toho se ta ženská podívá na Daniela a mrkne na něj. Ten se na ni za to usměje, asi mu naznačuje, že mu dá na jeho milenkou pozor. Jistě z rozkazu Schrödera, nebo možná za nějaký úplatek, těžko říci. Korupce tady dost bují, jak pochopil.

Má rozporuplné pocity. Jednak jistá úleva, že Helene je v pořádku a snad dostala práci, kde ji nebudou tolik bít. Kde snad dostane i větší dávky jídla, nebo si dokáže něco na přilepšení sehnat. Třeba za již mrtvou pacientku, jejíž smrt o trochu posunou. Jak pochopil z konání na mužském oddělení.

Milování ho naplnilo uspokojením, vlilo mu do žil i trochu optimismu. I když tady být optimistou ... vždyť před pár hodinami si myslel, že přišla jeho chvíle, když s ním jeho šéf tak krutě žertoval. Ne, tady si nikdo nemůže být ničím jistý, ale oba, on i Helene, mají lepší podmínky pro přežití než jiní. Neskutečně lepší. Nelze říci, jak dlouho jim vydrží, ale alespoň mají naději na delší dobu přežití, než jaká platí pro průměrného vězně, zvláště židovského původu.

Uvažoval kdysi i o jiné fakultě, než o lékařství. Kdyby si ji tehdy vybral, možná by už teď byl mrtvý. Snad mu jeho profese pomůže, snad ti esesáckí doktoři budou trochu shovívaví ke svým kolegům, i když slova Pichmana svědčí spíše o opaku. Ať je Schröder jaký je, ať poslal na smrt část jeho rodiny, znamená pro něj a Helene dar z nebes. Teď si jen musí dokázat udržet jeho přízeň.

Zamyslí se. Schröder je možná nacistické hovado, co schvaluje vyhlazení všech Židů, je mnohá šílenec, co chce dělat pokusy na lidech, ale určitě není hlupák. Asi vše do sebe zapadá. Asi si ho chce opravdu vychovat k obrazu svému. Ukázat mu, jak snadné je tady umřít. Ukázat mu hrůzy, které se tu dějí. A pak mu dát naději, když bude naprosto loajální, oddaný a poslušný. Když bude bez jakýchkoli námitek plnit příkazy, které v budoucnu dostane. Pak na oplátku dostane sladkou odměnu v podobě naděje na zachování svého života, a někdy ještě o trochu přislazenou, v podobě styku s Helene. Jen ho děsí cena, kterou za to asi bude esesák požadovat.

HIMLER

Dny plynou dál, jsou ubíjející svou monotónností, a svou tvrdostí přibližují vězně k smrti, jak jim docházejí síly. Daniel Edelstein se snaží minimálně morálně povzbuzovat svou rodinu. Isaaca a Josepha stále ještě nespátril, ale přes doktora Pichmana má informace, že jsou v pořádku. S dalšími členy mluví, snaží se jim přinášet naději.

Sešel se krátce s jedním Polákem, rozhovor však byl strašně formální, spíše takovým oťukáváním. Ale snad dojde k dalším kontaktům, alespoň to tvrdí Josef. I těm polským vězňům, co tady mají moc, snad dochází, že získal určité výsostné postavení u Schrödera a mohl by se jim v budoucnu hodit.

David se uzdravuje, očividně lépe než jeho druh Dov, který je druhým objektem poněkud pochybného výzkumu. Ale nad Davidem visí kletba tuberkulózy, se kterou tady nelze nic udělat. Nejsou tu žádné léky, a snažit se je sehnat, by znamenalo jen na jeho chorobu upozornit. Docela dobře se zatím žije dvojčatům, tedy na poměry zde, jejich práce není tak vysilující, občas jim dají jídlo navíc. Sice schytali už také pár ran, když nebyli dost hbití, ale bezprostředně jim smrt nehrozí. Pokud tedy nějakého esesáka nepopadne amok.

Starost mu dělá otec, už je dost pohublý, znavený, a dle všeho ho jeho kápo Werner bije. Prý mu řekl, že mu to tady znepríjemní, než zhebne, nezabije ho hned, nechá ho si to tady ještě užít. Daniel mu občas přinese trochu jídla na přilepšenou, chtěl promluvit i s tím kápem, ale otec je zásadně proti. Jen by to dle něj všechno zhoršilo, jemu by nepomohl a sám by si mohl ublížit.

Za Helene svému patronovi poděkoval, ale od té doby ji neviděl. Nicméně je klidnější, Schröder mu zopakoval svůj slib, že na ni dohlédne, pokud tedy on bude vykonávat svou práci pro něj tak, jak se očekává.

Přelomí se polovina července, vedra začínají být nesnesitelná a spolu s nimi se dostavují obavy lékařů. Tábor se nachází na velmi nehostinném místě, poblíž jsou bažiny, vlastně téměř na nich staví pobočku Birkenau. Což je poblíž místa, kde se nachází dvě selská stavení, v nichž jsou lidé vražděni jedovatým plynem.

Z bažinaté krajiny hrozí pro vysokou koncentraci lidí vážné nebezpečí v podobě epidemií. Zvláště, když jsou hygienické podmínky katastrofické, vězni podvyživení. A také se nedaleko nachází mohutné pohřebiště, kam jsou chvatně ukládány těla pravděpodobně tisíců zavražděných lidí.

Vůbec tahle krajina je prý pro vězně úděsná, jak Daniel slyšel, v zimě tu panují tuhé a kruté mrazy, v létě zase nesnesitelná horka, čehož je on právě svědkem. V nich pak vyhublým vězňům rychleji docházejí síly, k tomu jim hrozí onemocnění. Nejvíce se všichni bojí epidemie tyfu, každého, u koho se projeví jen příznaky, se esesáctí doktoři i obyčejní esesáctí velitelé snaží hned selektovat a poslat na fenolovou injekci. Ke Klehrovi nebo dalším „zdravotníkům“, prý jsou tu nejméně tři, kteří tuto speciální léčbu praktikují, ale někdy prý dávají takové injekce i někteří nacističtí doktoři.

Další podvečer o hrozbě nákazy Edelstein hovoří se svým protektorem, který je dnes poněkud neklidný. Baví se právě nejen o možné hrozbě epidemií, ale i o tom, jak je zacházeno s vězni, u kterých diagnostikují příznaky tyfu. Ať již je diagnóza správná či nikoli, čeká je jediná cesta.

„Tohle je taky na hovno a hrozně nedomyšlený,“ zachmuří se Johann, „Myslím tím to s tou speciální léčbou. Dělají s tím tajnosti, ale všichni to tady věděj. No a co pak udělá takovej nemocnej? Vyhledá snad vošetřovnu, aby se tam večer nahlásil? Ani náhodou. Snaží se svou nemoc zakrejt, dokud to jde, dokud se nezhroutí, nebo dokud ho neprokoukne kápo nebo služba u brány, co taky vězně kontroluje. Nebo ho nevodhalej při nějaký selekci. Jenže do té doby takovej nemocnej tu chorobu roznáší.“

„Tam, odkud jsme přijeli,“ říká Daniel tichým hlasem, „tam právě taková epidemie vypukla. Byl jsem v nemocnici, viděl jsem to ... Sice tam nebyla žádná speciální léčba, ale i tak ... bez dostatku léků, nedostatečné hygieny, téměř neproveditelné karantény, když je tolik osob na tak malém prostranství ...“

„Tak s tím máš zkušenosti?“ ožije esesák.

„Nijak velké, ale jistě ano,“ zvyšuje svou cenu mladík.

„Tak víš, co nám tady hrozí. Jestli se to rozjede, tak se z toho tady posereme. Pak to může postihnout i nás ... To prostředí tady, nejen v táboře, ale i ta krajina, taky následky konečného řešení té vaší otázky ... a k tomu to nezodpovědný chování vězňů,“ chmuří se Schröder.

„Nezodpovědné ... pane doktore, když si ti lidé myslí, že je na ošetřovně čeká smrt ... těžko se pak někdo může divit, že se všemožně brání se tam ocitnout ...,“ říká Edelstein s rozpaky, nechce svého šéfa popudit, ten je i tak dnes dost nervní.

„I tak je to nezodpovědný ... stejně umřou, jen vo něco pozdějš. Takhle předtím nakazí a zahubí mnohý další.“

„Kdyby byl dostatek léků, zlepšilo se hygienické prostředí, vytvořil se blok s karanténou, kdyby se vězňům zaručilo, že nebudou podrobeni speciální léčbě ...“

„Idealisto,“ zasměje se Johann, „Naivko. Na větší dodávky léků zapomeň, prostředí moc nezlepšíš, a ty záruky ... i kdyby je třeba velitel tábora dal, tak kdo jim uvěří.“

„Máte pravdu, pane doktore. Podle vás je tedy epidemie nevyhnutelná?“ pobledne trochu Daniel, on snad je schopný sebe sama chránit před nákazou, a možná by ho i jeho patron dokázal ušetřit

případné selekce, i kdyby onemocněl, možná by mu sehnal i léky, ale co jeho nejbližší? Pokud tady udeří epidemie velkou intenzitou ... raději ani nemyslet.

„No, podle mého něco takového můžeme čekat. Půjde jen vo to, udržet to pod kontrolou. Sám přece víš, že v takovém prostředí je to na spadnutí, a máš s tím i zkušenosti. Což je taky dobře. Co ten tvůj bratr, jak zabíraj ty léky?“ změnil esesák náhle téma.

„Dobře, pane doktore. Jeho stav je významně lepší než toho ... toho druhého zkoumaného objektu,“ zarazil se trochu Edelstein, slovo zkoumaný objekt se mu neříká lehce.

„To je dobře, to je dobře ... pak se podívám na ty záznamy,“ říká si esesák spíše pro sebe, pak se mu obličej trochu rozjasní, „Možná nás v nejbližších dnech čeká moc významná změna. Aspoň se za to modlím. Přijede sem totiž moc důležitá návštěva,“ podvědomě ztiší hlas.

„Důležitá návštěva?“ zpozorní mladík, a také už mu začíná docházet, proč je asi Johann tak nervózní.

„Neřeknu ti kdo, ale jedna moc vysoce postavená osoba, se kterou se tak trochu znám. Snad podpoří moje záměry tady, kolem toho našeho výzkumu.“

„Našeho výzkumu?“ podívá se pátravě Daniel.

„Našeho,“ upře zrak na židovského mladíka nacista, „Přece kvůli tomu tohle všechno dělám, držím tě co nejdál od toho všeho tady. A taky tě připravuju. Vlastně i ty by ses měl modlit, aby to vyšlo,“ zasměje se drsně, „Jinak bych se musel zamyslet, jestli tě vopravdu potřebuju, jestli mi stojí zato tě tady chránit.“

„Není to jisté ...“, zamrazí Edelsteina v zádech.

„Tak snad je ... mám to slíbený. Mělo by se to rozběhnout ... kde jinde a kdy jindy se naskytnou takový skvělý podmínky. No moc se nemrač, dyť jen kvůli tomu seš pořád naživu a máš se tu jako prase v žitě. Vlastně by sis to měl přát ještě víc než já,“ zase se Schröder moc ošklivě zasměje, „Kdyby ten výzkum nezačal, tak já budu akorát nasranej, ale ty ...“

„Mě nebudete potřebovat,“ hlesne vězeň.

„No to uvidíme. Mám nějaký nápady, mám nějaký jednání s firmama, taky s hlavounama. Mohli by nám vytvořit podmínky, zajistit vhodný vzorky léků, co bysme my mohli zkoušet. Taky bysme se mohli zamyslet nad vhodným výzkumem, který by i je zaujal ... Je to historická příležitost, tak to snad ty pitomni nezkazej.“

„Historická příležitost,“ opakuje Edelstein stísněným hlasem.

„Nedělej ze sebe blbýho,“ zamračí se Johann, „Je ti přece jasný od začátku, proč máš tady tohle všechno. Seš hrozný klikař, jinak ... Jak ti říkám, je to i v tvém zájmu, jinak těžko budu moct zdůvodnit, proč nějaký Židák má takový nadstandardní podmínky. Proč má privilegia, vo kterejch se jinejm Židákům nezdá. V tom výzkumu leží tvoje budoucnost. Když budeme úspěšní, tak jediné tak budeš mít pro říši cenu jako živej. Tohle si laskavě uvědom.“

„Uvědomuji si to, pane doktore,“ sklopí oči Daniel.

„No, mám nějaký plány, co s tou návštěvou chci probrat. A když to vyjde ... můžeme se pustit do práce. Sice nás tady bude zdržovat to všechno vokolo, ty povinnosti na vošetřovnách, na selekcích, přítomnost při těch speciálních akcích, ale ... Když to vyjde, můžu na tom postavit svou kariéru a ty si můžeš zachránit život.“

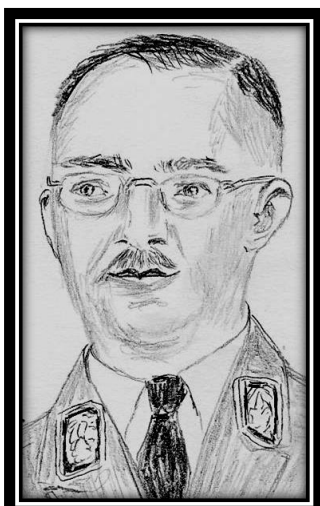
„Stejně mě nakonec zabijete, jen si tím život o něco prodloužím,“ říká vězeň tichým hlasem, oči má stále sklopené. Rozhostí se ticho, Schröder asi usilovně přemýšlí. Nad motivací svého asistenta. Nad jeho právě vneseným argumentem.

„To není tak jistý,“ říká pak pomalu, rozvážně, „Když budeš dovopravdy dobřej, budeš mít výsledky, může to mnohý změnit. I kdyby se to pak přesunulo jinam, pořád je možnost, abych si tě tam vzal s sebou. Když dokážu ty nahore přesvědčit, že je v zájmu říše, v zájmu výzkumu a vědy, abys získal výjimku a zůstal naživu. Tohle pro tebe musí bejt ta nejvyšší motivace.“

„Je to významná motivace,“ pozvedne svůj zrak židovský mladík, přemýšlí, nakolik se dá těm slovům věřit. Moc asi ne, ale na druhé straně existuje alespoň špetka naděje, kterou nemá nikdo z jeho sourozenců a ani otec. Otázkou je, co by bylo s Helene. Ne, o tomhle teď nemá smysl přemýšlet, teď je důležité, aby ho ten cynický esesák potřeboval, aby mu dále zajišťoval tyto privilegované podmínky.

„Ten výzkum spalenin ... to taky není marný. Kolik jen jich utrpí vojáci na frontě. Je tady taky zájem farmaceutických firem, nějaký konexe mám ... Kurva, už budu muset jít, čeká mě porada u velitele tábora ...,“ podává se na hodinky, pak upře svůj pohled na svého asistenta, „Ty dva nejbližší dny, ty se asi neuvidíme. Ty, ve vlastním zájmu, tady vodsud vylejzej co nejmíň. Mnohý mužou bejt vynervovaný, nepůjdou pro ránu daleko. Aspoň vidíš, že to s tebou myslím vážně. Pokračuj ve studiu, a až ta návštěva skončí, tak snad budeme mít vo čem mluvit,“ zvedne se.

Říšský vůdce SS, šéf gestapa, velitel zbraní SS a Říšský komisař pro upevnění německého území Heinrich Himmler, přijede do tábora na inspekční návštěvu sedmnáctého července dvaatřicátého roku a setrvá zde po dva dny. Jeho program je značně bohatý, navštíví různá zařízení, jedná nejen s velitelem tábora Rudolfem Hössem. Zajímá se o technické detaily budovaného tábora v Birkenau. Navštíví zájmové oblasti zdejšího koncentračního tábora, kam směřují za otrockou práci tisíce vězňů. Nejprve zavítá na zemědělské statky, shlédne meliorační práce, stavbu hráze, laboratoře a šlechtitelskou zahradu v Ralsku, plemenářské stanice.

Reichsführer Heinrich
Himmler

Nevynechá ani inspekci v nově budovaném táboře Birkenau, navštíví ruský a cikánský tábor, jeden židovský sektor. Z věže nad vstupní branou si nechá vysvětlit plány na zavodňovací a odvodňovací zařízení, které je právě ve výstavbě, stejně tak i plány na další rozšiřování tábora. Shlédne vězně při práci, prohlédne si ubytovny, kuchyně, marodky. Vyslechne si od lékařů informace o vysokých počtech nemocných a zemřelých, včetně zdůvodnění tohoto stavu. Chce všechno vědět naprosto přesně, bez příkras.

Seřve velitele Hösse, když se mu snaží vysvětlit různé potíže, dle něj pro důstojníka SS žádné potíže neexistují. Poté shlédne kompletní proces při likvidaci celého transportu Židů, který právě dorazil. Od selekce až po zplynování. Nic neříká, jen vše pozoruje.

Následuje prohlídka podniku Buna, vidí stavby i práci vězňů na nich, musí si uvědomit jejich zdravotní stav. Promluví si s vedoucími představiteli firmy I. G. Farben-Industrie. Moc neslyší na nářky místních župních funkcionářů, že se epidemie mohou šířit z koncentračního tábora do okolí, více ho zajímají plochy s přírodním kaučukem.

Auschwitz – návštěva Himmlera – ilustrační fotografie – www.YadVashem.or

První den večer se koná společná večeře s hosty a všemi veliteli osvětímské posádky. Všichni jsou Himmlerovi představeni, s těmi, kteří ho zaujmou, pohovoří déle. Velitele tábora a představitele zdejší župy pozve do svého bytu poblíž Katovic, tam dále probírají některé důležité záležitosti.

SS-Obersturmbannführer
Rudolf Höss

Druhý den inspekce pokračuje. Himmler si prohlédne základní tábor, kuchyň, ženský tábor, včetně bloku jedenáct, ale i třídníru věcí po mrtvých, které se říká Kanada. Dá si objasnit systém potravinových dávek. V ženském táboře si nechá předvést trest bitím, který je aplikován na jedné kriminálnici, která byla obviněna z krádeže v táboře.

Poté si znovu promluví s velitelem tábora, kde ho upozorní, že si s problémy bude muset poradit sám. Žádá rozšíření Birkenau, žádá nekompromisní likvidaci všech praceneschopných Židů. Upozorní, že počty židovských transportů se budou zvyšovat a je třeba se na to připravit a vypořádat se s tím. Jinými slovy, bude nutné likvidovat daleko větší počet osob, proto je nutné dostavit nový tábor v Birkenau i vybudovat zařízení na konečné řešení židovské otázky. Bude pokračovat a dále se rozšiřovat spolupráce s firmami i zemědělskými podniky. Prostě a jednoduše řečeno, dojde k rozšíření téměř všeho. A s tím si musí velitel a jeho lidé poradit.

Daniel Edelstein nic z toho pochopitelně neví, s výjimkou faktu, že jacísi hlavouni navštívili tábor. On se držel rady svého ochránce a skryl se v kanceláři, kde pomalu ani nahlas nedýchal, aby na sebe náhodou někoho neupozornil.

Následný den po odjezdu Reichsführera si odvede do kanceláře své dva speciální pacienty, svého bratra Davida a také Dova Rubinsteina. Jeho sourozenec vypadá evidentně lépe, Dov nepochybně trpí bolestmi, má zvýšenou teplotu.

Nechá je svléknout donaha, poté si vezme papíry a pečlivě zapisuje stav jejich poranění. Teď je teprve jednoznačně viditelný rozdíl. U jeho bratra dochází na mnoha místech již k hojení ran, popálenin i jizev po bití, kdy byla rozervána pokožka. U Dova naopak některé rány mokvají. Čemuž

se nelze divit, neboť nedostává žádné léky a jeho tělo si musí poradit samo. Což je i při trochu vyšších dávkách stravy úkol pro oslabený organismus velmi náročný.

„Pane doktore,“ ozve se Rubinstein, v jeho hlase zní obavy, možná i strach se zeptat, „nemohl bych také dostat ty mastičky? Myslím si, že Davidovi pomáhají ...“

„Není jisté, jestli je to těmi mastičkami a léky ...“, zalže lékař, pak se na chvíli odmlčí, „Dove, nemůžu ti je dát,“ sklopí hlavu, mluví do země, „Oba jste naživu jen proto, že jste byli určeni pro ten výzkum. Pro porovnání, jak se zranění budou hojit s použitím těch experimentálních léků a bez nich. Kdybych porušil tohle nařízení, a ten německý doktor se to dozvěděl, tak by se hrozně rozzlobil. Nevím, co by udělal se mnou, ale vás oba by dal pravděpodobně zabít.“

„Nemusí se to přece dozvědět,“ kňourá Dov, „Pane doktore, všechno mě pořád bolí, podívejte, jak se to Davidovi hojí a jak to vypadá u mě ...“, ukazuje na spáleniny na těle druha i svém.

„Oba na tom nejste pořád moc dobře,“ začíná být Daniel nervní, „Ale i ty už se uzdravuješ, jen to možná bude trvat o trochu déle. Nesmím porušit to nařízení, i když bych ti moc rád ještě víc pomohl. Ale kdybych to porušil, mohlo by to stát život nás všech tří.“

„Asi máte pravdu,“ povzdechne si Rubinstein, obličej zkřivený bolestí.

„Dove, bez pomoci bratra by už bylo po nás,“ přichází na pomoc svému sourozenci David, „Klidně bych se s tebou o ty léky podělil, ale kdyby se na to přišlo ... bratr má pravdu, pak by nás určitě potrestali. A co tady znamená slovo trest dobře víš. Buď surový bití, na která s největší pravděpodobností následně umřeš, nebo rovnou smrt.“

„Já vám moc děkuju, pane doktore, že se vo mě staráte,“ říká rychle Rubinstein, „Já jen, že dost trpím. Tak jsem jen myslel ... ale už budu zticha, slibuju.“

„Dove, nezlob se, ale víc ti pomoc nemůžu,“ povzdechne si Daniel, možná až moc teatrálně, v každém případě má černé svědomí, „Oba jste pořád ve speciálním režimu, tak jste chráněni. Máte oba i vyšší dávky jídla, což je taky moc důležité pro uzdravení.“

„Pro uzdravení ...“, zvedne své oči Rubinstein, „Ale i když se uzdravíme, co bude potom? To se pak jako vrátíme zpátky? K tomu hajzlovi, k tomu Wernerovi? Aby to mohl dokončit? Mohl si s náma užít ještě jednou?“

„Já nevím, co bude pak,“ mírně zvýší hlas Daniel, „Zatím jste pořád tady. Svým způsobem chráněný. Takže vlastně bys měl bejt rád, že se tvoje léčba protahuje.“

„Já jen ... ale nic,“ sklopí hlavu Dov, co má taky říkat. Situace se mu jeví naprosto bezvýchodná. Bojí se o život, bojí se, že se neuzdraví. Ale také se bojí, že se uzdraví a vrátí se zpátky do pracovního komanda, kde bude vydán napospas sadistickému kápovi.

Rozhostí se ticho, Daniel začne nanášet hojivé masti na části těla svého sourozence, k druhému pacientovi se raději obrátí zády, aby nemusel hledět na jeho žalující oči. Ale nemůže si dovolit riskovat, on sám nemá pořád nic jistého a v tomhle strašném prostředí nedokáže pomoci všem. Musí se starat sám o sebe a o svou krev. V tom má Dov smůlu.

Odvede je oba zpátky na ošetrovnu, pak se sám vrátí do kanceláře. Právě včas, neboť přichází Schröder. Jeho výraz je nijaký, nelze usoudit, zda předešlé dva dny naplnily jeho očekávání či nikoli. Danielovi přeběhne mráz po zádech. Pokud ten esesák nezačne se svými výzkumy, může ztratit o služby židovského lékaře zájem. Nebo se může zkusit nechat přeložit. Co by to pak znamenalo pro něj, je jasné.

Nacista se posadí, rozvalí se v křesle. Jeho asistent stojí vypnutý před stolem, připravený mu podat hlášení, nebo čelit otázkám, budou-li nějaké. Případně svého šéfa kamkoli doprovázet, bude-li k tomu vyzván.

„Na nic se nezeptáš? Nic tě nezajímá?“ zavrčí Johann.

„Nemám právo se na nic ptát ...“, říká tichým hlasem Edelstein, tohle nevypadá dobře, nálada šéfa není rozhodně vítězná.

„Víš ty, kdo byla ta návštěva?“

„Nevím. Sice jsem něco zaslechl ...“

„No jo, ty vaše táborový tamtamy,“ ušklíbne se Schröder, „Byl tady samotnej Reischsführer Himmler.“

„Tak je to teda pravda.“

„To si piš.“

„Pane doktore, vy ho znáte osobně?“

„Tak trochu, už jsme dříve vo něčem jednali, ale to tě vůbec nemusí zajímat.“

„Nechtěl jsem vyzvídat ...“

„Ale chtěl,“ zasměje se esesák, „Chtěl, protože máš prdel staženou strachem. Co když to nevyjde a já vo tebe ztratím zájem. Že je to tak,“ užívá si své naprosté moci nad vězněm.

„Ano, pane doktore,“

„Tak vidíš. Pořád se jen přetvařuješ.“

„Pane doktore, já mám jen obyčejný strach. Bojím se smrti, nechci umřít,“ říká Daniel tichým hlasem, hlavu má sklopenou.

„Tak mi nalej,“ nařídí Johann, „Jednoho panáka si zasloužím,“ přidá osobitě vysvětlení, „A pak si vem židli a taky si sedni. Ať mě nebolí za krkem,“ zdůvodní i velkou milost pro asistenta, kdy mu umožní se posadit vedle Boha.

Židovský lékař rychle všechno splní, přitom svého patrona po očku pozoruje, snaží se odhadnout, jak úspěš. Jestli má alespoň krátkou budoucnost či nikoli.

„Mluvil jsem s ním vosobně,“ říká Schröder unylým hlasem, pak se na jeho tváři objeví úsměv, „Docela dobře jsme si popovídali. Byl jsem jedním z mála, komu věnoval dost času,“ pochlubí se, „Podle mýho ho moje argumenty minimálně zaujaly. Taky jsem si trochu postěžoval, že tady dělám jen ty věci vokolo, a ne to, kvůli čemu jsem sem přišel ... Pak jsme se bavili vo využití tohohle místa k výzkumu vobecně. Zájem má podle mýho von, zájem maj i další moji kolegové. Vypadá to nadějně.“

„Nadějně,“ objeví se nástin radosti na tváři Edelsteina, ač je mu jasné, že se minimálně podvědomě raduje z něčeho, co jiným přinese značné utrpení.

„Přesně tak. I těch voblastí výzkumu je hodně ... ale k tomu dojdeme postupně, až sem přijedou i další kolegové. Ted' se musíme vod něčeho vodpíchnout. Mám to už tak trochu promyšlený. Podstatný je, že budeme mít podporu.“

„Budeme mít ...“

„Tak pochopitelně mluvím i vo tobě, to tě asi nejvíc zajímá, ne?“ ušklíbne se Schröder, „Tak za prvý, Himmler mě veřejně podpořil, směrem k veliteli tábora. Ten mi má poskytnout vhodný podmínky. Tak jsem kul železo, dokud je žhavý, a domluvil si takový specializovaný pracoviště na bloku osmadvacet,“ objevují se v očích esesáka plaménky, a v jeho hlasu pak nadšení, „Začneme tak říkajíc dvěma věcma. Tou první je výzkum léčby spálenin. To kvůli těm vojákům. Mám i kontakty na některý farmaceutický firmy, i von mě podpoří. A druhým je výzkum tady těch kostlivců. Teda, jak se projevuje na organismu ta strava, co dostávaj. Asi není tak moc spokojenej s tím, co viděl.“

„S čím spokojený?“

„Tak s tím, jak tady ty vězni rychle ... jak rychle hubnou a jejich výkonnost se snižuje,“ říká Johann, pak se zasměje, „Voni by byli nejradši, kdyby žrali jen trávu a pracovali jak stroje. Jenže to tak nějak nefunguje. Vopotřebujou se dost rychle.“

„Opotřebují se...,“ zachvěje se Daniel.

„No tak budeme mluvit na rovinu, jako vědci. I když seš jeden z nich, tak ted' máš už jiný postavení. Jde vo výkonnost vězňů. Ta je dost mizerná. Teda s tím se počítá, mezi náma si nemusíme nic nalhávat, když to máme seriózně zkoumat. Doufám, že ti dochází, jak je to s těma vězni, co jsou tady,“ podívá se pátravě esesák na svého asistenta.

„Asi jsem v obraze, pane doktore, jak se říká,“ odpovídá tázaný tichým hlasem, mluví totiž i o svých bratřích a otci, „Tohle místo není sanatorium, jak jste nedávno řekl, pane doktore. Především pro příslušníky mého národa jde o vyhlazovací tábor. Do něj jsme byli přivezeni, abychom tady umřeli. Někteří ještě chvíli pracovali. Ale i u těch, co jsou vybráni na práci, se očekává, že za určitou dobu zemřou. Dokonce si myslím, že je tomu záměrně uzpůsobena i ta strava. Jejich množství je nastavené tak, aby neumřeli hned, ale taky tak, aby nakonec umřeli. Vy asi mluvíte o té době, jak dlouho trvá, než lidé zeslábnou natolik, že už nejsou schopní práce.“

„Přesně tak ... a přestaň se koukat tak vyčítavě!“ houkne Schröder a jeho obličej se zakaboní, „Nezapomínej, teď seš vědec, nejseš už jedním z nich. Teda seš, ale s výsadním postavením, takže vlastně nejseš. Jak dobře víš, dostáváš vyšší dávky a já ti taky vobčas něčím přilepším. Takže na tebe se tohle nevztahuje. Tak se na to dívej z tohohle pohledu!“

„Ano, pane doktore,“ říká vězeň s nesmírným přemáháním.

„Podle toho, co vím, tak se počítá, že by takovej pracovník měl vydržet nejvýš tři měsíce.“

„Tři měsíce ...“, hlesne Edelstein, jak jen může ten nacista mluvit tak bezcitně o situaci, do níž jsou tu vehnáni tisíce a možná desetitisíce lidských bytostí. Které mají být usmrceni prací a nedostatečnou stravou. Tedy hladu.

„No, spíš je ta doba ještě kratší. Možná i brutálním zacházením těch horlivejších dozorců. Ale to není náš problém. My bysme se měli zabývat tím, jak působí ta strava na jejich organismus. Jak rychle dochází k úbytkům na váze, jaké je průběh, tedy křivka úbytku váhy. Taky, jestli se nějak mění vnitřní orgány. Jak je to poznamená.“

„Máme zkoumat, jak tady umírají lidé?“ objevuje se v očích Daniela výraz zděšení.

„Na začátek ... Tohle a ty spaleniny. Pak bude další ... ale to sem teď nepatří. Začneme tímhle. I když, možná bysme se mohli zabývat i výzkumem toho tyfu, jak působí podle úbytku váhy, jak moc to vlivňuje průběh nemoci.“

„Jak by měl takový výzkum vypadat?“ skoro se bojí zeptat Edelstein, ale musí, jednak aby projevil zájem, který se u něj očekává, za druhé, aby se dostal do obrazu.

„Tak ty spaleniny ...“, zamyslí se Schröder, „Asi vybereme několik pokusnejch vobjektů, tak ve věku vojáků, něco kolem dvaceti let. Na nich pak vyzkoušíme léčbu.“

„Ale vojáci asi nejsou tak podvyživení ...“

„To máš pravdu, správná připomínka,“ kývne uznale esesák, „Taky můžeme vybrat nově příchozí, co nebudou vykazovat velkej úbytek váhy. Máme čas si to promyslet, teď jednáme vo těch produktech. Několik jich léčit, třeba jeden vobjekt jako srovnávací vzorek bez léčby. Jako teď u toho tvýho bratra a toho druhýho. Doufám, že moje nařízení dodržíš,“ podívá se teď pátravě.

„Ano, pane doktore,“ sklopí hlavu asistent, „A také je rozdíl patrný. Ve všem. V celkovém stavu i postupu léčby. Ten druhý ale trpí ...“

„Tohle jsem jako neslyšel,“ zachmuří se Johann, „Podívám se pak na ty výsledky,“ slibuje či vyhrožuje, „Co se týká tý vyhublosti, tak se nad tím taky zamysli. Budeme muset udělat věrohodnou studii, tedy posbírat informace vo dostatečně velkýho vzorku. Provést šetření, kolik měli na váze když přišli, kolik teď. A pak možná vzít nějaký pracovní komando, takový běžný, kde si nikdo nemůže moc přilepšovat.“

„Přilepšovat?“

„Jen se nedělej, vím, jak to tady chodí. Některý si dokážou jídlo vobstarat i jinak. Někde ukrást, vyšmelit. Ale to nám to nesmí zkreslovat. Asi si dohodneme skupinu, kterou budeme sledovat, vo jejich příchodu až ... prostě až do konce. Zaznamenávat každej den váhu, zapisovat přesně, co dostali k jídlu každej den. A taky se domluvit s jejich kápem, aby dohlídl, že nic jinýho nedostanou. Takovej větší dohled.“

„Tím je odsuzujeme k smrti ...“

„Co to zase blábolíš? Jejich konec je daný vod začátku, tak tady nežvaň nesmysly. My jen budeme studovat a zaznamenávat průběh. Abysme se mohli pochlubit nějakýma seriózníma výsledkama.“

„Ano, pane doktore.“

„Ty budeš tím, kdo bude mít tu administrativu na starosti. Ale nejen to, taky budeš aplikovat tu léčbu. Nebo organizovat ty vážení. Prostě tvoje role bude dost významná, kvůli tomu si tě tady vydržuju. Můžeš taky ale projevít svoji iniciativu.“

„Svoji iniciativu?“ zachvěje se Edelstein.

„Tím myslím se zamyslet, co dalšího ... Poslouchej,“ objeví se v očích esesáka doslova nadšení, „jsme tady u historický příležitosti. Tu nesmíme promarnit. Tady to kolem, to je pro vědce zlatý důl. Doslova ráj. Kdy jindy se naskytne taková příležitost, kdy jindy nejsou žádné překážky. Něco určitě budou výzkumy, na kterých budou mít zájem vyšší místa. Ale k tomu si můžeme rozjet i svůj vlastní výzkum. Co nás zajímá. Na čem můžeme udělat svoji kariéru.“

„Kariéru,“ usměje se hořce Daniel.

„Kriste pane, přestaň už s tím fňukáním. Copak jsem ti jasně neřekl, že když budeš dělat, co vod tebe čekám, tak tě vochráním? Tak pochopitelně jde vo moji kariéru. Vo možnost se prosadit, proslavit ... Tohle je vážně historická příležitost, která se nemusí dlouho vopakovat. Je přece hřích, aby tu možný výzkumný objekty jen tak ... Už v minulosti se využívalo k výzkumům vodsouzenců na smrt, to jistě víš. Ale pořád tam byly nějaký překážky a tak. Tady ... Mluvím s tebou naprosto vtevřeně, protože na tebe hodně spoléhám. Zato máš ty privilegia. Pochopitelně je tohle jen mezi náma. Zkus vo tom někde žvanit a ...“

„Budu o všem zachovávat naprostou mlčenlivost.“

„To ti vřele doporučuju. Na druhou stranu, třeba i ty máš nějaký zájmy ... no, no, jen se nedělej, viděl jsem, jak tě některý věci zaujaly. Když se posuneš do role vědce, budeš tak uvažovat, můžeš si i ty tady mnohý vyzkoušet. Pochopitelně po naší domluvě. To je ta iniciativa, vo který jsem mluvil.“

Edelstein neodpoví, mráz mu běhá po zádech. Za tím vším cítí nesmírné nebezpečí, jak pro pokusné objekty, tak i sám pro sebe. Co si stanoví za zásadní hranici, kterou již nelze překročit? Třeba i za cenu vlastní smrti? Ale dokáže si stanovit strachy podělaný člověk, jakým je on, vůbec takovou hranici? Najde odvahu odporovat? Odmítnout něco udělat?

„Tak začneme pěkně vod začátku. Probereme to hezky detailně, systematicky. A ty si vezmi papír a tužku, budeš dělat poznámky. Pak je přehledně zpracuješ, to, co nás napadne,“ říká Schröder a oči mu září. Zřejmě vidí svou budoucnost v nádherných barvách. Na své pokusné objekty určitě vůbec nemyslí. Jsou pro něj jen odsouzenci na smrt, kteří před svým skolem mají ještě posloužit vědě.

CHVÍLE STRACHU

O pár dní později navečer je opět Schröder v kanceláři se svým asistentem, který se však cítí být spíše privilegovaným otrokem. Probírají otázky připravovaného výzkumu, včetně vyhrazení prostor v bloku osmadvacet, který také slouží jako ošetrovna či nemocnice. Občas se Daniel s hrůzou přistihne, že i on chvílemi podléhá jakési euforii. Jen si ji neumí zařadit. Je opravdu způsobena pouze tím, že cítí svou šanci na delší život? Ten bezcitný esesák s ním očividně počítá, získal dle všeho podporu samotného Himmlera a tím pádem mu tady asi půjdou na ruku. Nebo i on občas podlehe touze po bádání, po konání skutečného výzkumu? Ačkoli pochopitelně zneužívání či dokonce týrání vězňů považuje za zvrhlé a nepřijatelné?

Jsou však jednoznačně okamžiky, kdy se oba doslova zažerou do odborné diskuse. Kdyby je v tu chvíli sledoval pozorovatel, neseznámený se zdejšími podmínkami, musel by je považovat za kolegy, jenž dost souzní a jejichž vztah je téměř až přátelský. Realita je pochopitelně zcela jiná, a Schröder čas od času nezapomene svému pomocníkovi připomenout, jaký je mezi nimi rozdíl a jakou nad ním má obrovskou moc. Ale s tím možná počítá, uvažuje Daniel, možná právě proto si ho vybral. Ví moc dobře, jak je na něm židovský vězeň závislý a očekává od něho maximální výkony, maximální pokoru, loajalitu. A možná i něco navíc, čeho se podvědomě bojí.

„Poslouchej,“ řekne Johann při odchodu, „Zejtra ráno se chystá dost velká selekce. Tak vem ty dva naše výzkumný vobjekty sem do kanceláře. Tady je začni zkoumat, měřit, prostě tak něco. Kdyby snad měl někdo nějaký nejasnosti, vodvolej se na mě. Jinak by nám je taky mohli selektovat a já se pak s nima nechci hádat. Pokud by už nebylo pozdě,“ dodá a jeho asistentovi se sevře žaludek.

„Udělám to, určitě to udělám,“ říká ustaraně, „Jen aby mi to dovolili, tam ty,“ dodá a myslí na dozorce na ošetřovně.

„Však ty už si nějak poradíš,“ usklíbne se Schröder, „Máš tam taky vosobní zájem, ne?“ vezme si čepici a bez dalšího vypadne.

Hned po skončení večerního apelu, který se jako obvykle protahuje a představuje další týrání vězňů, vyhledá Daniel doktora Pichmana. Tomu jedinému tady věří. Také se už tolik nebojí pohybovat po táboře, ve svém prominentním oblečení, byť s cejchem Davidovy hvězdy na blůze, zde znamenající jedině. Jeho nositel je odsouzen ke smrti.

Ale na sebe teď nemyslí. Kvituje, že ho Johann varoval před větší selekcí, musí se tedy postarat o Davida. Je rád i za souhlas s tím, že ho může vzít do kanceláře. Sehrát divadlo s vyšetřováním obou mladíků bude nejmenší problém. Ale jak je tam nenápadně dostat? Jak přitom nevzbudit pozornost? Co když je odvedou na smrt? Stačí je Schröder vyreklamovat, pokud se k tomu vůbec uvolí?

Pak se znovu zachvěje. Bude ta selekce jen na ošetřovně, nebo v celém táboře? Pak by také mohl být postižený otec, a možná i další bratři. Tohle si v první chvíli neuvědomil. Ale pomoc svým sourozencům nemůže, s výjimkou Davida. Snad jsou zatím v dobré kondici, modlí se. Nejohroženější jsou David a otec. Prvnímu pomoc snad dokáže, druhému těžko.

Tadeusz Jankowski

Doktor Pichman na důvěrnou informaci nic neřekne, požádá svého mladšího kolegu, aby se vrátil do své kanceláře a slíbí za ním za krátký čas dorazit. Mladík mu vyhoví, sedne si na židli svého šéfa, nejdříve dumá, ale je čím dál tím nervóznější, pak se rozhodne vrhnout na studium odborné literatury a tam hledat uklidnění. Vyruší ho až zaklepání, po kterém k jeho údivu nevstoupí kolega Josef, ale polský vězeň jménem Tadeusz Jankowski, pětatřicetiletý muž, s nímž již jednou letmo hovořil. Ten za sebou zavře a přes tvář mu přelétne drobný úsměv, když vidí židovského mladíka v esesáckém křesle.

„Vás jsem nečekal,“ řekne zaražený Edelstein.

„Já vím, ale situace je vážná, proto jsem tady,“ odpovídá nevitáný návštěvník, oba teď stojí a zírající na sebe přes stůl.

„Tak se posadte,“ ukáže na židli Daniel, pak se sám musí usmát, v tuhle chvíli je to jak v běžném životě, přijímá návštěvu v kanceláři, nabízí ji židli. Skutečnost však od normálu nemůže snad být vzdálenější.

„Nepřijde ten doktor?“ zeptá se Tadeuš.

„Dneska už asi stěží. Ten spíš bude popíjet s kolegy,“ ztiší podvědomě hlas Edelstein.

„Ta židle a ta kancelář vám sluší,“ usměje se Polák, hovoří spolu německy.

„Sám dobře víte, jak je moje pozice vrtkává. A zvlášť, když nosím tohle,“ ukáže hostitel návštěvě cejch přišitý na blůze.

„Vy jste se ale dokázal zařídit.“

„Jen obrovská náhoda.“

„I ta tady často rozhoduje o životě a smrti. A kvůli tomu přicházím,“ zvažní tvář Jankowského.

„Asi vám nerozumím.“

„Mluvil jsem s doktorem Pichmanem. Ta informace o zítřejší selekci je životně důležitá. Umožní nám udělat určitá opatření. Asi to dost tají, když se to k nám nedostalo,“ podívá se uznale host na lékaře, v jehož tváři se však objevuje úlek.

„Je to důvěrná informace,“ vysouká ze sebe.

„To se rozumí,“ přikývne Tadeuš, „Bát se nemusíte, zdroj neprozradíme. Ale přicházím za vámi s prosbou. Doktor Pichman mi naznačil, že zde máte se souhlasem toho vašeho esesáckého doktora schovat dva vězně. Jasně, jde o váš výzkum,“ usměje se lehce, „Že zrovna váš bratr vypadá tak dobře a ten druhý ...“

„Chcete mi něco vyčítat?“ zamračí se Edelstein.

„Ale vůbec ne. Ani na jednom mi vůbec nezáleží, a je logické, že chráníte svou krev. To je tady přece normální. I my jsme vám už jednou vyšli vstříc, a to dost. To místo, pro ta vaše dvojčata, to mohlo zachránit dva jiné vězně.“

„Toho jsem si vědom,“ přeběhne mráz po zádech hostiteli.

„My s Židy zase tak moc nespolupracujeme ...“

„Slyšel jsem. Nemáte nás moc v lásce.“

„Tohle všechno tady je částečně i vaše zásluha. No, no, jen se nemračte. Vám nic nevyčítám, ale kdo vlastně rozpoutal tu strašnou válku? Ale nechci se s vámi přít. Proto jsem nepřišel.“

„S vašimi názory nesouhlasím, ale respektuji je,“ zatne zuby Daniel, cítí z toho muže značný antisemitismus, to je patrné na první pohled.

„Tady je to o tom, kdo komu může být jak prospěšný,“ pokračuje Jankowski klidným hlasem, „Bez pomoci tady nikdo dlouho nepřežije, a zvlášť někdo, kdo má označení jako vy. Vy jste klikař, zajistil jste si ochranu, jak se zdá. Ale co vaši bratři?“

„Co mi vlastně chcete?“

„Nezastírám, že vás právě nemusím, myslím teď Židy obecně. Ale tady se každý z nás musí snažit přežít. Proto je vhodná spolupráce těch, kteří mohou něco nabídnout. Což vy zřejmě můžete a možná budete moci ještě víc. Hovoří se o nějakém výzkumu, prý se něco chystá na osmadvacítce,“ podívá se tázavě Tadeuš.

„Neočekáváte jistě, že bych vám k tomu cokoli řekl.“

„To je vaše věc, co s tím doktorem chystáte. Jak si vykoupíte tu ochranu. Ale pořád jste vězeň a pořád tady máte svoje příbuzný. Doktor Pichman, kterému jako jednomu z mála Židů věřím, vás považuje za rozumného a ochotného spolupracovat. Nemusíme se mít přece dvakrát v lásce, a přitom si můžeme být navzájem prospěšní.“

„Máte plnou pravdu. Jen bych chtěl dodat, že já k vám Polákům nemám žádné předsudky. Já nemám předsudky k žádným lidem, tedy národu. V každém jsou lidé dobří a zlí. Ale to sem asi teď nepatří. Mám pochopitelně zájem na spolupráci, bude však také záležet na tom, co by měla být cena z mé strany.“

„Rozumná řeč, pane doktore,“ přikývne Jankowski, „Dost se uvidí časem, jaké budete mít postavení u Schrödera, jestli si ho udržíte, nebo dokonce upevníte. Možná se dostanete k informacím, které mohou jiným pomoci přežít. Možná taky seženete léky, možná tajně někoho budete léčit. Nebo dokážete někoho ukrýt, například, když bude nějaká větší selekce,“ podívá se teď významně.

„Ukrýt? Já? Vždyť já vůbec ten tábor neznám. Jsem většinu času v téhle kanceláři,“ nechápe Daniel, když však teď uvidí, jak se host rozhlédne, náhle ho něco hrozného napadne, „Nemyslíte si snad, že bych já, tady ...“

„Pokud později budete mít zvláštní oddělení, třeba tam půjde někoho schovat. Nebo načas dostat, když bude dost velké a on se tam ztratí. Pokud teda budete mít dostatečný vliv. Ale zítra by mohla posloužit tahle kancelář.“

„Promiňte, ale vy jste se asi zbláznil. Mám tu někoho schovat? Co když sem přijde doktor Schröder? Pak nechá postřílet všechny, i ty, co asi chcete zachránit,“ nevěří svým uším Edelstein.

„Tak doktor Schröder tu asi nebude, to by si sem mohl ty dva své pacienty vzít sám. Navíc jsme slyšeli, že má mít schůzku, s představiteli jakési firmy, mimo tábor. Nebo vy o tom nevíte?“ podívá se teď tázavě Tadeuš.

„Mně se přece nesvěřuje,“ zavrtí znovu nechápavě hlavou mladý Žid, pak se však zamyslí, „Ale když teď o tom mluvíte ... možná něco v tom smyslu i řekl ... nebo naznačil. Ale nevěnoval jsem tomu asi velkou pozornost.“

„My o té schůzce víme náhodou, telefonoval před naším člověkem, písařem. Neměl by tu tedy být. Ale i kdyby přišel ... budeme to asi muset riskovat.“

„Kdyby přišel ... pak budu já zničený ...“

„Pokud pro něj máte cenu, tak vás nejspíš nezničí. Ty dva, to už je jiná. Ale je dost velká pravděpodobnost, že tady nebude a že vy tady můžete schovat před tou selekcí nejen svého bratra a toho druhého, co ho vlastně zase tak moc neléčíte, ale i naše dva druhy. Něco se jim nepovedlo, dostali výprask a teď jim jde o život. Nejsou zrovna v dobrém stavu a zítra by je mohli selektovat. Co to znamená, zrovna vám asi říkat nemusím.“

„Proč zrovna mně?“ zachvěje se Daniel.

„Tak za prvé, jste přece doktor, a určitě víte, co se tady děje. A prý jste jednou dokonce u něčeho takového byl. U té speciální léčby. Nemyslete si, tady se dozvíme dost věcí. Na tom závisí naše přežití. Možná stejně pomůžeme zase někdy my vám. Nechci se dovolávat vaší vděčnosti či služby na oplátku, za ty vaše dvojčata.“

„To klidně můžete, za ně jsem vám neskonale vděčný a rád bych vám svůj dluh splatil. Jen si nejsem jistý, zda to, co požadujete, není až moc riskantní.“

„Mnoho věcí je tady velmi riskantních. Většinou vyjdou, někdy bohužel ne. Ale tak to tu už chodí. Je dost vysoká pravděpodobnost, že do téhle kanceláře nikdo nepoleze, a i kdyby sem někdo vlezl, jste schopný mu namluvit, že tady vyšetřujete pacienty se zvláštním režimem. Na kterých má zájem doktor Schröder a které z důvodu nějakého pochybného výzkumu vyňal z běžné selekce.“

„Pane, já nejsem žádný hrdina. Já ... já mám prostě strach. Nebudu vám nic nalhávat, moc rád bych vám pomohl, ale ... nejsem žádný hrdina.“

„Hrdinové umírají jako první,“ usměje se Jankowski, „Záleží i na míře rizika. Pro vás není zase tak veliké. I kdyby to prasklo, tak vám asi doktor Schröder hlavu neutrhne. Možná vás nějak potrestá, ale nenechá vás zabít. Když s vámi počítá. To je vaše jistá výhoda. Mimochodem, snažte se, aby na vás byl co nejvíce závislý. Abyste se stal pro něj nepostradatelný. Tím, co dokážete, co víte, čím jste mu užitečný. To je největší ochrana. Běžného dělníka nahradí z minuty na minutu, ale osvědčeného pracovníka správy tábora, nebo někoho, kdo pomáhá s důležitým výzkumem, ten asi nejde nahradit tak rychle. Nebo se mýlím?“

„Asi ne, ale teď je všechno teprve na začátku. Nemám ještě takovou cenu, jakou bych snad mohl mít v budoucnu.“

„Pane doktore, rozhlédněte se laskavě kolem. Vy že nemáte žádnou cenu? Ukažte mi jednoho dalšího Žida, který má taková privilegia jako vy! Jste obrovský klikař, to se musí nechat. Můžete svoje privilegované postavení využívat jen pro sebe, ale můžete i pomoc jiným. Ti zase třeba ve vhodné chvíli pomohou vám.“

„Jsem připravený pomáhat ... nejen kvůli sobě, ale i kvůli svým bratrům ...“

„Tak vidíte. Zítra můžete začít. Tím si zavázat dva naše druhy, kteří tady mají hodně přátel. Sice teď ztratili něco na svém postavení, ale když přežijí ten výprask, tak ho asi zase dostanou zpátky. Ale riziko, že je nějaký nácek pošle na zvláštní zacházení, nebo speciální léčbu, to je dost vysoké a my ho chceme zmírnit. S pomocí vás.“

„Je se bojím ...“

„Strach tady máme každý a pořád. Každý je ohrožený, někdo více a někdo méně. Podle toho, jakou má pro ně kdo cenu. Jak jsem vám říkal. Jsme schopný vám sem přivést před tou selekcí vaše dva pacienty a ty dva naše. Vy je tady jen prostě začnete vyšetřovat. Kdyby sem náhodou někdo přišel, budete mu tvrdit, že tak činíte z rozkazu doktora Schrödera. Podle mého se v tom nikdo dál vrtat nebude. Pak je také příslušný doktor neselektuje, proč by měl vyhledávat konflikt se svým kolegou nebo mu sabotovat jeho výzkum. Daleko pravděpodobnější však je, že sem nikdo nepřijde. Všichni tady přecházejí bez jakýchkoli problémů.“

„Ale na té ošetřovně jsou přece dozorci, ti mají seznamy, jak tohle vysvětlíte ...“

„To už nechte na nás, máme svoje způsoby. Umíme se domluvit s kde kým. Horší je to s některými těmi fanatiky SS, i v rolích doktorů. Co si tady hrají na Bohy, užívají si své neomezené moci, kdy rozhodují o životě a smrti jiných. Podle mého mnoho neriskujete a dost můžete získat. Minimálně vděčnost těch, co jim zachráníte život. Zároveň zahájit spolupráci s námi.“

„Když mluvíme o té spolupráci, dokážete pomoci i dalším mým blízkým?“ podívá se teď Daniel tázavě.

„Po pravdě, není to vůbec jednoduché. Jsou tady tisíce a tisíce vězňů, a každý sní o záchraně. O lepší práci. Vím moc dobře, kde vaši bratři jsou. Přes doktora Pichmana. I váš otec. I co se stalo tomu vašemu bratrovi, co ho teď léčíte. Ti dva, co jsou u krematoria, tam je to moc těžké. Mají zvláštní režim, dost toho viděli. Dostat někoho z nich odtamtud, to už by bylo skoro umění.“

„Takže to je vyloučené ...“

„Neříkám, že to není možné, pokud nastane vhodná příležitost. Například velké zmatky, přesuny, například po nějaké větší selekci, při vypuknutí epidemie, rozšiřování tábora. Ale asi si domyslíte, proč je drží stranou od ostatních.“

„Ano, to si uvědomuji.“

„Nemají se tam tak nejhůř, jejich vedoucí je rozumný, dokáže pro své lidi mnohé zařídit. Ty dvojčata, ty se mají celkem dobře, jak sám dobře víte. Váš otec, to je problém, jak jeho stárí, jeho stav. Není zase tolik lepších míst, a na ně je dost velká tlačení. Je mnoho osob, kterým chce někdo pomoci. A upřímně, vy jste pořád Židé.“

„Rozumím vám ... Co ty dva u krematoria? Zavraždí je?“

„Tak asi to mají v plánu. Ale to mají v plánu s vámi všemi, mluví přece o konečném řešení židovské otázky, možná jste to už také slyšel.“

„Slyšel a také vím, co to znamená. Ztratil jsem hned po příchodu část své rodiny.“

„Já vím. Ale ty dva u krematoria zatím mají dost práce, a jsou už zaškolení. Nad každým z nich pořád visí hrozba smrti, ale nemáme žádné informace, že by je chtěli zabít a vyměnit. Alespoň ne v dohledné době. Zkusit jen jednoho odtamtud dostat by byl téměř nadlidský výkon, vy tam máte dva. Možná jeden ... třeba ten mladší?“

„Joseph ... byla by tedy naděje?“

„Snad jsem vám to řekl dost jasně. Teď určitě ne. Možná při nějakém zmatku, kdy bude hodně změn. Pak možná. Můžeme na to myslet, když budeme navzájem spolupracovat,“ usměje se zlehka Jankowski.

„A můj otec ...“

„Pane doktore, my jsme vám už pomohli dobře umístit hned dva bratry,“ zakaboní se tvář Tadeuše, „Na oplátku jsme zatím nic nedostali. Až teď tu informaci s tou selekcí. Není tu jen vaše rodina a máme tady dost svých vlastních druhů.“

„Rozumím vám, chápu vás,“ pokývá hlavou Edelstein, „Chtěl bych vám vše jednak oplatit, a jednak se s vámi domluvit. Na vzájemné pomoci. Zatím nevím, jak vám budu moct být užitečný. Ale zase pochopte vy mě. Nemohu čekat, až si získám lepší postavení, protože tou dobou už mohou být moji sourozenci i otec mrtví.“

„Můžeme začít hned zítra, když nám vyjdete vstříc.“

„Chápu,“ zachová kamennou tvář Daniel, i když se cítí být vydírán. Ale oni asi mají pravdu, už mu něco poskytlí a teď chtějí splátku. Pak mohou uvažovat o další pomoci, aby ho zase měli zavázaného. Tak to tady asi chodí a tak se daří privilegované skupině vězňů přežívat. Nad ty tři měsíce, jak je plánován život obyčejného vězně. Ačkoli je otázka, zda se to netýká jen Židů, další národnosti snad vyhlazeni být nemají. Poláci jsou na tom určitě lépe, jak slyšel. Ale asi si taky moc vyskakovat nemohou, pokud nemají krytí od svých druhů, co tady získali již významné funkce v táborové administrativě, co dokáží šmelit s dozorci a esesáky.

Ještě krátkou dobu pokračují v celku neplodné diskusi, než nakonec Edelstein, přitlačený ke zdi, svolí s umístěním dalších dvou vězňů do kanceláře, před očekávanou selekcí na ošetřovnách. Od té chvíle je mu strašně, svírá se mu žaludek, běhá mu mráz po zádech. Pociťuje hrozný strach, že vše praskne a on všechno ztratí. Bojí se o svůj život, což mu asi nikdo vyčítat nemůže. Vzpomene na chvíli, kdy hleděl do jámy s mrtvolami a myslel si, že bude zastřelen. Ten strašný pocit se mu teď vrací, připomíná.

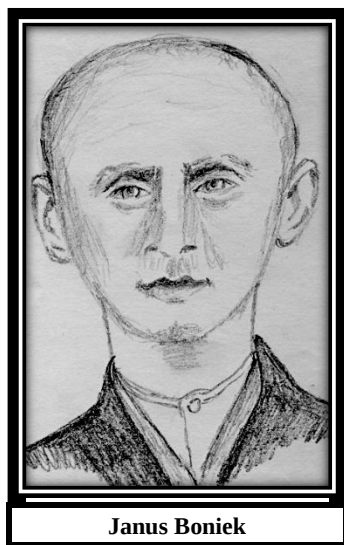
Zamkne kancelář, zhasne a stočí se do klubíčka ve svém improvizovaném brlohu u stěny. Co by asi jiní dali za tuhle sice tvrdou, ale oddělenou ložnici. Má velké štěstí, ale zítra se může vše změnit. Díky těm Polákům, co ho vydírají. V takovém rozpoložení mysli se těžko usíná, i když je dost unavený. I duševní práce dá někdy zabrat, a k tomu ten všudypřítomný stres, neustálý strach o život ...

Druhý den ráno si dojde pro snídani a pak čeká v kanceláři. Pohlédne na své ruce a ty se mu třesou. Má hrozný strach, podařilo se mu něco získat, ale dnes může o všechno přijít. Pokud jeho pomoc Polákům praskne, může si ji doktor Schröder vysvětlit jako podraz, zradu, a může s ním udělat krátký proces. Pomstít se nejen jemu, ale také Helene. Určitě Davidovi, možná i dalším ...

Měl ale možnost říci ne? Pak by nepochybně ztratil jakoukoli šanci spolupracovat s těmi, co mají v táboře vliv, dokáží mnohé zařídit. Pak by mu mohli naopak škodit, a když ne přímo jemu, tak jeho sourozencům. Dvojčata by mohli nechat přeložit někam, kde by za pár týdnů zemřela. Od Schrödera pomoc čekat nemůže, v tom směru se vyjádřil dost jasně. A tak musí riskovat, ačkoli se klepe jako osika. Ne, hrdina určitě není, to by ho tak strašným způsobem nesvíral strach.

Už jsou tady. Vcházejí společně, dokonce s doprovodem dozorce, asi koupeného, podplaceného. David, Dov a dva muži, jeden starší a druhý mladý. Kromě jeho bratra jsou další tři v dost špatném stavu, nepochybně mají horečky, třesou se, sotva stojí na nohou. Pot pokrývá jejich zmučená těla.

Chvilí na sebe hledí, pak se dvojice Poláků představí. Oba mluví dobře německy, což je asi vstupenka mezi elitu, esesáci potřebují někoho, s kým se domluví a přes které mohou vlastně řídit celý tábor. Prvním je pětáctýřicetiletý Janus Boniek, který pracuje na bližší neidentifikovaném postu ve správě tábora, druhým triadvacetiletý Adam Cieluch, jenž do průšvihů zastával funkci písaře. Oba se teď kroutí až běda, dle všeho směřoval výprask na jejich hýždě. A asi se s nimi moc nemazlili.

Janus Boniek

„Dobře mě poslouvejte,“ říká Daniel a chvěje se mu hlas, „Pokud by někdo přišel, tak jste všichni ve zvláštním programu doktora Schrödera. Rychle vám tady vyhotovím papíry, pro vaše krytí. Pak se musíme modlit, aby sem nikdo nepřišel.“

„Nezamknete, pane doktore?“ podívá se Boniek ke dveřím.

„Ne, ne, to nemohu. Vědí, že jsem tady. Ale připravíme se, kdyby někdo přišel. Budu vás muset požádat, abyste se svlékli. Pokud sem někdo přijde, budu mít v ruce papíry a budu předstírat, že vás vyšetřuji a zaznamenávám stav vašich poranění a jejich hojení. To snad bude působit důvěryhodně,“ zní hlas Edelsteina velmi nejistě.

„Přizpůsobíme se, pane doktore,“ odpovídá poněkud nerudně starší z Poláků, ale možná jen dost trpí, opravdu nevypadá dvakrát dobře.

„To uvítám. Prosím, všichni se teď svlékněte, vytvořím dokument, kdyby snad někdo přišel a chtěl vidět, co tady děláme. U vás dvou ho již mám,“ obrátí se Daniel k židovským mladíkům, „vám ho urychleně napíši. Ale stejně dost riskujeme.“

„Vážíme si toho, že jste nás sem vzal,“ říká smířlivým hlasem Cieluch, obličej se mu kroutí bolestí a také těžce dýchá, pak aby šel příkladem, svlékne si košili. Všichni na sobě mají jen nevábně páchnoucí košili, proto jsou vzápětí nazí.

Mladý lékař pohlédne na čtveřici, zepředu to není tak zlé, ale když se na jeho pokyn otočí, zhrzoí se. Jediný jeho bratr vypadá jakž takž, díky lékům a mastičkám Schrödera, další tři jsou v ubohém stavu. Dovovi se zranění zřetelně nehojí, ještě hůře jsou na tom Poláci. Jejich zadnice a vrchní část

stehen jsou zcela rozbité. Výprask asi musel být opravdu krutý.

„Ti vás ale zřídili,“ hlesne Daniel.

„Není to tak strašné,“ odpovídá Adam, zřetelně komunikativnější z obou polských vězňů, také se tváří celkem vstřícně k židovskému lékaři.

„Není to hrozné? Vždyť jste jedna velká rána.“

„To bití mohlo dopadnout i hůř. Jednak mohli víc přitlačit, jednak víme, jak se přitom chovat. Někteří jsou utlučeni doslova k smrti, létají z nich cáry masa. My máme naději se uzdravit, i díky lékařské péči a teď i díky vám.“

„Pokud nám to vyjde.“

„Proč by nevyšlo. Ale teď nejsme dvakrát v dobrém stavu a mohli by nás selektovat. Proto jsme tady. Udělejte, co uznáte za vhodné, pane doktore,“ říká ztěžka Cieluch, „Ale nejsem si jistý, jestli dokážeme tak dlouho stát.“

„Rozumím vám, ale lehnout si tady nemůžete a sednout si také nepovažuji za vhodné ... víte co? Tady před stolem zůstane jen můj bratr, je na tom ze všech nejlépe. Vy další běžte támhle ke stěně a opřete se o ní. Kdyby někdo vešel, tak se zkuste narovnat, zároveň vám i ta stěna může dále posloužit. A teď, když dovolíte, udělám ty papíry,“ snaží se Daniel tvářit příjemně, ti dva muži asi dost zkusili a chovají se statečně, jistě musí pociťovat velkou bolest.

Následný čas ubíhá strašně pomalu, jak pro pacienty, tak pro jejich fiktivního ošetřujícího. Trojice se opírá o zeď a ztěžka oddechuje, David stojí před stolem, lehce se ho přidržuje a občas tiše hovoří se svým bratrem. Ale převážnou část doby panuje tíživé ticho, kdy v očích většiny je strach. Kdykoli sem může vtrhnout esesácký doktor nebo velitel, židovský lékař mu nemusí vše dobře vysvětlit, a pak může být se všemi amen. Především trojice u zdi trpí, nohy se jim třesou. Ale musí vydržet, musí přestát selekci a pak mají naději. Asi kromě Dova, ten nemá v táboře nikoho, kdo by mu pomohl. O polské vězně se postarají jejich kolegové, včetně polských lékařů. Tedy pokud dnešek dobře dopadne.

Adam Cieluch

Daniel je strašně vyplašený, ačkoli se to snaží nedávat najevo. Opakovaně si představuje, jak do místnosti vrazí esesáci a bude zle. Při každém hluku na chodbě mu běhá mráz po zádech, opravdu není žádný hrdina a má hrozný strach. Čekání se mu zdá téměř nekonečné, v obavách hledí i na své pacienty, aby se mu zde nezhroutili. Ale i oni chtějí přežít a tak v sobě nacházejí skryté vnitřní síly, které je spolu s jejich vůlí drží na nohou.

Někdo vezme za kliku a v Danielovi se málem zastaví srdce. Pak spatří dozorce, který sem vězně přivedl.

„Už to skončilo, můžou se všichni vrátit,“ řekne jen.

„Můžete se obléknout,“ snaží se židovský lékař o pevný hlas, ale ten se mu chvěje. Přesto jím projede obrovská úleva, snad jim tento podvod projde a nebude mít žádné neblahé následky. Ba právě naopak, neboť pomohl dvěma Polákům a tím snad částečně splatil dluh za dvojčata. A snad mu zase oni v budoucnu pomohou s ochranou bratrů.

David a Dov odcházejí mlčky, respektive první druhého podpírá. Boniek jen lehce kývne hlavou, naopak Cieluch se zastaví a na své hrozně zdrchané tváři se pokusí vyloudit úsměv.

„Díky, doktore,“ říká, „Máte to u mě. Pokud se z toho dostanu, a zase získám svoje místo, tak vám to třeba někdy oplatím.“

„Naštěstí to snad dopadlo dobře,“ odpovídá Daniel.

„Teď už jo. Tedy pro nás. Pro ty, co selektovali ... ale s tím nic neuděláme. Určitě se nevidíme naposledy,“ říká už mezi dveřmi Adam, pak se ty zavřou a Edelstein zůstane v kanceláři sám.

Posadí se na polstrované křeslo patřící jeho ochránci, pohlédne na své ruce, které se mu stále ještě třesou. Zhluboka se nadechne. Bude si asi muset zvykat, ale dokáže to? Už jen neustálý strach o život pro něho představuje ohromné vypětí, stres, a takovéhle chvíle ... už by je nechtěl zažít. Ale je si téměř jistý, že zase přijdou. Pokud chce on od někoho pomoc, musí i on vyjít vstříc. Byť za cenu velkého rizika.

Znovu si zhluboka vydechne, snaží se zklidnit a soustředit své myšlenky. Má dost administrativních úkolů, které mu Schröder dal, ty musí splnit. Nemůže si dovolit jakoukoli liknavost, naopak, musí být dokonalý.

KDO PŮJDE PRVNÍ, A V JAKÉM POŘADÍ DALŠÍ?

S doktorem Schröderem se jde Daniel podívat na místnost v bloku dvacet osm, která jim má být vyčleněná pro jejich experimentování. Není dvakrát velká, jsou tam nějací pacienti, bude nutné ji vyklidit a připravit jako lůžkovou část. K tomu by měli mít možnost využívat i vyšetřovnu, ta je nedaleko. Johann sice není moc spokojený, asi by nejradši celý barák pro sebe, ale snad se smíruje s tím, že nějak začít musí. Dohaduje se na vybavení, chce tam nechat udělat pořádek, vytvořit z místnosti skutečný nemocniční pokoj. A také chce vlastní stůl a skříňku na vyšetřovně.

Jak Edelstein pochopil, jeho patron uspěl ve svém jednání s jemu neznámou farmaceutickou firmou. Měl by dostat potřebný materiál k zahájení výzkumu spálenin. Tedy experimentální léky či snad mastičky, to Daniel neví. Také netuší, jak mají být vybraní pacienti popáleni, toho se hrozí nejvíce. Jak moc daleko chce Schröder zajít, vystačí mu malá drobná spálenina, nebo bude chtít rozsáhlejší zranění? A čím ji bude chtít vybraným objektům výzkumu způsobit? Jak moc tím budou trpět?

Je mu jasné, že se tady chystá ohromná prasárna, které on však v žádném případě zabránit nedokáže. Což mu nikdo vyčítat nemůže. Ale on se na tom bude muset také podílet, a to už je jiná. Jak se na něj budou koukat další, jak ti postižení a hlavně, jak se s tím vyrovná jeho svědomí? Bude muset ubližovat jiným lidem, ohrožovat jejich život, aby si zachránil ten svůj. Kam má právo zajít, právo dané tímto strašným prostředím, kdy alternativou ke spolupráci se Schröderem je smrt? Co se

dá ještě akceptovat a co už je za hranicí? Ale jakou hranicí? Kdo ji stanoví? Když buď způsobí pravděpodobně bolest jiným, nebo bude volit svůj vlastní konec? Dokáže se alespoň trochu vzepřít a stanovit si hranici, kterou nepřekročí? Může vůbec s esesákem smlouvat? Aníž by riskoval konec spolupráce, se všemi strašnými následky?

V nehezkém duševním rozpoložení se pokusí vyhledat otce. Je neděle podvečer, to se sice nepracuje, což však neznamená, že by vězňatelé nechali své oběti v klidu. Nejprve jim všechno kontrolují, trestají je za sebemenší prohřešek proti pořádku na blocích či v ložnicích. Různě si s nimi hrají, nutí je k naprosto nesmyslným činnostem, jen aby je ještě více ponížili a oslabili. Aby nevyšli ze cviku, aby si příliš neodpočinuli, organizují pro ně i tělocvik. I při tomto dost zvráceném cvičení s ubohými odsouzenci zase řadí různé dozorcí, doslova se vyžívají v týrání nebožáků, z nichž mnozí jsou na pokraji svých sil. Vše je podřízeno tomu, aby vězni nakonec zemřeli. Aby je zničili. Otrockou prací a nedostatečnou výživou. Některé ubijí přímo v pracovním komandu, další skončí na ošetrovně, kde buď zemřou přirozenou cestou, nebo jsou selektováni a následně usmrceni fenolovou injekcí.

Sportování sledují i mnozí esesáci a dobře se přitom baví. Jak se ti vychrtlí a vysílení lidé snaží naplnit cviky, aby unikli bití. Různě se krouť, upažují, klušou, snaží se o dřepy. Pot se z nich lije, mnozí sotva dýchají, je na ně smutný pohled. Kdyby nešlo o lidské bytosti, některé téměř v posledním tažení, bylo by jejich úsilí komické.

Daniel se při pohledu na trpící lidi snaží pochopit, co je drží na nohách, co je motivuje, aby vše nezabalili. Ano, už spatřil následky rezignace, kdy se někteří rozběhli proti drátům s vysokým napětím. Někdy k nim doběhli, někdy je dříve odstřelili strážníci. Ti nešťastníci už prostě ztratili jakoukoli víru a rozhodli se z tohoto pekla uniknout. Jedinou cestou, která je tady možná, tedy svou smrtí. I když se občas někdo pokusí o útěk, většinou zemře hned při něm, nebo ho chytí a pak zabijí. Už takový případ zažil, ozvala se siréna, následoval dlouhý apel, táhnoucí se do noci a prohledávala se kasárna. Nakonec je našli, přitom zastřelili a jejich mrtvá těla vystavili u táborové šibenice. Aby všichni kolem nich museli projít a uvědomili si, jak končí každý pokus o útěk.

Daniel se zamyslí. Může něco takového odradit další, když dobře vědí, že tady stejně zemřou? Vždyť zase tolik neriskují. Možná umřou hned v úvodu svého pokusu dostat se pryč z tohoto pekla, možná na krátký čas získají svobodu, a i když je nakonec chytí, jen svou smrt uspíší. Pokud je zabijí tam venku, zemřou vlastně jako svobodní lidé, při pokusu o vzdor. Není to tak lepší, důstojnější, než čekat, kdy padnou vysílením či je selektují na tak zvanou milosrdnou smrt?

U těch, co jsou nyní týráni při tělocviku, stále ještě převažuje pud sebezáchovy nad beznadějí. Ač je jim situace jasná, stále ještě nacházejí sílu bojovat. Se svým zmučeným a vysíleným tělem, udržet ho v chodu. Daniel těžce dýchá, když hledí na svého otce, jak se potí, jak je poháněn sadistickým kápem. Všem těm cvičícím přeci musí být jasné, jak to skončí. Nemají žádnou naději. Přesto se nevzdávají, přesto nerezignují. Mohli by se nechat zabít, nebo by se také mohli pokusit vzepřít, vrhnout se na své katy a zemřít v boji. Když už tak jako tak zemřít musí. Přesto ani jedno neudělají. Ale proč? Jak je možné, že to těm náckům tak dobře funguje? Tahle jejich továrna na smrt? Jak je možné, že ti lidé stále pracují, dokud neumřou vysílením, nebo dokud je oni nezabijí, když už je vyhodnotí jako práceneschopné?

Konečně je otec volný, sice hrozně zdrchaný, ale dnešní trýznění nejen sportem přežil. Je však patrné, jak je již vysílený. Už mu nezbývá moc času a Daniel neví, jak by mu mohl pomoci. Snad jen tím, že mu občas přilepší na stravek. Jako dnes, právě mu předává kousek chleba a také trochu salámu. Obojí mu může snad o něco prodloužit život, ale na jak dlouho? Jeho syn neví, jak by mohl otce vytáhnout z tohoto pracovního komanda, kde není životnost vězňů příliš dlouhá. A kdyby otcí nenosil tajně jídlo na přilepšenou, možná by už byl také mrtvý. Syn cítí vinu, protože se má lépe a svému zploditeli nedokáže pomoci. Jen se musí dívat, jak nedaleko něho pomalu umírá. Jak moc času mu ještě zbývá?

„Nebude ti to jídlo chybět?“ sní pan Edelstein salám a chleba si schovává na později, „Sám jsi taky pohublý ... Anebo by bylo lepší ho dát Davidovi, dvojčatům ... co Isaac a Joseph?“ zní z jeho hlasu velké obavy.

„Zase tak pohublý nejsem,“ zavrtí hlavou syn, využívají osobního volna a vlastně si mohou v tuto chvíli připadat jak na nedělní procházce. Otec se synem. Jenže oni se smějí pohybovat jen ve velmi malém vymezeném území, kolem nich jsou dráty s vysokým napětím, hlídají je vojáci s kulomety ...

„Pro mě je ho škoda ...“

„Otče, dvojčata občas něco dostanou. Dneska také mají službu, tam u těch esesáků. David má vyšší dávky jídla, to mu zařídil doktor Schröder, stejně tak já. A mně občas něco přinese ten doktor. S Isaacem a Josephem jsem se stále ještě neviděl, a s Helene jen jednou. Ale Isaacovi a Josephovi se snad nedaří nejhůř, prý také dostávají víc jídla, nebo si ho dokáží nějak opatřit. Ale jsou u toho krematoria a tohle komando je mimo ostatní vězně. Zase mají výhodu, že nemusí na nástupy.“

„Co David? Co ten druhý?“

„Tak David se uzdravuje, i díky lékům od doktora Schrödera. Uvidíš se s ním, zařídím to. Co se týká toho druhého kluka, s tím je to horší. Moc se neuzdravuje ...,“ přeběhne mráz po zádech Danielovi, aby také jo, když ho vlastně skoro neléčí.

„Toho jeho otce, pana Rubinsteina, tak toho už zabili. Před dvěma dny ho umlátili,“ sklopí hlavu Benjamin, „Asi o tom ten kluk ještě neví.“

„A ani vědět nemusí ...“

„Danieli, můj čas se taky blíží,“ sklopí hlavu pan Edelstein.

„Otče, musíš vydržet. Snad se mi podaří tě z toho komanda dostat. Najít pro tebe lepší práci,“ říká zoufalým hlasem syn.

„Už jsem ti říkal, o mě se nestarej. Pokud můžeš, pomoz svým bratrům.“

„Snažím se, ale například ...,“ nedořekne mladík, jen sklopí hlavu.

„Co mi tajíš?“ zpozorní zploditel.

„Otče, jde o Davida. Je to s ním špatný ...“

„Špatné? Říkal si přece, že se uzdravuje ...“

„Ano, uzdravuje se z toho týrání. Ale jeho choroba, jeho tuberkulóza, ta se zhoršuje. A bude se dále zhoršovat. Tady nejsou podmínky na léčbu ... navíc ty, co u nich tuhle nemoc diagnostikují, tak s těmi ...,“ nedokáže syn větu dořici.

„Nejde mu nějak pomoci? Sehnat mu vhodné léky ...,“ chvěje se teď hlas Benjaminovi.

„Když na jeho nemoc upozorním ...“

„Danieli, nejde to nějak zařídit?“ ptá se otec zoufale.

„Nevím ... je to strašné, ale ... Zkusím ho udržet naživu co nejdéle ...“

„Co nejdéle ... to je hrozné, co říkáš ...“

„Ano, je to hrozné. Je to strašné. Bojím se mu pohlédnout do očí, protože vím, že brzo umře a já s tím nedokážu nic udělat,“ mluví syn směrem do země.

„Nemohl by ten tvůj doktor ...“

„Ten ho na chvíli zachránil, jinak by na tom byl jako Dov. Možná by už byl mrtvý, někdo by ho selektoval a ... Ale jeho nemoc nepůjde dlouho utajit a pak ... Jsem z toho zoufalej, ale opravdu s tím nemůžu nic udělat. Je mi z toho hrozně. Bojím se, moc se bojím, a nejen o Davida. Taky o tebe a další sourozence. O Helene. Vlastně i sám o sebe. Nad každým z nás to visí, jako ten Damoklův meč. Nikdo z nás neví, kdy na koho z nás dopadne,“ říká mladík přerývaným hlasem.

„Všechno je moje vina,“ hlesne otec.

„Je zbytečné si dávat vinu,“ odpovídá Daniel, ale nezní to moc přesvědčivě.

„Oba víme, že je. Já jsem vás sem přivedl, díky své paličatosti. Díky své naivitě. Nikdy by mě nenapadlo, že jsou něčeho takového schopní. Že jsou schopní vraždit ženy a děti, že svoje hrozby, pronášené těmi šílenci z Berlína, že je myslí tak strašně vážně. Že skutečně chtějí ...“

„Ano, je to neuvěřitelné. Nemá smysl si nic vyčítat, nikdo z nás si nedokázal představit, čeho jsou schopní. Otče, oni jsou naprosto šílení. Oblouznění tím šilencem Hitlerem. Chtějí náš národ vyvraždit. Chtějí nás všechny zabít. Miliony lidí ...“

„Miliony ...“

„Otče, tohle nikdo z nás nemohl tušit.“

„Ne, ne, vy jste mě varovali, já vás neposlouchal.“

„Stejně by nás sem přivezli. Jak jsem už pochopil, tak ty gheta, co jsme odtamtud přišli, tak ty jsou opravdu jen přestupní stanicí. Jak jsme si mysleli. Ale ne před přesídlením na východ, ale před příchodem do táborů smrti. Jako je tenhle. A jako jsou určitě i další. Koho by kdy napadlo, že jsou schopni lidi zahnat do komor a tam je zavraždit plynem.“

„Měl jsem vás lépe poslouchat ... a taky hlavně naslouchat mamince ... Měli jsme všichni odjet do Ameriky, když to ještě šlo. Ale já byl paličák ... hrozný paličák. Zničil jsem svou rodinu, všechny jsem odvedl na smrt ...“, nemůže již hlas pana Edelsteina znít zoufaleji, „Danieli, ta smrt plynem ... musím na to pořád myslet ... netrápili se moc?“

„Ne, ne,“ řekne rychle syn, sevře se mu žaludek, neboť on ví, co zakouší lidé krátce před svou smrtí, když už pochopí, co je čeká, jak se marně snaží zachránit, „Ta smrt plynem je rychlá. Vlastně nic netuší,“ snaží se lhát co nejdůvěryhodněji, „Namluví jim, že se jdou osprchovat a pak místo vody ... Jen se párkrát nadýchnou a je konec. Vůbec netrpí, smrt je rychlá, přijde dříve, než si kdo uvědomí, co se vlastně děje.“

„Určitě?“

„Určitě, otče. Jsem lékař, umím posoudit účinky toho plynu.“

„Alespoň tak ... Danieli, můj čas už se krátí. Spoléhám na tebe.“

„Otče,“ říká zoufalým hlasem syn, „vím, na co myslíš. Udělám všechno, abych svoje bratry ochránil, ale ... já jsem taky pořád jen vězeň, i když teď s určitým prominentním postavením, díky mojí profesi a díky tomu, že si mě doktor Schröder vybral. Neumím dělat zázraky, i když bych tak moc chtěl. Všechno to vrátit, změnit ... Nevím, co se mi podaří ...“

„Máš pravdu, chci po tobě něco, co jsem měl zajistit já. Otec má chránit svou rodinu, já ji místo toho dovedl na smrt. Danieli, vím, že uděláš, co bude v tvých silách. Pokud neuspěješ, ty si nic vyčítat nemusíš. Všechno je to jen a jen moje vina, ne tvoje.“

„Doktor Schröder slíbil pomoc mně, a taky Helene, když bude spokojený s mou prací pro něj,“ už se zase chvěje mladík, a mráz mu běhá po zádech při pomyšlení na experimentální pokusy na věznicích, „O bratry se starat nebude, ale snad nám pomohou Poláci. Vím, nemají nás moc v lásce, ale taky občas něco potřebují. Něco mám rozjednaného. Davidovi nedokáže pomoci nikdo, ale snad dvojčatům a taky Issacovi a Josephovi ... Zkusím něco vyjednat i pro tebe.“

„Ne,“ řekne tvrdě Benjamin, „Už jsem pochopil, jak draze se tady každá služba platí. Pokud bude jakákoli příležitost, musíš ji využít pro bratry. Ne pro mě. Já zůstanu tady, budu pracovat, dokud mi nedojdou síly. Pokud bude příležitost, musíš ji využít pro bratry,“ zopakuje co nejvíce důrazně.

„Potřebují nejen bratra, ale i otce ...“

„Otce nepotřebují. Ten jim nedokáže pomoc. Jen je sem zavlekl. Ty se snažíš zmírnit dopady mého neuváženého rozhodnutí ... Tohle mi Hospodin nikdy nemůže odpustit, jako si to nikdy neodpustím já. Měl jsem být chytřejší a také jsem vám měl lépe naslouchat ...“

„Nemá cenu se tím trápit, už se stalo a my se teď musíme pokusit přežít.“

„Danieli, pokud si udržíš své postavení, pokud budeš mít příležitost, pokus se pomoci bratrům. I své Helene. Já žádnou pomoc nechci. Pro mě je jí škoda. Nejen, že si ji nezasloužím, ale jsem už

starší, nemůžu tady vydržet dlouho. Ale dvojčata, ty, Isaac a Joseph, vy snad naději máte ... Vydržet, dokud ta válka neskončí a oni nebudou poraženi ...“

„Otče, pojď, půjdeme do mé kanceláře. Dnes tam doktor Schröder není. Přivedu tam Davida, dvojčata jsou v práci a Issac s Josephem izolováni. Ale s Davidem si můžeš promluvit ... pokud tedy chceš ...“

„Rád se s ním uvidím. I když ... jak se mu mám podívat do očí, když jsem ho sem přivedl? Když mu nemůže nikdo pomoci?“

„Nemusíš se s ním vidět ...“

„Ne, ne, chci ho vidět. Možná už naposledy ... Nic neříkej, Danieli!“ zvýší hlas Benjamin, „Oba dobře víme, jak na tom jsem. Nebude dlouho trvat a uvidím se zase s maminkou, Aaronem a maličkou Ruth ... Ačkoli oni jsou v nebi a já skončím v pekle.“

„V pekle! Otče, každý, kdo je tady, půjde rovnou do nebe. Peklo, to je přichystané pro ty vrahy. Tam není místo pro nikoho z vás. Jen a jen pro ně,“ říká syn emotivně a projede jím zachvění, možná taky pro něho, pokud se s doktorem Schröderem příliš zaplete.

Raději už nic neříkají. Přesunou se do kanceláře, kam záhy starší syn přivede mladšího sourozence. David vypadá relativně dobře, ačkoli ne všechny rány jsou zhojené, nicméně na zdejší poměry jeho stav není nejhorší. I díky zvýšeným dávkám stravy. Bohužel však občas zakašle, takto v soukromí si nedává takový pozor. Dobře ví, že přichází čas, kdy kašel nedokáže potlačit. Přes svou snahu. Na ošetřovně již něco vyslechl, a pochopil, co tady čeká vězně, co u nich objeví tuberkulózu. Stávají se přítěží, možná se obávají, aby ji dále nešířili. Zná svůj ortel a snaží se s ním vyrovnat, byť to není v osmnácti letech právě snadné. Zase toho v životě tolik neprožil, vlastně ani nikdy nebyl s dívkou. A už musí umřít ...

Atmosféra v kanceláři panuje stísněná. Benjamin a David vědí, jak málo času jim zbývá, Daniel to ví o nich. A oni dva o sobě navzájem. Jak se mají bavit tři muži, když dva z nich jsou odsouzeni brzo zemřít, a ten třetí snad získal na nějaký čas odklad? Cítí se vůči nim provinile, neboť má výhody, které jim jsou odepřeny. Otec je starší a vysílený, David těžce nemocný.

Falešnými slovy se snaží navzájem povzbuzovat, především otec a Daniel se snaží pozitivně působit na Davida. Ten je chvíli nechá, pak jen zavrtí hlavou.

„Tohle je zbytečný,“ řekne.

„Co máš na mysli?“ ptá se jeho sourozenec.

„Dane, všichni dobře víme, jak jsme na tom. Otec nemůže dlouho v tom komandu vydržet, a já, se svou tuberou, já to mám taky spočítaný. Snažím se s tím pomalu smířovat, připravovat se na svoji poslední cestu. Je to hrozně těžký, ale ... Dane, vím, co pro mě děláš. Ale s tímhle neuděláš nic. Voba to dobře víme.“

„Nesmíš propadat beznaději, to je to nejhorší ... Víra pomáhá, pomáhá uzdravovat ...“

„Možná z toho výprasku, ale ne z tý tubery. Ta je nad moje síly, stejně jako nad tvoje. Slyšel jsem na vošetrovně, co tady dělaj s nemocnýma jako jsem já. Jak jim poskytnou speciální léčbu,“ zkriví se mladšímu z bratrů obličej, „Vždycky jsem věděl, že mě nečeká dlouhý život. Ale že bude tak krátký, tak to jsem teda nečekal ...“

„Davide, není to tak hrozný, jak se ti třeba zdá ...“

„Dane, buď se nauč líc lhát, nebo ... Vidím na tobě, jak tě trápí, že mi nemůžeš pomoci.“

„Davide, je mi to tak líto ...“, říká Benjamin tesklivě.

„Stalo se, otče,“ odvětlí oslovený snad až moc chladně, což všichni vycítí, ale smrtelně nemocný hoch si nemůže pomoci, nedokáže zcela otcovi odpustit, kam je zavlekl, „Dane, myslím si, že pokud můžeš někomu pomoci, tak jsou to dvojčata a Isaac s Josephem. I když vím, že to asi skončí pro všechny z nás stejně ... jen některý z nás půjdou do něčeho dřív ...“, dodá a rozhostí se hrozivé ticho.

„Máš pravdu,“ řekne po hodně dlouhé době Daniel, „Podle nich tady máme všichni umřít. To je jejich záměr. Ale pamatuj si, dokud decháme, má smysl se snažit.“

„Já ti tvoji naději neberu, Dane,“ odpovídá deprimovaný mladší sourozenec, „Snad ty máš aspoň malou šanci, když seš ten doktor a von tě snad potřebuje. Ale tahle zkurvená válka určitě hned tak neskončí. Voni budou mít dost času to tady dokončit. Tohle taky dobře víme. Všichni. Můžeme si tady namlouvat co chceme, ale před realitou tak jako tak neunikneme. Jediný, co podle mého nikdo nevíme, tak je to, v jakým půjdeme pořadí. Jak to vypadá, tak z těch, co jsme přežili, tak první jsem na řadě já a otec ... pak se uvidí ...“

„Když to budeš brát takhle, tak vopravdu nemáš žádnou naději,“ zvýší hlas starší bratr, „Jakmile propadneš apatii, akorát se všechno začne rychle zhoršovat. I tvůj zdravotní stav, když rezignuješ na snahu bojovat.“

„Hezký slova, jen trochu mimo. Dane, to co říkáš, tak snad platí pro tebe a další bráchy, ale ne pro mě. Voba dobře víme, jaká je moje nemoc a že umírám. Tady to půjde dost rychle, to taky vím. Možná chcípnu na tu nemoc, spíš to ale se mnou skončí, až to zjistěj. Dlouho to neutajíme, to taky voba dobře víme. Já už slyšel, co tady dělaj s tím, kdo má tuberu. Tak mě zbytečně neutěšuj. Spíš mi pomoz, abych se na to připravil. Jsem totiž posera a bojím se smrti,“ říká nemocný mladík přerývaným hlasem.

„Davide ...,“ hlesne jen Benjamin.

„Nedávno jsem někde byl,“ říká velmi tiše Daniel, „Je jedno kde. Ale pak se něco stalo. Vypadalo to, že přišel můj konec. Báł jsem se, že budu zastřelený. Za krátkou chvíli. Naštěstí se vše v dobré obrátilo, alespoň pro nejbližší chvíle. Ale zažil jsem pocit, kdy jsem si myslel, že už mi zbejvá jen pár minut života. Ten pocit ... bylo to strašný. Rozumím ti, Davide. I po tom zážitku snad tě můžu lépe pochopit. Jsí chytřej a já ti nedokážu dobře lhát. Máš i v dalším pravdu, ani já nevím, jak dlouhý čas mi je vyměřenej. Stačí jedno slovo doktora Schrödera, stačí, když se mi něco nepovede. Každý z nás, co jsme sem přišli, jsme jimi byli vodsouzený k smrti. Takový je jejich záměr. Dokud ale bude sebemenší naděje, budu se vo život prát. Vo svůj, ale i vo ten váš.“

„Dobrá řeč, Dane. Ale směřuj jí k dalším bratrům. Ty nejsou nemocný, nebo zatím snad ne. Ty mají snad nějakou naději, vo který mluvíš. Možná i otec, kdyby se včas dostal na lepší místo. Ale já ... Není to jednoduchý se s tím smířit ...“

„Davide, co na to říct ...“

„Nic, Dane. Vobčas už dost kašlu, je tam i krev ... blíží se to, a já mám strach,“ sklopí hlavu nemocný mladík. Zase se rozhostí hrozivé ticho.

Pokud byla na počátku setkání atmosféra tíživá, teď je doslova děsivá. Daniel si sevře hlavu do dlaní, neví, jak povzbudit otce a především Davida. Ví, že oba brzo zemřou, a on jim nemůže nijak pomoc. Oni to vědí také. Zatímco otec asi svou blízkou smrt bere jako trest, David se s tím vyrovnává těžko. Pravděpodobně i otci mnohé vyčítá. Zlobí se na něj, že sem rodinu zatahl, a možná mu má i za zlé, že neudělal vůbec nic, když jeho a Dova začali kápové mučit. Ačkoli ho sám předtím vyzýval ke klidu. Je zoufalý a jeho mysl je prostoupena strachem, ačkoli se snaží navenek působit vyrovnaným dojmem, jako člověk smířený se svým neodvratným osudem.

Daniel dá alespoň oběma ještě trochu jídla, co si naškudlil. Může si takovou velkorysost dovolit, Schröder mu opravdu čas od času něco přinese. Jistě to nedělá z dobrého srdce, ale z pouhé vypočítavosti. Svého osobního otroka potřebuje v dobré kondici, nikoli zdeptaného a vysíleného hladu. Proto může tento sluha občas něco uschovat pro své nejbližší.

Nastává chvíle loučení, kdy si otec a David uvědomují, že se možná vidí naposledy. Obejmou se, chvíli takto setrvají. Ani jeden nic neříká. Danielovi se svírá srdce bolestí. Jak rád by jim pomohl, ale nemá žádné možnosti. Ano, Davida snad ještě nějaký čas ochrání, vyreklamování otce z pracovního komanda zařídit nedokáže. A i ten sám žádá, aby si případnou pomoc nechal pro své bratry. Pokud mu tedy dokáže Poláci pomoc, a to je také velmi nejisté, zvláště u Isaaca a Josepha.

Doprovodí Davida a otce, jednoho na ložnici, druhého do prostor jeho komanda. Vráti se zpátky, ztěžka dopadne na židli v kanceláři. Jen zírá do prostoru, který však příliš nevnímá. Je mu doslova

strašně. Opět ho zachvacuje hrozná beznaděj. Cítí svou bezmoc. A naopak strašnou sílu, která je tady všechny neúprosně svírá, aby je dříve či později rozdrtila.

EXEKUCE

Ten den začne jako mnoho dalších. Opět přijde Schröder do své kanceláře a se svým židovským asistentem probírá budoucnost jejich poněkud hrozivého výzkumu. Prostory na bloku osmadvacet jsou již připravovány, brzy by měly dorazit i potřebné léky. Baví se také o šetřeních, které již Daniel provedl, když se tázal mnoha pacientů na ošetrovně na délku jejich pobytu, jejich váhu, snažil se z těchto údajů vytvořit zákonitost. Po pravdě však jde o materiál značně pochybný, musí spoléhat jen na tvrzení dotyčných, z nichž mnozí ani netuší, kolik původně vážili, kolik ze své hmotnosti ztratili už v ghetu. Také jejich strava byla různá, někteří si občas dokázali něčím přilepšit, například z dávky vězně, který zemřel a oni jeho smrt načas zatajili, aby získali jeho přiděl. Nebo jim dal něco jejich kamarád, přítel.

„Dneska máme ještě jeden kšeft,“ podívá se na hodinky Schröder, je patrné, že tím právě dvakrát nadšený není.

„Co se bude dít?“ ptá se Edelstein, a projede jím neblahé tušení.

„Mám lékařský dozor při exekucích,“ odpovídá esesák unylým hlasem.

„Exekucích?“ pobledne vězeň, „Bude zase selekce a injekce ...“

„Ne, tohle je jiný,“ zavrtí hlavou Johann, „Jde o vykonání rozsudků. Tam mezi bloky deset a jedenáct,“ dodá.

Daniel se už neptá, něco o tom slyšel. Tam jsou prý vězni stříleni. A jelikož před chvílí použil jeho protektor slovní spojení „máme kšeft“, určitě ho tam zase potáhne s sebou. Aby ho asi zase o něco zocelil. Ve své zvrácené výchově. Přitom on nemůže nijak protestovat. Jen se duševně připravovat na další jistě nepříjemný zážitek.

„Zejtra se podívám na ty tvoje poznámky, jak sis zaznamenával léčbu svého bratra a toho druhého. Už brzo začneme trochu jinak,“ říká Schröder unylým hlasem.

„Mohu vše předložit hned, pane doktore. Vše je podrobně zdokumentováno.“

„Zejtra,“ zavrtí hlavou esesák, „Teď se musíme zamyslet nad tímhle,“ ukáže na listy s údaji o váze vybraných vězňů, snažící se zmapovat, jak asi probíhal její úbytek, „Něco se mi na tom nezdá.“

„Nezdá ...,“ zbledne vězeň, „Pane doktore, vše jsem dělal velice pečlivě. Jediné, co nemohu ovlivnit, jsou ta vstupní data. Ty nemohu nijak ověřit, s výjimkou současné váhy.“

„No právě. Bude nutný asi najít tu vhodnou skupinu, novou skupinu, co sem dorazí. Co bude možný porovnávat. Všechno zaznamenávat. Přesnou váhu, tu průběžně sledovat, k tomu přesně dokladovat, co obdrží za stravu.“

„O tom jsme již mluvili, pane doktore.“

„Mluvit nestačí ... Ale tohle tady, to taky nevyhazuj, může to být k tomu. Taky v tom pokračuj, dál se zajímej o ty pacienty. Třeba při větším vzorku to půjde nějak vyhodnotit. Taky porovnat s tím dalším vzorkem.“

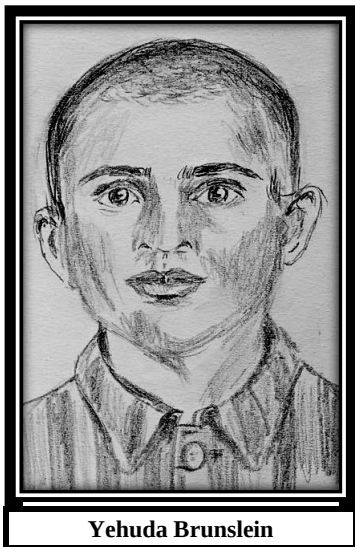
„Ano, pane doktore,“ říká pokorně asistent, pak velmi podrobně referuje o zjištěných údajích. Ty však také považuje za poněkud nejisté a nepřesné. Ačkoli jedno je nepopiratelné, ti lidé tady strádají a ztrácejí svou hmotnost. Stále však v podvědomí myslí na to, co přijde. Co za hrůzu zase dneska uvidí, tam mezi bloky deset a jedenáct.

Issac a Joseph Edelsteinovi se vrátili z noční směny na blok jedenáct, do své izolované cely třináct, kde mají vyhrazené místo pro přespaní. Spolu s nimi jsou tu další dva vězni, z nichž

s jedním se trochu blíže poznali, snad i mírně skamarádili. Ačkoli vědí, že je to tady krajně nevhodné, kdokoli z nich může být brzo zabit, a když se navzájem příliš neznají, tolik je smrt jiného netrápí.

Yehuda Brunslein je jednadvacetiletý židovský mladík, sloužící v komandu u krematoria o krátký čas déle, než oba sourozenci. Je také již dost otupělý, a má zvláštní smysl pro humor.

Poněkud cynický, což je ale možná jen jeho obrana, jak vše vydržet a nezbláznit se z toho.

Yehuda Brunslein

Jedinou úlevou tohoto pohřebního komanda je fakt, že se plynování lidí jednoznačně přesouvá někam k Birkenau, jak slyšeli. Márnici jejich krematoria jako plynové komory se využívá už sporadicky, spíše když je potřeba někoho urychleně zavraždit, a na tom druhém místě je asi plno. Tím pádem mají méně práce, někdy nemusí jet pece ani čtyřicet hodin. Na druhé straně pak nezískají žádné jídlo, které se dalo vydolovat z věcí vysvěčených lidí.

Naštěstí jejich vedoucí Fischl dokáže vždy něco sehnat. Asi má někde ulité cennosti, a za ty pak kus žvance vyšmelí. I dávky asi mají vyšší než jiní vězni, možná proto, že jejich práce je tolik potřebná. Je nutné, aby nebožtíci mizeli v peci co nejdříve, zvláště teď, v těchto letních měsících. Každý tady má vítr z vypuknutí epidemie, ta může postihnout nejen zubožené vězně, ale i jejich kruté dozorce, ale nakonec i esesáky.

Využijí svého privilegia a jdou si lehnout, byť je den. Jsou stále zcela izolováni od ostatních vězňů a tento režim sami dodržují. Mají strach se dát s kýmkoli do řeči, tak by ohrozili dotyčnou osobu i sebe sama. Tady nikdo nežertuje, výhrůžky jsou jejich věznitelé ochotni přetavit v realitu velmi rychle a precizně.

Ani netuší, jak dlouho je jim dovoleno spát, když je celá čtveřice dosti neurvalým způsobem probuzena. Rychle vyskakují, staví se do pozoru, mžourají svýma rozespálýma očima na esesáka, který je pohání, aby se rychle ustrojili a šli za ním.

Netuší, co to má znamenat, ale podvědomě cítí, že se děje něco špatného. Takové překvapení nikdy nevěstí nic dobrého. Možná jen od nich chtějí nějakou práci, možná ... Teď, když se už méně lidí plynuje ve zdejším krematoriu ... nutně je musí napadnout i jedna velmi tíživá myšlenka. Dost toho viděli, a možná esesáci usoudili, že je čas se jich zbavit.

V nepříjemném rozpoložení myslí následují esesáka, jdou tiše, ale jejich nejisté vzájemné pohledy svědčí o strachu, který pociťují. Dobře vědí, že se mezi bloky deset a jedenáct konají popravy, že jsou tu lidé stříleni. Co když má dnes dojít i na ně?

Sestupují do přízemí, jdou do míst, kde je umývárna. Kolem je dnes poměrně živo, jsou tady esesáci, důstojníci, dozorce. I oni musí vstoupit a v tu chvíli se jim zastavuje dech. Vidí několik zcela nahých mužů, kousek od nich, s hlavami sklopenými. Na zemi je poházené jejich oblečení. Někteří odsouzenci jsou dost zmučení, asi je týrali, bůhví proč.

Oba bratři se na sebe podívají a v očích se jim objevuje hrůza. Je jim jasné, proč jsou ti muži nazi, brzy je odvedou na dvůr a tam zastřelí. Vždycky zabíjejí lidi nahé. Sourozencům se zastavuje dech. Čekají, jaký přijde rozkaz. Pokud jim poručí se svléknout, je to jasné. Čeká je kulka.

„Posbírejte ty jejich věci,“ strčí do zad oba sourozence esesák, ti rychle vystřelí. Opět se na sebe podívají a v jejich obličejích se objevuje mírný nástin naděje. Možná přeci jen budou konat práci, asi hnusnou, ale to nevádí. Hlavně když je nepřihadí k těm naháčům. Ale vyhráno pořád nemají, mohou napřed podbírat ty svršky a potom dostat rozkaz se taky svléknout. Při té koncentraci esesáků nemají šanci vzdorovat.

Rychle vykonají, co se po nich chce, mají v tom praxi, tam od krematoria. Pak se vracejí způsobně na své místo, aby čekali na svůj ortel. To již přivádějí skupinu dalších odsouzenců, ti však jsou v civilních šatech a něco žvatlají polsky. Zvláště jeden asi šestnáctiletý kluk, takový pohublý a dost nuzně oblečený, pořád něco vykřikuje, asi i prosí, v očích slzy, dost se klepe.

„Co to je?“ sykne Isaac směrem k Brunsleinovi, ten přece umí polsky.

„To jsou místní, ne vězni. Je tady místní soud, pro oblast Katovice ...“, šeptá sotva slyšitelně Yehuda, „Teda soud, prej vynášej rozsudky do tří minut. Jsem teda slyšel. A vždycky stejný. Smrt zastřelením.“

„Ach tak ... co ti lidi udělali?“

„To je různý ... třeba ten kluk, ten ufnukanej kluk, tak ten mele něco o tom, že měl jen hlad a tak ukradl v obchodě trochu jídla. Nemůže nějak pochopit, že ho za to za chvíli zastřelí.“

„To se asi chápe dost těžko ...“, podívá se starší z bratrů Edelsteinů ke skupince Poláků, různého věku, kteří jsou nuceni se svlékat. Když váhají, jsou rychle a brutálně povzbuzeni údery. Ale moc se nezpěčují, asi jsou dost v šoku. Pravděpodobně si před chvílí vyslechli rozsudek, a nedali jim moc času ho vstřebat. Už je vedou na popraviště.

„To asi jo ...“, ušklíbne se Brunslein, „Třeba ten spratek to pořád nechápe. Tak prosí, jako by je to mohlo vobměkčit. Mele něco vo tom, že to přece nejde mu jen tak říct, že bude do hodiny mrtvej.“

Soudní líčení v bloku 11 – ilustrační obrázek – www.auschwitz.org

Když si vzal jen trochu jídla.“

„Tobě ho není líto?“ podívá se Isaac na kolegu.

„Je to Polák, a ty nás Židy nenáviděj. Tak proč bych ho měl litovat, když umírá tolik našich, tolik dětí, mnohem mladších než je von“, pokrčí Yehuda rameny, pak však raději zmlkne, neboť se na ně zle podívá jeden z esesáků. A nikdo ze čtveřice z pohřebního komanda se nechce připojit k těm již svlečeným lidem.

Znovu posbírají svršky, tentokráte po polských civilistech, pak jsou ale odváděni na dvůr. Trochu se jim uleví, neboť tam vstupují v šatech, tedy je snad dneska nezastřelí. Jedině, že by si je nechali na konec. Ale spíše asi budou nosit mrtvolky, v tom přece mají velkou praxi.

„Bude jich dneska hodně,“ říká k nim nějaký esesák, co ho neznají, „Doufám, že mi rozumíte,“ zarazí se.

„Mluvíme dobře německy,“ ozvou se zároveň oba sourozenci Edelsteinovi, dobře vědí, že to je tady dost důležité, tací mají pro Němce vyšší cenu.

„To je dobře. Tak poslouchajte, už jste to někdy dělali?“

„Ne,“ zavrtí hlavou Isaac, stává se mluvčím skupiny.

„Tak támhle, u té zdi,“ ukáže esesák k cihlové stěně, „Tak tam bude probíhat exekuce. Jak padnou, jak bude jasný, že je po nich, tak je hned čapnete a poběžíte s nima támhle na druhou stranu dvora. Tam je budete skládat na hromadu,“ ukáže inkriminovaným směrem, „Je to jasný?“

„Jak poznáme, že je můžeme odnést? Že je po nich?“ odváží se po krátkém zaváhání položit otázku starší z Edelsteinů, má však strach cokoli pokazit, nechce skončit zmlácený nebo dokonce také u té zdi.

„Tak většinou jim jedna stačí,“ usměje se zle esesák, „Ale kdyby nestačila, tak dostanou ještě jednu na zemi. To snad poznáte. Hlavně musíte kmitat, aby se to nezdržovalo. Je jich dneska dost,“ ušklíbne se, jemu určitě poprava lidí žádný problém nedělá, možná má z exekucí i potěšení.

Instruktaž končí, čtyři vězňové zůstávají stát na místě, netuší, kdy se s tím začne. Na nádvoří se zatím objevují další lidé, které většinou neznají. Až na pár, které spatřili u krematoria, někteří byli u zplynování židovských transportů.

„Snad budeme ty mrtvý jen nosit,“ poznamená Brunslein, „Nerad bych nakonec skončil taky mezi nima.“

„Snad ne, když nás nenechali svléknout,“ odpovídá mu Issac, pak však ustrne a vyvalí oči. Mrkne na Josepha, ten také zírá stejným směrem. Na dvůr právě vcházejí další lidé, mezi nimi také esesácký důstojník, a v jeho zákrytu vězeň, ustrojený však prominentním způsobem. A tím není nikdo jiný než jejich bratr Daniel. Oba nosiči mrtvol netuší, co tady dělá, vlastně nikoho ze své rodiny od jejich odvedení do krematoria nespátřili.

Ne, nešálí je zrak. Opravdu přichází doktor Schröder a spolu s ním jeho osobní sluha. Ten když spatří tolik esesáku, podlamují se mu kolena. Pořád se bojí, aby někdo jeho ochránci nenařídil, aby se zbavil nepohodlného svědka. Tady by byla skvělá příležitost.

SS-Hauptscharführer
Gerhart Palitzch

Trochu ho uklidňuje respekt, který lékař očividně požívá, a asi nejen díky své hodnosti kapitána SS. Jak se zmínil, velmi mu tady pomohla návštěva Himmlera, který k němu byl vstřícný a dal najevo, že se s ním zná. Také jasně naznačil, že nejen podpoří jeho výzkum, ale bude o něm chtít osobní zprávy. Proto asi nikdo nepovažuje za moudré si to rozházet s mužem, který si dle všeho dopisuje či bude dopisovat s Reichsführerem.

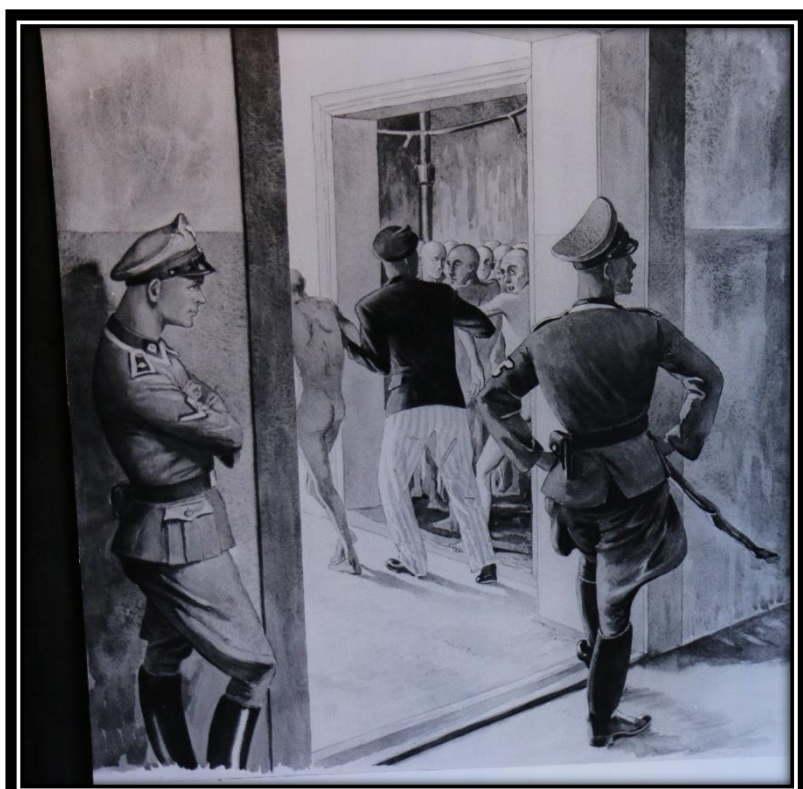
„Zdravím vás, pane SS-Hauptsturmführere,“ přitocí se k doktorovi asi třicetiletý ulízaný poddůstojník SS, v ruce svírá malorážní zbraň.

„Jdete na to?“ usměje se Schröder a pohlédne na smrtící nástroj.

„Ano, brzo už to vypukne,“ přikyvuje muž, kterým není nikdo jiný než v táboře dost nechvalně známý Gerhart Palitzch, teď se tváří dost úlisně.

Daniel o něm něco zaslechl, kromě toho, že tady mezi bloky deset a jedenáct často střílí lidi. Je prý pořádný parchant, mazaný, a taky se vyzná, jak si něco ulít pro sebe. Jen blízkost tohoto individua v mladém židovském vězni vyvolává úzkost, a on má ještě ke všemu v rukách svou zbraň.

„Tak miřte přesně,“ zasměje se Schröder, pravděpodobně i on se snaží se zdejšími důstojníky i poddůstojníky vycházet dobře, potřebuje pro své záměry jejich podporu a pochopení, nikoli rozepře.

Odvádění na popravu

„Budu, tím si buďte jistý. Mám v tom praxi,“ šklebí se popravčí, pak pohlédne na asistenta doktora, a tomu se zastavuje dech, „Vidím, že jste přivedl jednoho vězně. Chcete ho snad přiřadit k těm dalším?“ slyší ho Daniel říkat.

„Ne, dneska ne,“ baví se dobře i Johann, „Ale usoudil jsem, že mu malá lekce neuškodí. Jen ať na vlastní oči vidí, jak by mohl skončit, kdyby si neplnil řádně svoje povinnosti.“

„Slyšel jsem, že máte takového svého osobního vězně. Židovského vězně,“ přikývne Palitzch, „Tak až ho nebudete potřebovat, tak ho sem můžete poslat,“ tlemí se, a v tom, na jehož úkor se žertuje, by se krve nedořezal. Na krátký mžik se setká

jeho pohled s pohledem kata, a tam čte naprosté pohrdání.

„Zatím s ním mám jiné plány,“ mluví o svém asistentovi esesácký doktor, jako by tam ani nebyl, jako o věci, kterou lze použít a pak se jí zbavit.

„Ano, slyšel jsem, máte tu jisté poslání. Které podpořil i Reichsführer, jak jsem slyšel.“

„Díkybohu se s ním trochu znám, a on snad moje předchozí výsledky považuje za dobré,“ přikyvuje Schröder, pravděpodobně mu pochlebování dělá dobře.

„Kdybyste v něčem potřeboval podporu či pomoc, pane SS-Hauptsturmführere, velmi rád vám vyjdu vstříc. Jistě je vaše zdejší poslání pro říši důležité.“

„Budu si vaše slova pamatovat,“ kývne mírně arogantně Johann, pak se podívá směrem k postraním dveřím bloku jedenáct, odkud právě vychází vojáci, a pak také dva nazi muži ve středních letech. Ti se sotva drží na nohou, jejich těla jsou pokrytá mnoha nedolčenými ranami, za jejich vyhublé paže je vleče vypasený esesák a směřuje s nimi ke zdi proti vchodu do dvora.

V tu chvíli stejným směrem už chvátá i popravčí, jako by se nemohl dočkat, až zahájí svoji zřejmě značně oblíbenou činnost. Ti odsouzeneci jsou dost klidní, napadá Daniela, pak se však věnuje pohledem svým sourozencům, kteří také o kousek popochází. A vlastně i jeho patron se přibližuje místu poprav, tím uvádí do pohybu i jeho. K jeho malé radosti, neboť bude muset vraždění sledovat z větší blízkosti.

Palitzsch bez dalšího přistoupí za jednoho z nahých mužů, přiloží mu zbraň na zátylek, snad se ho přímo dotýká, neboť odsouzenec jako by ustrnul. Vyjde rána, nijak moc hlasitá, a popravovaný se téměř bez hlesu zhroutí. To už dělá kat dva kroky stranou, natahuje zbraň a za okamžik padá k zemi i druhý z odsouzených. V ten moment se vpřed doslova vrhají členové pohřebního komanda, chápou se těl za ruce a za nohy, a utíkají s nimi skoro na opačný konec dvora. Za sebou nechávají

stopu, od krve prýstící z rány na lebkách popravených. Mrtvé dost nešetrně složí na zem a opět v poklusu směřují zpět na místo vraždění, aby byli připraveni na další nebožtíky.

Danielovi už zase běhá mráz po zádech. Opět mu vše přijde velmi precizní, jde to ráz na ráz, další dva odsouzenci jsou přiváděni ke stěně, jeden je dost mladý, druhý naopak o něco starší. Následuje stejný postup. Židovský lékař přemýšlí, jak těm mužům asi musí být, jaké musí být jejich pocity, když se jejich týla dotkne hlaveň zbraně.

Zatímco mladík klesne opět bez hlesu a jen trochu hýbe končetinami, ve smrtelné křeči, starší z mužů asi nebyl zasažen přesně, protože sebou škube víc. Isaac a Joseph se již chtějí chopit jeho těla, když uslyší hlas Maxe Grabnera, toho oba znají, ten se vyskytoval u zplynování Židů v krematoriu.

„Ten musí koupit ještě jednu,“ říká vedoucí místního oddělení SS.

Palitzsch mu vyhoví, hlava muže jen lehce poposkočí, ale zato jeho pohyby trupu a končetin pozvolna ustanou. O to více však krvácí, což pocítí Joseph, jenž ho vleče za ruce. Není ale čas myslet na krev, která je může potřísnit, neboť jde o krev cizí. Musí se snažit, aby u toho zůstalo a netekla tady ta jejich.

Zabíjení pokračuje dál. Danielovi je nevolno, nicméně se snaží zachovat kamennou tvář. Pozoruje také výrazy svých bratrů, sice je nemůže studovat detailně, jsou stále pohybu a dále od něho, ale zdá se mu, že se tváří dost lhostejně. Asi pro ně nošení mrtvol již je věcí zcela přirozenou, otupěli, či si zvykli. Pohlédne i na Palizsche, který si právě hvízdá nějakou melodii, tak si krátí čekání na dalšího odsouzence.

U jednoho mladíka mu selže zbraň. Chudák vězeň, tak kolem dvaceti, s tělem posetým zaschlými ranami, nejprve ucítí zatlačení zakrvaveného ústí zbraně na zátylek, pak uslyší cvaknutí, ale výstřel nevyjde. Prožívá chvíle hrůzy, ale stále žije. Lehce natáčí hlavu, ještě více se chvěje. Střela se vzpříčila. Kat však nijak nespěchá, začne se zbraní rozvážně zabývat.

„Bylo by potřeba si pořídit novou,“ brumlá si pro sebe, pomalu ji uvádí do provozu. Má dost času, zatímco odsouzenec prožívá kruté chvíle. Musí stát nahý u zdi smrti a čekat, až si jeho

Auschwitz – popravky mezi bloky 10 a 11 – ilustrační obrázek – www.YadVashem.org

popravčí dá zbraň do pořádku. Což se mu konečně podaří, skoro znuděně znovu zatlačí na zátylek mládence, pak zmáčkne kohoutek. Tentokráte se dílo zdaří a nešťastník klesá s dírou v týlu k zemi, do směsi krve a moči. Aby byl neprodleně zvednut a přemístěn, aby nepřekážel při další exekuci.

Většina vražděných je poměrně apatických, někteří ani nejsou spoutáni, přesto nepomýšlejí na aktivní odpor. Pár jiných má na rukách pouta, asi byli neklidnější. Mnozí umírají v tichosti, někteří vykřiknou těsně před smrtí nějaké heslo, kletbu či se obrací k Bohu. Ale nejčastějším jevem je rezignace přivedené osoby, jenž trpně čeká na smrtící výstřel. Pravda, někteří se chvějí a u některých dojde i k pomočení, výjimečně pokálení. Strach ze smrti dělá svoje.

Přijde řada i na polské civilisty, odsouzené místním soudem. Objeví se i onen šestnáctiletý chlapec, celý se chvěje, ruce má spoutány, neboť je hrozně vyplašený. Trochu se vzpírá, ale především pláče a prosí o život. Pochopitelně marně, je přidržen a střelen do hlavy jako každý jiný. Hned nato se ho chopí bratři Edelsteinové a běží s ním k hromadě mrtvol. Ta se už docela rozrůstá a kolem ní se tvoří velká kaluž krve. Daniel pozoruje, jak od dřeváků jeho bratra Josepha vystřikuje do stran a nahoru. I kolem popravčího místa je značný nepořádek, nové oběti ťapkají bosky v krvi a výkalech těch, co zastřelili před nimi.

Zpočátku Daniel mrtvé počítá, pak toho nechá, ale určitě jich je jich už přes čtyřicet a stále přivádějí další. Dle všeho se popravky zastaví, až když se číslo přehoupne přes padesát. To tu už zůstává jen hrozný nepořádek, krev se táhne jak had od místa exekucí až k haldě již bezduchých těl. Tam už se tvoří skutečná kaluž, byť pramen z ní směřuje směrem ke kanalizaci.

Daniel je doslova šokován, nebo možná i fascinován chováním třicetiletého uhlazeného esesáka Palitzse, dnes v roli kata. Právě zabil nejméně padesát lidí, a on se teď směje a žertuje se svými kolegy. Ani na okamžik nezaváhal, ani v případě polského chlapce, jenž tak úpěnlivě prosil o život. Strojově přikládal svou zbraň k zátýlkům odsouzenců a mechanicky mačkal spoušť, bez jakýchkoli emocí. Copak je proboha zabíjení tak snadné? Jak je možné, že nepociťuje vůbec žádné výčitky svědomí, alespoň náznak lítosti nad osudem desítek odsouzených? Jistě, určitě neprovádí exekuce poprvé, ale i tak. Jak může zavraždit na padesát lidí a pak dávat na odiv svou rozesmátou tvář? Copak něčeho takového je schopen normální člověk?

U hromady mrtvol teď postává i čtveřice nosičů, jsou celí zapatlaní od krve, mají ji na oblečení, ale i na rukou či tvářích, jak si občas setřeli pot z čela. Vypadají hrozně, ale jsou tiší a spořádaní. Také si právě zhluboka oddychli, jak se zdá, celá ta nechutná věc končí, a je nikdo nemá zájem zabít. Dnes tedy neumřou, pouze pomáhali při hromadné popravě jiných. Ale jsou si téměř jisti, že jednou dojde i na ně.

Isaac a Joseph občas hodí pohledem směrem k bratrovi a dumají, co on tady dělá. Je pořád vedle toho nácka, co je doktor, a co konstatoval smrt všech nahých lidí na hromadě. Na to ale přece nepotřebují doktora. Ačkoli se jim někdy zdálo, že někteří, co odnášeli, nebyli tak úplně mrtví, jako by v rukách ucítili jejich škubnutí. Ale asi šlo jen o projev agonie, možná i posmrtnou křeč. Tu ránu do zátýlku z bezprostřední blízkosti přežít nemohli. Ale asi ještě u některých chvíli trvalo, než umřeli docela.

Joseph znovu pohlédne ke smutné haldě, a i teď se mu zdá, že sebou občas nějaká noha cukne. Ale možná jde jen o klam. Sice už je hodně otrlý, ale ani on není imunní vůči tomu, čeho byl svědkem. Stočí pohled na své ruce, jsou celé rudé, stejně jako ostatních nosičů. Navíc málem po kotníky stojí v lidské krvi, co pořád ještě vytéká z hlav nebožáků.

Jak to vypadá, vražedná párty končí, esesáci se rozcházejí, místo opouští i jejich bratr Daniel. Věnuje jim jen jeden letmý pohled, přeci však o něco delší. Jak rád by si s ním popovídali, zeptali se na další sourozence, na otce. Kdoví, jestli ještě žijí. Vždy, když jsou v práci a pálí zemřelé z tábora, hrozí se toho, že spatří mrtvolu někoho z nich. Ale ani dnes se žádné informace nedočkají, jen krátce se jejich oči setkají, tak, aby na sebe neupozornili okolí.

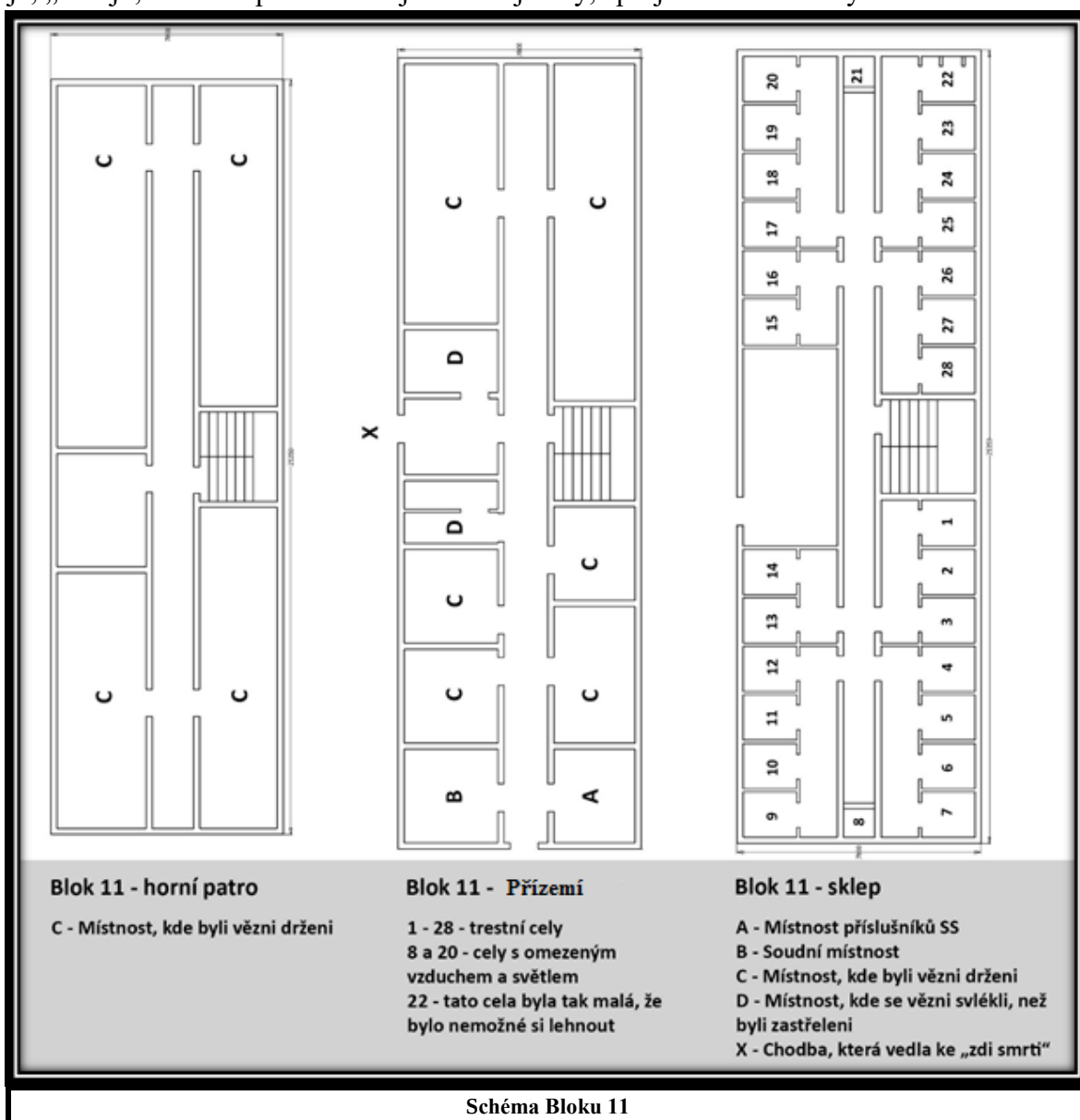
Pak jsou i oni propuštěni. Naložení a odvezení mrtvol bude mít zřejmě na starosti jiná parta vězňů. Vracejí se zpátky na blok jedenáct, postranními dveřmi, ze kterých před chvílí vyšlo přes padesát lidí vstříc své smrti. Po pár krocích jsou však znovu odchytnuti jím neznámým esesákem a znovu vedeni do umývárny. Tentokrát se už nebojí, všichni jsou pryč. Záhy i pochopí, proč tam přicházejí. Po zemi a na lavicích leží další oblečení, pravděpodobně poslední skupiny osob. Ta se začala svlékat, až když byly popravy v plném proudu a zde se uvolnilo místo.

Mladíci se vrhnou do práce, svýma zakrvácenýma rukama sbírají oblečení a dávají ho nejprve na hromadu, pak do nádoby k tomu určené. Ti, co ho nosili, ho již potřebovat nebudou. Jejich těla pravděpodobně spálí ještě druhá směna, pokud ne, tak je do pecí nastrkají oni, až jim o půlnoci zase začne šichta. Pokud se tedy pojede přes noc. Ale dnes asi ano, když k běžným mrtvým přibyla padesátka postřílených.

„Zmizte do toho svýho brlohu,“ houkne na ně esesák.

„Mohli bychom se umýt, pane SS-Unterscharführere?“ zeptá se náhle Isaac, dost tím riskuje, promluvil na nacistu bez vyzvání.

„Umejt?“ podívá se na tazatele lhostejně nácek, mrkne i na rudé ruce, který mu ten Židák ukazuje, „Tak jo, ale hned potom mazejte do svojí cely,“ projeví svou velkorysost.

Čtveřice mláďenců z komanda od krematoria neváhá, ještě by si to mohl rozmyslet. Rychle ze sebe sundává krví potřísněné oblečení, nejprve myjí sebe a potom se snaží trochu očistit oděv. Ale je jim jasné, že na něm zůstane dost temných skvrn. Opláchnou i své dřeváky. Sourozenci Edelsteinovi využijí příležitosti a trochu se vzdálí od dalších dvou kolegů.

„Co tam ten Dan dělal?“ ptá se šeptem Joseph, zdá se být klidný a celkem vyrovnaný, byť před chvílí byl svědkem smrti padesáti mužů.

„Co já vím,“ odpovídá mu stejně hlasitě bratr, „Jak to vypadalo, přišel s tím esesáckým doktorem. Je taky skoro doktor, tak možná se mu podařilo získat lepší místo.“

„Asi jo, byl docela dobře voháknutej. Ne jako běžní vězni, nebo my,“ ukáže mladší ze sourozenců na oblečení, jenž se snaží právě vydrhnout.

„Alespoň víme, že von je v pořádku. Mám ale strach vo další. Jestli jsou v komandu těch kostlivců ...“

„Možná už z nich jsou taky skoro kostlivci. Byly by i z nás, kdybysme si občas něčím nepřilepšili. Ale i tak, podívej, jak už jsou mi vidět žebra,“ zvedne levou ruku Joseph, aby na svém nahém trupu dokladoval svoje tvrzení. Pak otočí svůj zrak ke kolegům, neboť právě Yehuda vypráví vtip a oba dva se smějí. Sourozenci se k nim přidají, a když si vyslechnou slova Brunsleina, také se lehce usmějí. Jako by právě neodnosili padesát popravených. Ale začínají si už zvykat, a navíc mají k dobré náladě důvod. Když dnes poprvé vstoupili do této umývárny a spatřili tady svlékající se lidi, obávali se nejhoršího. Tak proč se trochu neuvolnit, když na rozdíl od těch postřílených oni stále žijí.

Daniel se po boku svého protektora vrací do jejich kanceláře. Není mu dvakrát dobře po těle, musí myslet nejen na ty zavražděné, ale též na své dva sourozence a na hnusnou práci, kterou musí vykonávat. A kdoví, čeho všeho už byli svědky tam u krematoria. Pak se na něj Schröder významně podívá, až se mu zase málem zastaví dech.

„Moc děkuji, pane doktore, že jste mě nenechal přiřadit k těm tam,“ vysouká ze sebe.

„Tak se už přestaň tak bát,“ zasměje se chrčivě Johann, „Máš tady práci, a pokud si to neposereš ...“

„Já vím, pane doktore. Co ti tam, co udělali, že byli odsouzeni k trestu smrti?“

„Vím já? Většinu vyslýchali na bloku jedenáct, některý asi plánovali spiknutí, možná útěk, nebo nějakou vzpouru. K těm se přidali místní kriminálníci, to byli ty Poláci. Ty vodsoudil soud, co tady zasedá, jak mi bylo řečený. Ale po pravdě, tohle mě moc nezajímá.“

„Nevypadali jako velcí kriminálníci, třeba tam byl ten kluk, co tak naříkal ...“

„Tak asi to jsou především zloději,“ pokrčí rameny Johann, z obličeje mu kouká naprostá lhovost, na místních lidech mu pramálo záleží. Jen si naplnil svou povinnost, a svého asistenta si k tomu vzal, aby ho zocelil.

Edelstein se raději už na nic nevyptává, pořád musí myslet na své dva bratry a na způsob, jak by jim mohl pomoci. Pokud jsou přímí svědci hromadného zabíjení plynem, což se zdá téměř jisté, hrozí jim také v dohledné době likvidace. Tady však může spoléhat pouze na pomoc Poláků, kteří zastávají prominentní postavení ve vězeňské správě a dle všeho někteří z nich mohou ze svých funkcí ovlivňovat i rozdělování vězňů do pracovních komand. Což je obrovská výhoda, neboť jsou pracovní čety znamenající téměř jistou brzkou smrt a naopak komanda, kde je naděje na delší dobu přežití.

NEBEZPEČNÉ ZAVÁHÁNÍ

Druhý den dopoledne sedí Schröder ve svém křesle v kanceláři, kterou si na vedení tábora vydobyl, hrabe se v papírech. Při zvuku otevírání dveří k nim znuděným pohledem vzhledne. Jeho asistent mu právě přivádí dva experimentální pacienty, mladíky Davida a Dova. Prvně jmenovaný vypadá celkem k světu, druhý však je na tom opravdu dost zle. Celý se chvěje, i jeho zastřené vyplašené oči podávají důkazy o horečce, kterou trpí.

„Svlíknout,“ houkne Johann, určitě nemá žádný soucit ani s jedním židovským mládencem, pro něj jsou jen jedni z mnoha, na jejich životě mu záleží pramálo. Dokonce asi souhlasí s jejich fyzickou likvidací, jako s označenými nepřáteli říše.

David se sundává košili sám, Dovovi pomáhá jeho ošetřující lékař, který však po stránce medicínské pro něho vykonal žalostně málo. Esesák se pomalu zvedne, přijde blíže k oběma naháčům a začíná si prohlížet jejich těla. Je na první pohled patrný rozdíl, bratr jeho asistenta má mnoho ran způsobených týráním ve stádiu hojení, naopak u druhého hochy jsou v některých případech zanícené. A to jak zranění způsobené spáleninami od cigaret, tak ty, kde bití protrhlo kůži či způsobilo velké podlitiny. Dov se sotva drží na nohách, celý se doslova třese.

„Ukaž mi ty papíry,“ rozkazuje přísným hlasem esesák a vzápětí si bere si do ruky složku Davida. Porovnává skutečnost se záznamy a zajímá se o množství podaných léků a aplikovaných mastí. S výsledky musí být nutně spokojený.

Pak přijme druhou složku, zde probíhala léčba klasickým způsobem, respektive neprobíhala téměř vůbec. Hoch byl sice chráněn před selekcemi, dostal i vyšší dávky potravin, ale nedostával vlastně žádné léky a také zranění byla pouze vymývána vodou. Proto není divu, že se nachází ve stavu značně nepříznivém.

„Myslím, že jsem viděl dost,“ ukončí své zkoumání objektů Schröder, hodí desky se záznamy na stůl, „Vodved’ je zpátky, a pak se co nejdřív vrať!“ nařídí svému asistentovi.

„Ano, pane doktore,“ odpovídá úslužně Daniel, poté pomáhá Rubinsteinovi si navléci košili. Jakmile jsou mladíci znovu velmi lehce oblečeni, vede je zpátky na ošetřovnu. Přitom mu není dvakrát dobře po těle, neboť stav kolegy jeho bratra musí nutně přičíst i způsobu své péče o něho. Kdy v zájmu záchrany sourozence svolil z chudáka kluka udělat pokusný vzorek, který bude demonstrovat rozdíl mezi léčením a ponecháním zmučeného chudáka na pospas osudu. Ten nebožák si navíc nestěžuje, jen občas na něho pohlédne, a on v jeho očích čte mnoho otázek, ale asi také výčitek. Jen hlupák by nepochopil, jaký je rozdíl mezi ním a Davidem. Nutně to musí považovat za hroznou nespravedlnost, ale neprotestuje, nevzpírá se, jen vše trpně přijímá. A to ani neví, že jeho otec už je mrtvý. O to více cítí Daniel své provinění.

Vrátí se zpátky do kanceláře, s hlavou skloněnou, postaví se do pozoru před pracovní stůl a čeká na další rozkazy. Schröder se mu nijak nevěnuje, pouze listuje jeho záznamy o léčení mladíků. Což trvá snad deset minut. Teprve pak zvedne své chladné oči směrem k asistentovi.

„Vem si židli a tady se posad,“ ukáže velitelsky rukou.

Vězeň učiní, co mu bylo rozkázáno, pak jen trpně čeká na zhodnocení své práce.

„Ta dokumentace,“ říká Johann pomalu, „ta je docela dobrá. Moc jí vytknout nejde. Je docela precizně vedená. Což je dobrý začátek, řekl bych.“

„Děkuji, pane doktore,“ odpovídá tichým hlasem Daniel.

„Za co mi děkuješ? Za pochvalu, nebo za záchranu bratra?“

„Za oboje, pane doktore.“

„Voba ale víme, že je to úplně na hovno. Voba ty kluci to mají tak jako tak spočítaný. Jeden už je skoro teď hotovej a tvůj bratr má nevyléčitelnou chorobu. Ta by mu dala zabrat i v sanatoriu, a tohle fakt sanatorium není.“

„Já vím, pane doktore. Ale i tak děkuji, za tu dobu navíc, pro mého bratra.“

„Tak nevím, jestli pro něj konáš dobro,“ podívá se teď trochu jinak Schröder, jako by ten hrozný chlad v jeho očích vymizel, „Jen mu to všechno protahuješ. Bude se tak jako tak zhoršovat, bude zbytečně trpět. Nebylo by nakonec lepší mu poskytnout tu speciální léčbu?“

„Speciální léčbu?“ zbledne Edelstein.

„Je to tvůj bratr,“ pokrčí rameny esesák, „Ale když se na věc podíváš vobjektivně, jako lékař, tak musíš i ty cejtit, že by to tak bylo lepší.“

„Pane doktore, prosím, neposílejte mého bratra na smrt. Neposílejte ho na tu speciální léčbu,“ žadoní Daniel žalostným hlasem.

„Neřekl jsem, že ho tam chci teď poslat,“ zdůrazní Johann slovo „teď“, „Jen ti vysvětluju, že je smrtelně nemocnej a tak jako tak umře. Můžeš mu akorát život vo nějakěj krátkej čas protáhnout. Jakou ale bude mít hodnotu?“ podívá se významně, „Nemluví tu teď s tebou z pozice našeho postavení v tomhle táboře, ale jako lékař s lékařem. Voba dobře víme, jak to musí skončit.“

„Ale lékař má přece léčit, ne ...“

„Lékař má léčit, pokud má pacient naději na uzdravení. Pokud je jasný, že žádná léčba nepomůže, tak pak přichází na řadu ta speciální léčba. Možná to nedokážeš teď pochopit, protože jde vo tvýho bratra. Ale kdyby to nebyl tvůj bratr, určitě by ses na to díval jinak. V tom je ta milosrdnost, když poskytneš pacientovi konec jeho utrpení.“

„Ale on teď přece netrpí, uzdravuje se ...“

„Kašle už krev? Kašle, poznám to na tobě. Je nebezpečnej i pro okolí, může to tady dál roznášet. Sám přitom nemá žádnou naději na uzdravení. Tohle je právě ta velká zodpovědnost lékaře, kterou na sebe bereme, když rozhodneme za pacienta, přitom vlastně v jeho zájmu.“

„Jako při té selekci u vlaku ...“, ujede Edelsteinovi, pak se hrozně ulekne, oči se mu rozšíří hrůzou, nechal se unést a teď očekává výbuch hněvu. Však se taky jeho protějšek zatváří velmi zle.

„Není normální doba,“ říká kupodivu klidným hlasem, „Je válka, a ve válce se nepřítel eliminuje. Ale vo tom jsem neměl v úmyslu mluvit a už vůbec ne s tebou,“ zamračí se, „Mluví tu vo speciální léčbě, která je v zájmu pacienta, kterej je nevyléčitelně nemocnej a nemá naději se uzdravit. Nebo i vohrožuje jiný, zatím zdravý.“

„Kdyby měl léky, mohl by žít roky.“

„Kdyby, kdyby ...“, křikne Johann, „Už seš jak kolovrátek ...“, zarazí se, jako by ho něco napadlo, „Nemůžeš mít v tomhle soudnej názor,“ řekne pak smířlivě, „Což se dá pochopit, když je to tvůj bratr. Ty pořád nedokážeš to základní, co musí každej lékař a vědec dokázat, totiž voprostit se vod emocí a vodstříhnout se vod pacientů. Jde jen vo případ, nic jinýho.“

„Budu se snažit ...“, hlesne vězeň, nezní to však moc přesvědčivě.

„To bys měl ... tak dobrá, ukončíme už tuhle záležitost. Ty výsledky jsou jasný, rozdíl je patrný na první pohled. Myslím tím účinky léčby tvýho bratra a toho druhýho. Nemá cenu v tom dál pokračovat.“

„Nemá cenu,“ těžce dýchá Daniel, „Ukončit ...“, vyloží si slova esesáka po svém, respektive v duchu zdejšího tábora, „Pane doktore, prosím vás, strašně moc vás prosím, nechte mému bratrovi ještě nějaký čas. Ještě alespoň trochu času ...“, žadoní zoufale.

„Co furt máš ...“, zbrunátní obličej Schrödera, pak se ušklíbne, „Dyť já přece neříkám, že má jít tvůj bratr hned na tu speciální léčbu. Jen říkám, že by to bylo vůči němu milosrdnější. Co ho tady čeká, než pomalej a nepříjemnej konec? Ale je to tvůj bratr,“ mávne jen rukou, „Mluví vo tom, že tenhle výzkum ukončíme,“ odstrčí neurvale chorobopisy obou mladíků, až málem spadnou na zem, „Toho druhýho je třeba se zbavit,“ dodá chladně.

„Zbavit ...“, opakuje chvějícím se hlasem Edelstein.

„Na tom ti snad nezáleží, ne? Navíc už je stejně skoro hotovej. Tak to zaříd’.“

„Zaříd’?“ číší z očí židovského mladíka hrůza, „Snad nechcete, abych ... Pane doktore,“ tváří se hrozně nešťastně, „Jsem připravený vám pomáhat, ne, ne, to není správné slovo, jsem připravený vám pokorně sloužit. Ale prosím, nechtějte po mně, abych dělal tu speciální léčbu!“

„Ty seš dneska nějaký natvrdej,“ zavrtí hlavou nechápavě Johann, „My jsme přece lékaři a taky vědci, tohle je práce pro jiný. Jako třeba toho šikovatele, co sis s ním povídal, vonehdá. Tak se s ním domluv a vyříd’ to.“

„Mám se domluvit s tím šikovatelem ... aby poskytl speciální léčbu ... tomu druhému?“ říká ztěžka Edelstein.

„Přesně tak. Toho druhýho už k ničemu nepotřebujeme, stejně jsem ho k tomu vzal, abych ti pomohl zachránit tvýho bratra, co stejně zachránit nejde. Když to skončilo, tak k čemu nám je. Byl načas vyjmutej z těch selekcí, voba jsme však před chvílí viděli, jak na tom je. Tak se domluv s tím sanitářem a je to. Ať zmizí.“

„Ať zmizí ... pane doktore, to mu mám jako já domluvit tu speciální léčbu a snad ho také na ni odvést?“ má oči rozšířené hrůzou Daniel.

„Konečně chápeš. Vyříd’ to co nejdřív.“

„Mám ho já jako odvést ... tam k tomu ...“

„Nemusíš, pokud mu tu léčbu chceš poskytnout ty sám,“ ušklíbne se Schröder, pak pohlédne na svého asistenta velmi ostře, „Musíš se tohle naučit. Myslím, že se tomu vodborně říká vodcizení. Prostě se vod všeho voprostit a vidět v nich jen vobjekt. Tenhle byl vyhodnocenej jako nevléčitelně nemocnej, to přece ten kluk je. Sám si viděl, že je na konci, hotovej. Posloužil nám a už ho nepotřebujeme.“

„Posloužil nám ...“

„Hlavně tvýmu bratrovi, pro jeho krytí,“ odsekne Johann, pak ale dost zvýší hlas, „Tak mě dobře poslouchej! Chráním tě tady před tím vokolo! Nechávám tě tady studovat. Vzdělávat se. Ještě ti k tomu zachráním bratra, který je nepřítel říše, je určenej k eliminaci, a hlavně, nemá pro mě a říši žádný význam. Je jen přítěží, pro tebe i pro mě. Ty, místo toho, abys mi byl vděčnej, tak se tady kroutíš jak had, když máš splnit úkol, který jsem ti zadal. Máš s tím snad problém?“ koulí očima.

Napolo zhroucený asistent neodpovídá, sevře si hlavu v dlaních.

„Mám,“ hlesne po chvíli.

„Tak to je mi líto,“ říká chladně, hrozně chladně esesák, „Asi jsem se v tobě zmejlil. Co se dá dělat. Stál si mě sice dost času, ale pořád sem jezdí další a další transporty, určitě tam bude jinej mladej doktor, nebo nějaký šikovnej medik. Ty si můžeš táhnout, i s tím svým chcípajícím bráchou, schválně, jak dlouho vydržíte u nějakýho pracovního komanda. Třeba u toho, co ho tam tak zřídili.“

„Pane doktore, prosím ...“

„Nepros. Tohle nemá smysl. Seš sráč a nemáš na to. Ale divím se ti. Zahodit všechno kvůli nějakýmu sráči, co stejně brzo pojde. Neznámýmu sráči. Toho bratra bych ti vodpustil, je to rodina. Ale ten druhej ... Sere mě to, protože jsem tě špatně vodhadnul.“

„Je mi to moc líto ... moc o to místo stojím, pane doktore.“

„Jo? Ale proč? Jen proto, aby sis zachránil tu svou zasranou židovskou prdel. Nic jinýho v tom není.“

„Neříkal jste mi, že budu muset zabíjet!“ vyhrkne mladík, v očích má slzy, chvěje se, ztrácí nervy. Už se zdá být všechno ztracené ... pro něj, pro celou rodinu.

„Co to zase meleš?“ zatne Schröder ruce nad stolem v pěsti, „Copak tohle po tobě někdo chce? Nebo snad ... Dyť jsem ti říkal, že tohle není naše práce! Je to pod naši úroveň, nás vobou, abysme tady běhali s nějakou injekcí, jako ... jako ...“

Edelstein neodpoví, jen sklopí oči, zírá do země. Rozhostí se ticho, hrozně dlouhé ticho, z pohledu vězně, před kterým se hrouť i tak nejistá krátká budoucnost.

„Ty jeden pitomče,“ zní hlas esesáka celkem klidně, „Já přece nepotřebuju nějakýho ... někoho, kdo tady bude dělat tu špinavou práci. Vůbec nechápu, proč se stavíš na zadní. Dyť jsem ti jen dal příkaz, abys tu záležitost vyřídil. Ten kluk to má spočítaný, navíc ty s tím nemáš nic společného, jde vo moje rozhodnutí. Pokud tohle nechápeš ... Není to asi jednoduchý, voprostit se vod toho posranýho soucitu. Proto se tě snažím připravit, aby ses na všechno díval s nadhledem.“

„Pane doktore,“ ozve se Daniel, hlas se mu chvěje, nejspíš strachy, „udělal jsem všechno, co jste mi řekl. Bratra jsem léčil, toho druhého nechal vlastně bez pomoci. Přehlížel jsem jeho vyčítavé pohledy. Nepodal jsem mu nic ... Bylo to pro mě hrozně těžké, dívat se, jak trpí ... Nejsem žádný hrdina, abych ... mám strach, bojím se i o svoje blízké. Jsem si vědom, jaké štěstí mě potkalo, když jste si mě vybral. Já jen ... jen ...“

„No, co jen? Tak se vyžvejkni!“

„Nechtěl bych rozhodovat o tom, kdo má žít a kdo zemřít. Asi si to nemůžu dovolit, takhle smlouvat, to jste mi vlastně už řekl ... Pane doktore, omlouvám se za svou slabost. Omlouvám se, že jsem vás zklamal. Jsem z toho všeho zoufalý.“

„Vypadáš tak,“ zasměje se chrčivě Schröder, „Je to škoda, protože jsem pro tebe měl návrh, s tím tvým bratrem.“

„Bratem? Kterým bratrem?“ zvedne své vodové oči Edelstein.

„No jo, ty jich tady máš jak smetí,“ ušklíbne se Johann, „Něco mě totiž napadlo, před chvílí, když si mluvil vo těch lékách. Chtěl jsem ti dát návrh, a dokonce nechat na tobě, jestli ho přijmeš nebo ne. A ty se tady místo toho kroutiš kvůli úplně neznámému klukovi, co to má tak jako tak spočítaný. Myslel jsem, že seš chytřejší.“

„Bratr? Léky?“

„Jak jsem teď mluvil s těma zástupcema tý firmy, jméno tě zajímat nemusí, tak jsme se bavili vo různých lékách. Hlavně teda vo těch spáleninách, ale potřebujou testovat i jiný. A jak si mluvil vo těch lékách a bratrovi, tak mě napadlo, že by možná šlo ty léky testovat na tvým bratrovi. To jsem ti chtěl navrhnout. Přitom nechat na tobě, jestli to přijmeš, protože je to tvůj bratr, a nikdo nemůže zaručit, že ty léky zaberou, dokonce se může jeho stav i zhoršit. To je to riziko. Ale protože je to tvůj bratr, tak jsem to chtěl nechat na tobě, aby ses sám rozhodnul. A ty mi tady předvádíš takový hloupý divadlo.“

„Pane doktore ...,“ tváří se Daniel jak boží umučení, „Můžete mi odpustit?“

„Ty jeden pitomče,“ počastuje Schröder znovu vězně milou invektivou, „Už sem ti říkal, že seš sice zsranej Žid, vlastně nepřítel říše a taky můj. Ale taky seš doktor a mohl by z tebe bejt i vědec. Máš jistý schopnosti, myslí ti to, analyticky. Máš smysl pro vedení dokumentace. Tak jsem si myslel, že by byla škoda tě taky eliminovat, jako nepřítele. To, že tě беру s sebou na ty speciální akce, má dva důvody. Jednak se tím zoceluješ, a taky snad už chápeš, jaký tady máš beze mě šance. Ale taky tě viděj jiný, věděj, že patříš ke mně. Že seš pod mojí vochranou. Kterej Židák to tady může říct? No?“

„Promiňte, pane doktore. Ztratil jsem nervy,“ kaje se Edelstein, „Určitě ještě nejsem dost zocelený. Ještě se nedokáži oprostít od soucitu. Mám i osobní problémy, nedávno jsem přišel o část rodiny, dalším tady hrozí smrt, taky já si uvědomuji, že jsem tady, abych tady umřel. Není to lehké se s tím vyrovnat ... Všude kolem je smrt ... hrůza ... bojím se ... Nechtěl jsem být nevďěčný. Dá se to ještě napravit?“

„A proč si myslíš, že jsem tě ještě nezastřelil?“ zasměje se Schröder, pak zvažní, jeho tvář nabude vstřícnější výraz, „Není to lehký se zatvrdit, vodcizit tomu všemu. Přijmout realitu a pochopit, že některý věci se prostě musej stát, že není vyhnoutí. V zájmu vyššího celku, v zájmu říše, národa, vědy. Není to lehké, taky mi to nějaký čas trvalo. Proto snad můžu mít jistý pochopení.“

„Pochopení? Mám tedy ještě šanci? Nevyženete mě?“ ptá se Daniel rychle.

„Když se tu s tebou víc jak měsíc mořím?“ zavrtí hlavou Johann, „Ale příště dobře zvaž, co říkáš a děláš,“ odmlčí se na chvíli, „Nikdy jsem neměl v úmyslu tě nutit, abys aplikoval tu injekci. Ani já jsem tohle nikdy neudělal. My stojíme nad tím. Ano, naše rozhodnutí může někoho poslat na tu speciální léčbu, nebo na zvláštní zacházení, jak to tady ty pitomci tak hezky vokecávají. Ale my jsme vysoko nad těma, co pak všechno realizují. Chápeš to?“

„Ano, pane doktore,“ odpovídá způsobně asistent, leč není těžké poznat, že má asi tak milion připomínek, nejasností, námitek. Které se však neodváží vyslovit.

„Lžeš jako vždycky moc špatně,“ zavrtí hlavou Schröder, „To všechno tady ... je to nevyhnutelný, protože je válka. Není vyhnutí, prostě tak to je. Přisahal jsem věrnost, tak si plním svou povinnost. Nesmím projevit slabost, protože je válka a je to nutný. Pro naše vítězství. Ale mezi náma, tahle řezničina mi žádný potěšení nedělá. Kdybys věděl, co všechno jsem už viděl ... Ale já jsem sem nepřišel proto, abych se tady podílel na tom konečném řešení té vaší zasraný votázky. Abych zářil štěstím, jako ten sanitář, když tam běhal s těma plechovkami, nebo tou injekcí. Já chci využít týhle historický příležitosti, abych udělal něco většího. Nejde jen vo mě, je to mnohem větší, co se tady má odehrát. Myslím s tím výzkumem. Možná to pořád nechápeš.“

„Už skoro ano, pane doktore. Jen ...“

„No? No? Tak to dořečni.“

„Jen ... ne, ne, nic.“

„Kriste pane, já ti přece hlavu neutrhnu!“

„Já jen ... pořád mám jistý problém ... nejsem ještě dost zocelený ... chápu tu historickou příležitost, když se na to podívám jen a jen z vědeckého hlediska. Tady jsou desetitisíce lidí, kteří mají zemřít. Proto, když se například podrobí testování léků, a zemřou při něm, tak ... jako to kdysi dělali s odsouzcenci na smrt ... různé experimenty ...“

„Přesně tak to je.“

„Já jen ... ty objekty zkoumání ... jsou to příslušníci mého národa ...“

„To chápu, je to vo něco těžší. Ale i my ...,“ zarazí se Johann, ne, o tom tady mluvit nebude, „Jenže když vy jste jak zhnisaný apendix na lidstvu, co je třeba vyříznout, jak říká jeden můj kolega,“ zasměje se, zní to hrozně cynicky.

„Zhnisaný apendix ... tak nás vidíte ...“

„Kolikrát se vás už lidstvo chtělo zbavit. Ale nikdo to nikdy nedotáhnul do konce. Někdo to holt udělat musí, i když je to i pro nás hrozně náročný. Ale přijmout takový rozhodnutí, a nést za něj zodpovědnost, to chce vopravdu silnej národ, silnou rasu. Je to zasraná válka, kdy buď vyhraješ nebo prohraješ. Vy jste roztahaný po celý Evropě, po celým světě. Na všechny se přisajete, pak je ždímáte, využíváte. Je to vaše vlastnost, asi. Neříkám, že to řešení není krutý, ale pro konečný vítězství je nevyhnutelný. I ty to tak musíš brát, i když seš v roli poraženého.“

„Vy nás asi dost nenávidíte,“ hlesne Daniel, šokovaný hroznou upřímností nacisty.

„Nenávist? Nenávist? Zdá se ti, že tě nenávidím? Možná některý vás nenáviděj ... já to neberu vůbec vosobně. Je to prostě válka a ve válce to tak chodí. Prostě boj vo životní prostor, vo dominanci, vo čistotu rasy. Já k nikomu nenávist necítím,“ zavrtí hlavou Schröder, „Jen si uvědomuju, že je to kdo z koho. I já jsem jen hrozně malým kolečkem, v tý velký věci. Ty máš tu smůlu a seš na straně poražených. Ale to jsme poněkud vodbočili,“ mávne jen rukou.

„Jsme opravdu tak méněcenní ...“

„Už jsem řekl, dost vo tom!“ houkne Johann, až se mladý vězeň zalekne, zda si zase otázkou neuškodil, „Já třeba uznávám, že mnohý z vás jsou dost chytrý. Vypočítavý, a tak podobně. Proto jste ještě víc nebezpečný. Ale ty seš lékař, máš určitou kvalitu a já ti něco nabídl. Buď budeš dost silnej, jako já a další, pak ... nebo na to nemáš. Což se dá pochopit. Ale já potřebuju, aby ses dokázal povznést nad ty lidský slabosti. Když už to nepochopíš z pohledu vědy, vyššího poslání, který přinese pokrok, tak aspoň z důvodů přízemního, svojí záchrany, tady v tom táboře. I když

bych byl pochopitelně radši, kdyby si spolupracoval z přesvědčení. Můžeme tady hodně udělat pro lidstvo, díky těm výzkumům. To může být náš vodkaz. I tvůj, pak i tvůj život bude mít nějakou cenu.“

Na tohle už raději židovský mladík nereaguje, celá ta teorie nacisty mu přijde strašně zvrácená. Ale jak se zdá, on věří tomu, co dělá. Ne, z jeho strany nejde o nenávist, ta je z jeho pohledu jen přízemní slabost. On si asi myslí, že vražděním tisíců a tisíců lidí koná dobro pro svůj národ, rasu. Zároveň si asi tak sám před sebou ospravedlňuje krutosti, na kterých se podílí.

„Tak abysme tuhle posranou diskusi skončili. Jednou pro vždy. Vyříd' to co nejdřív s tím druhým. Zejtra mi řekneš, co s tím tvým bratrem. Ale nechci pak slyšet ani jediný slovo, pokud to nezabere. Možná mu to nepomůže ani neuškodí, možná mu to vo nějakou chvíli život prodlouží. Anebo i zkrátí. Je to na tobě,“ pokrčí rameny Johann.

„Souhlasím, pane doktore,“ řekne rychle Daniel.

„Souhlasíš s čím?“

„Aby dostával ty experimentální léky.“

„Jak myslíš,“ znovu pokrčí rameny esesák, „Možná bysme mohli votestovat i něco jinýho, například proti tyfu. Když už budu jednat vo tom léku,“ řekne.

„Děkuji, pane doktore. Za všechno,“ skloní hlavu Edelstein, zhluboka si oddechne. Snad jeho náznak vzdoru nebude mít následky, jak už se zdálo. Ale také se hrozí toho, co bude muset vykonat. Ale musí, musí tohle zvládnout. Kvůli sobě, kvůli Davidovi a vlastně i dalším členům rodiny.

Vlastně je to všechno hrozně divné. Divné a zvrácené, ostatně jako všechno tady. Na těch lidských jatkách, protože ničím jiným tohle místo není. Ten nacistu mu tady pomáhá, chce jeho spolupráci, dokonce mu pomáhá i s bratrem, zařídil práci pro Helene. A přitom mu bez obalu říká, že je nutné všechny Židy vyhubit.

Daniel se snaží být v dalším jednání se Schröderem mírný a pokorný jak beránek. Na jednu stranu ho považuje za fanatického nacistického vraha, který je chce všechny pozabít, na druhé straně má občas chvíle, kdy vypadá docela lidsky. Teď dokonce sám od sebe přišel s návrhem na záchranu Davida. Nesmí za žádnou cenu ztratit jeho přízeň! Opravdu za žádnou cenu? Je strašně rozpolcený, ale musí myslet na svůj vlastní život a také na životy svých nejbližších.

NEPŘÍJEMNÁ JEDNÁNÍ

Dov Rubenstein a David Edelstein leží vedle sebe na lůžku na ošetřovně. Je pokročilé odpoledne, všude kolem nich jsou další nemocní, v různém stavu blízkosti smrti. David je celkem čilý, a byť ještě pořád mnoho zranění není zcela vyhojených, je jeho budoucnost nadějná. Tedy nejbližší budoucnost, protože dobře ví o své smrtelné chorobě, a i způsobu léčby, kterou pro takové pacienty tady praktikují. Dov je na tom naopak hodně zle, lomcuje s ním horečka, trpí, neví, jak by si lehl, aby si ulevil. Mnohé rány se nehojí, hnisají.

„Už se to blíží,“ zašeptá, když se k němu jeho kolega nakloní.

„Co se blíží?“ dělá David, že nechápe.

„Však víš. Už to dlouho nevydržím ... kdybych se tak mohl ještě jednou vidět s otcem ... už brzo půjdu za maminkou a ostatníma ...“

„Vidíš všechno moc černě. Seš mladej a z tohohle se dostaneš.“

„Tobě se to mluví,“ podívá se dost vyčítavě Rubenstein, „Ty máš tu léčbu, a já ...“

„Nevíme, jestli je to těmi léky ... byly vlastně experimentální, taky mi mohli uškodit ... vlastně jsem riskoval ...“, neví Edelstein co říci, snaží se omluvit sebe i svého bratra. Cítí nespravedlnost vůči asi umírajícímu druhovi, ale tady, v tom pekle, musí každý myslet především sám na sebe.

„Ale pomohli ti ... a podívej, jak jsem na tom já,“ žaluje mladík s vysokou horečkou.

„Dove, je mi to líto.“

„To mě taky,“ zavře oči Rubenstein a rozhostí se hrozivé ticho. Tedy mezi nimi, jinak je místnost kromě smradu prosycena i sténáním, chrčením, sípáním.

„Dove, řeknu ti jedno tajemství,“ nakloní se David až skoro k uchu souseda na lůžku, „Možná se z toho výprasku dostanu, ale nebude to dlouho trvat a umřu. Jsem ... prostě mám vážnou chorobu a nevydržím tady dlouho ...“

Horečkou chvějící se mladík otevře oči, skelné oči, a pohlédne na svého kolegu.

„Víš jak vobčas kašlu ... asi tušíš, co to znamená ... ta krev a tak,“ mluví skoro neslyšitelně Edelstein, uvědomuje si, že činí chybu, ale chce alespoň trochu ze sebe sejmout obvinění z protekčního léčení. Pak si uvědomí, jaká je to hloupost, utěšovat umírajícího tím, že i on brzo zemře.

„Máš ...“

„Neříkej to prosím nahlas,“ šeptá úpěnlivě David, už hořce lituje, že o tom začal mluvit, „Kdyby se to tady dozvěděli, tak mě zabijou. Rovnou, hned.“

„Vlastně je to stejně jedno ... stejně tady všichni umřeme,“ projevuje svou beznaděj Rubenstein, „Davide, nešlo by, aby ten tvůj bratr doktor zařídil, abych se mohl naposledy setkat s otcem?“ žadoní.

„Nevím, můžu se ho zkusit zeptat, až se zase uvidíme ... Ale na loučení je brzo, jen máš teplotu a není ti dobře, tak to vidíš moc černě. Jak už jsem ti říkal, seš mladěj a dostaneš se z toho.“

„Vlastně je to jedno. I kdybych se uzdravil, tam mě tady tak jako tak zabijou. Buď ti hajzlové, nebo tady chcípnu hlady. Snad otcí neublížili ...“

„Vždyť ti přece můj bratr říkal, že jsou oba naši otcové v pořádku,“ snaží se Edelstein, aby jeho hlas zněl přesvědčivě, ve skutečnosti má také o svého zploditele velké obavy, smrt v tom pracovním komandu, odkud sem přišli, řadí jistě každý den.

Pokračují v celkem plané diskusi, kdy se snaží David svého kolegu utěšovat, možná si tím taky trochu léčí své černé svědomí. Pak se ale objeví jeho bratr Daniel, jde rovnou k nim. Vyzve svého sourozence, aby ho následoval, druhému z mladíků věnuje jen letmý pohled, respektive se na něj bojí pohlédnout.

Edelsteinové skončí na chodbě, kde mohou chvíli mluvit o samotě. Tam starší sourozenec mladšímu řekne o nabídce, kterou mu učinil doktor Schröder a kterou on i za bratra přijal.

„Myslíš si, že ty léky pomůžou?“ šeptá David, bojí se mluvit nahlas, pokud chce ještě chvíli žít, musí svou chorobu utajit.

„Nevím. Tohle ti nikdo nezaručí. Ale je to podle mého jediná tvoje šance. Sice jsem to přijal, ale teoreticky to ještě můžu odmítnout. Ale pak zůstaneš bez vochrany, bez léků.“

„Co si myslíš ty?“ pohlédne mladší sourozenec pátravě na staršího.

„Svůj názor jsem ti řekl. Je to jediná šance. Ale může to být i riskantní, to nezastírám. Ty léky ti taky můžou třeba uškodit, vyvolat vedlejší účinky. Nejsou schválený, odzkoušený. Když to ale nezkusíš, tak se budeš muset vrátit do toho komanda, a co tě tam čeká, víš dobře sám. Navíc tu nemoc dlouho neutajíš. Pokud tě tam někdo neumlátí nebo neumučí, brzo se sem vrátíš. Pak už asi nebude možný tě chránit, a když někdo odhalí, co ti je, tak při první selekci ...“

„Je mi to jasný, pošlou mě na smrt,“ kývne David, celkem klidně, jako by už byl se svým osudem smířený. Po pravdě není, ačkoli tady na ošetřovně má strašně moc času o všem přemýšlet. Jsou to hrozná pocít, když dobře ví, že už brzo bude muset umřít a nemá žádnou naději na záchranu. Už brzo ho asi jeho dva sourozenci spálí ve zdejší krematoriu.

„Když budeš souhlasit s těmi experimentálními léky, tak budeš zase ve zvláštním režimu, v tom dobrém slova smyslu. Nebude ti hrozit selekce, když budeš zvláštní pacient doktora Schrödera.“

„Něco jako pokusnej králík,“ usměje se bolestně David.

„Máš pravdu, ale ... U tebe to je jiný. Tady je snaha vo tvoji záchranu.“

„Myslíš vo krátký prodloužení života.“

„To nevíš. Když ty léky začnou zabírat, může se to zlepšit a voni budou mít zájem dále sledovat tvůj stav. Což by ti dávalo naději na dlouhodobější vochranu.“

„Hm, to zní snad až moc hezky, než aby to byla pravda. Dane, vždyť voni nás sem dověkli proto, aby nás tady všechny pozabíjeli. Tebe možná nechají naživu dýl, když se budeš tomu doktorovi hodit, ale další ... Nejsem hlupák, vím i vod vostatních, jak dlouho tady našinec dokáže vydržet.“

„Pokud nemáš něčí podporu, pokud neseženeš lepší práci, pomoc ... pak máš pravdu. Ale tobě se teď nabízí příležitost, pokud budeš souhlasit.“

„Souhlasit? A mám snad možnost říct ne? Když je to jediná šance? I když to možná nezabere, nebo to navopak můj konec urychlí?“

„Po pravdě, říct ne, by byl holej nesmysl.“

„No tak vidíš, tak není vo čem mluvit,“ usklíbne se David, ale tváří se smutně, „Dane, co bude s tím Dovem? Vypadá dost špatně.“

„Dovem?“ zachvěje se starší sourozenec, „Sám vidíš, jak je na tom. Nemůžu mu nijak pomoc.“

„Musí teda umřít?“

„Už to tak vypadá,“ odvrátí hlavu Daniel, má moc černé svědomí, a kdyby jeho bratr tak tušil, co bude muset vykonat, vlastně i pro jeho záchranu, alespoň teoretickou ...

„Chtěl by se ještě vidět se svým otcem. Nešlo by to nějak zařídit?“

„Otcem?“ pocítí nepříjemný pocit u žaludku starší z bratrů, „Ten jeho otec je už pár dní mrtvej. Zastřelil ho nějaký esesák.“

„Do prdele.“

„Ale to mu neříkej, prosím,“ vyhrkne Daniel, „Něco mu namluv. Třeba, že se mu vede dobře, ale nejde, aby za ním přišel. Třeba, že tam maj zákaz kamkoli chodit ...“

„No jasně, tohle mu vykládat nebudu ... chudák ...“

„Je chudák, ale nejde pomoc každému. Rozhlédni se, Davide, tady umíraj stovky lidí. Ne, tisíce a tisíce. My máme alespoň malou naději, díky tomu, že si mě ten esesák vybral za asistenta. Kdyby se to nestalo, kdoví, kolik z nás by už bylo taky mrtvejch, nebo ve stavu jako Dov. Zní to hrozně, ale tady musí každé myslet především na sebe, nebo na svou krev, když může pomoc.“

„Co další?“

„Tak dvojčatům se nevede tak špatně, byl jsem za nima. Mají na zdejší poměry luxusní práci, ačkoli se musí motat kolem esesáků, a tam hrozí, že některému rupne v bedně ... Ale snad tam vydrží, dostanou vobčas něco k jídlu navíc, ze zbytků. Což je tady životně důležitý. Nedávno jsem viděl i Isaaca a Josepha, jen z dálky, nemohl jsem s nima mluvit. Ale vypadali dobře, asi taky vobčas dostanou něco na přilepšenou. Mají sice hnusnou práci, ale zase určitý výhody,“ přeběhne Danielovi mráz po zádech, hodně se bojí, že posledně dva jmenované sourozence Němci brzo zavraždí, jako nepohodlné svědky.

„Tak aspoň něco ... Dane, pořád to nemůžu pochopit ... kde jsme se to vicitli. Jak tohle můžou dělat lidem. Co jsou to za zvířata,“ ztiší hodně hlas David.

„Tohle se nedá pochopit, nikdy. Dá se jen snažit nějak přežít ...“

„Přežít ... ale jak dlouho?“

„Nevím. Vůbec netuším. Můžou kohokoli z nás zabít, kdykoli. My zatím měli štěstí.“

„Štěstí?“ usměje se bolestně David.

„Myslím tím to, že si mě ten esesák vybral za asistenta. Že se mi povedlo domluvit tu lehčí práci pro dvojčata. A teď možná i léky pro tebe. Ale nedělám si velký naděje, to ti nebudu zastírat. Nejsem tady proto, abysme tu dlouho vydrželi naživu. Ale nesmíme se tomu poddávat,“ dodá rychle starší z bratrů.

Ještě chvíli spolu mluví, pak se pacient vrátí na ložnici a lékař zamíří za svým dalším úkolem. Ze kterého mu je špatně, kterého se hrozně děsí, ale nemůže si pomoci. Nemá na vybranou, pokud si chce udržet místo u Schrödera. Dneska zaváhal a málem o něj přišel. Zamíří k bloku dvacet, kde má své hájemství člen SS a člen zdravotnické služby Josef Klehr. Bezcitný, asi i patologický vrah, kterému očividně zabíjení dělá dobře. On však za ním musí, není vyhnutí.

Když vstupuje, podvědomě se modlí, aby ho nezastihl. Aby byl třeba u zvláštní akce, i když to by znamenalo vraždu dalších několika stovek chudáků, žen a dětí. Směřuje ke kanceláři, která je spíše popravčím místem než ordinací, jak se její držitel snaží předstírat.

Stojí před dveřmi, za nimiž viděl umřít deset ubohých těžce nemocných. Jeho prst se zastaví kousek od dveří, bojí se zaklepat, z více důvodů. Dýchá přerývaně, sbírá veškerou svou vnitřní sílu. Ten šílenec se k němu minule choval celkem dobře, ale to neznamená, že tomu dnes nemůže být jinak. Vždyť je pořád jen Žid, a ten chlap uvnitř je hubí jak vši, s velkým potěšením jim sype na hlavu krystaly, aby se ty proměnily ve smrtící plyn. Je to kreatura, ne člověk, a on s tou kreaturou má jednat. Snad ho chrání přízeň doktora Schrödera, ale může si tím být u takového psychopata jistý? Hrdlo má stažené obavami, přesto nakonec zaklepe.

Vyjde vězeň, zeptá se ho, proč přichází, pak zase zavře dveře. Chvíli je ticho, pak se dveře otevrou a on je vyzván, aby vstoupil. Jak se zdá, zrůda je ve svém vražedném doupěti. Edelstein udělá dva kroky a ustrne. Klehr sedí na židli, nohy má namočené v lavóru, kolem tři vězni, jeden má v ruce nějaké papíry, buď z nich recituje či naopak do nich zapisuje moudra, co mu říká ten šílenec.

Daniel udělá další dva kroky na svých vratkých nohách, přitiskne svůj baret předpisově ke stehnu, vypne se a zahlásí se číslem. Pak zůstane nehybně stát.

„Proč tak oficiálně, doktore,“ usměje se Josef, pak velkopansky pokyne rukou, aby host přistoupil blíže. Což ten učiní, zůstane však opět ve stejné pozici, ze které vyšel, „Tak co potřebujete?“ tváří se psychopat přátelsky, jako by snad ten mladík před ním nebyl Žid, které on hubí ve velkém. Bez nejmenšího slitování, dokonce s nevýslovnou radostí.

„Přicházím od doktora Schrödera,“ odpovídá Daniel, snaží se uklidnit, ten vrah se opět chová celkem slušně.

„Copak potřebuje?“

„Mám něco vyřídit,“ podívá se významně mladík na tři kolegy vězně kolem, strašně nerad by vnašel svou strašnou prosbu před nimi.

„Tak na co čekáte?“ změní se výraz Klehra, už není vůbec přátelský, „Nevidíte, že tady mám důležitý jednání? Tak rychle, ven!“

Do vězňů jako když střílí, přitom vrhnou trochu nechápavý pohled na mladého muže, co zůstává. Vždyť je vězeň jako oni a ten jejich šéf, co si hraje občas na pašu, se k němu chová úplně jinak. Dokonce mu vykal. Co je ten mladík zač? Má sice prominentní oblečení, to je pravda, ale stále má na blůze dva trojúhelníky přes sebe, zde prokleté znamení zatraceného národa.

„Tak už můžete mluvit,“ objeví se znovu na tváři Josefa přátelský výraz, „To víte, na ně musí být přísnost. A nebuďte tak upjatej, sice jste taky vězeň, a Žid, ale jsme přece taky tak trochu kolegové,“ dodá nedovzdělaný sanitář.

„Děkuji vám za vaši velkorysost, pane SS-Oberscharführere,“ vysouká ze sebe Edelstein, ten psychopat ho nazval kolegou, možná v tom bude vězet jeho chování, dumá. Moc rád by byl doktorem, asi si na něj i rád hraje. Proto nejspíš využívá vězeňského lékaře, aby si hrál na jeho kolegu. I když je Žid. Ale tohle místo je plné paradoxů, jak už pochopil. Tohle asi bude jeden z nich.

„Už jsem vám říkal, jaká je škoda, že jste Žid,“ posmutní tvář Klehra, „Ale jste jinej, jak jsem už poznal. Tak říkajíc na naší straně. Líbí se mi, že svou příslušnost k tomu vašemu národu berete jako postižení. To je uvědomělý. Tak copak potřebujete?“

„Posílá mě doktor Schröder,“ ponechá Edelstein kecy o svém postižení bez komentáře, „Zkoumali jsme dva objekty, jeden dostával experimentální léky, druhý klasickou léčbu. Nebo spíše byl neléčen,“ snaží se, aby jeho hlas zněl sebejistě a lhostejně, „Ten s těmi léky je už skoro uzdravený, ten zkušební testovací vzorek pak ... Jednak je ve špatném stavu a za druhé už je v tuto chvíli nepotřebný,“ sám se diví, jak strašná slova a s jakým chladem vypouští ze svých úst.

„Tak nepotřebnej vzorek? Voč šlo?“ očividně ožije Josef.

„Nevím, jestli o tom mohu mluvit,“ dostane se do rozpaků Daniel, pak se rozhodne pro sdílnost, ten chlap tady je sice psychopatický vrah, ale právě proto asi nezaškodí, když ho bude mít na svojí straně, když mu poskytne, po čem touží, „Vám ale snad mohu říci více, ačkoli je nutné zachovávat tajemství. Šlo o testování jistých léků, na dvou zbitých a popálených mladících.“

„Tak testování léků ...“

„Ano. Už jsme o tom nedávno mluvili. Pan doktor Schröder má tady velké plány.“

„A vy budete u toho,“ podívá se muž s nohama v lavóru uznale na mladíka, dle všeho mu tuto účast závidí.

„Ano, z rozhodnutí doktora Schrödera,“ přikývne Daniel, „Mým úkolem v tomto případě bylo podávat ty léky a jisté mastičky, pečlivě sledovat průběh léčení, vše zaznamenávat do dokumentace a vyvozovat z toho závěry. Jak účinné jsou ty testované léky. Jak jsem říkal, jeden objekt jimi byl léčen, druhý pak sledován a porovnáván. Aby bylo možné vyvozovat závěry, o kterých jsem mluvil.“

„To musí být zajímavá práce ...,“ zasní se sanitář, „Taky se mi líbí, že vo nich mluvíte jako vo vobjektech,“ zasměje se.

„Pokud chceme dělat výzkum, musíme se odcizit od těch, na kterých je výzkum prováděn,“ diví se Edelstein sám sobě, jak dokáže lhostejně mluvit o tom, co ho vnitřně tak trápí, doslova spaluje, „Souhlasím s doktorem Schröderem, že pro výzkum je potřeba přinášet určité oběti. Tady v táboře je mnoho objektů, kteří jsou vhodné pro výzkum. Jejich osud je dán, je nezvratný, proto takto mohou přispět k posunu vědy dopředu,“ dodává, a ze sebe sama se mu chce zvracet.

„Vy jste vopravdu jinej, vy snad vopravdu ani nemůžete bejt Žid,“ zavrtí hlavou Klehr, „Jak ten výzkum dopadl?“ zajímá se.

„Velmi dobře. Subjekt, kterému byly podávány experimentální léky a masti na jeho zranění, je už téměř uzdravený. Ten druhý pak ...,“ pokrčí rameny Edelstein, „Právě proto jsem tady, pane SS-Oberscharführere. Je ve špatném stavu a potřebuje speciální léčbu,“ říká strašná slova, mrazí ho při nich, ale snad zachovává kamennou tvář.

„Speciální léčbu?“ ožije znovu Klehr, snad se mu i v očích zajiskří, „Chcete ji snad vode mě?“

„Ano, proto přicházím.“

„Ale vždyť vy i doktor Schröder jste přece lékaři. Tak mu ji můžete poskytnout sami.“

„To bychom mohli,“ přikývne opět lhostejně Daniel, „Ale za prvé, tady je pro ni už zavedené prostředí,“ opíše rukou oblouk, „A za druhé, jsem sice lékař a injekci dát umím, ale zde sedí skutečný odborník, proti němuž jsem v tomto vysloveně amatér. Tak proč nepožádat skutečného mistra.“

„Skutečného mistra?“ zarazí se Klehr, a mladík se ulekne, zda to nepřehnal, ten psychopat si to může vyložit jako výsměch. To musí rychle napravit.

„Moc dobře si vzpomínám na náš rozhovor, při té speciální akci, na níž jsme oba byli,“ říká s tváří nevinnost sama, „Na to, jak jste velmi precizně a vlastně vědecky popisoval, jak má být správná poloha rukou, při té aplikaci injekce. Nezas­tírá­m, že mě to velmi zaujalo. Proto jsem mluvil o tom mistrovství.“

„Ach tak.“

„Vy se zlobíte?“ předstírá Daniel úlek, „Omlouvám se, pane SS–Oberscharführere, zapomněl jsem na naše postavení, nechal jsem se unést. Asi jsem si chybně vyložil vaši vstřícnost. Znovu se omlouvám, jsem přeci jen obyčejný vězeň a vy ...“

„Tak vobyčejnej vězeň nejste,“ objeví se znovu úsměv na tváři Klehra, ten mladík asi myslí svoje slova vážně, „Pravda, pořád jste vězeň, ale taky lékař a asi vědec. Plánujete s doktorem Schröderem jistě další výzkumy.“

„Ano, a jak se zdá, nebude jich málo. O něčem už je rozhodnuto, o dalším se teprve jedná. Hodně to v poslední době probíráme, hodně o tom diskutujeme. Aby vše bylo precizně připravené.“

„To zní moc zajímavě,“ říká s jistým smutkem v hlase Josef, „Pokud budete pochopitelně potřebovat moje služby, myslím tím na eliminaci již nepotřebnejch vzorků, rád pomůžu,“ dodá a po zádech naproti němu stojícímu mládenci běhá mráz. Kéž by takové služby nebylo vůbec třeba, anebo alespoň co nejméně, slevuje ze svého toužebného přání.

„Děkuji. Mohu tedy ten subjekt přivést?“

„Jistě .. když je jen jeden,“ zní z hlasu Klehra skoro lítost, asi by rád větší počet, „Můžete ho přivést klidně hned.“

„Hned?“ zachvěje se Edelstein, „Možná by bylo lepší zítra po ránu. Už je dost pozdě, brzo se asi budou vracet pracovní komanda. Jak jsem pochopil, je třeba některé věci držet v tajnosti,“ chce dát Dovovi ještě jednu noc.

„Máte pravdu, myslíte na všechno,“ pokývá hlavou kat, možná až obdivně, „Poslouchejte, doktore, jen mezi náma. Rád si s váma zase promluvím, třeba vo těch vašich výzkumech. Když tady budou svědci, musím se k vám pochopitelně chovat vodměřeně, to jistě pochopíte. Ale když budeme takhle sami, můžeme spolu mluvit bez oficialit. Jako kolegové.“

„Za vaši vstřícnost jsem vám velice vděčný, pane SS–Oberscharführere,“ lehce se ukloní hlavou Edelstein, „Je mi jasné, že jsem tak trochu prokletý,“ mírně se usměje a ukáže na palčivé znamení na hrudi, „Snažím se být doktoru Schröderovi co nejvíce prospěšný. Ale jsem si vědom, v jakém jsem tady postavení. Ale na druhé straně, pokud budu užitečný v tom výzkumu, a ten přinese pozitivní výsledky, nebude můj život zbytečný. I když bude pravděpodobně dost krátký.“

„Vy jste opravdu hodně zvláštní,“ pohlédne pátravě Josef na mladého židovského vězně.

„Snažím se být užitečný,“ pokrčí rameny Edelstein, pak se také pátravě podívá na sedícího muže, „Pane SS–Oberscharführere, velice rád si s vámi povídám. Jen mám obavy, abych se nezachoval nevhodně. Někdy se nechám trochu unést a zapomenu, jaké je moje a vaše postavení. Prosím, pokud se chovám nevhodně ... Když totiž mluvíme o odborných věcech, myslím medicínských věcech, tak někdy na to zapomenu.“

„To je v pořádku, když se bavíme takhle beze svědků. Před svědky, tam je třeba zachovávat správnej vodstup. Jde vo autoritu.“

„To naprosto chápu.“

„Pak je všechno v pořádku. Voba tady v tom táboře máme svoje poslání, a jak jsem říkal, tak nějak беру, že jste na naší straně. Ačkoli máte to znamení. Určitě si rád něco poslechnu vo vašich výzkumech. A nemusíte se bát, umím zachovat tajemství.“

„Nevidím důvod, proč bych vám o tom nemohl povědět. Některé podrobnosti asi vyzradit nesmím, ale obecně, čeho se výzkum týká a tak, to asi není tak tajné. Jsem pochopitelně vázán svoji loajalitou k doktoru Schröderovi.“

„To je správné. Tak dobrá, tak ho zejtra po ránu přiveďte, vyřídíme to. Jo, až půjdete ven, tam mi sem pošlete ty moje pomocníky,“ usměje se Klehr.

Daniel odchází s velmi rozporuplnými pocity. Nechápe, proč mu ten obrýlený muž věnuje takovou pozornost, a proč se s ním baví tak familiárně. Když je Žid a ty on zabíjí. Nebo i v tom psychopatovi je něco lidského, co ještě nebylo zcela umrtveno? Stále nedokáže pochopit tyto hromadné vrahy, jak mohou žít se svým svědomím. Vždyť ten muž, od něhož odchází, bezpochyby

vlastní rukou usmrtil stovky mužů a žen. Možná jich bylo už přes tisíc. A to bere jen ty injekce, kdy se musí svým obětem dívat z pár centimetrů do tváře, když je vraždí. Co je tohle proboha za místo? Co je tady proboha za lidi? Co se s nimi stalo?

Dnes si ale naplánoval ještě jeden rozhovor, určitě též hodně nepříjemný. Chce si promluvit s kádem Wernerem, na něčem se s ním dohodnout. Asi trochu riskuje, ale vidí v tom příležitost, jak ulehčit svému otci. Možná mu jeho záměr nevyjde a on otci uškodí, ale něco udělat musí, nebo jeho otec brzo zemře. Nejprve se však musí psychicky vzpamatovat z rozhovoru s jedním vrahem, než půjde za druhým. Ten navíc sadisticky týral jeho bratra Davida. Přesto však s ním bude muset normálně mluvit. Ne, tady je všechno zvrácené, tohle místo je prokleté.

Po skončení večerního apelu, ze kterého je stále díky doktorovi Schröderovi vyreklamován, vykročí směrem k Ernestu Wernerovi, kriminálníkovi a mnohonásobnému vrahovi, který drží v ruce hůl, obklopený suitou svých nohsledů, zástupcem, staršími světnice a předními dělníky, zastávajícími v pracovním komandu privilegované role. Těm dává kápo pokyny, tváří se hodně drsně.

Ted' oproti němu stojí velmi uhlazený vězeň, v čistém prominentním oblčení, stále však pouhý vězeň, k tomu židovský. Což ho staví na nejnižší místo v tomto táboře. I kdyby se do toho započítali psi esesáků. Nicméně právě nestandardní ošacení dává najevo i brutálnímu kápo, dobře znajícímu poměry v táboře, že s ním chce mluvit prominentní osoba, který z jemu neznámých důvodů získala významné postavení, pro Žida pak naprosto ojedinělé a nezvyklé. Tu nemůže zmlátit či dokonce umlátit bez toho, aniž by si tím zadělal na problém. Kdoví jak velký, kdoví, kdo nad tím mladíkem drží ochrannou ruku.

„Přicházím z pověření pana doktora SS-Hauptsturmführera Schrödera. Jsem jeho asistent a dostal jsem za úkol vyřídit jednu záležitost,“ snaží se Daniel, aby jeho hlas zněl rozhodně a sebevědomě, přitom je mu hrozně úzko, cítí ty nenávistné pohledy zamračených mužů okolo, z nichž mnozí mají na rukách krev svých spoluvězňů, především židovských.

„Tak asistent ... a v čem to spočívá, ten asistent?“ dívá se hodně nevraživě Werner.

„Jsem lékař a vlastně jsem se zabýval i výzkumem,“ odpovídá lhostejně Edelstein, hlavně před nimi nedat najevo svůj strach z nich, potřebuje aby ho minimálně respektovali, „Pan doktor Schröder si mě vybral. Starám se o některé záležitosti, týkající se činnosti pana doktora v tomhle táboře. Ale protože jde o záležitosti podléhající tajemství, nemohu o nich mluvit.“

„Tak co chcete?“ zavrčí Werner, pořád neví, co si o tom drzém a vlastně i arogantním mladíkovi má myslet. Ale asi ho musí ten esesák dost chránit, když se tady tak naparuje.

„Dostal jsem na starost jeden výzkum. Týká se úbytku váhy vězňů, respektive, jak se na tom úbytku projevuje zdejší strava, práce a tak. Je potřeba ...“

„Tak úbytek váhy?“ rozesměje se jeden z mužů kolem, „To je třeba zkoumat?“ zahýká.

„Možná vám nedochází význam toho výzkumu. Možná nevíte, že tady byl nedávno Reichsführer Himmler a zajímal se právě o to. Zná se dobře s doktorem Schröderem, bavil se s ním o mnoha věcech, mimo jiné i o tomto problému. Je zájem, aby vězni nějaký čas vydrželi pracovat pro říši,“ podívá se Daniel zpřímá do očí autora předchozí poznámky, a tomu spadne čelist.

„Co teda chcete?“ zachrčí Werner, teď už hodně zmatený.

„Z pověření pana SS-Hauptsturmführera Schrödera mám nalézt vzorek padesáti vězňů, u kterých bude sledována a zaznamenávána jejich váha. Zároveň bude velmi pečlivě zaznamenáno, co přesně který den pozřeli, tedy snědli. Také, jakou práci který den konali, jak ta byla fyzicky náročná. To vše se bude vyhodnocovat. Zjistil jsem, že k vašemu komandu přidělili před pár dny několik stovek nováčků, tak jistě nebude problém vybrat z nich těch padesát.“

„Tak to asi nebude ... a co to znamená pro nás?“ mračí se stále kápo.

„Pro vás téměř nic. Jen vybrat ty muže, dát je dohromady, do stejné pracovní čety. Také dohlédnout, aby si neopatřili nic jiného k jídlu, než co jsou přiděly,“ říká s těžkým srdcem Edelstein, ale tady si nemůže dovolit soucit, „Je taky vhodné, aby nikdo z nich nebyl zbytečně ubit.“

„Zbytečně ubit,“ mračí se Ernest, „A to s tím jídlem ... nic nedostanou.“

„Tím zbytečně ubit myslím to, aby se vzorek rychle nesnížil. Neříkám, že je nemůžete potrestat či snad popohnat,“ musí Daniel projevít určitou velkorysost, „Ale tak, aby mohli dál pracovat. Co se týká toho jídla, už tu nějaký týden jsem, a tak vím, že se dá sehnat mnohé. To by pak zkreslil výzkum

„Tak to by asi šlo,“ kývne Werner, „Máte k tomu ještě něco?“

„Ano. Ti muži by měli být spíše mladší, asi mezi dvaceti až třiceti roky, pokud možno zatím dost statní. Tedy aby tam nebylo mnoho těch, kteří už sem přicházejí vychrtlí. Jejich vážení bychom prováděli asi jednou v týdně a v neděli. Buď na ošetřovně, nebo přímo tady na bloku, sem bychom donesli váhu. Na způsobu se můžeme domluvit. Pak je potřeba určit jednoho člena z vašeho pracovního komanda, který bude vše sledovat, zaznamenávat, bude je mít tak říkajíc na starosti.“

„Můžu tím někoho pověřit,“ rozhlédne se kápo po svých věrných.

„Když dovolíte, toho muže si vyberu sám,“ zachvěje se Edelstein, neboť teď přichází kritická chvíle, „Budu s vámi mluvit na rovinu. Ve vašem komandu pracuje můj otec. Tomu důvěřuji a chci, aby na výzkum dohlížel. Zaznamenával každý den, co jedli, a také, jakou práci konali. Bude je mít na starosti.“

„Tak otec?“ zakření se Ernst, „To proto jste si vybral moje komando?“

„Ano, také proto. Ale pro vás tento výběr nepřinese žádné problémy, naopak, když všechno proběhne bez problémů, tak se jistě dočkáte uznání od pana SS-Hauptsturmführera Schrödera. Rád bych mu již zítra ráno oznámil naši domluvu.“

Kápo na chvíli zaváhá. Ten židovský mladík se mu vůbec nelíbí, teď ještě žádá prominentní místo pro otce. Jenže co bude, když mu odmítne? Určitě zítra ráno bude referovat kapitánovi. A důstojník SS tu má absolutní moc, i nad kápem. Může ho potrestat, dokonce i nechat zabít. Stojí zato se kvůli takové prkotině pouštět do sporů? Když vlastně skoro o nic nepůjde?

„Jak dlouho to zkoumání má trvat?“ zeptá se proto vcelku vstřícným tónem.

„Jak dlouho ti muži vydrží na živu?“ odpoví Edelstein lhostejně otázkou, což dost překvapí Wernera i jeho suitu.

„Tak dva měsíce?“ odhaduje Ernst.

„Pak po tu dobu bude probíhat zmíněný výzkum. Ale bylo by opravdu žádoucí, aby nebyli zbytečně zabiti nebo těžce poraněni, aby bylo možné sledovat postupný úbytek váhy. Možná byste v tom směru měl instruovat i své další podřízené.“

„Slyšeli to. Kdy chcete začít?“

„Kdy? Nejlépe ihned. Jak dlouho vám bude trvat vybrat těch padesát mužů? Z těch nováčků, co nejsou příliš vychrlí?“

„Půl hodiny?“ obrátí se Werner na svoje podřízené, ti přikyvuji.

„Dobrá. Tak za půl hodiny je nechte je nastoupit a provedeme vážení. Můžete mi dát dva muže, aby přinesli váhu?“

„Proč ne.“

„Vydete mi vstříc i s mým otcem?“

„Pokud je naživu,“ pokrčí rameny kápo, „Dneska zase byli nějaký mrtvý ...“

„Pokud je naživu,“ zopakuje Daniel a snaží se, aby jeho hlas zněl pokud možno bez emocí, pak sdělí kápoovi číslo svého zploditele.

Počká ještě na dva vězně, kteří mu pomohou z ošetřovny přinést váhu, to již má domluvené. Chce začít hned dneska, jednak aby si šplnul u Schrödera, jednak aby zajistil alespoň trochu úlevy otcí. Ačkoli tím si není moc jistý.

Vrátí se zpátky za pětadvacet minut a spatří ke svému údivu padesátku mladých mužů nastoupených před blokem. Stojí v pěti řadách a ani nedutají. Na okraji, vybočujíc z řady, je i jeho otec, který se nestačí divit, když uvidí svého syna a jeho doprovod s váhou. Do toho přijde i nějaký esesák, kterého asi upoutalo zdejší divadlo. Zamíří ke kápovi, ten mu něco řekne, takže vzápětí nasměruje své kroky k židovskému lékaři.

Ten vystříhne vzorový pozdrav, pak na vyzvání vysvětlí jak své postavení, tak také důvod menšího pozdvižení. Což nacistovi zřejmě stačí, asi mu je úplně jedno, co kdo provádí s odsouzcením na smrt, jen byl zaujat neobvyklým obrázkem.

„Tak co bude?“ ptá se Werner, možná akci bere jako zpestření večera, který o sobě dává vědět zvyšujícím se šerem.

„Když už jsou tady nastoupeni, tak můžeme vážení provést před barákem,“ odpovídá mu Daniel, „Mohl bych si je napřed prohlédnout? Jestli někdo z nich není moc vyhublý?“

„Proč ne. Ale snažili se vybrat ty, co vypadají líp. Ale mnohý sem už přijdou dost vychrtlý,“ pokrčí rameny Ernst.

„Nechte je prosím svléknout, já zatím instruuji svého otce.“

„Ten váš otec ... měl jste tady i bratra?“ dívá se teď kápo poněkud nejistě.

„Ano, možná si na něj vzpomenete,“ snaží se Daniel zachovat klid, „Jednu noc se to trochu zvrtilo,“ ztiší teď hlas, „Můj bratr a ještě jeden skončili dost zmlácený.“

„Hm, to se někdy stane ...“

„Rozumím.“

„Tady pořád někdo umírá. Už si na to přesně nepamatuju.“

„Teď už je to jedno,“ pokrčí rameny Edelstein, ale musí se hodně držet, „Pokud vás to zajímá, tak můj bratr to přežil. Je na ošetřovně, uzdravil se díky péči doktora Schrödera.“

„Doktora Schrödera?“ znejistí znovu Werner.

„Ano, ale nestěžoval si na to zacházení. Ačkoli,“ ztiší ještě víc hlas Daniel, „jistá zranění by mohla nasvědčovat trochu nevhodné zábavě. Třeba popáleniny na přirození. To by si někdo mohl vyložit jako projev homosexuality. Jak se na takové projevy hledí, asi dobře víte. Tedy pokud se o tom začne mluvit, případně se o to někdo začne zajímat.“

„Co mi naznačujete?“ zbrunátní teď tvář Ernsta.

„Já o tom mluvit nezačal. Nechci dělat problémy, ani já, ani můj bratr. Ale vy byste taky mohl mít pochopení, jmenovat otce do funkce vedoucího té skupiny, aby na ni dohlížel. Nebo jako zástupce vorarbeitera, na tu přechodnou dobu. Mohl by také třeba dostávat dvojitou porci polévky, co myslíte?“ pohybuje se teď Edelstein na hodně tenkém ledě. Sobě snad příliš uškodit nemůže, ale otcí ano.

Werner teď vypadá, že by nejraději toho drzého židovského mladíka zabil. Na místě. Ovšem on sem přišel dělat vážení a výzkum pro kapitána SS, který ho z nějakého nepochopitelného důvodu šanuje. Možná proto, že je taky doktor. Což se děje u polských lékařů, u židovských je to hodně neobvyklé. Ale i on má máslo na hlavě, kdyby ho nařkli z homosexuality, mohl by mít vážné problémy. Ty dva tehdy nikdo neznásilnil, ale dost si s nimi pohráli, a dalo by se to opravdu vykládat různě. Tak co má dělat? Když už ho nemůže zabít, tak bude lepší mu vyjít vstříc.

„Tak ať je po vašem,“ kývne k obrovské radosti mladíka.

„Děkuji vám,“ řekne ten způsobně, „Mohli by se ti muži svléknout? Abych si je mohl prohlédnout. A potom by každý postupně vstoupil na váhu. Můj otec to tady zaznamená, do těch papírů. Další papíry mu dám na záznamy o stravě a jejich přidělené práci.“

„Svléknout!“ začne řvát kápo, další jeho pohůnkové se přidávají, padnou i rány holí.

Daniel rychle spěchá za otcem, který se už také chce začít obnažovat. Odtáhne ho rychle stranou a několika slovy mu vysvětlí, co tu právě dohodl. Ten se nestačí divit, ale pak se zarazí.

„Ale ti vybraní muži, ti mají být sledováni, dokud ...“

„Budou na tom lépe, protože si je snad nedovolí zabít nebo zmrzačit. Ale zachránit je nejde. Pokud tady nemají někoho, kdo jim poskytne pomoc, tak je jejich osud tak jako tak daný. Ten výzkum jim neublíží, ale ani jim nepomůže. Snad jen, že se k nim možná budou chovat s menší brutalitou.“

„Je to strašné, co se tady děje.“

„Otče, na to teď není čas,“ vrazí syn papíry do rukou svého zploditele, „Tady zaznamenávej jejich čísla, tady vedle jejich věk, do dalšího sloupečku napiš výšku a tady do tohoto sloupce piš jejich váhu.“

Židovský lékař nechá svého otce u váhy, sám jde k řadám již zcela nahých vězňů. Snaží se působit sebejistě, první řada se mu zdá v pořádku, proto nařídí, aby muži z ní postupně vstupovali na váhu. S tím, že kdo bude odbytý, může se obléknout a vrátit se do baráku. Je mu jich líto, jsou velmi vyplašení, neboť netuší, co s nimi je zamýšleno.

„Tenhle tady je dost pohublý,“ ukáže Daniel na jednoho mladíka, co mu již skoro vystupují žebra, „Nenašel by se jiný?“

„Jen tenhle?“ zamrmlá Werner, pořád mu leží v hlavě vyslovená výhrůžka s homosexualitou. Ale už jen to, že si ji dovilil vyslovit nějaký Židák, vůči německému kápovi, musí nutně svědčit o tom, že si je hodně jistý svým postavením a ochranou.

„Ještě se podívám na další řady,“ odpoví Edelstein, pak nechá zvětšit rozestupy, aby následně označil ještě jednoho z vybraných vězňů.

Kupodivu mu asi za pět minut přivedou jiné dva, ti se rychle svléknou a jsou uznáni za vhodný vzorek. Proto se zařadí do zástupu čekajícího na zvážení. Všichni ti nastoupení si asi dost oddychli, když byly jen zaznamenány údaje o nich a pak se mohli vrátit na barák. Sice netuší, proč je vážili a měřili, ale hlavně když se jim nestalo nic horšího. Tady může být podobný nástup také začátkem poslední cesty.

„Děkuji vám za spolupráci, zmíním se doktoru Schröderovi o vaší vstřícnosti,“ loučí se Daniel, když je poslední z vybraných mužů odbaven, „Dám ještě jenom instrukce otcí, co má zaznamenávat.“

Werner dost neochotně přikývne, ale jak se zdá, tak židovskému lékaři tahle hra zatím vychází. Snad tím poskytne otcí trochu času, než se ho pokusí přeradit na lepší práci. I když si ničím být jistý nemůže, tomu sadistovi se vše může rozležet v hlavě a pomstít se na otcí. Jenže bez pomoci by tady stejně brzo zemřel, takhle má snad malou naději přežít další dva měsíce.

Znovu pokusí otcí vysvětlit, co po něm chce a co mu snad dojednal. Ten ho poslouchá a tváří se poněkud nejistě.

„Dane, ale ti zkoumaní muži, když nebudou mít nic navíc, myslím tím jídlo ...“

„Otče, když si ho nějak opatří, kdo to pozná. Pokud si ho ale opatřit nedokáže, tak ... Tenhle výzkum jim opravdu nijak neublíží, spíše jim pomůže. Tak jim to taky vysvětlí, aby se nebáli, byli dost vyplašení.“

„A divíš se? Když je vyvedou před barák a nechají svléknout? To pak může jednoho napadat ledasco.“

„Budu už muset jít, blíží se večerka,“ loučí se syn, šoupne otcí do ruky kousek chleba a pak dá pokyn dvěma opodál stojícím vězňům, aby znovu odnesli váhu na ošetřovnu. Ti rozkaz plní a přitom židovského lékaře po očku pozorují. Asi si myslí něco o štěstí, které tu někdo má. Určitě mu jeho postavení závidí, a možná se ho i trochu bojí. Ale ani v tom se jim nelze divit.

DĚKUJI, PANE DOKTORE

Noc není pro Daniela příliš klidná, neboť musí pořád myslet na to, co se stane po ránu. Jak dokáže odvést chudáka Dova na smrt? Co mu řekne? Může si tisíckrát opakovat, že on o jeho smrti nerozhodl, ani ho neusmrtí, může si namlouvat, že by tak jako tak umřel, ale svědomí je nelítostné a stále se ozývá. Možná pomohl otci, možná pomůže Davidovi, už zajistil pomoc pro dvojčata. Ale taky zato musí platit, a ta cena není právě malá. Dokáže vůbec Dovovi lhát tak, aby mu vše hned nedošlo? Aby se zbytečně dlouho netrápil?

Když ho v jeho kutlochu probudí gong, cítí se hrozně mizerně. A jak si vzpomene, co musí udělat, mráz mu běhá po zádech, žaludek se mu svírá. Už za chvíli odvede jednoho chudáka kluka na smrt, určitě jí bude muset přihlížet. Obětoval ho pro záchranu svého bratra, bratra, který je smrtelně nemocný. Toho druhého neléčil, a teď ho odvede na smrt. Sice by asi zemřeli oba, kdyby z nich Schröder neudělal pokusné objekty, ale chudák Dov od začátku neměl žádnou šanci. Přitom byl zdravý, a kdyby se vyléčil a někdo mu pomohl, mohl tady nejspíš žít déle než bude David. Ale má smysl tohle řešit, když jsou tady stejně všichni odsouzeni k smrti?

Nasnídá se, pak se před apelem schová do kanceláře, prohlíží si záznamy učiněné včera večer jeho otcem, musí kvitovat jeho úhledné písmo. Pohlédne na hodiny v kanceláři, a modlí se, aby se čas zastavil a on nemusel učinit, co učinit musí. Jinak by bylo vše zmařeno, tohle by mu už Schröder jistě neprominul. Je to strašné, když musí za chvíli zemřít sedmnáctiletý kluk jen proto, že je Žid. Původně zcela zdravý, nyní zmučený a zmítaný horečkami, trpící bolestmi ze zanícených a neléčených zranění.

Bohužel čas se zastavit nedá, a zvláště tady, v tom pekle na zemi, plyne každému vězni velmi rychle. Maximálně počítají se třemi měsíci, než původně zdravý a silný jedinec zemře. Většinou asi umírají dříve, i ti, co při selekci u vlaku pošlou na stranu života. Jen hrstce vyvolených je dopřáno tuto nemilosrdnou hranici překonat. On se o to snaží, pro sebe a pro svou rodinu, co mu ještě zbyla. Proto teď musí vstát a jít udělat, co je nevyhnutelné, před čím nemůže utéci.

Schröder by jistě mohl počkat, až chudáka Dova vyberou, při nejbližší selekci. Nebo by možná umřel přirozenou cestou. Ale kapitán chce po něm, aby ho odvedl na smrt. Pravděpodobně jde o další zkoušku, a on nesmí selhat. Včera to řekl ten nacista velmi jasně. Pořád sem přivázejí další a další lidi, a ubývat jich rozhodně nebude. Ba naopak. Jak už pochopil z různých nárázek. Může si za něho jistě brzy sehnat náhradu, někoho, kdo bude dost silný, aby pro svou záchranu dokázal překonat soucit, zašpinit se, dodržet smlouvu s ďáblem, jak to jednou sám ten esesák nazval.

Včera mu Schröder řekl, že po něm nebude chtít, aby sám zabíjel. Na to jsou tu jiní kadeti. Nebude asi muset ani rozhodnout, kdo má zůstat naživu a kdo zemřít. Jen musí plnit rozkazy, i když ty rozkazy budou znamenat pro někoho smrt. Je to cena za vlastní život, možná i za život rodiny. Přitom není jisté, na jak dlouho ta dohoda platí. On totiž ví, jaký je jejich plán, a zjistí to tady každý po pár dnech. Každý pochopí, co se tady děje. I Dov byl vlastně mrtvý už ve chvíli, kdy prošel branou tohoto tábora. Jen se nevědělo přesně kdy umře, ale mělo k tomu dojít někdy do tří měsíců od jeho příchodu. Tak to tu mají nastavené. Existuje jen pár výjimek a tak hrozně moc lidí, kteří by ji chtěli získat. On tu šanci má, proto ji nesmí zahodit.

Vstane, pohlédne na své chvějící se ruce, a vykročí z kanceláře. Již je čas. Jde se napřed podívat, zda už dorazil Klehr, ano, již jeden vězeň čistí jeho motocykl, kterým sem přijíždí. Obrátí se a jde kousek stranou, do vedlejšího bloku, kde se nachází jeho bratr a také jiný sedmnáctiletý mladík, jehož osud je zpečetěn. Vyzvedne si ho, to by snad jemu ani jiným nemělo být nápadné, vícekrát si je bral do kanceláře, na vyšetření. Dnes ale odvede jen jednoho.

Pohled na Rubinsteina je žalostný. Jeho stav je ještě horší než včera, celý se chvěje, drkotá zuby. Horečka je určitě dost vysoká. Má opravdu už dost, ale pořád ještě jeho tělo bojuje. Přijde k němu, snaží se nedat nic najevo, ani před ním, ani před bratrem.

„Mám ti pomoc?“ ptá se David bezelstně, když Daniel jeho kolegu požádá, aby vstal a šel s ním.

„Ne, ne,“ řekne rychle starší sourozenec, pak se pokusí uklidnit, „Ty tu zůstaň, ty už jsi v pořádku. Zkusím teď pomoc Dovovi,“ lže a červená se dovnitř.

„Co se mnou bude?“ mžourá Rubinstein, sotva se drží na nohou, ale stále ještě není tak hrozně vyhublý, jako mnozí zde ležící a čekající na smrt. Asi i díky těm vyšším dávkám jídla. Také tu není tak dlouho, aby tělo stačilo strávit samo sebe.

„Zkusím ti pomoc,“ lže Daniel znovu, „Dát ti lék, který ti srazí tu horečku. Domluvil jsem se, s jedním doktorem, z vedlejšího bloku.“

„Dostanu i já léky?“ zeptá se Dov bezelstně a tne do živého.

„Ano, dostaneš. Doktor Schröder s tím souhlasí, dostaneš taky ty experimentální léky. Měli by ti pomoc,“ říká jeho lékař, vede ho pryč z ložnice, neodvažuje se podívat na bratra, aby ten neprohlédl.

„Moc vám děkuji, pane doktore,“ podívá se na svého lékaře Rubistein, takovým tím psím vděčným pohledem, a jeho podpírajícímu se dělá zle. Proboha, kdyby aspoň mlčel a vše mu ještě víc nestěžoval. Ale nesmí mu dát nic najevo, i pro něj bude dobré, když do poslední chvíle nebude nic tušit.

„Uvidíme, jak ten lék zabere,“ zachrčí Daniel, už ho vyvádí ven před blok a směřují k bloku dvacet, kde se provádí zvláštní léčba. Velmi účinná, mimochodem, žádný pacient ji ještě nepřežil.

Díkybohu nemocný hoch už mlčí, sotva se plouží, Edelstein cítí, jak se celý chvěje. Naštěstí ne strachy, ale zimnicí. Snad neprohlédne do poslední chvíle, možná jen díky tomu, že svému mizernému ošetřujícímu lékaři věří.

Už jsou před tou hroznou kanceláří, tam ho opře o zeď a přistoupí ke dveřím. Má obrovský problém zaklepat. Nejraději by kluka chytil, odtáhl zpátky na vedlejší blok, uložil na lůžko a nechal umřít přirozenou cestou. Ale když to udělá, s největší pravděpodobností bude sám ztracený, a také jeho rodina. Tedy to, co z ní zbylo. Zatím, neboť všichni jsou vážně ohroženi. Ne, tohle nemůže udělat, vždyť Dov umírá, nemůže tady přežít. Možná pár dní, do nejbližší selekce, když do té doby neumře. Jemu pomoci nijak nemůže, své rodině snad ano.

Přes všechny tyto racionální argumenty mu stále něco brání, aby na dveře zaklepal. Ty se však náhle otevrou, a v nich se objeví jeden z pomocníků Klehra. Spěchá, ale když spatří kolegu vězně, zarazí se. Pohlédne na mladíka opřeného o zeď a pochopí. Možná mu o tom jeho šéf i řekl, že budou mít po ránu jednu speciální léčbu.

Daniel vstoupí dovnitř, opět provede bezvadný pozdrav a zahlásí se. Místní paša se rozvaluje ve své židli, kolem něho kmitají jeho pomocníci, vypadají však spíše jako osobní sluhové, otroci.

„Máte ho tady, doktore?“ osloví ho Josef vcelku familiárně, i před svými pomocníky.

„Ano, pane SS-Oberscharführere,“ odpovídá Edelstein s těžkým srdcem, „Čeká na chodbě.“

„Tak pojd'te dál, voni už ho připravěj,“ pokyne svým zřízcům sanitář.

„Mohu i já ...“

„Ale prosím vás, doktore, na to přece máme lidi,“ tváří se blahosklonně kat, „Spěcháte?“ zeptá se.

„Po pravdě ano, pane SS-Oberscharführere. Čeká mě doktor Schröder, musím mu podat hlášení, až dorazí do své kanceláře. Nechci ho nechat čekat.“

„Tady se moc nezdržíte,“ usměje se Josef, pak vstane a jde ke stolku, aby se nachystal. Dnes má na sobě bílý plášť, pro jeden případ si asi nebude brát gumovou zástěru a rukavice.

Edelstein dýchá ztěžka, a přitíží se mu ještě více, když je doprostřed místnosti přistrčena židle. Pak spatří i chudáka Dova, již nahého, vede ho jeden z vězňů dovnitř. Odsouzenec se zdá být klidný, snad stále ještě nepochopil, kde se nachází. Kéž by neprohlédl až do poslední chvíle.

„Tady se posad',“ nařizuje mu pomocník.

Chudák kluk dopadne na židli, je opravdu v dost zbědovaném stavu. Jeho pohled bloudí kolem, naštěstí nevidí, jak se pro něj připravuje injekce. Pak se podívá na Daniela, ty jeho oči jsou tak smutné, ale snad je v nich i vděčnost, že ho konečně začne léčit.

„Dostaneš injekci, proti té vysoké horečce,“ říká Edelstein a svůj hlas nepoznává, sám je na pokraji zhroucení, ale musí to vydržet, „Po té injekci se ti uleví,“ dodá, pak pohlédne na Klehru, který se potměšile usmívá.

„Děkuji, pane doktore,“ odpovídá Rubinstein, a Daniel hrozně trpí. Rychle odvrátí pohled, nevydrží se už dívat do těch jeho očí.

„Tak se uvolni,“ říká jeden z pomocníků, pak začne nebohému chlapci štelovat ruce do správné polohy, kterou vymyslel jeho šéf. Zvedají mu vzhůru levou ruku, s pravou mu manipulují tak, aby si jí sám popravovaný zakrýval oči.

„Dostanu injekci?“ znejistí Dov, „Kam, pane doktore?“ objevuje se v jeho hlase úzkost, pravděpodobně již začíná tušit něco nekalého.

„Bude to v pořádku,“ zachrčí Edelstein.

„Je to nějaký divný, pane doktore. Co se to děje? Co to má znamenat?“ zní už z hlasu Rubinsteina zřetelně strach, přes snahu mu zakrýt oči spatří muže v plášti a brýlích, s hrozně velkou injekcí, jak se k němu blíží, „Pane doktore ... je to to ... je to to ...“, vyrazí ze sebe.

„Není to, co si myslíš,“ zalže naposledy Daniel, „Je to jen injekce proti horečce.“

„Vypadá to nějak divně ...“, začíná se odsouzenec vrtět na židli.

„Sed' klidně,“ napomíná ho pomocník kata, sevře ho teď i s kolegou, daleko pevněji, než doposud. A přitisknou mu vlastní ruku na oči, aby neviděl, jak se blíží dlouhá jehla k jeho hrudi.

„Pane doktore já umřu?“ vykřikne Dov, v ten moment mu již je injekce aplikována, jehla proniká bez větších problémů do srdce, pak je tam vstříknut smrtící koktejl.

V tu chvíli je Danielovi, jako by bodli do srdce jeho. Sevře ruce v pěst, snaží se zachovat klid. Zírá na zmučené tělo, jak z něho pomalu uniká život. Bohužel, jak umírajícího zřízenci pustí, stačí ještě otočit hlavu ke svému lékaři, a ty jeho oči strašně žalují, ještě než se sveze ze židle a s plesknutím skončí na zemi. Tam s sebou trochu škube, ale vše pomalu ustává. Jde opět tak o patnáct vteřin, než upadne do bezvědomí, ale ty se zdají Edelsteinovi nekonečné.

„Budete ho chtít?“ zeptá se Klehr, odnáší použitou injekci na stolek.

„Prosím?“ zachrčí Daniel, nerozumí otázce.

„Ptám se, jestli ho budete chtít,“ ukáže Klehr na nahé tělo na zemi, leží tam jak kus masa, jak utracený potulný pes, „Na pitvu,“ dodá na vysvětlenou.

„Ne, ne,“ vyrazí ze sebe Edelstein, „V tomto případě není pitva potřeba.“

„Tak my se vo něj postaráme,“ podívá se Josef na objekt svého léčitelského umu, zatím ho nikdo neodnáší, neboť není další adept na tuto speciální léčbu.

„To budete velmi laskavý, pane SS-Oberscharführere,“ snaží se Daniel nabýt rovnováhy. Nesmí před tím mužem ukázat slabost.

„Vypadá dost bídně. Na co jste ho vlastně léčili?“

„Vlastně na nic,“ odpovídá po pravdě daremný lékař, „Byl jen jako srovnávací vzorek,“ říká snad lhostejně, „Ten druhý měl podobná zranění, od bití, a taky spáleniny. Ten dostával experimentální léky a porovnávalo se, jaký bude rozdíl.“

„Ach tak. A ten druhý?“

„Ten druhý je již skoro vyléčený. Ta léčba zabrala,“ odpovídá trpělivě Edelstein, i když by chtěl být odsud na míle daleko, bavit se nad mrtvolou, stále ležící jak odpad na zemi, mu přijde strašné. Ale nemůže s tím nic udělat.

„Takže pokus dopadl dobře,“ zasměje se Klehr.

„Ten tady by asi nesouhlasil,“ ukáže Daniel na nebožtíka a pokusí se o úsměv, jen aby dokladoval, že je nad věcí. Co si tak asi o něm musí myslet ti další vězni, co jsou tady. Musí ho také

jistě považovat za kreaturu, když tak bezcitně mluví o sedmnáctiletém klukovi, co byl právě zavražděný.

„Tak ten asi ne,“ rozesměje se srdečně Josef, asi se mu ta poznámka líbila, pak se zamračí a houkne na pomocníky, „Dejte ho pryč, ať tady nepřekáží!“

Zřízenci se vrhnou vpřed, chytí mrtvolu a odnášejí ji do vedlejší místnosti.

„Mohl bych odejít, pane SS-Oberscharführere? Pan doktor by už mohl dorazit,“ ptá se Daniel pokorným tónem.

„Ale jistě, jen běžte, doktore. Až zase budete potřebovat moje služby, pro nějakej už nepotřebnej vzorek, tak se ozvěte,“ usmívá se mile vrah, „Ale můžete zaskočit i jinak, na kus řeči,“ dodá, čímž nepochybně šokuje své pomocníky. Ti vrhnou moc ošklivé pohledy na svého kolegu vězně, ale pak rychle sklopí oči, asi se ho bojí. Není divu, musí ho považovat za hroznou svini, co peče s jejich katany, co přivedla na smrt chudáka kluka, a pak ještě s jeho popravčím žertuje nad jeho mrtvolou.

Edelstein opět způsobně odzdraví, pak se pokusí o co nejjistější krok. Jen co se ale ocitne na chodbě, musí se opřít o zeď. Vše na něj teď padá, sám se chvěje, snad ještě víc, než ten nebožák na té židli smrti. Provinile se rozhlédne, díkybohu mu nikdo nevěnuje pozornost. Spíš vyrazí, než by šel, chce být co nejdál od tohoto hrozného místa. Ale ty oči Dova, ty jdou bohužel pořád s ním. Jak mu napřed chudák děkoval, a jak se pak podíval, když mu vše došlo. To už nikdy ze své paměti nevymaže!

Schröder v kanceláři ještě není, proto se svalí do židle, zakryje si obličej rukama a ztěžka dýchá. Dokáže někdy zapomenout na ty oči, na ten obviňující pohled? Dokáže být asistentem toho nácka a nezhroutit se? Dokáže přijmout fakt, že kolem něj budou pořád houfně umírat lidi, mladí, staří, zdraví, nemocní? A taky ženy a malé děti, co přijedou nepochybně dalšími transporty? Dokáže si udržet zdravý rozum na tomhle místě, kde je vše naprosto zvrácené? Kde s naprostou lhostejností jedni lidé zabíjejí jiné? Kde smrt člověka vůbec nic neznamená? Kde smrt stovek lidí vůbec nic neznamená?

„Co se děje?“ uslyší náhle hlas Johanna, ani nepostřehl, že otevřel dveře. Rychle vyskočí, postaví se do pozoru, nemá čepici, uvědomí si, jinde by ho stihl přísný trest, tady mu to snad projde.

„Tak co se děje?“ zopakuje esesák svou otázku, nyní již nevrlym tónem.

„Pane doktore,“ snaží se Daniel sebrat, „hlásím splnění dvou svých úkolů. Vlastně tří,“ opraví se, začne tím nejpříjemnějším, „Prostudoval jsem ty články o léčení spalenin, jak jste mi poručil. Pak jsem taky zařídil vybrání vzorku padesáti mužů, co na nic bude sledován úbytek váhy. A nakonec ...“ ztěžka polkne, „právě jsem se vrátil, zajistil jsem pro ten náš srovnávací subjekt speciální léčbu. Před chvílí byla provedena.“

„Tak?“ podívá se pátravě Schröder na svého asistenta, nemůže mu ujít jeho žalostný psychický stav, ačkoli se ho snaží zakrýt.

„Udělal jsem vše, co jste mi nařídil.“

„To rád slyším. I když vidím, že tě to dost sebralo.“

„Pane doktore, já to zvládnu,“ snaží se Edelstein o co nejjistější hlas, „Prosím, jen mi dejte ještě trochu času. Ale zvládnu to, slibuji,“ dodává dost úpěnlivě.

„V to doufám, už kvůli tobě. Proběhlo všechno v pořádku?“

„Všechno ... vlastně ano. Odvedl jsem ho tam, počkal, až bude skončena ta speciální léčba. Snad jen ...“

„No, co se stalo?“

„Já jen, že ten pan SS-Oberscharführer, že se vyptával na ten váš výzkum. Zdálo se mi, že ho to zaujalo, jen nevím, co mu smím říci ...“

„Tomu?“ ušklíbne se Johann, „Ten nepochopí zhola nic,“ mávne jen rukou.

„Byl ke mně nezvykle milý, i když jsem Žid. Mluvil něco o kolegovi ...“

„No jasně, teď už chápu, proč tě tak žere,“ rozesměje se srdečně Schröder, „Jistě mu mažeš med kolem huby, děláš, jako by taky byl doktor. Ale,“ mávne znovu rukou, „tohle mě vůbec nezajímá. Tak dál, co ten výzkum s váhou?“ rozvalí se ve svém křesle.

„Tady, pane doktore,“ rychle vezme listiny Daniel a předá je svému protektorovi, „Domluvil jsem se s jedním kápem, udělá z nich pracovní skupinu,“ dodá, pak se nadechne a vcelku věrně popíše, jak včera postupoval, včetně toho, jak nechal dva vybrané muže vyřadit, „Snažili se vybrat ty silnější, ne moc pohublé. Spíš mladší, nejmladšímu je sedmnáct, nejstaršímu osmadvacet.“

„Dobrá práce,“ pokývá nacista uznale hlavou.

„Pane doktore, asi vám musím ještě něco říct,“ zachvěje se Edelstein, „To komando jsem vybral záměrně, protože v něm pracuje můj otec. Požádal jsem toho kápa, aby ho přidělil k tomu zkoumanému vzorku, nechal ho vyhotovovat tyto zápisy, taky zapisoval vše o jejich práci, stravě. Snad bude mít tak lehčí práci a dostane snad polívku navíc.“

„Tak otec ...,“ podívá se napřed překvapeně esesák, pak se ale rozesměje, „Ty seš prostě typickej vychcanej Židák. Hned si využil situace.“

„Pane doktore, můj otec jistě povede ty záznamy velmi precizně.“

„No to jistě,“ usklíbne se Johann, „Jen aby jim nedávali žrádlo navíc, to by to všechno zkreslilo.“

„Požádal jsem toho kápa, aby na to dohlédl.“

„To už je lepší. Mám pro tebe další úkoly. Tak se posad' a poslouchej,“ ukáže nácek na židli, poté pokračuje, „Nechal jsem vobjednat nějakou literaturu vo pohřebnictví. Bude třeba ji prostudovat.“

„O pohřebnictví?“

„Pamatuješ, jak jsme byli tam u těch jam? No jasně, určitě si to pamatuješ, málem ses tam posral, když jsem tam s tebou žertoval. Tak se to zase zhoršilo. Ty jámy jako by pukaly, jdou z toho hrozný sračky a taky smrad. Bylo by potřeba přejít na způsob pálení. No a ty bys to měl zkusit nastudovat.“

„Jak fungují krematoria?“ tváří se hodně rozpačitě Daniel.

„Ale hovno. Jde vo to, jak to dělali, když se nashromáždilo hodně mrtvol, třeba po bitvách, nebo po nějakých epidemiích. Který bylo třeba spálit. Někdy je dávali do země, ale někdy taky pálili, na hranicích. Tak jestli tam někde není popsanej způsob, jak postupovali. Neoptimálnější způsob, kdy budou dobře hořet. Abych měl nějaký argument v ruce, na další jednání.“

„Mám se pokusit najít nějakou zmínku o tom, jak se spaloval větší počet mrtvých? Jak byla složena hranice, aby těla co nejlépe hořela? Nebo čím je polévali?“

„Správně, přesně tak. Pokud to tam teda někde je. Nebo se zkus sám zamyslet. No co se tak koukáš, dyť je to i v tvém zájmu,“ zamračí se Schröder, „Snad víš, že se pořád zvyšuje počet těch, co maj skvrnitej tyfus. A až se to ještě víc rozjede, tak kdo to vodnese? No? V první řadě samozřejmě vězni. A kdo je mezi nima? No? Dost z tvé rodiny. Taky ti na to můžou všichni do jednoho do měsíce pomřít,“ usklíbne se zase Johann a jeho protějšek zbledne.

„Rozumím, pokusím se něco najít,“ zachrčí.

„Možná by bylo nejlepší ty těla z těch jam vykopat a taky spálit, nejen ty nový, co jich taky určitě bude hodně.“

„Vykopat ... myslíte otevřít ty masové hroby, vytahat z nich ta tlející těla a ty spálit?“ polévá Daniela horko, když si pomyslí na tu otrěsnou práci, „Ale vždyť jich tam bude jistě hodně přes deset tisíc.“

„Deset tisíc?“ usklíbne se esesák, „To seš hodně při zdi, spíš tak desetkrát tolik.“

„Desetkrát tolik?“ vyvalí oči asistent.

„Tak pozor!“ uvědomí si Schröder, že asi řekl víc, než měl, „Zkus vo tomhle někde jen ceknout a vlastnoručně tě zastřelím! Rovnou v tomhle kanclu!“

„Nikomu nic neřeknu. Nikdy!“ vyrazí ze sebe Daniel, přitom se dívá zoufale, proč jen jeho šéf pořád tak žvaní, a proč ho pořád někam bere. Tak se stává nositelem strašných tajemství, a také žhavým adeptem na kulku, protože žádný zločinec přece nechce zanechat naživu svědky svých odporných činů.

„Taky bude třeba se domluvit na výběru pěti adeptů, na ten výzkum popálenin. V nejbližších dnech. To bys mohl taky zařídít,“ změní raději téma esesák.

„Mám je vybrat já?“

„Máš s tím nějaký problém?“ podívá se přísně Johann.

„Ne, ne, jen aby to bylo podle vašeho přání ...“

„Nejlepší to bude z nějakýho novýho transportu. Pět mužů, tak kolem dvaceti let. Jako je věk většiny vojáků. Pochopitelně zdravejch a silnejch. Už brzo mi přijdou ty testovací léky. Budeme se do toho moct pustit.“

„Ty léky ... pane doktore, bude i ten experimentální lék pro bratra?“

„Bude, ale jestli mu nepomůže a von zemře, tak jestli jen jednou něco žblebtneš, tak tě taky rovnou vodstřelím!“

„Uvědomuji si riziko, pane doktore. Ale bez toho nemá žádnou naději ...“

„Uvidíme, jestli mu to pomůže.“

„Mohl by být s těmi dalšími na té osmadvacítce?“

„Proč ne, když to na něm budeme testovat,“ pokrčí rameny Schröder, „I když ... bude se tam jen tak vyvalovat?“

„Mohl by tam třeba uklízet, mohl by dělat ty záznamy ...“

„Já ti seru na tvoji rodinu,“ zamračí se Schröder.

„Já vím, pane doktore. Ale ničemu to neublíží, a jemu to pomůže ...“

„Uvidíme,“ zakončí tohle téma Schröder, „Ted' se budeme zabývat tím dalším, tedy téma spáleninami. Určitě si to prostudoval. Tak taky jistě víš, jaký jsou v té souvislosti nejčastější zranění vojáků na frontě.“

„Ano, ale těch je víc. Jak jsem studoval ty dokumenty, tak hodně jich je od zápalných fosforových bomb, se mi tedy zdá. Další spáleniny jsou od toho, když se voják ocitne v kontaktu s ohněm, například hořící tank ...“

„Zůstaneme u těch popálenin vod těch bomb nebo granátů,“ přikývne Johann.

„Jak ty spáleniny vzniknou?“ skoro se bojí zeptat asistent.

„Velmi jednoduše,“ usměje se zlověstně esesák, „Na konkrétní místa danýho subjektu nanese me jistou substanci, tu taky dostaneme. Ta vzápětí způsobí popáleniny. Ty pak budeme léčit.“

„Naneseme ...“

„Ty naneseš,“ ušklíbne se Schröder, „Uvažuju vo dvou až třech ložiskách na každým subjektu. Na paži, na noze, a případně na trupu.“

„Možná by stačily dvě ...“

„Každá část těla má svoje specifika.“

„Jak mají být ty spáleniny velké?“

„Nemusíš se bát, nespálíme jim celý tělo,“ zasměje se Johann, „Bude stačit pár čtverečních centimetrů, taky nebudeme mít těch léčivejch substancí tuny.“

„Ty muži budou internováni na tom našem pokoji na bloku dvacet osm, předpokládám.“

„Jo, tam budou. Budeš je každej den sledovat, všechno zapisovat. Taky podle pokynů aplikovat léčbu. Dokud se neuzdravěj.“

„Až se uzdraví ... bude na ně aplikována speciální léčba?“

„Pokud se uzdravěj, tak půjdou do práce. Tohle tě zajímá, ne? Není třeba plejtvat lidskejma zdrojema,“ podívá se Schröder pátravě na svého asistenta, „Jedno si uvědom,“ říká rozvážně, „Naším cílem není nikoho eliminovat. Naším cílem je jen pokusný subjekty využít. Co s nimi bude

potom, to už není naše věc. Všechno, co budeme dělat, bude sloužit výhradně našim vědeckým zkoumáním. Nemám zájem nikoho z těch pokusnejch subjektů zbytečně tejrát a ani je posílat na tu léčbu. Jistě, může se to zvrtnout, přijít komplikace, pak třeba dojde i k té speciální léčbě, nebo k exitu pacienta. Ale my jsme vědci, to si kurva uvědom. Nejsme ty, co maj za úkol eliminovat nepřítele říše.“

„Rozumím, pane doktore. Asi jsem se neměl ptát ...“

„Ale ne, rozumím ti, pořád to v tobě je. Ten sentimentální soucit. Ani já nejsem barbar a nikdy bych nikoho nenechal mučit jen tak, pro nic za nic. Pokud už musí bejt nepřítel říše eliminovánej, pak jsem vždycky proto, aby se tak stalo co nejhumánnějším způsobem. V tomhle můžeš bejt klidnej, ty subjekty sice prožijou trochu bolesti, ale neočekávám, že by se nevyběčili. Až se tak stane, tak půjdou. Ale mezi náma,“ zasměje se teď esesák, „až se uzdravěj, a až je pošleme pryč, tak to vlastně bude znamenat jejich konec.“

„Máte pravdu, pane doktore. Mohu mít ještě jednu otázku? Budou jim podávány léky na tlumení bolesti?“

„Ne, nic takovýho,“ řekne Schröder rezolutně, „Ale zase ne proto, abych je záměrně tejrál. Ale jednak není léků nazbyt, a také nechci, aby jakýkoli jiný léky zkreslovaly náš pokus. Trochu té bolesti prostě musej vydržet. Do prdele, víš ty, jak trpěj naši vojáci na frontě? Taky mnohdy nemaj žádný prostředky na utišení bolesti.“

„Chápu, pane doktore.“

„To jsem rád, že jsme si to vyjasnili. Tak se dáme do práce, chci probrat ještě pár nápadů a zajímá mě tvůj názor.“

„Můj názor?“ podívá se teď pátravě Daniel.

„Tvůj názor. Přece sem si tě nevybral jen proto, abys někoho napřed popálil a pak potíral hojivou masťou. Na tohle bych si mohl vzít prvního vězně, kterýho bych potkal. Jde vo odbornou diskusi, kde máš právo vyjadřovat svůj vlastní názor, a taky i nesouhlas. Ale pozor, mluvíme jen vo odbornějch disputacích, nikoli snad, že bych ti toleroval byt' sebemenší zpochybňování mejch příkazů,“ dodá Schröder velmi důrazně.

PÁTÁ KAPITOLA

SPECIÁLNÍ AKCE

Isaac a Joseph Edelsteinovi konají odpolední službu v krematoriu. Ta jim začíná v pravé poledne a končí půlnocí. Pro ně ale jde již o naprostou rutinu, už si zvykli na pach spáleného masa, na přítomnost mrtvých, které musí přikládat do pecí. V tomto směru jsou již otupení. V poslední době mají docela i hlad, protože již ke zplynování osob v bývalé márnici nedochází. Občas tam střílejí lidi, ale oni dva tomu ještě nebyli přítomni. Jak jim vysvětlili jejich kolegové, když dorazí menší transport, tak se asi Němcům nevyplatí ho zplynovat a proto přistupují k tradiční metodě, totiž postřílení těchto k smrti odsouzených osob. Pak se dá v jejich svrších na dvoře nalézt občas něco k jídlu.

Jim však dnes přinesl něco málo na přilepšenou jejich předák Fischl, nevědí, jak to dělá, mohou se jen domýšlet. Asi ne všechny cennosti, co se zde najdou, jsou Němcům odevzdány, možná zde existuje skrýš, ve které jsou takové věci schované. Buď jde o cennosti nalezené ve svrších, nebo neodevzdaný vyrvaný zlatý zub, anebo něco, co se našlo po zplynování osob v márnici. Ty se před smrtí většinou pokálejí, a pokud do svých tělesných dutin ukryli třeba prsten či drahokam, mnohdy skončí ten v tekutinách na zemi. Oba bratři to dobře vědí, také tam pár kousků našli a poctivě odevzdali. Právě Goliathovi, který je pak předával dál. Pochopitelně přehrabování se ve výkalech, krvi, zvratkách je odporná činnost, ale co není odporné při odstraňování následků zplynování.

Dnes je pro ně služba klasickou rutinou, žádná mimořádná akce, pouze přiděl mrtvých z tábora. Někteří pravděpodobně zemřeli přirozenou cestou, další na následky surového bití, jiní byli zastřeleni při výkonu své práce horlivým esesákem. Pak tu jsou i ti, kteří mají malý vpich v oblasti srdeční krajiny, jak si občas na některém těle všimnou. Ti dostali fenolovou injekci, o které také již bratři slyšeli. Tak se prý léčí ti, u kterých se již nepočítá s návratem do práce. Tedy vážně nemocní, co by se buď nevyzdravěli, nebo by jejich léčba trvala velmi dlouho.

Fischl je dnes opět přinutit se pomodlit. Což oni udělali, nemají zájem si to s předákem rozházet, navíc jim donesl i něco navíc na zub. Každé přilepšení se hodí, Joseph si čas od času přejíždí rukou po svých žebrech, aby zjistil, nakolik jsou zase více viditelná. Ale zatím to není tak hrozné, ve srovnání s mnohými mrtvolami, mužů i žen, které tady denně spalují. Co se týká víry, tak nějak ji všichni tři ztrácí, stále méně a méně chápou, jak by mohl Bůh, je-li, dopustit taková zvěrstva, kterých jsou svědky i účastníky zároveň.

Goliatha obdivují, pomáhá jim, chová se k nim slušně a dokáže tak zvaně „organizovat“, tedy sehnat to, co potřebuje. Pořád je co zatajit, i u mrtvých z tábora se pátrá po zlatých zubech, což je činnost také značně nechutná. Většinou je trhá Fischl, ale když tady není, musí se toho ujmout někdo jiný. Prvním krokem je otevření zatuhlých čelistí, což jde vlastně udělat dvěma způsoby, buď je vypáčit, nebo na čelist prudce dupnout, pak většinou povolí. Následuje hledání zlatých zubů a jejich vyrvání, mnohdy i s kusem dásně. Ale i na to už si sourozenci zvykají. Naopak odpadá stříhání vlasů, neboť ty mají vězni či vězeňkyně krátké.

„Dneska to vypadá dobře, možná skončíme do soumraku,“ poznamená Isaac, právě naplnili pece novými těly a on teď postává nedaleko nich, spolu se svým bratrem a snad tak trochu kamarádem Yehudou Brunsleinem.

„Radši bych připravil další, aby někdo neměl chuť nám dát vochutnat svůj vobušek,“ prohodí právě tento jednadvacetiletý mladík.

Jeho návrh se setká s porozuměním, dnes jsou tady jen oni tři, další buď sloužili v předchozí směně, nebo jsou na jiné práci. Jejich obvyklý kolega je nemocný, snad jenom lehce. I oni se zde obávají tyfu, který se začíná rozmáhat v obou táborech, jak ve zdejších, tak v tom novém, budovaném v Birkenau.

Nanosí dovnitř další těla z vozu, který stojí na nádvoří, pak započnou s jejich prohlídkou. Jde o muže různého věku, většinou hrozně vyhublé, tak zvané musulmany. Tedy vězně v posledním stádiu jejich života v táboře, kdy již jejich vlastní tělo, pro udržení se v chodu, požralo svalovou hmotu a zůstávají tak jen kosti a šlachy, obalené vesměs scvrklou kůží.

Isaac se ujme role otevírání ústních dutin, mrtvolý leží nedaleko pecí na zemi na zádech, on jde od jedné k druhé a co nejvyšší silou dupne na dolní čelist svým dřevákem. Ozývá se často praskavý zvuk, jak povolují kosti, někdy však jeden pokus nestačí.

„Co tyhle dva?“ ukáže Yehuda na poslední nebožtíky, s čelistmi zatím pevně sevřenými, sám přitom rve zub asi padesátiletému muži, pak ho dává i s kusem tkáně do plechovky. Byť nutkání si ho uschovat je velké, mohl by za něj něco vyšmelit. Jenže rizika jsou obrovská, občas je prohledávají, někdy jen zběžně, ale někdy je svléknou donaha, a nevynechají ani řitní otvor. Kdyby u někoho našli zlatý zub, existuje jediný trest, a tím je kulka do hlavy. Navíc ani jeden z nich tří nemá žádné kontakty, s kterými by případnou kořist mohl za něco vyměnit. Na rozdíl právě od Fischla, který tu teď však není.

„Co tyhle dva?“ zopakuje svou otázku Brunslein.

„Ty? Ty jsou mladý, je jim sotva dvacet, ty nic zlatýho v hubě mít nebudou,“ oponuje Isaac.

„Jak to víš? Třeba jim ho někdo vyrazil, a mají tam víc zlata než starý,“ oponuje Yehuda, „Přece dobře víš, co by bylo, kdyby sem někdo přišel a našel tam zlatej zub. Nebo se našel náhodou v popelu. To by pak brali jako sabotáž, a co by pak bylo, nemusím snad říkat. Leželi bysme tady taky. Jako tyhle.“

„Ale já vím,“ kývne starší z bratrů Edelsteinů, „Jen už mě bolí kotník.“

„Tak vem támhle to páčidlo, co používá Fischl.“

„Já to udělám,“ přiblíží se k mrtvým Joseph.

„Ty ne,“ oponuje jeho bratr.

„Nemůžeš mě pořád před vším chránit, jenom proto, že jsem vo trochu mladší,“ zavrtí hlavou Joseph, pak bez dalšího dupne na dolní čelist jednoho z mladíků, povolí až na podruhé. To samé provede i s druhým tělem.

Yehuda se skloní a začne prohledávat teď již nepřírozeně otevřená ústa nebožtíků, z nichž se line nepříjemný zápach. Ale to i od těl, léto je v plném proudu a tak se mrtvolý začínají rychleji rozkládat. I tady je hrozné vedro, však také se všem třem z pórů na kůži pot jen řine, stejně jako z polského vězně ve funkci topiče. S ním, ani s jeho kolegou, však tato trojice téměř nehovoří.

„Tak to bysme měli. Tuhýci jsou vytěženi,“ zatřese plechovkou Brunslein, pak ji odloží a sáhne do kapsy. Vytáhne kousek chleba a suchého salámu, co jim dneska dal navíc Fischl, než odešel.

„Nenecháš si to na později?“ ptá se Isaac.

„To víš, že to nesním celý. Teď jen půlku, zbytek nechám na pozdějš, možná až na ráno,“ přikývne Yehuda.

„To je rozumný,“ souhlasí i Joseph a vytáhne svůj nadstandardní příděl, po pravdě hodně skrovný. Ale jsou teď vděční za cokoli.

Nakonec se dá přesvědčit i třetí z malé party, i on se zakousne do poloviny pokrmu. Ve skutečnosti však jde jen o pár soust, a oni usilovně žvýkají, aby si trochu jídla vychutnali. Ačkoli chleba je dost tvrdý a salám seschlý, možná už lehce nazelenalý. Kromě toho, že je jídla málo, je téměř vždy ještě hnusné a mnohdy zkažené.

Ani jednoho v tuto chvíli netrápí, že skrovný pokrm konzumují kousek od žhnoucích pecí, v nichž se škvaří nebožtíci, a že pod jejich nohama se nacházejí další mrtvolý, které přijdou přiložit

poté, co se z jejich předchůdců stane popel. Ale co mají dělat, tady jsou v relativní bezpečí, když tu v tuhle chvíli není žádný kápo nebo esesák, venku by je mohl někdo zpozorovat a zmlátit je.

Náhle ve všech tří hrkne, to už mají svačinku za sebou a jen tak klábosí. Ve dveřích se totiž objeví kápo, který má krematorium pod svou správou. Není jím nikdo jiný než surový polský vězeň Mietko Morawa. Je mu dvaadvacet let, má světlé vlasy a hodně statnou postavu. V táboře je již dva roky, a nosí červený trojúhelník politického vězně. Bohužel prostředí z něj vychovalo surového sadistu, a ke všemu v něm vypěstovalo nenávist vůči Židům. Uvěřil totiž německé propagandě, že právě Židé nesou plnou zodpovědnost za rozpoutání této hrozné války, které krutě dopadla i na Poláky.

Kápo Mieczysław
Morawa

Všichni tři členové pohřebního bratrstva ho už dobře znají, a také jeho pověst, kdy velmi rád a s velkým gustem tluče židovské vězně. Okamžitě se proto staví do pozoru, ještě že mají připravená těla na další várku, snad ho to alespoň trochu uspokojí.

„Vy svině, nemáte co na práci?“ zařve na uvítanou, všichni tři se rychle vrhnou k pecím, aby zkontrolovali proces hoření. Začnou strkat do hořících nebožtíků, aby podpořili jejich pálení. Na štiplavý kouř jsou již zvyklí.

Morawa jen tak ze cviku přetáhne obuškem přes záda Isaaca a Yehuda, pak přijde k Josephovi. Ten se rychle staví do pozoru, a zároveň napíná své svaly, v očekávání rány.

„Zavři tu pec, ty hovado,“ vyštěkne Mietko.

Mladší z Edelsteinů rychle pokyn naplní, pak znovu zaujme původní postoj. Vzápětí se prohne, když se mu obušek zaboří do oblasti žaludku. Ale jen lehce vyhekne, zatne zuby. Dostane druhý pořádný štulec pod žebra, i ten

se ctí ustojí. Bojí se však toho, aby se ten sadista nezaměřil na hlavu, to může být pro bitého osudné. Říká se, že už ubil několik vězňů k smrti.

Isaac hledí se strachem ke svému bratrovi, nemůže mu nijak pomoci, pokud by se o to pokusil, tak může kápo zabít oba. Modlí se proto, aby mladší sourozenec nedostal moc velkou nakládačku.

K další ráně však nedorazí, neboť se objevuje i SS-Unterscharführer Hans Stark, jednadvacetiletý esesák, povahově další surovec. Také mnohonásobný vrah, podle vyprávění sám zastřelil mnoho osob tady na nádvoří krematoria, které se vzpíraly jít dovnitř márnice, tedy do improvizované plynové komory. Zvláště řádl v době, kdy tam naháněli lidi násilím, a většinou i v šatech, ne jako teď, kdy je dostávají klamavými kecy o dezinfekci. Prý zabil i nějaké děti.

Všichni tři mladí židovští vězni se zachvějí, tahle dvojka je tady může v mžiku zmasakrovat, jen tak, pro svoji zábavu. Jedinou nadějí jim je, že tady stále mají hodně práce a kdyby je zle potloukli či dokonce ubili, kdo by pak vkládal mrtvé do pecí? Oni jsou již zaučení, nebožtíků je stále dost, to je jejich hlavní a asi i jediná ochrana.

„Až tam přiložej tyhle,“ ukáže Stark na mrtvolu na zemi, „tak ať vypadou. Do koksárny.“

Díkybohu po vydání rozkazu esesák odejde, aniž by komukoli cokoli udělal. Morawa se také přestane zabývat nejmladším členem pohřebního komanda, ale rozkročí se.

„Tak jste slyšeli!“ zařve, „Jak tam nastrkáte tyhle, tak hned mazejte do té koksárny. Je tu zvláštní akce,“ dodá na vysvětlenou, vcelku zbytečně, neboť to všem již došlo. Jen netuší, o jakou akci půjde. Ale o zplynování asi ne, to je vodí na dvůr, aby jejich přítomnost uklidnila vražděné. Spíš tady v márnici někoho zastřelí. Otázkou je, kolik jich bude a kdo to bude.

Všichni tři dávají na srozuměnou, že pochopili, znovu otevírají dveře pecí a šťouchají do hořících těl, chtějí co nejdříve splnit rozkaz a zašít se v koksárně, tady asi bude brzo plno esesáků a je zbytečné jim padnout do rány.

Bohužel pro ně něco urychlit nejde, plameny si ukusují z těl jen tolik, jako obvykle. Nicméně nakonec se jim podaří zasunout již nachystaná těla do pecí a spěchají do jim vyhrazeného prostoru.

Vraždit lidi budou vedle v márnici, je u toho dnes nechtějí. Což jim však vůbec nevadí. Sice moc jejich pokyn nechápou, nakonec stejně budou povoláni, aby posbírali svršky lidí a jejich těla spálili.

„To jsem zvědavej, kolik jich přibude,“ prohodí Yehuda, „A to si říkal, že bysme mohli skončit do setmění,“ napíná sluch, neboť se nacházejí asi deset metrů od márnice, alias plynové komory, která dnes nejspíš poslouží k popravám kulkou.

„Třeba budou mít něco u sebe, myslím k jídlu,“ ozve se Joseph, má opravdový hlad, podvědomě si sáhne na levý bok, pod košili. Pořád si kontroluje žebra, je tím skoro posedlý, má hrozný strach, že se už brzo promění v podobné kostlivce, jaké tady téměř pořád pálí. Nyní pocítí i bolest, ten šturec obuškem nebyl vůbec malý.

„Když nás nechaj ty hadry posbírat, tak je musíme pořádně prohlédat. Ačkoli mnohý, co sem teď vozej, mají taky hovno, jako my tady,“ usklíbne se Brunslein.

„Možná je vozej z blízkýho okolí, když je jich tak málo,“ rozumuje Isaac, a také se zaposlouchá, zatím je však ticho, jen občas se ozve zaštěkáni psa, ty přece chybět nemohou, aby zastrašili chudáky, co se je rozhodli dnes sprovodit ze světa.

Všichni tři členové pohřebního komanda dál trpně čekají ve skladu koksu. Ale vůbec jim nevadí, že dnes nejsou u exekuce. Naopak. Nemusí tak hledět na lidi, co je přivedou, donutí svléknout a pak zastřelí.

„Tak to asi začalo,“ znovu se zaposlouchá Brunslein, a spolu s ním i další, zvýší se štěkot psů, je slyšet i křik, nejspíš esesáků. Také pláč žen, ale ne zase tak moc silný, „Možná se nechtěj svlíkat, tak jim domlouvaj, těma vobuškama.“

Tento stav chvíli vydrží, pak ale uslyší hrozný nárek, pláč, přerývané hlasy, pravděpodobně prosící.

„Asi je začali střílet, a už jim došlo, co se stane,“ glosuje situaci celkem chladně Yehuda.

„Jako bych tam slyšel děti ...,“ poznamená Isaac.

„Určitě tam budou ... ale to je nezastaví.“

„Do prdele, jak asi budou zmasakrovaný,“ povzdechne si Joseph, neboť už myslí na následné, kdy budou muset povražděné zpopelnit. Pokud pálí dospělé nebožtíky, vysílené, vychrtlé, je to hnusné, ale když dojde i na děti, je to vždycky o třídu horší.

Řev je teď tak silný, že jde občas i rozeznat, co tam kdo křičí.

„My jsme nevinní! Nic jsme neudělali!“ ječí jakýsi ženský hlas, k tomu se přidává zoufalý pláč dětí.

„Našich na frontě přijde vo život víc!“ huláká kdosi opileckým hlasem.

„Ušetřete alespoň děti,“ žadoní žena, „Prosím, nezabíjejte ty děti!“

Odpovědí je jí jen drsné zasmání.

Výstřely slyšet není, neboť jistě používají oblíbenou malorážní zbraň, a také křik je obrovský a vše přehluší. Mladíci už nic nekomentují, jen smutně sklopí hlavy. Nutně si musí představovat, jak je těm lidem, co pravděpodobně po jednom či po menších skupinách vodí do márnice a tam popravují střelou do týla. Jak musí být těm matkám, co teď již vědí, že zabijí jejich děti. Pokud napřed vezmou je, spatří jejich tělíčka krátce předtím, než zastřelí i ji. Ten zoufalý křik a pláč vězňům proniká až do morku kostí.

„Na něco si nejde zvyknout,“ prohodí Joseph, je hodně pobledlý. Sám ještě skoro kluk, i když možná během těch pár měsíců v ghetu a tady už dospěl. Ovšem dost tvrdým způsobem.

Křik slábne, už je jich asi většina mrtvých, ale stále ještě někdo pláče a prosí o život, buď svůj, nebo i svých blízkých. Asi napřed postříleli muže, jako hrozbu odporu, a poté přišly na řadu ženy a děti. Ale mnoho vzdoru nejspíš nebylo, jen zoufalé prosby. Tím, že nechají lidi svléknout, automaticky snižují jejich schopnost se bránit.

Konečně se rozhostí úplné ticho, jenž působí blahodárně na pocuchané nervy tří mladíků. Ovšem ti zároveň vědí, co to znamená. Jednak všichni přivedení lidé jsou již mrtví, a za druhé, teď přijde čas na jejich ohavnou práci.

Dočkají se záhy, kdy jsou kápem Morawou křikem vyháněni na dvůr a do márnice. Spatří haldu ošacení, různě roztroušeného po zemi, nelze přehlédnout dětské oblečení i botičky.

„Jeden posbírání ty hadry, další hned nosit!“ huláká Mietko a máchá obuškem nad hlavami vězňů. Ale netluče je, teď je potřeba čilý, ne polomrtvý.

„Běž!“ strčí Isaac prudce do Josepha, tomu je to jasné, bratr ho chce ušetřit pohledu na jatka, která asi druzí dva v márnici spatří.

Nejmladší člen komanda neprotestuje, rychle se vrhá vpřed. Uvažuje, zda si může dovolit oblečení prošacovat. Většinou to esesákům nevadí, tolerují jim to, navíc chtějí odevzdat cennosti, které tam najdou. Proto s tím začne, nanejvýš dostane ránu, když se jim jeho činnost nebude líbit. Ale nikdo nic neříká, tak šaty prohlíží, a když náhodou najde něco k jídlu, hned kořist schová. Zachvěje se, hned v prvních klučičích kalhotách objeví tvrdou sladkou tyčinku. Chudák chlapec si ji už nesní, podle velikosti oblečení mu mohlo být tak pět, šest let. Panebože, kdo je schopný zastřelit takové dítě?

Odpověď by se dozvěděl, kdyby vstoupil spolu s bratrem a Yehudou do márnice. Ti tam totiž narazí na poddůstojníka SS Bernarda Palitzsche, jehož už znají z poprav u zdi mezi bloky deset a jedenáct, kdy i tam střílel lidi ranou do týla. Ten teď stojí jak přízrak uprostřed místnosti, bez jakýchkoli známek emocí, s lehkým úsměvem na tváři, v ruce drží popravčí zbraň. Ta i on jsou potřísněni krví, ze zbraně odkapává na zem. Kousek od něho spočívají, teď již nehybně, plody jeho práce. Odhadem tak dvacet nahých těl. Mužů, žen i dětí. Možná členové jedné rodiny, možná dvou. Isaac se zachvěje, vzpomene na svou početnou rodinu, teď již bohužel o čtyři členy zmenšenou. Jak těm lidem muselo být, když si uvědomili, že dnes tady všichni zemřou. Včetně malých dětí obou pohlaví, je jich tu několik, odhadem tak ve věku pět až dvanáct let.

„Tak hoďte sebou!“ řve už zase Morawa, zatímco kat se přiblíží a cosi si hvízdá, „Dělejte, bude ještě jedna skupina. Všechny nanoste rovnou k pecím!“ rozkazuje kápo.

Oba mladíci berou tělo jednoho ze starších mužů, asi dědečka nejmladších obětí, a v poklusu s ním směřují určeným směrem. Nedovolí si zastavit, mrtvolu, která je doposud teplá, a z jejíž hlavy stále vytéká krev, mrsknou na zem a už chvátají pro další.

Joseph dokončuje sbírání a prohlídku svršků, jen co je hotov, ucítí kopanec na zadnici od esesáka Starka, jenž ho žene také do márnice. Bohužel jde s ním, aby ho povzbudil, kdyby nebyl dost aktivní.

„Budeš nosit ty fakany,“ nařizuje mu k jeho hrůze, „Začni tímhle,“ ukáže na tělo chlapce, asi dvanáctiletého.

Edelstein nemůže odporovat, rychle vstoupí do kaluže krve a výkalů, chytne tělo v pase a začne ho vláčet, což se ukazuje jako nevhodné. Je dost těžké a navíc mu klouže z rukou. Nesmí ho upustit, jinak ho esesák určitě nakope nebo zbije. Proto se rychle přikrčí a hodí si ho přes rameno. Prostřelenou hlavu má tak někde v úrovni svého žaludku, a z ní stále vytéká krev.

Doběhne k pecím, hodí mrtvolku na hromadu možná jeho příbuzných, a už zase chvátá dovnitř. Chopí se asi šestileté dívky, taková roztomilá jistě byla, dá si ji do pravého podpaží a chce odejít. Zastaví ho rána obuškem do levého ramene, ohlédne se a spatří, jak Stark ukazuje na tělíčko asi pětiletého chlapce. Neváhá, rychle se sehne, chytne ho za ruku a už vleče mrtvolky dvě.

Márnice je vyklizená poměrně rychle. Trojice vězňů teď stojí u hromady ještě teplých těl a rozpačitě se dívá na Starka. Mají zase odejít, když se chystá druhá hromadná vražda, nebo mají začít s prohlídkou mrtvol a přípravou k jejich kremaci? Pod haldou se již i zde vytváří kaluž krve, pomalu ale jistě se zvětšuje.

„Zmizte tam zpátky!“ dostanou jasný a stručný příkaz.

Na nic nečekají a v poklusu směřují do koksárny, kde setrvají do doby, než budou zavražděni další lidé. Zadíchaní se posadí na zem, dívají se na své zakrvavené ruce, stejně tak je poznamenáno i jejich oblečení. Znečištěné vším možným mají i dřeváky.

„Ta holčička byla tak roztomilá,“ přeruší Joseph ticho přerývaným hlasem, částečně od běhání, částečně od hrozného zážitku.

„Netušil jsem, že budeš muset nosit ty děti,“ říká omluvně Isaac, „Myslel jsem, že ti to sbírání šatů bude trvat dýl,“ dodá.

„Šlo to rychle, stál nade mnou a kdybych polevil ...“

„Dalo se to prohledat?“ zajímá se Yehuda.

„Dalo, bylo tam pár peněženek a taky nějaká pozlacená tabatěrka, ty jsem vodevzdal.“

„Na to se neptám.“

„To je mi jasný,“ vytáhne vítězoslavně mladší z bratrů Edelsteinových své úlovky. Tedy nic moc, ale pro hladové lidi je každé sousto dobré.

„To není zase tak špatný,“ konstatuje Brunslein, „Na to, že jich bylo jen dvacet, docela nuzně oblečenejch, podle těch hadrů, z toho málem polovina děti,“ prohlíží si dvě sladké tyčinky, dvoje sušenky, jedno zabalené lízátko, a taky rybí konzervu. To vše si vzali lidé s sebou, aby případně zahnali hlad.

„Jak to rozdělíme?“ ptá se Joseph a pohlédne tázavě na oba své společníky.

„Tak navrhuju tu konzervu votevřít hned tady a teď, a taky ji na místě ztrestat. Tamto další pak spravedlivě rozdělit na tři díly,“ vznáší svůj návrh Yehuda, a když je přijat, jde hledat, čím by plochou konzervu otevřel.

Sedí tam, pojídají rybičky v nálevu, ve skutečnosti pro každého jde o jedno větší sousto, ale oni si berou po maličkých kouscích a snaží si kořist vychutnat. Jaký je to rozdíl proti té šlichtě, co tady dostávají. Myšlenkami však nutně musí minimálně občas zabloudit k té hromadě mrtvých, co je mají nanošené u pecí.

„Jak může někdo střílet do hlavy takový malý děti,“ řekne náhle do ticha Joseph, „A my sežereme, co měly ... tu jednu tyčinku měl v kapse kalhot ten tak pětiletý kluk ...“

„Co my s tím naděláme,“ pokrčí rameny Brunslein, „Cekni a vzápětí budeš ležet mezi nima. Taky jako ťuhýk. A ta sladká tyčinka ... von si ji už nedá, tobě pomůže.“

„Máš pravdu, je to tak,“ mluví hodně tiše Isaac, „Nemůžeme nic dělat, než jim prohlédnout ústní dutinu a pak spálit. Ale vždycky je to těžší, když tam jsou tak malý děti.“

„Když to budeme rozebírat, tak se z toho akorát posereme,“ je očividně nespokojený s nastoleným tématem Yehuda, „Prostě to tak je a nic se nezmění, jestli vo tom budeme žvanit.“

„Vomlouvám se,“ hlesne Joseph, pak pohlédne na svůj zakrvácený oděv, ta krev vytékala z malých dětí, surově popravených tím uhlazeným, hvízdajícím a usměvavým esesákem.

Rozhostí se ticho, nikomu není do řeči, každý se bude muset s nepříjemným zážitkem vyrovnat sám. Už toho viděli dost, a ještě asi mnohé hrůzy spatří. Až jednou přijde řada na ně, poručí jim, aby se svlékli, možná právě vedle na tom dvoře, odvedou je nahé dovnitř do té márnice a tam je taky střelí do týla. Nikdo z nich tří si nedělá žádné iluze, že by to mohlo skončit jinak. Prostě jen žijí ze dne na den, o delší budoucnosti nikdo z nich vážně neuvažuje.

Po chvíli na sebe jen pohlédnou, už to zase začíná. Opět jsou slyšet hlasy, křik Němců, zatím ještě mírnější protesty a snad i pláč odsouzenců na smrt. Což se za malou chvíli změní, a následují stejné scény jako u první skupiny. Nárek, pláč, marné prosby o slitování. Nakonec zase to strašné hrobové ticho, svědčící o tom, že jsou všichni mrtví.

Znovu jsou vyzváni, aby vstoupili na scénu, aby začali plnit svoje povinnosti. Joseph je poslán na sbírání svršků, další dva pak znovu do márnice. Letný pohled naznačuje, že i druhá skupina byla přibližně stejně početná a v podobném složení jako ta předchozí. Zase celé rodiny či jedna větší rodina.

„Tak co je?“ zařve Morawa na vězně.

„Já jen, pokud již nebudou další skupiny,“ osmělí se Isaac, „tak by bylo asi lepší je tady zatím nechat. Aby se tam zbytečně nehromadili. Ale pokud budou další ...,“ podvědomě se přikrčí, protože očekává ránu.

„Dneska jich už víc nebude, šlo jen o tyhle dvě malé skupiny,“ řekne kupodivu docela klidně kápo, který nešťastníky sám osobně po jednom vodil na smrt, ale to jeho podřízení nevědí, „Tak na co čekáte, padejte k pecím,“ rozpřáhne se obuškem. Nikoho ale nepraští, neboť oba židovští mladíci už peláší z jeho dosahu.

Rozumí také jeho slovům o menší skupině, od druhé směny vědí, že tady už dvakrát postříleli na dvě stě lidí. Oni to zatím nezažili, pouze při své směně našli nebožtíky s dírou v hlavě, co nestačili jejich kolegové spálit.

Situace kolem krematoria se zklidňuje, nyní už přichází čas na rutinu. A snad taky už bude klid, možná půjdou ti vrazi zapíjet další skvělý úspěch v boji se svým nepřítelem. Kdy hrdinně postříleli na čtyřicet neozbrojených a bezmocných osob, včetně mnoha dětí.

Isaac a Yehuda začnou pracovat na tělech, venku sice ještě čekají nebožtíci z tábora, ale napřed se musí zbavit té haldy čerstvých mrtvol, navíc teď stojí v kaluži krve. Začnou se dohadovat, jak budou těla pálit, jak na dospělé přidají děti, aby jim práce odsýpala. Ke své malé radosti s tím již mají zkušenosti, děti nebudou strkat do pecí poprvé. A určitě ne naposledy, pokud je ještě nechají nějaký čas naživu.

Objeví se Joseph, přiblíží se ke kolegům, rozhlédne se. Pak vyndá opět pár sušenek a velmi drobných sladkostí.

„Aspoň něco,“ zhodnotí dnešní celkovou kořist Yehuda.

„Není to snad tak málo, ne?“ tváří se divně mladší z Edelsteinů.

„Určitě nám to pomůže,“ podívá se mile na sourozence Isaac, přetvařuje se, neboť stále slyší v uších ten zoufalý křik, především matek a dětí, chce ale povzbudit svého mladšího brášku.

„A co třeba tohle?“ rozhlédne se znovu Joseph, a protože tu není žádný kápo ani esesák, zatváří se vítězoslavně a vytáhne z pod oblečení tornu, tu pak otevře.

„No to je úlovek! To je hotovej poklad!“ zvolá radostně Brunslein.

„Ukaž?“ dere se vpřed i Issac, a i v jeho jinak smutných očích se objeví kratičký záblesk radosti.

„Našel jsem to mezi těma svrškama. Jen jsem to prohledal, jestli tam není nějaká cennost, aby nás kvůli tomu nevodpráskli, a pak jsem to hned schoval. Asi to měl někdo z nich taky tak schovaný. Možná pro svoje děti,“ vysvětluje Joseph.

„S těma dětma už běž do prdele,“ uleví si Yehuda, „Ale jinak seš zlatej. Dneska tady budou hody,“ zašklebí se.

Hladoví vězni mají opravdu důvod k malé oslavě. Ačkoli ta torna není kdoví jak veliká, obsahuje jen a pouze jídlo. Několik konzerv, kus chleba, máslo, také marmeládu, trvanlivý salám. Možná opravdu poslední železné zásoby nešťastné rodiny. Ale pro ty tři tato kořist znamená velmi mnoho, neboť je to oddaluje od chvíle, kdy se z nich začnou stávat kostlivci.

Ano, dlouhé minuty, jež museli snášet zoufalý křik obětí, nepochybně poznamenal jejich psychiku. Stále jim v uších zní ten nářek, a polovinu povražděných chudáků mají kousek od sebe. Je ale v tuto chvíli zajímavá jen a jen to jídlo, protože pro ně je získání potravin navíc otázka života a smrti. Pokud se nechtějí opravdu zbláznit, musí se oprostit od soucitu s lidmi, jež spalují. Prostě jen vykonávají práci, odpornou práci, kterou si nevybrali, ale díky níž zatím tady v tom pekle přežívají.

POKUSNÉ SUBJEKTY

Daniel Edelstein je po ránu zastiženy jedním z písařů, který mu oznamuje, že se má kolem jedenácté hodiny dostavit k přijímání nových vězňů, ze kterých mu bude vybrána pětice, jak požadoval doktor Schröder. A jelikož ten za zprostředkovatele určil svého asistenta, tak mu to jde oznámit.

Daniel cítí značný chlad ze strany polského prominentního vězně, a asi také ví, proč tomu tak je. Zatím židovští vězni, kterých však houfně přibývá, mají bez výjimky podřadné postavení. Všichni tady vědí, že jsou určeni k likvidaci, nemají tady přežít déle než pár měsíců. Jenže teď se tu objevuje na dost lukrativním postu mladý Žid, což se mnohým nelíbí. Možná to cítí jako ohrožení vlastních pozic. Krom toho, že rovněž asi trpí antisemitismem.

Edelstein nechá chování písaře bez komentáře, je zbytečné se s kýmkoli pouštět do sporu. Kvůli své rodině potřebuje Poláky na své straně, a ne, aby se mu mstili, třeba právě na příslušnících jeho rodiny, nebo se snažili intrikami podkopat jeho pozici u doktora Schrödera. Stále více cítí, že tady nehrozí nebezpečí jen ze strany esesáků či sadistických kápů, ale též od spoluvězňů. Jak naznačoval doktor Pichman, když mluvil o tom, že někteří polští lékaři dokonce zajistili svým židovským kolegům přidělení do takových komand, kde ti našli smrt. Neumí posoudit, nakolik jsou tyto zkažky pravdivé, ale možné nebezpečí si uvědomuje.

Není to tak divné, prominentních míst ve správě tábora, určených pro vězně, není zase tolik, stejně jako míst pro vězeňské doktory. A jak vězňů přibývá, hlavně těch židovských, může být tlak z jejich strany dosáhnout i na tyto lukrativní posty, zajišťující jim naději na oddálení jejich konce. Daniel si moc dobře uvědomuje, že pro své vlastní přežití udělají lidé hodně, mnohdy téměř cokoli, on sám je toho zářným příkladem. Spolupracuje s nacistickým doktorem, který část jeho rodiny poslal na smrt, a plní jeho rozkazy, i když jím je odvedení jiného vězně na smrt. A brzy mu přibude další povinnost, kdy bude asistovat u zvrhlých experimentů na lidech.

Právě s tím souvisí výběr pěti mladých, zdravých a silných mužů, aby na nich mohlo být prováděno testování nových a nevyzkoušených léků proti spaleninám. Od farmaceutického koncernu, jehož jméno zůstává židovskému lékaři skryto. Co však ví jistě, popálení kůže pokusných osob bude pro ně nepochybně bolestivé, i když by nemělo ohrožovat jejich život. Ale jak se bude moci podívat do tváří spoluvězňů, které bude svým způsobem mučit? Bude jim způsobovat pravděpodobně velkou bolest?

Ve stanovený čas vyrazí na určené místo. Přitom každý pohyb po táboře považuje svým způsobem za nebezpečný. Může narazit na někoho, kdo nemusí brát v potaz jeho prominentní postavení, může mít špatnou náladu, být přio opilý, dostat chuť někoho zmlátit. Může mu vadit, že židovský vězeň má na sobě oblečení, které je svým způsobem nestandardní. Také on může udělat chybu při zdravení, každý vězeň musí správně pozdravit každého esesáka, kterého potká. Správně sejmout čepici. Jen za špatně provedený pozdrav může následovat bití, které občas skončí i smrtí.

Naštěstí dorazí na místo přijímání nováčků v pořádku, náhle se mu připomene situace, ne tak vzdálená, kdy on, jeho otec a bratři byli na místě těch, co se z nich dnes stávají noví vězni. Ovšem tentokrát přichází tak říkajíc z druhé strany, již něco o táboře ví, na rozdíl od těch nováčků. Ti právě prošli velmi ponižující procedurou, jsou nazi, poznamenání břitvami od holení chlupů, mnozí i potlučení od holí dozorců. Dostávají tetování, čímž se z nich stávají pouhá čísla, přestávají pro mnohé být lidskými bytostmi. Jen čísla, která za krátký čas budou přepsána z kolonky živých do seznamů zemřelých.

Edelstein se přitočí k písaři, který ho vyzval k příchodu na toto místo, zdvořile ho pozdraví a zase přehlédne jeho povýšenecké chování. Bude muset asi chvíli počkat, neboť stále ještě přicházejí

další muži, nejčastěji ve věku mezi šestnácti až čtyřiceti, občas se tam objeví někdo mladší nebo starší. Jsou v různém fyzickém stavu, což lze posoudit, neboť stále ještě neobdrželi pruhovaný mundúr, a jak jsou odbaveni u písařů a tetovačů, staví se nazí do řad, pod dohledem dozorců. Ale také mladého esesáka, jednadvacetiletého Bruno Deuschla, přezdívaného Hezoun Bruno nebo Šílený Bruno, o němž je známo, že dost často střílí vězně, především v pracovních komandech. Zabíjí každého, u něhož se mu zdá, že nevykonává práci dostatečně rychle či je již vysílený a tím pádem práce neschopný.

Daniel vše sleduje z povzdálí a se smutkem v očích hledí na masu židovských mužů, kteří se právě mění na pouhá čísla a také se stávají kandidáty smrti. Za krátký čas se jejich těla změní, začnou strádat, hubnout a nakonec je čeká smrt. Většinu z nich, pokud se jim nějakým zázrakem nepodaří proniknout na místo, kde dostanou příležitost sehnat něco navíc k jídlu či budou alespoň trochu chráněni před terorem esesáků a kápů. Je to strašně smutný pohled, když on dobře ví, že nejpozději do tří měsíců bude drtivá většina z nich mrtvých.

Ten písař, na jehož pokyn sem přišel, právě teď hovoří s Deuschlem, pak se zase vrací. Přijde až k němu.

„Máte jít za ním,“ řekne s kamennou tváří.

„Za kým mám jít?“ zděsí se Edelstein.

„Za Brunem,“ odpovídá tiše písař, „Dá vám těch pět mužů, pro toho vašeho doktora.“

Daniel neodpoví, mráz mu přeběhne po zádech. Zároveň se ulekne, zda nejde ze strany písaře o úskok, zda si ho opravdu ten nácek vyžádal. Ale nemůže váhat, pokud ten příkaz byl vydán, musí ho okamžitě splnit.

Co nejdůstojnějším krokem vyrazí vpřed, srdce v kalhotách, směřuje k Deuschlovi. Na pozdravu si dá velmi záležet, zahlásí se svým číslem a čeká, co se bude dít.

„Tak ty chceš pět z nich pro pana SS-Hauptsturmführera Schrödera?“ zeptá se Bruno celkem klidným hlasem.

„Ano, pane SS-Untersturmführere,“ odpovídá co nejpokorněji Edelstein, a zrak mu sklouzne k trubce za pasem nacisty, kterou prý někdy ubíjí vězně, jako alternativu k jejich střílení.

„K čemu mu budou?“ zajímá se nácek.

„Jde o testování nového léku na spaleniny,“ neodvází se lhát židovský vězeň, přitom stále klopí oči, má z toho uhlazeného mladíka strach, „Proto by měli být ve věku vojáků a ...“

Pohyb ruky ho zastaví, ten nácek zřejmě o podrobnosti nestojí. Jeho oči jsou chladné, je v nich smrt, také naprosté pohrdání všemi, co jsou v jeho blízkosti. Ty určitě považuje za bytosti méněcenné, určené k likvidaci. K čemuž on sám aktivně pomáhá.

„Tak si je vezmi,“ řekne stručně a úsečně.

„Mohu si těch pět vybrat, pane SS-Untersturmführere?“ ptá se Daniel, zda správně pochopil rozkaz, zároveň mu běhá mráz po zádech, a to jak z obav z toho vraha, tak z jeho pokynů. Má snad on sám vybrat muže, kteří budou následně určeni k mučení?

Deuschl neřekne ani slovo, jen ukáže rukou k zástupu nahých mužů, z nich mnozí se chvějí strachy, mnozí krvácejí z ran po holení tupou břitvou na sucho a mnozí schytali nejednu ránu holí.

Je to jasné, nelze váhat, jinak by hrozilo, že se ten uhlazený esesák naštve. Pak by mohl být schopen ledasčeho. Proto Daniel vysekne pozdrav, otočí se směrem k řadám naháčů, nasadí si svůj baret a vykročí vpřed.

Není mu dobře po těle, neboť se tím dostává do situace, kdy on sám musí určit pět z nich, na nichž budou prováděny pokusy. Mrkne na Bruna, ten už dle všeho o něj ztratil zájem, asi jen krátký rozhovor s podřadnou bytostí ho stál velké přemáhání. Tím mu snad dává i dost času, aby si mohl vybrat. Stále sice ještě přicházejí další nováčkové, ale v zástupech jich už stojí dobré dvě stovky. Jelikož jsou nazí, může snadno posoudit i jejich fyzický stav, také odhadnout jejich věk. Potřebuje pět z nich, ve věku kolem dvaceti let, tak zněl pokyn doktora Schrödera.

Zatím se kolem nich prochází a pozoruje je, ale už bude muset učinit rozhodnutí, aby svým váháním na sebe znovu neupoutal pozornost Bruna, o což vůbec nestojí. Zhluboka se nadechne, ukáže na prvního.

„Vystup!“ řekne důrazným hlasem, musí dát najevo svou rozhodnost.

To samé zopakuje ještě čtyřikrát. Tak se objevuje před nastoupenými řadami pět mladíků, v jejich očích čte velké obavy. Nediví se jim, nemohou přece vědět, proč jsou vybíráni. Co je s nimi zamýšleno. Nevědí nic o táboře a jeho musí nutně považovat za někoho, kdo patří k jejich věznilům, asi je může bít či dokonce rozhodnout o jejich smrti. Kdoví, proč si je vůbec vybral.

„Pojďte za mnou,“ vyzve je Daniel v jidiš a odvede je kousek od masy jejich kolegů, „Tady budete čekat, než vám přinesou oblečení. Až se obléknete, tak odejdete se mnou,“ dodá na vysvětlenou. Pak skupinku opustí a jde rovnou k písáři, co mu zařídil tento nepříjemný úkol, tedy vybrání pokusných subjektů, „Za jak dlouho jim přinesou oblečení?“ zeptá se ho německy.

„Počítám, že tak do půl hodiny, možná dřív,“ pokrčí rameny Polák.

„Tak já počkám, aby se mi zase nezamotali mezi ty ostatní,“ snaží se Daniel o sebevědomé vystupování, ale zároveň nechce být vůči písáři arogantní, „Mohl byste zařídít, aby dostali ten oděv přednostně?“

„To se dá zařídít,“ kývne člen vězeňské správy.

„Děkuji vám za pomoc, za možnost si je vybrat.“

„Rádo se stalo,“ odpoví písář, ale nezní to moc upřímně.

Tím rozhovor končí, ani jeden z nich jeho protahování nepovažuje za potřebné. Edelstein poté jen pokorně čeká, přitom sleduje ty chudáky, kteří před krátkou dobou vstoupili do tábora smrti, kteří pravděpodobně přišli o dost svých blízkých, pokud dorazili s nějakým transportem. Také mohli být převeleni z jiného koncentračního tábora. Ne, to by asi vypadali jinak. Tihle určitě dorazili i s celými rodinami a pravděpodobně ještě nevědí, co se stalo s jejich blízkými. Netuší, že už jsou na světě sami, možná ještě žijí některé z žen, co také vyselektovali pro krátký život v táboře. Mrkne po své skupině, mládenci do ní zařazení stojí bez hnutí, občas pohlédnou směrem k němu, jistě dumají, proč jsou takto stranou. Nebude jednoduché jim to vysvětlit.

Písář se nemýlil, v jím vyřčeném čase přivázejí hnusné mundury, neodmyslitelné dřeváky. Jistě nedávno svlečené z jiných vězňů, kteří jsou již v podobě popela rozptýleni v okolí. Nebo možná zahrabáni v těch strašných jamách, tam u Birkenau, co se z nich šíří ten hrozný puch, země nad nimi puká a ven vyvěrá podivná hmota, jak tam ohromná masa těl tlí.

Jeho skupina je opravdu odbavena jako první, dostanou i správné označení pro židovské vězně a číslo, to vše bude nutné přidělat na mundur. Také jim bohužel brzo bude muset říci mnoho ošklivého, neboť teď za ně vlastně přebírá odpovědnost. Anebo by to mohl nechat na Davidovi, kterého mu Schröder schválil pro práci na experimentálním pokoji v bloku osmadvacet. Kam oni právě směřují.

Pochopitelně doktor Schröder také vše domluvil na té osmadvacítce, odpovědní esesáci i dozorcí tak vědí, jaký režim platí pro tyto pokusné subjekty, budou mít i na starosti, aby je nikdo neselektoval, budou však muset chodit na nástupy jako ostatní.

Teď je však kolem poledního, slunce rozpaluje tábor, vzduch je těžko dýchatelný a pravděpodobně také plný různých virů a bacilů. I díky těmto vedrům roste počet osob nakažených skvrnitým tyfem, a i když se esesáctí lékaři snaží rozšíření nákazy potlačit, metodou okamžité likvidace nakažených, tak se jim to nedaří. I díky tomu, že se každý bojí dostat na ošetřovnu, neboť o tak zvaném milosrdném zabíjení či speciální léčbě tady každý ví.

Pětice mladých mužů kráčí za Edelsteinem, tábor je teď dost pustý, neboť většina praceschopných vězňů po ránu odešla za svými povinnostmi, pochopitelně za povzbudivých tónů orchestru u brány. Vstoupí do bloku osmadvacet, který je rovněž určen za ošetřovnu, je tady i operační sál, kde pracují polští vězeňští lékaři. A teď je tady jedna místnost, určená pro doktora

Schrödera a jeho experimenty. Ta je vybavena na zdejší poměry znamenitě, jsou zde klasické postele, vše opravdu připomíná nemocniční pokoj.

Daniel právě sem přivede pětici jím vybraných pokusných objektů, na jednom lůžku spatří sedět svého bratra Davida. Ten je oblečený pouze v košili, neboť je hrozné vedro a on má status zvláštního pacienta. Ačkoli má být také k ruce svému bratrovi a zároveň mít na starosti úklid této místnosti. Ta jinak spadá pod jednoho z místních dozorců, ale ten má jasné instrukce od doktora Schrödera a má mít vlastně pouze formální dohled. Nikdo by tak neměl osazenstvo této místnosti šikanovat, mlátit či selektovat.

David už pochopitelně ví, co se tady bude odehrávat, a po pravdě s tím měl zpočátku problém. Stejně jako když se dozvěděl pravdu o Dovovi. Ale nakonec mu nezbylo než přijmout realitu. Je mu jasné, jak moc se mu snaží jeho starší bratr pomoc, a také si uvědomuje, jak je jeho snaha odsouzena k nezdaru. Moc nevěří, že by mu nové léky pomohly, byť malá jiskérka naděje tu snad je. Ale je vděčný i za určitý odklad, neboť bez pomoci svého staršího sourozence, a jeho esesáckého doktora, by teď již byl také mrtvý. Jako chudák Dov.

Smířit se s tím, že na tomto pokoji budou dělat pokusy i na zdravých lidech, už bylo poněkud těžší. Daniel s ním tuto okolnost nijak nerozebíral, jen mu to oznámil, a pak ho nechal, aby podanou informaci vstřebal. Asi se o tom Danovi nemluví dobře, ale nemá na vybranou, pokud si chce zachovat své místo, které mu zaručuje v táboře privilegované postavení. Je z toho nešťastný, to na něm pozná, nicméně tím pomáhá nejen sobě, ale i své rodině. Jemu i otci, pro kterého vlastně vyjednal pracovní úlevy, díky jinému pošahanému výzkumu.

Když však teď pohlédne na pětici mladých zdravých mužů, co se z nich brzo stanou pokusní králíci, přepadá ho smutek a tíseň. Je mu líto i Danaa, který musí dělat věci, které se mu nepochybně příčí. Ale nemá jinou alternativu, respektive tou je jeho vlastní záhuba a skončení jakýchkoli úlev pro další členy jejich rodiny.

David zůstane sedět na posteli a je zvědavý, jak si se situací poradí jeho starší sourozenec. Ta pětice určitě zatím vůbec nic netuší, je ještě v šoku z příchodu sem a z toho, jakým ponižujícím způsobem se konalo jejich přijetí mezi vězně.

Nováčky stojí uprostřed místnosti, ten, který je sem přivedl, se posadí na jedno z lůžek a pozoruje je. Zřetelně váhá, jak začít, jak jim vysvětlit, proč jsou tady a co se s nimi bude dít. V očích pětice je zřetelný strach. Prošli si ponížením, jsou navlečeni v hrozných hadrech, mají vytetované číslo na levém předloktí, což je mimochodem stále pobolívá. Jsou i různě pořezaní, jak z nich drali ochlupení, a bojí se, co s nimi teď bude. Proč byli odvedeni od ostatních, do této místnosti, podle všeho v nějaké ošetrovně. Co jim tady chtějí udělat?

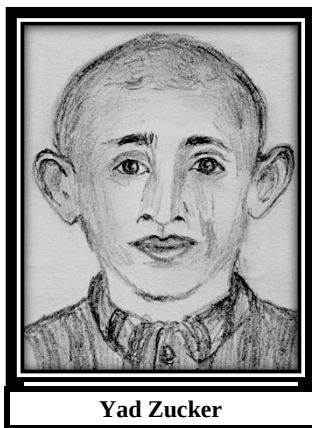
„Moje jméno je Daniel Edelstein a jsem lékař,“ začne tichým hlasem v jidiš, „Jsem vězeň jako vy, ale získal jsem velmi dobré místo asistenta u doktora Schrödera, který je SS-Hauptsturmführerem,“ vysvětluje, pak se zarazí, „Rozumíte mi všichni? Mluvíte touto řečí?“ zeptá se, neboť už zažil případy, kdy někteří Židé znali jen jazyk národa, na jehož území se vyskytovali.

Všech pět mladíků kýve hlavami, což je dobré znamení.

„Chápu, jak se cítíte. Také jsem si tím přijímacím rituálem prošel, je to asi sedm neděl,“ pokračuje Edelstein, „Vy si asi ještě zcela neuvědomujete, kde jste se ocitli. Co je tohle za strašné místo. Možná vám o něm něco řeknu, ale napřed bych chtěl vědět já něco o vás. Sice jsme tady již jen jako čísla, naše pravá jména tady nikoho nezajímají, ale mě ano.

Stačí mi třeba i jen křestní jméno a váš věk. Později vyplním různé dotazníky, tam mi toho řeknete víc. Tak kdo je kdo a kolik vám je vlastně let?“ podívá se významně na prvního z mužů.

„Já jsem Yad Zucker, je mi devatenáct,“ řekne první z řady.

Dario Pachter

„Dario Pachter, dvacet jedna let,“ představí se druhý.

„Moritz Pitschon, dvaadvacet let,“ tvrdí třetí.

„Šimon Chason, osmnáct let,“ říká čtvrtý.

„Yossi Nachmann, je mi dvacet let,“ představuje se pátý.

„Tak už se trochu známe,“ pokusí se o úsměv Daniel, ale vyzní dost křečovitě, pořád neví, jak má těm mladým mužům vysvětlit, co je tady čeká, „Možná byste se chtěli na něco zeptat, ne?“ přehraje to tak trochu na ně.

Šimon Chason

Rozhostí se však ticho, asi jsou příliš vyplašení.

„Nemusíte se bát, tady ne,“ snaží se je upokojit Edelstein.

„Pane doktore, proč jsme vlastně tady?“ najde odvahu Moritz, možná i proto, že je z nich dle svého tvrzení nejstarší.

„Správná a pochopitelná otázka,“ přikývne lékař, „Tak dobrá, nebudu chodit dlouho kolem horké kaše, jak se říká. Vybráni jste byli proto, aby se tady na vás otestoval jeden nový lék. Ne, ne, uklidněte se, to testování možná bude trochu nepříjemné, ale nebude ohrožovat váš život.“

„Nebude? Když je ten lék nevyzkoušený?“ je zřetelně rozrušený Moritz, stejně jako jeho kolegové, „A čím nás vlastně chcete nakazit?“

Moritz Pitschon

„Nikdo vás ničím nechce nakazit,“ povzdechne si Daniel, „Ten výzkum se týká léčby spálenin.“

„Spálenin?“ ozývá se teď ze všech hrdel, a ti mladíci mají v očích hrůzu.

„Uklidněte se!“ křikne Edelstein a postaví se, vida, tohle na vyplašené mládence funguje, okamžitě zmlknou, „Nepůjde o žádné velké spáleniny. Jen drobnější spáleniny, které vám budou způsobeny a poté léčeny. Mohl bych vám to do poslední chvíle tajit, ale chci s vámi jednat na rovinu. Ty spáleniny budou trochu bolet, to připouštím, ale nijak nebudou ohrožovat váš život. Naopak, tím, že budete tady, budete vlastně

chráněni před hrůzami tohoto místa.“

„Chráněni tím, že nás popálíte?“ stává se Moritz mluvčím skupiny.

„Zní to divně, uznávám, ale je to tak,“ posadí se znovu Daniel na lůžko,

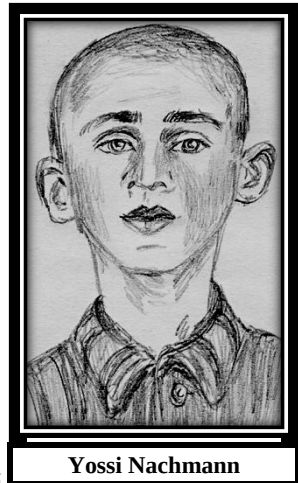
„Vy opravdu netušíte, kde jste se ocitli. Možná jste ale už zahlédli jiné vězně, kteří tady jsou delší dobu. Viděli jste, jak jsou hrozně vyhublí. Viděli jste je?“

„Ano,“ připouští neochotně mluvčí pětice pokusných subjektů.

„Tak vidíte. My všichni, vás pět, ale i já, jsme sem byli dopraveni, abychom ...,“ zarazí se Edelstein, ne, musí na ně pomalu, „Prostě a jasně, vězni tady dostávají velmi malé dávky jídla, naopak se od nich vyžaduje otrocká práce. Většina tady dlouho nevydrží. Po pár měsících jsou z lidí ty chodící kostry a ... pak prostě umřou a nahradí je jiní.“

„Po pár měsících?“ dívá se vyděšeně Moritz, ale i ostatní.

„Taky lidi často mlátí, a když nepracují dost rychle, tak je někdy i utlučou k smrti. Nebo zastřelí. Tam venku si nikdy nemůžete být ani na minutu jistí svým životem. Tady, když budete podrobeni té

Yossi Nachmann

experimentální léčbě, před tím vším budete vlastně chráněni. Nakonec budete rádi, že jste tady, a budete hodně smutní, až se vám ty popáleniny zahojí a vy budete muset odejít. Protože pak vám už bude zbývat jen dost krátký čas života," řekne Daniel a čte v očích všech naprosté zděšení. Ale také jistou nedůvěru v jeho slova.

„To říkáte jen tak, abysme se nebránili a vy jste nás mohl popálit!“ vykřikne teď Yad, další se k němu přidávají.

„Držte všichni hubu!“ ozve se za jejich zády, což je kupodivu zklidní, pak se před nimi objeví stejně starý mladík v košili, asi nějaký pacient, „Vy jste prostě pitomci,“ pokračuje zvýšeným hlasem, „Vy víte úplně hovno, co se tady děje. Můj bratr je k vám milosrdnej, proto vám neříká celou pravdu. Je to tady mnohem, mnohem horší!“

Po těchto velmi emotivních slovech se rozhostí ticho, pětice zírá s očima plnými hrůzy na rozhořčeného mladíka, bosého, oděného jen ve špinavé košili, který teď stojí skoro výhrůžně proti nim.

„Pravda je daleko horší,“ pokračuje David už klidnějším hlasem, „Pravda je totiž taková, že vy všichni, co tady stojíte, budete do dvou až tří měsíců mrtví. Nejen vy, ale všichni, co jste sem dneska přišli. Možná vy umřete ze všech nejpozději, protože budete nějaký čas tady. Budete schovaný před tím vším a budete dostávat vyšší dávky jídla. Ale až se vyléčíte, a až vodsud vodejdete, tak taky zemřete. Všichni tady totiž zemřeme. Někdo dřív a někdo později. Tak přestaňte rvát a buďte rádi, že vy budete žít dýl než zbytek vaší skupiny.“

Po těchto slovech se opět rozhostí naprosté ticho, kdy je slyšet přerývané dýchání pětice nováčků. Jejich zornice jsou rozšířené zděšením, ale jejich rozum se tomu, co slyšeli, zdráhá uvěřit.

„Nepřišli jsme sem sami ...“, zachrčí Moritz.

„Myslíš do tábora? Rozdělili vás u vlaku?“ ptá se dál mladší z Edelsteinů.

„Ano, jen menší část z nás je tady. Zbytek odvedli jinam.“

„Na ty další zapomeňte,“ říká David snad až moc lhostejným hlasem, „Teď už jste jen vy. Jen vy, co jste tady. Pokuste se přežít, jak nejdéle to půjde. Nebo to zabalte a umřete hned. Je to jen na vás, čemu dáte přednost,“ pokrčí rameny.

„Co to říkáš?“ ozývá se teď více hlasů, „Kde jsou ti, co šli na druhou stranu?“ ptají se.

„Taky jsme se ptali, když jsme sem přišli,“ hovoří mladík v košili tichým hlasem, „Jeden starší vězeň, takovej už pohublej, nám tehdy řekl, že to slyšet nechceme a von vo tom nechce mluvit. Už je dávno mrtvej, ani nevím, jestli zemřel vysílením, nebo ho zabili, když už nestíhal pracovat. Ale měl tehdy pravdu. Ani já vo tom nechci mluvit a vy to nechcete slyšet. Stejně tomu nějaký čas nebudete chtít uvěřit, dokud nepochopíte, jak to tady chodí. Kde jste se vocitli.“

„Říkali, že se s nima brzo sejdeme,“ říká plačtivě Šimon.

„Nikdy je už nevidíte. Už nikdy,“ odpoví mu mladší z Edelsteinů tvrdě, „A nechtějte radši slyšet podrobnosti. Nebo vám je možná řeknu později. Budeme tady totiž spolu.“

„Tady spolu? Jak to?“ ptá se Moritz, je stejně jako ostatní v šoku, zmatený a vyděšený tím vším, co se jim zatím přihodilo, i co jim bylo řečeno. Ale všichni nechtějí uvěřit slovům polonahého mladíka, ke všemu bratra lékaře, který je asi vybral na nějaká zvrhlé pokusy.

„Já tu jsem ze stejného důvodu jako vy,“ vysvětluje David, „Já také budu předmětem experimentální léčby. Budu dostávat nové a neověřené léky, které mi snad pomůžou.“

„Tebe taky popálí?“ dívá se teď vyděšeně Moritz na Daniela, který bratr by týral vlastního sourozence? Co je to za zrůdu?

„Ne, já budu užívat léky. Mám jistou nemoc. Tak na ni budu dostávat nové léky. Možná mi pomůžou, možná mi nepomůžou ani neublíží, a možná mi zkrátí život. To nevím. Ale jsem rád, že budu ty léky dostávat. A hlavně, že můžu bejt tady. Vrátit se k pracovnímu komandu, kde jsem byl předtím, tak to bych nechtěl.“

„Nebo taky seš s bratrem domluvenej a snažíš se nás vobalamutit,“ ozve se Pachter.

„Myslíš? Tak já ti něco řeknu,“ upře mladší ze sourozenců Edelsteinových pohled na Daria, „Nebyl jsem u toho pracovního komanda dlouho. Ale stačilo mi to. Před mejma vočima zabili mnoho jinejch vězňů. A nakonec mě a ještě jednoho kluka, o rok mladšího, jen tak pro zábavu mučili. Kápoové, co maj nad vězni nevomezenou moc, můžou je bít, nebo i zabít, když se jim zachce. Několik hodin nás mlátili a i jinak mučili.“

„Nevypadáš moc zmučeně,“ dívá se podezřívavě Pachter.

„Ne?“ usměje se bolestně David, pak bez dalšího svlékne svou košili, „Tak se podívejte. Několik hodin mě mlátili, a taky pálili cigaretama. Napřed nás voba nechali svlíknout. Vidíte?“ otočí se kolem své osy, „Něco už se zahojilo, ale mnohý jizvy zůstaly. Pokud nejste slepý, tak to musíte vidět. A taky tady jsem měl popáleniny, na čuráku a na koulích. Taky mi zastrčili zapálenou cigaretu do prdele. Pak mě a toho druhýho vyhodili ven, z toho svýho doupěte. Čekali, že do rána umřeme. Já jsem našťestí přežil, jen díky tomu, že jsem dostal nějaký zvláštní mastičky a léky. Taky nový. Kdybych je nedostal, tak už jsem mrtvej.“

Rozhostí se znovu absolutní ticho, všichni se dívají na tělo mladíka, který jim právě vyličil své moc ošklivé zážitky. Ještě chvíli se jim na odív vystavuje nahý, pak si zase na své zpocené tělo navleče košili.

„Nechci se tam vrátit, k tomu komandu,“ říká znovu tichým hlasem, „Tam bych dlouho nepřežil. Tak jsem souhlasil s tím, že budu brát ty léky. Nový, neověřený. Možná mi pomůžou, možná mě zabijou. Ale tohle riziko je daleko přijatelnější, než se vrátit tam, mezi ty vrahy.“

„Co se stalo s tím druhým?“ zeptá se stísněným hlasem Yad.

„Ten druhý už je mrtvej. Byl léčeněj klasicky, na rozdíl vode mě. Nevydržel to, dostal horečky, byl už moc slabej. Když pochopili, že už nebude schopnej se vrátit do práce, tak ho zabili.“

„Zabili?“ skoro vyjekne Šimon.

„Tak to tady chodí. Jak nám řekli po příchodu, tady seš buď zdravěj, nebo mrtvej. Jak jsem tady slyšel, tak když má léčba trvat dýl než čtrnáct dní, tak rozhodnou, že takovej pacient má bejt zabitej. Tady pořád prováděj takový selekce. To si nemocný prohlídnou a ty slabší vyberou. Pak je zabijou. Tak to tady chodí.“

„Tebe ale nezabili ...“

„Ne, nezabili, a zpočátku ani toho druhýho, i když jsme na tom byli moc špatně. Díky tomu, že nás doktor Schröder, to je esesáckej doktor, u kterýho dělá můj bratr asistenta, tak když nás ten doktor prohlásil za pokusný vobjekty. Tak nás ušetřili těch selekcí. Jinak už bych byl taky mrtvej. Já se z toho dostal, a když bylo jasný, že ten druhěj pomalu umírá, tak ho zabili. Nečekali, až umře, ale zabili ho.“

„Tomu se nechce věřit ...“, dívá se pátravě Dario.

„Tomu nemůže uvěřit nikdo, dokud tady nějakej čas není a všechno nepozná,“ podívá se David postupně na všechny, „Voni se prostě rozhodli, že nás všechny zavraždej. Jako Židi jsme tady jen proto, abysme tady všichni umřeli. Nechaj nás tady, tedy ty silnější, nějakej čas pracovat a pak, když zeslábneme, tak buď umřeme přirozeně, nebo nás zabijou. Tohle je náš vosud tady, tohle nás tady všechny čeká. Jen když máte štěstí a získáte nějakou protekci, tak můžete žít vo něco dýl. Jako třeba můj bratr, kterýho si vybral ten esesáckej doktor, protože ho snad nějak znal ze studií. Já pak měl to štěstí, že mi pomohl. Ale nedělám si žádný naděje, čeká mě nakonec to samý jako všechny tady.“

„Tak ty tvrdíš, že tady muži přežijou tak maximálně tři měsíce?“ podívá se hodně nedůvěřivě Yossi.

„Ano, to tvrdím. A taky je to bohužel pravda.“

„A co ženy a děti? Jak se chovají k nim?“

„Tys asi nic nepochopil, že jo,“ zavrtí hlavou David, „Říkal jsem, že nás chtěj všechny zabít. Rozumíš? Všechny! A že nechávají na živu ty, co podle nich můžou nějaký čas pracovat. Těm daj tak ty tři měsíce vodklad. Co z toho, co říkám, nechápeš?“

„Chceš snad tvrdit, že ty, co nevybrali pro práci ...,“ tváří se Moritz hodně nedůvěřivě.

„Věř si, čemu chceš,“ pokrčí rameny lhostejně mladší z bratrů Edelsteinů.

„Chtěl jsem vám to říct později,“ ozve se teď Daniel, „Ale když už je to venku ... Oni to tají, ale všichni tady to vědí. My jsme se to dozvěděli od starších vězňů taky krátce po našem příjezdu. Pochopitelně si to nemůžeme ověřit,“ lže teď zcela vědomě, „Já vím, zní to tak šíleně, že se tomu nechce věřit. Možná bude lepší, když tomu neuvěříte a budete dál žít v naději, že své blízké spatříte. Pokud tedy někdo takový šel tam u vlaku na druhou stranu. Mrzí mě, že o tom můj bratr mluvil,“ teď nelže, bojí se, aby si Schröder nemyslel, že něco prozradil, „Chtěl jsem vás té hrozný pravdy ušetřit. Jste teď už je vy, co jste byli vybráni na práci. Nebo ty ženy, které šly s vámi. Ty jsou v táboře za tou zdí, co tenhle tábor rozděluje. Taková je pravda, a vy se s tím buď smíříte, nebo tomu neuvěříte, nebo se také rozhodnete zemřít. Někteří občas jdou k těm drátům s vysokým napětím. Buď je to spálí, nebo je těsně předtím zastřelí vojáci z těch věží. Takový je život tady, nás odsouzců.“

„Kdyby to byla pravda, a říkám kdyby, tak proč pak ty ... nebo vy, doktore, pomáháte těm, co nás tady vražděj?“ ptá se hodně důrazně Moritz.

„Na to je velmi jednoduchá odpověď. Protože nechci umřít. Něco ve mně už umřelo, ale něco jinýho chce pořád žít. Svým způsobem jsem měl štěstí, že jsem lékař a ten doktor si mě vybral. Mohl bych to odmítnout, ale pak by mě buď nechal zastřelit, nebo přefadit do nějakého pracovního komanda, kde bych brzo zemřel. Takhle mám naději žít déle. Ale ani já si nedělám velké naděje, oni nás opravdu chtějí zabít všechny. Možná budu žít o něco déle, protože jsem jim užitečný, jako doktor. Jsou tady určitá místa, kde se dá žít déle, ale těch je velmi málo. Musíte mít štěstí, abyste se na ně dostali. Drtivá většina ho však nemá, a pak ...,“ nedokončí větu Daniel.

„Když teda máme umřít, tak proč bysme jako měli souhlasit s tím, že se necháme popálit a pak se necháme léčit něčím, co je neověřený? Když teda podle vás máme tak brzo umřít,“ říká Dario a rozhlédne se téměř vítězoslavně po ostatních, je patrné, že slovům bratrů nevěří. Zdají se jim naprosto přitažené za vlasy.

„Proč?“ podívá se Daniel soucitně na tazatele, „Tak za prvé, protože se vás nikdo na váš názor ptát nebude. Prostě jsem vás zcela náhodně vybral. Musel jsem někoho vybrat, jinak bych skončil špatně. A za druhý, pokud se budete bránit, tak si vybíráte smrt. Možná vás zmlátí, spoutají a stejně budete popáleni a léčeni. Ale spíš si myslím, že se rozhodnou jinak.“

„Jinak?“

„Ty, co se odmítnou podvolit, budou se vzpírat, tak ty nebudou přemlouvat, ani nějak násilím nutit. Řeknou mi, abych zašel na nejbližší blok a přivedl někoho jiného. Jednoho, dva, tři. Ty pak za vás vymění.“

„A ty z nás, co odmítnou?“

„Ty vyvedou tady před tento blok, možná kousek stranou, a tam vás střelí do týla. Tak tady popravují. Takové jsou vaše možnosti volby. Vy si rozhodněte,“ říká lékař a snaží se, aby jeho vyjádření znělo lhostejně, „Taky před nima neříkejte, co jsme vám před chvílí řekli. Oni se to snaží utajit, a kdyby si mysleli, že něco víte, mohli by vás zabít. Je to tady taková hra, všichni to vědí, ale dělají, že to nevědí.“

„Co když řekneme, že jste nám to řekli vy?“ ptá se Dario.

„Nevím, co pak udělají. Možná vám uvěří a nás dva zastřelí. Možná uvěří nám, že jste se to dozvěděli od někoho jiného a zastřelí jen vás,“ pokrčí rameny Daniel, „Mluvíme s vámi upřímně. Víme, že vám tím experimentem způsobíme bolest. Není to z mé hlavy, ale musím s tím pomáhat, abych tady přežil. Není opravdu cílem vám ublížit, cílem je vás vyléčit a dokázat, že jsou ty léky

dobré. Ten pokus vám sice způsobí bolest, ale ta se dá vydržet. Za to budete tady svým způsobem chráněni. Ty spáleniny nebudou velké a nakonec se zahojí. Omlouvám se vám, že jsem vybral právě vás, ale jak říkám, někoho jsem vybrat musel. Když se mnou budete spolupracovat, pokusím se vám způsobit co nejmenší bolest a pokusím se vás chránit. Když odmítnete, budete se zpěčovat, pak za nic neručím. Jen se tu snažím přežít, jako se budete snažit vy.“

„Já vám moc nerozumím, doktore,“ dívá se rozpačitě Moritz, „Říkáte, jak je to tu strašný, ale vám se zřejmě vede dobře. Pravda, vašeho bratra asi někdo mučil, ale ... Prostě se mi to všechno nějak nezdá. Když jste jeden z nás, jak tvrdíte, tak proč si vás vybral? Proč na nás chcete něco zkoušet? Je to všechno moc divný, nemůžete se divit, že vám moc nevěříme. Stejně jako těm řečem o těch, co šli u vlaku na druhou stranu.“

„Nechtěl jsem vám to zatím říkat, naneštěstí o tom bratr začal. Život každého z nás je tady pořád ohrožený. Až tady budete déle, tak všechno pochopíte. Já vám jen mohu poradit. Vy se musíte rozhodnout. Pokud se budete té léčbě zpěčovat, opravdu není problém vás nahradit. Já dostanu asi pořádně vynadáno, že jsem vybral nesprávně, že jsem se vůbec s vámi bavil. Místo vás sem přijdou jiní a vás za vaše odmítání potrestají. Možná byla chyba, z mé strany, že jsem k vám byl upřímný. Nemusel jsem vám nic říkat, rovnou vás něčím poleptat a pak začít léčit, až byste už měli ty spáleniny. Můžu si to dost odnést, ale vy si tím rozhodně nepomůžete. Nejsem vůbec nadšený tím, co tady musím dělat, ale věřte mi, ani já nemám na výběr. Stejně jako vy. Můžeme to tady přijmout a pokusit se přežít, nebo můžeme umřít. Jiná alternativa tady není. Já si volím život, možná ne příliš dlouhý, ale nějaká naděje tu je. Můžete mě za to odsuzovat, to je vaše věc, ale na tom, co se stane, nic nezměníte.“

„Kdy nám to chcete udělat?“

„Nevím, možná ještě dnes večer, možná zítra ráno. Jak rozhodne doktor Schröder. Umíte tu někdo německy?“ zeptá se Daniel a záporně zavrtěním hlavou ho trochu uklidní. Tak alespoň nic nevyžvaní. On si bude muset promluvit s Davidem, některé věci je lepší neříkat. Možná vůbec zvolil špatnou taktiku. Neměl jim nic říkat, neměl se s nimi snažit domluvit a seznámit, „Budu už muset jít, mám i jiné povinnosti,“ rozhodne se seanci ukončit.

„Máme ještě nějaký otázky,“ protestuje Moritz.

„Co jsem mohl, to jsem vám řekl,“ zvedne se lékař, udělá pár kroků, pak se rozhodne dát ještě jedno varování, „Nemám v úmyslu nikomu z vás ublížit víc, než je nutné. Ale také musím chránit sám sebe. Pokud byste mě svým chováním ohrožovali, budu se podle toho muset zařídit.“

„Jak to myslíte?“

„Pokud budete spolupracovat, budete minimálně částečně chráněni. Ale i tady jsou kápoové, ti dozorcí, co pro ránu nejdou daleko. Snažte se proto na sebe upozorňovat co nejméně. Když se budete zpěčovat, budu se o tom muset zmínit a pak za nic neručím. Tohle si dobře rozmyslete.“

„Vyhrožujete nám?“

„Svým způsobem ano. Myslete si o mně co chcete, ale nenechám si od vás dělat problémy. Získal jsem si jisté postavení, a nenechám si ho od vás ohrožovat. Pokud zneužijete toho, že jsme k vám byli upřímní a mluvili s vámi na rovinu, zařídím se podle toho,“ dodá starší z Edelsteinů dost důrazně.

„Já jim všechno vysvětlím,“ ozve se David, „Taky jim řeknu, jak se mají chovat, aby je nikdo zbytečně nezmlátil. Jak zdravit, jak nástupy a tak. Tohle mi snad uvěřej,“ dodá poněkud hořce.

„Udělej, jak myslíš,“ pokrčí rameny Daniel, už si vyčítá, že vůbec s těmi vybranými muži hovořil. Mohou mu zkomplikovat život. Raději se už od nich odvrátí a z místnosti odejde.

Rozhostí se ticho, pětice stále stojí na svých místech, teď však stáčí pohledy na mladíka v upoceně košili. Jsou ze všeho hrozně zmatení, také mají strach, protože jim ten doktor jasně řekl, že jim bude muset způsobit bolest. Všem, co se tu říkalo nevěří, ale i oni už něco viděli a zažili.

Tuší, že jejich postavení bude dost mizerné. A nevědí, co si myslet o tom doktorovi, co se napřed choval mile a pak jim nepokrytě vyhrožoval. Jakou má tady moc jim skutečně ublížit?

„Nechcete se posadit? Tady na tu postel?“ ukáže David na lůžko, „Zkusil bych vám dát pár dobřejch rad. A taky zodpovědět na vaše otázky, pokud nějaký budou.“

„Ten doktor, to je vopravdu tvůj bratr?“ začne hned Moritz.

„Je. Mám tady v táboře i další sourozence a otce. Ale jen Dan získal lepší postavení a snaží se nám pomoc. Je toho na něj hodně a mnohdy musí dělat věci, kterejma se pak trápí. K tomu má na ženským bloku svou snoubenku, vo tu se taky bojí. Má strach, že tu budou umírat další členové naší rodiny, že nám nedokáže pomoc.“

„Další členové?“

„Možná tomu nevěříte, ale jsme tady už asi sedm tejdnu. Hned jak jsme přišli, tak nám zabili naši maminku, babičku, taky malého bratříčka a sestřičku. A taky rodiče jeho snoubenky. Těžko se mi vo tom mluví ...,“ sklopí teď hlavu David a zase se rozhostí hrobové ticho, „Tady jsou naprostý šílenci. Zabíjejí nás, protože jsme Židi. Zabíjejí ženy a děti. Ale radši bych mluvil vo něčem jiným. Vo tom, jak se tady máte chovat, abyste si ušetřili zbytečnej vejprask. Ten se navíc někdy zvrhne tak, že někoho ubijou. Mlátili vás dneska ráno, když vás holili a tak?“ podívá se na pětici mladíků, „Tak vidíte, my to taky zažili. Je proto zbytečný jim dávat záminku, třeba tím, že špatně pozdravíte.“

„To všechno, co nám říkáte, ty a tvůj bratr ... to je pravda?“

„Něco máme z doslechu, něco jsme zažili. Tak se už posaďte,“ ukáže Edelstein na lůžko, „Není jistý, kdy sem přijde ten esesáckej doktor, nebo nějakej jinej esesák, a když uděláte něco špatně, tak vás zmlátěj. Tak si sedněte a dobře poslouchajte,“ dodá.

ODMĚNA ZA SPÁCHANÉ ZLO

Daniel odchází ze zvláštního pokoje na bloku dvacet osm značně roztrpčený. A také sám sobě nadává. Zbytečně si asi zkomplikoval život. Vůbec se s těmi pěti neměl bavit. Ti sice neumí německy, ale stejně mohou dělat problémy, nebo něco vyžvanit někomu, kdo to pak donese k esesákům. Snažil se k nim být upřímný, připravit je na nevyhnutelné, a teď se mu to možná vrátí.

Zamíří za doktorem Pichmanem. Schröder má dorazit až za dvě hodiny, teď má údajně jednání. Tak snad pomůže na ošetřovně, která začíná prskat ve švech. Bohužel se potvrzují obavy Johanna, letní měsíce dělají svoje, to samé činí zdejší prostředí. Objevuje se stále více případů, kdy vězni onemocní skvrnitým tyfem. Až na naprosté výjimky pro ně nejsou léky, které by je mohly zachránit. Dávek je málo a jsou jen pro vyvolené. Téměř všichni další jsou odsouzeni k záhubě, buď skonají přirozenou cestou, nebo je pošlou na smrt. Skoro každý den teď někoho vyberou a odvedou na smrtící injekci, co ji aplikuje ten šílenec Klehr a minimálně další dva zdravotníci. A možná i někteří esesáckí doktoři, jak se proslýchá.

V té souvislosti má velký strach o své blízké. Kdyby onemocněl on, možná by pro něho Schröder sehnal potřebné léky, snad by ho zachránil před selekcí. Ale pokud se nakazí jeho blízcí, tak jim asi nepomůže nikdo. Přitom tu hrozí, že se tyfus začne šířit ještě více, až může lehnout každý druhý. Mnozí se budou snažit vzdorovat nemoci do poslední chvíle. Daniel ví moc dobře, jak se vězni snaží na apelech tvářit zdravě. Jak je ještě kontrolují u brány, a pokud se jim někdo nezdá, tak ho vyřadí a pošlou na ošetřovnu. Což je v drtivé většině případů vstupenka do krematoria. Všichni to tu vědí a snaží se vypadat zdravě, různě se štipají do tváří, někdy si vycpávají mundůry, aby nevypadali tak hubeně. Prostě zoufale bojují o své přežití, ačkoli jim musí být jasné, že za pár dní již své tělo nezvládnou. Zhroutí se, nebo budou vyřazeni.

Zdá se mu, že neklid začíná vzrůstat i mezi dozorci a esesáky, před nemocí je nemusí ochránit ani jejich prominentní postavení. Někteří se raději k vězňům moc nepřibližují, další nemilosrdně vyřazují ty, co se jim zdají nemocní. Někdy jsou ale jen zesláblí. Při selekcích na ošetřovnách pořád někoho vybírají a nechávají zabít fenolovými injekcemi. Je to strašné, a ke všemu tento postup příliš nepomáhá, neboť případů tyfového onemocnění každým dnem přibývá.

Doktor Pichman je jediný, komu tady Daniel alespoň trochu důvěřuje. Ale zdá se mu, že v poslední době se od něho poněkud odtahuje. Možná se mu hnusí, protože spolupracuje se Schröderem, možná se Josefovi zdá, že už překročil tu jistou hranici. Přitom on ho potřebuje, protože Pichman má dobré vztahy s Poláky a ti mohou na svých postech pomoci jeho bratrům.

Díkybohu alespoň otec má teď trochu snazší život, Werner domluvu zatím dodržuje. Otec tak není vystavován tolik šikaně, může méně pracovat, naopak dostává dvojitou porci polévky. Zato vyplňuje papíry o stavu vybrané skupiny vězňů. Ty asi taky trochu šanují, aby pokusný vzorek nevymlátili do čtrnácti dnů. Mají jistě hodně jiných, na kterých si mohou vybit svou zlobu, uspokojit své zvrácené sadistické choutky.

Jen málokdy se podívá za dvojčaty, ale jak se zdá, opravdu se jim nevede tak zle. Sice je teď daleko častěji kontrolují, aby nebyli nemocní, ale jelikož tam až úzkostlivě dbají na jejich hygienu, tak mají větší naději se nenakazit. Ale ani oni nejsou imunní, a pokud onemocní, jsou ztraceni. Těžko pro ně dokáže sehnat léky a ochránit je před selekcí. Stejně jako další své bratry. Vůbec nic neví o Isaacovi a Josephovi, od té exekuce je už znovu nespátril.

Také se už podruhé nesetkal s Helene, ale věří, že snad jako sestra na ošetřovně má lehčí život, než další vězeňkyně. Ty bohužel mají stejné podmínky jako muži, také jsou týrány bitím i nedostatečnou stravou, také jsou selektovány a vražděny.

„Je to čím dál tím horší,“ povzdechne si Pichman, pak se omluví, nemá na rozhovor čas. Daniel spekuluje, zda je to pravda, nebo se ho straní. Možná nechce, aby je polští doktoři viděli spolu, možná není spokojený s jeho chováním.

Posadí se v kanceláři, která se plní odbornou literaturou, kterou si nechává Schröder posílat z různých míst. Do čeho všeho se chce Johann namontovat? Do čeho všeho chce mluvit? Copak je starostí doktorů, jak budou hořet těla na hranicích? Copak má doktor radit vrahům, jak spalovat jejich oběti? Ano, začínají mít problém, jsou nepochybně schopni rychleji vraždit, než likvidovat mrtvolu. Osm set lidí zabijí v plynové komoře do deseti minut, do čtvrt hodiny. A pak mají na krku osm set těl. Ty nezlikvidují za tak krátkou dobu.

Je to zvrácené. Ti lidé tu jsou zvrácení. A on s nimi musí vycházet, pokud chce přežít. Ted' má ještě hledat způsob, jak co nejrychleji a nejúčinněji spálit co nejvíce mrtvých. Schröder mu něco naznačil, že snad mají být časem vybudována větší krematoria v tom druhém táboře Birkenau. Což jen napovídá tomu, že má vraždění nejen pokračovat, ale i nabírat na intenzitě. Je to strašné a on s tím nemůže nic udělat. Není jak zachránit ty tisíce a tisíce lidí, možná statisíce, co chtějí vyvraždit. Jak mohou být tak krutí?

Ne, nesmí na to myslet. Musí myslet pozitivně. Ale copak to jde? Ted' cítí další vinu, neboť určil pět mladých mužů, kteří se stanou oběťmi pokusů. Sice je uklidňoval, ale sám neví, jak se ty jejich spaleny budou hojit. Jak moc účinný bude lék, jak moc velkou bolest jim způsobí. Modlí se, aby testovaný preparát zabíral, aby se vyléčili. Stejně tak, aby zabral lék, který již začal podávat bratrovi. O jehož složení vůbec nic neví, vůbec netuší, jak bude působit.

V duševních mukách vydrží až do chvíle, kdy se objeví doktor Schröder. Vypadá dnes spokojeně, rozvalí se ve svém křesle, nechá si nalít panáka kořalky, dnes ho nevypije naráz, ale usrkává z něj. Nechá si referovat o výběru pokusných objektů.

„Tady máme tu masť,“ vyndá z brašny krabičky, z nich pak neoznačené tuby, „A tady tím se způsobí ty popáleniny,“ podává mu lahvičku s jakýmsi roztokem, „Tím se potře kůže, za pár hodin se vobjevej účinky a můžeme začít s léčbou.“

„Kdy se má začít?“ ptá se Edelstein stísněným hlasem.

„Kdy? No přece hned. Teda zejtra ráno. Hned po snídani jim to aplikuješ, až přijdu, tak za nima zajdeme a zahájíme léčbu.“

„Rozumím, pane doktore. Půjďte si ty vybrané muže prohlédnout?“

„Ted? Nač? Ale zejtra se na ně podívám, až už budou vytvořeny ty spaleniny.“

„Je to tedy na mně?“

„Jistě. Nebo se snad zdráháš to udělat?“ podívá se zpytavě esesák na svého asistenta.

„Ne, jsem připravený,“ odpovídá Daniel stísněným hlasem, „Jen ... kdyby se snad vzpírali ... kdyby nastal nějaký problém ...“

„Tak jsou tam dozorcí, ne? Tak je použij,“ pokrčí rameny Johann, „Ale ty to určitě zvládneš. Máme daleko horší problém, už pomalu vypuká panika, kolem tý epidemie. Už je to skoro vopravdu epidemie, a vůbec se to nedaří zastavit.“

„O tom jsme už mluvili ... lidé se bojí jít na ošetřovnu, nejsou léky, je špatná hygiena ...“

„Však jim to taky říkám,“ mračí se Schröder, „Jo, a ještě jedna zpráva, pro tebe. Bude se stěhovat ten ženskej tábor.“

„Stěhovat? Kam?“ zbledne Daniel.

„No, ne tak daleko. Jen kousek vodsud, do Birkenau. Jak se tam buduje ten nověj velkej tábor, něco si musel přece zahlídnout, když jsme byli tam u těch jam ... mimochodem, tam je to taky průser. A voni tam pořád do tý země přidávaj další,“ už se zřetelně zlobí nacista.

„Ten ženský tábor ... to stěhování ... není to jen taková slovní hříčka. Že ne, pane doktore,“ je hlas židovského mladíka prosycen úzkostí.

„Jaká zase slovní hříčka?“

„Jako ta dezinfekce. Jako že se budou stěhovat, a místo toho je zavedou tam do toho stavení, tam u toho hájku, však víte,“ chvěje se Daniel.

„Jo tohle myslíš,“ zavrtí hlavou Johann, „Tak určitě selekci provedou, aby stěhovali jen zdravý, ale jinak tam bude skutečně ženskej tábor. Máš strach vo tu svoji, co?“

„Mám, pane doktore.“

„No, v poslední době jsem s tebou celkem spokojenej. Tak víš co? Když bude zejtra při kontrole těch pěti všechno v pořádku, tak se zajdeme podívat do toho bloku deset, na tu vošetřovnu. Nějak ti to tam zařídím. Jako vodměnu.“

„Pane doktore, moc vám děkuji,“ stále ještě nejsou rozptýleny obavy mladíka, „Pane doktore, tam v tom novém táboře, bude tam Helene pořád pracovat na ošetřovně?“

„Bude, taky tam bude nemocnice. Já svoje dohody plním, i ty, uzavřený s Židem,“ ušklíbne se esesák, „Tak koukej taky plnit ty svoje.“

„Pane doktore, slibuji. A znovu děkuji, za Helene.“

Schröder už neodpoví, začne si prohlížet záznamy o skupině padesáti vězňů, určených pro sledování úbytku váhy, pak se začne ptát na další věci, které zadal svému asistentovi nastudovat. Nakonec se vrátí k problému se skvrnitým tyfem, baví se o nejúčinnějších způsobech léčení, a co z toho by se dalo aplikovat ve zdejších podmínkách. Bohužel jim nic převratného nevychází, neboť snad nemůže být příhodnějšího prostředí pro jeho šíření, než je zde. I díky bažinaté krajině, vysokým vedrům, vysoké koncentraci lidí.

Pak Johann odejde, jeho asistent se pustí do studia další odborné literatury. Trochu se nad tím pousměje, pokud ho takto bude Schröder úkolovat i nadále, zemře jako absolutně nejvzdělanější vězeň, co tady kdy byl. Právě to mu přijde směšné, stále něco studuje, aby pak krátce posloužil v roli pomocníka. O tom, že by mohl své poznatky uplatnit v delším časovém horizontu, neuvažuje. Sice mu občas problesknou hlavou scénáře, jak to tady vše přežije, dočká se konce války, a snad také spravedlivého zúčtování s těmi vrahy tady. Ale vzápětí si hned uvědomí, jak málo reálné jsou

tyto představy. Už teď toho ví dost, aby mu nedovolili přežít. Snaží se na to nemyslet, ale stále se to vrací. Ta hrozná beznaděj.

Překvapí ho Schröder, který se objeví právě v době apelu.

„Co se tady schováváš!“ hartusí, „Nevíš, kde máš bejt?“ koulí očima. Lehce zakalenýma.

„Mám být ...“, vyskočí Daniel, „Říkal jste přece ... Nahlásil jsem svou přítomnost ...“

„Tak dělej, jdeme!“ křikne esesák, a jeho asistent se rychle ustrojuje. Má strach, neboť netuší, co se děje. Bylo mu přece řečeno, že na dlouhé apely nemusí, neboť má plnit neodkladné povinnosti právě pro Johanna. Tak co se proboha změnilo?

Vyjdou z kanceláře, v celém táboře právě probíhá večerní apel. Kontrolují se stavy jednotlivých komand, blokoví písaři si ověřují přítomnost všech. I vězňů, kteří leží stranou, neboť zemřeli během dne, většinou pod ranami kápů či kulkou esesáků. Jen výjimečně padli vysílením, takové vyrazují dříve. Skoro u každého bloku však leží nějaká mrtvola.

„Tak kde máš ty svoje slavný vzorky? Na tu váhu?“ ptá se Schröder.

Daniel pochopí, proč je jeho patron tady. Nasměřuje jejich kroky správným směrem. Johann se s tím nemaže, přeruší sčítání a nechá si vystoupit padesátku sledovaných. Chová se velmi arogantně, což určitě dělá na všechny dojem.

Jeho asistent je za tuto návštěvu rád, protože tím se dokladuje význam prováděného výzkumu. Zároveň si on sám zvyšuje kredit, když je v době apelu v blízkosti esesáka a ten se s ním baví o výsledcích. Zároveň si nechá předložit poznámky vedené jeho otcem, ten mu chvějící se rukou podává umačkaný list, kam zaznamenával za dnešek stravu a práci vybrané padesátky. Ta stále vypadá docela dobře, je tady ještě relativně krátkou dobu.

Schröder si vybrané vězně prohlíží, jsou po celodenní dřině dost zdrchaní, ale vypadá spokojeně, vzorek považuje asi za vhodně zvolený. Daniel uvažuje, proč se tak náhle rozhodl udělat inspekci, ale možná jen chtěl dokladovat svoji činnost, vždyť zatím vše udělal a dělá za něho on. Zároveň pohlédne i na nastoupené ubožáky, nejen těch padesát, ale i další. V jejich tvářích se zračí velký strach, vypadají dost sklesle, zničení prací v úmorném vedru. Také se bojí, aby některé z nich ten esesácký doktor neurčil za práce neschopné. Odeslání na ošetrovnu by ve vzrůstající hysterii, v souvislosti se vzrůstajícím počtem onemocnělých tyfem, byl téměř jistý rozsudek smrti.

Jejich strach se zvýší ve chvíli, kdy se Schröder přestane zajímat o vybranou padesátku a upře svůj pohled na další nastoupené vězně. Zavadí i o čtyři těla, ležící stranou, se zakrvácenými hlavami. Pak se znovu zahledí na nebožáky, z nichž mnozí vypadají opravdu velmi zbědovaní.

K jejich úlevě se nácek otočí a odchází, následován svým nohsledem, mladým židovským vězněm. Ale ti chudáci z pracovního komanda si mohou oddychnout jen na chvíli, hrozba selekce nad nimi stále visí, stále více se konají kontroly, aby se odhalily náznaky tyfového onemocnění. Pak mohou být pro jistotu vybráni i ti, co jsou pouze zeslabeni. Ale někdy stačí, když u někoho objeví veš, která toho onemocnění šíří, a dotyčný je také vyřazený. Buď směřuje na ošetrovnu, nebo ho rovnou pošlou na „abspritzen“, jak někteří ve zdejší hantýrce označují smrt fenolovou injekcí.

Daniel se ohlédně směrem k těm nešťastným mužům, a je mu zase strašně těžko. Uvědomuje si plně jejich bezvýchodnou situaci. Sice se zoufale snaží působit zdravým dojmem, zoufale se snaží vydržet, ale jejich osud je neodvratný. Těžká práce, nyní v obrovských vedrech, spojená s nedostatkem stravy, je žene do záhuby. Nikdo z nich nemá naději, je jen otázkou času, kdy na kterého přijde řada. Musí to být i pro ně strašně deprimující, takové čekání na smrt, uvědomuje si. Oni s největší pravděpodobností nemají žádnou šanci získat lepší místo, získat potravu navíc, proto nemají ani naději alespoň oddálit svůj konec.

Schröder do své kanceláře nedojde, před blokem opustí svého asistenta a zamíří do prostor za plotem s vysokým napětím, kde jsou ubikace esesáků. Naopak Daniel rychle zmizí ve svém útulku, aby ho nikdo neodchytil a nezačal pátrat, proč nestojí v pozoru na apelu. Ten se teprve rozjíždí, a je otázkou, na jak dlouho se protáhne.

Po dost dlouhé době ho překvapí zaklepání, netuší, kdo to může být. Sám jde chvatně otevřít a ke svému údivu, ale i radosti, spatří za dveřmi doktora Pichmana.

„Chtěl jste se mnou mluvit, odpoledne,“ řekne ten.

„Ano, jistě, pojdte dál a posaďte se,“ říká rychle Edelstein, počká, až host zaujme své místo na židli, pak pokračuje, „Nechtěl jsem vás obtěžovat, spíš mi dělají starosti ty vzrůstající počty pacientů, co jsou nakaženi skvrnitým tyfem. Nezasťírám své obavy, nejen o sebe, ale především o další členy svojí rodiny.“

„Obavy tu máme všichni, a jsou čím dál tím větší. Nakazit se může každý z nás, a jejich způsob léčby znáte.“

„Ke své malé radosti znám.“

„Jen dneska odvedli z našeho bloku dvacet pacientů, aby je usmrtili,“ žaluje Josef, „Ale tím dle mého požár stejně neuhasí. Nákaza se bude šířit dál, zvláště proto, že se nikdo nepřihlásí na ošetřovnu dobrovolně. Maximálně tak s klasickým zraněním, ale s bolestmi hlavy či horečkou určitě ne. Začíná se to pomalu vymykat jakékoli kontrole.“

„Nedá se něco udělat? Třeba i ve spolupráci s těmi Poláky?“

„Za těch podmínek, které tady máme, se dá jen modlit,“ svěsí hlavu Pichman, „Pokud jsou nějaké léky, tak je dostanou jen vybraní pacienti. U nich se zfalšuje důvod onemocnění a ty se někdy podaří vyléčit. Všichni další jsou více méně odsouzeni k záhubě.“

„Jsou vůbec léky? Vždyť by se dali mnozí zachránit ...“

„Dali, ale pokud jsou léky, tak jen pro vybrané pacienty. Nebo se musí volit, pak ho dostanou spíše ti mladší, statnější, co mají šanci se z toho dostat. Ale upřímně, o naše tady jde málokomu, pro Židy prostě vakcína nebude. To je taky fakt.“

„Ale dá se sehnat, kdyby bylo nejhůř ...“

„Nedělejte si plané naděje, Danieli,“ zavrtí hlavou Josef, „To je teď moc cenný artikl, protože rozhoduje o životě a smrti. Ale to dobře víte. Jedině, že by něco opatřil ten váš doktor,“ podívá se pátravě na mladíka.

„O tom pochybuji,“ odpovídá ten po pravdě, „Jsem z toho všeho zoufalý. Slyšel jste už, co je na té osmadvacitce?“

„Něco jsem zaslechl. Jen se obávám, že to je pouze začátek,“ prorokuje Pichman, „Možná přijdou i další pseudovědci, jako ten váš.“

„Říkáte můj ... zlobíte se na mě?“

„A měl bych?“ podívá se pátravě Josef, po chvílce pokračuje, „Danieli, už jsem vám říkal, nemám žádné právo vás soudit. Vy jste mladý, máte tady členy své rodiny, já už jsem jen sám. Ale i já se snažím přežít, za pomoci mých polských přátel. Vy jste dostal velmi lákavou nabídku, ovšem v té pozici budete nejspíš pořád stavěn před velká dilemata. Jen vy sám budete muset rozhodnout, jak se zachováte.“

„Sice jen plním příkazy, ale ...“

„Tíží vás svědomí, což je pochopitelné. Musíte si ale také položit otázku, zda máte možnost něčemu zabránit. Pokud můžete pomoc, aniž byste se sám zničil, pak je asi vaší povinností tak učinit. Pokud by pomoc či odmítnutí něco udělat znamenalo vaši zkázu, máte asi právo se zachovat tak, abyste se zachránil. Ale je to velmi těžké, to naprosto chápu.“

„Neodsuzujete mě?“

„Už jsem vám na to odpovídal,“ zavrtí hlavou Josef, „Navíc představujete pro nás, židovské doktory, jistou naději. Pokud by získali i další z nás uznání, možnost léčit, tak by se dalo mnohé udělat i pro naše lidi. Teď mají vše pod kontrolou především polští lékaři, a ti logicky budou upřednostňovat své lidi. I v souvislosti s tím, komu třeba podají nedostatečný lék a zachrání ho. U koho zfalšují diagnózu, aby ta nevedla k selekci takového pacienta. Tím můžou vězeňští doktoři

pomoc. Není toho mnoho, ale někdo se dá občas zachránit. Třeba se to povede i vám, pokud si udržíte svoje postavení.“

„Asi za to ale zaplatím dost vysokou cenu ...“

„Asi ano. Nelze s ďáblem spolupracovat a neúspěšit se. Ale je rozdíl jen plnit příkazy, které, když neuděláte vy, tak je udělá někdo jiný, nebo být sám iniciativní, a tím třeba někomu ublížit. Ale i tak jsou jisté hranice, které by asi být překročeny neměly.“

„Hranice ... Mám jistý slib, že nebudu nikdy nucen například někomu aplikovat tu strašnou injekci. Nebo rozhodnout o výběru ... I když tady je to taky trochu sporné ... Dost jsem o tom přemýšlel. Při těch selekcích mnohdy vezmou i muže, kteří mají šanci přežít. Vím, rozhodovat o životě jiných je nepřípustné, ale kdyby se tím zachránili jiní, co mají šanci zůstat na živu? Pochopitelně jsem o tom přemýšlel jen teoreticky ...“

„Rozumím vašim úvahám, a určitě to už tak i někteří vězeňští lékaři dělají, když se snaží podstrčit selektujícímu ty skutečně umírající, a schovat ty, co mají naději. Ale kdo by si chtěl na sebe vzít tu tíži, že rozhodne, kterých dvacet, třicet či padesát pacientů vybere na smrt?“

„I když stejně zemřou?“

„I tak. Ale opět, každý se musí poradit se svým svědomím. Danieli, jsem si jistý, že vy nikdy nikomu vědomě ubližovat nebudete. I tím, jak jste tehdy vyměnil ty dva muže, jste chtěl zachránit méně nemocného a obětovat umírajícího. Ale je to moc ošidné. Konat dobro prostřednictvím zla? Je to přípustné? I tady, kde neplatí žádné zákony, ani právní, ale ani morální? Máme i my právo se svojí morálky vzdát?“

Pokračují asi ještě dvacet minut v podobné diskusi, pak se starší z doktorů odporoučí. Edelstein má z jeho návštěvy smíšené pocity, ale je rád, že na něj zkušenější kolega zcela nezanevřel.

Po neklidné noci si vyzvedne snídani, k té nechutné tekutině spořádá kousek chleba, uschovaný z předešlého dne. Dost často také pociťuje hlad, ale díkybohu mu dávají vyšší dávky a také mu čas od času něco jeho patron přinese. Dneska mu ale tu hroznou chuť odporné břečky zhoršuje i vědomí toho, co po jejím požití bude muset učinit.

Jen co skončí apel, s těžkým srdcem vezme přípravek, který má vyvolat popáleniny, a o jehož složení nic neví, a zamíří s ním na blok osmadvacet. Do experimentálního pokoje vstupuje se stísněným pocitem, a to z mnoha důvodů. Mimo jiné se obává, s jakou reakcí se zde setká.

Když vstoupí, uvidí všech šest mladíků, jak sedí v hloučku na jednom lůžku, všichni jsou jen v košilích, je tady už po ránu dusno. Jakmile pacienti lékaře spatří, tak těch pět nových se postaví, zatímco jeho bratr zůstane dál sedět. Příchozí se podívá na vybrané muže, jejich obličeje svědčí o značném utrpení, možná i jistém druhu šoku. Ale nezdá se, že by v nich byl vzdor. Možná začali konečně Davidovi věřit, alespoň částečně.

„Mluvil jsem s doktorem Schröderem,“ říká Daniel rozvázným hlasem, „Za pár hodin sem přijde. Bude chtít vidět vaše zranění a bude zahájena léčba. Tady mám přípravek, který vám musím nanést na kůži, ten způsobí její popálení. Na každém z vás mám vytvořit tři kruhová místa, kde vzniknou ty spáleniny. Nebudou velká, jen pár centimetrů v průměru. Nemám jinou možnost, než tento příkaz splnit. Byl bych rád, kdybyste se tomu nebránili, a mohli jsme to vyřídit bez přítomnosti dalších osob,“ dodává velmi ztěžka, každému v místnosti musí být jasné, jak špatně se cítí, však také provinile uhýbá pohledem.

„Pane doktore,“ ozve se Moritz, působí strašně zdrchaně, jako všichni, asi už začínají brát vážně možnost, že mnozí členové jejich rodin byli zavražděni, „Váš bratr nám mnohé vysvětlil. Chápeme, že to není z vaší hlavy, že vy nám ubližovat nechcete.“

„Ne, to opravdu nechci, ale ublížím vám,“ povzdechne si lékař, „Ani nevíte, jak nerad to dělám. Doktor Schröder již přinesl i přípravek, kterým se budou ta místa ošetřovat. Budu se modlit, aby byl účinný a zranění se rychle hojila. Také jsem přinesl dotazníky, David je s vámi vyplní, aby byly na

příchod doktora Schrödera připravené,“ předá papíry svému bratrovi, a všem neujde, jak se mu přitom chvěje ruka, „A co vy, jste připravení?“ zeptá se hrozně stísněným hlasem.

„Co nám zbejvá, pane doktore, když už jste nás vybral ...“, odpovídá za všechny Moritz.

„Na někoho jsem ukázat musel ... Byla to náhoda ...“, klopí oči Daniel.

„Máte alespoň představu, co to udělá?“ ukáže Pitschon na lahvičku v rukách lékaře.

„Nějakou představu mám, ale ...“, nedokončí větu Daniel, „Dostal jsem příkaz vám tu substanci nanést na tři místa na vašem těle. První bude na předloktí, druhá na stehně a třetí na hrudi, nad prsní bradavkou. Půjde o kruh o průměru tak tři, čtyři centimetry ...“

„Nejde se tomu nijak vyhnout, že ne?“ ozve se Yad.

„Ne, nejde. Dostal jsem příkaz, kdyby vnikl problém, abych zavolal dozorce. Aby vám domluvili ...“, odpovídá ztěžka asistent nacistického lékaře.

„Aby nás zmlátili,“ mračí se Zucker.

„To nebude třeba,“ řekne rychle Moritz, „Bavili jsme se o tom, pane doktore. Nebudeme dělat problémy. Jestli chcete, tak můžete začít,“ tváří se odhodlaně.

„Tak dobře ... a ještě jednou se vám za všechno omlouvám,“ sklopí hlavu Daniel, pak se nadechne, „Tak ať to máme za sebou. Svlékněte si tu košili a chod'te ke mně po jednom.“

Je mu hrozně, je mu těch mladíků líto, proklíná tohle místo i sám sebe. Ale je odhodlaný příkaz naplnit, a je hrozně rád, že nemusí použít bezduchých dozorců. Jako první přichází Moritz, nahý se posadí na okraj lůžka, na pokyn natáhne pravou ruku. Asi doprostřed mezi loket a zápěstí mu lékař nanese štětečkem neznámou substanci, vytvoří kruh o průměru asi čtyř centimetrů. Poté to samé provede na stehně, z přední strany, také doprostřed mezi koleno a kyčel. Nakonec je flek vytvořený i nad pravou prsní bradavkou.

Nastupuje druhý, tím je nejmladší z pěti, Šimon. Snaží se tvářit statečně, ale chvěje se. Možná ale na něj působí více faktorů, zážitky z přijímání, strach z popálení, možný osud zbytku jeho rodiny. Působí odevzdaně, jeho oči jsou plné bolesti, zatím jen duševní bolesti.

Netrvá dlouho a poleptání jsou všichni určení mladíci. Zatím pocítují jen menší pálení, nijak intenzivní bolest, což se pravděpodobně brzo změní. Daniel se cítí strašně, na druhé straně je rád, že už má tento zákrok za sebou, a že se mu nakonec všichni podrobili bez odporu. Což je asi zásluha Davida. Raději se však rychle rozloučí a zmizí. Pryč ho žene černé svědomí.

Čeká na Schrödera v kanceláři, asi po hodině ho napadne se zaskočit na mládence podívat, ale po pravdě se tam bojí jít. Bojí se toho, co spatří. Co způsobila ta tekutina, kterou jim nanesl na různé části těla. Bojí se, že spatří jejich bolesti zkroucené obličejy a bude muset pohlédnout do jejich vyčítavých očí. Ty chudáka Dova se mu nepodařilo doposud vytěsnit ze své paměti, a obává se, že ho budou provázet už navěky. Což v jeho případě asi nebude tak dlouho, ale i tak mu jistě stačí způsobit mnoho duševního trápení.

Johann se objeví s kruhy pod očima, zřejmě se večer či v noci napájel s kolegy alkoholem. Tváří se nevrle, jistě mu není dobře, což je velmi nepříjemné. Jeho nálada určitě nestojí za nic a může být nevyzpytatelný. Ale jen se v kanceláři otočí, už chvátá za svými pokusnými morčaty.

Na svůj experimentální pokoj vtrhne jako divoká voda, v patách mu kráčí jeho asistent, který vzápětí ustrne. Stačí mu jen letmý pohled, aby poznal, jak všech pět mláďenců trpí. Různě se kroutí na lůžkách a občas zasténají. Snad se jim ta tekutina neprožrala moc hluboko do masa, modlí se. Má totiž působit jako imitace popálení bílým fosforem, který se vyskytuje v bombách, možná ten je v ní v určité koncentraci obsažený. Co dokáže udělat, zná z teoretických poznatků, ale i ilustračních fotografií.

Jako první v místnosti zareaguje David, rychle vyskočí, velí vztyk a i pohledem pobízí své kolegy pacienty, aby okamžitě vstali. Ti přes svou bolest vyskakují z lůžek, ty jsou tu jen čtyři, proto se o ně musí dělit. Ale i tak je to mnohem lepší, než palandy v klasickém nemocničním bloku.

Všech šest mladíků teď stojí v pozoru, pouze v košilích, těch pět poleptaných se však různě kroutí, přes svou snahu zůstat v absolutním klidu.

„Svlíknout!“ zařve Schröder, jako první reaguje opět David, dává pokyn pohledem a nakonec i slovy ostatním. V mžiku jsou všichni nazí a opět v pozoru.

Nacista se letmo podívá na bratra svého asistenta, ten vypadá docela dobře, pak se již věnuje výhradně pětici pokusných subjektů. Chytne dost surově za ruku Šimona, tu natáhne a prohlíží si kruh na jeho pravém předloktí, kde je kůže evidentně spálena až do masa, nanesená tekutina ji rozleptala a určitě působí značnou bolest. Pak si prohlédne postižené místo na hrudi a následně i na stehně. Lehce se dotkne koženou rukavicí rány nad pravou prsní bradavkou, až hoch ucukne a bolestivě vyjekne. Za což sklídí nevraživý pohled muže, z jehož rozhodnutí mučení probíhá.

„Vypadá to dobře,“ otočí se Johann k pobledlému asistentovi, „Máš ty masti? A tu dezinfekci?“ ptá se hlasem, v němž chybí jakýkoli soucit, jakákoli účast s postiženými.

„Ano, pane doktore,“ hlesne tázaný, ty popáleniny vypadají moc ošklivě, mnohem hůř, než očekával.

„Tak začni tímhle ufnukánkem,“ vytáhne esesák za levou ruku Šimona, přistrčí ho blíže k muži, který mu zranění před pár hodinami způsobil. Ten v jeho očích čte němou výčitku, ale spíše je tam velká bolest i strach, nacistický lékař opravdu pouští hrůzu, mračí se až běda, všechny si poměřuje nevraživými pohledy. Dává jim najevo, že oni jsou pro něj jen pokusné subjekty, žádní lidé.

„Snaž se moc neřvat, bude to dost bolet,“ říká Daniel k chlapci tichým hlasem, „Musím ti to omýt vodou a pak dezinfikovat, otrít, než nanesu tu hojivou látku,“ vysvětluje.

Mladík se slzami od bolesti v očích přikývne, jako že rozumí, pak zatne zuby. Když však lékař přiloží navlhčenou gázu na zranění na jeho paži, tak zařve bolestí a s rukou ucukne.

„Stůj v klidu, ty parchante!“ zařve Schröder.

„Nerozumí vám, pane doktore,“ řekne rychle asistent.

„Tak mu řekni, že jestli se bude bránit vošetření, tak zavolám kápa a nechám ho zmlátit!“

„Ano, pane doktore,“ odpovídá Daniel německy, pak se v jidiš obrátí k Chasonovi, „Musíš vydržet a musíš mě to nechat dokončit. Pokud se budeš cukat, tak ten doktor říkal, že nechá zavolat dozorce a nechá ti dát výprask. Pak budeš mít ještě rozsekaný zadek, to bys přece nechtěl,“ snaží se hovořit konejšivě, „Bude to jen chvilka, pak ta bolest poleví, po té masti,“ slibuje a vůbec neví, zda tomu tak bude.

„Strašně to bolí, pane doktore,“ kňourá Šimon.

„Já vím. Tak rychle, dej mi tu ruku, nebo tě opravdu nechá seřezat. Nemá dneska dobrou náladu, to já poznám,“ chňapne Edelstein po ruce popáleného mladíka a pak začne zranění čistit. Kluk se kroutí, sténá, slzy mu zaplavují oči, ale nakonec vydrží.

Daniel vezme nový kousek gázy a chystá se provést očistu u vedle stojícího Yada, ale Johann ho zadrží.

„Co děláš? Proč to nedokončíš?“ vzteká se.

„Myslel jsem ... postupně bych jim vyčistil ... po jednom z těch míst ... aby si chvíli odpočinuli, od té bolesti.“

„Něco musí vydržet,“ zavrtí hlavou Schröder, „Dokonči tohle, se vším všudy, chci to vidět,“ nařizuje nekompromisně.

„Ano, pane doktore,“ nezbývá Danielovi než se podvolit, pak se sehne a zamíří ke stehnu Šimona. Ten prožívá další muka, zatíná ruce v pěst, syká, sténá, kroutí se. Slzy už mu tečou po tváři, celý se chvěje. A to ho čeká ještě další martyrium, vyčištění třetí rány na hrudi a posléze nanesení údajně hojivé masti.

Edelstein trpí, neboť se cítí spoluvínikem trýznění osmnáctiletého mládence. Snaží se postupovat co nejjemněji, ale látka, co mu nanese na kůži, mu ji rozleptala, prožrala se hlouběji, než čekal, a on teď ošetřuje živé maso. Dovede si představit, jak zákrok bolí. Nemůže však přestat, neboť ho

Johann pozoruje. Když ho to už přestane bavit, jde se bavit s Davidem, toho se ptá na jeho zdravotní stav, pak si poslechne i jeho plíce. Nakonec mu je předán dotazník o pěti pokusných objektech, ten ale zhlédne jen velmi zběžně.

Mezitím je Šimon připravený na zahájení léčby, respektive nanesení masti, jenž jim byla dodána v neoznačené tubě. Ta je nanášena dřevěnou špachtlí a i tou lehce roztírána na místě popálenin. Alespoň ta nepálí, spíše působí uklidňujícím dojmem. Ale i tak je na konci celého zákroku pokusný objekt úplně hotový. Celý se třese, jeho ošetřující lékař mu musí pomoci se posadit na postel.

„Ať si nebere tu košili, lehne si na záda. Prostě ať zůstane nahej, aby tu mast ze sebe nesetřel,“ nařizuje Schröder, jeho asistent vše tlumočí a nešťastník jen přikývne. Děkuje Bohu za to, že již jeho mučení skončilo.

Daniel si opět vezme gázu, aby se mohl věnovat dalšímu pacientovi, kterým je Yad. Ten po tom, co spatřil, se chvěje strachy ještě než celá procedura začne.

„Dokonči to tady a pak přijď za mnou,“ nařídí chraplavým a velmi strohým hlasem Johann, ještě jednou pohlédne na své pokusné subjekty, ty v jeho očích spatří jen chlad a velký odstup. Jemu je zcela jedno, jak tady trpí, on jen chce ověřit nějakou pochybnou mast.

„Ano, pane doktore,“ odpovídá Edelstein, pak počká, než esesák odejde z pokoje.

Velmi pomalu se obrací k poleptaným mladíkům, očekává jejich vyčítavé pohledy a možná taky spílání. Vždyť to byl on, kdo je tak zle poznamenal. Ale ti jen klopí zrak, ještě roztřesení z nacistického doktora, ze kterého šla hrůza. Také mají strach z procedury, kterou tak těžce nesl jejich kolega.

„Vyčistím vám každému vždycky jedno místo, pak půjdu k dalšímu, abyste si mezitím oddechli,“ říká jim lékař, a oni stále nijak nereagují.

Začne tedy s Yadem, pak přijde na řadu Moritz, po něm Dario a nakonec Yossi. Bolest snášejí různě, někteří jen zatínají zuby, napínají se jim svaly na krku, někteří u toho sténají. Vytírání ran hrozně bolí a pálí. Přesto stojí klidně.

Vlastně kromě různých stenů či tlumných výkřiků je po celou dobu ticho. Za což je Daniel rád, raději upíná zrak na ošetřovaná místa, jen aby se nesetkal s jejich pohledem. Je mu z toho dost zle, neboť i on má podíl na jejich utrpení. Kdyby jim mohl alespoň dát utišující léky, co by utlumily bolest, ale nic takového nemá. Spáleniny sice nejsou velké, ovšem to neznamená, že by nebolely jako čert. Alespoň že mají nárok na zvýšené dávky jídla a také nemusí na nástupy. Stejně tak jsou chráněni před selekcemi, a možná taky před nákazou tyfu, neboť jsou zde vlastně v izolaci.

Proces je dokončen, všichni již dle pokynů leží na zádech na lůžkách, někteří po dvou. Jejich rysy jsou strhané, někteří zatínají prsty do látky pod nimi.

„Dávejte pozor, ať tu mast nesetřete,“ promluví Daniel po dlouhé době, „Také se těch míst nedotýkejte. Mohli byste si tam zanést infekci.“

„Doktore, kdy to zabere?“ poprvé promluví Moritz přerývaným hlasem.

„To nevím. Ale zdá se mi, že ta mast je podobného složení, jako jsem dával tady Davidovi, na ty jeho spáleniny od cigaret. Ty byly sice menší, ale zase jich bylo víc. Jak vidíte, tak se mu zcela zahojily,“ snaží se lékař o klidný hlas, byť se mu chvěje.

„Ta bolest ... to taky asi nevíte, kdy skončí ...“

„Ne, ani to nevím,“ povzdechne si Daniel, „Vaše spáleniny byly způsobeny něčím jiným, než ty u Davida,“ odmlčí se, zrak sklopený, „Promiňte,“ dodá, vcelku asi zbytečně. Však to také zůstane bez reakce. Mají pro něj jistě tisíc výčitek, nadávek, ale za prvé jsou hrozně zdrchaní, a za druhé se i bojí. On je bude dále ošetřovat a nebylo by dobré si ho zneprátelit. A tak jen mlčí.

Lékař pohlédne na svého bratra, ale i ten odvrací svůj zrak. Což ho zasáhne, jistě i David má k jeho činnosti výhrady. Možná se za něho i stydí, před těmi mládenci. Tak si raději sbalí svá fidlátka, otočí se a odejde.

„Hotovo?“ zvedne zrak Schröder, když vstoupí do kanceláře, „Nech toho,“ zarazí jeho pokus o pozdrav a hlášení, ukáže na židli, „Tady máš rozpis, jak bude probíhat léčba. Jak jim to budeš aplikovat. A tady,“ ukáže na papíry, „budeš všechno zaznamenávat. Možná by bylo dobrý to fotografovat, ale není tady na to vhodný prostředí. Teda zatím,“ dodá a jeho asistent se zachvěje. Je mu jasné, že tohle je jen začátek a hrozí se toho, co přijde.

Usadí na židli, dle pokynu, pak si beze slov bere formuláře či listy, kam bude muset velmi pečlivě vše zaznamenávat.

„Tak půjdeme, ne?“ zvedne se náhle Johann.

Edelstein okamžitě vystřelí ze židle, v tuto chvíli si neuvědomuje, kam mají směřovat jejich kroky. Jen tupě následuje muže, v jehož službách páchá zlo. Tak svoji činnost dost intenzivně cítí.

„Bude to jako minule,“ řekne mu náhle jeho patron, když vyjdou z bloku na ulici, „Budeš mít zase tu čtvrt hodinu,“ dodá esesák a jemu dojde, kam směřují jejich kroky. Vlastně mu slíbil odměnu, když bude dobře mučit pokusné objekty, uvědomí si.

Radost se tluč s odporem, který pociťuje sám k sobě, k tomu, co je nucen dělat. Opět se uvidí s Helene a dostane i příležitost s ní souložit. Ale co bude pak, když se ženský tábor přestěhuje do Birkenau? Kdy ji zase uvidí? Tam asi nebudou často chodit. Ale zaplaší trudné myšlenky, strašně moc se těší na svou snoubenku.

Schröder říkal pravdu, opět to nějak narafičil, aby on a Helene skončili ve skladu. Sice moc jednání nácka nerozumí, proč ho takto rozmazluje, ale je mu za jeho dárek moc vděčný, ve chvíli, kdo do své milenky vstupuje. Oba toho moc nenamluví, spíše jen tiše vzdychají a souloží.

„Budete se prý stěhovat,“ řekne on ve chvíli, kdy si natahuje kalhoty, předtím spuštěné na půl žerdi.

„Taky už jsem to slyšela,“ odpovídá ona smutně, rovněž se upravuje. I její starosti přebíjejí krátký pocit štěstí ze setkání se svým milencem, „Prý je to tam hrozné, alespoň nás tím strašily,“ dodá.

„Máš zůstat jako zdravotní sestra.“

„To mi taky řekli,“ přikývne ona, „Ale Dane, to je strašný, co se tady děje,“ dýchá teď ztěžka, „Není čím ty nešťastný ženy léčit. Mnohý navíc vodváděj a prej je zabíjejí, nějakějma injekcema. Slyšel si o tom?“

„Ano, vím vo tom,“ zachvěje se on, ne, určitě jí neřekne, že už byl dvakrát u takové zvláštní léčby.

„Vidím je, jak trpěj, jakěj maj strach, a nemůžu jim pomoc. Ted' navíc ta epidemie, už je tolik případů ... Přitom voni je nelécej, ale zabíjej ...,“ skoro šeptá, aby ji snad nikdo neslyšel, „Dane, tohle je snad strašnější než samo peklo. Nedovedu si představit, že v tom vedlejším táboře to má bejt ještě horší. Prej stojí na nějaký bažině, nebo tak nějak.“

„To jsem také slyšel.“

„Určitě to místo vybrali záměrně,“ obviňuje ona své trýznitele tichým hlasem, „Aby jim i příroda pomáhala nás hubit. Jak jsou některý ty ženy pohublý, doslova kost a kůže. Ani nevím, co je ještě drží při životě. A ty dozorkyně je ještě bijou, spílaj jim. Mnohdy některou doslova umlátí. Ty nemocný a vyhladovělý nenechaj ani v pokoji umřít, jen některý umřou přirozeně, většinou ty slabý zabíjej ...“

„Co ty, jak se k tobě chovaj? Máš dost jídla? Vypadáš dost pohuble ...,“ má on starost především o ni.

„Není to tu tak zlý, teda pro mě. Myslím si, že mě tu trochu chráněj, asi na příkaz toho tvýho doktora. Taky mi dávaj víc jídla, někdy například za zemřelou pacientku, co je vodnesená až po výdeji stravy. Někdy mi ta jedna dozorkyně podstrčí něco navíc, ta, co ted' asi hlídá na chodbě,“ zase už ona šeptá, skoro ji neslyší.

„Alespoň že tak,“ oddechne si on, „Nevím, kdy se zase budeme moct vidět, když teď budeš v úplně jiném táboře. Je sice jen asi tři kilometry vodsud ...“

„Tys tam už byl?“ podiví se ona.

„Ne, ne,“ řekne on rychle, přece se nepřizná, že byl svědkem smrti jednoho transportu a pak také jeho zahrabávání do velkých jam, „Jen to vím, vod toho doktora.“

Ozve se zaškrábání na dveře, znamení, že jejich čas se naplnil. Padnou si do náručí, chvíli si vychutnávají přítomnost jeden druhého, pak on spěšně vyjde. Snaží se nasadit lhostejný výraz, ale moc se mu to nedaří, je hodně rozrušený. Cítí se taky provinile, jako by právě obdržel odměnu za to, že poleptal pět zdravých mladých mužů nebezpečným roztokem. Cítí se hračkou v rukách Schrödera, domácím zvířátkem, co za správné panáčkování něco dostane. Jenže on nepanáčkuje, ale způsobuje bolest jiným. Nebo odvede chudáka kluka na smrt. Otřese se, pak se pokusí usmát, protože ta dozorkyně z chodby na něho zase mrká.

KDE JE HOSPODIN, PANE BENJAMINE?

V celém táboře panuje velmi napjatá atmosféra, a to nejen mezi vězni, ale i mezi dozorci a esesáky. Stále více se množí případy nákazy skvrnitým tyfem, mluví se už nepokrytě o epidemii, vzrůstají kontroly a z pracovních komand jsou nemilosrdně vyřazováni ti, u kterých je třeba jen náznak podezření, že by mohli být nakaženi. Ti údajně směřují na ošetrovnu, ale z té se zpátky vrátí málokdo. Proč, je zde každému jasné, byť se svoje vraždění snaží esesáci utajit. Pochopitelně marně.

Také v komandu, kde pracuje Benjamin Edelstein, otec několika synů, kteří jsou jeho vinou také v tomto strašném táboře, se všichni třesou každým okamžikem. Právě se vracejí na ubikace z apelu, jsou zničení, zmučení, a také vystrašení. Byť oni dnešek pravděpodobně přežili. Ale sotva se trochu vyspí, začne vše nanovo. Po hnusné a chudé snídani zdoluhavý apel, hledání těch, co jsou nemocní či práce neschopní, pak odchod a otrocká dřina.

V poslední době v místech, kterému říkají Birkenau, a kde se staví další mohutný tábor. Což rovněž na všechny působí depresivně, uvědomují si, že ti jejich šílení věznitelé a trýznitelé tady budují něco ohromně velkého. A to nikdo z nich nemůže tušit nic o tom, že tam na tom místě mají vyrůst i další plynové komory a velká krematoria, plány již se kreslí či jsou již dokončeny. Oni teď pomáhají s úpravou terénu. V místech, kde do nich praží slunce, kde ze země stoupají vražedné výpary, všude různá havěť, komáři, ale také vši. Navzájem se prohlížejí, zda se u nich nějaká taková potvora neobjeví, ale ranní hygiena je nedostatečná, přes den se šíleně potí a také se ušpiní. Co víc si může infekční onemocnění přát, tak skvělé podmínky pro své šíření nalezne jen málokde.

Padesátku vybraných vězňů čeká dnes ještě vážení, přístroj je již donesený na barák, objevuje se tady i syn jejich staršího kolegy, co všechno pořád zaznamenává, za což má různé úlevy či dokonce přilepšení jídlem. Je pravda, že jejich skupinu méně bijí, ale jinak každý z nich cítí, jak a kdy má celý výzkum skončit. Až budou vyhublí na kost a uznáni za práce neschopné. Pak je pošlou na ošetrovnu, kde zemřou, pokud je dřív nezabijí. Nebo pokud i je nepostihne onemocnění, před kterým se každý v táboře klepe hrůzou. Pak se jejich osud naplní dříve.

U váhy stojí Daniel, vybraní mladí mužové postupně přicházejí, vždy se svléknou donaha, vstoupí na váhu, je nadiktován správný údaj, ten zaznamenán a oni se mohou obléknout. Sotva se plouží, jen občas se někdo zajímá, jak na tom je. Někteří se bojí zjistit pravdu, jiní to považují za zbytečné, i bez vážení vědí, že se jejich hmotnost snižuje. Jak moc jim ubývají síly.

„Je to moc špatné, pane Benjamine?“ ptá se vyplašeným hlasem sotva sedmnáctiletý Maurice Wollner, docela dobře rostlý mladík, proto je asi také v této vybrané skupině. Leč stejně nebude mít jeho dobrá fyzická kondice dlouhého trvání, a on má doslova panickou hrůzu z toho, že bude brzo

vypadat jako ti muslimani. Ty, co je nelze přehlédnout, jak se jen tak plazí, s prázdným pohledem, apatičtí, už jen čekající na smrt. Ta přijde díky zkolabování jejich organismu, nebo krátce předtím z rukou esesáků, neboť už pro ně dotyční nemají ani tu cenu nejlevnější pracovní síly na světě.

Maurice Vollner

„Je to v pořádku, Maurici,“ uklidňuje pan Edelstein vyplašeného chlapce.

„Ale ty záznamy, o kolik jsem zase zhubnul?“

„Maurici, není to o moc. Pak ti to řeknu, teď musím zapisovat další,“ dívá se neklidně Benjamin, naštěstí je tu jen jeho syn, kápo a jeho suita přísluhovačů se o ně příliš nestará. Ale šanuje je, zvláště po návštěvě doktora Schrödera. Nechce nijak narušit jeho pochybný výzkum.

„Tak jo,“ souhlasí neochotně mladík, udělá pár kroků a sehne se pro své šaty, aby se zase oblékl. Než tak učiní, prohlíží si svoje tělo, trup, nohy i ruce, zda mu přeci jen svalová hmota neubývá příliš rychle. Je už na světě

zcela sám, pokud je tedy pravda, co se tady říká. Pak už jsou všichni jemu blízcí mrtví. Poněkud neduživý otec, matka i jeho mladší sourozenci. A také babička. Nikdo další už není. A on asi půjde brzo za nimi.

Možná by měl být rád, jestli jeho hubnutí pokračuje rychle. Alespoň bude dřív s nimi. Nebude muset tak dlouho čekat a snášet tady ty hrozné podmínky. Kdy je nutí tvrdě pracovat a dávají jim tak málo jídla. Také někdy trpí žízň, voda je všude zkažená, kdo se prý napije, dostane úplavici a brzo zemře. Vzhledem k tomu trýznění bude přece lepší, když už to bude mít brzo za sebou. Jenže když jemu se tak chce žít, přes to všechno, co ho postihlo, přesto všechno, co tady musí snášet.

Vážení pokračuje, Daniel hlásí čísla a jeho otec je svědomitě zapisuje. Oba dobře vědí, že díky tomu má starší z nich významné úlevy a naději oddálit své zhroucení, neboť už má jistý věk a práce je tu opravdu strašná. Teď je snad trochu chráněn před útoky kápa a jeho nohsledů. Nikoli však před nemocemi, které se tady šíří. Mnozí mají průjmy, další se marně brání vším, posléze pak skvrnitému tyfu. Možná jsou někteří i mezi nimi, co již mají problémy a snaží se je zatajit. Tím svůj konec oddálí o pár dní, přitom ale nakazí mnohé další. Ale nejde se na ně za to zlobit, kdo by se jim dobrovolně vydal. Každý, kdo pocítí příznaky této zrádné choroby, jistě věří, že se z toho dokáže dostat. Že jde jen o nevolnost, že se uzdraví.

„Vezmu si to k sobě,“ řekne Daniel, když poslední ze sledovaných mužů sleze z váhy a odchází se obléci.

„Mohu ještě chvíli? Jeden chlapec, Maurice, by chtěl znát ty výsledky. Rád bych mu to ukázal, je takový vyplašený. Má strach, tak ho chci trochu uklidnit,“ žádá Benjamin.

„Otče, všiml jsem si, jak ses na něj podíval,“ má teď potomek ustaranou tvář, pak ztiší hlas, „Otče, nesmíš se k nim poutat. Vázat. Jejich osud ... nejde jim pomoc.“

„Je to tak strašné ...“

„Pojď radši kousek stranou,“ vyzve staršího muže ten mladší, pak nařídí dvěma vězňům, aby urychleně odnesli váhu na ošetřovnu. Odvede svého otce ven z místnosti, kde snad budou mít trochu soukromí, „Otče, nemáme jak těm lidem pomoc. Musíme se starat sami o sebe, o svou rodinu. Ne o cizího kluka.“

„Já vím, Danieli, ale je mi ho líto ... Nejen jeho, všech. Zatím jsou ještě celkem statní, i když už začínají strádat. Ale představa, jak se začnou měnit před mýma očima v ty strašné muslimany ... Já se zatím držím, i díky těm vyšším dávkám, cos mi zařídil. I díky tomu, co mi občas přineseš. Asi tady budu déle než oni ...“

„Zkusím tě dostat někam jinam, teď je důležité, abys to tady vydržel.“

„Vím, co pro mě děláš. Ale ... pokud můžeš, tak pomoz bratrům. To jídlo, co mi občas přineseš, to by prospělo více jim.“

„Nejsou na tom tak špatně. Díky pomoci jiných ... Jen se prosím tady na nikoho neupínej.“

„Když ten kluk, ten Maurice, je už úplně sám. Všechny mu tady zavraždili. Je mu jen sedmnáct, je tak vyplašený. Pořád se prohlíží, má strach, že se už brzo promění v toho kostlivce.“

„V tom se nemýlí. Začas se tak stane a my tomu nezabráníme. Všichni ti muži, co je vážíme, postupně zhubnou a promění se v muslimany. Pokud dříve neumřou rukou kápa či esesáka, nebo neonemocní. Otče, dávej si velkej pozor, snaž se chránit, před tou strašnou nákazou, která se začíná všude šířit jak mor,“ zní hlas Daniela naléhavě.

„Každý se snaží, ale v těch podmínkách ... Půjčíš mi na minutu ty záznamy?“

„Otče, co jsem ti říkal.“

„Vlídne slovo mě nic nestojí,“ zavrtí nesouhlasně Benjamin hlavou.

„Od minulýho měření ztratil ten kluk čtyřicet deka,“ podívá se do listin syn, „Tohle mu vyříd' a tohle mu musí stačit.“

„Trvám na tom,“ řekne rezolutně otec.

„Tak ho sem zavolej,“ objevuje se v hlase mladíka jistá nevole, proč jen jeho zploditel nemá rozum. Asi v tom klukovi vidí některého ze svých synů, ale to je nebezpečné. Ten hoch brzo zemře a je lepší, když bude jen jedním z mnoha. Prostě jen další ze stovek či tisíců, kteří zde ukončili své pozemské bytí a jsou buď rozptýleni někde po okolí v podobě popela, či zahrabáni v těch masových hrobech, co díky vedrům pukají a valí se z nich ona příšerně páchnoucí tekutina.

Benjamin přijde s vyjukaným Wollnerem, tomu dost neochotně umožní vězeňský lékař nahlédnout do záznamů. Jak se ale zdá, chlapce ten údaj moc neupokojí, spíše zneklidní.

„Čtyřicet deka ... to je moc, ne?“ dívá se vyděšeně.

„Je to v normě,“ zavrtí hlavou Daniel.

„V normě, pane doktore?“ říká kluk plačtivě, „Za pár dní čtyřicet deka ... kolik to pak je za tejdén? A kolik za měsíc? Když to takhle půjde dál ...“

„Zpočátku se hubne rychleji, pak se to zpomalí,“ začíná být mladší z Edelsteinů nervózní, pak se rozhodne naprosto zbytečný rozhovor ukončit. Všichni tři vědí, k čemu časem dojde, i ten vyplašený mladík. Tak o čem se baví? Nikdo mu nemůže dát naději, „Musím už jít,“ řekne proto, stáhne záznamy, co do nich hoch čučí, kývne na svého otce a rozloučí se.

„Pane Benjamine, to je přece strašně moc,“ říká Wollner úzkostným hlasem, když zůstanou sami. Jeho oči hovoří ještě výstižněji než jeho hlas.

„Slyšel si syna, je lékař, rozumí tomu,“ je panu Edelsteinovi těžko, „Zpomalí se to, skoro se to zastaví. Myslím to hubnutí.“

„Zastaví? Zastaví? Ale kdy, pane Benjamine? Až budu jako tamti? Jen kost a kůže? A pak mě někam vodvedou a tam zabijou,“ říká hoch zoufalým hlasem.

„To není jisté, Maurici. Možná tě převedou na jinou práci, lepší práci, kde budou větší přídělky. Tak musíš myslet, pozitivně, nepoléhat tomu.“

„Kdo by mi pomohl,“ zavrtí hlavou kluk, „Jsem tu sám ... Vy máte štěstí, pane Benjamine, váš syn je ten doktor, má lepší práci, dostává dost jídla.“

„Mám tu i další syny,“ zachvěje se pan Edelstein, ne, musí se držet toho, co říkal právě tomu chlapci, musí si zachovat alespoň trochu naděje, i když je to tak těžké, „Jeden je skoro stejně starý jako ty, druhý o něco mladší, další ...“, přejede si rukou po obličeji, každý vzpomínka na rodinu tak strašně bolí. Na ty, co už nejsou, i na ty, co možná už brzy nebudou.

„Ba ne, pane Benjamine, ba ne. Mně nikdo nepomůže. Nikoho tady nemám, kdo by se za mě přimluvil, kdo by mi pomohl. Budu jen pořád hubnout, dokud ... Jde to ale moc rychle, pane Benjamine, zkoušel jsem to počítat ...“

„Zpomalí se to ...“

„I kdyby se to trochu zpomalilo, co to změní? Stejně tady umřu, za pár měsíců. Když mě nezabijou dřív. Není žádná naděje, pane Benjamine, žádná naděje.“

Pan Edelstein se rozhlédne, pak ulomí kousek chleba a vtiskne ho do roztřesené a upocené ruky chlapce.

„Co to ...,“ tváří se ten vyjeveně.

„Rychle to schovej, nebo nás oba potrestají,“ sevře starší muž ruku svou i chlapcovu.

„To, to ... to nemůžu přijmout, pane Benjamine. Tady je každý kousek chleba moc důležitý. I vy ho přece potřebujete, taky tady přece hubnete ...“

„Mám teď vyšší příděly polévky, když dělám toho zapisovatele, nezapomínej. A tohle mi dal můj syn, na přilepšenou.“

„Ale vám, pane Benjamine. Určitě by se moc zlobil, kdyby věděl, že jste mi to dal. A taky nám přece říkali, že když zjistí, že jsme si vzali něco navíc, hrozně nás zbijou ...“

„Nikdo to nezjistí. Bude to naše tajemství. Teď to rychle schovej, sníš si to později. Nikdo ti nedokáže, že sis ten kousek chleba neschoval ze svého přidělu.“

„Jste moc hodný, pane Benjamine,“ dívá se kluk vděčně.

„Mám tady přece své syny, a taky jsem moc rád, když jim někdo pomůže,“ vezme pan Edelstein hocha kolem ramen, „Půjdeme na ložnici, už brzy bude večerka a pak se zase bude hrozně brzy vstávat. Je potřeba se vyspat, načerpat síly, na další den.“

„Žijeme tu jen ze dne na den ...“

„Jinak to tady ani nejde. Můžeme se jen modlit, aby se stal zázrak, my tady vydrželi, než tohle všechno skončí.“

„Zázrak ... a kde je Hospodin, pane Benjamine?“ podívá se Wollner vyčítavě, „Kde byl, když moje matka a otec, když moji sourozenci ... Kde byl, pane Benjamine?“

„Maurici, i přes to všechno, nemáme žádné právo Hospodina soudit. Tohle je dílo těch hrozně zlých lidí, a Všemohoucí je za jejich strašné činy potrestá.“

„Ale kdy, pane Benjamine? Kdy? Až už budeme všichni mrtví?“

„Maurici, nezavrhuj Hospodina, naopak, hledej v něm útěchu. Pokud si uchováš svou víru, bude se ti všechno snášet lépe. Je to moc těžká zkouška, kterou procházíme, ale my ji zvládneme, uvidíš.“

„Zvládneme? Jak zvládneme, pane Benjamine? Že umřeme s jménem Hospodina na rtech?“ ptá se hořce hoch, to už ale vcházejí na ložnici, plnou podobně zdrchaných a deprimovaných lidí.

UMŘEL JSEM TAM S NIMA

O Bohu se čas od času baví i dva synové pana Edelsteina, Isaac a Joseph. Když jsou sami, bez svého druha Yehuda Brunsleina. Jen oni dva, a s nimi jejich trýznivé vzpomínky na vlastní rodinu. Z níž část je mrtvá a z dalších členů spatřili pouze Daniela. Netuší, kdo vlastně ještě po těch dvou měsících žije. V tomhle pekle na zemi. Sice nikoho z blízkých v krematoriu nespatri, ale spálit jejich těla mohla druhá směna.

Pak se ptají, kde je Bůh, když je páchané takové hrozné bezpráví. Jak je možné, aby tady beztrestně stříleli či plynouvali ženy a děti, aniž by byli pachatelé ztrestáni či zastaveni. Proč Bůh nechrání svůj vyvolený národ, jak jim často otec připomínal. Mimochodem, otec je také kapitola sama pro sebe. Oba ho stále milují, ctí, ale jedno mu zapomenout nemohou. To on je sem přivedl, sem, kde se rozprostírá samo peklo. Kde oni musí nosit do pecí malé děti, postřílené v márnici, nebo z ní vynášet jiné děti, které tam usmrtili plynem. Co se to se světem děje, když je něco takového možné, a kde zůstává Bůh.

Podle všech pravidel by měli mít odpočinek od půlnoci až do druhého dne do poledne. Ovšem místo toho jsou vytaženi ze své cely hned po gongu, oznamující vstávání celého tábora. Oni přece na nástupy nechodí, neboť mají přísný zákaz se stýkat s jinými vězni. Zato jsou té hrozné šikany

ušetření, nemusí hodiny stát na apelu, v jakémkoli počasí, ať do vězňů pere slunce či na jejich hlavy dopadá liják.

Jen na sebe pohlédnou, už se zase do jejich duší vkrádá neklid. Žijí stále pod tlakem, s vědomím, že jednou přijde i jejich den, kdy bude rozhodnuto o jejich likvidaci. Ale jsou přece už zaučení, svou práci dělají dobře, a mrtvých teď přibývá, neboť se šíří ta hrozná nákaza. Té se také bojí jak čert kříže, před ní je neochráněný zvláštní statut, občas ukořistěné potraviny, a ani jejich speciální práce, kterou už přes její hnusnou povahu dobře zvládají. Jak nemyslicí stroje vkládají do pecí lidská těla, mužská, ženská, dětská. Jak je potřeba. Musí vypnout svou mysl, musí se od všeho oprostit, vzdálit, pokud si mají zachovat zbytek zdravého rozumu.

Ovšem každá změna z tohoto rituálu je vždy zneklidní. Může znamenat jejich konec. Vědí, že jednou ten den přijde. Jednou se ocitnou na druhé straně. Pak sami spočinou na zemi před pecemi, budou naloženi na ta nosítka a zasunuti do ohnivé výhně. Že by tím dnem byl tento, kdy musí nastoupit? Nikdo jim nic neříká, prostě mají jít zpátky do krematoria, odkud se vrátili po půlnoci, ztichlým táborem, pod pláštěm noci a pod dohledem strážných z věží. Ti jsou instruováni, oni mají výjimku, proto je nezastřelí, když je nějaký kápo či esesák vede do jejich ubikace. V bloku, kde mučí lidi, kde občas zaslechnou jejich křik. A potom některé z nich střelí na nádvoří.

Dorazí na místo své práce, je tam i Fischl, i kápo Morawa, rovněž esesák Stark, také další náckové. Vlastně tam teď je celé pohřební komando, pracující na dvě směny. Pokud je chtějí povraždit, tak to asi vezmou z jedné vody na čisto. A oni s tím nic neudělají, nemohou tomu zabránit. Buď je zastřelí ranou do týla, nebo při jejich odporu napřed hrozně seřezou, a pak přijde ta rána z milosti.

Existuje ale ještě jedna možnost, ke které se upínají, byť bude znamenat smrt mnoha jiných lidí. Jsou tu proto, že bude zplynována větší skupina, nebo bude větší skupina postřílena a oni mají pomáhat. Což je jejich přání, ač značně sobecké a vůči těm, co mají zemřít, velmi kruté. Ovšem oni chtějí žít, vždyť jsou tak mladí, Isaacovi s Yehudou je jedenadvacet a Josephovi jen patnáct, ačkoli tvrdí, že je mu osmnáct. A po pravdě vypadá spíše na věk uváděný, teď už určitě, když ještě více zhrubl. Už v něm není určitě nic klukovského, to vše zemřelo částečně v ghetu, zbytek pak tady.

Mohou si oddychnout, jejich den dnes nepřišel, naopak bude posledním pro mnoho jiných. Má jít asi o dost velkou skupinu, když jsou tady všichni. Ale to jim vykládat ti vrazi nebudou, jen jim vždy dají pokyn, aby vykonali svou hnusnou práci. Pravděpodobně chtějí začít hned poté, co odejde z tábora většina praceschopných mužů a žen. Pak nebude tolik vadit, když se bude rozléhat nárek vražděných obětí. Nebo zase pustí ty motory, co je zapínají, když lidi plynoují. Ačkoli teď už delší čas tady nikoho neplynovali, už se tak děje kousek odsud, jak jim naznačil Fischl. Ten má jediný kontakt se světem kolem nich. Za ukončení plynování ve zdejší márnici jsou sice rádi, ale likvidovat těla postřílených není o nic lepší. Většinou je jich méně, než když nahnali několik stovek osob do márnice a pak usmrtili plynem.

Pokud je ale dnes ta skupina větší, proč zase nepoužijí plyn? Dohází jim snad, chtějí s ním šetřit, že se vrací k tradičnímu druhu poprav, používaných už po století? Tedy pomocí kulky? Ale co na tom záleží, zase tu asi rozpoutají jatka, a jim připadne po nich uklidit. Snad budou alespoň moci prohledat oblečení po mrtvých a snad tam naleznou něco na přilepšenou. Nejsou tak vyhublí jako dost jiných vězňů, ale že by byli dobře živení, tak to rozhodně ne. Je to hrozné, ale smrt jiných jim pomáhá prodloužit jejich život, pokud ti nešťastníci mají u sebe nějaké jídlo.

Opravdu je asi jejich výhoda, že je jich tak málo a jsou už dobře zapracovaní. Sice je občas bijí, ale nezabíjejí je. Isaac pohlédne na své dva druhy, vlastně i jejich směna měla původně čtyři členy, pak jeden onemocněl, párkrát ho nechali v cele, ale jednou, když se vrátili, tak už byl pryč. Pak našli jeho tělo mezi mrtvolami dopravenými z tábora. Tak ho strčili do pece, stejně jako ostatní. Od té doby jsou jen tři, v druhé směně jsou stále ještě čtyři.

Do pecí jsou zasunuti noví nebožtíci, kolem nich je teď prázdný, ale brzy se to změní, budou sem přinášet mrtvolu lidí postřílených vedle v márnici. Dostávají obligátní pokyn a odcházejí do koksárny, aby tam posečkali, než kat skončí svou práci. Pak je zavolají k té jejich. Celé pohřební komando je teď pohromadě, i s jejich předákem Fischlem. Chvilu je ticho, pak je Goliath vyzve k modlitbě. Za jejich duše a za ty, které tu dnes zahynou. Odříkává modlitbu, oni potom musí říci amen.

Isaac klopí oči, pomalu ale jistě ztrácí víru. Jediné, k čemu se upíná, je touha přežít. A také, aby přežil jeho mladší bratr, ačkoli on mu může maximálně tak ulehčit práci. Proti těm vrahům mu pomoci nedokáže, pokud se ho rozhodnou zabít, tak tomu nezabrání. Sám se diví, kde se v jeho mladším sourozenci bere ta síla všechny hrůzy překonat. Ale i on chce strašně žít, a tak koná, co je pro zachování života nevyhnutelné.

Zase už slyší křik svlékaných a poté vražděných lidí. Ale tentokrát se ozývají spíše mužské hlasy, některé snad prosí, další svým katům spílají. Když je pak zavolají, aby po nich uklidili, spatří tentokrát stát nad hromadou mrtvol jiného esesáka než minule, jak anděl smrti se tam tyčí SS-Oberscharführer Walter Konrad Quackernack, trochu na nejistých nohách, postříkaný od krve. Možná už chlastá od rána, možná mu to pomáhá, aby otupěly jeho smysly. Přiblíže se usmívá, působí hrozivě, jde z něj strach. I z té zbraně, co křečovitě svírá ve své ruce.

Joseph opět dostane za úkol prohledat a posbírat oblečení popravených, tři dvojice pak začínají nosit mrtvé. Jde opravdu vesměs o dospělé muže, jen výjimečně je mezi nimi někdo starší či naopak nějaký výrostek. Buď sem přivezli jen muže, nebo chtějí napřed povraždit je, jelikož se obávají, že by ti mohli chtít bránit své rodiny. Nosiči jsou vlastně radši, že jde o muže, neboť jejich smrt je přeci jen dostává méně, než když vynášejí ženy a děti. Pak jim nařídí trochu poklidit, co zůstalo po obětech v márnici, jiní přiloží pár z nových těl do pecí, následně jsou zase zahnáni do svého hájemství. Kde budou muset čekat, až bude postřílena další skupina.

Mladší z bratrů Edelsteinů přistoupí k Fischovi a odevzdává mu, co ztopil při prohledávání šatů zavražděných. Mnoho jídla tam není, ale něco přece. Pak hoch trochu zaváhá, následně vytáhne dvě placatice kořalky.

„Ale, to je mi úlovek,“ prohlásí jeden ze členů druhé směny.

„Dal bych si loka,“ ozve se Isaac.

„Nemůžeme si dovolit, aby z vás táhlo,“ mračí se Fischl.

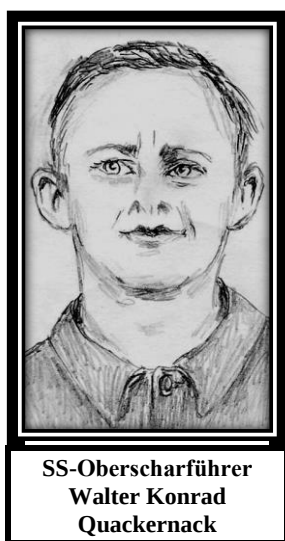
„Když jednu votevřeme, tak na každého vyjde jeden hlt,“ oponuje mírně starší z bratrů Edelsteinů, „Nikdo nic nepozná, když to každé zají těma sušenkami, co jsou tady,“ dodává.

„Jednu bysme mohli vypít, druhou si nechat, až to skončí,“ souhlasí i člen druhé směny.

„Tak jo, ale jak to na vás poznají, tak vám dají určitě výprask,“ varuje své podřízené Fischl. Ovšem když osm mužů dohromady vypije jednu placatice, určitě mezi nimi nebude opilý. Ačkoli jsou mírně podvyživení a na alkohol nejsou tady zvyklí.

Jak se dohodli, tak učiní, pak si poslechnou řev nacistů a křik jejich obětí, aby se zase rozhostilo ticho a oni byli povoláni do práce. Další třicet mužů leží nahých v márnici, s kulkou v týle. Jako jejich předchůdci však krvácejí i z jiných míst, jak je předtím zmlátili. Možná vzdorovali, když je vedli na smrt, možná se jen nechtěli svlékat. Opět jde o dospělé muže, ale také už pár mladíků, tak šestnáct, sedmnáct let. A asi dva starší muže.

Celý kolotoč se opakuje, ve třetí skupině naleznou více starších mužů, pár mladíků a také několik starších žen. Pravděpodobně je jejich předpoklad správný, napřed vraždí ty, co by jim mohli dělat největší problémy, až pak dojde na jejich matky, manželky a děti. Což vyvolává

smutek v očích nosičů a likvidátorů těl, čeká je dnes ještě moc hnusná práce. Bude to jen a jen horší, až přijdou na řadu ty bezbrannější. Také malé děti, pokud v tom transportu jsou. A vše tomu zatím nasvědčuje.

Čtvrtá třicítka je už směsicí lidí různého pohlaví a věku. Možná už jde o zbytky rodin, jejichž muži či starší synové byli již popraveni. Dá se říci, že mezi nimi se už nevyskytuje žádný muž nad osmnáct let, zato přibývá žen a bohužel se objevují i děti, dokonce docela malé děti. Nad nimi zase stojí jejich kat, teď se dokonce chraplavě směje, těžko říci, z čeho má takovou radost. Možná je to jen křečovitá reakce na jeho činnost, vždyť už dnes osobně zavraždil na sto dvacet lidí.

Pak ji Isaac a Yehuda spatří, jde asi o sedmnáctiletou či osmnáctiletou dívku. Je tak nádherná, bohužel s kulkou v týle. Vezmou ji, odnášejí k hromadě mrtvol. Položí ji velmi jemně na záda, vlastně trochu stranou. Jsou uhranuti její krásou, i teď, v hodině její smrti. Její nádherný obličej ani není moc poznamenáný prožitým utrpením, proporce jejího těla nemají chybu. Jsou jejím tělem doslova fascinováni, zařvání Fischla je uvede znovu do pohybu.

Když se vracejí s dalším tělem, znovu na ni pohlédnou. Je skutečně téměř dokonalá. Isaac od ní nemůže odtrhnout oči. Jak jen může dát Bůh život tak krásnému stvoření a pak mu ho vzít tak brutálním způsobem.

Márnice je opět vyklizena, do pecí jsou přiložena další těla. Pohřební komando je opět směřováno na své odloučené stanoviště. Náhle ale Morawa zadrží Isaaca a Yehudu, nařídí jim, aby oni dva zůstali. Což je mírně znervózní, ale snad po nich chce ještě vykonat nějakou práci a pak je pošle za ostatními.

„Budete pomáhat,“ řekne jim prostě a jednoduše kápo, pak je odvede na dvůr, kde je vše připraveno k příchodu páté skupiny lidí, odsouzených k smrti.

Oba židovští mladíci se teď dívají vyděšeně na sebe, a pak na svého polského kolegu, skoro stejně starého, který je však zde v diametrálně odlišném postavení. Nerozumí tomuto pokynu, vždyť je většinou odvádějí stranou, možná aby nezačali trojčit, když tady vraždí příslušníky jejich národa. Kvůli svědectví to asi nebude, neboť stejně všechno vidí, když odnášejí mrtvolu.

Vedle nich je teď nejen Morawa, ale také dva další polští pracovníci krematoria, a podle stříkanců krve na jejich oblečení je patrné, že právě oni odvádějí osoby do márnice, aby tam byly následně zavražděny. Asi toho už mají dost, proto pravděpodobně přivedl kápo i je, asi se souhlasem esesáků, říká si Edelstein, ale jímá ho hrůza. Odnášet popravené je jedna věc, ale být přítom, když budou umírat, to už je jiná.

„Když je povedete,“ říká jim Mietko, „tak je vezmete mezi sebe. Až dojdete tam,“ ukáže na márnici, tak je takhle trochu stlačíte, a taky chytnete za uši. Tím se jim znehyní hlava,“ vysvětluje jim s naprostou lhostejností, „Když to poserete, taky můžete skončit jako mrtvolu,“ přidá dost pádnou výhrůžku.

„My ... máme ... vodit ... ty ... lidi ... na smrt?“ ptá se úsečně a přerývaně Yehuda, v očích nepopsatelná hrůza.

„Vyzkoušíme, jestli jste k něčemu,“ vysmívá se jim Morawa, oblek potřísněný krví, v očích však obrovská nenávist. Ne, ten nemá žádný soucit s vražděnými, a nebude mít ani s dvěma pracovníky krematoria, pokud svoji roli nezvládnou.

„Jak přesně je máme držet?“ zeptá se Isaac, snaží se, aby jeho hlas zněl rozhodně, ale chvěje se mu. Není si vůbec jistý, zda požadovanou věc zvládne, bojí se, že to nedokáže a pak zastřelí i jeho.

Mietko mu neodpoví, zavolá však svého krajana, toho postaví mezi oba židovské vězně, pak jim vysvětlí, jak správně oběť uchopit a hlavně, jak ji držet těsně předtím, než jí bude vpálena kulka do hlavy.

„Když tu hlavu podržíte špatně, může vytrysknout krev tam na toho,“ ukáže kápo směrem k márnici, „Ten se pak může nasrat a zastřelit i vás. Tak se snažte, pokud nechcete, aby vás dneska taky spálili,“ ušklíbne se.

Oba židovští mladíci jsou bledí jak stěna, lehce se chvějí. Vůbec netuší, proč právě oni byli vybráni k tomuto hroznému úkolu, když dle všeho vždy tuto odpornou činnost vykonávali polští vězni. Ani komu za tenhle úkol vděčí, ale asi Mietkovi, té svini, co je tak nenávidí a co by byl nejradši, kdyby už na světě nebyl ani jediný Žid, jak jim jednou vmetl do tváře.

Už se objevuje pátá skupina odsouzenců, a v obou nových pomocnících vražedného procesu hrkne. Mezi oběťmi už není žádný muž, jen ženy různého věku a také děti. Panebože, říkají si oba pracovníci pohřebního komanda, snad by zvládli podržet před popravou muže, ale vodit na smrt ženy a děti? Jak to mohou udělat? Ale když to neudělají, tak jim asi nařídí, aby se taky svlékli a i oni skončí s kulkou v hlavě. Podívají se na sebe navzájem, jejich oči svědčí o tom, že jejich pocity jsou totožné. V očích obou je ohromné zděšení a také ohromný strach, že tento úkol nedokáží splnit a také dnes zemřou.

„To ... to ... já nevím ...“, koktá Brunslein.

„Musíme to zvládnout,“ snaží se Edelstein uklidnit svou mysl i svého kolegu.

„Já nevím ...“

„Ty lidi, co teď přicházej, ty tak jako tak zemřou,“ zní hlas Isaaca temně, „Jde jen vo to, jestli zemřou jen voni, nebo taky my dva. Je úplně jedno, kdo je tam vodvede, jim už nikdo nepomůže. My ale můžeme přežít,“ šeptá vzrušeným hlasem, pak ale zmlkne, neboť před nimi se začíná odehrávat hrůzná scéna.

Třicet vesměs žen a dětí, je mezi nimi jen pár větších chlapců, jsou teď vyzváni, aby se svlékli. Dnes se je nesnaží esesáci k tomuto úkonu přimět lhaním, nýbrž jen svou brutalitou. Proto řvou, a neváhají do bezbranných stvoření i mlátit, jen aby je donutili k tomuto ponižujícímu úkonu. Zvláště pro ženy a dívky musí být strašné se svlékat donaha před tolika muži. Také jistě už něco tuší o svém osudu.

Prostranství je teď naplněno nářkem, ale také bolestným křikem, neboť esesáci nešetří úderů na každého, kdo se podle nich svléká pomalu. Není divu, že pod přívalem ran se lidé poddávají, za chvíli jsou nejen potlučení, ale také zcela nazí. Různě se snaží zakrýt své intimní partie, což ale vyvolává ze strany jejich mučitelů jen úšklebky.

Issac a Yehuda cítí, jak je Morawa strká dopředu, pak se jeho dva kolegové chopí jedné stařeny, která strašně nářká, klečí na kolenou a rve si vlasy. Všem tady dochází, co se stalo s těmi, co odvedli před nimi, a také, co se stane jim. Někteří jen zírají s vytřeštěnými očima, ochromeni strachem, jiní pláčou, drží se navzájem. Některé ženy začínají trojčit, snaží se prosit o milost alespoň pro své děti. Narážejí však na lhostejné či dokonce výsměšné tváře svých katů.

„Tady,“ chytne Morawa za zátylek asi třináctiletého chlapce, doslova ho vyrve z náručí jeho matky, smýkne s ním k dvěma židovským vězňům. Ti nemají na výběr, vezmou hoča mezi sebe a snaží se ho odtáhnout směrem k márnici. Kluk patří k největším a nejstatnějšímu dítěti, proto asi přichází na řadu jako první, mohl by se začít bránit, mohl by se pokusit utéct. Sice marně, ale kati se snaží si co nejméně komplikovat svou práci.

Hoch je trochu vzpírá, což je logické, ale nemá naději proti dvěma dospělým mužům. Naštěstí pro ně nemluví, jen vzlyká a pokouší se zapřít nohama. Je však dost zbitý, nahý a vydešený, proto jeho odpor není až tak velký. Spíše takový symbolický.

Stanou na prahu márnice, udělají dva kroky dovnitř, zem je pokryta špatně setřenou směsí krve a výkalů, a tam kus u zdi leží už bezduché tělo stařeny. Kluk na ni vytřeští oči, je mu jasné, že za pár vteřin spočine vedle ní. Podívá se na ty, co ho vlečou, ti ale odvracejí hlavu. Co mu mají říct, vždyť i oni tady bojují o svůj život. Jak rádi by ho pustili a vrhli se na toho esesáka s malorážní zbraní, ale tím by tomu chlapci nijak nepomohli a jen sami sebe odsoudili k smrti. Ten chudák kluk nemá žádnou šanci, stejně jako všichni ti na dvoře. Je jedno, kdo je sem přivede, omlouvají v duchu své konání, ale nějak se jim nedaří sama sebe přesvědčit.

Quackernack upře své krví podlité oči na dva židovské vězně, jako by byl překvapený, že vidí jiné pomocníky, ale pak pomalu natahuje zbraň, zatímco ti dva se mu snaží správně podržet jeho další oběť. Kluk teď už nevzdoruje, zřejmě je ochromený strachy, celý se klepe a také se pomočí. Oba muži se ho snaží podržet tak, jak jim ukazoval Morawa, chytanou ho za uši. Pak se ozve nepřítel hlučná rána, okamžitě nato povoluje napětí těla, jako by náhle už drželi v rukách jen bezduchou hmotu. Zároveň Isaac cítí, jak na jeho tvář cosi dopadá, jako kdyby mžilo. Asi jde o krev již mrtvého chlapce. Toho pouštějí z rukou a jeho tělo sebou pleskne na vlhkou zem.

Oba židovští vězni vyrazí pryč, jako by snad mohli utéci z tohoto strašného místa. Jenže není kam, venku čeká dalších osmadvacet nešťastných obětí, kterým oni budou muset pomoci na smrt. Jejich zoufalý pláč se rozléhá prostranstvím. Oba nedobrovolní pomocníci katů mají v očích náznak šílenství, hrůza jim svírá hruď, špatně se jim dýchá. Snaží se nabýt rovnováhy, ale je to strašně těžké. Přerývaně dýchají, když kráčí ke kápovi. Isaac si sáhne na tvář, pak se podívá na svou ruku, je lehce narůžovělá. Byl příliš blízko, a jak dopadla kulka na týl chlapce ... Zachvěje se hrozným odporem, ale snaží se vše ustát. Chce totiž dnešní strašný den přežít. Podívá se na Yehudu, ten se celý chvěje.

Záhy také pochopí taktiku nacistů, nejdříve berou ty, co nejvíce křičí, a především, zabíjejí napřed děti. Jak asi musí být matkám, když jim rvou z náručí jejich potomky, aby je odvedli na smrt! Pokud tomu ženy brání, dopadá na ně sprška ran. Ne, tady už nehrají esesáci žádné divadlo, tady se projevují v celé své nahotě. Jejich brutalita je bezmezná, soucit žádný.

Brunslain a Edelstein jako svou druhou oběť vlečou tak desetiletou dívku, ta moc odporu neklade, jen tiše pláče. Její tísnivé štkání jim trhá srdce, ale přesto jak stroje konají svou práci. Vedou ji vpřed, vstříc její smrti. Kat nezaváhá ani minutu, popravuje ji vzápětí, co jí oni znehybní hlavu.

Oba židovští mladíci jsou v podobném šoku, jako ti, co odvádějí na popravu. Na rozdíl od nich oni však mohou dnešní den přežít, pokud se sami nezhroutí. S vytřeštěnými očima čekají, koho jim Morawa určí za další oběť. Vrazí jim do ruky asi patnáctiletou dívku, s takovým hezkým obličejem, byť poněkud hubenou. Ta ale skoro nepláče, jako by upadla do apatie. Celkem poslušně kráčí mezi nimi, tam, kde dnes pro ni vše skončí.

„Jak tohle můžete dělat?“ obrátí se náhle v jidiš na Isaaca tichým hlasem, tomu je, jako by mu zarazila do srdce nůž. Ustrne, ale jen na mžik, nemůže si dovolit zaváhat. Jinak tu dívku bude na onen svět následovat.

„Když to neuděláme, tak nás taky zastřelí,“ zachrčí, „Nemusíš se bát, vůbec to nebolí,“ dodá, a hned mu dojde, jak hrozná slova říká. Ale chce ji alespoň uklidnit, když už jí nemůže pomoci.

„Hospodin všechno vidí,“ odpoví ona vcelku klidným hlasem a Edelstein se znovu zachvěje. Má ta chudinka na mysli jen své skutečné katy, nebo i ty, kteří jim pomáhají, aby si na nějaký čas zachránili svůj mrzký život?

Na mžik se jeho oči setkají s těmi jejími, on hned odvrací pohled. Drží hlavu skloněnou už po zbytek doby, až do chvíle, kdy mírné napětí jejího těla povolí. Pustí ji a ona dopadne na ty, co již zemřeli před ní.

Židovští mladíci opouštějí místo smrti, tentokrát se sotva plouží, jejich pocity se nedají žádnými slovy popsat. Blíží se ke skupině plačících žen a dětí, kolem nich pobíhají esesáci s obuškami, kus stranou jsou jejich kolegové se psy. Ti chudáci jsou v pasti, nemají jak se ubránit neodvratnému osudu, jen čekat, až na ně dojde řada.

„Já už nemůžu!“ zvolá náhle Brunslain směrem k Morawovi, v očích jeho parťáka se objevuje zděšení. Yehuda zřejmě duševně zkolaboval, slova dívky, co odvedli na smrt, ho zřejmě dorazila. V jeho očích je naprostý zmar, celý se chvěje.

„Běžte stranou,“ objeví se v očích kápa smrt, pak se podívá nejistě k esesákům, možná sem přizvat dva židovské vězně byl jeho nápad a teď se obává reakce Němců, „Pak si to vyřídíme,“ dodá výhrůžně.

Isaakovi přejede mráz po zádech, jeho mysl zachvacuje panická hrůza, ale nikoli ze strašné činnosti, kterou je nucen vykonávat, ale z toho, co bude následovat po zhroucení kolegy. Odmítnutí rozkazu se tady trestá jediným způsobem a on nechce umřít. Náhle pocítí strašnou zlost, ale nikoli na esesáky či Mietka, nýbrž na Yehudu, který je právě svým činem oba odsoudil k smrti.

„Já to zvládnou!“ vyhrkne.

„Zmizte!“ nemá Morawa zřetelně chuť se už dál dvojicí zabývat, respektive pro nejbližší chvíle, jistě jim vše později vrátí i s úroky.

„Já to zvládnou!“ říká znovu Edelstein, zůstává stát a tváří se zarputile. Vlastně také porušuje rozkaz, ale je si jistý, že pokud odejde, tak dnes taky zemře. Je připravený udělat cokoli, aby se tak nestalo. Klidně odvést sám všechny ty lidi do márnice, jen aby sám sebe zachránil.

„Tak ho vem,“ vyrvе kápo z náručí jedné z matek asi pětiletého chlapce a skoro s ním hodí směrem k Isaacovi. Ten kluka zachytí, dřív než se rozplácne o zem, popadne ho za ruku a táhne ho směrem ke katovi. Hoch se chvíli vzpíná, snaží se vrátit k matce, ale jak se od ní vzdalují, tak začíná jeho odpor slábnout. Jde už pokorně vedle muže, který ho odvádí vstříc neodvratnému konci. Vlastně to vypadá, jako by otec šel se svým synem na procházku, jenže ten falešný otec ho vede na smrt.

Edelstein si uvědomuje, co strašného dělá, ale sám před sebou své jednání omlouvá. Když toho caparta nepřivede před hlaveň malorážky on, učiní tak někdo jiný, a nejpozději po popravě poslední skupiny odsouzenců, odvede někdo do márnice i jeho.

Když se přiblíží ke katovi a haldě mrtvol, kluk začne přerývaně plakat, ve tváři nepopsatelný výraz. Už ve svém věku chápe, že se mu stane něco moc strašného, hrozně se bojí, tak vydává podivné zvuky a mírně se vzpírá. Isaac náhle neví, jak ho zklidnit, aby mohl esesák zamířit na jeho hlavu. Pokud se netrefí správně, jednak bude hoch trpět, a za druhé to může odnést on sám. Něco v něm mu přesto nedovolí dítě udeřit, proto ho jen sevře pravou rukou pevně za pravé rameno a levou rukou zachytí jeho ucho. Vzápětí dostává jemnou spršku do obličeje, to už kluk vypadává z jeho rukou a kácí se k zemi, do tekutiny, kterou tvoří kde co.

Edelstein se rychle otočí a chvátá k východu, tam se nejistě rozhlédne. Jeho kolega Yehuda sedí naprosto vyřízený u zdi, celý se klepe, přerývaně dýchá. Asi tuší, že ho jeho selhání bude stát život, ale už prostě nedokázal nikoho dalšího odvést. Kupodivu se mu nikdo nevěnuje, nikdo nepřichází, aby ho zbíl či mu vystřelil mozek z hlavy. Což ovšem neznamená, že se tak nestane později.

Vraždění pokračuje, už na dvorku zůstávají jen pološílené ženy, jimž před chvílí zavraždili jejich děti, některé nařikají, další rezignovaly a už jen čekají, až je také zabijí. Mietko ukáže Isaacovi, aby šel s ním, berou asi šedesátiletou ženu, poněkud při těle, která má v obličeji šílený výraz, vydává ze svého hrdla nepopsatelné zvuky, které znějí jako hýkání. Cestou k márnici se pokálí, ale stejně skončí před hlavní malorážky a poté se svalí na předchozí oběti.

Edelstein se trochu uklidňuje, snad ten sadistický kápo rozliší, jak k exekuci přistoupil on a jak jeho kolega. Snaží se, aby vše udělal správně, naštěstí nikdo žádný odpor neklade, maximálně ničí mladého židovského vězně svými zoufalými nářky.

Když spolu s Morawou přivedou k hromadě těl asi pětaticetiletou ženu, krvácející z tržných ran na hlavě i v obličeji, ta náhle ustrne, zasekne se v pohybu a zírá před sebe.

„Moje děti! Moje děti!“ vyrazí ze sebe hlasem, který se zarývá Isaacovi hluboko do mozku.

„Dělej, ty kurvo židovská,“ surově se ženou smýkne kápo, nadávku vyslovil v polštině, ale mladík z druhé strany ženy mu rozumí, už některá polská slovíčka pochytil.

Žena stále něco vykřikuje, nemůže odtrhnout pohled od hromady těl, kde bohužel spatřila i své děti, nedostatečně zakrytých jinými těly. Stává se hysterickou, Isaac má co dělat, aby ji udržel, ale

jen ji svírá, naopak Mietko ji začne bezostyšně bít. Dověčou ji k popravčímu, chytí ji za uši, dost surově, ona začne křičet bolestí, pak však utichne, i ona už je jen vláčnou hmotou, která klesá k zemi. Nešťastná matka již spočívá vedle svých zavražděných dětí.

Dvůr už je prázdný, pouze jsou na něm stopy krve, a také moči, některé ženy či děti ji neudržely, když byly bity, či na ně zapůsobil strach. Edelstein se snaží zklidnit, je však jak kotel krátce před výbuchem, hrozné zážitky na něj doléhají zničující silou. Ale nad tím vším převažuje pud sebezáchovy, který ho nutí konat tak, jak koná, který ho nutí i teď zvládnout příšerné emoce.

Pohlédne na zhrouceného Brunsleina, ke kterému teď míří Morawa. Mladík u zdi nereaguje, asi očekává, že bude bit a možná ubit. Kápo se rozpráhne nohou a kopne Yehudu do levého boku, ten se jen prohne, vyhekne, ale nijak se nebrání. Asi je smířen s osudem, možná i chce umřít, potom, co před chvílí prožil. Určitě není tak silný, a už vůbec ne cynický, jak se snažil předstírat.

„Jdi posbírat ty věci, ty pse židáckej,“ kopne ho znovu Mietko, pak se obrátí k Edelsteinovi, „A ty začni nosit. Můžeš brát ty fakany, než přijdou další,“ přidá své osobité mínění o zavražděných dětech, „A taky přilož, už se jistě nemůžou dočkat, až shoří,“ směje se.

Isaac na nic nečeká, snad si svým přístupem vysloužil život. Rychle mizí v márnici, aby tam vzal nejbližší dětské tělíčko a odnesl ho k již dříve zabitému. Pak podle rozkazu začne otevírat pece a připravovat vozík, pomocí něhož budou do výhně zasunuta další těla. Vezme první z nich, stáhne ho dolů, položí na záda a dupnutím mu rozevře čelisti. Aby mohl Fischl, až dorazí, prohlédnout ústní dutinu, a případně vyrvat zlatý zub, nachází-li se tam.

Po chvíli se objevují další členové pohřebního komanda, hledí s rozpaky na Isaaca, který se tváří zarputile. Nicméně klopí hlavu, oblek i obličej poznamenaný stříkanci krve.

„Co se stalo?“ přitočí se k němu Joseph.

„Na nic se neptej!“ vykřikne jeho bratr hystericky, „Na nic se neptej,“ dodá už tišeji, pak se provinile rozhlédne kolem.

Sourozenec pochopí, pak spolu jdou vytahovat mrtvoly a vyklízet márnici. Ani další nepokládají Isaacovi otázky, z jeho reakce pochopili, že prožil něco strašného. Ten vůbec nepromluví, pracuje jak stroj, čistě mechanicky, bez ducha. Přemísťují mrtvé, další vkládají do pecí. Bohužel ale tuší, že ještě není všemu konec, byť bylo již povražděno sto padesát lidí.

Objeví se Morawa, spolu s ním klopýtá Yehuda, bílý jak stěna, ale jde po svých, není tedy příliš zbitý. Nicméně ho teď praští Mietko do zad, tím ho nasměruje mezi druhy. Naopak kývne na Isaaca, aby ho následoval. Ten se podívá zoufalým pohledem na bratra, potom odchází spolu s kápem zpět na dvůr, naopak zbytek směny se opět přemísťuje do koksárny.

„Co se tam stalo?“ ptá se vzrušeným hlasem Joseph kolegy Brunsleina, který se celý klepe.

„Neptej se ... byla to hrůza,“ drmolí Yehuda, stále zřetelně v šoku.

„Proč tam jde bratr znovu? Proč von jo a ty ne?“ doráží Edelstein, má strach o svého sourozence.

„Protože von to zvládnul, já ne,“ vyráží ze sebe zdeptaný mladík.

„Co zvládnul?“

„Di už do prdele!“ vyprsí se Brunslein, také Joseph se načepýří. Vypadá to na rvačku.

„Tak dost!“ zasáhne Fischl, „Tak co se stalo?“ položí otázku přísným hlasem.

„Museli jsme vodit ty lidi na popravu,“ říká přerývaně Yehuda, „Napřed takovýho kluka, pak dvě holčičky ... pak jsem to už nezvládnul. Řekl jsem kápo, že končím. Tak nás vyhnal a slíbil, že si to s náma vyřídí.“

„A Isaac? Co mu chce udělat?“ ptá se Edelstein stísněným hlasem.

„Tomu?“ ušklíbne se Brunslein, „Tomu asi nic, von tam totiž ty lidi vodil dál. I takovýho malýho kluka, pak ženský ... spolu s tou polskou sviní ...,“ je v jeho očích nesmírný vztek.

„Víš, co to pro tebe může znamenat?“ podívá se tázavě Fischl.

„Jo, počítám, že mě buď strašně zbijí, nebo dokonce zabije,“ kývne hlavou Yehuda, „Ale je mi to už všechno jedno,“ řekne, vyndá nějaké jídlo, co našel mezi svršky, mrskne s ním na zem. Pak se

posadí, kus stranou od ostatních, a skryje hlavu ve svých dlaních. Chce být sám, nechce nikomu nic vysvětlovat. Možná se připravuje na smrt, možná se snaží smířit s tím, co viděl a co dělal.

Tím, že se Isaac nezhroutil, si vlastně sám na sebe upletl bič. Opět musí pomáhat odvádět nešťastníky na smrt, přichází na řadu šestá skupina, a po ní ještě sedmá. Ta má pětaticet osob. Tak se dnešní jatka uzavírají, celkem je postříleno dvě stě patnáct mužů, žen a dětí. Márnice je zastříkaná krví, je jí všude plno, na zemi se mísí s exkrementy. Apokalypsa však končí, teď už zbývá jen konečný úklid. Prohlédnout zubní dutiny nebožtíků, ostříhat ženám a dívkám vlasy a strčit je všechny do pece.

Posléze je předchozí směna propuštěna, zůstává jen trojice Isaac, Joseph a Yehuda. A také půlka druhé placatice kořalky, kterou teď nenápadně přistrčí Fischl staršímu z bratrů Edelsteinů.

„Je to pro tebe, schoval jsem ti to,“ říká soucitným hlasem.

„Díky,“ hlesne Isaac, zdá se být duchem nepřítomný. Jeho oči jsou zvláštní, takové prázdné, pusté.

„Už jsem to prostě nezvládnul,“ prohodí do ticha Yehuda, jsou teď u pecí jen tři, i jejich předák se někam vypařil.

„Málem si nás voba zabil,“ řekne starší z Edelsteinů, ale dívá se do země.

„Nešlo to ... nemohl jsem ...“

„Snad jsem nám ten život zachránil ... ale všechno jsem si vyžral sám ... Ale už dost, už vo tom nechci nic slyšet,“ křikne Isaac, pak se rozhlédne, přikrčí se a nalije do sebe polovinu obsahu placatice. Ne, to množství nestačí, potřeboval by alespoň litr kořalky, aby utlumil svou rozervanou mysl. Aby mu v uších přestal znít ten strašný křik obětí, aby neviděl ve svých představách ty jejich oči, když je odváděl před popravčí zbraň.

„Můžu ti nějak pomoci?“ zeptá se o hodnou chvíli později Joseph, stav sourozence mu dělá velké starosti.

„Nemůžeš mi pomoci. Nikdo mi nemůže pomoci,“ říká Isaac směrem do země, „Já jsem už vlastně mrtvej. Umřel jsem tam, umřel jsem tam dneska s nima. Už jsem jen tělo ...“

STĚHOVÁNÍ

Dvacetiletá Helene Kleinová stojí spolu s ostatními sestrami a lehce se chvěje. Není to tím, že je stejně jako ostatní nahá, ale strachem, aby nebyla označena za nemocnou či práce neschopnou. Díky asi přímluvě doktora Schrödera, u něhož její milenec pracuje, se nemá v poslední době tak špatně, tolik ji nebijí a také dostane občas jídlo navíc. Pohlédne na dozorkyně, které postávají kousek opodál, i na esesáckého doktora, který koná jejich prohlídku. Spatří i tu, která ji svým způsobem ochraňuje, proč však netuší. Teď směrem k ní ta ženská vrhne povzbudivý výraz.

Jejich prohlídka dopadá díkybohu dobře, jsou uznány za hodné dalšího života. Což už určitě nebude platit o mnoha jejich pacientkách, k jejichž selekci se schyluje. Zítra se budou přesouvat do nového tábora v Birkenau a tam nepřemístí ty z nich, které neprojdou zdravotní prohlídkou. Každé z žen je jasné, co se stane, pokud zde budou tak říkajíc zapomenuty. Jejich osud se brzy naplní, pravděpodobně jim nebude umožněno zesnout v klidu na lůžku, ale budou násilně usmrceny.

Helene se obléká, má zvláštní pocit, právě odvrátila nebezpečí a získala další čas na tomto světě. Strašném světě, neboť ten se jí smrskává na velmi omezený prostor, plný strašného utrpení. Stále se s tím nedokázala zcela vyrovnat, asi před dvěma měsíci náhle přišla o svou matku a otce. Byla odtržena od svého milého. Ocítla se v místech, kde panuje nesmírná brutalita, kde je vše dovoleno, kde jejich život nemá valné hodnoty. Vlastně nemá vůbec žádnou hodnotu.

Ona má však svým způsobem štěstí, zprvu byla asi náhodně vybrána na lehčí práci, a poté, jistě na přímluvu esesáckého doktora, přeřazena na ošetrovnu jako zdravotní sestra. Je jedna z mála,

kteřá je k této práci plně kvalifikována, většinou ošetřovatelky dělají dívky bez odborného zdravotnického výcviku. Jenže, je ten tady vlastně potřeba, když je péče o nemocné tak bídná, a dokonce tak cynická, že některé těžce nemocné místo léčení zabíjejí? Je tady vůbec místo pro skutečnou zdravotní sestru?

Pohlédne na dozorkyni Helgu Braunovou, ta sem byla spolu s ostatními do této role převelena z jiného koncentračního tábora. Taky se dovede pořádně rozparádít a dát průchod svému vzteku, ale většinou zůstává nad věcí, sice tvrdá, ale nevyžívající se v týrání jiných žen. Právě ona již dvakrát hlídala, když byla se svým milencem, právě ona jí občas podstrčí něco navíc k jídlu. Podle všeho jí něco ten doktor Schröder dal nebo slíbil, jinak si to vysvětlit neumí. Ale je za jistý druh ochrany vděčná.

Kápo Helga Braunová

Když však stočí svůj pohled na ženu vedle ní, přeběhne po jejích zádech mrazení. Ta je hrozná svině, je také rodilá Němka, také kriminálnice, nejen podle označení. Jmenuje se Gilda Schmidtová a je nefalšovanou sadistkou. Asi také lesbou, jak se proslýchá, neboť zvláštní pozornost věnuje hezkým mladým děvčatům. Bohužel jim nedává svou lásku, ale naopak je dost brutálně týrá. Všechny se jí bojí, prý už několik žen či dívek utloukla k smrti. Nebo tak zle zřídila, že nakonec zemřely či byly utraceny, jako další práce neschopné.

Po prohlídce personálu nastává selekce žen na nemocničním bloku. Ony jako sestry musí asistovat, a je to značné psychické utrpení. Nemohou těm nešťastnicím nijak pomoci, jen je snad utěšovat. Léků je nedostatek, snahy skutečně léčit pramálo. U koho by se léčba měla protáhnout, je při selekcích vyřazen, a co to znamená, tady všechny vědí.

Ty ženy jsou někam odvedeny a už je nikdy nikdo nespatří.

Ke všemu se přidává obava, jak bude vypadat nový tábor. Tady jde o kamenné domy, kdysi to tady vše prý sloužilo polské armádě, tam se prý na prázdném placu stavějí nějaké dřevěné baráky. Vše se má dokonce budovat na bažinatém podkladu, což ještě bude zhoršovat už tak mrzké naděje na přežití. Možná právě odtamtud začala ta strašná epidemie skvrnitého tyfu, která zachvacuje jak jejich ženský, tak i mužský sektor. Léky pro nemocné nejsou, proto se nakazit ve většině případů znamená rozsudek smrti.

Kápo Gilda Schmidtová

Začíná selekce, v každé místnosti jsou všechny pacienty donuceny se svléknout donaha, někdy lékaři stačí jen pohled, jindy požaduje, aby před ním chodily. Pak hodnotí, zda jsou hodné života či zda je zařadí na stranu smrti. Do seznamů se k danému číslu vězeňkyně udělá poznámka a je-li negativní, má daná žena smůlu. Což ony vědí, a tak se snaží vypadat zdravě, přemáhají bolest či únavu, přemáhají svoji podvyživenost. Pitvoří se, plácají se do tváří, dokonce se i píchají do prstů a potírají si líce svou krví, aby vypadaly narůžovělé, a ne popelavě šedé, jak tomu u mnohých ve skutečnosti je.

Pokud jsou ženy pomalejší, či špatně plní pokyny, neváhají dozorkyně do těch trosek mlátit, mnohdy se k nim přidají i některé sestry, bojí se sami o sebe, tak se předvádějí. Nebo jsou jen stresované a reagují podrážděně. Zvláště Gilda se v šikanování vyžívá, s hroživým úsměvem pozoruje procesí nahých žen. Na mnohých však už není co obdivovat, jsou již jen kostry potažené kůží, co drží pohromadě jen šlachy. Osud takových je předem jasný, v seznamech dostávají znaménko, jenž de facto znamená jejich následnou fyzickou likvidaci.

Jak se dalo čekat, právo na život získává jen menší část pacientek, v jejich smutných očích lze na chvíli spatřit záblesk radosti. Ty druhé, u těch se objevuje z části zděšení, z části i apatie. Mnohé

jsou již opravdu blízko smrti, a už jsou asi se svým osudem smířené. Některá mají těla plná boláků, další znečištěná od výkalů, mnohé mají průjmy, nedokáží kontrolovat únik exkrementů a pak v nich musí ležet. O hrozném puchu, který se z ložnic šíří, není jistě třeba mluvit. Některé pacientky tu doslova hnijí zaživa.

Helene duševně trpí, když musí sledovat ponižující selekci, navíc se strašným koncem pro značné množství pacientek. Pohlédne teď vedle sebe, tam spatří roztřesenou kolegyni, osmnáctiletou Judith Lauferovou. S tou jedinou se trochu sblížila, snaží se o dva roky mladší dívce, zde v roli zdravotní sestry, pomáhat i dávat dobré rady. I snad trochu chránit, jako ji chrání kápo Helga.

Rozřazování pacientek pro život a na smrt končí, esesácký doktor odchází, zůstávají dozorkyně a také zdravotní sestry. Blokem se nese tiché bědování, tesklivý pláč těch, jejichž osud se zdá být zpečetěn. Jsou již v seznamu a každá ví, že do nového tábora odejdou jen ty, u nichž je ta správná poznámka. Jiné nemají šanci, tohle si Němci ohlížají. Jsou v tom pedanti, jak se jednou některá ocitne na nesprávném seznamu, z jejich pohledu, již není úniku.

„Je to tak smutné,“ poznamená Judith, celá se chvěje, dojí má ji osud mnoha nešťastných žen.

„Máš pravdu,“ říká ji Helene něžně, „Ale my jim nemůžeme pomoc. Snad jen utěšovat, ale jaká zvolit slova, když žádné nic nezmění na jejich osudu?“

Judith Lauferová

„Nevím, jestli to zvládnu, pracovat tady,“ má slzy v očích Lauferová, „Vždyť tady pořád jen umíraj, nebo je někam berou, odkud se už nevrátěj ...“

„Všude kolem nás je smrt. Je těžké se s tím smířit. Ale my máme stále naději, vybrali nás mezi ty, co se zítra přemístí.“

„Máš pravdu, zatím nás ještě nechaj žít,“ říká s nepřeslechnutelnou trpkostí v hlase Judith.

Ještě chvíli spolu hovoří, blíží se večerka a zítra je čeká přesun. Vše je již sbalené, včetně nedostatečného materiálního vybavení. Až se probudí do nového dne, čeká je stěhování. Z toho mají podvědomý strach, neboť jim bylo řečeno, že tam je to ještě horší. Což si lze jen těžko představit.

Druhý den nastupují jen ty ženy, které prošly včerejší selekcí. Ta se konala i na jiných blocích, kde jsou údajně zdravé ženy. Ve skutečnosti i tam byly mnohé vyřazeny, budou umístěny na jednom bloku a pravděpodobně v dohledné době zlikvidovány. Ale ty, které obdržely naději na život, se tím nemohou příliš zabývat, musí myslet především na sebe, na své vlastní přežití, které je tady stále něčím ohrožováno. Otrockou prací, podvýživou, průjmy, tyfem a také dozorkyněmi i esesáky, obojího pohlaví. Neustále je jim skrytě či dokonce nepokrytě naznačováno, že ony tady nemají žít dlouho, jen ještě mají konat práci pro říši a potom jako její nepřátelé zemřít. A skutečnost, která je kolem jich, těmto řečem dává za pravdu.

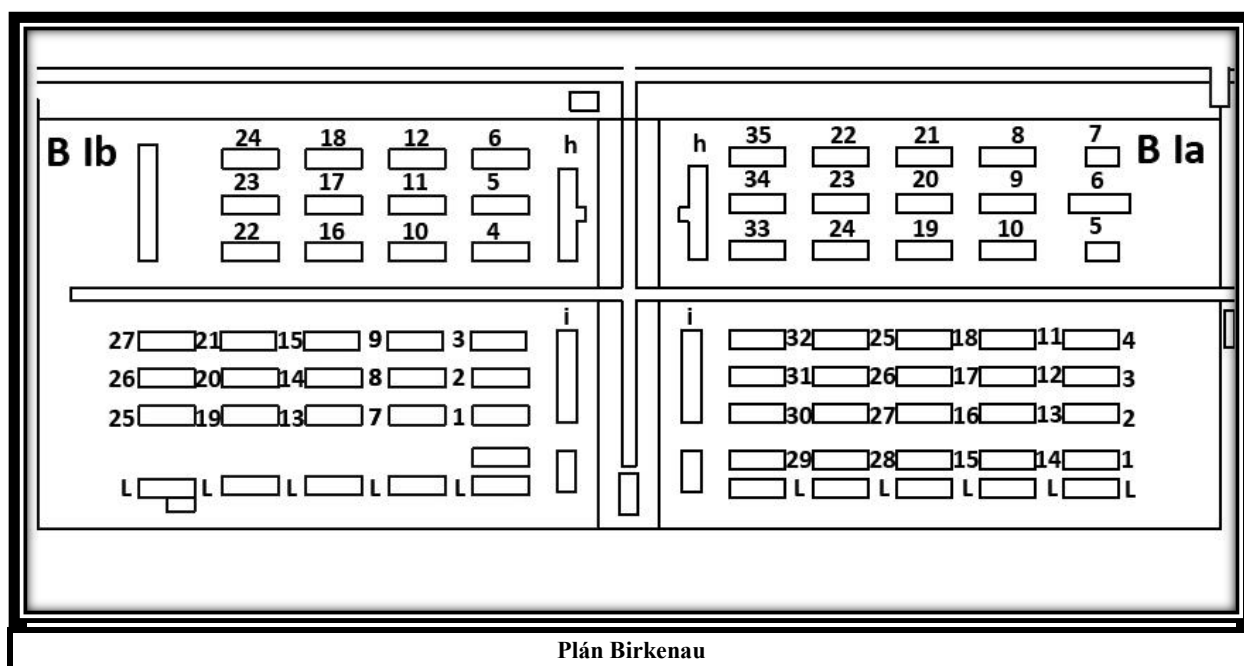
Smutný průvod zohyzděných žen, jak jejich ostriháním, tak jejich oblečením, a v neposlední řadě jejich vyhublostí, se dává na pochod. Procházejí mužským táborem, kde právě probíhá apel. Vězni mají zákaz na ně pohlížet, proto je jim veleno natočit hlavu do strany. Helene se však podívá na jejich řady, oni jsou stejně zubožení jako ony. Jejich osud je stejný, předem daný. Jen hrstka snad má šanci, jako její milenec Daniel, který se díkybohu ocitl pod ochranou esesáckého doktora. Ale většina mužů brzo zemře, stejně jako většina žen, která okolo nich teď prochází.

Vyjdou ven z tábora a jsou vedeny po silnici směrem k Birkenau. Helene tam nikdy nebyla, proto se v ní rozmáhá nejistota. Jde v tvaru, mlčky jako ostatní, naštěstí ona má ještě dost sil. Ale jiné ženy se doslova plouží. Byť včera vyšly vítězně ze selekce, jako zdravotní sestra jim dlouhý čas na tomto světě nedává.

Jdou několik kilometrů, stále stejným tempem, a pak spatří svůj nový domov. Respektive místo, kde mají ještě nějaký čas žít a pracovat pro říši. Na krátkou dobu domov, ale zároveň také jejich hrob, to je místo, kam teď přicházejí.

Helene je ohromena rozlohou prostranství, na kterém už jsou částečně vybudovaná různá stavení, dost depresivně působící řady nízkých napůl zděných a napůl dřevěných baráků, ale které je nadále i ohromným stavenišťem, na němž má asi vyrůst obří tábor. Proboha, kolik lidských bytostí, zbavených všech lidských práv, zbavených vši lidské důstojnosti, sem chtějí natěsnat? Náhle ji přepadá ještě větší beznaděj, cítí, že je jen naprostým zrnkem prachu, které zapadne v tomto nehostinném prostředí.

Vše ji přijde najednou tak gigantické, tak ohromné, že doslova cítí úzkost. Oni tady připravují něco velkého, budují místo, kde chtějí povraždit statisíce lidí. Mnohé hned po příchodu, jiné umorit hladu, prací, a vlastně i nemocemi, které léčí svým osobitým způsobem, další vraždou. Jak se tomu může obyčejný jedinec bránit? Jedinec, který je zde jen číslem, které někdo začas prostě přepíše

z jedné kolonky do druhé, a existence dané osoby skončí.

Helene se rozhlíží, jak se zdá, už teď je částečně vybudovaný tábor rozdělen do jakýchsi sektorů. Jim, tedy ženám, asi bude patřit některý z nich. Zatímco původní tábor vypadal jak městečko, tohle je opravdu daleko horší. Žádný absolutní pořádek, ale chaos, ve vzduchu je strašně cítit hniloba, těžko říci, zda vyvěrající ze země, z močálu, či se šířící od umírajících. Již zde zřetelně nějácí lidé jsou, další sem chodí na práci.

Kolem tábora se buduje příkop, možná odvodňovací, ji však připomene vodní příkopy, které kdysi obepínaly hrady. Jsou zde již také ploty z ostnatého drátu, nepochybně pod vysokým napětím, jako tomu bylo v předchozím táboře. Mají zde také strážní věže a lampy, ty jistě v noci dokáží prosvětlit celé okolí. Všude je rovina, obrovská rovina, a ona si nedovede představit, kam až má nakonec celý tábor sahat.

Jak se záhy dozvedí, ženský tábor se nachází vlastně hned zkraje ohromného prostranství, tvoří ho oplocený sektor o délce asi tři sta metrů a šířce tak poloviční. V něm jsou hnusné obdélníkové baráky, v nichž nepochybně budou bydlet, a v jednom z nich pravděpodobně bude i něco jako ošetřovna. Stavení mají dva vchody, jeden ze předu, asi hlavní, a druhý zezadu. Kousek od hlavního vchodu jsou dně menší místnůstky, asi pro vězeňské funkcionáře, a pak už jen ohromné množství

lůžek. Jsou umístěná ve třech patrech. Pod střechou není žádný podhled, proto jsou vidět dřevěné trámy, na kterých je střecha položena. Opticky to prostor trochu zvětšuje.

Na Helene opět padá hrozná tíseň. Měli pravdu, je to tady daleko horší než v předchozím táboře. Stojí a zírá na tu ubikaci, která má být do budoucna asi ošetrovnou, neboť je sem zavedla Gilda Schmidtová. A spolu s personálem sem přichází i několik žen, které včera jako pacientky prošly selekcí. Mají ale spíše jen drobná zranění způsobená úrazy či bitím, nejsou vážně nemocné. Zatím tedy barák bude skoro prázdný, ale všichni vědí, že tomu tak nadlouho nezůstane. Brzo se začne plnit dalšími ženami, pro něž však většinou bude tohle místo jen přestupní stanicí před smrtí.

„Co stojíte, vy svině židovské!“ začne úřadovat Gilda a její hůl, žene personál do práce, musí sem nanosit zdravotnický materiál, velmi nedostatečný, mimochodem. Ale vězeňkyně kmitají, žádná se nechce seznámit s jejím obuškem.

Ozývá se křik i z jiných míst, ženy jsou umísťovány do jednotlivých baráků, a jako by stěhování nesmělo proběhnout v klidu, dozorkyně je bijí a týrají, mnohdy opravdu jen pro svoje potěšení. Nastává chaos, kdy se každá z žen snaží uniknout z dosahu rozzuřených kriminálnic, zde ve funkcích kápů. Ne každé se to podaří, proto vzduch protínají bolestné výkřiky, rozstříkuje se tady první krev. Určitě ne poslední.

„Tady je to strašný,“ šeptá Judith své přítelkyni, když bláznění konečně pomine. Jsou v rozlehlém baráku, plném zatím prázdných pryčů, jen s pár pacientkami.

„Je to tu jiný,“ připouští Helene.

„Jiný? Tohle ...,“ ukáže Lauferová okolo sebe, „Tohle je jak skladiště pro lidi. Co je tohle za ubytování?“

„Tak hotel to není,“ pokusí se o žert Kleinová, moc jí nevyjde, „Však si tady taky zvykneme, uvidíš.“

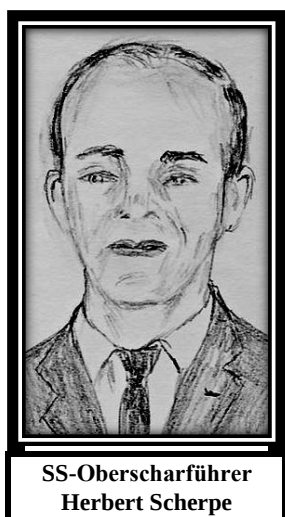
„Pokud dřív nechcípeme, než si zvykneme.“

„Máme velký štěstí, jsme tady jako zdravotní sestry, nezapomínej.“

„Štěstí. Stačí jen, když vod nich něco chytíme a je konec. Nebo když se ta šílená Gilda naštvě a utluče nás,“ rozhlíží se Judith okolo.

„Nesmíš všechno vidět tak černě. Zatím je to tady pro nás neznámé, uvidíš, brzo se tady zorientujeme, jako ve starém táboře. Nic se vlastně nestalo, jen jsme vyměnily jedno vězení za druhé,“ snaží se Helene o pozitivní náhled.

„Mně to tu spíš přijde jako velkej hrob. Hrob, ve kterým jsme pohřbený zaživa,“ sklopí hlavu osmnáctiletá dívka, již osud přivedl na tohle strašné místo a učinil jí ze života peklo. Která ztratila veškerou naději na budoucnost, která je plná zoufalství, skepse a beznaděje.

RADIKÁLNÍ SELEKCE

Daniel Edelstein žije v permanentním napětí, pronásledován nepříjemnými sny i myšlenkami. Kolem něho řádí epidemie skvrnitého tyfu, kromě jiných nemocí, pětice popálených pacientů se léčí pomalu, stále trpí velkými bolestmi. Použitá látka k rozleptání kůže se prožrala až hluboko do masa, na postižených místech mají ošklivé rány. Sice se je daří léčit, pacienti se postupně zlepšují, ale žádná sláva to není. Stav jeho bratra Davida se naopak začíná zhoršovat. Z padesátky vybraných osob na výzkum úbytku váhy už bylo pět vyraženo, selektováno pro onemocnění, odvedeno na ošetrovnu a nakonec posláno na fenolovou injekci.

Vůbec teď mají žně zdravotníci SS, aplikující tuto zvláštní léčbu, každý

den zabíjejí injekcí do srdce několik desítek osob, a to jak Josef Klehr, tak další dva, Herbert Scherpe a Emil Hantl. Přes tyto vraždy se situace nelepší, ba právě naopak. Epidemii se nedaří zastavit, nemocní vězni se snaží do poslední chvíle svůj stav tajit, neboť dobře vědí, co je čeká, pokud budou označeni za nakažené.

Daniel má strach jak o sebe, tak i o své blízké. Jsou tady už skoro tři měsíce, a stále ještě všichni žijí. I Joseph a Isaac, jak mu zjistili jeho polští přátelé, pokud je tak může nazývat. Dvojčata jsou zatím zdravá, v jejich komandu doposud nemoc neřádí, možná i proto, že jsou dost izolováni a velmi se dbá na jejich hygienu, když pracují v blízkosti esesáků. Ti tak chrání především sami sebe.

Daleko větší strach má o otce, v jeho bloku epidemie už zkosila dost vězňů. On je zatím v pořádku, ale na jak dlouho? David mu dělá také velké starosti, léky evidentně nezabírají, možná dokonce škodí, ale těžko říci. Vypadá dost špatně, i psychicky, neboť jistě tuší, že se nezadržitelně blíží doba, kdy ... radši ani nedomýšlet. Zmizela i Helene, je v jiném táboře, a tam prý epidemie udeřila ještě větší silou. Strach o ni mu také svírá srdce.

Pak se probudí do soboty devěťadvacátého srpna, léta páně devatenáctistého čtyřicátého druhého. Stále smí nocovat v kanceláři doktora Schrödera, naopak ten mu kvůli epidemii nařizuje z ní skoro nevycházet. Sám má dost starostí, neboť jako nacistický lékař nese za žalostný stav tábora spoluzodpovědnost.

Den začíná jako každý jiný, snídání, apelem, před kterým se on skryje. Pak jsou pracovní komanda odváděna mimo tábor, v něm zůstávají jen členové správy, pracovníci ošetřoven a další vězni určené na speciální péči. A pak také pacienti, umístění na různých ošetrovnách.

Daniel během dopoledne zajde na blok osmadvacet, kde si nechá nastoupit všech pět svých zvláštních pacientů. Svléknou se a on jim zase natře masť na místa, kde jim on sám způsobil bolestivá zranění. Mladíci se přitom tváří všelijak, ale už ne tak moc ošklivě, přeci jen sami vidí, že se jim rány začínají hojit. Své si však vytrpěli, o tom nemůže být pochyb.

Pak si prohlídne Davida. Také on si svlékne košili a on ho poslouchá. Není to radostné vyšetření. Nemoc se hlásí o slovo, stále intenzivněji, možná je to způsobeno i zdejšími podmínkami, které tuberkulóze rozhodně nesvědčí. Možná léky za nic nemohou, prostě jen nedokáží zastavit nezastavitelné. Odvrací svůj zrak, aby na něm sourozenec nepoznal jeho rozpoložení.

„Nic moc, co?“ oduší ten přesto stav myslí svého bratra.

„Pořád stejný, stále se to nelepší. Nevím, možná je ještě brzo, ještě ty léky nestačily zabrat,“ snaží se Daniel o milosrdnou lež.

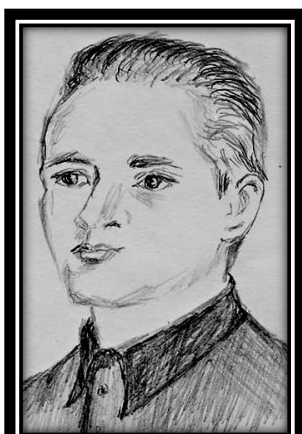
„Když myslíš,“ pokrčí David nahými rameny, dává tím najevo, že mu je jasný jeho skutečný zdravotní stav a je zbytečné ho opíjet nějakými planými nadějemi.

Starší ze sourozenců raději odejde, dnes bude trávit čas v kanceláři sám, má však hned několik úkolů, které musí naplnit, dostal nařizenou prostudovat několik vědeckých pojednání, udělat z nich výpisky a poté svému protektorovi referovat. Ten je někde na jednání mimo tábor, pravděpodobně s lidmi z farmaceutických firem. Ale přesné informace o jeho programu nemá, nacisty se mu samozřejmě nesvěřuje.

Daniel také netuší, že touto dobou probíhá rozsáhlá selekce v druhém táboře Birkenau, neboť velitel Höss se rozhodl učinit epidemii přítrž. Tímto úkolem pověřil osmadvacetiletého doktora Friedricha Entresse, o kterém se mezi vězni traduje, že je největší parchant ze všech. Ten neváhá i

SS-Unterscharführer
Emil Hantl

SS-Hauptsturmführer
Friedrich Entress

osobně aplikovat fenolové injekce, rád na ně vězně posílá, není v něm ani trocha soucitu. Je prý ze všech jednoznačně nejkrutější, chladný, nikdy se neusměje.

Helene i celý nemocniční barák, který se již z větší části zaplnil, musí jít ven, tam se svléknout donaha a jsou bedlivě prohlíženi. Případně nuceny se před lékařem projít. Patientky i vězeňský zdravotnický personál. Téměř všechny pacientky jsou selektovány a jen v košilích odvedeny do jednoho baráku, kde budou prý izolovány. Ale všichni vědí, co to znamená. Helena i Judith si však mohou oddechnout, neboť i dnes strašným sítem prošly. Ne však mnohé jiné.

V kmenovém táboře je zatím klid, to se však změní v začínajícím odpoledni. Náhle se objevuje značné množství esesáků, vojáků, na čele právě s doktorem Entressem. Začínají provádět selekci na bloku devatenáct, nepochybně dojde i na další bloky, tedy dvacet i dvacet jedna, kde se Daniel nachází, a určitě také na bloku osmadvacet, kde je jeho bratr a skupina vězňů s popáleninami.

V tu chvíli židovský lékař dostane velký strach. Ani ne tak o sebe, je stále celkem statný a zdravý, ale o Davida, který na tom není nejlépe. Zvláště, když tu není doktor Schröder, mohli by ho odvést. Rychle se rozhodne, vyjde z kanceláře, kterou uzamkne a zamíří na blok osmadvacet. Zastaví ho, všechna zdravotní zařízení jsou vlastně obklíčena, pokusí se jim vysvětlit, že je doktor a jde na druhý blok, kde slouží. Neví, jestli mu uvěří či nikoli, ale vzhledem k tomu, že i tam se chystají provádět selekci, tak ho nakonec pustí, nemůže jim tak jako tak uniknout. A jestli tam má

Selekce – ilustrační obrázek – www.Auschwitz.org

být podle papírů, tak bude lepší, když bude na svém bloku.

Rozechvělý vběhne do zvláštního pokoje, ten je již ovšem vzhůru nohama. Rámus, který esesáci dělají, mají tu i psy, nelze přeslechnout. Celým blokem se šíří hrozná zvěst, že se koná rozsáhlá selekce. Každý si to dá do souvislosti s epidemií. Selekcce sice probíhají dost často, ale tohle asi bude něco většího, podle počtu přítomných esesáků. Všechny jímá hrůza, neboť nikdo netuší, jaká kritéria zvolí, koho vyhodnotí jako hodného života a koho se budou chtít zbavit, v obavách, že by mohl šířit hroznou nákazu.

„Dane,“ uchopí mladší sourozenec křečovitě za ruku staršího, „nejsem na tom nejlíp. Možná mě vyberou. Možná se vidíme naposledy ...“, selhává mu hlas.

„Nesmysl. Máme zvláštní statut od doktora Schrödera,“ odpovídá starší bratr šeptem.

„Ale platí to i teď, když řádí ta epidemie?“

„Proč by nemělo,“ snaží se o klidný hlas Daniel, ale je v něm malá dušička, „Hlavně se všichni uklidníme,“ říká už nahlas.

A tak zůstávají rozechvělí na pokoji a čekají, hodiny, zda se jim selekce vyhne jako obvykle. Pravda, i při jiných podobných akcích sem občas někdo nakoukne, ale místní kápo jim vysvětlí, co jsou tady ti zač, a tím to končí. Ale dnes si židovský lékař není jistý, pokud se rozhodli drastickým opatřením vymýtit nákazu, tak se může stát cokoli. Přitom jejich brutální opatření nespočívá v ničem jiném, než prostě zabít každého, kdo je nakažený, či u koho je na nákazu podezření. V tom si nedělá iluzi, už začíná chápat jejich uvažování, kdy pro ně ne jeden život, ale tisíc životů nemá žádnou cenu. Klidně odepíší půlku tábora, rozuměj vyvraždí, jen aby tu epidemii zastavili.

Uslyší rámus, jak probíhá selekce v jiných částech budovy, sem však nikdo nepřichází, nikdo je nevyhání ven. Což je dobré znamení, začínají se uklidňovat. Snad je opět vynechají, snad je statut pokusných subjektů ochrání.

Jako šok pak zapůsobí, když se dveře rozletí a v nich se objeví nechvalně proslulý doktor Friedrich Entress, se zachmuřenou, leč zcela lhostejnou tváří, teď se mu však trochu zkříví zlobou. Vyplašený místní kápo mu něco říká, ale asi ho tím moc neuspokojí.

„Všichni svlíknout!“ nařizuje Entress, pak se podívá na Daniela, který na chvíli zaváhá, „To platí pro všechny!“ dodá důrazným hlasem a v židovském lékaři hrkne. Poprvé si uvědomí, že i on by se mohl stát obětí selekce. Ale zase tak vyplašený není, je zcela zdravý, bez jakýchkoli příznaků nemoci, bez horečky. Jako doktor umí svůj stav posoudit a není důvod, proč by měl být vybrán.

Všichni mladí muži v místnosti rychle plní příkaz, nejdéle to trvá právě staršímu z Edelsteinů, neboť má na sobě nejvíce oblečení. Ale i on posléze skončí zcela nahý, stejně jako dalších šest mladíků v místnosti. V tu chvíli si uvědomí, že pro toho esesáka není ničím víc než jedním z Židů, ten nebude brát žádný ohled na jeho lékařský stav. Mráz mu přejede po zádech.

Nacistický doktor se projde po pokoji, některé vězně si nechá otočit, kontroluje jejich nohy, také zadnici, někdy právě povislý zadek je jízdenkou do krematoria. Přistoupí i k Danielovi, zahledí se na jeho jizvu na břiše, ta je však od operace slepého střeva. Což by asi měl každý lékař poznat.

„Ty, ty, ty a ty,“ ukáže esesák postupně na Šimona Chasona, Yossiho Nachmanna, Davida Edelsteina a též jeho bratra Daniela, „Vemte si košile a ven,“ nařizuje.

Starší z bratrů Edelsteinů se zděšením pohlédne na kápa, ten jen sklopí oči, více říkat nemusí. Ale i Daniel pokyn dobře chápe, odvádějí je vždy jen v košilích, než ... Proboha, vždyť je to přece nesmysl, je v naprostém šoku. Ano, Šimon a Yossi mají horečku, ale způsobenou zanícením jedné z popálenin. I laik by měl poznat, že netrpí tyfem, ale budiž, mají tu horečku. David nevypadá dobře, ale proč vybral jeho? Jen kvůli jizvě na břiše po operaci slepého střeva? Když je jinak evidentně zdravý?

„Tak rychle, rychle,“ rozpřahuje se kápo holí, přibíhají mu na pomoc i další dva kolegové. Čtveřice šokovaných mladíků si rychle navléká košile a je vyháněna na chodbu, za sebou zanechávají tři další, které nacistický lékař prozatím uznal hodné života.

Čtveřice odsouzená k záhubě se ocitá na chodbě, na sobě košili, na nohou dřeváky, s výjimkou Daniela, který je bosý, jinak jsou nazí. Pohybují se jak omámení, zvláště starší z Edelsteinů, který jako by stále nemohl pochopit, co se stalo. Jak snadné je se ocitnout mezi kandidáty smrti, když ho nechrání doktor Schröder. Ale ten je pryč, uvědomí si a žaludek se mu svírá strachem. Možná by mu mohl pomoci, ale také je možné, že než se vrátí, bude po všem.

Vzpomene si na svůj žert směrem ke Klehrovi, že se možná jednou ocitne na jeho židli, a najednou k tomu má tak hrozně blízko. Možná je zabijí hned dneska, za pár hodin, někdy je na

nějaký čas izolují ve vybraném bloku a zabíjejí postupně. Ale umře tak jako tak, pokud se nestane nějaký zázrak.

Jsou vyhnáni před budovu, kde je již mnoho dalších podobných nešťastníků, oděných stejně nuzně. Daniel se rozhlédne svýma zoufalýma a vyplašenýma očima a uvědomí si, že už je jen jedním z mnoha, už nemá žádný statut privilegovaného vězně. Je sice statnější než mnozí ostatní, je sice zcela zdravý, ale to jsou možná i jiní. Stal se rázem jen jedním z vězňů určených na odpis. Rozhlíží se po okolí, hledá zoufale doktora Schrödera, ale ten tu evidentně není. Jen spousty esesáků, připravených okamžitě zabít každého, kdo by se postavil na odpor.

Podívá se i na muže kolem sebe, vidí buď vyděšené či strnulé obličaje. Každý ze zde přítomných ví, co se právě stalo. Před krátkou dobou je německý doktor svým rozhodnutím odsoudil na smrt. Nevědí, za jak dlouho přijde, je jich tu mnoho, a tak může chvíli trvat, než je všechny pozabíjejí. Ale nikdo nemá žádné pochyby, co s nimi chtějí udělat. Někteří jsou rezignovaní, jiní jsou v šoku a vyděšeným pohledem se rozhlíží, jak by se z této skupiny mohli dostat. Ale nemají naději, a to hned ze dvou důvodů. Za prvé, v seznamech jsou již označeni, a tím pádem odsouzení k záhubě, za druhé je kolem spousty vojáků, a těm neproklouzne ani myš.

„Voni nás zabijou?“ ptá se Šimon, v očích hrůza.

„Těžko říct, co zamýšlejí,“ zachrčí Daniel, nechce chlapce ještě více stresovat.

„Všichni dobře víme, co to znamená,“ má hlavu sklopenou David, „Dane, jak mohli vybrat i tebe?“ pohlédne vytřeštěnýma očima na sourozence.

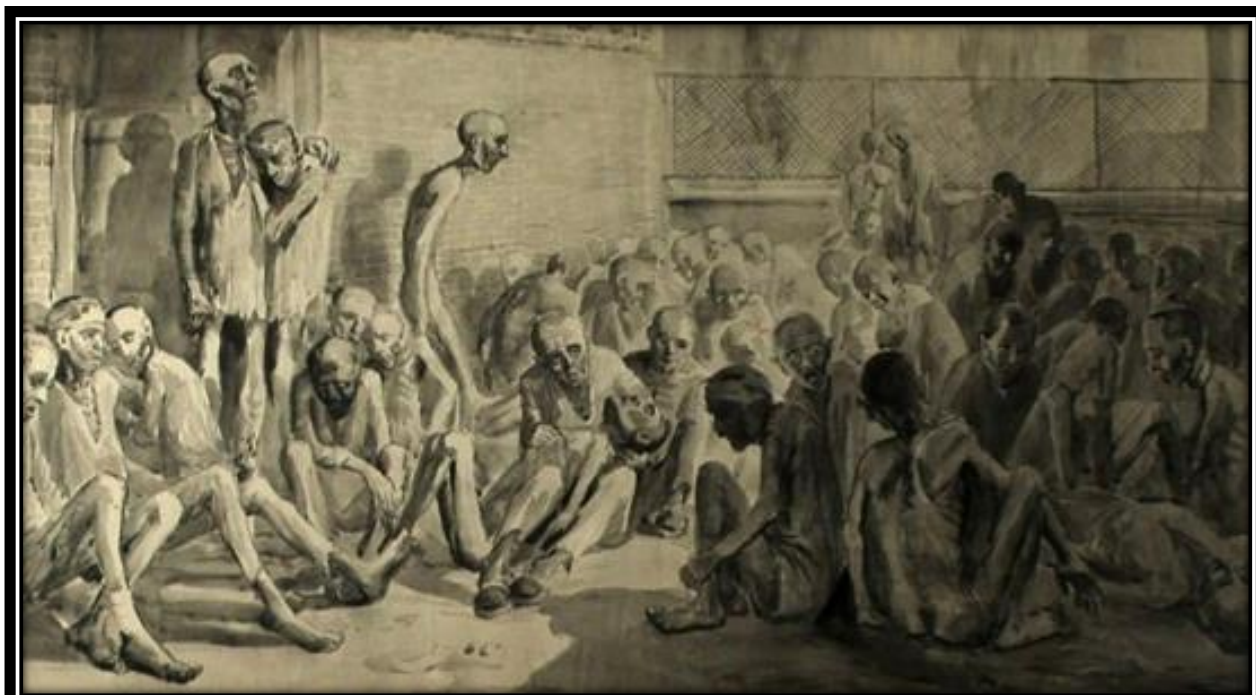
„Netuším,“ chvěje se starší z Edelsteinů, „Asi se mu nelíbila ta jizva na břicho, po operaci slepého střeva ...“, říká, a sám tomu stále nemůže uvěřit. Má umřít jen proto, že mu před mnoha roky vyoperovali appendix? Co je to za hrozného idiota, ten německý lékař? Jak může takhle rozhodovat?

„Nemůže nám někdo pomoc? Ten doktor Schröder?“ ptá se vyděšeným hlasem Yossi.

„Ten je někde mimo tábor,“ je zoufalý Daniel.

„Tak to jsme všichni definitivně v prdeli,“ zhodnotí velice přesně situaci David.

Víc už si říci nestihnou, jsou sháněni do houfu jak ovce, a poté jak dobytek hnáni k vybranému bloku, kde budou zatím drženi. Ano, je jich dnes vybráno příliš mnoho, než aby je mohli rovnou zabít, tak ještě dostanou krátký čas, než budou zavražděni. Možná půjde jen o hodiny, ale i ty bude

Selektování čekající na smrt – ilustrační obrázek – www.Auschwitz.org

hrozným utrpením, jako u každého odsouzeného na smrt, který čeká na vykonání rozsudku.

Jejich skupinu zaženou do sklepení jednoho z bloků, už tam jsou nějací chudáci z jednadvacítky. Od nich se dozvědí, že ten šílenec Entress vyseletoval snad kompletní blok dvacet, tam odsoudil k smrti snad úplně všechny. Nálada v podzemí je na bodu mrazu, byť je zde velmi dusno a také se zde šíří strašný smrad. Mnoho nemocných doslova hnije, jiní nedokáží udržet nic ve střevech, vytéká z nich hrozně páchnoucí tekutina. Všichni začnou mít brzo hroznou žízeň, ale nepočítají s tím, že by jim někdo donesl něco k pití, natož k jídlu.

Všem čtyřem selektovaným z experimentálního pokoje se podařilo zůstat u sebe, ale zatím mnoho nemluví, každý se potřebuje vyrovnat sám se sebou, smířit se s tím, že brzo zemře. Je zde dost temno, světlo proniká jen malými okénky, což ještě jejich depresi umocňuje.

„Jak to udělaj?“ zeptá se po delší době David.

„Nevím, vybrali strašně moc lidí,“ třese se Danielovi hlas, ale i tělo, „Možná nepůjdeme na tu injekci, ale vyřeší to jinak,“ spekuluje o způsobu své smrti.

„Jak jinak?“ ozve se stísněným hlasem Yossi.

„Někdy taky lidi střílejí. Ale při tomhle množství, spíš nás asi odvedou do plynu,“ zní hlas staršího z bratrů Edelsteinů temně, ozve se pár vzdychnutí z okolí, on jen vyslovil nahlas to, co všichni tuší a čeho se všichni bojí.

„Nedá se něco dělat?“ ptá se zoufale Šimon.

„Můžeš se pokusit utéct, pak tě zastřelí hned. Nebo zkusit utéct přitom, až nás tam povedou nebo povevou. Pak tě vodprásknou vo něco pozdějš ...,“ drtí slova mezi zuby Daniel, snaží se zachovat rovnováhu, ale nejde to, celý se klepe, má hrozný strach ze smrti. Navíc přichází tak neočekávaně, naprosto nesmyslně. Kdyby skutečně onemocněl, pochopil by to. Připravil by se na tu možnost. Ale jemu nic není, jen se prostě nelíbil jednomu esesákovi.

„Ale proč mám teď umřít? Když už se to začíná hojit?“

„Ty máš aspoň horečku,“ utrhne se na nešťastného hochu David, „Co by měl říkat bratr, kterej je úplně zdravěj? Jen má jednu starou posranou jizvu? Copak to nechápeš? Ty svině tě tady můžou zabít jen tak, když se rozhodnou.“

„Nemám tak velkou horečku ...“

„Mlč už, teď už je to stejně jedno,“ houkne mladší z bratrů Edelsteinů, pak se obrátí ke svému sourozenci, „Tohle je voprawdu na hovno. Myslel jsem si, že aspoň ty ...“

„Máš pravdu, můžou si dělat, co chtěj. Je jedno, jestli seš zdravěj nebo nemocnej, stačí jeden pokyn a seš v prdeli ... Pořád to nemůžu pochopit. Ale je mi jasný, že už s tím nic neudělám.“

„Co ten Schröder? Nemohl by pomoc aspoň tobě? Jestli se vrátí, než nás někam vodvezou a povražďej?“

„Nevím, nevím kdy se vrátí. Možná už bude po všem,“ říká tichým hlasem Daniel, „Také už jsme tady, na tom seznamu, mezi nemocnejma a umírajícíma,“ ztiší hlas, „Možná už se vo to ani nebude pokoušet, i kdyby se vrátil včas. Určitě si najde brzo někoho jinýho, pořád sem přijížděj další transporty, sám mi to jednou řekl,“ nemůže už být skleslejší.

„Co to znamená pro další naše bratry?“

„Co to znamená ... už jim asi nikdo nepomůže ...,“ svěsí hlavu starší ze sourozenců, „Sám si domyslíš, co to znamená ...“

„Tohle je přece tak nesmyslný ...“

„Co tady není ... když tu zabíjej ženy a děti, tisíce žen a dětí. My jsme jen další čísla, do toho jejich strašnýho seznamu,“ je v hluboké depresi Daniel, stále se však nedokáže vyrovnat s tím, co přijde. Je hrozně vyčerpán, i když se snaží předstírat klid. Kvůli mladšímu bratrovi, po jehož boku už brzo zemře.

„Takhle to skončit nemělo,“ povzdychne si zhluboka David, „Takhle ne,“ schová si hlavu do dlaní a opět se rozhostí ticho.

Vůbec ve sklepení panuje hrozné ticho, málokdo cítí potřebu něco říkat. Každému je jasné, co se stane, co je nevyhnutelné. Oni nemají žádnou šanci, většina z nich je hrozně zesláblá, nemocná, nemají se jak bránit, i kdyby se k tomu rozhodli. Snadno je zmasakrují. Nezbyvá jim, než přijmout svůj osud, připravit se na svou smrt. Smířit se s Bohem.

V té době je nastoupeno i pohřební komando, v plné síle. Jsou zde všichni, s výjimkou Fischla, který je prý nemocný. Což oni vědí a modlí se, aby nešlo o nic vážného. Oni ho hrozně moc potřebují, má kontakty, umí podplatit správné lidi, asi drahocennostmi a zlatem, zcizeným mrtvým lidem. Umí jim sehnat jídlo navíc, držet nad nimi ochranou ruku.

Dnes tu však není, když jsou donuceni všichni nastoupit. Naopak se tu objevuje lékař, vedle kápa Morawy a esesáka Starka. Všichni mají ve tvářích vážné výrazy, pokoušejí se dnes zastavit šíření epidemie skvrnitého tyfu. Tím, že zlikvidují každou nákazu, každého jejího nositele. Nikdo nesmí zůstat ušetřený prohlídky. Ani toto speciální komando. Proto noční či dopolední směnu zdrželi déle, proto jsou tu teď společně se směnou odpolední. Připojují se k nim i polští topiči, ti jsou také slušně živení, ti nemají být jako Židé usmrceni do pár měsíců.

Ale i tak těm devíti mužům rozhodně není do zpěvu. Sice se cítí zdraví, ale dobře vědí, že někdy stačí jen náznak jakékoli choroby, ale i třeba povislý zadek, povrchové zranění, a dotyčný je vybrán, určen na špatnou stranu, z jejich pohledu. Odvádějí je na nádvoří, tam jim nařídí se svléknout. Za normálních okolností by se báli, že budou zastřeleni v márnici, teď se ale díky přítomnosti esesáckého doktora jen třesou před selekcí.

Nikdo ani nedutá, každý se ale vypíná, snaží se působit co nejstatnějším a nejzdravějším dojmem. Mají jistou výhodu, oproti mnohým, díky různé kořisti z věcí zavražděných lidí se na nich neprojevuje tolik vyhublost. Přesto se Joseph dívá směrem ke svým žebrům, má strach, zda přeci jen nezhubl příliš. U nich nemá nikdo nikdy jistotu.

Nařídí jim, aby se před nimi prošli, sledují jejich krok, pozorují jejich nohy, zda nenesou příznaky otoků. Ale všichni se zdají docela při síle, jejich svaly jsou vypracované, jak jim chybí tuk a jak tady neustále tahají mrtvoly. Či přikládají do pecí, v případě topičů.

Lékař nařídí Morawovi, jenž prošel spolu s dalšími kápy již také prohlídkou, aby zavedl všechny do márnice. Což nahé muže vyděsí, tam totiž popravují vězně. Nezdá se však, že by tu byl někdo z těch, co lidi střílejí. Ale i tak mají nepříjemný pocit. Zvláště Isaac se zachvěje, takto on vodil jiné nahé lidi dovnitř, a ti vzápětí umírali.

Dnes však nejde o nic tak dramatického. Jsou postříkáni vodou, tím pádem umyti, a pak je potřeba jeden z vojáků páchnoucí dezinfekcí. Jejich šaty jsou mezitím sbaleny, pročež zůstávají nazí. Rozpačitě se na sebe dívají.

„Oblečení vám sem donesou, až budou dezinfikovaný,“ říká jim Morawa, „Zatím tady zůstanete takhle. A dejte se do práce, tamti na vás už čekají,“ ukáže směrem k peci.

„Nějaká speciální akce?“ ozve se Isaac, a všichni se zarazí, oslovit brutálního kápa bez vyzvání je drzost, taky by mohl být pořádně zbit.

„Jo, moc speciální,“ rozesměje se Mietko, pak se zatváří hodně zlomyslně, „Dneska tomu nikdo neunikne. Brzo vám jich hodně přibude,“ tlemí se, „Nebo možná ne, bude jich hodně, tak asi půjdou do plynu, tam,“ ukáže směrem, kde tuší Birkenau.

„Tady ne? Nemáme připravit tu márnici?“ zeptá se znovu starší z bratrů Edelsteinů lhostejným hlasem.

„Neříkali nic ...,“ zarazí se Morawa, „Ale je to tam přece volný, ne?“ uvědomí si, že je tam před chvílí omýval.

„Je, ale vždycky se to čistilo, aby ti lidi nic nepoznali,“ pokrčí rameny Isaac.

„Tak to tam trochu poklidíte, ty zdi, pokud tam jsou ty skvrny od krve ... i když, jestli sem přijdou ti z tábora, tak těm to bude i tak jasný,“ zasměje se škodolibě, „Ty budou dobře vědět, co tady dostanou nadýchat.“

Starší ze sourozenců Edelsteinů se už na nic neptá, zamíří i s ostatními k pecím, opravdu tam mají práci. Stále však zůstávají nazí, mají sice slíbený dezinfikovaný oblek, je však otázkou, kdy se k nim dostane.

„Dost si riskoval, když si s ním mluvil,“ řekne Joseph vyčítavě k sourozenci.

„Jen jsem chtěl vědět, co se dneska děje. Tohle musí bejt asi moc velký ...“

„Myslíš na ostatní ...“, pobledne mladší z bratrů.

„Pokud jsou ještě vůbec naživu, nic o nich nevíme ...“, pokrčí rameny Isaac, jeho hlas zní snad až moc chladně, proto na něj Joseph překvapeně pohlédne. Vůbec se mu bratr nelíbí, je takový divný, od té doby, co pomáhal vodit lidi na smrt. Jako by se v něm něco zlomilo.

Ve stejné době jsou nahnáni do houfu i muži ze speciálního komanda, kteří zajišťují službu u esesáků. Ti nevypadají špatně, jsou čtí jako ze škatulky. Ale i přesto ani oni neuniknou dnešní kontrole. Mezi nimi také dvojčata Yoel a Gideon Edelsteinovi. Ti zde asi ještě se dvěma tvoří naprostou výjimku, neboť jsou Židé. Většina z tohoto komanda je rodilých Němců, říšských státních příslušníků, kteří zde jsou za různé delikty.

I oni se musí vysvléci donaha, i oni procházejí velmi pečlivou kontrolou. Ale jsou relativně dobře živeni, ze zbytků po esesácích, a také přísně dodržují hygienu. Proto není nikdo selektován, pouze jsou nahnáni do sprch, což ale není zase tak nic neobvyklého. Následně však musejí projít odstraněním krátkých vlasů a holením ochlupení, což je u dvojčat dosti snadné, neboť jim roste drobné chmýří jen v podpaždí a pak nad genitáliemi. Posléze se jim dostane dezinfekce, jsou popatláni čímsi na partiích těla, kde hrozí největší nebezpečí usazení vši či jiné havěti. Ale vši tu naštěstí nemají, na to si dávají pozor. Byli upozorněni, že nalezení byť jedině, znamená v jejich případě rozsudek smrti, neboť budou označeni za špindíry, a možná také sabotéry, kteří chtěli zákeřně nakazit ty, kterým slouží.

Jejich oblečení prohlížejí, ale nakonec jim ho vrátí. Je opravdu velmi čisté a mění jim ho často, právě z výše uvedených důvodů.

„Tak to máte za sebou,“ usměje se na oba bratry kápo Rudolf Hoffman, který se k nim chová celkem dobře, i když on je Němec a oni jen Židé.

„Naštěstí ano, pane. Co se vlastně dneska děje?“ odváží se k otázce Gideon.

„Hotový šílenství. Chtějí skoncovat s tou nákazou.“

„Skoncovat ... to chtějí ...“, zbledne Yoel.

„Modlete se, za svoje blízký, aby měli štěstí jako vy. Vás tady držíme v čistotě, a vlastně v izolaci, ale tam to hrozně řádí. Proto takový opatření.“

„Ty co neprojdou ...“

„Nevypadáš jako hloupej kluk,“ zavrtí hlavou kápo.

„Rozumím,“ hlesne Gideon.

„Tak se neptej a zalezte voba na ložnici. Dneska tady bude ještě hodně dusno, tak ať se nikam nepříplete,“ přidá Hoffman dobrou radu.

Dvojčata na nic nečekají a svorně nakráčí do ložnice. Sice cítí od některých spoluvězňů nepříjemné pohledy, možná vůči nim mnozí mají předsudky, ale zase tak moc najevo jim to nedávají.

Bratři si sesednou k sobě, v jejich očích je strach. Díky Danielovi jsou zde zašití, ale co další členové rodiny? Nevyberou někoho a nezavraždí? Od Daniela vědí, že zatím všichni žijí, on jediný se s nimi občas setká, díky svému prominentnímu postavení. Jinak nikoho neviděli.

„Taky se vo ně bojíš?“ zeptá se septem Yoel.

„Bojím. Ale taky se bojím vo nás, dneska jsme prošli, ale co příště? Nevidí nás tady rádi, jako Židy. Můžou nás vodsud vyhnat, a jestli skončíme tam u toho komanda, jak dlouho to vydržíme?“ odpovídá Gideon.

„Proč by nás vyháněli? Jsou s naší prací přece spokojení.“

„Ale s náma moc ne. Jen se podívej, jak se na nás koukaj, ty Němci ...“

„Tak ať se koukaj. Kdyby nás chtěli vyhnat, tak už to udělali,“ nesouhlasí Yoel, „Mám teď strach vo vostatní. Ta velká selekce, můžou vybrat kohokoli z nich, někdo z nich může bejt nemocnej, co já vím ... Je to strašný, co tady dělaj,“ ztiší ještě víc hlas, „Místo aby ty nakažený léčili, tak je rovnou zabíjej.“

„A tebe to udivuje?“ zavrtí nechápavě hlavou Gideon, „Proč by nezabíjeli nakažený, když zabíjejí úplně zdravý. Úplně zdravý ...“

„Nemluv vo tom,“ zní hlas Yoela úpěnlivě, oba moc dobře vědí, o kom je řeč. Snaží se tomu tématu vyhnout jak čert kříži. Každá vzpomínka na maminku a mladší sourozence je pořád trýznivá, „Máme tady jiný starosti. Musíme se postarat sami vo sebe. My ale máme štěstí, jsme tady spolu.“

„Tak vo čem chceš mluvit?“

„Nechci mluvit vo ničem, radši vo ničem,“ sklopí hlavu Gideon a tím vlastně rozhovor ukončí. Snaží se prostě na některé věci nemyslet. Jediné, co je důležité, je přežít, přežít další den. Nic jiného tady nemá význam.

Poté, co doktor Friedrich Entress provedl zevrubnou selekci na ošetřovnách, a jeho kolegové pak na místech, kde se nacházejí speciální komanda, čeká právě hlavní organizátor na příchod pracovních čet. Zde bude mít nejvíce práce, protože je třeba oddělit zrna od plev, vyčistit tento tábor od všeho, co může být spojeno s nákazou a jejím šířením. Jemu vůbec na lidech nezáleží, jemu jde jen o naplnění poslání, které dostal. Za každou cenu zabrzdit nebo nejlépe úplně vymýtit epidemii skvrnitého tyfu. Ale on to dokáže, i kdyby měl nechat zabít polovinu tábora. Lepší, když zemře pár zdravých, co vypadají podezřele, než aby unikl jediný, který to bude roznášet dál. S touto filosofií čeká i se svou suitou, v podobě silné esesácké stráže, na návrat zubožených vězňů z jejich celodenní otrocké dřiny.

Komando, v němž se nachází pan Benjamin Edelstein, a také stále ještě pětáctýřicet sledovaných objektů kvůli úbytku váhy, se vleče do tábora, jeho příslušníci jsou zdrchaní od těžké práce pod stále ještě ostrým letním sluncem. Jsou hrozně unavení, vysílení, a mnozí již také nemocní. I mezi nimi se stále šíří skvrnitý tyfus, což začíná malátností, zvýšenou teplotou, bolestí hlavy, a končí posláním na ošetřovnu nebo vybráním při selekci a odvedením na smrt.

Všichni jsou proto nejen nesmírně vyčerpáni, ale také v hrozném stresu, neboť stále nad nimi visí pověsný Damoklův meč, a nikdo neví místa ani hodiny, kdy plnou silou dopadne na jejich hlavy. I pan Edelstein se necítí dvakrát dobře, sice příznaky hrozných náznaků na sobě nepozoruje, ale hlava ho bolí a je dost zesláblý. Možná však jen díky dlouhému pobytu na slunci, nedostatečnému přísunu potravy a vlastně i pití, přes zvýšené dávky polévky, které on v poslední době dostává.

Podívá se vedle sebe, tam se plouží sedmnáctiletý Maurice Wollner, který se ho v poslední době drží jak klíště. Možná v něm hoch hledá podvědomě ochranu, když už zůstal po vyvraždění celé jeho rodiny sám, možná jde z jeho strany i o jistý kalkul, kdy věří, že mu on může pomoci přežít, nějakým způsobem odvrátit neodvratitelné. Tak jako tak, snaží se být mladík v jeho blízkosti a on ho nevyhání, jako by v něm viděl některého ze svých synů. Nebo mu je ho jen prostě líto.

Ted' pochodují mlčky, skončil jim další hrozný den a vlastně i týden. Zítra bude neděle, sice se pracovat nebude, ale kdoví, jaké formy trýznění si na ně kápoové či esesáci vymyslí. Určitě je zase budou nutit cvičit, budou provádět kontroly na blocích, sledovat čistotu, šikanovat je pro každou maličkost, nebo jen tak, z rozmaru. Ale to bude až zítra, dnes unikli všem nástrahám a přežili další pracovní směnu, na rozdíl od tří z nich, jejichž těla nesou jejich kolegové na konci pětistupu.

Je již večer, dusný večer, když se blíží k bráně. Ještě je ale před večerí a večerkou čeká apel, který se někdy může protáhnout až na hodiny. Když vejdou do tábora, vycítí Benjamin cosi zvláštního, jakousi skrytou hrozbu. Je tady dnes nezvykle mnoho esesáků, některá komanda už jsou nastoupená, další teprve přicházejí. Ale něco je trochu jinak než obvykle. Edelstein cítí neklid mezi vězni, jak v jejich táboře, tak v tomto komandu. Taková vysoká koncentrace esesáků nesvědčí o ničem dobrém.

Musí nastoupit na svá obvyklá místa a bohužel již jim začíná docházet, co je čeká tento večer, a možná i noc, když to půjde pomalu. Zhlédli jedno komando, co tady bylo dříve, jak se svléká, kolem mnoho vojáků, i se psy, a také dle všeho esesácký doktor. Ano, už je to jasné, zachvacuje všechny tíseň, koná se selekce. Teď, na sklonku dne, kdy jsou všichni vysílení, znavení, v dosti špatném stavu. Všichni, zdraví i nemocní. Pak není tak těžké i pro zdravého vězně sklouznout mezi ty, kteří budou označeni za nositele nákazy či prostě jen za praceneschopné, a tedy nepotřebné, a tedy určené k fyzické likvidaci.

Nástup – ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Musí se postavit do řad, což již dobře znají. A čekat, dlouho čekat, ale to také není nic nového. Čas se vleče, nácci rozsvěcují reflektory, naopak na obloze pomalu blednou červánky od zapadajícího slunce. Mnozí uvažují, zda ho ještě uvidí vycházet, netuší, jak naloží s těmi, co pošlou na špatnou stranu. Respektive to dobře vědí, ale neznají čas, kdy budou zavražděni. Je to hrozný nápor na nervy, takto tam čekat na selekci, vysílení, unavení, hladoví a žízniví. Mnozí se začínají podivně klátit, různě zaklánět či překlánět, naučili se již spát na apelu, přitom se udržet na nohách a neupadnout. Což by mohlo být vyhodnoceno jako jejich zhroucení a následky by mohly být hrozné.

Také pan Edelstein pocítuje hroznou únavu, oči se mu klíží, ale snaží se udržet při vědomí. Je si vědom rizik, spojených s touto selekcí. Jak pro sebe, je přeci už jenom starší a síly mu pomalu docházejí, ale také pro jeho syny, kteří tomu jistě také neuniknou. Co nemocný David? Co dvojčata? Co Issac a Joseph? A vlastně i Daniel, o něhož se bojí nejméně, věří v ochranu doktora

Schrödera. Ale co jeho další kluci, nepošlou někoho z nich na tu špatnou stranu? Především Davida? Ale co ti další, v jakém jsou stavu? Nejsou moc vysílení, vyhublí? Nebo je nepostihla ta hrozná nemoc? To vše by vedlo k jejich selektování a následnému zabítí. Chvěje se strachy o sebe i o ně. Podle toho, co se zde děje, tohle je mimořádně velká akce. Asi reakce na stále bující epidemii, a nemá pochyby o tom, jakým způsobem se jí ti vrazi rozhodli čelit.

„Mám hrozný strach, pane Benjamine,“ ozve se vedle stojící Maurice, chvěje se mu hlas i tělo.

„Ty jsi mladý a ještě dost silný, nemusíš se bát,“ snaží se hoča uklidnit pan Edelstein. Oba šeptají, aby na sebe neupoutali nežádoucí pozornost.

„Nevím, není mi nějak dobře, bojím se, jestli nemám horečku,“ říká mladík stísněným hlasem, „Co myslíte, můžou to na mně poznat?“

„Maurici, když se budeš trást strachy, tak si budou opravdu myslet, že máš horečku. Musíš se hlavně uklidnit. Až tě budou prohlížet, tak se musíš tvářit sebevědomě, aby bylo jasné, že jsi zdravý a pořád máš ještě dost sil.“

„Ale to já už právě nemám, pane Benjamine.“

„Máš, Maurici. Rozhlédni se kolem, kolik jiných je na tom daleko hůř. Proč by měli vybrat tebe, když jsi mladý a stále ještě statný. Hlavně musíš zůstat v klidu a ne se trást strachy.“

„Silný ... sám dobře víte, kolik už jsem zhubnul. Podle těch vážení ...“

„Maurici, jsi tím jak posedlý. Pořád to není tak strašné, nejsi na tom vůbec špatně, v porovnání s jinými. Tak přestaň trojčit a uklidni se.“

„Dneska je to nějaký jiný, nikdy to přece nebylo tak velký. Co když vyberou většinu z nás?“

„A kdo by jim pak tady pracoval?“ nesouhlasí pan Edelstein, minimálně navenek, vnitřně se obává toho samého. Pořád přijíždějí nové transporty, z těch mohou doplnit chybějící dělníky. A vyhubením většiny těch starých pak zastavit rozpínající se epidemii.

Zmlknou, neboť kolem právě prochází kápo Werner, ale i na něm je vidět nervozita. I on je stále jen vězeň a pokud by sám onemocněl, mohou s ním naložit obdobně. Právě kvůli snaze vymýtit tu nakažlivou nemoc, co intenzivně sužuje už přes měsíc tento Bohem zapomenutý kout světa.

Čas se vleče, obloha již zcela potemněla, tábor ozařují ostrá světla reflektorů. O to více depresivně působí prostředí na stresované vězně, o to více jejich duše zachvacuje neklid a všeobíhající strach. Nervózně pohlíží do strany, jak se k nim nemilosrdně blíží nacistický doktor, nechvalně známý Friedrich Entress, jenž slovo soucit či smilování už dávno vyškrtl ze svého slovníku. Místo toho tam zvýraznil pojmy jako nenávisť, lhostejnost a brutalita. Ten nebude mít absolutně s nikým slitování, tím jsou si jistí. Přitom z toho není úniku, neboť vyvolávají vězně po jednotlivých číslech, nikdo nemůže proklouznout, každý se esesákovi musí ukázat a on pak rozhodne o jeho osudu.

Již za noci, kdy jim nad hlavami září hvězdy, přijde řada i na jejich komando. Rozkaz je jasný, všichni se musí svléci donaha, složit své oblečení k nohám, a bez ohledu na chlad, který přichází po perném dnu spolu s temnotou, se musí postavit zpátky do řady. Pak čekají, až se ozve jejich číslo. Následně padne verdikt, znamenající prodloužení života nebo brzkou smrt.

Už to začíná, první je vyvolán, musí vystoupit z řady, pak popoběhnout asi dvakrát deset metrů před Entressem a jeho suitou, následně se zastavuje a vyslechne si ortel. Buď levá nebo pravá strana. Zpočátku nikdo netuší, která znamená život a která smrt, všichni vypadají stejně zuboženě. Nerozhodují ani počty, vždyť dnes strana smrti může být početnější. Oni také někdy záměrně strany mění, aby se jim vězni nesnažili proklouznout do té druhé, proto není mnohdy minimálně nějaký čas jasné, která je ta správná.

Po jisté době začínají tušit pravdu, vlevo končí opravdu hodně zubožení lidé, někteří se klepou, nejen strachy a rostoucím chladem, ale také zimnicí. Sice to stále nemají stoprocentně potvrzené, ale nabývají dojmu, že vlevo znamená smrt a vpravo ještě nějaký čas života. Odklad konce, byť jen na určitou dobu, možná nepříliš dlouhou. Do další selekce, do začátku dalšího pracovního týdne.

Pan Edelstein je tady déle, proto má nižší číslo než zoufalý Wollner, proto je vyvolán dříve. Snaží se co nejvíce napnout svaly, působit co nejvíce zdravě a silně. Teď nemá čas myslet na osobní ponížení, kdy musí nahý pobíhat před oblečenými věznicemi, teď je jen musí přesvědčit o svém právu setrvat naživu. Netuší však, jak zapůsobí na esesáckého doktora, jehož tvář je naprosto lhostejná, naprosto chladná, a ani o chlup se nezmění, když posílá lidi na stranu smrti.

Doběhne, lehce udýchaný, ale tlumí svůj dech, hlavně nezakašlat. Vypne hrud' a čeká. Jen mžik, potom pohne Entress rukou a ukáže.

Je konec, uvědomí si Benjamin, a zachvacuje ho nepopsatelný pocit zmaru. Než se stačí vzpamatovat ze šoku a zděšení, už je hnán holí na místo, kde bude muset setrvat až do konce selekce. Do levé skupiny. Rozhlíží se. Ne, nemůže být pochyb, mnozí tady se doslova třesou, vypadají moc špatně. Zoufale se podívá na skupinu vpravo, jaký je proboha rozdíl mezi ním a jimi? Mezi mnoha muži z levého zástupu a nimi? Proč oni mají zemřít a proč ti druzí dostávají právo ještě chvíli žít? Co rozhodlo, na základě jakého kritéria ten esesák volil?

Přichází rezignace a beznaděj, svěsí hlavu jako většina tady. Pak krátká horečná aktivita, kdy přemýšlí, jak by se mohl dostat z této skupiny do té druhé. Jak tam proklouznout. Ale není to možné, je tu tolik očí, co je sledují, a ty oči mají i ruce, a v nich svírají buď hole nebo zbraně. Také si pisár bloku již u jeho jména učinil patřičnou poznámku. Už je odepsaný, nezvratně. Přichází znovu rezignace, pocit naprosté beznaděje. Je odsouzený brzo zemřít a nemůže už proti tomu nic udělat.

Jen periferně sleduje, jak vybíhají další muži, někteří mají štěstí, další se šourají na levou stranu. Pak se objevuje i Maurice, je celý vyplašený, ale vypadá zdravě, je mladý a stále ještě snad dost silný. Kéž by alespoň on měl dnes šťastnější den, modlí se pan Edelstein. Pak ale jen svěsí hlavu.

„Jsem zdravěj! Nic mi není!“ vykřikuje Wollner v jidiš, oči rozšířené hrůzou. Začne poskakovat před esesákem na místě, aby svá slova dokladoval.

Nikdo ho ale neposlouchá, nikoho jeho zoufalá snaha nezajímá. Přibíhá kápo Werner a začne ho mlátit holí, přes jeho nahá záda, a zasadí mu i úder do hlavy, pročež mladík klesne na kolena. Tak ho kopne do boku, až postižený vykvikne a kousek odletí.

„Jsem zdravěj!“ křičí dál hoch, přes bolest, která mu byla způsobena, „Můžu ještě pracovat. Neposílejte mě tam,“ žadoní. Vyslouží si však jen další ránu holí přes záda.

V tu chvíli se odpoutá od skupiny odsouzenců pan Edelstein, několika kroky se ocitne u bitého mládence, chytne ho za ruku a vleče ho mezi další nešťastníky určené k likvidaci. Jen díky tomu kluka neumlátí hned na místě. Ale jak se zdá, už o něj všichni ztratili zájem, před Entressem se proměňuje další nahý vězeň, doufající toužebně v lepší verdikt, než v případě jeho předchůdce.

Maurice se celý klepe, oči vytřeštěné, jako by nemohl uvěřit, co se právě stalo. Jen ztěžka se zvedá na nohy, zůstává pokroucený, přerývaně dýchá. Benjamin už vůbec nechápe, jak se ten esesák rozhoduje. Vždyť ten kluk vypadá určitě lépe, než mnozí na pravé straně. Co tedy rozhodlo? Nebo se snad třásl strachy a ten doktor usoudil, že má horečku? Nebo ho vybral jen tak, protože se mu na něm něco nelíbilo? Jak může kvalifikovaně rozhodnout o něčem životě a smrti během pár vteřin, bez řádného vyšetření, pokud už přistoupí na jejich zvrácený princip, že nemocní či nakažení musí zemřít? Jak může poznat pouhým pohledem, navíc pod umělým osvětlením, kdo je skutečně nakažený, a kdo zdravý, byť třeba trochu unavený?

„Musím jít za ním, musím ho přemluvit ...“, vyhrkne Wollner, snaží se vytrhnout ze sevření svého ochránce.

„Maurici, když tam půjdeš, tak tě budou hrozně bít. Budeš jen trpět a vůbec nic nezměníš,“ říká mu pan Edelstein vzrušeným hlasem.

„To přeci nejde! Sám jste přece říkal, že jsem zdravěj, silnej a mladej. Tak proč jsem tady, pane Benjamine? Proč jsem tady?“ nemůže kluk pochopit, jak se ocítl ve skupině zaslouzců smrti.

„To já nevím, Maurici. To já nevím,“ odpovídá po pravdě padesátník, sám zdeptaný, neboť i on už je odepsaný.

„Musíme něco udělat, pane Benjamine. Musíme něco udělat,“ říká Wollner přerývaným hlasem, „Třeba se jen špatně díval, třeba se spletl. Kdybych se znova před ním proběhl, třeba by to poznal a změnil to.“

„Ten svůj názor nezmění, Maurici,“ zavrtí hlavou pan Edelstein, „Jen tě budou bít. Možná tě těžce zraní, budeš tady pomalu umírat, třeba i dlouhé hodiny.“

„Ale když nic neudělám, tak umřu určitě,“ klepe se mladík jak osika.

„Maurici, pojď se pomodlit,“ navrhuje starší muž mladšímu.

„Pomodlit? Pomodlit?“ objevuje se v očích hochů zlost, „Modlit se k Bohu, kterej nic nedělá? Proč chce Bůh, abych umřel? Proč? Když mi je jen sedmnáct? Proč mám umřít, pane Benjamine?“ ptá se zoufalým hlasem na něco, na co mu tady nemůže dát nikdo uspokojivou odpověď.

„Ani teď, ani v takové situaci, nemáme právo soudit jeho záměry,“ zní hlas pana Edelsteina tiše, konejšivě, „Náš národ, vyvolený národ, čelí hroznému zkoušce. Ale nakonec, přes všechno to utrpení, anebo právě proto, vyjde ze všeho ještě více posílen.“

„Vy tomu vážně věříte, pane Benjamine?“ začíná se Wollner uklidňovat, respektive se dostavuje deprese a pocit beznaděje, začíná si uvědomovat nemožnost verdikt esesáckého doktora změnit. Má pravdu, ten starší pán, co se ho snaží utěšit. Nikoho nezajímá, každému je jedno, že má zemřít. Už se jednou rozhodli a už svoje rozhodnutí nezmění.

„Ano, Maurici, já tomu věřím,“ odpovídá pan Edelstein, „Náš národ nikdy nedokáže zničit, vyhladit. Nakonec všechno přežije, a bude ještě více posílený. Posílený utrpením těch, kteří zde zahynuli. Nejen tady, všude, kde nás ti zločinci vraždí. Naše krev, krev našich rodin, ta posílí ty, co tohle bezpráví přežijí.“

„My teda máme umřít, aby ty, co přežijou, byli silnější?“ dívá se zmateně mladík, asi jen těžko takové výklady dokáže jeho zoufalá mysl přijmout.

„Ano, pak jedině má naše utrpení, naše smrt význam,“ zní hlas staršího muže dost rozhodně. Ale sám má mysl rozpolcenou, ta stále hledá způsob, jak se vyrovnat se smrtí svou a částí své rodiny. Ke které se možná už brzo přidají další jeho synové. Náhle jako by se tvář Maurice změnila, nabývá podoby Davida, pak Josepha, nakonec dvojčat ...Sklopí hlavu a začíná se horečně modlit, nyní už ne za sebe, ale za své syny, které sem zavlékl.

„Já ale ještě nechci umřít, pane Benjamine,“ oponuje hoch zoufale, ale i nesměle. Nemá totiž jak svůj neodvratný osud odvrátit. Maximálně ho může urychlit, pokud teď vyběhne z této skupiny. Buď ho ubijí nebo zastřelí. Možná jen těžce zraní, bude trpět. I když si říká, že nic vlastně neriskuje, že když teď nic neudělá, tak stejně zemře, čím dál tím více ztrácí odvahu se pokusit něco podniknout na svou záchranu. Jistě k tomu přispívá i fakt, že je nahý, což tlumí automaticky sílu odporu. Jeho panika se mění v apatii, začíná se pomalu smiřovat s realitou. Ten esesácký doktor ho odsoudil k smrti, buďví proč, ale jeho rozsudek je konečný a nikdo a nic ho už nezvratí.

Oba muži, mladý i starší, teď mlčí. Ten dříve narozený stále ještě drží toho druhého za paži, aby mu zabránil udělat něco, protože by ještě více trpěl. Snad mu dokáže dodat sílu, a také sám sobě, aby oba zemřeli se ctí, aby se předtím dokázali smířit s Všemohoucím. Nějaký čas dostanou, dnes jich vybrali na smrt hodně. Ten čas bude určitě krušný, ale také může být využit účelně, aby před Hospodina předstoupili s hlavou vztyčenou. Aby se připravili na chvíli, které se většina lidí tak velmi bojí, na chvíli, kdy skončí jejich život na Zemi. Pak snad přijdou do království nebeského, kde budou odměněni za veškeré utrpení, která museli absolvovat ve svém pozemském životě. Snad se tam shledají jejich duše s dušemi dalších členů rodiny, těch, co již odešli před nimi, a také těmi, co ještě půjdou za ním, v případě Benjamina.

Selekce jejich bloku se chýlí ke konci, na místě, kde původně stáli, se nacházejí jen jejich osiřelé svršky. Skupina nalevo je nakonec přece jen o něco méně početná, ale i tak jich je strašně moc. Pan

Edelstein se smutně rozhlédne, kolik jen lidských životů bylo v tak krátké době zmařeno, jen z vůle jediného člověka, jenž o jejich osudu rozhodl pouhým pohledem.

Nálada v obou skupinách nemůže být odlišnější, ačkoli i někteří z té pravé se tváří zdrchaně či doslova zoufale. Mají totiž nalevo svého příbuzného či přítele. Ale pocity vězňů vůbec nezajímají esesáky. Zatímco Entress odchází konat selekci k dalšímu bloku, tady se ujímají pokračování jiní. Nahé muže z pravé skupiny teď ženou do baráku, aniž by jim dovolili se obléci. Což je poněkud vyděsí, co kdyby nakonec ta jejich skupina byla ta špatná? Ale mizí ve dveřích bez odporu.

Pak přichází pokyn pro druhou skupinu. Každý si má vzít svoji košili a dřeváky, a takto oblečen nastoupit do trojřadu. Což oni váhavě činí. Netuší, kam je povedou, ale asi je někde zatím zavřou, než si pro ně přijdou. Pak nastoupí svou poslední cestu.

Moc smutný zástup se vleče táborem, obklopený vojáky se zbraněmi v rukách, kdyby snad někoho napadlo se pokusit uniknout. Jsou odváděni k jinému bloku, kde budou dočasně umístěni. Vědí, co to znamená, takto oni postupují při větších skupinách selektovaných. Nějaký čas, možná den, možná dva, je nechají čekat, pak pro ně přijdou a odvedou je. Kam, to je také všem jasné. I proto mají všichni hlavy skloněné, oči vyhaslé a jejich výraz dává tušit, jaká duševní muka prožívají.

Jsou nahnáni do přízemí baráku, tento blok je tak zvaně uzavřen, tedy není dovoleno z něho vycházet. Kdo by se o něco takového pokusil, bude ihned zastřelený. Budou hlídáni až do doby, než přijde jejich čas. Ocitají se tak v pasti, ze které není úniku. A oni to dobře vědí.

Pan Edelstein a jeho chránělec Wollner zůstávají v blízkosti, tísní se spolu s dalšími v ložnici, do které byli přechodně umístěni. Stejně jako většina dalších odsouzenců nemluví, jen přerývaně dýchají. Začínají si v hlavě vše srovnávat, smířovat se s osudem, který jim byl určen. Stále u nich doznívají zbytky šoku, ač museli všichni s touto možností počítat, když teď přišla, většina na ni stejně není připravená. Někteří jsou apatičtí, další se šeptem modlí, jiní jsou vyděšení a bloudí zoufalýma očima ve tmě, do místnosti proniká jen umělé světlo z venku, jinak je zde zhasnuto.

„Pane Benjamine, já mám hrozný strach,“ uchopí mladík staršího muže křečovitě za předloktí, ten pozná, jak se hrozně se hoch třese.

„To má každý z nás, Maurici,“ smaží se o klidný hlas pan Edelstein, ale jde mu to stěží, vždyť ještě není vyrovnaný ani sám se sebou. A pořád musí myslet na své syny, co je s nimi. Pochopitelně nemá ani tušení, že hned dva z nich se nacházejí kousek od něho, ve zdejším sklepení, a jedním z nich je Daniel, u kterého by něco takového považoval za téměř nemožné.

„Možná jsem měl vyběhnout, tam, venku,“ říká tichým a hrozně smutným hlasem Wollner, „Mohlo to už všechno skončit. Tohle čekání ... to je tak strašný ... pane Benjamine, já ... já ...“, zlomí se mu hlas, nemá sílu pokračovat. Zaplavují ho návaly úzkosti, lítosti a strachu, střídají se pravidelně.

„Maurici, pomodlíme se spolu, co říkáš?“ navrhuje starší z dvojice.

„Já ... já ... nevím ... Jak to udělají, pane Benjamine?“ zní z hlasu mladíka příšerné zoufalství.

„Nemysli na to, Maurici. Až to přijde, tak to přijde,“ hovoří ztěžka pan Edelstein, i jemu se teď chvěje hlas, i on má podobné pocity jako jeho kolega, „Dostali jsme čas, abychom se připravili. Možná jsi zmatený, možná se zlobíš na Hospodina. Ale víra v něj je jediné, co nám dodá sílu, až ... Pomodlíme se spolu, co říkáš?“

„Tak jo, pane Benjamine,“ nezní hlas Wollnera moc přesvědčivě, ale snad má ten pán pravdu, snad tak nalezne alespoň trochu klidu, snad zmírní nesmírný strach, který ho dusí. Snad utlumí jeho chuť vyskočit a křičet, udělat něco ... ale co, proboha? Vždyť nic nedokáže změnit, co se má brzo stát a co se také stane. Jaké to vlastně asi bude, až přijde ta hrozná chvíle? Bude to bolet? A co bude potom? Už vůbec nic, nebo zůstane jeho duše? Nebo jeho vědomí, které opustí již mrtvé tělo? Existuje vůbec něco po smrti, jak říkají věřící, je nějaké peklo nebo nebe? Nebo už není vůbec nic, jak tvrdí bezvěrci, všechno skončí, jeho vědomí zanikne a jeho tělo se promění v popel, nebo někde

shnije, podle toho, co s ním udělají? Ale jak má přijmout skutečnost, že za velmi krátký čas všechno skončí a nebude už vůbec nic?

Pan Edelstein uchopí mladíka za předloktí, cítí, jak se klepe, a začne odříkávat modlitbu. Hoch ji po něm roztřeseným hlasem opakuje. Tíseň, která panuje v tomto společenství zatracenců, je všeobjímající, drtí všechny. Čekají je ještě dlouhá duševní muka, než všechno skončí.

JE JEŠTĚ ALESPŮN MALÁ NADĚJE?

Daniel Edelstein ztrácí pojem o čase. Netuší, jak dlouho jsou již zavřeni ve sklepení. Malými okny proniká jen strašně málo umělého světla, a také hluk, není pochyb, že esesáci pokračují v selekcích, ač je již hluboká noc. Teď přicházejí na řadu pracovní komanda, dochází mu, a myslí i na své blízké. Komu z nich se podaří vyklouznout ze sítě selekce, a k do v ní uvízne, jako on sám? Už chápe, že nemusí vůbec záležet na skutečném zdravotním stavu, ale jen na subjektivním názoru jediného člověka. Jen jediný nacistický lékař dnes odpoledne a v noci vynese možná tisíce rozsudků smrti. Možná mu budou pomáhat jeho kolegové, a tak se o strašnou vinu podělí. Ale cítí ti lidé vůbec nějakou vinu? Neberou hubení židovského národa jako své poslání? Jako svou službu führerovi a říši? Nejsou na své činy dokonce hrdí?

Pořád musí myslet na doktora Schrödera. Ano, je to jen nepatrná naděje, ale pořád tady je. Pokud by se vrátil včas, snad by mohl alespoň jeho vytáhnout z téhle strašné díry, z téhle čekárny na smrt. Občas myslí sobecky, jen sám na sebe, pak se pohledem omlouvá svému bratrově Davidovi, co je jen kousek od něho. Nevidí se, je tady velká tma, jen může slyšet přerývané dýchání odsouzenců, dusí ho i dost odporný pach, který se tady usídlil a sílí. Přestože ho smysly po čase přestávají tak intenzivně vnímat.

To čekání na smrt je strašné, ale jemu snad dává malou naději. Čím déle se exekuce oddálí, tím snad je vyšší naděje, že se doktor Schröder vrátí. Pak mu projede po zádech mrazení, bude vůbec ale ochotný něco udělat? Bude se chtít dohadovat s kolegou, který jeho asistenta označil za nemocného, nakaženého, hrozbu pro tento tábor? Bude se chtít vůbec pouštět do sporu kvůli Židovi, když je sám přesvědčený o nutnosti židovský národ vyhladit? Pak se dostavuje beznaděj.

Už dlouho s bratrem nepromluvil, ale co také říkat. Jen si tím rozdírají své duše. Je asi lepší mlčet a připravovat se na neodvratný konec. On viděl i způsoby, kterými se to děje. Začíná uvažovat, jaký způsob své smrti by považoval za nejlepší. Při kterém by nejméně trpěl. Asi by bylo nejlepší, kdyby ho zastřelili. To přichází bezvědomí okamžitě. Chvilé hrůzy, když ho přivedou k té zdi, a pak okamžitý konec. I ta injekce má rychlé účinky. Zase hrůza, až by ho přivedli do té místnosti a posadili na tu židli, asi krátká bolest, když by mu ho hrudi zapíchli jehlu, a do čtvrt minuty ztráta vědomí. Pokud se dobře trefí, ale tady už mají všichni zručnost, už tak posloužili mnohým.

Nejstrašnější asi bude plyn, ačkoli právě tenhle způsob exekuce se zdá být nejreálnější, vzhledem k velkému počtu selektovaných. On jako jediný tady ví podrobnosti, slyšel ten strašný křik lidí, když je zavřeli v té místnosti, když jim tam hodili plyn a oni se začali dusit. Tady smrt může přijít až třeba po dvaceti minutách, asi podle množství plynu a také teploty, čím vyšší bude, tím se asi ty krystaly budou odpařovat rychleji. Alespoň si to myslí. Ale minimálně deset až patnáct minut to trvá, než všichni umřou. Nejvíce trpí ti, co se snaží dostat co nejvíce nahoru. Rozumné by tedy bylo naopak se sklonit, být co nejvíce u země a zhluboka dýchat. Ale dokáže něco takového, až ta chvíle přijde, až ho zachvátí panika, až se bude snažit ještě pár minut zůstat naživu?

Vyrovnat se s tím, co se zdá nevyhnutelné, je strašně těžké. Na jednu stranu by si měl přát, aby vše skončilo co nejdříve. Je to logické, pokud není úniku. Každý odklad jen protahuje jeho duševní muka. Ale na druhé straně si přeje, aby ještě dlouho pro ně nikdo nepřišel, i když se vzdá té mlhavé naděje, že by snad doktor Schröder mohl pomoci. Je vděčný za každou další hodinu, kterou mu dovolí strávit na tomto světě, který mu přináší v poslední době takové utrpení. Pud sebezáchovy je silný, i v takto beznadějně situaci ho pořád nutí prodloužit co nejvíce svůj život, i kdyby to mělo být jen o pár minut. Byť z pohledu rozumu je to nesmysl, čím dříve bude konec, tím kratší budou trvat jeho psychická muka.

Také by rád zemřel důstojně, pokud to vůbec jde, když je svléknou donaha a naženou nejspíš do malé místnosti, aby se tam udusili. Ale i tak by si chtěl zachovat důstojnost. Ovšem dokáže to, až

ten čas přijde? Dokáže zvládnout tu hroznou chvíli? Nezačne panikařit, možná se pomoci i podělá strachy, možná se bude snažit drát ke stropu, právě pro těch pár minut navíc. Není žádný hrdina, co by se dokázal svým katům vysmát do obličeje. Spíš se posere strachy, až to přijde.

Určitě není sám, kdo právě teď strašně trpí. Ti všichni tady kolem něho, a jistě i mnoho dalších, umístěných jinde, prožívá stejně hroznou chvíli. Pomyslí na svého bratra Davida, který je někde ve tmě kousek od něho. I ta tma jen zvyšuje jejich tíseň. Pomyslí i na další své blízké, otce a bratry. Možná ještě není o jejich osudu rozhodnuto, možná ještě na verdikt čekají. Pokud má projít selekcí celý tábor, a to se zdá jako správný předpoklad, bude to trvat ještě hodně dlouho.

Ale na druhé straně to oddaluje okamžik, kdy začnou vybrané zabíjet. Možná k tomu dojde až zítra, možná dokonce až pozítří. Ale bude to opravdu výhra, zůstat tady v tom sklepení třeba osmačtyřicet hodin, bez jídla, bez pití, jen se svými strašnými myšlenkami? A už je to tady zase, stále stejné trýznivé úvahy. Ale dá se vůbec myslet na něco jiného, když jste odsouzeni zemřít a čekáte na vykonání rozsudku?

Ozve se zvuk otevíraných dveří a sklepením se rozlehne vzdychnutí, vycházející z hloubi rozervaných duší zde uvězněných mužů a mladíků. Co jiného by jim mohli chtít, než je odsud vyhnat a odvést na popravu? Proč by sem jinak někdo chodil? Jedině, že by jim sem ještě někoho přistrčili, ale už teď se tady hrozně mačkají, maximálně si mohou sednout, tolik jich tady je. Téměř až panika zachvacuje mnohé z nich.

Dveře jsou zřetelně otevřené, ale nikdo dovnitř nepřichází, ani nerozsvěcí. Nastává hrozná chvíle napětí, většina čeká na povel vyjít ven. Můžou odmítnout, napadne Daniela, ale pomohou si? Můžou je začít bít, můžou na ně začít střílet, rozpoutat masakr. Stejně umřou, jen smrt asi bude bolestnější, uvědomuje si. Nebo je taky tady mohou zamknout a nechat umřít žízni, vůbec nepochybuje, že i něčeho takového by byli schopní.

Někdo vykřikne číslo, pak druhé, třetí a čtvrté. Danielem projede mrazení, vždyť hned to první bylo jeho! A jedno z dalších patří jeho bratrovi Davidovi. Přesto se nehýbe, jako by nemohl uvěřit. Že by se snad naplnila jeho jiskřička naděje? Registruje pokyn, aby okamžitě vyšli ti čtyři, jejichž čísla vyvolali.

Něco ho katapultuje na nohy, bezohledně se dere k východu, dokonce cosi křičí, má najednou panickou hrůzu, že se ty dveře zase zavřou a už sem nikdo nikdy nepříjde. Až do chvíle, než je povedou na smrt. Klopýtá přes sedící odsouzence, asi po nich i šlape, ale je mu to jedno. Jen se chce dostat ke dveřím, neboť tam je možná záchrana. Proč by ho jinak vyvolávali? Nebo ho chtějí zabít přednostně? Nejistota ho mírně zpomalí, ale pak pokračuje ve svém horečném úsilí. Už zase cosi křičí, jako že už jde, aby ten někdo nahoře náhodou nezavřel ty zpropadené dveře.

Jako smyslů zbavený se vrhá dopředu, do toho velmi decentního proužku světla, vytvořeného reflektory, zalévajícími svým svitem tábor. Udýchaný, vyplašený, ale s nadějí vyjde ven a rozhlíží se. Projede jím záchvěv hrozného euforie, spolu s poddůstojníkem SS tu stojí doktor Schröder. Ačkoli dobře ví, jaký je to parchant, jak sám posílá lidi na smrt, neváhá je nechat mučit pro své pochybné výzkumy, teď v něm vidí doslova anděla, který mu snad přináší spásu. Ke které se modlil, ale která se zdála být v mlze a hrozně nejistá.

Vidí, jak se vedle něho objevuje jeho bratr David, a také Šimon a Yossi. I v té tmě může v jejich obličejích spatřit výraz, který odpovídá obrovské naději, kterou do tohoto okamžiku všichni vkládají. Snad přichází vysvobození, a oni budou na poslední chvíli vyrváni ze spárů smrti.

Daniel se podívá na doktora Schrödera a hrkne v něm. Jeho tvář je zamračená, má určitě hroznou náladu, to pozná i v tom špatném osvětlení. Přišel je skutečně zachránit? Ale proč jinak by chodil?

„Svlíknout,“ zavrčí Johann.

Čtveřice mladíků ustrne. Co to znamená? Daniel zesíná, mají snad odložit košile, to jediné, co jim z oblečení zbylo, protože půjdou přednostně na smrt? Ale vždyť to nedává smysl. Rychle se však svléká, nesmí popudit svého možného spasitele. To samé dělají i ostatní, David zaváhá, zůstal

mu jediný dřevák, další dva mladíci o ně přišli při svém zoufalém postupu ke dveřím, a Daniel byl od začátku bosý, neboť jeho prominentní boty zůstaly po selekci na pokoji.

Všichni jsou už nazí a bosí, a hledí na esesáckého doktora, doslova mu visí na rtech. Zoufale chtějí slyšet nějakou pozitivní informaci. Dusí je nejistota, právě proto, že lidi usmrcují většinou zcela nahé, a v takovém stavu oni právě jsou. Leč nedočkají se žádné odpovědi, Johann jen lehce pokyne rukou, otočí se a vykročí vpřed. Oni ho musí chtít nechtít následovat, navíc na ně dohlížíjí dva vojáci se zbraněmi v rukách.

Nejistota bohužel pokračuje. Ale pořád je snad lepší nejistota, než ta strašná jistota, kterou mají všichni ti, co zůstali v tom sklepení. Pokud už mají umřít, možná bude lepší, když se tak stane hned, alespoň si ušetří delší psychická muka, napadne Daniela. Byť chce strašně moc věřit, že sem nepřišel jeho patron proto, aby jen urychlil jejich smrt.

Jde spolu s ostatními za nacistickým doktorem, přitom se rozhlíží po táboře. Proti nim právě směřuje zástup nebožáků jen v dřevácích a košilích, plouží se, hlavy svěšené. Je jasné, ti také neprošli, vedou je asi do toho bloku, ze kterého on před chvílí odešel. Spatří další nastoupené pracovní komanda, ještě oblečené, ti asi stále čekají na selekci, a pak také další, kde jsou všichni nazí, a jak se zdá, jsou vyvoláváni, aby se v záři reflektorů prošli před tím idiotem Entressem. Přijde mu to náhle celé jako inferno, jak obrázek apokalypsy, kdy ďáblův přísluhovač vybírá lidi na smrt. Ti jsou nuceni se před ním předvádět nazí. Vše napovídá obrazu posledního soudu, temný tábor, záře reflektorů, vojáci, psi, stovky nebožáků, kteří čekají na vynesení ortelu.

Více toho neshlédne, protože se právě dostávají k bloku dvacet osm, ze kterého byli dnes odpoledne doslova vyrváni. Teď se sem vracejí, což je snad dobré znamení. Kdyby je chtěli zabít, asi by pokračovali k bloku dvacet, kde zdravotníci SS praktikují speciální léčbu pomocí fenolových injekcí. Ačkoli stále není jistota, akcie naděje stoupají.

Jsou zavedeni na umývárnu, kde již čeká jeden vězeň, v ruce má břitvu, před sebou židli. Pak je tam i esesák, co má kbelík s dezinfekcí. Ano, tohle už vypadá opravdu dobře, zachvacuje Daniela euforie, snad se vše k dobrému obrací.

Schröder chytne za paži Davida a přistrčí ho směrem k lazebníkovi, stejným směrem odešle i ostatní, svého asistenta zadrží.

„Pane doktore, moc vám děkuji,“ vyhrkne ten, v jeho očích může nacističtí číst velkou vděčnost a také nesmírnou radost, jistě i obrovskou úlevu.

„Tak předně,“ říká Johann chraplavým zastřeným hlasem, „nezachránil jsem vás z nějakýho dobrýho srdce. Ale jen kvůli tomu, že tady máme rozdělanou práci. Na vás mi záleží jen tolik, že ty mi pomáháš a ty další nám slouží jako subjekty k výzkumu.“

„I tak vám děkuji, pane doktore ...“

„Jak ses tam ty vůbec dostal?“ pohlédne esesák pátravě na židovského mladíka.

„Stále to nechápu ... jak se zdá, vašemu kolegovi se nelíbila moje jizva, tahle,“ ukáže Daniel na své břicho, „Ta po operaci apendixu.“

„No to je fakt nebezpečný, jasný příznak nositele nákazy,“ zasměje se chrčivě Schröder, „Poslouchej. Až tady skončíte, to holení, vočistu a dezinfekci, zalezete do toho našeho experimentálního pokoje a nevystřčíte z něj nos. Nechám tam donýst ty masti a léky. Tak budeš aplikovat léčbu. Jasný?“

„Ano, pane doktore.“

„Jsem hrozně utahaný, další si řekneme pozdějš. Snad vás tam najdu,“ zasměje se Schröder a jeho asistentovi přeběhne mráz po zádech, ještě aby je podruhé selektovali. Ale to snad už nehrozí, po zásahu jejich spasitele.

„Ano, pane doktore,“ přikyvuje Edelstein a z jeho hlasu stále zaznívá vděčnost.

Johann se beze slov otočí a odchází, Daniel se podívá směrem ke svému bratrovi. Ten má již oholenou hlavu, teď mu ten vězeň s břitvou drásá podpaží, pak pokračuje na hrudi. Nakonec ho donutí vylézt na židli a sdírá mu ochlupení v oblasti rozkroku.

Oči obou sourozenců se setkají, není třeba slov. Jak rádi oba podstoupí tuhle poněkud ponižující proceduru, jak rádi se poté omyjí a nechají napatlat dezinfekcí.

Židovský lékař se podívá na své dva pacienty, v jejich očích jsou ohýnky, oba jsou doslova v euforii. Právě unikli ze spárů smrti, sice možná jen načas, ale kdo by se tím teď zabýval. Před krátkou chvílí seděli v temném sklepní a rozjímali o své smrti, teď je tady holí a dezinfikují, tedy počítají s tím, že budou dál žít. A to je jediná věc, na které v tomhle prokletém místě záleží.

Nejspíše amatérský lazebník tentokrát nijak moc nespěchá, dává si záležet, což bohužel neznamena, že by je občas nepořezal. Pak se takto upravený zákazník musí umýt, následně trochu oschnout a pak mu je na různé části těla nanášena dezinfekce, obyčejnou malířskou štětkou. Ale čert tohle všechno vem, když poté mohou jít do místnosti, kterou odpoledne za tak dramatických okolností opustili.

Daniel kráčí první, za ním další tři naháči, páchnoucí tím hnusným roztokem, on otevře dveře a vkročí do pokoje. Pro jistotu nerozsvěcí, proniká sem trochu světla zvenku, což stačí, aby se zorientoval. Vše kromě konstrukcí postelí je pryč, u zdi se krčí tři další nazí mladíci, již dříve podobně ošetření. Podle všeho jsou vyděšení, netuší, co se s nimi má dít. Sice asi unikli selekci, ale pak jim sebrali oblečení, oholili je, pomazali čímsi smradlavým a zavřeli zase v prázdné místnosti.

„To ... to ... jste vy?“ zvedá se pomalu jeden ze stínů, jde o Moritze, jako by nemohl uvěřit, že se vrací čtyři židovští mládenci, které ti tři další již odepsali.

„Jo, jsme to my,“ odpovídá radostně Yossi, „Naštěstí tam pro nás přišel ten doktor Schröder. Vytáhl nás z takovýho strašnýho sklepení, plnýho nemocnejch lidí. Všichni jsme tam čekali, až pro nás přijdou a zabijou nás. A pak přišel zázrak.“

„Co teď bude? Nic nám neřekli,“ zvedá se i Dario. Všichni teď stojí v kroužku v potměšilé místnosti, představují stíny, poznávají se spíš po hlase, než od pohledu.

„Tak to nevím, nevím, co ten doktor říkal,“ otočí hlavu Yossi, „Doktore, co s náma vlastně bude?“

„Dostali jsme příkaz tady zůstat,“ vysvětluje Daniel, „Asi někdy zítra nám přinesou oblečení, určitě ho taky dali dezinfikovat. Nemáme odsud vycházet a máme tu čekat. Zítra nám taky dodají tu mast na vaše zranění a léky pro mého bratra. Jestli nám dají najíst nebo napít, tak to nevím. V táboře je strašný zmatek, pořád ještě probíhá ta strašná selekce, pořád vybírají lidi na smrt,“ dodává stísněným hlasem.

„Jak mohli vybrat vás, doktore?“ ptá se Moritz.

„Jak? Říkal jsem vám přeci, že jsem vězeň jako vy. Tomu německému doktorovi, co tady dělal tu selekci, se asi nelíbila moje jizva po operaci slepého střeva. Tak mě odsoudil k smrti. Jak vidíte, v tomhle táboře stačí opravdu málo, abyste se ocitli na černý listině.“

„Ještě že nás ten doktor Schröder vytáhnul,“ ozve se Šimon, a v jeho hlase zaznívá velká radost i vděčnost.

„Už jsem tomu skoro nevěřil,“ přizná se Daniel, „Ale naštěstí ho jeho výzkum zajímá natolik, že asi riskoval i spor se svým kolegou, který nás určil pro smrt.“

„Víte, doktore,“ říká Yossi, „zprvu jsem vás hrozně nenáviděl. Zato, co jste nám udělal, jakou bolest jste nám způsobil. Ale teď už chápu, že jste neměl na výběr, kdybyste to neudělal, tak by vás zabili. A vlastně jsem i rád, že mám ty popáleniny, protože kdybysme nebyli ty pokusný králíci, tak by nás zabili.“

„Možná, kdybyste neměli ta zranění, tak by vás nevybrali,“ ocitá se v rozpacích starší z bratrů Edelsteinů.

„Doktore,“ zavrtí hlavou Yossi, „já viděl i ty vostatní. Jak začínaj chřadnout, po pár tejdnech tady. Jak vypadali ty, co vedli proti nám, asi do toho bloku, ze kterého my vyklouzli. Vlastně začínám bejt rád, že jsem tady, i přesto, co jsem si musel vytrpět. Doktore, bolelo to fakt dost, a ještě pořád bolí. Ale díky tomu žiju.“

„Za tu bolest se omlouvám ...“

„To není třeba, teď už chápu naprosto jasně, že vy za to vůbec nemůžete. Vždyť vás taky málem poslali na smrt. Nebejt toho doktora Schrödera a jeho podivného výzkumu, tak jsme možná byli v prdeli dneska všichni. Voni tam vopravdu strašně řáděj, chtějí snad vybit pútku tábora, možná i víc. Je to hrozný, a my tomu snad tady unikneme. Jak se teda už zdá.“

„Nejspíš nám už teď bezprostřední nebezpečí nehrozí,“ konstatuje s obrovskou úlevou Daniel, „Akorát nevím, jak dlouho nás tady nechaj nahý a kdy dostaneme něco k jídlu a k pití,“ dodává.

„To je úplně jedno,“ mávne rukou Šimon, „Hlavně že jsme tady, pryč z toho strašného sklepa. Z tý skupiny, co určitě brzo zabijou,“ vyjadřuje mínění všech zachráněných.

BÍLÝ DOMEK

Selekce v základním táboře končí vlastně až nad ránem. Všichni vybraní na smrt jsou namačkáni ve zvláštním bloku, který je uzavřený, tedy z něj nikdo nemůže vyjít. Respektive pokud by se o to pokusil, bude na místě zastřelen. Ti, co načas získali právo na život, jsou většinou nazí na svých blocích, pak následuje jejich očista, holení a dezinfekce, poté čekání na oblečení. Většinou na jiných barácích, mnohdy bývalého ženského tábora, kde již proběhla dezinfekce prostor. Mezitím se dezinfikují jejich šaty a také jejich domovské bloky.

Co se týká Helene, tak ta může nanejvýš smutně zírat na zase už prázdný barák, sloužící jako ošetrovna, v krátké době znovu přišla skoro o všechny svoje pacienty. Dvojčata a jejich pracovní komando konají službu u esesáků, ti jsou drženi víceméně stále v izolaci a nákaza u nich nepropukla. Pohřební komando, kde pracuje Isaac a Joseph, zůstává v krematoriu, také čekají na dezinfikované oblečení, a tak nazí přikládají nahé nebožtíky do pecí. Daniel a David setrvávají na experimentálním pokoji bloku osmadvacet, během dopoledne jim je doručena mast a také léky, kolem poledního jim přinesou vodu a trochu ztvrdlého chleba, ale jsou velmi vděční i za to. Především za vodu, žízeň je mnohem horší než hlad.

Nakonec jediným z jejich rodiny, který uvízl v síti selekce, je otec Benjamin Edelstein. Ten se tísní s mnoha dalšími stovkami odsouzenců na uzavřeném bloku, včetně Maurice Wollnera, který se k němu přimkl ještě těsněji, než tomu bylo dříve. Nešťastný hoch hledá u staršího muže spásu, kterou mu však ten poskytnout nemůže, snad jen útěchu, o což se snaží. Ačkoli se stále musí vyrovnávat se svými vlastními strašnými myšlenkami, a taky obavami, jak dopadli jeho chlapci. Zda někdo z nich není také mezi selektovanými.

Benjamin přes velkou únavu usnul jen nakrátko, kdy už tělo vypovědělo poslušnost hyperaktivnímu vědomí, které se pořád zabývalo vlastní blízkou likvidací, sebe sama i těla, v němž se nachází. Nový den nešťastného muže zastihuje v hrozném fyzickém i duševním stavu, a on jen může hádat, zda je toto jitro poslední, které mu bude dopřáno spatřit. Pohlédne na pronikající paprsky světla do ložnice, přicházejí jen sporadicky, okna nějak zatemnili, ano, jsou přece v čekárně na smrt. Ale trochu světla nového dne spatří, a přepadá ho hrozná tíseň, také lítost.

Pravděpodobně je to dnes naposledy, co má možnost spatřit vycházet slunce. Jeho pozemské dny jsou sečteny, ačkoli možná bude popravený až pozítří. Těžko říci, kdy na ně dojde řada, včera a během právě skončené noci určili k likvidaci hrozně moc lidí, a určitě jim bude chvíli trvat, než je dokáží všechny zabít. Tak bude záležet, kdy na ně dojde řada, na některé možná už dnes, někteří se

možná budou duševně trýznit ještě jednu noc. Ale zase spatří ještě jeden východ slunce, pokud ovšem den navíc vykompenzuje jejich muka, která prožívají jako čekatelé na smrt.

Nedávají jim nic napít ani najíst, kbelík na exkrementy už doslova přetéká, ale mnozí kálejí přímo pod sebe. Nemají už moc co vyloučit, jdou z nich však hrozně páchnoucí hleny, hnis a možná i krev. Mnozí upadají do apatie, už jen sedí, či leží, pokud na ně vyjde místo, a čekají.

Pan Edelstein se lehce otočí, vedle něho sedí Wollner, rukama si svírá kolena, svou hlavu má položenou na jeho boku. Na chvíli ho přemohla únava a on usnul, upadl tak do milosrdného nevědomí. Snad ho nepronásledují špatné sny, ale asi ne, je poměrně klidný.

Pohled na chlapce v něm ale zase vyvolává hrozné obavy o svou vlastní krev, pochopitelně v této izolaci o nich nic neví a ani se asi nedozví. Pravděpodobně zemře, aniž by zjistil, zda se jeho klukům podařilo tou ohromnou selekcí proklouznout. Což ho trápí možná více než jeho vlastní osud, se kterým se začíná smířovat. Možná i proto, že ho bere jako trest pro sebe, za svou tvrdohlavost, se kterou sem svou rodinu zavlekl a tím ji vlastně odsoudil k záhubě. Daniel mu může tisíckrát říkat, že by je sem stejně odvezli, ale jednak pozná, že jeho slova nejsou až tak upřímná, a za druhé neví, co se mohlo stát v tom ghetu, možná by přišli na způsob, jak uniknout.

Ale teď jsou tady všichni v pasti, část rodiny je už mrtvá, on sám zemře za krátkou chvíli, a jak dlouho budou žít další jeho chlapci, tak to asi nikdo nedokáže odhadnout. Není hlupák, aby si nedokázal uvědomit, že existuje jen velmi nepatrná naděje, že by někdo z nich odsud vyvázl živý. Naopak je velká pravděpodobnost, hraničící téměř s jistotou, že tady budou postupně umírat, možná neunikne ani jediný. Jak byl pyšný na svou velkou rodinu, jak snil o spoustě vnuků a vnuček, a nakonec všichni naleznou smrt tady na tom strašném místě.

Občas vzpomene na svého prvorozeného syna, který je někde na východě, ale začíná mít neblahý pocit, že i on už není mezi živými. Prý tam byly hrozné pogromy, masové popravy. Jistotu však nemá, a tak může snít o tom, že jeho Ben se svou ženou a synkem nějak vyklouzl z jejich spárů, přežije tu strašnou válku a nakonec to bude on či jeho syn, kdo ponesou dál jméno a prapor této rodiny. Neboť z těch, co jsou zde, to bohužel asi nikdo nebude. Snad Daniel, kdyby mu ten esesácký doktor pomohl, ale to jsou opravdu jen zbožná přání, dle jejich záměru tady mají všichni Židé nakonec umřít. A oni svůj cíl plní s bezohlednou krutostí, napřed zabijí slabé, ženy a děti, pak umoří zbytek. Hlady, prací, nemocemi. A když už jsou nemohoucí, nebo nemocní, tak pošlou na smrt i je. Jako se to teď právě stalo jemu a všem tady v tom bloku.

„Pane Benjamine?“ ozve se mu známý hlas, pohlédne na kluka po svém boku, jeho oči mžourají, náhle se v nich objevuje zděšení, asi si právě uvědomil svou současnou situaci, poté, co se možná probudil z příjemnější snové reality do té skutečné, „Já ... já jsem usnul ...“

„Ano, na chvíli jsi opravdu usnul,“ přikývne pan Edelstein, mluví něžně, pořád v chlapci vidí některého ze svých synů. Třeba jsou na tom podobně a třeba jim někdo také pomůže přejít na druhou stranu, napadne ho, a zase už se mu dýchá ztěžka.

„Spát ... ale to je přece hrozná škoda ... když už nám zbejvá tak málo času,“ tváří se mladík skoro provinile, ale teď také strašně litostivě. Ten starší pán po jeho boku si alespoň něco prožil, na tomto světě, ale co tady zažil on? Vlastně vůbec nic, nestačil ani pořádně dospět a už má umřít ...

„Maurici, rád bych ti pomohl, byl ti oporou. Ale vůbec nevím, co bych měl říkat,“ přiznává své rozpaky pan Edelstein, „Sám na tom nejsem nejlépe, musím myslet na sebe, a taky na své syny, o kterých nic nevím ...“

„Ten váš syn, ten co je doktor, ten by nám nemohl pomoci?“ chytá se kluk stébla naděje.

„Maurici, vždyť je vězeň jako my. Nevím ani, co je s ním ...“, zachvěje se starší z mužů, „S jeho pomocí počítat nemůžeme, možná je někde sám zavřený, a ani netuší, co s námi je. Jen doufám, že on a další moji synové unikli tomu, co postihlo nás ...“

„Nemůžeme něco udělat, pane Benjamine? Něco vymyslet, jak se vodsud dostat? Nějak utýct, někam se schovat ... přece tu nemůžeme jen tak čekat, až si pro nás přijdou ...“

„Maurici, jak bys chtěl odsud zmizet? Všude kolem jsou vojáci. Jak by ses tady chtěl schovat? Až nás vyženou, tak to tady prohledají. Kam se chceš schovat? Nerad to říkám, Maurici, ale nevidím žádný způsob, jak svému osudu uniknout.“

„Tak se třeba vzbouřit ... začít bojovat ... nenechat se jen tak zabít ...“

„Jak chceš bojovat, a s kým? Podívej se na nás, kolik nám zbývá síly? A podívej se na ty ostatní. Polovička se sotva udrží na nohách. Jak máme bojovat s muži, co jsou plní síly, mají v rukách hole a pušky? Jen nás budou ještě víc týrat ...“

„Musí přece existovat nějaká možnost ... přece nemůžeme jen tak čekat, až nás všechny zabijou,“ brání se mladík smířením s realitou.

„Maurici, je jediná možnost, a tou je svoji smrt uspišit,“ říká temným hlasem pan Edelstein, „Pokud se pokusíš utéct, nebo se na ty muže vrhneš. Ale také tě nemusí zabít hned, mohou tě jen zranit, budeš hodně trpět, než umřeš. Když budeš mít štěstí, tak tě zabijí rychle, když odmítneš poslušnost. Neumím ti poradit, musíš se rozhodnout sám. Pokud si myslíš, že pro tebe bude taková smrt lepší, když se pokusíš vzdorovat, pak to udělej. Ale nic tím nezměníš, jen zemřeš dříve než my ostatní.“

„Říkal jste, že mi chcete být voporou, pane Benjamine,“ podívá se kluk vyčítavě.

„Říkal, Maurici, ale myslel jsem především duchovní oporou. Pomoci ti připravit se, připravit se na tu chvíli ... Ó Hospodine, takový rozhovor by přece neměl být nikdy veden,“ sklopí hlavu starší z mužů, „Maurici, můžeme se spolu bavit o Všemohoucím, můžeme se spolu bavit, o čem budeš chtít. Ale nedokáží ti pomoc odvrátit to, co nás tady všechny čeká. Nedokážu tě zachránit.“

„A mluvit o Hospodinovi ... myslíte si, pane Benjamine ... myslíte si, že to mi pomůže? Mám pořád hrozný strach, bojím se smrti ... já ... já chci tak moc žít ... udělal bych cokoli ... ale nikdo mě už nebude poslouchat, i kdybych říkal cokoli, že ne, pane Benjamine.“

„Ne, nikdo nás už nevyslyší, pouze Všemohoucí, o kterém jsem mluvil. Právě pevná víra v něj, ta nám může pomoci překonat tyhle hrozné chvíle. Smířit se s tím, co přijde a připravit se. Proto mluvím pořád o Hospodinovi, Maurici, a jsem připravený se modlit spolu s tebou. Pokud tedy budeš chtít, jinak budu s Všemohoucím rozjímat sám. Je to jediná jistota, která nám zůstává, jediná naděje,“ říká pan Edelstein emotivně, sám na hranici svých psychických sil. Ale možná pomocí tomu vyplašenému chlapci pomáhá i sobě samotnému, není tak na smrt zcela sám, uprostřed tolika nešťastných lidí, kteří musí procházet tím samým, co on. Jen reagují různě. Což je vidět i na jejich očích, ty vypovídají, jak se již se svým nezvratným osudem dokázali popasovat.

„Proč se tohle všechno děje, pane Benjamine? Proč nám náš Pán nepomůže?“ položí záludnou otázku Wollner, a pak upře své hrozně smutné oči na svého staršího kolegu, u kterého minimálně podvědomě hledá jakousi podporu, ochranu.

Na položenou otázku pochopitelně pan Edelstein neodpoví, ale pokouší se uklidnit sebe i toho chlapce. Mluví o Bohu, rozebírají víru ze všech možných stran, a snad tak na chvíli zahánějí jiné palčivé myšlenky. Pak se pomodlí, poté delší čas mlčí, následně zase rozjímají. Mnozí další dělají to samé, a asi si může blahorečit ten, který upadne do tenat spánku.

Stále jsou zavřeni a nikdo se o ně nezajímá. Jako by již přestali existovat. Občas k nim dolehnou různé zvuky, asi z tábora, netuší však, co se tam děje. Také tady není zcela ticho, mnozí sténají od bolesti, jiní také spolu hovoří, asi si též dodávají vzájemně odvalu k poslednímu kroku. Dost je ale i takových, kteří jsou již zcela apatičtí, jejich oči jsou prázdné. Někdy jde jen o stav těla, které je naprosto vysílené a není schopno dodávat dále energii, někdy o stav mysli a jindy o kombinaci obojího. A tak tam v relativním tichu jen čekají a čekají. Den plyne dál, přehoupne se poledne, začíná se blížít večer.

Na otázku, zda jim bude dopřána ještě jedna noc a jeden východ slunce, dostanou odpověď v pozdním odpoledni. Nejprve uslyší kolem svého bloku hluk, způsobený vyšší koncentrací esesáků, včetně těch se psy. Což mnohým způsobí mrazení mezi lopatkami a divné stavy okolo

žaludku. Začínají tušit, že se asi jejich osud začíná naplňovat. Ale i v tomto bloku jich je hodně, v různých patrech, ve sklepení, je otázkou, zda vezmou všechny najednou nebo postupně.

Pak se otevrou dveře a řev je začne zvedat a vyhánět. Někteří reagují okamžitě, jako by snad únikem z tohoto prostoru mohli něco získat. Jiní vstávají, až když dostanou ránu, či se k nim esesáci přiblíží. Jiní nejsou ani toho schopni. Tak nutí jejich kolegy, aby jim pomohli na nohy, aby je zvedli a podpírali. Pár je v takovém stavu, že by je museli nést, ty se tady rozhodnou nechat. Buď počkají, až tady zemřou, nebo je zabijí později.

Pan Edelstein i Wollner jsou již před barákem, v tom nepřehledném houfu zoufalých mužů, jen v dřevácích a smradlavých špinavých košilích. Maurice se celý chvěje, ale nemá odvahu k jakémukoli odporu, síla kolem nich je strašlivá, statní či dokonce vypasení muži se zbraněmi, psi, to vše nastavuje dopředu poměr sil.

Snaží se je seřadit do pětistupu. Benjamin se rozhlíží, určitě tu nejsou všichni z bloku, odhaduje, že jim může být tak dvě stě padesát, možná až tři sta. Mnozí se sotva drží na nohách a musí být podpírání. Otázkou je, kam je chtějí odvést. Zda ke zdejšímu krematoriu, kde prý je plynová komora, nebo někam dál, k Birkenau, tam prý jsou také.

Pan Edelstein si bolestně povzdychne. Všichni z tohoto houfu odsouzenců dobře vědí, co se tady děje. Oni na rozdíl od jiných vražděných nemohou žít alespoň nějaký čas v blaženém nevědomí. Myslet si, že je někam přemístí. Oni moc dobře vědí, kam je vedou. Ale nemají jak vzdorovat přesile. Mohou se jen nechat zabít dříve. Nikdo tak ale neučiní, nakonec se všichni do řad poskládají a dají se do pohybu. Tábor je pustý a prázdný, asi všechny zahnali, když jejich kolegy odvádějí na popravu.

Projdou branou a zamíří po silnici k Birkenau. Tu cestu důvěrně znají, šli tady jako členové pracovního komanda mnohokrát. Dnes po té silnici krácejí naposledy, což si všichni bolestně uvědomují. Před nimi, kolem nich i za nimi je kordón esesáků, je naprosto nemožné z toho zástupu zoufalců uprchnout. Ale většina z nich ani už nemá dost sil, mnozí by se zhroutili po pár metrech, jiní okamžitě, kdyby je jejich druzi nepodpírali. V takovém stavu je těžké pomýšlet na odpor, i když vědí, kam jdou a co je tam čeká.

Plouží se dál, tempo není vysoké, ale s tím asi jejich kati počítají. Sice je občas popohánějí, občas je mlátí, u některých je vidět zlomyslný výraz. Ale hlavně chtějí, aby se zástup nezastavil, aby stále pokračoval vpřed.

„Když dojdeme až tam, tak bude konec,“ šeptá Wollner a rozhlíží se zoufale okolo.

„Co chceš dělat, Maurici? Vždyť je kolem nás horda vojáků. Jedině se nechat zabít hned,“ odpovídá mu šepem pan Edelstein, je dost vysílený, sotva popadá dech. Předchozí únava po směně se znásobila, mnoho toho nenaspal, díky svému duševnímu rozpoložení. Pociťuje hroznou žízeň, jako ostatní má naprosto vyprahlo v ústech, okoralé rty. O hladu není třeba mluvit.

„Myslíte, až tam dojdeme, že nás postřílejí? Nebo zplynoujou?“ ptá se mladík a starší muž není z jeho otázky očividně nadšený. Proč má teď spekulovat, jak zemře?

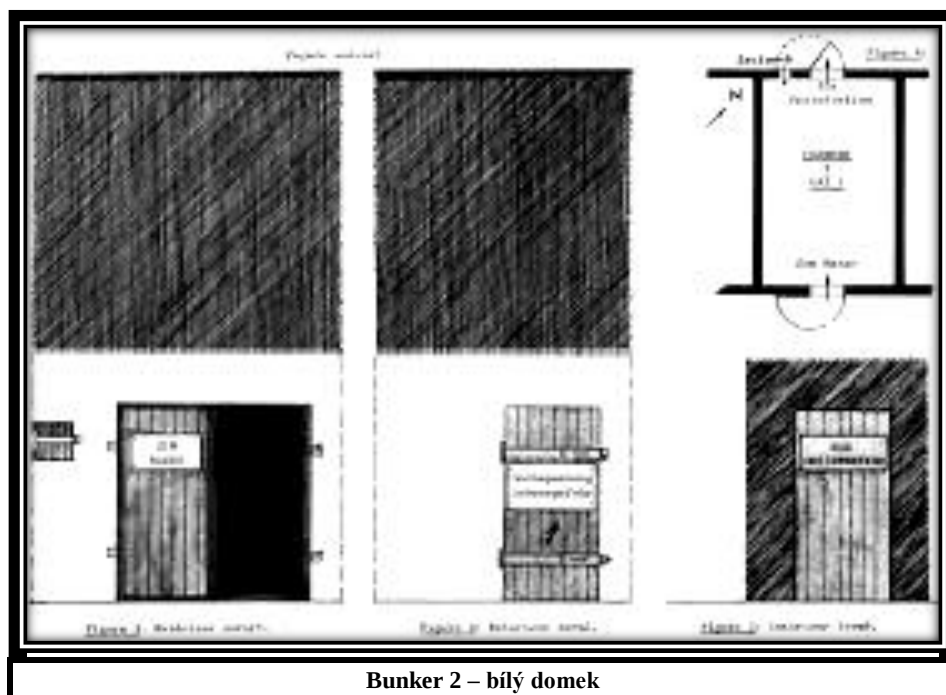
„Nevím ...,“ zachrčí jen, sám se teď musí zachytit chlapce, neboť se mu zamotala hlava. Možná je skutečně nemocný, nebo jen na pokraji svých fyzických a psychických sil.

Kluk už nemluví, ale podpírá staršího muže. Vůbec mnoho z odsouzenců se podivně klátí, sotva plete nohama. Vždyť už asi čtyřadvacet hodin nedostali nic najíst ani napít, přitom je stále ještě vedro, teď, na konci srpna. Alespoň napít jim dát mohli, jako poslední službu před smrtí, myslí si Benjamin, když si olizuje své okoralé rty a lapá po vzduchu.

Ta cesta v takovém stavu se zdá být nekonečná, byť jde o pár kilometrů, skoro si přeje, aby už skončila, byť ví, co ho na jejím konci čeká. Ale síly ho opouštějí, sotva plete nohama, a kdyby ho Maurice nepodpíral, asi by upadl. Toho kluka je škoda, pořád má ještě dost sil, ale není to vlastně jedno? Za týden, za dva, by také už možná pletl nohama jako on. Byl stejně jako ostatní odsouzený k smrti hned, jak přišel do tohoto tábora.

Odbočují ze silnice, pomalu se začíná smrákat, ale stále je ještě dost světla. Příroda okolo působí blahodárně, ale vzduch tady není cítit stromy či travou, nýbrž jim do nosu proniká takový divný zápach. Esesáci jsou teď ještě pozornější než na silnici, aby snad někoho nenapadlo se pokusit utéci. Ale ti muži, co je vedou na smrt, jsou hrozně zubožení, málokdo by měl sílu se rychle rozběhnout. Jejich stav jim tak ostrahu výrazně zjednodušuje.

Benjamin dýchá čím dál tím přerývaněji, také se do jeho mysli vkrádá čím dál tím větší strach. Pohlédne na Maurice, co ho křečovitě drží, také v jeho očích je výraz hrůzy. Je jim jasné, že již brzo budou na místě, kde všechno skončí. Pak spatří bílé stavení, vypadá docela nevinně.. Ale přesto se ozve takové kolektivní výraznější vydechnutí, možná vzdech. Absence oken, respektive jejich zazdění, jsou varovným znamením. Jim už nic zastírat nemohou, i ten klamavý nápis o dezinfekci je o ničem. Již je jim jasné, jakou smrt pro ně kati zvolili. Budou udušení plynem.

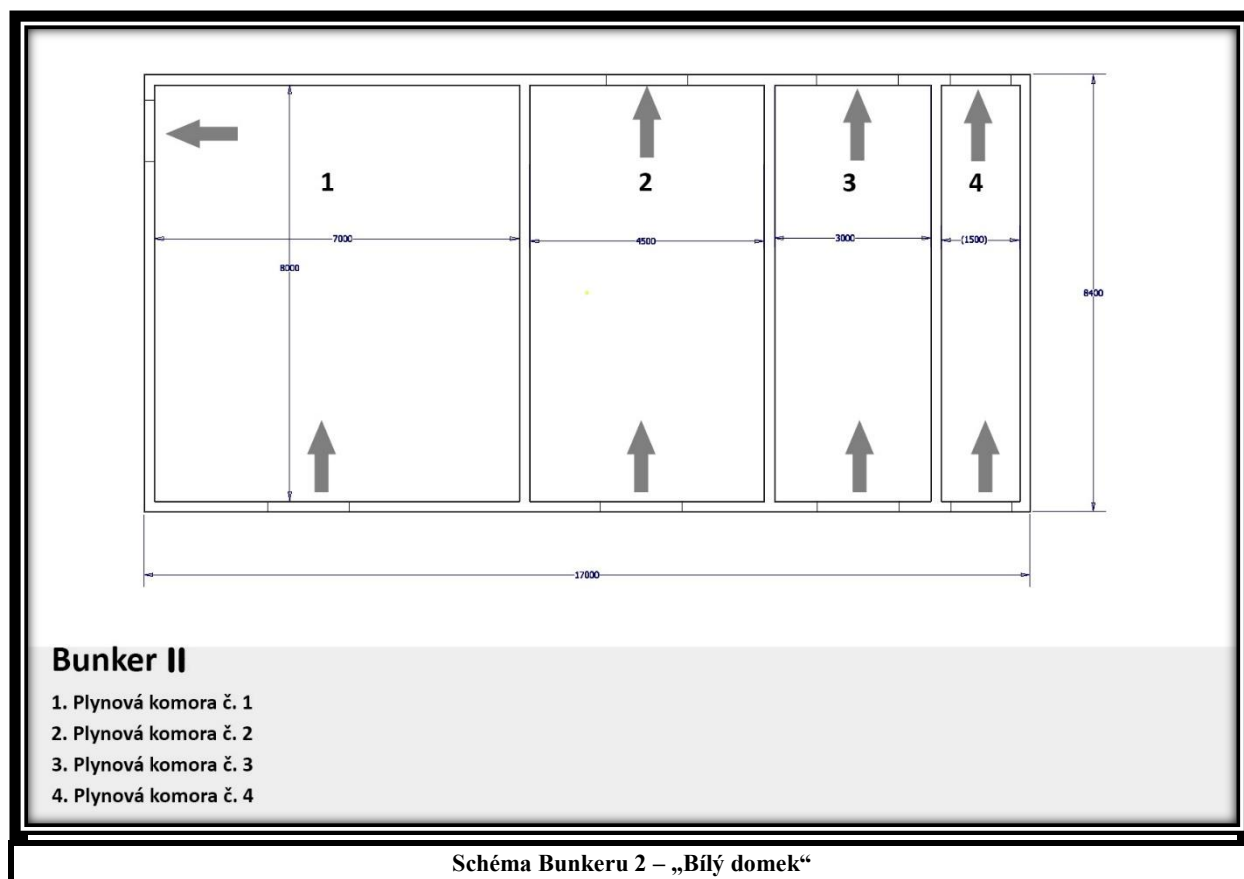
Neklid mezi odsouzení vzrůstá, přeci jen se nikomu nechce umřít, možná někteří pomýšlejí využít zbytky svých sil k aktivnímu odporu. Vidí čtyři dveře vedle sebe, hned ty krajní se teď otevírají. Všem je jasné, že jak do nich vejdou, není už cesty zpátky.

„Svlíknout!“ ozývá se jasný pokyn, jasný i odsouzeným, kterým jejich kati nechtějí dát čas na vydechnutí a možná i uvažování o odporu.

Přesto někteří zaváhají, někteří se dokonce zatváří výhružně. Ale teď není důvod cokoli zastírat, proto na zubožené vězně esesáci udeří brutální silou. Začnou do nich mlátit hlava nehlava, do každého, kdo by ihned neodložil košili a nenechal na místě své dřeváky. Bití muži mají jedinou cestu, jak uniknout nemilosrdným ranám, a tou jsou ony otevřené dveře do bílého domku.

Benjaminovi stačí jedna rána, aby zlomila jakékoli jeho myšlenky na odpor, sám sotva popadá dech. Proto ze sebe rve košili, jen aby unikl dalšímu mlácení. To Maurice po jeho pravé ruce se pokouší vzdorovat, ale je doslova zasypán údery, až padá na kolena, krev mu prýští z hlavy i obličeje.

Pan Edelstein teď klesá vedle chlapce, svého chráněnce, který je v polobezvědomí, pomáhá mu stáhnout potrahanou košili. Pak i vstát, oba jsou teď hrozně ubozí, zbití a sotva se drží na nohách. Přesto je neušetří dalších úderů, které je jasně směřují k těm otevřeným dveřím. Doslova je nakopou dovnitř, mezi tu masu zubožených nahých těl, z nichž teď prýští i krev po hrozných úderech.

Benjamin se sotva stačí rozhlédnout, kolem jsou bílé stěny, pod bosýma nohama cítí piliny. Asi tady uklidili po těch, co tu zemřeli před nimi, napadá ho, a prostupuje jím hrozný strach. Slyší křičet lidi kolem sebe, pak si uvědomí, že i on vydává blíže neidentifikovatelné zvuky. Ale to se na něj i na Maurice již tlačí další muži, vbíhající dovnitř jako únik před strašným bitím. Tím stlačují ty před sebou.

Pan Edelstein se snaží popadnout dech, možná umře dříve na infarkt, než ho stačí udusit, napadne ho. Moc toho nevidí, tlačení těmi před ním i za ním. Snaží se alespoň křečovitě držet Maurice, jako by teď on v tom nešťastném chlapci hledal oporu. Aby mu pomohl umřít. Wollner je stále v polobezvědomí, divně se klátí, ale už nemá jak upadnout, protože je sevřen ze všech stran. Ta podlouhlá místnost snad může mít tak dvacet metrů čtverečních, a oni se sem snaží narvat snad dvě stě padesát mužů. Pravda, dost pohublých, ale i tak.

Náhle se Benjamin i Maurice ocitají v hrozném presu, až jim oběma začíná docházet dech. Ti, co sem namlátili jako první, se trochu vzpamatovali, a v panice se chtějí dostat zpět ke stále ještě otevřeným dveřím, jenže tady se zase tlačí dovnitř jiní, pod sprškou ran. Tak se tady uprostřed vytváří hrozný tlak, typický úkaz, když dojde k panice v davu, k davové psychóze. Pak mohou být lidi davem udušeni. Což teď přijde panu Edelsteinovi jako reálné, neboť se nemůže nadechnout, dělají se mu mžitky před očima.

Pak všichni uslyší zvuk zavíraných dveří, místnost se ocitá ve tmě a panika uvnitř kulminuje, všichni se teď snaží tlačít ven, jenže ty vrata už jsou uzavřená a pevná. Další začnou bušit na dveře na protější straně, ty byly od počátku zavřené. Tím tlak trochu poleví, ale pořád se tu strašně tísní. Jsou tu namačkáni doslova jako sardinky, každý cítí páchnoucí těla okolo sebe, jak čichem, tak dotekem.

Není více prostoru, než aby tu mohli stát. Každý si přitom snaží podvědomě vybojovat svůj prostor, čímž dochází k další strkanici, zase se ten dav různě vlní, a vytváří různé tlaky. Masa mužů

se teď mele, jak je dezorientovaná, naštěstí pro ně nemohou z místa, neboť prostě není kam jít. Celý prostor je zaplněný, oni mohou vnímat jen sluchem, čichem a dotekem, zrak jim vyřadila děsivá tma.

Přesto nastává po chvíli jisté zklidnění, nedaří se rozrazit ani jedny ze dvou dveří. Někteří stále ještě křičí, nadávají či si zoufají, další už se zklidňují. Jejich oči naplněné hrůzou bloudí v naprosté temnotě, hledají místo, nějakou škvíru, odkud jim sem pustí ten plyn.

Benjamin si uvědomí, že se doslova klepe, stejně jako Maurice, co ho on sám křečovitě svírá za levé předloktí. Je to strašný a nepopsatelný pocit, co jím prostupuje, když je teď v tak malém prostoru s tolika jinými nahými muži a čekají, až je tu začnou něčím dusit. Už jen být takto uzavřený v naprosté tmě je hrozně děsivé, a když vědí, co brzo přijde, není divu, že jsou v šoku, někteří podléhají panice. Pár jedinců už podle všeho visí docela bezvládně, asi ztratili vědomí.

Reakce jsou různé, někteří nařikají bolestí, rány esesáků jim rozbily hlavy, vyrazily zuby, zlomili čelist, ruku. Krvácejí z tržných ran, k trýzni duševní se přidává i fyzická. Ale strach ze smrti, hrůza z této plynové komory, kam byli velmi surově a bezohledně nahnáni, vše přehlušuje. Těžko může někdo zůstat imunní vůči tak hroznému psychickému tlaku. Proto mnozí stále ještě křičí hrůzou, i vzteky, nad svou bezmocností. Pár spílá vrahům, pár v hysterii vyvolává Boha. Někteří svírají své hlavy v dlaních, zoufalství z nich doslova tryská.

Benjamin si uvědomí, že i on vydává skřeky, vyvěrající z jeho nejhlubšího nitra, svírá ho nejen masa nahých těl okolo, ale neskutečně silný strach ze smrti. Něco jiného je se na ni připravovat a něco jiného je, když teď přichází. Je to tak neskutečné, vždyť je tady určitě mnohem více než dvě stovky mužů, a ti všichni v krátkém čase zemřou. Je to strašná smrt, takto v davu, zachváceném panikou, v temnotě, zbavení veškeré lidské důstojnosti, nazi, zmlácení, zubožení, hrozně vystrašení.

Ztrácí pojem o čase, ale stejně jako ostatní čeká, kdy už k tomu dojde, kdy sem pronikne nějaký plyn, nebo kdy sem něco nasypou, jak se taky v táboře proslýchá. Ale stále nic nepřichází, jen jsou tady zavření, namačkaní, zoufalí.

„Už to začalo!? Už to začalo!?“ křičí v hysterii Wollner vedle něho, navzájem se drží křečovitě za ruce, jako by se báli, že budou roztrženi, přestože se jejich těla dotýkají, „Špatně se mi dejchá! Už to začalo?!“ opakuje otázku, oči vytřeštěné do tmy, jak pomalu přichází k plnému vědomí, z původního polobezvědomí, způsobené úderem do hlavy. Což je ale pro něj ještě daleko horší.

„Ne! Ne!“ volá pan Edelstein, „To jen, jak jsme tady namačkaný! Taky se mi špatně dýchá!“

Mluví pochopitelně pravdu. Taková obrovská koncentrace lidí na tak malém prostoru vytváří velmi husté klima, zvyšuje se jeho teplota od masy těl, z nich některými cloumá horečka, do okolí pronikají výpary z nemocných, ti kolem sebe šíří puch, což činí vzduch ještě méně dýchatelným. Lidé vyděšeně přešlapují ve tmě, čekají na smrt, a ta stále nepřichází. Jsou z toho zmatení, tak na co ti vrazi čekají? Co s nimi vlastně zamýšlejí?

„Tak co se děje!? Tak co se děje?!“ zní hlas Wollnera stále stejně panicky, jeho starší ochránce je k němu namáčkut a cítí třes jeho těla, ale sám se také klepe, stejně jako mnoho jiných okolo nich.

„Nevím,“ zachrčí pan Edelstein, pak ho něco napadne, něco strašného, „Viděl si ty čtyři dveře? Viděl si je?“ ptá se s očima vypoulenýma hrůzou, „Možná čekají, až naplní ty další komory,“ myslí si, že mluví potichu, a přitom řve. Jeho názor tak slyší i další, najednou ta vyslovená úvaha mnohým nepřijde až tak nelogická.

„To ... to ... tady takhle budeme čekat?“ vysloví strašnou otázku mladík, výraz jeho očí i tváře se slovy prostě popsat nedá. Díkybohu je jeho ochránce skryt neproniknutelnou temnotou.

„Jestli budeme čekat na další tři skupiny ...“ je zcela zsinálý Benjamin, „Ó Hospodine, dej mi sílu. Hospodine, dej mi sílu,“ chrčí, stěží popadá dech.

Čas plyne dál, venku je ticho, které přerušují jen občasné bédování či výkřiky ze tmy uvnitř strašné komory smrti. Jestli je pravda, co vyslovil jeden z nich, jestli budou naplňovat postupně další komory jinými skupinami, čeká je delší doba ve strašných mukách. Již jsou zavření v plynové

komoře, odkud není úniku, a budou takto muset čekat delší dobu, než je zavraždí. Jaké duševní muka pro ně ještě připravili, ti lidé bez srdce a bez soucitu.

Nedokáží odhadnout čas, nikdo z nich to nedokáže, pro někoho plyne strašně rychle, jinému připadá jak věčnost. Snad po čtvrt hodině znovu uslyší venku hluk, ne nepodobný tomu, co vydávali oni sami před chvílí. Zase řev esesáků, ale i vězňů, štěkot psů, bolestivé i vystrašené výkřiky mlácených mužů. Slyší je přes zeď, ano, ženou je do vedlejší místnosti, stejně jako to udělali s nimi. Někteří i tady už zase křičí, jde asi o davovou psychózu. Ale výrazněji řvou ti vedle, co jsou právě surově vháněni do druhé plynové komory.

Ano, už není pochyb, chtějí je zabít, až budou všechny místnosti zaplněny. Pokud jsou ale čtyři, a pokud teď plní druhou, čeká je ještě dost dlouhá doba, než přijde jejich konec. Těžko si představit, jaká muka musí prožívat, už teď se jim dýchá špatně, někteří doslova chrčí, sotva lapají po dechu, vydávají skoro až strašidelné zvuky. Vzduch okolo nich houstne výpary z nahých těl, vzrůstá jeho teplota a ubývá kyslíku. Možná se tu začnou dusit vydýcháním vzduchu ještě dříve, než sem vypustí ten plyn. Možná se tu pomalu udusí. Jejich smrt bude dlouhá a hrozně trýznivá, uvědomují si, jsou zoufalí, ale nemohou nic dělat. Už není cesty ven, stěny i dveře úspěšně odolávají jakýmkoli pokusům je prolomit. A každá aktivita jen spotřebovává kyslík, stejně jako jejich přerývané dýchání, způsobené hrůzou, kterou právě prožívají.

„Maminko, maminko!“ tluče se v zoufalství Wollner dlaní do hlavy, druhou rukou se stále křečovitě drží staršího muže, u něhož hledá oporu.

Ten hoch v tom nejsyrovějším zoufalství hledá pomoc u té, která již před časem zahynula, možná právě tady, v téhle komoře, uvědomí si s hrůzou pan Edelstein. Sám dýchá velmi přerývaně, nějak se nemůže pořádně nadýchnout, naplnit plíce dostatečným obsahem vzduchu. Nebo už je v něm málo kyslíku.

Hluk z vedlejší místnosti i před barákem se zmenšuje, neklamná známka, že již i druhá komora je naplněná. Takže zbývají ještě dvě. Asi je vodí po skupinách, aby je lépe kontrolovali, aby je dokázali tady snáze zpacifikovat. Určitě se jim lépe hlídá dvě až tři stovky lidí, než když jich bude tisíc, nebo i více. A je jim úplně jedno, jaká hrozná muka tím způsobují těm, co už jsou zavření v plynové komoře a čekají na smrt. Deptáni temnotou kolem nich, strachem, hrůzou, nedostatkem vzduchu.

„Pane Benjamine, pane Benjamine,“ vrhne se Wollner kolem krku svého zdánlivého ochránce, je naprosto zoufalý, asi vidí ve starším muži svého otce, který také tady někde zemřel.

„Maurici,“ zachrčí jen pan Edelstein, zase mu přijde ten kluk jako jeden z jeho synů. Pak málem omdlí, když si uvědomí, že by některé z jeho dětí mohlo být třeba v té druhé komoře. Nebo se ocitnout v té třetí či čtvrté, které ještě čekají na naplnění. Modlí se k Bohu, úpěnlivě ho prosí, aby žádný z jeho synů nemusel zažít taková muka, jaké prožívá teď on sám. A také teprve teď si uvědomuje, jak muselo být jeho matce, manželce a dvěma nejmenším dětem, když pochopily, co s nimi bude. Snad nemusely tak dlouho čekat, snad přišla smrt dříve a vysvobodila je.

Vše se opakuje potřetí, zase ten řev, ze kterého stydne krev, poté znovu relativní ticho. Nikdo nedokáže říci, jak dlouho jsou již tady zavření, stále hůře se jim dýchá, určitě další omdleli, možná i někdo z těžce nemocných zemřel. Visí tam mezi tou masou těl, částečně pokleslí v nohách, ale díky namačkání nemohou vlastně zcela upadnout.

„Vidí tohle Bůh? Vidí tohle Bůh?“ vyrazí ze sebe Wollner, zdá se, že je pološílený hrůzou.

„Vidí, a určitě budeš odměněn. Ty půjdeš rovnou do nebe, Maurici, rovnou do nebe.“

„Já nechci ještě do nebe ... já nechci ještě do nebe, já nechci umřít ...“, vzlyká hoch, což je mu však málo platné. Jeho osud již nic nedokáže změnit.

Další čekání, až přivedou čtvrtou skupinu. Pot se z lidí teče, v místnosti je nepředstavitelné dusno, vzduch už se skoro nedá dýchat. Všichni pomalu lapají po dechu, další slabší ztrácí vědomí. Vlastně by to tak bylo lepší, uvědomuje si Benjamin, ale pak ho zase mrazí, neboť to bude

znamenat definitivní konec. Pak zemře. Ale nebylo by bezvědomí vysvobozením z tohoto strašného čekání na smrt? Jak jen mohou být ti esesáci tak krutí. Proč je nezabijí hned, proč je nechají tak strašně trpět? Dělají se mu barevné mžitky před očima ...

„Pane Benjamin! Pane Benjamin!“ slyší jakoby z velké dálky hysterický křik, pak si uvědomí, že s ním mladík cloumá, asi ho i přivádí k vědomí. Proč ho jen nenechal, pokud se blížila mdloba.

„Maurici,“ zase jen zachrčí starší z mužů.

„Pane Benjamin!“ křičí kluk, „Já si už myslel, že jste mi umřel! Neodpovídal jste mi ...,“ dodává, a snad má v tu chvíli radost. Jako by nevěděl, že za krátký čas tady umřou všichni. Tak co záleží na pár minutách, navíc minutách děsivých.

„Nemůžu ... pořádně ... dýchat ...,“ otevírá pan Edelstein ztěžka oči, ale tma jen střídá tmu, „Možná umřu dřív ... než bude plyn ...“

Zvenku už k nim zase doléhá intenzivní hluk, tentokrát křičí i lidé v již třech naplněných komorách. Benjamin si uvědomí, že se už skutečně blíží konec. Ale už mu to začíná být jedno, balancuje na hranici mezi bezvědomím a vědomím, lapá po dechu jak ryba na suchu, a podle zvuků, co slyší, jsou na tom další podobně. Slyší řev Maurice vedle něho, kterému také dochází, že až se zaplní čtvrtá komora, tak přijde konec. Ale nebude ten vlastně vysvobozením? Pro toho nešťastného kluka určitě ne, uvědomuje si pan Edelstein, ten má strašnou touhu po životě, ale není mu to nic platné. Za chvíli se udusí.

Ten řev kolem je příšerný. Benjamin nevnímá jednotlivé zvuky, zní mu v uších jako temný průboj. Je v tom asi všechno, nesmírná hrůza, nesmírný vztek.

„Už se to blíží! Už se to blíží!“ křičí zoufale Wollner, drží se teď svého staršího přítele kolem ramen, v rámci možností poskakuje, už zase propadá panice.

„Modlit ... musíme se modlit ...,“ říká pan Edelstein z posledních sil, v hlavě mu hučí, nejraději by už nic nevnímal, ale něco ho nutí se pokoušet zůstat při vědomí, možná to dělá i kvůli tomu klukovi, co se ho drží jak klíště, jako by mu mohl pomoci. Snad jen klidněji umřít, ale i to je asi nadlidský úkol. Pro všechny tady.

V tom hluku, co teď vydávají, v tušení blízkého konce, přeslechnou otevření bočních otvorů, jen to zaregistrují, protože na chvíli jako by se tu objevil nepatrný proužek světla. Ale sypaní krystalů přeslechnou.

„Plyn! Plyn!“ řvou však ti, po kterých drobné částičky sklouzávají k jejich nohám, aby se vzápětí v této vysoké teplotě začaly přeměňovat v méně stabilní skupenství.

Vypukne další panika. Dav se v té tmě začne zase vířit, masa těl se různě pohybuje, mačká se na sebe, tím se všem ještě hůře dýchá. Někdo se snad snaží vyšplhat po tělech výš, další jen ječí. Jiní odpadávají, neboť ztrácejí vědomí.

„Já nechci umřít!“ řve Maurice, a teď i Benjamin bolestí, neboť nehty kluka se mu zarývají do těla, hluboko, jak ten v panice drásá jeho kůži i maso pod ní. Staršímu z mužů se zdá, že se ten mladší po něm snaží vyšplhat, jako by se okolo něj obtáčela liána. Asi už ztratil naprostou soudnost. Řev ze strachu překrývají i bolestné výkřiky, dusící se lidé se v panice navzájem zraňují, nekontrolují se.

„Hospodine, přijmi mě do svého království ...,“ sípe pan Edelstein, dušený nedostatkem kyslíku, tlakem těl okolo, křečovitým stiskem Maurice a možná teď už i plynem. Snaží se ze všech sil nadechnout, ale nejde to, začíná kašlat i lapat po dechu zároveň. Ale tentokrát se mu už nepodaří dostatečně nadechnout, najednou se mu zdá, jako by plul prostorem. Uvědomuje si, že přichází smrt, ještě naposledy se zoufale snaží dostat do plic alespoň trochu kyslíku, pak začne hluk kolem něho utíchat ...

TY TADY KONČÍŠ

Trojice Yehuda Brunslein, Isaac a Joseph Edelsteinovi má zase odpolední směnu. Minulou noc byli nuceni setrvat zde v krematoriu, zpočátku nazí, až nad ránem jim donesli vydezinfikované šaty. Tak zůstali mimo tábor, mimo šilenství selekce, v hájemství krematoria. V poledne druhá směna odešla, oni tři a jeden z topičů nastoupili do práce. Nebožtíci, které od té doby pálí, pocházejí výhradně z tábora. Ne že by jich bylo málo, ale žádná speciální akce v posledních době neproběhla. Až ta včerejší selekce, ale její následky tu asi ještě nejsou. To by muselo být mrtvých o hodně víc.

Ted' se už blíží podvečer, oni mají dost velký hlad, neboť v poslední době nepřišlo žádné přilepšení. Ač tady mají ještě schované železné zásoby, sušenky a také konzervu, jejich žaludek se jim připomíná.

„Pořád žádná další zásilka z tábora?“ nadhodí Yehuda, „Když nic nepošlou, tak možná ta druhá směna nebude mít k ránu koho přiřkládat.“

„Je jen dobře, když jich moc nebude,“ odpovídá Joseph, zatímco jeho bratr nijak nereaguje, jeho výraz zůstává naprosto lhostejný. Vůbec v poslední době skoro nemluví, jen když je nucen, kvůli práci. A i pak je na slovo skoupý.

„Uvidíme, co udělaj s těma, co v táboře neprošli selekcí,“ spekuluje Brunslein, „Pokud jich bude hodně, tak je asi vodvedou tam do Birkenau. Ale možná některý budou řešit i tady, v márnici. Buď je postřílejí, nebo zplynou. Ale to bude na hovno, protože u sebe nebudou mít žádný žrádlo.“

„Taky máš takovej hlad?“ zeptá se mladší z bratrů Edelsteinů, a podvědomě si sáhne na svá žebra, zase mu asi víc vystupují. Alespoň to tak cítí, ačkoli ještě určitě není vyhublý tak, jako mnozí jiní v táboře. Jak může dobře srovnávat, když jejich nahá kostlivá těla strká do pece.

„Mám. Možná bysme mohli, v noci, si něco vzít. Z toho, co tady máme schovaný,“ podívá se tázavě na Isaaca, ze kterého má v poslední době skoro až strach. Nelíbí se mu jeho oči, „Uvidíme, ještě se domluvíme,“ dodá, když se odpovědi nedočká.

Pak se zase rozhostí ticho, musí se věnovat práci, neboť jim nebožtíci v peci dohořívají a oni musí přiložit další. Právě když jsou v plné práci, tak v nich hrkne, neboť se objeví kápo Morawa a spolu s ním tři vyplašení mladíci.

Joseph a Isaac se na sebe významně podívají. Tohle nemusí být dobré znamení, pokud přivádí tři nové, co chce udělat s těmi třemi starými? Kdyby přivedl jednoho na doplnění, nebo i dva, ale hned tři? I Yehuda má teď v očích strach, raději je však klopí.

Mietko ty tři přetáhne preventivně holí, čímž jim dává najevo, aby bedlivě sledovali práci tří již zaškolených členů pracovního komanda. U těch vzrůstají obavy o život, neboť by také mohli být kompletně vyměněni. Co to znamená, je jim jasné, odsud je na novou práci nikdo nepřeadí, odsud půjdou rovnou do pece. Podvědomě hledají pohledem nějakého esesáka, co by je mohl odprásknout v márnici, ale jsou tu jen oni, topič a kápo s těmi třemi novými.

Nebožtíci se již začínají smažit v pecích a oni jsou pokynem ruky povoláni, aby dorazili k Mietkovi. Není jim dvakrát dobře po těle, ale chvátají, aby mu nedali žádný důvod k bití, což tenhle dvaadvacetiletý Polák dělá tuze rád. Své kolegy topiče šanuje, ale židovské vězně mlátí s velkou chutí. Každý z nich má na těle od něho pár modřin.

Tak tam teď stojí, čepice přitisknuté ke stehnům, hlavy mírně skloněné. Brunslein první zleva, z pohledu Morawy, pak Joseph a nakonec Isaac. Nastane chvilka ticha, pak se kápo zlověstně usměje.

„Něco ti dlužím,“ řekne velmi chladně, a než se kdo naděje, udeří značnou silou Yehudu do vyholené hlavy. Krev se rozstříkne okolo z proražené kůže, několik kapek dopadne na mladšího z bratrů Edelsteinů.

Zasažený mladík se zapotácí, instinktivně zvedá ruce k obraně, ale druhé ráně do své lebky nezabrání, další sprška krve letí do okolí a bitý klesá na kolena. Pak už do něj Morawa buší jako smyslů zbavený. Tluče ho všude, do hlavy, do zad, do rozkroku.

Bratři Edelsteinové jsou pobledlí a s vytřeštěnýma očima zírají na to, co se děje kousek od nich. Tohle není výprask, tohle je jasná snaha daného vězně umlátit. Ten se kroutí, vydává různé steny a skřeky, jedna ruka mu v předloktí nepřírozeně visí, jak se jí chtěl bránit a byla mu přeražena. Další údery dopadají, nakonec kápo buší už do nehybného těla, teď se zaměřuje výhradně na hlavu. Ta se mění v krvavou hmotu, krev se po ranách rozstříkuje kolem dokola. Trojice nových vězňů se celá klepe, současní kolegové zůstávají nehnutí, ani nedutají. Vražděnému nepomohou, a tak se snaží na sebe neupozornit.

Mietko se narovná, ve tváři má spokojený výraz, v ruce hůl, ze které mu kape krev. Obrátí se k sourozencům, nejbližší má k Josephovi, kterému proběhne mráz po zádech a podvědomě se příkrčí. Možná je teď na řadě on sám. Příkrčí se ale také jeho bratr Isaac, připravený zasáhnout, pokud by měl být ubit Joseph. Pak se na toho vraha vrhne, mají-li zemřít, tak ta polská svině půjde před nimi. Je možná silnější, má v ruce hůl, ale on si věří. I kdyby mu měl prokousnout hrdlo, tak ho dostane.

Morawa se jen ušklíbne, pak se otočí na trojici nováčků. Mávne na ně, ukáže na zmasakrované tělo u svých nohou.

„Svlíkněte ho!“ křikne rozkaz, „Do pece přece nedáme erární hadry,“ zase se strašně usměje.

Starší z bratrů Edelsteinů pohlédne na mladíka v jeho věku, který právě surově zavraždil jejich dalšího vrstevníka. Zamyslí se, jak se zdá, tak asi ve vraždění pokračovat nechce, možná se jen Yehudovi pomstil za to, že odmítl nedávno vodit lidi na smrt. Ale stále zůstává ve střehu, jak napadne ten vrah jeho bratra, půjde po něm, bez ohledu na následky.

Trojice nováčků s nepřehlédnutelným odporem svléká nehybné tělo, nacházející se v kaluži krve, která se stále zvětšuje. Hlava oběti je strašně zmasakrovaná, ale vlastně je ubitý celkově na hadry. Když mu stahují kalhoty, začne se šířit zápach, chudák Brunslein se bolestí podělal. Tak tam teď leží v krvi i svých exkrementech, u něho stojí rozpačitě ti tři noví.

„Pojďte,“ kývne Morawa na sourozence Edelsteinovi a vede je ven, skončí u lavičky vedle velké hromady lidského popela, tam mají právo se posadit, když na krátko přeruší směnu na jídlo. Mimo chodem skvělá stravovací scénérie.

Stanou teď proti sobě, už se setmělo, prostor osvětlují především lampy. Židovští mladíci klopií oči, ale zvláště Isaac je ve střehu a pozoruje potajmu ruce vraha. Bratra mu takovým surovým způsobem prostě zabít nedovolí.

„Zaplatili mi za vás,“ řekne náhle Mietko, nepřiliš nahlas, jako by se bál, aby je nikdo neslyšel.

„Zaplatili?“ ozve se Isaac, chce strhnout pozornost na sebe, „Abyste nás zabil?“

„Pitomě,“ zasměje se kápo, komunikují v němčině, „Tady se neplatí za to, abych někoho zabil, tady se platí zato, abych někoho nezabil.“

Rozhostí se ticho, nikdo z bratrů necítí nutnost cokoli říkat, ale v hlavách jim šrotuje, kdo tady má nějaké prostředky na to, aby zaplatil?

„Fischl?“ zeptá se nakonec starší ze sourozenců.

„Fischl?“ ušklíbne se Mietko, „Ten už to má za sebou. Umřel na ten tyfus,“ dodá

Oba židovští vězni poblednou, přicházejí o svou ochranu, to je jim jasné. Ale kdo tedy za ně zaplatil? Snad jedině Daniel by mohl mít nějaký vliv, ale ten přece nemá žádné prostředky. Nic neříkají, ale jejich pohledy jsou výmluvné.

„Máte z pekla štěstí, vy židovský svině,“ říká Morawa, „Jak se zdá, tak váš bratr, co je doktor, tak spolupracuje s mými bratry, Poláky. Moji přátelé mě požádali o jistou laskavost, pro vás dva. Asi musí jít o dost dobrou spolupráci ...,“ podívá se teď pátravě na sourozence, „No nic, tak k věci. Ty,“ ukáže na Josepha, „tak ty tady končíš.“

„Končím?“ zbledne hrozně označený hoch, protože si dovede představit jediný způsob, jak tady může skončit, „Říkal jste přece ... nemáte nás zabít ... udělá to někdo jiný?“ vyrazí ze sebe.

„Hovno. Nevím, jak to udělali, nevím, jak to dokázali, asi využili ten blázinec, co je tady od včerejšího dne. Prostě tě převedli jinam. Ale dobře si pamatuj jedno,“ zvedne Mirtko varovně prst, „Ať tě ani nenapadle někde říct, kde jsi předtím pracoval. Třeba si vymysli, že jsi tady nový. Nebo jsi byl u nějakého obyčejného pracovního komanda. Někomu by se nemuselo líbit, co jsi tady viděl.“

„Půjdu vážně pracovat jinam?“ není si jistý Joseph, tady lidem pořád lžou a nakonec skončí v plynu.

„Do dost dobrého komanda. Ale tohle už není moje starost. Půjdeš za chvíli se mnou a já tě předám jinému kápovi. Ten se už o tebe postará.“

„Postará ...“

„Máš v kalhotách, co? Jako ten tam vedle, co?“ směje se Morawa, „Teď jdi dovnitř, chci mluvit s tvým bratrem,“ ukáže rukou směrem k pecím.

Joseph kráčí jak ve snách, je zmatený z toho, co mu bylo právě sděleno. Stále si není jistý, co to má znamenat. Yehudu utloukl před jeho očima, a on prý má být přeložený. Možná jde jen o lest, bude někam odvedený a tam zabít. Ale proč by to dělali tak složitě, když ho mohou lehce zastřelit tady v márnici, kde popravují lidi jak na běžícím pásu? To hovoří pro naději.

„Zemře?“ zvedne svůj zrak Isaac, když jeho bratr zmizí v budově, tentokráte oči nesklopí, i když riskuje.

„Ale ne, vážně ho přeložili,“ zavrtí hlavou Morawa, je nezvykle klidný, „Ty ale poslouchej. Nemám vás Židy vůbec v lásce, tohle všechno je jen a jen kvůli vám. Vy jste tu válku zavinili. Ale respektuji názor mých bratrů, a ti chtějí nad vámi podržet ochranou ruku. Proč nevím, a je mi to jedno. Ale nemysli si, o výprasku v té dohodě nic není. Když nebudu spokojený, tak ...“ pohne lehce holí, na niž pomalu zasychá krev ubitého mladíka.

„Rozumím, nemám zájem dělat problémy,“ odpovídá snad až moc lhostejně Isaac.

„Mám pro tebe návrh,“ dloubne teď kápo holí Edelsteina do prsou, „Když už to je takhle dané, tak chci, abys dohlížel na tuhle směnu. Máš už zkušenosti. Zaškolíš si ty další. Když budou dobří, tak budiž, když ne, tak se toho dotyčného zbavíme a vezmeme si jiného.“

„Zbavíme ...“

„Takhle,“ zvedne hůl Morawa, „Když je Fischl mrtvý, budu mít víc starostí. Tak chci, aby to dál dobře šlo. Navíc, i když jsi zasranej Žid, něco v tobě je. Ne jako v tom hovnu, co tam leží vevnitř. Ale jestli budou problémy, tak zapomenu na tu dohodu a ...“ zase zamává holí.

„Mám je tedy zaškolit a dohlédnout, aby všechno dobře běželo, rozumím tomu správně,“ přejde Isaac bez mrknutí oka předchozí výhrůžky, jeho výraz je stále chladný a lhostejný. Což možná právě brutálnímu sadistovi imponuje.

„Přesně tak. Bude to tvoje směna, jen mezi námi. Budu k tobě mírnější, a ty zase popoženeš ty další. Klidně je můžeš nakopat, když bude potřeba,“ pokrčí rameny.

„Budu je muset bít?“ ptá se Edelstein, ale výraz jeho tváře se nezmění.

„To je na tobě,“ usklíbne se kápo.

„Postarám se o tu směnu,“ slíbí Isaac, pak chvíli zaváhá, nicméně pokračuje, „Mohu mít jednu prosbu? Mohu se rozloučit s bratrem? Asi budeme nadále izolovaní, tak se asi dlouho neuvidíme. Pokud se vůbec ještě někdy uvidíme.“

„Jak dojemné,“ zasměje se Morawa, „Jen za včerešek vybrali tisíce Židů na smrt. Tak máš pět minut, pak mi ho pošli ven.“

„Děkuji, pane,“ odpoví Edelstein, pak se otočí a odchází také do budovy. Má smíšené pocity, za prvé jím prostupuje hrozná tíseň. Bratr mu byl oporou, teď tady zůstane sám. Na druhé straně má i radost, jestli se ho odsud podařilo nějakým zázrakem Polákům vytáhnout. Jednak je tady strašná

práce a taky toho dost viděli. Nepochybuje, že je nakonec taky zavraždí. Ale když Joseph bude jinde, díky nějaké machinaci, tak snad může přežít. Ačkoli, kdo tady může dlouho přežívat, když má na prsou křížené dva trojúhelníky, co vytváří Davidovu hvězdu.

Vevnitř stále stojí trojice nováčků nad mrtvolou Yehudy, kousek stranou pak přešlapuje rozpačitý a stále ještě vyplašený Joseph. Jeho bratr ho vezme a poodejdou ještě kousek dál, aby je nikdo z těch tří neslyšel.

„Dostal jsem pět minut, abych se s tebou mohl rozloučit,“ říká Isaac stísněným hlasem.

„Zabijou mě?“ ptá se mladší sourozenec, a hlas se mu chvěje.

„Ne, budeš vážně pracovat jinde,“ zavrtní hlavou starší z bratrů.

„Ale já nechci jinam, nechci jít vod tebe ...“, říká přeložený hoch plačtivě.

„Bud' rád, že se vodsud dostaneš. Nevím, jaký to bude tam ...“

„Isaacu, vážně to není jen lest? Nevodvedou mě někam za roh a tam ...“

„Josephe, kdyby tě chtěli zabít, tak to udělej tady. Bud' kulkou, nebo jako ...“, ukáže Isaac na mrtvolu jejich kolegy, „Budu se za tebe modlit, abys měl lepší práci. Třeba nebudeš v takový izolaci, jako jsme byli tady. Možná uvidíš Daniela, možná i někoho dalšího, pokud teda ještě žijou. Tak je vode mně pozdravuj. A drž se, chlape!“ plácne ho po chvějících se ramenou.

„Chlape ...“, řekne bolestně patnáctiletý chlapeček.

„Už seš muž, už nejseš kluk,“ říká starší sourozenec důrazně, „Josephe, víš jak jsme my tady izolovaný. Možná se dlouho neuvidíme, možná se vidíme naposledy. Jsem moc rád, že ty jdeš vodsud pryč. Budu se za tebe modlit, abys to tady nakonec přežil.“

„Isaaku ...“, derou se mladšímu sourozenci slzy do očí, dýchá přerývaně, „Chci tu zůstat, s tebou. Nemohl bych třeba vodmítnout ...“

„Ať tě to ani nenapadne!“ houkne starší bratr důrazně, „Tady se nic nevodmítá, zaváháš a je po tobě. Tak nevyšiluj a drž se. A taky pozdravuj, pokud tam venku najdeš ještě někoho naživu. Teda kromě Daniela, ten to tvoje přeložení podle všeho s těma Polákama domluvil.“

„Ale proč ne i ty ...“, ptá se zoufale hoch.

„Já tady budu mít teď na starosti tuhle směnu. Tak jsem se dohodnul s kápem. Tak se asi nebudu mít tak špatně. A navíc, víš jak bylo asi těžký dostat vodsud aspoň jednoho? V tom případě je to správná volba,“ poprvé po strašné době se Isaacovi alespoň trochu rozjasní tváře, pak sevře sourozence do náručí, oba teď dýchají přerývaně. Prošli si tady spolu peklem, což je dost sblížilo, teď se rozdělují. A oba cítí, že se nejspíš opravdu vidí naposledy.

„Isaacu, já ...“, zalyká se mladší z dvojice.

„Josephe, běž už, ať toho kápa nenasereš. Tak padej,“ doslova straší bratr odstrčí toho mladšího, vlastně ho skoro vystrká ven z budovy.

Zavře za ním dveře a zhluboka se nadechne. Musí se uklidnit, lomcují s ním emoce. I když už si myslel, že všechno v něm umřelo, tohle loučení ho zase dostalo. Ale musí mladšímu bráškovi přát tu naději, musí mu přát, že bude pryč od těch pecí. Jemu je souzeno tady zůstat, ale co s tím nadělá. Už se mu zase do obličeje vrací lhostejnost. Teď tady má práci, a pokud chce s Morawou aspoň trochu vycházet, musí to tady klapat. Pomalu a rozvázným krokem se rozejde k vyplašené trojici, co tam stále s vytřeštěnými očima stojí nad zmasakrovaným tělem Brunsleina.

„Vy tři,“ osloví je drsným a úsečným hlasem v jidiš, snad mu budou rozumět, „Chcete skončit jako von?“

Ani nehlesnou, jen zavrtní hlavami.

„Tak pokud nechcete, tak mě dobře poslouchajte. Moc toho nenamluvím, proč, to tady zjistíte brzo. Řeknu jen to podstatný a vysvětlím vám, jak to tady chodí. Pokud to tady nebude klapat, tak přijde kápo a můžeme dopadnout takhle!“

„A vy jste ... pane ...“, koktá jeden z mladíků, ale asi odvážnější, když položil dotaz.

„Jsem tady už skoro tři měsíce. Tak jsem vás tři dostal na starost. Pokud to zvládnete, tak snad nikdo z nás neumře. Pokud to budete dělat blbě, tak tu budou mrtví. A já tam skončit nechci,“ ukáže Isaac k peci, v níž dohořívají těla nebožtíků, „Tak se dáme do práce. Vemte ho a přineste blíž k těm pecím,“ vydá svůj první pokyn.

Dva z nováčků berou štitivě znečištěné tělo, plní rozpaků.

„Koukejte sebou pohnout! Je to jen mrtvola, nic víc a nic míň!“ křikne na ně Edelstein, „Tak honem!“

Tohle už má efekt, rychle nesou mrtvého k místu, kam ukazuje Isaac. Ten přemýšlí, zda se mu podaří ty mládence dobře zaškolit. O ně mu po pravdě moc nejde, ale pokud tu chce on ještě nějaký čas přežít, musí tu být pořádek a směna musí fungovat. Jinak padne dohoda s Morawou, a s takovým Starkem žádná dohoda možná není. A on nechce umřít jen proto, že někdo z těch nových něco posere.

PODĚKOVAT SE DÁ I JINAK

Už se za okny zase rozprostírá tma, narušovaná mohutnými světlometry, neděle je nenávratně pryč, večerka už také dávno minula. Blíží se půlnoc a sedm nahých židovských mladíků zůstává izolováno na experimentálním pokoji bloku osmadvacet. Kromě léků a čaje nic jiného nedostali, nikdo za nimi nepřišel. Oni pochopitelně také nikam nemohli, díky své nahotě, a po pravdě by ani v šatech z místnosti nos nevystřčili. Na exkrementy tu mají nádobu.

Ve čtveřici, která nedávno unikla ze spárů smrti, pořád doznívají hrozný pocity, které s tím byly spojené. Jen si na své selektování vzpomenu, běhá jim mráz po zádech. Zvláště Daniel je pořád hrozně rozhozený, myslel si, že má statut privilegovaného vězně a náhle se ocitl skoro nahý ve sklepení s jinými zoufalci, čekajícími na svou smrt. K tomu, aby zde zůstal člověk naživu, nestačí jen neonemocnět, mít dobrou práci, ale je nutná i velká dávka štěstí. Možná stačilo, aby se doktor Schröder vrátil o den později a už by svého asistenta nenašel.

Nemůže usnout, dává se do něho zima, nemají tady nic, čím by se přikryli. Obává se, aby se neprochladili a nedostali třeba zápal plic. Sice je konec srpna, naštěstí, ale být celý den a celou noc nahý v prázdném pokoji, na studené zemi, je nepochybně nepříjemné. Tak se nakonec tiskne k sobě s bratrem, zahřívají se navzájem. Přitom spolu klábosí, když jim osud dopřál ještě něco času na tomto nehostinném světě. Musí chtít nechtít myslet na další sourozence i na otce, mají velké obavy, zda i oni vyklouzli z té hrozný selekce.

Jelikož si občas zdřímli přes den, nedaří se jim dlouho usnout, také jejich mysl je ještě rozbouraná předchozími dramatickými událostmi. Proto není divu, že jsou vzhůru již před gongem, který ohlašuje další všední den a další pracovní týden. Zároveň s ním se otevírají dveře a přinášejí jim jejich oblečení a také vybavení na postele. Madrace i deky. Prokřehlí mladíci neváhají ani minutu a rychle se navlékají do dezinfekcí páchnoucích šatů.

Daniel má na sobě opět svůj poněkud odlišný oděv, který ho však především ochránil pramálo. Proto teď váhá. Strašně moc si přeje zjistit, jak dopadli jeho sourozenci a otec, na druhé straně má obyčejný strach. Neví, co se děje v táboře, zda už je klid po bouři, nebo jestli ještě pořád hledají nakažené, co jim proklouzli. Nakonec se pochlapí a vyjde z pokoje. Ne právě jistým krokem kráčí po chodbě směrem k východu.

„Tady je klíč,“ osloví ho zdejší kápo, „Vzal jsem ho k sobě, když vás vodvedli,“ říká, pak se pátravě podívá na židovského mladíka, „Máte všichni čtyři z pekla štěstí,“ zavrtí nechápavě hlavou, „Tohle jsem ještě tady nezažil, aby se někdo vrátil, když už ho vybrali.“

„Taky už jsem s tím nepočítal,“ říká Daniel a zase už mu běhá mráz po zádech.

„Byla to velká čistka,“ pokývá hlavou rodilý Němec, „Šli nejen pacienti, ale taky personál, i nějaký vězeňský doktor. Prostě velká čistka.“

„Ti, co je odvedli ...,“ ptá se stísňeným hlasem Edelstein.

„Tak co vím, tak už některý vodvedli pryč z tábora, včera navečer. Další pak šli v noci, asi tak před hodinou. Někdo ještě čeká, a dojde na ně řada dneska. Kam je vedli je asi jasný ...“

„Ano, já vím,“ sklopí hlavu Daniel, pak poděkuje za klíč od kanceláře, který nechal ležet předevedlím na pokoji i se svými věcmi.

Slova kápa ho nepotěšila, bázlivě vykročí z bloku osmadvacet. Tábor je na nohou, ještě nepřichází na řadu nástup, probíhá očista, podává se nechutná snídaně. Zdá se mu, že je tu dost mrtvo, ale může jít jen o pocity, dané stavem mysli.

Nejprve zamíří k bloku, kde jsou dvojčata, trochu se zná s jejich kápem Rudolfem Hoffmanem, na kterého dle všeho mají vliv Poláci a on tak drží ochranou ruku nad Gideonem a Yoelem. Cestou má srdce v kalhotách, co kdyby narazil na toho šíleného Entresse, ten ho poznal a rozhodl se zase změnit rozhodnutí o jeho setrvání v táboře a tím pádem naživu. Díkybohu na něj nenatrefí a dokonce má štěstí a spatří právě kápa dvojčat.

„Jdete se na ně zeptat, co?“ lehce se usměje Hoffman, „Není divu, když jich tolik vybrali. Ale ty dva jsou v pořádku. Díkybohu tady u nás ta hrozná choroba neřádí.“

„To se mi ulevilo,“ oddechne si Daniel, „Moc vám děkuju, za všechno,“ tváří se vděčně.

Kápo jen kývne hlavou, možná opravdu bude slušný člověk, i když je Němec. Edelstein ale na nic nečeká a jde zkusit štěstí u bloku, kde je pracovní komando jeho otce. Neví, že se sem zbylí vězni vrátili až v noci, do té doby byli v bývalém ženském táboře. Ale před barákem, kde se rozdává nechutná břečka vydávaná za snídani, je dost ticho a taky nezvykle málo lidí. Hrkne v něm. Zoufale se rozhlíží, ale svého otce nevidí.

„Je pryč,“ ozve se za jeho zády hlas, když se otočí, spatří kápa Ernesta Wenera, „S ním i další. Z té vaší padesátky zůstalo sotva třicet,“ dodává.

„Je pryč ... kdo ...,“ koktá Daniel.

„Ten váš otec. Vybrali ho,“ odpovídá Werner a nezdá se, že by ho to nějak mrzelo, možná má dokonce radost, ale tu alespoň nedává najevo, „Tady mám ty papíry, co měl u sebe,“ vyndá z kapsy pomačkané listy, „Pokud budete chtít, a budete v tom experimentu pokračovat, můžu určit někoho jiného, kdo ty záznamy povede.“

„Je pryč ...,“ je Edelstein zsinálý, „Ty co odvedli ...“

„Pokud vím, tak přišli na řadu včera večer. Alespoň jsem to slyšel,“ odpovídá lhostejně kápo, „Tak se rozmyslete, doktore, jestli v tom chcete pokračovat. Nebo se poraďte s doktorem Schröderem, když už jich je skoro jen polovina. Ty další už to maj za sebou,“ dodá trochu škodolibě, alespoň to tak nešťastnému Danielovi připadá.

„Děkuji ...,“ vezme si Edelstein z rukou sadistického vraha zmačkané papíry, pozná úhledné písmo svého otce, zapotácí se, „Není možné, že jsou ještě v táboře? Slyšel jsem, že neodvedli ještě všechny, co předevedlím selektovali.“

„Možná úplně všechny ještě ne, ale ty co byli vod nás, tak ty už jsou pryč,“ říká Werner, a možná lze opravdu v jeho očích spatřit záblesk škodolibé radosti, „Ten blok, kam je vodvedli, tak ten vyklidili včera večer. To vím jistě, bavil jsem se s kolegy.“

Daniel už neodpoví, odvrátí svou hlavu a jak zpráskaný pes míří k bloku jedenadvacet, kde má kancelář doktor Schröder. Chtěl se ještě přeptat, jestli unikl doktor Pichman, ale nemá už sílu. Jeho otec je s největší pravděpodobností mrtvý ...

Jak v mátohách odemyká kancelář, vstoupí do ní. V něco takového už jeden čas ani nedoufal. Dopadne na židli, v ruce křečovitě svírá poznámky psané jeho otcem a zírá před sebe. Nepláče, ani teď nepláče, jen hrozně ztěžka dýchá. Raději odloží listy stranou, nedokáže se podívat na otcovo

písmo. Jestli je pravda to, co říká Werner, tak ho zavraždili včera v podvečer. Umíral možná zrovna ve chvíli, kdy si on povídal s Davidem.

Ale co když je ještě někde v táboře? Co když je včera neodvedli a jeho otec pořád žije? Nedalo by se mu nějak pomoc? Nepomohl by doktor Schröder? Ne, toho o takovou službu asi požádat nemůže, také proč by to dělal. Navíc ten Werner vypadal dost jistě, když mluvil o tom, že selektované z jeho komanda odvedli včera večer. Asi do Birkenau, kde je udusili plynem. Co si asi musel otec prožít, když celou dobu věděl, co ho čeká ... On sám čekal na smrt jen pár hodin a doposud se z toho strašného zážitku nevzpamatoval ...

Je naprosto zdrcený. Pak si uvědomí, že se musí vzchopit, nemůže tady takhle sedět. Potřebuje se najíst a napít. K jídlu tady nic nemá, ale k pití dostane alespoň tu podivnou tekutinu, co jí vydávají za kávu. A také se poptá, jestli přežil doktor Pichman. Možná už je taky mrtvý ...

Není, Josefovi se podařilo selekci proklouznout, teď smutně postává před téměř prázdnou místností, ze které včera odvedli většinu nemocných, co nestačili vytrýdit v předchozích dnech.

„Alespoň vy žijete,“ vzdychá Edelstein.

„Já ano, ale vy jste prý měl na mále,“ dívá se zpytavě Pichman, proto mu mladší kolega v rychlosti vylíčí, co se přihodilo. Také přidá informaci, co postihlo jeho zploditele.

„Vašeho otce je mi líto,“ říká Josef, když vyprávění skončí, „Vy ale dejte na modlení. Dostat se z těch, co selektovali, to je něco neskutečného. Nevím o nikom, komu by se to podařilo.“

„Byly to hrozné chvíle ...“

„To asi ano. Je to strašné, tolik lidí odvedli, přitom postupovali tak nesystematicky. Zůstalo tady pár nemocných, a pár už skoro uzdravených určili na smrt. I jednoho mého kolegu, co dělal na ošetřovně pomocné práce. Přitom byl zcela zdravý ...“ je očividně přepadlý Pichman.

„Říkal jsem vám přece o své jizvě ...“

„To nejsou ani lidi, ani doktoři,“ ztiší hlas Josef, „To jsou jen prachobyčejní kati. Posílat lidi na smrt, přitom je vidí tak maximálně pár vteřin. Vůbec posílat na smrt nemocné je hrozné. Ale oni selektují i zdravé, vůbec nechápu, na základě jakého úsudku.“

„Když selektují lidi tam u vlaku, tak taky posílají na smrt zcela zdravé lidi, ženy, děti,“ klopí hlavu Daniel, „Je jim úplně jedno, koho pošlou na smrt, kolik jich bude. Pro ně jsme vlastně všichni už mrtví, oni jen rozhodnou o čase, kdy máme fyzicky zemřít.“

Rozhovor s doktorem Pichmanem Daniela určitě nepovzbudil, alespoň s žaludkem naplněným nevábně páchnoucí tekutinou míří zpátky do kanceláře. Netuší, kdy dorazí jeho zachránce, a chce být připravený. Ačkoli nenaplnil všechny úkoly, které dostal, ale to snad on pochopí. Když byl nejdříve polonahý zavřený ve sklepech a pak nahý na experimentálním pokoji.

Zkouší se začíst do odborných statí, ale myšlenkami je někde jinde. Vracejí se mu vlastní hrozné zážitky, smutní pro otce, má strach o Helene a také Isaaca s Josephem, o těch všech nic neví. Možná už také nejsou mezi živými, napadá ho a srdce se mu svírá bolestí.

Doktor Schröder vejde hodně zamračený, odhodí čepici, rukavice i aktovku, rozvalí se v křesle a nechá si nalít panáka kořalky. Asi místo snídaně, napadá Daniela, a jestli to takto povede dál, skončí jako notorický alkoholik. Ještě aby ho tak za ten chlast vyhodili nebo někam převeleli, zděsí se. Ale navenek jen klopí zrak, stále se mu špatně dýchá. Těch emocí v poslední době bylo příliš mnoho a nedaří se mu je zcela dostat pod kontrolu.

„Co se tak tváříš!“ houkne Johann, „Měl bys vypadat jinak, když seš ještě dneska po ránu naživu!“

„Já vím, pane doktore. Jen vaší zásluhou.“

„Tak co se děje?“

„Nic, pane doktore. Asi jen ty strašné zážitky ...“

„Jen ty zážitky? Zade už lžeš ...“

„Ne, ne, ještě teď se klepu. A pak taky ...“, zaváhá Daniel, ale nesmí svému ochránci lhát, „Nevím nic o Helene a o dvou bratrech. A podle všeho ... můj otec ... je asi mrtvý ...“

„Asi?“ pozvedne své zarudlé oči esesák.

„Podle toho kápa ... vybrali ho předevčírem ... spolu s dalšími z té skupiny ... podle toho kápa je odvedli včera večer ...“

„Hm, kolik nám jich z toho vzorku zůstalo?“

„Podle toho kápa něco málo přes třicet ... pane doktore, nešlo by zjistit, jestli je skutečně odvedli anebo ještě čekají v táboře, až ... až ...“

„I kdyby tady ještě byli, tak co by to změnilo?“ pohlédne Schröder zpřímá do očí židovského mladíka, jenž se chvěje před jeho stolem.

„Nešlo by ... třeba ...“, klopí ten oči.

„Nešlo!“ křikne zlostně Johann, pak do sebe kopne zbytek kořalky, nechá si nalít další, ucucne si, teprve pak pokračuje vzteklým hlasem, „Co si myslíš, ty nevďěčníku? Víš ty, co znamenalo vás votamtud dostat?“

„Pane doktore, já přece ... jsem moc vděčný ...“, má vytřeštěné oči Edelstein, naštvat svého ochránce je to poslední, co by chtěl, „Nechtěl jsem o tom vůbec mluvit ...“

„Tak vo tom nemluv! Už takhle mi předhazují, že se zahazuju s Židákem. Tak mě ještě ty nesar!“

Daniel nic neřekne, jen se tiše klepe před stolem.

„Máme práci“, uklidní se trochu nacist, „Měl si něco nastudovat!“

„Ano, něco jsem stihl, ale pak ... vše ale doženu, nejpozději do zítra do rána“, slibuje Edelstein přerývaným hlasem plným strachu.

„To bych řekl. Ten vzorek ... na ten úbytek váhy ...“

„Bude se v tom pokračovat? Když zbyly už jen tak tři pětiny?“

„Jistěže bude! Konec konců, i taková statistika může být k něčemu dobrá, vo něčem vypovídat. Že ani nestačej zhubnout, protože skončej dřív ... Budeš v tom pokračovat. Domluv se s tím kápem, určitě nic rušit nebudeme. Hlavně všechno dobře zaznamenej, aby bylo jasné, jak ty vzorky končily, kdy a proč. Jo, a vymysli nějaký krytí, teda jak to označit, když třeba končili kvůli tý selekci. Ať tě ani nenapadne tam něco napsat vo tom, cos viděl tam v Birkenau!“

„Rozumím, pane doktore“, stále se ještě chvěje Daniel, „Vymyslím vhodné zkratky, pro úmrtí z důvodů nemoci, pro případ speciální léčby injekcí i konečné řešení tam v té místnosti ...“

„Taky dej do pořádku ty záznamy vo těch našich pokusnejch vobjektech, tam na tom experimentálním pokoji. Vypadá to dobře, ne?“

„Ve dvou případech je u jednoho místa zánět, z toho asi ta zvýšená teplota, co ty dva přivedla se mnou do toho sklepa ...“

„S tebou“, zasměje se teď docela srdečně Schröder, „To taky bylo dobrý, roznášet nákazu pomocí jizvy po odstraněném apendixu. To je z tvý strany skoro až sabotáž“, rehtá se.

Na to nemá židovský mladík jak odpovědět, jemu něco takového rozhodně směšné nepřijde, proto jen klopí zrak.

„Ten tvůj bratr, tam je to špatný, co?“ pokračuje v probírání pokusných subjektů Johann.

„Ano, ty léky nezabírají, pokud dokonce neškodí ...“

„Škodí? Zhoršuje se to díky nim? Tohle je tvůj vodbornej názor anebo v tom hraje roli tvůj vztah k tomu subjektu?“

„Nevím, pane doktore, nevím, nakolik jsem schopný objektivního posouzení ... tedy jen v tomto případě ...“, dodává Edelstein rychle.

„Pokud to chceš skončit ...“, pokrčí rameny Schröder.

„Kdyby to skončilo ... co bude pak?“ skoro se bojí zeptat Daniel.

„Když tvůj bratr nebude brát ty experimentální léky, tak půjde z toho pokoje pryč. Na normální vošetrovnu, nebo k nějakému pracovnímu komandu,“ odpovídá Johann jednoznačně a navíc velmi důrazně.

„To pak brzo zemře ...“

„Voba vod začátku víme, že brzo zemře. Takže nic nového. Napadlo mě ho tam nechat, včera v noci. Ale pořád je můj zvláštní případ, a jen proto jsem ho taky vytáhnul. Ale pro něj i pro tebe by bylo lepší, kdyby tam zůstal. Jen tě zbytečně rozptyluje.“

„Ne, ne, pane doktore, já se plně soustředím,“ vyhrkne Edelstein, z takového tvrzení by mohly být vyvozeny velmi nepříjemné závěry pro jeho bratra.

„Tím si nejsem jistej. Ale dopředu ti říkám, že až se to ještě víc zhorší, tak půjde z toho pokoje pryč. Dostal nějaký čas navíc, ale ten se mu už krátí. Až se to zhorší, tak máš dvě možnosti, jak to vyřešit,“ podívá se teď zase Schröder velmi zpříma na svého asistenta.

„Dvě možnosti ...,“ spíše ten zašeptá, než řekne.

„Přesně tak,“ pokračuje důrazně esesák, „Bud' se rozhodneš vzít vosud svého bratra do vlastních rukou a až se jeho stav zhorší, tak mu poskytneš poslední službu. Nebo to necháš na někom jiném. Půjde na vošetrovnu. Je dost málo pravděpodobný, že to skončí přirozeně, ale to už rozhodne někdo jinej.“

„Měl bych snad já ...,“ dívá se teď Daniel naprosto zděšeně.

„Seš jeho vošetřující lékař, a jako takovej máš tady možnost ukončit jeho trápení. Něco, co některý nechápou, přitom je to vysoce humánní. Pokud je někdo nevléčitelně nemocnej a už jen dožívá, dokonce přitom trpí, tak má právo na důstojnej konec. Tam venku tomu brání většinou různý zákony, vytvořený pokrytci, tady tu možnost máš.“

„Snad já sám osobně ...“

„Bud' ty sám, nebo si na to můžeš někoho zjednat. Známosti tady snad máš, ne?“ ušklíbne se Johann.

„Měl bych snad bratra odvést na tu strašnou židli ... tam ... tam ...,“ je Edelstein naprosto zděšený tím, co mu ten nácek navrhuje.

„Proč tam? Tu injekci může dostat třeba i na lůžku, z protekčích důvodů,“ pokrčí Schröder rameny, pak znovu upře svůj zrak na svého asistenta, „Máš ještě nějaký čas na rozmyšlenou. Dokud bude brát ty experimentální léky, zůstane na tom pokoji. Pokud se významně zhorší, pak bude čas se rozhodnout. Můžeš to s ním pochopitelně probrat, a pokud bude mít rozum, bude souhlasit.“

„Mám s ním probrat, aby se nechal zabít?“

„Aby přistoupil na euthanasii, což je smrt z milosti. Pro ty, kdo nemaj už naději na uzdravení a jsou v takovém stavu, že jejich další život je utrpením. Tohle právo bysme měli mít všichni, a my jako doktoři bysme měli mít právo svým pacientům takovou službu poskytnout. Za děti by měli rozhodovat jejich rodiče, za lidi, co už nemaj rozum, pak jejich blízcí. Pokud by nebyli pokrytci a netrpěli falešnou láskou nebo morálkou, tak by se rozhodli správně,“ vyjadřuje Schröder zcela jistě upřímně své mínění.

„Kdybych nechtěl ... myslím tu euthanasii ...“

„Pak půjde na vošetrovnu, jako jeden z mnoha. Bud' tam zemře přirozeně, nebo ...,“ znovu pokrčí rameny Johann, „Tvůj bratr prostě umírá, s tím nikdo na tomhle světě nic neudělá. Je jen otázka, kdy se jeho stav významně zhorší. Ale pokud ty léky nezaberou, tak to asi nebude tak dlouho trvat, tady v tom prostředí. To vím stejně tak dobře já jako ty. Tak to už kurva přijmi a přestaň mě srát. Ale je to tvůj bratr, tak s ním nalož, jak chceš. Může klidně usnout navždy v tvé blízkosti, nebo se ještě chvíli trápit, než mu asi poslouží někdo jinej.“

Edelstein nic neříká, jen sklopí hlavu. Což asi jeho patrona neuspokojí, protože do sebe kopne zbytek skleničky a tváří se dost zle.

„Kurva, jako nosič tý nemoci už měl bejt dávno na speciální léčbě. Já ti ho tady držím naživu, jen kvůli tobě. Tak mě přestaň srát a chovej se jako chlap. Jako zodpovědný doktor,“ říká Schröder, pak se zamyslí, „Včera si dostal tak říkajíc druhou šanci, to se tady stane jen málokomu. Víš, kde seš a co se tady děje. Něčemu prostě nezabráníš, ani kdyby ses posral. Jako to s tvým otcem. Ale ty máš šanci, když budeš dělat to, co ti řeknu,“ zamračí se, pak se na chvíli odmlčí, „Dobře, mám pochopení, přišel si právě vo otce. Taky si málem skončil tam v Birkenau ... asi to nebylo právě příjemný, tam čekat v tom sklepe. Tak ti dávám čas do zejtra, aby ses vzpamatoval. Pak vočekávám naprostou soustředěnost pro naše věci,“ zableskne se mu v očích, „Mimochodem, už jsme zase pokročili, s tím výzkumem. Brzo se to tu asi rozjede, a budou i další. Ale my nesmíme zůstat pozadu, taková příležitost se už nemusí nikdy vopakovat. Můžeme toho tady udělat hodně, pro sebe i pro vědu,“ skoro se zasní.

„Pane doktore, já jsem si vědom, co jste pro mě udělal. I pro Davida,“ říká pomalu Daniel, „Bez vás bychom už asi byli teď mrtví, jako můj otec.“

„To je dost pravděpodobný,“ přikývne Johann.

„Pane doktore, jsem plně připravený, třeba už dnes,“ snaží se židovský lékař o co nejklidnější hlas, byť v něm bublají emoce, „Chci si zasloužit privilegium, které jste mi poskytl. Stav mého bratra je mi zřejmý a vím, že brzo zemře. On to ví také. Byl bych sice raději, kdyby k tomu došlo přirozenou cestou, ale až nastane čas a jeho stav se výrazně zhorší, promluvím s ním. Možná by pro něj opravdu bylo lepší, kdyby pak usnul na lůžku, než aby ho odvedli, tam někam ...“

„To zní rozumně.“

„Ještě dnes doplním všechny protokoly, co jsem předevčírem a včera nemohl. Taky se domluvím s tím kápem, v tom komandu, jak zkoumáme ten úbytek váhy. Budeme pokračovat s těmi, co zbyli. Už jsem s ním o tom vlastně dneska ráno mluvil, tady mám poslední poznámky svého otce,“ ukáže Edelstein na papír, a má co dělat, aby zkontroloval své emoce, „Najde jiného, kdo tu administrativu zastane. Vyhotovím ten seznam, s těmi zkratkami. Připravím zprávu, jak postupuje léčení mého bratra a také těch pěti subjektů, co na nich testujeme tu experimentální mast.“

„No, nakonec snad nebudu litovat, že jsem tě v tom sklepe nenechal.“

„Pokusím se vás nezlamat, pane doktore. Nechtěl bych se tam dostat znova ...“

„Tak tohle ti věřím ze všeho nejvíc,“ zasměje se Schröder, „Tak si sedni a řekni mi, cos stačil nastudovat z toho, co jsem ti tu před dvěma dny nechal. Konec konců, práce je nejlepší lék na smutek, to je známá věc.“

„Jistě, pane doktore,“ rychle plní pokyn židovský mladík, bere si k ruce své poznámky, které předevčírem nestačil dokončit.

„Ještě než začneš,“ tváří se teď smířlivě Johann, „vezmi tu mojí aktovku, no, ne, nedávaj mi jí, votevři jí ... tak, ten sáček, to je pro tebe.“

„Pro mě?“ tváří se překvapeně Daniel.

„Aspoň vidíš, jak na svého asistenta myslím,“ zasměje se teď poněkud křečovitě Schröder, „I když je Žid a mnohý mi ho vyčítaj,“ dodá.

„Tohle ... tohle je pro mě?“ vyvalí oči Edelstein.

„A pro koho jinýho? Ale sežereš to přede mnou, ne že se s někým budeš dělit!“ pohrozí teď prstem esesák, přitom se ale tváří přívětivě.

Daniel je zase hodně zmatený, třímá v ruce papírový sáček, ve kterém je dvojitý krajíc chleba s nějakou moc hezky vonící pomazánkou, asi máslovou, k tomu kus lahodného salámu, žádná zdejší hnusná strava pro vězně. Do obojího se okamžitě zakousne, jak skvěle to chutná.

„No, no, nemusíš tak chvátat, nikdo ti to nesní,“ ušklíbá se esesák, „Vyndej ještě z té aktovky tu termosku, je tam káva.“

„Ano, pane doktore,“ odloží židovský lékař drahocennou potravu, nalije z termosky kávu pro svého šéfa, „Omlouvám se, za to jídlo,“ tváří se provinile, „Už skoro osmačtyřicet hodin jsem nic nejedl, jen tu divnou tekutinu ke snídani, dneska ráno ...“

„Tak si taky nalej, tu kávu,“ projeví další velkomyslnost Johann, „Tak co, dobrá, co? Ne jako ta břecha ráno, co?“ zeptá se po chvíli.

„Je opravdu skvělá, pane doktore,“ vychutnává si neskutečně lahodný nápoj Daniel, pak se na pokyn zase zakousne do chleba, bere si menší sousto, žvýká ho usilovně, přitom komunikuje se svým šéfem, který ho dnes zase zaskočil. Zpočátku se tvářil jak morous, ale přitom mu přinesl na zdejší poměry neskutečnou snídani. Nakonec ještě přidal skutečnou, nefalšovanou, neředenou a ničím nenastavovanou kávu.

Doktor Schröder se zdrží pár hodin, pak má zase jiné povinnosti. Židovský lékař tak zůstane v kanceláři osamocený. Ještě před odchodem svého šéfa od něho dostane druhý hrnek skvělé kávy. Tu si ale schová, dá si ji až po hnusném obědě, ke kterému bude zdejší polévka. Dostane vyšší porci, to má domluvené. Předtím ale ještě musí zajít na blok osmadvacet, aby aplikoval mast na zranění svých pokusných pacientů. Přitom se nedokáže podívat do očí Davidovi.

„Co se děje? Tváříš se nějak divně,“ vycítí cosi jeho bratr, „Snad se moje výsledky zase zhoršily?“

„O tebe nejde,“ odvrací pohled starší sourozenec.

„Nejde ... někdo snad ...“, pobledne David.

„O Isaacovi a Josephovi nic nevím, stejně tak o Helene. Dvojčata jsou v pořádku, mluvil jsem ráno s jejich kápem ...“

„Takže otec?“ odtuší mladší z Edelsteinů.

„Neprošel tou selekcí ...“, dívá se do země Daniel.

„Je ještě ... nebo už ...“

„Asi včera večer, podle všeho ...“, skoro šeptá starší ze sourozenců.

„Panebože,“ sedne si David na postel, sevře si rukama hlavu.

„Co se stalo, doktore?“ zajímá se Yossi, „Nějaký špatný zprávy?“

„Pro vás ne ... tedy nevím ... pokud jste tam někoho měli ... selekce především byla hodně rozsáhlá ...“

„Nechci se ptát, pokud nechcete nic říkat, doktore ...“

„Náš otec ... neprošel,“ vydechne zhluboka lékař.

„Tak to je mi líto,“ sklopí hlavu i Nachmann, také další mladíci odvracejí zrak. V minulých osmačtyřiceti hodinách si vytvořili ke svému ošetřujícímu lékaři poněkud jiný vztah.

„S tím už nic nenaděláme,“ znovu si povzdechne Daniel, „Tak začněte chodit, postupně, aplikuji vám zase tu mast, a taky si zapíšu váš stav,“ přidá vysvětlení své následné činnosti.

Během ošetřování panuje na pokoji mrazivé ticho, dva ze sedmi mladíků ztratili svého otce, další nic nevědí o svých příbuzných či známých v táboře. Jsou tady už delší dobu odříznuti od světa.

Po spořádání oběda se zase židovský vězeňský lékař vrátí do kanceláře, tam pokračuje ve studiích. K večeru podle hluku zaregistruje příchod pracovních komand, která jsou však dost prořídlá. Ale oni je jistě brzy doplní, ti vrazi.

Po skončení apelu se zvedne, zajde za kápem Wernerem, nechá si nastoupit zbylé vězně z projektu sledování úbytku váhy, nakonec jich nalezne třiatřicet, tedy již sedmnáct je po smrti. Proběhne vážení, poté se domluví s jedním z dozorců na vykonávání práce, kterou dříve zastával jeho otec. Je mu těžko, pořád ho tady vidí, a přitom ví, že už je pravděpodobně zahrabán tam někde v těch příšerně páchnoucích jamách u Birkenau, spolu s tisíci jiných nešťastníků.

Nechá odnést váhu a s hlavou skloněnou se vrací i s leistry zpět do zátiší kanceláře. Sotva však dosedne, ozve se zaklepání. Strašně v něm hrkne, od svého selektování všude vidí duchy, respektive doktora Entresse, který ho poslal na smrt. Díkybohu ten nepřichází, naopak se objeví Tadeuš

Jankowski, polský vězeň s napojením na zdejší táborovou podzemní strukturu. Oba se posadí, hostitel vzhledne, jeho smutné oči vyzývají hosta, aby sdělil, proč přišel.

„Tak nejprve velká gratulace, doktore,“ usměje se Polák, hovoří spolu německy, „Utekl jste tak říkajíc hrobníkovi z lopaty. Chybělo málo a už jste tu taky nemusel být.“

„To mi povídejte, ještě teď se klepu.“

„Něco takového ... tak to tedy klobouk dolů,“ dívá se Tadeuš uznale, „Zvláště u Žida. Tohle je hodně neobvyklé, ten doktor Schröder o vás asi musí hodně stát.“

„Nevím, o mě mu asi tolik nejde, jako o ten jeho výzkum.“

„To asi ano, ale musí mu na vaší osobě dost záležet. Asi pro ten jeho výzkum máte význam. Kdybyste věděl, jak řádl, když se dozvěděl, že vás selektovali ...“

„Řádl? Jak to víte?“ dívá se nevěřicně Daniel.

„Máme svoje zdroje,“ tváří se dost sebejistě i vítězoslavně Jankowski, „Podle toho řval na kolegu a dokonce vyhrožoval Himmlerem. Mluvil o sabotáži jeho práce. Dokonce pak šel za samotným velitelem tábora Hössem.“

„Tak to jsem nevěděl ...“

„To není jen tak, vrátit vězně z listiny smrti mezi živé,“ říká teď hodně vážně Polák, „Když už tam jednou jste, je to hotové. Zvlášť v takových případech, jako byla tahle selekce. Ale on vás dostal ven. Rozhodně to neměl jednoduché, to mi věřte. Především proto, že jste všichni Židi.“

„Tak vám děkuji, že jste mi o tom řekl,“ tváří se rozpačitě Edelstein, stále mu uniká smysl této návštěvy.

„Kvůli tomu jsem nepřišel,“ zavrtí hlavou Jankowski, „Rádi bychom využili vašeho vztahu s tím doktorem Schröderem. Ten má významné kontakty, na farmaceutické firmy.“

„Mého vztahu s doktorem Schröderem? Asi ho dost přeceňujete.“

„Tak to těžko. Jen málokdo by se tak hádal s kolegou, kvůli té vaší selekci. Našel by si jiného pomocníka a nedělal by si zlou krev.“

„Stále si myslím, že nešlo až tak o mě, jako o ten pokus, co na něm pracujeme.“

„Nebo co budete ještě dělat. Jak víme, doktor Schröder má velmi dobré vztahy právě s těmi firmami. Právě kvůli tomu jsem tady.“

„Omlouvám se, ale pořád nechápu ...“

„Tak to řeknu naplno, doktore,“ ztiší hlas Tadeáš, „Většina těch esesáků je dychtivá po majetku. Přitom my jim máme co nabídnout. Dost věcí se dá organizovat, po těch, co jdou do plynu. Ne všechno se odevzdá říši. Je tam hodně cenností, co mají ti lidi u sebe, do poslední chvíle. No a ty se pak dají různě vyměnit. Některé věci tady mají cenu života, například nedostatkové léky. Pro určitý okruh vězňů, případných pacientů, mezi které teď vy i vaše rodina taky patříte.“

„Moje rodina ... můj otec ...“

„Víme o tom, ale tam se nedalo nic dělat. Ale máte tu bratry, nezapomínejte.“

„Nezapomínám ...“

„Zkuste tedy toho doktora natuknout, jestli by třeba něco nepotřeboval. Dárek pro manželku, například. Drahý šperk. Nebo peníze. Nebo obojí.“

„Mám se ho pokoušet zkorumpovat?“ vyvalí oči Edelstein, až teď mu všechno dochází.

„Tak nějak. On by sehnal důležité léky, pro nás. Pochopitelně i pro vás a vaši rodinu, kdyby bylo potřeba. My bychom mu dali něco na oplátku. Když má ty vazby na ty firmy, nemusel by to být takový problém. Co myslíte?“

„Vůbec si nedovedu představit, jak bych se na to měl zeptat,“ přizná se Daniel.

„Však vy už něco vymyslíte,“ usmívá se skoro až arogantně Tadeuš, „Nemusí to být hned zítra, ale čím dříve, tím lépe,“ vstane, pak se trochu potouchele usměje, „Aby se vám o tom lépe přemýšlelo, tak jsme udělali něco pro vaši motivaci.“

„Pro moji motivaci?“ zarazí se Edelstein.

„Tak, tak,“ otevře teď dveře Jankowski a dovnitř vstoupí Adam Cieluch, mladý Polák, kterého zde v kanceláři jednou Daniel schoval před selekcí.

„Zdravím vás, doktore,“ zahlaholí nový host, „Jak vidíte, už jsem zcela zdravý. I díky vám. A mám už zase svoje místo, dobré místo.“

„Tak to mě těší,“ tváří se židovský lékař rozpačitě.

„Tadeuš už vám asi řekl, o co nám jde,“ zvažní teď Cieluch, „Sám jako doktor dobře víte, jakou cenu tady léky mají. A jak jich je žalostně málo. Nechceme vás dostat do nepříjemností, ale jednou třeba zachrání i vás, nebo někoho z vašich bratrů.“

„Za dvojčata jsem vám vděčný ... a co ti další ...“

„Ty další. Asi myslíte Isaaca a Josepha,“ usmívá se teď potměšile i Adam, „Tak co se týká Isaaca, trochu jsme se za něj přimluvíli. Aby ho kápo u krematoria šanoval. On je dost drsný, jinak, zvláště na Židy. Ale na Isaaca dohlédne.“

„Na Isaaca ... a Josepha?“ skoro se bojí zeptat Daniel.

„Tak ten už u toho komanda není.“

„Není ... už není ... tak nejen otec, ale i Joseph,“ skloní hlavu lékař, je mu hrozně.

„Tak vašeho otce je mi líto. Ale ten váš bratr, asi si to špatně vykládáte,“ směje se Cieluch, což hostitele zaskočí, tohle už je opravdu hodně cynické ...

„No, konec konců, může vám to říct sám,“ otevře teď dveře Adam, a do místnosti vstoupí dezorientovaný Joseph. Vůbec netušil, proč si ho ten Polák vyzvedl a kam ho vede. Pak mu nařídil stát na chodbě a čekat.

„Danieli!“ zvolá teď radostně.

„Josephe!“ vykřikne starší sourozenec málem hystericky a sevře bratra pevně v náručí.

„Váš bratr, doktore, se nějakou záhadou dostal do komanda Kanady. Jako nováček začne u vlaku, ale i tam má příležitost ledasco najít. Především k jídlu. Pak může postoupit. Jde o dost elitní komando. Díky těm zmatkům kolem té velké selekce se ho podařilo převést,“ vysvětluje Cieluch, pak se usměje, „No nic, co jsme vám chtěli, doktore, to bylo řečené. Necháme vás, máte tak sotva půl hodiny, hlavně ať se stihne do večerky vrátit na svůj blok.“

„Moc vám děkuji,“ říká lékař vděčně.

„Poděkovat se dá i jinak, doktore,“ připomene důvod své návštěvy Jankowski, „Vzájemná pomoc je tady moc důležitá.“

„To já vím,“ přikývne Daniel, je mu jasné, že vytažení mladšího bratra od kremačních pecí rozhodně nebude zadarmo. Ale nápadu s korupcí Schrödera se doslova děsí.

Oba sourozenci teď stojí proti sobě, mlčí, přerývaně dýchají. Setkávají se téměř po čtvrt roce, během té doby se viděli jen jednou, za dost nechutných okolností, při hromadné popravě u zdi mezi bloky deset a jedenáct. Jako by náhle nevěděli, co říct.

„Co další?“ položí po chvíli otázku mladší z nich, byl dlouho v izolaci, a vlastně stále je zcela mimo.

„Posaď se,“ ukáže na židli Daniel, pak si sedne na druhou, „Co Isaac? Je v pořádku?“

„Žije,“ odpoví mladší sourozenec stroze, „Dane, bylo to tam často moc drsný. Nechci vo tom mluvit. Ale Isaac žije ... bude tam teď sám. A já u jinýho komanda ...“

„Možná se ho taky podaří odtamtud dostat, až nastane vhodná příležitost. Podařilo se mi tady navázat vazby, na ty Poláky, co tady vo ledasčem rozhodnou ...“

„Ten kápo tam, u těch pecí, to je taky Polák. Taky hrozná svině,“ ztiší hlas Joseph, „Včera vedle mě umlátil našeho kolegu, byl jsem celej zastříkaněj vod jeho krve ... a teď tam je s ním Isaac sám ...“

„Ti dva, co odešli, mi slíbili, že bude na Isaaca mírnější. Dohlédne na něj ...“

„A ty jim věříš?“

„Věřím, pokud bude naše spolupráce fungovat,“ zachvěje se Daniel, ví, co to pro něj znamená, tady je vždy něco za něco, „Jak to vypadá u toho nového komanda?“

„Tak zatím toho moc nevím. Jen co mi řekli, vlastně mě tak nějak seznámili s tím, co bych měl dělat. Ale asi půjde o dost významný komando, jsou tam trochu jinak voblíkaný, mnohý mají krásný boty, po těch, co ... Já mám začít s vykládkama vlaků. Jednak takovejch, co sem dorazí se zásobama a tak. Pak taky toho, co zbyde po těch lidech, co přijížděj ... tam se prej dá najít i ledasco k jídlu, což je moc důležitý ... jsem už dost pohublej ...“

„Vypadáš dobře.“

„Nezdá se mi,“ zavrtí hlavou smutně Joseph, „Žebra mi vystupují čím dál víc ... Ale neřekl mi, co další ... nebo už nejsou žádný další?“ pokládá otázku úzkostlivým hlasem.

„Ne, ne, ještě jsou další ... Jen o Helene nic nevím ... je tam v tom novém táboře, tam v Birkenau. Dvojčata jsou v pořádku, ráno jsem s nima mluvil. Teda s jejich kápem. Taky David, celkem se drží, zatím, ale ta jeho nemoc ... tam to moc růžově nevidím,“ sklopí hlavu Daniel.

„Asi brzo umře, co?“ zeptá se mladší bratr, snad až příliš lhostejným hlasem.

„Snažím se ho udržet naživu, ale je to těžký.“

„Co otec?“

„Otec ...“

„Rozumím, je mrtvej,“ přikývne Joseph.

„Neprošel tou selekcí, jak byla předevčírem ... asi ho zabili včera večer ...“

„Až včera večer? Mohl jsem ho skoro ještě vidět ...“

„Minuli jste se jen o kousek ...“

„Teď už je to jedno. Stejně nás tu nakonec všechny zabijou. Jako maminku a další.“

„O tom taky víš ...“

„Aby ne, málem jsme ji museli spálit ...“, odpovídá Joseph a jeho starší sourozenec vytřeští oči.

„Vy jste byli u toho ...“, ptá se hrozně ztěžka.

„Naštěstí ne, my byli tehdy u likvidace druhý půlky našeho transportu. Když jsme tam nastoupili, byli už všichni spálení ...“

„Muselo to tam být hrozný ...“

„Proto vo tom nechci moc mluvit ... Dane, uvidíme se zase někdy? Budu se muset vrátit na svůj blok, jsem tam nověj a nechci mít problémy ...“

„Určitě se brzy uvidíme, a popovídáme si. Teď bys už neměl bejt v izolaci. A hlavně na sebe dávej pozor.“

„To se snažím,“ usměje se bolestně Joseph, „Ale tady ... stačí málo a seš mrtvej. Pořád to nad náma visí. Už párkrát jsme si mysleli, že nás voddělaj. Ale zatím jsme přežili ... Snad to nový komando bude trochu lepší ... Ale zase tam u těch pecí byl větší klid ... i když, když tam přišel ten kápo, nebo ten mladej esesák Stark, tak to tam nad námi vždycky viselo. Naštěstí nás jenom vobčas ztloukli, ale neumlátili ... Dane, já už radši půjdu, abych neměl průser.“

„Víš co, já tě doprovodím,“ vstane starší sourozenec.

„To není snad třeba ...“

„Aspoň se projdu,“ lže Daniel, neboť se sám bojí opustit tuhle kancelář, kterou považuje za dar z nebes. Snad alespoň tady je trochu chráněný před tím vším zlem, které tak drsně panuje všude okolo nich.

POPRVÉ NA RAMPĚ

Joseph se rozhlédne a trochu hůř se mu dýchá. Právě spolu z ostatními vybranými kolegy čeká poprvé na příjezd transportu, který přiveze nové vězně, ale také nové adepty pro plynovou komoru. Vybavují se mu hrozné vzpomínky, tady před necelým čtvrtrohem rozdělili jejich rodinu.

Tři měsíce! Mnozí mluví o tom, že je to limitní čas, po který tady židovský vězeň dokáže zůstat naživu. On té mety pomalu již dosáhl. Pravda, žebra mu trochu vystupují, ale není to tak špatné, jako ti kostlivci, co je ještě před pár dny strkal do pece. Za to vděčí zaprvé svojí hubě, kdy tehdy plácnul, že dělal v pohřebnictví. Díky tomu on a Isaac byli přiděleni k tomu komandu u krematoria, kde si plnili prázdná břicha jako mrchožrouti ze zbytků po lidech, co nacisté zavraždili. Jen proto ještě není jen kost a kůže, nebo spíše, proto doposud žije.

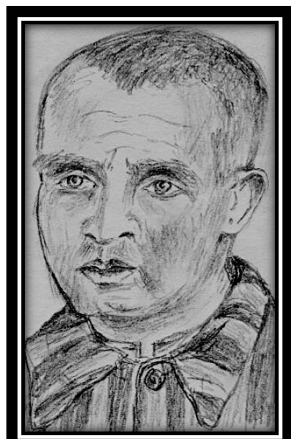
Jak se zdá, Daniel si získal výsadní postavení u německého doktora. Včera večer měl možnost s ním delší dobu mluvit, tak se dozvěděl o dvojčatech, o Davidovi a rovněž více o otci, kterého se jeho starší bratr snažil marně zachránit. Ale také o tom, jak mále Daniel a David zemřeli. Naštěstí mluvil hlavně jeho sourozenec, a naštěstí po něm nechtěl detaily práce v předchozím komandu.

Stále má smíšené pocity. Sice tady je možná větší budoucnost, relativně, tam u těch pecí toho až moc viděli. Ale byl tam zase pořád s bratrem. I když se v poslední době Isaac uzavřel do sebe, od doby, co vodil děti na popravu, tak tam pro něho byl. Tady je sám. Ale díky polským přátelům Daniela opět v asi prestižním komandu. Prestižním proto, že se jeho příslušníci mohou dostat k jídlu, a to tady znamená život. Jinak pochopitelně všude nad ním visí hrozba smrti, umlátit ho může kápo nebo esesák tady jako tam.

Jak už pochopil, ta nejvyšší elita tohoto komanda pracuje v tak zvané Kanadě, což je vlastně třídírna věcí po zavražděných nebo vězních, co ještě chvíli zůstávají naživu. Tam je prý doslova ráj na zemi, je tam prostě všechno. Mnozí deportovaní si sebou vezou doslova delikatesy, a jak zjistil na svém novém bloku, dost z toho ti zkušení dokáží propašovat a tak určitě hladu netrpí. Taky jim esesáci tolerují jiné boty, lepší oblečení, což taky může být moc důležité, zvláště až přijde zima.

Přelétne mu letný ironický úsměv přes rty, je začátek září a on uvažuje o zimě. Ta je přece tak vzdálená, může chytit nakažlivou nemoc, neprojde selekcí a vylétne komínem krematoria. Nebo ho někde zahrabou. Uvažovat v rádech měsíců je asi opravdu velká troufalost, i v tom tak zvaném privilegovaném či prestižním komandu.

Podívá se vedle sebe, vlevo i vpravo stojí dva židovští spoluvězni. Po pravé ruce má dvaadvacetiletého Eliezera Lichtiga, pocházejícího odněkud z Polska, který je v tomto komandu již nějaký čas a má tedy dostatek zkušeností. Prý měl problém v té třídírně, dostal výprask a přeřadili ho sem na rampu. Jak mu naznačil, má ho tak nějak na starosti, aby ho do všeho zasvětil, aby dohlédl, aby neudělal nějakou hloupost, která by ho mohla stát buď výprask nebo i život. Ale je celkem zábavný a příjemný, ačkoli někdy snad až vlezlý.

Eliezer Lichtig

Po levé ruce stojí vyjukaný osmnáctiletý Herbert Reich, odněkud z Čech, není v táboře dlouho a také neví, čím si vysloužil práci tady. Ale to podstatné není, důležité je, že oba jsou tady noví a oba si vzal na starosti právě Eliezer.

Joseph si dává velký pozor, aby se ani slovem nezmínil, kde předtím sloužil. Jen naznačil, že není v táboře nováčkem, a vzhledem k tomu, jak dlouho tu běžný vězeň bez protekce či ohromného štěstí na dobrou práci přežije, cítí se už tak trochu mazákem. Díkybohu nevypadá na svých patnáct let, rysy mu ještě o něco zhrubly, určitě nemá už dětský obličej.

Prostě už tady něco zažil a tak není rozhodně vyplašený, byť trochu nervózní ano, aby něco neposral a tím proti sobě nepošťval nějakého esesáka, kterých je tady jak nasráno. Přesto teď cítí nepříjemný pocit, vyvolaný

ošklivými vzpomínkami. Tady naposledy viděl maminku. Tady se rozdělují transporty, na tomto nádraží či rampě, jak tomu říkají. Na jednu stranu ti, co ještě budou nějaký čas žít, na druhou stranu pak ostatní. Ta rampa se nachází někde mezi jejich základním táborem, kde je pořád ubytovaný, a tím novým, co se staví v Birkenau. Tam taky už jsou dva bunkry, jak slyšel, kde plynou lidi.

Herbert Reich

Vlak se už blíží a s ním nešťastníci, co je za chvíli začnou selektovat. Ti chudáci ještě nic netuší o zdejším pekle, a větší část ho ani nikdy nespátí. Prožijí jen krátkou chvíli hrůzy, až si uvědomí, že je místo slibované dezinfekce čeká smrt. On, na rozdíl asi od všech tady, u toho byl, slyšel ty lidi rvát strachy, v té staré plynové komoře, vlastně márnici, která teď slouží už jen spíše jako popravičská místnost pro menší transporty. Nebo když jsou ty dva bunkry přeplněné, pak i tam k nim někoho přivedli a zplnovali.

Už mu to ani tak moc nenahání hrůzu, když někdo stráví skoro tři měsíce mezi mrtvými, a vlastně předtím měsíc i v tom ghetu, zvykne si. Jinak to ani nejde, pokud se z toho nemá zbláznit. Proto se i teď dívá dost lhostejně na zastavující se vlak, který přiváží další nešťastníky, kdoví

odkud.

„Pokud s nima přijdete do styku, tak hlavně před nimi nic neprokecnete, co je tady čeká, za to je tady vokamžitě kulka. Takovýho vodvedou za vlak a tam zastřeje ze vzduchový pistole,“ varuje nováčky šeptem Lichtig.

„Proč jim taky něco říkat, takhle maj ještě pár hodin naděje,“ odpoví zcela lhostejným hlasem Edelstein, pak mrkne na kolegu Herberta, ten je dost hotový. Asi tady před nedávnem rozdělili jeho rodinu, asi jsou jeho vzpomínky ještě moc čerstvé. Tak snad něco neposere, když asi bude muset pracovat spolu s ním. Bylo by hloupé slíznout něco za jiného.

Jejich pracovní komando stojí stále ještě mimo, nejprve musí esesáci vyhnat nešťastníky z vlaků, seřadit je a pak teprve přijde řada na ně. Vlak už stojí a vojáci se dávají do práce, otevírají vagóny a křikem se snaží dostat lidi ven. Což se jim sice daří, ale ti chudáci jsou v hodně zbědovaném stavu. Sotva se plouží, potácejí, mnozí polonazí, snaží se obléknout. Není divu, stále je ještě léto, byť doznívající, a pokud byli delší čas namačkáni ve vagónech, svým způsobem dobytčích vagónech, tak museli prožít peklo. Pokud jim nedali ani napít, což se nedá vyloučit, tak asi násobně.

„Do prdele, ty jedou asi zdaleka, to bude zase humus,“ uleví si Lichtig.

„Všichni jsou zralí pro plyn,“ konstatuje Joseph, jeho hlas je chladný, lhostejný, jen fakticky hodnotí stav právě se řadících zoufalců.

„Ani slovo vo tom,“ sykne rychle Eliezer a rozhlídne se.

„Nemůžou nás slyšet.“

„Voni ne, ale ...“, ukáže pohybem hlavy na nedaleko stojící esesáky.

„Nerozumí nám,“ oponuje Edelstein, mluví v jidiš, ale pak rychle dodá, „Už ani neceknu!“

„Dobrý předsevzetí,“ zhodnotí slib starší vězeň.

Joseph sleduje necelou tisícovku zubožených lidských bytostí, kterou obklopují esesáci se samopaly, puškami i holemi. Snaží se je donutit, aby byli zticha, kdo promluví, tak mu vyhrožují holí, nebo ta i dopadne. Snaží se je přimět ke klidu a k poslušnosti, přitom slibují, že když budou spolupracovat, bude s nimi zacházeno slušně.

A lidé poslouchají, jsou totiž na pokraji sil, psychických i fyzických, mnozí mají strach o své blízké, děti, staré rodiče. Když pak ještě párkrát dopadne tvrdá hůl, stojí tiše a spořádaně. Možná některé uklidní i ambulance, auto s nepřehlédnutelným červeným křížem.

Neklid způsobuje rozdělování rodin, kdy oddělují muže a dospívající chlapce od žen a dětí. Ale nakonec je asi uchlácholí sliby, proto i tuhle část esesáci zvládnou.

„Vypadaj dost vypaseně, tyhle nebudou z nějakýho zdejšího gheta, tyhle budou ze západu,“ šeptá Lichtig svému mladému sousedovi.

„Co to znamená?“ ptá se Edelstein stejnou silou hlasu.

„Mohli by mít něco u sebe, tam ve vagónech, v zavazadlech.“

„Jen jestli všechno cestou sem nesežrali, když byla dlouhá, jak říkáš,“ konstatuje Joseph naprosto necitelně vzhledem k těm nešťastníkům, ale jeho soucit je otupený, jen tak tady dokázal ty skoro tři měsíce přežít.

„Hledejte konzervy, možná tam někde na zemi se válej i votvíráky na ně. Nic si ale neberte, nažerte se uvnitř, rychle, nenápadně,“ dává Eliezer potichu pokyny.

Začíná selekce, nejprve se snaží mezi muži a mladíky vybrat ty, co vypadají k světu. Sice jsou hrozně zdrchaní, zničení, špinaví, páchnoucí a žízniví, ale na druhé straně nejsou většinou podvyživení. Proto by tady mohli pár měsíců vydržet. V tu chvíli už dostává pokyn vykládací vězeňské komando, aby se pustilo do práce. Rozběhnou se tedy směrem k vagónům.

Kousek od nich praští Josepha do nosu nepříjemný zápach, co taky jiného mohl čekat, pokud tam ti lidé byli zavření několik dní. Ale je už zvyklý na ledasco, z krematoria, ne všechny mrtvoly byly čerstvé, zvláště teď v létě. To Herbert má asi jiné pocity, naopak Eliezer má rovněž lhostejný výraz, jako jeho nejmladší kolega.

Puch ve vagónu je však strašlivý. Oni tři lezou do jednoho z nich, jejich úkolem bude ho vyklidit. Pochopitelně co nejdříve. Jak však stanou na jeho okraji, ještě ve dveřích, doslova se Reich zapotácí. Je tam nejen nehorázný nepořádek, ale také se tam nacházejí dvě mužská těla. Jeden nebožtík leží na boku, může mu být tak sedmdesát, druhý opřený o zeď, se zaschlou krví na krku. Pravděpodobně se sám podřízl, spáchal sebevraždu, pokud ho někdo nezabil. Ale ta první varianta se zdá pravděpodobnější. Je mu asi hodně přes šedesát, má na sobě moc nóbl oblek. Možná o všechno přišel a tak svoji situaci vyřešil takto.

„Panebože,“ vyjekne Herbert.

„Ty naděláš, jsou to jen mrtvoly,“ pokrčí rameny Joseph, jde přímo k podřezanému muži, dotkne se ho, „Už je nějaký čas mrtvej. Pomalu se začíná kazit,“ zhodnotí jeho stav.

„Nečumte tady a začněte s vykládkou,“ ukáže Lichtig na rozházené věci na zemi. Jsou zde různé typy zavazadel, také oblečení, co si v tom parnu sundali a nestihli vzít s sebou, když je vyháněli. Ale bohužel také kbelík s exkrementy, ten však je naplněný až po okraj, proto jsou další kolem něho, některé již vysušené, jiné evidentně čerstvé.

Zatímco Reich stojí s vytřeštěnýma očima, Joseph už jako zkušený vězeň jedná. On ví, jak prohledávat zavazadla a ošacení, dokonce už je někdy i schopen odhadnout, kde by třeba mohlo být něco k jídlu. Dokonce zahlédne i otvírák na konzervy, co se povaluje na zemi. Nachází pár kousků sušeného ovoce a ve spěchu si ho cpe do úst, nehledě na strašný puch a přítomnost dvou nebožtíků, z nich jeden nespíš zemřel na infarkt či mrtvici a druhý se podřezal.

„Je to tvrdý začátek, ne vždycky je to tak drsný, ale musíš makat,“ žďuchne Eliezer svého kolegu Reicha do zad, pak se sám vrhne na zavazadla.

Ty začínají vynášet ven, předtím se je snaží prohlédnout a najít něco k jídlu. Joseph pracuje velmi intenzivně, což jeho staršího kolegu potěší, naopak druhý nováček dnes nestojí za nic. Navíc, když najde něco na zub, zdráhá se to sníst, neboť se mu z toho smradu i mrtvých chce zvracet.

„Tady,“ podává Joseph svému staršímu spoluvězni konzervu sardinek, co právě briskně otevřel, a z poloviny zblajznul. Snědl by ji celou, ale chce se zavděčit svému ochránci či rádci. Oba postupují velmi chytře a systematicky, snaží se působit zdáním usilovného vynášení věcí, a přitom je šacují, jestli něco nenajdou. Pokud to jsou cennosti, tak nechávají Edelsteina chladným, on jen potřebuje zasytit žaludek, aby tady nezhebnul. Nic jiného ho v tuhle chvíli nezajímá. Také neví, jak by případně kořist pronesl do tábora. Určitě je budou prohledávat a najít něco u něho, znamená

minimálně krutý výprask, který se může zvrtnout a znamenat smrt, nebo dokonce ho mohou zabít či ubít na místě. Proto chce jen pojist a zůstat čistý, až se bude vracet přes bránu.

„Pokud to nechceš, tak to dej nám,“ houkne na Herberta, který našel pár tabulek čokolády, ale zase váhá. Nakonec si asi dvě tabulky zastrčí do úst, další hodí drsnějšímu mladíkovi. Ten učiní to samé a zbytek mrskně po Eliezerovi. Ten se uznale podívá, mladej má uznání, je šikovnej, dostatečně oprsklej. To ten druhý bude možná problém.

Na nástupišti se začínají hromadit věci chudáků, co jsou teď selektovány, vězeňské komando pracuje rychle. Ale nezapomíná ani na sebe, nejen v tomto vagónu.

„Co s nima?“ ukáže Edelstein na mrtvoly, „Vyndáme je takhle, nebo je máme předtím svlíknout?“ ptá se.

„Vyndáme je takhle, tady je svlíkat nebudeme,“ zavrtí hlavou Lichtig, „Nikdo nechce ty venku poplašit. Kdyby nastala panika, byl by to průser. Dáme je tak, aby na ně moc neviděli, za zavazadla.“

„Tak jo. Vem ho za nohy,“ otočí se Joseph na druhého nováčka, „No tak, už jsem ti říkal, je to jen mrtvola, nekouše. Jen trochu páchne, jako všechno tady. No tak, dělej už, nechci mít kvůli tobě průser,“ říká již dost rozmrzelým hlasem.

Netuší, jak dlouho jim vykládka vagónu trvala, ale ten je už prázdný, i ten kýbl plný sraček a chcanek už vynesl. Také už skoro nevnímá ten pach, zvyká si. Ale cítí něco jiného, jeho žaludek je zasycený. Přitom se vždy snažil, aby si bral jídlo, které by ho neposlalo do nemocnice, což by mohlo znamenat následně smrt. I ruce si předtím snažil očistit, nebo se těch potravin ani nedotýkat. Jak byl už dříve jinými zkušenými poučený.

Dostanou náčiní a začnou vymetat vagóny. Ty určitě brzy odjedou, aby se začas vrátily i s nákladem dalších nešťastníků, z nichž většina půjde do plynu. Jako z tohoto transportu. Tak sotva dvacet procent mužů a mladíků bude žít ještě nějaký čas, a také dívky, většinou tak mezi patnácti, šestnácti až třiceti, jak Joseph odhaduje. Až se sám díví, jak nakonec všechno probíhá v klidu, i když rozdělují rodiny.

Odvádějí muže, ty šťastnější, asi do tábora, těžko říci, zda do základního či toho nového. Potom vyrazí zástup mužů, jimž je souzeno zemřít, většinou jde o starce. Jen pár mladších je mezi nimi, asi nějakí zesláblí či nemocní. Možná i pár chlapců, co se selektujícímu zdáli příliš mladí či ještě slabí. Pak dojde na ženy a děti.

Vlak je vyložený a vyčištěný, zbývá již jen dopravit získanou kořist do sběrných prostor tak zvané Kanady. Ta získala název od země, kde má být blahobyť. Něco tam odvezou, něco tam odnesou. Ale teď ještě musí počkat, až ti lidé tady odejdou. Jinak by zjistili, že jejich zavazadla nedopravují za nimi, jak jim jistě slíbili, ale někam úplně jinam. Kam nakonec přinesou i oblečení, co ještě mají na sobě. Včetně cenností, co v něm skrývají, nebo ve svých tělesných dutinách. Nebo ho mají v ústech. A ženám ostříhají vlasy, ty taky využijí.

Na to vše myslí Joseph, když stojí u vagónu a pozoruje ten houf nešťastných žen a dětí, co už brzo umřou. Ale zatím ještě mohou doufat, vše jim dojde buď krátce předtím, než nazí vstoupí do plynové komory, nebo krátce poté. To však už bude pozdě. Vlastně ono je pozdě už teď, ani vzpoura tady by jim nepomohla, stejně by je zabili. Umlátili nebo postříleli. Každý, koho sem přivezou, je vlastně ztracený. Někdo okamžitě, další po krátké době, až odvede pro říší určitou práci.

„Omlouvám se, nechci dělat problémy,“ ozve se Reich, je pobledlý, také dost stresovaný.

„Je třeba je zbytečně nenasrat,“ odpovídá mu Joseph, neboť jemu byla předchozí omluva určena, „Můžou nás zmlátit nebo zabít z tisíce důvodů, tak jim další nemusíme sami dávat.“

„Jsem tady jen krátce ...,“ klopí hlavu Herbert, „Ty asi tady budeš už dýl, ne?“

„Něco jsem tady už zažil, i když u jiného komanda. Ale nechci vo tom mluvit,“ odpovídá Edelstein, „Není to kvůli tobě, prostě na to nerad vzpomínám.“

„Je mi jich tak líto, jak tam stojí a nic netušej,“ ztiší teď nováček hlas na minimum.

„Tohle taky musíš pustit z hlavy. Nemůžeš jim pomoc, tak to prostě neřeš. Jediný, na čem tady záleží, je zůstat sám naživu. K tomu nám může pomoc tahle práce, když tam najdeme jídlo. Určitě si zvykneš, všichni si nakonec zvyknou.“

„Na něco si asi nejde zvyknout.“

„Věř mi, na všechno si jde zvyknout,“ říká Joseph temným hlasem, a vzpomene na děti, které musel strkat do pece, poté, co byly zastřeleny nebo zplynovány. Jak musel mrtvolám stříhat vlasy, otevírat jim ztuhlé čelisti. Tady asi bude maximálně pár mrtvých, co nepřežijí cestu vlakem. A pak ti živí, co už brzo budou mrtví.

„Jak dlouho tady seš?“

„Herberte, pojď se na jednom domluvit,“ podívá se Edelstein druhému mladíkovi do očí, „Nebudeš se mně nikdy ptát na nic, co tady bylo. Nikdy. Já se taky nebudu šťourat v tom, vo koho si tady přišel, co si musel zažít. Prostě jsme tady a teď. Nic jinýho neexistuje. Nevím, jak ty, ale já tady chci přežít, co nejdýl to půjde.“

„Co nejdýl to půjde ...“

„Kdybysme byli u nějakýho jinýho komanda, co třeba chodí někam něco stavět a tak, tak je to tak na měsíc, maximálně tři. My tady máme větší šanci, díky tomu žrádlu, co tady asi vobčas najdeme. Jde jen vo to si to neposrat. Neupoutat pozornost. Zabít tě můžou kdykoli, pro nějakou naprostou blbost. Jestli máme nějakej čas makat spolu, tak si to nesmíme posrat navzájem,“ říká Joseph důrazně.

„Moc hezká řeč, tu hned podepisuju,“ ozve se jim za zády, trhnou sebou, naštěstí se na ně šklebí jen Eliezer, „Jestli máte něco ulitý, tak to nenápadně sežerte, než půjdeme přes bránu. Nebo to včas vodhodíte, pokud to nestihnete.“

„Nejde něco z toho dostat dovnitř?“ podívá se tázavě Edelstein, mluví šeptem, „Zdalo se mi, že tam na bloku ... prostě se to tam nějak dostat muselo, ne?“

„Na to zapomeň. Minimálně na dost dlouhou dobu. Jste tu nový, tak nic nezkoušejte. Nějak do jde, někdy to někoho stojí pořádněj výprask. Můžu ukázat svou prdel. Ale jak říkám, na tohle vy dva zatím zapomeňte. Podle toho, co se proslejšchá, tak budou pořád jezdit transporty. Což vám zajistí plnej žaludek. Když budete dobře hledat.“

„A to, co nenajdeme?“

„To si piš, že všechno nenajdeš. To najdou pozdějš jiný. Tam, kde se to všechno třídí. Možná tam taky jednou všichni skončíme. Ale teď si nějakěj čas musíme užít tý rampy. Teď je to dobrý, ale až začne podzim a zima ...“

„To je ještě daleko,“ zavrtí hlavou Josepha, „Naučil jsem se tu, že má smysl myslet tak na druhěj den. A i to je někdy dost vodvážný, dřív, než je večerka.“

DOKTOR EDUARD WIRTHS

„Doufám, že to dneska neposereš,“ řekne Schröder mezi dveřmi, čímž mírně vyvede z míry Daniela, který při zvuku otevírání dveří kanceláře brskně vyskočí z židle a staví se do pozoru.

„Pane doktore ...,“ nezmůže se na víc.

„Dneska na tom našem experimentálním pokoji budeme mít inspekci,“ říká Johann důrazně, pak si odloží čepici, rukavice a nakonec i své tělo do křesla, „Snad už se konečně něco změní. Už jsem ti snad říkal, že nastupuje novejš flékař.“

„Ano, pane doktore, pan SS-Hauptsturmführer a Standortartz Eduard Wirths,“ odpovídá pokorně Edelstein, „Zmiňoval jste se, pane doktore. Naznačoval jste, že se trochu znáte ...“

„Trochu jo. Vychází mu to náramně, myslím tím jeho nástup sem. Zrovna slaví třiatřicátiny. No nic, je to dle mého rozumnej chlap a čekám vod něj podporu,“ říká rozvážným hlasem Schröder, „Taky doufám, že tu udělá aspoň trochu pořádek. Jinak ten tábor budeme muset zavřít.“

„Myslíte kvůli té epidemii?“

„Myslím proto, že tu nikdo nezůstane naživu,“ zasměje se Johann, „No co se koukáš, snad sis nemyslel, že se to tu zavře a vy půjdete domů,“ šklebí se, „Asi za hodinu přijde, přivedu ho tam na ten náš experimentální pokoj. Vod tebe chci, abys mu podal skvělý hlášení. Jak vo těch dvou experimentech, ta tubera a ty popáleniny, a taky vo tom sledování úbytku váhy. Jo a když jsme u toho, vyjednal jsem ti spolupráci s profesorem Kremerem. Je už tady taky pár dní.“

„S profesorem Kremerem?“

„Studuje vězně, co mají významnej úbytek váhy, studuje jejich orgány, jak je takovej stav poznamenal. Nebude na škodu, když si vzájemně vyměníme informace. Taky se něčemu přiučíš. Jak se zdá, tak se to tady konečně začíná dávat do pohybu,“ tváří se spokojeně esesák.

„Dávat do pohybu ... myslíte ten výzkum, pane doktore?“

„A co jinýho? Mám domluvený další testování léků, chystá se jeden významnej experiment, ale vo tom až někdy jindy. A taky možná ještě jeden úspěch, jak se zdá, tak konečně dojde na moje slova a přestane se s tím zahrabáváním do země.“

„Přesvědčil jste je?“

„No tak já ... hlavně hodně pomohlo, že tady mají všichni stažený prdele, myslím tím zdejší správa. Podle všeho ty sračky z těch jam prosakují do podzemní zásobárny vod. A všichni se tady boje, že se tady z toho všeho stane jedno ohromný epicentrum nákazy. Nejen tady v táboře, ale tady všude. Takže by se mělo začít se spalováním.“

„Pak vám gratuluji k úspěchu, pane doktore.“

„Tak gratuluj především sám sobě. I když nakazit bysme se mohli všichni. Ale pro koho by se léky našly, a pro koho je ta speciální léčba, je snad jasný,“ zasměje se chraplavě Johann.

„Naprosto jasné, pane doktore,“ vzpomene si Daniel na otce, ale i na svůj pobyt ve sklepení a zamrazí ho, „Pane doktore, když už jste zmínil ty léky ...,“ rozhodne se vstoupit na hodně tenký led, „Pane doktore, co myslíte, nedaly by se třeba nějaké léky sehnat?“

„Sehnat léky? Pro koho? Seš snad nemocnej?“ podívá se pátravě esesák, „Vypadáš zdravě. Tak snad nějaký tvůj další bratr? Co jich tady máš jak sraček? No tak, s pravdou ven! Kdes ho zašil?“

„Ne, ne, pane doktore,“ vrtí zuřivě hlavou Edelstein, „Já se neptám konkrétně, spíš obecně, jaksi preventivně,“ kroutí se jak had.

„Co to zkoušíš? Dobře víš, že nikdy nebude dost léků pro všechny. Dyt' chybí i léky pro naše vojáky na frontě, tak kdo by jima mrhal na nějaký ...“

„Rozumím, pane doktore,“ říká neochotně židovský lékař, „Nepředpokládal jsem léky pro všechny, ale prostě nějaké léky, například proti tomu tyfu, jiným chorobám, zánětům, například po výprasku. Ne pro všechny, ale pro určitý vězně, který si to můžou dovolit ...“

„Můžou dovolit ... vo čem to tady kurva mluvíme?“

„Pane doktore, jsem vám moc zavázaný, moc vděčný za záchranu mého života. Proto bych si nedovolil vám lhát či vás chtít nějak podvést. Taky bych se vám rád revanžoval, za to všechno, co jste pro mě udělal, a snad taky ještě uděláte ...“

„Jak se zdá, zamotáváš se do toho čím dál tím víc ...,“ tváří se pobaveně Johann, „Nebylo by lepší, kdybys rovnou vyklopil, vo co ti jde?“

„Určitě, pane doktore. Jsem tu krátce, a vy asi ne o moc déle, jak jsem pochopil z vašich vyjádření. Ale jak jsem zjistil, tak tady existují jisté sorty lidí ... vězňů. My, Židé, jsme vlastně všichni na odpis, až na velmi ojedinělé a vzácné výjimky ...“

„K věci, nemáme zase tolik času ...,“ zamračí se Schröder.

„Ano, pane doktore. Jsou tu starší vězni, co zastávají různé funkce ve správě tábora. Podílejí se na jeho chodu. Ti dokáží mnohé sehnat. Například prostředky, za které by se daly snad někde koupit léky. Podle mého jsou připraveni platit velmi dobře, penězi i cennostmi,“ klopí teď hlavu Daniel.

„Kurva, do čeho se to zaplejtáš?“

„Do ničeho, pane doktore. Jde jen o teoretický dotaz. Prostě by se tu asi našli lidé, co by byli schopni sehnat hodně zajímavé prostředky, peníze, cennosti, zlato, drahokamy a tak podobně, a vyměnit je za léky. Ty tady pro ně mají cenu života, proto by asi moc nesmlouvali o ceně. Pokud by tedy měl někdo přístup k takovým lékům ...,“ zase už klopí Edelstein hlavu.

„Kurva, myslím si správně, že mluvíš vo tom, co si myslím?“

„Nevím, pane doktore. Ale asi ano. Ale pane doktore,“ řekne rychle židovský mladík, „byl to jen teoretický dotaz. Nechtěl jsem vás nijak rozzlobit, jen jsem se zeptal. Takový lék může pár lidem pomoci přežít, je mi jasné, že většina nic nedostane a buď se uzdraví tělo samo, nebo spíše dotyčný zemře, nebo tedy půjde na tu speciální léčbu ... Ještě jednou se omlouvám, pane doktore.“

„Jak se zdá, tak se tady rozkoukáváš velmi rychle,“ dívá se pátravě Schröder, „No, svoje sis řekl, tak se vrátíme k našim záležitostem,“ změnil téma, nicméně jinak na evidentní pokus o jeho korupci nereaguje. Což považuje Daniel za dobré znamení, podle všeho o tom bude minimálně přemýšlet. Možná už slyšel od jiných kolegů esesáků, že se tady dají udělat dobré obchody, dá se tu zbohatnout, možná bude mít zájem.

„Vše bude připraveno. Mám hned odejít na ten pokoj, pane doktore?“ zeptá se Edelstein, po pravdě se mu hodně ulevilo, co potřeboval bylo sděleno a jeho obavy z tvrdé reakce se neobjevily.

„Určitě. Seber všechny podklady a vypadni. Tam se připrav. A hlavně, musíš všecko podat jasně, stručně, věcně a perfektně. Konec konců, bude to náš šéf tady, i pro tebe bude dobrý, když uděláš dobrou práci. Proč, to ti snad vykládat nemusím.“

„Ne, nemusíte, pane doktore.“

„Tak jo. Ukaž mi, jak vypadají ty podklady, co si bereš a pak už plav. Já musím taky vypadnout, asi za patnáct minut má být na bráně ...,“ podívá se na hodinky Johann.

Asi pět minut nato chvátá Daniel na blok osmadvacet, za svými experimentálními pacienty. Ty upozorní na blížící se inspekci, pak je musí uklidňovat, neboť se obávají, aby nebyli selektováni.

„Dneska vážně nejde o selekci, ale o prezentaci našeho výzkumu,“ vysvětluje lékař, „Tak hlavně zachovejte klid a dělejte, co vám řeknu.“

Následně provede jejich prohlídku, mladíci s popáleninami nevypadají špatně, stav jeho bratra je už méně uspokojivý. Má rysy ztrhané a v poslední době vykašlává krev. Těžko říci, zda mu podávané léky neškodí, ale pokud mu je přestane podávat, tak se obává dalšího zhoršení. Také se bojí podvádět, tedy léky tajně vysadit, kdyby na to Schröder přišel, tak jemu možná nic neudělá, ale bratra by asi poslal rovnou na fenolovou injekci.

Čekají dost dlouho, než se dveře otevrou a do nich vstoupí nový šéflékař, třiatřicetiletý Eduard Wirths. Na první pohled vypadá docela sympaticky, uhlazený, upravený a jeho oči jsou klidné i vstřícné zároveň. Ale mnozí z těch zdejších vrahů někdy vypadají na první pohled příjemně, jsou milujícími manžely a otci ... a pak ukáží svou druhou tvář. Což Daniela děsí ještě víc. Ano jsou tu patologičtí a sadističtí vrazi, jako je třeba ten gauner kápo Werner, ale většina by pravděpodobně byla normálními slušnými lidmi, kdyby nevypukla ta hrozná válka. Pak se v nich asi něco zvrtilo, a stali se z nich masoví vrazi.

Na tyhle úvahy ale teď nemá čas, musí podat co nejlepší výkon. Na jeho pokyn všichni pacienti vstávají, on se pak s baretem na stěně identifikuje svým číslem a podává hlášení. O místu a počtu zkoumaných objektů. Zní to strašně strojeně a dost hnusně, vůči mladým vězňům, co se na nich experiment provádí.

„To je ten tvůj objev, Johanne?“ obrátí se Wirths na svého soukmenovce, když ten přikývne, upře svůj zrak na mladého židovského lékaře, „Tak, kolego, seznamte mě se stavem zdejších pacientů.“

„Ano, pane doktore,“ je zaskočený Edelstein oslovením „kolego“, ale rychle se vzpamatuje a začne sypat z rukávu informace. Nutno dodat, že jsou opravdu velmi věcné, stručné a jasné. Také dostatečně přehledné. Přitom neopomene vyzdvihnout úspěchy experimentální léčby, což dokladuje na Šimonovi, který je nejbližší. Na jeho pokyn si ten svlékne košili a on ukazuje na jednotlivá úmyslně poškozená místa na jeho těle. I na zranění na stehně, které se trochu zanítilo.

„Když sečtu všechna místa, kde byla látka aplikována,“ přidává Daniel rychle vysvětlení, „tak jich je celkem patnáct. A pouze na svou místech se objevily tyto komplikace. Ale jak vidíte, nejsou zvláště závažné.“

„Ano, vidím,“ pohlédne šéflékař na nahého židovského mladíka.

Pak musí bohužel židovský lékař přejít ke svému bratrovi, tam už takové uspokojivé údaje poskytnout nemůže. Také se bojí, aby nebyla jeho léčba ukončena, což by v jejich pojetí znamenalo jeho odeslání na smrt.

„Tak uvidíme, jak ty léky zaberou, možná je ještě brzo pro zásadní závěry,“ řekne k jeho velké radosti Wirths, „Prý děláte ještě jeden výzkum.“

„Ano, pane doktore,“ sáhne Edelstein po další složce papírů, připravených na lůžku nedaleko, pak referuje o sledování úbytku váhy. Zde nemůže zamlčet, že po docela krátké době jim zůstalo ze sledovaného vzorku původně padesáti zcela zdravých a silných mladých mužů pouhých třiatřicet. Nemůže si nepovšimnout, jak Eduard stáhne obočí, co to znamená, však netuší.

„Ten velký úbytek v tak krátké době byl způsoben čím?“ zeptá se šéflékař.

„Tak v šesti případech došlo k vážnému onemocnění,“ říká nahlas Daniel, pak se zarazí, ztiší hlas, „V těchto prvních případech byla aplikována speciální léčba ...,“ podívá se na esesáka významně, „Ke ztrátě dalších jedenácti došlo v nedávných dnech. Také u nich se objevilo podezření na infikování skvrnitým tyfem, a bylo zvoleno ... také speciální léčba, v podobě konečného řešení.“

„Vy znáte význam těchto vašich vyjádření?“ podívá se Wirths pátravě.

„Ano, pane Standortarzt,“ přikývne dost neochotně Edelstein, „Ale já umím zachovat tajemství a mlčenlivost,“ dodá rychle.

„To sice mohu potvrdit, Eduarde,“ vstoupí teď do rozhovoru Schröder, „ale bohužel je to tady takovým veřejným tajemstvím. Proto na vošetrovnu buď choděj jen s úrazy, nebo je sem vlastně musíme dokopat násilím. Každý se snaží dělat, že je zdravější. To je ten problém, o kterém jsem ti říkal. I kvůli tomu se tady ta epidemie tak rozmohla.“

„Což jste vyřešili dost radikálně před pár dny,“ říká teď taky trochu tišeji šéflékař.

„Což se ovšem nelíbí některým našim partnerům, jak už se zmiňoval velitel tábora, protože ti chtějí dostatek pracovníků. Což se pak nedaří zajistit.“

„O tom si promluvíme později,“ přikývne Wirths, „Myslím, že sis vybral dobře, Johanne, tady náš mladý kolega podal velmi precizní vysvětlení a velmi precizně popsal doposud aplikovanou léčbu i její výsledky.“

„Má určitý schopnosti ...,“ usměje se Schröder, „Máš ještě nějaký dotazy? Nebo si chceš prohlédnout i další pacienty?“ ukáže rukou na dalších pět vězňů, zatím stojících i ve svých košilích, na rozdíl od jejich kolegy Šimona, jenž již nějaký čas je nucen pózovat nahý.

SS-Hauptsturmführer
Eduard Wirths

„Není třeba, jistě tady nejsem naposledy,“ usměje se šéflékař, přátelsky kývne na svého židovského kolegu a poté opustí místnost. V ní se rozhostí ticho.

„Doktore, můžu si vzít košili?“ zeptá se po chvíli Šimon.

„Ne, musím ti aplikovat tu mast, a vám taky,“ zavrtí hlavou Daniel.

„Jak to dopadlo?“ svléká se Yossi, on ani další jeho spoluvězni totiž konverzaci v němčině neporozuměli.

„Podle všeho dobře. Ten nový šéflékař se zdál být velmi slušný. Ovšem jak se říká, nesud'me den před večerem,“ ztiší Daniel radši hlas, „Tak pojďte, dáme se do toho,“ pobídne Šimona, aby přistoupil blíže.

Po ošetření popálených experimentálních subjektů se vrátí do kamrlíku, co honosně nazývají kanceláři, kde musí notný čas čekat na svého šéfa. Už jak vejde pozná, že ten je spokojený, začíná se už orientovat v jeho náladách.

„Tak to bysme měli,“ prohlásí Johann, jen co se uvelebí ve svém křesle.

„Dobré zprávy, pane doktore?“

„Sám si viděl. Eduard je slušnej chlap, navíc má pochopení. Myslím si, že s ním to tady bude mnohem lepší. Naše profese tady dostane daleko větší význam.“

„Bude podporovat vaše výzkumy?“

„V to doufám. Možná k nim má nějaký výhrady,“ objeví se na tváři Johanna drobné chmury, „Ale na druhý straně je velmi loajální k potřebám říše, k nacistickým ideám a myšlenkám. Proto nám nebude házet klacky pod nohy, tím jsem si jistej.“

„Co to bude znamenat, pane doktore?“ ptá se s velkými obavami Edelstein, on za zmíněným výzkumem nevidí vědecké bádání, ale především utrpení těch, kteří se stanou jeho obětí.

„No to se ještě uvidí,“ odpovídá vyhýbavě esesák, „Včas ti řeknu, vedu v poslední době víc jednání. Teď ještě pomáhám s řešením toho spalování těch těl ... Asi se spolu s velitelem pojedeme někam podívat, kde jim to už funguje. Takže po tobě budu do dvou dní chtít všechny informace, co vyšťouráš v té literatuře. Případně vlastní nápady.“

„Pane doktore, jste si jistý, že toto je opravdu práce pro lékaře? Pro vás? Nepřísluší to spíš někomu z techniků, aby tohle řešil?“

„Ale kuš. Musíš na to hledět ze dvou hledisek. Tím prvním je vlastní tělo. Kdo vo něm má víc informací než lékař? Zná jeho složení? A pak, v tomhle případě,“ zatváří se Schröder trochu potměšile, „když v tom spolupracuju přímo s velitelem, tak vočekávám, že von zase podpoří mě, až budu něco potřebovat. Pro něj je to velkej problém, jeho kolegové z místní správy na něj tlačí, proč jsem ti vysvětloval před pár hodinama. Jde vo tu epidemii, co se jí tady v okolí vobávají. A já se jim nedivím, sám si viděl, jak to tam vypadá, a teď je to ještě mnohem horší.“

„Mnohem horší ...“

„Jasně, mnohem horší. Ta zem na těch místech doslova puká, a vyvěrá z toho strašně smradlavá hmota ... a to samý určitě jde do všech stran. Myslím pod zemí. Jak se to místo zahřívalo, vod slunce, jak tam započal hnilobnej proces ... prostě je to časovaná bomba, jak tvrdím.“

„Chcete jen pálit další, co ...“ zarazí se Daniel, málem řekl „co tady zavraždíte“, naštěstí sklapnul včas, „Co tady zemrou? Nebo chcete tu exhumaci ...“

„Vobojí. Podle mýho, ale i dalších, prostě musí ty jámy plný těch sraček zmizet.“

„Sraček ...“ vydechne Edelstein, jak jen mluví o desetitisících lidských bytostí, co tady surově zavraždili a jak toulavé psy zahrabali v hromadných hrobech. Tam mezi nimi navíc asi někde leží i tělo jeho otce ...

„Máš nějakej problém?“ načepýří se nacista, pak ale celkem klidně pokračuje, „Nebude to žádná sranda, ale je to dle mýho nevyhnutelný. Proto vítám, když má velitel zájem vo moje názory, vo spolupráci. Abys věděl, až to začne, tak se tam půjdeme podívat,“ zatváří se obzvláště škodolibě.

„Půjdeme se tam podívat ...“

„To se ví. Taky dohlédnout na hygienické podmínky, na to pálení. Tak přemejšlej, třeba tě něco napadne, jak to spalování zlepšit. Sám asi tušíš, vo jakým množství se bavíme.“

„Asi tuším ... něco jste naznačoval ... bude to strašné, pro ty, co to budou muset dělat, myslím otevírat ty masové ... prostě ty jámy.“

„Však se tady najde pracantů dost,“ ušklíbne se Johann, „My řešíme technické problémy, a taky hygienické, aby z toho nevznikla nějaké novodobá morová rána ...“

„Zkusím se ještě podívat ... ale nevím, nikde se asi takový problém neřešil ... a pokud ano, chybí technický popis, jak to pálení probíhalo. Navíc teď jsou moderní prostředky, například hořlaviny, kterými se dají těla polévat ...“

„Tak se zkus ještě podívat ... Jo, a ještě dneska tě seznámím s dvěma kolegy. Jedním je již zmíněný profesor Kremer, tím druhým tvůj polský kolega vězeň, doktor Dering. To je chirurg, na tom bloku osmadvacet má voperační sál. Vlastně někdy pitevnu,“ zasměje se, „A to ne proto, jak se říká mezi chirurgy, voperuju, voperuju, a už pitvám,“ srdečně se řehťá Johann, „Prostě někdy tam provádí pitvy, což je u některých výzkumů taky moc důležitý a vlastně završení celého experimentu.“

„Završení ...“, pobledne Edelstein, který v tu chvíli pomyslí na bratra Davida, bude u něj léčba tuberkulózy muset nakonec skončit popsáním způsobem?

„Tak ne pochopitelně u všech,“ zasměje se Schröder, „Třeba ty tvoje pacoše s těma popálenima asi pitvat smysl nemá. Nebo máš jinej názor? Chceš je votevřít?“

„Já?“ zděsí se Daniel, pak si uvědomí, že si z něj šéf utahuje.

„No já je pitvat nechci, pokud ty nakonec jo, tak máš moje požehnání.“

„Nejsem chirurg ... a pitvat je nechci,“ řekne důrazně židovský lékař.

„No právě, nejseš chirurg. Ale něco se naučit není na škodu. Mimochodem, k tomu doktoru Deringovi se chodí učit i některý moji kolegové, například tvůj kamarád doktor Entress,“ zase už se baví Johann na cizí účet, „Tak to bude tvoje náplň na nejbližší týden. Dokončit ten výzkum popálenin, připravit k tomu závěrečnou zprávu. Pokračovat v tom výzkumu úbytku váhy, snad nám nějaký vzorky vydrží až do konce. Pak se podívat na to spalování, hromadný. No a spolupracovat s profesorem Kremerem, podle možností, tedy podle toho, jak bude vstřícnej. Něco jsem s ním domluvil, ale znáš to ... jednak si každé tak trochu chrání svůj výzkum, a pak, ty seš Žid a nevím, jak se na to bude tvářit ...“

„Rozumím, pane doktore.“

„No, třeba na něj taky uděláš dojem,“ pokrčí rameny esesák, „V každém případě mi slíbil, že tě vezme k nějaký pitvě, co tady budou dělat. To pak pořádně sleduj, ať se poučíš.“

„Jen abych ty svoje poznatky mohl uplatnit,“ poznamená Edelstein a udělá takový podivný kukuč.

„Co zase plašíš,“ řekne Schröder rozmrzele.

„Já jen, pane doktore, že jednou tady nemusíte být, nebo nemusíte přijet včas ...“

„To se už nebude opakovat,“ znějí slova nacisty hodně přesvědčivě.

„Nebude?“ podívá se teď tázavě vězeň, „Jsem vám velmi vděčný, co jste pro mě udělal, pane doktore. Ale možná jste tím někoho naštvál. Třeba by se vám tak mohl pomstít, prostřednictvím mě.“

„Ale, už zase máš plný kalhoty?“

„Po pravdě, pane doktore, mám. Pochopil jsem, jak snadné je tady se dostat na nesprávný seznam. Jak málo stačí, vlastně, že k tomu nemusí být žádný relevantní důvod.“

„Myslím, že jsme se už na něčem dohodli.“

„Jak moc rád bych tomu věřil.“

„Chceš zpochybňovat moje slova?“ načepýří se Johann.

„To bych si nikdy nedovolil, pane doktore, a vy to dobře víte. Ale mám jisté pochybnosti o některých vašich kolezích.“

„Ty se starej hlavně vo naše věci a tohle nech na mně,“ odsekne Schröder, pak trochu zmírní hlas, „Co jídlo? Dostáváš vyšší dávky, jak bylo domluvený?“

„Ano, pane doktore. Ale ...“

„No?“

„Po pravdě, dá se z toho vyžít, určitě déle, než ten vzorek, co sledujeme. Ale obávám se, v delším časovém horizontu, více měsíců, pokud smím být tak smělý a tak dlouze o svém životě uvažovat ...“

„Už zase začínáš?“

„Ne, pane doktore, jen zcela pragmaticky hodnotím své vyhlídky. I s ohledem na tu stravu. Oba dobře víme, jak je nastavená. Tak, aby ti lidé určitý čas vydrželi, než dojde k jejich přerodu v bytosti, kterým tady říkají muslimani. Ještě bych řekl, že se nedává přesně to, co vězňům i podle této vyhlášky, nebo jak to nazvat, tak co se podle ní má dávat. Často jim to ještě krátí, snad kradou, nevím. Mnohdy jsou také potraviny zkažené a jejich výživná hodnota se blíží nule. Tím vás nechci naštvat, ale jen konstatuji holá fakta. Do té závěrečné zprávy o tom sledování úbytku váhy napíši pochopitelně to, co si budete přát. Jen upozorňuji, že i tímto může být částečně zkreslená.“

„Zkreslená ... kurva, voni berou ještě z toho mála?“ zamračí se Johann.

„Nevím, pane doktore, jaký je záměr, ale pokud jste mluvil o pracovní síle ... vím, pořád sem někdo přijíždí, a tak se dají padlí nahrazovat. Ale nejsem si jistý, jaké výkony mohou podávat vězni, kteří jsou tak hrozně podvyživení, že se sotva plouží. Kteří jsou samá modřina od bití.“

„Tak v tom máš náhodou docela pravdu, je to takovej spor dvou koncepcí,“ přikývne Schröder, a mluví kupodivu otevřeně, „Jedna parta, co sleduje čistotu rasy, by pochopitelně volila raději konečný řešení, rovnou ... no a ta druhá, co sleduje ekonomický zájmy, vidí především vhodnou pracovní sílu. Řekl bych, že je to tak nějak povinnost, takovej kompromis ...“

„Rozumím,“ řekne hořce Daniel.

„Tohle je prostě válka. Totální válka. My jsme jen její součástí, každej na jiný straně,“ pokrčí rameny esesák, jeho výraz je dost lhostejný.

„Vyhlazovací válka ...“,“ poznamená židovský lékař tichým hlasem.

„Když to tak chceš nazývat,“ znovu pokrčí rameny nacista, pak se trochu načepýří, „Jen tak mezi námi, netvař se tak svatouškovsky. Kdybys byl na mojí místo, respektive vy jste byli na našem místě, počínali byste si stejně. Ne, ne, nic neříkej, a poslouchej, ty pokrytče. Trochu jsem se jednou začel do bible, v souvislosti s tímhle vším. A zaujal mě tam jeden příběh, váš příběh, teda Izraelitů, když jste si dobývali svoje území. Přitom zničili Jericho. Mám to tady někde, poznamenal jsem si to ...“,“ hledá ve svých materiálech, asi lístek.

„Poznamenal?“ říká spíše sám pro sebe Edelstein a přemýšlí, proč tak jeho šéf učinil. Že by hledal i v těchto klasických pramenech ospravedlnění pro jejich zvěrstva?

„Jo, poznamenal ... tady to mám. Teď cituju bibli, mimochodem... Izraelité propluli městem jak povodeň, a pohubili ostrostí meče jako proklaté všechno, co bylo ve městě, od muže až do ženy, od dítěte až do starce a až do vola, dobytčete i osla ... Slyšíš? Zabili jste i toho nebožáka vosla, ty pokrytče. Tak mi tu nic nevyprávěj vo ženách a dětech. Slyšel si? Vod muže až do ženy, vod dítěte až do starce. Prostě jste je vyhladili, abyste pro sebe získali jejich prostor. A vo to jde pořád. Akorát, že tady teď taháte za kratší konec, za hodně kratší konec.“

„V dějinách asi najdeme mnoho podobných příběhů, nemusíme ani chodit do bible. Třeba jen za třicetileté války, zničení Magdeburgu, tam také plenili a zabíjeli všechno živé ... Spor katolíků a protestantů.“

„Válka vždycky hledá nejjednodušší a vlastně i konečný řešení, snad aspoň na tom se shodneme. Pravidla určuje vítěz, a tak tomu vždycky bylo a je.“

„Mám na vaše slova reagovat, pane doktore?“ podívá se tázavě Daniel.

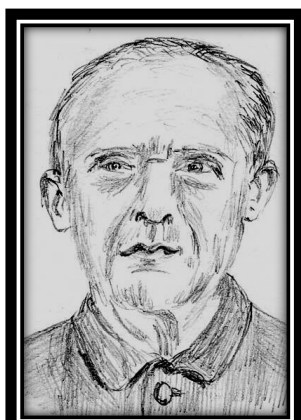
„Na co se vlastně ptáš?“

„Nepřísluší mi oponovat vítězi, který má nade mnou absolutní moc. Vždyť stačí jedno jediné slovo a skončím ve zdejší krematoriu nebo v jedné z těch jam, co jejich obsah chcete exhumovat. Proto se ptám, abych vás nepopudil, pane doktore.“

„Chytřej kluk,“ zasměje se Schröder, „No, nemám na nějakou disputaci chuť, možná někdy jindy ...,“ objeví se na jeho čele vrásky, „Teď máme jiný starosti,“ ukáže na lejstra na stole.

Změnu tématu kvituje i jeho asistent, který stále ve vztahu s německým doktorem tápe. Mnohdy mu nerozumí, někdy mu připadá jako docela rozumný a slušný člověk, ale vzápětí začne mluvit o subjektech, rozuměj lidských bytostech, na kterých chce provádět své zvrácené experimenty. Z nichž některé, jak dnes naznačil, mají končit pitvou zkoumaného objektu. Což znamená, že dotyčný bude muset zemřít, anebo spíše bude zabít, aby byl výzkum dokonán. Také pohybem své ruky posílá děti, ženy a obecně slabé a nemohoucí do plynové komory, kde se ti za ohromných muk udusí. Tak jak na něj pohlížet, jak s ním jednat, když mu před pár dny zachránil život, a ještě se kvůli němu pohádal se svými kolegy?

PROFESOR JOHANN PAUL KREMER

Professor Johann Paul
Kremer

Ještě téhož dne je Daniel představený oficiálně devětapadesátiletému profesorovi Johannu Paulu Kremerovi, a posléze i devětatřicetiletému polskému lékaři Wladislawi Deringovi. Oba na něj pohlížejí minimálně skrz prsty, ale přímo odpor neprojeví, asi proto, že je u toho přítomný doktor Schröder. Pouze ve chvíli, kdy je postaršímu pánovi, který svou profesoru získal na universitě v Münsteru, trochu popsán výzkum s úbytkem váhy, projeví větší zájem. A domluví se na zítřejší přítomnosti mladého židovského lékaře při jeho bádání, předtím by rád viděl ten zmiňovaný výzkum. S čímž Schröder souhlasí.

Co se týká Deringa, ten zachová kamenný výraz, je tady pořád jen vězněm, byť v jeho případě opravdu velmi privilegovaným. I díky své úzké spolupráci s esesáky, z nichž některé vyučuje chirurgickému řemeslu. Žel bohu na věznicích, a v některých případech dokonce na takových, kteří potřebnou chorobou vůbec netrpí. Ale když někdy není žádný pacient s potřebnou diagnózou, tak se holt musí vzít zcela zdravý a provést na něm nesmyslný zákrok.

Wladislaw Dering

Druhý den Edelstein obstará své vlastní experimentální pacienty a poté jde na domluvenou schůzku. I se svými záznamy o sledované skupině vězňů, která postupně ve zdejší prostředí ztrácí svou váhu a s tím pomalu i život. S oběma zmiňovanými pány se má setkat na chirurgickém sále, který je zároveň často pitevnou, čemuž odpovídá i stůl, na kterém jsou zákroky prováděny. Na chodbě spatří dva hrozně vyhublé muže, navlečené pouze v košilích a dřevácích. Kdoví, kde je profesor splašil, když nedávno proběhla tak velká selekce. Ale možná jí nějak unikli, možná dorazili s jiným transportem. Daniel si povzdechne, neboť tuší, jaký osud ty dva nebožáky čeká.

Zatím je přítomný pouze polský vězeňský lékař, který se chystá na svou práci. Když spatří svého židovského kolegu, objeví se na jeho tváři nepatrný úsměv, nebo to tak alespoň vypadá. Lehce pokývne hlavou na

pozdrav, asi cítí svou nadřazenost. Přeci jen je Polákem, a tedy ne příslušníkem proklatého národa, jenž je určen k vyhubení. Možná je i v něm kus antisemity, dumá mladší z lékařů.

„Něco se mi o vás doneslo,“ prohodí Dering.

„Doneslo?“ podívá se tázavě Edelstein.

„Nežijeme tady ve vzduchoprázdnu. Možná známe některé stejné lidi,“ nehodlá být konkrétní starší z mužů, „Jaké jsou vaše chirurgické znalosti?“

„Moje znalosti?“ zavrtí Daniel hlavou, a pak se pochlubí s velmi malými zkušenostmi, kdy se ocitl na chirurgickém sále, bohužel šlo většinou o přítomnost na pitevně.

„Doktor Schröder projevil přání, abyste se něčemu priučil. Což nelze odmítnout. Pravděpodobně má zájem, abyste v budoucnu byl vy sám schopný provést výzkum těla, asi po některém vašem experimentu,“ podívá se teď pro změnu pátravě Polák.

„Možná,“ pokrčí rameny Žid, „Nerad bych vám byl na obtíž.“

„Však se nějak domluvíme,“ odvětlí Wladislas, více si říci nestihnou, neboť dorazí profesor Kremer a také pětatřicetiletý Herbert Scherpe, zdravotník, jehož častou činností je poskytovat vybraným pacientům speciální léčbu fenolovou injekcí. Jeho přítomnost židovskému mladíkovi jen potvrdí jeho odhad, co se stane dvěma vězňům, co čekají na chodbě.

„Ty jsi ten od doktora Schrödera?“ ujistí se německý badatel, tváří se však naprosto lhostejně, pravděpodobně jen vychází vstříc kolegovi, nic víc a nic méně.

„Ano, pane profesore,“ uklání se Edelstein, je nervózní, neví, jak se správně chovat, jestli podle zdejších protokolů či méně formálně, když jsou zde všichni lékaři, teda až na sanitáře, „Tady jsem přinesl ony záznamy, o kterých včera mluvil doktor Schröder.“

„Ukaž,“ vezme si listy Johann a začne si je prohlížet, „Nějak vám ubývají, jak se zdá ...“

„Ano, pane profesore. Ale nikoli jako následek úbytku váhy, ale díky onemocnění a následnému přijatému řešení. Tady snad mohu mluvit otevřeně ...,“ podívá se nejistě na přítomné pány, „Myslím tím vysvětlit ty značky, u těch dat úmrtí ...“

„Můžeš,“ kývne Kremer.

„Tady těch šest, s tímto onačením,“ ukazuje na příslušná místa na listě Daniel, „těm bylo diagnostikováno nakažení skvrnitým tyfem a byli odesláni na fenolovou injekci. Těchto dalších jedenáct, u nichž je stejné datum úmrtí, bylo selektováno nedávno, při té velké selekci, a odesláno do plynové komory.“

„Rozumím. Ale jinak jsou ty záznamy zajímavé,“ hledí do papírů Johann, „Uvidíme, jestli vůbec někdo dojde do stavu patřičného vyhladovění. Možná bychom v tomto mohli spolupracovat,“ zamýšlí se, „Dal by se udělat výzkum, například ve třech fázích. Tedy až se začnou příznaky projevovat, poté v jeho jednoznačném stadiu a nakonec ve chvíli, kdy už je dotyčný krátce před vyčerpáním svého organismu.“

„Provést výzkum?“ podívá se nejistě Edelstein.

„Myslím tím vybrat v dané fázi příslušný vzorek a provést prozkoumání stavu jeho vnitřních orgánů, jak se v něm podvyživenost projevuje. Jaké následky na nich zanechává,“ hovoří otevřeně Kremer, tváří se naprosto lhostejně, byť mluví vlastně o třech vraždách.

„Můžete si dané vězně prohlédnout, pane profesore, a vybrat si podle svého uvážení,“ snaží se Daniel zachovat klidný hlas, byť je vnitřně pobouřen přístupem svého mnohem staršího kolegy.

„Zváším to,“ kývne Johann, pak se obrátí na sanitáře, „Je asi čas, abychom se dali do práce. Mám pak ještě jednu povinnost,“ dodá na vysvětlenou.

Scherpe už na nic nečeká a vyrazí pro objekt zkoumání na chodbu, za chvíli přivádí staršího z vězňů, může mu být něco mezi šedesáti až sedmdesáti roky. Sotva se plouží, jeho oči jsou vyhaslé, mnoho života už v něm není. Nicméně ještě pořád žije, což se nepochybně už brzy změní.

Hrozně vychrtlý muž je donucený se svléknout a nahý se vydrápat na pitevní stůl. Daniel dumá, zda ten chudák tuší, co ho tady čeká, ale vypadá docela klidně. Buď mu nedochází, k čemu se

schyluje, nebo již je ve stavu značné apatie. Podle pokynů si lehá na záda, dýchá poněkud chrčivě, až teď vyniká jeho vyhublost, kdy kosti jsou opravdu jen potažené kůží.

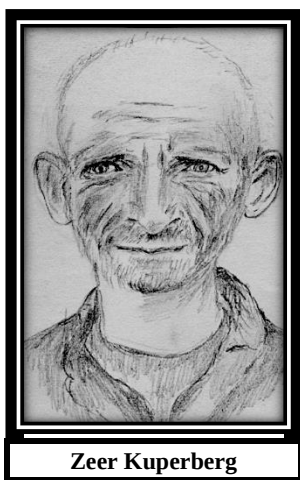
Jenže ještě čas pro zdravotníka nenastává. Napřed přichází výslech zkoumané oběti, kdy jí Kremer začne pokládat otázky v němčině, čemuž však objekt jeho zájmu nerozumí. Tak poslouží Daniel, aby se stal tlumočníkem, neboť muž mluví v jidiš.

„Kolik jste vážil před svým příchodem sem?“ ptá se Edelstein, snaží se tvářit lhostejně, je zbytečné, aby starý pán něco pochopil a ještě se před smrtí trápil.

Odsouzenec odpovídá celkem zešířena, před umístěním do gheta vážil rovných sedmdesát kilogramů, teď, když ho před chvílí vážili, má pouhých jednačtyřicet. Popíše dobu strávenou v ghetu než se objevil v tomto táboře. Nejistě odpovídá na dotaz, jaké léky v poslední době užíval. Daniel vše pečlivě tlumočí a Kremer si údaje zapisuje. Pak si dokonce pořídí i fotografii vězně, přičemž vyjádří pochybnosti, zda z ní něco bude, při zdejším osvětlení.

Jak Daniel pochopil, tohoto muže objevil slovatný vědec v transportu, ale neposlal ho do plynu, nýbrž si ho nasměroval na pitevnu. Stejně jako toho druhého, co ještě čeká před ordinací.

„Jak se vlastně jmenujete?“ zeptá se Edelstein.

Zeer Kuperberg

„Copak tady na tom záleží?“ odvětví nešťastník tichým hlasem, „Ale prosím, jsem Zeer Kuperberg ...“

„Kolik je vám vlastně let?“

„Čtyřiašedesát ...“

„Asi jste si dost vytrpěl.“

„Kdo z našich v poslední době ne.“

„Co říká?“ zeptá se Kremer.

„Ptal jsem se na věk, pane profesore,“ odpovídá Daniel, „Říká, že je mu šedesát čtyři let. Chcete ještě něco vědět, pane profesore?“

„Snad ani ne,“ podívá se Johann do svých záznamů, „Myslím, že vše podstatné už víme. Budeme moci pokročit,“ podívá se na sanitáře. Jinými slovy, vydává pokyn k vraždě, „Pomožte mu,“ řekne směrem k vězeňským doktorům, kteří nemají na vybranou.

Edelstein si povzdechne, ale jen dovnitř a potichu, má strach vyjádřit jen náznak svých pocitů. Tomu muži nemůže v žádném případě pomoci a sobě by mohl hodně uškodit. Chudák Kruperberg zemře tak jako tak, stejně už v něm mnoho života nezůstalo. Ale i tak se jedná o zcela chladnokrevnou vraždu, i když ho Kremer vytáhl ze skupiny selektovaných, tedy osob určených k likvidaci.

Dering trochu výsměšně pokyne rukou, jako že dává přednost svému mladšímu kolegovi a ten ani teď nemá odvahu protestovat. Proč si zbytečně dělat potíže, v situaci, kdy nemůže nic ovlivnit. Proto přistoupí k nebohému starému muži, který leží stále docela klidný na pitevním stole.

„Dostanete teď injekci proti nakažlivým chorobám,“ snaží se lhát důvěryhodně.

„Injekci?“ otočí Zeer své oči k mladému spoluvězni.

„Ano, docela neškodnou,“ kývá hlavou Daniel, „Po ní bude pokračovat vyšetřování,“ nelže, ovšem již zapomíná dodat, že v té době už bude chudák mrtvý, „Prosím, dejte mi svou levou ruku,“ požádá, „Ano, takhle ji natáhněte, a uvolněte se,“ říká, přičemž uchopí levičku vyhublého muže a vlastně mu ji upaží, čímž se vypne jeho hrud', aby měl zdravotník snazší práci.

„Proč mě vůbec vyšetřujete?“ táže se Kuperberg, snad z jeho hlasu zaznívají obavy, ale pokud ano, příliš velké nejsou, je stále dost klidný.

„To vyšetřování vede jeden velmi odborný lékař, je profesorem na universitě v Münsteru,“ říká Edelstein, snaží se upoutat pozornost nešťastníka, aby si nevšiml přistupujícího sanitáře s fenolovou injekcí, „Snaží se získat poznatky, jak zabránit rychlému hubnutí vězňů. Proto taky ty předchozí

dotazy na váhu a tak. Nemusíte se obávat, to vyšetření bude ...“ zmlkne, neboť právě zajela dlouhá jehla do hrudi muže.

Chudák Zeer ustrne, snad se na chvíli objeví v jeho očích úlek, ty stáčí směrem ke své hrudi, do níž mu je právě aplikována smrtelná dávka. Daniel stiskne pevně ruku, která sebou teď škube, stejně jako tělo na pitevním stole. Smrtelný zápas však netrvá dlouho, po pár vteřinách pohyby ustávají a po čtvrt minutě již leží zkoumaný objekt zcela nehybný. Nastává proces odumírání jeho mozkových buněk a následná smrt. Což bude trvat mezi pěti až deseti minutami, pak bude již dočista mrtvý.

„Co tady vlastně zkoumá doktor Schröder?“ zeptá se Kremer, lhostejně pohlédne na nebožtíka na stole a pak stočí pohled ke svému židovskému kolegovi.

„Nyní se zaměřuje na výzkum popálenin,“ odpovídá Edelstein, přitom pokládá bezvládnou levou paži Zeera podél jeho těla, „Pokud byste měl zájem si zkoumané objekty prohlédnout, mohl bych vám je ukázat. Jsou v této budově.“

„Spíš mi řekněte podrobnosti, než budeme připraveni,“ sleduje Johann polského kolegu, který ke stolu přistrkává stůl s nástroji a nádobami na odběr vzorků, respektive místo připravuje k následné pitvě.

Daniel vyhoví a stručně popíše celou proceduru. Jak vybral pět vhodných subjektů, jak jejich kůži poleptal roztokem, který způsobil zranění odpovídající popáleninám fosforem, a jak následně probíhá léčba experimentální mastí, o jejímž složení však nemůže podat žádné informace, neboť i jemu jsou neznámé. Mezitím dokončí Dering změnu místnosti z vyšetřovny na pitevnu a münsterský pedagog může přistoupit k další části svého výzkumu.

Ten se nijak nerozpakuje a ještě teplé tělo zabitého vězně otevírá skalpelem. Zatímco Herbert Scherpe odchází, další dva kolegové lékaři zůstávají a budou přihlížet, jak jsou vyjímány zkoumané orgány z hrozně vyhublého těla, jehož mozek možná ještě odumírá, snad už ale nic necítí, alespoň v to Daniel doufá.

Tělo je otevřeno a slovný profesor se v něm rýpe, aby zjistil stav sledovaných orgánů, respektive jak se na nich projevuje dlouhodobý nedostatek jídla a extrémní vyhublost. Nejvíce se zajímá o játra, slezinu a slinivku břišní. Dostatečně veliké vzorky vyřezává k dalšímu podrobnějšímu výzkumu.

Danielovi nedělá problém pitvu sledovat, má však potíže s tím, na kom je prováděna. Utěšuje se, že by dotyčný stejně v brzké době zemřel, vždyť byl určen k popravě. Ale i tak mu přijde hrozné, že musel být usmrcen člověk, aby si mohl profesor Kremer z jeho těla odebrat vzorky, které ho zajímají.

Pitva je dokončena, Dering povolá vězně ze zdejšího personálu na úklid, tedy odstranění rozkuchaného těla a očištění stolu. Mezitím Kremer svým kolegům vysvětluje některé změny, které pozoroval na zavražděném, docela se do výkladu zabere, jako by vyučoval své studenty. Pak nechá přivést druhého muže, ten se musí také svléknout a ulehnout na záda na ještě vlhký stůl.

Yzak Krawiecki

Celá situace se opakuje. Tentokrát jde o pětadvacetiletého polského Žida jménem Yzak Krawiecki, pročez tlumočí Dering. Ač je zkoumaný objekt o mnoho mladší než jeho již zabitý kolega, vypadá podobně, zase kost a kůže. Jen není tak klidný, a Daniel uvažuje, zda mu došlo, co ho čeká, nebo zda dokonce neviděl úklid po předchozí pitvě. Přijde mu doslova děsivé, že Kremer koná výslech vězně na pitevním stole, kde nebožáka čeká následně poprava fenolovou injekcí a poté pitvání jeho těla. Jak může lékař, který je navíc vysokoškolským pedagogem, tak lhostejně jednat s mladým mužem, kterého se chystá nechat zabít?

Když je zájem profesora uspokojen, nastává zase čas pro Herberta

Scharpeho, který mezitím dorazil. Ten si jde pro svou smrtící injekci, Daniel se opět musí podílet na držení vražděného. Což ho dost deprimuje, neboť tentokráte je vězeň daleko neklidnější, možná už něco tuší. Nerozumí mu, co drmolí, neboť tak činí v polštině, pravděpodobně úpěnlivě prosí Dering, aby ho ušetřili a nezabíjeli. Ten se ho dle všeho snaží uklidnit, ovšem dost neúspěšně. Nakonec povolá zdejší personál, což znamená úlevu pro Edelsteina, neboť tito vězni se chopí vražděného a silou ho přimáčkou ke stolu. Pak je mu zapíchnuta jehla do srdce, jeho marný odpor utichá, až zase leží zcela klidně.

Skalpel se opět zařízne do těla, z rány vytryskne krev, břišní dutina je otevřena. Kremer si počíná zkušeně, naprosto bez nejmenšího soucitu. Vůbec se pravděpodobně netrápí s tím, že ten, jehož pitvá, ještě před pár minutami žil, byť jeho život za mnoho nestál a chýlil se ke konci. Daniel je konsternován, jak je vše naprosto neosobní, prostě je potřeba vzorek tkáně, tak zabijí člověka a odeberou ho z něho. Přitom to asi slovutnému panu profesorovi přijde jako samozřejmé, správné, možná považuje toho muže za odsouzeného k smrti a tak nemá problém ho nechat zabít. Do hlavy staršímu doktorovi nevidí, ale zajímalo by ho, jak celou zvrácenou proceduru vnímá.

„Vidíte?“ ukazuje Kremer svým kolegům odebraný vzorek z Yzaka, přitom jim opět poskytne odborný výklad o hnědé atrofii jater. Také přidává několik svých postřehů z předchozích výzkumů, tedy co již zjistil v souvislosti s extrémní vyhublostí či úmrtí hladem na sledovaných orgánech dotýčných osob.

Edelstein projevuje zájem, ačkoli mu německý lékař přijde odporný. Přitom se ten k němu nechová nijak zle, asi kvůli doktoru Schröderovi. Ale Danielovi je jasné, že ti dva zabítí pro Kremera nemají žádnou jinou hodnotu, než jen právě těch odebraných tkání. Prostě jen posloužili k jeho pochybnému výzkumu.

„Možná se podívám na ty vaše pokusné vzorky,“ řekne Johann na závěr, náhle a nečekaně, „V jakém jsou v současnosti vlastně stavu?“

Edelstein se pokusí stav těl sledovaných vězňů popsat, věrně, neboť netuší, kdy by si je chtěl profesor prohlédnout. Sice by je rád uchránil před jeho návštěvou a případným výběrem pro pitvu, ale neodvažuje se lhát. Bohužel ti muži nakonec stejně zemrou, pokud se nějakým zázrakem nedostanou ze svého pracovního komanda.

„Tak asi ještě chvíli počkáme,“ pokývá hlavou Kremer, „Pak bychom vzali první vzorek, a porovnali, zda už se neobjevují nějaké změny. Po dalších čtrnácti dnech dalšího, mezitím asi bude proces hubnutí pokračovat. A nakonec prozkoumáme některé další ve stavu, kdy už budou v posledním stadiu.“

„Zkusím domluvit s jejich kápem, aby nám případně dal vědět, pokud by některý z nich byl selektován,“ navrhuje Edelstein, tak vlastně dojde k zabítí muže, určeného tak jako tak na smrt.

„Domluv to,“ přikývne Johann, „Někdy se na ně podívám,“ dodá neurčitě.

Tím Danielova exkurse na pitevně pro dnešek končí, ještě se musí domluvit s Deringem, kdy se má dostavit ke sledování některé z jeho plánovaných operací. Ale ty jsou docela běžné, jako odstranění abscesu, apendixu a podobně. Tyto chirurgické zákroky mají naštěstí pacientům pomoci, ačkoli není jisté, zda i poté nebudou zabiti, pokud se jejich rány nebudou uspokojivě a rychle hojit.

„Už si zvykáte?“ podívá se nakonec na kolegu pátravě Wladislas.

„Zvykám?“ pozvedne zrak Edelstein, už jsou v místnosti sami.

„Jsme na tom podobně, oba vězeňský lékaři. Ne vždy musí být to, co děláme, přesně v souladu s naším přesvědčením.“

„Chápu, na co narážíte,“ přikývne Daniel, „Vy však máte jistou výhodu. Jste sice vězeň, ale nejste apriori určený k likvidaci. Což v mém případě neplatí,“ ukáže na své označení na oblečení.

„Možná, když budete tomu doktorovi Schröderovi užitečný, tak učiní výjimku.“

„Rád bych tomu věřil, ale ...“

„Já proti vám nic nemám, ani přes tohle,“ ukáže i Dering na zkřížené trojúhelníky, vytvářející Davidovu hvězdu, „Navíc opravdu máme společné přátele, myslím tím lidi, se kterými jste navázal jistou spolupráci.“

„Promiňte, nevím možná přesně, o čem teď hovoříte,“ ulekne se Edelstein, polský lékař se stýká s významnými esesáky, některé vlastně vyučuje chirurgii, a mohl by jim donášet. Proto musí být opatrný.

„Vaše obezřetnost je správná,“ přikývne Wladislas, nijak se nezlobí, „Tak se jich zeptejte, kdybyste s nimi náhodou někdy hovořil. Nemyslete si, ani moje postavení není kdovíjaké a musím ho chránit, vlastně pořád. I já jsem v jejich rukách a naprosto závislý na jejich rozhodování. Také se tu snažím nějak přežít.“

„Snad se vám povedlo si tady získat jistý respekt. Důležitost a význam, což vás snad ochrání před některými nástrahami. Alespoň vám to upřímně přeji, bez ohledu na to, jak na mě pohlížíte.“

„Jak na vás pohlížím? Narážíte na vaši příslušnost k židovskému národu? Ano, tady je to hrozný cejch, ale já ve vás vidím především svého kolegu. Pak také muže, který se možná souhrou náhod vzepřel osudu svých židovských kolegů lékařů, kteří zde jsou v bídném postavení. Snažíte se o to, o co se snažím i já.“

„Já ale pro vás přece nejsem žádný konkurent,“ říká Daniel rychle.

„Ne, jako konkurenta vás neberu,“ usměje se Dering, „Jinak bych asi mluvil, kdybyste byl chirurg. Takhle si možná můžeme být vzájemně prospěšní.“

„Vzájemně prospěšní?“

„Slyšel jsem, co jste udělal pro Januse a Adama, jak jste je schoval před selekcí. Ne, nemusíte se bát, já vás nemíním udat,“ ztiší Wladislas hlas, „Také jsem už párkrát takhle pomohl. I když je to těžké a pro všechny riskantní.“

„Pak snad chápete mou jistou zdrženlivost ...“

„Tu naopak chválím, kolego. Vy zatím o mně nic nevíte, já už jsem o vás ledasco slyšel. Třeba mi časem začnete důvěřovat, až se lépe poznáme.“

„Nechtěl jsem se vás dotknout ...“

„Nic takového se nestalo, už jsem vám přece řekl, že si vaší obezřetnosti a zdrženlivosti cením. Naším společným cílem je to tady přežít, a díky naší profesi máme vyšší šance, i vy, přes to svoje označení.“

„Obávám se, že mě nakonec stejně zlikvidují, jako Žida a jako někoho, kdo toho příliš viděl,“ podívá se teď pátravě Edelstein.

„Třeba ne, nikdy nevíte, jak se to nakonec bude vyvíjet. Teď jen musíme dělat to, co se po nás žádá, abychom si udrželi jejich podporu,“ říká Wladislas a Daniel dumá, zda si tak jen neomlouvá sám před sebou nutnou kolaboraci s jejich vězniteli. Která je v mnoha případech na hraně či dokonce již za tou hranou, například když asistují vraždě jiného vězně. Či mučení vězňů v rámci odporného výzkumu esesáckých doktorů na lidech. Ale o tom rozhodně s polským lékařem mluvit nebude, minimálně do doby, než ho lépe pozná, a možná ani potom ne. Tohle si asi bude muset každý z nich vyřešit sám se svým svědomím.

„V každém případě vám velmi děkuji za váš vstřícný přístup,“ řekne raději neutrálně.

„Tak přijďte, podle toho, jak jsme se domluvili,“ kývne Dering, asi také další rozhovor považuje za zbytečný.

Edelstein odchází se smíšenými pocity, když už je ale na bloku osmadvacet, rozhodne se zastavit na experimentálním pokoji, promluvit si s bratrem. Povzbudit ho, a také být chvíli s ním. Kdoví, jak dlouho mu to ještě bude umožněno, kdy se rozhodnou jeho sourozence zavraždit, díky jeho nevléčitelné chorobě a zhoršujícímu se stavu.

„Doktore,“ ozve se Yossi, tváří se hrozně vážně, „můžeme mít tady všichni jeden dotaz?“

„Jasně, jen se ptejte.“

„Zajímalo by nás, jak dlouho ta naše léčba ještě potrvá. Jak dlouho tady ještě budeme.“

„Mám pro vás asi dobré zprávy. Zranění se hojí, jizvy vám asi zůstanou, ale celý ten experiment se chýlí ke konci.“

„Tak dobrá zpráva ...“, protáhne Nachmann a i ostatní se tváří rozpačitě.

„Oni by ti chtěli říct, že se jim vodsud nechce,“ ozve se David, „Je tak?“ obrátí se na spolubydlící.

„Tak nějak,“ připouští Yossi, „Taky nevíme, co bude pak, až jako ten výzkum skončí. Co s námi chtějí udělat ...“

„Mohu vás uklidnit, pokud se snad obáváte o své životy,“ říká Daniel důrazně, „Mluvil jsem s doktorem Schröderem, až experiment skončí, což už bude brzo, tak budete normálně propuštěný a zařazený na práci.“

„Nehrozí tedy, že by se nás zbavili, když už jim k ničemu nebudeme,“ ujišťuje se Moritz.

„Ne, tohle nehrozí. Nechtějí vás zabít, tím jsem si jistý.“

„Neříkáte to jen tak, abyste nás uklidnil.“

„Ne, neříkám. Také k tomu není důvod. Experiment se očividně podařil, jeho výsledky jsou patrné a vy schopní pracovního procesu. Tak proč by vás zabíjeli, když vás mohou využít tímhle způsobem.“

„To je ten další problém,“ pokývá hlavou Nachmann, „Přes tu dost hnusnou bolest, co jsme museli snášet, jsme tady vlastně tak nějak chráněný ... co myslíte, doktore, nejde to naše propuštění tak nějak voddálit?“

„Oddálit? Aha, už rozumím ... A nedivím se vám. Ale to rozhodně nebude záležet na mně. O tom rozhodne doktor Schröder. Ten ale určitě nebude držet na tomhle pokoji zdravé vězně. Možná bude chtít dělat další výzkum, bude potřebovat místo.“

„Bude dělat další výzkum? Jaký výzkum?“ ptá se opatrně Šimon.

„To zatím nevím, nevím, na čem se domluvil s těmi farmaceutickými firmami, odkud pochází i ta mast, co ji na vás mažu. Ani nevím, co chce dále zkoumat. Proč se na to ptáš?“

„No, víte,“ podrbe se Chason za uchem, ve svých osmnácti letech ze všech popálených vězňů nejmladší, „Já třeba, kdyby to jako neohrožovalo můj život ... třeba bych ještě nějakou tu bolest vydržel. Si teda myslím.“

„Chceš snad naznačit, že by ses chtěl stát dobrovolně pokusným subjektem? Třeba pro další pokus?“ tváří se Daniel hodně překvapeně.

„Pane doktore, co nás čeká tam venku? David nám vyprávěl, co prožil za tu chvíli, co byl u toho komanda. Taky vidíme, jak vypadají ty venku ... Jak tam hynou. Tady jsme dostávali víc jídla, ani nejsme tak pohublý, jako ti tam ...“, říká mladíček rozpačitě.

„Víš, Šimone, to je hrozně ošidný,“ zní teď hlas lékaře velmi vážně, „Nevím, jaký bude další pokus, jak může skončit. Také se vaše popáleniny nemusely dobře hojit, mohli jste daleko víc trpět, dokonce třeba i umřít, kdyby se to moc zvrtilo. Nevím, co budou další pokusy, jak drastické budou pro ty, co na nich budou prováděny,“ zachvěje se, neboť si vzpomene na slova svého šéfa, že v některých případech je završením procesu pitva zkoumaných subjektů.

„Já vím, doktore ...“, zase už se Chason drbe na své vyholené hlavě, „Já jen, kdyby bylo něco podobného, třeba zase něco takového, tak bych se třeba zase nechal popálit. Jen kdybych tady mohl ještě nějaký čas zůstat.“

„Nechal by ses znovu popálit?“ je očividně zmatený a zaskočený Daniel, „Dobře, můžu ti slíbit, kdybych se dozvěděl o pokusu, který by nebyl příliš nebezpečný, tak bych se tě třeba pokusil do něj dostat. Ale sám možná nedokážu odhadnout, jak to může skončit ...“

„Zato ale já vím, jak to skončí tam,“ ukáže mladík rukou směrem ke dveřím, „Do pár měsíců z nás budou takoví ti kostlivci, co jsme s nima byli zavřený těch pár hodin v tom sklepe. Jenže pak

už mě nikdo z toho sklepení nevytáhne, a já skončím v plynu. Pokud mě dřív neumlátí, nebo třeba něco jiného ...“ pohlédne na Davida, v jeho očích lze číst obrovské obavy.

„Rozumím ti, Šimone, jen nevím, jestli ti dokážu pomoc. Jestli dokážu pomoc komukoli z vás,“ sklopí hlavu lékař.

„Dík i za to, doktore, že vo tom budete uvažovat,“ kývne hlavou Chason.

„Nevím, co bude ...“ podívá se Daniel na pětici rozpačitých mladíků, a po zádech mu přejede mrazení. Uvědomí si, že s největší pravděpodobností budou tak do tří měsíců všichni mrtví. Pokud se něco v táboře nezmění, což je však velmi málo pravděpodobné. Raději sklopí zrak, co jim má říci? Jak je má utěšit či uklidnit? Jak je povzbudit, když oni už znají pravdu stejně dobře jako on?

Přisedne ke svému bratrovi a dají se do řeči, což další vězni respektují a již lékaře neobtěžují dalšími dotazy. Místo toho si něco v kroužku povídají, a občas hodí pohledem k sourozencům, kteří se také baví spíše tišším hlasem.

HROZNÝ ROZHOVOR

V dalších dnech Daniel pokračuje v návštěvě chirurga Deringa, aniž by se však nijak zvláště sblížili, a také připravuje závěrečnou zprávu o léčbě popálených vězňů. Spolu s profesorem Kremerem provedou kontrolu zkoumaných vězňů na úbytek váhy, přičemž si je nechají nastoupit nahé před blok a německý doktor si je pozorně prohlíží. Pak se tváří zklamaně, zatím žádný z nich ještě není ve stavu, který by se mu hodil, ačkoli již někteří se k němu kvapem blíží.

„Tak za čtrnáct dní bude čas pro prvního z nich,“ konstatuje Johann chladným hlasem. Jinými slovy, za čtrnáct dní vybere toho nejvíce vyhublého a nechá ho zabít, aby mohl pitvat jeho tělo.

V úterý patnáctého září přijde do kanceláře Schröder v dobré náladě, posadí se, nechá si nalít kávu, pak velkomyslně to samé dovolí svému asistentovi. Dokonce mu zase v tašce přináší balíček, přilepšení k jeho vězeňské stravě. Nový týden tak začnou plkáním nad kávou, přičemž židovský mladík si vychutnává nadstandardní snídani, za kterou je svému patronovi vděčný, jako za každé vylepšení jídelničky, které mu čas od času jeho šéf poskytuje.

„Zítřa odjízďím s velitelem,“ vyfoukne cigaretový kouř Schröder, dokonce nabídne retko i Danielovi, který s radostí přijímá. A také si patřičně nikotinové vzpruhy užívá.

„Odjízďíte s velitelem?“ reaguje na slova šéfa.

„Jo, jedeme se podívat někam, kde už s tím pálením pokročili,“ tváří se spokojeně Johann, „Až se vrátíme, tak to tady taky vypukne. Takže dneska s tebou prodiskutuju, cos zjistil z těch knih. Nebo mě budou zajímat i tvoje názory.“

„Moje názory ... ono vlastně spálit lidské tělo není až tak snadné,“ dostává se do rozpaků Edelstein, „Zvláště asi v případech, kdy je zcela nahé a také asi dost prosté veškerých tuků, což v případě některých vyzáblých vězňů je ...“

„To je mi jasné, že asi sami vod sebe hořet nebudou,“ zamračí se Schröder, „Ale než začneme, musíme ještě probrat jednu důležitou věc. Je třeba ukončit ten experiment s těma popáleninama.“

„Ukončit?“ zeptá se stísněným hlasem Daniel.

„No, netvař se tak, nepůjdou na pitvu, jako ty, co zkoumáte s profesorem Kremerem. Jen je nech někam přeradit. Domluv se s některým písařem, radit ti snad nemusím. Až se vrátím, tak mi předložíš kompletní zprávu.“

„Rozumím, pane doktore,“ přejde Edelstein poznámku šéfa o pitvání mrtvých, kam ho sám poslal, „Musíme je opravdu odeslat všechny? Co si některé nechat, jako personál, pro budoucnost.“

„Personál? Copak ho tady není dost? Ačkoli ... teď jsme na to měli tvýho bratra, ale ten už to sotva zastane ... ale tady je personálu jak sraček,“ mávne rukou Schröder, „Tak co uděláš s tím svým bratrem? Podle toho, jak jsem ho viděl posledně, už je na tom dost špatně.“

„Co s ním udělám?“ ucítí židovský mladík zase hrozné svírání okolo žaludku.

„Už jsme vo tom mluvili. Je na konci svojí cesty, to víme voba. Bylo by dobrý, kdybys to s ním nějak skončil ... důstojně, kvůli tobě. Nebejt to tvůj bratr, poslal bych ho rovnou na tu speciální léčbu, to je ti doufám jasný.“

„Pane doktore ...“

„Nebudu vo tom diskutovat. Ta léčba evidentně nezabrala. Tak máš ty dvě možnosti, vo kterejch jsme mluvili. Buď hov odved' na klasickou vošetřovnu, a děj se vůle boží, nebo mu nabídni možnost to skončit důstojně. V tý jeho posteli, co se v ní teď rozvaluje. Ušetřil by si tím dost trápení, když je jasný, jak to dopadne.“

„Nešlo by, ještě nějaký čas ...“

„Nešlo,“ řekne rozhodně a tvrdě Johann.

„Co se tam vlastně bude dít? Myslím na tom experimentálním pokoji.“

„Domluvil jsem se na jednom výzkumu, s jedním svým kolegou. V nejbližší době tam uděláme další výzkum. Víš,“ ušklíbne se esesák, „trochu jsem se inspiroval tím tvým bratrem, kde ta léčba evidentně nezabrala. Tak chci vyzkoušet jiný, co jsou podobně nemocný. Jestli to byla náhoda, nebo ten lék nefunguje.“

„Pane doktore, když tam budou podobně postižení pacienti, jak jsem pochopil, nemohl by tam ještě nějaký čas bratr zůstat?“ žadoní Edelstein.

„To bych nedoporučoval,“ zavrtí hlavou Schröder, „Možná se uskuteční i jistej pokusy, dost invazivní, jak tu chorobu řešit. Jak nakonec všichni skončej, myslím ty pacienti, tak to je ti snad taky jasný. Kdyby tam tvůj bratr zůstal, tak bys toho asi brzo litoval.“

„Třeba jen nějaký čas ... jako zvláštní pacient.“

„S tím by těžko souhlasil můj kolega,“ zasměje se Johann.

„Kdo je tím kolegou? Pan profesor Kremer?“

„Ten?“ ušklíbne se nacist, „Ne, ten má ty svoje vyzábliky. Ale znáš ho, dokonce je to tvůj dobrej známej. Friedrich to je.“

„Můj známý?“ nechápe Daniel.

„Ta jizva ...“

„Chcete říct ... doktor Entress ... to snad ne ...,“ nemůže být zděšení židovského mladíka větší, „A já ... s ním snad ... nebo ne?“

„Pochopitelně mu budeš k ruce, na tomhle budeme spolupracovat,“ přikývne Schröder.

„Pane doktore, vždyť on mě ... až mě uvidí, tak ...,“ číší z očí Edelsteina hrůza.

„Ale nic ti neudělá,“ usměje se esesák, „Už jsme si to vyjasnili. Ale na druhý straně bys ho neměl zbytečně dráždit a pořádně se snažit.“

„Jen jestli to bude stačit,“ sklopí hlavu židovský mladík, už ho zase přepadá pocit naprosté beznaděje a zmaru.

„Přestaň zase plašit,“ zamračí se esesák, „Radši všechno vyřeš a připrav ten pokoj. Aby byl prázdněj a mohl se začít plnit. Friedrich už začíná shánět vhodný subjekty. Až se vrátím, tak je tam nastěhujeme a začneme.“

„Ano, pane doktore.“

„Co uděláš s tím svým bratrem?“

„Tak to zatím nevím ... asi ho nechám přeložit na ošetřovnu.“

„Víš co to znamená ...“

„Snad bude mít štěstí.“

„Sám tomu nevěříš,“ zavrtí hlavou Johann, pak pokrčí rameny, „Ale dělej si, co uznáš za vhodný. Možná by se přece jen hodil jeden vošetřovatel, co by se staral vo ty naše subjekty.“

„To už bratr nezvládne ...“

„Taky nemluví v něm. Ale jeden z těch, co tam teď jsou, tak by mohl. Jak ses ptal. Mohl by se stát personálem na tom bloku a mít na starosti tu naši místnost. Jestli tam budou ty vážně nemocní, tak se asi bude hodit. Pokud teda bude co k čemu. Ale když ho dobře zaškoliš, tak to snad zvládne. Pokud ne, tak ...“ zahrozí prstem nacista.

„Mám tedy jednoho z nich vybrat?“

„Jo, domluv se tam s tím kápem, nebo spíš písařem, řekni, že je to můj příkaz. Ať si ho vezme do stavu. Bude klasickéj personál, ale bude se přednostně starat o ty naše subjekty. Budeš to tam mít na starosti, jako vězeňskéj doktor, tak se předved'. Ale tím ti nekončí ty další povinnosti.“

„Rozumím, pane doktore.“

„Tak teď víš svoje, tak se pojďme bavit o tom pálení. Cos vlastně zjistil?“

„Přes veškerou moji snahu nic moc, pane doktore.“

„Víš, že tohle slyšet nechci.“

„Vím, „ povzdechne si židovský mladík a začne sdělovat své poznatky, které jsou opravdu velmi kusé. Alespoň rozebírají, jak vlastně takové lidské tělo hoří, o tom už je podstatně více informací, než jak náraz spálit pět set, tisíc či možná ještě více mrtvol, mnohé možná už ve stadiu rozkladu či značné hniloby. Také se dohadují, jak je prokládat něčím hořlavým, či jaká chemická látka by byla vhodná jako urychlovač celého procesu. Zde ovšem narážejí na problém jejího dostatku, zda by bylo reálně takové množství vůbec získat.

Edelstein si připadá minimálně divně. Sedí tu v kanceláři a dokonce opět pokouje cigaretu s esesákem, se kterým probírají, jak co nejlépe spálit desetitisíce těl obětí genocidy, kterou nacisté páchají na jeho vlastním národě. Ale na paradoxy si už zvyká, jako například, že jemu, jako Židovi, poskytuje německý profesor odborný výklad, když předtím jiné dva Židy nechal bez mrknutí oka zavraždit, aby z nich dostal svoje vzorky.

Po obědě mu připadne velmi nepříjemná povinnost, a to seznámit pacienty jejich experimentálního pokoje s rozhodnutím doktora Schrödera. Přímě se děsí rozhovoru s bratrem Davidem, kterého již déle nedokáže účinně chránit. Může snad požádat doktora Pichmana, aby na něj dohlédl, ale i on bude bezmocný proti případné selekci. A že ty budou pokračovat, o tom nepochybuje.

Také by si měl vybrat jednoho z těch pěti, který snad bude mít větší naději přežít. Ale koho z nich zvolit? Moritze, který je nejstarší a také se zdá být nejrozhodnější? Nebo naopak Šimona, jenž je nemladší a tak nejzranitelnější? Nebo Yossiho, který mu přijde dost sympatický? Ale šanci by si zasloužil i Yad a Dario. On však může vybrat jen jednoho z nich, a bratrovi pomoc nedokáže vůbec. Se sklopenou hlavou vstoupí do místnosti, ani nic říkat nemusí, všichni na něm vidí jeho rozpoložení. A hned se ptají.

Povzdechne si a pak jim sdělí rozhodnutí svého šéfa. Experiment končí a oni budou zařazeni do pracovních komand. Do jakých vůbec netuší, bude nejspíš záležet na libovůli písaře, kam je pošlou. Jejich sklopené hlavy vypovídají, jak hodnotí svoje následné vyhlídky. David pak jen těžce dýchá, a není to jen tuberkulózou, která do dostihuje.

„Kdy tady vlastně končíme, doktore?“ zeptá se Pitschon.

„Zítřka, Moritzi, zítřka ráno udělám poslední prohlídku, popíši stav těch vašich míst, co jsem vás tam zranil. Večer se asi budete muset hlásit u svého komanda.“

„A co já?“ pozvedne zrak David.

„To probereme později,“ povzdechne si Daniel, „Ale i ty budeš muset tenhle pokoj opustit.“

„Co tady bude, doktore? Vzpomínáte, o čem jsme mluvili?“ ozve se Chason, hlas se mu chvěje, asi strachem z budoucnosti. Tady byl svým způsobem chráněný, ale tam venku, tam na něj tvrdě dopadne celý tento strašný systém, jenž má za úkol ho v dohledné době zlikvidovat. Jedno jakým způsobem.

„Bude tu jiný experiment, Šimone,“ odpovídá lékař ztěžka, „Ale věř mi, nechtěl bys být jeho součástí.“

„Nechtěl? Třeba bych chtěl ...“

„Nechtěl, a víc ti říci nemůžu.“

„Doktore, nedá se nějak zařídit, abysme byli poslaný na nějakou rozumnou práci?“ položí zásadní otázku Nachmann.

„Nedá, Yossi. Buď můžeš mít obrovské štěstí, že zrovna někoho shánějí, anebo musíš mít přímluvce. Ten ale musí být schopný něco nabídnout na oplátku. Pokud tady nemáš nikoho, kdo by tě vzal pod ochranná křídla, tak se na lepší místo dostaneš jen stěží.“

„A vy byste nemohl? Máte tady už nějaký známosti, ne?“

„Jen velmi malé, a upřímně, Yossi, pokud bych se za někoho přimlouval, tak to bude někdo z mých bratrů. Víš, že jich tady mám víc. Je mi líto, ale opravdu pro vás nic udělat nemůžu.“

„Tak to je v prdeli,“ konstatuje suše Chason a dopadne zdrcený na postel. Tušil, že tahle chvíle přijde, ale stejně není připravený.

„Vlastně jednu věc jsem zařídil, ale jen pro jednoho z vás,“ říká ztěžka lékař, „Domluvil jsem s doktorem Schröderem, že jeden z vás tady zůstane jako personál, bude sloužit na tomhle bloku, a přednostně bude mít na starosti tenhle experimentální pokoj.“

„To je jasný, to bude pro Davida,“ mávne jen rukou Pachler.

„To nebude, Dario, i když bych moc chtěl.“

„Ne? Když je to přece bratr ...“

„Jenže David je moc nemocný, a tak ... Nezvzládl by tuhle práci,“ neodvážá se Daniel podívat na svého sourozence.

„Takže jeden z nás?“ táže se Yossi.

„Ano, jeden z vás,“ pozvedne zrak lékař, postupně se podívá na všechny, vidí jejich napnuté obličejy, každý z nich by si tady přál zůstat jako ošetřovatel. Oproti tomu, co slyšeli od Davida, je tady určitě nesrovnatelně lepší prostředí. I když i tady je mohou bít či selektovat.

„Už jste si vybral?“ ptá se chraplavým hlasem Moritz.

„Dlouho jsem o tom přemýšlel. Přemýšlel jsem i o tom, že byste mohli losovat, jedno jakým způsobem. Ale nakonec jsem se rozhodl vzít zodpovědnost na sebe. Za což se zbylým čtyřem omlouvám,“ říká ztěžka Daniel.

„Kdo to je?“ zaznívají z hlasu Pitschona obavy, ale i naděje.

„Ty to nejsi, Moritz,“ zavrtí hlavou lékař, pak se rozhodne je déle nenapínat, „Vybral jsem si Šimona.“

„Mně?“ vyhrkne jmenovaný, doposud sedící jak hromádka neštěstí, možná právě to rozhodlo.

„Šimona? Proč právě jeho?“ mračí se Nachmann.

„Protože je z vás nejmladší a měl by tam venku nejméně šancí.“

„Já jsem jen o necelé rok starší,“ řekne vyčítavě Zucker.

„Máš pravdu, Yade, máš právo mě proklínat, nenávidět mě. Ale víc jsem vyjednat nedokázal.“

„Moc děkuji, doktore,“ dívá se Chason psíma očima, vděčnost z nich doslova tryská.

„Uvidíme, Šimone, pokud nebudeš dobře, se zlou se potážeš. Pořád tady budeš pod stálou kontrolou.“

„Ale v prostředí, kde je naděje přežít,“ upozorní Pitschon, z jeho hlasu naopak zaznívá hrozné zklamání, možná i rozčarování.

„Proč si sem nevzal někoho z bratrů?“ zeptá se David, a v jeho hlase zní také výčitka.

„Protože dvojčata mají slušnou práci a určitě bych je nechtěl roztrhnout. Takhle se mohou navzájem podporovat, což je moc důležitý. Isaaka a Josepha není tak jednoduché vytáhnout, to ale tady nechci řešit,“ vysvětluje Daniel, „A ty tu práci ve svém stavu už nezastaneš, jinak bych dal pochopitelně přednost tobě,“ dodá a sklopí hlavu.

„Když jsem se tu kroutil v těch bolestech,“ říká Pitschon temným hlasem, a jeho ošetřujícímu lékaři jeho slova znějí hrozně, „nevěřil bych, že tu budu chtít zůstat. A teď ... Už vás nenávidím podruhé, doktore. Poprvý, že jste si mě sem vybral, a teď, že jste si mě nevybral.“

„Na nenávidíš máš právo, Moritzi.“

„Ale ne, doktore, ani vy tu nejste svým pánem. Taky musíte dělat jen to, co se vám řekne. I když ten los by byl asi spravedlivější.“

„Chcete losovat?“ pobledne Šimon.

„Už jsem rozhodl,“ řekne k jeho obrovské radosti lékař.

„Já vím, proto vás taky nenávidím,“ usměje se bolestně Pitschon, „Ale ne zase moc, asi vás i chápu. Vybral jste toho, kdo vám připadá nejzranitelnější, kdo ve vás vyvolal největší lítost.“

„Asi máš pravdu,“ připustí Daniel, „Mohl jsem si vše zjednodušit tím losem. Ale rozhodl jsem se jinak, a přijímám za to zodpovědnost. Máte plné právo mě nenávidět, protože jsem vás asi před měsícem vybral, způsobil vám dost bolesti, a teď jsem dal přednost někomu jinému. Budu se modlit, abyste se dostali do dobrého komanda, ale obávám se, že moje modlitby stačit nebudou. Snad se nad vámi Hospodin slituje ...“

„Vy si myslíte, že se zabývá tímhle místem?“ usměje se hořce Zucker, „Tady žádnéj Bůh není, tady jsou jen ti vrazi, a pak my, který tady vraždí. A někdo jim k tomu i pomáhá,“ dodá s neskrývanou výčitkou.

„Každý se tu snaží přežít, Yade,“ zavrtí hlavou ve znamení nesouhlasu lékař, „I když to někdy znamená s nima spolupracovat. Pokud máš takovou odvahu, Yade, abys řekl ne, což tady znamená rozsudek smrti, pak máš moji úctu. Já nejsem tak statečný, abych se dobrovolně vzdal svého života. Možná jsem zbabělec a můžete mnou pohrdat. Ale já prostě jen nechci umřít. Možná nakonec taky umřu, je to dokonce hodně pravděpodobný. Ale nechci se tý maličký naděje vzdát, i když by to asi bylo statečnější. Morálně správnější. Ale Yade, než mě budeš soudit, měl by ses napřed dostat do podobné situace.“

Po těchto slovech se rozhostí hrobové ticho. Možná si každý z těch čtyř našťvaných uvědomí, jak oni sami závidí nejmladšímu z nich, a jak rádi by ho nahradili. I když by ho tím poslali na téměř jistou smrt místo sebe. Neboť jejich odchod k pracovnímu komandu ani jinak chápat nelze. V tomhle táboře určitě ne, zvláště pokud nosí znamení židovského národa.

„Davide, pojd' se mnou, musím si s tebou promluvit,“ naruší lékař zlověstné ticho, pak už na nic nečeká a z místnosti zmizí. Ještě se sem jednou vrátí, aby naposledy nanesl mast na téměř zahojená zranění mladíků, ale teď ho čeká daleko těžší rozhovor, než vedl tady.

Jeho bratr se raději zcela oblékne, pak následuje svého staršího sourozence. Kráčí se sklopenou hlavou, neboť mu je jasné, jak se jeho smrt zase přiblížila. Ani mu Daniel nic říkat nemusí, stačí se na něj jen podívat, a je jasné, kolik uhodilo.

Posadí se na židle proti sobě, a stále nikdo z nich nic neříká. Jako by žádný neměl chuť začít, nebo k tomu nemá odvahu.

„Tak tohle je konec?“ položí po delší době otázku mladší z bratrů.

„Davide, nemůžu ti lhát. Tvůj stav je vážnej, ty léky nezabraly, pokud ti nepřitížily. Nevím, jak bych ti mohl pomoc. Zkusím ti něco dohodnout na ošetřovně, ale sám víš, jak je to tam nebezpečný. Můžou tě kdykoli selektovat.“

„Takže tam mám jít a prostě jen čekat na smrt ...“

„Davide, jak rád bych ti pomohl. Ale prostě ... neumím lhát, přemýšlel jsem o tom, určitě bys to na mně poznal. Už víš, jak to tady chodí.“

„Vím, vím co mě čeká. Pořád se klepat, kdy už přijde ta chvíle, kdy mě vyberou. A pak vodvedou a někde třeba zadusí tím plynem, jako matku, otce, a taky další,“ mluví nemocný mladík do země.

„Budou to těžké chvíle ... budu za tebou chodit, jak nejčastěji to půjde. Ale nedokážu ti zaručit ochranu, pokud přijde selekce. Také se asi tvůj stav bude zhoršovat ... Víš, jakou máš chorobu a jaký jsou její důsledky.“

„To vím. Ale to čekání, to bude strašné ... možná to mělo skončit, už tehdy, když mě zavřeli v tom sklepe ...“

„Davide, normálně bych tě pokáral, že propadáš apatii, ale teď ...“

„Ale teď?“ zvedne své hrozně smutné oči mladší sourozenec.

„Teď ti jen řeknu, pokud by ses rozhodl ... pokud bys nechtěl čekat ... až se tvůj stav ještě zhorší, prostě až sám uznáš za vhodný ...“

„Tak mě vodvedeš? Jako Dova?“ zeptá se nemocný a jeho bratra jako by zasáhl nůž do srdce.

„Ne, tak ne,“ říká strašně ztěžka, celý se teď chvěje, „Mám domluvu, s doktorem Schröderem. Pokud by ses rozhodl, ale ty sám rozhodl, tak ... pak by to šlo skončit na lůžku. Ne nahej na tý židli, nebo nahej v plynové komoře. Vobojí ti bude hrozit čím dál tím víc. A pokud tě už vyberou, nikdo tě vodtamtud už nedostane,“ sklopí hlavu, je na pokraji svých psychických sil. Vždyť vlastně nabádá svého bratra k přijetí euthanasie, k sebevraždě.

„Moc dobrá rada, vod vošetřujícího lékaře, a taky bratra,“ usklíbne se bolestně zoufalý mladík.

„Kéž bych mohl říci něco jinýho. Ale pokud nechceš, abych ti lhal ...“

„Možná taková milosrdná lež ...,“ lehce se usměje umírající, „Ale ne, já bych ti to stejně neuvěřil. Víím, jak na tom sem, pořád kašlu víc a víc krve. Vždycky jsem věděl, že nebudu žít moc dlouho, ale tohle je fakt dost brzo. Vosumnáct let není dobrej věk na umírání.“

„To určitě není, Davide. Žádněj věk není dobrej, ale takhle mladej ...“

„Chudák Aaron, tomu dopřáli jen devět let, a Ruth jen jedenáct. To já žil dvakrát tak dlouho. Zůstane po mně sice stejný hovno jako po nich ... Dane, dyť já si ani nezašukal. Chcípnu tady jako panic. Asi jsem vo dost přišel, co?“

„Co ti na to mám říct, Davide?“ je naprosto zoufalý starší sourozenec.

„Kdy bys mě chtěl zabít, Dane?“

„Davide, já tě přece nechci zabít,“ objevuje se teď v očích staršího bratra čiré zděšení, „Jen jsem ti to řekl jako možnost. Zkusím ti zajistit co největší ochranu, na té ošetřovně. Budu za tebou chodit, budu ti nosit i jídlo navíc. Jen ti neumím prostě pomoc. Neumím tu nemoc zastavit. Neumím tě účinně vochránit před těma selekcema. Já tě přece nechci zabít ...,“ skryje si obličej ve svých dlaních.

„Promiň Dane, to asi nebylo fér,“ říká teď mladší bratr tichým hlasem, „Kdybys tady nebyl, už bych byl dávno mrtvej. Udržel si mě tady nějakěj čas naživu, a teď chápu, že už to dál nejde. Asi by bylo rozumný tu možnost využít, umřít v klidu na lůžku, připraveněj ... ale nevím, jestli k tomu najdu odvalu. I když víím, že mě stejně nakonec vyberou. A tam už budu sám, až mě budou zabíjet. Takhle bys mi mohl bejt po boku, až by k tomu došlo ... Dane, já nejsem zlej, jak si asi myslíš, já mám jen hroznej strach.“

„Já víím, Davide, taky se strašně bojím smrti,“ přistrčí si Daniel svou židli blíž k té bratrově, a obejmě ho kolem chvějících se ramen, „Nedovedeš si představit, jak jsem zoufalej z toho, že tě ztrácím, že ti nedokážu pomoc. Zklamal jsem, Davide, snad mi dokážeš odpustit.“

„Není co vodpouštět, Dane,“ skoro šeptá umírající, „Tohle byl můj vosud, vod začátku. Akorát ho ty svině dost urychlili. Jenže je tady ten strach, co mě doslova pohlcuje. Snažím se s tím bojovat, ale prohrávám.“

„Budeme bojovat spolu, Davide.“

„Až do konce?“

„Budu s tebou až do konce, až do chvíle, dokud to půjde ...,“ běhá mráz po zádech Danielovi, neboť si uvědomuje, jak bude jeho bratr zoufale sám, pokud ho odvedou na fenolovou injekci, nebo jak bude hrozně trpět, poslední desítky minut, pokud skončí v plynové komoře. Tam už s ním být

nemůže, tam už ho nedoprovodí. Nebo v to alespoň doufá. On má snad malinkou naději, jeho bratr bohužel strašlivou jistotu.

ŠESTÁ KAPITOLA

DIVADLO V PŘÍRODĚ

Jen co dozní gong, ohlašující příchod dalšího všedního zářijového dne, Daniel Edelstein se rychle obléká a upravuje. Dnes ráno bohužel bude následovat svého šéfa do Birkenau, kde již od pondělí jedenadvacátého září započalo pálení mrtvol lidí v tomto táboře hrůzy zavražděných, ať již hladem, kulkou, plynem či surově ubitých. Nejde jen o ostatky nově zemřelých, ale i exhumace těl těch, co zde přišli o život od zimy a byli zahrabáni v mohutných masových hrobech.

Jak pochopil z řeči Schrödera, mohlo by se jednat až o sto tisíc mrtvol, které jsou nyní ještě z větší části uloženy v zemi, kde se rozkládají, hnijí a způsobují značný puch a pravděpodobně i kontaminaci spodních vod. Mladý lékař uvažuje, zda jde opravdu jen o hygienické důvody, nebo zda má oheň pohltnout důkazy hrozných činů, které jsou zde páčány především na jeho národě.

Není mu dvakrát dobře po duši, bojí se i o bratry, neboť o Isaacovi nic neví, stále se s ním nesetkal, a jeho další bratr David umírá na ošetřovně. Domluvil se sice s doktorem Pichmanem a ten s dalšími polskými vězeňskými doktory, ale i tak nad jeho tuberkulózou nemocným sourozencem stále visí hrozba smrti.

Ve snaze ho ochránit, zašli dokonce tak daleko, že mu Daniel způsobil delší čistý řez skalpelem na levé ruce, aby mohli před esesáky zdůvodnit jeho přítomnost na ošetřovně. Rána byla provedena po dezinfekci místa, proto by se zanítit neměla, nicméně je otázkou, zda něco takového bude stačit. Pokud se při selekci začne o jeho zdravotní stav německý lékař skutečně zajímat, brzo mu asi dojde pravý stav věci. A pak dá jednoznačný pokyn, totiž vyřadit takového vězně z ošetřovny a poslat na fenolovou injekci či do plynu.

Ozve se zaklepání na dveře, Daniel rychle otevírá a spatří mladého německého vojáka, který se tváří poněkud rozpačitě. Poznává ho, jde o devatenáctiletého esesáka, Kurta Neuberga, desátníka a také řidiče, který vozí doktora Schrödera.

SS-Sturmann Kurt
Neuberg

„Mám vás asi vyzvednout,“ říká teď dost rozpačitě, zřetelně neví, jak se má k vězni chovat. Je to přece Žid, a ten tady nemá žádná práva, jenže je to taky lékař a asistent kapitána SS. Tak co s tím?

„Jsem připravený, pane SS-Sturmanne,“ odpovídá Edelstein, i na něm jsou vidět rozpaky. V mladíčkovi v uniformě vidí svého nepřítele, ale také kluka, který možná jen koná svou povinnost. Vůbec mu nepřijde jako vrah a násilník. Jenže kdoví, jak by se choval, kdyby se setkal s obyčejným vězněm.

„Pan SS-Hauptsturmführer mě poslal, mám vás odvést k autu, které čeká ... tam venku, jak jsou ubytováni důstojníci,“ vysvětluje voják, a stále si prominentního vězně prohlíží. Už od pohledu se liší od jiných, je čistý, evidentně dobře živený, v jiném oblečení, bez toho hnusného zebrovitého mundúru. Ale pořád má na blůze ty dva trojúhelníky.

„Budu vás následovat, pane SS-Sturmanne,“ říká lékař pokorně, vzápětí své tvrzení naplňuje. A tak krácejí probouzejícím se táborem, ještě za tmy, pod umělým osvětlením.

Večerka je tady vždy ve dvacet jedna hodin a gong zazní pokaždé v pět hodin ráno. Po těch šest hodin platí uzávěra bloků, tedy nikdo z nich nesmí vycházet, respektive je zakázán volný pohyb vězňů po táboře. Někde za mraky se teprve klube slunce, jehož paprsky možná za krátký čas proniknou i na tohle nehostinné místo, plné hniloby a lidského utrpení.

Dojdou až před nacistické ubikace, tam stojí otevřený osobní automobil, který jistě následně použijí. Jelikož ještě Schröder není přítomný, zůstanou stát u vozu a pokoutně se pozorují. Jako by odhadovali, co jeden od druhého může čekat. Německý mladíček je možná zvědavý, proč se právě tomuto Židovi dostalo takových výsad, když jinak jsou tady příslušníci jeho národa hubeni po tisících. Čím je tak výjimečný.

Ani jeden z nich však nepromluví, jen tam přešlapují, dokud se neobjeví jejich šéf, dnes již v kabátě, neboť je po ránu už docela chladno. Kolem se rozprostírá mlha, která stoupá asi z nedalekých bažin, na nichž se buduje přidružený tábor Birkenau, neboli Březinka, jméno snad odvozený od březového háje, u něhož se nacházejí plynové komory a také hromadné hroby, kam oni bohužel dnes směřují.

Řidič otevře dveře kapitánovi, ten se posadí dozadu, pak vyzve ke stejnému úkonu svého asistenta. Kurt vzápětí také nasedne a nastartuje motor, přitom se podívá do zpětného zrcátka. Jak se tam ti dva baví, tak vůbec nevypadají jako vězeň a věznitel, jako muž zdejšími systémem předem odsouzený na smrt a jeho kat. Naopak, jako by vezl dva kolegy, skoro až přátele. A teď ještě kapitán dává tomu Židovi nějaký balíček, jasně, jde o snídani, chleba a kus masa nebo salámu. Nemá čas se tím divným obrazem dále zabývat, musí se koukat před sebe, aby je někde nevyklopil.

„Vzal si tu gázu, jak jsem ti včera řekl?“ zeptá se Johann.

„Ano, pane doktore,“ vytáhne levou rukou Daniel požadovaný zdravotnický materiál, v pravé třímá chleba a láduje se s ním.

„To je dobře, já vzal zase tohle,“ ukazuje esesák lahvičku voňavky, „Bez toho bysme se tam z toho posrali. Už jsem tam byl s velitelem a je to pořádnej humus.“

„Pokud se mohu zeptat, pane doktore, co se od mé přítomnosti očekává?“

„Co se vočekává? Tak aby sis to taky užil, abys poznal, jaký musí důstojník SS přinášet za voběti na oltář říše,“ směje se nácek, pak však jeho tvář ztvárňuje, „Mám to tak trochu na starosti, nebo se aspoň snažím. Kdyby se nám podařilo přijít s nějakým zlepšením, tak bych si u velitele šplhnul a mohl pak zase očekávat, že mi vyjde vstříc při jiný mojí žádosti. Tak bych nerad, aby se votamtud začala šířit nějaká epidemie, to víš, když taháš ze země těla po několika měsících, potom, co přes to přešlo letní počasí ...“

„Bude to asi hrůza ...“, říká tiše Edelstein.

„Však uvidíš,“ odpoví Johann, ale tentokrát se moc neusmívá.

Rozhostí se ticho, což využije Daniel ke spořádání lahodné snídani. Bohužel ke konci už musí polykat sousta, zatímco do nosu mu proniká štiplavý zápach, který nedokáže přesně určit či popsat. Je v tom určitě odstín kouře, ale také hníloby a asi i páleného masa. Ale možná jde jen o klam jeho mozku, neboť ví, čím je zápach tvořen, a tak tam jednotlivé ingredience i cítí.

Řidič zastaví, otevře dvířka esesákovi. Na jeho pokyn je bude muset následovat, což ho evidentně činí nešťastným. Ale je voják a nemá vyhnoutí, musí důstojníka poslechnout. Tak jen trpně jde za dvojicí lékařů, a zase dumá, proč je ten Žid tady. Proč se jde podívat, jak jsou příslušníci jeho národa páleni.

Jejich kroky nejprve vedou k bunkru dva, tedy bílému stavení, které po rekonstrukci v sobě zahrnuje hned čtyři plynové komory, které ve svém součtu dokáží pojmout až dvanáct set osob. Tolik mužů, žen a dětí tedy může naráz umřít během několika minut, nejvýše desítek minut.

Bohužel přicházejí ve chvíli, kdy je bunkr vyklízen po předchozí speciální akci, tedy zplynování větší skupiny osob. Ten obrázek již Daniel jednou spatřil, přesto se mu ježí vlasy na hlavě, které de facto žádné nemá, či jen velmi krátké, a také se mu dělá nevolno. Hledí na strojovou práci zádumčivých mladých mužů, Židů jako je on, jak vytahují další a další mrtvá těla z jednotlivých místností. Pokud má někdo delší vlasy, tak jsou mu stříhány, také jsou nebožtíkům kontrolovány ústní dutiny a rvány zlaté zuby. Těla jsou v hrozném stavu, většinou potřísněné krví a výkaly, mnohdy s různými zraněními.

Edelstein si musí zase vzpomenout na své blízké, matku, otce, babičku, malého brášku a sestřičku, které takto také zavraždili. Jako by je v těch některých nahých tělech spatřil, dýchá přerývaně a klopí zrak. Možná tady za nedlouho vytáhnou i jeho bratra Davida, až ho nějaký esesák selektuje a pošle do plynu. A vlastně mnoho nechybělo a mohl tady na té studené a vlhké zemi ležet i on, pak by ho zakopali, aby ho následně znovu ze země vytáhli a spálili. Je mu hrozně, ale musí se ovládnout, pokud tady nechce skončit, mezi těmi nebožtíky. V těchto chvílích Schrödera strašně nenávidí, přes to, co pro něj udělal, i přes tu dnešní snídani, kterou teď cítí až v krku.

Zvedne zrak a spatří svého šéfa v rozhovoru s jiným esesákem, toho od vidění také zná, jde o šestatřicetiletého nadporučíka Franze Hösslera. Má to tady na poval, a taky byl před nedávnem spolu s velitelem Hössem a Schröderem na výzvědách, kde se učili od odborníků, jak za sebou dobře zamést stopy, tedy jak zlikvidovat ohromné množství těl zavražděných lidí.

Jdou dál, on i řidič Kurt, který se snaží tvářit lhostejně, ale výraz má spíše nešťastný. Pokračují směrem, kterým dopravují někteří členové zvláštního komanda již vytěžené mrtvoly, tedy ty z obětí, co jim byly ostříhány vlasy a případně vyrváno zlato z úst. Či jen prošli kontrolou a teď putují k poslední fázi svého pozemského bytí.

„Dej to sem,“ sykne Johann, nechce se příliš před ostatními shodit, a tak pokoutně potřísni gázu voňavkou, pak ji skryje do rukavice. Následně lahvičku hodí svému asistentovi. Ten rychle učiní to samé. Pak se zarazí, vytáhne nenápadně další kousek zdravotnického materiálu, pokape ho voňavkou a s jistými rozpaky ho nenápadně strká řidiči.

„Pokud chcete,“ říká přitom dost rozpačitě.

„To, to je pro mě?“ zírá konsternovaně Neuberg, ale neváhá a rychle voňavé kousek látky přijímá. A stejně jako jeho šéf, a i ten židovský lékař, ho nenápadně skrývá v dlani.

Zápach sílí, o tom není pochyb, už se zřetelně blíží k místu, kde dochází k pálení těl. Když se obraz zkázy před Danielem otevře, doslova ho ta strašná scénérie zastaví. Zase už mu hlavou běhají myšlenky o apokalypse. Už začíná být dobře vidět, rozednívá se, ale vše se skrývá v lehkém oparu, respektive v mlze. Z ní teď vystupuje ohromná hořící halda, a kousek od ní druhá, zatím menší, která je teprve vytvářena nešťastníky, v jejich popisu práce je likvidace těl zavražděných soukmenovců. O tom, jak se při této odporné práci cítí, vypovídají jejich výrazy, nemající daleko k propuknutí šílenství.

Edelstein se chtě nechtě musí přiblížit k dvojici esesáků, Kurt naopak zůstává kousek stranou, předstírá kašel a přitom si strká ruku s voňavou gázou před nos.

„Tak to hoření žádá velká sláva,“ vykládá právě Hössler, „Tady je krásně vidět to divadlo v přírodě,“ ukazuje na dvě haldy, a židovský mladík by ho za to cynické označení nejraději přiložil do ohně, „Pořád hledáme v optimální množství těch hořavin, abysme jima moc neplejtvali, ale aby to hořelo. Taky to závisí na počasí a taky na tom, co je tam přiložený. Pokud jsou čerství, tak je to lepší, ty hnijící z těch jam hoří hůř.“

„To je pochopitelný,“ přikyvuje Schröder a stejně jako jeho asistent si prohlíží konstrukci stavěné pyramidy. Dole leží na cihlových pilířích rošty ze železničních kolejí, na ně pak rovnají určení vězni mrtvá těla. Některá jsou pomalu ještě teplá, neboť tito lidé byli zavražděni nedávno, ale jiná jsou sem přinášeni z místa kousek odsud, které na sebe upozorňuje příšerným zápachem, jež se od něho šíří. A také od rozkládajících se těl, které stále přivlékají. Na nebožtíky je strašlivý pohled, jsou mnohdy již dost zetlelí, proto jim někdy odpadávají kusy těla, právě teď třeba odpadla končetina. Jsou také pokrytí otřesně páchnoucí blíže neidentifikovatelnou hmotou, asi směsicí bahna, hlíny, zetlelého masa, a tekutiny, která při tomto hnilobném procesu vzniká.

„Díky tomu vosvětlení pojedeme čtyřadvacet hodin, na dvě směny,“ povídá Hössler, „Ale i tak to vidím na měsíce práce. A jestli nám ta zem zmrzne, tak se z toho posereme. Pak je budeme muset vysekávat z ledu,“ prorokuje.

„Vo důvod víc s tím pohnout. Pokud potřebujete víc lidí, zkusím s velitelem promluvit. Tohle musí co nejdřív všechno zmizet.“

„Už aby to bylo,“ ušklíbne se Franz, přitom se zamračí, zdá se mu, že práce nepostupují dostatečně rychle. Jenže ono není jednoduché navršíť tolik těl na sebe.

„Kolik jich tam je?“ ukáže Johann na hořící hromadu.

„Tak kolem dvou tisíc,“ odpovídá naprosto lhostejně Hössler, jako by se nejednalo o pozůstatky lidí, pak se poněkud otočí a trochu se zamračí, „Co ty tam, budou držet hubu? A co ten Židák?“ ptá se a Edelsteinovi běhá mráz po zádech.

„Za ty ručím,“ odpovídá klidným hlasem Schröder, „Kurt je můj řidič a má taky podepsanej slib mlčenlivosti,“ vysvětluje, „Ten Žid je doktor a spolu se mnou spolupracuje na tý technice. Pomáhal mi hledat způsoby toho spalování. Je něco jako můj asistent, v těch experimentech, co děláme na osmadvacítce.“

„Ty experimenty ... no tak to snad bude v pohodě,“ říká Franz, ale dvakrát přesvědčivě to nezní.

„Pojď sem,“ kývne teď Johann na svého pomocníka a v tom by se krve nadořezal, cítí se, jako by měl být v následné minutě sám přiložen, „Co tomu říkáš? No?“

„Co tomu říkám?“ snaží se zachovat klid Daniel a tváří se lhostejně, snad i trochu sebevědomě, „Nevím, neprospělo by lepšímu hoření, kdyby se kladlo dřevo i mezi jednotlivé vrstvy těch těl?“ pokusí se o zlepšovací návrh.

„Tak jsme to tam viděli,“ přikývne spokojeně Schröder, „Rovnali to tam do takovejch milířů, střídavě dřevo a těla. Ale tohle tady snad taky hoří, ne?“

„Jde jen o to, zda shoří dostatečně,“ říká Edelstein a je v něm malá dušička.

„Na to se můžeme taky podívat,“ podívá se hodně zle Hössler na židovského mladíka, určitě by ho raději než po svém boku viděl na té hromadě mrtvol, o tom nemůže být pochyb.

Vrchní dohlážitel nad spalováním nebožtíků odvede své hosty k jinému místu, zatím skrytému za jednou hořící a druhou se tvořící haldou těl. Tam jiná hromada právě dohořívá, kolem ní se motá několik mužů. Je to další strašný pohled, protože z té hromady, částečně stále hořící a částečně doutnající, trčí zbytky těl. Například jeden muž nahoře má téměř shořelý trup, ale jen mírně ohořelé nohy a hlavu. Teď s ním jeden vězeň manipuluje, aby chytil i ten zbytek těla. Vůbec se snaží přeskupováním mrtvol, a i za použití chemikálií, zajistit dokončení procesu spalování.

Bohužel v těchto místech se šíří nejen hrozný zápach páleného masa, shnilého masa, ale také hustý dým, jak některá místa ohromného ohniště jen doutnají. Jakmile se otočí vítr, musí všichni z jeho směru prchat. To není možné vydržet, nejen kvůli kouři, ale i otřesnému zápachu.

Pak užijí ještě jedno místo, kde už je hotovo. Tam je jen halda popela, kterou vězni nabírají a dávají na pevnou podložku, na níž různými nástroji drtí neshořelé části kostí. Daniel se zase už chvěje, vše je tady tak propracované, kousek odsud hromadné zabíjení plynem, tady pálení těl a nakonec i drcení zbytků kostí. Co jen zbylo z asi dvou tisíc lidí, dívá se na hromadu popela. Pak si uvědomí, že možná část z něj může patřit i jeho otci, kterého zde zavraždili před necelým měsícem. Je mu na omdlení.

Ale musí se držet, zvláště před tím druhým esesákem, který ho probodává zlým pohledem. Jistě nechce žádného svědka, a ty, co tady teď pracují, určitě nakonec taky zavraždí a spálí. Proč ho jen ten bláznivý šéf pořád někam tahá? Aby bylo stále více a více důvodů ho nakonec nechat zabít? Ale s tím asi ten Hössler počítá, ne, ten určitě předpokládá, že ho zlikvidují, až ty experimenty skončí, proto už proti jeho přítomnosti neprotestuje.

Danielovi je strašně, nejen kvůli těmto úvahám, ale z celého prostředí tady. Bohužel hrůzy asi ještě nekončí, pravděpodobně už brzo spatří na vlastní oči, jak vypadá exhumace těl, nepochybuje, že i tam jeho šéfa zvědavost zavede.

A taky ano. Opouštějí hrozná místa s dominantami pyramid z mrtvol a směřují naproti šílenému zápachu, odkud jsou stále přinášeny pozůstatky dalších a dalších zavražděných. Johann si

nenápadně strká rukavici před ústa, Daniel činí to samé a evidentně nešťastný Kurt je napodobuje. Jen jejich průvodce je asi už otrlý, možná trochu opilý, jako dalších třicet esesáků, kteří tady na vše dohlíží.

Tak tohle je ta pravá a nefalšovaná apokalypsa, uvědomí si Edelstein, když se blíží k jedné z otevřených jam. Zápach je příšerný, zdá se mu, že se mu rozskočí hlava. Strká si před obličej látku s voňavkou, ale asi by si ji musel nalít rovnou do nosu, aby dokázala ten smrad přebít. Přesto je nucen učinit ještě několik kroků po blátivém povrchu, překročit takový potůček podivné mazlavé hmoty, která odkapává z mrtvých, jak je odsud odnášejí k těm pyramidám.

S nejhlubším odporem se Daniel nakloní nad tu strašnou jámu, nesmí zaostat za svým šéfem, a zatočí se mu hlava, div tam nezahučí. Ten obrázek snad ani nemůže být reálný, tohle přece není možné vydržet. Tam dole je směsice bahna, tlejících těl, jakési tekutiny, zdá se, jako by v té mazlavé látce ta těla plavala. V tom se pohybuje několik nešťastných vězňů, zapadají do té hmoty, někdy až po kolena, někdy ještě hlouběji. Nemají žádné ochranné pomůcky, musejí z té bažiny holýma rukama tahat jednu hnijící mrtvolu za druhou. Občas se ozve divné mlasknutí, jak ta hmota vydává další z těl. To pak putuje k jiným pracovníkům, kteří ho vytahují ven a následně odnášejí ke spálení.

Představa, že by musel sestoupit do toho šíleného místa, zastavuje v mladém židovském lékaři téměř dech. Některé těla vypadají strašně, všechna jsou nahá, tedy žádná nezetlelá látka nic nezakrývá. Z některých se odlupují kusy masa, někdy utrhnou končetinu, jindy se vyvalí obsah nafouklé břišní dutiny. To vše se pak smíchává s tím, co zůstává v jámě, a v čem se musí brodit několik nešťastníků, tam nahaných.

Náhle jeden z nich ztrácí nervy, asi už není schopen tam dole déle zůstat. S vytřeštěným pohledem se drápe ven, počíná si jak smyslů zbavený. Dokonce se zdá, že vydává podivné zvuky, ale může to být jen klam. Vyškrábe se až nahoru, tam klesne na kolena, svírá si hlavu ve svých dlaních.

V tom spatří Daniel jednoho z esesáků, kteří na práci zde dohlíží. Ten sahá k pasu, vytahuje pistoli a blíží se ke zhroucenému vězni. Vzápětí mu zezadu vpálí kulku do hlavy, nešťastník se okamžitě zhroutí, nevydá ani hlásku. Jeho popravčí pokyne dvěma právě přicházejícím nosičům, něco jim říká, ti vzápětí přicházejí k zabitému kolegovi, rychle ho svlékají, aby za chvíli už vlekli jeho ještě teplé tělo směrem k místu velkých ohňů.

„To se vobčas stane,“ konstatuje suše Hössler, naprosto lhostejně, bez jediné známky emocí, „Naštěstí je něco nutí to dělat, a takovej příklad je vždycky povzbudí,“ zasměje se.

„Nejlepší by bylo je pálit rovnou v těch jamách,“ řekne náhle Edelstein a vzápětí se ulekne, nějakým nedopatřením vyslovil svou myšlenku nahlas, ani neví, jak k tomu vlastně došlo. Možná z toho stresu tady. A teď má strach, promluvil bez dovolení. Však se taky Franz otočí a v jeho očích je smrt.

„Pálit v jámách?“ je naopak vyslovenou myšlenkou zaujat Schröder.

„Copak by tohle hořelo?“ ušklíbne se Hössler a ukáže na tu podivnou hmotu, ze které tahají další a další těla.

„No jasně, tyhle sračky by nehořely,“ kývá hlavou Johann, „Ale ten nápad s tou jámou, nad tím by se chtělo zamyslet. Nežjednodušilo by to nakonec celej proces? Nebylo by to hoření lepší?“

„Jak to myslíte?“ zpozorní teď i Franz.

„Sám jsem viděl, jak je vobtěžný narovnat tam dobře ty těla, na tu pyramidu,“ rozvíjí Schröder svoji teorii, „Taky, než se to prohoří, zespoda nahoru. Kdyby se rozdělal v tý jámě voheň, dolů dalo nějaký to dřevo, nějaký ty hořlaviny, a pak se přikládalo, postupně, nebylo by takový hoření lepší?“

„Nevím, ale možná by to za úvahu stálo.“

„Také by se občas mohlo přiložit další dřevo, nebo přidat chemikálie, tím ten proces urychlit,“ ozve se znovu Daniel, ani teď neví, co ho přimělo k dalšímu vyjádření, sám sebe šokuje. Jako by se

nebyl schopný kontrolovat, byl v jakémisi šoku, což ho děsí. Proto jen svěsí hlavu a zatne ruce v pěst, snaží se koncentrovat.

„No jistě, to by možná šlo,“ je kupodivu spokojený Johann, a ani ten druhý esesák se netváří teď tak nepřátelsky, „Možná by se to mohlo zkusit, jestli by to nebylo lepší.“

„Nevím, mám zatím svoje instrukce,“ dostane se do rozpaků Hössler.

„Zkusím to ještě promyslet, a třeba bysme to mohli vyzkoušet. Promluvím s velitelem, kdyby souhlasil, mohli bysme to zkusit,“ podívá se Schröder uznale na svého asistenta, který však vůbec na něco takového původně nemyslel. Jen by rád ulehčil práci těm mužům dole v té jámě, a jeho šéf z jeho poznámky vytvořil pak svoji teorii.

„Tak proč ne, když s tím bude velitel souhlasit. Jsou jich tady desetitisíce, a budou přicházet pořád další, čerství,“ říká bez obalu Franz, „Když by to zlepšilo to hoření, nebo i tu práci,“ zamýšlí se, „Udělat dobře tu pyramidu, to divadlo v přírodě, jak tady tomu říkáme, to není taky tak jednoduchý. V té jámě by to možná bylo snazší.“

„Promyslíme to a určitě se ještě vozvu,“ odvrátí se Johann od hrůzné jámy.

„Už vás to tady vomrzelo?“ ušklibne se Hössler, „No, tomu se moc nedivím,“ zasměje se.

„Když tady je to určitě v dobrech rukách,“ odpoví mu stejně Johann, „Musím ještě vykonat inspekci v tom táboře tady a pak mám další povinnosti, mimo jiný i ty věci tam na té vosmadvacitce.“

„Rozumím, každé tady máme svoje,“ přikývne Franz, asi smířený s dozorem nad touto strašnou prací.

Kráčejí zpátky, vedle slizké stopy na zemi, znovu pohlédnou na proces hoření i budování děsivé pyramidy z tlejících i čerstvých těl, pak se vracejí zpátky k bunkru dva. Tam stále ještě vytahují další a další těla z plynových komor, bohužel je mezi nimi i mnoho dětských, některých i znetvořených, jak po nich ti silnější ve smrtelném zápase a panice šlapali.

„Ty teda páchneš,“ houkne Schröder na svého asistenta, když se blíží k automobilu, zaparkovaném naštěstí dost daleko. Ale ani jeden z nich se nedokáže toho šíleného smradu zbavit, pořád je tady s nimi.

„Nepochybně, pane doktore,“ přikývne Daniel, „Pokud to však nebudete brát jako nezdvořilost, musím vás upozornit, že zápach se šíří i z vašeho oblečení.“

„Drzoune,“ zašklebí se Johann, pak se nakloní ke svému řidiči, který je poněkud zmatený, co si ten Žid dovoluje, kapitán mezitím přičichne k vojáčkovi, „Všichni smrdíme. Přímo příšerně. Takhle přece nemůžeme jet do tábora. Kurva, máš tu voňavku? A neříkej, žeš ji všechnu vyfrcal, to tě pak nakopu do prdele.“

„Tady je, pane doktore,“ vytahuje Edelstein lahvičku z kapsy kalhot, pak se pokusí o malý úsměv, pokud je něčeho takového po odporném zážitku vůbec schopný, „Ale byly by jí asi potřeba litry, aby to přehlušila,“ přičichne si ke svému rukávu, což bezděčně po něm zopakují i oba Němci.

„No nic, aspoň trochu to zmírníme,“ patlá si esesácký lékař vůni na obličej, pak se chraplavě zasměje, „Holt nás budou mít za prasata, za špindíry.“

Následně k údivu řidiče předá malý flakon svému asistentovi, který si vonnou směsí také potře tváře, a rovněž ruce. Pak zbytek nabídne řidiči, v tu chvíli se oba podívají na svého šéfa, když ten kývne, tak se i voják pokusí přehlušit hrozný smrad, kterým načichl.

„Kurva, nakopni už tu káru, ať jsme vodsud co nejdál,“ otevře si sám dvířka vozu Johann.

Kurt rychle nasedá, aby splnil jak přání svého šéfa, tak také své vlastní. Daniel by nemusel být lékař, aby poznal, jak mocně je mladý voják spatřenou apokalypsou zasažený a rozhozený.

„Tady,“ vytáhne esesácký lékař cigarety, jednu si vezme, další nabídne svému asistentovi i řidiči, který právě startuje vůz. Oba s radostí přijímají, všichni si hned zapálí, snad ten kouř spolu s voňavkou přehluší ten všudypřítomný zápach smrti.

Automobil se rozjede, podle instrukcí směřuje k táboru, který je na dohled. Buduje se tady už druhým rokem, ale stále je jedním velkým staveništem. O jak rozsáhlý stavební záměr jde, si uvědomí Daniel až teď, když spatří ohromnou rovinu, údajně s bažinatým podložím, na níž se už začínají pohybovat pracovní komanda. Některá sídlí přímo tady, další sem docházejí každý den ze základního tábora, kterému zde říkají Auschwitz I., tomuhle místu pak Auschwitz II – Birkenau. A podle všeho budují i třetí rozsáhlý komplex, Auschwitz III. – Monowitz, tam mají být nahnáni především ti vězni, kteří budou pracovat v továrnách velkých firem, které tam stavějí své závody.

Tak takhle se rozhodli Němci vyřešit židovskou otázku, říká si v duchu Daniel. Slabé, staré a hodně mladé zabíjejí rovnou, další pak tady mají pracovat pro říši a její různé firmy, dokud nepadnou vysílením. To je hlavní cíl celého tohoto monstrosního zařízení. Už ví i něco ze zákulisí, mluvil znovu s Polákem Adamem Cieluchem, kterému kdysi pomohl, a ten mu mnohé objasnil. Ale až nyní si začíná uvědomovat skutečný gigantický rozměr toho všeho tady. Včetně stále zdokonalovaného, skoro až průmyslového zabíjení lidí, a pak také likvidace jejich těl. Což představuje pro ty vrahy asi největší problém, jak dnes mohl spatřit.

Běhá mu mráz po zádech, když hledí na tu velikost tábora v Birkenau, respektive zatím jen na menší část, která je již vybudována. Včetně některých kamenných domů, kde sídlí administrativa, ale také jsou zde ubikace esesáků. A pak vlastní tábor, v němž dominují především podlouhlé baráky s kamenným základem a dřevěnými střechami. Opravdu velké budovy, v nichž již jsou v nich ubytováni vězni či vězenkyně, a do kterých mají postupně přicházet další nešťastníci a nešťastnice, jak se bude tábor rozrůstat. Na některých místech vidí vysloveně horečné úsilí, pochopitelně především vězňů, pod knutou esesáckých či vězeňských dozorců, kápů, kteří neváhají lidi popohánět krutým bitím.

Není se co divit, zima se pomalu hlásí o slovo, a prý jak dusné a parné bylo léto, tak drsné a tvrdé bude i opačné roční období. Až tady vše zmrzne, budou stavební práce daleko obtížnější, některé zcela vyloučené. Spatří osoby, které odhaduje na civilisty, určitě se na budování komplexu podílejí i zástupci vybraných firem se svými odborníky. Ale tu hlavní a nejtěžší práci konají vězni, kterých pořád přibývá, i přes neustálé selekce a vraždění, neboť stále jezdí další a další transporty, a to doslova z celé Evropy. Jak část z takových transportů skončí, viděl zase dnes po ránu, když jejich těla tahali z plynových komor, a poté kladli do té úděsné pyramidy. Ti šťastnější už možná někde tady zařezávají.

„Tady zastav,“ nařídí Schröder nedaleko administrativní budovy, „Voba tady na mě počkáte,“ podívá se významně na vězně i řidiče.

„Ano, pane doktore,“ rozhlédne se Edelstein, snad si jeho šéf nemyslí, že by se chtěl po anglicku vytratit. Jednak by ho asi brzo chytili, a za druhé by se jistě pomstili na jeho bratřích.

„Ano, pane SS-Hauptsturmführere,“ staví se do pozoru Neuberg, právě otevírající dveře vozu.

Schröder už odchází, pak se ale otočí, sáhne do kapsy a vytáhne pomačkanou krabičku cigaret. Nakoukne do ní a hodí ji směrem ke svému asistentovi.

„Jsou tam akorát dvě,“ řekne a pak už mizí ve dveřích.

U automobilu se rozhostí ticho, Daniel dál zůstává sedět na zadním sedadle, Kurt ho trochu nejistě pozoruje, co kdyby se pokusil využít situace a uprchnout. Kdyby se mu to podařilo, tak by vina padla na něj. Ale nezdá se, že by něco takového měl v úmyslu. Přesto trochu váhá, jestli se také posadit a mít toho Žida v zádech. A tak nějaký čas přešlapuje kolem vozu.

Edelstein má mezitím moře času na přemýšlení, a bohužel se mu před očima znovu objevují strašné obrázky z míst, odkud právě přijeli. S hrůzou si začíná uvědomovat, jak mají nacisté vše do detailů promyšlené, jak precizně se staví k masovému zabíjení Židů a využívání těch, co chvíli ponechají ještě na živu. Odhaduje, kolik tady nakonec má být internováno osob, a kolik už jich mohli od jara zavraždit, neboť od té doby posílají části transportů rovnou do plynu, jak se dozvěděl od starších vězňů. A také s mrazením v zádech dumá, kolik takových zón průmyslového vraždění

ještě vybudovali. Oni musí být opravdu šílení, posedlí nějakým démonem, když chtějí vyhubit židovský národ v celé Evropě. Vždyť ten čítá mnoho milionů, mluví se až o deseti, možná i více.

Čas plyne dál a on se utápí ve svých drásavých úvahách. Jak se dneska modlil, tam u té jámy, aby z ní před ním nevytáhli tělo jeho otce. Ale ten otevřený hrob byl asi staršího data, podle rozkladu těl. Hrábne do kapsy a vytáhne krabičku cigaret, pak si uvědomí, že nemá oheň. Zároveň zaváhá, pro něj je každá cigareta doslova poklad, pořád tady nemá jak si je opatřit, za co si je koupit. A teď tady má dvě, může jednu vykouřit a druhou si schovat. Nebo ji dát tomu mladíčkovi, co se pořád dívá nervózně do zrcátka, jako by mu snad chtěl ublížit.

Povzdechne si, vytáhne jedno retko a pak krabičku podá řidiči. Ten jen vyvalí oči, trochu zaváhá, pak si ale vezme. Možná si i on jako řadový voják moc vyskakovat nemůže, i když jako řidič důstojníků ... ale to už je jedno, druhé cigareta je nenávratně ztracena.

„Nemám oheň, pane SS-Sturmanne,“ řekne Edelstein tichým hlasem.

„Oheň ...“, nepochopí zprvu vojáček, „Ach tak,“ dojde mu, oč je žádán, vytáhne z přihrádky v palubní desce sirky, zapálí sobě a pak, s jistým zaváháním, i židovskému vězni. Podle všeho je hodně zmatený, také se rozhlíží, možná dumá, co by tomu řekli nadřízení, že si pokouje v autě s vězněm, navíc ještě Židem, největším a nejzákeřnějším nepřítelem německého národa.

Na druhé straně je dost otřesený, už toho viděl hodně, ale dnes byl zážitek hodně intenzivní a hodně nepříjemný. Nejprve hledět na vytahování mrtvolek dětí udušených plynem, pak na tu strašnou práci v úděsném smradu. Nepřítele je třeba ničit, ale nemá mít i boj s ním jisté hranice? Není tohle masové vraždění už poněkud přes čáru? Pak se zastydí za projev slabosti, ne, nepřítel je nepřítel, a v rámci boje s ním musí být vyhuben, i do toho posledního dítěte.

Pořád mu ale nejde do hlavy ten Žid na zadním sedadle. Už ho párkrát spatřil, jednou ho už sem vezl, pak ho viděl ve společnosti kapitána. Ale jak je možné, že má taková privilegia? Čím si to zasloužil? Nebo je Židem jen polovičním? Proč nehrabe či nekope tam s těmi dalšími? Jen proto, že je doktor? Nebo je v tom něco víc?

„Vy ... ty ... vy se znáte s panem SS-Hauptsturmführerem dobře?“ přemůže ho zvědavost, ale hned se dostane do problémů, jak vlastně s tím Židákem mluvit? Vždyť je vlastně něco jako podčlověk, a on si tady vykuřuje na zadním sedadle vozu, jako nějaký paša, nebo co. A se souhlasem důstojníka SS!

„S panem doktorem jsem se vlastně poznal až tady,“ odpovídá tichým hlasem Daniel, „Vlastně jsem měl obrovské štěstí, protože on hledal někoho, kdo by mu pomáhal s některými medicínskými věcmi. Kdybych neměl to štěstí ...“

„Takže ho neznáte dýl? Třeba dřív?“ tváří se Neuberg nedůvěřivě.

„Byl jsem kdysi na pár jeho přednáškách, jako student medicíny. Ale tehdy on vůbec netušil, že žiji,“ zamýšlí se Edelstein, jak moc se s tím mladým náckem bavit, ale pak si řekne, že pokud ho trochu načne, znejistí v jeho zhoubných názorech, tak jenom dobře, „Jinak jsem obyčejný vězeň, jako tisíce jiných tady.“

„Vobyčejnej vězeň?“ přelétne Kurtovi úsměv přes rty, „Nezdá se mi, že by si jiný vězni vykuřovali na zadním sedadle aut ...“

„To asi opravdu ne,“ pozvedne zrak Daniel a upře ho na mladíka, natočeného teď k němu bokem, „Hned ten první den, kdy jsem přišel na tohle místo, tedy přijel jedním transportem, tak hned ten den jsem tady ztratil matku a babičku. A taky sestřičku Ruth, té bylo jedenáct let, a taky brášku, tomu bylo jen devět. Taky ten den zemřeli oba rodiče mojí snoubenky.“

„Snoubenky?“ ptá se přiškrceným hlasem Neuberg.

„Ano, mojí snoubenky. Nestačili jsme se už vzít ...“, podívá se teď Edelstein směrem k vězeňskému táboru, „Snad je tady, někde ... Je zdravotní sestrou ... vlastně ani nevím, jestli je stále ještě naživu ...“

„Nevíte?“

„Sám asi tušíte, jak snadné je tady pro Žida umřít. Tak se jen modlím, aby ještě stále byla naživu. Na konci srpna zemřel můj otec, je zahrabaný tam někde, jak jsme dneska byli. A kde pravděpodobně skončím i já, moje snoubenka Helene a taky moji bratři, co ještě přežili.“

„Myslíte si, že tam skončíte taky?“

„Jsem jen židovský vězeň, ačkoli teď se vám zdá, že mám nepatřičné privilegia. Ale jako židovský vězeň tady přece mám zemřít, až už nebudu potřebný ... Což se může stát za měsíc, za pár měsíců, nebo snad později. Ale nakonec tu máme přece všichni umřít.“

„Říkáte to docela klidně ...“, je zřetelně zmatený voják.

„Zase tak klidný nejsem, nechce se mi umřít. Ale postupně se musím smířovat s realitou. Pro mě je to o to nepříjemnější, protože jsem viděl ... ale proč o tom mluvit. Nezlobte se, pane SS-Sturmanne, je pro mě velmi těžké jen na to myslet, natož o tom mluvit. Tolik členů mojí rodiny už je po smrti, udusili se tam v tom plynu. Když jsem dneska zase viděl ty dětská tělíčka, tak se mi vybavil na jejich místě můj malý bratříček a sestřička. Nezlobte se, ale těžko se mi o tom mluví ...“

„To chápu ...“, říká Neuberg a tváří se rozpačitě, „Po tom všem, po tom všem jste mi dal tu cigaretu?“ vyhrkne náhle, pak se asi zastydí, protože projevil slabost, a ta se mezi členy SS nenosí.

„Tak trochu jsem váhal,“ pokusí se o úsměv Daniel, ale vyzní hrozně smutně, „Pro mě je ta cigareta jako malý poklad. Ale zdálo se mi to správné, když nám tu doktor Schröder nechal dvě a my na něho tady čekáme dva.“

„Jen proto?“

„Ano, proč taky jinak? Nebo si snad myslíte, že bych se vás pokusil uplatit jednou cigaretou? A jakou bych mohl chtít za takovou jednu cigaretu protislužbu?“

„No to asi žádnou ...“

„Snad jsem vás tím neurazil. Já vím, jsem jen Žid, a tedy ve vašich očích osoba podřadná. Méněcenná, určená k likvidaci. Sice jsem vystudoval medicínu a jsem lékařem, ale pořád jsem Žid, a tak ve vašem žebříčku hodnot stojím níž než některá domácí zvířata. Nechtěl jsem se vás nijak dotknout, pokud se tak stalo, tak mi promiňte,“ říká Daniel klidným hlasem a sleduje, jak zmatenost mladého řidiče stoupá. Ten raději něco zamumlá a pak se otočí, čímž se v automobilu rozhostí ticho.

A tíživé ticho pokračuje, i když už je cigareta dávno dokouřená, vlastně až do doby, než dorazí Schröder a nastoupí do vozu. Na jeho pokyn se znovu auto rozjede, po pravé straně teď mají mohutné staveníště a asi kilometr před nimi již vybudované bloky BIa., který slouží v tuto chvíli jako ženský tábor, a BIb., kde jsou drženi vězni mužského pohlaví. Celý ten velký prostor, a Daniel jeho rozměry odhaduje tak na jeden a půl kilometru na délku a tak pět set metrů na šířku, je hlídáný strážnými věžemi, rozesetými asi po dvou stech metrech. Krom toho jsou jednotlivé sektory, stejně jako v základním táboře, obehnané ploty s ostnatým drátem, podle konstrukce jistě také pod proudem. A navíc je zde budován ještě vodní příkop, asi aby se případný pokus o útěk ještě více ztížil.

Zastavují před branou do bloku BIa, tedy ženského tábora. Schröder něco říká strážnému, poté jsou vpuštěni dovnitř. Ta obdélníková stavení, částečně zděná a částečně dřevěná, na Edelsteina působí dost depresivním dojmem, také zde nejsou dlážděné ulice, ale spíše se na zemi objevuje bahno. Zajíždějí až před blok třicet, který je označený červeným křížem, snad se tedy jedná o nemocnici či ošetrovnu. Johann opět vystoupí a nechá oba mladíky čekat v autě. Ti zase drží tichou domácnost, voják nemluví, a vězeň si započít rozhovor nemůže dovolit. A ani nechce.

Daniel se rozhlíží, nedaleko bloku třicet se nacházejí další budovy, tentokrát menší. Pokud v nich žijí ženy, tak teď se to snad dá snést, ale co až udeří zima? Zima, o které starší vězni, co již tady jednu prožili, vyprávějí s velkým respektem? Ale žije vůbec jeho Helene? Schröder mu sice tvrdil, že ano, ale otázkou je, jestli mu jen nelhal. Možná i proto ho nebere dovnitř, protože ho tam už nikdo nečeká.

Snaží se potlačit negativní myšlenky, bohužel ty se mu stále vracejí. Po spatření celé téhle rozsáhlé stavby takto zblízka, při minulé návštěvě u tak zvaného červeného domku či bunkru jedna toho tolik neviděl, na něj zase padá beznaděj. Oni tady opravdu vytvářejí mohutný komplex zařízení na smrt, a jednotlivec tady opravdu nic neznamena. Je jak zrnko písku.

„Doktore!“ ozve se náhle Kurt, a židovský mladík se ulekne. Pak spatří svého šéfa, jak mu kyne, aby vystoupil a šel k němu. Což ten udělá a chystá se vstoupit. Ovšem místo toho se objeví jeho drahá a milovaná Helene, nese nějaké deky, doprovázená dozorkyní Helgou Braunovou.

„Podívej se na některý prázdný bloky a proveř tam hygienu,“ říká Johann strohým hlasem, a v Danielovi hrkne, „Tady ty tě doprovoděj a vyjdou ti nepochybně vstříc, při té kontrole,“ dodává šéf, a teď už se mírně usklíbne.

„Jistě, pane SS-Hauptsturmführere,“ ozve se rázným hlasem Braunová, pak se dá zvolna do pohybu a milenecký pár ji následuje. Přitom se na sebe skoro nepodívá, jako by se vůbec neznali.

Dozorkyně pravděpodobně dobře ví, který blok je prázdný, a oba tam neochvějně vede. Vstoupí spolu s nimi, ale zůstane hned u vchodu. Nikdo jiný tam není.

„Máte tak půl hodiny, podle pokynů pana doktora,“ řekne a mile se usměje, těžko říci, zda jde o upřímný projev, či zda to má v popisu práce.

„Děkujeme,“ odpovídá Daniel a stejně se zachová Helene, ta ale jen špitne. Dozorkyně zůstává u dveří a zády do místnosti, naopak oni jdou co nejdále od ní. Tak mohou mít pocit soukromí. Není zde sice žádné teplo, ale ještě to pořád není tak hrozné. Ani zápach jim nevadí, zvláště pak jemu, kterému po ranní zkušenosti přijde zdejší odér jako rajska vůně.

Zalezou na jednu z paland, začnou se líbat a mazlit.

„Jsem tak šťastnej, že žiješ,“ hlesne on, „Tak jsem se bál. Když byla ta hrozná selekce. Koncem srpna. Tady taky?“

„Tady taky, tolik žen zase vodvedli do plynu,“ přejede si ona rukou přes čelo.

„Co ty? Jak se tady máš? Nezhubla si zase?“ ohmatává ji, a tentokrát v tom není ani za mák erotiky.

„Asi ne, není to tu tak hrozný, teda pro mě. Asi díky tomu doktorovi. Dane, chceš si napřed povídat, nebo ...“

„Nebo,“ řekne on jednoznačně, pročež se na sebe vrhnou. Tentokrát mají přece jen více času, a snad jim tady nehrozí prozrazení, proto se svlékají, aby si mohli lépe vychutnat jeden druhého. Nespěchají, užívají si, i sebe navzájem. Poté, když dojde k uspokojení, se zase obléknou, snad mají ještě chvíli čas si povídat. Začne on otázkami, ona mu líčí, jak se jí tady vede. Pak se začne bohužel vyptávat ona a jemu úsměv na rtech ztuhne. Ne, nebude jí nic vykládat o tom, že také už byl málem po smrti, ale o ztrátě otce se jí zmíní.

„Tak i tvůj otec ...,“ sklopí ona zrak, co mu má říci, vše je zbytečné.

„A taky David, je moc nemocnej, už ho taky asi brzo ztratím,“ přidává on další špatnou zprávu.

„Co další bratři?“ skoro se ona bojí zeptat.

„Ty jsou naštěstí zatím v pořádku. I když, kdo má tady nějakou jistotu. Já ti tohle říkám a přitom někoho z nich právě dneska mohli zavraždit,“ obejmě ji a políbí.

Tohle téma raději opustí, ale v hlavách jim pochopitelně zůstává. Zbylý čas stráví mazlením a více méně tlacháním, spíše si ale užívají vzájemné přítomnosti. A tam nejsou slova potřeba, stačí cítit jeden druhého. Až do chvíle, kdy dozorkyně významně zakašle, jistě sleduje čas, který jim byl vyměřený.

Oba pokorně vstanou a jdou k východu, po jeho zdolání ona odchází s těmi dekami jiným směrem, naopak on se vrací k automobilu. Kousek před ním ještě jednou dozorkyni poděkuje, vždyť ta je dle všeho strážným andělem jeho Helene, jedno jak či za co získaným. Sám pak nasedne zase na zadní sedadlo. Dívá se před sebe, ale nevnímá obraz, myšlenkami je někde jinde.

„Ta s těma dekama, to byla ta snoubenka?“ ozve se náhle hlas řidiče, a židovský lékař s sebou trhne. Dostane strach, aby je voják neudal, a jejich občasné schůzky nejen neskončily, ale také aby něco Helene neudělali. Proto zaváhá, bojí se lhát, ale bojí se i říci pravdu.

„Moc vás prosím, pane SS-Sturmanne, pokud je to možné, prosím o zdrženlivost. ...“, blekotá.

„Komu bych co vykládal,“ pokusí se o mírný úsměv Neuberg, ale je vidět, jak se bojí si zadat s Židem. Je ze všeho ještě víc zmatený, pokud si vše vykládá dobře, tak kapitán zajistil tomu svému asistentovi, aby si mohl zašukat, a to přímo v ženském táboře, pod dohledem strážných, a asi i té dozorkyně, co je doprovázela. Tohle už mu nějak rozum přestává brát.

„Velice vám děkuji,“ zní z hlasu Edelsteina vděčnost.

Voják už nic neřekne a tak se zase rozhostí ticho, oba mladíci asi mají o čem přemýšlet. A Daniel si říká, zda to jeho šéf přeci jen s tou svou bohorovností nepřehání. Nebo se cítí tak silný v kramflecích, že s sebou pořád tahá toho svého Žida, na místa utajovaná, a taky do míst, kde mu umožní souložit se svou snoubenkou? Nemůže se třeba někdo na něj naštvat? Třeba ho udat? Pak by mohl přijít rozkaz shora, a s jeho asistentem by mohl být amen.

Tyto pochybnosti mladého lékaře deptají, na druhé straně je svému ochránci za setkání s Helene nesmírně vděčný. Jen mu není zcela jasné, proč to dělá, zda jen z prosté vypočítavosti, kdy ho chce motivovat a zajistit si jeho vděčnost, a taky jeho dobré služby, nebo je v něm i něco lidského. Co ještě nedokázala zcela umrtvit tahle strašná válka, a všechny ty hrůzy, co jí provázejí.

Schröder se objeví asi po další půlhodině, mezitím okolo prošla Helene, ale raději se k autu ani nepodívala a zmizela na bloku třicet.

„Tak jedeme zpátky,“ rozvalí se esesácký doktor na zadní sedačce, pak se obrátí na svého pomocníka, „Tak co, dával sis pozor? Určitě jí nechceš zkomplikovat život.“

„Dával, pane doktore,“ řekne Edelstein, a významně se podívá na řidiče, který pro změnu jukne do zrcátka a přes tvář mu přeběhne potměšilý úsměv.

„Co zase plašíš,“ zasměje se Schröder, „Kurt není žvanil, že mám pravdu.“

„Jistě, pane SS-Hauptsturmführere,“ odpovídá po vojensku Neuberg.

„No tak vidíš,“ ušklíbne se Schröder, pak jeho tvář zvažní, „Ten tvůj nápad, myslím s tím pálením těl v jamách, to má něco do sebe. Co myslíš?“

„Nevím, pokud se to nevyzkouší ...“, pokrčí rameny Daniel, nebude vykládat, že svou poznámku myslel zcela jinak, ale pak i jemu přeběhne po tváři letmý úsměv, „Já si myslím, že jde o váš nápad, pane doktore, pokud to teda bude fungovat. Pokud se to ukáže jako slepá cesta a nepůjde to použít, tak půjde dozajista o nápad můj.“

„Skvělý, přesně takhle si představuju činnost svého asistenta,“ rozesměje se srdečně Johann, dle všeho má dnes dobrou náladu, přes všechno, co nedávno spatřil, přes ten puch, který stále z jejich oblečení zcela nevyprchal, „Co říkáš, Kurte, mám pravdu?“

„Určitě, pane SS-Hauptsturmführere,“ přikyvuje řidič, který právě zabočuje na hlavní silnici, která se táhne podél budovaného obřího koncentračního tábora s názvem Birkenau.

JEŠTĚ ALESPŇ JEDEN DEN

„Tak jak se dneska daří?“ ptá se poněkud přitrouble Daniel svého bratra, právě za ním dorazil na ošetřovnu. Je zašitý v její zadní části, ale to je jen slabá ochrana.

„Jak se mám cejit,“ odpovídá bolestně David, v jeho očích je však strach. Žije tady v permanentním strachu, kdykoli může přijít selekce a on být určen k likvidaci. Tato hrozba nad ním visí, doslova ho dusí.

„Podívám se na tu ruku, jak se to hojí, jestli tam není zánět,“ rozbaluje starší sourozenec obvaz na levém předloktí svého pacienta

V tomto směru může být spokojený, řez jím samým způsobený vypadá dobře, ale zároveň ještě není zcela zahojený. Přesně ten stav, který potřebují, pro kontrolu esesáckých doktorů. Jasný důvod pro přítomnost na ošetrovně, ale také stav, kdy pacient bude brzo uzdravený a bude se moci vrátit do práce. Tedy není nutné ho poslat na zvláštní léčbu.

„Až se to zahojí, tak mi rozřízneš druhou ruku?“

„Pokud to bude zapotřebí, tak ano,“ odpovídá Daniel, „Je mi líto, že ti způsobuju bolest, ale je to v tvém zájmu. Ten esesák musí mít jasnej případ, aby vo tobě dál nepřemejšlel. Ano, až se to zahojí, tak ti to udělám na druhý ruce.“

„Pokud ještě nějaký čas vydržím, tak to budu samá jizva,“ snaží se žertovat David, ale v jeho hlase je slyšet něco jiného.

I jeho bratr se tváří přinejmenším křečovitě, jako doktor dobře dokáže posoudit stav svého sourozence a ten se v poslední době rychle zhoršuje. Nedokáže přesně určit důvod, proč jeho choroba tak rychle postupuje. Může jít o více příčin, zdejší prostředí, psychika, nedostatečná výživa, negativní vliv experimentálních léků, nyní již vysazených.

Zůstanou spolu asi půl hodiny, povídají si, vzpomínají na hezké chvíle, kdy byli ještě kompletní rodina, na úsměvné historky, ale nesmějí se u nich. Přes snahu obou nedokáží tu tíži setřást, oba si uvědomují vážnost situace. Oběma je jasné, jak se krátí čas, kdy mohou být ještě spolu.

Daniel odchází ve značné depresi, kterou se snaží setřást cestou na blok osmadvacet, kde už je zase experimentální pokoj obsazený, již se tam nachází pětice nových pacientů, všichni s diagnostikovanou tuberkulózou, značně rozvinutou. A on jim na pokyn Schrödera podává neověřené léky, které jeho bratrovi nijak nepomohly, ne-li hůře. Začne se shánět po Šimonovi, ošetrovateli, co se ho pokusil alespoň trochu na novou práci připravit.

„Co ten monokl?“ podívá se na modřinu pod jeho levým okem, když se mladík objeví.

„Asi jsem si to zasloužil,“ říká Chason pokorně, „Něco jsem neudělal správně,“ kaje se.

Edelstein se zachvěje, jak rychle se tady lidé prostředí přizpůsobují. Tomu mládenci asi přijde správné, že ho zbili jen proto, že nějakou činnost nevykonal bezchybně. Možná už přijímá, jako mnozí ostatní, zdejší krutá pravidla, bere je za samozřejmost. Někteří si nakonec myslí, že to tak prostě má být, takový je řád světa, a jim bohužel připadá role outsiderů. Němcům pak role nadřazená.

Vstoupí oba do místnosti s pacienty, ti hned slézají z lůžek a staví se do pozoru. Daniel se zarazí, ne, prostě si nesmí nechat další pacienty vlézt pod kůži. Ta předchozí pětice se mu tam bohužel dostala. Prostě k těmto musí přistupovat zcela profesionálně. Ti všichni brzo zemřou, on jejich osud nemůže nijak ovlivnit. Proto je odstup velmi důležitý.

Dá Šimonovi léky, které oni musí brát, pak se zahledí do jednotlivých karet, které jim sám vytvořil. Měl by na ně myslet jen jako na čísla, pod kterými v dokumentaci vystupují, ale je něco takového vůbec možné? Díkybohu je tentokráte nevybral on, našli je doktor Schröder a doktor Entress, kteří snad ověřování léku dělají společně. Podle všeho se snažili přivést pacienty ve značném stupni rozvinuté choroby, ale zároveň poměrně mladé a statné. Některé vybrali rovnou u transportů.

Nejstarším je pětaticetiletý Juda Kiszner, o pět let mladší je Nahum Gutman, a o dalších pět Abram Girtzig. Nejmladšími jsou dvaadvacetiletý Jakob Lewkowicz a teprve sedmnáctiletý Jankiel Zajdel. Ale nesmí se nad jejich osudy zamýšlet, má už tak dost starostí se svými bratry, se svou snoubenkou. A pochopitelně sám se sebou. Těch pět prostě představuje jen nevyléčitelně nemocné pacienty, kterým bude určitou dobu podávat léky a sledovat jejich stav. Nic víc a nic méně.

Náhle se otevrou dveře a všech sedm přítomných vězňů se zase staví do pozoru, a minimálně dvěma se zastavuje dech. Zírá na ně totiž Friedrich Entress, ten samý, který je před necelým měsícem selektoval a poslal na smrt. V Danielovi by se krve nadořezal a Šimon se doslova chvěje strachy.

Naštěstí se Edelstein vzpamatuje a přesně podle protokolu vítá neočekávanou a jemu značně nepříjemnou návštěvu. Snaží se na sobě nedat znát neklid, ale výsledek je mizerný. Takto sám z očí do očí se s tímto esesákem od té strašné chvíle ještě nesetkal. Dumá, jestli ho on poznává, ale asi určitě, vždyť se prý kvůli němu s doktorem Schröderem pohádali. Nicméně nacista na sobě nedává nic znát, jeho výraz je neskutečně chladný, jeho oči těž.

„Provedu prohlídku,“ říká bezbarvým hlasem, „Připrav je a podej mi o nich hlášení.“

„Ano, pane SS-Hauptsturmführere,“ vyrazí ze sebe Edelstein úsečně, pak se rychle obrací, aby naplnil rozkaz.

Na jeho pokyn se pětice pacientů svléká donaha a staví do řady, on si bere jejich dokumentaci, aby byl schopný o každém podat patřičné reference. Mladý Chason jistě lituje své přítomnosti v místnosti, snaží se být neviditelný a potlačit svůj třes. Nemůže zapomenout na toho zakyslého esesáka, co ho nedávno poslal na smrt. Má strach, hrozný strach, aby ho nepoznal a svůj verdikt nezopakoval. Jenže v jeho případě je více než pravděpodobné, že si dotýčný vůbec nevybavuje, že ten ošetřovatel tu kdysi byl pacientem.

Entress přechází od jednoho nemocného ke druhému a vězeňský lékař mu jasně a výstižně popisuje jejich zjištěný stav i aplikovanou léčbu. Po pravdě vypadají všichni podobně, bez ohledu na věk, jsou hubení, i když zatím ne vychrtlí, mají propadlé líce, stěží potlačují kašel a nyní se lehce chvějí. Možná částečně strachy a asi také částečně od chladu, zase takové teplo v místnosti není.

Friedrich si vyslechne informace, občas se na pacienta delší čas zadívá, ale vůbec nic neříká. Pak beze slova pokoj opustí. V něm se rozhostí ticho, jako by všichni čekali, že se dveře znovu otevrou a on se vrátí. Svírá je tísnivý pocit, neboť všichni dobře vědí, nemocní i zdraví, že ten muž má právo rozhodnout o jejich životě i smrti. A také je jim známo, že svého práva často využívá, a že tak činí velmi neurvale a někdy možná i nahodile.

„Můj ty bože,“ hlesne po chvilce Šimon, a tím dá věci do pohybu. Pacienti jsou umístěni zpátky na lůžka, naopak židovský lékař si bere svá ležsta a opatrně vychází na chodbu. Rozhlídne se, strašně nerad by Entresse dneska znovu potkal.

Vrátí se do kanceláře, kde do dokumentace zaznamená dnešní medikaci a popíše jím zjištěný stav. Pak se věnuje dalším úkolům, zadaných mu doktorem Schröderem, mimo jiné se snaží nakreslit průřez jamou, ve které by se pálila lidská těla. Dost se mu toto zadání zajídá, ale nemá možnost se mu vyhnout. A tak načrtá různě silné vrstvy dřeva, které by bylo možné potřísnit vhodnou hořlavou chemikálií, pak vrstvu nebožtíků, pak zase tenčí vrstva paliva. Maluje různé hloubky jam, zamýšlí se nad způsobem, jak do nich hořlavý materiál i ostatky zavražděných dostat, jak do nich vcházet.

Neví, zda jeho náčrtky jeho šéf někde využije, ale cítí se prachbídně. Vždyť jim vlastně pomáhá zahladit stopy do jejich zločinech, byť údajně jde o problém hygienický. Tenhle úkol mu přijde zvláště ujetý, vždyť něco takového by měli přece řešit inženýři, technici, a nikoli lékaři. Leč Johann je jiného názoru, asi aby se zavděčil veliteli celého tábora, který má nepochybně ze strašného množství mrtvol těžkou hlavu. Možná je sám plísněn svými nadřizenými, jimž si místní správa stěžuje na zamořování okolí.

Druhý den ráno se do kanceláře dostaví doktor Schröder, Daniel mu své nákresy předloží, i se svým neoborným komentářem. Jak se zdá, šéf je spokojený, stejně klidně si vyslechne i hlášení o pacientech experimentálního pokoje, a s mírným úsměvem i informaci o návštěvě svého kolegy na něm.

„Měls půlky stažený, co?“ okomentuje ji.

„Ano, pane doktore,“ přiznává své pocity Edelstein, „Moje jizva na břicho stále zůstává a hrozně nerad bych se znovu ocitl mezi selektovanými.“

„Něco jsem přinesl,“ vezme si esesák tentokrát sám svou aktovku, docela naditou a začne z ní něco vytahovat.

Jeho asistent očekává další přilepšení ke svému jídelníčku, leč mylí se. Na stole se objevují různé druhy léků, od běžných proti bolesti, masti proti zánětům, ale i vakcíny proti tyfu a nějaké další. Je jich nakonec slušná kopa.

„Tohle dávám výhradně tobě, abysme tady měli nějakou zásobu,“ podívá se Johann významně na svého pomocníka, „Není ale nutný, abys vedl jejich evidenci, a já taky nebudu kontrolovat, jak s nima naložíš.“

„Rozumím, pane doktore,“ dýchá vzrušeně Daniel, neboť ty léky na stole tady mají cenu života, a také i svou vlastní hodnotu, která se dá vyjádřit buď penězi, nebo cennostmi či protislužbami.

„Možná bych mohl sehnat další,“ říká esesák lhostejným hlasem, „Podle okolností se rozhodnu,“ nepokrytě naznačí, že za ně něco očekává, jen svůj požadavek nekonkretizuje.

„Rozumím, pane doktore.“

„Je zcela na tobě, co s tím uděláš,“ podívá se významně Schröder, a pak toto téma opustí.

Daniel po odchodu kapitána z kanceláře dlouho hledí na drahocenné léky a zvažuje další postup. Pak se rozhodne pro jistý kompromis. Menší část si dá stranou, pro sebe, aby mohl poskytnout lepší péči například svým bratrům, pokud bude potřeba. Další pak je připravený předat svým polským přátelům, byť slovo přátelé považuje stále za hodně nadnesené. Pokusí se najít Adama Cielucha, který se mu zdá nejvstřícnější. Ten do kanceláře dorazí krátce před večeří.

„Vida, rybička se nám chytila,“ usměje se triadvacetiletý polský vězeň.

„Snad. Alespoň jsem to tak z těch jeho neurčitých narážek pochopil,“ krčí rameny Edelstein.

„Co vlastně naznačil?“

„Mluvil v narážkách. Ale naznačil, že by možná byl schopný sehnat další léky. Asi podle toho, co za to bude. Ale takto jasně se pochopitelně nevyslovil.“

„Klasika,“ kývne Adam, „No, však my už se mu nějak revanžujeme. Máš nějaký nápad, co by mohl považovat za vhodný stimul pro další spolupráci?“

„Já? Vždyť já se pořád tady nevyznám, nevím, jakou mají ty léky cenu, vyjádřeno ve zdejších cenách. Co by za ně mohlo být požadováno. A už vůbec ne, co by on chtěl.“

„To chápu. Tak bychom mohli zkusit něco neutrálního, nějaký dárek pro jeho manželku, dost cenný. Tím by si on mohl u ní polepšit, pokud bude chtít. Nebo to může prodat, když dá přednost penězům.“

„Není něco takového příliš nebezpečné?“ tváří se nejistě lékař.

„Co tady není,“ usměje se písař, „Ale věř mi, korupce tady doslova kvete. Právě proto se dá sehnat tolik věcí. Něco už jsem ti naznačoval. Přes všechna ta jejich opatření, ty kontroly a drastické tresty za chycení, se stále něco dostává z míst, kde se třídí majetek po uvězněných nebo zavražděných lidech. Třeba i proto, že i tam se dají mnozí podplatit, otočí ve správnou chvíli hlavu stranou, nebo provedou prohlídku liknavě. Bohužel někdy něco nevyjde, pak to může skončit špatně. Můj vlastní zadek je toho důkazem, a to já měl ještě štěstí, mohli mě umlátit nebo rovnou zastřelit. Ale pokud tady chceme přežívat, musíme do toho jít. Máš strach?“

„Mám, to ti přiznám bez mučení.“

„Zase tolik neriskuješ. Ani on ne. Prostě přinesl přebytečné léky. Kdo by ale tady dělal rozsáhlé kontroly. Navíc, i kdyby je někdo někde našel, tak jak dokáže, že ty léky šly od tebe, a od něho.“

„Snad máš pravdu. Ale nejsem žádný hrdina, to taky víš.“

„Já hrdinství moc neuznávám, většinou jsou to blázni, co brzo ztratí hlavu. Teda svůj život. Ale určitou míru rizika musíme akceptovat, ostatně pořád je tady riziko, že nás z nějakého důvodu zabijí, u tebe, jako Žida, mnohonásobně vyšší, to připouštím. Zítřka ti pro něj něco přinesu, možná už ráno, aby nemusel dlouho čekat.“

„Hlavně buď opatrný.“

„O to se snažím vždycky,“ zasměje se Cieluch, „Dane, máme ještě pár minut, potřebuješ něco ty osobně?“

„Já osobně? Jedině snad ... co můj bratr Isaac? Nešlo by ho taky dostat od toho krematoria?“

„V tuhle chvíli určitě ne. Ale nemá se tam špatně, kápo ho udělal takovým neformálním vedoucím pracovní směny, slíbil na něj dohlédnout. Pochopitelně nikdo nemůže zaručit, že nějakému esesákovi něco nepřeskočí v hlavě, ale to nikdo nemůže zaručit v žádném komandu. Ted' to opravdu nejde.“

„Věřím ti, a děkuji za Josepha a taky dvojčata,“ dívá se vděčně Edelstein, pak se zarazí, „Vlastně bych měl jeden dotaz. Občas se ted' vídám s doktorem Deringem. Nedávno mi něco naznačoval o společných přátelích. Ale je moc zadobře s esesáky, tak jsem se snažil být hodně zdrženlivý. Víš o něm něco bližšího?“

„Něco vím,“ zatváří se ted' tajemně písař, „Ale nevím, co ti můžu či nemůžu říct. Někdy je lepší moc nevědět. Ale ty se asi ptáš, jestli se mu dá důvěřovat, je tak?“

„Ano. Asi se s ním budu vídat častěji, trochu mě zasvěcuje do chirurgie.“

„Není to donašeč, pokud se ptáš na tohle. Spolupracuje s nacisty, ale to děláš ty taky, a já vlastně taky. Tak se tady snažíme přežít. Ale není jejich donašeč, který by udával naše lidi.“

„Naše lidi ... co znamená naše lidi?“ podívá se zkoumavě lékař.

„Možná ti časem řeknu víc. Zatím ti musí stačit, že s tebou počítáme. Ačkoli jsi Žid, a to ti nebudu zastírat, to některým vadí. Já takový předsudky nemám, to jsi snad pochopil. Ale získal jsi postavení, a ted' máš asi i co nabídnout,“ ukáže Cieluch na hromadu léků, zabalených v kusu hadru, „Je vás tady stále víc, myslím tím Židů, a podle mého bude nutné i s některými z vás spolupracovat. Ale mnozí k vám mají vrozenou nedůvěru, tak se nezlob.“

„Já se nezlobím, chápu vás. Jste tady už déle a máte trochu jiné postavení. Navíc nás nenávidí kde kdo, nejen Němci. Za ty informace o doktoru Deringovi děkuji. Nic mu říkat nebudu, ale budu se v jeho společnosti cítit lépe.“

„Tak já už jdu, abych neměl průser, zvláště když mám tohle,“ strčí si Adam balíček pod oblečení, pak ještě kývne hlavou na pozdrav a zmizí za dveřmi.

Jelikož Daniel nemusí na nástup, tohle privilegium stále má, ohlásí svou přítomnost písaři a raději kancelář zamkne a zhasne. Cítí se hrozně unavený a delší spánek mu snad pomůže. Pokud tedy bude schopný usnout, neboť často je po ulehnutí sužován hroznými myšlenkami, které nedokáže zahnat, vytěsnit ze své hlavy.

Druhý den ráno po gongu provede svou hygienu a nafasuje klasickou břečku ke snídani, pak se ještě za tmy, respektive pod umělým osvětlením, vrací do kanceláře, aby tam strávil nepříjemný apel. Jenže náhle se dveře otevřou a v nich stojí profesor Kremer. Židovský lékař na něj zírá s otevřenou pusou.

„Vybereme první vzorek, z té skupiny kolegy Schrödera,“ říká Johann bezbarvým hlasem.

„Ano, pane profesore,“ zachvěje se Daniel, neboť moc dobře ví, co to znamená. Vyberou jednoho vězně, který bude následně usmrcený a pitvaný.

Více slov nepadne, německý lékař si udržuje odstup, židovského mladíka potřebuje jen proto, aby mu nechal předvést skupinku třiatřiceti osob, co zatím přežívá z celkových padesáti. Proto ted' kráčí stále ještě temným táborem k bloku, kde dotyční jsou, a kde vládne sadistický kápo Ernst Werner. Který se může málem posrat ochotou, když spatří nácka.

Zmiňovaní vězni musí okamžitě nastoupit před barák, apel stále ještě neprobíhá, a přestože už je dost chladno, musí se svléknout donaha. Kremer pak mezi nimi prochází a pozoruje jejich těla, očividně hledá toho, který je z nich už nejvíce vychrtlý. Pozoruje je i Edelstein, se smutkem v očích, jak se změnili oproti chvíli, kdy je spatřil poprvé. Kolik své váhy už ztratili. Jak mu mizí doslova před očima. Ale ještě pořád mají z čeho brát, i když jejich vyhublost je již nepřehlédnutelná, o tom nemůže být sporu, na to ani nepotřebuje záznamy o vážení.

Slovutný profesor nakonec vybere jednoho muže, asi správně, podle svých kritérií. Ale ten označený chudák stále ještě není zdaleka muslimanem, byť již hladovění udělalo s jeho tělem své.

Jistě by však ještě nějaký čas vydržel, bohužel dnešní den je jeho poslední. O čemž on ještě díkybohu neví.

Všichni už jsou zase oblečení, i ten vybraný nešťastník. Ten se tváří vyplašeně, ale ne zase tolik, jako kdyby znal celou pravdu.

„Odved’ ho na blok osmadvacet a připrav o něm dokumentaci,“ nařídí Kremer židovskému lékaři, k jeho malé radosti. Bude tak muset doprovodit vybranou oběť na místo popravky a ještě s ní hovořit.

„Ano, pane profesore,“ říká přesto rozhodným hlasem, následně vyzve vybraného nešťastníka, aby ho následoval. Což ten činí dost rozpačitě, neodvažuje se ale odporovat.

„Pane doktore, co to má znamenat?“ ptá se rozechvělým hlasem.

„Jde jen o vyšetření,“ snaží se Daniel lhát přesvědčivě, proč tomu muži ztěžovat poslední hodiny jeho života, „Ten esesák je profesorem na universitě a potřebuje jisté údaje pro své přednášky,“ přidává vysvětlení.

„Nechtěl jsem ti teda ublížit?“ zní hlas vězně naléhavě.

„Ne, jde jen vyšetření,“ tvrdí Edelstein, snad přesvědčivě.

Zavede muže na blok osmadvacet, který se chystá na apel a předá ho zdejšímu kápovi s tím, že ho posílá profesor Kremer. Pak sám chvátá do kanceláře, aby se tam dostal, než blok jedenadvacet vyrazí na nástupiště. Stihne to jen tak tak. Rychle se schová do své kanceláře, posadí se ke stolu, rozloží tam materiály a předstírá činnost, kdyby sem snad někdo vkročil. Pak bude tvrdit, že jen plní rozkaz kapitána SS. Zatím mu to prochází a on se modlí, aby se nic nezměnilo. Některé apely jsou velmi dlouhé a s přibývajícím zimou budou jistě ještě více nepříjemnější.

Jen co se dá tábor do pohybu, ozve se zaklepání. Jelikož nikdo nevstupuje, jde otevřít a tam spatří ustaranou tvář Adama Cielucha. Krátce mu vysvětlí, kam byl odveden, a poté mu písař vtiskne do dlaně nádhernou brož, osázenou brilianty. Pokud je pravá, jde o mistrovskou práci.

„Nejde doufám o napodobeninu,“ vyřkne Daniel své obavy.

„Ne, ne, nechali jsme to zkontrolovat odborníkem,“ zavrtí hlavou Cieluch, „Její hodnota je obrovská, mnohonásobně předčí cenu těch léků.“

„Mnohonásobně ... tak proč ...“

„Je to taková pozornost, na úvod, jako motivace pro další spolupráci,“ usměje se písař, „Tak mu to tak zkus nějak vysvětlit. Uvidíme, jestli se chytne.“

„Zkusím,“ povzdechne si Edelstein, role prostředníka ho těší pramálo, ale na druhé straně mu otevírá cestu k polským spoluvězňům, možná i k jejich podzemní organizaci. Což by mohlo pomoci jeho bratrům, alespoň v to doufá.

„Musím už běžet. Kdyby něco, tak mi dej vědět, jinak se někdy za tebou zastavím, na kus řeči.“

„Strašně rád tě uvidím, Adame. Moc si cením tvého přístupu,“ říká Daniel pravdu.

On sám vyrazí z kanceláře krátce po svém hostu, směřuje na blok osmadvacet, kde na chodbě čeká pokorně vybraný vězeň. Ale co má dělat, nemá se kam schovat, i kdyby odsud nějak vyklouzl. A snad stále netuší, co ho čeká, byť má z vyšetření značné obavy.

Lékař s ním začne vyplňovat dotazník, podle toho, na co se ptal profesor minule svých obětí. Nechce znát jméno muže, přesto mu ho ten bohužel sdělí. A tak se dozví, že jde o třicetiletého Joska Lesera. Zoufale se snaží k němu přistupovat s velkým odstupem, ale po pravdě se mu to moc nedaří. Je mu těžko, neboť ví, že ten chudák bude brzy usmrčen, a to jen proto, aby si z jeho těla mohl jeden bláznivý nacistický vědátor odebrat vzorky tkání. Je zbytečné si říkat, že ten muž tady tak jako tak zemře, takto jen o pár dní či týdnů dříve. Stále je to vražda, a z jeho pohledu nesmyslná. Proč ten šílenec nepočká, až ti lidé skutečně zemřou? Pak si uvědomí, že tady víc lidí zemře na zvláštní léčbu než přirozeným způsobem. Pokud se tedy smrt hladem a útrapami dá považovat za přirozené úmrtí.

Požádá, aby pro něj poslali Šimona, až se objeví profesor Kremer. Vrací se na svůj blok, zastaví se na chvíli za Davidem, který byl nucený se také zúčastnit apelu. Dlouhé stání na chladném vzduchu mu jistě neprospívá, jeho rysy jsou strhané. Přesto se Daniel snaží nasadit pozitivní výraz, aby bratra povzbudil, ale jde o téměř nadlidský úkol. Jeho sourozenec skutečné rozpoložení jeho mysli pozná.

Asi po půl hodině se objeví doktor Schröder, a pátravě se na svého asistenta zadívá.

„Co se děje? Vypadáš nějak divně,“ ptá se.

„Divně, pane doktore?“ vzdychá Daniel, pak vypráví o návštěvě Kremera.

„To je v pořádku, domluvili jsme se. Jeden vzorek můžeme postrádat,“ odpovídá necitelně Johann, vůbec zřejmě nepřemýšlí nad tím, že mluví o vraždě člověka, „To je všechno, proč se tak divně tváříš?“

„Ne, pane doktore,“ rozhodne se židovský lékař nechodit dlouho kolem horké kaše, „Musím vám něco dát, a z toho jsem trochu nervózní,“ sáhne do skříňky, kam ukryl drahocennost od Poláků, „Pane doktore, tady je malá pozornost, pro vás. Snad by se mohla vaší paní líbit. Jak jsem byl ujištěný, vše je právě a dosti značné ceny,“ skoro teď šeptá.

„Ukaž?“ vezme si prezent Schröder a pak si hvízdne, „To má asi dost velkou cenu,“ pozvedne svůj zrak.

„Podle tvrzení znalce z řad vězňů ano, pane doktore. Pane doktore, je mi to celé takové ... nevím, jak to říci. Nechci vás rozzlobit. Ale ty léky tady mají velký význam, mohou mnohým pomoc, zachránit život ...“

„Doufám, žeš jim to nedal všechno,“ podívá se esesák pátravě.

„Ne, něco jsem si nechal, kdybych snad sám potřeboval. Nemyslím na obchod nebo tak, ale pro někoho ...“, potí se Daniel.

„Uvidím, co se dá dělat,“ strčí si Johann cennost do kapsy, „Možná by se vobčas dalo něco sehnat. Kdyby tě něco napadlo,“ pokrčí rameny.

„Pane doktore,“ zatváří se zoufale židovský mladík.

„Už zase plašíš, co?“ ušklíbne se Schröder, „Tak hlavně něco neposer. Už jsem toho pro říši udělal dost, abych taky trochu myslel na sebe. Ale nechci vo tom nic víc vědět, rozumíš? Prostě jsem tady nechal nějaký léky, pro naše experimentální vězně. Buď je nikdo neeviduje, a pokud třeba někdy později i ano, tak jistě nebude problém jejich využití vykázat. Například v rámci porovnávání zkoumaného vzorku a nějakých vobyčejnejch pacientů. Pokud některým ty léky omylem nebyly podány ...“, zase se zakření, „Hlavně, aby ty tvoji drželi hubu. Jinak je to na tobě.“

„To je mi jasné, pane doktore,“ povzdechne si Edelstein.

„Nevzdychej tady jako baba, ty posero. Přece nejseš debil, aby sis tohle nevohlídal,“ mávne rukou esesák a jeho asistentovi přeběhne mráz po zádech. Také už má zase velmi nepříjemné svírání v oblasti žaludku. Jako vždy jeho šéf vše bere na velmi lehkou váhu. Nebo snad ví o daleko větší a závažnější korupci, že mu tohle přijde jako prkotina? Možná ale pro něj, kdyby na něco přišli, asi ho tak akorát někam přeloží. Ale jeho, jako židovského vězně, budou napřed mučit a pak určitě popraví. Cítí zase mrazení, do čeho se to jen zase zaplétá.

Naštěstí nedostává mnoho času na přemýšlení, neboť se musí věnovat svému šéfovi a zpovídat se mu z mnoha zadaných úkolů. A to až do doby, než se ozve velmi nesmělé zaklepání. Když Daniel otevře a vpustí klepajícího dovnitř, objevuje se Šimon, snaží se dobře zahlásit důstojníkovi SS.

„Tak tohle sis tam nechal?“ ušklíbne se Johann, „Takový nedochůdce? No co se tak tváříš, ty darebáku, myslíš si, že tě nepoznávám? Nejdřív se tejdny vyvaluješ na vošetřovně kvůli malému povrchovému zranění, a teď asi zase jako vošetřovatel. Tak co tady chceš?“

„On vám nerozumí, pane doktore,“ říká rychle Daniel.

„Kriste pane, tak ještě tohle! Jestli se do tří měsíců nenaučí základy, tak mu řekni, že ho vlastnoručně zastřelím. Pro výstrahu všem vostatným negramotům. Tohle mi nedošlo, když jsem ti ho schvaloval.“

„Já se o něj postarám. Bude se učit a do té doby mu budu tlumočit. Na to, co má dělat, s tím zatím vystačí.“

„Co tady teda ten debil chce?“

„Asi vzkaz od pana profesora Kremer, asi se chystá otevřít toho vězně, co vybral ... Ale pokud nechcete, nemusím být u toho.“

„Ale jen si za ním běž, běžte si spolu pitvat toho chudáka vyzáblyho,“ ušklíbá se Johann, pak se zatváří potměšile, „Hlavně dobře poslouchej, všechno si vrej do paměti. Kdoví, jestli se nám z toho někdy nebude něco hodit. Děláš si vo tom poznámky, jak jsem ti nařídil?“

„Ano, pane doktore, chcete ukázat mojí zprávu z minulých pitev s panem profesorem? Co jsem si zapamatoval, to jsem si vzápětí zapsal.“

„Správně. Tak už běž, a hlavně si vodsud vodved' toho svýho debila, nebo ho pošlu za tím sanitářem, a pak si ho můžeš taky pitvat, třeba jen cvičně,“ mračí se Johann.

„Já ho raději odvedu, na pitvání je tady snad dost jiných,“ odvětlí Daniel, pak už na nic nečeká a vystrká chudáka kluka z kanceláře.

„Co se stalo, pane doktore? Nějakej průser?“ ptá se vyplašeně Chason.

„Tak průser. Prostě se máš do tří měsíců naučit základy němčiny, jinak tě doktor Schröder vlastnoručně zastřelí. To říkal.“

„Můj ty bože ...“

„Nevzdychej, ber to z tý lepší stránky. Když ti dává tři měsíce, tak předpokládá, že tou dobou budeš naživu, což tady není tak samozřejmý. A základy se fakt naučit musíš, pokud chceš na tom svým místě zůstat. Seš mladej, to ti poleze do hlavy. Zkusím to s někým domluvit, kdo by si tě vzal do parády. Mám jít asi za tím profesorem, co?“

„Ano, doktore, poslali pro vás ... Jinak máte pravdu, ten monokl, jak jste se ptal, tak ten je právě proto. Víc jsem nedostal asi jen proto, že jsem určený na ten váš pokoj. Ale budu se snažit, budu se snažit co nejrychleji se co nejvíc naučit, abych tady mohl zůstat. Už jsem se domluvil, s jedním vězněm, z ošetrovny, bude mě učit, bude na mě mluvit německy,“ vysvětluje Chason, má hrozný strach, aby ho neposlali do klasického pracovního komanda. Mluvil s Moritzem a co slyšel, bylo hrozné.

„Vězeň číslo ...“, stoupá si do pozoru Edelstein, jen co vstoupí na chirurgický sál, v jedné ruce si tiskne ke stehnu baret, v druhé listiny, co přináší.

„Pojď sem,“ přeruší ho Kremer slovy i pohybem ruky, nepochybně o dodržování protokolu nestojí, „Co mi neseš?“

„Tady, pane profesore,“ podává mu první list židovský lékař, „Snažil jsem se pro vás zjistit některé údaje, jak jste přikázal.“

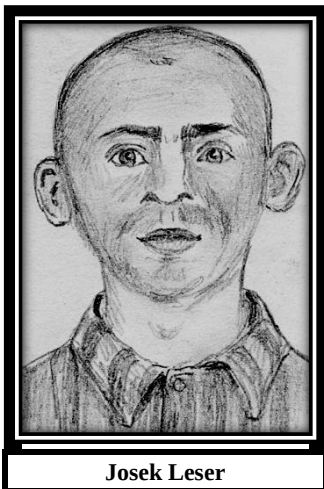
„Zajímavé,“ tváří se spokojeně Johann.

„Mám ještě druhý list, pane profesore. Tady jsem pro vás vypsál informace o dotyčném, tedy s jakou váhou sem přišel, jak postupně probíhala její ztráta. Dokonce i jaké práce konal a jaká byla jeho strava. Snažil jsem se to trochu shrnout, ze záznamů, které o té skupině vedeme.“

„Precizní práce,“ podívá se uznale Kremer poté, co shlédne předložené záznamy, „No tak se do toho můžeme rovnou pustit,“ pohlédne na čtyřicetiletého Emila Hantla, původně člena stráže, a po onemocnění od tohoto roku ve funkci zdravotníka SS.

Daniel se podívá za odcházejícím mužem, podle informací ho tady vězni považují za slušného vraha, jako jeho kolegu Sherpeho. Jenže co je to pojem slušný vrah? Je to ten, který ráno přijde a řekne dobrý den, a když odchází, řekne sbohem? Vždyť nakonec vezme do ruky fenolovou injekci a usmrtí určeného vězně. Jistě, plní jen rozkazy, ale svým jednáním způsobuje jiným lidem smrt.

Josek Leser je přiváděn do místnosti, je na něm patrný strach. Snad ho trochu uklidní přítomnost židovského doktora. Pak dostane příkaz se svléknout donaha. Neváhá, rychle odkládá svůj oděv. Poté mu přikáže vylézt na stůl. Ale i tady nezaváhá, pokud ho chce ten universitní profesor prohlížet, musí se podvolit.

Josek Leser

„Pomožte mu,“ obrací se Kremer na Daniela, který jen kývne, ani on nemá na výběr. Přistupuje proto k hlavě nebožáka, který leží dle pokynů na zádech.

„Než začne to vyšetření, dostanete injekci, jsou v ní vitamíny a něco proti nakažlivým chorobám,“ snaží se lhát přesvědčivě.

„Injekci?“ vyjekne Leser a začne se ošívát.

„Neškodnou injekci, nemusíte se bát,“ snaží se o klidný tón hlasu lékař.

„Injekci? Chcete mě zabít?“ vykřikne Josek.

„Co vyvádí?“ ptá se Kremer, neboť krátký dialog se odehrával v jidiš.

„Má strach, že ho chceme zabít,“ odpovídá po pravdě Edelstein.

„Zvládnete ho uklidnit? Nebo mám zavolat zřízence?“ ptá se Dering.

„Zkusím to, ale znáte, co se tady povídá,“ říká Daniel.

„Co se na mě domlouváte?“ chvěje se nahý vězeň na pitevním stole, a není to jen od chladu.

„Prosím vás, uklidněte se,“ snaží se o mírný tón hlasu židovský lékař, „Nechceme vám ublížit. Ale když se budete vzpírat, zavolají sem dozorce, ti vás zbijí a nakonec tu injekci stejně dostanete. Je opravdu neškodná. Chápu vaše obavy, ale jsou zbytečné.“

„Ručíte mi za to, doktore?“ dívá se zoufale Josek, strašně moc chce slyšet pozitivní odpověď.

„Jistě, ručím vám za to,“ lže Daniel, jak nejlépe umí, a s těžkým srdcem.

„Tak dobře, věřím vám, doktore,“ mírně se zklidňuje Leser.

„To jsem rád. Prosím, uvolněte se, a dejte mi ruku. Levou ruku, tak, takhle ji natáhneme,“ bere chvějící se paži Daniel, „Podívejte, sem,“ ukazuje na místo u loktu, aby odvedl pozornost muže, „Sem dostanete tu injekci. Jen je třeba tu ruku takto napnout, aby se objevily žíly, tak je to správně, vidíte, vše je dobré ...,“ nedokončí větu, neboť jehla proniká do srdce.

„Co to ...,“ stačí jen zvolat chudák na stole, pak sebou začne cukat, ale obsah injekce již byl aplikovaný. Daniel ho drží levou rukou za paži a pravou ho přimáčkne za rameno ke stolu. Ne, tohle mu nikdo neodpáře, vždyť on pomáhá vraždit lidi. Jedno, že tu jehlu zabodl do srdce někdo jiný.

Pohyby ustávají, Leser upadá do bezvědomí, jeho mozek přestává dostávat kyslík. Není ještě úplně mrtvý, ale už nic nevnímá.

„Dobrá práce,“ řekne Dering, ale jeho židovský kolega na tuto pochvalu rozhodně pyšný není. Proto jen lehce kývne hlavou a pak ji skloní.

„Tak se do toho dáme,“ řekne Kremer a vezme do ruky skalpel.

„Nechcete ještě chvíli počkat, pane profesore?“ vyhrkne Edelstein, a pak se ulekne.

„Proč bych měl čekat?“ podívá se překvapeně Johann.

„Já jen ... jeho mozek ... jestli ještě nevnímá ...,“ koktá Daniel.

„Jeho mozek? Zdá se být již v hlubokém bezvědomí,“ podívá se na tělo esesácký lékař, „Pravda, jeho mozek jistě ještě zcela neodumřel, ale dle mého již bolest vnímat nebude. Nebo jsi jiného názoru?“

„Nevím, pane profesore. Říká se, že nějaký čas trvá ...“

„Zkusíme tedy reakci,“ řízne lehce do těla skalpelem Kremer, „Pozoroval si něco? Nějakou reakci? Pohyb více?“ ptá se.

„Ne, pane profesore, asi opravdu nic nevnímá,“ odpovídá Edelstein.

„Nemám zájem mu způsobit bolest,“ říká Johann lhostejným hlasem, „Ale pokud nemáš pro své tvrzení odborné důkazy ...“

„Podle mého jeho mozek ještě neodumřel,“ ozve se Dering, „Ovšem asi již nic vnímat nebude. Ovšem tohle těžko nějak dokážeme, pořád jsme v tomto směru na začátku poznání. Kdo může říci, co takový člověk v agonii vnímá. Někteří, co prošli klinickou smrtí a probrali se z ní, říkali, že mnohé vnímali. Ale není to vědecky prokázané.“

„Tak pár minut počkáme,“ pokrčí rameny Kremer, „On nám rozhodně neuteče,“ dodá vcelku zbytečně cynickou poznámku, vězeňští doktoři se však raději lehce pousmějí, jako projev své servility k autoritě profesora nacisty.

Ten si vezme k ruce záznamy zavražděného a několik minut si v nich čte, pak ho to zřejmě omrzí a zase se chopí skalpelu.

„Teď snad už nebudeš mít námitky,“ řekne.

„Omlouvám se, pane profesore,“ klopí hlavu Daniel.

„Není proč, respektuji názor jiného lékaře. Jen bych uvítal, kdyby byl podložený pádnými argumenty. Ale to o tom mozku, s tím souhlasím. Já se však zabývám jinými orgány, a na ty se teď podíváme. Jsem velmi zvědavý, v jakém jsou stavu,“ zaboří Kremer skalpel do těla a pomalým řezem otevírá břišní dutinu. Vyvalí se mraky krve, která stéká na stůl.

Daniel vše pozorně sleduje, a také naslouchá slovutnému profesorovi, který tak lajdácky přistupuje k Hippokratově přísaze. Nezdá se však, že by měl jakékoli výčitky svědomí, když pitvá muže, kterého na jeho příkaz usmrtili. O to více nadšený je z odebraných vzorků, a také z pozornosti dvou kolegů, kteří mu s nábožnou úctou naslouchají. Těžko říci, zda si uvědomuje, že tak činí především z poněkud nízkých pohnutek, chránící sama sebe v tomto šíleném prostředí. Kde vraždit lidi je naprosto normální.

S velkou úlevou opouští Edelstein chirurgický sál. Vykoná návštěvu na experimentálním pokoji, zkontroluje, zda léky byly podány a pak se vrací do kanceláře. Když tam svého šéfa nenalezme, jde za bratrem Davidem. Bohužel jeho stav není vůbec dobrý, jeho rysy jsou ztrhané.

„Je to už dost špatný, co?“ ptá se nemocný sourozenec.

„Sám to asi cítíš,“ zase už klopí hlavu bratr lékař, „Pokud bude selekce, musíš se snažit vypadat dobře, ukazovat tu poraněnou ruku.“

„Ale asi mi stejně neuvěří, je tak?“

„Těžko říct, někdy ty prohlídky dělají velmi ledabyly. Někdy zdravější vyberou a ty víc nemocné nechají. Vždyť si sám viděl, proč vybrali mě.“

„Dane, já mám pořád tak hrozný strach,“ chvěje se hlas mladšího z Edelsteinů.

„Já vím, Davide. Snad jediné hledat útěchu ve víře. Vzpomeň si, co nám říkal otec.“

„Jo, vzpomínám,“ zatváří se kysele umírající, „A taky jak mu ta jeho bezmezná víra pomohla. Udusil se plynem. Co myslíš, je to moc špatný? Myslím ten plyn. Nebo je to rychlý?“

„Nevím,“ lze teď vědomě Daniel, „Snad to netrvá dlouho.“

„Dane, upřímně, myslíš si, že už je čas?“ podívá se zoufale mladší bratr.

„Čas?“

„Však mi rozumíš. Na tu injekci, jak si mi říkal. Abych usnul, moc to nebolelo ...,“ chvěje se Davidovi hlas i brada.

„Uvažuješ o tom?“

„Pořád na to myslím. Ale bojím se toho. Nechce se mi umřít. Jako bych čekal na nějaký zázrak, i když dobře vím, že žádnéj nepříjde. Ještě pár dní ...“

„Máš jich víc, pokud by rozhodovala jen ta choroba. Ale tady ...“

„Vypadám hodně blbě, co? Když bude selekce, tak těžko projdu, co?“

„Kdybych se o ní dozvěděl včas, snad bych tě dokázal schovat, v naší kanceláři. Nebo na tý osmadvacítce. Ale ...“

„Ne, ne, minule tě málem vybrali taky. Nechci, abys kvůli mně umřel,“ vrtí teď zuřivě hlavou David, „Nechci tě stáhnout s sebou.“

„Jsi můj bratr ...“

„A ty můj. Ty máš naději tohle přežít, určitě největší z nás všech. Nesmíš si to posrat, a už vůbec ne kvůli mně, abys mi prodloužil život vo pár dní. Panebože, kdybych nebyl takovej zbabělec, tak ti řeknu, abys mi píchnul tu injekci ...“

„Já?“ zděsí se Daniel.

„To je jedno kdo. Ale byl bys u mě. Neumíral bych někde ... sám ...“, zlomí se mladšímu ze sourozenců hlas.

„Davide, je to tak hrozný ...“, doslova sténá starší bratr, „Udělám jen to, co budeš ty sám chtít. Ale Davide, pokud tě vyberou a odvedou, pak už nic nezmůžu. Pak na to budeš opravdu už sám,“ svěsí hlavu.

„Asi bych si ušetřil dost utrpení, kdybych ...“

„Pravděpodobně ano. Davide, kdyby byla alespoň jiskřička naděje, klidně bych se plazil před Schröderem po zemi, jen aby tě zachránil. Ale ...“

„Žádná naděje není, to mi chceš říct.“

„Tady v tom prostředí ... kdybys mohl odjet do sanatoria, někam k moři, dostat potřebnou péči, léky, stravu, pak bys měl snad šanci ještě si něco prožít.“

„Tak do sanatoria mě nepošlou,“ pokusí se o žertování nemocný, místo toho se rozkašle a prská kolem sebe krev, snaží se ji zachytit do gázy, „To je v prdeli,“ zhodnotí reálně svůj stav, „Tak sanatorium ani moře nebude ... to spíš ta injekce nebo plyn ... Dane, co myslíš, mohl bych se ještě vidět s bratry?“

„S bratry?“ zarazí se sourozenec lékař, „No, snad bych mohl Josepha a dvojčata nějak dostat do tý kanceláře, třeba před večerkou, nebo v neděli ... nevím, jak budou mít služby ... Isaaca neseženu určitě,“ dodává.

„A nenakazím je?“

„Když na ně nebudeš prskat ...“

„To nechci. Taky je nechci vohrozit. Jen kdyby to šlo ... rozloučit se ...“, chvěje se teď David po celém těle. Sil mu zřetelně ubývá a on to moc dobře cítí.

„Zkusím s tím něco udělat.“

„Pak bych možná uvažoval vo tý injekci.“

„Davide, já tě k ničemu netlačím.“

„Já vím, myslíš to dobře. Nechceš, abych se zbytečně trápil. Poznal jsem, jaká je to hrůza, když čekáš někde zavřenej, čekáš, až tě zavraždej. To už bych nechtěl prožít. Ale bojím se i tý injekce. To by asi nešlo, počkat až mě vyberou a pak mi ji dát, co?“

„Když tě tam zavřou, tak už tě vodamtud nedokážu vytáhnout. V tom směru se Schröder vyjádřil dost jasně.“

„Tos říkal ... Dane, já mám takovej strach. Bojím se toho vokamžiku ... a co bude pak? Bude vůbec něco? Nebo jen shořím a už nic nebude?“

„Tajemství smrti se lidé snaží rozluštit vod nepaměti, a nikdy se to nikomu nepodařilo. Snad je vopravdu ráj, a ty v něm za tohle všechno máš už rezervovaný místo. Třeba tam budou i andělé, nebo jiný dobrý duše,“ snaží se starší sourozenec o pokojný hlas, ale moc se mu ho nedaří oprostit od emocí, které ho doslova prostupují.

Nějaký čas se tímto tématem zaobírají, Danielovi se nedaří ho změnit, byť mu přijde morbidní toto probírat s umírajícím. A jeho bratr umírá, o tom nemůže být pochyb. Navíc oni ho tu pokojně zesnout nenechají, to je také jasné. Tak se snaží alespoň sourozence trochu uklidit a připravit na ten okamžik, který se blíží. Ty experimentální léky mu asi ještě uškodily, ale museli je zkusit. Umožnilo mu to ještě chvíli žít, jinak by ho nejspíš poslali na speciální léčbu už dříve.

V kanceláři dopadne na židli a celý se klepe. Jeho bezmoc je strašná a ubíjející. Nemůže svému bratrovi nabídnout nic jiného, než asistovanou sebevraždu, zkrácení umírání a ušetření hrůzných

okamžiků, než ho zabijí. Hrozně moc by nechtěl, aby David skončil nahý s dalšími stovkami nešťastných lidí v plynové komoře, aby si prožil to peklo, co se tam odehrává.

Po skončení večerního apelu se rychle pokusí sehnat dvojčata a Josepha, bohužel Gideon a Yoel zůstávají v prostorech pro esesáky, někdy jim posluhují nejen přes den, musí konat práci, kdy je potřeba, jak mu bylo jimi i jejich kápem vysvětleno. Alespoň Joseph se dostavit může, kolem osmé hodiny vstoupí do kanceláře. A on mu musí říci, jak na tom David je. Nic nezastírá, vyklopí mu úplně všechno.

„Dane, nesmím vo tom mluvit, ale ten plyn ... to je hrůza ...“, sděluje svůj názor mladší bratr.

„Já vím,“ přikývne starší sourozenec, „Taky vo tom nemůžu mluvit, ale ... prostě vím přesně, jak to vypadá přitom a jak potom.“

„Pokud je na tom tak špatně, tak by to měl skončit. Dřív, než ho vyberou a naženou do tý komory. Vypadá fakt tak hrozně?“

„Uvidíš sám, přivedu ho sem. Na chvíli. Řeknu ti to takhle, byl by zázrak, kdyby prošel další selekcí. Jeho stav se zhoršuje každým dnem. Ale až tady bude, zkus ... já vlastně nevím, co by bylo nejlepší. Rozumiš, přemlouvát ho, aby se nechal zabít ... přijde mi to strašný!“

„To chápu, ale jestli ho vezmou do toho plynu, bude to mnohem horší. Bude muset čekat, než ho tam vodvedou. Potom, až ho tam zavřou, možná bude chvíli trvat, než to tam hoděj. A nakonec se tam bude třeba i čtvrt hodiny mlít, než se udusí. Jestli už nemá žádnou šanci, tak by to měl skončit.“

„Dobře, počkej tady, já pro něj dojdou. Josephe, zkus na něj bejt milej, asi ho vidíš naposledy,“ říká prosebně Daniel.

Mladší sourozenec zůstane sám v kanceláři, posadí se do židle a přerývaně dýchá. Už tady přišli o matku, otce, babičku, Aarona a Ruth. A teď ztrácejí dalšího z nich. Kdy asi dojde řada na něj? Sice si teď tolik stěžovat nemůže, transporty pořád jezdí a on tam vždy najde něco k jídlu. Ani je tolik nemlátí, to komando má určité výsady. Ale může onemocnět a bude všemu konec. Nebo udělat nějakou fatální chybu a bude taky vymalováno. A pak, a to hlavně, přivezli je sem, aby tu umřeli. Možná v tom komandu nějaký čas vydrží, možná začas přestanou transporty jezdit a oni je taky povraždí.

David se do místnosti doslova přišourá, když se objímá s mladším sourozencem, odvrací co nejvíce hlavu, aby ho nenakazil. Pak klesne do židle a začne kašlat, opět se látka před jeho ústy barví do ruda. Jde to moc rychle, uvědomuje si. Den ode dne je slabší.

Prvních asi deset minut se všichni snaží konverzovat na obecná témata, Joseph vypráví, jak se mu daří získat další jídlo, vlastně jak se mu relativně daří dobře. Bohužel pak sklouznou ke stavu prostředního z nich.

„Hlavně se tady držte, snad máte naději,“ říká přerývaným hlasem David, po odkašlání pokračuje, „Jsem moc rád, že jsem tě ještě mohl vidět. Pozdravujte vode mě ostatní ...“

„Chceš to udělat?“ zeptá se dost necitlivě Joseph.

„Udělat?“ zarazí se umírající.

„No, že se loučíš. Myslel jsem, že chceš Dana požádat ... však víš, ne?“

„Jo, už ti rozumím. Přemějšlím vo tom, ale pořád se nemůžu vodhodlat. Pořád si říkám, ještě jeden den, ještě aspoň jeden východ slunce ...“, zlomí se Davidovi hlas.

„Do prdele,“ hlesne jen nejmladší z nich.

„Taky mi radíš to skončit.“

„Já ti nemám co radit,“ odpovídá Joseph, skoro až nerudně, ale především vůbec neví, jak má za této situace s bratrem mluvit, „Přál bych si, aby všechno bylo jinak. Ale není. Jsme tady zavřený a chtějí nás tu všechny zavraždit. Což se jim už u dost z naší rodiny povedlo. Sám nevím, kdy přijde řada na mě. Třeba budu další.“

„Tohle neříkej, prosím. Alespoň někdo z nás musí přežít,“ zní hlas Davida úpěnlivě.

„Tak to teda nemusí, a je víc pravděpodobný, že tu chcípnete všichni, než že se někdo z nás z toho pekla dostane.“

„Tys byl vždycky krutě upřímnej,“ pokusí se o smích David, ale rozkašle se.

„Co nám pomůže, když si budeme něco nalhávat. Nevím jak tady Dan, ale já prostě přežívám ze dne na den. S tím dalším dnem máš pravdu, taky mám radost, když přijde. Ale taky si sem vědomej toho, že taky přijde den, kterej bude ten můj. A já půjdu do prdele. Jen ještě nevím, kterej to bude a jak se to stane.“

„Tohle asi David slyšet nechce,“ zatváří se káravě nejstarší z nich.

„Do prdele. Já neumím nikoho utěšovat,“ vzteká se Joseph, především sám na sebe, „Sám jsem ze všeho na sračky. Vůbec nevím, co ti mám říct. Je mi to moc líto, Davide, ale asi to neumím vyjádřit. Tak jen říkám, že nás to tady čeká nakonec všechny. Což je taky na hovno, to uznávám.“

„Náš pravdu, Josi,“ pokusí se o úsměv umírající, „Já taky nechci žádnou útěchu, vím moc dobře, že mi ji dát nemůžete. Jen jsem tě ještě chtěl vidět, rozloučit se.“

„Já vím ... já jen ... je toho tady na mě moc ... už jsem toho tolik viděl ... ty hrůzy ... A pak vodcházej postupně z naší rodiny ... mám co dělat, abych se z toho nezbláznil. Taky jsem někdy přemejšlel, jestli by nebylo lepší to skončit. Nechat se vodprásknout, naběhnout na ty dráty.“

„Doufám, že nic takovýho nemyslíš vážně,“ ulekne se Daniel.

„Ale ne, to ale neznamená, že vo tom čas vod času nepřemejšlím. Ale budu se snažit přežít, dokud to půjde.“

„Alespoň tak,“ oddechne si nejstarší z nich, „Co kdybysme se pomodlili? Společně?“

„Pomodlili?“ zeptá se Joseph takovým hlasem, až se jeho bratr lékař zachvěje.

„Snad jedině za spásu mojí duše,“ řekne suše David, a je vidět, jak je rozpolcený. Víra v Boha mu snad umožní lépe přijmout nevyhnutelné, ale jeho víra po tom všem tady je zřetelně otřesena. O tom nemůže být pochyb.

„Nechci vás nutit,“ říká Daniel tichým hlasem.

„Ale jo, kvůli Davidovi,“ kývne Joseph.

Sesednou se do kruhu a nejstarší z nich se snaží napodobit otce. Nakonec jsou za to rádi i oba mladší bratři, konverzace za této situace je pro oba nesmírně těžká. Vydrží čtvrt hodiny.

„Joseph už bude muset jít,“ řekne Daniel a podívá se na hodinky, ty tady v kanceláři má.

„Máš pravdu, aby nebyl průser,“ přikývne nejmladší z nich, „Jen teď nevím, co mám říct. Jsem úplně v prdeli. Davide, promiň, asi se chovám jako hovado, ale jsem fakt ze všeho na sračky.“

„Ne, ne, to je dobrý, Josi,“ stiskne umírající ruku svého mladšího sourozence, „Jsem moc rád, že jsem tě ještě viděl. Hlavně se drž a nepoddávej se tomu. Seš mnohem silnější, než si myslíš. Už nejseš žádnej kluk, ale skutečnej muž. Ty to zvládneš. Až se vodsud dostaneš, tak si vzpomeň na tyhle moje slova,“ chvěje se mu hlas nesmírným dojetím.

„Já se z toho ...,“ dýchá přerývaně Joseph, „Sbohem,“ zvolá, když mu sourozenec uvolní ruku a vyrazí z místnosti.

Na chodbě se musí zastavit a pokusit se zklidnit. Je naprosto rozhozený. Ale nemá už moc času, musí se dostat na svůj blok, než nastane jejich uzávěra. Jinak by ho mohli odstřelit. Vyrazí z bloku a rychlým krokem směřuje k tomu svému. Do večerky zbývá ještě deset minut, když se tam dostane.

„Co se ti stalo?“ ptá se jeho osmnáctiletý kolega Herbert Reich, „Vypadáš nějak blbě.“

„Taky jsem úplně v prdeli,“ přikývne Joseph, „Právě jsem se loučil s bratrem, co umírá. Je mu jako tobě ...“

„To je špatný,“ ozve se za jeho zády hlas dvačtyřicetiletého Eliezera Lichtiga, „Ale musíš myslet na sebe a rychle se vzpamatovat.“

„Já vím. Ale jde další z nás,“ povzdechne si nešťastný hoch, „Já se z toho dostanu, ale teď jsem fakt na sračky,“ dodá a raději zamíří na místo, které mu je v téhle hromadné noclehárně vyhrazené. Nechce s nikým mluvit, chce být sám. Leží na zádech a snaží se nevnímat okolí, to velké množství

dalších vězňů. Myslí na Davida, jehož čas se pomalu ale jistě naplňuje. Sice věděl od začátku, že tu s tuberou nemůže dlouho přežít, ale ... Zhluboka si povzdechne a sevře ruce v pěst. Jsou tady všichni v pasti, ty svině je tady jednoho po druhém vraždí, a ten Bůh, ke kterému se dneska modlili, tak ten na ně zivsoka sere.

POKLUSEM K ŽIVOTU ČI SMRTI

Pro Davida představuje každá další hodina nesmírné duševní utrpení. Fyzicky velmi rychle chřadne, o to více intenzivně pracuje jeho mozek. Až příliš dobře si uvědomuje stav těla a co musí nutně následovat. Kdyby ho alespoň nechali pokojně zesnout, v přítomnosti jeho bratrů, v klidu a míru. Bohužel takového privilegia se dozajista nedočká. Pořád provádějí selekce, někdy jen ve vybraném bloku, někdy rozsáhlejší. Zatím jimi prošel, ale slabost těla je alarmující. Pokud nepodá před esesáckým doktorem skvělý herecký výkon, neprojde. Jenže bude mysl schopna zvládnout strašně vysílené tělo?

Nachází se vzadu místnosti, ve třetím patře. Což je výhoda, neboť na ty níže uložené často prosakují různé smradlavé směsi, co vycházejí z nemocných nad nimi. Odpočívá na zádech, přerývaně dýchá, občas zakašle, někdy se skoro až dusí. Pak zase tiše leží a přemýšlí. Bohužel usnout se mu daří jen sporadicky. Usnout a už se neprobudit, to by byl ideální scénář. Bohužel s ním ale příliš počítat nemůže. Není na tom ještě tak špatně, aby umřel přirozenou cestou, a není na tom tak dobře, aby ho tady nechali déle žít. Další selekce bude asi jeho poslední, pokud se nestane nějaký zázrak. Ale jaký zázrak a kdo by ho vykonal?

Měl by využít nabídku, kterou mu učinil jeho bratr. Měl by si nechat píchnout tu injekci a asi pokojně odejít. Jenže má pořád strach a nedokáže ho přemoci natolik, aby o tuto službu požádal. A bez jeho žádosti mu tu injekci jeho bratr nepodá. Chudák Dan, snaží se ho tady chránit a přitom ohrožuje i sebe sama. Neměl by být tak zbabělý, a už kvůli němu požádat o konec. Vždyť mu hrozí, že ho někam zavrou, tam bude hodiny a hodiny čekat, spolu s dalšími zasvěcenci smrti. Pak je někam odvedou, buď dostanou injekci, to asi v tom lepším případě, nebo je naženou do vzduchotěsné místnosti a tam je udusí plynem. Kdoví, jak taková smrt vypadá, jak dlouho trvá, než přijde. Jak dlouho se tam lidi dusí a co prožívají.

Už několikrát se skoro odhodlal, aby Dana o asistovanou sebevraždu požádal. Aby mu ten zajistil ukončení trápení. Jenže pak tu prosbu nedokázal vyslovit. Prostě ta slova z jeho úst nevyšla. Přitom jde asi jen o dny, určitě jen o dny, více času mu tady nedopřejí. Proč teda na nich tak lpí, když mu vlastně každý další přináší jen nová duševní muka? Kdy je trýzněn strašlivými myšlenkami na smrt? Neumí dát sám sobě uspokojivou odpověď.

Už brzo z jejich rodiny zůstane jen pět. Sice nic nevědí o Benjaminovi, ale na východě se prý hrozně vraždilo a byl by zázrak, kdyby těch nacistickým sviním unikl. Kdo z těch pěti, co tu ještě zůstane naživu, má největší naději? Nebo ani jeden, jak řekl tak drsně Joseph? Pojdou tu postupně opravdu všichni? Jejich otec zplodil devět dětí, a nakonec nezůstane ani jediné?

Daniel si získal postavení lékaře, ochranu nácka, snad ten by mohl nakonec přežít. Isaac je silný, ale je ve špatném komandu, kdoví, jak tam skončí. Joseph se sice při jejich posledním setkáním vztekal, ale na svůj věk už je hodně vospělý. Bude to ale stačit, aby unikl z jejich spárů? A nakonec dvojčata. Díkybohu pro ně našli lepší práci, ale jak dlouho tam vydrží? Jsou pořád ještě kluci, dokáží zvládnout ten hrozný tlak tady? Nepostihne je nějaká choroba? Škoda, že nemohli Gideon a Yoel přijít, už je asi nikdy neuvidí ...

Život není vůbec spravedlivý, to ví od chvíle, kdy mu naplno řekli o jeho nemoci. Kdy si uvědomil, že jeho život bude kratší než ostatních. Ale to, co se děje tady, je tak strašná nespravedlnost, něco tak hrozného, že se tomu lidský rozum vzpírá uvěřit.

Ta jeho choroba by ho taky nakonec dostala, ale ti vrazi mu nedali ani tu nejmenší šanci prožít alespoň krátký čas v dospělém věku. Nikdy nebyl s žádnou ženou, ač je mu osmnáct, nikdy se nestal mužem. Umře, aniž by zjistil, jaké to je. Měl asi dvakrát příležitost si vrznout, ale nakonec se k tomu neodhodlal. Jak hořce toho teď lituje.

Jeho myšlenky náhle přerve hluk a jeho tělem projede mrazení. Je začátek dopoledne a do místnosti, kde je hospitalizován, vchází pověstný doktor Entress spolu se suitou svých nohsledů. Hned jím projede zlé tušení, ten chladný nacista jde zase vybírat pacienty, kteří podle něho již nemají naději se vrátit do práce. K nim přiřadí další, které selektují z pracovních komand a nakonec je všechny povraždí. Pro něho nastává krutý boj o přežití, dokáže se předvést tak, aby mu dal ještě pár dní života? Dokáže zvládnout své vysílené tělo?

Už dobře zná, jak to chodí. Vězeňští lékaři i další personál tohoto bloku nutí všechny vězně slézt z lůžek. Ten, kdo toho není schopný, je rovnou odepsaný. Dnes zase půjde o důkladnou selekci, o tom není pochyb, k dispozici jsou karty všech pacientů, nikdo neunikne zkoumavému pohledu zádumčivého esesáckého doktora. Ten nezná slitování.

Další příkaz donutí nemocné se svléknout donaha. Staví se do řady, podle pokynů, budou se postupně proménádovat před tím poslem smrti a on rozhodne o jejich osudu. Někdy se dotáže na diagnózu, někdy si vyslechne názor vězeňského doktora, jindy rozhoduje rovnou.

David se lehce chvěje, má hrozný strach, ale to není jistě sám. Sice nevypadá nejhůř, co se týká hmotnosti, kolem něho je mnoho vyslovených kostlivců, ale jako lehce nemocný, který se brzy zařadí do pracovního procesu, bohužel také nevypadá.

Již první vybíhají, musí se před doktorem předvést v poklusu, prsa vypnutá. Je to tristní pohled na ty lidské trosky, jak se snaží zapůsobit. Někteří se podivně klátí, ale nevzdávají se, bojují o život. Každý z nich dobře ví, o co se zase hraje. Sbírají poslední zbytky sil. Nemyslí ani na velké ponížení, kdy musí klusat zcela nazí. Někteří z přihlížejících se lehce ušklibaví, baví se tím, jak se zoufalým pacientům pohupují jejich šourky či penis. Přitom pro zkoumané muže jde o akt nesmírně potupný a skličující.

David pomalu postupuje k čelu zástupu a nervozita vzrůstá. Mobilizuje poslední zbytky sil, modlí se k Bohu, kterého občas ztrácuje, aby nad ním podržel ochrannou ruku. Sice moc dobře ví, že umírá, ale stále chce žít. Chce zůstat ještě nějaký den na tomto nehostinném světě. Snaží se koncentrovat, zklidnit svou mysl a ovládnout své rozechvělé a chřadnoucí tělo. Určitě jsou na tom mnozí ještě hůř, dává si naději, snad by i dneska ještě mohl projít.

Přichází řada na něho. Jeden z vězeňských lékařů si bere do ruky jeho záznamy, on dostává pokyn a vyráží. Na tváři má zarputilý výraz, snaží se zvedat vysoko kolena, snaží se co nejvíce vypnout hrud', modlí se k Bohu, aby se nerozkašlal. Skáče z jedné nohy na druhou, určitě jeho pohyb není přirozený. Registruje i posměšné tváře některých přihlížejících, co na něho zírají, a také na jeho rozkrok, kde se jeho přirození pohybuje v rytmu jeho skoků. Cítí, jak mu penis a varlata narážejí na stehna respektive trup. Ale čert vezmi tu ohromně ponižující proceduru, jen když dokáže uspokojit toho nácka a ten o něm rozhodne správně.

Proskáče se celým vymezeným územím a zase se zařazuje mezi ostatní. Dýchá přerývaně a snaží se potlačit kašel, který se hlásí o slovo. Zacpává si rukou ústa a nos, zadržuje dech, raději padne nedostatkem vzduchu, než by si dovolil zakašlat. Přitom pozoruje, jak vězeňský lékař odkládá jeho kartu na jednu hromádku. Jenže je to ta správná? To tady nikdo netuší. Každý se modlí, aby se ta jeho dokumentace ocitla na místě, které znamená život.

Nejistota, strach a zároveň naděje zůstává. Zatím nikdo neurčil, která z těch hromádek znamená smrt. To zjistí, až budou všichni v této místnosti posouzeni. Kousek stranou pak zůstávají karty těch, co se nezvedli z lůžek, ty přidají na jednu z těch hromádek a tehdy už bude jasno. Zatím lze však stále doufat.

Prská, snaží se skrýt v houfu, potlačuje zoufale kašel, který ho chce zabít. Jeho potlačovaný nával vydráždilo i to hrozné klusání, kdy určitě nepůsobil jako atlet, ale jako tragikomická figurka, jako ti, co právě teď bojují o svůj život. Sledovat takový zástup kostlivců klusat, musí být určitě pro ty přihlížející dobrá podívaná, pohlédne vyčítavě ke skupince esesáků, co se zase baví na něčí úkor. Z chudáka, co tam teď kluše, odkapává tekutina na zem, jak ji nedokáže udržet ve střevcích.

Panebože. Karta tohoto nešťastníka je dána na hromadu, kam už dříve položili i tu jeho. A která je přeci jen o něco menší. Jenže taky někdy vyberou větší část na smrt, v tom by mohla být stále ještě naděje. Třeba ten ubožák, co trousil exkrementy, má jen obyčejný průjem a do pár dnů se vyléčí, třeba to tomu náckovi řekli a on ho nechá žít. Ale není pravděpodobnější, že tomu bude naopak?

Pořád se ještě může utěšovat, že leží jeho karta na tom správném místě. Už prošli všichni, posílají je k lůžkům, všichni si oblékají své upatlané a upocené košile. Ale zůstávají stát, protože už brzo začnou vyvolávat čísla. Všichni visí doslova pohledem na stole, kde se nachází dokumentace o nich. Čekají, kterou hromádku někdo uchopí. A pak se z mnohých hrdel vydere zoufalé vzdechnutí. Už je to jasné.

David klopí hlavu, do které se mu valí krev, zapotáčí se. Vězeňský lékař začíná číst čísla, jejich nositelé mají vystoupit a začít se řadit. Radost v očích skupiny pacientů a proti tomu zoufalství v očích jiných. Už je tady zabíjejí moc dlouho, než aby před někým mohli utajit, co se stane s těmi nebožáky, co se mají přihlásit. Někdo na výzvu nereaguje, vyrazí dva zřízenci, snadno ho naleznou, nemá kde se schovat, a začnou ho mlátit. Potom skoro bezvládné tělo vlečou k ostatním selektovaným, tam ho pustí, až hlava vězně brkne o zem a pod obličejem se mu začíná tvořit loužička krve.

Jeho číslo. Chvilí zaváhá, pak se jeho nohy dávají do pohybu. Jako by nebyl duchem přítomný, jako by kráčel ve snách a mráкотách. Plouží se k těm ostatním, pomalu, jako by tím mohl něco zachránit. Zoufalství z jeho očí číší stejně, jako u dalších vybraných. Už jsou na seznamu smrti, už je o jejich osudu rozhodnuto. Jen nevědí, kdy přijde jejich konec a jakým způsobem se tak stane. Je jich dost, co dnes Entress odsoudil k smrti. Pokud to samé udělal či udělá i na dalších nemocničních blocích, v dalších místnostech, půjde zase o několik stovek osob. A pak je pravděpodobnější, že je někdy navečer či v noci odvedou z tábora, tam k tomu novému, kde jsou prý ty hrozné plynové komory.

Věděl, že k tomu jednou dojde, proto však jeho zoufalství a strach není menší. Bojí se smrti, bojí se okamžiku, kdy přijde. Děsí se doby, která teď asi nastane. Kdy budou muset dlouhé hodiny čekat, než si pro ně přijdou. Už to pár hodin zažil, a bylo to strašné. Tehdy přišel zázrak, ten ale tentokrát určitě nenastane. Už ho nikdo nedokáže zachránit.

V místnosti teď panuje hrozné ticho. Ti, co ještě dostali právo nějaký čas žít, klopí soucitně zrak. Nedávají svoji radost najevo, z úcty ke skoro již mrtvým kolegům. Ti naopak prožívají své děsy a snaží se s rozsudkem smrti vyrovnat. Některé vyděšené a roztěkané pohledy svědčí o tom, že mnozí jako by stále nemohli uvěřit, či zoufale hledají způsob, jak celou věc zvrátit, jak se dostat z toho hrozného hroznou odsouzenců, jak se zachránit. Žádný způsob ale pro nikoho není.

Musí se dát do pohybu, ani nijak neprotestují, nijak nevyvádí. Pár určených musí vzít zmláceného kolegu, jenž silně krvácí z nosu, další nutí, aby odnesli několik pacientů, kteří se nebyli schopni zvednout z lůžka. I jemu připadá povinnost vzít za nohy jednoho muže, snad kolem čtyřicítky, co jen hrozně chrčí a sípe. Možná umře dřív, než je začnou zabíjet. Pak bude mít velké štěstí, vlastně ho má už teď, neboť je pravděpodobně v bezvědomí a nic nevnímá. Jak mu v tuto chvíli závidí!

Jsou nahnáni do přízemí bloku smrti, tak mu může směle říkat, neboť tam jsou již další, co potkal stejný osud. Stejně tišší jako oni, ale ty jejich oči ... kdyby tak mohly mluvit. Co všechno by vykřičely! Bohužel i kdyby to dokázaly, stejně by je nikdo neposlouchal. S žádným soucitím svých

věznitelů počítat nemohou. Naopak, někteří se k nim i teď chovají neurvale. Posmívali se jejich plandajícím přirozením, když tam poskakovali před esesáckým doktorem, neváhají je i teď bít, když neplní rychle pokyny. Ačkoli dobře vědí, jak málo času už jim zbývá.

Složí se na zem, opře se o dřevěnou konstrukci. Zírá tupě před sebe a snaží se zklidnit svou zoufalou mysl. Snaží se potlačit hrozný strach. Chce se mu křičet, ale nevydá ani hlásku. Pak se rozkašle, krev nechává dopadat na rukáv, jak zvedá levou paži ledabyle před ústa. Dýchá přerývaně, chvěje se. Doslova se klepe. Měl si nechat dát tu injekci, a tohoto hrozného zážitku, těchto strašných pocitů, mohl být ušetřen. Jenže teď už je pozdě. Je jich tady hodně, a to určitě znamená plyn. Asi je odvedou někdy po večerce, nebo v noci, jak se to stalo otcí. Už brzo půjde za ním, a za dalšími členy rodiny, které tu zavraždili před ním. Zírá před sebe, ale nic nevidí. Působí stejně zádumčivě jako celé jejich společenství živých mrtvol.

Daniel je právě v kanceláři se svým šéfem, když na bloku jedenadvacet začne selekce. Jeho zoufalý pohled Johann přehlédne a pokračují ve své práci, kdy rozebírají zprávu pro farmaceutickou firmu. Nešťastný židovský mladík je sice myšlenkami se svým bratrem, ale snaží se zároveň pečlivě naslouchat a přesně odpovídat.

Náhle se dveře rozletí a do nich vejde Friedrich Entress. Edelstein okamžitě vyskočí ze své židle a staví se do pozoru, zatímco jeho šéf vítá hosta úsměvem. Ten nevěnuje židovskému lékaři ani letmý pohled, jako by byl vzduch, tváří se stále stejně. Asi bude pravda, že se ještě v životě neusmál, jak se tady o něm traduje, dumá vězeň.

„Nechceš si sednout?“ zeptá se Schröder.

„Vyčistil jsem to tady, ještě půjdu udělat pořádek na osmadvacítku,“ odpovídá Entress.

„Tam ti nikdo neuteče. Nechceš se na chvíli posadit? Dát si kafe?“

„Posadit?“ podívá se Frederick na židli a pak mrskne pohledem po třetí osobě v místnosti.

„Prosím,“ řekne rychle Daniel, chopí se nedaleko ležícího hadru a otře jím místo, na kterém ještě před chvílí seděl. Tím zaskočí oba esesáky, zatímco místní pán se potutelně usmívá, tvář druhého zůstane kamenná. Ten parchant přesně vystihl jeho myšlenky, bylo mu proti srsti si sednout na stejnou židli, na které předtím spočívala prdel Žida. Ale myslí mu to, to se musí nechat.

„Nalej nám kafe,“ poroučí Johann.

„Ano, pane doktore,“ rychle se chápe termosky Edelstein, bere dva hrníčky, čistou utěrku, oba bedlivě otře, položí na stůl a pak rozlije lahodný nápoj. Potom se tázavě podívá na svého šéfa, zda má z místnosti odejít, ale ten jeho nevyslovenou otázku přejde mlčením. Tak zůstane stát, co nejdále to je možné od nevraživého hosta. Ten možná před krátkou chvílí poslal jeho bratra na smrt. Toho se velmi obává, a nemůže už s tím nic dělat.

„Jak si mluvil vo tom výzkumu, cos tady dělal ...,“ nadhodí téma Schröder.

„Šlo o zřízení plicního oddělení, bylo jich tam asi dvě stovky s TBC. Měl jsem k tomu jednoho polského plicního specialistu. Dělalí jsme tam umělej pneumotorax,“ vypráví Friedrich a židovský lékař se zachvěje, ví, o čem je řeč. Zavede se vzduch do pohrudniční dutiny a tím se vyvolá kolaps tuberkulózu postižené plice.

„Jo, něco si naznačoval. Taky zvažuju, že bysme měli všechno rozšířit. To testování léků, zatím mám hrozně malej vzorek.“

„Záleží na nich, kolik do toho chtějí dát,“ pokrčí rameny Entress, „Místa tam je pořád dost. Nebo ho prostě uděláme. Budeš chtít vyzkoušet tu metodu?“ zeptá se.

„Jasně, můžeme to vyzkoušet,“ přikyvuje Johann a jeho asistent jen klopí oči, chudáci vězni na experimentálním pokoji, „Napřed ale chci votestovat ty léky. Možná nejsou tak dobrý, jak si voni myslěj. Ale to začas zjistíme a pak to můžeme vyzkoušet.“

„Ten další výzkum kolem tyfu, jak to pokročilo?“

„Je to na dobrý cestě. Ted' ale něco řeším s Horstem, Horstem Schumanem. Jak jsem ti říkal. Už brzo by mělo bejt vybudovaný to pracoviště na tom bloku třicet, tam v Birkenau.“

„Myslíš tu sterilizaci? To je velmi záslužnej výzkum,“ řekne Friedrich, a podívá se na židovského vězně, kterému běhá mráz po zádech. Proboha, jestli tomu dobře rozumí, chtějí v brzké době zahájit pokusy se sterilizací vězňů. A jestliže má být to pracoviště na zmíněném bloku, půjde asi o ženy. Nebo i o muže? Kam proboha ti šílenci chtějí zajít? Asi nemají vůbec žádné zábrany, vůbec žádné mantinely.

„Má na tom velkej zájem Reichsführer osobně. Dost by to mohlo vyřešit.“

„Já znám účinnější řešení,“ opět hodí Entress pohledem po židovském lékaři, a ten moc dobře ví, o čem je řeč. Fenolová injekce či plyn je účinným nástrojem konečného řešení otázky jeho národa.

„S tím by moc nesouhlasili představitelé některých firem. Jsou dost nasraný, protože ty dělníci jsou nevykonný a kapaj jako mouchy,“ oponuje Schröder, aniž by projevil špetku soucitu s osobami, o niž je řeč.

Jak se zdá Danielovi, jeho šéf by raději řešil židovský problém tak, že by všechny sterilizoval a pak by mohli dlouhá léta pracovat pro říši, aniž by hrozilo, že zplodí potomky. Tak by vlastně vymřeli přirozenou cestou. Jeho kolega je nepochybně pro radikálnější řešení, přiklání se k vyvraždění celé evropské židovské populace. A oba své zvrácené názory bez ostychu říkají před příslušníkem národa, na němž páchají genocidu. Jako by tu nebyl, jako by byl jen vzduch.

Edelstein se zase zachvěje. Ti dva mluví opravdu otevřeně, asi si jsou jistí, že ten prašivý Žid nikdy nic neprozradí. Zatím ho budou chvíli využívat a pak se ho taky zbaví. Nebo jsou si tak jistí svým konečným vítězstvím, a očekávají, že vítězům bude prominuto vše? I masové vraždění? Možná se dokonce cítí jako hrdinové, kteří čistí Evropu od židovské nákazy, jak také zaznívá v těch jejich zhoubných teoriích.

Oba esesáci se dál baví, Entress se opravdu ani jednou nezasměje, na rozdíl od svého hostitele. Když dopije kávu, zvedne se, třetímu v kanceláři nevěnuje ani letmý pohled a jde zase páchat očistu světa, tedy poslat další židovské vězně na smrt. Jak vůbec může něco takového dělat muž, který je vysokoškolsky vzdělán, a to dokonce v oboru lékařství? Jaké k tomu má pohnutky? Vždyť on pracuje jak stroj, bez zaváhání, bez jediné emoce posílá stovky ubohých lidských bytostí na smrt. Pro něho však jde jistě jen o příslušníky podřadné rasy, o tom nemůže být pochyb. Vždyť se štilil si i sednout na židli, na které předtím seděl jeden z nich.

„Pane doktore, mohl bych ...,“ ptá se Daniel rozechvělým hlasem, když kat opustí místnost.

„Co chceš? Sednout si? Doufám, že zase nebudeš tu židli votírat, to bych si mohl vyložit dost špatně,“ tváří se naoko přísně Schröder, ale v koutcích úst mu cuká.

„Ne, ne,“ nemá Edelstein na nejapné žerty náladu, „Jen jsem se chtěl zajít zeptat ... jak můj bratr ...“

„Když pak budeš klidnější,“ mávne rukou esesák.

Jeho asistent vystřelí z místnosti, aby se za necelou minutu dozvěděl špatnou zprávu. Jeho sourozenec už byl odveden. Což znamená jediné. Tak jen sklopí hlavu a vrací se za svým šéfem. Stojí pak před jeho stolem jak hromádka neštěstí.

„Tak co?“ pozvedne zrak Johann.

„Neprošel ...,“ hlesne Daniel.

„To se dalo čekat,“ konstatuje suše Schröder a ukáže na židli, a poté i na listiny, které mají před sebou na stole.

„Pane doktore, nedalo by se ...,“ zní hlas Edelsteina úpěnlivě, zoufale.

„Ne, nedalo,“ říká naopak velmi tvrdě a důrazně Johann, pak se podívá zpřímá do očí svého asistenta, „Nemůžu si dovolit, aby mě někdo podezíral z nějakých sympatií k Židům. Že se s nima zahazuju. Dost mi tady vyčítá tebe, na to nezapomínej.“

„Já vím, pane doktore,“ klopí hlavu Daniel, „Jsem vám za to moc vděčný.“

„Měl si mě poslechnout a ukončit to sám. Mohl si něco ušetřit, ten tvůj bratr. Přece si dobře věděl, jak to skončí.“

„Věděl, ale pořád je to můj bratr. A teď tam někde čeká na smrt ...“

„Bud' tady zůstaň, a budeme pracovat, nebo si běž za ním, a už tam taky zůstaň,“ zamračí se Johann.

„Zůstanu tady,“ hlesne Edelstein a zachvěje se, vzpomene si na chvíle ve sklepení, kde očekával svůj konec, „Jen prosím o shovívavost, pokud se plně nesoustředím. Přeci jen můj bratr tam někde čeká na smrt ...“

„Nesnaž se mě dojmout,“ houkne Johann, „Navopak se koukej soustředit. Měls dost času se na tohle připravit. Tak do práce.“

„Ano, pane doktore.“

„Jo, a ne aby tě napadlo někde cokoli kvákat vo tom, co jsme si tu povídali. Myslím vo těch experimentech. To bych se hrozně nasral, kdybych se to dozvěděl. Ani nevím, co bych pak s tebou udělal. Jasný?“

„Ano, pane doktore,“ znovu hlesne Daniel, „Pane doktore, to s tou sterilizací ...“

„Na to je ještě dost času. Až přijde čas, dozvíš se víc.“

„Já jen ... to vaše řešení ...“

„Když už vo tom žvaníš, nebylo by vlastně ideálním i pro tebe a tu tvojí?“

„Prosím?“ vyvalí oči Daniel a objevuje se mu v nich hrůza.

„No byla by to cesta, jak to přežít, ne? Mohli byste voba dál pracovat, třeba bejt i spolu, šoustat a tak. A přitom byste se nemohli už dál množit. Ale na druhou stranu třeba strávit dlouhej život, bok po boku. Trochu lepší řešení tý vaší votázky, nemyslíš?“

„Chcete mě dát sterilizovat?“ nemůže už být zděšení židovského vězně větší.

„No tak ne hned, ale až se to vyzkouší, ověří, až to bude bezpečný. Podle mýho by to byla cesta, pro tebe i pro ní,“ říká Schröder s naprostou vážností, k hrůze svého asistenta.

„Až se to ověří ... co ověří?“ chvěje se po celém těle.

„Tak je přece víc možností, jak zajistit neplodnost muže i ženy. Třeba ti uříznout koule,“ zasměje se chrčivě Johann, „Jenže jde taky vo to, že to je zdoluhavý, některý ty zákroky. Tak se hledá něco, co by všechno urychlilo. Umožnilo sterilizovat třeba celou skupinu najednou.“

„Celou skupinu ...“,“ opakuje konsternovaný Daniel.

„Copak bys to raději nechtěl i ty sám, místo současný metody konečného řešení?“ zavrtí nechápavě hlavou Johann, „Bylo by to mnohem humánnější a taky ekonomicky výhodnější. Ale dost už vo tom, nemusíš mít strach, taky budeš u toho. Až přijde čas, a to už nebude tak dlouho trvat. Teď musíme už dodělat tu zkurvenou zprávu a pak mě zajímaj taky tvoje názory na ty problémy, co jsem ti včera zadal,“ ukáže na papíry na stole, pak se zamyslí, „Nakonec, možná dobře, že s tou sterilizací začal. Stejně jsem ti už brzo chtěl dát za úkol, aby sis vo tom něco nastudoval.“

„O kastraci lidí?“

„Jo, a taky vo Roentgenově záření.“

„O Roentgenových paprscích?“ valí už zase oči asistent.

„Však časem pochopíš,“ tváří se teď potměšile esesák, „Kurva, tak už si sedni, at' začneme. A víš co? Nalej si kafe a tady máš cigaretu, aby ses trochu uklidnil. Máš na to deset minut, pak už ti nepozornost tolerovat nebudu!“

„Děkuji, pane doktore,“ svěsí hlavu Edelstein, jak velkorysý, dát mu deset minut, aby vytěsnil myšlenky na bratra, který jistě velmi trpí, zavřený někde s dalšími stovkami osob a čekající, až ho odvedou na smrt.

Nicméně musí myslet i na sebe. Nechce přijít o přízeň nacisty, který mu zaručuje značnou ochranu a privilegia, výměnou za kolaboraci a služby. Jejichž význam mu už začíná docházet.

Vždyť on dělá dost precizní zprávy, které bude ten nácek vydávat za své, studuje za něj odborné materiály a připravuje pro něj z nich výtahy. Přitom nehrozí, že by se někdy domáhal jakéhokoli autorství textů, či spoluautorství výzkumů. Z tohoto pohledu je židovský spolupracovník ideální. Zvláště, pokud nakonec zmizí ze světa.

Ale teď je třeba myslet na nejbližší dny, týdny a snad i měsíce. V nich jeho služby bude esesák potřebovat, pokud budou kvalitní. A na oplátku mu zajistí ochranu, nenechá si přece zavraždit takového výkonného a bezejmenného pomocníka. Což jemu dává značné naděje nějakou dobu přežít, a když k tomu přidá dost časté přilepšení k jídelníčku, vyšší dávky té hrozně vězeňské stravy, a také občasnou lahodnou kávu a cigaretu, je to už hodně důvodů, proč si ho nepopudit a proč si jeho přízeň zachovat.

Nedá se však říci, že by myšlenky na Davida dokázal potlačit zcela. Jen občas na ně zapomene, když se oba zažerou do konkrétního medicínského problému. Ale část mozku na sourozence pořád myslí a také se snaží najít způsob, jak mu ulehčit jeho smrt. Neboť ta v plynové komoře bude úděsná, chudák prožije dlouhé chvíle ve strašné hrůze. Kdoví, jak dlouho se bude dusit, zda tam nasypou dostatek jedovatých krystalů, jaká teplota bude v komoře, jak rychle se začnou odpařovat a jak rychle působit. Taky by nemusel nastat konec za čtvrt hodiny, ale strašné umírání by se mohlo protáhnout třeba až na hodinu.

Jedna myšlenka ho napadla, poté co Schröder tak jednoznačně vyloučil jakoukoli svoji pomoc. Je dost šílená, ale stále se mu vrací. Ne, neuvažuje o záchraně bratra, něco takového považuje za nemožné. Ale snad by mohl dosáhnout toho, aby nemusel odejít s ostatními do plynové komory, ale aby mu mohla být podána ta proslulá injekce. Ano, zemře, ale jeho utrpení bude mnohonásobně nižší, než když se udusí v plynu.

Bohužel jeho šéf dnes na potvoru dlouho neodchází, a on tak musí jen čekat. Snad na něj zbude nějaká polívka, respektive nechutný a nevyživný vývar ze slupek. Ale čert ji vem, jen kdyby se mu podařilo realizovat nápad, který mu postupně uzrává v hlavě, během komunikace s Johannem.

Ten se konečně zvedne a vypadne, předtím se na prahu dveří ještě otočí a hodí po svém asistentovi krabičku cigaret. Ten ji zachytí, vyše vděčný pohled, ale jinak nereaguje. Nicméně musí kvitovat, že je více než z půlky plná. Možná je to takový příspěvek na tryznu za bratra, uvědomí si. Nebo jen motivace, aby se rychle oťepal ze smutku a zase se plně soustředil na svou práci.

Ale nemá čas o tom přemýšlet, pokud se chce pokusit realizovat svůj plán. Šílený plán, snad i proto by mohl vyjít. Nebo mu taky může hodně zavařit, uvědomuje si, ale alespoň tohle prostě pro Davida udělat musí. Kontroluje si své oblečení, aby se nedostal na táborové ulici do problémů, a pak taky vykročí z kanceláře.

DRÁSAVÝ PROJEV MILOSTRDENSTVÍ

Kroky Daniela směřují k bloku dvacet, kde má svou kancelář zdravotník SS Josef Klehr. Muž v táboře nechvalně proslulý, nelítostný popravčí fenolovými injekcemi. Nácek každým coulem, jemuž dělá radost zabíjet židovské vězně, ale také ženy a děti v plynových komorách. Který si občas hraje na lékaře a nepochybně si užívá pocitu nadřazenosti, pocitu absolutní moci nad životem a smrtí jiných lidských bytostí. Možná právě tyto vlastnosti půjde využít, anebo z toho může vzniknout kolosální průser, kdy se ten vrah naštve, a pak není vůbec jisté, jak se zachová.

Vše ale závisí na zásadní okolnosti, a to zda je v táboře přítomný. Může být u nějaké selekce a hlídat si ty své plechovky s krystaly v sanitním voze. Nebo mít jedno jaké pracovní povinnosti jinde. Pak se bude muset vrátit a jen se modlit za Davida, aby jeho utrpení bylo co nejmenší.

Jak se zdá, v tomto směru mu štěstí přeje. Fanatický zabiják Židů je ve svém kutlochu. Tak teď nastává druhá fáze, požádat o rozhovor a vznést svoji žádost, prosbu, jak to vlastně nazvat, aby

hned neodmítl a také se nerozčílil. Je si vědom, jak moc riskuje, když jde za jedním z nejhorších nacistů v táboře, jak se o tom obrýleném muži traduje. A podle toho, jak ho poznal, půjde asi o pravdu. On má ze zabíjení lidí skutečné potěšení. Možná nepociťuje sexuální vzrušení, ale asi prožívá velmi dobrý pocit, když zbavuje říši jejich úhlavních nepřátel.

Esesák je ve své kanceláři spolu s dalšími třemi vězni, které právě sekýruje. Tváří se poněkud překvapeně, když židovského lékaře uvidí, ale ne nijak nepřátelsky, což je dobré znamení. Daniel se zahlásí a postaví se do pozoru, protokoly zvládá na výbornou.

„Co chcete, doktore?“ zeptá se Josef.

„Pane SS-Oberscharführere, dovoluji mi s vámi promluvit,“ snaží se o oficiální tón Edelstein.

„Tak mluvte. Kdo vás posílá?“

„Pane SS-Oberscharführere, mohl bych s vámi mluvit bez ...“, nedokončí vězeň větu a podívá se na své kolegy kolem.

„Zmizte,“ houkne Klehr, čímž dává jednoznačnou odpověď. Když jeho poskokové zavřou dveře zvenku, podívá se tázavě na mladého muže před sebou.

„Pane SS-Oberscharführere, přicházím za vámi soukromě. Velmi ponížene bych vás chtěl poprosit o radu, o pomoc,“ tváří se co nejpokorněji Daniel.

„O radu? O pomoc?“ objeví se ve tváři nacisty zvláštní výraz, směs překvapení a možná také trochu nevole, možná i ždíbec zvědavosti. Takovou nehoráznost možná zažívá poprvé.

„Ano, pane SS-Oberscharführere,“ klopí oči Edelstein, „Omlouvám se za svou velkou opovržlivost, vás takto bez vyzvání oslovit, ale nevím, na koho jiného se obrátit,“ tváří se hodně zkroušeně, tady nic přihrávat nemusí, je v něm malá dušička.

„Tak mluvte,“ zní hlas sanitáře dost chladně.

„Pane SS-Oberscharführere, mám tady v táboře bratra, který je vážně nemocný. Bohužel dnes ráno neprošel selekcí a je v tom uzavřeném bloku.“

„Tak bratr ...“, objeví se již dost patrný náznak nevole v očích esesáka, a pak také velký údiv, jak může ten Žid žádat o pomoc, co si to dovoluje, „Co mu vlastně je?“ vysouká ze sebe.

„Můj bratr má tuberkulózu, v pokročilém stádiu. Jinými slovy umírá. Pokud by nebyl selektován, tak by stejně asi dlouho nevydržel, možná měsíc.“

„Dyť děláte ten výzkum, pokud vím. Tak proč jste ho tam nezařadil?“ je už Josef očividně zmatený.

„On tam byl, dostával experimentální léky, bohužel mu nepomohly. Proto tam už není, byl odeslán na klasickou ošetrovnu a dnes selektován.“

„Pak mu ale není pomoci. Pacienti s touto diagnózou jsou posíláni na zvláštní léčbu, to je tady pravidlem. I prevencí, aby tu nic nešířili. Taky někoho vytáhnout z toho seznamu, k tomu by musel být pořádný důvod. Stejně přece říkáte, že umírá.“

„Ano, pane SS-Oberscharführere,“ pokývá hlavou Edelstein, „Ale pravděpodobně jsem se chybně vyjádřil. Já jsem si vědom stavu svého bratra, i těch opatření, týkajících se pacientů s jeho chorobou. Ale je jich tam selektováno hodně, pravděpodobně budou posláni tam do Birkenau,“ podívá se tázavě.

„Ano, večer bude zvláštní akce,“ kývne hlavou na souhlas Klehr.

„Pane SS-Oberscharführere, moje prosba se netýká záchrany mého bratra, jsem si vědom, že to není možné, v těchto podmínkách. Sice bych byl šťastný, kdyby mohl zemřít přirozeně, ale ...“, zlomí se židovskému lékaři hlas.

„Doktore, tak co po mně vlastně chcete?“ je Josef konsternován a zmaten zároveň.

„Pane SS-Oberscharführere, oba dobře víme, jak může být ta smrt tam trýznivá. Může trvat delší dobu, než tam v té komoře ztratí vědomí ...“

„To je možné, zvláště teď, když už je zima,“ připustí sanitář.

„V tom spočívá moje velká a ponížená prosba. Chci vás požádat o milosrdenství pro mého bratra. Chci ho ušetřit dlouhého trápení. Kdyby mohl zemřít v mé přítomnosti, tady, během krátké chvíle,“ říká Daniel a nacista teď třesí oči, „Jsem si vědom mé velké opovázlivosti, a velmi vám děkuji, že jste mě hned nevyhodil, nebo někoho nezavola, a nenechal mě zbít. Také bych vám nechtěl přidělovat nepříjemnosti, spojené s touto žádostí, ani nevím, zda je něco takového možné, zda něco takového můžete vůbec zařídit,“ cílí teď jednoznačně na ješitnost zdravotníka.

„Vy jste mě přišel požádat, abych vašemu bratrovi aplikoval tu injekci?“ ptá se Klehr velmi pomalu a důrazně, jako by nemohl stále uvěřit svým vlastním uším.

„Ano, pane SS-Oberscharführere. Jsem si vědom, jak velká je to prosba, jistě také velmi nezvyklá a jistě i velmi obtížná.“

„Tak obtížná,“ chytá se Josef, „Proč já?“

„Viděl jsem vás při práci, pane SS-Oberscharführere. Viděl jsem vaši velkou zručnost a jsem si jistý, že by bratr netrpěl. Prosím, ještě jednou o přijetí mé omluvy, za moji velkou opovázlivost. Jsem si vědom svého postavení, a také vašeho. Jsem si vědom porušení protokolu, proto jsem připravený přijmout trest, který mi určíte.“

„Ale trest,“ mávne rukou Klehr, „Musím se přiznat, že jste mě svou žádostí hodně zaskočil. Něco takového ...“ nedokončí větu.

„Jsem si vědom svého provinění, pane SS-Oberscharführere.“

„Ale nemluvte pořád vo nějakým provinění,“ zavrtí hlavou zdravotník, „Vy asi musíte mít toho bratra hodně rád.“

„Mám ho velmi rád, pane SS-Oberscharführere. Jsem nešťastný, že jsem mu jako doktor nedokázal pomoci. A jako doktor jsem si také vědom, že jeho život se chýlí ke konci. Nemohu tomu nijak zabránit. Ale chtěl jsem, pane SS-Oberscharführere, chtěl jsem, aby nezemřel tam, s tolika lidmi, v té komoře. Aby mohl zemřít v klidu, pokojně, rychle. Vy máte schopnost a možná i právo mu takovou smrt poskytnout.“

„Myslel jsem, že ho chcete zachránit ...“

„Za jeho záchranu bych byl velmi rád, ale i kdyby teď nezemřel, stejně by neprošel další selekcí. Jeho stav se významně zhoršuje. Nemá žádnou naději žít déle než měsíc, v tomto prostředí. A ten měsíc by byl jen dalším hrozným utrpením,“ říká Daniel dost zoufalým hlasem, pak mu ještě přidá grády, „Pane SS-Oberscharführere, vy máte možnost jeho utrpení zmírnit. Pokud to však není možné, pak přijmete prosím alespoň moji omluvu.“

„Už jsem vám říkal, že se nemusíte omlouvat. Vaši žádosti rozumím. Jen přemejšlím ... A ten váš bratr, chce to vůbec?“

„Jsem si jistý, když s ním promluví, tak tuto možnost přijme,“ odpovídá Edelstein, „Už jsme o tom mluvili, zvažoval tuto možnost, a já vás chtěl o tuto službu požádat. Ale ta selekce přišla dříve, než k tomu došlo,“ dodá rychle.

„Hm,“ zamumlá jen sanitář.

„Pokud je to ale nemožné, nebo by vám to způsobilo potíže ...“

„Jaký potíže,“ chytá se nevědomky cílené provokace Klehr, „Vždyť bude speciální léčba tak jako tak aplikována, je přece jedno, jakým způsobem.“

„Pokud by tedy byla tato vaše šlechetnost možná ...“

„Považujte aplikování té injekce vašemu bratrovi z mé strany za šlechetnost?“

„Ano, pane SS-Oberscharführere. Ví, jak je asi má žádost neobvyklá, a také nepochybně odporuje zdejšími pravidly. Ale pokud je ve vašich možnostech bratrovi zkrátit jeho utrpení, pak vás o to velmi poníženě prosím.“

„Máte štěstí, doktore, už jsem byl na vodchodu,“ lehce se usměje Josef, „Tak půjdeme?“

„Půjdeme?“

„No pro toho vašeho bratra. Ale pozor, nechci tu žádný scény, doktore. Dám vám pět minut, vy si s ním promluvíte, a když nebude souhlasit, tak se vrátí zpátky na ten blok. Pokud bude souhlasit, tak sem zajdeme a než vodejdu, tak to provedeme. Vyhovuje vám to takhle?“

„Pane SS-Oberscharführere, strašně moc vám děkuji. Je to mnohem více, než bych si kdy dovolil doufat.“

„Tak jdeme,“ dostane se do rozpaků nacista, neví, jak reagovat na děkovné ódy židovského vězně.

Bok po boku vyjdou z bloku, věznitel a vězeň, muž s velkou mocí a druhý téměř bezmocný. Ale jak se zdá, tak záměr vyšel, esesák byl potěšený důvěrou v jeho zručné služby a také chce ukázat, že je v jeho kompetencích rozhodnout o způsobu smrti selektovaného vězně. Ostatně všem asi bude jedno, jak zemře, hlavně když bude rozhodnutí naplněno. Tu jednu injekci navíc, při tom jejich množství, bude těžko někdo sanitáři vyčítat.

Klehr se u bloku smrti chová velmi arogantně, zavolá si písaře s jeho seznamy, pak si nechá dozorcí předvést vězně, jehož číslo sdělí. Za krátko se objeví vystrašená tvář Davida, na které probleskne závan radosti, když spatří bratra, pak mu ale obličej tuhne, když vidí jeho výraz. Zázrak se asi nekoná, možná mu umožnili se s ním rozloučit. Snad si tím neuškodí, uvažuje odsouzenec.

„Máte těch pět minut,“ říká Josef drsně, pak kousek poodstoupí, aby mohli sourozenci hovořit o samotě. Dost velká vstřícnost, při jeho pověsti.

„Jen pět minut ...“, hlesne mladší z bratrů.

„Davide, dobře mě poslouvej,“ snaží se do klidný tón hladu Daniel, ale cloumají s ním emoce, když vidí zuboženou postavu sourozence jen v košili a dřevácích, „Nedokážu tě zachránit. Nedokážu zařídit, aby tě z toho seznamu vyškrtili. Promiň, ale tohle nedokážu. Ale ...“

„To nevadí, už si pro mě udělal dost. Asi i hodně riskuješ, když ses přišel rozloučit. Kdy k tomu dojde? Kdy nás vodvedou?“ ptá se odsouzenec zoufalým hlasem.

„Nech mě domluvit, prosím. Davide, pokud budeš chtít, nemusíš umřít v tom plynu. Můžeš umřít rychle a téměř bezbolestně. Pokud budeš chtít, dostaneš tu injekci.“

„Injekci?“ tváří se překvapeně umírající.

„Když nepřijmeš, vrátíš se tam, do toho baráku. Davide, viděl jsem voba způsoby, nemluvil jsem vo tom, ale byl jsem u těch plynovejch komor. Není to vůbec hezká a rychlá smrt. Ta injekce, u toho jsem taky byl. Jen to píchne a do patnácti vteřin ztratíš vědomí. Bude to velmi rychlý, vlastně bezbolestný.“

„Proto jsi přišel?“

„Ano, tohle jsem domluvit dokázal. Ale nesmíš přitom dělat scény, musíš s tím souhlasit. Davide, máš jen dvě možnosti. Buď se vrátíš do toho baráku, a pak tě odvedou pryč z tábora a ty se udusíš v plynu. Budeš žít o pár hodin dýl, ale prožiješ daleko horší utrpení. Nebo teď půjdeš se mnou a všechno skončí rychle. Ale nikdo tě na tu injekci násilím tahat nebude. Vyšli mi nezvykle vstříc, ale nesmí být kolem toho rozruch. Máš tak dvě až tři minuty, aby ses rozhodnul.“

„Ty budeš se mnou?“ pozvedne své strašně smutné oči mladší sourozenec.

„Ano, pokud půjdeš se mnou, budu u tebe. Budu tě držet za ruku, až k tomu dojde. Budu s tebou do poslední chvíle ...“, zlomí se Danielovi hlas.

„Dane, já mám hrozný strach,“ doslova se klepe mladší sourozenec.

„Já vím,“ odpovídá mu ten starší, „Ale Davide, pokud se vrátíš do toho baráku, tak potom, tam v tý komoře, tam to bude mnohem horší. Budeš tam nahej, možná ve tmě, zavřenej se stovkama dalších, budeš se tam dusit, ještě než tam ten plyn hodí. Chtěl bych tě toho ušetřit, když už ti jinak pomoc neumím. Budu s tebou, nebudeš sám. Ani nevíš, jak mi je, ale Davide, společně to zvládneme. Nebude tě to bolet, bude to rychlý. A já tě budu držet za ruku,“ zní jeho hlas úpěnlivě, neboť čas se jim krátí a Klehr už na ně pohlíží.

„Mám teda jít s tebou ... a pak ... pak už bude konec ... tak brzy ...“

„Je mi to tak líto, Davide.“

„To mně taky ...,“ chvěje se odsouzenec jak osika.

„Davide, prosím, nevracej se tam, tam do toho baráku. Těch pár hodin navíc nestojí za ty hrozné chvíle, co pak budeš prožívat,“ nemůže už znít hlas staršího bratra zoufaleji.

„A povedeš mě? Bojím se ... nejsem schopnej se vůbec pohnout ... Když vím, že už brzo ... tak strašně brzo ...“

„Budu pořád s tebou,“ odpovídá Daniel, i když mu tato situace rve srdce na kusy. Ale strašně moc chce ušetřit svého sourozence hrozného utrpení, až bude kráčet k plynové komoře, až ho do ní naženou, a on bude muset čekat na smrt. Možná si jeho bratr neuvědomuje, jak nesmírně těžké je pro něj tady být, přemlouvat ho k jinému způsobu zabití, u kterého bude muset navíc asistovat. Bude se muset dívat, jak umírá, a ten obrázek možná nikdy nevytěsní z hlavy. Ale tam to bude pro Davida daleko horší.

„Tak jo,“ zašeptá nešťastný hoch, kterému nedovolili zůstat na tomto světě déle než osmnáct let.

„Davide, můžeme tedy jít? Neboj se, budu tě podpírat, povedu tě. Stále budu s tebou, nemusíš se bát. Nebudeš sám ...,“ nedokáže už Daniel říci další slovo, tak se jen podívá na sanitáře, který už začíná být netrpělivý, a kývne hlavou.

„Zapište si k jeho číslu speciální léčbu,“ obrátí se Klehr na písaře, pak sám vykročí směrem k bloku, kde se nachází jeho pověstná kancelář. V té přivítá dnes dalšího svého zákazníka, i když dneska to je poněkud jiná a zvláštní situace.

David se není schopný téměř pohnout, je paralyzován strachem, jeho bratr ho musí táhnout. Svírá ho pevně a něco na něj mluví, naprosté bláboly, jen aby ho trochu uklidnil. Vykládá mu, jak má klást nohu, ještě jeden krok, chválí ho. Cítí, jak se chudák kluk celý třese, a je mu na omdlení. Ale musí vydržet, musí, kvůli němu, aby jeho smrt byla přeci jen snazší.

Nikdy by si nedokázal představit, že povleče svého sourozence na místo, kde bude zabit. Nenávidí ty nacisty tak strašně, to oni tohle všechno zavinili. To oni mu připravili tuhle otřesnou zkoušku. Kdy on musel pokorně masového vraha požádat, aby před jeho očima usmrtil jeho bratra, a ještě ho tam musí doslova dovléci. Dá se něco takového vůbec přečkat, aniž by ztratil zdravý rozum? Dokáže se s tímto strašným zážitkem vůbec někdy vyrovnat?

Když vcházejí do budovy, zachvacuje Davida panika. Jeho bratr má co dělat, aby se mu nevytrhl z ruky, aby se někam zběsile nerozběhl. Nikam by neutekl, stejně by ho chytili, a pak by se mu určitě pomstili. Zase už na něj mluví, a tlačí ho krok za krokem blíž k té hrozné kanceláři. Na místo, kde už zemřelo tolik lidí, a nepochybně ještě mnoho dalších zemře.

Už jsou skoro u ní, Klehr otevírá dveře a pokynem ruky zve dva své pomocníky, kteří před ní čekají na jeho návrat. Ti se přitom podívají dost nevraživě na Daniela, ten židovský doktor, ten parchant, už zase vede dalšího příslušníka svého národa na smrt. Doslova ho vleče, drží ho, aby mu neutekl. Nic neříkají, i pohledy odvracejí, ještě tak, aby je ta svině napráskala.

„Já ... já ... nemůžu,“ zašprajcuje se na prahu odsouzenec.

„Neboj se, jsem tu s tebou ...“

„Já nemůžu,“ vykřikne vražděný, v očích nesmírný děs, ale jeho bratr je silnější a tělem ho vtlačí dovnitř, jeden z pomocníků zdravotníka za nimi zavře dveře.

Oba dva vězni teď přistupují k vystrašenému mladíkovi, aby si ho vzali do své péče. I oni musí spolupracovat, pokud chtějí přežít.

„Ne, ne, já sám,“ překvapí je lékař, a dále postrkuje nešťastného hochu blíž k židli, která už je zase připravená přijmout další oběť.

„Tak to je konec, to je konec,“ mumlá mladší z Edelsteinů, zírá na sesli, na dva kolegy vězně a esesáka, který ho zabije. Klepe se strachy, je jím doslova paralyzován. Jak strašně už je blízko smrti, a jak strašně si ještě přeje žít. Jakou hrůzu má z toho, co má teď přijít. Podívá se na bratra, a v jeho očích je teď strašná nenávist, to on ho sem dovlékl, aby ho tady zavraždili.

Daniel si toho pohledu bohužel všimne, a zastavuje se mu srdce. Ne, musí vydržet, musí, sice pomáhá při vraždě vlastního bratra, ale tady bude s ním, tam v té komoře bude sám. Tak strašně jako teď, mu ještě nikdy nebylo. Jak rád by se vrhl na muže, kterého sám o tuto službu požádal, vrazil mu tu injekci do jeho bezcitného srdce. A pak zabíjel jednoho esesáka za druhým. Nic z toho však neudělá.

„Pomůžu ti sundat si tu košili,“ říká místo toho tichým hlasem, a snaží se svůj vyslovený záměr vyplnit. Sourozenec nevzdoruje, jen se pořád klepe. Teď už nahý.

„Dane, já nechci ... já ještě nechci ...,“ zakňourá popravovaný, prosí o život pohledem i výrazem tváře.

„Já vím, Davide, já vím. Ale Hospodin už tě čeká, Davide. Odcházíš pryč, odcházíš do lepšího světa. Tam už bude jenom dobře,“ blábolí Daniel a snaží se ještě více přistrčit bratra k té proklaté židli.

„Já ... já nemůžu ...,“ vzdoruje teď vražděný mladík.

„Davide, prosím, posad' se. Jsem tady s tebou ...,“ podívá se zoufale Daniel na esesáka, který již má v ruce smrtící nástroj.

„Není kam spěchat, doktore,“ řekne Klehr, k naprostému šoku všech jeho přítomných spolupracovníků. Že by i on měl kousek srdce?

„Davide, prosím,“ snaží se Daniel přimět sourozence, aby se posadil, pak si všimne, jak na zem dopadají kapky tekutiny, strach působí na jeho bratra a on mírně močí pod sebe. Zároveň však rezignuje a jeho pozadí dopadá na sesli. Celý se klepe, v očích nepopsatelnou hrůzu.

„Tak brzo ... tak brzo ...,“ vyráží ze sebe.

„Jsem tady s tebou,“ říká mu Daniel, cítí hrozný tlak v hlavě i bušení svého srdce. Bojí se, aby se sám nezhroutil. Ale musí vydržet, musí tuhle strašnou chvíli zvládnout. Ta je sice úděsná, pro oba, ale pořád mnohem méně, než co by prožíval jeho sourozenec u plynové komory.

„Mám hroznej strach, Dane ...,“ pozvedne své oči David, už z nich zmizel ten záblesk nenávisti, ale je v nich strašně zoufalé volání o pomoc.

„Není třeba se bát, Davide. Hospodin tě jistě přijme do své náruče. Ty si to zasloužíš, za všechno, co sis musel vytrpět. Už bude jenom dobře, věř mi. Prosím, uvolni teď levou ruku, a trochu ji zvedni, prosím, tak,“ bere Daniel sám zmíněnou paži a snaží se ji vztyčit, pak pohlédne na konsternovaného pomocníka sanitáře, a naznačuje mu, aby se ujal své strašné práce.

Chudák David má teď už levou ruku upaženou, tu pravou mu křečovitě svírá jeho vlastní bratr. Umírající se na něho podívá, spatří jeho nesmírné utrpení. Náhle si uvědomí, jaká muka asi musí Dan prožívat, a pocítí vděčnost. Taký nechce odejít v rozepři.

„Dane, děkuju,“ hlesne, jeho slova rozdírají duši sourozence.

„Davide, podívej se teď na mě. Dívej se na mě,“ říká prosebně Daniel.

Popravovaný poslechne, má sice hrozné nutkání otočit hlavou a spatřit, jak se k němu blíží smrt. Ví, že už přichází, ví, že každou chvíli mu píchnou tu smrtící injekci. Ale hledí do tváře svého nesmírně trpícího bratra. Nedokáže potlačit třes svého těla, cítí, jak mu teď pevně cizí člověk svírá levou ruku a táhne ji vzhůru, a jak křečovitě ho za druhou drží jeho vlastní sourozenec. Dodržel své slovo a je tu s ním, aby nebyl sám, v tenhle strašný okamžik.

„Davide, pozdravuj ode mě otce a maminku. Určitě už tam na tebe čekaj, tam v nebi,“ mumlá Daniel.

„Dane, bojím se, moc se ...,“ nedokončí větu vražděný, neboť v tu chvíli mu proniká jehla do jeho zmučeného srdce. Trhne sebou, stáčí zrak k místu, kde vidí injekci, trčící z jeho těla.

„Už bude dobře, Davide,“ slyší zdáli hlas svého bratra, cítí teď jeho ruku, která ho hladí po vlasech, cítí, jak jeho hlavu tiskne ke svému boku. Snaží se na sourozence stočit svůj pohled, ale začíná se mu mlžit, není schopen se nadýchnout, prostupuje jím hrozná slabost, měnící se velmi

rychle ve ztrátu vědomí. Napětí jeho těla povoluje, na židli už drží jen díky těm, kteří ho stále křečovitě svírají.

„Váš bratr se rozhodl správně, doktore. Ušetřil si dost utrpení,“ říká teď poněkud rozpačitě Klehr, třímající stále v ruce nástroj, kterým před okamžikem usmrtil nemocného mladíka.

„Moc vám děkuji, pane,“ řekne zoufalým hlasem Daniel a pohlédne na oba kolegy vězně, kteří jsou doslova šokováni právě proběhlou krátkou konverzací. Až teď jim dochází vztah zabitého a lékaře, který ho sem doslova dovlekl.

„Musím už jít, už takhle jsem se zdržel,“ podívá se na hodinky Josef, „Doktore, jestli chcete, vemte si ho vedle, a můžete tam s ním chvíli zůstat, než ho vodnesou,“ projevuje další nezvyklou vstřícnost, pak se obrátí na své dva pomocníky, „Vodněte ho. A s dalším počkejte, dokud vám doktor neřekne,“ dodá přísně.

Oba šokováni židovští vězni berou teď tělo hocha o poznání jemněji, než v jiných případech, a vynášejí ho ven z kanceláře. Za nimi jde jako ve snách Daniel, skončí na umývárně, kde položí jeho bratra na záda. On si k němu klekne, složí mu ruce na prsa a začne se potichu modlit. Ti dva pomocníci tiše místnost opouštějí.

Daniel ztrácí pojem o čase, je v šoku z prožité hrůzy, srdce se mu svírá nesmírnou bolestí. Hledí do tváře svého již zcela mrtvého sourozence, v níž jsou patrné stopy strachu, ale nejsou tak zřetelné, jako u těch, co vytahují z plynových komor. Modlí se, aby existovalo něco jako ráj, a aby se tam David shledal s dalšími členy rodiny, co již odešli před ním. Sám se teď skoro nemůže nadechnout, cítí strašný tlak na prsou, a z očí stále nemůže vytěsnit děs. Těch pár minut, co musel prožít, ty s ním zůstanou už navždy. Možná ne příliš dlouho, ale dokud neupadne sám do komatu, do té doby ta hrůza bude s ním.

Pak se ještě jednou pomodlí, pohlédne na již tuhnoucí nahé tělo před sebou, skloní se a políbí Davida na čelo. Pohladí ho po vlasech. V duchu ho prosí o prominutí, že mu nedokázal pomoci, nedokázal ho zachránit.

Zvedne se a otevře dveře, tam spatří dvojici kolegů vězňů, kteří teď klopí zrak.

„Teď už je váš,“ řekne jim strašně tichým hlasem.

„Promiňte, doktore,“ řekne jeden z nich.

„Promiňte?“ podívá se Edelstein nechápavě, pak mu dojde, proč ta slova zazněla, „Měl jít večer do plynu ... nechtěl jsem ...,“ zarazí se, proč jim tohle vůbec vykládá. Aby snad před nimi omluvil svoje jednání? Očistil se v jejich očích?

„Už je mu dobře, doktore,“ odvětlí druhý z pomocníků, z jeho hlasu zní soucit, pak oba raději vcházejí do místnosti, kde se nachází nebožtík. Naopak jeho bratr chvátá pryč z tohoto místa, pryč co nejdále, byť je mu jasné, že před svými děsy nemá kam utéci.

Složí se na židli v kanceláři, bere do ruky krabičku cigaret. Až teď si uvědomí, jak strašně se mu třesou ruce, pomalu není schopný retko vytáhnout. V jeho očích je stále děs, a ten nemizí ani poté, co nasaje do plic nikotinem prosycený kouř.

DEJTE HO STRANOU

Když druhý den ráno vstoupí Schröder do kanceláře, nalezne svého asistenta sedět na židli. Ten místo aby vyskočil, jako obvykle, k němu jen otočí své oči. Ale co v nich je, je nepopsatelné, stejně jako výraz jeho ztrhané tváře. Jako by byl duchem nepřítomný.

Náhle židovský lékař vyskočí, a začne se hlásit, něco zmateně mumlá.

„Co si vyváděl?“ vysouká ze sebe Johann.

„Včera ... bylo to hrozný ... snažím se vzpamatovat ... omlouvám se ...“, mektá Daniel.

„Tvůj bratr to už má za sebou. Tak se s tím smíř a jdeme dál. Nebo byl ještě někdo další?“

„Někdo další?“ vzpomene si s hrůzou Edelstein na zbylé žijící sourozence, „Ne, ne ... pane doktore, já se z toho dostanu,“ říká rychle, pud sebezáchovy začíná převažovat nad hlubokým zármutkem, „Já jen, včera ... jak jsem ho držel za ruku ...“

„Držel za ruku ... co to žvaníš?“ nechápe Schröder.

„Já ... já ... požádal jsem pana SS-Oberscharführera Klehra, aby mu dal tu injekci,“ souká ze sebe nešťastný mladík, „Vyšel mi vstříc. Pane doktore, já tam bratra doslova dovlekl. Doslova jsem ho tam dostrkal, svlékl mu košili, donutil ho sednout si na tu židli, držel ho přitom ...“

„Tohle si udělal?“ zarazí se Johann, náhle jako by nevěděl, co má říct, „Ty seš přece vůl. Akorát sis ... Ale na druhou stranu, udělal si pro svého bratra hodně. Víc si udělat nemohl a ty to dobře víš. Tak se už kurva vzpamatuj. Tohle není místo, kde bys měl právo na nějaký dlouhý truchlení. Koukej se sebrat.“

„Však já to zvládnou ... ale tahle noc ...“

„Vidím, jak vypadáš,“ mračí se esesák, „Do prdele, Danieli,“ osloví ho nezvykle jménem, „pokud tady chceš vydržet, tak se musíš zatvrdit. Už jsme vo tom mluvili. Tvůj bratr žádnou šanci neměl, ty jí máš, tak si to neposer.“

„Mám?“ zvedne svůj zmučený zrak Edelstein.

„Proč bys neměl. Eduard má jinej názor na židovský vězeňský lékaře, a asi tady brzy dost změní. Už jsme vo tom mluvili. Tebe už taky tak nějak berou, jako mého pomocníka. Profesor Kremer se vo tobě vyjádřil dobře. Tak si to neposer, třeba tím, že se zhroutíš. Co by to pak znamenalo, to ti asi říkat nemusím.“

„Nemusíte, pane doktore. Pak bych byl nepotřebný a byl bych poslán na tu zvláštní léčbu.“

„Už jsem ti nedávno říkal, že nejlepší lék na zármutek je práce. Tak se kurva běž nějak upravit, skoč si na umývárku, dej se dohromady. Pak si tady dáme kafe a cigaretu a začneme něco užitečného dělat.“

„Děkuji za pochopení, pane doktore.“

„Žádný pochopení nebude, pokud se rychle nesebereš. Tak už plav, do prdele!“ houkne Schröder.

Když se Daniel vrátí opláchnutý, ke svému údivu spatří dvě kouřící kávy na stole, pak je vyzván k posazení a také mu je nabídnuta cigareta.

„Tak, nejprve probereme ty naše běžící výzkumy,“ začne Johann, „Potom si řekneme, co mi ještě k tomu připravíš. Pak ti taky zadám, co si máš prostudovat, vohledně tý sterilizace. Taky toho Roentgenova záření. Bude to akce Horsta, toho mého kolegy, a možná ještě jednoho, ale my rozhodně nesmíme zůstat stranou. Ale to není všechno, brzo toho možná bude víc.“

„Bude víc?“ zvedne své strašně smutné oči Daniel, je v nich ale už i nástin apatie.

„Jo, nevím, jestli si někdy slyšel vo Hygienickém ústavu. No to je jedno, něco ti k tomu pozdějš řeknu. Uvažuje se i vo tom, že tady bude mít svoje pracoviště. Tedy zatím je to ve výhledu, ale myslím si, že tak do půl roku to tady bude.“

„Půl roku ... Pane doktore, mám právo uvažovat v tak dlouhém časovém horizontu?“ zní hlas Edelsteina dost tiše.

„Co pořád máš ... Do prdele, copak se tady vo tebe nestarám? Nemáš tady zašívárnu? Nedostáváš žrádlo navíc? Nechráním tě tady? A co za to chceš? Jen tvoji skvělou práci. Tak proč kurva pořád trpíš tou svojí utkvělou představou, že se tě chce zbavit? To se tady snad s tebou seru proto, abych tě poslal na tu injekci nebo do plynu? Proč se tě asi snažím něco naučit? Do prdele, tak už začni používat mozek,“ vzteká se Johann.

„Omlouvám se, pane doktore. Rozzlobit vás je to poslední, co bych chtěl.“

„No tak skvělý. Tak už dost keců, začneme tou zprávou,“ přistrčí Johann nerudně papíry blíže svému pomocníkovi, přitom se na něj podívá. Ale jo, zvládne to. Už tady pohřbil dost svých blízkých, a asi ještě půjdou další. Byla by ho škoda, kdyby to nezvládl, je precizní, chytrý a zatím i výkonný. Dělá, co se mu řekne, i když mu to je mnohdy hodně proti jeho srsti. Ale on si ho vychová k obrazu svému, má tu ohromnou výhodu, že je ten mladý Žid zcela v jeho rukách. Což mu vyhovuje, právě proto si ho obstaral.

Zatímco Daniel Edelstein se vzpomíná na smrt bratra prací, jeho další sourozenec Issac se chystá na další směnu. Začne jim ve dvanáct hodin, kdy vystřídají v krematoriu své kolegy. On teď velí dalším dvěma mladíkům, původně byli tři, ale jeden svoji práci moc nezvládal, a tak ho kápo Morawa jednoduše umlátí. Jak psa, použil na to železnou trubku. Normálně mu z hlavy udělal fašírku a oni ho pak museli spálit.

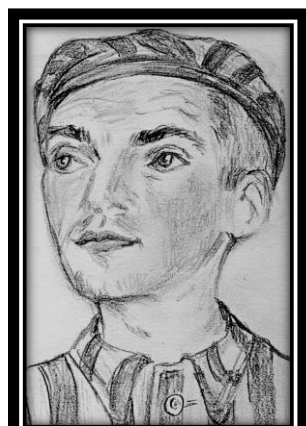
K ruce mu tak zůstávají dva zbylí, kteří se však již pomalu zapracovávají. I smrt jejich kolegy je jim jistě výstrahou, aby se snažili. Isaac využívá svého postavení, kdy ti dva jasně cítí, že má s kápem lepší vztahy, a respektují ho jako svého vedoucího. On naopak téměř nemluví, hodně se uzavírá do sebe. Jen se snaží, aby jejich práce byla bezvadná, vše šlapalo na sto procent. Což je jejich největší ochranou. Není sice jasné, jak dlouho je nechají žít, ale už si zvykl, že budoucnost má podobu dalšího dne, maximálně pár příštích.

Také už začíná lehce nabývat jistoty, respektive už trochu ví, jak v tom chodit. Něco odkoukal od Fischla, který už je na pravdě boží. Sem tam ztopí nějaký cenný předmět a předá ho bokem Mietkovi. Mimo odevzdání oficiální kořisti z úst mrtvých, či z oblečení zavražděných, občas v márnici postřílí menší skupinu lidí, co jich je málo na zplynování. Kápo pak zařídí, aby se k nim dostalo jídlo navíc. Nic víc nepotřebují, přilepšení k chudému jídelníčku jim prodlužuje život. Naštěstí jim i dávají vyšší dávky, asi nechtějí tak brzo ztratit již zapracovanou obsluhu pecí.

Podívá se na své dva spolupracovníky. Nechce se s nimi sblížit, možná brzo zemřou, a pak bude lepší, když je moc znát nebude. Jejich jména pochopitelně umí, prvním je dvaadvacetiletý Szmul Lipmann, druhým pak o dva roky mladší Elias Fedlberg. Dost mu vyhovuje, že k němu mají respekt a drží se od něho raději dál. Pořád přespávají na bloku jedenáct a pořád jsou izolováni od ostatních. Což má především tu výhodu, že nemusí na velmi únavné a mnohdy i nebezpečné apely. A když je uzavřený dvůr mezi bloky deset a jedenáct prázdný, občas se tam mohou i projít, než nastupují na svou směnu.

Krátce před polednem si je vyzvedne osobně Morawa, aby je odvedl mimo základní tábor, do míst, kde jsou likvidováni nebožtíci, které tento systém tak houfně produkuje. I když už se v márnici neplynuje, prý mají hned dva baráky v Birkenau, tak pořád je z tábora jejich přísun dostatečný. Někteří umírají na pracích, další přirozenou smrtí na ošetřovnách a jiní jsou vražděni fenolovou injekcí. Ale po pravdě jich zase tolik není, proto jsou občas s prací hotovi před půlnocí a druhá směna může nastoupit později.

Časy, kdy se jim hromadili nebožtíci všude možně, jsou zřejmě pryč. Což však Isaaca zneklidňuje, neboť pak by nemuseli potřebovat tolik členů obsluhy, nebo by stačila jen jedna směna. Tím, že některé selektované odvázejí do plynu do

Szmul Lipmann

Birkenau, tak sem vlastně jejich těla nedorazí. O práci se jim tak starají brutální kápoové a esesáci, a také ta speciální léčba fenolovou injekcí. Těch přirozených úmrtí tolik není, právě díky vzpomínaným častým selekcím. Naštěstí to řeší tím, že některou pec odstaví a s tou zbývajících, nebo i se dvěma, je pak potřeba na kremaci více času.

Elias Fedlberg

„Tohle je nový člen,“ ukáže Mietko na vyplašeného mladíka, co pokorně stojí před vstupem do bloku jedenáct.

„Nový člen? Zdálo se mi, že už není tolik práce,“ podívá se zpytavě Isaac.

„To je pravda, trochu jí ubylo. I těch speciálních akcí, ačkoli jedna bude zrovna dneska, odpoledne, jak mi řekli,“ odpovídá Morawa, „Máš strach, že budou snižovat stavy?“

„Po pravdě ano.“

„Když bude třeba, tak někoho voddělám,“ mávne jen rukou kápo, „I kdyby se to smršlo jen na jednu směnu, tak tam zůstaneš. Máme přece tu dohodu.“

„Za tu jsem vděčný.“

„Aby ne. Ale mezi námi,“ ztiší trochu hlas Mietko, „tam v tom Birkenau, tam se prý budují nová krematoria. A prý o dost větší, než tohle. A až to bude, prý někdy v první polovině příštího roku, tak tam budou potřebovat zkušené pracovníky.“

„To je ale až za strašně dlouho.“

„No a co? Zatím máš zašívárnu tady. Tak ať hlavně všechno funguje jak má.“

„Ta dnešní akce ...“

„Nevím, kolik jich bude, prý kolem druhý je přivezou. Tak kdybys něco našel, tak víš co udělat. Nevím, co budou zač, jestli něco budou mít. Ale asi moc ne, budou někde zblízka, když jich je tak málo,“ tváří se smutně kápo, neboť u takových asi moc cenností nenaleznou.

Tím rozhovor skončí, v krematoriu dojde k výměně směn, předchozí odvádí kápo na blok, naopak Isaac si jde obhlédnout stav. Vypadá to dobře, skoro nikdo ke spálení tady není. Ovšem záhy se lehce zamračí, právě jim tlačí novou káru, přikrytou dekami. A jak se zdá, tak je slušně naplněná. Možná sklizeň za minulý den a tuhle noc. Nebo nebožtíci z Buny, tam je to prý dost drsný, také ti z trestného komanda dost kapou. Tam jsou zařazováni vězni za trest a málokdo pobyt v něm přežije.

„Máme je začít připravovat?“ zeptá se opatrně Lipmann.

„Kolik jich je po těch z rána?“

„Už jen asi deset. Taky jedou jen dvě pece, tu třetí čistili. Ještě to bude asi třeba dodělat,“ odpovídá Szmul.

„Tak tyhle zatím nechte. Má bejt speciální akce, kolem druhý, nevím kolik, tak ať je tam prázdno.“

„Speciální akce?“

„Nestarej se, a dělej, co ti říkám,“ zamračí se Edelstein, pročež jeho podřízený sklapne křofky a jde naplnit příkaz. Nechce být se svým vedoucím ve sporu, když ten má evidentně nadstandardní vztah s kápoem, který jinak Židy nenávidí, často je bije a čas od času některého i zabije, jak se stalo nedávno jejich kolegovi.

Isaac si mezitím najde toho nového, hodně vystrašeného. Vyjdou ven, je sice sychravo a už dost zima, ale přeci jen vzduch je tady lepší. Byť jim společnost dělá halda popela, zbytek ze stovek obětí. Čas od času ho naloží a oni ho pak někam odvezou. Neví, zda ho sypou do řeky, jak slyšel, nebo s ním dokonce hnojí, jak se taky proslýchá. Upřímně je mu jedno, kam ho vyklopí, už je to jen popel s drobnými zbytky kostí. Když jsou větší, musí je rozdrtit, ale většinou shoří dobře, zvláště když se tolik nešturmují.

„Došlo ti, kde seš?“ spustí Edelstein zhurta na nováčka v jidiš, snad nebude problém s domluvou.

„Ano, pane,“ odpovídá pokorně mladíček.

„Mám to tady na povel. Tak jestli chceš přežít ... seš tady jako náhrada, za jednoho nešikovnýho. Kápo mu rozbil hlavu trubkou, krev stříkala metry daleko.“

„Metry daleko ...“ zašeptá mládenec.

„Jak dlouho seš tady? Myslím v táboře?“

„Jen pár dní ...“

„Ztratils někoho? Víš, co se tady děje?“

„Už mi to řekli ...“ sklopí hlavu vězeň, „Přišel jsem skoro ...“

„Nemluv vo tom,“ přeruší ho rychle Isaac, „Tady vo tom prostě nemluvíme,“ dodá důrazně.

„Ano pane. Chcete znát moje jméno?“

„Jméno? Tobě neřekli, že seš tady jen číslo?“

„Řekli ... promiňte ...“

„Tak jak se jmenuješ?“ zeptá se s jistým odporem Edelstein, stejně se to nakonec dozví, tak ať to má za sebou, „A kolik ti vůbec je? Vypadáš dost mladě.“

Tobiasch Lanzer

„Jsem o mnoho mladší než vy, pane. Je mi devatenáct. A jmenoval jsem se Tobiasch Lanzer.“

„Správně říkáš, jmenoval. A o mnoho mladší, říkáš? Kolik si myslíš, že mi je?“ houkne Isaac.

„Nevím, pane. Tak ke třicítce?“ hádá nováček nesměle.

„Je mi jednadvacet. To vypadám fakt tak blbě?“

„Omlouvám se ...“ objevuje se v očích Tobiasche strach.

„Tady se stárne rychle. Měsíc je tak za dva roky. Akorát, že tady nikdo moc nezestárne, většinou do tří měsíců zkape a my ho tady spálíme.“

„Tři měsíce ...“

„No, tady se dá možná vydržet dýl,“ podívá se pátravě Edelstein na mladíka, „Nebo taky míň, když budeš nešikovnej,“ pokrčí rameny, „Já jsem tady už něco přes čtyři měsíce. Ale to jen díky týhle práci. Možná máš kliku, možná taky ne,“ zní jeho hlas naprosto lhostejně, a taky výraz jeho tváře je

prostý jakékoli emoce.

„Co mám dělat, pane, abych tady byl spíš dýl než míň?“ ptá se Lanzer a jeho hlas zní dost zoufale.

„Držet hubu, poslouchat a pořádně makat. Pak snad ... No, začneme. Dneska budeš především koukat, nebo nosit tůhýky.“

„Tůhýky?“

„Mrtvoly, ty pitomče. Už si někdy nosil mrtvoly?“

„Ne, pane.“

„Tak si buď rychle zvykneš, nebo s tebou bude rychle konec. Aspoň to nebudeš mít daleko k tý peci,“ hovoří unylým hlasem Isaac, zatímco nováček se zřetelně chvěje.

„Budu poslouchat a makat.“

„To ti doporučuju. Nemá rád moc kecy, vůbec nerad moc mluvím. Proč, to brzo pochopíš. Tak padej dovnitř, ať se něco přiučíš,“ ukáže velitelsky na dveře.

Necítí vůči tomu klukovi vůbec nic. Prostě je jen někdo další, kdo se kolem něho vyskytuje. Možná bude brzy mrtvý, možná nějaký čas vydrží. Je třeba si udržovat odstup, tak ho mine i jeho smrt.

Kolem druhé hodiny je prostor kolem pecí prázdný, poslední nebožtíci se škvaří v ohni a vše je připraveno na zvláštní akci. Dorazí i mladý neurvalý esesák Stark, trojice pracovníků komanda krematoria je odeslána pryč, naopak Isaac je povolán na dvůr.

Nečekají dlouho, objevuje se přibližně pětadvacet osob. Edelstein si jen v duchu povzdechne, jde výhradně o ženy a děti, pouze jeden dospělý muž a asi patnáctiletý výrostek. Jinak samé ženy a děti, tak do deseti, dvanácti let. A jedno téměř novorozeně, co svírá v náručí vyplašená mladá žena.

Skupinka je obstoupena esesáky s obušky a také s několika psy. Isaac už dobře ví, co bude následovat a modlí se, aby celá ta hnusná věc rychle skončila. Pokud ovšem nepřivezou další skupiny, jak se občas děje. Pokyn, aby se svlékli, někteří respektují, jiní se zdráhají. Nejvíce jedna dívka, tak kolem osmnácti, asi hodně stydlivá. Nebo naopak hrdá, nehodlající se před nimi ponížovat.

Začnou ji bít, ten patnáctiletý kluk jí chce jít na pomoc, s již rozepnutou košilí, schytá několik hrozných ran, pročež skončí bezvládný na zemi. Stejně tak i jediný dospělý muž. Ale ta statečná dívka vzdoruje, i když je již celá od krve. Nakonec její odpor přestane Starka bavit, vytáhne pistoli a bez okolků jí vpálí kulku do hlavy. Ona se skácí bez hlesu, ostatní začnou ještě více kvílet. Ale také se rychle svlékat, ženy i děti. Pak je nutí, aby svlékli i tu mrtvou a také oba muže, co jsou hodně zbití.

Morawa kývne na Edelsteina, ten jak stroj kráčí ke skupině osob. Uchopí staršího z mužů za paži a spolu s kápem ho vlečou v polobezvědomí do márnice. Nijak nevzdoruje, proto ho lehce přidrží a Quackernack mu vpálí kulku z malorážky do hlavy. Pustí ho na zem a jdou pro dalšího.

Ženy už mezitím pod pohružkou bití svlékly i toho kluka, je teď na řadě. I když jaký by tak asi mohl klást odpor, hlavu má na několika místech rozraženou a obličej zalitý krví. Také v polobezvědomí, jen sípá, drobný pokus o vzdor je lehce překonán. Padne bez hlesu jak podřatý, částečně na mrtvolu muže, popraveného před ním.

Nastává ještě hnusnější část celé akce, teď přijdou na řadu ženy a děti. Isaac už má svůj systém, na nějaký čas zcela vypíná svůj mozek. Prostě se snaží myslet na něco jiného, nebo na nic. Jak stroj bere jednu oběť za druhou a spolu s Mietkem je vodí před hlaveň popravčí zbraně. Zem v márnici jim zase už čvachtá pod nohama, rozšiřuje se kaluž především krve, ale částečně i exkrementů. Ty některé oběti trousí i cestou na popraviště.

Jde jim to jak po másle, jen kdyby ty ženy a děti tak nenaříkaly. Neprosily o život. Takhle je těžké zůstat vůči jejich nářkům imunní. Ale oba pomocníci kata nezaváhají ani jednou, bez ohledu na věk a pohlaví vražděné osoby. Odpor není příliš velký, práce je ponejvíce náročná psychicky, než fyzicky. Když klesne k zemi poslední žena, mladá dívka tak kolem sedmnácti, je ve tváři Edelsteina stejný výraz jako na začátku akce. Jeho oči jsou stejně prázdné, jako když se chopil muže, co byl zastřelený jako první.

„Dojdi si pro svoje komando,“ nařizuje Morawa, „Dneska to už skončilo,“ dodá.

„Ano, pane,“ odvětlí Isaac stroze a jde naplnit rozkaz. Když ho podřízení spatří, jak je celý zasviněný od stříkanců krve, dva jen sklopí oči, naopak ten nový je vytřeští. Už mu kolegové vysvětlili, co se děje, a také, jak se má chovat, pokud nechce skončit mezi tou hromadou v márnici. Ale když teď vidí svého předáka zbroceného krví, začne se chvět.

Edelstein neřekne ani slovo, jen kývne rukou. Když dorazí do márnice, esesáci na dvoře se už balí. Což je dobře z pohledu stresu, který on musí prožívat při popravách, méně už z případné kořisti. Je jí čím dál tím méně, jak se vraždění přesouvá směrem k Birkenau. Což je jistý problém, spojený s nedostatkem jídla, které se dalo ve věcech zavražděných najít. Takto musí čekat, jestli něco dostanou, a je toho většinou málo. Nebo dostane přilepšení jen předák skupiny, a další mají smůlu.

„Vy tři, srovnejte je,“ ukáže Isaac na hromadu nahých zakrvácených mrtvol, „Děti stranou, budeme je dávat k dospělejším,“ vydává hrozný pokyn.

„Zařídíme to,“ přikývne Szmul.

Edelstein už neodpoví, sám jde sbalit svršky a osobní věci zavražděných. Snad v nich najde alespoň něco k jídlu, možná i drobnou cennost. Podle zašlých šatů zde s velkou kořistí počítat nemůže. Kdoví, zda vůbec něco ještě měli.

Nemýlí se, cennosti žádné a jídla zoufale málo. Jen kousek chleba, jedny ztvrdlé sušenky. Nic, co by jeho komando zasytilo. Spatří Morawu, jeho tázavý pohled, tak jen zavrtí hlavou.

„Něco málo, nebylo by?“ vznese dotaz.

„Už jsem ti něco dal, za to minule,“ zamračí se kápo.

„Aspoň kousek chleba navíc.“

„Čert vás vem, vy Židáci zasraný.“

Edelstein neodpoví, nemá co Mietkovi předat, leda by někdo z těch na káře či v márnici měl zlatý zub a on ho neodevzdal jako kořist svým věznitelům. Což je vždy velmi ošidné, pokud by na to esesáci přišli, určitě ho tvrdě potrestají. Buď rovnou zabijí, nebo budou napřed mučit a pak teprve popraví. Ale jídlo navíc potřebují, bez něj začnou rychle chřádnout, i přes vyšší dávky, které jim oproti běžným pracovním komandům dávají.

Zklamáný se vrátí do márnice, kde již jsou mrtvá těla vyskládána na hromady. Děsivé hromady. Děti, ženy, a pak ten muž s chlapcem. Do pece se vejde určitý objem, a když tady jsou děti, pokládají je na dospělé.

„Vynoste ty z toho vozu,“ nařizuje Isaac, na tázavý pohled svých dvou zkušenějších kolegů jen zavrtí hlavou. Ti naopak tu svou sklopí, žádné přilepšení ke stravě nebude.

Začnou nosit nebožtíky z tábora. Szmul a Elias, naopak nováček Tobiasch se celý chvěje a zírá na tělíčka zavražděných dětí. Jeho předák po něm jen hodí zlostným pohledem, jestli se kluk rychle nevzpamatuje, brzy poputuje do pece i on. Ale nechá ho teď být, potřebuje ten hrozný zážitek vstřebat. Přišel zrovna v den speciální akce a zírá na mrtvolky dětí s dírou v hlavě. Dost husté přivítání na novém pracovišti.

Edelstein se opře o zeď, kus od míst, kde je zastříkaná krví čerstvých obětí, a jen pozoruje své muže při práci. Když jí není tolik, může si oddychnout, a on bohužel již tu svou před chvílí vykonal. Ale snaží se vytěsnit vzpomínky na právě skončené vraždění ze své mysli, a tak místo toho pozoruje jiné nebožtíky, co přinášejí z káry do márnice, odkud následně poputují do pece. Náhle sebou trhne, v očích se mu objeví záblesk děsu, mráz mu přejede po zádech, zachvěje se. Odlepí se ode zdi a jde k té dvojici, která hází dost drsně mrtvá těla na hromadu.

„Toho dejte stranou, sem,“ nařídí jim chrčivým hlasem.

„Máme tohle dát stranou?“ nerozumí příkazu Szmul.

„Do prdele, nebudu to říkat dvakrát,“ zableskne se v očích Isaaca a ukáže na místo asi tři metry od hromady.

Oba vězni rychle vykonají rozkaz, to, co spatřili v očích svého předáka, je vyděsilo. Pokud by řekl kápovi, ten jistě s radostí některého umlátí. Začínají se svého kolegy čím dál tím více bát, asi je pro své přežití ochoten udělat cokoli. Vodit lidi na smrt, bratřit se s tím polským vrahem. A chovat se nadřazeně k nim, ačkoli jsou stejní vězni jako on.

Edelstein beze slova jde pro hadr, který namočí do vody a začne s ním otírat mrtvolu svého bratra Davida, neboť právě ta teď spočívá kousek stranou od ostatních těl určených ke kremaci. Podle odeznívající ztuhlosti usoudí, že už musí být mrtvý tak čtyřiaadvacet hodin. Nemá patrné zranění, je však zašpiněný, jak ležel na hromadě ostatních, a jak se asi vyprázdnily časem jejich útroby, při odeznívání posmrtné ztuhlosti.

„Co to děláš?“ uslyší náhle hlas Morawy, ten zní více překvapeně než našťvaně, kápo nahlédl dovnitř a zaujal ho nezvyklý obrázek.

„Omlouvám se,“ vyskočí rychle Isaac, pod dojmem zážitku zapomněl na chvíli na svou vlastní bezpečnost.

„Co to děláš?“ zopakuje Mietko důrazně.

„Je to bratr. Chci ho očistit, než ho dám do pece,“ klopí hlavu Edelstein.

„To si nemůžeš dát pozor?“ ptá se kápo více vyčítavě než zlostně, „Chceš, aby ti někdo rozmlátil hlavu? A já pak budu muset vysvětlovat svým bratřím, proč si zdechnul, když mají tu dohodu s tvým bratrem ... to je ...,“ zarazí se.

„Ne, tohle je David, ta dohoda je s Danem, doktorem,“ zavrtí hlavou Edelstein, „Tenhle měl tuberu, bylo jasné, jak to dopadne ...“

„Tak si dej pozor, ty pitomče. Nebo sem někdo vejde a ...“

„Omlouvám se,“ kaje se Isaac, „Budu opatrnější.“

„Jdi do prdele,“ mávne jen rukou Morawa, není v něm ani zbla soucitu, jen plní domluvu se svými kolegy Poláky, a taky využívá tohoto Žida pro svůj vlastní prospěch. Jinak by ho bez okolků taky zabil, ačkoli tenhle se docela hodí, i při popravách pomáhá, dobře si zvládá svoji směnu. A on tady pořádek potřebuje, odpovídá za zdárný běh krematoria esesákům, pro něj je také jen vězeň, i když díkybohu ne židovský.

Edelstein neodpoví, pak se pokoutně rozhlédne, i jeho tři muži jsou překvapení, jak jeho předchozí činností, tak docela vstřícnou reakcí kápa. Být to někdo z nich, a takto neúčelně konat, minimálně dostanou pořádnou nakládačku.

Isaac svou očistu mrtvého těla bratra přeruší, dohlédne na vnošení mrtvol, pak vytlačí spolu s dalšími vůz mimo prostor krematoria. Jak se zdá, esesáci zmizeli, ale to neznamená, že by se sem třeba Stark nemohl zajít podívat. A ten by mohl mít daleko méně pochopení než podplacený kápo.

Začnou se spalováním mrtvých, a to těch povražděných odpoledne. Nastává klasika, tedy kontrola ústních dutin nebožtíků, další dutiny nekontrolují, těžko v nich něco zůstalo schováno, většinou se podělali a pokud by tam i něco schovali, skončilo to v tom sajraju u zdi, co bude taky nutné uklidit. Jako obvykle, po takové speciální akci.

Přiloží připravené nebožtíky do dvou z pecí, které jsou dnes v provozu, práce jim vystačí rozhodně až do půlnoci, a ještě něco zbude na druhou směnu. Když začnou těla v pecích hořet, připraví další várku. V plechovce skončí pár zlatých zubů, měl je ten starší muž a jedna ze starších žen, a dva Isaac schová, ne u sebe, ale v tajném úkrytu. Snad je Morawa nějak zužitkuje, a snad ho nechytí, pak by se asi svezl s ním. Ale ten určitě ví, jak si to zařídit, aby kořist skončila na správném místě. A doufá, že na oplátku pro svoje komando získá jídlo navíc.

„Ty,“ ukáže na Szmula, „budeš hlídat. Aby tam nikdo nepřišel,“ ukáže směrem k márnici. Dveře na dvůr jsou zavřené, je třeba střežit ty, kterejma se nosí mrtvoly k pecím.

„Ano,“ kývne Lipmann, pak se chvíli ostýchá, než pokračuje, „Můžu s něčím pomoci?“

„Pomoc?“ nechápe jeho předák.

„Ten mladík tam uvnitř ...“

„Bratr David. Bylo mu vosumnáct, měl tuberu,“ říká Isaac tiše.

„Co chceš dělat? Třeba můžeme pomoci,“ trochu se ostýchá Szmul, nechce vzbudit nevoli.

„Jen chci, aby šel do pece čistej,“ říká Edelstein velmi tichým hlasem, „A taky se chci u něj pomodlit, než ho tam strčíme.“

„Dám pozor, aby tam nikdo nenadále nepřišel,“ kývne Lipmann, už chápe reakci svého kolegy.

Ten neodpoví, místo toho se rozhlédne. Morawa je pryč, těžko říci, kam šel, ale ani od něho už nechce být znovu nachytán. A tak postaví zmíněného kolegu na stráž a vrátí se k tělu svého bratra. I s kbelíkem vody. Zatímco Elias a Tobiasch dostanou za úkol uklidit na místě poprav, on se věnuje očištění pozůstatků Davida. Snaží se postupovat jemně, a důkladně.

Ztrácí pojem o čase, svou činnost přeruší, když musí přiložit další várku a připravit novou. Pak se vrací ke svému bratrovi. To už zůstává v márnici zcela sám. Poklekne u již čistého těla, ležícího na zádech s rukama složenýma na prsou, a začíná se modlit. Prosí Boha, aby přijal jeho sourozence

do svého království, a aby ten našel v nebi klid a mír, kterého se mu nedostalo v jeho životě na zemi.

Bylo jasné, jak musí David skončit, ale je hrozné, že se už brzo jeho popel smísí s popelem stovek jiných, a pak ho někam vysypou. Nemůže s tím nic udělat, jen ho strčit do té pece čistého a předtím se u něho pomodlit.

Vrátí se k tělu svého bratra několikrát, jako by ho nechtěl nechat zpopelnit. Nikdo mu nic neříká, vůbec panuje tísnivé ticho, jen Szmul se snaží něco nováčka naučit. Ten je v šoku, a také s obtížemi zvládá kontakt s mrtvými. Leč pokud chce přežít, musí si rychle zvyknout.

Je už noc, když se Isaac rozhodne vložit mrtvolu svého bratra zpopelnit. Spolu se Szmulem ho vezmou a přenesou do místnosti, kde shoří.

„Půjde tam sám,“ řekne Isaac, jeho hlas zní temně.

„Rozumím,“ přikývne Lipmann, do pece vkládají více těl, nyní tedy udělají výjimku. Bratr jejich předáka bude mít protekci a shoří sám. Bohužel půjde o jedinou protekci, pokud se nepočítá očista jeho těla a modlitba bratra. Po chvíli už z něj zbude jen hromádka popela a drobné zbytky kostí, co zcela neshoří.

Tělo Davida již leží na zařízení, pomocí něhož bude záhy strčený do pece. Nikdo s ním však nehýbe, čeká se na pokyn Isaaca, který stojí bez hnutí a s hlavou skloněnou. Pak jí lehce kývne a spolu se Szmulem zasunou tělo dovnitř. Zatímco sourozenec páleného dál stojí nehybně vedle pece, oheň začíná požírat ostatky nešťastného chlapce, co nedostal vlastně čas, aby se stal mužem. Teď celé komando stojí v pozoru a nehybně, vzdává poctu dalšímu ztracenému životu v tomto pekle.

ZASE DOBRÁ PRÁCE

Daniel se z hrozného zážitku ze zabití bratra Davida vzpomíná relativně rychle, nic jiného mu totiž nezbývá. Musí myslet na živé, tedy sám na sebe i své další sourozence. O Isaacovi ví jen z doslechu, ale byl Poláky ubezpečený, že je v pořádku a nedaří se mu špatně. Vede několik jiných vězňů, je předákem směny v krematoriu. Prý dostává od kápa i jídlo navíc.

Dalším musel říci o smrti Davida, ale jak dvojčata, tak Joseph, přijali tuto zprávu celkem klidně. Už s tím asi počítali. Navíc se v tom nijak nešťourají, pokud spolu mluví, prostě David už není a snaží se vzpomínky na něho vytěsnit ze své hlavy. Mají jiné starosti, musí udržet naživu sami sebe.

Plynou další dny, pro všech pět žijících bratrů Edelsteinových se začínají stávat rutinou. Mají oproti většině židovských vězňů ohromnou výhodu, neboť dostali na zdejší poměry skvělou práci, která jim zajišťuje především stravu navíc, a taky jim při ní nehrozí takové bezprostřední nebezpečí, jako v jiných pracovních komandech. I proto taky stále zůstávají naživu, už déle než čtyři měsíce, a jejich fyzický stav není vůbec špatný, s ohledem na poměry zde panující.

Ovšem na druhé straně již tady zemřelo šest členů jejich rodiny, když nepočítají rodiče snoubenky Daniela, a také nic nevědí o Benjaminovi, nejstarším z nich, jeho manželce a synovi. Stejně jako o strýci a jeho rodině. Řeceno prostou statistikou, smrt šesti členů rodiny je potvrzena, osud dalších osmi je velmi nejistý. A těch pět si nutně musí klást otázku, kdo z nás je další na řadě? Nejsem to náhodou já?

Daniel je naštěstí v jednom kole, dostává rozsáhlé úkoly, musí dost pročítat literaturu, a kromě toho vykonávat i další činnosti. Starat se o pět experimentálních pacientů na osmadvacítce, skupinu vězňů v pracovním komandu, jejichž úbytek váhy pečlivě zaznamenává. Také dochází na chirurgický sál, kde asistuje u různých operací či pitev doktoru Deringovi. Někdy také u pitvy vyzábílka, kterého kdoví kde sehnal profesor Kremer.

Bohužel tento univerzitní pedagog včera vybral dalšího chudáka ze skupiny, kde je zkoumán úbytek váhy, a dnes dopoledne dojde k jeho vraždě a pitvě. Daniel ho musí vyzvednout u kápa

Auschwitz – skupina vězňů – ilustrační obrázek – www.Auschwitz.org

Ernsta Wenera a odvést na blok osmadvacet. Je mu z toho zle, ale nemá na výběr. Ten nešťastník tak jako tak umře, on na tom nic nezmění, jakýmkoli odporem by jemu nepomohl a sobě jen přitížil.

„Jak dlouho tady ještě budou?“ mračí se Werner, ta sledovaná skupinka je už dost vyhublá, blíží se stavu muslimanů, a kápo by minimálně pár z nich rád už vyřadil. Jinými slovy odeslal na injekci či do plynu. Ale místo toho je musí šanovat, a i když pracují špatně, nesmí je umlátit. Což ho dost šťve.

„Neumím odhadnout,“ pokrčí rameny Edelstein, „Záleží na doktoru Schröderovi, kdy se rozhodne výzkum ukončit. Ale podle toho, jak vypadají, tak do čtrnácti dnů bude asi po všem.“

„Už aby to bylo. Už moc nestíhají, a když je nesmím důrazně popohánět ...“

„Však se dočkáte,“ odpoví lékař, a zachová kamennou tvář, byť ho ten sadistický vrah nesmírně irituje. Pro něj ta třicítka nešťastníků nepředstavuje lidské bytosti, ale jen havěť, které by se rád zbavil.

Ernst neodpoví, místo toho vyvolá vězně, vybraného včera esesáckým doktorem, a strčí ho do náruče doktora židovského. Serou ho všichni ti intelektuálové, serou ho i tím, že se ti němečtí očividně paktují s tímhle Židem, jen proto, že je doktor. Přitom je to stejná židovská svině jako všichni ostatní a měli by ho poslat do plynu, a ne se s ním bratříčkovat. Nebo ho přestat chránit a dát mu ho, on už by se postaral, aby rychle zkapal. Bohužel tohle asi nehrozí, a tak musí s tím zmetkem jednat, a taky se k němu chovat slušně.

Daniel dost přesně odhaduje pocity Wenera, ale ten je mu lhostejný. Dokud trvá ochrana esesáků, vězeň kriminálník s hodnotí kápa na něj nemůže. Kdyby mu ublížil, tak by ho jistě nechal Schröder potrestat, což by tady asi obnášelo kulku do hlavy.

„Pane doktore, co se mnou chcete dělat?“ ptá se hodně vyplašeným hlasem dvacetiletý Zagiel Rajtel, v současnosti už hrozně pohublý, s očima zapadlými, ale teď plnými strachu.

„Jde jen o vyšetření, který udělá ten univerzitní profesor, co si tě včera vybral,“ snaží se Edelstein mluvit lhostejně, jako by vůbec o nic nešlo.

„Doktore, když minule vybral Joska, tak ten se už nevrátil ...,“ říká hodně stísněným hlasem mladík, jemuž je dnes souzeno zemřít.

Daniel zaváhá, co má na tuhle poznámku odpovědět? Jak má věrohodně lhát? Mladý muž, co kráčí po jeho boku vstříc své popravě a pitvě, by musel být úplný idiot, kdyby si vše nespojil dohromady. Tak jak ho uklidnit?

„Zabijou mě?“ ptá se Rajtel roztřeseným hlasem.

„Dneska jdeš jen na vyšetření,“ rozhodne se lékař trochu mlžit, „Nechci ti ale lhát. Sám vidíš, jak tady ztrácíš váhu, jak vypadáš. Nemůžu ti slibovat dlouhý život, neumím ti ho tady zařídit.“

„Vy jste se ale zařídil ...,“ podívá se mladík vyčítavě.

„Jen šťastnou náhodou, a protože jsem lékař. Ale dobře víš, že můj otec je už mrtvý. A taky mnoho dalších členů mé rodiny, před pár dny zemřel můj bratr, byl starý asi jako ty, bylo mu osmnáct,“ snaží se vlastně lékař smýt ze sebe vinu, kdy on má tady privilegia, o kterých se drtivě většině židovských vězňů může jen zdát.

„Takže umřu?“

„Co ti mám říct?“ dívá se teď zoufale Edelstein, „Dneska to nebude,“ pokračuje ve lži, kterou považuje za milosrdnou, „Dneska tě ten doktor vyšetří, dokonce ti dá i nějakou injekci, proti nákazám, ale asi jen proto, abys nenakazil jeho. Pak tě bude dál pozorovat a zkoumat, zůstaneš na tom bloku osmadvacet. Ale jak dlouho zůstaneš ještě naživu, tak to neumím říci.“

„A Josek? To je ten ...“

„Vím, kdo to je. Taky si ho tam nechal, hospitalizoval. Naneštěstí něco chytil, před pár dny, a umřel. Proto si ten profesor vybral tebe, jako náhradu,“ vytváří Daniel snad věrohodnou historku, kterou chce mladíka uklidnit, aby se zbytečně netrápil. Anebo jen proto, aby se nechal snáze zavraždit a on s ním měl méně práce? Zachvěje se při svém sebeobvinění.

„A co vlastně sleduje?“ dívá se dost nedůvěřivě Zagiel, právě vcházejí do bloku osmadvacet.

„Jde o výzkum, jak se mění tvoje tělo, v závislosti na nedostatku jídla,“ odpovídá lékař tišším hlasem, „Tohle já nemůžu hodnotit. Jsem taky vězeň a kdybych něco kritizoval, nebo proti něčemu protestoval, tak sám jistě tušíš, jak bych dopadl. Prostě si tě ten profesor vybral a já s tím nic neudělám.“

„Neuděláte. Jen jim pomáháte,“ říká Rajtel s nepřeslechnutelnou výčitkou.

„Ano, pomáhám, abych tady přežil. Pokud mě za to vodsuzuješ, je to tvoje právo,“ pokrčí Daniel rameny, pak přejde do věčné roviny a začne s vyplňováním dotazníku, „Počkáš tady, dokud ten profesor nepřijde,“ osvětlí nakonec oběti průběh dalších minut a možná hodin, a předá chudáka do rukou zdejších dozorců. Ti již dohlídnou, aby zůstal na místě a byl k dispozici, až se ctihodný univerzitní pedagog uráčí dostavit, aby následně vydal příkaz k jeho vraždě a pak se vrhl na jeho pitvu. Je mu mládence líto, ale snaží se proti tomu obrnit, Schröder má pravdu, musí se zatvrdit, pokud tady chce přežít a nepřijít o rozum.

Jako minule se domluví, aby pro něj vzkázali, až přijde Kremer, pak se vrátí do kanceláře, kde dokončí podklady o mladíkovi, co bude zanedlouho zabít. Poté čeká na svého šéfa. Ten se objeví asi za další hodinu, tváří se dnes celkem spokojeně, už dokáže dobře rozeznat jeho nálady. I stav, kdy je po řádné opici, či hodně napružený. Dnes kromě své klasické aktovky táhne i další brašnu.

Posadí se, nechá si nalít kávu a zapálí si cigaretu. Pak si vyslechne zprávu svého asistenta, přitom ho nepřerušuje. Jenom když zmiňuje akci doktora Kremer, lehce se mu stáhne obočí.

„Pane doktore, já po tom být u té pitvy vůbec netoužím. Pokud byste mi to zakázal, a panu profesorovi to vysvětlil, budu jen rád,“ reaguje Edelstein na mimiku v obličeji svého šéfa.

„Ale ne, jen tam běž,“ zavrtí hlavou Johann, „Bude se to hodit. Na ty další pacienty, co tam taky pitváte, tak na ty se vykašli. Ale u těch z našeho vzorku, tak tam všechno přidáme, do té naší zprávy. Bude to tak vypadat ještě líp, když bude u těch vah a dalších údajů i konkrétní zkoumání vnitřních orgánů těch subjektů. Na to nemůže pan profesor nic říkat, když jsou to naše vzorky.“

„Jak si přejete, pane doktore,“ zní z hlasu Daniela zklamání, jak rád by se přítomnosti u vraždy a následné pitvy oběti vyhnul, „Pak jen musím upozornit, že pro mě mohou poslat kdykoli.“

„A ty půjdeš a budeš se tvářit nadšeně, ne jako teď,“ řekne Schröder důrazně, „S kolegy musíme vycházet dobře, chceme se přece i v od nich něco přiučit, dozvědět. Tak teď k tomu tady,“ ukáže na brašnu, „Tušíš asi, co v ní je.“

„V té brašně?“ podívá se židovský lékař na zmíněný objekt zkoumavě, na další pokyn ho otevře a zvedne překvapeně oči.

„Tam vepředu, tak tam jsou ty léky pro ty subjekty na experimentálním pokoji,“ vysvětluje Johann, „Ty další ... to je něco, co mi sehnali moji kolegové, něco, co už nepotřebovali a tak. Ty první, tak ty budeš jako obvykle evidovat, a bude se to shodovat s tím, co dostávají ty pacienti. Ten zbytek, tak ten ...“

„Ten asi evidovat nebudu,“ odtuší Daniel.

„Ne, ten evidovat nebudeš. Něco si můžeš nechat pro sebe, to další ... je na tobě, jakou taktiku zvolíš. Můžeš to někomu dát najednou, za rozumnou cenu, nebo to dávat postupně. Nevím, co bude výhodnější.“

„Ani já ne, pane doktore.“

„Tak to asi rychle zjistíš, ne?“

„Ano, pane doktore.“

„Nechávám to na tobě. Ale brzo budou vánoce, to je čas na vhodný dárky, například pro mou rodinu,“ usměje se potměšile Johann.

„Rozumím. Jen nevím, co by se hodilo, zda třeba nějaký šperk, nebo například zlato, peníze, nebo jiný prezent ...“

„Tak zlato bude mít svoji hodnotu pořád,“ protáhne esesák, „Stejně tak třeba nějaký šperk, prsten, co já vím ...“

„Rozumím, pane doktore,“ přikývne Edelstein, „Jen nevím, kdy to budu mít ...“

„Není třeba spěchat, máme spoustu času,“ řekne Schröder, a tato slova znějí jeho asistentovi lahodně, mít tady v tom pekle spoustu času je nesmírná výsada, které se dostává jen málokomu. A jemu asi ano, zřetelně s ním šéf již počítá i v dlouhodobějším horizontu.

„Zkusím z toho získat co nejvíc,“ odpoví.

„Pro sebe si můžeš něco nechat, ale tak maximálně pětinu, tu si zobchoduj jak chceš, nebo použij pro svoje bratry a tak.“

„Mohl bych něco vyměnit za jídlo ...“

„Za jídlo,“ zachmuří se Johann, „Máš pořád hlad?“

„Tak nepřežírám se tady,“ usměje se trochu bolestně židovský mladík, „Ale nestěžuji si, pane doktore,“ řekne rychle, „Oproti jiným se mám výborně, dostávám vyšší dávky, vy mi občas něco přinesete.“

„Taky si myslím,“ ušklíbne se Schröder, „Když už mluvíme o tom žrádle, sáhni do té aktovky. Tak, tam vepředu.“

„Tohle je pro mě?“ zachvěje se radostí Daniel.

„Vidíš tady snad někoho jinýho? Ale sežereš to zase přede mnou, ne, že se s někým budeš dělit.“

„Velmi rád,“ zírá s nadšením Edelstein na velký krajíc měkkého chleba a řízek, tady něco nepředstavitelného. Až se mu sliny sbíhají, „Můžu snad hned?“ zeptá se.

„Jasně, proč ne,“ projeví další velkorysost nacisty, „No, dáme se přitom do práce. Už jsem mluvil s Eduardem a Fridrichem, tam z té osmadvacítky uděláme brzo celý experimentální blok,

pro mužský vězně. Zvažujeme něco podobného i pro ženský pacienty, to bude nejspíš v Birkenau, i když já bych to radši viděl taky tady, aby to bylo všechno pohromadě. Ale to se ještě uvidí. Taky jsem mluvil s Eduardem vo dalších vězeňských lékařích, i židovských.“

„Postavení židovských doktorů tady ... jen málo z nich ... další mnohdy hynou v pracovních komandech ...“

„Což je další nesmyslný plejtvání kvalifikovanou silou. Bude jich potřeba víc, i jak se to tady i v Birkenau bude rozrůstat. I tam v Monowitz, kde to taky úspěšně pokračuje. Navíc je tady spousta dalších vedlejších menších táborů nebo pracovišť ...“

„Je to všechno hrozně veliké ...“, říká stísněným hlasem Edelstein, „Kolik tady má vůbec být nakonec vězňů? Když se pořád buduje ten vedlejší tábor v Birkenau, vy mluvíte o dalších ...“

„Tak to přesně nevím,“ pokrčí rameny Johann, „Ale někde jsem snad něco zaslechl vo sto tisících.“

„Sto tisíc ...“, zachvěje se Daniel.

„Sto tisíc vězňů, nebo vězeňkyň, k tomu pořád ty transporty.“

„Ty transporty ... ty asi budou pořád pokračovat ...“

„S tím nic nenadělaš,“ pohlédne Johann na svého asistenta, „Právě z toho budou vybíraný ty další prácešopný, co zvednou stavy,“ pokračuje, „Taky by rád Eduard zvýšil jejich přežití, vomezil ty epidemie, kdy kapou jak mouchy. I velitel tábora je pod tlakem, představitelé různých firem se vztekaj, že ty dělníci jsou málo výkonný, nebo jen co se zapracujou, tak už je po nich. A chtěj další. Eduard by chtěl zlepšit léčbu, mnohdy jdou na speciální léčbu i takový, který by se mohli uzdravit.“

„To mohu potvrdit, pane doktore.“

„No, no, jen se moc neraduj, pořád to hlavní zůstává. Víš jistě, co mám na mysli.“

„Naneštěstí asi ano, pane doktore. Proto asi budou pořád v permanenci ty dva strašné domky, tam v tom hájku ...“

„A možná nejen tam,“ usměje se tajemně Schröder, až jeho asistentovi přeběhne mráz po zádech.

„Chcete snad říci ... že budou i další ...“, vysouká ze sebe.

„Pozor! Nechceš snad vyzvídat, že ne! A pořád platí, co se v týhle místnosti řekne, tak to taky tady zůstane!“ říká Johann velmi důrazně.

„S nikým o tom, co jsem slyšel nebo viděl, nikdy nemluví. Opravdu s nikým,“ zní hlas Edelsteina celkem přesvědčivě.

„To bych ti taky radil. No nic, tak se podíváme na ty studie vo tý sterilizaci,“ ukáže na papíry esesák, pak spatří nešťastný výraz svého pomocníka, „Co se tak škmouříš. No jasně, jde vo vás Židy, ale nejde jen vo vás. Víš ty, co je v každým národě lidí, co by jim měli zakázat mít děti? A kdybysme našli jednodušeji způsob, jak to docílit, tak by to mnohý národy vočistilo. I ten německej, i v něm jsou takový.“

„Kdo by to jako určit? Myslím tím, kdo by měl být sterilizován a kdo by směl mít potomky?“

„Tak pochopitelně lékařská komise, podle stavu těch lidí, psychiatři, vodborní lékaři, prostě elita národa. Všechno by bylo vědecky podložený, to se dá vošetřit, aby do toho nespádli nějaký nepraví. Navopak, u těch, co budou uznaný za vhodný, aby měli potomky, tak u těch by se mělo podporovat pak víc dětí. Tím by se rasa nebo jakékoli národ nepředstavitelně zkvalitnil. Imbecilové by neplodili další imbecily, stejně tak by dopadli kriminálníci. A elita by se rozšiřovala,“ zasní se Schröder.

„Pokud tam nespadne celý národ ...“

„To se ví, že spadne,“ zasměje se zlověstně Johann, „A nejen ten židovskej, ale taky třeba cikáni, a možná i další. Přitom by zůstávalo dost lidí na práci.“

„Dost lidí na práci? Vždyť by časem taky vymřeli ...“

„No to se dá vždycky ošetřit. Nebo už by bylo dost těch lepších národů, co by vyčištěný území vosídlili. Je to nesmírně těžkej úkol, kterej jsme na sebe vzali. Ale kdyby se to podařilo ... tahle představa je fascinující.“

Edelstein neodpoví, taky co má říci, když on a všichni příslušníci jeho národa v tomto fascinujícím světě nemají žádné místo. Stejně jako cikáni, a potom možná Slovani ... kdoví, koho by Němci určili následně.

„To jsme ale vodbočili, a trochu předběhli dobu,“ zasměje se chrčivě Johann, a vrátí se z oblak na zem, začnou se zabývat medicínskými aspekty sterilizace osob, těmi naprosto klasickými, spočívající v chirurgickém zákroku, až po ty doslova futuristické, kdy by neplodnost zajistilo podání vhodných léků či se stejného efektu dosáhlo pomocí nějakého záření, například toho Roentgenova. Které by mohlo u mužů zabít spermie a u žen zničit vajíčka.

Židovskému lékaři při této debatě běhá mráz po zádech, a ještě více se děsí chvíle, kdy by měly začít pokusy, neboť pravděpodobně při nich budou trpět zcela nevinní a zdraví lidé. Ale stráží se dát najevo svoji nevoli, neboť si je vědom, že on sám je naživu jen proto, že se zde chystají esesáckí doktoři experimentovat na lidech. Jinak by on sám byl nepotřebný a ... Vlastně on má naději tady přežívat delší dobu jen proto, že tu jiní budou mučení či dokonce budou umírat ve jménu vědy, ve jménu zvráceného vědeckého výzkumu. Což je dost deprimující.

Vyruší je zaklepání, po otevření dveří vstoupí Šimon Chason, ošetřovatel z experimentálního pokoje. Zahlásí se číslem.

„Pane SS-Hauptsturmführere, přináším vzkaz,“ říká lánanou němčinou.

„Hele, vono to mluví?“ dívá se pobaveně Schröder.

„Pan profesor Kremer očekávat pana doktora, tady,“ ukáže posel na židovského lékaře.

„Tak běž ... a umí jen tu jednu větu, nebo toho už umí víc? Ta tvoje cvičená vopička?“ dívá se Johann na nervózního mladíka před sebou. Daniel otázku přetlumočí v jidiš.

„Já ještě moc neumět, pane SS-Hauptsturmführere. Ale já učít se. Mnoho se učít,“ odpovídá Šimon a tváří se všelijak, což vzbudí smích esesáka.

„No čas ti běží,“ říká ten pobaveně, „Když mi do nového roku nebudeš rozumět, tak ...“, naznačí zvednutým palcem a nataženým ukazováčkem pistoli, „tak puf,“ dodá a rozesměje se, když vidí zděšený výraz vězně.

„Chce mě nechat zastřelit? Udělal jsem něco špatně?“ ptá se Šimon, tváří se zoufale, když kráčí vedle Daniela k bloku osmadvacet.

„Jen v případě, když mu začátkem ledna nebudeš rozumět. To je dost dlouhá doba, dokonce delší, než tady dostanou mnohý vobyčejný vězni. Chce tím zvýšit tvoji motivaci, tak se snaž.“

„Já se snažím, opravdu, ale naučit se řeč, za pár tejdnu ...“

„Šimone, je to jen na tobě,“ podívá se na mládence po svém boku Edelstein, „Tobě jsem dal šanci, na úkor dalších čtyř. Namísto Davida ...“

„Toho je mi líto ...“

„Nemluvme vo něm,“ zachmuří se tvář Daniela, „Pokud tuhle šanci nevyužiješ, je to jen tvoje chyba. Když navopak budeš dobrej, tak máš šanci tady na tom bloku delší čas přežít.“

„Delší čas ... a nakonec ...,“ zvedne své smutné oči Chason.

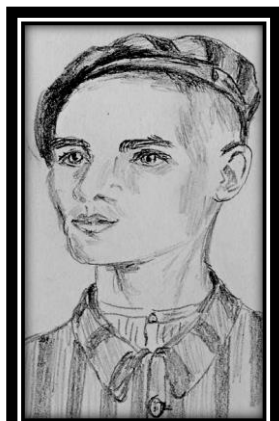
„Tohle vůbec neřeš. Abys mohl myslet na přežití týhle války, musíš napřít přežít začátek nového roku. Kdy si tě doktor Schröder vyzkouší, jak ses naučil německy. Tomu se věnuj. Tady máš šanci, i díky tomu, že se tu dostaneš vobčas jídlo navíc, a někdy i vyšší přídavek. Když budeš dobrej, nebudou tě chtít vyměnit a nenechají tě umřít hlady. Takový privilegium je jen někde, a tady může být. Ale jen když budeš dobrej,“ snaží se Edelstein o motivaci mladíka po svém boku, mezitím bohužel dojdou až k místu, kde čeká vybraný vězeň a také už i jeho kat.

Vstoupí na operační sál a tam spatří profesora Kremer, doktora Deringa a také zdravotníka Klehra, který bude dnes aplikovat smrtící injekci. Zahlásí se předpisově číslem, ale je rychle

přerušeny a je mu dán pokyn, aby přistoupil. Předá připravené materiály universitnímu pedagogovi, který si je prohlíží.

„Zase dobrá práce,“ řekne uznale, pak se obrátí na sanitáře, „Můžeme rovnou začít.“

Josef okamžitě vyrazí a jde si pro svou další oběť. Krátce nato vstupuje Zagiel Rajtel, strach mu číší z očí. Vidí hned čtyři doktory, a taky ten stůl, kde ho můžou vyšetřovat, ale taky zabít. Měl čas přemýšlet o slovech židovského lékaře a nachází v nich jisté nesrovnalosti. Ano, mohl mluvit

Zagiel Rajtel

pravdu, ale taky mu mohl lhát, aby ho uklidnil.

„Svlékni si košili a lehni si na záda, tady na ten stůl,“ říká mu Edelstein v jidiš, jeho hlas zní klidně.

„Co se mnou bude, doktore?“ respektuje první pokyn Zagiel, tedy se svlékne, ovšem do druhého se mu nechce, zdráhá se vylézt na stůl.

„Už jsem ti to říkal. Pokud se ale budeš zpěčovat, tak to může mít jinej průběh. Voni odpor nestrpí, to je ti doufám jasný. Zabijou tě a vyberou na ten výzkum jinýho vězně.“

„Ale když si tam lehnu, tak neumřu?“

„Když si tam nelehneš, tak umřeš určitě,“ říká Edelstein důrazně, „Když si tam lehneš, tak máš naději, že jsem ti říkal pravdu, a budeš žít dál. Anebo jsem ti lhal a umřeš. Tak si rychle vyber, buď jistá smrt nebo jistá naděje,“ dodává důrazně.

„Co se děje?“ tváří se nerudně Kremer.

„Má strach, pane profesore,“ odpovídá po pravdě Daniel, „Jeho kolega jsem byl také odveden a už se nevrátil. Tak se bojí, že až si lehne na ten stůl, tak bude usmrcený. Snažil jsem se ho uklidnit, ale možná se mi to nepovede.“

„Vezmu si svoje pomocníky,“ reaguje Klehr a jde směrem ke dveřím, za nimiž má své zkušené přísluhovače, kteří už podrželi desítky či spíše stovky chudáků, co jim byla aplikována speciální léčba.

„Doktore, co mi chtějí udělat?“ ptá se Rajtel kvílivým hlasem, je na něj tristní pohled, stojí tu nahý uprostřed oblečených mužů, vyhublý, mnoho masa na těle už nezůstává, žebra se dají lehce počítat. Chvěje se strachy a jeho oči se rozhlížejí těkavě kolem sebe.

„Přivedou si pomocníky. Na tom stole stejně skončíš, a ještě ti dají přes držku,“ odpovídá Daniel nerudně, náhle si uvědomí, že má na mladíka zlost. Proč vše komplikuje, proč mu všechno ztěžuje. Jako by si nemohl pokojně na ten stůl vlézt a nechat se v klidu zabít. Zachvěje se, je hrozné, že se na toho chudáka zlobí, měl by ho litoval. Je to už to odcizení, o kterém mluvil Schröder?

Když Zagiel uvidí trojici statných vězňů, spolu s tím esesákem, konečně se rozhoupe a rychle se drápe na určené místo. Lehá si na záda, ruce skládá podle těla, je patrné, jak se klepe strachy.

Nikdo už nic nevysvětluje, pomocníci Klehra se dají do práce, jeden přidržuje nohy popravovaného, další dva ho berou za ruce a rovnají mu je tak, jak oni potřebují, aby se co nejvíce vypnula hrud' a jejich šéf měl snadnější práci. A také se mu snaží zakrýt oči, jeho vlastní rukou.

„Co to znamená? Co to znamená? Chcete mě zabít?“ vykřikuje teď Rajtel, začíná sebou škubát a snaží se dostat z pevného sevření. Ale nemá už mnoho sil, tak sebou jen mrská jak ryba na suchu.

„Lež klidně, ty parchante,“ naštve se Josef, v pravé ruce drží injekci a levou několikrát udeří vražděného mladíka do hrudi a do břicha.

Daniel se rozhlédne, Kremer si něco čte z papírů, možná však jen nechce pozorovat, jak je jeho zkoumaný vzorek zabíjen. Dering stojí s lhostejným výrazem, trojice pomocníků se snaží udržet mládence na stole v klidu a Klehr, evidentně naštvaný, se ho snaží dobře zabít. Nechce se shodit před tolika svědky, kdy by nezavedl jehlu správně, či ji dokonce ohnul o kosti popravovaného vězně.

„Vy jste mi lhal, doktore! Vy jste mi lhal! Všichni jste vrazi!“ křičí Zagiel, už spatřil injekci a tuší, kolik uhodilo. Ví, co se tady děje a již si je jistý, že mu zbývá jen velmi krátký čas života.

Edelstein nic neříká, jen sklopí hlavu. A modlí se, aby už byl ten mladík mrtvý, aby skončil jeho marný boj a jeho křik. Což se mu vyplní, neboť Josef se trefí hned napoprvé a tak se tělo na pitevním stole zklidňuje, až nakonec leží zcela bezvládné.

Tři pomocníci rychle opouštějí místnost, Klehr si balí svá fidlátka. Svoji práci odvedl, teď se na mládenci vyřadí doktoři. Z jeho výrazu je patrné, jak ho mrzí, že nebude pitvě přihlížet, ale pozvání bohužel nedostal.

„Tak doktore, kdy začneme?“ obrátí se Kremer na židovského lékaře, „Abyste zase neměl připomínky, ohledně skutečné smrti a vnímání mozku.“

„Šlo přeci jen o teoretickou úvahu, pane profesore,“ odpovídá Edelstein.

„Tak to nechám na vás,“ pokrčí rameny Kremer, „Až se vám bude zdát vhodná doba k zahájení pitvy, tak začneme,“ dodává smířlivě, „Jinak ty podklady jsou opět zpracovány velmi pečlivě. Můj kolega Schröder měl asi šťastnou ruku při výběru svého asistenta,“ odloží listiny na stůl.

„Zkusím jeho reakce, pane profesore,“ říká Daniel, přitom si všimne Klehra, na kterého očividně pochvala profesora udělala dojem, „A také děkuji za vaše velmi příznivé hodnocení. Mohu mít v souvislosti s tím jeden dotaz, pane profesore?“

„V souvislosti s čím?“

„Zbývá pořád asi třicet subjektů zkoumání, pane profesore. Ale jejich stav se blíží tomu, čemu tady říkají slangově musulman, tedy konečná fáze vyhladovění. Nevím, kdy přesně bude chtít pan doktor Schröder výzkum ukončit. Mám se s ním domluvit, pane profesore, nebo tak učiníte vy? Pokud totiž bude výzkum ukončený, tak ty subjekty budou poslány na zvláštní léčbu a jaksi zmizí, tedy už je nebude možnost zkoumat.“

„Správná připomínka, mladý muži. Rozhodně by byla škoda, kdyby jen tak bezúčelně zmizeli. Určitě si hodlám ještě několik z nich vybrat. Určitě než ten výzkum ukončíte, dejte mi vědět. Mohl bych si jich vybrat i více, než jen jednoho,“ pohlédne Kremer na nehybné tělo na pitevním stole.

„Domluví se s doktorem Schröderem, myslím si, že to bude trvat maximálně tak dva týdny. Pokud nebude zájem čekat až do úplného konce.“

„Poslouchejte, doktore, to není vůbec špatný nápad,“ zarazí se teď Johann, „Možná by nemuseli být všichni odesláni na tu speciální léčbu, až je uznáte práce neschopnými, což vlastně ukončí vaše zkoumání. Pár by jich mohlo zůstat, třeba někde tady, a ještě bychom je mohli chvíli sledovat. Tím by jejich stádium vyhladovění ještě pokročilo, a až pak bychom je mohli otevřít.“

„Záleží na vašem přání, pane profesore,“ zachvěje se Edelstein, neboť nevědomky možná způsobil několika vězňům další utrpení. Byť jim možná o pár dní život prodloužil. Ale co je to za život, umírat tady na tomto bloku hladu?

„Uděláme to tak,“ tváří se Kremer spokojeně, „Až s nimi budete končit, vybereme spolu tak tři čtyři z nich a ty si tady necháme. Buď až do úplného konce, nebo to ukončíme těsně před ním.“

V tu chvíli je již Klehr sbalený a Edelstein zachytí jeho pohled. Určitě není nepřátelský, byť je v něm jistá závist, neboť ten mladý židovský lékař bude se slovutným profesorem provádět pitvy a zkoumat vnitřnosti vězňů, zatímco jemu připadá jen povinnost jim jejich vzorky připravit. Zároveň ale na něj udělal dojem i rovnocenný dialog mezi váženým německým doktorem a daleko mladším kolegou, dokonce Židem. Asi v tom mladém židovském lékaři opravdu něco je, když s ním všichni němečtí doktoři jednají tak dobře.

„Podle mého již je ten mladý muž zcela jistě mrtvý,“ řekne Daniel, když sanitář opustí operační sál.

„Tak se do toho dáme. Tenhle je hodně mladý, dvacet let, tuším,“ podívá se Kremer do papírů, „Bude jistě zajímavé, jak se jeho stav projevil na jeho orgánech,“ je patrné, jak se už těší, až nebožtíka otevře, a jak už dychtí prozkoumat jeho vnitřnosti.

Edelstein neodpoví, jen se připravuje na asistenci. Už ho nic nepřekvapuje, tady je prostě normální zabít dvacetiletého kluka, jen aby se mu mohli hrabat ve vnitřnostech. Pitvat jeho játra, slinivku nebo slezinu.

V kanceláři nalezne doktora Schrödera, kterého hned informuje o žádosti Kremera. Ten jen mávne rukou.

„Ať si vezme třeba všechny. Kdy to chceš skončit?“ položí další důležitou otázku.

„Já, pane doktore?“ zachvěje se Daniel, neboť ukončení výzkumu znamená automaticky smrt třiceti sledovaných vězňů.

„Ty je přece pořád vážíš a hlídáš, ne? Můžou ještě vůbec pracovat? Jak na tom jsou?“

„Už dost bídne,“ přiznává neochotně asistent, „Ten jejich kápo by se jich nejradši co nejdříve zbavil.“

„Ten kápo může jít tak leda do prdele. Von nám tady nebude rozhodovat, kdy výzkum ukončíme nebo ne. Ale vážně, kdy budou zralí na podpis?“

„Po pravdě, pane doktore, na ten už jsou zralí skoro teď. Ale podle mého názoru by mohli ještě fungovat tak čtrnáct dní. Jsou hrozně sedřeni a také vyhladovělí. Asi opravdu dbají na to, aby nedostali nic navíc. A taky dost tvrdě makají.“

„Tak tomu ještě dáme tejden, pak se na ně pořádně podíváš a řekneš mi.“

„Mám o tom rozhodnout já?“

„Máš s tím snad nějaký problém? Dyť je to přece tak úplně jedno, jestli skončeš za tejden, za deset dní, za dva tejdny. Jejich vosud je danej, a ty na něm přece nic nezměníš,“ zavrtí nechápavě hlavou Schröder.

„Máte naprostou pravdu, pane doktore. Ale termín ukončení toho pokusu je také termínem jejich smrti.“

„Dobře, tak úplně upřímně. Když jim dáš třeba tři dny navíc. Nebo i tejden. Tak co tím získáš?“ podívá se zpříma Johann.

„Jen tři dny života navíc,“ odpovídá očividně neochotně Edelstein.

„A jakýho života?“

„Života, který není ničím jiným, než čekáním na smrt.“

„No tak vidíš. Hodnota takovýho života je přece úplně na hovno, takže když jim ho zkrátíš vo pár dní, tak jim vlastně jen posloužíš. Tak z toho zase nedělej drama, rozhodni naprosto vodborně, bez emocí. A domluv se s profesorem, ať si jich vezme, kolik chce. A do naší zprávy pak přidáme ty jejich pitvy, čím víc jich bude, tím líp, bude to vypadat víc vodborně. Ale šlo to dost rychle, ne?“

„Šlo to velmi rychle, pane doktore,“ přikývne Daniel, „Pokud jde jen o to ty lidi co nejdříve zabít prací, pak byl asi záměr naplněný. Pokud ale někdo chce výkonné pracovníky do svých továren, na svá staveníště a podobně, pak není výzkum moc povzbudivý. Výkonnost musí nutně rychle klesat, jak začínají chřádnout, a to nepočítám surové zacházení s nimi.“

„No to je ten věčnej spor, mezi těma dvěma hlediskama, jak už jsme vo tom mluvili,“ souhlasí Schröder, „Můj názor znáš, tohle považuju za naprosto zbytečným plejtváním pracovní silou. Mohli říši sloužit delší dobu. Ale je tu i to druhý hledisko,“ pokrčí rameny.

„Domluvím se s panem profesorem Kremerem, a počítám, že nejpozději do čtrnácti dnů bude ten výzkum ukončený. Ti lidé už melou z posledního.“

„Pak nezapomeň pečlivě připravit zprávu, musí to vypadat hodně vodborně, ať si šplneme. Kdoví, kam to nakonec dorazí. Třeba se někdo chytne za nos a uzná, že by bylo vhodnější je líp krmit a líp se k nim chovat, pak by vydrželi lépe.“

„Tak teď nevím,“ podívá se tázavě Daniel na svého šéfa, „jestli by to po ně byla výhra nebo ne. Když musí tak jako tak umřít. Jestli je výhrou otročit místo tří měsíců třeba půl roku. Nebo je lepší zemřít dříve a ušetřit si tři měsíce utrpení. Určitě se každý bude snažit žít co nejdéle, ale je to opravdu výhra?“

„Di s tím svým filosofováním do prdele, tohle není naše starost. Sedej, máme ještě dost práce, kterou si zanedbal, když ses s profesorem šťoural v tom vyzáblikovi,“ ukáže Johann na židli.

Když Schröder odejde, začne se Edelstein zabývat brašnou s léky. Nejprve oddělí ty, co jsou určené pro pacienty experimentálního pokoje, pak začne třídit zbylé. Respektuje pokyn šéfa, tedy čtyři pětiny dává na jednu hromádku, zbylou pětinu pak na druhou, ta zůstane pro něho. Ne vždy to jde přesně dodržet, ale kdo ho zkontroluje.

Po skončení večerního apelu se pokusí vyhledat Adama Cielucha, ale nenalezne ho, tak pro něj nechá vzkaz u kolegy. Zmíněný polský písař se dostaví kolem půl deváté, tedy krátce před večerkou. Následně je informován o zásobě léků, a také o naznačených požadavcích Schrödera.

„Je toho dost, tohle nepůjde jen tak pronést,“ tváří se ustaraně Adam.

„Můžu něco navrhnout? Proč to odnášet, když to může zůstat tady,“ říká Edelstein, čímž chce zároveň zvýšit i svou cenu.

„Může to zůstat tady?“ tváří se překvapeně Polák.

„Doktor Schröder řekl, že to můžu předat najednou, nebo i postupně, pochopitelně za něco pro něj.“

„A taky pro tebe, ne?“

„Pro mě je klíčové, když se postaráte o moje bratry.“

„Za jejich život se ti nikdo nezaručí.“

„To vím, ale teď snad mají lepší práci, ti co přežili,“ povzdechne si Daniel, „Jde o to, aby si ji udrželi a taky, aby případně měli co jíst, myslím tím navíc, aby neskončili jako muslimani.“

„Ty dvojčata se tam mají dobře, což sám můžeš posoudit, vídáš se s nimi. I ten tvůj bratr na rampě si dokáže přilepšit, z toho, co najde ve vlcích. Možná ho půjde časem převést přímo do Kanady, přímo tam, kde se třídí věci. Tam toho bude ještě víc, i když tam taky může snáze přijít k úrazu, když bude chtít něco pašovat. Ale snad má rozum. A ten, co je u krematoria, tak tam dělá předáka jedné směny, kápo ho tak trochu hlídá, chová se k němu lépe a občas mu něco navíc k jídlu taky donese. Ale radši s ním ještě promluví, já, nebo někdo jiný. Aby tam tvůj bratr nestrádal. Ale všechny esesáky neumíme, od nich hrozí nebezpečí.“

„Všechny esesáky?“ podívá se zpytavě Edelstein.

„Neřeknu ti kdo, to po mně chtít nemůžeš. Ale pár jich umíme, dá se s nimi dohodnout. Jako s tím tvým doktorem. Buď nám něco seženou z venku, nebo občas přimhouří oči, když je nutný něco propašovat.“

„Nevyzvídám, ptám se jen ze zvědavosti. Ale ty léky mohou zůstat tady, můžete si vzít, co budete potřebovat. Jen by asi bylo dobré něco dát Schröderovi předem, než je všechny spotřebujete. Jednak ho to motivuje, aby sehnal další, a za druhé se nebude zlobit, když je tady najde. A nikdo jiný asi tenhle jeho kamrlík prohledávat nebude.“

„To nebude. Důležité je, když s tím on souhlasí,“ pokývá hlavou Cieluch, „Je to takový divný patron, ne?“

„Nevyznám se v něm, vlastně možná už trochu ano, ale pořád dost tápu. Jedno vím ale jistě, jeho zajímají především ty jeho výzkumy. Je tím doslova posedlý. Asi toho taky dost prožil, podle některých náznaků, a asi má i dost konexí, na vysokých místech. Ale důležité pro něj jsou ty šílené výzkumy. Jsou hrozné, ale přitom jen díky nim já žiji a máme i ty léky. Přijde mi jako pragmatik, ne takový fanatik, jako někteří. A jak jsem pochopil, není mu proti mysli zabezpečit rodinu. Prý toho už pro říši udělal dost, taky musí občas myslet na sebe.“

„Takový jeho přístup nám naprosto vyhovuje. Co ty sám, nepotřebuješ něco? Vždycky chceš jen něco pro bratry, a co ty?“

„Já nic nepotřebuji. Mám vyšší dávky jídla a on mi občas něco přinese. Nevím, jestli to přímo nechá udělat, nebo mu to zbude, ale nemám se špatně. I tenhle kamrlík je skvělý. Taky už mě trochu

znají i ti jeho kolegové, a tak pokud zase bude nějaká šílená selekce, snad mě znovu kvůli jizvě na břicho nepošlou ...“ nedokončí Edelstein, zato mu přeběhne mráz po zádech.

„Domluví se s kolegy,“ podívá se na hodiny v místnosti Adam, „Ale ten nápad mít tady zásobu léků je podle mého dobrý. Lepší, než je někde skrývat a riskovat, že nám je někdo najde. Taky bych ti řekl, který doktor si je může vyžádat, přímo u tebe, a ty mu je dáš, když bude potřebovat. Aby to nebylo přes dalšího prostředníka.“

„Snad doktoru Schröderovi tenhle kamrlík zůstane,“ sděluje své vroucné přání Daniel.

„Proč by neměl? Nebo se snad někam chystá?“

„Podle všeho ne, naopak, sní o rozběhu mnoha experimentů,“ zachvěje se lékař, „Něco sám, něco se svými kolegy. A tak by snad mohl dodat i další léky, alespoň si myslím. Zná asi hodně lidí, z různých farmaceutických firem, nebo i kolegů lékařů. I když jsou léky jistě nedostatkovým zbožím, za správnou provizi se asi dají dělat zázraky.“

„To dají,“ zasměje se Cieluch, „Vlastně asi není nic, co by se tady nedalo sehnat. Když znáš, na koho se obrátit a máš čím zaplatit.“

„Jenom ta svoboda ne.“

„Nechceš se doufám pokoušet o útěk,“ podívá se pátravě Adam.

„Já?“ zatváří se překvapeně Daniel, „O tom vůbec nepřemýšlím. Jednak na to nejsem ten správný typ, a pak, mám tady bratry. Snad jim mohu trochu pomoc, díky svému postavení u doktora Schrödera a taky díky vám. Ale jak jsi sám nedávno říkal, většinou ty útky končí špatně.“

„To končí, což neznamená, že by se o ně další nepokoušeli. Sám už si tady zažil to běsnění, když se o to někdo pokoušel. No nic, já budu muset jít. Tu domluvu považuj za uzavřenou, pokud mohou ty léky zůstat tady, bude to dle mého nejvýhodnější. Domluví se s ostatními, ale pravděpodobně budou pro. Pro toho tvého doktora taky něco seženeme, aby měl tu motivaci, jak říkáš. A nechal tady tu zásobárnu léků.“

„Vadím moc, tvým přátelům?“ zeptá se náhle Edelstein, a upře pátravý pohled na mladého muže, s kterým se snad trochu sblížil.

„Tak vadíš,“ usměje se mírně rozpačitě Cieluch, „To víš, pořád jsou tady nějaké ty předsudky. Ale je vás tady pořád víc, postupně asi i vy získáte důležité posty, jako třeba ty. Je pravdou, že mnohým bratříčkování s vámi moc nevoní. Ale nikdo ti záměrně nebude škodit, tobě nebo tvým bratrům, na to dohlédneme.“

„Za to jsem ti moc vděčný.“

„Už se nám vyplácíš,“ ukáže Adam na brašnu plnou léků, „Když někdo onemocní, tak se asi nebude bránit přijmout lék jen proto, že je od tebe. Když mu může zachránit život, odvrátit od něho hrozbu selekce a smrti. Tak jsme domluveni?“

„Ano, z mojí strany je domluva jasná, ty mi pak řekni, jestli to máš potvrzené. Není ale problém vám ty léky dát všechny, pokud budete chtít,“ pokrčí rameny Daniel.

„A co ty? Necháváš si něco?“

„Upřímně? Ale jen mezi námi dvěma?“ znejistí trochu Edelstein, ale pak se rozhodne nenarušovat křehké přátelství s tímto Polákem, „Doktor Schröder mi řekl, že jedna pětina je pro mě, a je mu jedno, co s ní udělám. Jestli léky využiji pro své bratry, nebo pro své přátele, nebo je za něco vyměním. Což mě dost potěšilo.“

„Dobrá dohoda,“ přikývne Adam, „Něco pro tvého doktora zkusím sehnat co nejdříve, a pak i další. Je moc důležité mít kontakt na esesáka. A na doktora vůbec, vždyť právě oni tady rozhodují o životě a smrti, při těch selekcích,“ vykročí ke dveřím, u nich mávne na pozdrav a mizí.

Daniel zůstane sám. Zamkne kancelář a zhasne, pak si sedne do židle a zapálí si cigaretu. Pár jich ještě má, občas mu nějakou nabídne Schröder, sem tam tady nechá krabičku, ve které jich je už jen pár. Tak si je šetří, a jednu si dává i před spaním. Naštěstí dnes není nutné ponocovat, úkoly, co obdržel, má už téměř hotové a zbytek stihne před příchodem svého šéfa.

Zamyslí se. Po pár dnech tady si nedovedl představit, že by v tomhle pekle dokázal přežít delší dobu. Ted' cítí jistou nepatrnou naději. Minimálně mu snad nehrozí smrt v nejbližší době. Pokud se tedy něco fatálně neposere. Bohužel kolem něho hynou lidé houfně, a bohužel občas i příslušníci jeho rodiny. Ne, nesmí myslet na mrtvé, jen na ty živé. Jak jim jejich těžký osud ulehčit.

Přízeň Schrödera, spolupráci s dalšími německými doktory, i navázaný vztah s Poláky, mu vlévá mírný optimismus do žil, ale opravdu jen hodně mírný. Pořád ho mohou kdykoli zabít, neboť je jen Žid a jako takový tady má zemřít. A bude žít jen tak dlouho, dokud ho budou potřebovat, dokud se jim jeho služby budou hodit. Tím si je bohužel taky jistý.

BLAHOSLAVENÍ CHUDÍ DUCHEM

Joseph Edelstein se pomalu sžívá s novou prací i novým prostředím. Nesnaží se hledat žádné přátele, naopak, je hodně uzavřený a spíše se ostatních straní. Podle svých zásad, zde utvořených, nepřemýšlí o budoucnosti, pouze o tom, jak přežít další den, jak sehnat něco navíc k jídlu a jak se nedostat do žádného průšvihů. Díkybohu vždy, když dorazí nový transport, dokáže něco na zub objevit a tím si významně pomoci. Jen díky tomu neztrácí svou váhu, ale podobně na tom jsou i další členové tohoto privilegovaného komanda. Na rozdíl od jiných pracovních čet, v nich může spatřit ploužící se vychrtlíky, co už jim zvoní umíráček.

Kupodivu ho ani smrt Davida nijak zvláště nezasáhla, počítal s ní, stejně jako počítá se smrtí svou i dalších. David měl tuberkulózu a žil tady tak dlouho jen proto, že ho Daniel chránil. Ale všichni věděli, i on sám, jak to nakonec skončí. Občas pomyslí na Isaaca, jak to tam asi zvládá, ale prý ho ten vrah Morawa šanuje, tak snad ho neumlátí. Tam u krematoria byl větší klid, zůstávali v závětrí, nemuseli na ty prokleté apely, jako tady. Ale zase ta práce ... Tady občas z vlaku taky musí vytáhnout nějakou tu mrtvolu, ale ty hrůzy, co byly tam ... Zvláště když někoho zplynovali, nebo postříleli. To pak byl hrozný nápor na nervy.

Právě stojí na apelu, a už je to dost nepříjemné. Podzim je v plném proudu, někdy na ně prší, do toho zima. Jen aby nedostal zápal plic, to by taky mohl skončit na ošetřovně a tam by ho nějaký nácek mohl selektovat. Pak by dostal injekci, nebo by ho nahnali do plynové komory. Otrpě se při té myšlence, on moc dobře ví, jak tam ty lidé trpí, jak tam vyvádějí, než se udusí. Někdy si tam zkusí představit sám sebe, a vzpomene na chvíli, kdy měl strach, jestli se nezavrou dveře, když vedl oběť dovnitř. Ale pak jen mávne rukou. Pokud mu je souzeno se udusit v plynu, nic s tím nenadělá. Ted' musí přečkat tenhle nepříjemný apel, pak další pracovní směnu a nakonec apel večerní. A mezitím nalézt něco k jídlu. Vše ostatní je podružné.

Pokud vykládají vagóny se zásobami, tam si nic vzít nedovolí. To mají náckové moc dobře spočítané, a za krádež by taky mohla být kulka. Naštěstí pro něho pořád jezdí transporty a tam už je to jiná. Většinou ti nešťastníci mají svou železnou zásobu, co zůstane v jejich zavazadlech. To znamená pro něj a jeho kolegy život. Pro ně život a pro většinu z toho transportu smrt v plynu. Ale nad tím moc nepřemýšlí, tady nejde myslet na jiné, tady musí myslet jen na to, jak sám přežít. To je jeho filosofie, té se drží.

Dost ho deptá, když vynášejí z vlaků zásoby s jídlem. A jakým! Musí ho vykládat a tak ho držet v ruce. Přitom je pro něho tabu, náckové kontrolují každou konzervu, každou bednu, přepravku. Tak jen slintá, při pomyslení, jak asi obsah přenášeného proviantu chutná.

Kvůli jakému idiotovi se zase dneska ten apel protahuje? Stojí na něm všichni, celý tábor. Začíná mu být zima, přitom se má oproti jiným dobře. V zavazadlech si sehnal triko, košili, podvlikačky, teplé ponožky a na nohách má i normální boty. To jejich komandu tolerují, místo těch dřeváků. Nejsou nijak výstřední, jako u těch z Kanady, tedy přímo z třídirny, ale pohodlné a teplé jsou. To je jeho výhodou, stejně jako dalších tady. Tohle jim za krádež nepočítají, nechají je, ať se o sebe

postarají sami. Vylepší si oblečení a zasytí břicha tím, co naleznou v pozůstatostech po transportovaných.

Konečně. Je vydán pokyn a apel končí, teď bude záležet, co jim dají za práci. Mohou vykládat auta s věcmi po zplynovaných, mohou stěhovat proviant či jiné zásoby, mohou taky být odvedeni k dalšímu transportu. Což by se mu líbilo, protože tam by se dalo najít jídlo. Sice většina z toho vlaku zemře, ale snaží se je moc nevnímat.

I když někdy jsou tam moc krásné dívky, většinou jdou na správnou stranu. Ale někdy i moc hezké ženy, ještě mladé, putují do plynu, protože mají haranta nebo haranty a nechťejí se od nich odloučit. Nebo je od nich ani neodlučují, aby se neodehrávaly zbytečné scény. I tak jich je někdy dost, když se rodiny nechťejí roztrhnout, snaží se dostat do druhé skupiny. Bohužel někdy i do té nesprávné, a oni jim nesmí poradit, aby zůstali tam, kam byly určeny, protože to je naděje ještě nějaký čas žít. A taky těhotné ženy, ty taky jdou rovnou do plynové komory. Stejně jako děti, někdy i odrostlejší chlapci a dívky, co nevypadají dost silně, vyspěle či jsou menšího vzrůstu.

On se snaží na jejich osud nemyslet, prostě jen další stovky neznámých lidí, kteří za pár hodin zemřou. Co s tím nadělá. Nic. Tak proč to řešit. Někdy mu probleskne vzpomínka, jak tady rozdělili jeho rodinu, to je pak horší, ale snaží se ji rychle zaplašit. Jenže na co myslet, když je pořád sám, s nikým moc nemluví. Neumí mozek vypnout, ten pořád někde štrachá a vytahuje vzpomínky, které mu jsou velmi nepříjemné. Které se marně snaží zadusit. Snaží se pozorovat okolí, na něco se upnout, aby se jeho šedá kůra mozková něčím zaměstnala. Ne vždy se mu to však daří.

Den utíká chvílemi rychleji a chvílemi pomaleji, podle toho, jak moc je práce. Díkybohu je příliš zahálet nenechají, a tak tahá bedny, vykládá věci z nákladáku, pak je přerovnává. Pozře hnusný oběd a všechno se znovu opakuje. Prohodí pár slov se svým patronem, dvaatřicetiletým Eliezerem Lichtigem, ale ten ho moc neotravuje, už si povšiml jeho uzavřenosti a nechává ho být. To spíše osmnáctiletý Herbert Reich by se chtěl bratřit, povídat si, někdy ho má plné zuby. A ten kluk pořád něco žvaní a žvaní. Tak to pouští jedním uchem dovnitř a druhým ven, mnohdy si uvědomí, že vůbec netuší, co mu povídá.

Už se brzo stmívá, říjen produkuje hnusné počasí, není ani teplo ani pořádná zima, ale něco nepříjemně vlezlého, co zvlhčuje jeho oděv a bohužel i proniká pod něj. Občas sprchne, někdy jde i o déšť se sněhem, co většinou po dopadu roztává. Nebo i chvíli leží, než se přemění ve vodu. Ale asi brzy už přijde opravdová zima, a ta je prý tady peklo. To pak budou asi na rampě a při práci krušné chvíle. To u pecí v krematoriu bylo pořád teploučko, ovšem ten hrozný smrad, proti tomu je tady vzduch lahodný, i když i on je cítit tím mrtvolným pachem, něčím shnilým. Někdy, když fouká vítr od Birkenau, poznává ten smrad, zápach hniјících těl a páleného lidského masa. Není nijak nasládlý, jak se traduje, asi smrdí hniјící i škvařící se lidské maso stejně jako zvířecí.

Už by mohla dnešní směna skončit, už je tma jak v prdeli. Už jsou zase v provozu ty ohromné lampy, co je sledují svými paprsky. Jenže nezahřejou, jako ty sluneční, pokud je teda mraky vůbec propustí k tomuhle zkurvenému místu. Svolávají je dohromady, tak snad je odvedou do tábora, kde bude nutné nějak přečkat apel a pak snad přijde odpočinek.

Bohužel se mýlí, odvádějí je na rampu. To znamená, že ještě teď večer, nebo dokonce v noci, dorazí další transport. Nakonec pořádná večere by se hodila. Jen bude záležet, odkud ten transport přijede, ty ze západu jsou jednoznačně bohatší na kořist. Kvůli jídlu rád přečká nějakou tu hodinu nepohody, nakonec možná uniknou i večernímu apelu, když se práce tady protáhne. Vždy je něco za něco, mudruje.

Poskakuje, různě přešlapuje, aby se zahřál. Vzduch je nepříjemně vlhký a teplota již klesá k nule, ještě však nemrzne. Zaraduje se, když spatří vlak, brzo jim začne práce a skončí tohle nepříjemné čekání.

Velmi brzo zjistí, že je něco v nepořádku, něco je jinak než obvykle. Podle jeho zkušeností by teď měli z vagónů vybíhat muži, ženy a děti, vystrašení, ale celkem poslušní, a stavět se do řad pro

následnou selekci. Ovšem tady je něco špatně. Objevuje se jen pár lidí, a ti jsou značně zmatení a podivně ustrojení, někteří dokonce velmi nedostatečně. Že by ve vagónu bylo takové teplo, aby odkládali někteří svůj oděv? Ale proč si ho rychle nevzali, když jdou ven a tam je zima?

Jsou zatím dost daleko a tak na ty lidi dobře nevidí. Ale vylézá jich zoufale málo, proto se někteří esesáci s holemi v rukách snaží vlézt do vagónů a vyhnat je ven, nicméně po chvíli jsou zase venku. S pouhými pár nešťastníky či nešťastnicemi, co se zmateně motají po perónu a nic nedbají na řev nácků.

„Do prdele, to jsou blázni nebo co?“ ujede Josephovi.

„Už to tak vypadá,“ potvrzuje jeho slova Eliezer, „Možná tam do těch vagónů nahnali celou nemocnici, celej blázinec. A teď podle všeho nevědí, co s nima,“ potutelně se usměje.

„Máš pravdu, jsou nějaký bezradný,“ přikývne Edelstein.

Vězni z komanda stojí stále dost stranou, jejich chvíle má přijít, až budou lidé z vlaku venku a začne jejich selekce. Pak mají začít vykládat vagóny, jejich zavazadla, případně mrtvá těla těch, co zesnuli cestou.

Ovšem dnes se tento proces zadrhl, což asi esesáky mate, vnáší do jejich zavedených pořádků nejistotu. A oni jsou najednou bezradní, váhají, co s tím. Přitom nákladáky už stojí připravené, stejně jako sanitní vůz. Od září už lidé nechodí k plynovým komorám pěšky, velení tábora si pořídilo pět těžkých nákladních aut a na těch oběti převáží. Ovšem dnes bude asi problém na ně osazenstvo vlaku dostat. Podle všeho ani žádná selekce nebude, asi jde opravdu o duševně choré a ti všichni půjdou rovnou do plynu. Pokud je tedy vůbec dostanou z toho vlaku.

Přichází pokyn pro vězeňské komando. I pro ně dojde ke změně, normálně s lidmi z transportu do kontaktu vůbec nepřicházejí, dnes asi budou muset pomáhat ty šílené z vagónů vyhnat. I Joseph teď rychle kluše vpřed, neboť esesáci jsou napružení a neváhají použít své hole. Mají problém, tak se ho rozhodli přenést na jiné.

Edelstein, Lichtig a Reich se drží u sebe, teď vlézají do jednoho z vozů. Už kousek před ním ucítili ten puch, nyní je ale doslova udeří do nosů. A jejich oči se rozšiřují hrůzou, neboť obrázek, který registrují v přítmi vagónu, je opravdu otřesný. Na první pohled je patrné, že mnozí z přepravovaných jsou po smrti nebo k ní nemají daleko. Další se chovají nepřírozeně, buď se krčí a vyplašeně zírají, nebo se naopak smějí, jiní se zase projevují agresivně a napadají své kolegy či kolegyně. Ačkoli je i ve vagónu zima, tak jsou někteří polonazí či dokonce zcela nazí. Těžko říci, co vlastně vnímají, zda vůbec pocítí zimy registrují. Možná i proto jsou někteří již mrtví.

„To je strašný!“ hlesne Reich, a pak zakňučí, protože venku stojící esesák ho přetáhne pořádně přes stehna holí, zastavil se moc blízko východu.

„Ven! Dostaňte je ven! Vykopejte je z toho vagónu!“ řve vztekly nácek.

Joseph je už hlouběji ve voze, proto na něj esesák nedosáhne, a tomu se rozhodně nechce dovnitř, do toho hnoje, strašného smradu, mezi ty šílené či pološílené individua. Ta něco melou, a té řeči Edelstein nerozumí. A pak ji spatří. Ona vypadá jak anděl. Dívka kolem dvaceti let, ale tak strašně odlišná. Má na sobě stejnokroj, vcelku zachovalý, na tu hrůzu tady, kdy je na malém prostoru soustředěno značné množství bláznů, živých mezi mrtvými, ti všichni pak ve výkalech, tady asi jen málokdo chodil spořádaně na kbelík. Nebo je ten už plný, nejspíš převržený. Tady se asi museli díť cestou strašné věci, uvědomí si a zachvěje se. Skoro s úctou pohlédne na tu sestru, co ho tak fascinuje.

„Umí tu někdo německy?“ ptá se, jako první z pěti vězňů sem nahananých se vzpamatoval, musí rychle něco udělat, nebo se zlost esesáků obrátí proti nim.

„Já umím německy,“ ozve se ten anděl, a on se zachvěje, ta dívka mu přijde jak z jiného světa, sem přece vůbec, ale vůbec nepatří.

„Odkud proboha jste?“ vydechne mladík, „Z jaké země?“ upřesní svůj dotaz.

„Jsme z Holandska. Z ústavu pro choromyslné. Židovské nemocnice. Všechny naše pacienty naložili, my je doprovázíme,“ podívá se ona smutně kolem, snad jako by si dávala vinu za ten příšerný stav tady, to už k ní přicházejí i dvě další sestřičky, o něco starší, ale také poměrně mladé.

„Musíme ty lidi dostat ven. Co nejrychleji,“ říká Joseph naléhavým hlasem, „Když to neuděláme, tak začnou ti vojáci venku zuřit, a pak může být zle. Nejen s nimi,“ ukáže na chovance povalující se různě po zemi, či jejich kolegy po nich šlapajících, „ale taky s námi a s vámi.“

„To nebude tak jednoduché ...,“ tváří se sestřička nešťastně.

„Musíme je dostat ven. Jinak jsou schopní sem začít střílet, a odneseme to všichni,“ začíná Edelstein pocíťovat obavu, ale také zlost na ty debily, co vůbec nechápou, co se po nich chce, „Rozumíte mi? Musíme je začít dávat ven, slyšíte, jak tam venku ti esesáci řvou?“ dodává naléhavým hlasem.

„Zkusím s nimi promluvit, zkusím je uklidnit. Jsou moc vystrašení,“ chápe snad sestra velmi kritickou situaci.

„Tak to zkuste, aspoň ať nějací začnou vylézat, nebo bude zle,“ chápe se iniciativy nejmladší z pěti vězňů, kteří byli nahnáni do tohoto vagónu, a také nejlépe snášející otrěsný puch i obrázek zkázy. Má ale výcvik od krematoria, na rozdíl od svých kolegů.

Sám Edelstein také začne konat. Jednoduše chytí jednu starší ženu, co se divně kolébá na svých nohách a cosi křečovitě svírá ve svých rukách. Je dost silný, ale je překvapený jejím odporem, kdy se zpěčuje, snaží se zapřít. Tak přidá na důrazu, dost nešetrně ji chytí za levou ruku a za oblečení, a táhne ji k východu z vagónu. Na okraji trochu zaváhá, pak však spatří napruženého esesáka s holí, a tak do ní strčí a ona vypadne ven, tam se rozplácne před tím vojákem.

„Takhle přece nemůžeme ...,“ podívá se na kolegu vyčítavě Reich.

„Chceš tady dneska večer zhebnout?“ objeví se zlost v očích Josepha, „Já teda ne. Co myslíš, že udělaj, když je vodsud nedostaneme? Voni do těch sraček nepolezou, prostě to tady vystřílejí. A možná i s náma. Nemám chuť se kvůli těm debilům nechat zabít,“ soptí, tentokrát v jidiš.

Jeho vzrušená slova přimějí konat i jeho doposud zkoprnělé kolegy, snaží se vytlačit z vozu chovance, kteří se zdají být nejvláčnější, bez ohledu na pohlaví. Jde o muže a ženy různého věku, naštěstí zde nejsou žádné děti, alespoň nějaká úleva v té dnešní hrůze.

Bohužel spolu s aktivitou vězeňského komanda ožívá i osazenstvo vagónu. Někteří začínají křičet, různě knučet, snaží se dostat do některého z rohů, anebo se i zvyšuje jejich agresivita. Mezi nimi se snaží zjednat jakýs takýs pořádek sestřičky, většinou s pramalým úspěchem.

Náhle Joseph zakolísá, z pravého boku do něho vrazí asi čtyřicetiletý muž, se šíleným výrazem ve tváři, z úst mu vychází chrčivý zvuk, ruce se mu divně kolébají, stojí tam s očima zvířete zahnaného do kouta. Ale on v tom koutě není, naopak, nyní opět zaútočí.

„Do prdele,“ uskakuje stranou Edelstein, a pak ho popadne hrozný vztek. Díky přilepšením ke zdejší stravě neztratil tolik hmotnosti, a taky tady dost tvrdě dře, a tak jsou jeho svaly celkem vypracované. Proto určitě není slabý. Se značnou sebedůvěrou ve své schopnosti se rozhodne být ve rvačce se šilencem aktivní, jak agresor promáchne, napadne ho sám z boku, zasadí mu silný úder loktem pod žebra, následně mu podkopává nohy. Poté ho svou tvrdou botou bez slitování kopne do hlavy. Což muže přeci jen zklidní. Tak ho chytne za nohy, dotáhne k okraji vagónu a shodí bez okolků na tvrdou zem. Povšimne si pohledu esesáka, co jeho boj s bláznem sledoval, asi se dobře baví. A možná i kvituje jeho tvrdost. Což ho povzbudí, otočí se zpátky do vozu, připravený se utkat s dalším debilem.

„Jsou to pořád lidé,“ uslyší hlas po svém pravém boku a také jemný stisk na své pravé paži, trhne sebou, otočí hlavu a zírá do tváře onoho anděla v sesterské uniformě, i v tom značném šeru si uvědomí její dost vyčítavý pohled.

„On si začal první,“ vyhrkne, omlouvá své konání jak desetiletý kluk, když se snaží osvětlit důvody rvačky se svým vrstevníkem.

„Pořád jsou to lidé,“ zopakuje sestřička.

„Jak se jmenujete?“ zeptá se náhle, ani neví proč, je naprosto šílené v tomto prostředí a za téhle situace začínat konverzaci, ale nemůže jinak, je jí doslova fascinován.

„Miriam, Miriam Feinberg,“ odpovídá ona tichým a strašně smutným hlasem.

„Já jsem Joseph,“ představuje se on, „Jsem jen vězeň, když ty lidi nedostaneme z vlaku, tak nás ti esesáci přísně potrestají. Minimálně nás hrozně zmlátí,“ snaží se vysvětlit či omluvit své konání.

„Ti lidé se hrozně bojí, jsou ... bezradní,“ hledá ona vhodné německé slovíčko.

„To ty venku vůbec nezajímá,“ povzdychne si on, pak uslyší řev nějakého nácka a trhne s sebou, musí zase začít něco dělat, nebo výprasku neunikne. Sem za nim sice asi nepolezou, ale až se objeví venku, může mu to některý z nich rádně spočítat.

Vězni, ve spolupráci se sestřičkami, se nadále snaží dostat šílence ven z vagónu. Po napomenutí Josepha a jeho zklidnění, se všichni snaží o mírnější postup, ale někdy i tak musí použít sílu, aby dotyčného či dotyčnou vystrnadili. Bohužel ti se brání tím nejpřirozenějším způsobem, pudovým, a tak je škrábou či koušou. Jako ta asi padesátiletá paní, co na něj teď cení zuby, naštěstí se mu zahryzla jen do rukávu. Vytrhne se a proti

Miriam Feinbergová

dalšímu jejímu ataku nastaví loket. Nešťastnice si na něj sama naběhne, vyrazí si zub a začne dost silně krváčet. On se provinile podívá na svého anděla, ona jeho zákrok naštěstí neviděla, má svých starostí až nad hlavu.

Využije dalšího ataku starší ženy, uhne před ním a pak do ní nenápadně strčí, dost velkou silou, což znásobí její pohyb. Sama vlastně vypadne z vagónu na perón, on se otočí, aby nemusel hledět na následky.

Postupně se jim daří dostat chovance ven, zůstávají asi tři agresivnější muži, jeden hodně mladý a druhý dost starý. Ty zpacifikují poměrně rychle, bohužel ten poslední je dost silný a máchá kolem svými rukama. Eliezer se na něj vrhne, pomáhá mu další kolega, Joseph je obejde a ze zadu mu podrazí nohy. Vlastně ho vynesou ven, a vyhodí ho na perón. Mají všichni značný vztek, schytali pár drsných ran. Teď už tady není nikdo, kdo by byl schopen vyjít po svých.

„Vyneseme ty ještě živé,“ říká Joseph sestřičce, „Můžete nám je určit?“

„Co bude s těmi mrtvými?“ ptá se ona.

„Ty odneseme později, budou pohřbení nebo spálení v krematoriu,“ odpovídá on, zamlčí však, že stejný osud potká i ty doposud živé. Pak se hrozně ulekne, mráz mu přeběhne po zádech, snad ušetří alespoň ty sestřičky, ty jsou přece zdravé, duševně i fyzicky. Ale nesmí ji nic říci, nesmí ji varovat, aby nenasedala na ten nákladák, mohla by se podříct, a kdyby náckům došlo, kdo ji varoval, tak by ho jistě zabili. Pud sebezáchovy je silnější než touha tu krásnou dívku upozornit na hrozné nebezpečí.

Zdravotnice jim ukáží, kdo je ještě naživu, ty začnou vynášet, tentokrát si je podávají tak, aby je surově nevyhazovali. Tihle blázni se však nebrání, jsou buď v bezvědomí či polobezvědomí. Nakonec slezou na zem i oni, spolu se sestřičkami.

Joseph se rozhlédne. Na peróně, osvětlovaném silným umělým světlem, je právě a nefalšované boží dopuštění. Někteří ze šilenců vyhnaných z vozů jsou sice klidní, ale desítky dalších po něm pobíhají, vydávají různé skřeky. Někteří muži či ženy jsou polonazí, mnozí dokonce zcela nazí. Buď už tak přijeli, nebo o část oděvu přišli při přetahování se s vězni z komanda, co je s velkým úsilím vytlačilo z vagónů.

Do toho všeho se motají esesáci, někteří tloučou blázny, jiní vězně z pracovního komanda, jako by oni mohli za chování těch šilenců. Nastává nepředstavitelný zmatek, nikdo sice nemůže utéci,

kolem je neprodyšný kordón vojáků, některých i se psy, ale uprostřed toho se různě potácí či pobíhají stovky osob.

Podle všeho jich snad musí být na tisíc. Ty nikdo nedonutí, aby si stoupli pokorně do řad a nasedli na nákladáky, uvědomí si Edelstein a s obavami se rozhlíží. Náckové jsou teď podobně šílení jako ti chovanci, zuří, neboť si se situací nevědí rady. Přitom vozy už dávno čekají se sklopenou korbou, aby přivítaly budoucí oběti plynové komory. Tihle imbecilové díkybohu nepochopí, co je čeká, ale také neporozumí příkazům, a bude tady ještě pořádná mela.

A taky že ano. Začíná hon na blázny a snaha je dostat na korby nákladáků. Když už se to u některých podaří, tak se mnozí zase snaží dostat dolů. Jiní zmateně pobíhají, kličkují, jako by snad hráli hru na honěnou, na babu. Ovšem tady je to o hubu, i pro vězně, neboť pokud je jejich činnost vyhodnocena jako málo aktivní, tak bijí náckové i je.

„Dělej, rychle,“ chytne Joseph za rukáv Herberta, pak chňapne po nějakém klukovi, tak kolem osmnáctky, s poněkud retardovaným výrazem v obličeji. Sice se mu vsmýkne, ale znovu ho uchopí za ruku. To už ho Reich drží za druhou a vlečou ho k nákladáku. Mladík se bohužel vzpírá, je jen v potrhaných kalhotách, dost hubený, a jeho bosé nohy mu teď slouží jako brzda, bez ohledu na krvavá zranění, které si sám způsobuje. Náhle jeho odpor nečekaně povolí, oba mladíci ve vězeňském mundúru se bezděčně ohlédnou.

„Ted' už to bude snazší,“ říká jim německý voják, s puškou v rukách, s pažbou vytrčenou dopředu, na té jsou patrné zbytky krve, vlasů i tkáně. Tak pohlédnou na blázna ve svých rukách a tomu tryská ze zadní části hlavy krev. Jak tam dostal úder.

Minimálně polomrtvý kluk se jim vleče opravdu snáze, u nákladáku ho složí na zem, vezmou za nohy a ruce a vyzvednou na korbu. Naštěstí je dost hubený a lehký, i tak je to fuška, vláčné tělo se pořádně pronese.

„To je hrůza,“ mumlá si pro sebe Herbert, hlavu sklopenou.

„Tak se snaž, pokud nechceš mít svojí kebuli taky na sračky,“ houkne k němu Edelstein, má dost obavy, aby v tom hrozném zmatku taky nedostal nějakou fatální ránu.

Mnozí esesáci a vězni teď spolupracují a nahánějí chovance blázince, někteří náckové naopak honí členy komanda, aby je ranami povzbudili k vyšší snaze pochyťat ty magory. Je to stále hrozný a nepřehledný zmatek, ačkoli se nákladní auta začínají postupně plnit. A kdo chce slézt, je surově zastaven ranami holí či pažbami pušek. Těch používají vojáci stále častěji, a tak mnozí choromyslní končí s roztráštěnou lebkou na peróně. Některé i v takovém stavu následně hodí na korbu, ty, u kterých jsou přesvědčeni o jejich smrti, nechávají ležet, odvezou je později, s těmi nebožtíky, co jsou stále ještě ve vlaku.

A pak jsou tady ty sestry. Ostrůvky klidu a zdravého rozumu v tom všeobecném šílenství. Neboť už téměř nelze rozeznat, kdo je blázen a kdo normální. Esesáci běsní, vězni kmitají, ale jejich počínání nemá daleko k chování úředně uznaných šilenců. Jen ty sestry jsou jiné, byť jejich uniformy jsou dost často zašpiněné, někdy i potrhané, jistě taky páchnou, po té strašné cestě a kdoví kolika dnech ve vagónech. Ale jak tam stojí, se zdravotnickými brašnami přes rameno, tak jsou majákem rozumu v tom blázinci. Jejich chování zřejmě vzbuzuje i úctu nacistů, protože na žádnou z nich nikdo ruku nevztáhne, i když se jim mnohdy pletou do cesty, snažíce se chudákům pomáhat, působit na ně vlídným slovem, místo hrubého násilí.

Joseph občas pohlédne na Miriam, je tak úchvatná, opravdu mu stále více připomíná anděla, který sestoupil do zdejšího pekla, aby ho alespoň trochu prosvětлил. Její snaha je sice marná, může maximálně pomoci jednotlivcům, ale kolem jsou stovky bláznů. Má co dělat, aby dokázal pohled odtrhnout a věnovat se své hnusné práci.

Jakási zcela nahá dívka, tak kolem osmnácti, dvaceti let, s pěkným tělem, leč zastřeným výrazem, se náhle rozběhne, začne kličkovat mezi vězni i esesáky, docela se jí daří unikat. Joseph uvidí ve své blízkosti nácka s napřaženou holí, asi se na chvíli zasníl a čeká ho trest. Ne, je

rychlejší, vysprintuje, a nenapadne ho nic jiného, než se pustit za tou kličkující pacientkou holandského blázince.

Je rychlejší, a také uvažuje racionálně, proto jí trochu nadběhne a kousek od jednoho z vojáků ji složí k zemi. Jako se strhávají hráči v rugby. Uslyší nepříjemně znějící křupnutí, a ozve se její nářek, asi jak upadla a on ji zalehl, zlomila si ruku. Vrtí se pod ním, nařiká a sténá, snaží se vysmeknout, ale on ji pevně svírá. Cítí její nahé tělo a zachvěje se, neboť jím prostupuje vzrušení. V márnici viděl spoustu nahých žen i dívek, nosil je k pecím, ale nikdy vlastně s žádnou nepřišel do tak blízkého kontaktu.

„Von ji snad chce vošukat,“ rozesměje se nacista kousek od něho, a on na něho zděšeně pohlédne. Pak si uvědomí, jaký obrázek asi poskytuje, ona leží pod ním, na břiše, a různě se vrtí, on na ní, svůj rozkrok na jejím pozadí.

„Užíváš si, ty svině židovská?“ blíží se k němu jiný esesák, a v ruce pušku, s pažbou zkrvavenou.

„Ne, pane,“ vykřikne rychle Edelstein, hrabe se na nohy a snaží se zvednout i tu nařikající nešťastnici. Tím asi odvrátí atak na svou osobu, raději však ještě zvýší svoji aktivitu a tlačí ji před sebou k nákladáku. Když se začíná moc vzpírat, lehce ji chytne za pravou paži, co jí visí zplihle část předloktí, ona vyjekne a zklidní se.

Co se zdálo zpočátku zhola nemožné, se stává skutečností. Většina duševně chorých lidí je již na nákladácích, na rampě zůstávají jen nehybná těla, další pak ve vagónech. Už jen pár šilenců je ještě na pevné zemi, a s nimi houf sestřiček, kteří i s nimi kráčí k těm vozům.

Joseph se přitočí k Miriam a pomáhá ji se starší ženou, vedou ji teď společně. Pokoutně na ni pohlíží, ale přitom klopí hlavu. Strašně moc by si přál, aby ona a její kolegyně na ty nákladáky nenasedly, aby je tady nechaly a odvedly do ženského tábora, který je už pár měsíců v Birkenau. Chtěl by ji varovat, ale bojí se, kdyby začala panikařit, podezření by padlo na něho, když je teď vedle ní. A tak mlčí a modlí se, aby nenasedla.

Jak se zdá, podobné dilema mají i esesáci, na mnohé jistě statečné a pragmatické chování zdravotních sester učinilo dojem. V ženském táboře by se určitě jako sestry hodily, ale také se hodí k tomu, aby ještě nějaký čas své svěřence klidnily, aby je pomohly dostat do plynových komor. A tato úvaha bohužel převáží, přes nepřehlédnutelnou nevoli i některých nacistů. Dívky ve stejnokrojích dostávají pokyn vylézt za svými pacienty. Joseph ještě víc sklopí hlavu, vzrušeně dýchá. Ví moc dobře, co tento pokyn znamená.

„Je to hloupost je tam posílat,“ zaslechne hlas jednoho z vojáků.

„Co naděláš, my tady nerozhodujeme,“ odpovídá mu druhý, evidentně však stejného názoru.

Nákladáky startují, což přiměje Edelsteina zvednout zrak. Jeho krásný anděl Miriam stojí na kraji korby, ne tak daleko od něho. Jejich pohledy se setkají, alespoň jemu se to tak zdá. Lehce pozvedne připáženou ruku, k velmi decentnímu a nenápadnému zamávání. A také ona zvedne svou pravou ruku, a také ona s ní lehce pokyne. Bohužel jde o poslední, co on může spatřit, neboť vůz se dá do pohybu a ona spolu s ním mizí v dáli. Jede vstříc své smrti. Snad neprohlédne do poslední chvíle a její utrpení bude co nejkratší, přeje si on vroucně.

Je vyrušen hněvivými a velmi hlasitými pokyny. Sice jsou živí a položiví chovanci na cestě k plynovým komorám, ale tady je práce více než dost. Je nutné uklidit rampu i vlak, tam všude je nepořádek, krev, výkaly i mrtvá těla.

Začnou perónem, snášejí zavražděné pacienty na jedno místo, svlékají je, zašpiněné a zakrvácené hadry házejí na jednu hromadu, nahá znečištěná a páchnoucí těla na druhou. Je to hnusná práce, ale pořád ne ta nejhorší, a také na čerstvém chladném vzduchu, který zápach rozředí.

Pokud se v některém z těl objeví ještě zbytek života, tak ho přesto hodí mezi nebožtíky, nebo, pokud si toho všimne nějaký nácek, dá mu ránu pažbou. Vlastně ránu z milosti. Jedna starší žena s roztržitou hlavou zasténá, a Joseph zaváhá. Má to nechat být, nebo požádat esesáka, aby ji

dorazil? Za druhé je asi správně, mohou ji přiložit na nějakou hranici ještě živou, ona se může probrat a trpět.

„Co se flákáš?“ uslyší hlas nácka, což rozhodne.

„Ještě trochu žije,“ ukáže na zubožené nahé tělo ženy.

„Teď už ne,“ ušklíbne se esesák, poté co zasadí do hlavy umírající pacientky dva těžké údery pažbou. A Joseph si říká, že snad udělal dobrý skutek, když na zbytek života v ženě upozornil.

Bohužel pak musí pro mrtvé do vagónů, a to už je jiná káva. Z některých těl vyprchal život možná už před pár dny a ty obzvláště zapáchají, začínají hnit. Mnohá mají vážná poranění, možná jejich smrt způsobil agresivnější pacient, možná si ublížili ti lidé sami.

Tahají je ven, snášejí k již vzniklé hromadě, svlékají je. Jejich oblečení je hrozně zadělané, ale naštěstí jsou nevábné stopy po exkrementech většinou již zaschlé. Jinak je tomu ve vagónech, kde je vytvořena vrstva různých hadrů, krve, výkalů, kousků tkáně i vlasů, co si vytrhali navzájem, anebo možná sami sobě. Je to humus, ale jim nezbyvá, než zatnout zuby, potlačit dávivou chuť po zvracení a makat.

Není tady mnoho zavazadel, spíše jen rozervaného a hrozně zašpiněného oblečení, co ti blázni ze sebe servali. Nasáklého vším možným. Pak spatří Joseph brašnu, podle všeho patřila těm sestřičkám, co putovali vstříc svému osudu se svými pacienty. Rychle se k ní vrhne, otevře ji a začne její průzkum. Jeho tušení ho nezkłame, mají tam ještě železnou zásobu jídla, už ne mnoho, ale ještě něco tam je. Kus okoralého chleba, kus trvanlivého salámu, nějaké slané tenké sušenky. A dvě konzervy rybiček, asi v nálevu.

Hrabe se spěšně dál, nalezne i otvírák na ně. Kryje svoji další činnost tělem, kdyby sem snad nějaký esesák nahlédl. Ačkoli ti se naštěstí od toho hrozného puchu drží co nejdál. Snaží se očistit ruce o vnitřní stranu oblečení, o košili, a vkládá si do úst jednu sušenku a něco málo z konzervy, pomocí otvíráku, co mu teď slouží jako lžička.

„Pojď sem,“ sykne na Herberta, co sbírá svršky kousek od něho.

„Já ... já ... nemůžu,“ říká on s očima plnými děsu, a málem se pozvrací.

„Tvoje chyba. Eliezere,“ zvolá Edelstein tiše.

Lichtig reaguje přece jen rozumněji, pozře sušenku a kus konzervy, pak se mu ale také udělá nevolno a on spěšně odchází. A tak Joseph do sebe rychle souká další sousta, bez ohledu na strašný zápach a na skutečnost, že stojí ve výkalech, možná i tekutině, jenž vytvořila hnijící lidská těla. Má školu z márnice, žene ho vpřed pud sebezáchovy. Když už tady strávili tolik času, a ještě nepochybně stráví, tak ať nepřijde úplně nazmar. Tohle jídlo mu dost pomůže. Škoda jen, že ho není víc, a ten kousek chleba je hrozně ztvrdlý.

Druhou konzervu a dvě sušenky schová, pak začne také vyvíjet činnost. Vyklízejí vůz, následně jim dají košťata a nakonec i hadici, aby vagón vymyli a odstranily co možná nejvíce pozůstatků na lidský náklad. A také ho připravily na nové nešťastníky. Během vymývání vozu spořádá i druhé rybičky a zbylé sušenky, už je nikomu nenabízí, naopak, je za jejich odmítnutí rád.

Když se podaří vagóny vyčistit, je nutné uklidit i perón. Dorazí nákladáky, které odvezly nešťastníky k plynovým komorám. Nyní se na ně naloží především mrtví, neboť tento transport mnoho zavazadel neobsahoval. Vězni musí znovu brát do rukou nahá mrtvá těla, mnohdy již v začínajícím rozkladu, a poté je srovnat na korbě. Nebožtíci budou poté odvezeni na místo poblíž tábora Birkenau, kde budou spáleni. Už nějaký čas je tam nezakopávají, ale rovnou pálí. Posléze stejně skončí i ti, co doposud žijí. Možná právě teď jsou svlékáni a naháněni do plynových komor.

Práce u vlaku se protáhnou přes večerku, čímž je komando ušetřeno večerního apelu, ale je mu zároveň zkrácen čas na odpočinek. Mnozí mají stále v očích děs, neboť zážitky nedokázali doposud zcela vstřebat, vyrovnat se s nimi. A tak se šourají ke svému bloku, kde obdrží ještě večeri a pak budou zahrnání na palandy.

Joseph nemluví, stejně jako většina ostatních, každý se s velmi nepříjemným setkáním s duševně chorými vyrovnává sám a po svém. On je sice více otrlejší, díky práci v krematoriu, nicméně i on nedokáže úplně vytěsnit vzpomínky ze své hlavy. Především na tu okouzující sestřičku a také na dívku, kterou strhl k zemi a poté se po ní válel.

Zaleze pod deku, zavře oči a vše se mu zase vybavuje. Snaží se myslet na něco jiného, občas se mu záměr zdaří, ale pak se některé obrázky z rampy vracejí. Nedaří se mu usnout, ač je dost unavený. Zaposlouchá se, opět se místností rozléhají různé zvuky, chrápání, sípání, převalování se. Jsou zde narváni jak sardinky, každý má velmi omezený prostor. Mnozí asi už spí, někteří se o to pravděpodobně marně pokoušejí.

Zase už myslí na Miriam. Je téměř jisté, že již není mezi živými. Určitě i jí donutili se svléknout a vstoupit s těmi blázný do plynové komory. Při představě, jak se musela svléknout, pocítí značné vzrušení. Je smutný při představě, že ta krásná dívka byla zavražděna, ale zároveň pocítuje i sexuální vzrušení. Přece už jen je mladým mužem a hormony se připomínají, i v tomto strašném prostředí.

Nutkání je příliš velké, než aby mu dokázal odolat. Přetočí se lehce na bok, jeho ruka sklouzne k rozkroku a začne masturbovat. Přitom se snaží být co nejvíce potichu, snad ho nikdo neuslyší, anebo to snad přejde taktním mlčením.

Představuje si Miriam a sebe, na zcela jiném a krásném místě, představuje si její nahé tělo. Trochu mu způsobuje bordel v erotickém snění občasné problísknutí vzpomínky na jinou nahou dívku, kterou strhl k zemi a cítil její tělo z takové blízkosti. Ale i tyto obrázky ho podněcují k právě konané činnosti. Na krátkou chvíli zapomíná, že Miriam je již asi mrtvá, on možná bude brzo taky, a představuje si ji i sebe v milostném splynutí. Pohyb jeho ruky se zrychluje.

BUDETE MĚ MOŽNÁ NENÁVIDĚT

Daniel Edelstein je povolán na blok osmadvacet, kde se nachází bezmála šedesátiletý slovní profesor Johann Paul Kremer. Židovský lékař předstupuje před medicínskou autoritu, aby si vyslechl důvod své přítomnosti.

„Mluvil jsem s doktorem Schröderem,“ říká mu nacista, „Chystá se ukončit ten váš pokus. Proto chci, abyste vybral tři vhodné subjekty, pro náš další výzkum.“

„Náš další výzkum?“ zachvěje se mladík.

„Na nich si doplníme svoje informace, vy i já,“ říká Kremer blahosklonně, z jeho pohledu i jistě nezvykle vstřícně, „Ti tři budou umístěni zde na tento blok, budou nadále dostávat jen vodu a budeme jejich stav sledovat. V příhodnou dobu pak provedeme odběr vnitřních orgánů,“ vysvětlí zcela lhostejným hlasem svůj záměr, který spočívá v mučení trojice hlady, až do jejich smrti, nebo možná jejich zavraždění krátce před ní, a poté následující pitvání těl.

„Kdy si vyberete vhodné subjekty, pane profesore?“ snaží se Daniel, aby i jeho hlas zněl lhostejně.

„To nechám na vás. Ale preferoval bych mladší vzorky, tak kolem dvaceti let. Pochopitelně zcela zdravé.“

„Mám tu trojici určit já?“ ptá se stísněným hlasem Edelstein.

„Ano, vyberte ji vy. Umístíte je na tomto bloku, já se na ně při vhodné příležitosti podívám. Vy také připravíte veškerou dokumentaci o nich,“ odpovídá zcela jasně Johann, jeho důrazné vyjádření nedává prostor vězni k nějakým protestům či spekulacím.

„Ano, pane profesore,“ sklopí hlavu mladík, čímž je vlastně slyšení ukončeno.

Daniel cítí velkou zlobu na nacistického doktora, neboť ten v zájmu své pavědy chce trápit a zavraždit další tři muže. Ano, ti tři zemřou tak jako tak, dokonce zemřou o něco později než jejich

kolegové, ti půjdou buď na injekci nebo budou přiřazeni ke skupině selektovaných a odesláni do plynu. Jenže pořád je to zvrácené, teď k tomu ještě přibude trápení hladem. Už takhle dostávají málo, a od dnešního večera už smějí požit pouze vodu.

Zachvěje se zlostí, ani si je ten darebák nevybere sám, nechá to na něm. Mohl by odmítnout, ale čeho by tím dosáhl? Nezachrání tak jako tak ani jednoho z té skupiny, jen by to nemusel být on, kdo určí ty tři, co zemřou hladu. Když je vybere, vlastně jim o něco prodlouží život, ale nebylo by pro ně lepší rychlé řešení?

Vykoná návštěvu na experimentálním pokoji, nechá si nastoupit pěti pokusných pacientů, na nichž jsou testovány léky proti tuberkulóze. Jak tam stojí nazí, vybadají hodně uboze, ani jim léky nepomáhají, pokud i jim přímo neškodí. Zachvěje se, v tom nejmladším z nich, sedmnáctiletém Jankielovi, náhle spatří bratra Davida, i on tady takto postával. Teď už je z něj jen popel, hromádka popela, kdoví kde rozsypaná. Bohužel přicházejí i další vzpomínky, ještě daleko horší, které se rychle snaží zaplašit. Vyšetřováním nastoupených nemocných.

V kanceláři se vrhne do studia, bohužel i při něm ho přepadají deprese, neboť se týká plánovaného výzkumu sterilizace. Zatím netuší, co vlastně chtějí dělat, co všechno za zvěrstva plánují na vězních či vězeňkyních páchat, ale obává se nejhoršího. Z náznaků vyplývá, že chtějí testovat ozařování reprodukčních orgánů Roentgenovými paprsky, ale asi nevynechají i chirurgické zákroky, možná též drastickou lékovou terapii. A jakým způsobem pak budou zjišťovat úspěšnost svých pokusů? Jistě půjde nejen o bolestivé, ale i hrozně ponižující experimenty, pro vybrané muže a ženy.

Všechno na něj padá, přitom musí být pořád ve střehu. Nyní ještě více, když tady kšeftuje s léky. Svému šefovi předal od Poláků výslužku, krásný prsten s diamantem, a také kousek zlata, jistě původně šlo o zubní náhrady, pak je trochu upravili, očistili. Také už vydal dvěma polským lékařům požadované léky z uchovaných zásob. On sám obdržel krabičku cigaret, od Adama, jako pozornost svých nových obchodních partnerů.

Doktor Schröder dorazí dnes až odpoledne, a jen na otočku. Informuje svého asistenta, že zítra podniknou cestu do Birkenau. Nemůže si nepovšimnout, jak se Danielovi zableskne v očích.

„Nevím, jestli zejtra bude příležitost,“ pokrčí rameny Johann.

„Nevíte,“ objeví se v očích židovského mladíka zklamání.

„Hrome, chlape, dyť ty šukáš častěji než já, kterej má rodinu kdoví kde v prdeli, a je připoutanej k tomuhle místu ...,“ zamračí se esesák.

„Jsem moc vděčný ...“

„No ještě abys nebyl. Ale jak říkám, zejtra na to asi nebude čas. Podíváme se, jak fungujou ty jámy a pak tě s někým seznámím. S kým asi už brzo budeme spolupracovat,“ ukáže Schröder na knihy na stole, týkající se Roentgenova záření.

„K těm jamám ...,“ zachvěje se Edelstein.

„K jamám a pak na ten ženskej blok. Na tu třicítku, kde se bude dělat to experimentální pracoviště. To bude ale až zejtra. Teď k tomu, co máme tady. Co ta pěťice?“

„Nic moc, pane doktore,“ předloží Daniel listiny, ve kterých má dnešní vyšetření, „Asi ty léky nebudou podle představ jejich výrobců, tedy jejich účinky.“

„Hm, ještě uvidíme. Taky se s Friedrichem chystáme na to vyvolání umělého pneumotoraxu, ale čekáme, až co ty léky,“ dívá se esesák do dokumentace zmiňovaných pokusných objektů, „Pak tu máme ten výzkum tý váhy,“ odloží papíry stranou a pohlédne na svého asistenta.

„Už jsem mluvil s panem profesorem,“ sklopí ten oči.

„To je dobře, vyjdi mu ve všem vstříc. Jeho podpora se nám bude hodit. Kolik jich chce?“

„Mám vybrat tři zdravé a mladé muže,“ povzdechne si Edelstein, „Co bude s ostatními?“

„To už nás nemusí zajímat,“ pokrčí rameny Schröder, „Vo ty už se postará systém. Pro nás to končí, už se dostali do stavu, kdy jsou evidentně praceneschopní. Tak to uzavřeme a ty vypracuj tu zprávu tak, jak jsme se vo tom bavili. A nějak chytře tam přidej ty pitvy.“

„Mám tedy čekat i na ty tři, co budou na tom bloku osmadvacet?“

„To tam jen doplníš, tu zprávu vypracuj co nejdřív.“

„Už ji mám částečně hotovou,“ ukáže Daniel na hromádku papírů, „Včetně tabulek, ale přidal jsem i grafy, tak to snad vypadá působivě. Dělam i dvě varianty, jednu stručnější, druhou se všemi detaily.“

„Dobrej nápad. Pak se podívám, teď musím běžet. Zejtra tě zase vyzvedne Kurt, pojedeme zase brzo ráno, jako minule. Vůbec to bude jako minule.“

„Kéž by,“ ujede Edelsteinovi a vzpomene si na setkání a soulož s Helene.

„No tak možná ne úplně,“ usklíbne se Johann, pak se zvedne, vezme si aktovku. U dveří se zarazí, vytáhne z ní papírový sáček a hodí ho směrem ke svému asistentovi. Nečeká na díky a mizí.

Edelstein se podívá na obsah výslužky, a zatváří se uznale, snad i šťastně. Dva silné krajíce chleba s máslem uprostřed, kus vonícího trvanlivého salámu, k tomu i jablko. A vlastně ještě něco, pod tím vším krabíčka cigaret. Moc hezká pozornost. Možná také odměna za zprostředkování obchodu s léky. Jak se zdá, tak je jeho šéf pragmatikem ve všech směrech, neodmítá ani vlastní obohacení, neodmítá využít situace, aby přilepšil rodinnému rozpočtu.

Po večerním apelu zavítá za kápem Ernstem Wernerem. Dnes proběhne poslední vážení zbylých vězňů z původní padesátky, on si tři z nich odvede a zbytek ponechá jejich osudu. Ten je všem znám, prostě v nejbližší době zemrou. Díkybohu to ponechává Schröder na systému, nebude tak nutný další kontakt s nimi, nebo dokonce dohled nad jejich usmrcením fenolovou injekcí.

Zbývá jich už jen šestadvacet, někteří další se už zhroutili a byli odesláni na ošetrovnu. Ti co zůstávají, jsou ve velmi zuboženém stavu. Hrozně vyhublí, mnozí s boláky po těle. Musí se svléknout ve velké zimě před blokem, nastoupit na váhu. Přitom je Daniel sleduje a zvažuje, koho vybrat. Číslo kterých tří si poznamenat. Přitom musí naplnit příkaz Kremera, co se týká jejich věku a snad i zdraví. S těžkým srdcem udělá u tří z nich křížek. Všichni jsou dost apatičtí, zesláblí, jejich pohledy prázdné. Asi se již smířují se svým neodvratným koncem. Jsou tu již dost dlouho na to, aby si uvědomili, jak vše nakonec skončí.

„Takže už se jich konečně můžu zbavit?“ ptá se raději Werner, nerad by se dostal do konfliktu s esesáckým doktorem.

„Tady ty tři mi sem pošlete,“ předá Edelstein napsaná čísla na kousku papíru, „Co bude s těmi dalšími, a teď cituji pana doktora, to už je věc systému. Právě teď celý výzkum končí.“

„Díkybohu, byli už úplně na hovno,“ zatváří se spokojeně Ernst, pak jde vyplnit pokyn, tedy nalézt tři zmíněné vězně. Ti se přisourají vzápětí, s hlavami sklopenými. Podle všeho se domnívají, že byli právě selektováni a určení na smrt. Nejsou daleko od pravdy, jen se jim o něco odloží. Jenže za cenu jejich dalšího utrpení.

Daniel si vytáhne jejich karty, které pečlivě vede od počátku experimentu. Zbylé přiřadí k těm, co již byli z programu vyřazeni. Pro jistotu si zkontroluje, zda nedošlo k záměně, nechá si ukázat čísla vytetovaná na předloktí. Všichni tři konají bez jakéhokoli odporu, byť trochu jak zpomalený film.

Snad mu oni i Bůh odpustí, že je vybral na následné pomalé umírání. Ale někoho vybrat musel. Dostanou ještě pár dní navíc, utěšuje svoje svědomí, ačkoli sám dobře ví, čím bude odklad jejich vraždy vykoupený. Bohužel zná také jejich jména a věk. V jeho seznamu se ocitl dvaadvacetiletý Zigmunt Reimann, o rok mladší Dawid Meinhard a osmnáctiletý Shmuel Zalkind. Vyzve je teď, aby ho následovali. Možná je trochu překvapí, že je nikdo nedoprovází, nicméně neprotestují a šourají se poblíž židovského lékaře.

„Bude to ještě dneska večer, pane doktore?“ položí po chvíli ticha otázku Zigmunt, jeho hlas zní velmi smutně, skoro plaše.

Zigmunt Reimann

„Ne, dneska nezemřete,“ pochopí smysl otázky Edelstein, „Zkusím vám to vysvětlit, za chvíli,“ slíbí, čímž snad uspokojí jejich zvědavost. Pokud mu věří. Ale nijak se nezdráhají ho následovat, jdou svým pomalým a nejistým krokem, jakoby se vydávali z posledních sil.

Nechá je umístit na experimentální pokoj, dají jim na zem slamníky a deky, tam budou trávit zbytek svého života. Současní obyvatelé místnosti je jen zaregistrují, mají dost starostí sami se sebou, než aby jim věnovali zvýšenou pozornost. Trojice nových pacientů teď sedí na zemi a Daniel jde do podřepu, aby k nim měl blíže.

„Slíbil jsem vám vysvětlení,“ říká jim tichým hlasem, „Dnešním dnem celý ten výzkum úbytku váhy končí. Naneštěstí jste již ve stavu, kdy nejste další práce schopní. Je mi to líto, ale nemohu s tím nic udělat,“ sklopí hlavu.

„Takže přece jen konec? Dneska?“ zní hlas Zigmunta hrozně tiše.

„Ne, ne, nelhal jsem vám,“ zavrtí Edelstein hlavou, „Ale sami jistě tušíte, v jakém jste stavu. Ti, co zatím zůstali na bloku, budou brzy vyřazeni. Co to znamená, vám jistě nemusím vysvětlovat, na to jste tu už dlouho.“

„Dlouho,“ zasténá Shmuel.

„Na zdejší poměry. Vám jsem život o něco prodloužil, ale možná mě za to budete nenávidět,“ povzdechne si Daniel, snad až moc teatrálně.

Dawid Meinhard

„Budeme nenávidět?“ zvedne své znavené oči Dawid.

„Vy tři budete ještě nějaký čas sledováni. Váš osud je ale neodvratný, s tím nic nelze udělat. Budete tady a ...“

„Čekat na smrt,“ doplní ho Reiman, „Proč my, doktore? Proč?“

„Ten výzkum skončil, tedy jste došli do stavu, kdy už nejste schopni pracovat. Je to hrozné, je to kruté, ale takové je všechno tady. Pokud nemáte štěstí, jako jsem měl já, protože jsem dostal lepší práci. Tím pádem jsem dostal i právo tady žít déle. Ale i můj osud je z jejich pohledu jasný, až moji práci nebudou potřebovat ...“

„Půjdete taky za svým otcem,“ kývne Zalkind, snad již smířený se svým neodvratným koncem, což je strašné, když je ve svých osmnácti zcela zdravý, jen nesmírně podvyživený.

„Za svým otcem a dalšími členy rodiny,“ sevře křečovitě ruce Daniel, pak rychle pokračuje, „U vás tři chtějí ještě chvíli sledovat, jak probíhá proces vyhladovění. Není to z mé hlavy, nařídili mi, koho mám vybrat. Tedy někoho kolem dvaceti let. Tak jsem je poslechl, nemohl jsem jinak.“

„Co to znamená pro nás, doktore?“ ptá se Zigmunt.

„Zůstanete na tomhle pokoji. Od dnešního večera budete dostávat jen vodu. Nemá smysl vám něco nalhávat, stejně by vám to brzo došlo. Postupně ještě víc zeslábnete ...“

„A umřeme,“ svěsí hlavu Meinhard.

Lékař neodpoví, jen lehce kývne hlavou.

„Jak dlouho, doktore?“ ptá se stísněným hlasem Shmuel.

„To neumím určit. Možná týden, možná i déle, bude záležet na vašem tělu. Je mi to opravdu líto, ale jen plním příkazy a nemohu vám nijak pomoci.“

„Tak ještě týden ...,“ zašeptá osmnáctiletý chlapec, pak sklopí hlavu, „Mohu si už lehnout?“ zeptá se.

Shmuel Zalkind

„Ano. Budu sem za vámi občas chodit, prohlédnu vás. Vodu dostanete, ale k jídlu nic. Budou to tu hlídat,“ zvedne se Daniel.

Nikdo se už na nic neptá, co taky víc říci. Právě jim bylo oznámeno, že jsou odsouzeni k pomalé smrti hladem, aby mohli náckové i nadále studovat jejich chřadnoucí těla, asi je i nadále vážit. Netuší nic o pitvě a odběru orgánů, ale v té době jim to již bude jedno. Už teď jsou hrozně zubožení, možná nebude jejich trápení ani tak dlouhé. A možná jako jediní ze všech padesáti původně vybraných zemřou přirozenou smrtí, tedy se neudusí v plynu či nedostanou smrtící injekci.

Edelstein se rychle vrací na svůj blok jedenadvacet, kde natrefí na doktora Pichmana. Ten zatím přežívá, a snad se i trochu jeho postavení zlepšuje. Už působí plnohodnotně jako vězeňský doktor, i když je Židem. Hodí o tom řeč, o plánu nového šéflékaře Eduarda Witrhse, který chce začít židovské doktory ve větší míře využívat.

Od dvaceti jedna hodin nastává sice uzavírka bloků, tedy je zakázáno z nich vycházet, ale uvnitř nich je pohyb možný, pokud dozorcí nestanoví jinak. Na ošetřovně pak mohou lékaři fungovat i nadále. Proto pozve Daniel svého kolegu do kanceláře, tam mu nabídne kávu, dobrou kávu. Někdy si ji Schröder přinese v termosce, někdy ji chce uvařit. A toleruje, když si ji udělá i jeho asistent.

„Vy jste viděl ten nový tábor, co budují v Birkenau?“ zeptá se Pichman, poté, co si lokne.

„Ano, ale mám zakázáno mluvit o čemkoli, co jsem viděl. Jen vám řeknu jedno, budují tam hrozně velký tábor. Mnohem větší, než je tenhle.“

„Když tam ale budou umisťovat jen ty, co projdou selekcí u vlaku, víte, co to znamená?“

„Dovedu si to domyslet.“

„Budou umírat další desetitisíce žen, dětí, starých lidí, co se jim nehodí na práci.“

„Spíše statisíce,“ svěsí hlavu Edelstein.

„Statisíce ... to je tak hrozné ... Nechápu, proč s tím spojenci nic nedělají. Proč nás třeba nebombardují, nepřerušují ty koleje, co sem po nich vozí lidi na smrt ...“

„Všechno tají, spojenci asi nic nevědí. A také, mají vůbec možnost účinně zasáhnout? Máte nějaké zprávy?“

„Naši polští přátelé mají,“ ztiší podvědomě hlas Josef, „Mají tu i přístroje, myslím radia, dokáží chytit zprávy. A taky umí zprávy dostat ven, ke svému odboji. Už na jaře informovali o hromadných vraždách v plynových komorách. I když jde o nás, Židy, tak tohle předali dál. A prý se to snad mělo dostat i ke spojencům. Jenže nic se neděje,“ říká hrozně zklamaně.

„Jen jestli těm zprávám vůbec někdo věří. Zní to přece tak hrozně neuvěřitelně. Copak si někdo dokáže představit, že by tak kulturně vyspělý národ, jakým Němci bezpochyby jsou, dokázal organizovat tak strašné masové vraždění?“

„Nevím, je to asi těžko představitelné ...,“ povzdechne si zhluboka Pichman.

V debatě stráví skoro další dvě hodiny, za svitu jen stolní lampičky, kterou používá Daniel, když zde pracuje po večerce. Což někdy musí. Dnes se ale oddává diskusi, se svým kolegou mluví o všem možném, i o medicínských problémech, o lécích, co snad mohou někoho zachránit. Vyhýbají se však tématu kolaborace s nacisty, za což je mladší z dvojice rád. Přeci jen má v tomto směru černé svědomí, jeho starší kolega si vytýčil jisté hranice, které asi nikdy nepřekročí. Nezabrání selekcím a vraždám, ale nepodílí se na nic. On se jen snaží pomoci nemocným, byť jeho možnosti jsou silně omezené. To mladší z lékařů postupuje poněkud jinak, a je si toho vědom. Jejich přístupu však také odpovídá diametrálně odlišné postavení.

NECHÁTE SE ZABÍJET JAK OVCE

I přes debatu se starším kolegou se dostane Daniel na kutě před půlnocí, odpočívát je mu souzeno do pěti hodin, kdy tradiční gong budí tábor do nového dne. Už dávno za hluboké tmy, a také značné zimy. On má tady hned několik výhod, oproti běžným vězňům. Především nemusí na zmiňované apely, což je výsada neskutečná, právě v souvislosti s přicházející zimou. Za druhé nemusí čekat fronty na obřích společných toaletách, což jsou ale jen díry na dlouhých dřevěných deskách. Na bloku může celkem v klidu učinit ranní hygienu.

Nabere si i místní brečku, vydávanou za snídani, tu doplní zbytky jídla, co mu tu včera zanechal jeho šéf a co si prozíravě ponechal na druhý den. Vše, co dostává od Schrödera, si teď už nechává pro sebe. Dvojčata jsou schopná si zajistit jídlo navíc při službě pro esesáky, Joseph pak ve vlačích, a s Isaacem nemá stále žádný kontakt. Ale údajně ani on není nijak extrémně vyhublý, to je prý zajištěno, alespoň mu to tvrdí Adam Cieluch. A jemu nezbývá, než mu věřit. Více členů jejich rodiny už naživu není, ale i tak se vlastně jedná o zázrak, přitom, jak houfně tady lidé kapou a jak dlouho tady běžný židovský vězeň bez protekce přežívá.

Ještě před začátkem apelu se ve dveřích objeví devatenáctiletý německý desátník Kurt Neuberger, jinak taky řidič. Opět se tváří rozpačitě, stále nemůže najít správný způsob, jak jednat s prominentním židovským lékařem. A tak raději nic neříká a vede ho k ubikacím nacistů, které jsou mimo tábor. Právě ve chvíli, kdy ještě za umělého osvětlení začíná ranní apel. Chudáci, uvědomí si Daniel, neboť ve druhé polovině října už je pořádná zima. Dnes ještě i mlhavo, což znamená minimálně provlhnutí mundůrů. Ne každý je navíc tak dobře oblečený jako on, který má díky Schröderovi nadstandardní vybavení.

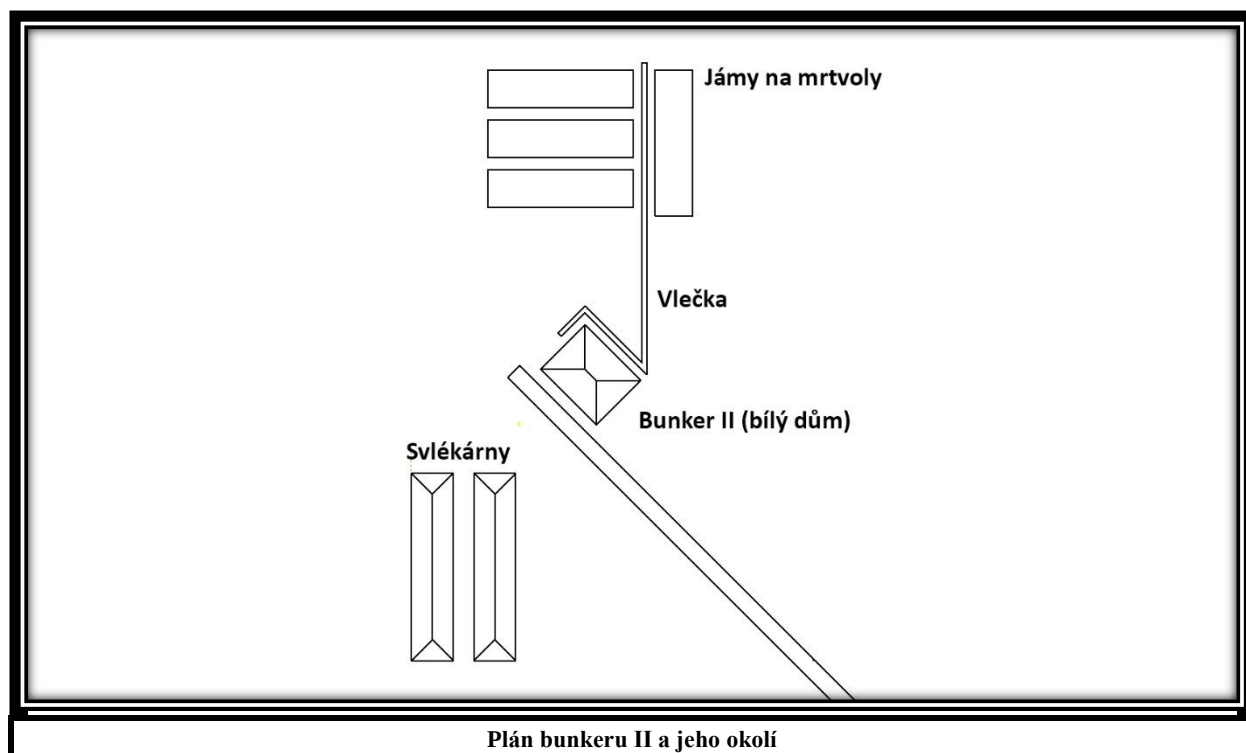
Čekání na šefa se protahuje, ale ani tady nedojde k žádnému kontaktu mezi ním a mladým esesáckým řidičem. Ten jistě nechce, aby ho spatřil nějaký důstojník SS při konverzaci s vězňem, tak ho jen z uctivé vzdálenosti sleduje. Už se neobává, že by snad učinil něco nepředloženého, co by tím taky mohl získat. Má tady neskutečně privilegované postavení, a jistě o něj nebude chtít přijít.

Stále za tmy nasednou do automobilu, lékaři opět na zadní sedadlo, a vyrazí na silnici. K malé radosti Neubergera zase směřují k bílému domku, který už delší čas slouží jako plynová komora. A kousek od něho pak dochází k pálení mrtvých, čerstvých i těch exhumovaných. Což se opět připomíná nepříjemným zápachem, jak se blíží k místu činu.

Schröder vyrazí od auta, oba mladí mužové ho následují, jeden v roli strážného, druhý coby vězeň. Oba však s hlavami sklopenými, ani jeden netouží spatřit další odporné výjevy, bohužel se jim asi opět nevyhnou. První depresivní podívaná je čeká již u bílého domku, kde příslušníci sonderkomanda za umělého osvětlení vyklízejí plynové komory. Naštěstí se zde dlouho nezdržují a jdou na druhou stranu stavení, kde postává jednak sanitní vůz, a pak i několik esesáků. V čele s doktorem Friedrichem Entressem, ale také zdravotníkem Josefem Klehrem. Nechybí ani velitel likvidace hromadných hrobů Franz Hössler.

Doprovod Johanna zůstane stát kousek stranou, nicméně slyší, jak se jejich šéf zdraví s nechvalně proslulým kolegou doktorem. Podle všeho je jeho přítomností překvapený.

„Je tady akce,“ vysvětluje Entress, „Včera večer to začalo, bohužel se to musí dokončit teď po ránu. Nevešli se tam všichni, další jsou támhle,“ ukáže na nové dřevěné baráky, které byly postaveny za jediným účelem, aby se v nich budoucí oběti svlékali.

„Už jste přivedli tu druhou skupinu?“ zajímá se Johann.

„Ta už je tady od večera,“ zavrtí hlavou Friedrich, „Jen tam čeká, až na ně dojde řada,“ dodá, s naprostou lhostejností.

Naopak Daniel se zachvěje, uvědomí si, co asi musí prožívat skupina odsouzenců, zatím zavřených v těch svlékárnách. Pokud zde byli i při zplynování svých druhů, možná slyšeli jejich řev, a tak dobře vědí, co čeká i je. Zároveň si Edelstein uvědomí, ke své malé radosti, jak zase nacisté vylepšili systém hromadného zabíjení. Mají zde nové domy pro svléknutí lidí, od zadní strany bílého domku jsou položeny koleje, po nichž tlačí vězni plošiny s mrtvými těly. Asi k jamám, kde je spalují, jak se bohužel nepochybně brzy přesvědčí na vlastní oči.

„Co tady vlastně děláš ty?“ šlehne Entress pohledem po židovském lékaři a tomu přeběhne mráz po zádech. Ten pohled je jasný, jeho autor by ho s největší chutí nechal taky svléknout a přiřadil ho k budoucím obětem plynové komory.

„Jdeme se podívat na naše menší vylepšení, na to pálení v jamách, místo v těch pyramidách. Pak mám jednání v Birkenau, nakonec schůzku s Horstem, na tom bloku, co se tam připravuje to experimentální pracoviště. Ohledně tý sterilizace, jak jsme vo tom mluvili,“ vysvětluje Johann, i on zcela bezbarvým hlasem, jako by se bavili o fotbale, a ne o budoucím utrpení lidských bytostí.

Pak si ještě něco oba esesáckí doktoři říkají, to však už jejich doprovod neslyší, neboť poodejdou kus stranou. Možná bezděčně, možná úmyslně. Edelstein klopí hlavu, na tomhle místě ho vždy zachvacuje nesmírná tíseň. Tady už nalezly smrt tisíce či spíše desetitisíce lidí, a budou stále přibývat další. Jinak by jistě nestavěli ty nové baráky i tu kolejku. Podle scénáře nacistů by tady měl jednou skončit i on, možná až začas, ale jednou by k tomu dojít mělo. Až ho Schröder nebude potřebovat. Pak tady někde zmizí ze světa, jako nežádoucí svědek. Jak tomu jen zabránit, jak uniknout z té smrtící pasti?

Johann na něj kývne, vracejí se zpátky za bunkr a sledují koleje. Vedle nich teď kráčí i Hössler, který něco vykládá, Daniel ani Kurt mu nerozumějí, zůstávají o dva kroky pozadu. Jen jednou se náhodně setká pohled řidiče a vězně, a židovskému lékaři je jasné, že mají obdobné pocity. Značnou

frustraci ze své přítomnosti na tomto strašném místě. Tu však nedávají nijak najevo, jeden z loajality k říši a zbraním SS, druhý ze strachu.

Dojdou až k jedné z jam, ze které šlehají plameny, ty svým mihotavým světlem ozařují její okolí, tlučou se tak s reflektory. Pracuje se ve dne v noci, aby do příchodu skutečné zimy byly všechny hromadné hroby exhumovány. Spalovací jáma je obrovská a dost zaplněná, vše v ní hoří i doutná. Lidský tuk protéká dolů a podporuje hoření. Daniel přistoupí blíže a udeří ho do obličeje dost velká výheň, a do nosu mu proniká strašný zápach. Spatří vězně ze sorderkomanda, ti právě přikládají další těla, poháněni drsně esesáky.

„Asi se jim to dost líbí, když se jim postaví,“ uslyší hlas jednoho ze strážných.

„Máš pravdu, užívej si to,“ řehťá se i druhý.

Edelstein pohlédne do jámy a uvidí důvod jejich nechutné zábavy. Jak při hoření uniká plyn z mužských těl, dochází ke vztyčení penisu, nikoli jeho ztopoření. Nicméně i to upoutalo pozornost esesáků, a neopomněli to pepně okomentovat. Nemají úctu ani k těm mrtvým, co tady tak surově zavraždili, uvědomí si Daniel. Ale co taky od těch stvůr čekat.

„Tak půjdeme, viděli jsme dost,“ říká mu k jeho velké radosti jeho šéf, „Jak se zdá, tak to vylepšení funguje, jak si viděl. Ale stejně je to v prdeli, už se blíží zima a pořád zdaleka nejsou hotový. A ke všemu, tohle tady těžko někdo může přehlédnout. A necejit.“

Edelstein to raději nekomentuje, ani Johann není jiný, jeho zajímají jen technické problémy, a možná ty spojené s hygienickými podmínkami, na osudech tisíců a tisíců zavražděných mu pramálo záleží. Snad v nich nevidí lidské bytosti, nebo považuje za správné, že se jeho vítězíci národ rozhodl jednou provždy skoncovat s evropskou židovskou populací.

Pokud si Daniel oddechl, že už od hořících jam odcházejí, a tentokráte se ani nejdou podívat na exhumaci, brzy mu tvář zkamení a dech se zastavuje. Schröder se rozhodl ještě zaskočit za svým kolegou lékařem, bohužel přicházejí právě ve chvíli, kdy začíná další speciální akce. Esesáci otevírají dveře dřevěných baráků, tedy svlékárny, a vyhánějí z nich nebožáky. Stále ještě se po krajině nerozlilo denní světlo, pročež se vše odehrává jen pod umělým osvětlením, kolem pak se stále rozprostírá tma. Což působí ještě více zlověstně.

Edelstein stojí kousek za oběma esesáckými doktory, kteří s kamennou tváří všemu přihlížejí, pokoutně se podívá na Kurta, který je mírně pobledlý. Mezi svlékárnou a otevřenými dveřmi do jednotlivých plynových komor, celkem čtyř vedle sebe, je vytvořený kordon z esesáků, někteří drží na vodítku zuřivě štěkající psiska, jiní třímají v rukách hole. Další z druhé strany vyhánějí ženy a děti ze stavení. Muži mezi nimi nejsou, asi se nacházejí ve vedlejší budově.

Ozývá se hrozný nářek, neboť mnohé oběti moc dobře vědí, co je čeká. Pláč bylo slyšet i předtím, ale teď nařikají strašným způsobem. A do toho se ozývají i bolestné výkřiky, neboť dopadají hole na ty, co se vzpírají jít dopředu. Rozstříkuje se první krev, jak z ran po dopadu obušků, tak od psích kousnutí.

Ty nešťastné ženy a děti nemají žádnou šanci uniknout smrti, pouze mohou předejít bolesti před ní, pokud co nejrychleji zalezou do komor, v nichž budou následně usmrceny. Mnohé matky chrání vlastním tělem své děti a raději ani mnoho nevzdorují, aby jim nepřivodily další trýznění. A tak vlastně spěchají do komor, zanechávajíc za sebou bohužel i stopu, tvořenou jejich krví a v některých případech i exkrementy. Strach opět účinkuje.

Už jsou skoro všechny oběti v komorách. Kdo by se snažil z nich uniknout, stojí proti měnu vyzbrojení muži a psi s vyceněnými tesáky. Jedna z mladších žen se přeci jen pokusí na poslední chvíli o odpor, za sebou schovanou dívenku, zaštiťuje ji svým tělem. V tom jeden strážný povoluje vodítko svého psa a ten doslova vyrve kus masa ze stehna nešťastnice. Ta řve ještě víc, teď i hroznou bolestí, kvílí i její asi osmiletá dcera. Surovým způsobem jsou vzápětí obě zatlačeny do komory. U těch zůstávají jen někteří esesáci se svými čokly či holemi, připraveni umlátit či nechat

potrhat každého, kdo by snad chtěl vylézt. Další jejich kolegové už zase vytvářejí kordón, jímž budou muset ještě projít muži.

Ve skutečnosti jde především o starce a odrostlejší chlapce, neboť všichni práceschopní muži byli odvedeni jinam. Což esesákům zjednodušuje jejich pacifikaci. Pár se jich pokusí o odpor, ale převaha nacistů nad nahými a slabšími lidmi je obrovská. A oni ji neváhají využívat. Ke slovu nepřicházejí tolik psi, neboť muži před nimi mají daleko menší respekt než ženy, ale o to více tancují v rukách strážných hole. Dopadají nemilosrdně na hada tvořeného nahými lidmi a ženou ho vstříc plynovým komorám. Mnozí v něm rezignují na jakýkoli odpor, možná se jen chtějí setkat se svými blízkými, jejichž zoufalý křik slyšeli před chvílí a který se teď ozývá ze tří malých místností, plynových komor.

Vhánějí do nich muže, do všech, ti svou silou zajistí ještě větší stlačení už tak namačkaných osob. Je nutné, aby se do nich vešli všichni, dnes otevřeli dveře jen tři z nich, čtvrtá zůstane prázdná. A do těch tří se necelá tisícovka lidí, odsouzených dnes po ránu zemřít, musí natěsnat.

Danielovi je hrozně zle. Dnes neprobíhá žádné laskavé lákání do plynu, dnes nastupuje brutální násilí. Surovost hraje prim, síla a strach musí dostat lidi dovnitř. Je mu také jasné, proč otevřeli jen tři komory, potřebují v nich dostatek lidských těl, aby v nich stoupla teplota na potřebnou úroveň, kdy jsou schopné se krystaly plynu odpařovat.

Postupně začínají dveře uzavírat, první, druhé. Do těch třetích ještě nahánějí zbytek mužů a chlapců, rány na ně jen prší, nutí je, aby odtáhli i ty, které svým běsněním přivedli do stavu bezvědomí. Jednoho starce a kluka nakonec dovnitř hodí, neboť zůstali ležet bezvládně kousek od vchodu.

Ted' už jsou všichni lapeni ve smrtelné pasti. Esesáci oddychují, z jejich holí ještě odkapává krev. Ta je i na zemi, spolu s rozšlapanými exkrementy. Křik zavřených lidí zní trochu tlumeně, ale pořád hodně zřetelně.

Edelstein je bledý jako stěna a lehce se chvěje, když zvedne hlavu, spatří zcela jiné výrazy. Někteří strážní řvou na lidi uvnitř, aby se nezapomněli pořádně nadýchnout, jeden křičí, že už brzo jim nasypou krmivo. Asi jsou naštvaní, možná se při bití sami lehce zranili. Další mají lhostejné výrazy, vysloveně soucitnou tvář spatřit nelze. Nedaleko stojící Entress i Schröder dávají na odiv kamennou tvář, na té Klehra je dokonce nepřehlédnutelné uspokojení. Brzo už přece zemřou další nepřátelé říše, méněcenná rasa, a jejich svatou povinností je ji vyhubit.

Vlastně jeden z přítomných tvoří výjimku, tím je řidič Kurt, jenž se lehce chvěje a ve tváři má výraz zděšení, a snad i odporu. Ač se jistě snaží své pocity skrývat, příliš se mu to nedaří. Především pohled na bité nahé ženy a děti ho dostal. A jejich zoufalý křik a pláč ho asi dál drásá. Přeci jen toho násilí bylo dnes opravdu hodně, vždyť i mnozí psi mají ještě tlamy od krve, jak je jejich vodiči štváli na ženy a děti, z jejichž končetin či dokonce boků oni vyhrýzávali kusy masa.

Vše vně komor se uklidňuje a vlastně se strážní rozcházejí. Jejich povinnosti zde skončily, ti lidé se už ven nedostanou, následnou práci udělají jiní. Ovšem nejdříve je nutné oběti zplynovat, nicméně nikdo se zatím nemá k tomu, aby nasypal do otvorů ve zdi krystaly.

„Budeš tu čekat se mnou?“ zeptá se Entress svého kolegy.

„Ne, za chvíli pojedeme,“ zavrtí tázaný hlavou, a jeho slova nepochybně kvituje jak jeho asistent, tak jeho řidič.

Vzápětí oba doktoři odcházejí kousek stranou, snad aby se na něčem ještě domluvili. Daniel zůstává náhle sám, snaží se zklidnit svou mysl. Musí zůstat silný, nesmí se té hrůze poddávat. Platí strašnou daň za svá privilegia. V těchto chvílích Schrödera nenávidí, i když dnes asi tuhle akci nečekal. Jenže mohl po shlédnutí spalovacích jam odjet, ne se sem vracet.

„Tohohle všeho zůstal váš bratr ušetřen, udělal jste moc dobře, že jste ho za mnou přivedl,“ ozve se náhle hlas Klehra, a tne do další krvácející rány na duši židovského lékaře.

„Já vím,“ zachrčí jen oslovený.

„U těch, co věděj, co je čeká, to je vždycky složitější,“ mudruje sanitář, „Sice tam nakonec vždycky všichni skončej, ale nemaj rozum a sami si to ztěžujou,“ pokračuje.

„Jde o pud sebezáchovy,“ odpovídá zastřeným hlasem Daniel, přitom by nejradši zdravotníka zabil. Jak by asi vyváděl on, kdyby ho tady svlékli donaha a hnali do plynu. Jak by řval, možná škemral za ten svůj ničemný život. Možná se i posral.

„Asi máte pravdu,“ pokrčí Josef rameny.

„Jak dlouho budou muset čekat?“

„Čím dál tím dýl,“ nadechne se Klehr k výkladu, rád předvádí svou odbornost, „Jak už jsem vám říkal minule, tak se ty krystaly začnou odpařovat při sedmadvaceti stupních. Ty tam ale teď nejsou ani náhodou. Jak se v noci komory větraly, aby bylo možné vytáhnout tu předchozí skupinu, tak se vzduch uvnitř značně ochladil. I ty stěny. Ale bude ještě hůř, až přijdou ještě nižší teploty. Ale nakonec to značné množství uvnitř teplotu zvýší.“

„To asi nebude hned.“

„Ne, za tohodle počasí, kdy je kolem nuly, bude třeba počkat tak půl hodiny. A i pak se to možná nebude odpařovat dost rychle, takže se celej proces protáhne.“

„Jak dlouho se tam budou dusit?“

„Tak někdy se tam ještě něco ozývá i po hodině. Ale řekl bych, že když správně vodhadneme teplotu, tak to bude trvat tak půl hodiny. V létě to bylo lepší. Bylo by třeba vytápění, to tady bohužel chybí. Snad tam ...,“ zarazí se teď zdravotník, skoro se ulekne, zda něco neprozradil.

„Asi myslíte ta nově budovaná krematoria, kousek odsud, u tábora Birkenau,“ ztiší podvědomě hlas Edelstein, „Něco jsem zaslechl, ale jako vždy, s nikým nezasvěceným bych o tom nikdy nemluvil.“

„Máte pravdu, není dobrý vo tom mluvit. Je potřeba všechno uchovat v naprosté tajnosti,“ přikyvuje sanitář.

„Co chcete uchovávat v tajnosti?“ zasměje se drsně Schröder, který si jde pro svého asistenta a řidiče, zaslechl poslední větu, „Copak si myslíte, že ty lidi vokolo jsou padlý na hlavu? Že ty civilní zaměstnanci netušej, co se tady děje? Že ty lidi vokolo nevěděj, čím se celý dny dusej? Co jim kontaminuje podzemní vodu? Nenechte se vysmát, tohle tady ví i každý malý dítě z okolí, co nemá místo mozku sračku.“

„Snad jsem toho tolik neřekl, pane SS-Hauptsturmführere,“ cítí se Klehr jednoznačně dotčený, podle toho se tváří.

„Řekl neřekl, dyť je to všechno k smíchu. Bud' máme koule, a pak se nemůžeme bát přiznat, k čemu jsme se rozhodli. Ty konspirační teorie jsou k smíchu. Každý nově vězeň už po pár dnech moc dobře ví, jak to tady chodí. Kde skončil zbytek jeho rodiny. Co znamená ta speciální léčba. Nebo tyhle zvláštní akce. Už víc než měsíc tady dnem i nocí smrděj ty hranice, teď teda ty jámy. Plameny jsou vidět široko daleko a ten smrad je cejtít ještě dál. Každý si to dá do souvislosti s tím značným množstvím vlaků, co sem furt jezdí. Tak vo co se snažíme?“

„Souhlasím s vámi, pane SS-Hauptsturmführere, nemáme se za co stydět. Naším úkolem je provést očistu. Ale jak jistě víte, jsou zde stále platná nařízení, ohledně utajení.“

„Který jsou ve svém důsledku na hovno. Ale nemám čas vo tom diskutovat, čeká mě ještě moc práce. Tak jdeme!“ houkne na svůj doprovod.

Daniel se kývnutím hlavy rozloučí se sanitářem, který se tváří všelijak, a pak jde vedle řidiče, jehož výraz je také všelijaký. I přes jeho úpornou snahu vykazovat lhostejnost. Projdou kolem sonderkomanda z druhé strany budovy, jeho členové teď posedávají a snídají, jejich práce skončila a další nastane až po zplynování obětí v komorách. Jak strašně asi musí být těm lidem uvnitř, co čekají na smrt, a ta stále nepřichází. Určitě jsou hrozně vyděšení, často také bolestivě poranění, možná se dříve začnou dusit díky vydýchanému vzduchu, než dopadnou na zem první krystaly plynu. A ti vrahouni ještě mluví o milosrdné smrti. Přitom pro tuhle skupinu šlo o dlouhé hodiny

hrůzy, napřed zavření ve svlékárně, a teď v plynové komoře, neboť jejich kati počkají, než se zvýší teplota ve vzduchotěsných místnostech. Ale ani pak nepřijde smrt rychle, až jim tam vhodí krystaly, z nichž vzejde jedovatý plyn, budou se kdovíjak dlouho dusit.

Neuberg nastartuje automobil a jako minule směřuje k administrativní budově. Už se začíná rozednívat, byť obloha zůstává pokrytá mraky, po slunečních paprscích není ani stopa. Na zadním sedadle si doktoři vypalují zobák, a on nervózně zírá na cestu. Není mu dvakrát dobře po duši.

Schröder svůj doprovod zase nechá čekat v autě. Kurt tentokráte neposkakuje venku, ale posadí se zpátky na místo řidiče. Vůz má dnes zataženou střechu, tak alespoň otevře okénko, aby ven odešel dým z cigaret a naopak dovnitř proniklo trochu čerstvého vzduchu. I když čerstvého, pořád v něm cítí ten smrad páleného lidského masa a kostí.

Ve voze se rozhostí hrobové ticho. Neuberg sáhne do náprsní kapsy a vytáhne krabičku cigaret. Na chvíli zaváhá, pak si zapálí sám.

„Co to říkal ten sanitář o vašem bratrovi?“ nedokáže nakonec potlačit svou přirozenou zvědavost, k malé radosti toho, jemuž je dotaz určený.

„Můj bratr, bylo mu osmnáct let, tedy asi jako vám, tak ten trpěl tuberkulózou. Byl už slabý, a proto ho selektovali. Měl být odvezený sem a tady zplynovaný,“ říká tichým hlasem Daniel, „Věděl jsem, co by ho tady čekalo, sám jste to před chvílí taky viděl. Tak jsem šel za tím sanitářem a požádal ho, aby mu píchl do srdce injekci a zabil ho rychle.“

„Váš bratr ... vy jste požádal ... aby ho zabil?“ zakoktá se řidič.

„Aby ho zabil rychle a celkem bezbolestně,“ snaží se zachovat klid Edelstein, ačkoli ho probírané téma strašně drásá, „Vyšel mi vstříc a zabil ho tou injekcí. Rychle. Po čtvrt minutě ztratil bratr vědomí. Trápil se jen několik minut, než mu ta injekce byla aplikována. Měl strašný strach, snažil jsem se ho uklidnit ...“

„Vy jste ...“, tváří se Kurt zděšeně.

„Držel jsem ho přitom za ruku. Promiňte, ale hrozně těžko se mi o tom mluví. Musel jsem odvést vlastního bratra na smrt, na tu injekci, abych ho ušetřil té hrůzy tady u toho bílého domku. Pořád ho před sebou vidím, a když o tom teď mluvím ...“, zlomí se Edelsteinovi hlas.

„Promiňte ... neuvědomil jsem si,“ sklopí hlavu mladý esesák, pak ji náhle zvedne, „Doktore, dáte si?“ nabízí své cigarety.

Daniel zaváhá, ale když spatří oči toho kluka, vezme si. To nejsou oči vraha, i když mezi nimi slouží. A asi by také zabíjel, kdyby mu to poručili. Řidič mu dokonce zapálí.

„Asi chcete, abych mlčel, že jo,“ prohodí po chvíli.

„Pokud není pod vaši úroveň se mnou mluvit ...“, rýpne si lékař, pak si uvědomí, že zbytečně.

„Chápu vás,“ kývne voják hlavou, „Jste naši nepřátelé, dokonce úhlavní nepřátelé,“ říká hrozně tichým hlasem, „Ale to s těma ženama a dětma ... to není dobrý. Ne, to není dobrý.“

„Možná nás považujete za vaše úhlavní nepřátelé, ale ty malé děti, co jim je jen pár roků ...“

„Válka je strašná věc.“

„Válka je strašná věc, ale měla by mít jistá pravidla. Například, že muži bojují zase s muži, na frontě. Tam mohou projevit svou statečnost, se zbraní v ruce, proti stejně ozbrojenému nepříteli. Tady, když ženou nahé ženy a děti do plynové komory, k tomu moc statečnosti nepotřebují.“

„Já jsem chtěl na frontu,“ vyhrkne Kurt, cítí v předchozích větách vlastní odsudek.

„Já nemám právo nikoho soudit,“ snaží se být Daniel smířlivý.

„Můj otec ... ten to asi zařídil ... já ani nevím, proč jsem skončil tady. Jako řidič. Já tam ty lidi nehoním ...“

„Pak máte asi velké štěstí, že vykonáváte jinou funkci. Ale možná někdy i vy dostanete stejný rozkaz, dostanete do ruky zbraň nebo hůl, a nezbude vám nic jiného, než abyste konal stejně, jako dnes vaši kolegové.“

„To vy jste tu válku zavinili,“ načepýří se Neuberg.

„A taky zemětřesení a špatné počasí,“ odvětlí Edelstein s nepřehlédnutelnou ironií.

„To jste celý vy,“ zatváří se dotčeně Kurt, „Jeden se s váma dá do řeči, v dobrém, a vy hned takhle.“

„Já vás přece z ničeho neobviňuji,“ snaží se o mírný hlas lékař, „Také se vás o ničem nesnažím přesvědčit. Vy sám si musíte udělat úsudek. Váš výraz, tak u těch plynových komor, mě přesvědčil, že máte dobré srdce.“

„Dobrý srdce ... chcete mě udat panu SS-Hauptsturmführerovi?“ ulekne se voják.

„Udat? Co bych z toho měl? A taky za co? Že jste projevils trochu lidskosti? Na tom strašném místě? Já vím, vaši nadřízení by to asi pokládali za slabost. Ale můžete být klidný, nikdy bych neudělal nic, co by vám ublížilo. Mohu se jen modlit, za vás, za vaši duši, abyste nikdy nedostal podobný rozkaz. Tedy vzít do ruky hůl a nahánět ty nebohé nahé ženy a děti do těch komor.“

Neuberg neodpoví, v jeho očích je však patrný neklid, zmatek. Stále se ještě nedokáže vyrovnat s tím, jak surově bylo zacházeno s ženami a dětmi. Dobře ví, že je tady zabíjejí, viděl už, jak jdou do plynu. Ale tehdy šly spořádaně. Dnes to bylo jiné. Na jedné straně Židy nenávidí, neboť oni uvrhli svět do války, na druhé straně mu těch dětí bylo dnes opravdu líto. Ale nerozumí sám sobě, možná je jen slabý, neschopný přijmout obrovský úkol, který tady před ně führer postavil. Skoncovat jednou provždy s nepřítelem. Vždyť i z těch dětí by jednou vyrostli další dospělí nepřátelé, ti měli vlastní děti, a tak by ten koloběh pokračoval pořád dál. Asi je opravdu nutné mu učinit radikálně přítrž. I když je to strašné.

„Nevím, co si o vás myslet,“ řekne voják a podívá se na vězně.

„Jsem jen člověk, který se tady snaží přežít. A trochu pomoc zbylým bratrům, kteří ještě neumřeli,“ odpovídá tichým hlasem Edelstein, „Proto se snažím pomáhat doktoru Schröderovi, který mi za to poskytuje ochranu a jistá privilegia.“

„Tak proč jako muži nebojujete?“ vyhrkne Kurt, „Dyť vy tam lezete jak ovce. Jako dneska. Když tam šli ty muži. Proč nebojovali? Dyť věděli, že tak jako tak umřou. Že bili jejich ženy a děti. Tak proč nebojovali?“

„Ti nejsilnější muži tam už nebyli, jen starci a chlapi,“ odpovídá pomalu Daniel, „Ti byli navíc svlečeni donaha a měli prázdné ruce.“

„Mohli alespoň umřít čestně, v boji,“ nesouhlasí zřetelně Neuberg.

„Je těžké soudit, dokud nejste v podobné situaci.“

„Ne, ne, tohle by nikdy žádnéj německej muž nedopustil. Nikdo z nás, ze zbraní SS. Nikdo by nešel jak ovce na porážku. My bysme bojovali, do posledního náboje.“

„Do posledního náboje? Ti starci a chlapi měli holé ruce ...“

„I tak bysme bojovali. Třeba holýma rukama. Slyšel jsem to říkat, i jiný, co byli na východní frontě. Že vy Židi, vy nejste života hodný. I tam, když vás popravovali, tak jste nic neudělali. Prý se tam i muži, dospělí a silný muži, klidně svlékli, došli až k těm jamám a nechali se postřílet. Vůbec žádnéj vodpor. Nic. Přitom tam vedle nich umíraly jejich ženy a děti. A voni pořád nic!“

„Nevím, co se tam na východě dělo,“ zachvěje se Edelstein, neboť tam má nebo měl bratra a jeho rodinu, vlastně i strýce s rodinou.

„To je přece jedno,“ zavrtí Neuberg hlavou, „To je stejný jako tady v táboře. Dyť vás tu jsou tisíce. A všichni víte, že tady brzo umřete. Teda vy třeba ne, ale většina jo. Tak jako tak. Tak proč se nikdo nevzbouří? Proč se necháte mlátit? Když vás vyberou na smrt, tak prostě jdete a necháte se zabít. Nechráníte ani svoje ženy a děti. Tohle by německej muž nikdy nestrpěl,“ říká s maximální rozhodností, a také naprostým přesvědčením, což je z jeho hlasu i výrazu patrné, „Možná právě to z nás dělá nadřazenou rasu. Možná si právě proto žít nezasloužíte, jak říkal jeden důstojník, nedávno, slyšel jsem je se vo tom se bavit.“

„Nevím, co na to odpovědět,“ pokrčí rameny Daniel, pak vyhodí nedopalek z okna.

„Protože nic nemůžete,“ zatváří se vítězoslavně voják.

„Snad. Také se s vámi nechci přít. I vy mi můžete ublížit, když si na moje chování budete stěžovat. Nechci si dělat problémy.“

„Co bych si stěžoval,“ mávne jen rukou Kurt, „Dyť se jen tak bavíme. Ale uznejte, muž má přece bránit svoji rodinu, ženy a děti.“

„Ne vždy ji však ubránit dokáže.“

„Možná, ale pak musí zemřít v boji, před nima. Musí za ně bojovat. Pokud prohraje, a zemře čestně v boji, naplnil svou povinnost. Ne je nechat všemu napospas. Nechat je zabít.“

„A co by se stalo, kdyby se dneska ti starci a chlapci na vaše vojáky vrhli? Ti by je během chvilky zmasakrovali. Těm ženám a dětem by nepomohli.“

„Ale umřeli by se ctí! Nikdo z nich neměl dojít k těm dveřím živej! Všichni měli bojovat až do konce. Měli tam umřít, ale čestně, ne se potupně nechat udusit. Sám dobře víte, jak to chodí tam u vlaku. Jak poslušně nastoupíte do řad. Silnější muži klidně vodejdou, vod svezích žen a dětí, vod svezích matek. A když vám to nařídí, tak se bez odporu svlíknete donaha a klidně se necháte zabít. Spolu se svezjma ženama, dětma, matkama. Nebojujete za ně.“

„Ti muži nebyli vycvičeni k boji, jako třeba vy.“

„I kdyby muž nebyl vycvičen k boji, i kdyby neměl zbraně, dokud stojí na nohách, musí za svoje ženy, děti a matky bojovat. Třeba holejma rukama. Dokud neleží mrtvej na zemi, tak musí bojovat. Ne jako vy.“

„Proto si teda myslíte, že máte právo zabíjet ty ženy a děti?“

„To jsem neřekl. Sám jsem říkal, že to zabíjení žen a dětí není dobrý,“ připomene Kurt, „Ale taky nevím, co s nima udělat,“ přizná svoji bezradnost.

Daniel neodpoví, neboť nechce vyvolat konflikt. Musel by zpochybnit celou rasovou teorii, musel by zpochybnit celou nacistickou ideologii. Tu má však ten voják zažranou hluboko pod kůží. Možná není zlý, možná má i dobré srdce, ale je zmanipulovaný. Už jen to, že se tady baví s Židem, byť vlastně přehrává zodpovědnost za masakry žen a dětí na zbabělost jejich mužů, už to je narušení jeho víry v naprostou nadřazenost.

„Proč jste šel studovat na doktora?“ změnil náhle téma Neuberg, pravděpodobně si chce povídat, možná aby nemusel myslet na ty nepříjemné zážitky z brzkého rána.

„Určitě ne proto, abych pomáhal dělat pokusy na lidech,“ ujede Edelsteinovi, pak se pokusí o vstřícný přístup, „Zvažoval jsem, mezi studiem medicíny a jiným oborem. Kdybych si nevybral medicínu, byl bych teď už mrtvý. Jen díky tomu tady s vámi sedím. Ale to jsem tehdy nevěděl, když jsem se rozhodl. Povolání lékaře mi vždy přišlo strašně vznešené, něco víc. Zachraňovat jiné lidi.“

„To asi jo. Nebo jste změnil názor?“

„Změnil?“ zaváhá Daniel, „Možná trochu korigoval,“ říká opatrně, „Lékař by měl léčit, pomáhat, ne rozhodovat o tom, kdo půjde na smrt. Způsobovat někomu bolest, jen v zájmu výzkumu. Ale prosím, tohle na mě panu doktorovi Schrödrovi neříkejte, nechtěl bych skončit tam u toho domku. Nebo v něm, jako ti dneska.“

„Nic mu neřeknu. Co ta studia?“

Edelsteinovi se trochu uleví, přeci jen je tohle téma pro něj přijatelnější. A tak vypráví o studiích, dokonce přidá i pár pikantních historek, popíše bezstarostný studentský život. Neví, zda třeba nebude jednou potřebovat nějakou vstřícnost od tohoto mladého vojáčka, jehož původně jistě neotřesitelná víra v jejich ideologii je minimálně lehce otřesena, strašnými zkušenostmi ze zdejšího prostředí. Nejen z dnešního rána. Možná by se ale proměnil ve stejného parchanta jako ostatní, kdyby neseděl za volantem a nevozil papaláše, kdyby mu dali mu do ruky hůl a nařídili mu mlátit ženy a děti. Ale možná v něm ještě všechna lidskost neumřela.

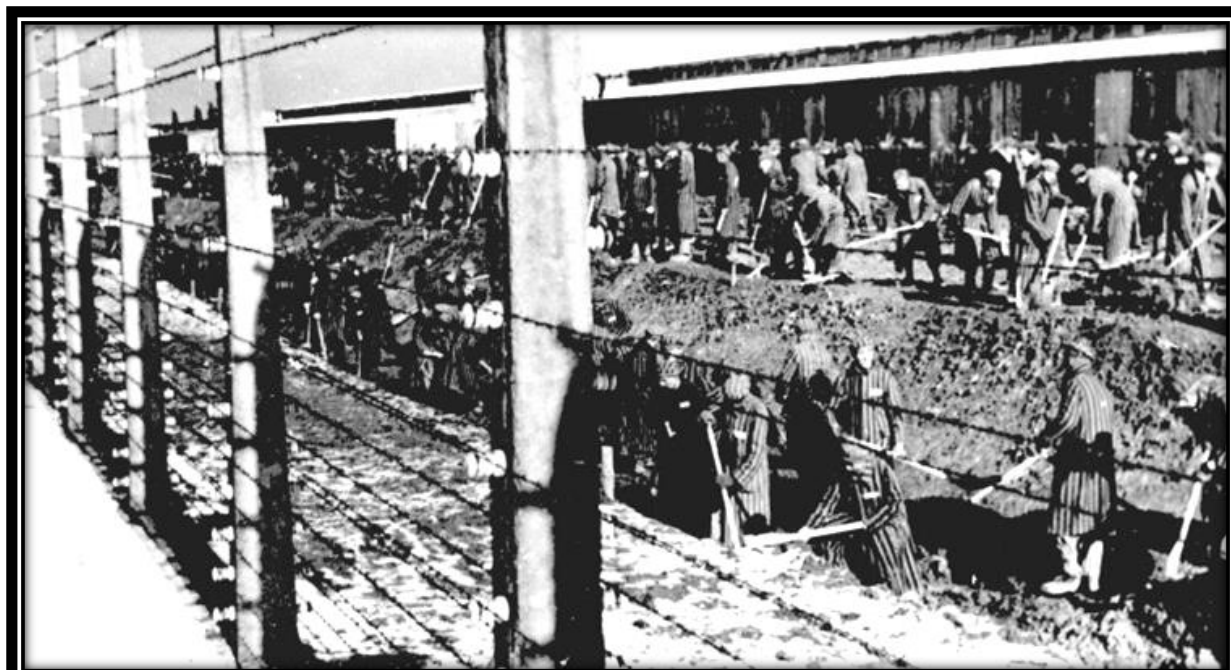
Oba se po zbytek čekání skoro až úzkostlivě vyhýbají předchozímu tématu, na němž se určitě neshodnou, a nakonec spolu hovoří docela družně. Občas se i zasmějí, pravda, v případě vězně jde o

dost nucený smích, neboť jeho duše je rozervána. Jak smutkem za zemřelé, tak strachem o zatím přeživší, ale i jistým pocitem viny, kdy se děsí své míry kolaborace s nácky.

Jelikož se čekání protahuje, nabídne Neuberg druhou cigaretu a znovu změní téma. Tak se dostanou k oblíbenému námětu mladých mužů, tedy ženám. Daniel vypráví o tom, jak se seznámil s Helene, o jednáních o svatbě, která přervala válka. Přidá i pár svých předchozích zkušeností s něžným pohlavím, vše ale v decentním obalu, bez jakýchkoli vulgárností a s vyjádřenou úctou k ženám.

Naopak Kurt se zmíní o dívce z dobré rodiny, kterou by měl pojmout za manželku, až si naplní své povinnosti vojáka. Poodhalí mírně tajemství své rodiny, dle všeho ta patří ke smetánce, jeho otec má vliv a tak ho tady zašil. Ne někde na štábu v Berlíně, to by bylo asi moc okaté, ale na východě. Nikoli však na frontě, ale tam, kde považoval riziko pro jeho jediného syna a pokračovatele rodu za přijatelné. Možná mu nedošlo, do jakého prostředí bude jeho potomek uvržený a co tady spatří za hrůzy. Ale až se vrátí, bude moci bez uzardění vyprávět, že sloužil na východě a bojoval s nepřítelem. Nicméně při vyprávění o získání zdejšího angažmá se mladý voják necítí dvakrát dobře.

Po téměř dvou hodinách čekání, ale i rozhovoru, nevypadají jako úhlavní nepřátelé, jejichž cílem je národ toho druhého vyhubit po meči i přeslici. Naopak připomínají dva mladé muže, kteří si přátelsky vyprávějí o svých životech. O rodinách ne, neboť voják se střeží na tohle téma zavést řeč, dobře ví, že značná část příbuzných židovského lékaře zde našla smrt. Ale přízrak smrti leží jak stín nad oběma, byť zdánlivě se baví uvolněně. Opak je však pravdou, oba své zážitky v sobě dusí, a hovor berou jako příležitost zapomenout na ně.

Birkenau - budování odvodňovacího příkopu – ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

Schröder vypadá spokojeně, když nasedá do automobilu a dává pokyn k výjezdu. Daniel pak sleduje obří staveniště i již vybudované části koncentračního tábora Birkenau. Snaží se zhodnotit, které ze staveb by měly plnit funkci plynových komor a krematorií, o čemž se mu zmiňoval jak polský vězeň Adam, tak v náznacích Schröder a vlastně dneska i Klehr. Pravděpodobně chtějí Němci svou vražednou mašinérii ještě zdokonalit, najít způsob, jak hromadné zabíjení lidí ještě

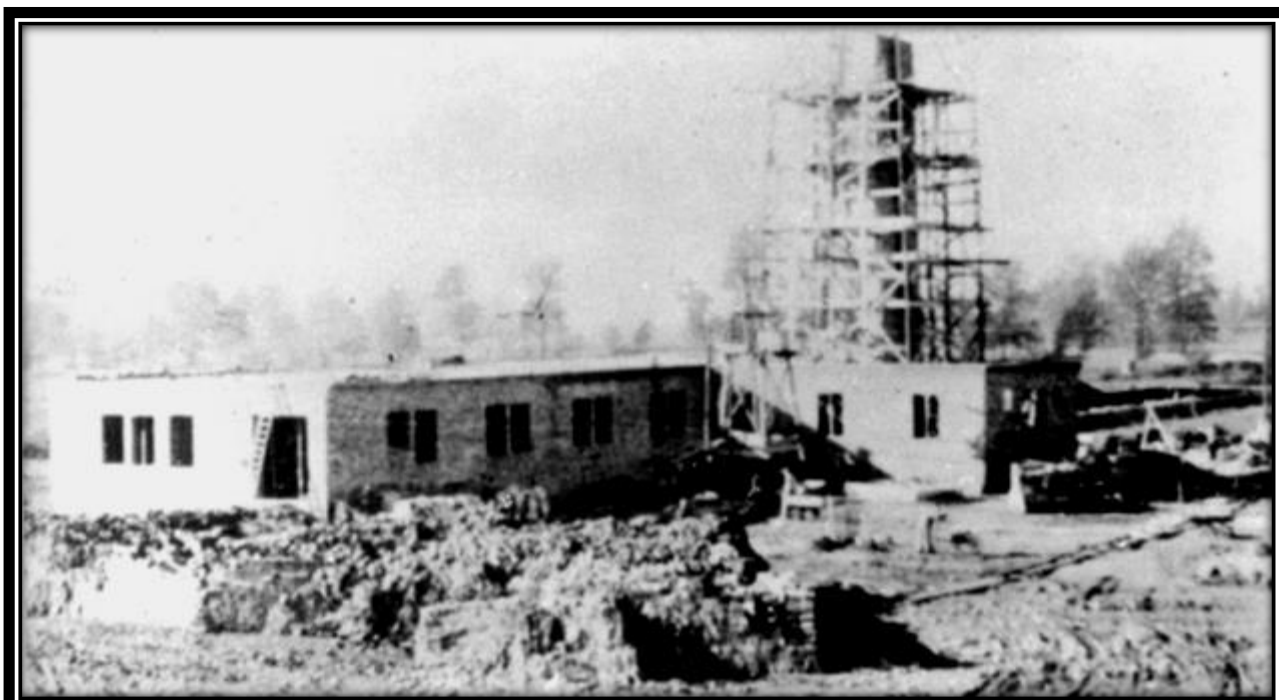
zefektivnit. A hlavně zajistit rychlou a nenápadnou likvidaci těl, neboť ta jediná je asi v jejich vražedné šílenství omezuje.

Zajedou autem před blok třicet v ženském táboře a tentokráte je vyzván asistent k vysednutí. Doprovází svého šéfa do velkého obdélníkového domu, postaveného na kamenných základech a částečně z cihel. Vevnitř je barák konstruován ve formě nemocnice, tedy s menšími místnostmi pro lékaře a personál, menšími ložnicemi pro izolaci pacientů, i velkou pro další nemocné. Do nosu udeří Daniela nejen typický zápach takového zařízení, ale také i smrad hniloby či výkalů.

Johann jde až ke dveřím, které otevře a před nimi se rozkládá vyšetřovna. Židovský lékař se zachvěje, pokud se nemýlí, právě zde by se měly konat experimenty na lidech ohledně sterilizace. Zatím je místnost prázdná, kromě pracovního stolu, ale staví se tu jakási kukaň. Pokud ale tady mají používat Roentgenovy paprsky, bude jistě sloužit jako izolace před nimi pro lékaře. Esesácký doktor nechá svého osobního vězně na místě a jde se shánět po svém německém kolegovi, se kterým zde má schůzku.

Objeví se asi za čtvrt hodiny, Johann i jeho přítel, který si židovského vězně prohlíží se značným despektem. Ten se naopak snaží tvářit vlídně, ač si je vědom postoje protějšku. Pak je Schröder přestaví, přičemž nepoužije číslo vězně, nýbrž řekne jeho skutečné jméno. Což je samo o sobě významné.

Šestatřicetiletý SS-Untersturmführer Horst Schumann, v uniformě Luftwaffe, neprojevuje nad setkání s židovským kolegou žádné velké nadšení, nicméně zachovává dekorum, možná kvůli svému příteli Johannovi. Danielovi rozhodně nepřipomíná masového vraha, ani zcela bezcitného muže, který pro úspěch svého výzkumu půjde přes mrtvoly, a v jeho případě asi doslovně. Naopak působí celkem uhlazeným a inteligentním dojmem. Jen jeho oči ho trochu prozrazují, je v nich cosi nepatřičného. Nebo možná není, a on to tam vidí, neboť ví, co je dotyčný zač. Další ze škály

Birkenau – stavba Krematoria II – ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

bezcitných a všehoschopných německých doktorů.

„Kdy to tady už bude hotový?“ položí otázku lékař v hodnosti kapitána.

„Rád bych to měl připravený do měsíce,“ odpovídá jeho kolega v hodnosti poručíka, „Nastupuju sem na tenhle blok od začátku listopadu, to je vlastně už za pár dní. Pak si na všechno dohlédnu.“

Mám tady i nákresy, jak bych si to tady představoval. Přesněji řečeno, zajímá mě především ta instalace přístrojů na Roentgenovy paprsky. Co ten o tom ví?“ otočí se na třetí osobu v místnosti, dokonce na ni ukáže prstem.

„Informoval jsem ho o všem potřebném,“ odpovídá Schröder, „Horste, chtěl bych, abysme na tom s tebou spolupracovali. Nechci ti upírat žádný zásluhy, tohle je tvůj výzkum, ale nechci tak

Birkenau – ženský tábor – ilustrační fotografie – www.YadVashem.org

úplně zůstat stranou. Ne voplátku tě zasvěťím do těch našich.“

„Říkáš do našich. Ten vypadá docela mladě a navíc je to Žid,“ zachmuří se Schumann.

„Žid je, ale taky lékař a docela šikovnej. S tím, jak mi pomáhá, jsem zatím spokojenej,“ pochválí Johann svého asistenta, ten však žádné velké zadostiučinění necítí, ba právě naopak, spíše se cítí provinile.

SS-Untersturmführer
Horst Schumann

„No jak myslíš. Pokud se mu dá důvěřovat ... Nechtěl bych, aby se něco zadrhlo. Na tomhle výzkumu má velký zájem osobně reichsführer.“

„Já vím, mluvil jsem s ním, když byl v létě tady, a i potom jsem s ním udržoval korespondenci,“ přikývne Schröder, „Taky v tomhle výzkumu vidím velkou budoucnost, a taky naději, jak sladit zájmy ekonomický s votázkou konečného řešení.“

„Konečného řešení,“ podívá se Schumann na židovského vězně, „Co ten vlastně ví?“

„Určitě to, co všichni tady. A ještě něco navíc. Byl už několikrát u bílého domku, u těch jam, ale i speciální léčby. Před ním můžeš mluvit votevřeně. Sice se mu to moc nelíbí, ale to je pochopitelný. Ale taky je rozumněj, ví, že tohle je jeho cesta k zachování si života. Proto jistě bude bezvadně plnit, co bude potřeba,“ šlehne Johann po svém asistentovi pohledem. Tomu se ve tváři nepohne ani sval, i když o něm jeho šéf vlastně mluví jako o věci, i když nepokrytě přiznává, jak zneužívá jeho tíživé situace.

„No tak dobře. Známe se dlouho, proto budu věřit tvému úsudku,“ rezignuje na protesty poručík, „Tak se pojd'te podívat na ty nákresy,“ učiní pár kroků ke stolu. A pak vysvětluje, jak bude místnost vybavena. Nejde o nic mimořádného, až na dva přístroje, které budou produkovat Roentgenovo záření a jež budou umístěné proti sobě.

„Tak tohle má zajistit tu sterilizaci?“ ukazuje na ně kapitán.

„Snad. Právě proto ten výzkum. Víš, voni si to někteří představují jak kašpárek válku,“ usměje se lehce Schumann, „Byli by nejradši, kdyby nějaký úředník měl tlačítko a každého, kdo by přišel k jeho okénku, by mohl sterilizovat. Tím zářením,“ zasměje se té představě, „Nebo nahnat stovky lidí do místnosti a udělat s nimi to samé, během pár vteřin. Což se mi zdá jako zcela nemožný. Jenže některý to myslej vážně.“

„Tak úředníci,“ řekne pohrdavě Johann.

„Nejen úředníci. Problém vidím v tom, jak daleko od sebe dát ty přístroje a jak silný dávky použít. Na to by měl dát odpovědi právě ten výzkum. Mám už domluvený i zkoumání vzorků v ústavu v Breslau, tam dostanu odpovědi, jak je ta metoda účinná. Chtěl bych to spustit začátkem prosince, to tě asi zajímalo, ne?“

„Přesně tak. Mám ještě jednu prosbu, chtěl bych, aby tady Daniel, můj asistent, mohl být u toho. Mohl ty pokusy mapovat. Pochopitelně ho můžeš využít, jak budeš potřebovat. Může ti pomoc zpracovat zprávy, vést dokumentaci.“

„Vést dokumentaci? Jen aby něco nezkazil ... třeba i schválně,“ tváří se opět nedůvěřivě Horst.

„Musel by bejt blázen, aby něco takového udělal,“ zavrtí hlavou Schröder, „Je v tom dost pečlivej, ukáže ti zprávy, které zpracoval z našich výzkumů, můžeš si ho i prověřit. Dal jsem mu úkoly, aby si vo tomhle problému něco nastudoval. Já i ty tady máme i jiný povinnosti, bylo by pro mě těžký to sladit, zatímco jeho jsem si vyžádal jen pro sebe, jeho program určuju jen já.“

„Nechci před tebou nic tajit, vždyť se známe už dlouho,“ říká smířlivě Schumann, „Ale musíš pochopit moji nedůvěru k nim. Budeme tady využívat další Židy, byl bych nerad, kdyby mi něco třeba i sabotoval.“

„Za jeho loajalitu ti ručím,“ říká Johann důrazně, „A von mi za ní zase ručí svým životem,“ otočí se na svého asistenta, kterému přeběhne mráz po zádech.

„Tak co tomu říkáš?“ ukáže na nákres poručík a podívá se zkoumavě na židovského kolegu.

„Pane doktore, chápu vaše obavy a vaši nedůvěru,“ odpovídá klidným a vyrovnaným hlasem Daniel, „Pan doktor Schröder má pravdu, dám si velký pozor, abych vás nezklamal, protože na tom závisí můj život. Což je snad pro vás dostatečná záruka mé loajality. Máte naprostou pravdu, pane doktore, nejsem nadšený podobným výzkumem, ale jsem připravený si veškeré povinnosti naplnit. Co se týká těchto nákresů,“ mírně se nakloní, „nevidím zde přesný typ přístroje, tedy ani nelze odhadnout jeho výkon. Dostal jsem za úkol si něco nastudovat o zmiňovaných Roentgenových paprscích, což jsem učinil,“ dodá a pak během tří čtyř minut shrne velmi precizně nejpodstatnější informace, které se svým způsobem váží k připravovanému experimentu.

„Tvůj výklad byl působivej, ale trochu mi z tvého hlasu zaznívá skepse,“ podívá se pátravě poručík.

„Ta spíše souvisí s tím, co jste říkal předtím, pane doktore. Vychází ze dvou důvodů. Tím prvním je nenápadná sterilizace osob, třeba za nějakou vámi zmiňovanou přepážkou. Pokud se příliš nemýlím, nepůjde přesně zaměřit jen reprodukční orgány. Také se obávám, že záření bude mít nežádoucí vedlejší účinky. Možná dojde i k masivnímu popálení dotyčných míst, možná i okolí. Za druhé, pokud má být dosaženo potřebného efektu, nebude jistě stačit pár vteřin. Proto bude muset být záření cíleno po delší dobu na zmiňovanou partii těla, proto asi nepřichází do úvahy ozařování stovek osob v nějaké místnosti. Ty by se tak maximálně popálily na jiných částech těla, a navíc by se navzájem odstínily, což by ochránilo ty více zapadlé v davu.“

„Na tyhle nesmysly zapomeň,“ mávne rukou Schumann, „A to druhý, ty vedlejší účinky, právě to se můžeme pokusit omezit,“ ukáže na místo mezi přístroji, „U mužů si myslím, že to bude jednodušší,“ vysvětluje, „Předpokládám, že tady dáme nějaký stolek, nějakou desku, a na tu voni položí svůj penis a varlata. Do dráhy toho záření. Tím budou paprsky dopadat na šourek, což je náš cíl, a nikoli na zbytek těla. U žen to bude komplikovanější, to uznávám. Ozářit jejich vaječníky, aniž by se ozářila další tkáň v okolí, to asi nepůjde. Ale na to nám odpoví až naše pokusy.“

Edelstein nic neříká, jen se musí držet, aby zachoval kamenný výraz. Dovede si představit, bohužel, jaké následky budou mít tyto pokusy na vybrané jedince.

„Tak na ty pokusy tady seženeš vzorků, kolik budeš potřebovat,“ ušklíbne se Schröder, „Ženy si předpokládám necháš tady. Co ty muži?“

„Tohle jsem ještě neřešil. Je tady i nemocniční blok v mužském táboře, tak snad tam,“ pokrčí rameny Horst.

„My teď s Friedrichem budujeme tu vosumadvacítku, v tom základním táboře. Tam by se mohli vodsud muži převést. A možná i ty ženy, vyčlenit jim jednu místnost, nevím tedy, kolik jich bude. Je tam i chirurgické sál, ten asi bude taky potřeba, ne?“

„Počítám s tím, že začnu s muži. Také počítám s tím, že jim následně odeberu vzorky spermatu, v nějakých intervalech, a nakonec i varlata. Právě to by mělo být zkoumáno v těch laboratořích v Breslau,“ hovoří naprosto lhostejným hlasem Schumann, a jeho židovského kolegu polévá horko. Co si budou muset ti vybraní chudáci vytrpět, z toho je mu už teď zle.

Nedokáže tomu zabránit, ty pokusy se prostě uskuteční, ale má být on u toho? Jenže když teď řekne, že se tohoto výzkumu nezúčastní, shodí svého šéfa a ten pak určitě nebude mít slitování. Odmítnutí se téměř jistě rovná rozsudku smrti. Přistoupení na roli, která mu je určena, pak znamená nutnost minimálně sledovat trýznění mnoha osob, možná dokonce i být tomu všemu nápomocný. Až teď mu začíná plně docházet, jak brutální výzkum tady ten jinak normálně vyhlížející nacistický lékař chystá.

„Kolik jich tak bude?“ ptá se dál Johann.

„To bude záležet na výsledcích. Na začátek si myslím, že tak do dvou stovek, tedy v prvních fázích projektu,“ odhaluje své záměry poručík, „Možná ne naráz, ale během toho prosince. Uvidíme ale, jaký budou výsledky.“

„Pak by asi bylo vhodné je dát na tu vosumadvacítku. Můžou tam být pod dohledem, je tam i jeden šikovnej chirurg, polskej, jinak etnickej Němec, ten může udělat ty vodběry. A dokumentaci tam může vést tady Daniel, určitě si dá moc velké pozor, aby seděla do posledního detailu,“ šlehe zase Johann pohledem po svém asistentovi.

„Zváším to,“ pokrčí rameny hlavní organizátor sterilizačního experimentu.

„Jo, vlastně jsem tě chtěl ještě o něco požádat,“ usměje se teď poněkud poťouchle kapitán, „Když mi vyjdeš vstříc, tak budeš mít i hodně podstatnou páku na tady Daniela. Na tomhle bloku slouží jedna židovská sestra. Na rozdíl od mnoha jiných je navíc plně kvalifikovaná. Co je podstatný, je to snoubenka tady jeho. Mám s ním určitou dohodu, to mi právě zajišťuje tu plnou loajalitu,“ ušklíbne se moc ošklivě.

„Tak nejdřív doktor a teď ještě sestra. Budu vobklopenej samejma Židama,“ tváří se hodně překvapeně Schumann.

„To tady budeš tak jako tak. Tyhle ale budou maximálně loajální.“

„Že zrovna ty bys jim najednou tak začal věřit?“ podívá se pátravě Horst.

„Ale ne,“ zasměje se srdečně Johann, „Řeknu to klidně tady před ním, protože von to dobře ví. Není v tom nic jiného než ryzí dohoda. Něco za něco. Zachování života a slušný zacházení za perfektní služby a naprostou loajalitu. Proč nevyužít svého postavení. Daniel je chytrý doktor, precizní při zpravování zpráv. Ta jeho je stejně dobrá sestra, taky kvalifikovaná. Je nesmysl se

takovejch zbavovat, plně jejich potenciál nevyužít. Tohle jsem pochopil hned, jak jsem sem přišel. A vybral si jeho.“

„Není vo tom výzkumu přesvědčenej. Dokonce ho možná vodsuzuje,“ upozorní poručík.

„Dokonce jsem přesvědčenej, že ho určitě odsuzuje. Přesto bude pracovat na sto procent a bez nejmenších chyb.“

„Z čeho pramení to tvoje tak silný přesvědčení?“

„Von ví moc dobře, co znamená porušení dohody,“ podívá se teď Johann chladným zrakem na svého asistenta, „Porušení dohody pro něj znamená smrt, stejně tak pro tu jeho. Z toho pramení to moje přesvědčení. A navopak. Když ji dodržuje, tak si ho vochráním, dokonce jim zařídím, aby si vobčas mohli zašukat.“

„Máš to dobře promyšlený,“ zasměje se teď poručík.

„Tohle mi tenhle systém umožňuje. Tak proč to nevyužít. A výhodný je to i pro něj, no nemám pravdu?“ otočí se Schröder na svého pomocníka.

„Lépe asi moje situace popsat nejde,“ zatváří se teď poněkud kysele Daniel, což ale vzbudí smích obou nacistů, „Jen jedno mi pan doktor slíbil, že nebudu muset nikdy nikoho vlastní rukou zabít,“ dodá pro jistotu.

„Naráží na ty fenolový injekce,“ vysvětluje Schröder, „Na to tu přece máme ty zdravotníky,“ mávne rukou, „Tak co, Horste, souhlasíš s mým návrhem?“

„Pro mě za mě,“ pokrčí rameny Schumann, „Vzdělanej pomocník se hodí, a kvalifikovaná zdravotní sestra taky. Ale doktore, moji důvěru si teprve budeš muset získat.“

„Vím, pane doktore. Taky vím, co by se stalo, kdybych vás zklamal,“ říká pokorně Edelstein, cítí se naprosto v moci těch nacistů. Buď kolaborace s nimi, nebo smrt jeho i Helene. A právě jeho snoubenka je dost velkou pojistkou. I kdyby se on sám rozhodl raději zemřít, než pokračovat, tak je tady ona. Svým rozhodnutím by ke smrti odsoudil i ji. Až teď plně chápe záměr svého šéfa, jak si ho maximálně zavázat, jak ho donutit k plné loajalitě.

„Tak když už jsme se dohodli,“ tváří se spokojeně Johann, „tak bysme se mohli začít trochu bavit vo tý sterilizaci. Nejsou přece jen ty paprsky, i když ty budou tady asi klíčový. Nebo snad spěcháš?“ obrátí se na svého německého kolegu.

„Ale ne, dám tomu tvému chráněnci možnost se předvést,“ zavrtí hlavou Horst.

Následnou téměř hodinu stráví v odborné debatě, nakonec se oba náckové posadí na okraj stolu a jejich židovský kolega postává před nimi. Ale nepochybně boduje, je opravdu dobře teoreticky připravený a dokáže i velmi precizně své názory či vývody zformulovat. Což učiní dojem i na Schumanna, to je na jeho výrazu a nakonec i jednání poznat.

Přes svůj nesporný úspěch nemá Daniel vůbec dobrý pocit. Snad až krutě upřímně mu dal Schröder najevo, jaké je jeho skutečné postavení, jak je závislý na svém šéfovi. Zklameš a umřeš, a s tebou tvoje snoubenka. Dost surové vydírání. Už teď se děsí, jak budou probíhat experimenty se sterilizací, jako lékař si bohužel dokáže představit, jak bolestivé mohou být. A k tomu nesmírně ponižující, a devastující. Vždyť se očekává, jak se dnes dozvěděl, že následně budou mužům odebrána varlata a ženám vaječníky. Ne, tohle už je čiré barbarství, pokud bude tento scénář naplněný. A on nezná jediný důvod, proč by ho nenaplnili. Co by jim v tom mohlo zabránit.

Jelikož je po celou dobu přítomnosti na bloku třicet s esesáckými doktory, Helene vlastně spatří jen na krátkou dobu. Vyjukne na chodbě, možná jí dozorkyně upozornila na jeho přítomnost, hádá její milenec. Ale je vděčný i za ten krátký vzájemný pohled, tak se mohou oba ujistit, že je jejich partner v pořádku. Což je ve zdejším pekle příjemné zjištění a vůbec ne samozřejmostí.

ZKUS USNOUT, SHMUELI

Bohužel stresující zážitky toho dne pro Daniela nekončí, neboť musí provést kontrolu pacientů na bloku osmadvacet. Už jich má v tom jejich experimentálním pokoji osm, pět trápí testy neúčinkujících léků na tuberkulózu a další tři zabíjí hladem. Což je obzvláště odporné. Bojí se jim pohlédnout do očí, ale musí za nimi, musí i dnes udělat záznam do jejich dokumentace. K ruce si vezme Šimona Chasona, ten se mu chlubí dalšími německými větami, které se naučil. Aby se nesnažil, když na tom závisí jeho život, usměje se lékař v duchu hořce.

Všichni tady jen bojují o holé přežití, včetně něho. Ač má privilegované postavení. Vlastně on může ztratit nejvíc, pokud selže, pokud nevydrží ten strašný tlak na svou nervovou soustavu, na své svědomí. Jenže tím nezahubí jen sám sebe, ale okamžitě i Helene, a následně i své bratry. Pak už nebude mít nikdo důvod je šanovat. Ne, nesmí selhat, musí se zatvrdit a vydržet.

Dnešní den je ale obzvláště náročný na jeho psychiku. Nejprve úděsné zážitky od plynových komor, potom obviňování Kurta ze zbabělosti, následující syrové popsání plánovaných pokusů se sterilizací a nepokryté vyhrožování ze strany Schrödera. A teď ještě musí za pacienty, kteří jsou všichni odsouzeni k smrti, bohužel trýznivé. Trojice umírá hlady, další pětici se chystají týrat vyvoláním umělého pneumotoraxu. Což oni ještě naštěstí nevědí. I tak je jejich stav žalostný.

Všech osm se hrabe na nohy, když se on objevuje v místnosti, už jsou tak naučení. Také se svlékají, stojí teď všichni nazí, někteří se sotva drží na nohou. Vysílení, zmučení, se zdevastovaným organismem. Bere kartu jednoho po druhém, zaznamenává čas své návštěvy i zjištěný stav. Ten se příliš neliší od předchozí kontroly.

„Doktore, to je tady vážně chcete nechat umřít hlady?“ zeptá se Juda Kiszner, pětaticetiletý nemocný tuberkulózou, přitom ukáže na nešťastnou trojici.

„Já s tím nic neudělám. Já ten příkaz nemůžu zrušit,“ odpovídá Daniel s nešťastným výrazem na tváři.

„Když je chtěj zavraždit, proč to neudělaj rovnou? Proč taková surovost?“

„Co mám odpovědět? Myslím si totéž.“

„Copak nemáte ani trochu slovo? Nemůžete nic udělat?“ vrtí hlavou nechápavě Juda.

„A co má jako pan doktor udělat?“ utrhne se na pacienta Šimon, „Copak ho ti esesáci poslechnou? Kdyby protestoval, tak ho nechaj zabít.“

„Tak jim tady bude radši posluhovat,“ tváří se zle Kiszner, a pohledy dalších nemocných tuberkulózou nejsou příliš odlišné.

„A co bys dělal na jeho místě ty?“ je napružený Chason, „Nechal by ses zabít? Mysli, člověče, než někoho vobviňuješ.“

„Co chcete dělat s náma?“ položí další záluďnou otázku nejstarší z tuberkulózních pacientů.

„Já vás jen sleduji a dělám záznamy o vašem stavu,“ odpovídá klidným hlasem Edelstein, nedokáže se zlobit na muže odsouzené k smrti, „O tom, jak s vámi naloží ti němečtí doktoři, na to nemám vůbec žádné vliv.“

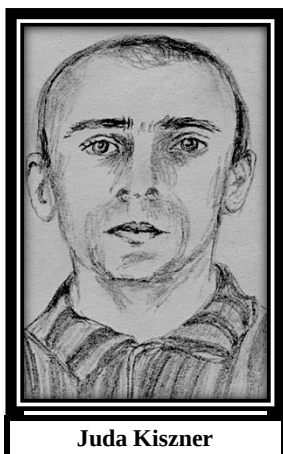
„A víte aspoň, co chtějí udělat?“

„A víš ty, co tady dělaj s těma, co maj nemoc jako vy? Vy ještě žijete jen proto, že na vás testujou ty léky,“ utrhne se na remcala Chason, cítí k lékaři vděčnost a hněte ho, jak je těmi muži tady osočován či zostouzen.

„Šimone!“ okřikne ho jeho zachránce a vrhne na něj ošklivý pohled, pročez hoch sklopí provinile hlavu.

„Takže i nás nakonec zabijete,“ sklopí hlavu i Kiszner, nicméně jen dostal potvrzení toho, čeho se všech pět obává.

„Já nemám a nebudu mít žádný vliv na rozhodnutí německých doktorů. Nebudu vám však lhát, tuto možnost nemohu vyloučit,“ snaží se Edelstein dopad slov Chasona zmírnit.

Juda Kiszner

„Je to možnost nebo jistota?“ chytá se stébka naděje nejmladší z nich, Jankielovi Zajdelovi je pouhých sedmnáct, a ač je vážně nemocný, jistě se mu nechce umřít.

„Bude asi záležet, jak budou zabírat ty léky, co na vás testují,“ snaží se mlžit Daniel, nechávat jim alespoň ždíbec naděje, byť ta není veškerá žádná.

Tím otázky skončí, možná si nemocní uvědomí, že bude lepší s dotazy přestat. Nic povzbudivého se pravděpodobně nedozvědí. Proto snesou trpně prohlídku, poté dostanou pokyn se obléknout a zalézt na lůžka. Naopak lékař se přesune k trojici nešťastníků, kteří už mají naprostou jistotu, ti svůj strašlivý ortel znají.

Všichni tři stojí pokorně, zřejmě smířeni se svým osudem. Hlad už mají dlouho, proto není změna jídelníčku tak drastická, respektive jen vodu dostávají od včerejšího večera. Jsou však už teď kost a kůže, nedostatek živin v nich budí apatii, kdy vše dělají zpomaleně, jaksi strojově. Ale bohužel stále vnímají, stále trpí.

„Ještě vás odvedeme na váhu, abych si ji mohl zaznamenat,“ říká jim Daniel téměř omluvně, snaží se, aby jim nemusel pohlédnout do očí.

„Doktore, něco se mnou je,“ ozve se hrozně nejistě osmnáctiletý Shmuel Zalkind.

„Něco s tebou je?“ zarazí se lékař, no to se ví, že s tebou něco je, když seš vyhladovělej už málem k smrti, „Co máš na mysli?“ ptá se opatrně, snaží se projevit zájem.

„Myslím tam, tam dole,“ ukazuje rozpačitě mladík ke svému rozkroku.

„Myslíš penis a varlata?“ podívá se tím směrem Edeslstein.

„Zdá se mi ... trochu to bolí ... jako by to voteklo ...,“ odpovídá pacient tiše, asi je pro něj ponižující o těchto intimních problémech mluvit, přitom tady musí stát nahý mezi ostatními.

„To není nic strašného ani neobvyklého,“ uklidňuje ho lékař, „Souvisí to s nedostatkem potravy a její špatnou skladbou. U lidí, co trpí tak velkou podvýživou jako ty, někdy dochází k vytvoření edémů, tedy otoků. Může jít o tak zvanou hypoproteineinemii.“

„Hypo ... co?“ vykulí oči Shmuel.

„Jde o nedostatečný přísun bílkovin. Nejsi sám, u koho se podobný edém objevil. Je to jen vedlejší příznak toho, jak špatně si tady byl stravován. V tvém případě nejde ani o žádný velký edém, tedy otok,“ snaží se Edelstein mládence uklidnit.

„Tak jo,“ sklopí hlavu týraný vězeň, zase už má svůj typický výraz odpovídající jeho rezignaci. Ví, že umírá, a snaží se s tím vyrovnat, stejně jako ostatní.

Daniel dokončí vyšetření, pak vyjde na chodbu a zhluboka si oddechne. Pak se však obrátí na Chasona a upře na něj přísný pohled.

„Šimone, takhle s nima nemluv,“ napomene ho i slovy, „Uvědom si, všichni na tom pokoji brzo umřou, a předtím se ještě budou trápit. Nemůžeme jim pomoc, tak se k nim alespoň musíme chovat slušně. Rozumíš?“

„Ano, pane doktore. Omlouvám se. Ale našťvalo mě, když vás začal obviňovat.“

„No a? Vzpomeň si na sebe, když jsem ti způsobil popáleniny. Taky si mě nenáviděl, obviňoval. Taky si uvědom, voni tam umírají a my získali právo zatím žít dál. Musí to nutně cítit jako hroznou nespravedlnost. A ono to svým způsobem nespravedlivé je, my jen měli větší štěstí než oni. Tak projev trochu velkorysosti a přejdi to.“

„Budu si to pamatovat.“

„To udělej. Je to totiž jediný, co pro ně můžeme udělat. A nezapomeň ty tři odvést k váze, zítra si od tebe vezmu údaje.“

„Nezapomenu,“ rozhlédne se Chason, pak ztiší hlas na minimum, „Možná bych mohl něco těm třem donést, kromě té vody. Co myslíte, doktore? Něco málo, co myslíte?“

„Také mě to napadlo,“ podívá se nervózně kolem sebe Daniel, „Ale o kolik jim tím prodloužíš život? Přitom to je pro tebe velmi nebezpečný. Kdyby to nějaký dozorce zjistil, nahlásí to a sám

tušíš, co se s tebou stane. V lepším případě tě přeřadí k pracovnímu komandu, v horším dostaneš výprask a skončíš v trestném komandu. Jím moc nepomůžeš a sebe můžeš zabít.“

„Je mi jich líto. Jen tam tak ležet a čekat, až umřu hladu ...“

„Děj se tu strašné věci, Šimone. Kdyby byla naděje, že se uzdravěj a budou žít dál, pak by takový riziko mělo nějaký smysl. Ale ti tři zemřou, buď hladu, nebo je těsně předtím vezmou na tu injekci. Tohle jim ale neříkej.“

„Nebudu. Já jen ... ale máte pravdu, vy jste mi dal šanci, nesmím si to posrat,“ říká Chason uvědoměle.

Edelstein už neodpoví, raději zamíří na svůj blok, kde má jeho šéf svou vydobytou kancelář, kterou on smí využívat. Tam se posadí, zapálí si cigaretu, aby se uklidnil, a pak si otevře knížku o Roentgenově záření. Snaží se zjistit co nejvíce podrobností, jak může vypadat tkáň, zasažená jeho silným prouděním. Ale asi nikdo neodhadne, jaký bude konečný efekt u zkoumaných osob, neboť bude záležet na síle záření a také době, po jakou jí budou oběti vystaveny. A s tím se právě bude experimentovat. Bůh pomáhej těm nešťastníkům, kteří budou k tomuto zvěřskému experimentu vybráni.

Následují další dny, kdy naštěstí nemusí k plynovým komorám, ale také se nepodívá do Birkenau za Helene. Jen koná svou práci. Hnusnou práci, neboť za ní je utrpení lidských bytostí. Je téměř nepochopitelné, co dokáže člověk provádět jinému člověku, jak dokáže být bezcitný. Aniž by byl postižený nějakou úchylkou, byl sadistou, patologickým vrahem. Schröder, Kremer a i Schumann jsou jistě jinak zcela normální, o tom nepochybuje, ale něco se s nimi stalo. Ztratili jakýkoli soucit s jinými lidmi. Jak k tomu však došlo? Nebo kdy? Takhle se přece nenarodili. To je tak změnila ta nacistická ideologie?

Právě Kremer si nechá po pár dnech předvést trojici mladých mužů, co svým rozhodnutím odsoudil k trýznivé smrti, aniž si možná svou vinu uvědomuje. S výběrem je spokojený, ještě si však počká, než do prvního z nich zaboří svůj skalpel. Pořád ještě mohou chodit, byť s velkými obtížemi. Jak jim je, když už několik dní žijí jen o vodě, o to se vůbec nezajímá.

Jako první z nich se zhroutí jednadvacetiletý Dawid Meinhard, už jen netečně leží a není ani schopný přijímat tekutiny. Po Schröderovi proto Daniel vzkáže o jeho stavu Kremerovi, a efekt se dostaví záhy. Na další den je naplánována jeho pitva.

Na operační sál ho musí donést zřízcenci, polomrtvého ho položí na stůl, jak tam spočívá na zádech, nahý a v kómatu, je na něj žalostný pohled. Kam zdejší prostředí dovedlo mladého muže, který sem přijel zcela zdravý. Možná už mírně vyhublý, ale jak vypadá teď ... Zdravotník SS Herbert Scherpe mu trápení ukončí injekcí, tentokrát má obzvláště jednoduchou práci, jeho oběť nijak neprotestuje či se nezpěčuje. Poté dostává prostor profesor, který mladíka otevře a odebere mu příslušné vzorky vnitřních orgánů.

„Dawid už to má za sebou?“ ptá se večer tichým hlasem Shmuel, a pohlédne na prázdné místo na slamníku, vedle sebe, odkud jeho kolegu odnesli.

„Ano, už je s naším Stvořitelem,“ přikývne Edelstein.

„Já už jsem taky skoro hotovej, doktore,“ šeptá Zalkind, „Někdy si přeju, aby už to všechno skončilo, abych už nic necejtíl ... a někdy mám tak hroznou chuť ještě žít. Tenhle svět je strašně nespravedlivej, doktore. Nikomu jsem nikdy nic zlého neudělal, a teď tady umírám ... jako prašivej pes, hladu ...“

„Máš pravdu, tenhle svět je hrozně nespravedlivej. Můžeš se jen smířit s Hospodinem, připravit se na setkání s ním. Je to hrozný, když tohle musí říkat doktor zdravému mladému klukovi, kterýho se tady rozhodli zavraždit. Je mi to moc líto, Shmueli, ale nemůžu ti nijak pomoci. Jen se za tebe pomodlit. Víím, je to hrozně málo, ale opravdu nic víc udělat nemůžu,“ těžce dýchá Daniel.

„Já se na vás nezlobím, doktore, jen děláte, co vám řeknou. Zabili vám tady taky velkou část rodiny, otce, toho jsem znal, nedávno prej bratra. Co myslíte, doktore, zaplatěj jednou ti vrazi za tohle všechno? Za tohle strašný vraždění?“

„Určitě, Shmueli, jednou budou pohnáni před spravedlivej soud. A kdyby někoho snad nedostihla spravedlnost tady na zemi, Hospodin je bude později všechny soudit. Za všechny jejich strašný zločiny. Za všechny ty vraždy, který tady spáchali, a bohužel ještě spáchaj. Tím jsem si jistej.“

„Jenže to už mi moc nepomůže, doktore,“ zavře oči mladík, je hrozně zesláblý, hovoří s velkými obtížemi. Ale stále ještě jeho tělo bojuje, bojuje marný boj se zdejší systém, který ho nakonec semele, jako tisíce předním, a tisíce po něm. Bude jen jednou z mnoha bezejmenných obětí těchto jatek, které dle všeho nemají v historii obdoby.

„Zkus usnout, Shmueli,“ povzdechne si bolestně lékař, „Už brzo taky budeš se Všemouhoucím, se svými blízkými, pryč z tohohle pekla.“

„Já vím, doktore,“ zašeptá Zalkind.

Kupodivu není dalším v pořadí, dříve dojde řada na dvaadvacetiletého Zigmunta Reimana. Balancuje na hranici života a smrti, občas upadá do bezvědomí, občas se z něho probere. Až ho také odnesou na pitevní stůl a zarazí mu jehlu do jeho již velmi zesláblého srdce. Jen trochu vydechne, i on má to štěstí, že už téměř nic nevnímá. Vzápětí části jeho vnitřních orgánů rozšíří sbírku profesora Kremera. A Edelstein uzavře předposlední kartu ze zkoumaného padesáticelenného vzorku. Naživu je jen poslední z nich, všechny další už tady umožili hladu a práci, aby nakonec v jejich zmučených tělech definitivně uhasili poslední zbytky života. Injekcí či plynem.

Zalkind se drží ještě dva dny, pak se stane jeho stav kritickým. Proto je na další den domluvena jeho poprava, ta však bude spíše vysvobozením jeho duše z naprosto zdevastovaného těla. To už žije spíše silou vůle, než schopností někde brát energii. Sežralo zcela samo sebe, mládenec je už opravdová kostra potažená kůží. Nachází se téměř v kómatu, byť občasné záblesky vědomí se projeví. Jako ve chvíli, kdy k němu po ránu Daniel dorazí. Tak za hodinu ho odnesou a pak všechno skončí. Jeden výzkum bude definitivně uzavřen. Shmuel vydržel ze všech nejdéle, až do začátku listopadu.

„Už ... přišel ... čas,“ zasípe umírající, čímž upoutá pozornost lékaře, který se věnuje pacientům s tuberkulózou. Ti jsou však také v prachbídném stavu, testované léky jim spíše uškodily. Tuto pětici však ještě asi čeká další experiment, na kterém se budou podílet doktor Entress a doktor Schröder.

„Ano, Shmueli tvůj čas se už naplnil,“ poklekne Edelstein k mladíkovi, ležícímu se zapadlými očima na slamníku, zakrytý dekou.

„Jsem ... tak strašně ... slabej ...“, šeptá Zalkind.

„Tvoje tělo je slabé, Shmueli, tvá duše je nesmírně silná. Dokázala ze všech nejdéle vzdorovat osudu. Teď už tě čeká jen ráj. Víím jistě, že ty do něj přijdeš.“

„Snad je ... někde ... ten ráj ... když už je peklo ... tady na zemi,“ není nebožákovi skoro rozumět, sotva hýbá rty, oči zavřené.

„Určitě je, a na tebe tam už čekají. Všichni, co jsi miloval, a co odešli před tebou,“ říká Daniel ztěžka, tohle jsou hrozné chvíle. Bohužel toho kluka trochu poznal, a pak se mu takový zadírají pod kůži. Nedokáže se odcizit, nebo jak to říkal ten vrah Schröder. A jemu podobní. Kéž by měl alespoň načas jejich netečné svědomí, kéž by dokázal nevnímat utrpení jiných.

O chvíli později kráčí za zřízenci, kteří nesou umírajícího na operační sál, který je možná však častěji pitevnou. Asi ne, ale jemu to tak připadá, neboť už musel přihlížet mnoha pitvám. Díky šílenému vědci Kremerovi, který již brzo i tohoto chudáka rozřeže.

Jak se zdá, Shmuel je v bezvědomí jen částečném, alespoň trochu vnímá okolí, ale není již schopný konat žádné významnější pohyby. Na to už mu nezbyvá sil. Jeden ze zřízenců ho podrží, je lehký jak pírk, vlastně má jen o něco větší hmotnost než jeho kosti, druhý mu svleče košili a

nahého ho položí na pitevní stůl. Nehýbá se, jen lehce oddechuje, nevnímá, že už mu Emil Hantl připravuje smrtící koktejl.

„To je konec ... doktore ...“, zašeptá, napůl konstatuje a napůl se snad i ptá.

„Ano, Shmueli, tvoje utrpení končí,“ dotkne se ho něžně na rameni Daniel. Zaznamená pokus mládence otevřít oči, ale objeví se v nich jen malá škvírka.

„Tak ... sbohem ... doktore ...“, řekne skoro neslyšitelně Zalkind, pak zmizí i ta škvírka.

„Sbohem, Shmueli,“ zašeptá i Edelstein, právě ve chvíli, kdy jehla vniká do srdce. Tělo sebou jen lehce škubne, po chvilce už nejeví žádné známky života. Zmučené srdce se navždy zastavilo, teď musí ještě odumřít mozkové buňky a další číslo je možné přepsat z kolonky živí do kolonky mrtví.

„Je k nevíře, jak dlouho vydržel, v tomhle stavu,“ uslyší židovský lékař za sebou hlas Kremera, jen sevře křečovitě ruce, musí se uklidnit, než mu odpoví. Nejraději by ho praštil pěstí, ale to by si tady taky rovnou mohl lehnout. Proto se snaží hrozný vztek vydýchat.

„Někdy je opravdu k nevíře, jak silná je lidská vůle k životu,“ pomalu se otáčí, ale pohled raději směřuje do země, „Ten mladík už dlouho věděl, že bude muset zemřít, přesto ho něco stále nutilo se rvát o život. I bez jakéhokoli přísunu živin, i přesto, že jeho tělo je už nemělo kde brát, protože pozřelo samo sebe.“

„Uvidíme, jak budou vypadat jeho orgány, když dokázal tak dlouho vzdorovat,“ říká Johann naprosto neosobním hlasem, vůbec ho netrápí, že právě zavraždili osmnáctiletého kluka. Ačkoli dnes už šlo opravdu spíše o akt milosrdenství, skutečná vražda začala při jeho příchodu sem. A byla pomalá, hodně pomalá.

„Jeho nejsilnějším orgánem asi bylo jeho srdce,“ mluví potichu Edelstein, ne, nemá smysl tohle říkat, jeho narážkám ten bezcitný a chladný nácek neporozumí.

„Pokud máš zájem, tak ho můžeš prozkoumat, až já skončím,“ dokáže Kremer správnost úvahy, pro něj je ten mrtvý jen subjekt ke zkoumání, nic víc a nic méně.

Židovský lékař neodpoví, začne se připravovat na asistování při pitvě, která každým okamžikem vypukne.

Skalpel se zaboří do vychrtlého těla, kolem rány se rozlévá krev. Profesor se věnuje odběru zájmových orgánů a nahlas komentuje jejich stav. Žádnou zvláštní odlišnost však nenachází, oproti jiným, také na pokraji smrti hlady. Kolik jich tak ještě rozřeže, než bude jeho zvědavost uspokojena? A co vlastně nakonec zjistí? K čemu mu ty všechny vraždy a pitvy budou? Jedno příhodné slova Daniela napadá, což na jeho tváři vyloudí nepatrný úsměv. Hodně bolestný úsměv.

Všichni ti šílenci tady mají opravdu nekonečné možnosti, v tom má jeho šéf pravdu. Mohou si ukázat na koho chtějí, pokud nosí na prsou Davidovu hvězdu, provádět na něm libovolné pokusy, řezat do něho, pálit ho, ládovat ho jakýmikoli léky. A pak ho zabít a otevřít, aby se ještě pokochali jeho vnitřními orgány.

„Chceš ho dále zkoumat?“ ptá se Kremer vážným hlasem, stojíc nad vykuchaným mladíkem.

„Ne, pro svoji zprávu další výzkum nepotřebuji,“ zavrtí hlavou Daniel.

„Pak jsme skončili,“ řekne Johann směrem k Deringovi.

„Nechám tu uklidit,“ odpoví on, a v Edelsteinovi se zase už vaří krev. Ano, nechá uklidit, odnést ten lidský odpad. Pořád se v polském chirurgovi nevyzná, zná se mu stejně lhostejný a bezcitný, když řeže do Židů, jako jeho nacističtí kolegové. Ale Adam o něm mluví dobře, asi je s nimi také nějak v holportu, prý už mnohým vězňům pomohl. Tak Bůh sud', ale tohle místo asi udělá s každým divy. Nebo se třeba jen dokáže od všeho oprostít, je tu mnohem déle a vybudoval si již obranný mechanismus, jak nevnímat všechny ty hrůzy, co se tu dennodenně dějí.

V kanceláři si dá cigaretu na uklidnění, pak definitivně uzavírá zprávu o výzkumu padesáti mladých zdravých mužů, o vlivu zdejšího prostředí a především stravy. Z pohledů osnovatelů

konečné otázky židovského národa jde jistě o úspěch, už ani jediný z těch padesáti nežije. Dostali je do stavu práceneschopných a pak je různými způsoby zavraždili.

Schröder se zastaví na otočku už za tmy, krátce před večerním apelem. Obdrží dvě verze zprávy, těžko říci, co s nimi chce dělat. Kdyby alespoň na jejich základě zvýšili přiděly vězňům, pak by snad smrt těch padesáti nebyla zbytečná. Ačkoli i kdyby nebyli zařazeni do toho výzkumu, většinou by už byli také mrtví. Pokud by některého z nich nepotkalo štěstí a on se nedostal do jiného komanda, kde je vhodné udržet vězně déle naživu, neboť se po zapracování hůře nahrazují. Či do prominentnějšího komanda, jehož příslušníci se dokáží dostat k jídlu navíc.

„Dobrá práce,“ řekne esesák uznale.

„Všichni už jsou mrtví,“ poznamená Edelstein.

„Ty vem čert. Ale tohle je dobře udělaný. Tohle můžu bez uzardění poslat vejš,“ objeví se na tváři Johanna spokojený výraz, jinými slovy, může práci svého asistenta podepsat a vydávat za svou. Proto si ho tady přece udržuje naživu. Ale díkybohu za to, napsal by mu jich třeba sto, jen kdyby kolem toho nebylo tolik mrtvých.

„Děkuji za uznání, pane doktore,“ odpoví pokorně.

„No, brzo už budeš moct uzavřít další,“ oznamuje Schröder, „Na zejtra máme naplánovaný ty pokusy s těma pěti.“

„Testování léků končí?“

„Jo, dneska to zabalíme. Jsou na hovno, jak se zdá. Takhle to ale do tý zprávy nepiš,“ zasměje se esesák.

„Zkusím použít decentnější výraz. Co těch pět?“

„Neboj se, vo nic nepřijdeš, taky budeš u toho. Dokonce, jestli chceš, tak si to na jednom můžeš sám vyzkoušet. Friedrich nám to ukáže, pak si to vyzkouším já.“

„Nevěděl jsem, že chcete fušovat i do chirurgie, pane doktore.“

„Nikdy nevíš, kdy se to bude hodit. Když je tady příležitost,“ pokrčí rameny Johann, „Jestli chceš, tak ti jednoho nechám.“

„Pokud to nebude vysloveně váš příkaz, pane doktore, tak se této zkušenosti rád vzdám.“

„Stejně ho to nemine. Když to neuděláš ty, tak to udělám já. A pak budeme sledovat, co to s nima udělá. Takže jestli jde vo to tvoje zkurvený svědomí, co si ho pořád ještě nezapudil, tak může bejt klidnej. Půjdou na to všichni, tak jako tak.“

„Jen mi trochu uniká smysl té operace.“

„Smysl? Jde vo léčebnou metodu, to snad víš, ne? Do pohrudniční dutiny zavedeme vzduch, tím způsobíme kolaps tuberkulózou poškozené plicce.“

„Tohle vím, pane doktore. Jak jste zmínil, nebo možná váš kolega pan doktor Entress, prováděl tyto pokusy s jistým polským plicním specialistou. Mohu se zeptat na jejich úspěšnost?“

„Byla stoprocentní. Všichni umřeli,“ říká s vážnou tváří Schröder, pak se rozesměje, „Kdyby ses viděl, ten tvůj výraz. Ale ani tady to nebude jiný. Uděláme to, chvíli je budeme sledovat a pak půjdou na speciální léčbu. Jsou tak jako tak na vodpis, vo začátku, to dobře víš.“

„Vím. Jen jsem myslel, jestli je nutné je předtím trápit všechny.“

„Kuš. Chceš mě nasrat? To se ti nepodaří, mám docela dobrou náladu. Už se to tady rozjíždí. A možná bys mohl mít dobrou náladu i ty, Eduard chce vopravdu dát větší prostor židovskejm vězeňskejm doktorům, chce tady víc léčit, skutečně léčit, a ne každého, kdo kejhne, posílat na speciální léčbu. To by i tebe mohlo potěšit, ne?“

„Nebudou už ty injekce?“

„To se ví, že budou. Ale nemuselo by jich bejt tolik. I ten tyfus se podařilo zastavit, jak se zdá.“

„Podařilo,“ pokývá hlavou Daniel, „Za cenu likvidace poloviny tábora.“

„A zdá se ti snad prázdnější?“

„Ne, někdo se stará o velmi silný přísun nových zdravých dělníků.“

„Tak vidíš. A už ani slovo!“ zamračí se Johann, „Začni makat na tý zprávě vo těch léčivech, co stojíš za hovno. Jo, a taky by ti nezaškodil základní chirurgické výcvik. Nemyslím jenom sledovat toho polského doktora, ale taky sám voperovat. Nikdy nevíš, kdy se ti to bude hodit. Když nechceš řezat do živých, můžeš to dělat na mrtvých. Těch je tu taky dost.“

„Víc než dost.“

„Nezačínej zase. Ale myslím to vážně. Třeba tím jednou někomu zachráníš život, když to budeš umět. Tady máš příležitost, když tomu polskému chirurgovi řeknu, tak tě k tomu taky pustí. Sice to dělá jen pro německý doktory, ale jednu výjimku udělá, když mu řeknu.“

„Nerad bych někomu ublížil. Nemám tuto specializaci ...“

„Asi ti to nařídím,“ zamračí se znovu Johann, „No nic, to teď není na pořadu dne. Co žrádlo? Už jsem ti nějaký čas nic nedal. Nechradneš?“

„Vypadám tak?“

„No, po pravdě, vypadáš špatně. Ale k těm muslimům máš ještě daleko. Musím už jít, ale možná to nějak zařídím. Chci tě v dobrý formě, potřebuju dobrý výkony,“ vstane esesák, vezme si do ruky zprávu o úbytku váhy.

Daniel si po jeho odchodu naopak vezme k ruce karty pěti tuberkulózou trpících pacientů a začne je uzavírat z pohledu testovaného léku. Bohužel zítra do nich popíše dle něho jejich zbytečné mučení, a asi brzo je uzavře zcela. Budou totiž už po smrti. Už se pro ně asi míchá smrtící koktejl v podobě injekce. Povzdechne si. Měl by přijít na způsob, jak se od pacientů více odtáhnout, jinak se z toho brzo zblázní. A až začnou ty pokusy se sterilizací ...

Kolem osmé hodiny se ozve zaklepání a pak se objeví voják Kurt Neuberg, zase se tvářící dost rozpačitě. Táhne s sebou přes rameno toru.

„Posílá mě pan SS-Hauptsturmführer Schröder,“ říká nesměle, „A mám ještě vyřídit jeden vzkaz, a to prý doslovně. Trval na tom.“

„Nějaký vzkaz? Důležitý?“

„Důležitý? Tak to nevím,“ pousměje se řidič, „Mám totiž vyřídit, že jestli něco z toho někomu dáte, jen ždíbec toho, tak vás nakope do prdele tak, že si aspoň tejden nesednete,“ podává toru překvapenému lékaři.

„To je opravdu moc důležitý vzkaz, především pro moje pozadí,“ konstatuje Daniel a voják se rozesměje.

„Tak ať vám chutná, doktore.“

„Chutná ... tak abych se podíval ... to není možné, to pan doktor snad vybral celou jejich kantýnu,“ valí oči Edelstein.

„Tak celou ne. Ale něco posbíral, pokud vím.“

„Chleba, salám, dokonce kus pečinky, kompot, masová konzerva, jablka ... a cigarety, dokonce. A ještě tahle termoska ... je teplá ...,“ zkoumá obsah dárku lékař.

„Tak já půjdu. Proviant jsem předal a vzkaz vyřídil ...,“ otáčí se ke dveřím voják.

„Spěcháte?“ zastaví ho hlas židovského vězně.

„Spěchám? Proč?“

„Já jen, nechcete si dát šálek kávy a cigaretu?“

„Vy mě zvete?“ tváří se Kurt hodně překvapeně.

„Když vás to uklidní, i doktor Schröder se mnou někdy vykouří cigaretu a vypije kávu. Ale jestli jsem se vás dotkl, tak se omlouvám. Vy jste pořád příslušník SS a já jen vězeň.“

„Hodně prominentní, jak se zdá,“ tváří se nejistě Neuberg, „A pak, nesmíte nikomu nic dávat, jinak vás bude bolet zadek.“

„Na hrnek kávy se to asi nevztahuje, a na jednu cigaretu taky ne. Pokud to není pod vaši úroveň, či vás to neuráží, tak vám nabízím šálek kávy a cigaretu. Ale prosím, pokud to z mé strany považujete za nemístné, či dokonce za drzost, tak se omlouvám. Nechtěl jsem se vás dotknout.“

„Ale ne ... já jen ... je to divný ... vy mě zvete ... na kafe ...“, zakoktá se voják.

„Tak spíš vás zve pan doktor Schröder, než já,“ ukáže na tornu Edelstein, pak se na Kurta zadívá.

„Tak jo, nakonec proč ne,“ mávne ten rukou, a bez dalšího se rozvalí do židle. Daniel mu nabídne cigaretu, přistrčí popelník a nalije do dvou šálek kávu, voní lahodně.

„Vlastně jsem vám ani nepoděkoval, za tu ohromnou nadílku,“ zapálí si retko i lékař.

„Asi jste musel udělat něco moc významného, když taková výslužka, ne?“

„Tak jedna zpráva se mi povedla, to je pravda,“ přikývne Edelstein, „Ale důvod bude asi prozaičtější. Pan doktor potřebuje, abych byl schopný podávat dobré výkony. Což by asi šlo stěžít, kdybych zůstal jen na té zdejší stravě, ačkoli mám vyšší příděly. Pan doktor si jen udržuje svého pomocníka v dobré formě, nic víc v tom není. Což ale pochopitelně neznamena, že bych mu nebyl neskonale vděčný. Jídlo tady má cenu vyšší než všechny poklady světa, má tady totiž cenu života,“ podívá se na obdržený proviant.

„To asi jo,“ připustí mladičkový esesák, „Doktore, chtěl jsem se zeptat, když jste studoval, tak jste byl asi dobřej, ne?“

„Patřil jsem k nejlepším v ročníku, nebo to o mně alespoň moji učitelé říkali,“ povzdechne si Daniel, a stejně jsem skončil tady, chce dodat, ale neudělá to.

„Proto si vás asi pan SS-Hauptsturmführer Schröder vybral.“

„Spíš šlo o ohromně šťastnou náhodu. Dostal jsem nabídku a od té doby se jí snažím využít. Drží mě tady totiž při životě. A vlastně i částečně pomáhá mým bratrům, a dost mé snoubence.“

„Musí to být asi dost zajímavý, dokonce možná vzrušující, něco zkoumat, objevovat, ne? Tohle tady děláte, nebo ne?“

„Tak samotný výzkum je hodně důležitý, a asi i zajímavý. Například hledat nové léky, léčebné postupy. To může v konečném důsledku zachránit tisíce lidských životů, možná i miliony. Jen si nejsem jistý, jestli to někoho opravňuje provádět ten výzkum na jiných lidech. Většinou se používají zvířata, ale po pravdě, i v minulosti se mnozí uchýlovali k pokusům na vězních, duševně nemocných, sirotcích ...“

„Když to může zachránit miliony, jak říkáte ...“

„Třeba dneska jsem byl u pitvy mladého vězně, přesně ve vašem věku. Musel umřít právě kvůli té pitvě.“

„Jenom kvůli tý pitvě? Jinak by neumřel?“

„To ne, umřel by tady stejně, ale ...“

„Tak když by stejně umřel, tak to je přece jedno, ne? Takhle ještě posloužil, ne? Lidstvu, ne?“

„Kéž by to byla pravda,“ povzdechne si Edelstein, „Ale jinak máte pravdu, výzkum je velmi zajímavý. Vždycky jsem ho chtěl dělat,“ snaží se zůstat pozitivní, „Představte si, někteří kolegové v minulosti při něm zašli tak daleko, že experimentovali sami na sobě. Například se úmyslně nakazili, třeba i smrtelnou chorobou, aby si ověřili účinnost svého léku.“

„A přežili?“

„Někteří přežili, někteří přinesli na oltář vědy oběť nejvyšší.“

„Tak to měli blbý. Myslím ty, co umřeli,“ usměje se Neuberg, „A vy znáte nějaký takovej případ?“

„Znám jich dokonce víc,“ chytí se tématu Daniel, je takové neutrální, hlavně nesouvisí s tímto strašným místem.

Voják posedí téměř tři čtvrtě hodiny, a je zřetelně vyprávěním židovského lékaře zaujat. Nakonec se zdá, že nutnosti odejít lituje. A vlastně Edelstein taky, na chvíli zapomněl na všechny svoje demony, co ho straší v hlavě. Ale navázání určitého vstřícného vztahu s Kurtem nemůže být na škodu. Možná mu k ničemu nebude, možná z něj nakonec zdejší prostředí vychová také bezcitného vraha, ale kdo ví. Známost s Klehrem, a to je patologický vrah, se mu už hodila. Do prdele, na tohle zrovna vzpomínat nechce ...

TENHLE SRÁČ JE TVŮJ

Proviant přinesený vojenským řidičem Daniel pečlivě roztřídí. Něco má delší dobu trvanlivosti, to si musí nechat na horší časy, pokud by přišly. Další vydrží na pár dní, například ten trvanlivý salám, ale snad i kus té pečínky. Stejně tak jablka. Zbytek pak bude vhodné spořádat, udělat si alespoň jeden celý den s normální stravou. Moci se zřící té břechky tady. Tedy stejně si ji odebere, to zase ne, že ne, a něco přenechá doktoru Pichmanovi a něco Šimonovi. Dal by přednost bratrům, ale ti jsou snad zabezpečeni, a také nejsou po ruce a tu šlichtu je třeba zkonsumovat. Oba jmenovaní přijmou, když jim vysvětlí, že on dostal něco navíc od svého šéfa a z logických důvodů tomu dá přednost.

„Chci velmi moc a pokorně poděkovat, za ten včerejší dárek,“ ukáže Edelstein na splasknou tornu na kraji stolu, jen co Schröder dorazí.

„Vyřídil ten mamlas i ten vzkaz?“ zatváří se přísně Johann.

„Ano, pane doktore. A já ho hodlám beze zbytku naplnit. A nejenom kvůli svému pozadí.“

„Nerad bych tady živil ty tvoje bratry.“

„Ti naštěstí jsou schopni si zajistit jídlo navíc sami.“

„Tak ať to tak zůstane. Budeš dostávat dost, to zařídím, ale jakmile zjistím, žeš něco z toho někomu dal, tak budeš mít utrum. Nechám tě poznat, jak vypadá skutečnej hlad. Ne, chcípnout tě nenechám, ale dejme tomu měsíc budeš jen na těch dávkách tady. To ti pak bude pořádně kručet v břiše, to si piš.“

„Pane doktore, mohu dát důkaz, byť jen částečný. Ukázat, že jsem si něco schoval. Jen co jsem snědl, to předvést nepůjde, a snad mě kvůli tomu pitvat nebudete.“

„Nejsem jako ten profesor,“ zasměje se Johann, „No, snad máš dneska i ty lepší náladu. Za chvíli půjdeme na sál.“

„Já vím, byl jsem tam zkontrolovat, že se s tím počítá,“ přikývne vězeň a snaží se zachovat lhotejný výraz, byť je mu té pětice líto.

„Tak nám ještě uvař kafe, čerstvý kafe, a já se podívám na tu zprávu vo těch lécách. Máš už něco?“

„Ano, tady,“ přistrčí Daniel rychle požadované dokumenty, a pak stejně svižně jde vyrobit požadovaný nápoj. Nalije ho do dvou šálků, pak se posadí za stůl z druhé strany, „Mohu si zapálit?“ zeptá se pokorně a vytáhne balíček cigaret, dárek od svého šéfa.

„Vem si tady,“ přistrčí mu ten své vlastní, „Tamty si šetři,“ přidá dobrou radu, kterou jeho asistent s radostí uposlechne.

S daleko menším nadšením ho následuje na blok osmadvacet, kde budou dle něho naprosto zbytečně řezat do pětice pacientů. Dorazí skoro současně s Friedrichem Entressem, naopak Wladislas Dering tam již přešlapuje, dnes tu bude mít hned dva významné nacistické kolegy, tak musí vše klapat. Navíc Entress je jeho stálý zákazník, už ho učil nemálo chirurgickým zákrokům. Někdy byl na ošetřovně vhodný pacient, a když se nevyskytoval nikdo, kdo by zákrok potřeboval, vždy byl po ruce zcela zdravý vězeň a operace se provedla na něm

„Přived' prvního,“ nařídí Schröder svému asistentovi.

„Který to má být, pane doktore?“ ptá se ten uctivě.

„Dyť je to jedno. Tak to vem třeba vod nejstaršího po nejmladšího,“ mávne jen rukou Johann, a má pravdu, nakonec tomu neunikne žádný z těch chudáků, a tak je jedno, kdy kdo z nich přijde na řadu.

Když Edelstein odchází, slyší ještě Deringa, který se ptá, zda je budou kurtovat na stůl či jim má píchnout do páteře anestetikum, které je ochromí. Ví, co to znamená, i po tomto zákroku zůstanou

operování při vědomí a budou cítit bolest, jen nebudou schopni pohybu. Z toho usoudí, že ty nebožáky budou řezat bez uspání, a pravděpodobně i bez lokálního umrtvení. Ne, ti vůbec nemají žádné zábrany. Dnešní zákroky mají jen jediný význam, aby se jeden esesák předvedl před druhým a ten druhý se něčemu přiučil, něco si vyzkoušel. Bohužel na živých pacientech.

„Kam mě to vedete?“ má v očích evidentně strach pětatřicetiletý Juda Kiszner, když kráčí vedle Edelsteina.

„Vedu vás na chirurgický sál. Ne, nelekejte se, nepůjde o žádný dramatický zákrok. Pokusí se vám trochu ulevit, existuje jedna léčebná metoda, která pomáhá pacientům s tuberkulózou. Půjde o drobnější chirurgický zákrok, směřující do oblasti plíce. Možná to bude trochu nepříjemné a trochu bolestivé, ale váš život to nijak neohrozí,“ snaží se lékař, aby jeho hlas zněl klidně.

„Budou do mě řezat?“ zarazí se Juda.

„Jen menší řez, kterým zavedou trubičku do oblasti vaší plíce. Nic hrozného. Nemusíte se bát, všechno budete vidět, není ani třeba vás uspávat,“ ukáže Daniel rukou dopředu, aby přiměl chudáka se dát znovu do pohybu.

„Ale já nechci!“

„O tom vy ale nerozhodujete. Čekají tam na vás dva němečtí lékaři, a ti jsou připraveni zákrok provést. Skončíte tam tak jako tak, tak se uklidněte.“

„Nechtěl jsem být zabít? Třeba už se nemám vrátit, na ten pokoj, jako ti, co tam umírali hlady. Taky jste je vždycky vodvedl a už se nevrátili,“ zní hlas Kisznera vyděšeně.

„Máte moje slovo. A uvidíte sám, nebude tam nikdo, kdo by vám píchl tu injekci, ale tři doktoři, kteří se vám pokusí pomoci. Ty léky nezabírají, tohle je naděje, jak váš stav zlepšit,“ snaží se Edelstein lhat přesvědčivě, „Tak prosím, pojdte, čekají nás. Když budou dlouho čekat, tak pošlou dozorce a zbytečně budete mít problémy.“

„Takže mě nevedete na smrt?“ upře Juda svůj vyděšený pohled na lékaře.

„Ne, už jsem vám dal svoje slovo. Tak pojdte,“ řekne Daniel důrazně.

Velmi nejistým krokem vstoupí pacient na chirurgický sál, a když spatří tři doktory v bílých pláštích a zástěrách, poté připravené nástroje, začne se zřetelně klepat. Vypadá to, jako by ho chtěli rozřezat na malé kousky. To už ale k němu přistupují dva zřízenci, postávající doposud kus stranou, a berou ho mezi sebe. Donutí ho, aby se svlékl a nahého ho odvádějí ke stolu, jenž působí zlověstně.

Přeci jen má nemocný velký respekt před esesáky a tak neprotestuje, byť je v něm malá dušička a pořád se chvěje po celém těle. Musí si lehnout na operační stůl a poté je k němu přikurtován v leže na zádech. Lékaři se vzápětí začnou hromadit po jeho pravém boku.

„Co mi chtějí udělat, doktore? Co mi chtějí udělat?“ začne Kiszner vykřikovat v jidiš a dívá se zoufalým pohledem po židovském lékaři.

„Uklidni ho,“ houkne Schröder na svého asistenta.

„Máte se uklidnit,“ překládá vyzvaný, „Trochu to bude bolet, ale nic, co by nešlo vydržet. Hlavně vám nechtěl ublížit, ale zkusit vám pomoci. Tak držte a zatněte zuby, ať je nedráždíte. Taky sebou neškubejte, nechcete přece, aby vás řízli víc, než je nutné,“ dodává důrazně.

Juda rezignuje, možná ho přesvědčí slova Daniela, možná moc ošklivé pohledy esesáckých lékařů. Sice se pořád klepe, ale snaží se zůstat v klidu. Což není vůbec jednoduché, když jeden z těch nácků bere do ruky skalpel a blíží se z boku k jeho hrudi. Lehce vykřikne, možná víc strachy než bolesti, cítí krev, která mu stéká z místa rány, ale asi opravdu není nijak rozsáhlá. Au, teď už to ale bolí dost, skalpel nebo co to mají v ruce, proniká asi dost hluboko. Ocítá se v jakémsi šoku, oči vytřeštěné, lehce sténá, zatíná zuby a málem si vyvrátí hlavu, jak se chce podívat, co mu vlastně dělají. Pak se mu udělá hodně zle, mdlo, a začne se mu hrozně špatně dýchat.

Je jako ve snách, občas sebou jeho tělo škubne, od způsobené bolesti, to pak je výraz doktora Entresse hodně ošklivý, také občas tlumeně vykřikne. Nemá žádnou možnost cokoli proti svému

týrání udělat. Možná mu chtějí opravdu pomoc, ale je to krajně nepříjemné a taky to dost bolí. Proč mu jen proti té bolesti něco nedali? Nebo něco na umrtvení?

Daniel zákroku přihlíží z povzdálí, jak se zdá, tak Entress se na jiných pokusných pacientech tuto metodu opravdu naučil. Už je skoro hotový, už způsobil umělé vyvolání pneumotoraxu, tedy zavedení vzduchu do pohrudniční dutiny za účelem kolapsu tuberkulózou postižené plíce. Teď už jen Dering provádí ošetření místa rány, oba němečtí lékaři jsou kousek stranou a družně se baví.

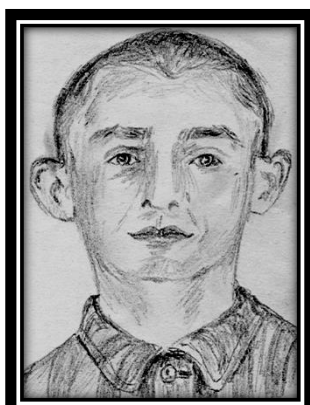
Následně je Kiszner odvázan od stolu a donucen se postavit na vlastní nohy, ty se mu však podlomí. Jeden zřízenec ho zachytí, druhý mu přehodí přes rameno košili a pak ho vezmou mezi sebe. Edelstein zvedne jeho dřeváky a jde za nimi.

„Co jste mu udělali?!“ ozve se z úst jeho kolegů, když spatří Judu v jeho stavu.

„Uklidněte se. Jde jen o menší chirurgický zákrok,“ říká Daniel zvýšeným hlasem, „Podstoupíte ho postupně všichni. Ale jak vidíte, dá se vydržet. Zákrok trochu bolí, ale může vám pomoc. Je to jedna z léčebných metod,“ tvrdí snad přesvědčivě.

„Může pomoc? A moc to bolí?“ ptá se kvílivým hlasem nejmladší z pětky.

„Ano. Tak, máte chodit od nejstaršího do nejmladšího, to je příkaz pana doktora Schrödera. Tak kdo je na řadě?“ rozhlédne se lékař, pak jeho pohled ulpí na třicetiletém Nahumu Gutmanovi. Ten se s velkou nechutí staví na nohy.

Nahum Gutman

„Musíme tam všichni?“ chvěje se Jankiel.

„Ano, budete takto všichni ošetřeni. Nemá smysl se bránit, lepší je spolupracovat. Jak vidíte, tak se váš kolega vrátil, a když se podíváte, má jen drobnou ranku na hrudi. Tak prosím, musíme jít,“ ukáže ke dveřím, a tomu, co je na řadě, nezbyvá, než uposlechnout.

Procedura na operačním sále se opakuje, jen s tou výjimkou, že tentokrát se skalpeli chopí Johann. Ale i on prokazuje jistou zručnost. A tu si vylepšuje na pětadvacetiletém Abramovi Girtzigovi a následně dvaadvacetiletém Jakobu Lewkowiczovi.

„Pane doktore, prosím, já tam nechci,“ klepe se jak osika sedmnáctiletý Jankiel Zajdel, a vytřeštěnýma očima plnýma strachu zírá na své zhroucené kolegy na lůžkách, na jejich bolestí zkřivené obličeje.

„Nejde se tomu vyhnout,“ snaží se o mírný hlas Daniel, „Buď půjdeš dobrovolně, nebo tě tam odvedou,“ stočí pohled na dvojici zřízenců, jinak taky vězňů. Ale v podstatně lepším stavu a mnohem silnějších, než tuberkulózou postižený chlapec.

Abram Girtzig

„Já se hrozně bojím ...,“ má děs v očích hoch.

„Není čeho. Zákrok netrvá dlouho, trochu bolesti vydržíš a za krátký čas se všechno zlepší.“

„Zlepší? Zlepší?“ třesí oči Zajdel na čtveřici svých kolegů, ti vůbec nevypadají, že by se po chirurgickém zákroku měl jejich stav zlepšit.

„Tak jdeme,“ naznačí Edelstein pohybem hlavy zřízencům, aby se chopili vyplašeného mládence, ti ho pak přimějí vstát a mezi sebou ho vedou k sálu.

„Proč mi to děláte, doktore?“ volá Jankiel zoufalým hlasem, pak začne drmolit motlitbu, asi aby si dodal odvahy.

Daniel si jen povzdychne, ale nemá na vybranou, o tomto on nerozhoduje.

Kluk je donucený se svléknout, spíše z něj servou košili zřízenci, pak ho dotlačí k operačnímu stolu a tam začnou kurtovat. On přitom něco vykřikuje, prosí o milost, prosí, aby mu to nedělali. Esesáci mu nerozumí, neboť svá slova drmolí v jidiš.

„Řekni tomu sráči, ať drží hubu, nebo mu proříznu hlasivky,“ křikne Schröder ke svému asistentovi, „Anebo mu nechám nalejt louh do ty jeho urvaný držky.“

„Jankieli, musíš se uklidnit. Jinak ti ublížej. Když budeš vyvádět, taky ti můžou něco nalít do krku, co ti spálí hlasivky a ty už nebudeš moct mluvit,“ přistoupí Edelstein blíže k hrozně vystrašenému chlapci, co už je přivázán ke stolu.

„Já ... já ... já se strašně bojím ...,“ vyhrkne.

Jankiel Zajdel

„Není to tak hrozný. Ta bolest nebude trvat dlouho a dá se vydržet, když zatneš zuby. Prosím tě, přestaň už, nebo se opravdu rozzlobí a ublíží ti mnohem víc.“

„Tak jo ...,“ ztichne Zajdel, ale míň se klepat nepřestane. A když uvidí, jak se k němu blíží esesácký doktor se skalpelem v ruce, začne se třást po celém těle a z hrdla mu vychází podivné mručení.

„To je teda sráč,“ mračí se Schröder, vypadá, že má sto chutí použít skalpel jiným způsobem a proříznout nebožákovi hrdlo, pak se mu však ve tváři objeví zlověstný úsměv, „A víš co? Těhle sráč je tvůj,“ obrátí se na svého asistenta, který strašně zbledne.

„Já? Mám to udělat já?“ ptá se Daniel pomalu, ač je mu dobře jasné, že se nepřeslechl.

„Sedíš si na uších, nebo co?“ mrskně Johann skalpelem na odkládací stůlek, „Tak se předved', určitě si při studiích kuchal aspoň žábu, ne? Tak do toho,“ zašklebí se.

Edelstein pochopitelně během studia nekuchal jen žábu, chirurgické nástroje do ruky vzít umí, a jak se zdá, nemůže teď odmítnout. Shodil by tím svého šéfa před jeho kolegou i polským chirurgem, a vlastně i před těmi dvěma zřízenci. Taková neposlušnost by mohlo mít pro něho fatální následky. Cítí na Schrödera hroznou zlost, strašně se na něj zlobí, ale to je tak jediné, co může udělat. Tedy kromě uchopení skalpelu.

Celý zákrok předtím sledoval, proto moc dobře ví, jak má postupovat. A určitě není nešikovný. Jen se mu přičí způsobovat tomu klukovi bolest, a to dle jeho přesvědčení naprosto zbytečně. Ale není vyhnutí, všichni se teď na něho dívají.

„Co ... co ... to mě budete řezat vy?“ kvílí teď Zajdel.

„Jo, budu. Ten německý doktor se naštvál, že se pořád klepeš a kňouráš, tak nařídil, abych ten zákrok udělal já,“ přistupuje k pacientovi Daniel.

„Vy ... vy ... vy to umíte?“ má děs v očích hoch.

„Umím, možná líp než voni. Ale pokud se budeš takhle třást, tak můžu říznout víc, než je potřeba. Tak pokud nechceš, abych ti způsobil zbytečně velkou ránu a větší bolest, tak se laskavě uklidni, zatni zuby a drž chvíli hubu,“ říká lékař důrazně, snad zbytečně tvrdě, ale potřebuje kluka co možná nejkldnějšího.

Ten vzápětí vykvikne, když se skalpel zařizne do jeho těla, ale jak už dochází k zákroku, tak se kupodivu uklidňuje. Zatíná zuby a snaží se potlačit touhu rvát, tak jen tiše a kňouravě sténá. Také se už méně klepe. Už asi seznal, že zákroku neujde, když se mu z rány valí krev, a že bude asi opravdu nejlepší zůstat co nejvíce v klidu.

Daniel nevnímá teď už nic jiného než místo, kde operuje, je mu lhostejné fňukání ošetřovaného i bedlivé pohledy všech tří přihlížejících doktorů. Koncentruje se maximálně na svůj výkon, aby odvedl co nejlepší práci. Náhle si uvědomí, že mu asi jde víc o osobní prestiž, o ukázání svých schopností, než nezpůsobit Jankielovi zbytečně komplikace. Chce ukázat těm dvěma esesáckým doktorům, že když na to přijde, je minimálně stejně dobrý a zručný jako oni.

„Váš rozkaz byl naplněn, pane doktore,“ stoupá si do pozoru před svého šéfa, i on nechává dokončení práce na Deringovi. Snaží se zachovat lhostejnou tvář, ale v očích mu podivně jiskří a z jeho hlasu asi zaznívá i hrdost na dobře odvedenou práci.

„No vida, jakej talent v tobě dříme,“ tváří se kupodivu vstřícně Schröder, na rozdíl od Entresse, který má pořád svůj tradiční kamenný ksicht. Ne, ten určitě práci židovského lékaře neocení, zvláště když byla minimálně stejně dobrá jako jeho. A to i bez předchozích tréninků na jiných nebožácích.

„Snad jsem nic nepokazil,“ předvádí skromnost Edelstein, ale není upřímná.

„Tak tady jsme hotový,“ rozhlédne se Johann, „Dál už je to na tobě, postarej se vo dokumentaci a taky jejich stav sleduj a zapisuj. Možná se na ně přijdu podívat večer, možná až zejtra. Jasný?“

„Ano, pane doktore,“ stojí stále v pozoru jak svíčka Daniel, ale především kvůli Entressovi.

Oba nacisté odloží své pláště a bok po boku svorně odcházejí. Dering právě dokončil ošetření místa zákroku, teď se obrátí ke svému kolegovi.

„Moc dobrá práce, máte v rukách cit. Mohl by z vás být dobrý chirurg, kdybyste se tomu věnoval,“ říká s uznáním, on si je svých kvalit vědom a nebojí se této konkurence.

„Děkuji za pochvalu, ale chirurgem se stát nechci,“ zavrtí hlavou Edelstein, „Jen se obávám, že ještě párkrát budu muset vzít skalpel do ruky. Pan doktor Schröder chce, abych se i já v tomto oboru trochu přiučil. Proč, to mi není jasné, ale možná tomu neuniknu,“ dodává ne právě nadšeným hlasem.

„Vím o tom,“ přikývne Dering a pak přidává překvapenému kolegovi vysvětlení, „Doktor Schröder už o tom se mnou mluvil. Ale není problém, operací je tady pořád dost, běžných i komplikovaných. Zatím jste jim jen přihlížel, tak proč vás k tomu občas nepustit. Mám za úkol dohlédnout, abyste provedl pár pitev a taky pár běžných chirurgických zákroků, takový je příkaz.“

„Ach tak. Jen doufám, že pitva bude prováděna na skutečně mrtvém ...“

„Vivisekci dělat nebudeme,“ usměje se lehce Wladislas, „A mrtvých, těch je tady více než dost. Vybrat nějaké zachovalejší tělo nebude problém. Také jsou tu mnohá zranění, nutnost odstraňovat apendix, různé abscesy. Nemusíte se bát, nebudeme do nikoho řezat zbytečně, jen proto, abyste se něco naučil.“

„To rád slyším,“ oddechne si zřetelně židovský lékař.

„Tak si ho už odved'te,“ ukáže Dering na zhrouceného mladíka, který už je odvázan, nicméně zůstává nahý a zkroucený na stole.

„Jistě, půjčíte mi ty svoje zřizence?“

„Jsou i vaši,“ pokrčí rameny Wladislas, „Jak se zdá, budeme asi spolupracovat daleko častěji. Tenhle blok se mění, a asi v něm oba budeme mít významnou roli, nemyslíte?“

„Naneštěstí myslím. Nejsem těmi chystanými pokusy příliš nadšený.“

„S tím my dva nic neuděláme,“ pokrčí rameny polský chirurg, ovšem zároveň etnický Němec, „My oba tady jen musíme poslouchat. Díkybohu je naše postavení poněkud lepší, než minimálně většiny našich kolegů.“

„Máte nespornou pravdu. Jen mám občas problémy se svým svědomím. Jak to zvládáte vy?“

„Já?“ znovu pokrčí rameny Wladislas, „Já jen dělám, co se mi řekne. Ale to vy přece taky, ne? Co vám dneska třeba zbývalo, než vzít sklapel a říznout tady do toho kluka?“

„Máte zase pravdu,“ kývne Daniel, pak vykročí ke dveřím, neboť do nich již strkají zřizenci naprosto vyřízeného Zajdela, který jen tiše nařiká, pořád nepřírozeně zkroucený. Cestou si ještě lékař vyžádá k ruce Chasona, jeho služby budou potřeba.

Experimentální pokoj vypadá jako po skončení bitvy. Pětice pacientů se svíjí na svých lůžkách, bolest sice není tak intenzivní, jako při vlastním zákroku, ale je konstantně trvalá. Edelstein jim přitom nemá jak ulevit, nemá žádné léky, které by jim podal. Navíc jejich dýchání je ještě komplikovanější, různě chrčí, mnozí oči vypoulené, různě pokroucení.

„Co jste nám to udělali?“ sípe Kiszner, který šel na řadu první, ale určitě se necítí lépe než ostatní.

„Už jsem se vám ten zákrok snažil vysvětlit, maximálně vám vše mohu zopakovat,“ snaží se tvářit přívětivě a zdánlivě bezstarostně Edelstein, jako by se vlastně nic nedělo. Byť opak je

pravdou. Tihle muži si ještě něco vytrpí, než je pošlou na fenolovou injekci. Možná by pro ně bylo nejlepší, kdyby to udělali co nejdříve, šanci zůstat naživu nemají žádnou, se svou diagnostikovanou chorobou, a alespoň by se jejich utrpení zkrátilo. Ale to jim říkat nebude, spíš se je musí pokusit povzbudit.

„Říkal jste, že to bude lepší,“ chrčí Zajdel, dívá se hodně vyčítavě, „A pak jste do mě řezal.“

„Ano, protože jsi tam na tom stole vyváděl a naštval toho německého doktora. A buď rád, že to nechal na mně, protože uvažoval, že ti buď přetne hlasivky, nebo nalije do krku louh, který by ti je spálil. Sam dobře víš, že voni tady můžou všechno,“ říká Daniel, pak si uvědomí, že je na chlapce zbytečně přísný, „Zárok se povedl, teď bude nutné počkat, jestli bude účinkovat.“

„Je mi strašně zle,“ nemůže popadnout dech Lewkowitz, oči má nepřírozeně vypoulené.

„Musíte vydržet, časem by se vám mělo ulevit,“ vyslovuje lékař své zbožné přání, kterému však sám moc nevěří. Spíš jim bude pořád blbě, dokud je z jejich útrap nevysvobodí smrt.

„Co s nima mám dělat, pane doktore?“ tváří se rozpačitě Chason, a taky dost vyděšeně, pacienti totiž vypadají opravdu příšerně.

„Zůstaň tady, kdyby se někomu hodně přitížilo, tak pro mě dojdeš. Víc se nedá dělat. Já teď musím jít vyplnit jejich karty, popsat provedený zákrok a jejich současný stav. Tak na ně dohlídni.“

„Dohlídni ... Pane doktore, co když se začnou dusit? Co mám pak dělat?“

„Tak přijdeš pro mě. Jak jsem ti řekl.“

„A to je mám hlídat i v noci? A co apel?“

„Ty tam pochopitelně půjdeš, a když tam budou chtít i je, tak ať je tam odnesou. Ale upozorním je, že jsou po chirurgickém zákroku, tak snad je zaevidují tady. A pak si běž lehnout,“ ztiší trochu hlas, „V noci na ně musí dohlédnout Hospodin,“ dodá poněkud hloupou větu, ale zde naprosto pravdivou. On bude na jiném bloku a jim se tady těžko někdo bude věnovat. Pokud někdo z nich noc nezvládne, tak bude mít prostě smůlu. S tím nikdo nic neudělá.

„Tak jo,“ kývne Chason, také rezignuje, asi jim opravdu nikdo pomoc nemůže. Buď se z toho vyližou sami, nebo ...

RUCE! DLANĚMA VZHŮRU!

Dvojčata Gideon a Yoel Edelsteinovi si již na život ve svém pracovním komandu zvykají a mnohé už považují za rutinní činnosti. Stále si však musejí dávat pozor, neboť pořád jsou jen židovští kluci, a byli sem přivezeni, aby tady umřeli. Ale ke členům jejich komanda se přeci jen chovají esesáci lépe, k některým dokonce hodně dobře, ale ti jsou německé národnosti a slouží přímo u esesáků, někteří dokonce u samotného velitele tábora. To oni naopak dostávají podřadné práce, ty nejhorší, jako například starost o toalety. Ale nestěžují si, neboť jsou tady v závětrí, a hlavně, vždy se najde něco k jídlu. Tak nějak členům jejich komanda tolerují, když si proberou vyhozené zbytky z kuchyně. Někdy se jim zdá, že tam hází naschvál i docela dobré jídlo, které by ještě šlo zpracovat.

Ne, vůbec jim nevadí, že se musí přehrabat odpadky a vytahat z nich něco, co potom mohou zblajznout. Vždyť to jim zachraňuje život, a navíc, mnohdy je takto získané jídlo i hodně chutné. Esesáci dostávají pochopitelně diametrálně odlišnou stravu než vězni a oni si ze zbytků naplňují svá břicha. Proto jsou stále v dobré fyzické kondici.

Také na další vězně si zvykli, a snad i oni na ně. Možná i proto, že se drží stranou, chovají se velmi uctivě a pracují zodpovědně. Oba jsou velmi zamlklí, a pokud hovoří, tak jen mezi sebou. Byť německy mluví skvěle, což je důležité, aby porozuměli příkazům, někdy je totiž záukoluje i někdo jiný, než jen jejich kápo Rudolf Hoffman. Ten se k nim chová velmi slušně, což je v tomhle táboře nezvyklé. Ale tenhle kápo má úroveň, a když někoho přetáhne obuškem, tak spíše kvůli esesákům, než z přesvědčení.

Tento den je jako každý jiný, opět dostávají tu nejhorší práci, jako kluci a taky Židi, ale už si zvykli na smrad toalet a nedělá jim problém se hrabat ve sračkách, když je potřeba. Možnost setrvat v tomhle komandu jim to bohatě vynahradí. Vynášejí odpadky, uklízejí spíše v zázemí, čistí boty, prostě co je zrovna potřeba. A docela kvitují, že se do blízkosti esesáků příliš nedostávají, kvůli svému zavrženíhodnému původu, z pohledu jejich vězňitelů. Aby nácky pohled na Žida neznechucoval. Což ale nakonec považují za svou výhodu.

Je už odpoledne, a právě uklízejí v okolí esesáckých baráků. Skutečná zima už je na spadnutí, začala již druhá polovina listopadu, a na zemi se povaluje ušlapaný sníh. Není ho zase tolik, ale oni ho přesto odklízejí. Naštěstí jsou díky jejich kápovi dobře oblečení, včetně teplých bot. Ale i tak klepou kosu a zahřívají se prací.

Z ničeho nic pro ně přijde jiný člen jejich komanda, chce, aby s ním šli do baráku, přitom se tváří nějak divně, odvrací pohled, což je zneklidní. Ale ne zase tolik, možná je třeba jen uklidit nějaký svinčík, nebo se ucpaly záchody. A tak odloží pracovní náčiní a muže beze slov následují. Znejistí, když v budově vykročí špatným směrem. Tam není zázemí nácků, ale společenská místnost, kde tráví čas esesáci, dokonce šarže. Chlapci na sebe pohlédnou, a v jejich očích se objevuje strach. Co jim chtějí? Něco provedli? Nebo se jen chtějí pobavit a budou jim ubližovat? Jako to udělalo to prase kápo jejich bratrovi Davidovi? Co už je nějaký čas na pravdě boží?

Jsou vlastně strčeni dovnitř, zůstanou stát na kraji místnosti, v pozoru, s baretem přitisknutým pevně ke stehnu. Klopí hlavu a pokoutně pošilhávají po místnosti, ve které je jen pár nácků. Bohužel taky nechvalně známý jednadvacetiletý SS-Untersturmführer Bruno Deuschl, přezdívaný Šílený Bruno nebo taky Hezoun Bruno. A právě on teď kráčí k nim, tvář hodně zachmuřenou, možná v ní je dokonce zlost.

V obou sourozencích se zastavuje dech a oba se snaží najít důvod, čím by zrovna oni mohli tohoto esesáka popudit. Nic je nenapadá, což však jejich tíseň nijak nezmenšuje. Ten mladý hezoun má nad nimi neomezenou moc, a zrovna tenhle se chová k židovským vězňům velmi brutálně. Podle toho, co se o něm povídá, jich už umlátil nebo zastřelil desítky. Mnohdy z dost malicherných důvodů.

Jak se zdá, je Deuschl mírně zaskočený, když hledí na identická dvojčata, nicméně jeho tvář nabývá na značné hrozivosti. Změří si chvějící se kluky strašným pohledem, pak udělá pár kroků stranou a vrátí se s vysokými vojenskými holínkami. Vůbec nepromluví, jeho prst ukáže na pár míst, která se mu zdají nedostatečně vyčištěná. V sourozencích by se krve nedorážel, teď už znají příčinu jeho zloby a je jim hodně úzko.

Bruno vytrčí svou ruku a botami a udeří jimi postupně oba bratry do hrudi, pak s nimi ještě jednou zamává přímo před jejich obličejí. Pořád ale nic neříká, což jejich strach a tíseň prohlubuje. Možná je zabije, aniž by promluvil jediné slovo, napadá je.

Esesák odhodí své boty na zem, jde kus stranou, kde má odložené svoje věci, a pak se otočí. V ruce svírá kus železné trubky, jejíž jeden konec má obalený gumou, aby se mu dobře držela v ruce, druhý pak nese stopy po lidské tkáni a krvi. Tak tohle je zlý, uvědomí si oba bratři, tohle nevypadá vůbec dobře. Stačí jeden pořádný úder a lebka je proražená. Což už udělal mnoha židovským vězňům. I oni sami viděli na vlastní oči, jak rozmlátil vězni právě touhle trubkou hlavu, když ještě byli v pracovním komandu, s otcem a Davidem.

Deuschl se zastaví před nimi, rozkročí se, ruce zatím svěřené, ale oba kluci visí doslova pohledem na té jeho strašné zbraň.

„Kdo ty boty čistil,“ promluví poprvé nácek, velmi důrazně a velmi pomalu.

„Já,“ vyhrkne Gideon, a jeho bratr si uvědomí, že se ho snaží chránit tím, že vezme vinu na sebe. Čistili dnes více bot, nedokáže říci, kdo měl v práci právě tyhle.

„Ne, já to byl,“ ozve se rychle Yoel, připravený zemřít pro svého sourozence.

„Já jsem to byl, pane SS-Untersturmführere,“ trvá si na svém Gideon, a teď dokonce ustoupí kousek od bratra, aby byl dál, až ho udeří tou trubkou do hlavy.

„Ne, ne,“ zvolá Yoel, „Já to byl,“ dodává a skloní hlavu, naznačujíc, že je připravený přijmout smrtící úder.

Bruno je evidentně zaskočený, oba tam teď stojí s hlavami sklopenými, jako by už nechávali na něm, koho si vybere.

„Potrestám jen jednoho,“ řekne Deuschl pomalu, „Ale pokud se neshodnete, potrestám oba. Tak krok dopředu, kdo to byl!“

Jako jeden učiní vzápětí oba bratři krok vpřed, pak se na sebe podívají. Udělají ještě jeden pohyb, totiž úkrok do strany, dostanou se opět k sobě. Dokonce se teď chytanou za ruce, a oba vzápětí skloní hlavy.

Esesák zaváhá, přesto pomalu zvedá tu strašnou trubku ve své ruce. Sourozenci na sebe znovu krátce pohlédnou, pak upřou pohled do země a přivrou oči. Už jen čekají, až jim ten fašoun rozrazí lebku tou prokletou tyčí.

„Vem je ven, ať to tady všechno nezačal,“ ozve se někdo z osazenstva místnosti, nepochybně jiný důstojník SS.

Možná právě tato slova zastaví pohyb paže Bruna vzhůru, možná něco jiného, v každém případě rána na vyholené a předkloněné hlavy stále ještě třináctiletých kluků nedopadá. Ti se však ani nepohnou, oči stále přivřené, přerývaně dýchají.

Deuschl mizí z jejich úzkého zorného pole, vrací se do něho za krátkou chvíli.

„Ruce! Vobě! Dlaněma vzhůru!“ znějí jeho pokyny jako výstřely.

Oba sebou trhnou, pohlédnou na jeho pravou ruku, v ní teď drží místo trubky jezdecký bičík. Vzápětí vylétnou ruce obou chlapců do požadované polohy. Drží je napřažené před sebou. On se jich lehce dotkne svou současnou trestající zbraň, stlačí je o něco níže. Pak se ozve hrozně nepříjemný zvuk, jak bičík protíná vzduch, a vzápětí další, jak dopadá na lidskou pokožku. Gideon sebou jen lehce trhne a sykne, bolest je hrozná, ale zatíná zuby.

Bičík teď rajtuje po rukách obou chlapců, dopadá značnou silou, zanechává za sebou nejprve rudé pruhy, pak už i místy protrženou kůži, nakonec mají oba dlaně plné krve, která se po každém dalším dopadu rozstříkuje. Oba tiše sténají, ale stále drží ruce napjaté před sebou, nedovolí si přes velkou bolest uhnout, jinak by si mohl dojít pro tu trubku, co snad nadobro odložil.

Jedna kapka krve přistane trestajícímu přímo na nose, ten se zarazí, setře si ji prstem a pak jím mrskne vzteklem směrem k zemi. Zatváří se příšerně, pročez se kluci obávají, že si přeci jen dojde pro svou původní zbraň. Pak ale bude stříkat podstatně více krve, a jejich život tady vyhasne.

Bruno pohlédne na třesoucí se ruce hochů, na jejich dlaně plné krve, pak si udělá krok vpřed a přejede bičíkem po tváři Gideona, následně i Yoela. Poté si ho ještě chvíli otírá o jejich mundůr, na ramenou a na prsou. Oni ani nedutají, ruce stále napřažené před sebou, po tvářích jim stékají slzy, tiše kňučí, neboť bolest je příšerná. Ale přestože se oba třesou po celém těle, pořád se snaží udržet ruce ve vyžádané poloze. Z nich odkapává krev na zem. Čehož si všimne i ten, co je tak zřídil.

„Zmizte!“ zařve, a je to snad nejkrásnější slovo, které oba v životě slyšeli. Rychle se shýbnou pro baret u svých nohou, tam ho upustili, když nastavovali ruce k bití, a pak doslova vystřelí směrem k východu ze společenské místnosti. Zastaví se až venku před budovou, již v umělém

osvětlení na sebe nevěřicně zírají, pak i na dveře, jako by nemohli uvěřit, že to tím skončilo, jako by čekali, že se objeví Bruno s tou trubkou a dorazí je.

„Jsou na sračku,“ promluví poprvé Gideon, když se zadívá na své dlaně, ze kterých má fašírku, a začne sténat, poprvé dá hlasitý průchod své bolesti. A naříkat začíná i Yoel, těká pohledem okolo, čím by dokázal zmírnit palčivou bolest, která mu z poraněných míst vystřeluje. Oba začnou poskakovat, máchat rukama, snad aby je mrazivý vzduch ochladil.

„Co se stalo?“ ozve se za nimi hlas kápa, který zírá na divoké pohyby svých svěřenců.

„Zázrak!“ vyhrkne Yoel.

„Zázrak? Zázrak vám to udělal?“ ptá se Hoffman.

„Zázrak, pane, že žijeme,“ syká Yoel a pak velmi stručně popíše, jak blízko před chvíli byli smrti.

„Tak to asi vopravdu můžete mluvit vo zázraku, vy dva pitomci,“ zachmuří se Rudolf, „Proč ty boty nebyly vyčištěny perfektně? No? Mám sto chutí vám ještě nějakou tu ránu přidat!“

Oba kluci jako by zkameněli, pak se rychle postaví do pozoru a napráhnou před sebe své zmrzačené dlaně, aby mohla jejich devastace pokračovat.

„No, moc pěkný, jen co je pravda, moc pěkný,“ říká kápo místo bití, „Zmizte teď někam, hodně daleko vodsud. Kdyby Bruno vyšel, nesmí vás tady vidět, nebo to nakonec dokončí. Ty ruce si někde vopláchněte, ale nikam je nestrkejte, ať si do toho nezanese infekci.“

„Nebudete nás bít?“ ptá se plačtivým hlasem Gideon.

„Myslím, že už jste dostali dost. Do konce směny už není dlouhá doba, po večerním apelu půjdete na vošetrovnu. Nebo spíš za bratrem, co je doktorem. Ať se vám na to podívá.“

„Na ošetrovnu?“ ulekne se zřetelně Yoel, „Pane, prosím, jen si to necháme ošetřit a budeme dál pracovat. Nechceme na ošetrovnu,“ žadoní úzkostlivým hlasem.

„Co zase blázníte? Kurva, pojd'te pryč vodsud,“ chytne Rudolf oba hochy na flígr a vleče je co nejdále od baráku, v němž se nachází Deutschl. Druhé setkání s ním by pro ně mohlo být osudné, může mu rupnout v bedně a umlátí je, „Tak co vyšilujete?“ zeptá se, když jsou dostatečně daleko, jak alespoň usoudí.

„Pane, tam pořád dělají selekce. Byl tam bratr, a už je mrtvý,“ říká Gideon rozechvělým hlasem, prosyceným strachem i bolestí, zdá se mu, jako by mu někdo na dlaních zapálil oheň a on pořád hoří, nelze ho uhasit.

„Ten měl přece tuberu, vy jen ruce na sračku.“

„No právě, pane. Třeba si budou myslet, že už nemůžeme pracovat a pošlou nás do plynu, nebo na tu injekci,“ chvěje se Yoel, bolestí, ale také současným i přestálým strachem.

„Když vás tady nechám, tak zejtra zase něco poserete a někdo vás fakt umlátí. Není důvod, proč by vás selektovali, pár dní zůstanete na vošetrovně, a až se ty rány trochu zacelí, tak se vrátíte.“

„Možná se už nevrátíme,“ říká skleslým hlasem Gideon a oba sourozenci klopí hlavu. Strach z ošetrovny je v táboře obrovský, odeslání na ni mnozí berou jako jízdenku do plynové komory nebo na smrtící injekci, a bratři situaci nevnímají jinak.

„Přestaňte plašit. Jděte támhle dozadu,“ ukáže Hoffman na jeden barák, „Tam si ty ruce vopláchněte a zůstaňte tam, dokud nebude nástup komanda.“

„Pane, prosím,“ zkusí ještě jednou žadonit Yoel, „Byl jste vždycky tak hodný, prosím, neposílejte nás na ošetrovnu. Požádáme bratra, aby nám ty ruce ošetřil a zítra budeme pracovat. Zvládneme to, pane,“ slibuje úzkostným hlasem.

„Tak to si právě nemyslím. Dyť neudržíte nic v ruce. Tak a dost, udělejte, co jsem vám řekl a já po apelu skočím za tím vaším bratrem s váma a poradím se s ním. Von je doktor, tak ať posoudí, jak vážný to je,“ ukončí Rudolf debatu a velitelsky ukáže prstem směrem, kam mají oba sourozenci co nejdříve zmizet.

Pokud si mysleli, že bolest časem odezní, jsou brzy vyvedeni z omylu. Je přímo strašná, kůže na dlaních je proražená na mnoha místech, vlastně se dívají na její cáry a syrové maso, když smyjí krev, která se však záhy znovu objevuje. Některá místa pořád krvácí, i když se schovávají venku za barákem a zůstávají na mraze. Přeci jen vzduch s teplotou pod nulou jim pomáhá zmírnit bolest a snad i omezit krvácení.

Na apelu mají co dělat, aby dokázali stát rovně, jejich tváře jsou pokroucené bolestí, modlí se, aby už byl konec. Děkují Bohu, když se tak stane, ale musí ještě chvíli počkat na kápa, který něco zařizuje. Zůstávají před barákem, na mrazu, neboť si myslí, že ten jim pomáhá. Ani už nedokáží odhadnout, kolik krve ztratili, baví se i o tom, kolik jí vlastně v těle mají.

Konečně na ně má Hoffman čas, vezme je a směřuje s nimi k bloku jedenadvacet, kde by snad měli nalézt Daniela. Vědí o místnosti doktora Schrödera, jeho ochránce. Tam také směřují jejich kroky. Kápo však zaklepe velmi jemně, nejistě, netuší, zda se tam nenachází esesácký doktor, s tím by se tu potkat nechtěl.

Dveře se otevrou, respektive je otevře Daniel, a zírá na trojici před sebou. Už podle výrazů dvojčat pozná, že není něco v pořádku, oba mají navíc rozmazanou krev i na tváři. Zve je dál, je tam i další jejich bratr Joseph, ten se staví do pozoru, když vidí kápa, už je dobře vycepovaný.

„Co se stalo?“ ptá se rychle lékař, v místnosti je jen on a jeho mladší sourozenec, což Hoffmana uklidní.

„Vaši bratři se dneska srazili s Hezounem Brunem,“ říká, „Vlastně měli z pekla štěstí. Už taky nemuseli být mezi živějma. A to jen proto, že mu špatně vyčistili boty.“

„Kvůli botám ...“, hlesne jen Daniel, „To je hrůza,“ vzdechne, když mu pod nos dvojčata strčí svoje zdevastované ruce, „Měli štěstí? Vždyť jim rozmlátil dlaně ...“

„Ohromný štěstí, skoro zázrak. Byli jsme asi dvě sekundy od smrti. Už zvedal tu svojí trubku, a my tam stáli a čekali, až nám roztříští lebku. Pak najednou změnil názor a došel si pro bičík. Prostě zázrak.“

„Zázrak ...“, běhá mráz po zádech nejstarší ze sourozenců.

„Bylo to opravdu o chlup,“ tvrdí Gideon roztřeseným hlasem, vlastně i jemu běhá mráz po zádech, jen když na tu strašnou chvíli pomyslí. Pak několika větami popíše, co se stalo, jak se oba přiznali, připraveni zemřít společně. Jak oba brali vinu na sebe, i když vůbec netuší, kdo vlastně ty zatracené boty čistil.

„Doktore, tohle si řekněte pozdějš,“ ozve se Hoffman, „Navrhoval jsem jim, aby zůstali pár dní na vošetrovně. Ale voni mě prosili skoro na kolenou, abych je tam neposílal. Ale když je nechám v práci, tak tu taky nemusej zvládnout, a příště tolik štěstí mít nemusej. Nebo se jim tam může dostat infekce. Podle mého pár dní v ruce udržež tak leda hovno.“

„To je bezpochyby pravda,“ přikývne lékař.

„Dane, přece nás taky nechceš poslat na tu ošetrovnu,“ zvolá Gideon, mluví pořád německy, aby jim kápo porozuměl, „Vždyť nás tam selektují a pošlou do plynu!“

„Jenže když nebudou schopný práce, nebo ji udělaj špatně, tak je někdo může umlátit. Pořád je tam spousta esesáků a když nebudou spokojený, tak za nic neručím,“ myje si Rudolf ruce nad osudem dvojčat.

„S tímhle do práce nemůžou,“ zavrtí hlavou Daniel, „Vždyť mají místo dlaní jen cáry masa. Musí zůstat pár dní na ošetrovně,“ říká rozhodně.

„Posíláš nás na smrt,“ vmete mu do tváře Yoel, oba identičtí bratři se teď taky dívají identicky vyčítavě.

„Jisté riziko tam jistě je. Ale v té práci by bylo ještě vyšší. Minimálně pár dní musí zůstat v klidu.“

„Nechte si je tady, jak dlouho bude potřeba, ta místa jim podržím,“ říká Hoffman vstřícně, „Pochopitelně měsíc by to nešlo, ale tejdén, nebo i dva, pokud bude potřeba ...“

„Dva týdny?“ zatváří se Yoel jak boží umučení, „To proběhne spousta selekcí a my ...“, nedokončí, všem je jasné, co má na mysli.

„Já už jim to vysvětlím,“ obrátí se lékař na kápa, „Vám moc děkuji za jejich ochranu, a za jejich přivedení. Budu vás informovat, po pár dnech, jak jejich stav vypadá. Nechtěl bych, aby je tam u vás někdo nahradil a oni o svá místa přišli. Tedy pokud si nemyslíte, že vrátit se tam je pro ně moc nebezpečné. Pak bych se jim pokusil sehnat něco jiného, i když nevím kde ...“

„Všude je nějaký riziko, tam u nás podstatně nižší. Nemůžu zaručit, že je někdo neumlátí nebo nezastřelí, ale ta pravděpodobnost je tam nižší, než jinde. A taky jsou dobře živěný, jen se podívejte, jak dobře vypadají. A jak už tady jsou dlouho.“

„To je pravda. Ale po tom konfliktu s Brunem ... nehrozí, že by se k tomu vrátil? Rozhodl se je zabít?“

„Tak do hlavy mu nevidím. Ale jednou už je potrestal, tak za tohle už je asi znova trestat nebude. Jen si musej dát pozor, a zase něco neposrat,“ pokrčí rameny Rudolf, „Doktore, musím už jít, naše dohoda platí. Čtrnáct dní, pak se musej vrátit. Nebo bych musel hledat náhradu.“

„Rozumím, a ještě jednou děkuji. Za všechno, co pro ně děláte. Kdybych se mohl nějak revanšovat ...“

„Co víte, třeba taky budu někdy potřebovat lékařskou pomoc, pak se mi protekce hodí,“ usměje se lehce Hoffman, jeho přístup je tak nesmírně odlišný od jeho kolegy Wernera, uvědomí si Daniel.

„Pak ji budete mít. Ale modlím se za vás, abyste si uchoval pevné zdraví,“ loučí se s ním.

„Dane, tys to poslal,“ řekne strašně vyčítavě a vážně Yoel, teď už v jidiš, „Možná by se dal ukecat a nechal nás v práci. Ale ty nás posíláš na smrt.“

„Ty si vážně myslíš, že bych vás hnál na vošetrovnu, kdybych si myslel, že to bude znamenat jistě vaši smrt?“ říká teď také vyčítavě Daniel, „Kdybyste zůstali v práci, tak zmůžete tak leda hovno, s takovejma rukama. Navíc se vám to nezahojí, pořád si to budete rozdírat, dostane se vám do toho infekce, dostanete otravu krve. A pak teprve skončíte na vošetrovně v takovém stavu, kdy vás při nejbližší selekci pošlou do plynu. Tohle není žádná malá ranka, co se dá zalepit. Tak přestaňte vyšilovat, a začněte myslet hlavou, a ne kolenem.“

„A hlavně si přistě dělejte tu práci pořádně. Takovej šlendrián, vyčistit esesákům špatně boty,“ zlobí se Joseph, doposud mlčící.

„Zase tak špatně to nebylo ...“, oponuje trochu nejistě Gideon.

„No nejlepší asi taky ne,“ přiznává Yoel sebekriticky, „Ten Bruno ukázal pár míst, kde se bezvadně neleskly.“

„Tak vidíte. Buďte rádi, že to dopadlo takhle,“ říká jim Joseph.

Daniel na sourozence zírá s otevřenou pusou, oni tady vlastně připouštějí, že byli potrestáni tímto brutálním způsobem právem, i jejich starší bratr si to myslí. Panebože, jak na ně tohle prostředí působí. I kdyby se na pár místech ty boty neleskly na sto procent, co dává tomu hajzlovi právo třináctiletým klukům udělat z dlaní fašírku? Nebo jim mávat nad hlavou trubkou, díkybohu, že ji nakonec vyměnil za ten bičík. Uvědomí si, že už tady vůbec nemuseli být, a polévá ho horko.

„Já vás tady asi nechám, abys je mohl vošetrít. Nebo chceš nějak pomoc?“ ptá se Joseph.

„Kolik je času do večerky?“ sklouzne pohledem na zdroj času Daniel.

„Ještě dost, přes hodinu, dneska ten apel naštěstí nebyl tak dlouhý,“ koukne stejným směrem Joseph.

„Tak tu ještě zůstaň, pokud se ještě nemusíš vrátit na svůj blok. Já si seženu gázu a dezinfekci,“ zamíří Daniel ke dveřím, „Taky se domluví s doktorem Pichmanem, aby na vás dohlédl, na té ošetřovně,“ otočí se a pohlédne významně na vyplašená dvojčata, „Jste silný a zdraví, není důvod, proč by vás selektovali,“ snaží se, aby jeho hlas zněl rozhodně, byť i on má pochopitelně obavy. Jenže do práce je poslat nemůže, kdyby se jim rány nezačaly hojit, či se do nich dostala infekce, mohlo by to mít pro ně fatální důsledky.

Sourozenec lékař se vrátí s potřebnými zdravotnickými pomůckami i dvaapadesátiletým kolegou Josefem Pichmanem. Ten spolu s ním začne ošetřovat zraněné dlaně obou chlapců, zatímco Joseph se je snaží trochu rozptýlit. Oba zranění chlapci hrozně trpí, a byť se snaží chovat statečně, neubrání se sténání a nařikání, slzy se jim valí z očí. Doktoři se snaží odstranit jak cáry kůže, tak i jakékoli nečistoty, které se mohly do rány přenést z bičíku nacisty, či později samotnými hochy.

Joseph se asi po půl hodině rozloučí, možná by ještě chvíli mohl zůstat, možná už jen nechce dále přihlížet utrpení dvojčat. Ti sedí způsobně na židlích a jejich ošetřovatelé je nijak nešetří. Když začnou používat dezinfekci, už doslova křičí bolestí. Ale musí vydržet, to si uvědomují i sami, infekce v ráně by je mohla zabít.

Pořád mají strach z pobytu na ošetřovně, Pichman se je snaží uklidnit a slibuje, že na ně dohlédne. Ujišťuje je, že takto zraněné neselektují, u nich je jistota, že se brzy vrátí do práce. Díky častému přilepšování k otrěsné vězeňské stravě jsou dobře vyživení, což každý esesák pozná. Snad přeci jen trochu tato slova zapůsobí, ale zcela dvojčata strachu z pobytu na ošetřovně nezbaví.

Oddychnou si, když jim konečně jejich starší bratr potře zraněná místa mastí, tu vytáhne ze skříňky v kanceláři, a poté jim je obvázáou čistou gázou.

„Stejně to není dobře, že skončíme na tý ošetřovně,“ řekne Gideon, „Ještě se tam něčím nakazíme a umřeme.“

„Dám vás někam, kde nejsou žádní pacienti s nakažlivou chorobou,“ slibuje Josef, přeci jen pro kolegu lékaře udělají místní vězeňští doktoři více, i ti polští, kterým on navíc dokáže zajistit léky pro jejich známé.

I to Daniela trochu uklidňuje, byť má pochopitelně o dvojčata strach. Pořád to jsou kluci, i když už solidně vyspělí, a když je nechá esesácký doktor svléknout donaha, mohl by si uvědomit jejich mládí a usmyslet se, že jsou na práci zde nedostatečně silní. Ale není vyhnutí, s takto poničenýma rukama prostě do práce nesmí. Zkusí požádat Schrödera, kdyby byla velká selekce, aby mu dal vědět a on by se je pak pokusil schovat na jejich experimentálním pokoji, respektive teď už celém bloku, už se připravuje na asi nelidské pokusy.

„Počkejte tady,“ přikáže svým sourozencům, „dojdeme vám najít vhodný místa,“ dodá, zároveň chce oslovit i své polské kolegy. Sice už je po večerce, ale právě po ní, když vše utichne, se někdy vězeňští lékaři pokoušejí nestandardně pomoci svým známým. V bloku už je klid, jen ho nesmějí opouštět.

„Snad se Dan neplete,“ řekne po chvíli ticha Gideon zmučeným hlasem.

„Myslíš s tou selekcí?“ zvedne svůj zrak Yoel, „Asi má pravdu, takhle do práce nemůžeme,“ dodá chraplavě.

„Proč si mě nenechal, když jsem se přiznal?“ poprvé se vrátí Gideon k té strašné chvíli v dnešním pozdním odpolední.

„A proč ty mě? Ani jeden z nás přece neví, kdo ty boty čistil. Bylo jich tam víc.“

„Už jsem myslel, že přišel náš čas,“ říká tiše Gideon.

„Já taky,“ přitakává mu dvojče, „Naštěstí přišel tenázrak. Možná, kdyby se jeden z nás přiznal, teda vzal tu vinu na sebe, tak by ho zabil. Možná to ho zastavilo.“

„Nebo ten esesák, co říkal, aby nás vzal ven. Aby náš mozek nepostříkal tu jejich místnost. Mohl nás nakonec zabít voba.“

„To mohl,“ připustí Yoel, „Ale kdyby tě zabil ... a mě nechal ... stejně bych už nechtěl žít. Taky bych chtěl umřít.“

„To neříkej, může se mi něco stát. Pořád nám něco hrozí.“

„Já vím. Ale kdybys umřel, tak já chci umřít taky,“ zní hlas Yoela teď hodně pevně a rozhodně, „Bud' to tady přežijeme voba, nebo ... Teda to říkám jen za sebe. Když zabijou mě, nebo něco chytím a umřu, tak ... Prostě ty to zvládneš. Ale já ... prostě bez tebe tady nechci zůstat.“

„Víš jaká je šance, že to přežije jen jeden z nás?“ pohlédne Gideon na svého sourozence smutnýma očima plnýma bolesti, „A víš jak velká, že přežijeme voba?“

„No moc velká ne. I kdyby začali prohrávat tu válku, tak budou mít stejně dost času nás tady všechny pozabíjet. Poslat do plynu. To by musel přijít zázrak, něco jako dneska. Ale zázraky se moc často nedějou ...“

„Co ty víš ... Ale v jednom máš pravdu, taky bych tady nechtěl zůstat bez tebe. Je hrozně skvělý, že můžeme být v jednom komandu. Snad nás tam nechaj, snad nás neroztrhnou,“ vyjadřuje svoje vroucné přání Gideon, „Takhle se můžeme navzájem podporovat, chránit.“

„Chránit,“ ušklíbne se Yoel, jeho bolestí zkroucená tvář však vykáže jen nehezky škleb, „Můžou nás zabít, kdy se jim zachce. Třeba nepřežijeme už ten pobyt na tý vošetrovně. Třeba nás nějaký idiot selektuje a pošle do plynu.“

„Nesejčkuj,“ zamračí se Gideon.

„Nesejčkuj, jen říkám ... Ale pokud to udělaj, teď nebo někdy pozdějš, bylo by fajn, kdybysme i tam mohli být spolu. Já za sebe říkám, buď voba, nebo nikdo. Kdybys umřel, tak umřu taky.“

„Jo? A jak?“

„Třeba tak, že půjdu k těm drátům. Pak mě vodbouchnou, anebo když ne, tak se jich chytnu. Sám si viděl některý, co to udělali. Teda většinou je vodpráskli dřív, se mi teda zdá.“

„Co kdybys toho už nechal?“ zatváří se hodně nešťastně Gideon, pak se na chvíli odmlčí, „Ale jinak to cejtím stejně. Kdyby se ti něco stalo, taky bych už nechtěl žít,“ dodá tichým hlasem.

Po těchto slovech se oba odmlčí, sedí tam s hlavami sklopenými, z dlaní jim vystřeluje bolest snad do celého těla. Mohou se jen modlit, aby se jim zranění začalo dobře hojit, aby nepřišly komplikace. Pak by se jejich debata o společném konci mohla stát velmi aktuální.

UŽ NEMÁME ŽÁDNÉ PACIENTY

Daniel se o dvojčata stará opravdu vzorně, a děkuje Bohu, že má k dispozici léky od svého šéfa. I díky nim se jejich zranění začíná dobře hojit, rány zacelovat. Také díky jejich mládí, v pubertě se tělo obecně hojí snáze než ve vyšším věku. Oni by už chtěli z ošetrovny zmizet, on se však zdráhá je nechat propustit, bojí se, aby si těžkou prací neuškodili a celý dobře nastartovaný proces nezvrátili. Promluví i s jejich káphem, který projeví velkou míru tolerance a pochopení. I tady v tom pekle se občas najdou slušní lidé. I mezi dozorci.

Zcela opačný stav vykazuje pětice tuberkulózních pacientů, navíc poškozených provedeným chirurgickým zákrokem. Těžko říci proč, ale jedné noci zemře třicetiletý Nahum Gutman. A po něm se do kritického stavu dostane pětadvacetiletý Abram Girtzig. Proto se Schröder rozhodne ho nechat utratit a posléze zkoumají jeho plíce, což učinili i u Gutmana. V obou případech pak dostane Daniel za úkol dokončit kompletní pitvu, pod dohledem Deringa. Smyslem asi je, aby se v této činnosti zdokonalil, aby se naučil postupy, vyčtené například z učebnic soudní patologie.

Začátkem prosince tak zůstává na pokoji jen živořící trojice, přičemž jim je více než jasné, jaký osud je čeká. Edelstein za nimi chodí strašně nerad, protože sedmnáctiletý Jankiel Zajdel se pořád na něco ptá, určitě od něho chce slyšet slova naděje, a on už neví, jak by ho utěšil. Chvilími se málem modlí, aby už esesáci ten pokus ukončili a nechali ty nešťastníky umřít. Pak se za tyto myšlenky omlouvá, není si jist, zda se uleví více jim či jemu.

„Zejtra dopoledne bude porada, tam v Birkenau,“ oznámí suše Schröder další ráno, „A až se sem vrátíš, tak to skončíte, tam s těma třema,“ dodá.

„Porada ... skončíte ...,“ neví asistent, na co dříve zareagovat. Obojí je dost hrozné. Již dvakrát se byli podívat v Birkenau, v ženském táboře na bloku třicet, kde je již téměř hotová experimentální vyšetřovna, včetně přístrojů. V druhém případě mu jeho šéf zařídil setkání s Helene, o samotě,

doktoři odešli, a on zůstal se svou milenkou sám. Tak využili příležitosti k rychlovce, přímo v té kabině, která má ochránit lékaře před Roentgenovými paprsky. Zítra asi nic takového nehrozí, asi se chtějí domluvit na zahájení sterilizačních pokusů, z nichž ho mrazí. Pro vybrané muže a ženy půjde jistě o nesmírné utrpení.

I druhý případ není o mnoho méně traumatizující. Zítra dorazí pomocí injekce trojici pacientů nemocných tuberkulózou a on jejich těla bude muset zkoumat. Johann chce ke zprávě připojit kompletní pitevní zprávu, možná o vedlejších účincích těch neúčinných léků. Pravdou je, že asi nějaké budou, i Dering si to myslí, je pitvám přítomný jako odborný dohled, případně přispěje radou. Ale provést ji bude muset on, i na tom nešťastném Jankielovi. Odebrané vzorky všech pěti pak pošlou někam do laboratoře na další výzkum.

„Seznámím tě ještě s jedním kolegou, bude taky na tom sterilizačním programu pracovat,“ pokračuje ve vysvětlování Schröder, „Von se zaměří především na ženy, chce vyzkoušet i jiný metody, jak se mi zmínil. Tohle je moc důležitý program, kvůli zájmu Himmlera. Ale to si nech pro sebe, říkám ti to jen proto, abys věděl, vo co tady kráčí.“

„Rozumím, pane doktore,“ sklopí hlavu Daniel.

„No jen aby. Když budeme mít podporu Himmlera, tak si pak bokem můžeme dělat další experimenty, podle našeho uvážení,“ tváří se esesák potměšile, „Všichni budou vědět, že nás reichsführer podporuje, a půjdou nám na ruku.“

„To jsem pochopil, pane doktore. Pane doktore, zítra, ta trojice, to mám všechno zařídit sám? Vy nebo pan doktor Entress u toho nebudete?“

„Ne, už jsme viděli dost. Sežeň si někde nějakýho toho zdravotníka, co jim dá tu injekci. A pak nezapomeň na tu komplexní pitvu. Už se zdokonaluješ?“

„Snažím se,“ tváří se Edelstein dost nešťastně, on bohužel vidí i ty oběti, do kterých řeže. Naštěstí už odsud zmizel doktor Kremer, asi už nasbíral dost vzorků do svého výzkumu, nebo byl prostě přeložen jinam. Za což je rád, nebude už muset hledět, jak zabíjí a pitvá další vyzáblíky.

„Ty ženský zůstanou zatím tam v Birkenau,“ vrací se Johann k prvnímu tématu, „Ty muže převezeme sem, na osmadvacítku. Ty se v první fázi budeš věnovat s Horstem těm mužům, později pak i těm ženám, s Carlem.“

„S Carlem?“

„To je ten další kolega, s kterým tě zejtra seznámím. Ten tady teď právě taky nastupuje,“ tváří se hodně spokojeně Schröder, „Už to začíná, jak jsem ti říkal,“ jiskří mu oči, „A to zdaleka není konec. Přijdou další doktoři, další výzkumy, a já se postarám, abysme z nich nebyly vyšachovaný. Dost na tebe spoléhám, na rovinu, právě proto si tě tady pěstuju.“

„Pěstujete ...,“ hlesne židovský lékař.

„No tak vzdělávám,“ usměje se Johann, „Danieli, tohle bude ohromně veliký. Ohromně veliký,“ sálá z něj nadšení, „Už jednáme vo dalším. Někdy na jaře, nejpozději v polovině příštího roku, tady bude zřízený to pracoviště Hygienického institutu. Taky už se bavíme vo tom, zřídit další experimentální blok tady na desítce, pro ženský pacientky. Pak to tady budeme mít pohromadě, ten blok osmadvacet a tu desítku.“

„Vaše záměry vám vycházejí, pane doktore,“ snaží se o klidný tón hlasu Edelstein, ale je mu nesmírně těžko na duši. Jak se jen mohli ti němečtí doktoři dostat do takového stavu? Vždyť oni vůbec neberou ohled na lidské bytosti, na kterých všechny ty pokusy chtějí provádět. Budují tu opravdu něco velkého, něco neskutečného, co v dějinách nemá obdoby. Chtějí toto místo proměnit v továrnu na zabíjení a také na vědecký výzkum. Pro první záměr už staví plynové komory a krematoria v Birkenau, tady chtějí vybudovat celé bloky pro experimentování na lidech. A jak se zdá, není nic, co by je dokázalo zastavit. Přitom on bude muset být u toho, nebo se sám stane obětí tohoto strašlivého místa.

„Máš pravdu, ale nejde jen vo moje záměry. Vo tomhle sním už dlouho, celou tu dobu, co jsem musel strávit tam na východě ... Ale to sem nepatří. Dneska proved' poslední vyšetření těch tří a připrav všechno na ten zejtrek. Pak uzavřeš tu zprávu. Možná sebou budeš muset hodit, pokud se zejtra dohodneme, tak už brzo začne ten další výzkum, ta sterilizace.“

„Všechno připravím, pane doktore.“

„Netvař se tak nešťastně. Vždyť je to vohromná příležitost i pro tebe. A ke všemu si pořád můžeš říkat, že ty za nic nemůžeš, protože zodpovědnost na sebe bere někdo jinej. Jednou mi poděkuješ, že můžeš bejt u toho.“

„Jednou ...“, usměje se hodně hořce židovský lékař.

„Co zas máš?“

„Nic, pane doktore. Jsem připravený plnit tu dohodu, o které jste mluvil s doktorem Schumannem.“

„Ty si pořád myslíš, že tě nakonec taky nechám zabít,“ podívá se Schröder pátravě na svého asistenta, „Ale tak to skončit nemusí. Bude záležet na tobě. Když budeš mít cenu, svou cenu, danou svýma schopnostma, věděním, přínosem pro další výzkum, nemusí to tak skončit.“

„Je třeba mi ponechat nějakou naději, jako motivaci,“ zvedne svůj zrak i Edelstein, a oba na sebe hledí, ani jeden pohled neskloní.

„Chápu tvoji nejistotu, tady. Ale možná sis už všimnul, že já svoje slovo držím. Ted' je řada na tobě. Zařídím ti, abys byl u dost výzkumů, a ty mi zase zajistíš, že vod tebe získám informace,“ hovoří Johann klidným hlasem, pak se protáhne, „Tak program pro zejtrek znáš, proto se vrátíme k naší běžné agendě,“ ukáže na papíry rozložené po stole.

Po obědě zajde Daniel zkontrolovat svoje bratry a musí být spokojený. Konzultuje jejich stav s kolegou Pichmanem a shodnou se, že je do tří dnů propustí. Dvojčata už se tolik nebojí, vypadají dobře, jejich těla, a ted' už i jejich ruce. Ale ještě radši budou, až odsud vypadnou. Zatím nic nechytily, a snad to tak i zůstane.

Nyní čekají Edelsteina mnohem horší povinnosti. Nejprve se domluví s Deringem, kdy bude volný operační sál, aby mohl dokončit výzkum tuberkulózních pacientů, pak se jde shánět po zdravotnících SS, kteří odvedou tu špinavou práci. Začne u Klehra, ten bude ale zítra mimo, domluví se proto se Scherpem. U něj ale žádné nadšení nepozoruje, když mu tlumočí příkaz doktora Schrödera. Určitě však svou povinnost naplní, je tak vychovaný, i když zřejmě má se zabíjením nemocných jisté problémy. Nebo to tak židovskému lékaři připadá.

Bohužel musí zajít i na experimentální pokoj, který má už jen tři obyvatele, a to ve značně špatném stavu. Pohlédne na ně smutnými očima, zbývá jim necelých čtyřiaadvacet hodin, zítra odpoledne se jejich osud naplní. Jak rád by za sebou zavřel dveře zvenku, ale nemůže, bude tady značnou dobu, než provede kompletní vyšetření a vše pečlivě zaznamená do karty. Z té pak vyhotoví zprávu, doplněnou ještě o výsledky pitvy. Panebože, ted' tady s nimi musí být, hovořit s nimi, a zítra, ve stejnou dobu, do nich bude řezat skalpelem.

Vždy vyšetřuje jen jednoho, další nechá ležet. Ten nejstarší, pětatřicetiletý Juda Kiszner, je už dost apatický, možná už smířený se svým koncem. Nic neříká, jen občas pozvedne zrak, a v jeho očích on čte němou výčitku. Neví, zda je určena přímo jemu, či směřuje k celému světu. Ale je rád, že nemluví.

Dvaadvacetiletý Jakob Lewkowicz vypadá nejlépe, což znamená o trochu méně bídne než jeho kolegové. Ten se občas na něco zeptá, ale také se zdá být celkem vyrovnaný. Moc dobře ví, že už brzo bude následovat Nahuma a Abrama, ti odsud byli odneseni před pár dny a jejich místa na lůžkách osířela. Proč není nutné nikomu vysvětlovat.

Nejhorší je situace se sedmnáctiletým Jankielem Zajdelem. Je na tom dost zle fyzicky i psychicky, nedokáže se vyrovnat s tím, co nutně musí přijít. Pořád má nějaké otázky, na které se mu snaží trpělivě odpovídat. Bohužel se mu tak jen více a více zadírá pod kůži. Nemůže mu říct, už

vůbec nic neřeš, zítra touhle dobou budeš mrtvej. Ale ten kluk přece není hlupák, musí vědět, co se stane, pouze se snaží sám sebe přesvědčit, že snad je ještě naděje, že by se mohl jeho stav nějakým zázrakem začít zlepšovat. A tak ho v tom nechá, respektive ho v této naivní představě ještě podporuje. Milosrdná lež před jeho údajně milosrdnou smrtí.

Vychází z místnosti psychicky nesmírně vyčerpaný. Svoji psychiky se bojí nejvíce, má strach, aby se nesložil. Kdyby tady nebyla Helene a další sourozenci, možná by se dokázal vzepřít, možná by se dokázal vzdát svých výhod a následně zemřít, ale s čistým svědomím. Nebo si to jen namlouvá a zachoval by se stejně, i kdyby tady byl úplně sám? Držel by se jak klíště nabídnuté naděje, že tady to peklo nakonec nějak přežije? Přežije? Vždyť si maluje stejné vzdušné zámky jako ten chudák Jankiel. I kdyby náccí prohráli tu válku a byla šance na záchranu alespoň pár vězňů v táboře, tak jeho přece naživu nenechají. Viděl toho příliš mnoho a mohl by proti nim svědčit, kdyby spojenci zvítězili a je pak soudili. Ale nebudou nakonec soudit i jeho, pokud by nějakým zázrakem přežil? Ale i kdyby jeho nakonec zabili, anebo třeba i soudili a odsoudili, tak kdyby alespoň jeden z bratrů přežil, nebo i Helene, pak vše, co dělá, bude mít smysl.

Zapomnění hledá ve tvorbě zprávy o testování léku na tuberkulózu, a i toho umělého pneumotoraxu, snaží se zažrat do práce a vytěsnit vše ostatní z hlavy. Po večerním apelu zajde za dvojčaty, přivede je do kanceláře, pohostí je ze zbytků svých zásob. Teď nemají přístup ke zbytkům po esesácích, musí se o ně postarat sám. Naštěstí Schröder i v tomhle drží slovo a zajišťuje mu přísun jídla, dobrého jídla, vlastně skvělého jídla, na zdejší poměry. Snad se nedomákne, že v posledních dnech se o ně dělí s dalšími dvěma sourozenci.

Druhý den ráno očekává příchod šéfa nebo řidiče, ale dlouho se nic neděje. Nicméně on je stále připravený, netuší, kdy hodlá Schröder vyrazit. Řidič Kurt Neuberg se objeví až kolem osmé hodiny, což je asi dobré znamení, pravděpodobně pojedou rovnou na schůzku a nebudou courat někde kolem plynových komor či jam na spalování mrtvých.

Mladičký esesák ho vede ven z tábora, tváří se přitom hodně odtazité, pořád asi je poněkud zmatený. Někdy se Danielovi zdá, jako by ho začínal brát jinak než nepřítele určeného k likvidaci, jindy je velmi chladný. Ale těžko se v tom nacistickém klukovi vyznat, možná se nevyzná ani on sám v sobě. Tohle prostředí určitě musí být pořádným náparem na psychiku i jejich věznitelů, zvláště těch, kteří se nedokáží zatvrdit, ve kterých jsou zbytky svědomí. Kurt má svým způsobem štěstí, neboť jako řidič služebního vozu, a možná i jakýsi pucflek doktora Schrödera, nemusí honit lidi na smrt, do plynových komor.

Opravdu dnes jedou rovnou do ženského tábora, do sektoru Bla, jak je označený. Zastaví nedaleko bloku třicet, který je ženskou nemocnicí. Neuberg dnes také může dovnitř, přeci jen už je dost chladno, ale jen bude čekat na chodbě. To Daniel a Johann směřují do vyšetřovny, která už je dokončená, tedy i s Roentgenovými přístroji. Tam už na ně čekají dva kolegové, v družném rozhovoru, jistě na výsostně odborné téma, tedy jak mučením nebohých židovských vězňů a vězeňkyň obohatit či rozšířit své vědecké poznání.

Čtyřiačtyřicetiletý doktor Carl Clauberg připomene Edelsteinovi Josefa Klehra, ale toliko svou postavou a obrýlením, v jeho očích je patrná daleko vyšší inteligence, kterou však on dal do služeb zla. Přitom taky nevypadá nijak hrozivě, možná dokonce uťápnutě, ale kdoví jak velká to nakonec bude svině. Kdo jiný by taky chtěl mrzačit reprodukční orgány mužů a žen, kdo by se těšil na výzkum, který má ve svém důsledku sterilizovat celé národy. Jak si malují nacističtí pohlaváři, na čele asi s Himmlerem.

Vlastně ten Clauberg vypadá dost komicky, když si ho má možnost lépe prohlédnout. Má tak sto padesát centimetrů i s botama, je navlečený v generálské uniformě, dosáhl totiž hodnosti záložního Gruppenführera, tedy generálporučíka. Ale vypadá jak karikatura na vojáka. Zatímco jeho dva kolegové jsou urostlí šviháci, uniforma jim padne i sluší, tak on je

Doktor Carl Clauberg

prťavý a ošklivý človíček. Ovšem možná bude zlý, hodně zlý, možná právě proto, jak nedůstojně vypadá.

Daniel si mezi třemi německými doktory připadá jako naprostý vetřelec, naprosto rušivý element. Jenže Schröder má asi mezi nimi slovo, nebo oni vědí o jeho dobrých vztazích s říšským kancléřem, proto mu tolerují jeho židovskou hračku. Neboť tak si mladý lékař připadá. Snad Schumann už na něho hledí trochu smířlivěji, s menší nedůvěrou, ale Clauberg očividně jeho přítomností nadšený není. Což on také ne, ale nezbyvá mu, než se snažit téměř nedýchat, snažit se být neviditelný.

Trojice nacistických badatelů se posadí ke stolu, popíjejí kafe, které jim nechal Horst přinést, a baví se o svých následných zvrácených pokusech. Edelstein stojí kus stranou, připadá si tady jak idiot, jak páté kolo u vozu. Ale na druhé straně by ani nijak netoužil s touto trojkou usednout, považuje je všechny za zvrácené kolegy, padlé anděle doktorského stavu, kteří pošlapávají všechny zásady Hippokratovy přísahy.

Bohužel i on se nakonec stane tématem debaty, mluví o něm jako o věci, maximálně tak, jak asi v antice hovořili o svých otrocích. Ty také mohli podle své libosti trestat, a klidně i zabít. Jen tak, aniž by komukoli cokoli museli vysvětlovat. Johann s ním má své záměry, prostřednictvím něho se chce dostat k co nejvíce informacím, a pomocí něho chce asi i předkládat vědecké práce, pod které se pochopitelně nakonec sám podepíše.

Ted' vyndá ze své aktovky jím zpracovanou zprávu o sledování úbytku váhy u padesáti vězňů, nechal ji svázat, vypadá málem jak diplomová práce. Však ji také jeho asistent psal na stroji s dvěma průklepy, doplňoval tabulkami a grafy, vše velmi precizně vyvedené. Dokument koluje z ruky do ruky, Carl i Horst občas od něho vzhlednou k autorovi, tady Schröder jeho podíl nezamlčuje, směrem k nadřízeným ji jistě bude vydávat za své dílo. To ať vezme čert, ale bohužel je vykoupena životy padesáti mladých mužů, které tady během krátké doby zavraždili. Trýznivým způsobem, nutno připomenout.

„Ted' má už skoro hotovou další, o testování jistejch léků,“ říká jakoby lhotejným hlasem Johann, „Bude taky dobrá, už jsem jí viděl. A pak mám ještě jednu, ale tu už jsem předal, tak mám jen její kopii, to byl výzkum léčení popálenin.“

„Tak je to dobrá práce,“ pohlédne Clauberg na židovského vězně, „Co po nás vlastně chceš?“ stočí zrak na svého kolegu.

„Podívejte,“ nadechne se Schröder, „máme tady de facto nevomezený množství vzorků, na kterejch můžeme svoje pokusy provádět. Ale taky tady máme i jiný možnosti. Těma jsou vězeňský lékaři. Mluvil jsem vo tom dlouho i s Eduardem, i ten považuje za hloupost je pořádně nevyužít. A plánuje v tomhle směru změny. Tenhle tady,“ ukáže na svého asistenta, „je nepochybně velmi bystřej, vodvádí precizní práci a snaží se, protože na tom závisí jeho život. Taky má dobrý diagnostický schopnosti, logický uvažování, a umí vzít za práci. Dokonce je šikovnej i se skalpelem, ačkoli to není jeho šálek kávy,“ pohlédne na nedopitý nápoj na stole, „Budou se nám hodit, při našem výzkumu. No a já chci, abyste tohohle tady k tomu vzali. Už Horstovi jsem říkal, že za jeho loajalitu ručím, nedovolí si nic sabotovat. To je všechno. Prostě nevyužít šikovný vězeňský doktory považuju taky za mrhání zdroji.“

„Budou to jeho lidi,“ namítne trochu nespěšně Clauberg.

„Budou to pacienti,“ zavrtí hlavou Johann, „Vom má tady jiný, na kterejch mu záleží, a kvůli kterejm se bude snažit. Mám pravdu?“ pohlédne na mladého muže, o němž je už chvíli řeč.

„Ano, pane doktore,“ odvětlí Daniel, snaží se, aby jeho hlas zněl klidně a vyrovnaně, byť je vnitřně rozpolcený a rozrušený. Cítí jak své ohromné ponížení, tak také vinu z očekávané kolaborace, spolu podíl na zvěřských experimentech.

„Prostě nám Johann bude jeho prostřednictvím koukat přes rameno,“ objeví se nepatrný úsměv na tváři Schumanna, „Ale už jsem si ho trochu proklepnul, a v jednom má Johann pravdu, je

šikovný, teoreticky dobře připravený, to se mu musí nechat. A může zastat i tuhle byrokracii,“ ukáže na ležící zprávu na stole, „Mně vadit nebude, když bude pozorovat nebo i pomáhat. Stejně si myslím, že nakonec nebude stačit, a budeme potřebovat další vězeňský doktory. Aby se starali o naše pacienty. Už jsem mluvil i s tím polským chirurgem, ten taky vypadá dobře.“

„Přesně vo tom mluvím,“ kývne spokojeně Schröder, „Budeme si muset vytipovat i další lékaře, nejen ty polský, co už tady sloužej, ale i ty židovský. Nás je tady málo, máme pořád hodně jinejch povinností, tak tady budou potřeba. A taky se tady bude zvyšovat počet vězňů a vězeňkyň. I Eduard si to uvědomuje, smýšlíme v tomhle stejně.“

„Tak pojď blíž, doktore,“ řekne smířlivým hlasem Clauberg, načež Daniel uctivě přistoupí k trojici u stolu.

„Máš právo promluvit, pokud to bude k věci,“ řekne mu jeho skutečný šéf, „Tak kdy začneme?“ zajiskří se mu v očích.

Následuje asi tři čtvrtě hodinová diskuse, kdy ti tři sedí a jejich židovský kolega stojí, nicméně občas dostane také slovo. Snaží se, aby působil vyrovnaným a sebevědomým dojmem, přízeň těchto tří nacistů prostě potřebuje. Má štěstí, neboť opravdu dokáže mluvit k věci a má zajímavé postřehy. V oblasti medicínské, smysl a zrůdnost plánovaných pokusů pochopitelně nekomentuje, to by si tady moc nepomohl. Využije ale situace, aby se zmínil o výzkumech Carla, o kterých četl, o jeho hormonálních přípravcích Progynon a Proluton, které on osobně vyvinul na léčbu neplodnosti, tak vlastně i k přerušení těhotenství. To dokázal už někdy před sedmi roky.

Možná i proto na něj ke konci debaty pohlíží smířlivěji i Clauberg, pravděpodobně už v něm alespoň trochu vidí kolegu, a ne jen prašivého Žida, určeného k eliminaci. Horst i Carl musejí uznat slova svého přítele, budou potřebovat další spolupracovníky, schopné a odborně zdatné. Oni budou vše řídit, oni slíznou za vše smetanu, černou práci za ně mohou ale vykonat jiní.

„Dobrá práce,“ řekne spokojený Schröder, když se svým asistentem vychází z bloku třicet, za nimi jde i řidič.

„Snad jsem vás nezklamal, pane doktore. A neshodil před vašimi kolegy,“ odpovídá Edelstein skromně, ačkoli si je jistý, že po odborné stránce za mnohem zkušenějšími kolegy určitě nezaostával. Ačkoli mu někdy běhal mráz po zádech, když se bavili o mrzačení reprodukčních orgánů mužů a žen, podle jejich přání mladých a zdravých, silných. Co si na své pokusy osobně vyberou. Pro ně opravdu zdejší vězni nejsou nic jiného, než jen nesmírně bohatou zásobárnou pokusných objektů. S tím se musí prostě smířit.

„Hlavně nezapomínej na svoje postavení a na naši dohodu,“ říká Johann důrazně, „Nechci vod Horsta ani vod Carla slyšet žádný výhrady nebo stížnosti. A i kdyby se ti něco zajídalo, tak prostě budeš držet hubu a krok. Všechno si budeš zaznamenávat, hlavně když u toho nebudu já. A pak mi budeš velmi podrobně referovat.“

„Pochopil jsem svůj úkol, pane doktore,“ říká Daniel odevzdaným hlasem, pak obejde vůz a nasedne do něho z druhé strany, uvelebí se vedle svého ochránce, jenž ho nepokrytě využívá, „Pokud se ale budou ty pokusy provádět tady, tak jak se sem dostanu?“ vznese podstatný dotaz, velmi nerad by přišel o své teplé místo v základním táboře.

„Tak teď na počátku tě tam nějak dostanu, buď pojeděš se mnou, Carlem nebo Horstem. A pak budeš na tý osmadvacítce, tam budou ty vozárený. No a možná na začátku příštího roku, na nějaký čas, možná se přesuneš sem,“ podívá se Johann na svého asistenta a vidí jeho smutné oči, „Ale jen na čas. Můžeš tady nějaký čas bejt na mužském táboře a chodit do tý ženský nemocnice. Tam přece pracuje i ta tvoje, ne?“

„To ano, pane doktore. Ale tady, co když mě tady někdo selektuje a pošle do plynu? Vy o tom vůbec nemusíte vědět, a až se to dozvíte, bude ze mě už jen tak dvě kila popela, v některé z těch jám.“

„Ale nesmysl, vo tohle se postarám,“ zavrtí hlavou Johann, „A i kdybys tady nějakou chvíli byl, tak to stejně nebude na dlouho. Až se to všechno přesune na tu osmadvacítku a desítku, tak se vrátíš do toho základního tábora. No a já si myslím,“ zatváří se poťouchle, „že na tý desítce budou potřebovat kvalifikovanou zdravotní sestru, co říkáš?“

„Asi ano,“ zachvěje se Daniel, „Já jen, že by bylo hloupé, když si mě už tak dlouho pěstujete, kdyby někdo tu vaši investici sprovodil ze světa.“

„A kdo asi tak rozhoduje vo tom, kdo bude selektovanej a kdo ne? No? Doktoři, ne? A s těma i ty budeš spolupracovat, s těma se dohodnu. A ani Eduard nemá zájem, aby se mu někdo jinej sral do jeho personálu. Tak přestaň mít staženou prdel a jen si dělej pořádně svou práci. Pak budeš mít vochranu, vo kterou ti přece jde, ne?“ ušklíbne se Schröder, „A to samý ta tvoje. I v tomhle držím slovo, jak vidíš,“ dodá pro židovského mladíka moc důležitou větu.

Kurt ho následně odvede do základního tábora, zatímco Johann zůstává v ubikacích pro esesáky, které se nacházejí mimo prostor ohraničený ostnatými dráty pod proudem. On se pak věnuje práci na zprávě o tuberkulózních pacientech, musí být opět precizní. Na závěr bude doplněná o pitvy mužů, na nichž byl lék testován. Bohužel tři ho ještě dnes čekají, a jak se ta hodina blíží, má stále více stísněný pocit. Už brzo bude svědkem dalších tří vražd a poté bude do obětí řezat.

Nají se, potajmu donese trochu přilepšení dvojčatům, už se blíží jejich propuštění a jejich nálada se zlepšuje. I s tím, jak se jim rány dobře hojí, byť kůžička je ještě slabá a budou si muset dávat pozor, aby si ji neponičili. Proto jim přes Adama Cielucha zajistil pořádné rukavice, které jim dlaně snad ochrání.

Když v odpoledních hodinách vstane od psacího stroje, krve by se v něm nadořezal. Jak moc se mu nechce na blok osmadvacet, a přitom tam jít musí. Dumá, koho má vzít jako prvního. Až ho totiž odvede, a on se nevrátí, pochopí ti další dva, kolik uhodilo. I když možná to dojde i tomu prvnímu. Asi bude nejlepší, když jako první půjde Jankiel, ten nejmladší a nejstrašenější. Měl by to dneska vzít obráceně, od nejmladšího do nejstaršího, ten vypadá navíc nejvíce apaticky.

S těžkým srdcem a černými myšlenkami vykročí z místnosti a doslova se plouží do jiného bloku, kde už na něj čeká odporná práce. Jistě se už pomalu připravují i Dering a Scherpe, i ti mají svoji úlohu v dnešním pošmourném odpoledni. Zajde právě za svým polským kolegou, tím je ujistěný, že vše už je nachystané. Sál, chirurg, zdravotník i vězni ve funkci zřízců, každý zná svůj úkol a je připravený ho naplnit. Daniel jen musí přivést oběti, nebo je nechat přivést. To by bylo asi pro něho jednodušší, ale minimálně v prvním případě chce pro chudáka Jankiela dojít osobně. Uklidnit ho, aby chlapec do poslední chvíle neprohlédl a jeho duševní muka byla co nejmenší. Vezme si k ruce i Šimona, asi bude potřeba Zajdela vést. A Chason pak může přivést ty další, tam už on chodit nemusí.

„Končí? Myslím ty tři?“ zeptá se Šimon, když jde vedle židovského lékaře.

„Ano, ale nedej to na sobě znát. Ať se trápěj co nejmní. Jde jen o vyšetření,“ odpovídá tichým hlasem Edelstein.

„Pro ně je to vysvobození, pane doktore,“ má v očích smutek i Chason, „Už jsou stejně napůl mrtvý, a ta injekce je rychlá, ne?“

„Tys to ještě neviděl?“

„Ne, pane doktore.“

„Tak budeš mít dneska premiéru. Je to strašný, ale ani jeden z nás s tím nemůže nic dělat. Snad jen ty chudáky uklidnit, aby neprohlédli, do poslední chvíle.“

„Já vím,“ klopí oči hoch ve funkci ošetřovatele, a asi se vnitřně připravuje na nehezky zážitek. Zatím nikdy nebyl přítomen tomu, kdy někoho zabíjeli, dneska bohužel tuto proceduru spatří, a možná bude muset i pomáhat. Ale nemá na výběr, chce přežít, a tak musí poslouchat a plnit, co mu nařídí.

„Hlavně na sobě nedej nic znát,“ zastaví Edelstein mladíka po svém boku těsně před pokojem, „Ať ten chudák netrpí zbytečně dlouho, ať mu to dojde co nejpozději.“

„Ano, pane doktore,“ přikyvuje poučovaný a nasazuje snad lhostejný výraz.

Daniel i s ošetřovatelem vstoupí do místnosti, kde živoří trojice zdevastovaných pacientů. Pohled na ně je tristní, jsou více mrtví než živí, to vše díky skvělé péči zdejších doktorů. Židovský lékař jde rovnou k nejmladšímu z nich a vyzve ho, aby povstal, naopak dalším dvěma dává pohybem ruky najevo, aby zůstali ležet.

Zajdel se hrozně ztěžka snaží postavit na nohy, Šimon ho musí přidržovat, pak se snaží si svléknout košili, jak je zvyklý učinit před vyšetřením.

„Ne, počkej,“ zastaví ho Edelstein, „Jdeme na vyšetření jinam,“ sděluje mu.

„Odvádíte mě?“ zakvílí hoch, „Zabijete mě?“ je v jeho očích hrůza.

„Uklidni se, provedeme jen revizi tvojí rány, tady,“ ukáže lékař na hrud' chvějícího se mladíka, „Nemusíš se bát. Nevedeme tě na smrt, ale jen na ten sál, kde jsme tě operovali. Tam se podíváme, jak se rána hojí, bude tam i ten chirurg,“ lže snad přesvědčivě.

„Budete do mě zase řezat?“ kňourá vystrašený chlapec, podlamují se mu nohy, stěží se na nich udrží.

„Ne, jen se ten chirurg podívá na tu ránu, zkontroluje ji, případně ošetří. Tak se uklidni a pojd' s námi. Vážně, neboj se, brzo poznáš, že jdeme opravdu na ten sál, nevedeme tě nikam jinam.“

„Určitě, pane doktore?“ je v očích Jankiela zřetelný strach, nejistota, nedůvěra, „Nahuma a Abrama jste taky odvedli, a už se nevrátili,“ říká tesklivým hlasem.

„Pokud si vzpomeneš, tak Nahum zemřel tady, odnesli už jen jeho tělo. A Abram upadl do kómatu, tak byl přeložený na jiný pokoj, kde taky zemřel. Ale ty nejsi ani mrtvej, ani v hlubokém bezvědomí, tak se uklidni a pojd'. Šimon ti pomůže, abys neupadl.“

„Nelžete mi, doktore?“ není stále hoch přesvědčený, že mu nehrozí bezprostředně smrt.

„Proč bych to dělal,“ zavrtí hlavou Daniel, „Za chvíli se přesvědčíš sám, že jdeme na ten sál. Pak se snad uklidníš.“

„Tak jo, pane doktore,“ rezignuje Zajdel, nakonec mu nic jiného nezbývá, neboť daleko silnější ošetřovatel ho už tlačí směrem ke dveřím.

Chason ho podpírá a vede správným směrem, záhy nemocný hoch pochopí, že jde opravdu na místo, kde do něj řezali. Když vstoupí, spatří i polského chirurga, a také další zřízence, vše je opravdu podobné jako minule. I ten stůl, kde mu způsobili tolik bolesti i následného utrpení. Má strach, bojí se další bolesti, ale už věří, že ho zde nechtějí zabít. Proto si nechá svléknout košili a spolupracuje, když ho nahého ukládají na záda.

„Budete mě zase přivazovat?“ ptá se úzkostným hlasem.

„Ne, ne, dnes to bude jen kontrola a nebude to tak bolet,“ snaží se Daniel, aby jeho hlas zněl klidně, ač uvnitř s ním cloumají emoce, je mu kluka hrozně líto, „Přivazování je zbytečný, jen tě tady ošetřovatelé přidrží, abys sebou netrhal, až se na to podíváme,“ mluví na něj, aby upoutal jeho pozornost, aby neviděl, jak Scherpe bere do ruky tu hroznou injekci. Zároveň ho uchopí dva zřízenci za ruce, a snaží se je dostat do polohy, která vypne jeho hrud'. Šimon nejistým krokem přistoupí ke stolu a uchopí popravovaného za kotníky.

„Bude to moc bolet?“ ptá se zoufalým hlasem Zajdel, proč jinak by ho přidržovali.

„Jen trochu. Jankieli, poslouvej mě, řeknu ti přesně, co budeme dělat,“ povídá Daniel, aby udržel pozornost chudáka kluka, a ten také má natočenou hlavu směrem k němu, proto nevidí přibližujícího se zdravotníka SS, „Jen ti tvoje zranění zkontrolujeme, skoro vůbec to nebude bolet. Podíváme se, jak se to hojí a ...,“ nedokončí větu, neboť právě v tu chvíli zajede jehla do těla nebohého hochu a do jeho srdce začíná být vstřikována smrtelná látka.

Oči Zajdela se rozšíří, ale spíše překvapením než hrůzou. Jak se zdá, tak pořád netuší, co se s ním děje, a už se to ani nedozví. Během chvilky ztrácí vědomí a jeho tělo už leží zcela nehybně.

Zřízenci srovnají jeho ruce podél trupu a odstupují, jejich práce skončila. Posléze jsou vykázáni z chirurgického sálu, stejně jako Chason, místnost opouští i Scherpe. Vráti se sem, až nastane doba pro vraždu dalšího nemocného. Teď je čas pro doktory, kteří budou provádět pitvu.

„Chudák kluk,“ povzdechne si Edelstein.

„Co říkáte, kolego?“ ptá se Dering.

„Nic,“ zavrtí hlavou židovský lékař, „Jen je mi ho líto.“

„Vždyť už byl skoro mrtvý, teď už je mu dobře,“ podívá se Wladislas na vyhublý trup nebožtíka na pitevním stole, „Tak dáte se do práce? Nebo chcete ještě čekat?“ lehce se usměje.

„Ještě tak dvě, tři minuty,“ zní hlas Daniela temně.

Ty utečou strašně rychle a on musí vzít do ruky připravený skalpel. Pak přistoupí již k mrtvému tělu a provede první řez. Postupuje dost mechanicky, jakoby ve snách. Musí použít i další nástroje, aby otevřel hrudník, a tak se dostal ke zničeným plicím. Odebere z nich vzorek, pak začne zkoumat další vnitřní orgány, nad nimi debatuje s Deringem. Zda jsou či nejsou poznamenány léčbou, nemají nesprávnou barvu, velikost a podobně. Truchlivou práci se snaží vykonat rychle, musejí pitvat ještě další dva, a také to chce mít Daniel co nejdříve za sebou. Což však neznamená, že by nepostupoval svědomitě, když už ti chudáci zemřeli, tak ať ti výrobci léku vědí, jaké má jejich produkt nežádoucí účinky, když už nezabírá na tuberkulózní onemocnění.

Velmi ledabyly tělo uzavrou, tak, aby z něj nevypadávaly orgány, poté zavolají zřízence, jiné vězně, ti odnesou mrtvolu a vyčistí stůl, připraví ho pro další oběť. Pro toho Edelstein pošle Šimona, ten je dost pobledlý, přeci jen na něj chladnokrevná vražda Jankiela zapůsobila. A také viděl, v jak hrozném stavu nakonec jeho tělo skončilo, když ho odnášeli. Je očividně nervózní, ale snaží se svou slabost překonat.

Přesto se lehce chvěje, když před sebou strká dovnitř dvaadvacetiletého Jakoba Lewkowicze. Ten se také klepe, je hrozně slabý, než aby se pokoušel klást odpor. Daniel na něj pohlédne, ten asi tuší, co se tady stane, už mu vše došlo, nebo Šimon špatně lhal, nechal na sobě poznat, co potkalo Zajdela. Ale to nic nemění na tom, že Lewkowicz zakrátko zemře.

„Je to konec, že jo, doktore?“ ptá se, v jeho očích je směs různých pocitů, smutku i strachu, možná i nenávisti.

„Jde jen o vyšetření,“ zavrtí hlavou Edelstein, zatímco zřízenci mladíka svlékají a tlačí k pitevnímu stolu.

„Nelžete mi, Jankiel se přece nevrátil, a nikde tady není,“ rozhlédne se Jakob.

„Není třeba se ničeho bát,“ zní hlas židovského lékaře konejšivě, „Jen si klidně lehni, všechno bude v pořádku.“

„Bude to rychlý?“ chvěje se Lewkowicz.

„Uvolni se, tak, polož se na záda. Není opravdu třeba se čehokoli obávat. Všechno už bude brzo dobrý ...“

„Dobrý?“ rozhlíží se zoufale vražděný, už leží nahý na stole, jeho zesláblé tělo svírají tři zřízenci, bohatě by stačili dva, nemá sílu se pasovat ani s jedním. Přesto se trochu cuká, a ještě více, když zhlédne Scherpu, jak se k němu blíží, s jednou rukou za zády. Asi tam má něco, čím ho zabije. Asi tu injekci, o které tady v táboře kolují legendy, „Já ještě nechci umřít,“ vykřikne.

„Jakobe, podívej se na mě,“ dotkne se ho na rameni Daniel, ale to už mu i jeden ze zřízenců zakrývá oči, aby neviděl přibližující se smrt.

„Jste vrazi!“ zvolá popravovaný mladík, ale nemá jak se účinně bránit, jeho slabé tělo je pevně sevřené, teď nic nevidí, ani jak se blíží jehla k jeho hrudi. Z jeho močové trubice vychází slabý pramének, strach z blížící smrti je jeho příčinou.

Vyjekne, bohužel jak sebou trhl, nebyl vpich správně provedený, proto musí přijít druhý pokus. Tentokrát úspěšný. Jen krátce bojuje s přicházejícím bezvědomím, pak napětí zmučeného těla polevuje.

Vše se opakuje jak přes kopírák. Wladislas a Daniel se pustí do pitvy, další načas opustí sál, aby se sem vrátili krátce před popravou třetího nemocného. Toho přivádí opět Šimon, a je na něm vidět, že je na konci svých psychických sil. Už dvakrát držel za kotníky mladého muže, jenž byl následně popraven fenolovou injekcí do srdce. A teď před sebou tlačí díkybohu posledního. Posledního? Možná dneska, ale je dost pravděpodobné, že tady vraždy budou pokračovat, vždyť se má celý tenhle blok proměnit na experimentální.

Pětatřicetiletý Juda Kizsner moc dobře ví, co ho tady čeká. A také měl dost času se na tuhle chvíli připravit. Vypadá celkem vyrovnaně, i když i on se lehce chvěje, není snadné zůstat klidný, když se evidentně blíží smrt. Nicméně vůbec nic neříká, nijak neprotestuje, když ho svléknou donaha a ukládají na stůl. Ani když ho uchopí, aby mohl být zavražděn.

„Všemohoucí to vidí, doktore,“ otočí svou hlavu na židovského lékaře a tomu běhá mráz po zádech. Rozumí těm slovům a ještě více tomu, co vidí v těch nešťastných očích. Ty ho obviňují, hrozně obviňují. Měl ho léčit, měl se mu snažit pomoci, místo toho ho cpal nějakými pochybnými prášky, po kterých se jeho stav zhoršil, pak do něj řezali, a jeho stav se zase o dost zhoršil. A nakonec ho tady utratí jak prašivého psa.

„Promiňte,“ hlesne jen Edelstein, sklopí hlavu. Když ji zvedne, už Juda leží nehybně a Herbert Scherpe od něho odchází, i s prázdnou injekční stříkačkou.

„Vypadáte dost přešle,“ poznamená Dering, když se jeho kolega chopí skalpelu.

„Jsem na tom hůř psychicky, než fyzicky,“ povzdechne si Daniel, pak pohlédne na svou ruku, která se lehce chvěje. Ale teď to tak nevádí, bude řezat do mrtvého, i kdyby trochu pochybil, ten už nic neucítí, nic nepokazí.

„Vy za nic přece nemůžete. Nebylo ve vašich silách nic ovlivnit,“ říká mu Wladislas, „Tak se do toho už pusťte, jednak ať to máte za sebou, a pak mám i já ještě jiné povinnosti.“

„Ano, máte pravdu, ať už je to za námi,“ zaboří židovský lékař skalpel do vyhublého trupu zavražděného pacienta.

Když je i poslední pitva hotová, je Daniel na konci svých psychických sil. Ještě se však musí vrátit k odebraným vzorkům, ještě jednou je i s Deringem prohlédnout. Budou však uchovány a pokud bude Schröder chtít, mohou být odeslány do laboratoře k dalšímu zkoumání. To už půjde mimo něj. Nebo je spolu s dalšími odnesou a spálí v krematoriu.

Ještě než opustí blok osmadvacet, potká Chasona. Možná ne náhodou, možná na něj mladík čekal. Vypadá dost zdrchaně, a ty jeho oči, ty jsou plné bolesti a smutku.

„Děje se něco, Šimone?“ zeptá se tichým hlasem.

„Ne ... já nevím ... už nemáme žádné pacienty ...“

„Jen na chvíli, Šimone, jen na chvíli. Brzo jich tady asi bude víc než dost,“ prorokuje Daniel.

„Moc dalších ... pane doktore ...“, podívá se Chason na svoje ruce, lehce se mu chvějí, „Já je přitom držel, za ty nohy ... pořád je cítím, tady ...“, zvedne své dlaně.

„Ty za nic nemůžeš, Šimone. Jen si udělal, co jsme ti poručili. Zkus na ten zážitek zapomenout.“

„Zapomenout? Copak to jde? Nebudou další?“ zní hlas mladého ošetřovatele dost úzkostně.

„Tak to ti nezaručím. Nikdy jsem ti netajil, že služba tady nebude dvakrát příjemná. Budeš se s tím ale muset vyrovnat, pokud tu chceš zůstat.“

„Já vím. Ale přesto ...“, zase už se Chason dívá na své ruce, jimiž přidržoval vražděné.

„Šimone, nejsem ve stavu, abych tě mohl utěšovat. Mám co dělat sám se sebou. Navíc musím jít sepsat tu zprávu, o těch pitvách,“ pozvedne Daniel papíry, na které si dělal záznamy, na některých jsou stopy krve nešťastníků, kteří dnes odpoledne zemřeli.

„Já to zvládnu, pane doktore,“ řekne tiše Chason, pak jen sklopí hlavu a nechá židovského lékaře projít.